

LIBRERIA
CIÓ

TOURNELY
THEOLOGIA
MORALI

BX2260

T6

C.1

RALDE

103371

241

1080044145

CONTINUATIO
PRÆLECTIONUM
THEOLOGICARUM
HONORATI
TOURNELLY,

Sive Tractatus

DE UNIVERSA
THEOLOGIA MORALI
TOMI SEXTI

PARS PRIMA

Continens Tractatum de Pœnitentiâ

Collegit & digessit PETERUS COLLEY, Presbyter Collegii
Assisani, Sacre Theologie Doctor & Professor

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
VENETIIS,
Apud NICOLAUM PEZZANA.

M DCC LV.

SUPERIORUM PERMISSO, AC PRIVILEGIO.

109957

1972

PRÆFATIO.

N prodeunt tandem, Dilectissimi sacre Theologie Candidati, Prælectiones nostræ de Pœnitentiâ: Opus expectatum diu, quodque ut votis vestris non omnino impar efficerem, nulli pene laboris ac studiorum modo peperci. Ut tamen fatear quod res est, vereor plurimum, ne quem admodum multo ex levitate iustitæ solum sterileque avenas plerumque capit delusio agricola; sic & eorantum reciderint conatus mei, ut Literariam Respublicam sub nimia huiusmodi Operum mole fatigentem iam dudum, abortivo senu optimerem.

Ea nimirum, nisi male anguror, Scriptoris epulseque conditio elidebet, ut si minus plenus successus spondeat sibi, ac saltem aliquantos speret. Vidus ego præconcepta tractandi argumenti difficultate; terretis etiam mutuis Theologorum criminationibus, quorum alius alii rigidiorum disciplinam, laxiorem alii largis faucibus in hac potissimum materie objectant; id de me unum primo a limine conjecti, futurum scilicet, ut is naufragus accederem, qui idem sulcantes mare, in eos nunc, nunc in istos scopulos misere impegerunt.

Erant hæc profecto, quæ fluctuantem ad minus & incertum a novo conamine deterrent. Oblitit porro tum iusti obsequii lex crebro & entis imminens, tum & experta non semel Lectoris benignitas; tum & spes nonnulla indulgentiæ alicujus, ab iis præsertim, qui me ad illud laboris genus coegere magis quam invitare.

Ut ut erit: (habent enim sua fata Libelli, quæ nec peritiores Astronomi certo prædicere, nec livor vel amor multum in tempus subvertere valeant;) quam in prævis Tractatibus tenui methodum, hanc e vestigio secutus sum in præsentî, Dialecticæ formam, quæ gravibus viris fastidium parit, servavi, quia Candidatis semper, quandoque etiam junioribus Magistris utilem. Ubique theoriæ, quæ sola parum prodest, praxim quoque ad omnia utilis est, conijuxi. Nullam e questionibus, quæ ad dogma, vel liberâ scolarum disputationes spectant, si cuius hæc momenti foret, prætermisi. Dissertationes, quibus gravia quædam Historica capita enucleantur, passim injeçi: quod in aliis quidem quæ hæcenus meo, nisi potius alicui nomine prodierant, Voluminibus præliteram, sed non ita distincte. Sententiam de unoquoque conscientie casu, meam, qualicumque hæc esse potest, paullo forte audacior, sed & obsequentiore protuli. Hæc quidem non nihil in materia constitutionis; sed pacis studio harendum duxi; si que foras sit, ut mature ponderatis quæ vitro citroque congestis, non hæreant alii vel doctiores, vel paullo audentiores. Denum in id, pro more mihi in huiusmodi Operibus sacro, totus incubui, ut neminem sincere Catholicam petulanter impeteram. Quin & quæpiam, cui non tantum signa inurere licebat, ne suo quidem nomine, sed nec apertis, qui hominem redderent, coloribus expressi.

Vix tamen dissimulare possim, nihil mihi, tot & tam varia de dogmaticis questionibus exhibenti, ad dolorem acerbius contigisse: quam quod illa tantæ momenti Capita, in Concertationibus publicis, vel omnino prætermitti, vel ad meras arguta copuldam Metaphysicæ leges, ab annis plus minus quindecim, discuti conspicio; ita ut qui grave aliquod,

CONSTITUCIÓN NACIONAL DE VENEZUELA

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE VENEZUELA

DIRECCIÓN GENERAL DE ASUNTOS ACADÉMICOS

iv
 seu Scripturae, seu Patris consilium argumentum proposuerit, is vel error
 diu, contemptum scilicet, vel *Schmachi* nomen ferat. Quasi nimirum hi
 soli Academicos Gradus perire & triumphante decurrant, qui arguunt
 quibusdam, partim ex impio Baylio, partim ex proprio peritosis tur-
 quidibus, partim ex impio Baylio, partim ex proprio peritosis tur-
 quidibus, sacra Religiois Mystica ad unam rationis normam metiri &
 apprehendere volunt.

Hanc equidem novi studii methodum & breviorē esse, & multifa-
 miliariorē, non illudens confiteor. Abieci semel multam partem Scri-
 pturae & Patris, quorum profunda lectio mora plurimum & tempo-
 ris exigit, eo quis thesauri sitam celerius instruit & preparat, quo ra-
 tione magis furit, & secundum natiarum meditator, evanidis subtilita-
 tibus mentem palcat & opplet cerebrum.

Sed heu! ne errare animis, Diligentissimi, non est tritarum via Petavii,
 Thomassini, Bothmeri, & alique quotquot haec usque produerunt, seu vindices
 Religionis, seu verae Theologiae principes, immortale sui nomen per-
 reunt. Philosophiae, quae nunc hodie dum eruperunt, subtilitates conge-
 runt junior Candidatis, quamvis his unis adeo inherere, ut Traditionis
 tene ignarus appareat, illicite Metaphysici, vel Metaphysice delirant
 laurocolam fortasse obtinebit; ac Theologi tamē & nomen a sententiā
 mine promeretur. Mirumque si, ut olim Hieronymus, quia Cicero
 lectice studiosior, a Deo, qui Majestatis servatorem opprimis gloria
 sua, percilli non mereatur. Sane quam amari prodeant fructus & natura-
 li Mysteriorum indagatioe multiplex lapsus retro, nostrisque etiam tem-
 poribus, comprobavit experimentum. Utinam aliam saltem peccato
 sapiant, quibus aecidum contrigit sapere suo.

Neque haec tamen sic intellecta velim, ut omnem rationis vel Philoso-
 phiae usum a Scholis Christianis extorrem esse contendam. Utilis dubio
 procul Philosophia, quae mentem facit rectam, ingenium acuit, artes
 tradit disputandi, Sophistas propriis armis recudit & debellat, quin &
 multiplici doctrina movet, delectat, & quandoque animos rapit. Hinc,
 quod per se expertus sum, vix sperare est futurum ut in Theologicis
 quod per se expertus sum, qui Philosophicis non incubuerit sedulo. At id ut
 prospere succedat, ut in studiis nostris suz sint, tum Scripturae, tum
 & Traditioni possint partes: ne ex eorum ordine sumus, qui, ut lo-
 quitur Melchior Casus (a), *siquae adeo argumentis a ratione ductis addixerunt*
se ut suis disputant, sive scribant, Scripturam sacram, Sanctorum Patrum
Libros ne legunt quidem videtur. Non sint oculis nostris Theologi, qui
 nihil aliud sunt quam Sophista (b), vanarumque argutationum molito-
 res. Itaque, & id unum intendimus, hoc quidem opinantium genus pellat
 a medio (est enim totum improbabile & impium) qui, hinc minus animo, ac fa-
 cilius & agendi ratione, opinantur aptiva Theologo ea argumenta esse, quae
 veris & agendi ratione, opinantur aptiva Theologo ea argumenta esse, quae
 ratione, quoniam ea quae ex auctoritate ducuntur. (c) Haec nobis votorum sum-
 ma: sic & haec nobis duri laboris merces, nec tam nobis quam Ecclesiae
 qua ut a verbo Dei tam scripo, quam tradito descendit, sic & aucto-
 ritatis contra peritosis consiliumque xvi novitates vindicari debet.

I N.

(a) De Locis Theol. Lib. 9. p. 409. (b) Casus ibid. p. 411. (c) idem ibid. 411.

I N D E X.

CAPITUM ET ARTICULORUM.

PARS PRIMA. De Penitentia ut virtute.	Pag. 1
CAPUT PRIMUM. De natura Penitentiae.	Ibid.
CONCLUSIO I. Vox Penitentiae non importat solam consilii mutationem, seu novae vitz propositum, sed detestationem peccati commissi, & congruam ipsius expiationem, &	7
CONCLUSIO II. Habitus Penitentiae est virtus proprie dicta.	7
CONCLUSIO III. Penitentia est virtus specialis.	7
CONCLUSIO IV. Penitentia, prout in presenti statu spectatur, est virtus quoad actum & quoad habitum, supernaturalis.	14
CAPUT II. De causa efficiente & finali Penitentiae.	15
CONCLUSIO I. Causa efficiens Penitentiae primaria est Deus. Causae vero dif- finitive concurrentes sunt pii adultorum actus.	Ibid.
CONCLUSIO II. Causa finalis Penitentiae remota est offensa Dei ut congrue delenda; proxima vero est actus quilibet, quo mediante eadem offensa deleri possit.	Ibid.
CAPUT III. De objecto materiali Penitentiae.	16
CONCLUSIO I. Peccatum actuale quodcumque sit; habituale item, quia & iam dimissum, est Penitentiae materia.	Ibid.
CONCLUSIO II. Est etiam originale peccatum suo modo materia virtutis Penitentiae, ibi.	Ibid.
CONCLUSIO III. Imperfectiones, prout a peccato distinguuntur, non sunt pro- xima virtutis Penitentiae materiae: possunt esse remota.	17
CAPUT IV. De Penitentiae subiecto.	Ibid.
CONCLUSIO I. Penitentia, nec quoad actum, nec quoad habitum est in damnatis, 19	19
CONCLUSIO II. Penitentia quoad habitum spectata non remanet in viciosis mortali peccato infectis.	Ibid.
CONCLUSIO III. Penitentia quoad habitum spectata, fuit in bonis Angelis viciosis, in Protoperantibus ante peccatum, in B. Virgine ante mortem, 20	20
CONCLUSIO IV. Manet etiam in Beatis Penitentia quoad habitum, 21	21
CONCLUSIO V. Non fuit in Christo Penitentia secundum nominis significan- tionem: fuit vero quoad efficaciam rei.	21
CAPUT V. De essentialibus Penitentiae.	22
CONCLUSIO I. Penitentia, nec disigitur, nec natura, prima est virtutum, ibi.	Ibid.
CONCLUSIO II. Multiplex est Penitentiae principium, ibi.	Ibid.
CONCLUSIO III. Actus Penitentiae formaliter, qui scilicet est proprio virtu- tis Penitentiae motivo elicitur, non est absolute & pro omni casu necessarius ad salutem, 23	23
DSSERTATIO HISTORICA De Penitentia Samson, Heli, & Salomonis, ibi.	Ibid.
§. I. De Samson, ibi.	Ibid.
CONCLUSIO. Samson, Penitentia & morte fortiter ac sancte appetita, prio- ris vitz maculas detexit, 26	26
§. II. De Heli, 26	26
CONCLUSIO. Nihil habet Scriptura quod Heli Penitentiam satis adstruat habet Traditio quod ei vehementer adverteat, 29	29
§. III. De Salomone, 29	29
CONCLUSIO. Incerta est Penitentia, incerta proinde salus Salomonis, ibi.	Ibid.
PARS SECONDA. De Penitentia ut Sacramento, 35	35
CAPUT I. De essentialibus Sacramenti Penitentiae, 36	36
ARTICULUS I. Recurrendum hauriri qui Penitentia Sacramentum expraesentent, ibi.	Ibid.
ARTICULUS II. Vindictae singulari Degradationis Catholici partes, 46	46
CONCLUSIO I. Datur in Ecclesia remedium exterius, quo remittuntur peccata post Baptisimum commissa, ibi.	Ibid.

- CONCLUSIO II. Remedium illud quo peccata dimittantur, seu Penitentia, verum est novæ legis Sacramentum, 70
- CONCLUSIO III. Penitentia Sacramentum, nec in Baptismo Baptivive memoria, nec in Evangelii predicatione, nec in ministerio prioris exteriori consistit, 79
- CAPUT II. De officio & effectibus Sacramenti Penitentia, 79
- ARTICULUS I. An quicumque peccatum per Ecclesie claves remitti possit, 79
- CONCLUSIO. Nullam est quantumvis grave crimen quod per Ecclesie claves dimitti non possit, 79
- ARTICULUS II. An mortale unum sine alio dimitti possit, 79
- CONCLUSIO. Non potest per Penitentiam peccatum unum mortale sine alio remitti, 95
- ARTICULUS III. An Penitentia peccata vere dimittat, solummodo dimissa declarari, 96
- CONCLUSIO. Absolutio Sacramentalis, non tantum declarat remissa esse peccata, sed ea vere & proprie coram Deo dimitti, 97
- ARTICULUS IV. An Penitentia ut culpam, sic & poenæ reatum tollat, 108
- CONCLUSIO. Quoties per Penitentiam tollitur reatus culpæ, tollitur & reatus poenæ æternæ; at non tollitur semper, sed semper manet reatus poenæ temporalis, ib.
- ARTICULUS V. An Penitentia ita tollat peccatum, ut nunquam reviviscat, 117
- CONCLUSIO I. Peccata semel per Penitentiam vel aliter dimissa, non redeunt simpliciter vel absolute, 118
- CONCLUSIO II. Peccata etiam deleta per posteriora reviviscunt secundum quid & virtualiter, 122
- ARTICULUS VI. An Penitentia merita per peccatum mortificata redintegret, 124
- CONCLUSIO. Merita per peccatum mortificata redeunt per Penitentiam formalem aut virtuales gratia secundum se tota reviviscunt, 124
- CAPUT III. De materia Poenitentia, 123
- ARTICULUS I. De materia remota Poenitentia, 123
- CONCLUSIO I. Peccatum Originale non est materia Sacramenti Penitentia, 124
- CONCLUSIO II. Peccatum adiale Baptisimum consequens, est remota Penitentia materia, mortale quidem, necessaria, quamdiu directe remissum non est; veniale autem, & mortale iam directe remissum, libera & sufficiens, 124
- Solentur varia quæstiones circa remissionem peccati venialis, 137
- ARTICULUS II. De materia proxima Poenitentia, 153
- CONCLUSIO I. Nec terrores aut fides Lutheri sensu, nec mortificatio aut vivificatio Calvinianis, partes sunt intrinsecæ Penitentia, 153
- CONCLUSIO II. Manus impositio non est proxima Sacramenti Penitentia materia, 153
- CONCLUSIO III. Tres Penitentia adus, contritio nimirum, confessio & satisfactio, sunt proxima Penitentia materia, seu partes materiales ex quibus intrinsece componitur Sacramentum Penitentia, 154
- CONCLUSIO IV. Satisfactio in acta exercitio pars est integrans, non essentialis Sacramenti Penitentia, 162
- CAPUT IV. De Contritione, 163
- ARTICULUS I. De Contritione generatim sumpta, 163
- SECTIO I. De natura Contritionis, 166
- SECTIO II. De affectionibus Contritionis, 167
- §. I. An contritio debeat esse vera, 164
- CONCLUSIO. Contritio, ut delect peccata, vera esse debet, 168
- §. II. An Contritio debeat esse interior, 168
- CONCLUSIO. Contritio interior esse debet, 169
- §. III. An contritio supernaturalis esse debeat, 169
- CONCLUSIO. Contritio, prout ad justificationem intra vel extra Sacramentum differt, debet esse supernaturalis, tum ratione principii, tum ratione motivi, 170
- §. IV. An Contritio summa esse debeat, 170
- CONCLUSIO I. Operanda quidem est contritionis intensio quoad gradus, non tamen est absolute necessaria, 173

CON-

- CONCLUSIO II. Ad Contritionem requiritur dolor appetitive summus, quo Penitentis delect & detestetur peccatum, super omnia delectabilia quæ peccatum non sunt, 176
- CONCLUSIO III. Neque etiam necessum est ut Contritio sit summa extensivè, 178
- CONCLUSIO IV. Augenda est pro vario peccatorum gradu Contritio, 181
- §. V. An Contritio debeat esse universalis, 181
- CONCLUSIO I. Contritio in omnia profus lethalis, nullo excepto, ferri debet, 182
- CONCLUSIO II. Ad Contritionem prout ad iustitiam preparat, non requiritur dolor qui in ventralia singulara cadat, 183
- §. VI. An & quæ deinceps non peccandi propositum includere debeat Contritio, 183
- CONCLUSIO I. Fide certum est ad contritionem requiri propositum non peccandi de cetero, lethali ter videlicet, 184
- CONCLUSIO II. Per se & moraliter loquendo necessarium est formale deinceps non peccandi propositum: haud tamen de essentia contritionis, 184
- SECTIO III. De necessitate & præcepto contritionis, 187
- CONCLUSIO I. Contritio lapsis per se & regulariter necessaria est, tum necessitate præcepti, seu naturalis, seu divini, seu Ecclesiasticæ; tum & necessitate mediæ, 189
- CONCLUSIO II. Præceptum contritionis per se factum aliquando obligat: aliquando per accidentia, 193
- CONCLUSIO III. Urget etiam contritionis aliquis præceptum, quando menti occurrit peccatum prout est offensa Dei, 193
- CONCLUSIO IV. Quisquis studiosus est salutis suæ, eam in futurum sententiam sequi præcise & aliis consulere debet, quæ contritionis præceptum urgeat, statim ut actus eius exerci potest, 193
- SECTIO IV. De merito Contritionis, 200
- CONCLUSIO. Contritio causa est remissionis peccatorum, camque mereatur, non quidem simpliciter & de condigno, sed de congruo, 200
- ARTICULUS II. De Contritione perfecta, 201
- SECTIO I. Opiniones variae de varietate Contritionis species constitutiva, 201
- SECTIO II. An Contritio perfecta semper subsistat ante Sacramentum, 204
- CONCLUSIO. Contritio perfecta non tantum in actu necessitatis, sed semper hominem Deo reconciliat, antequam Sacramentum acta percipiat, 205
- SECTIO III. An perfecta Contritio ad Penitentia Sacramentum necessaria sit, 215
- CONCLUSIO. Contritio perfecta non est conditio ad Sacramentum Penitentia necessaria prærequirit, 215
- SECTIO IV. An & quæ Sacramenti votum ad perfectam contritionem requiritur, 217
- CONCLUSIO. Votum Sacramenti Penitentia ad perfectam contritionem requiritur, 218
- ARTICULUS III. De Attritione, 219
- SECTIO I. Utrum attritio ex genere & quantum merito bona sit & honesta, 219
- CONCLUSIO I. Actus timoris sine caritate saltem initiali proprie dicta elicitur, neque supernaturalis est, neque sine peccato elicitur, juxta sententiam, Quenellum & utriusque discipulos, 221
- CONCLUSIO II. Attritio ex solo gehennæ metu concepta, id est attritio quæ Penitentis pacifice delect de peccatis commissis, & admittendis abstinere proponit, ad vitandam, quam timet, damnationem æternam, bona est & utilis, 225
- SECTIO II. An attritio sola sufficit in Sacramento Penitentia, 225
- PUNCTUM I. An delectio Tridentinum attritionem solum sufficere cum Sacramento, 224
- CONCLUSIO. Tridentinum nullibi definit Attritionem sufficere in Sacramento Penitentia, 224
- PUNCTUM II. An alimode vera sit opinio quæ docet attritionem sufficere in Sacramento, 267
- CONCLUSIO. Nulla firma ratio probat attritionem solum sufficere in Sacramento Penitentia, 267
- PUNCTUM III. An supposita probabilitate opinionis, quæ attritionem sufficere docet, valde opinio sit practica ratio, 278
- CONCLUSIO. Opinio quæ attritionis puræ sufficientiam docet, vel eo respicienda est, quod in præxi tuta non sit, 279

PYN.

PUNCTUM IV. <i>Confessio et praecedentibus.</i>	383
CONCLUSIO. Ad justificationem in Sacramento requiritur aliquid ultra motivum timoris, ib.	386
PUNCTUM V. <i>Quid tandem ultra motivum timoris requiratur attritio.</i>	387
<i>Opinio eorum qui sese spem amore contenti sunt.</i>	388
<i>Memorata contraria.</i>	389
<i>Opinio eorum qui intellectum caritatem super omnia exigunt.</i>	389
<i>Opinio eorum qui se simpliciter benevolentiam amore contenti sunt.</i>	313
<i>Memorata contraria.</i>	314
<i>Opinio eorum qui aliquando Dei caritatem, non tamen super omnia exigunt.</i>	315
<i>Opinio eorum qui infirmum, non tamen alium proprio diuturno caritatis exigunt.</i>	317
<i>Solvuntur difficultates quaedam tractatae.</i>	319
CAPUT V. De confessione.	321
ARTICULUS I. De nomine et essentia confessionis.	ibid.
ARTICULUS II. <i>An et quo iure praecipitur se confessio.</i>	322
SECTIO I. De divinis confessionis praecipio.	323
CONCLUSIO I. Necessitas Confessionis Sacramentalis efficacitate probatur ex Scriptura.	325
CONCLUSIO II. Confessionis usus et necessitas antiqua & constanti Ecclesiae Traditione nititur.	329
<i>E primo saeculo.</i>	340
<i>E secundo saeculo.</i>	ibid.
<i>E tertio saeculo.</i>	342
<i>E quarto saeculo.</i>	344
<i>E quinto saeculo.</i>	346
<i>E sexto saeculo.</i>	348
<i>E septimo saeculo.</i>	350
<i>E octavo saeculo.</i>	352
<i>E nono saeculo.</i>	354
<i>E decimo saeculo.</i>	359
<i>E undecimo saeculo.</i>	360
<i>E duodecimo saeculo.</i>	362
<i>Solvuntur objectiones.</i>	367
<i>Solvuntur varia quaestiones circa necessitatem confessionis ex iure divino.</i>	368
SECTIO II. De praecipio Ecclesiastico Confessionis.	372
<i>§. I. Quis sit proprius Lateranensis Concilii Sacerdos.</i>	373
CONCLUSIO. Proprius, de quo Concilium Lateranense, Sacerdos est Prochirus, salvo tamen R. Pontificis & Episcoporum iure.	374
<i>Solvuntur objectiones.</i>	377
<i>§. 2. Solvuntur dubia ab initio proposita.</i>	405
ARTICULUS III. De materia Confessionis.	410
ARTICULUS IV. De conditionibus Confessionis.	ibid.
SECTIO I. De confessionis veritate.	413
CONCLUSIO. Mentationem in materia confessionis commissam, quandoque lethale est, & tunc confessionem, vel potius Sacramentum irritat: quandoque veniale tantum, & tunc non obest valori Sacramenti.	ibid.
SECTIO II. De frequentia confessionis.	416
<i>Regula I. Frequens confessio generaliter loquendo laudanda est, necdum redarguenda.</i>	417
<i>Regula II. Frequens confessio, si etiam utiliter laudetur quia & praecipitur, qui necdum se vident sufficienter a peccato averfos, & a peccandi occasione se immunos.</i>	418
SECTIO III. De confessionis integritate.	419
<i>§. 1. De examine confessionis praemissum.</i>	ibid.
CONCLUSIO I. Praevium Confessionis examen ea cura & sollicitudine instituentium est, quam exigit res magni momenti.	ibid.
<i>§. 2. An et quo iure in confessione requiratur integritas.</i>	421
CONCLUSIO I. Ad legitimam confessionem requiritur integritas formalis, non autem materialis.	ibid.

CONCLUSIO II. Ut confessio sit formaliter integra, debet exprimi numerus & species peccatorum, necnon & circumstantiae speciem moraliter & materialiter mutantes.	422
CONCLUSIO III. Ad integritatem confessionis necessarium etiam est ut exprimatibus circumstantiis peccatum intra eandem speciem notabiliter aggravante.	424
CONCLUSIO IV. Ad confessionis integritatem necessarium est ut peccata dubia, quantum dubia aperiantur: seu dubitet quis de alia substantia, videlicet an fecerit, necne; seu dubitet quis de alio peccato, puta nam mortale sit, an veniale; seu deum dubitet jama hoc sit confessus, innocens.	427
<i>§. 3. De causis a confessionis integritate esse confusivis.</i>	427
CONCLUSIO I. Oblivio inculpata a confessionis integritate excusat. Idem est de ignorantia involuntaria.	428
CONCLUSIO II. Excusat etiam ab integritate confessionis impotentia, vel actus, vel infirmitas, seu ex parte penitentis, seu ex parte Confessoris.	430
CONCLUSIO III. Excusat etiam ab integritate confessio aequa & probabilis summo damni gravi, seu spiritualis, seu temporalis, inde provenientis vel Confessoris, vel penitentis, vel alii tertio.	431
<i>§. 4. An casus ab integritate excusationis.</i>	433
CONCLUSIO I. Non excusat a confessionis integritate frequentis populi concitatio in die festo: licet ex integra potestatem penitentium confessionem futuram sit in multi sacramenti & indulgentia festo auxera privandi sit.	ibid.
CONCLUSIO II. Necessaria complicitas apud solum Confessarium in forma non excusat ab integritate confessionis.	443
<i>§. 5. An absolvi possit moribundus, qui vel nullatenus, vel integrum non confitetur.</i>	447
CONCLUSIO I. Potest & debet absolvi moribundus, qui vel quantum tantum peccata, vel nulla in specie confessus valeat, aut in genere solum declarat se peccasse, aut solum, praeterea vel absente ministro, quendam praebet Penitentiae signa in ordine ad abolitionem.	ibid.
CONCLUSIO II. Debet etiam absolvi moribundus, qui Christianam professionem Religiosam, etiam nulla ante vel post Sacerdotis adventum, exhibuerit signa contritionis.	451
CONCLUSIO III. Neque etiam redarguere aulam, si quis moribundus in Catholica Religione inventum conditionate absolvat, etiam nulla per se vel per testes desiderii Penitentiae signa, modo nec impetratio appareat, nec in flagranti delicto forte deprehensus.	456
<i>Diffinitio historica de sacri Ecclesiae disciplina circa negatum vel excusatum etiam hoc casum: tam iuncti quam expressi absolutio.</i>	461
CONCLUSIO I. Nec Orientis, nec majores Occidentis Ecclesiae, ut Romana & Constantinensis, Hispaniae lapsa gravioribus qui Penitentiae signa dant, vel sunt impetrant, abolitionem in eorum delegant. Superior tamen quibusdam in locis viget disciplina.	ibid.
CONCLUSIO II. Nulla causa ratione probatur negatum etiam generaliter fuisse abolitionem Penitentibus, qui tam tamen in extremo morbo sincere penitentem, sicuti vero vigent haec disciplina, nec ista admodum, nec ubique.	473
SECTIO IV. An confessio veritatis servanda sit tam voce, quam & scriptis.	480
<i>§. 1. An confessio sit veritas servanda.</i>	ibid.
<i>§. 2. An confessio sit veritas servanda.</i>	ibid.
CONCLUSIO I. Non est absolute necessarium ut confessio fiat voce.	ibid.
CONCLUSIO II. Graviter peccat, imoque invalide confitetur, qui extra calum physicam vel moralem impotentiam, scriptis aut verbis, non aures vocis confitetur.	482
<i>§. 3. An confessio sit veritas servanda sine ulla intentione.</i>	482
CONCLUSIO I. Spectata res natura ad minimum dubia est validitas confessioe per litteras factae absenti, & in absentia absolventis.	ibid.
CONCLUSIO II. Esi supplicaretur valuisse aliquando datam in scriptis abolitionem, consistit tamen non valere post Decretum Clementis, ubiqueque illud acceptum fuerit.	487

ARTICULUS V. De subiecto confessionis. 497
Differencia historia de peccatis olim publica confessioni obnoxia. ibid.
 CONCLUSIO I. Penitentia publica subiacuerunt non pauci, quae aliquam vi
 Ecclesiastica legis subiacuerunt confessioni publicae: unde non semper Peniten-
 tia publica comes fuit confessio publica. 497
 CONCLUSIO II. Aliquando, non quidem ad nutum Penitentis, sed ex praes-
 dentis iussu confitetur peccata inter occulta quaedam seligebantur, quae Peni-
 tentiae publice sperit. 497
 CAPITULUM VI. De satisfactione. 496
 ARTICULUS I. De utilitate satisfactionis. ibid.
 CONCLUSIO I. Remissa culpa manet per se debitum laesae peccati temporalis
 in vindictam eiusdem culpe. 499
 CONCLUSIO II. Poenae temporales, quae post recuperatam Dei amicitiam laen-
 dae superest, reatus huius operibus recipi aliquando potest. 501
 CONCLUSIO III. Opera quibus iusti debitum peccati penam resolunt, vera &
 condigna satisfactio dici possunt, non est esinea haec rigorosa & ad opes indulta. 504
 CONCLUSIO IV. Valere & prodest satisfactio, seu lubentur acceptetur, seu sponte
 assumatur, seu imponatur a Sacerdote: utraque tamen certis eget conditionibus. 505
 ARTICULUS II. De conditionibus satisfactorum. 508
 CONCLUSIO I. Ad satisfactionem requiritur opus penale: a nulla hinc suboritur
 difficultas in praxi, cum omne vitiosum opus hominis penosum esse reputatur, ibi.
 CONCLUSIO II. Opera in statu moralis peccati ex actualis gratiae auxilio fac-
 tum, satisfactorum est, non quidem de condigno, sed de congruo, saltem la-
 tius sumpto; non tamen eadem semper ratione. 511
 ARTICULUS III. De Satisfactione ritibus a Sacerdote imponenda. 517
 CONCLUSIO I. Sacerdos, per se loquendo, Penitentem quem absolvit satisfac-
 tionem iungere tenetur. ibid.
 CONCLUSIO II. Sacerdos Penitentiam imponere debet praecipue, non autem
 ut libere solum & de consilio implentam. 519
 CONCLUSIO III. Sacerdos, per se loquendo, parem criminali Penitentiam injun-
 gere debet, idque sub gravi, praedenter tamen & omnibus mature perpensis. 519
 CONCLUSIO IV. Potest miniter opera aliunde praecipita in satisfactionem in-
 iungere; ut & orationem pro alio seu vivis seu defunctis. Generatim tamen
 opera alias indubie Penitentibus imponi debent. 520
 CONCLUSIO V. Necesse non est ex naturae rei & Christi institutione, ut Sacer-
 dos Penitentiam sine absolutione adimpleri curet. Potest tamen saltem ex
 parte ad exigere plurimum in casibus. 523
 CONCLUSIO V. Potest Confessorius interna & externa opera injungere Penitentem. 520
 CONCLUSIO VI. Satis est ut Confessorius Penitentiam determinet, tum quo-
 ad materiam, tum quoad tempus. 523
 CONCLUSIO VII. Potest satisfactio imponi ante vel statim post absolutionem, ibi.
 Canon Penitentiarum. ibid.
 Circa I. De aetate Praeceptum. 525
 Circa II. Praeceptum. ibid.
 Circa III. Praeceptum. ibid.
 Circa IV. Praeceptum. 524
 Circa V. Praeceptum. ibid.
 Circa VI. Praeceptum. 525
 Circa VII. Praeceptum. 526
 Circa VIII. Praeceptum. ibid.
 Circa IX. Praeceptum. ibid.
 Circa X. Praeceptum. ibid.
 ARTICULUS IV. De satisfactione ex parte Penitentis, 527
 CONCLUSIO I. Penitens satisfactionem tum in re penalem, tum & medica-
 lem accipere tenetur, modo aequitati & rationi congruam, ibid.

CON-

CONCLUSIO II. Tenetur Penitens sub mortali gravem pro gravibus impostam
 Penitentiam adimplere. 528
 CONCLUSIO III. Tenetur Penitens Penitentiam exequi tempore per Confessorium
 praestituto, si quod determinatum fuerit: si autem quam primum moraliter poterit, 530
 CONCLUSIO IV. Non potest Penitens satisfactionem sibi injunctam, nutu pro-
 prio in aliquid etiam melius commutare, ibid.
 ARTICULUS V. De officio Satisfactorum. 537
 CONCLUSIO I. Satisfactio sacramentalis poenam temporalem ex opere operato
 remittit: majorem aut minorem, tum pro gradu operis, tum & pro satisfaci-
 entis dispositione. 538
 CONCLUSIO II. Probabile est satisfactionem in actu exercito non conferre non-
 nam gratiam ex opere operato, 539
 Differentia historiae de disciplina veteris Ecclesiae circa Penitentiam. 540
 ARTICULUS I. De institutione, progressu & cessatione Penitentiae solennis. 541
 CONCLUSIO I. Penitentia ab initio Ecclesiae, utque ad Montani haeresim, in eam
 ad aa. circiter 175. brevior fuit & simplicius instituta. ibid.
 CONCLUSIO II. A Montani vero ad Novatum usque in eam ad n. circiter 250. laesae
 ae brevis fuit Penitentia, si cum subsequenti xvi. severitate comparatur. 542
 CONCLUSIO III. Post Novatianum schisma gravior ac duriorum fuit Penitentia,
 quam prius, eique verae temporis spatia praerata sunt, variis classibus evolu-
 ta: quod quidem in Orientali Ecclesia ante viguit, quam in Occidentali. 543
 CONCLUSIO IV. In Ecclesia Orientali post quartum saeculum, in Occidentali
 vero post septimum, multoties retriquit sollemnem Penitentiae disciplina, fere-
 que in delictuosam abierunt praedictae Penitentiae statutes. 544
 ARTICULUS II. De ritibus Penitentiae sollemnis ex parte Penitentium. 546
 CONCLUSIO I. Penitentes indui sacco, & cinere conspersi capiti, in Tem-
 plum vel ad Templi fores prodibant. 546
 CONCLUSIO II. Quatuor erant sollemnem Penitentiae gradus, ibid.
 §. I. De Annis. 548
 §. II. De auditione. 549
 §. III. De satisfactione. 551
 §. IV. De confessione. 552
 ARTICULUS III. De ritibus sollemnem Penitentiae ex parte ministrorum. 552
 CONCLUSIO I. Penitentia sollemnem a solo Episcopo imponebatur, ibid.
 CONCLUSIO II. Penitentia sollemnem indico coadjuvata in capite sejuncti. 553
 CONCLUSIO III. Praecipua ex parte Ministrorum ritus Penitentiae erat ma-
 num impositio, eaque triplex, & orationi multiplici conjuncta. 554
 ARTICULUS IV. De peccatis sollemnem Penitentiae obnoxia. 557
 CONCLUSIO I. Non omnia lethalia etiam publica Penitentiae publice vel sol-
 lemmi antiquitus subiacuerunt. 558
 CONCLUSIO II. Peccata graviora seu canonica, omnino secreta, moraliter lo-
 quendo, non videntur tali Penitentiae publice subiacuisse, si canonum &c. 561
 ARTICULUS V. De Personis Penitentiae publice obnoxia. 562
 CONCLUSIO I. Clericis maioribus publice reus nunquam publica incubuit Peni-
 tentiae sollemnem, saltem tota, nisi forte alleubi Diaconis, ibid.
 CONCLUSIO II. Clerici minores a Penitentia sollemnem immunes non erant,
 eique confutro usque ad septimum saeculum perdurare videtur. 608
 ARTICULUS VI. De unitate Penitentiae publicae. 609
 CONCLUSIO I. Penitentia publica nunquam iterabatur, nisi forte quoad cri-
 men haereseos, 610
 CONCLUSIO II. Sententia haec posterior omnino tenenda est, 611
 ARTICULUS VII. De tempore absolutionis publicae vel sollemnem Penitentium. 611

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padova

A Vendo veduto per la fede di Revisione, ed Approvazione del P. Fr. Paulo Tommaso Manuelli Inquisitor Generali del Santo Officio di Venezia, nel Libro intitolato *Prælectionum Theologiarum Moralium Tourney continuatio, sive Tractatus de Universa Theologia Morali Tomi VI. de Penitentia*, non esser cos alcuna contra la Santa Sede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a Niccolò Pezzana, che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 13. Novembre 1754.

Z. Aloisio Mocenigo 2º. Refor.

Marco Foscarini Cav. Proc. Refor.

Registrato in Libro a Carte 63. al Num. 465.

Giacomo Zucato Segr.

Adi 23. Novembre 1754.

Registrato in Libro del Magistrato Eccellentiss. de' Signori Esecutori contro la Bestemmia.

Gio. Batt. Bassi Segr.

TRACTATUS DE PENITENTIA.

PRESENTEM de Penitentia Tractatum eo animi cordisque favore aggredimur, quo rudis quispiam & inexpertus mare procellis famosum ingredi suscipiat. Faxit propitium Numen, ut si operosi curricula metas obliquo tantum & incerto tragane appellimus, ab his saltem scopulis procul dimoveamur, qui trille fidei naufragium involunt.

Dux erunt nostri hujusce Tractatus partes: prior, eaque brevis, de Penitentia ut virtute; posterior de eadem in ratione Sacramenti considerata disputabit.

PARS PRIMA.

De Penitentia ut virtute.

Circa Penitentiam ut virtutem quinque nobis sunt expendenda, 1. que sit ejusdem essentia; 2. que causa ipsius seu efficiens seu finalis; 3. que materia; 4. quale objectum; 5. que affectiones.

CAPUT PRIMUM.

De natura Penitentia.

Quod Latini Penitentiam, hoc Græci *πρόσδοια* dicunt: utriusque autem hujus vocabuli varia est apud varios originatio seu ætymologia. Alii Penitentiam deducunt a *pena* vel *penitio*. Sic Isidorus Hispanus Lib. 6. Originum, & in exhortat. ad Penitentiam: *A penitio*, inquit, *Penitentia* *Tournely Theol. Moral. Tom. VI.* A *nomen*

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padova

A Vendo veduto per la fede di Revisione, ed Approvazione del P. Fr. Paulo Tommaso Manuelli Inquisitor Generali del Santo Officio di Venezia, nel Libro intitolato *Prælectionum Theologiarum Moralium Tourney continuatio, sive Tractatus de Universa Theologia Morali Tomi VI. de Penitentia*, non esser cos alcuna contra la Santa Sede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a Niccolò Pezzana, che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 13. Novembre 1754.

Z. Aloisio Mocenigo 2º. Refor.

Marco Foscarini Cav. Proc. Refor.

Registrato in Libro a Carte 63. al Num. 465.

Giacomo Zucato Segr.

Adi 23. Novembre 1754.

Registrato in Libro del Magistrato Eccellentiss. de' Signori Esecutori contro la Bestemmia.

Gio. Batt. Bassi Segr.

TRACTATUS DE PENITENTIA.

RESERTEM de Penitentia Tractatum eo animi cordisque pavore aggredimur, quo rudis quispiam & inexperus mare procellis famosum ingredi suscipiat. Faxit propitium Numen, ut si operosi curricula metas obliquo tantum & incerto tragane appellimus, ab his saltem scopulis procul dimoveamur, qui trille fidei naufragium involunt.

Dux erunt nostri hujusce Tractatus partes: prior, eaque brevis, de Penitentia ut virtute; posterior de eadem in ratione Sacramenti considerata disputabit.

PARS PRIMA.

De Penitentia ut virtute.

Circa Penitentiam ut virtutem quinque nobis sunt expendenda, 1. que sit ejusdem essentia; 2. que causa ipsius seu efficiens seu finalis; 3. que materia; 4. quale objectum; 5. que affectiones.

CAPUT PRIMUM.

De natura Penitentia.

Quod Latini Penitentiam, hoc Græci *πρόσδοια* dicunt: utriusque autem hujus vocabuli varia est apud varios originatio seu æthimologia. Alii Penitentiam deducunt a *pena* vel *penitio*. Sic Isidorus Hispanus Lib. 6. Originum, & in exhortat. ad Penitentiam: *A penitio*, inquit, *Penitentia* *Tournely Theol. Moral. Tom. VI.*

nomen accepit, quasi poenitentia, dum ipse homo poenitendo quod male admisit. Sic & antiquus Auctor Libri De vera & falsa poenitentia cap. 9. Poenitentia, idem est ut poenitentia tenere, ut neque homo semper puniat in se nascendo, quod commisit peccando.

2. Alii vero poenitentiae nomen derivant a poenere, quasi poenitere, idem omnino sit ac polliceri consilium tenere, ita, qui hac in parte Luthero praefuit Erasmus in annotat. ad cap. 7. Matthaei. Hanc enim acceptationem libenter arripere Protestantibus, ut, quod summopere amittunt, poenitentiam in nova tantum vita respuant.

3. Longe aliter sentiant Catholici, quibus ea solum virtus meretur poenitentiae nomen, quae sic mores in melius commutat, ut pristinus lapsus serio deploret, & abhorreat. Ut autem cui standum sit parti, plenius innotescat, similique tota poenitentiae ratio declaretur, sit

CONCLUSIO I. Vox poenitentiae non importat solum consilii mutationem, seu novae vitae propositum, sed detestationem peccati commissi, & congruam ipsius expiationem.

4. Proba. 1. ex Scriptura. Reg. 3. cap. 21. sic describitur impij haereticus Regis poenitentia: *Seidit Achab vestimenta sua, & operuit cilicio carnes suas, jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite.*

Iob 42. v. 6. Adcor me reprehendo, & ago poenitentiam in favilla & cinere.

Ier. 3. v. 12. & 13. Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & in planctu; & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.

Jonas 3. v. 6. Surrexit Rex Ninive de solo suo, & abiecit vestimentum suum a se, & induit est sacco, & sedit in cinere. Et clamavit, & dixit in Ninive ex ore Regis & Principum eius. Operiantur sacris homines, & clament ad Dominum in fortitudine, & revertatur vir a via sua mala, &c.

Psal. 118. Exitus operum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.

Ex his, aliisque pluribus quae congeri possunt, sic disparto: Non aliunde melius quam ex Scriptura dignosci potest, quid in conceptu suo imparet poenitentiae nomen. Atqui Scriptura nulli poenitentiam describit per solum vitae mutationem. Quae enim respiciuntur seu conversioni discrete adiungit alium de praeteritis anxio dolorem, simulque debite satisfactionis poenas, ea utitur ad poenitentiam aliquid sola morum conversatione longe gravius requirit. Atqui Scriptura. Patet minor ex citatis reverbis, quorum alii fletum, planctum, lacrymarum fontes, ac cordis sessionem commemorat: alii sacrum, favillam, cinerem & similia, quibus admittuntur crimen expiari posse. Ergo.

5. Prob. 2. ex Patribus, quibus ignotam pra Luthero fuisse poenitentiae notionem prudens nemo suspicet. S. Cypri. Tract. de lapsis: *Quam magna deliquimus, tam graviter deservimus, alio vulnere diligens & longa medicina non desit: poenitentia crimine minor non fit.*

S. Aug. Serm. 371. num. 12. *Non sufficit ad poenitentiam mores in melius mutare, & a factis malis recedere: verum etiam de his quae facta sunt satisfiat Deo per poenitentiae dolorem, per humilitatis gemitum, per contenti cordis sacrificium, cooperantibus elemosynis.*

S. Gregorius Magnus Homil. 24. in Evang. *Poenitentiam agere est perpetrata mala plangere: & plangenda non perpetrare. Ceteros mitto qui in decur-*

decursu occurrent. Jam vero in his textibus praeter vitae novitatem requiruntur dolor & satisfactio.

6. Prob. 7. vel ex ipsis Ethnicis, qui poenitentiam per dolorem de admittis sceleribus, eorumque castigationem passim expriment. Sic Tullius Lib. 4. Tusculan. *Alexandram Regem vidimus, quicum interemisisset Chlybium familiarium suum, vix a se manus abstinuit: tanta vis fuit poenitendi.* Sic Ovidius Lib. 1. de Ponto, Eleg. 1. *penitet, & falso torquor ipsi meo.* Hinc Antonius poenitentiam, quam gentiles uti Deum venerantur, hoc disticho depingit: *Sunt Dea, quae facti, non factique exigis poenas;*

Suntque ut poenitent, sic Aethiopia vocat.

Ubi poenitentia & praeteritae culpa detestationem involvit, & vindictam quam quis de se eam ob culpam expectat, uti notat Bellarm. Lib. 1. cap. 7. De his plura vide apud Morinum in erudito Opere de poenitentia.

7. Merito igitur Tridentina Synodus sess. 14. Novatores sentit & iterum perstringit his verbis: *Can. 12. Si quis dixerit, totam poenitentiam simul cum culpa remitti semper a Deo, satisfactioemque poenitentium non esse aliam quam fidem qua apprehendunt Christum pro eis satisfactioe: anathema sit. De Can. 13. Si quis dixerit pro peccatis quod poenam temporalem minime Deo pro Christi meritis satisfieri possit ab eo iustitiae & patienter toleratu, vel a sacerdotibus injunctis, sed neque sponte suscipitis, ut jejunis, orationibus, elemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam poenitentiam esse tantum novam vitam: anathema sit.*

8. Objic. 1. Nihil aliud est Latinae poenitentiae, quam Graecis Metaneta: Atqui Metaneta solum respiciuntiam, solumque adeo mutationem consilii ac vitae novitatem importat. Proo. min. tum ex Tertull. Lib. 2. adversus Marcion. cap. 24. ubi sic: *In Graeco solum poenitentiae nomen, non ex delicti confessione, sed ex omni demutatione compositum est; tum ex Lactantio, qui Lib. 6. Instit. cap. 24. haec scribit: In quem facti sui poenitentia, errorem suum pristinum intelligit; idemque Graeci melius & significantius *metanetae* dicunt, quam nos latine possumus respiciuntiam dicere. Ergo.*

9. Resp. Praetermissa ma, quia vox poenitentiae non solum Metanetaem, sed & appendices eidem in scriptoris annexas exprimit, dist. min. Metaneta solum exprimit respiciuntiam, si vidam vocis originem & etymologiam spectes, C. si nominis significationem & usum. N. itaque si sola Graeci nominis origo spectetur, haud negabimus Metanetaem non inepte reddi per respiciuntiam, proat a Tertulliano & a Lactantio solum vocis etymologiam spectantibus reddita est. Verum nihil inde contra nos; cum certo constet accuratas rerum notionem, non a vocum etymologia, sed a sensu eisdem vocibus constanter indito desumenda esse. Sic homo, est iuxta plures ab humo derivatur, nequaquam per humum, sed per compositum ex anima & corpore coalescens desinitur debet. Sic tamen philosophia sic amor sapientiae, non tamen philosophiam callere dicitur vir idiota & agrestis, qui sapientiam amaverit. Porro constat ex probationibus nostris, poenitentiam a populo Dei, qui & gentilibus sic semper intellectam fuisse, ut cum novae vitae studio conjungeret odium veteris, eamque debita satisfactione clueret.

10. Sic vero Matth. 11. & Luc. 10. ubi sic loquitur Christus: *Si in Tyro & Sidone facti essent videntes, quae facta sunt in vobis, olim in cinere & cilicio poeni-*

Edite.
anz. T.
& Pal.
509.

penitentiam *essentem*, uterque Evangelista Metanoie vocabulum adhibere §. prout & Mat. 12. & Luc. 11. ubi laudatur Niniuitarum penitentia: Atque penitentia quæ cinerem, cilicium, terroresque & gemitus Niniuitarum involvit, non respicientiam nudam, sed acere præteriti peccati odium, epique vindictam importat. Ergo.

11 Idipsum astringit objecti Patres; Lactantius quidem in ipso qui opponitur loco, ubi sic contentanter pergit: *Respicit enim, ac mentem suam quasi ab insania recipit, quem errat punit; castigatque seipsum dementia.* Secubi in solum vere respicit, qui dolore de noxa concepto æqualem noxæ penam adjungit: Tertullianus vero tum in Lib. de Penit. cap. 9. tum alibi læpius, ut infra liquet.

12 Objic. 2. lex Apost. Galat. 6. 15. *Et Christo Jesu, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed nova creatura:* Atque nova creatura nihil est aliud quam nova vita. Hinc tritam illud apud uniuersos Patres: *Optima penitentia est. nova vita.* Ergo.

13 Resp. dist. maj. In Christo Iesu, non creatura, sed ea solum creatura vere nova est, quæ præteritis lapidibus plangit & eluit, quo solum sensu nova vita vera & optima Penitentia locum habet. C. & ad novam creaturam sufficiens simplex propoliti & morum mutatio. N. Itaque novam vitam exigit Apollolus contra Iulianum, qui legalibus iniuste addicti salutem ab exterioribus ceremoniis expectare videbantur, quasi calices mundare, aut vestimenta fœdare sufficeret, dum interim cor odio turgere & rapina. Verum ab ea quam exigit vitæ novitatem acutissimam excludit Apollolus odium veteris peccati, gemitumque ejus reparationem. *Gaudes, ap. b. 2. Cor. 7. v. 9. & 10. quia contristati estis ad penitentiam. Quis enim secundum Deum tristitiam est, penitentiam in salutem salutem operatur.* &c. Et vero qui toties ingenant, quod blasphemus fuisse, & periculator, qui labem hæc tot arumnis ac laboribus expunxit, quo pacto pura & simplici æterorum respicientia contentus fuisse?

14 Non alia sunt mens Barum, cum penitentiam in nova vita reponere vult, Hi enim vitæ hujus novitatem, & vitæ veteris odio, & congrua satisfactione stipari volunt. Neque id nobis aliunde probandum quam a Calvino, qui temerariam inficiari non potuit. Sic ille Lib. 3. instit. cap. 3. no. 58. *Barum me movent, que in Veterum Scriptis de satisfatione passim occurrunt. Fideo equidem, eorum nonnulli, & aliam simplicitatem, omnes fere quosvis Libri extant, aut in hac parte lapsos esse, aut nimis asperos, vel dicit lesuros. Sed de his plenius suo loco. Unum hic animæ vertibile sufficit, nimirum Pseudoreformatos: ut in pluribus aliis, sic & in præteriti peccati ad nos ex parte rediisse. Sic Dallæus Lib. 3. de penis & satisfactionibus pag. 108. Bellarmino concedit, in communis Scriptura usu, penitentiam duo proprie completi, dolorem nempe ex peccati, cuius non penitet, sensu vitæ: & vitæ emendanda verum, non fictum, serium, non leve aut inane propositum. Dallæum ultra progredi debuisse infra evincemus.*

15 Conclusio II. *Habitus penitentia est virtus proprie dicta.*
 Prob. gemina ratione quam affert D. Thom. 3. p. 2. q. 82. art. 1. prima sic proponi potest. Non dantur præcepta legis nisi de actibus virtutum, cum lex, potissimum divina, eo tendat, ut homines faciat virtuosos. Atqui dantur præcepta de actibus Penitentia. Mat. 4. *Penitentiam agite.* Luc. 11. *Nisi penitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Ergo.

16 Secundum sic fere exhibet Gonetius hic disp. 3. Virtus est habitus secundum rectam rationem inter duo extrema electivus, atque ideo in mediocritate consistens. Atque Penitentia, 1. est habitus, nimirum qualitas ita de se inherens, ut non nisi contrario ac libero voluntatis actu destrui possit. 2. Est habitus secundum rectam rationem electivus. Quid enim rationi magis consentaneum, quam ut homo peccata sua, prout sunt offensa Dei, detestetur, eademque salubri læta eluce nitatur. 3. Est habitus inter duo extrema electivus. Si enim vere penitens eos exhorreat, qui vel letantur, cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis; vel peccata mollius desent & expiant: hæud minus sibi cavet ab eorum exemplo, qui immoderato abrepti dolore in desperationem aguntur, prout Juda & Cain contigit, quorum alter Penitentia dulcius laqueo se suspendit: alter tutimpos exclamavit *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.* Addi possit, Penitentia materiam esse difficilem: cum nihil sit arduum magis, quam id odisse quod animum allicit, carnisque & sanguinis perplacet. Ergo.

17 Objic. 1. Virtus omnis propter se expeditur. Atque Penitentia non expeditur propter se, sed propter culpæ malum, quod tollere intendit. Ergo.

18 Resp. 1. Neg. maj. ad sensum objectionis, quæ nihil persequi præfert. Quidni enim vera virtus sit & dicatur habitus bonus, etsi propter aliud, vel occasione alterius expetatur? Annon virtus erit temperantia, si quis tum ex timore Dei, tum ut graves qui ex gula imminet morbos arocat, debitum in cibo & potu modum servaverit?

19 Resp. 2. Neg. min. Penitentia enim licet vulgo expetatur consequenter ad aliud, peccatum nempe; expeditur tamen propter se, seu propter proprium quom intendit finem: is vero est ut & salubri odio delectat malum culpæ, & Deo offenso congrue satisfaciatur.

20 Confirm. restitutio supponit furtum, & medicina morbos: atque tamen restitutio actus est virtutis, & medicina inter artes bonas censetur. Ergo quod malum supponit, virtutis rationem habere potest.

Inst. verecundia non est virtus, uti post Aristotelem Lib. 4. Ethic. c. 7. docet S. Th. 2. 2. q. 144. art. 1. Atque ideo verecundia non est virtus, quia peccatum supponit. Ergo nec virtus erit Penitentia quæ supponit peccatum.

21 Resp. 1. Non desunt qui verecundiam virtutibus annumerent cum Riccardo in 4. q. 14. art. 1. Neque id inepte, quandoquidem verecundia idem censeri possit ac ingenus ille pudor, qui ad turpia erubescit: is vero, cum in medio consistat (alii enim plus, alii non satis verecundantur) quidni virtutes inter adferri valeat?

22 Resp. 2. neg. min. Neque enim ideo verecundia, prout ab Angelico Doctore intellecta est, e virtutum albo expungitur, quia peccatum supponit: sed quia per se comparatur cum affectu peccati, tantumque formidat opprobrium quod ex turpi factio imminet: Unde vel externam dumtaxat mali executionem, vel solam publicam, non autem occultam excludit. At vero Penitentia hominem efficaciter inclinat ad dolendum de peccato, ut cum Deo reconcilietur. Insuper verecundia Peripatetico sensu accepta a solis naturæ dispositionibus oritur: Penitentia vero ab electione voluntatis per gratiam adjuget.

23 Objic. 2. Virtus in prosecutione boni, non autem in fuga mali consistit. Atque Penitentia tota est in fuga mali. Ergo.

Journel Theol. Moral. Tom. VI. A 3 Resp.

24. Resp. 1. neg. maj. Quæ, ut & aliz que hic circumferuntur nugatoriz difficultates, nihil habent clari. Quæro enim cur habitus, qui iuvante gratia in mali ingam ac detestationem inclinat, virtutibus accenseri non possit?

25. Resp. 2. neg. min. Penitentia enim de se tendit in detestationem peccati, & idoneam pro eo satisfactionem. Atqui bonum est & optimum peccata detestari, ac pro istdem facere satis. Ergo Penitentia bonum quod & optimum prosequitur.

26. Objc. 3. Nulla virtus est passio. Atqui Penitentia enim in tristitia & dolore potissimum consistit. Dolor autem & tristitia vere sunt passionēs.

27. Confr. Virtus quælibet delectanter exercetur: Atqui e contrario Penitentia, cum ei annexus sit dolor, est luctus, cordis compunctio &c.

28. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dist. dolor & tristitia indeliberate recepta, sunt passionēs, C. dolor ex voluntatis deliberatione susceptus, prout gratia iuvante suscipitur, Penitentia N.

29. Ad confr. neg. min. etsi enim doler Penitens de peccato quod commisit, gaudet de dolore quem experitur, ingemit quod peccaverit, sed unum timet, ne non satis gemat. Unde juxta Aug. *Dulcissimi sunt lacrymæ penitentium quam gaudia theatrorum*. Dolet itaque Penitentia de objecto suo, sed de actu suo lætatur, quod ad virtutem sufficit, ut hic animadvertit Sylvius.

Ceterum, etsi virtus actus suos sponte, lubenter, non coacte exercere debet, hand necesse est ut eos exerceat cum illa delectationis specie, quæ penam omnem abigat. Sic eo usque in exercitio patientia insudabat Apostolus, ut cum vitæ etiam tæderet. Sic potenti contamine indigna fortitudo, quæ circa terribilia occupatur. Sic castitas & temperantia non nisi strenue & ægre dimicando victoriam reportant.

30. Objc. 4. Nulla virtus versatur circa impossibile: Atqui Penitentia circa objectum impossibile versatur. Optat enim vir penitens non peccasse: id vero prorsus impossibile est.

31. Resp. ad 1. neg. min. Penitentia siquidem duo præcipue intendit, scilicet ut præcedens peccatum non supersit in ratione offensæ Dei; & ut illud æqua pena peccat. Utrumque autem possibile est.

Vult equidem, seu potius velle Penitens nunquam peccasse: At non repugnat esse aliam virtutis actus inefficaces circa objectum impossibile; dummodo eadem virtus per præcipuos sui actus possibilis attingat. Sic optare quis potest ut Deum amet, quantum amari meretur; quod natura etate vires excedit.

32. Objc. 5. Si Penitentia sit virtus, peccator penitens innocentem virtute superabit. Absurdum consequens.

33. Resp. neg. maj. neque enim ex sola virtutum multitudine, sed ex qualitate ipsarum metienda est perfectio. Alioquin Christum vinceremus perfectione, cum is caruerit fide, quam habemus nos. Adde quod ne ab ipsis etiam insistentibus excludi debeat Penitentia, ut inferius patebit.

Objc. 6. Si Penitentia sit virtus, vel specialis, vel generalis quæ in virtutum collectione consistat: item vel supernaturalis & insula, vel mere naturalis. Atqui nullum ex his dici potest.

Pro solutione sit

CONCLUSIO III. Penitentia est virtus specialis. Ita cum suis S. Thomas hic art. 2.

34. Prob. 1. Ea virtus merito dicitur specialis, quæ in objectum speciale ex speciali motivo tendit. Atqui Penitentia... Scilicet enim objectum penitentiz est offensæ Dei quatenus diluenda per internum cordis dolorem & patem offensæ vindictam. Atqui nulla præter Penitentiam potest assignari virtus, quæ circa idem objectum & eodem modo versetur. Etsi enim quælibet virtus oppositum sibi peccatum tollit, at neutquam tollit illud, quatenus est offensæ Dei. Sic temperantia intemperantiam debellat prout est excessus in cibo & potu. Sic fortitudo ignaviam auferit prout est defectus in adendis periculis. Neutra vero, nisi Penitentia imperetur, vitia sibi adversa emendat, prout sunt offensæ Dei. Ergo.

35. Prob. 2. Si Penitentia non sit virtus specialis, vel erit collectio virtutum, ut Alensivium est; vel ad religionem, aliamve quampiam virtutem erit revocanda. Atqui neutrum dici potest.

Non. 1. Ideo enim censet Alensivius, Penitentiam esse quoddam aggregatum ex universis virtutibus, quia detestando peccatum omne, detestatur mala virtutibus omnibus contraria. Atqui ruinosæ est hæc ratio. Ut enim Penitentia detestando vitia cunctis virtutibus opposita, earum naturam indueret, necessum foret ut ea impugnet vitia, prout eadem impugnant singule virtutes. Atqui non ita se res habet. Penitentia enim id solum in unoquoque vitio respicit, quod sit offensæ Dei pergenitus cordis & veram satisfactionem expianda. Hanc porro offensæ rationem non considerant aliz a Penitentia virtutes: uti statim ostendimus, & facili inductione patebit.

Confr. Si Penitentiz virtus ex ceterarum virtutum congerie coalescat, non poterit homo penitens peccata virtutibus omnibus adversa unico actu a Penitentia elicitio detestari. Atqui falsum consequens. Minor patet: quandoquidem confiter peccata etiam oblita per unum eumque per brevem contritionis actum dimitti posse. Prob. itaque Maj. Ex hypothesi quod Penitentia ex iustitia, castitate, temperantia, ceterisque virtutibus coalescat, harum unaquaque speciale habebit objectum quod impugnet; ergo temperantia intemperantiam quidem detestabitur, sed non luxuriam; castimonia luxuriam exhorrebit, sed non injustitiam; iustitia pariter oppositam sibi iniquitatem avertebitur, sed non cetera que aliis virtutibus adversantur vitia; ergo si vel nunquam poterit ut homo per unum uniusque momenti actum iustificetur; sed et eliciendi erunt virtutum omnium actus. Id autem quam falsum sit vel uno Davidis exemplo liquet, cuius ad hanc unam vocem peccavi, translata est iniquitas.

Non. 2. Quæ enim virtus habet objectum formale ab objecto seu religionis, seu alterius cuiuscumque virtutis objecto distinctum, ea sane nec ad religionem, nec ad aliam, quocumque ea sit, virtutem revocari potest. Atqui Penitentia... Scilicet enim objectum Penitentiz est offensæ Dei prout abolenda. Sed objectum illud ita Penitentiz proprium est, ut nulli alii virtuti competat. Non religioni, quæ nihil aliud intendit quam cultum Dei in recognitionem supreme ejus excellentie. Non caritati, quæ peccatum quidem odio habet, sed ut malum extrinsecum Dei quem diligit, non vero ut offensam ejus que expiari debeat. Non obedientiz, quæ solam legitimam

subjectionis honestatem respicit. Non iustitiae (alias enim omitto virtutes, quae non sunt ad alterum) iustitia enim vel commutativa est, vel distributiva, vel vindicativa. Harum porro nulla est quae idem habeat obiectum ac Poenitentia. Non iustitia commutativa, haec enim eo formaliter tendit ut ius alterum reparat ad aequalitatem: porro aequalitatem hanc non ambit Poenitentia, quia novit impossibilem. Non iustitia distributiva. Ea quippe Superiores inclinatur ad servandam in praeiis aequitate ac poenis proportionem inter plures; quod Poenitentia non facit: tum quia actus est inferioris, erga Deum ut superiorem; tum quia inter Dei offensam & hominis satisfactionem nulla esse potest proportio. Nondum vindicativa: r. quia haec videtur in iudice vindictam in reum decernente; Poenitentia autem in reo peccata sua explante. 2. Quia iustitia solam delinquentis punitionem, non vero ejus cum parte laesi reconciliationem intendit: scus de Poenitentia. Ergo Poenitentia a ceteris virtutibus formaliter & specificè discrepat.

36 Potest tamen Poenitentia inter potentiales iustitiae commutativae partes censeri: quia licet totam iustitiae rationem & potentiam non attingat, quatenus Deo aequale reddere non valet; quodam tamen moderatorem iustitiae emulatur, non scus ac pietas, religio & observantia, quas idcirco inter potentiales iustitiae partes annoveravimus tom. 1. c. 7. art. 4. Hinc S. Thom. hic art. 3. ad 3. *Sicut est commutatio quaedam in beneficiis cum scilicet aliquis pro beneficio accepto gratiam rependat; ita est commutatio in offensis, cum aliquis pro offensa in alterum commissa, vel invitatus paratur, quod pertinet ad vindictivam iustitiam: vel voluntario recompensat emendam, quod pertinet ad Poenitentiam, quo respicit personam peccatoris, sicut iustitia vindicativa personam iudicis.* De his qui plura volet, adeat Gonet. disp. 2. Grandin. disp. 1. &c.

37 Obijc. 1. Poenitentia omnibus omnino peccatis opponitur. Atqui virtus, quae omnibus peccatis opponitur, generalis est, non specialis. Virtus enim specialis, sicut prosequitur speciale bonum, a quo speciem desumit; ita non nisi speciale aliquod malum averfari potest.

38 Resp. ad 1. neg. min. Caritas enim est specialis virtus; & tamen cuilibet mortali peccato ita opponitur, ut cum eorum nullo comparari possit.

Ad 2. neg. ant. Caritas enim, tamen proprium & speciale bonum intendit, nimirum amorem Dei propter se, omni tamen lethali peccato adversatur, ut modo diximus. Sic ergo Poenitentia peccata omnia impugnat, non quidem sub ea ratione, sub qua a singulis virtutibus impugnantur, sed sub ratione generali offensa Divinae.

39 Inf. Atqui virtus, quae peccata omnia impugnat, eo ipso specialis virtus esse non potest. Ergo.

Prob. subf. Virtus, quae idem habet obiectum ac aliae virtutes, eo ipso specialis esse nequit. Atqui virtus quae peccata omnia impugnat, idem habet obiectum, quod ceterae & singulae virtutes. Unaquaeque enim virtus finem suum prosequendo, vitium eidem adversum odit & impugnat. Ergo virtus, quae peccata omnia impugnat, idem habet obiectum ac ceterae virtutes. Ergo rursus non potest esse virtus specialis.

Resp. ad 1. neg. subf. vel dist. Virtus, quae peccata omnia impugnat formaliter, C. peccata impugnat efficienter & meritorie, N. Porro

Poe-

Poenitentia meritorie quidem & efficienter peccata impugnat & expellit, prout & facit Caritas: sed neutra ideo virtus generalis dici potest, quia neutra id praestat formaliter. Neque enim Caritas vel Poenitentia per se solam servat mediocritatem in cibo & potu, vel aequalitatem reducit in commutationibus; sed id a propriis virtutibus, temperantia videlicet & iustitia fieri imperat.

Ad 2. dist. min. Virtus quae peccata omnia impugnat, idem habet obiectum quod ceterae virtutes, si peccata illa impugnet ex eodem motivo, sub quo a ceteris virtutibus impugnantur, C. Si eadem impugnet ex motivo, quod ceterae virtutes non attingunt, N. Itaque habitus ab obiecto formali speciem sumunt, non a materiali tantum: alioqui Metaphysica non distingueretur a ceteris scientiis, quia earum obiecta sub ratione entis contemplantur. Poenitentia porro idem equidem habet obiectum averfionis, quod virtutes ceterae: At illud diversè profuratione attingit, nimirum ut divini juris lesionem sincero dolore reparandam. Hunc vero specialem modum non spectant aliae virtutes.

Saltem, inquit cum Alesii, Poenitentia est virtus generalis per aggregationem aliarum virtutum. Prob. Ant. Virtus ad ejus actum concurrunt aliae virtutes actum hunc imperando, est virtus generalis per aggregationem, seu concomitantiam. Atqui ad actum poenitentiae concurrunt, &c. Temperantia enim, castitas, iustitia, quae dubio procul obiecta sua amant, imperant Poenitentiae ut peccata ipsis adversa detestetur. Ergo.

41 Resp. Ad 1. Neg. ant. Ad 2. neg. min. 1. Quia Poenitentia, ut & caritas, non indiget aliarum virtutum imperio, sed ambr juvante gratia in actus suos contestim erumpunt. 2. Quia Poenitentia ab obliis etiam & ignota mandata: Cetera vero virtutes, nec elicitivae, nec imperativae circa ignota versantur. 3. Quia si necesse sit virtutis alicujus actum ad aliam virtute imperari, potior erit in imperio Poenitentia, quam temperantia vel iustitia. Ubi enim est Poenitentia vera, hic necessario exurgit reparatio inaequalitatis per iustitiam; ubi vero est reparatio inaequalitatis, non semper occurrat vel subsequitur Poenitentia. 4. Quia Poenitentia peccatum quodcumque speciat ut offensam Dei congrua satisfactione debilem, haec autem consideratio, ne imperativae quidem ad alias virtutes pertinet. Mand inficior fieri aliquando, ut alia quampiam virtus Poenitentiam precedat; at non ideo Poenitentia ex hujus aut alterius virtutis congerie coalescit. Caritatem precedunt fides & spes: neque tamen ex earum virtutum aggregato constat caritas.

Obijc. 2. Poenitentia non distinguitur a caritate. Ergo non est virtus specialis. Resp. neg. ant. Caritas enim virtus est Theologicarum praecipua. Atqui haecenus nemo Poenitentiam recensuit inter virtutes Theologicas. Ex scilicet Deum immediate habent pro obiecto: Poenitentia autem non Deum, sed Dei offensam prout legitima satisfactione debilem.

44 Inf. 1. Virtus, cujus actus proprius elicitur a caritate, ab eadem caritate non distinguitur. Atqui proprius Poenitentiae actus, contritio videlicet, a caritate elicitur. Dolor enim de peccatis propter Deum summe dilectum est contritio. Atqui dolor ille a caritate elicitur. Quae enim virtus de bonis amici gaudet, haec eadem de malis ejus dolet & abstinetur. Atqui caritas de Dei summe dilecti bonis gaudet, &c.

Resp.

45. Resp. ad 1. neg. min. Actus enim caritatis vel sunt complacentia in Deo tamquam summo bono; vel displicentia de peccato prout est præcisè malum Dei summe boni. Actus vero poenitentiae est detestatio peccati, prout ius divinum lædentis, & ut sic debita satisfactione reparandi; seu, ut loquitur Ylambert disp. 2. a. 3. est complacentia compensationis faciendæ pro injuria Deo per peccatum illata. Ergo actus caritatis & actus Poenitentiae a se invicem specificè differunt.

Ad 2. dist. min. Dolor prout dicit displicentiam de peccatis quatenus sunt opposita bono divino, seu quatenus sunt malum amici, Dei videlicet, elicitur a caritate. C. Dolor prout importat detestationem de peccatis quatenus ius divinum lædunt, atque ideo per congruam satisfactionem expungi debent, elicitur a caritate. N. Itaque, ait hic S. Thomas art. 2. ad 1. si in actu poenitentis consideretur sola displicentia peccati præteriti, hic immediate pertinet ad caritatem; seu & gaudere de bonis præteritis: sed intentio operandi ad deletionem peccati præteriti requirit specialem vivunt sub caritate. Unde

Resp. 2. neg. maj. Dolor enim de peccatis propter Deum summe dilectum ratione sui dici quidem potest displicentia, non autem contritio strictè sumpta: quia ad hanc præter displicentiam requiritur intentio operandi ad deletionem peccati, & illud velut Dei offensivum debita satisfactione expungendi.

46. Inst. 2. At qui contritio, seu dolor a caritate profluens tendit in destructionem peccati; ergo nulla solutio.

Prob. subst. Actus vel habitus qui bonum aliquod intendit, intendit consequenter ruinam mali eidem bono contrarii. Atqui caritas ejusque actus intendit Deum ut summum bonum, cui peccatum opponitur prout est offensa Dei. Ergo caritas, ejusque actus, seu dolor, displicentia vel contritio nuncupetur, intendit destructionem peccati prout est offensa Dei.

47. Resp. ad 1. dist. subst. Dolor a caritate elicitus tendit in destructionem peccati, prout peccatum est malum Dei, cuius bono unice studet caritas. C. Dolor a caritate elicitus tendit in destructionem peccati, prout est offensa Dei, id est divini juris læsio per satisfactionem reparanda, N. Sicut enim in humanis ius læsum amici non per amicitiam ipsam, sed per iustitiam reparatur; sic in præteriti ius Dei læsum per solam Poenitentiam, quæ ex didis non nihil iustitiæ participat, reparari potest. Unde ad 2.

Resp. 1. dist. maj. Actus vel habitus bonum aliquod intendens intendit ruinam mali eidem bono adversari, intendit, inquam, sub ea ratione sub qua malum illud opponitur bono quod talis actus vel habitus intendit. C. Sub alia quacumque ratione, N. Quapropter caritas toto quidem nisu expellit peccatum velut malum illius quem enixe amat: sed idem non expellit ut juris divini læsivum, & ut tale reparandum. Sic eadem caritas infidelitatem & desperationem abigit tamquam mala divine bonitati adversa; neutram vero præcisè ut veracitati Dei, ejusque misericordie oppositam impugnat, id enim fidei & spei proprium est munus.

Resp. 2. neg. min. Caritas enim spectat quidem peccatum ut malum Dei, sed non præcisè ut offensam debita satisfactione reparabilem: is enim respectus ad poenitentiam pertinet. Unde si Deus nullam de offensa sibi iudica

injusta reparationem exigeret; suus semper inesset locus caritati, non item Poenitentiae.

48. Inst. 3. Actus contritionis delet peccatum sub quocumque respectu. Atqui actus caritatis quo Deus super omnia diligitur, idem præstat. Ergo actus contritionis nihil aliud est quam actus a caritate elicitus.

49. Resp. dist. min. Actus caritatis perfectus delet peccatum mediante actu Poenitentiae, vel formali, vel implicito, C. Actus caritatis per se solum & ratione sui præcisè delet peccatum, N. Perfecta caritas peccatum delet, sed quia positus rebus ut suat, vel annexum habet Poenitentiae actum, vel votum hujusmodi actus. Unde, si per impossibile diligeret quis Deum super omnia, nec tamen peccata sua æquo dolore ac satisfactione congrua expungere vellet, quod ultimum in Pseudoreformatis occurrit; is peccata seu neutiquam deleteret.

50. Inst. 4. In actu quo Deus offensus super omnia diligitur, necessario occurrit dolor de peccato propter Deum in se summe bonum & summe dilectum. Atqui dolor ille & peccatum delet per se, & a caritate sola elicitur. Prob. min. caritas sola velut bonum Dei ut summe dilecti. Ergo & Caritas sola dolet de malo Dei ut summe boni & summe dilecti.

Resp. consequenter ad dicta ad 1. Neg. min. dolor enim prout versatur circa Deum summe dilectum imperator quidem a caritate, sed elicitur a Poenitentia. Idem vero dolor non delet peccatum, nisi quatenus illud eluere & reparare intendit.

51. Ad 2. conc. totum: quid inde? Vult caritas bonum Dei, odit caritas malum Dei. Quid tum? Nihil prorsus, nisi proderit simul, aut caritatem odisse malum Dei intendendo reparationem ejus per debitam satisfactionem; aut deleri peccatum per simplex ipsius odium, sine ulla ejusdem reparandi intentione. Neutrum autem probari potest.

52. Objic. 3. cum Cajetano: Poenitentiae habitus idem est cum habitu religionis. Ergo.

53. Resp. neg. ant. 1. Quia Religio pro objecto habet honestatem cultus Deo propter supremam ejus excellentiam debiti: Actus Poenitentiae versatur circa ius divinum per offensam læsum, & per satisfactionem reparabilem. 2. Quia Poenitentia offensam, seu propriam, seu alienam necessario supponit: Non item religio, quæ in statu etiam innocentie vigisset. 3. Quia gravis occurrit in exercitio Poenitentiae difficultas: longe minor in actibus Religionis; qui ut plurimum in simplici divini cultus intentione consistunt, prout Tom. 1. diximus Cap. 5.

54. Inst. 1. Actus Poenitentiae præcipui in eo sunt, 1. ut homo sese Deo subiciat; 2. ut eidem satisfaciendo, debitum supremo Nobis honorem impendat; 3. ut peccata sua digne eluat. Sed hi toridem sunt actus religionis. Per hanc enim homo Dei subicitur, eidemque debitam satisfactionem impendit, neque peccatum expiat. Hinc sacramenta per quæ, ut olim sacrificia, diluitur peccatum, sunt actus Religionis. Quin & contritio sacrificii nomine donatur Pl. 50. ubi sacrificium Deo spiritus contritus esse dicitur.

55. Resp. dist. min. Actus illi sunt actus Religionis, sed alio sensu & alio fine a Religione exercentur quam a Poenitentia. C. eodem modo & intuitu, N. Ut enim singulas objectionis partes raptim perstringam, Religio hominem Deo ut supremo rerum omnium Domino subicit; Poenitentia ut offensæ, cuius

ejus gratiam aequa satisfactione accipatur. Religio Deo satisfacit hoc sensu quod summum ejus in creaturas omnes dominium recognoscit: Poenitentia non nisi per generalem cultum, qui in quolibet virtutis actu reperitur, ut qui omnis in honorem Dei cedat. Demum religio peccata diluit, non per se solum, sed mediante poenitentia; quae quoties a sacrificiis abest, vel nunc culpabiliter abest a Sacramentis mortuorum, iram Dei accendit, non misericordiam invocat.

Nec obest quod contritio sacrificium vocetur: id enim fit latinsumpto sacrificii nomine pro eo omni quod offensi Dei furorem lenire possit. Certe sacrificium proprie dictum actus est exterior: contritio autem in interiori cordis contribulatio motu consistit.

Addit recentior aliquis, religionem in Deum ut benefactorem, adeoque ut placatum ferri; Poenitentiam vero in eundem ut offensum, prohiñque ut placandum tendere. Quasi nimirum Moisaicae legi sua non fuerint pro peccatis sacrificia; aut quae ad ascendendam peccatorum veniam offerbantur, haec placatum iam Numen supponerent.

Obj. 4. Eadem pietatis virtus & Patri ob collata beneficia gratias rependit, & illatam eidem injuriam compensat. Pariter eadem iustitia quae aequalitatem servat, jus per offensam laesum restituit. Ergo & una eademque Religio & beneficia Dei recognoscet, & pro illatis eidem injuriis satisfacere poterit. Ergo rursus cum virtutes citra necessitatem multiplicari non debeant, idem erit Poenitentia quod Religio.

Resp. Dato antecedente, quod quantum ad iustitiam negant Sotus & Valentia, existimantes virtutem quae in commutationibus aequalitatem servat, ab ea distinctam esse quae servat aequalitatem in compensatione injuriarum: Resp. inquam, neg. consi. Namque, 1. Virtus quae debitum Patri honorem praestat, aut illatas eidem injurias pari satisfactione redimit, idem jus paternum spectat, & ideoque ab uno tantum objecto speciem sumit. Contra vero virtus, quae debitum Deo cultum rependit; & virtus quae injurias compensat, diversa penitus iura respiciunt. Prior nempe respicit jus illud domini, quod in creaturas earumque actiones habet Deus tamquam summum rerum omnium arbiter. Posterior autem spectat jus illud proprietatis, quod Deus, prout ultimus rationalis creaturæ finis, habet, ut universae nostrae actiones ad ipsum ultimam ordinentur: & huic postremo juri opponitur peccatum in ratione offensæ. Jam vero constat & iura hæc longe diversa esse; & ubi iura sunt diversa, diversas induci virtutes.

2. Ideo non multiplicantur habitus iustitiae, si hæc jus simpliciter spectet, ut in commutationibus; sed jus laesum attingat, ut in injuriarum reparatione: quia cum utrobique servetur aequalitas juris ad debitum, idem occurrit utrobique objectum formale. Atqui formale hoc obiectum non occurrit idem in Religione & Poenitentia. Religio enim nude sumpta non spectat jus Dei laesum prout reparabile per satisfactionem: id vero spectat Poenitentia. Ergo aliam ab alia distingui necesse est.

Obj. 4. cum Durando: Poenitentia nihil aliud est quam iustitia commutativa. Ergo.

Resp. 1. Non negamus Poenitentiam revocari ad iustitiam commutativam, & eo plus ad ipsam accedere, quo studiosius offensam Dei reparare enititur. Negamus solum totam iustitiae commutativæ rationem in ipsa reperiri: quia

quæ nunquam jus Dei laesum possit ad aequalitatem resarcire. Hoc solum sensu, Resp. 2. neg. ant.

Initi. 5. Virtus quæ strictè debita ad aequalitatem solvit, totam habet iustitiae commutativæ rationem. Atqui Poenitentia, 1. strictè debita solvit, ut sentiat omnes; 2. solvit ad aequalitatem. Quæ enim uno contritionis actu exhibet aliquid tantum placens personæ laesæ, quantum ei displicuit offensæ, hæc profecto solvit ad aequalitatem. Atqui Poenitentia per unum contritionis actum... Probi. min. Tantum placet Deo conversio ad ipsum, ut ad ultimum finem, quantum eidem displicuit averio ab ipso tantum, ut ad ultimum finem: immo magis aliquo sensu: unde tanta in talis exultatio super uno peccatore Poenitentiam agente. Atqui Poenitentia vel uno contritionis actu hominem convertit ad Deum, &c.

Resp. ad 1. & 2. neg. min. Ad 3. 1. neg. maj. Neque enim ut Poenitentia reddat ad aequalitatem iustitiam imperatam satis est ut aliquid æque gratum reddat; sed requiritur insuper ut id non reddat ex bonis creditoris: qui enim ex ære creditoris solvit, iustitiam ejus vere non compensat. Atqui Poenitentia quidquid Deo solvit, solvit ex bonis ejus. Immo quod uno titulo solvit, aliis pluribus debet. Ergo.

2. Neg. min. Est enim contritio specata ut ens moraliter bonum non minus placet Deo, quam ei displicet peccatum, quia contrarium, sub quo respectu sibi adversantur, contrariis sine ratione. Eadem nihilominus contritio specata in ratione satisfactionis, quo sensu a Poenitentia proficit: longe minoris est coram Deo momenti, quam illa ei per peccatum offensæ. Hæc enim ab objecti læsi dignitate gravitatem suam trahit; illa valorem suum a personæ satisfactione: prout suo loco expendunt Theologi.

Ad 4. dist. maj. Tantum placet conversio specata in genere entis moraliter boni, quantum, &c. C. Tantum placet specata secundum valorem quem habet ad satisfaciendum, sub. tantum placet ob meritum Christi in eadem imbibita, quæ proinde sunt a Deo, cuius ex bonis satisfacit homo; C. tantum placet per se & ratione sui, N. Habet ergo conversio peccatoris satisfactorie specata unde semper a iustitia desinat: nempe penes aequalitatem, si spectetur in se; & penes redditionem et proprio peni, si spectetur prout Christi merita, & Dei dona complectitur.

Initi. 2. supponunt solutiones nostræ ad iustitiam requiri veram satisfactionis cum offensæ aequalitatem. Atqui id falsum est. Non enim minus quis iustitiam servare potest, etsi pro nullo aequalitatem pertingere non valeat: quam possit egerius quis habitum liberalitatis & magnificentie aliqui licet naturæ virtutis actus exequi possit. Atqui, &c.

Resp. 1. Defecturam semper vere iustitiae rationem in Poenitentia actibus, quia horum precipuus valor erit ex ipso creditoris bono.

Resp. 2. ad 1. neg. min. Ad 2. neg. maj. disparitas est quod egeri impotentia mere sit accidentalis, & se tantum tenet ex parte subiecti, a quo vincit absolute potest, & de facto non tenet victa est; ut in his patuit, qui de sterore ad Principum conditionem erecti sunt. Ad vero impotentia illaram Deo injuriam aequa mensura resarciendi, tenet se ex parte objecti, quod creatæ naturæ vires superat.

Obj. 5. Ad eandem pertinere virtutem servare jus illatum, & laesum reparare.

rate, ut patet in iustitia humana. Atqui non potest pertinere ad Penitentiam, ut jus Dei illatum ferret. Alioqui esset Penitentia in Christo & in Angelis; qui utique iura Dei servant illata. Ergo ad Penitentiam non pertinet jus Dei lesum reparare. Ergo necessum est ut id ad iustitiam pertineat.

65. Resp. 1. Mirum non esse, si reparatio divini iuris ad iustitiam pertineat, cum ex dictis Penitentia ad iustitiam revocari possit, licet ab ea in quibusdam deficiat.

Resp. 2. neg. maj. Dari enim potest, & recipi datur virtus, quae peccatum necessario praesupponit. Atqui eo ipso virtutis hujus officium est ut jus lesum reparat, nullatenus autem ut ipsum ferret illatum, quia quia tale est extra activitatem ejus. Ergo fieri potest, ut quae virtus jus lesum restituit, non semper illud ferret illatum. Sic in Christo erat habitus qui infidelitatem & desperationem ab eo abigeret; nec tamen erat in eo habitus qui fidem & spem illata servaret.

Conferm. iustitia Penitentiae annexa participat aliquid de iustitia vindictivae executivae. Atqui iustitia executivae praecisè & formaliter reparando, quantum potest, alieno iuri rora incumbit, de eo autem incolumi servando non cogitat quidem. Ergo.

Aliam difficultatis hujus solutionem dabit Gonetus pag. mihi 355. quoniam si poteris intelliges, si voles, sequere. Urget tempus ut ab illic Scholae tricus dimoveamur. Sic tamen prout.

CONCLUSIO IV. Penitentia, prout in presenti statu spectatur, est virtus quoad actum & quoad habitum supernaturalem.

66. Prob. Virtus, cujus actus omnino superat naturae vires, est quoad actum & quoad habitum supernaturalem. Atqui Penitentiae actus, prout haec a nobis spectatur, nempe ut ad aeternam salutem ordinata, naturae vires omnino superat.

Prob. min. tum generatim ex his quae contra Pelagianos disputavimus in Tractatu de Gratia; tum speciatim 1. ex Scripturis, prout intelligi consueverunt, Jerem. 31. *Postquam convertisti me, proinde eo solum quod me convertisti, est Penitentiam.* Threnor. ult. cap. *Converti nos, Domine, ad te, & convertemur.* 2. Ex Patribus, quorum in re aperta inquit sic Augustinus, qui Lib. 5. contra Julian. expendens id Rom. 2. *Domine Deus ad Penitentiam te adducit, huc loquitur de Deo: Quamvis libet peccata penitentiam, nisi ipse deleat, quis agit Penitentiam?* 3. Ex Concilio Trid. sess. 6. Can. 3. *Si quis dixerit hunc praedictum Spiritus Sancti inspiratione, ac quo ejus adiutorio, hominem credere, sperare, diligere aut penitere posse, si quis oportet, ut ei justificationis gratia conferatur: anathema sit.*

Dixi, Penitentia, prout in presenti statu spectatur. Potuisset enim, ait Vlamertus hic disp. 3. art. 2. homo in statu naturae pure, supposito quod peccasset, aliquem de illata Deo offensa Penitentiae actum elicere: idque etiam homo potest per solas naturae vires, Verum, prosequitur idem Theologus, in hoc nostro statu talis Penitentia est omnino insufficientis pro obtinenda remissione peccatorum, ut per se liquet.

67. Objic. contra thesim: Virtus supernaturalem est infusa per se. Atqui Penitentia non est virtus infusa per se. Ut enim, bene dicitur Henno hic Disp. 1. Concl. 2. ea solum virtus est infusa per se, quae nullo modo per actus

UNIVERSITATIS

UNIVERSITATIS ROMAE S. THOMAE AQUINENSIS

actus acquiri potest. Atqui Penitentia, supposito gratiae auxilio, acquiri potest per actus sepius repetitos. Quandoquidem plus habeat facilitatis ad peccandum, qui plures, quam qui nullos Penitentiae actus elicit. Ergo.

68. Resp. neg. maj. Virtus enim solum per accidens infusa eo ipso quo per solas naturae vires acquiri nequit, legitimo sensu dicitur supernaturalis. An autem Penitentia sit virtus infusa per se, an non, controversantur Theologi. Negant Scotistae propter rationem mox allatam; Asserunt e diverfo Thomistae, quia ex Concilio Viennensi probabilius est in Baptismo infundi gratiam & virtutes, non Theologicas modo, sed & morales, uti Tom. 1. olim docuimus, adeoque & cum ipsis Penitentiam. Verum haec ratio non admodum urget. Virtus enim quae infunditur in Baptismo non ideo est infusa per se: cum ex natura sua per actus repetitos acquiri possit, ut temperantia. Ut ut est, novam hanc litteram componere ne tentabimus quidem; nos longe graviora manent.

CAPUT SECUNDUM

De causa efficiente & finali Penitentiae.

Rem obviam paucis expediemus. Sic igitur CONCLUSIO I. Causa efficiens Penitentiae primaria est Deus, Causae vero dispositive concurrentes sunt pii adultorum actus.

1. Prob. 1. pars: Penitentia ex dictis est habitus vere supernaturalis. Atqui hujusmodi habitus non nisi a Deo principaliter operante esse potest. Implet enim in humanas vires refundi id quod naturae vires superat. Ergo.

2. Prob. 2. pars. Si enim pii adultorum actus ad fidem, spem, & caritatem dispositive concurrunt, non est cur ad Penitentiam minime concurrant. Atqui, Sic.

Immo, ait M. Grandin, gratia sanctificans censeri potest moralis causa Penitentiae; quae virtutes infusa ab ipsa quadantenus manare intelliguntur. CONCLUSIO II. Causa finalis Penitentiae remota est offensa Dei ut congruae delenda; proxima vero est actus quilibet quo mediante eadem offensa deleri possit.

3. Prob. Penitentia id unum intendit, ut per actus satisfactorios offensam Dei expungat: Ergo actus illos proxime intendit: remote vero offensam ut per eos delebilem.

4. Porro Penitentiae actus, ut & alterius cuiusque virtutis, vel sunt imperati; vel elicti. Imperati ii sunt, quos licet Penitentia per se non parat, ab aliam virtutibus produci jubet, ut eorum ope ad finem suum, praem vi delicti cum Deo placato faciendam pertingat. In hoc ordine censeri possunt actus virtutum etiam Theologicarum: quia virtus inferior superioris etiam virtutis actus praecipere potest, eamque iis suum ad finem, vel indiget, vel uti commode potest. Sic misericordia erga proximum movet ad actus Religionis, aut caritatis: puta adorandum, vel fovendum pro obtinenda eius sanitate.

5. Actus vero Penitentiae elicti ii sunt, qui ab habitu Penitentiae imme-

rate, ut patet in iustitia humana. Atqui non potest pertinere ad Penitentiam, ut jus Dei illatum ferret. Alioqui esset Penitentia in Christo & in Angelis; qui utique iura Dei servant illata. Ergo ad Penitentiam non pertinet jus Dei lesum reparare. Ergo necessum est ut id ad iustitiam pertineat.

65. Resp. 1. Mirum non esse, si reparatio divini iuris ad iustitiam pertineat, cum ex dictis Penitentia ad iustitiam revocari possit, licet ab ea in quibusdam deficiat.

Resp. 2. neg. maj. Dari enim potest, & recipi datur virtus, quae peccatum necessario praesupponit. Atqui eo ipso virtutis hujus officium est ut jus lesum reparat, nullatenus autem ut ipsum ferret illatum, quia quia tale est extra activitatem ejus. Ergo fieri potest, ut quae virtus jus lesum restituit, non semper illud ferret illatum. Sic in Christo erat habitus qui infidelitatem & desperationem ab eo abigeret; nec tamen erat in eo habitus qui fidem & spem illata servaret.

Conferm. iustitia Penitentiae annexa participat aliquid de iustitia vindictivae executivae. Atqui iustitia executivae praesens & formaliter reparando, quantum potest, alieno iuri rora incumbit, de eo autem incolumi servando non cogitat quidem. Ergo.

Aliam difficultatis hujus solutionem dabit Gonetus pag. mihi 355. quoniam si poteris intelliges, si voles, sequere. Urget tempus ut ab illic Scholae tricus dimoveamur. Sic tamen prout.

CONCLUSIO IV. Penitentia, prout in presenti statu spectatur, est virtus quoad actum & quoad habitum supernaturalem.

66. Prob. Virtus, cujus actus omnino superat naturae vires, est quoad actum & quoad habitum supernaturalem. Atqui Penitentiae actus, prout haec a nobis spectatur, nempe ut ad aeternam salutem ordinata, naturae vires omnino superat.

Prob. min. tum generatim ex his quae contra Pelagianos disputavimus in Tractatu de Gratia; tum speciatim 1. ex Scripturis, prout intelligi consueverunt, Jerem. 31. Postquam convertisti me, proinde eo solum quod me convertisti, est Penitentiam. Threnor. ult. cap. Converti nos, Domine, ad te, & convertemur. 2. Ex Patribus, quorum in re aperta inquit sic Augustinus, qui Lib. 5. contra Julian. expendens id Rom. 2. Dominus Dei ad Penitentiam te adducit, huc loquitur de Deo: Quamvis libet peccata penitentiam, nisi ipse dederit, quis agit Penitentiam? 3. Ex Concilio Trident. sess. 6. Can. 3. Si quis dixerit hunc praedictum Spiritus Sancti inspiratione, ac quo ejus adiutorio, hominem credere, sperare, diligere aut penitere posse, si quis oportet, ut ei justificationis gratia conferatur: anathema sit.

Dixi, Penitentia, prout in presenti statu spectatur. Potuisset enim, ait Vlamertus hic disp. 3. art. 2. homo in statu naturae pure, supposito quod peccasset, aliquem de illata Deo offensa Penitentiae actum elicere: idque etiam homo potest per solas naturae vires, Verum, prosequitur idem Theologus, in hoc nostro statu talis Penitentia est omnino insufficientis pro obtinenda remissione peccatorum, ut per se liquet.

67. Objic. contra thesism: Virtus supernaturalem est infusa per se. Atqui Penitentia non est virtus infusa per se. Ut enim, bene dicitur Henno hic Disp. 1. Concl. 2. ea solum virtus est infusa per se, quae nullo modo per actus

UNIVERSITATIS

UNIVERSITATIS ROMAE

actus acquiri potest. Atqui Penitentia, supposito gratiae auxilio, acquiri potest per actus sepius repetitos. Quandoquidem plus habeat facilitatis ad peccandum, qui plures, quam qui nullos Penitentiae actus elicit. Ergo.

68. Resp. neg. maj. Virtus enim solum per accidens infusa eo ipso quo per solas naturae vires acquiri nequit, legitimo sensu dicitur supernaturalis. An autem Penitentia sit virtus infusa per se, an non, controversantur Theologi. Negant Scotistae propter rationem mox allatam; Asserunt e diverfo Thomistae, quia ex Concilio Viennensi probabilius est in Baptismo infundi gratiam & virtutes, non Theologicas solum, sed & morales, uti Tom. 1. olim docuimus, adeoque & cum ipsis Penitentiam. Verum haec ratio non admodum urget. Virtus enim quae infunditur in Baptismo non ideo est infusa per se: cum ex natura sua per actus repetitos acquiri possit, ut temperantia. Ut ut est, novam hanc litteram componere ne tentabimus quidem; nos longe graviora manent.

CAPUT SECUNDUM

De causa efficiente & finali Penitentiae.

Rem obviam paucis expediemus. Sic igitur CONCLUSIO I. Causa efficiens Penitentiae primaria est Deus, Causae vero dispositive concurrentes sunt pii adultorum actus.

1. Prob. 1. pars: Penitentia ex dictis est habitus vere supernaturalis. Atqui hujusmodi habitus non nisi a Deo principaliter operante esse potest. Implet enim in humanas vires refundi id quod naturae vires superat. Ergo.

2. Prob. 2. pars. Si enim pii adultorum actus ad fidem, spem, & caritatem dispositive concurrunt, non est cur ad Penitentiam minime concurrant. Atqui, Sic.

Immo, ait M. Grandin, gratia sanctificans censeri potest moralis causa Penitentiae; quae virtutes infusa ab ipsa quadantenus manare intelliguntur. CONCLUSIO II. Causa finalis Penitentiae remota est offensa Dei ut congruae delenda; proxima vero est actus quilibet quo mediante eadem offensa deleri possit.

3. Prob. Penitentia id unum intendit, ut per actus satisfactorios offensam Dei expungat: Ergo actus illos proxime intendit: remote vero offensam ut per eos delebilem.

4. Porro Penitentiae actus, ut & alterius cujusque virtutis, vel sunt imperati; vel elicti. Imperati ii sunt, quos licet Penitentia per se non parat, ab aliam virtutibus produci jubet, ut eorum ope ad finem suum, praem vi delicti cum Deo placato faciendam pertingat. In hoc ordine censeri possunt actus virtutum etiam Theologicarum: quia virtus inferior superioris etiam virtutis actus praecipere potest, eamque iis suum ad finem, vel indiget, vel uti commode potest. Sic misericordia erga proximum movet ad actus Religionis, aut caritatis: puta adorandum, vel vovendum pro obtinenda eius sanitate.

5. Actus vero Penitentiae elicti ii sunt, qui ab habitu Penitentiae im-

immediate producuntur; & in proprium ejus objectum non fecerac ipsa tendunt ex natura rei.

Ex his porro actibus alii sunt *prosecutionis*, alii *fuga*.

6 Actus prosecutionis sunt amor simplex pacis cum Deo componende, adeoque peccatum velut ejusdem offensam delendi; efficax intentio, proinde electio & usus meliorum, per que ad eum finem deveniatur; gaudium de obtento hoc fine.

7 Actus fugę sunt odium simplex peccati ut Deum offendentis, ejusdem peccati detestatio dolore lapata, & utriusque superaddita satisfactio. Ita ferme idem qui supra Parisiensis Magister.

CAPUT TERTIUM.

De objecto materiali Penitentię.

EX dictis absque ullo negotio colligitur, formale Penitentię objectum esse peccatum prout lesivum divini juris, & ut tale satisfactio congrua delendum. Sed quid hujus peccati nomine intelligendum sit, an proprium dumtaxat, an etiam originale, an quod necesse delerum est, an id etiam quod jam dimissum fuerit; an tantum veri nominis delicta, an etiam mere imperfectiones, expendunt Theologi: quod & nos triplici Conclusionē pericemus.

CONCLUSIO I. Peccatum actuale quodcumque sit, habituale item, nun & jam dimissum, est Penitentię materia.

1 Prob. 1. pars: Quicquid relinquit offensam Penitentię debilem, est materia Penitentię. Atqui peccatum actuale, non modo mortiferum, sed & veniale offensam relinquit, &c. Utrumque enim Deo displicet, & jus ipsius magis, minime laedit. Ergo.

2 Prob. 2. pars: Peccatum habituale est ipsum actuale peccatum quatenus moraliter perseverans. Atqui peccatum ut moraliter perseverans involvit perseverantiam Dei offensam, que & deleri debet, & non aliter quam per Penitentiam, in re, vel in voto, deleri potest. Ergo.

3 Prob. 3. pars: Ut peccatum, etiam dimissum, sit Penitentię materia, duo sufficiunt, 1. ut de eo velut offensa Dei magis magister dolere; 2. ut idem abundantiori satisfactioe ablucere possimus. Atqui utrumque potest & facit homo vere penitens. Qui enim cum Plalte dicit: *Amplius lava me ab iniquitate mea*; etsi jam lotus cum eodem dicit: *Lavabo per singulas noctes lectum meum*; non quasi id absolute necessum sit, sed ex superabundanti; sicut in materia justitię potuit Zacharius reddere quadruplum, Luc. 19. & potest quis in gratitudinis materia ultra beneficii pretium rependere.

4 Quin & aliena peccata possunt esse materia Penitentię quantum ad aliquos ejus actus. Si enim humana justitia, non solum odit injuriam uti a se commissam, sed simpliciter & ubicumque eam intrinetur; Penitentia, que peccatum in proprio subiecto odit & averfatur, illud etiam in alio execrari potest. Ita Suarez disp. 2. sect. 1. n. 9.

CONCLUSIO II. Est etiam originale peccatum suo modo materia virtutis Penitentię.

Prob.

Prob. illud materia Penitentię cenferi potest, circa quod nonnullos ex actibus sibi propriis exercere potest Penitentia. Atqui circa originis peccatum. Actus enim Penitentię proprii sunt dolor ac detestatio peccati, prout Deum offendentis. Atqui Penitentia originale peccatum, ut Dei offensam horrere potest & detestari: etsi illud, utpote aliena voluntate commissum, retrahere nequit. Ergo.

Et vero, caritas ex divino motivo peccatum orig. & statum illius odisse potest. Ergo & justitia, cujus pars quaedam est Penitentia, idem ex proprio motivo exhorrere potest. Vide Suarez ubi statum, n. 13.

CONCLUSIO III. Imperfectiones, prout a peccato distinguuntur, non sunt proxima virtutis Penitentię materia: possunt esse remota.

6 Prob. 1. pars. Penitentia nec odit, nec ut offensam Dei ablucere intendit id quod reapse non est offensa Dei. Atqui imperfectiones; Neque enim offenditur Deus, eo quia propendat homo in iram, vel luxuriam; immo hinc hominem probat maxime, quod nativę libidinis impetui omnimode resistit.

7 Prob. 2. pars. Quod ad Dei offensam disponit, potest sub eo respectu objectum esse odii ac doloris nostri. Atqui, &c.

8 Quod de imperfectionibus dictum est, idem de peccatis ex ignorantia vel inadvertentia invincibili commissis dicendum. Hęc enim & proxima non sunt Penitentię materia, quia Deum non offendunt; & materia remota dicuntur, quia pravos pariant habitus, qui ad offendendum Deum sensim inclinant.

Queres an omisso actus boni, qui sit consilii tantum, puta omisso facti in die profesta, Penitentię materia esse possit.

9 Resp. Esse, non equidem proximam, quia omisso rei per legem non preceptę, sed specialia quadam Sancti Spiritus inspiratione, Deum non offendit: esse tamen remotam, quia ad offensam Dei disponit, quatenus privat uberioribus auxiliis, quibus adactus homo a peccato temperasset. Hinc qui Deum timet, nihil negligit, nec cum ulla particula boni doni preterit; Eccl. 7. 19. & Eccl. 14. v. eod.

Queres insuper an malum pęne, sicut & culpę sub Penitentię materia comprehendatur.

10 Resp. Comprehendit, sed dispari proferus ratione. Penitentia enim enalium culpę respicit, ut omnimode delendum: contra vero spectat malum pęne ut medium, per quod lubenter & pie susceptum mala culpę deleri valeant. Et vero, ejusdem est virtutis finem intendere, & media ad obtinendum finem idonea prosequi. Atqui Penitentia intendit ruinam peccati, equique expiationem; & hunc finem assequitur per malum pęne, seu sponte electum, seu ab aliena manu pie susceptum. Ergo. Ita Suarez. ibid. n. 14. & 15.

CAPUT QUARTUM.

De Penitentia subiecto.

Duplex est Penitentię subiectum, proximum aliud, a quo eliciuntur actus Penitentię: aliud remotum, quod est ipsa persona Penitentię actus eliciens.

Thomely Theol. Acad. Tom. VI.

B

Circa

Circa proximum Poenitentiae subiectum, duplex est error, vulgi alter Poenitentiam in appetitu sensitivo constituentis; unde nisi ex dolore quodam sensibili erumpat in lacrymas, se peioris Poenitentia destituti existimat: Alter Pseudoreformatorum, qui totam fere Poenitentiam in eo mentis actu constituit, quo intellectus cognoscit ac iudicat sibi a malo esse respiciendum; de quo jam supra: unde pro praesenti

Dico cum agmine Theologorum, Poenitentiam a voluntate elici ex previa intellectus cognitione, cum aliquo, ut plurimum, motu appetitus sensitivi.

Prob. 1. pars. 1. Ex Scripturis, quae ad hominis Poenitentiam exigunt ut is ex toto corde convertatur, Joel. 2. Cordis enim nomine intelligitur voluntas, iuxta id Matt. 22. Dilige Dominum ex toto corde tuo.

2. Ex Trident. Sess. 6. cap. 6. Ubi fit reconciliationis cum Deo per Poenitentiam incunda describitur. *Disponitur ad iustitiam . . . dum peccatorum se esse intelligens . . . movetur adversus peccata per odium aliquod & detestationem.* Odium vero & detestatio peccati, uti & boni amor, ad voluntatem pertinent.

3. Quia ex dictis, Poenitentia quidam est iustitiae actus. Iustitia, porro, utpote voluntas sua suum unicuique tribuendi, ad voluntatem pertinet.

His accedit, quod Poenitentiae actus opponitur peccato, quatenus peccatum est. Atqui peccatum est voluntatis actus: aliunde vero eadem est facultas quae circa contraria versatur. Ergo Poenitentiae actus ad voluntatem referri debet. Hinc Trid. cit. Sess. can. 4. definit: *Libero hominis arbitrio Deo in peccatis conversione cooperari.* Ergo.

Prob. 2. pars: quia ut homo ad Poenitentiam moveatur, necesse est ut prius se peccatorem esse intelligat, prout statim monebat Synodus Tridentina. Ergo indiget Poenitentia previo intellectus actu.

Prob. 3. pars: quia sicut voluntas erga bonum vehementer concussa inferiorum appetitum commovet, secundum id Psalm. 83. *Cor meum & caro mea exultaverunt in Domino vivum:* sic & eadem voluntas odio mali & dolore saevia inferioris potentias quatit & conturbat. Hinc genuinum Poenitentiae exemplar, David: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. Defecit vita mea in dolore, & ami mei in gemitibus. Aruit cor meum. Conturbata sunt ossa mea.*

Sicut tamen lacryma aequivoce sunt doloris indicia; sic nec oculorum siccitas certum est impoenitentiae argumentum. Nempe ut in humana esse potest dolor mitis, isque saepe gravior eo qui fortis erumpit: sic & in divinis: hinc pensandum a Directoribus, ne poenitentiam ubi destit, temere suscipiant; & impoenitentiam redarguant, ubi occurrat sincera contritio.

Jam dicendum de remoto Poenitentiae subiecto; quod ut nitide fiat, Not. 1. Cum Viaberto hic disp. 4. art. 3. Poenitentiam posse spectari, vel secundum se, seu praesice ut est habitus quidam specialis; vel secundum actus sibi proprios. Superfunt enim in Beatis virtutes quaedam, puta castitatis, temperantiae, &c. quarum actus exercere jam non possunt.

Not. 2. Cum eodem, Poenitentiam in genere, tum actus, tum habitus, posse spectari, vel secundum propriam nominis significationem, quo

quo sensu idem est ac odium & dolor de proprio peccato: vel secundum efficaciam rei; quo sensu nihil aliud est quam actus vel habitus tendens ad destructionem ostensae Dei, sive huc ex proprio, sive ex alieno facto procedat.

Jam quaeritur in praesenti an sit vel fuerit Poenitentia in damnatis, in peccatoribus mortali lue infectis, in Angelis viatoribus, in B. Virgine, ac demum in Christo Domino: quae quia maximam sui partem haud multum utilitatis habent, breviter expodire stentur. Sit

Conclusio I. Poenitentia, nec quoad actum, nec quoad habitum est in damnatis. Ita S. Thom. 2. p. qn. 64. art. 2. ubi opinionem contrariam erroris redarguit.

Prob. 1. pars de actu. Actus Poenitentiae non nisi gratiae prevenientis auxilium elici potest; ut patet ex citato supra Canone 3. Concilii Trident. sess. 6. Atqui in reprobis nullum est gratiae prevenientis auxilium; tum quia auxilium illud, sicut & meritum ab eo profuens, huc via temporali alligatum est; tum quia nulla est in inferis redemptio, nullum proinde ad ipsam iter; tum quia Angelos, qui non sevocaverunt suam principatum, vinculi aeterni sub caligine reprobati Deus, ut traditur Judae cap. unic. vers. 6. Ergo.

Prob. 2. pars de habitu. Nullus habitus supernaturalis per se ad agendum ordinatus, remanet in damnatis: unde ab iis fidei & spei habitus unanimi calculo excludunt Theologi. Atqui Poenitentiae habitus & supernaturalis est, & ad agendum ordinatur. Ergo.

Confirm. Utraque pars conclusionis: Actus & habitus virtutis Poenitentiae fidem & spem praesupponunt. Atqui neutra occurrit in damnatis. *Cruciant quidem demones, ut dicitur Jacobi Cap. 2. v. 19. ac non credunt ex pio vere fidei motu; sed tantum ut qui Dei judicis potentiam experimuntur & ideo contriscent.*

Objic. 1. contra 1. part. Sap. I. Reprobis exhibentur ut Poenitentiam agentes. Ergo reprobis competit Poenitentia.

Resp. dicit. ant. agunt reprobis Poenitentiam, id est, infando torquentur dolore propter delicta sua. Cui id est, experimuntur sancti illius, quin & tranquillitatis sensum, non posseditur Deus & diluuntur peccata, N. Legatur textus, nihil in eo occurrat aliud, quam dolor atque desperatione conditus.

Objic. 2. contra 2. part. Non minus remanere potest virtus Poenitentiae in reprobis quam character per Baptismi Sacramentum impressus. Atqui manet in reprobis character, tametsi hic habitus sit supernaturalis. Ergo.

Resp. neg. maj. Habitus enim supernaturalis, qualis est habitus Poenitentiae, ordinatur ad actiones meritorias, quarum incapaces sunt reprobis, character vero ad operationem non tendit, sicut per modum principii physici; sed ad id praecipue datur, ut consignet animam; quae nota cum reprobis ad ignominiam cedat, in iis perleverare debet.

Conclusio II. Poenitentia quoad habitum peccata non remanet in viatoribus mortali peccato infectis.

Prob. 1. Habitus qui gratiam sanctificantem praesupponunt, & moraliter sumunt a caritate, cum qua insinduntur tanquam comites ejus, ea destructa destitui debent. Atqui habitus Poenitentiae gratiam, &c. Vir-

tus enim Poenitentiae non infirmum habet locum eas inter, quas iuxta Viennensis Concilii doctrinam una cum gratia sanctificante infundi diximus tom. 1. pag. 7. Edit. novis.

10 Prob. 2. Habitus incompossibiles in eodem subiecto manere non possunt. Atqui habitus peccati, quo quis peccato adhaeret super omnia, incompatibilis est cum habitu Poenitentiae, vi cuius derelictatur homo peccatum super omnia. Ergo.

11 Objic. Non minus in peccatore mortali habet vitiatum remanere debet virtus Poenitentiae, quam fides & spes. Atqui fides & spes virtutes, licet per se infuse, remanent tamen, &c. Minor dilerte traditur a Trid. sess. 6. Can. 28. Prob. itaque maior. Ideo manent in peccatoribus virtutes fides & spes, quia harumque actus necessarii sunt peccatoribus ut se ad justificationis gratiam disponant. Atqui non minus cum in finem necessaria est virtus Poenitentiae; ut per se liquet. Ergo.

12 Resp. ad 1. neg. maj. Ad 2. neg. min. Longa enim est fides inter & Poenitentiam dispartita. Namque 1. Fides, ut spes, gratiam sanctificantem praecedit ordine generationis: haec vero saltem natura praecedat Poenitentiam: cum Poenitentia simul cum aliis virtutibus gratiae & caritati accedat ut comes, & ad eam veluti cohonelandam infundatur. Jam vero quod caritatem praecedat, non pendet ab ea in fieri vel in facto esse. Quod autem ab ea quasi proficit, eadem destructa destrui debet. 2. Fides & spes ad assequendam justificationem requiruntur, saltem de via communi, & quoad convenientiam. At vero habitus Poenitentiae non requiritur ad justificationem; cum haec comparari possit, seu per actum dilectionis, secundum id Christi apud Lucam 7. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; seu per pios dolores & derelictionis actus, qui non magis habitum Poenitentiae supponunt, quam fidei habitum supponunt pii credulitatis actus, per quos homo necesse baptismus ad regenerationis gratiam se se disponit. 3. Demum habitus vere fidei, licet non vive, nihil habet incompatible cum peccato mortali, nisi sit istud infidelitatis. Poenitentiae vero habitus cum habituali ad peccatum affectu coherere non potest.

Conclusio III. Poenitentia quoad habitum spectata, fuit in bonis Angelis viatoribus, in Protoperentibus ante peccatum, in B. Virgine ante mortem.

13 Prob. Poenitentia quoad habitum reperitur in iustis omnibus, qui ex conditione sua capaces sunt eliciendi actus Poenitentiae proprios. Atqui Angeli, & alii de quibus in Conclusione nostra sermo est, ex natura sua capaces erant. Minor constat de Angelis & Protoperentibus; hi enim, absolute loquendo, venialiter peccare poterant, prout alibi docuimus cum S. Thoma; ergo & proprios poenitentiae actus elicere poterant. Idem ferme dicendum de B. Virgine: haec enim licet ab extrinseco impeccabilis foret, ob singulare maternitatis privilegium; erat tamen ab intrinseco peccati capax, utpote liberi ad malum & bonum arbitrii particeps. Ergo.

14 Objic. ut in aliquo admittatur habitus poenitentiae, non sufficit ut peccare possit, sed requiritur ut certo sit peccatorius: Ad quid enim habitus qui nisi quam in aeternum erumpere debeat? Atqui positus rebus ut a Deo erant ordinatae, nec Angeli, nec Protoperentes venialiter peccaturi erant, uti cum aliis doctissimus in loco paulo antea citato: Idemque dicendum de Despara. Ergo.

Deo

Deinde, esse venialiter deliquissent Angeli, annon culpam hanc per se solos Poenitentiae actus, sine eisdem virtutis habitibus, reparare possint?

15 Resp. neg. maj. Si enim virtus a quopiam subiecto excludi debeat, qua nolumus in actum eruptura sit, negandum erit parvulus post Baptismum mortuus infundi fidem, spem, ceteraque virtutes: quandoquidem res sic a Deo dispositae sunt, ut nullos unquam earum actus sint elicituri. Atqui doctrina haec adducta supra Viennensis Concilii doctrinam omnino repugnat quantum ad fidem & spem; probabilissime vero, quantum ad ceteras virtutes. Sicut ergo infantibus infunduntur cum iustitia virtutes aliae ad decus & ornamentum; sic docuit Angelis una cum caritate infundi Poenitentiam.

Atque hinc patet solutio ad confirm. Potuit enim Deus, qui amicos suos nimis honorat, quaedam iis largiri ad ornatum, non ad agendi necessitatem: ut patet in charactere sacramentali, quo tam carere possint Christiani in Caelis, quam Angeli vel Patriarchae.

Adde quod instructi Poenitentiae habitum Angeli multo facilius & convenientius offensam Deo per peccatum illatam reparassent, quam eodem habitu destituti.

Conclusio IV. Manet etiam in Beatis Poenitentia quoad habitum.

16 Prob. Manent in Beatis virtutes iisdem infuse, quae nullam cum beatitudine repugnantiam habent, inimo & eam quoadantem perficiunt. Atqui Poenitentiae habitus, & non repugnat beatitudini. Est enim habitus ille summa proclivitas ad detestandum quicquid in via commissum est mali, aut committi potuit. Nihil porro habet dispositio illa quod beatitudini patriae repugnet; sicut nec quidquam eidem adversum habent virtutes aliae, quarum tamen in Caelis actus elici non possunt. Quin & habitus Poenitentiae, non secus ac alii virtutum infusarum habitus, beatitudinem suo modo adaugent; quia animam exornant, & bonum novo bono cumulant. Ergo.

17 Obj. 1. Poenitentia est dolor; is autem cum Beatorum flatu compati nequit.

Resp. dist. maj. Poenitentia quoad actum est dolor, C. Quoad habitum, N. Sic enim est tantum proclivitas ad dolendum. Qua cum perpetuo ab actu separari debeat, non magis beatitudini repugnat, quam habitus castitatis & temperantiae.

Objic. 2. Non manent fidei & spei habitus in Beatis. Ergo nec Poenitentiae.

18 Resp. neg. conf. Fides enim & spes habent aliquid sibi directe contrarium in Caelis; nempe lumen gloriae, & fructum divinae essentiae possessionem. At Poenitentiae habitus nihil in Caelis habet, quod sibi e diametro adversetur.

19 Quin & Beatorum Poenitentia duo habet operari potest, 1. ut aliorum offensam, si fieri posset, expungere cupiant; 2. ut de ejus abolitione per alium facta vehementer exultent, secundum id Luc. 7. 10. Gaudium aut in Caelis super uno peccatore Poenitentiam agentem.

Conclusio V. Non fuit in Christo Poenitentia secundum nominis significationem: fuit vero quoad efficaciam rei.

130 Prob. 1. pars. Poenitentia secundum vim nominis est dolor actualis vel habitualis de proprio peccato. Atqui huiusmodi dolor non potuit inesse Christo, qui peccatum non fecit, 2. Petri 2. v. 22. sed ex natura sua segregatus est a peccatoribus, Hebr. 7. v. 26.

Tractatus Theol. Moral. Tom. VI.

B 3

Prob.

32 Prob. 2. pars: In eo sicut Penitentia secundum efficaciam rei, qui de alieno peccato doluit sincere, & illud efficaciter aboluit. Atqui Christus utroqueque praesitit. Is enim ipse est, qui peccata nostra portavit in corpore suo super lignum, 1. Petri 2. qui attritus est propter scelera nostra. Mai. 3. qui ut Deo ambo populos reconciliaret, per crucem interfectis inimicis in semetipso. Ergo.

Quia & haecenus perseverat in Caelis voluntas Christi de abolendis vi meritorum suorum peccatis nostris, quatenus sunt offensa Dei; Ergo & eo tenio Penitentia.

Ad Penitentiam egerint viri quidam in Scripturis celebres, potissime vero Salomon, expendam ad calcem capitis sequentis; ut mentem, tanta Scholasticarum difficultatum mole quasi oppressam, tanisper levare ac reficere possim.

CAPUT QUINTUM.

De affectionibus Penitentiae.

Tria hic affectionum loco expendimus; 1. an Penitentia sit prima virtutum; 2. an a timore principium ducat; 3. an sit necessaria. De quibus sic

34 Conclusio I. Penitentia, nec dignitate, nec natura, prima est virtutum. Prob. 1. pars, quia Theologicae virtutes Penitentiam vincunt dignitate.

Prob. 2. pars: quia fides & spes caritatem procedunt ordine naturae, & caritas Penitentiam, quae ab ipsa, sicut aliae virtutes infusa, moraliter procedit.

3. Quod est per se, est prim. eo quod est per accidens, ut loquitur S. Thom. eadem q. 87. art. 6. Atqui aliae virtutes, ut religio, temperantia, &c. per se videntur esse necessariae ad bonum hominis. Penitentia autem tantum per accidens, nempe supposito peccato praesistente. Ergo.

Conclusio II. Multiplex est Penitentiae principium.

31 Prob. quia ut hic dicitur S. Thomas art. 5. Penitentia vel spectatur quantum ad habitum; & sic immediate a Deo infunditur sine nobis principali ter operantibus, non tamen sine nobis dispositiva cooperantibus per aliquos actus; vel spectatur quantum ad actus, quibus Deo operanti in Penitentia cooperamur. Quorum actuum primum principium est Dei operatio, consentientis cor, secundum illud Throno, Gasp. ult. Coarctate nos, Domine, ad te, & convertemur. Secundus actus est motus fidei; Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est; Heb. 11. v. 6. tertius est motus timoris servilis, quo quis timore suspensiorum a peccatis retrahitur, juxta id Eccli. 1. Timor Domini expellit peccatum. Quartus est motus spei, quo quis sub spe veniae consequendae assumit propositum emendandi; secundum id Marci 2. Confido fili, remittentur tibi peccata tua. Quintus est motus caritatis, quo aliqui peccatum dispiciunt secundum seipsum, & non iam propter supplicia. Sextus est motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliqui emendantur Deo voluntarius offert, pro ut his offerrebat verbis Prodigus, Luc. 15. ver. 19. Jam non sum dignus vocari filius tuus, sed me sicut unum de mercenariis tuis.

Hanc graduum conversionis seriem, sed ordine paululum immutato admi-

35 admittit Tridentina Synodus Sess. 7. Cap. 6. ubi nihil habet de postremo timoris filialis actu. Sed quia per actum hunc intellectus videtur S. Th. voluntariam satisfactionis debere obligationem, quam discrete magis expressit Concilium & Concilium S. Doctorem sacra Synodo non adversari. Vnde Suarezii Commentarium. Et vero, Penitentia certo actum ordinem obligata non est, Alii enim interdum ad conversionem moventur intuitu aeternae felicitatis, sibi, si forte in peccatis moriantur, desitura. Alii ex consideratione divinae bonitatis, cuius divitiis misere contemplantur. Sed quia, vix potentius quopiam moventur homines quam flagrantis ardenti metu, hinc ordinari fit, ut a timore initium sumat peccatoris conversio.

Conclusio III. Actus Penitentiae formaliter, qui scilicet est propeo virtutis Penitentiae motivo elicatur, non est absolute & pro omni casu necessarius ad salutem.

36 Prob. Actus, qui per alium suppleri potest, non est per se & formaliter necessarius ad salutem. Atqui actus formalis Penitentiae suppleri potest per actum perfectae caritatis; qui idcirco dici solet actus virtutis Penitentiae; unde praecipuum de Penitentia per virtuale impleri potest. Ergo. Sed de his subtilis ubi de contritione Cap. 1. ar. 3.

37 Ex haecenus dictis colligitur tandem vera notio Penitentiae; hae itaque definitur potest: Virtus moralis infusa, seu, habitus supernaturalis mentem inclinans ad detestandum peccatum, & de eo dolendum quatenus est offensa Dei, cum emendationis satisfactorisque proposito, & spe ac petitione veniae. Sive, ut habet Catechismus Concilii Trid. Sincera hominis ad Deum conversio, peccatorum detestatio adjuncta, cum gravi animi dolore, ac summo non amplius peccandi proposito, & spe misericordiae a Deo consequendae. Brevior, sed minus completa videri potest haec Magistri sentent. Lib. 4. dist. 14. definitio: Penitentia est gratia & virtus, qua mala commissa plangimus & odimus.

Penitentia vero in genere actus speculativa, est ordinis actualis, dolor & detestatio peccati, prout est offensa Dei, cum actuali emendationis & satisfactionis proposito, &c.

Hic de Penitentia ut videretur paulo dicitur immorari oportuit, quia ut habet Catechismus Tridentinus part. 2. hic nom. 5. Hujus virtutis actiones tanquam materiam praebet, in qua Penitentia Sacramentum versatur; ac nisi prim, quae sit Penitentia virtutis recte intelligatur, Sacramenti etiam vim ignorari necesse est.

DISSERTATIO HISTORICA

De Penitentia Samsonis, Hebr. & Salomonis.

38 Tres illos summi nominis homines legitimus e multis, quia & celebrior sit eorum memoria, & ex eorum exitu nemo non colligere possit, quo nisi sibi sit in hoto perseverandum usque ad finem.

S. 1. De Samson.

39 Constat Samsonem multiplici peccato isolatum esse; 1. enim ingressus est in Gaza ad mulierem mercenariam, Judic. 16. v. 1. Ingressi porro ad mulierem, est cum ea misceri, juxta praxim Scripturae, ut 2. Reg. 3. v. 8. Quare ingressus est ad concubinam patris meo & Cap. 16. v. 22. Absalom ingressus est ad concubinam patris sui. Idem habes Gen. 11. 38. &c.

B 4

2, Vix

2. Vix dubium est, quin vile scortum fuerit Dalila haec, cui tanto amore adhæsit Samson. Id enim, licet reclamant SS. Salustius Severus, Chryostomus, & Ephrem, tradit, r. Josephus, Lib. 5. Antiq. Cap. 10. ubi Dalilam meretricem nuncupat. 2. Hieronymus in Historia Sancta veratissimus, qui Ep. 126. ad Evagrium: *Samson quoque amator meretricis & pauperis Dalila*, 3. Ambr. Ep. 2. Lib. 3. que est ad Vigilium, ubi hæc: *Samson parum fida expertus alienigenæ uxoris prima concubia... mulieris tamen fornicariæ copulam non dedignavit*. 4. Idem suadet fuerit contextus, in quo meretricis coloribus depingitur Dalila. Ad eam venit Samson ut ad extraneam: nunquam hæc ad Samsonis domum, ut solent uxores. Apud illam ne famulum quidem habet Samson, licet Israelitarum princeps, a quo de strepens sibi insidiis admonetur. Immo necit domus latebras & diverticula, in quibus abscondi possint milites ipsum impetitori. His accedit vector illa & effrons impudentia, qua detonsum Samsonem *cogit abire & a se repellere scelerata mulier*. Posito igitur quod vix *causatus & factus, minus ipse mulieris accensu, quædam mensæ suavitatis amisi*, potest loquitur Ambr. seu quisquis est Auctor alterius Apologæ pro Davide, queritur an novum huic patri Penitentiam dilerit. Quod sit

COSULUO: Samson, Penitentia & morte fortiter ac sancte appetita, peioris vitæ maculas detestit.

3. Prob. 1. Ex Scriptura. Hebr. 11. v. 32. & 33. *Deficiet me tempus*, ait Gentium Doctor, *enarravit de Gedeon, Baruc, Samson, Febsis, David, Samuel & Prophetis: Qui per fidem viciorum regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repositionem*. Atqui homo in peccato & impunita mortuus, nequamvis iis annumeraretur Sanctis, qui per iustitiam adepti sunt repositionem, Ergo.

4. Prob. 2. Ex Patribus: quorum ne unus quidem Penitentiam & salutem Samsonis vocat in dubium; plures exerte docent vel supponunt. Epiphanius her. 30. que est Ebionitarum. *Clemens*, inquit, *Ebron, Davitum & Samsonem, omnesque Prophetas commendat: Ebionitæ detrahunt*. Atqui non commendaretur Samson cum Davide, nisi ut is, sic ille Penitentiam egisset.

S. Paulinus Epist. 23. *Morte Samsonis commoti disco hostibus meis, hoc est, mortificando carnem meam simul interficere peccatum*. Et intra: *Non invocasset ille vir Dominam in sua virtutis auxilium, nisi mentis oculos habuisset ita clamer, quibus lumen est Christus in cuius lumine videbimus lumen*. Sed qui præditus incolunt mentis oculo, carnem mortificando simul interfecit peccatum, non utique decessit adversus a Deo & impetentis.

S. Ambrosius Samsonis mortem magnis exornat laudibus Epist. 24. Hæc inde nobis sufficiant. *Virtutis fuit, quod victoriarum numero diem clausit nec captivum exitum, sed triumphalem invenit... Cadaveribus hostium humatum est, proprio testis triumpho, clarum insigne relinquens posteris*, &c. Atqui moris non est apud Patres, ut hominem in statu peccati mortuum tor celebrent encomiis, eamque posteris ut clarum insigne exhibeant. Ergo.

5. Obijc. 1. Quod sibi mortem desperate intulit, eo tantum sine ut inimicos suos ultioni maceraret, imple, nedum sanctæ, occubuit. Atqui Samson... Prob. min. Ex aperto Scripturæ textu, Judic. 16. v. 28. Ubi Samsonis

una

una est hæc & cruenta oratio: *Dominè Deus, memento mei, & redde mihi nam fortitudinem pristinam, Deus meus, ut iusticiæ meæ de hostibus meis, & pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam*. Ergo.

6. Resp. Neg. maj. Uti enim Samson fuit mortem intulit, ut non desperaret; neque eo tantum intulit ut humanam de Philistin vindictam expecteret; sed ut, quatenus Dei ac gentis sanctæ vindex publicus, *laudis idolo Dagen a Philistin ubi se captivum attribuitur adimeret, & Deo victo restitueret*: itaque non verissime tantum, sed & certo certius arbitramur totum quæ Samsonem commendat Apollolus a fide & fortitudine, tam quia eadem hæc & ruinam juvit Deus insigni miraculo, quod impie orationi gratis tribui non potest.

7. Et vero, qui seipsum inspirante Spiritu Sancto peremit, nonisipsum in finem se peremit. Atqui Samson... Ira docet pluribus in locis Augustinus, præcipue autem Lib. 1. de Civitat. Dei, c. 21. ubi hæc: *Nec Samson aliter excusator, quod se ipsam cum hostibus quina domus oppræssit; nisi quia Spiritu latenter hoc iussit, qui per loca miracula faciebat*. Et Lib. 1. contra Gaudent. c. 31. *Quod cum inimici occidit seipsum Samson, non sua sponte fecit, sed hoc Spiritu Dei tribuendum est, qui usum est eo ut faceret, quando illi adit, quod facere non poterat, quando idem Spiritu defuit. Sicut Abrahæ factum, quando filium voluit immolare, quod Deo iubente fuit inobediencia, Deo non iubente quid fuisset nisi dementia? Quo in textu Samsonis mors, non in solum s. Spiritus inspirationem sed & in mandatum ejus refunditur. Ergo non humano & proprio motu occidit se Samson, sed speciali Divini Numinis instinctu, vel potius imperio.*

8. Nec obstat, ait Mabillonius ubi infra, quod dicit, *us ulciscar me de hostibus meis*, quasi privatam injuriam ulciscendi cupidus. Nam injuria Samsonis injuria erat publica, ut qui Judex esset populi, & pro salute ejus pugnaret. Irrisio quoque ejus irrisio erat Dei Israel, cujus in contumeliam Philistinæ pro Samsonis diis suis sollemnes in templo gratias agebant.

9. An autem Samsonis actio, si facta supponatur citra consilium Dei, a peccato excusari valeat, disputatur. Negat S. Bernardus Lib. de præc. & disp. c. 3. his verbis: *Quod utique factum Samsonis seipsum una cum hostibus oppræssit, si defenditur non fuisse peccatum, privatum habuisse consilium indubitanter credendum est, est de Scriptura hoc non habemus*.

10. At at Bernardum bis eo loci lapsum esse contendunt alii plures, quod credit nihil de Scripturis haberi, unde Samsonem divino impulsu semetipsum interentisse deduci possit. Longe aliter Augustinus Lib. 1. de Civ. Dei, ubi sanctas feminas, que ut infideliores hoc iudicium devertant, in flammam se projecerunt, sic excusatur. *Quid si enim hoc fecerunt, non humanitus decepta, sed divinitus iussa, nec errantes, sed obedientes? Sicut de SAMSONE ALIUD VOBIS FAT NON EST. CREDERE, utique ob Scripturæ auctoritatem.*

2. Quod existimat Samsonis factum secuso speciali Dei consilio excusari non posse. Est enim, inquam, excusari non potest, qui mortem suam directe intendit, excusari tamen, immo & commendari mereatur, qui propter patris bonum, hostium eadem primario intendens, mortem suam certo & ineluctabili eventu inde futuram patri fortiter eligit. Porro Samson non interfecit se ex intentione, sed voluit hostes opprimere & interficere, ad quod fecit

Carol. a Laf.

T. 1. 77

vol.

ali. 37

2176

10

R

secuta est mors ipsius: cum aliqui operasset illos perdere, se salvo, si fieri potuisset. Hoc autem sive nova revelatione habetur licitum. Ita Franciscus a Victoria in Relezione de homicidio, quem citat nec collargit Mabilionis in susceptoribus notis ad supra laudatum Bernardi reatum. Idipsum docent Lycanus, Dom. Soto, Cajetanus, Lessius, Cornelius a Lapide, Nat. Alexander Dissert. ac. in Hillor. vet. Testam. Et licet solutio isthæ non paucis obnoxia sit difficultatibus, fieri facile potest, ut qui et præcise adherent, omni a culpa propter bonam fidem eximere.

Objec. 2. Revelationes sancti Mothildis Lib. 5. c. 6. ferunt voluisse Deum, ut hominibus ignota foret mors æterna Samsonis, Salomonis & Ozeenjis. Ergo dubia est talis Samsonis.

Resp. 1. Prædictas revelationes perperam ei affingi, cujus nomen præferunt, cum absurdè multa & inepta continent: Quod ad Baronium ad an. 604. tom. 4.

Resp. 2. Revelationes, que cum Scriptura male coherent, nulliuspote esse momenti, prout diximus Tom. 2. ubi de salute Trajani.

§. II. De Heli.

Legenti historiam somni hujus Pontificis excidunt lacrymæ vel invitio. In Heli neque reperire tibi videaris vitam gravem, plenum pietatis, & eo solam infelicem, quod vitiosam prolem ediderit. Evolve, & si potes, tempera a suspicis, evolve, inquam, postrema hæc Cap. 4. Lib. 1. Reg. verba, que luculosum eam ad triginta pedum millia Israhelis, & capta Dei arce eventum referunt. *Currens autem vir de Benjamin ex*

70. 12. 179.

arce venit in Silo in die illa, scilicet vespere, & conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra eam spectans. Erat enim cor ejus pravum pro Arca Dei. Par autem ille, postquam ingressus est, mentis erat urbi; & ululavit omnis civitas. Et doluit Heli fontem clamoris, dixitque: Quis est hic fontem tumulus hujus? At ille respondit, & dicit, & nuntiavit Heli. Heli autem arce nonaginta & octo annorum, & oculi ejus caligaverant, & videre non poterat. Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de proelio, & ego qui de arce fugi hodie. Qui ille ait: Quid actum est, fili mi, respondens autem ille, qui nuntiabat: Fugit, inquit, Israel coram Philistinim, & Arca magna facta est in populo insuper & duo filii tui mortui sunt, Ophni & Phineas, & Arca Dei capta est. Cumque ille nominasset Arcam Dei, fecit Heli de sella retrosum iuxta osium, & fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir & grandævus, &c. Hic hominem habes, qui stragem Israel, & utriusque nati mortem constans audierit, quique ad unum capte Arce nomen, doleris impotens egerit animum. Sic tamen

CONCLUSIO. Nihil habet Scriptura, quod Heli Penitentiam factis admittat: Habet Traditionem quod ei vehementer advertebatur.

2. Probi 1. Pars: Quæ grave Heli peccatum exprimit, nullibi vero dignam pro eodem peccato satisfactionem exhibet, et Penitentiam Heli non satis afficit. Atqui Scriptura, v. grande Heli peccatum graphice exprimit. Cum enim is iam filios suos, et non ea quæ debebat severitate, correpuisset, missus est ad eum Propheta, qui sequirem eum indulgentiam, Dei nomine, his ad eum verbis exprobraret, 1. Reg. 2. v. 27. *Hæc dicit Domi-*

nus. Quare certe abiecitis vestimentam meam, & magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis primitias omni sacrificii Israel. Propterea, ait Dominus. Ecce dies veniunt, & prociadam brachium tuum, brachium domus Patris tui, ut non sit senex in domo tua... ut deficiant oculi tui, & tabescat anima tua, & pari magna domus tua morietur. Et suscitabo tibi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & animam meam faciet, &c.

Nec multo post gravioribus Calum intonuit minis, quia priores otiose remansissent. Semel & tertio vocavit Dominus puerum Samuelem, & dixit ad eum: Ecce ego sciam carham in Israel quod quinquaginta audierit, th. 3. 11. *Et dixit ad eum: Ecce ego sciam carham in Israel quod quinquaginta audierit, th. 3. 11. Et dixit ad eum: Ecce ego sciam carham in Israel quod quinquaginta audierit, th. 3. 11. Et dixit ad eum: Ecce ego sciam carham in Israel quod quinquaginta audierit, th. 3. 11.*

Atqui 2. Nullibi tanta hæc iniquitas idonea satisfactione redempta videtur. Par enim & idonea tanto scelere satisfactio in eo fuisset, ut & correperentur iniqui Sacerdotes pari ad facinus suum animadversione, & a sacris, que impia manu temperabant, immisericorditer abigerentur. Neutrum porro Heli fecisse legitur. Ergo congrue, & utinam minus, discessere videtur, qui patris & filiorum iniquitatem nullis umquam victimis & munitionibus expiata fuisse conjicit.

Probi 2. pars de Traditione. Hæc enim multo plus & veterum Patrum, quam & recentioris ævi Theologorum scribis est repetenda. Sed antiqui Patres in asserendam Heli impenitentiam cælesse pote unanimes conspirant. Hæc enim perique hunc propria viri mirabilem esse fatentur, ac eum ex remissius correpta filiorum agenda ratione reprobum esse con-jectant, aut expresse docent. Sic S. Gregorius Mag. Lib. 2. in Cap. 4. Reg. & part. 2. Pastor. c. 6. *Quis, inquit, falsa pietate superius ferens Heli delinquentes filios voluit, apud districtum Judicem sententiam cum filii crudeli damnatione perirent: hinc namque divinis voce ei dicitur: Honorasti filios tuos, plus quam me.*

Sic S. Cælius Arelat. homil. 15. *Quia illis non grandi feritate distinguit... nomen ejus de Libro Vita deletum est.*

Sic S. Eucherius: *Heli Sacerdos pro filiorum iniquitate damnatus est, quod eos precantes minus severa animadversione percussit... Quæ sententia dicitur Sacerdotem quomodo etiam propter filiorum scelera percutitur; & quomodo sancti sunt, culpa tamen subditorum eisdem, si non coercent, impunitur.*

Omisso Basilium, Hieronymum Lib. 1. contra Jovin. Chryllostomum Hom. 59. in Genes. B. Petrum Damiani Tom. 3. Epist. 16. Cap. 18. S. Epiphem, Bedam, & alios plures quos dantur Mendoza & Cornelius a Lapide, qui tamen posterior Angulium perperam citare videtur. Hi porro quam nimium præponderant, & auctoritate vincunt, Liranum, Dionysium, Carthum, Tostatum, Serrarium, & alios recentiores quos adducit & sequuntur Mendoza & Cornelius a Lapide. Sed istorum momenta fortius hæc enim in re accipiti si prægravent, æquum est ut assensum rapiant. Itaque

5 Objic. 1. Heli filios suos corripuit, idque tam acriter ut verba ejus gravem Theologos difficultatem faciant. Dixit enim eis, ibid. c. 2. v. 27. *quare facitis res huiusmodi quas ego audio res pessimas ab omni populo. Nolite filii mei... Si peccaverit vir in eorum, placati ei potest Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Ergo.

6 Resp. Cum S. Eucherio: Equidem coarctat Heli filios, equidem corripuit, sed *separat*, & mansuetudine patris, non severitate & auctoritate Pontifici. Et vero remission illud & molle corripit genus eo usque displicuit Deo, ut illud primo per Prophetam, deinde per Samuelem redarguerit; atque hinc priores minas minus gravioribus cumlaverit.

7 Objic. 2. qui comminatus sibi a Deo penis humiliter acquievit, is atque praeteritam molliorem gravi diluit Poenitentia. Atqui Heli... Cum enim indicasset ei Samuel *inaccessos sermones* Domini, placide & submisse respondit: *Dominus est, quod hominum est in oculis suis faciat*, ib. c. 3. v. 18. Ergo.

8 Resp. 1. Verba haec, *Dominus est*, &c. alium in ore hominis subditur, perpetuamque commutationibus defatigati; alium in ore hominis sincere contenti sententiam habere; ut ea locum repetendo facile quilibet intelligit. Incertum porro est, quo animi motu, quo, ut ita dicam, vocis sono ea protulerit Heli. Nec certe hic sibi consentiunt Patres. Si qui enim hinc equanimitatem ejus divinae voluntati obsequentiam commendant, ut Theodoros & Chrysostomus; Alii nihil in eis praeter sanctam humilitatem, aut forte perveraciam deprehendunt. Idem est, ait S. Ephrem in apologia de Heli, quasi dicat, *Dominus quod hominum est in oculis suis faciat*. Ego vero filii mei malefiam inserere non possum, *coelestis perpetuo insequi*. *Ita vero humilitas*, ait hic Greg. Magn. si *subtiliter inspicatur, vera humilitas non est*. *Per se est humilis, si se ad emendationem culpe, pro qua arguitur, obtulerit*. *Dom ergo dicitur Dominus est, &c. Potius elegit nimum Dei causas incurvere, quam de peccatis iniquitibus filios condemnare*. Eadem est Rupertus expositio, haec autem licet prima fronte non nihil offendant, reverci facile non potest.

9 Resp. 2. dist. maj. qui merendis sibi penis humiliter acquievit, simulque eorum causam omni modo sustulit, C. qui acquievit sterilitem, ita ut quae hactenus neglexerat, deinceps quoque neglexerit, N. itaque *vera est humilis Heli, si se ad emendationem culpe, pro qua arguitur, obtulerit*: id autem nec facile, nec tentasse probari potest. Vix profecto dubitum, quin Heli, vix tanta indole bonus, ubi graves Dei minas audita Prophetam priori, factam in corde dixerit: *Dominus est, &c.* qui enim ei potest & tanta per Samuelem exprobravit Deus, non exprobravit quod priores minas deslexerit. Atqui tamen non desistit Deus de eo graviter conquiri, eo quod *mererat indigne agere filios suos, & non corripuerit eos*. Ergo & post visionem Samuelis perseveravit eadem divine quaedam ratio. Ergo rursum ex praesara Heli submissione, nihil inferri potest, quod Poenitentiam ejus certo vel probabiliter evincat.

10 Objic. 3. ille obit vere poenitens, cui potior fuit religio, quam populi, ac ipsa florum suorum vita. Atqui Heli potior fuit religio, *erat enim cor ejus sanctum, non pro populo, non pro nobis, sed pro aere Dei*: unde tunc tantum dolore oppressus est, cum nuntius a praelo adveniens nominasset arcem Dei. Ergo.

11 Resp. dist. maj. Cui potior fuit religio, ex summa & supernaturali in Deum cari-

taritate, C. ex naturali quodam affectu, N. Non is est scopus noster, ut Heli impoenitentem obisile probemus: Ad enim in ejus thesauris signatum est, qui solus hominum corda novit, & in eis infernabili judicio quidquid videtur operatur. Unum hoc volumus, nimirum Poenitentiam ejus nulla fax firma ratione probati. Eam porro quae ex ipsis in Arcem studio deducitur, levis admodum esse momenti opinamur. Quare porro? Quia Judaei etiam seculiores honos nefarie aufferatur. Cujus quidem rei innumera extant in historiis exempla. Sic audito Arcis captivae eventu *ultravis omnis crevit Sileo*, quare tamen non tota constabat ex Sanctis. Sic uxori Phinees eodem evento, simul & partus dolore oppressa, expiravit dicens: *Translata est gloria Israel, quia captiva est Arca Dei*; nec tamen hinc tuto colligi potest ejusdem sanctitas. Sic Agrippa, qui & apud Lucam Herodes, cum a Cayo Caligula didicisset, mentem ejus esse ut pro Deo haberetur a Judaeis, ideoque simulacrum ejus in Jerolomitano templo collocaretur, *anxius, & pra meum pro singula momenta colore mutato, rubicundus, turidus, lividus, a vertice ad calcem horrore convectus est; & tremore membra quatiente, solutisque nervis collapsus fuisse, ni eum sustentassent proximi, qui iussi domum illum veluturum nihil sentientes, & subitanea vi mali sopitum & stupidum, &c.* Atqui ex eo tanto dolore, qui dolorem Heli proxime adaequat, haud inferre licet, Agrippam, maxiatorem illum Jacobi, Petri detentorem in vinculis, ab Angelo ob immanem superbiam percussum, hominem fuisse vero Deo pie & sancte additum. Sic demum ubique notum est, quod & scripsit Philo, *Judaos non unum, sed mille, philo fieri possit, mortes subituro citius, quam sustinerent veritum aliqui facere, in templo praesertim, quod adeo religiose colunt, ut certa more propinquare ultra septem interius penetrantibus; & hi tamen Judaei Dominum occiderat, & iulque Apollolos, quocumque confugerent, insequerantur*. Ergo potest Heli dolor in affectum mere naturalem refundi. Atque utinam a sublimiori principio originem duxerit! Id equidem optamus evincere: at credimus non satis probari.

§. III. De Salomone.

Notior est Salomonis historia, quam ut hinc recenseri; stibilibi, quam ut ementitis coloribus pingi debeat. Nescit enim Principem illum, *cujus sapientiam Regina Austria a sinitibus Terrae audire venit, a Deo turpiter defecisse, epinque, cum iam esset senex, cor pro muliere depravatam esse, ita ut separaretur Deus alicui, &c.* Quiritur ut taciore haec dignis Poenitentiae laboribus diluerit Salomon, adeoque an conciamata sit salus ipsius. Quae de re triplex versatur eruditior opinio: alii enim pro salute Salomonis certant, quos inter non sine fructu legeris Joannem de Pineda, Hispanensem Theologum et Societate Jesu. Alii Salomonem diris devovent: Ita inter alios Philippus Abbas bonae spei, in Opusculo de damnatione Salomonis; cujus sententiam veluti probabiliorum sequitur Bellarm. Lib. 1. de Verbo Dei, Cap. 5. Alii demum rebus diu & mature perpensis harent incerti: Ita inter alios Nat. Alexander hic dissert. 3. ubi partis utriusque momenta, eorumque solutiones proponit. Hunc, sed non innotinatum, quod fecit recentior aliquis, e vestigio sequemur. Sit

CONCLUSIO: Incerta est Poenitentia, incerta proinde salus Salomonis, Prob.

Phil. in
leg. ad
Cajnan.

phil.
ibid.

1. Marc.
11. Luc.
11.
1. Reg.
11.

11. R.

ditus est. Cap. 88. *Fam de Salomone quid dicam? Quem vehementer arguit Sancta Scriptura atque condemnat, nubilque de Penitentia ejus vel indulgentia Dei commemorat. Et Enar. in Pl. 126. Ipse Salomon mulierum amator fuit, & reprobatu est a Deo... Optime igitur etiam hoc egit misericordia Dei & Spiritus ejus, ut quicquid boni per Salomonem dictum est, Deo tribuatur: peccatum autem hominis homini. Unde obiter inferes decipi eos, qui in animum sibi inducere nequeunt, si fieri potuisset ut Canonicorum Librorum Scriptor aliquis periret.*

S. Gregor. Magnus Lib. 2. Moral. in Job, Cap. 2. *Salomon, inquit, seipentiam non perseveranter accipit. Ergo circa Salomonis penitentiam Patres Patribus adversantur. Atque licet postremorum nonnulli benigne exponi possint, non inde plurimum convalescant Salomonis partes; quia ejus inter defensores multi sunt, qui de salute ipsius bene ommentur ob Sapientie Libros: quod an solide factum sit, ut expendamus.*

Prob. 2. pars Minor, nempe Penitentiam Salomonis, nec ex Scriptura, nec ex Traditione, nec ex Ecclesie judicio efficaciter deduci. Et quidem 1. constat ex modo dictis, certi nihil erui posse seu a Traditione, seu ab Ecclesie judicio: Cum in presenti materia Patres Patribus adversentur, & nihil circa hanc ab Ecclesia definitum sit. Standum igitur Scripturæ: Atqui nihil in ea est, quod Salomonis Penitentiam satis ostendat.

Prob. min. Quatuor potissimum Scripturæ textibus nituntur Salomonis vindices, 1. nempe his Dei verbis ad Davidem, ubi sic de Salomone: *Ego ero ei in Patrem, & ipse erit mihi in filium: Qui si inique aliquid secesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum: misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie mea, 2. Reg. 7. 14. Atqui inquirunt, misericordia quam spondet hic Deus Salomoni, multo minus terrenum regnum speat, quam æternum. Et vero, ait Tychonius, quid prodesset, id est, quid prodesset Davidi, si propter eum filius ejus regnum terra consequeretur, caeleste perditurus?*

Nituntur 2. totis Ecclesie & Proverborum Libris, quorum priorum hic orditur verbis Salomon: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas: in posterio vero sic habet, Cap. 24. juxta versionem LXX. Novissimum ego egi Penitentiam, & respexi ut eligerem disciplinam. Et Cap. 30. Stultissimus sum virorum, & sapientia non est mecum. Utrumque porro Opus a Salomone sub vite finem scriptum est. Utrumque igitur insigne est ejusdem Penitentiae momentum. Ita Baccharius Auctor Ecclesiasticus sæculi v, in Ep. ad Januar. de recipiendis lapsis.*

Nituntur 3. his verb. 2. Reg. 43. *Dormivit Salomon cum Patribus suis, & sepultus est in Civitate David. Quis porro Regem idololatricæ ad extremum usque spiritus mancipatum, in sancta Civitate sepultum esse crediderit? Nulli certe impii Reges cum Patribus suis dormisse ac sepulti fuisse dicuntur, ut constat de Joram filio Josaphat, de Ocholia, de Joas & Ahas.*

Nituntur 4. & maxime 2. Paralip. 21. v. 17. ubi dicitur *ambulasse Roboam in via David & Salomonis omnis tantum tribus. Atqui, ait Pineta Lib. 8. n. 51. nusquam fit mentio in bonum viarum Regis cusposiam, nisi in vitam sancte clausit. Certe priores via Asa sancta & religiose fuerunt; nec tamen (quoniam ab iis misere defecit) Sanctus Josaphat in viis patris sui ambulasse dicitur.*

En

En immutatum que sacer textus habet Salomonis casus magis faventia. Atqui in his nihil est quod probabiliter solvi non possit. Unde, nec inepte, respondent adversarii Salomonis.

Ad 1. promissionem illam Dei de temporali solum regno esse intelligendam; ita ut sensus sit, Salomonem, si futurum sit aliquando ut a via justitiae deficiat, aliis quidem poenis, que *Virga virorum* hic appellantur, castigatum iri; non autem regni privatione, prout Sauli contigit. Atque hæc expositio confirmatur ex 2. Paralip. 17. 2. ubi post repetitam eandem promissionem continenter subjungitur; *Et statim eum in domo mea & in regno meo usque in sempiternum, & thronus ejus erit firmissimus in perpetuum; quia nempe, sicut ac factum est Sauli, habebit e sanguine suo, qui sibi in perpetuum succedat: Ergo Dei promissio, non ad Salomonem dumtaxat pertinet, sed & ad posteros ejus. Ergo non magis ex ea colligi potest æterna ejusdem salus, quam Regum qui ei successerunt. Eiusdem solutionis veritas constat ex prædicatione Abix Silonitis ad Jeroboam, quam vide 3. Reg. 11. 28. & seq.*

Neque nocet objectio a Tychonii verbis petita. Nec enim hominis est præscribere Deo, ut hoc vel illud spondeat, multo minus ut spondeat salutem, cujus explorata cognitio tumidam securitatem parere possit. Ceterum magnum quid spondebat Deus, cum pollicebatur Davidi non defuturum e tempore ejus principes, qui regnum ejus amodo & usque in sempiternum possiderent.

Ad 2. Negant libros Ecclesiasticus & Proverborum a Salomone sene compositos esse, 1. quia Cap. 2. Eccles. ait Salomon: *Sapientia quoque perseveravit mecum. Ac id de se fieri non potuit Salomon senex, omnis preinde libidinum & idololatricæ cæno diu immeritus. 2. Quia uti notant Bonfrerius, & Barminus Lib. 5. de verbo Dei c. 5. potissimum Salomonis facinus fuit idololatricæ. Porro nec idolorum, nec idololatricæ in toto utroque libro usquam meminit; quod tamen facere debuerat, si cum illius vere penituisse. 3. Quia Jesus filius Sirach Libros Salomonis ante lapsum ejus commemorat. Eruditus est, ait Cap. 47. in juvenute tua: & impletus es quasi flumen sapientia... In Cantilenis, & Proverbiis, & comparationibus, & interpretamentibus tuis mirata sunt terra... Et inclinasti senora tua mulieribus... Dediti maculam in gloria tua. 4. Quia que ex Ecclesiastice vel Proverbiis in gratiam Penitentiae Salomonis eruntur, parum probant.*

Non illud: *Vanitas vanitatum*, quod vit mundana omnia perspicaci oculo contemplatus, non minus eloqui potuit, quam homo penitens: quodque dabit præcæl sancti Reges, ut Ludovici IX. pluries repetitur.

Non illud: *Novissimum ego egi Penitentiam*: Tum quia hæc ex aliena persona dicere potuit; prout ipse & alii Scriptores solent, qui sæpius ex persona peccatorum, penitentiumve, aut iustorum, Christi etiam aut Ecclesie loquuntur, uti abunde patet ex Cantico Canticoorum: Tum quia magis Hebræo textui consonat Vulgata nostra, que solum habet: *Quod cum vidisset, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam. Quem sensum exhibet Chaldaica Paraphrasis & Syriaca Versio, quemadmodum animadvertit & probat Nat. Alexander.*

Non illud: *Stultissimus sum virorum* &c. 1. quia dubium est an verba *Troaxely Theol. Moral. Tom. VI. C. hæc*

hæc sint Salomonis. Sic enim Hebraice incipit Caput illud 30. *Verba Agur filii Jache*, quæ Latinus interpres reddidit: *Verba congregantis filii Fomentis*. Itaque ait Menochius, hoc Caput proprie Auctorem habet Agur, cujus tamen dicta Salomon suis adiunxit Parabolis, ut illis consensiant, & ipsam plane digna. 2. Quia etiam verba hæc Salomoni adscribantur, qui mysticum sibi nomen sumpsit, nihil aliud probant, ut ex toto textu liquet, quam errorem & ignorantiam, quibus homo in hoc natu-
 12 ræ corrupte statu obnoxius est, adeoque quam rebus superis explicandis impar sit, nisi cælitus illuminetur: ac vero nec Salomonis Penitentiam, nec humiliter confessam personalium ejus peccatorum stultitiam ostendunt. Hoc generali sensu de se agebat Amos Cap. 7. 14. *Non sum Propheta, & non sum filius Propheta: sed armentarius ego sum velligans sycororos.*

Ad 3. Errasse Bacchiarium, cum credidit Reges impios cum justis Regibus sepeliri non potuisse. Id enim etiam nonnullis contigit, ut fert objectio, non tamen omnibus. Namque 1. ex Lib. 3. Reg. 14. 31. *Dormiit Roboam eum patribus suis, sepultusque est in Civitate David.* Atqui tamen ex 2. Paralip. 12. 14. *Fecit Roboam malum, & non preparavit cor suum ut quæreret Dominum.* 2. ex 3. Reg. 15. 8. *Dormiit Abias cum patribus suis, & sepeliert eum in Civitate David.* Atqui is nihilominus ibidem v. 3. *Ambulavit in omnibus peccatis patris sui: nec erat cor ejus perfectum coram Domino suo.* Idem dixeris de Amasia ex 2. Paralip. cap. 25. vers. 28. & 14. Ergo quia Rex quipiam cum Regibus justis sepultus fuerit, nequam hinc sanctitas ejus inferri debet: sicut nec impenitentia ejus hinc deduci potest, quod cum isdem sanctis Regibus sepultus non fuerit. Obiit enim Manasses religiosus & poenitens: & tamen in domo sui sepultus est, ex 2. Paralip. 33. v. 20.

13 Ad 4. Mentionem hic fieri de prioribus annis Salomonis, eosque solum, non annos posteriores viis David comparari. Nec vero insolitum esse in Scripturis, ut priora vite Regis alicujus exempla, vel in bonum, vel in malum proponantur, est ab his posteriora multum discrepaverint. Sic, ut animadvertit Pineda ipse, 4. Reg. 21. v. 20. dicitur, quod Amos fecit malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus: & ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater ejus, &c. Id autem de prioribus tantum Manasses viis accipi oportet. Quædam ergo objectus locus ad priores tantum Salomonis annos referatur?

En præcipua que in laudatis Auctoribus occurrunt in gratiam vel odium Salomonis argumenta. Quod enim objicit Pineda ibid. n. 73. Granatenles Libros in plumbeis laminis arabice, jam inde a Jacobo Hispaniarum Doctore, conscriptos, in quibus Salomonis Penitentia his describitur verbis: *Et flevit fletu vehementi, & conlatum est illi: & obiit fidelis & securus; Id, inquam, nullius est momenti, quia nullius est certæ fidei. Quin & amare conquiretur Nat. Alexander, quod Hispani pendepigrapha monumenta genti eruditorum vendicare vellint: quasi huic factus hodieque fieri facile possit.*

14 Si forte inquiras quam in partem cinis ego & pulvis propendeam: in Cælestem eam fatebor, quæ Salomonis propitia est. Movet me id præcipue quod 15
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

in presenti negotio esse debet. 2. Antiquorum Patrum consensus. Cyrilli Hierosol. præsertim, & Hieronymi, in Judaicis rebus veracissimi. 3. Quod Ecclesie Liber scriptus videtur ab homine naufragando ad vanissimas voluptates, quas sensit. 4. Quod multa complectitur, quæ significat hominem omnia pene expertum. Ego, inquit Cap. 1. sui Rex in Jerusalem, quasi jam funeri vicinus, nihil jam sit. Cap. 7. 16. *Hoc quoque vidi in diebus vanitatis mee. Id. Virum cui nullius unum reperii, multum autem ex omnibus non inveni.* Hæc autem cum conveniant melius, quam homini qui uxores duxerat mille, & ne uni quidem se potuisset committere.

Quod ajunt Salomonem in prædictis Libris idololatriam non detestari, non adeo urget, 1. quia nulla est melior idololatriæ detestatio, quam unius Dei creatoris, judicis, vota nuncupata exigentis, impios per patientiam sustinentis, tam aperta, totiesque in eodem volumine repetita confessio. 2. Quia idola passim vocantur vanitatis, ut Deuteron. 32. 21. *Irreverunt me in vanitatibus suis.* 4. Reg. 17. 17. Jerem. 42. 19. Porro totus est Ecclesiae liber in vanitatum detestatione: & licet vocabula hæc alio sensu non raro ibidem assumatur: potest tamen & idola nonnumquam exprimit. 3. Quia qui in Ecclesiæ ceteros suos errores condemnat Salomon, in alio qui exciderit Libro idola detestari potuit, ut jam diximus.

Illud vero capituli 2. v. 9. *Sapientia quoque perseveravit mecum, vel referret ad tempus, quo Salomon multa sapienter didici, ib. c. 1. v. 16. & sic necesse non est, ut de toto vite ejus cursu intelligatur: vel animalem tantum sapientiam indigat, seu solertiam in excogitandis novis voluptatum generibus, argendisque deliciis, luxu & opibus. Ita S. Greg. Nyssenus, & Hugo a S. Victore.*

Quod spectat ad c. 4. Eccl. Sirachides laudat quidem Opera quæ ante lapsum suum edidit Salomon (nisi quod in Scriptura frequens est, ordinem invertat) ac non negat Libros lapsu posteriores: hos autem prætermisit, quia totus est eo loci ut ostendat quam sanctos haberit exitus Salomonis crimen in posteris ejus. Et hæc sufficient de re quam Deus voluit esse intricatissimam, ut justiores quique ad morem usque opera sua venerentur: & ipsi nos jam senes identidem in hæc erumpemus verba: *Ne proficiam me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* Psalm. 70. 9.

P A R S S E C U N D A.

De Penitentia ut Sacramento.

Secundam hanc Tractatus nostri partem absolvunt novem capita. Primum erit de existentia Sacramenti Penitentiae. II. de ejus efficacia, seu potestate. III. de materia in genere. IV. de Contritione. V. de Confessione. VI. de Satisfactione. VII. de formi ejusdem Sacramenti. VIII. de Ministro. IX. de effectibus. His accedet appendix una vel multiplex, si per tempus & vires licebit.

hæc sint Salomonis. Sic enim Hebraice incipit Caput illud 30. *Verba Agbar filii Fache*, quæ Latinus interpres reddidit: *Verba congregantis filii Fomentis*. Itaque ait Menochius, hoc Caput proprie Auctorem habet Agbar, cuius tamen dicta Salomon suis adiunxit Parabolis, ut illis consensiant, & ipsam plane digna. 2. Quia etiam verba hæc Salomoni adscribantur, qui mysticum sibi nomen sumpsit, nihil aliud probant, ut ex toto textu liquet, quam errorem & ignorantiam, quibus homo in hoc natu-
 12 ræ corrupte statu obnoxius est, adeoque quam rebus superis explicandis impar sit, nisi cælitus illuminetur: ac vero nec Salomonis Penitentiam, nec humiliter confessam personalium ejus peccatorum stultitiam ostendunt. Hoc generali sensu de se agebat Amos Cap. 7. 14. *Non sum Propheta, & non sum filius Propheta: sed armentarius ego sum vellens sycororos.*

Ad 3. Errasse Bacchiarium, cum credidit Reges impios cum iustis Regibus sepeliri non potuisse. Id enim etiam nonnullis contigit, ut fert objectio, non tamen omnibus. Namque 1. ex Lib. 3. Reg. 14. 31. *Dormiit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in Civitate David.* Atqui tamen ex 2. Paralip. 12. 14. *Fecit Roboam malum, & non preparavit cor suum ut quæreret Dominum.* 2. ex 3. Reg. 15. 8. *Dormiit Abias cum patribus suis, & sepeliunt eum in Civitate David.* Atqui is nihilominus ibidem v. 3. *Ambulavit in omnibus peccatis patris sui: nec erat cor ejus perfectum coram Domino suo.* Idem dixeris de Amasia ex 2. Paralip. cap. 25. vers. 28. & 14. Ergo quia Rex quipiam cum Regibus iustis sepultus fuerit, nequam hinc sanctitas ejus inferri debet: sicut nec impenitentia ejus hinc deduci potest, quod cum iisdem sanctis Regibus sepultus non fuerit. Obiit enim Manasses religiosus & poenitens: & tamen in domo sui sepultus est, ex 2. Paralip. 33. v. 20.

13 Ad 4. Mentionem hic fieri de prioribus annis Salomonis, eosque solum, non annos posteriores viis David comparari. Nec vero insolitum esse in Scripturis, ut priora vite Regis alicujus exempla, vel in bonum, vel in malum proponantur, est ab his posteriora multum discrepaverint. Sic, ut animadvertit Pineda ipse, 4. Reg. 21. v. 20. dicitur, quod Amos fecit malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus: & ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater ejus, &c. Id autem de prioribus tantum Manasses viis accipi oportet. Quamvis ergo objectus locus ad priores tantum Salomonis annos referatur?

En præcipua que in laudatis Auctoribus occurrunt in gratiam vel odium Salomonis argumenta. Quod enim objicit Pineda ibid. n. 73. Granatenfes Libros in plumbeis laminis arabice, jam inæde a Jacobo Hispaniarum Doctore, conscriptos, in quibus Salomonis Penitentia his describitur verbis: *Et flevit fletu vehementi, & conlatum est illi: & obiit fidelis & securus; Id, inquam, nullius est momenti, quia nullius est certæ fidei. Quin & anare conquiretur Nat. Alexander, quod Hispani psendepigrapha monumenta genti eruditorum vendicare vellint: quasi huic factus hodieque fieri facile possit.*

14 Si forte inquiras quam in partem cinis ego & pulvis propendeam: in Cælestem eam fatebor, quæ Salomonis propitia est. Movet me id præcipue quod
 15 f. 6. in Ecclesiastici Liber hominis a vanitate omnimoda reverit proles esse videtur. Et id suadet 1. constant Hebræorum traditio, quæ nonnullis præci
 in

in præfenti negotio esse debet. 2. Antiquorum Patrum consensus. Cyrilli Hierosol. præfatum, & Hieronymi, in Judaicis rebus veracissimi. 3. Quod Ecclesiæ Liber scriptus videtur ab homine naufragando ad vanissimas voluptates, quas sensit. 4. Quod multa complectitur, quæ significat hominem omnia pene expertum. Ego, inquit Cap. 1. *sui Rex in Jerusalem*, quasi jam funeri vicinus, nihil jam sit. Cap. 7. 16. *Hoc quod vidi in diebus vanitatis mee. Id. Virum cui nullius unum reperit, multam autem ex omnibus non invenit.* Hæc autem cum conveniant melius, quam homini qui uxores duxerat mille, & ne uni quidem se potuisset committere.

Quod ajunt Salomonem in prædictis Libris idololatriam non detestari, non adeo urget, 1. quia nulla est melior idololatriæ detestatio, quam unius Dei creatoris, judicis, vota nuncupata exigentis, impios per patientiam sustinentis, tam aperta, totiesque in eodem volumine repetita confessio. 2. Quia idola passim vocantur vanitatis, ut Deuteron. 32. 21. *Irreverunt me in vanitatibus suis.* 4. Reg. 17. 17. Jerem. 42. 19. Porro totus est Ecclesiasticus liber in vanitatum detestatione: & licet vocabula hæc alio sensu non raro ibidem assumatur: potest tamen & idola nonnumquam exprimit. 3. Quia qui in Ecclesiasticæ ceteros suos errores condemnat Salomon, in alio qui exciderit Libro idola detestari potuit, ut jam diximus.

Illud vero capituli 2. v. 9. *Sapientia quoque perseveravit mecum*, vel referretur ad tempus, quo Salomon multa sapienter didicit, ibi. c. 1. v. 16. & sic necesse non est, ut de toto vite ejus cursu intelligatur: vel animalem tantum sapientiam indigat, seu solertiam in excogitandis novis voluptatum generibus, argendisq; deliciis, luxu & opibus. Ita S. Greg. Nyssenus, & Hugo a S. Victore.

Quod spectat ad e. 4. Eccl. Sirachides laudat quidem Opera quæ antequam lapsum suum edidit Salomon (nisi quod in Scriptura frequens est, ordinem invertat) ac non negat Libros lapsu posteriores: hos autem prætermisit, quia totus est eo loci ut ostendat quam sanctos haberit exitus Salomonis crimen in posteris ejus. Et hæc sufficient de re quam Deus voluit esse intricatissimam, ut justiores quique ad morem usque opera sua venerentur: & ipsi nos jam senes identidem in hæc erumpere verba: *Ne proficiam me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* Psalm. 70. 9.

P A R S S E C U N D A.

De Penitentia ut Sacramento.

Secundam hanc Tractatus nostri partem absolvunt novem capita. Primum erit de existentia Sacramenti Penitentiae. II. de ejus efficacia, seu potestate. III. de materia in genere. IV. de Contritione. V. de Confessione. VI. de Satisfactione. VII. de formis ejusdem Sacramenti. VIII. de Ministro. IX. de effectibus. His accedet appendix una vel multiplex, si per tempus & vires licebit.

CAPUT PRIMUM.

De existentia Sacramenti Poenitentiae.

1 POENITENTIA, prout sumitur in presenti, variis apud Patres donatur nominibus; & quidem 1. identidem vocatur *impositio manuum*, a ritu scilicet, quo peccatores reconciliari consueverant. *Manus impositio*, ait Augustinus Lib. 5. de Bapt. contra Donatistas, c. 16. non, *sicut Baptismus, repeti non potest*. Ut autem hae manuum impositio ab ea feceretur, una in Confirmatione, vel Ordine adhiberi solet, passim dicta est *impositio reconciliatoria*.

2. A Graecis Scriptoribus dicta est *exomologesis*, quae vox licet vi propria non nisi confessionem sonet, totam nihilominus Poenitentiam exprimit ex usu: Unde Tertullian. Lib. de Poenitentia, c. 9. It. inquit, *actus qui magis Graeco vocabulo usurpatur & frequentatur, exomologesis est, quae delicta Domino nostro confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio confessione disponat, confessione Poenitentia nascitur, Poenitentia Deus mitigatur, &c.*

3. Nec infrequenter dicta est *secunda post naufragium tabula*, quia sicut naufragum, nisi tabulam arripit, perire necessum est; sic & peccatores, qui a Baptismatis navi excidunt, nisi confugiat ad Poenitentiam. Hinc Tertullian. ib. C. 4. *Item, tu peccator, ita iuvatis, ut implerare, ut naufragus alicuius tabula fidem. Haec de peccatorum fluctibus perorabit, & in partem divinae clementiae properabit. Eodem nomine Poenitentiam designant PP. Tridenti Sess. 6. Cap. 10.*

4. Vocatur etiam passim *Baptismus laboriosus*, *Baptismus lacrymarum*; quia effectum ejus non nisi per gemitus, & labores consequi potest homo Poenitens.

5. Dicitur ab Hieronymo *hostia placabilis*, a Chrysostomo *hoan*, & de Poenit. *Medela delictorum, consuetudo iniquitatum, armatura contra diabolum, spes salutis, desperationis profugium, ad alios vero pluribus, communitio, pars, & reconciliatio*. His obiter praemissis.

Poenitentia definitur solet a Catholicis *Sacramentum a Christo Domino institutum, quo, per iudicium sacerdotii absolutionem, homini concreto, confessio & satisfactio spontanea, remittuntur peccata post Baptismum commissis.*

Quoniam vero defunctio haec non admittitur ab iis omnibus, qui Christiano nomine censeri volunt; ut sui eidem veritas asseratur, duo nobis praesentanda sunt; 1. recensendi sunt nostri hujus dogmatis hostes praecipui; 2. videndum an non stentis revinci possint.

ARTICULUS PRIMUS.

Recensentur haeretici qui Poenitentiae Sacramentum expulerunt.

HAERETICOS, qui Poenitentiae Sacramentum subverterunt, duas in classes dividit Doctissimus Tournely; quarum prior illud indirecte tantum & quasi per latus impugnaverit; directe posterior & aperta fronte.

CAP. I. DE EXISTENTIA SACRAM. POENIT. 37

In primo ordine recensentur, 1. ii omnes, qui ut *Gnostici*, id est, *Spirituales*, nullum in secula sua perfectis peccatum agnoscebant, etsi, ait Irenaeus. Lib. 1. contra haereses. Cap. 6. alias 1. & Cap. 25. alias 24. *Isidorum perfecti ea intimante operari audebant, quae non tantum dicere & audire non est fas nobis, sed ne quidem in mentis conceptionem venire*, adeo turpia sunt & obicena. Unde scelesti illi & flagitiosi homines, qui Christianos ceteros contemptim vocabant *Physicos*, id est *carnales & animales*, merito ab aliis dicti sunt *Barbota*, quasi canosi, ob nefariam seclerum ingluviem, cui se inter sacra sua turpiter immergebant. Ita August. Lib. de haeresib. c. 6. & Theodoret. l. 1. haeretico fabular. c. de Barborianis.

2. Et eadem de causa Priscillianistae; qui circa an. 380. duce potissimum Prisciliano, a suis subinde ad Abulensem Episcopatum evecti, Gnosticorum, ceterorumque pene haeticorum delicia renovantur. De his agunt SS. Augustinus haer. 70. & Leo Ep. 93.

3. Pseudospirituales, qui ex Anabaptistis egressi, *Libertinorum* nomine appellati sunt, quia libertatem Christianam in eo collocabant, ut nihil non homini regenerato permittendum esset. Contra eos scripsit Calvinus Opusculum, cui titulus: *Adversus fanaticam & furiosam sectam Libertinorum, qui se spirituales vocant, instructio*. Horum errores jampidem obsoletos renovantur Craffiores Quetiztae, duce ac preceptore Michaele de Molinos, ab Innocentio XI. solemniter proscripti die 20. Novemb. an. 1687.

4. In eundem scopulum pari de causa impugillae dicuntur, tum Cajani, & Gnostici circa an. 145. exorti, & impetu Cajani & Judae Iscariotis laudatores: hi enim S. Hieronymi xpo redivivi dicebant *esse aliqua peccata, quae Christus non possit purgare sanguine suo*, ac multo minus Ecclesia vi clavium remittere. Tum Manichaei, & ii qui Mathematici dicuntur a S. Celsario fern. 253. hi enim inducuntur fatali ex Syderibus peccandi necessitate, & peccatum, & ex consequenti Poenitentiam auferebant. Tum & ii, qui cum Felicissimo & aliis Sacerdotibus quinque eidem sociatis, lapsos circa Poenitentiam ullam reconciliabant, in ruinam salutis & everfionem animarum, ut conqueritur Cyprian. Ep. 40. apud Pamelium; 43. vero apud Pearsonium. Tum & ii demum, qui circa an. 466. non Poenitentia, sed exacto pretio peccata dimittenda esse garriebant, prout refert S. Maximus, Taurinensis Antistes Hom. 10. ex iis quas juris publici fecit Mabillon. Tom. 1. Musaei Italici. Hae ferme Tournelyus, quae nescio an profus accurata sint.

Vel enim dicere vult doctiss. Scriptor, eos quos recenset, admisisse quidem Sacramenti Poenitentiae substantiam, sed & simul nonnulla admisisse, quae cum ea male cohaerent: vel significare intendit, eos ipsam Sacramenti substantiam rejecisse, quia fides ejus cum primoribus ipsorum principibus cohaerere non posset. Neutrum vero dicitur accurate. Libertini enim Anabaptistarum propago, ut & Anabaptistae Pseudoreformatorum, Sacramentum Poenitentiae e medio tollebant. Molinos vero, licet a Confessione per annos duodecim abstinerit, & in ea nolle a Perfectis suis certa quaedam deponi peccata, quae in solam demonis violentiam refundebat; nusquam tamen Poenitentiam ex Sacramentorum albo delevit. Idem dici posse de Gnosticis: hi enim, cum non nascerentur, sed ex Physicis fierent Gnostici, seu spirituales, Poenitentiam admittere poterant, uti medium

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

C 3

per

Edit.
Ips. P.
10. n. 3.
& pag.
104. 2.
4.

Theol.
Derr.

Assen.
Ang. 7.
5. P. 451.

per quod ab uno latu ad alium fieret transitus. An autem eam de facto admiserint, certo definiti nequi: admisisse prorsum possunt; quia qui eos insecuti fuere Sancti Patres, nullibi illos sublate prorsus claviu virtutis coarguisse videntur.

4 Ad secundam Poenitentiam aduersariorum classem referuntur Heretici plures, qui illam non una, sed dispari prorsus ratione impugnant, ut ex proxime dicendis constabit.

5 1. Enim Montaniste, sic dicti a Montano, e Mysia Phrygiae Provincia oriundo, unde appellati sunt *Cataplyger*, ut & *Perpallani* a Repula eisdem Phrygiae vico, ubi agebant conventus suos, & quem Ierosolymam vocabant: circa annum a.lliis 173. aliis 182. docuerunt, ex peccatis alia esse irremissibilia, nimirum *grecorum* quaedam & *exotica*, qualia sunt homicidium, idololatria, *frans*, *negatio*, *blasphemia*, *iniqua* & *maebia* & *fornicatio*; & si qua alia *exulatio* templi Dei. Ita qui ad sectam hanc misere defecit Tertullianus Lib. de pudice. Cap. 1. quod & sequius in Operis decursu repetit, ubi vitia quaedam appellat *inueniuntur* & *irremissibilia*: quaedam vero *donabilia*: de quo vide Capita 9. 20. & 32.

Verum duo hic emergunt dubia, quae vix solvi possint ob ambiguum & incertam Tertulliani locutionem; Primum an Montanistae ea solum peccata per Ecclesiae claves remitti crederint; qua striete venialia dicimus; an non etiam mortalia ipsa, modo minus gravia forent quam homicidium, idololatria, &c. Secundum, an ea graviorum peccatorum irremissibilia quaedam esset apud Montanistas fidei dogma, annon merum disciplinae caput.

Quod ad primum attinet, existimat Doctif. Tournely, mortalia ipsa, juxta Montanistas, ab Ecclesia condonari potuisse, dummodo ad certum atrocitatis gradum non assurgerent, Nititur ille his Tertulliani verbis ibid. Cap. 19. *Formes commendasti, quod sint quaedam delicta quotidiana incursumis, quibus omnes sumus subiecti. Cui enim non accidit, aut irasci inique & ultra solis occasum; aut & manum immittere; aut facile maledicere; aut temere jurare; aut fidem pacti destrueri; aut veracitatem aut necessitatem in negotiis in officio, in quaestu, in iudicio, in auditu quaeritamus? ut si nulla sit venia istorum nemini saluti competat.* Porro ex eysimodi vocis plures sunt quae grave peccatum constituant; ut *temere jurare, manum immittere*, quod, ut observat Pamelius, idem esse videtur ac *percutere, fidem pacti destrueri*.

Hae tamen probatio mihi dubia est; tum quia nullum est allegatis in eo textu peccatis, quod ratione materiae vel subreptionis veniale esse non possit, tum quia de his loquitur Tertullianus peccatis, quae *incursumis sunt quotidianae*, quibus *adversarios* quique, quales se fingebant Montanistae, *omnes subiecti* sunt; quorum li negetur venia, *nomini* etiam *iustiori saluti competat*. Hi porro characteres non nisi peccatis venialibus striete sumptis conveniunt. Jure igitur dubitari posse an mortale ullum per Ecclesiae claves dimitti velit Tertullianus, Unum constat ex Hieronymo Ep. 54. ad Marcellam, nimirum Montanistas *ad omne pene delictum Ecclesiae foret observasse*.

Utrum vero peccatorum irremissibilia quaedam esset Montanistas fidei dogma, an merum disciplinae caput, dubium faciunt haec eysidem Tertulliani verba Lib. jam citato Cap. 21. *Si & ipsos Beatos Apostolos tale aliquid, id est mortalia in Deum peccata, indulgisse constaret, cujus venia a Deo non ab homine competret, non ex disciplina, sed ex potestate scivisse. Et intra: sed*

*habet, inquit, potestatem Ecclesia delicta donandi. Haec ego magis agnosco & dispeno, qui ipsum Paracletum in Prophetis notavi (Montano, Priscilla & Maximilia) habeo dicentem: Posti Ecclesia donare delictum: sed non faciam, ne & alia delinquam... Ergo spiritus veritatis potest quidem indulgere formatoribus veniam, sed cum plurimum malo non vult... Et ideo Ecclesia quidem delicta donabit: sed Ecclesia spiritus per spirituales hominem, non Ecclesia numerus Episcoporum. Domini enim, non famuli est ius & arbitrium, Dei ipsius, non Sacerdotis. Ergo a novis suis Prophetis dicitur Tertullianus, posse Ecclesiam, (non equidem Catholicam, quae ex Episcopis & Sacerdotibus constat, Tillems. T. 3. p. 473.) esse spiritalem, quae in spiritali Montanistarum grege sita erat) universalia delicta donare: at ea potestate non uti, ne alii ad delinquendum spe venire inducerentur. Quamquam novas movent ambages alia haec ibidem Tertulliani verba: *Ecclesia proprie & principaliter est ipse spiritus, in quo est Trinitas unius Deitatis... Et ideo Ecclesia delicta donabit. Ubi per Ecclesiam quae peccata condonat, non visibilis quoriam societas, sed ipsa invisibilis Trinitas significari videtur.**

Sed jam plus aequo haeretici simul & deliri lenis commenta expendimus. Unum addere liceat, Montanistas, etsi nullam ab Ecclesia graviorum criminum veniam sperabant, nusquam negasse peragendam esse pro his Poenitentiam. Unde ibi Tertullianus, Cap. 19. *Haec erit Poenitentia, quam & nos debere quidem agnosimus... Sed de venia Deo reservamus.* Unde liquet, leviorum delictorum condonationem Ecclesiae permittam esse a Montanistis; graviorum soli Deo. Haec de Montano, qui cum Deo ira permittente, populos annis 40. deceperit, laqueo *intrae proditoris Juda*, ab *insano spiritu incitatus*, sibi *ut fama est*, vitam admittit; quod & suo tempore fecisse dicitur Maximilia. Vide Eusebium Lib. V. Hist. Cap. 18. p. 147. & Tillemont. Tom. 2. p. 466. 2. Eysidem prope dogmatis artifices fuere Novatiani. Hi pro Antesignanis habuerunt Novatum & Novatianum; illum Carthaginensis Ecclesiae, hunc Ecclesiae Romanae Sacerdotem. Horum prior ut imminente sibi a Cypriano censuram emigeret, Romam contendit; ibique iunctis viribus cum Novatiano, eysidem potenter adjuvit; tum in schismate, quo, primus omnium Antipapa factus, contra Cornelium legitimum ac sanctum Pontificem insurrexit, tum in haeresi, quam ambo nisu omni atque opera disseminarunt.

Hujus porro haeresis, quantum ad nos attinet in presenti, varii gradus extitere; quos tamen ob variam antiquorum locutionem diversimode assignant erudit. Nimirum censent ex his plures, 1. utrumque Novatorum, antequam omnia erroris sui capita animo bene praeconepisset, iis tantum qui in perfectione lapsi essent, *Sacrificia* videlicet & *Libillatit*, non autem ceteris eysimodique ordinis peccatoribus, indulgentiam denegasse. 2. Utrumque deinceps ad omnes eysimodique criminis reos id extendisse, quod primo de solis in perfectione lapsis factum esset. 3. Austerius istud dogma a nonnullis Novatianis temperatum fuisse & emollitum; adeo ut gravioribus quidem delictis, sed non iis quae forent leviora, veniam denegarent. Quae tria criticae discutienda veniunt.

Et quidem 1. Novatum & Novatianum iis tantum qui in perfectione lapsi essent, reconcillationem ab initio denegasse, non obscure indicat Cyprianus Ep. 52. ad Antonianum, ubi haec: *Si se cordis & renis seruatorem constituit & iudicem Novatianus; per omnia aequaliter iudicet: &...*

Peor. fraudolenter & machis a latere atque comitatu suo separari: quando multo & peior & peior la machi quam libellatici causa. Et paulo inferius: Ne sibi in hoc novi haereticis blandiantur, quod se dicant idololatris communicare; quando sunt apud illos & adulteri & fraudatores, &c. Cui porro notior esse potuit Novatianus haereticus, quam Cypriano, qui & totius rei ferens a Cornelio Papa sibi conjunctissimo, didicerat: & ad Antonianum teste Pearsonio, cui praedicta Epistola est nu. 55. scribebat anno Christi 252. id est quo tempore plenus & avidus indagabatur Novatianus errores, nec certe immutabantur.

Idem docet Eusebius Lib. 6. Hist. Eccl. Cap. 23. his verbis. Novatianus (Novatianum intellige, quem veterani multi unum cum Novato hominem fecerunt) Ecclesiae Romanae Presbyter, arrogantia adversus eos (qui persecutionis tempore pro infirmitate animi lapsi erant) elatus, quasi nulla spes salutis ipse posthac superesset, tametsi omnia expleret, quae ad sinceram conversionem purisque confessionem pertinere, propria cuiusdam sectae eorum qui tumore mentis elati se ipsos Catharos, id est puros cognominaverunt, auctor extiterit. Non pariter eo loci Eusebius Novatiano, cui tamen unum id quoad praefens caput obijcit, quod lapsus veniam denegaret.

Idem conficitur nuntius Toronellus ex Socrate, qui & ipse Novatiana hae band parum infensum erat. Verum is adeo ambigue loquitur, ut vix quidpiam certi ex ejus textu colligi possit. Sic ille Lib. 4. Hist. Cap. 28. Novatius, id est Novatianus, Presbyter Ecclesiae Romanae, ita dissidium fecit, quod Cornelius Episcopus Fideles, qui tempore persecutionis a Dacio Imperatore contra Ecclesiam excitata, idcirco sacrificaverant, in Communionem suscepisset. Hanc igitur ob causam cum secessisset, ab Episcopis qui idem cum ipso sentiebant ad Pontificatum evectus, scripsit ad omnes ubique Ecclesias, ut eos qui demonibus immolaverant, ad sacra Mysteria admitterent. Bene: haec Socrates & Theodoretus consentit Socrates: at is pergit verbis, quae sentiam longe generaliter peiorant. His Novatianus Litteris ad omnes Provincias perlatis, singuli pro moribus suis, de his quae significabantur, tulere iudicium. Quod enim ille significaverat, ad Sacramentorum communionem admittenda non esse eos, qui post Baptismum crimen lethiferum commississent, aliis quidem acerba & immiti videbatur huius regulae promulgatio; alii vero hanc regulam, ut iustam & ad stabilendam emendationem vitae disciplinam in primis utilem suspenderent. Dum haec agitur controversia, supervenerunt Litterae Cornelii Romani Pontificis, quae is etiam qui post Baptismum deliquissent, indulgentiam spondent. Ita utriusque contraria inter se sententia, & Sacramentum Litterarum testimonio sententiam suam confirmantibus; unguisque, ut fieri solet, ad eam partem se contulit, ad quam iam antea sospite ingenio erat propensus. Nam quibus peccare in delictis erat, in arrepta occasione indulgenti; quae tum concedebatur, eo in posterum ad omne criminum genus abusi sunt. Haec Socrates, & quidem haeretica pravitate. Atqui textus ille, si bene perferretur, duo probat, 1. Novatianum a Cornelio defecisse, quia is veniam indulgetur Sacrificatis; 2. Eundem longe ultra progressum esse, & veniam negasse, non tantum his, qui demonibus im-

* Distinuat hic Socrates & corrumpit totam ordinationis Novatiani historiam. Idem qui sacra voluit, adeat Eusebium l. 6. c. 45. pag. 148.

immolaverant, sed & his etiam omnibus, qui post Baptismum crimen lethiferum commississent. Hinc summa illa quam vendicat Socrates Novatianum inter & Cornelium discrepantia; quorum alter vitis omnibus aditum precludebat, alter suos ad omne criminum genus invehabat. Ergo stando huc Socratis textui, credi facile possit, Novatianum jam ab initio omnibus lethiferorum criminum reis pacem & veniam reculasse.

Atque id aperte docet S. Ambrosius Lib. 1. de Penit. Cap. 2. ubi de Novatianis aevi sui sic scribit: Sed aheni se, exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem auctor videri erroris Novatiani, qui nemini Penitentiam dandam putavit. In eo igitur Patrem vestrum propria damnati sententia, qui distinctionem factis peccatorum, quae solvenda a nobis putatis, & quae sine remedio esse arbitramini. Ita nec Novatiani prolati, qui veniam interclusit omnibus, nec vos imitatores ejusdem, sed condemnatores, &c.

Neque hinc recedit Epiphanius Har. 59. ubi licet Novatianum Novatius primordia repetat a severiori agendi ratione, quam tenebat errorarius nam erga eos qui in persecutione lapsi erant, subdit indistincte: Ad nam se convertit haerese Novatus, id est Novatianus, ut. qui post Baptismum delinqueret, nullam ergo cum misericordiam adhiberi posse arbitraretur.

Idem, nec minus generaliter, pronuntiat Philastrius Lib. de haer. har. 34. ubi Novatianos se ab Ecclesia Catholica separasse dicit, quia docent, non esse Fideles post Baptismum locum aliquem Penitentiae. Vix ergo e Patribus certo referri potest, quis prior fuerit Novatianus haereseos gradus.

Mihi tamen, si mea sit optio, adhaerendum Cypriano exultimem; tum quia in ipso disputationis actu vixit, tum quia plurimi ejus intererant Novati, Sacerdotis sui, errorem, errorisque gradum cognovisse; tum quia a Cornelio rei totius teste nihil non edocebatur.

His accedit, qui diu ante Ambrosium scripsit, Eusebii auctoritas, cui in suppetias venire possit Socrates ipse. Is enim, bene in male sibi coharens, Atticum Patriarcham C. P. sic cum Aiclepide Novatiano Episcopo colloquentem inducit Lib. 7. Cap. 25. Ego Novatium quidem laudo, quod cum his qui sacrificaverant, communicare noluisset. Idem enim & ipse fecisset. Novatianos vero minime proba, qui ob levia delicta Laicos a Communionem excludunt. Ad hoc vero Aiclepides ita respondit: Preter sacrificium idololorum, sunt & alia multa peccata ad mortem, ut loquuntur Scriptura; propter quae vos quidem Clericos, nos vero etiam Laicos a Communionem revocamus, solum Deo potestatem condonandi illis relinquente. Atqui ex eo textu Novatianus quodam saltem tempore solis Sacrificatis Communionem negabat.

Nec est quod vim facias in his verbis; Novatiani vero ob levia delicta, &c. quasi Novatianus ob quodcumque grave peccatum veniam reis denegaverit: Novatiani vero Dnce suo austeriores eam ob levia etiam peccata revolsiverint. Constat enim ea ab Attico levia dici peccata, non quae absolute levia forent, sed quae levia viderentur comparate ad idololatrum, quae Novatianis, & ipsi Attico in eorum seclam propendentes, tumquam nefas videbatur. Namque 1. non potuit Atticus contra notam facti veritatem Novatianos incusare, quod ob delicta reapse levia arcerent a Communionem: Prohi quicum, precor, communicassent; cum in multis offendamus omnes.

omnes. 2. Quod fecerat Novatus, id se facturum fuisse testatur Atticus, Atticus ob noxas idololatriæ leviores, tamen ipsa leviseritas, veniam non negasset. Quandoquidem, ut arguit Asclepiades, tam pro ceteris peccatis ad mortem, si non Clericis, at saltem Laicis indulgeret. Ergo Novatus, vel potius Novatianus aliquando solis Sacrificatis veniam negavit.

Quod spectat ad alterum nolite hujus quantula dissertationis caput, nihil in eo est quod gravem moram injicere possit, uno enim eorum factentur Scriptores, Novatianos utique quia premerentur a Catholicis perpetuo inquisitionibus, cur daretur venia adulteris qui sponte, non libellaticis qui coacte lapsi essent, eo sensum devenisse ut graviorum peccatorum reos a Communione excluderent. Atque id liquet ex adductis modo textibus, 1. Socratis, quo teste voluit Novatianus ab indulgentia excludi eos, qui post Baptismum crimen leviserum commississent. Etiam enim insiciamur id contigisse jam ab initio Novatiæ heresis, postmodum tamen factum insiciari non possumus; 2. Asclepiadis modo citati, qui generaliter (salva Juneniani commentarii reverentia) peccata ad mortem a solo Deo condonari declarat. 3. Epiphanius & Philastrius, qui idem docent indistincte.

Secundum hunc, qui diuturnior fuit & precipuus erroris Novatiani status, respexerunt Tridentini Patres sess. 1. cap. 1. ubi sic: *Novatianos, remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia Catholica tanquam hereticos expulsi atque condemnant.*

Denique, non minus constat, vel Novatianoseo tandem rediisse, ut veniam gravioribus duntaxat delictis negarent, puta idololatriæ, machie & homicidio, non autem ceteris, quæ hinc criminibus leviora forent, vel, ut solent heretici, diversam in his agendi rationem; ita ut alii leviseris cuique post Baptismum peccata veniam admitterent; alii vero idololatriæ tantum.

Primum patet ex Ambrosio supra: *Sed quoniam se exceptis gravioribus criminibus relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem auctor vestri erroris Novatus, &c.*

Secundum conjicio, tum quia semper heretice, stabitque illud Augustini: *Qui se ab imitate præcederant, in quos frustra divisi sunt? Tum quia Atticus ille, ille & Asclepiades, quorum Dialogus refertur a Socrate, mihi ambo Novatiani fuisse videntur. Asclepiades longe rigidior, mitior Atticus, sed qui tamen contra Ecclesiæ sensum Sacrificatis pacem denegasset, quod non fecisset vir sincerè Catholicus. Ergo e Novatiani alii universis post Baptismum criminibus, alii contra soli idololatriæ pacem & veniam denegabant.*

Ceterum Novatiani nusquam eo usque delirarunt, ut graviorum criminum reos a Penitentia rebus eximerent. *Apud, inquit Ambrosius Lib. 1. de Penit. cap. 2. se Domino deferre reverentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reservant. Atqui nusquam crederent a Deo remitti peccata impenitentibus; quine contra. Unde sic contra eos insurgit Cyprianus Episc. 52. O heretice insipientis inefficax & vana traditio; hortari ad satisfactionis penitentiam, & subtrahere de satisfactionis meliorem. Dicere fratres nostris: Plange & incipiamus fuisse, & delictis & vobis videri. Sed extra Ecclesiam post omnia ista morieris. Hæc de Novatiani operculo, utinam recte, dicta sufficiant.*

3. Penitentia Sacramentum extinguere moliti sunt Massaliani, Meletiani, & Apostolici.

Apo-

Apostolici Catharorum genus, Apotactici etiam dicti sunt, quia conjugio & bonorum possessioni renuntiarent. At non in eo situs erat eorum error, uti observat Baronius ad an. 260. sed quia in suam Communionem non recipere natos conjugibus & res proprias possidentes, ex Aug. Lib. de her. cap. 40. & nullam venia spem lapsis relinquebant, ex Epiph. her. 61. Et ideo, pergit Aug. sua heretici, quoniam se ab Ecclesiis separantes, nullam spem pietatis eorum habere, qui utitur his rebus, quibus ipsi carere.

Meletiani a Meletio Lycopolis apud Ægyptios Episcopo nomen sortiti, circa an. 300. Nolentes carne cum convivere, id est, eis qui in persecutione occiderunt; proinde & his veniam negantes, schisma fecerunt, ait Aug. Lib. de heres. cap. 48. Et tamen Meletium hunc non solum idolis sacrificasse, sed & Maximini persecutionem immaniter adjuvise scribit Baronius ad an. 306. n. 52. Excusat quidem Epiphanius her. 68. Meletium, quasi is protrahi tantum, non omnino negari voluerit Penitentiam his qui in persecutione lapsi essent. At Epiphanius ex falsa Meletiani alicuius historia deceptum fuisse contendit Petavius, quem consule.

Massaliani, qui & Euchytæ seu Precatores ab oratione; aliquando etiam Sacephori a sacro, quo induti probabant, nomen habuerunt, circa an. 300. vim precibus tantam tribuebant, ut per eos solas sine Baptismo & Penitentia homines a peccatis mundari affererent. *Illis, qui Tem. 1. ad se confugiunt, ait S. Damascenus Lib. de heresib. carnis licet criminibus obnoxii, nullo Penitentia edito fructu, nulla Sacerdotum autoritate muniti, nulla habita ratione graduum, quos Ecclesiastici Canonis Penitentibus præscriptionibus, omni se statim peccati labe mundatos pollicentur, ope præsertim orationis, cujus, quod hodie per paucos contingit, assiduitas nimia interdum verterat cerebrum: ita ut & Diabolum, ne noceret, diu & suppliciter exorarent. Horum sortem luget Epiphanius her. 80. Vide & Theodoret. Lib. 5. heret. fabul.*

His antimerat Toumelyus Luciferianos, qui duce Lucifero Calaritano in Sardinia Episcopo, Presules & Clericos, Arimini & alibi passim lapsos, Penitentes licet, suis restitui Sedibus detrectando, schisma fecerunt an. 362. Vetus ipse se refellit vir doctissimus. Si enim, quod fatetur, Luciferiani his qui ab Ariana factione decepti erant, Communionem Laicam indulgebant; indulgebant & præviam hanc Communionem veniam. Ut quid ergo inter Penitentia hostes recensentur? Probabile est, aut recitior quipiam, Luciferianos nullam schismati suo hæresim addidisse.

Longe melius Penitentia adversariis annumeratur Petrus de Oliva, Salmaticensis Theologus, qui ann. 1478. multas inter propositiones a Sixto IV. reprobatas, hanc asseruit: *Peccata mortalia quoad culpam & penam alterius sæculi, sola cordis contritione sine Confessione & ordine ad clerici remittuntur.*

4. Dubia quandoque fuit opinio Waldensium & wicleffitarum de Sacramento Penitentia. At jam eruditioribus probatum est quod scribit Ill. Meldenius Præsul Lib. XI. histor. Variat. au. 86. 100. 110. Waldenses circa ipsam Sacramenti hujus substantiam nihil innovasse, tum quia, ut tradit Petrus Pylodorf. qui sectæ illius indolem, errores & progressus apprime notavit, subvertebant illi quodvis Ecclesiæ in edificationem Fidelium instituisse exceptis Sacramentis; tum quia peccata sua confiteban-

banur. Docerant equidem, quod nullus possit absolvi a malo Sacerdote; *Id. pp. 21. Ed. Lat.* item quod bonus laicus possit habere absolvendi, prout scribit Reimerus. Cap. 5. Verum uterque error Ministrum tangit; non rem Sacramenti.

11. Quod spectat ad Wiclefium, testatur, qui plures ejus Libros legerat Henricus Warthon, se in iis doctrinam Purgatorii, invocationis sanctorum, ac septem Sacramentorum deprehendisse; uti videbis apud Jacobum Lesant in Historia Concilii Constantiensis Lib. 2. n. LVIII. Occurrit equidem inter damnatos Wiclefi articulos is num. septimus: Si

Id. T. 12 p. 46. homo debite fuerit contritus, omni confesso exterior est sibi superiora & interiora. Verum assertio hæc confessionis necessitatem plus tangit quam substantiam. Nec dubium quin Wiclefus in Diocesi Lincolnensi Parochus de Lutlevvort, ad mortem usque, de more tunc in Anglia & ubique recepto, confessiones exceperit.

12. Quod de Wiclefo, idem dicendum de Joanne Hus: Eum enim septem admittit Sacramenta docet & ex professo probat vir bone fidei, neque profecto suspectus, Minister la Roque. Vide Boletium ubi supra n. 165.

13. 5. Superest ut de Luthero & Calvino dicamus. Lutherus Lib. de capitiv. Babylonica sub initium Principio, inquit, neganda mihi sunt septem Sacramenta, & tantum tria pro tempore puerula, Baptismus, Penitentia, & Panis. En ergo Penitentia Sacramentum est, sed pro tempore; unde in fine, non alterius, sed ejusdem Libri; si rigide loqui velimus, ait inconstans Novator, tantum duo sunt in Ecclesia Sacramenta, nempe Baptismus & Panis. Nam Penitentia Sacramentum, quod ego, his duobus accessus, sigo visibili & divinitus instituto caret.

Eadem doctrinæ incertitudo hodieque viget apud Lutheranos; unde horum alii confessionem ambigunt, alii retinent & inter hos Suecici, prout ab eorum uno didici. Utrique confessionem astruit Catechismus minor a Luthero exaratus, ubi Minister audita confessione peccatorum omnium, quæ Penitentis memoris occurrerunt, eum sic interrogat: Num credis remissionem quam tibi do, esse remissionem Dei? Respondet Penitens: Ita. Tunc Minister: Et ego ex Christi mandato remitto tibi peccata tua, in nomine Patris, &c. Vide idem Variation. l. 3. n. 47. & seq.

Idem docere videtur confesso Augustiana, a Melancthone ann. 1530. Carolo V. exhibita, quæ inter Articulos fidei, hunc habet Num. 12. De confessione peccatorum docent Evangelici, quod absolute privata in Ecclesia retinenda sit, quantum in confessionibus non sit necessaria delictorum enumeratio. Est enim impossibilis enumeratio omnium delictorum, juxta illud: Delicta quis intellegit?

Idem punctum suffus infra explicat inter Articulos de abusibus nuntatis, n. 2. ubi hæc ad rem nostram: Confessio in Ecclesia apud nos non est absoluta. Non enim solet porrigi Corpus Domini, nisi antea exploratis & absolutis. Sed de confessione docent nostri, quod enumeratio delictorum non sit necessaria, nec sint curanda conscientie cura enumerandi omnia delicta, &c. Ita Articulum hunc refert Vitus Pichler ad calcem Theologiae suæ Polemicæ pag. 1563. qui certe longe ab eo discrepat quem exhibet Corpus & Synagoga Confessionum Genevæ editum au. 1654 par. 2. pag. 29. utriusque quia, quantum conspicio, errores suos emollierint Lutherani in Confessione Imperatori oblata, eisdem vero postmodum minus verecunde prodiderint. Ut

ut est

ut est de confessione hæc docet pridem Bechmanus in Academia Jenensi Theologiae professor, 1. eam in Lutheranis Ecclesiis recitandam esse de jure humano & Ecclesiastico, non autem in necessariis jure divino; 2. non tamen damnandas esse Ecclesias in quibus non est in usu, cum sit ea res per se indifferens; 3. confessionem illam auricularem posse omitti, necessitate se exigente; & gr. si appropinquantibus hostibus maximus sit numerus eorum, qui ad sanctam Cynam accedere volunt; tunc enim si non sit tempus sermone consistendi, sufficit confesso generalis; & in morbo graviori potest omitti, 4. non hic agi de confessione, qua in Papatu in usu est, & sit cum specialis peccatorum enumeratione eorumque circumstantiis, sed qualis, ait Auctor, in vestris Ecclesiis usitata est, ubi Penitens sermone Confessione peccata sua in genere confitetur, aut, si conscientia id postulet, nonnunquam etiam unum vel alterum in specie, sine coactione tamen, recitat. Hæc Bechman. loco IX. controuv. 2. pag. mihi 863. & seq. quæ si a Calvinistica doctrina plurimum, a Catholica non parum discrepant.

At dubium mihi est an iis magnopere sidendum sit: licet enim Lutherani in id omnes conspirent, ut se Augustinæ confessioni, veluti certam fidei Symbolo addictos profiteantur, tanta est eorum inter se discordia, ut nulla Regio, nulla Civitas, nulla Academia, immo nulla prope familia perfecte concordet tum altera in iis, quæ recitanda & facienda sunt; ita idem Vitus Pichler, jurgii hujusce telus oculatus, pag. 1333. Et certe, Apologia confessionis hæc habet: Vere igitur sunt Sacramenta, Baptismus, Cæna Domini, Absolutio quæ est Sacramentum Penitentis. Aliud tamen omnino sentiunt Nicolaus Selneccius, Pedagogus part. 2. Joannes Wigand, in Methodo Doctrinæ Ecclesiæ Magdeburgensis, cap. 14. Matthias Flaccus Illyricus in Prefat. Libri, qui de seculo & dissidiis Pontificiorum inscribitur.

Quod ad Calvinium pertinet, is Penitentiam & Sacramentorum alio diversim expungit, negatque eam distingui a Baptismo, cujus memoria, propter apprehensionem fidei, peccata Baptismo sequentia remittit. Aptissime dixerit, ait hereticarcha Lib. 4. Instit. cap. 10. §. 15. & seq. Si Baptismus vocaveris Penitentia Sacramentum; cum in consensum gratiæ, & fiducia sigillum ut datus sit, qui Penitentiam medietur.

Hinc duo deducunt Calviniani maxime commoda. 1. peccata post Baptismum eadem qua in Baptismo remitti facilitate; 2. nullas superesse penas quæ post Baptismum solvi debeant, ut nullæ superfunt, cum peccata in Baptismo condonantur.

Matheus Antonius de Dominis & Jolista junior Episcopus Signinensis, ac subinde in Dalmatia Archiepiscopus Spalatenfis, ex Archiepiscopo Apostata, tum de hinc Apostata jurator, ac demum relapsus, Lib. 5. de Republica Ecclesiastica cap. 7. & 12. docet, quod actio ministrantis Baptismum sit sacramentalis & verum Sacramentum; actio autem reconciliandi, neque est sacramentalis proprie, nec verum Sacramentum. Haec canonem negat peccata quædam Ecclesiæ clavibus subicienda esse, sed manifesta tantum & scandalosa; non occulta, quæ ut Deum tantummodo testem habent, sic & ab eo vi solius interioris Penitentis sanantur. His hithæc præmissis, jam firmata nobis est Dogmatica Catholice veritas.

ARTI-

ARTICULUS SECUNDUS.

Vindicantur singula dogmatis Catholici partes.

TRIA docent Catholici, 1. esse in Ecclesia medium exterius, quo remittuntur peccata post Baptismum commissa; 2. remedium illud esse veri nominis Sacramentum; & a Baptismo distinctum; 3. nullum esse peccatum, quod virtute illius deleri non possit. Postremum hunc articulum expendam capite sequenti; de ceteris sit

Consuetio. I. Datur in Ecclesia remedium exterius, quo remittuntur peccata post Baptismum commissa.

15 **Prob. 1.** Ex Scriptura 1. Mart. 13. v. eod. *Quicumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Caelo; & quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in Caelo.* Et Joan. 20. 22. *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittentur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Unde sic datur in Ecclesia medium per quod homo hominem solvit a peccatis. Atqui medium quo homo hominem solvit est externum. Tale enim esse debet medium illud, ut homini constet se vel solutum esse, vel ligatum manere: Ad id autem non minus opus est externi medio, cum de peccatis actualibus agitur, quam cum de originali in Baptismo. Ergo.

16 **Prob. 2.** Medium, quod qui negaverant, illico ad universa Ecclesia, idque purioribus ejusdem seculi, reprobati fuerit, omnino admitti debet. Sed qui medium, de quo agimus in presenti, negare, vel etiam imminuere ausi sunt, ubique gentium haereticis audire, & ab Ecclesia continuo reprobati sunt. Minor patet ex his, quae de Montano, Tertulliano, Novato, Novatiano, eorumque alleclis diximus, & statim abunde magis dicturi sumus. Ergo.

Prob. 3. Datur Penitentiae Sacramentum, de quo mox. Atqui eo ipso datur medium exterius, quo dimitti possint peccata.

17 **Obic. 1.** Ex Apostolo Hebr. 10. 26. *Voluntarie peccantibus nobis, post acceptum in Baptismo munus veritatis, jam non relinquunt pro peccatis hostia: terribilis autem quodam expectatio iudicii, & igitur amulatio, &c.* Atqui si extaret in Ecclesia remedium, &c. superest hostia pro peccatis. Ergo.

18 Respondent Theologi plures post Chryostomum, Theophylactum, & Augustinum in expositione inchoata Epist. ad Rom. per hostiam intelligi Baptismum ipsum, qui semel receptus, demum recipi non potest: ita ut Apostoli sensus sit, eos qui accepta semel per Baptismum justificatione a peccatis, in eadem recidunt, nullam deinceps habere remedium in Baptismo, utpote qui plures recipi non possint. Quibus potro deest Baptismi hostia, non ideo statim deest hostia Penitentiae; cum per eam reconciliatus fuerit inaccessus Coenae.

19 Verum haec Apostolici textus expositio rejicitur a pluribus; 1. quia nullibi Baptismum hostia vocabulo exprimitur; 2. quia ex eo quod ii qui post Baptismum cedunt, demum baptizari possunt, non sequitur nihil aliud expectandum esse quam terribile Dei iudicium, & igitur emulationem; nisi probetur illi quibus deest secundum hostiam, & aliud quodcumque medium deesse. Hinc

20 Respondent alii pericula Apostolorum per voluntarie peccantis, eos intelligere, non qui quomodocumque delinquant, sed qui in certo gene-

re peccatis id est, qui accepta Evangelicæ veritatis noticia & fide, ab ea per apostasiam deficiunt & ad Iudaismum regrediuntur. His enim nulla iam superest pro peccatis hostia, seu in veteri Lege, utpote iam novata, seu in nova Lege, quia Christum, unicam Legis hujus hostiam, deiqueantur & abiciunt.

Hanc autem esse Apostoli sensum multa evincunt. 1. Namque totus est in hac tua Epistola Paulus, ut Hebraeos confirmet in fide suscepta, & a Iudaismo revocet. 2. Quia v. 27. eosdem adhortatus erat, ut non desererent collectionem, seu certum Fidelium, sunt consuetudini erat quibusdam, quibus desertio haec primus erat ad omnimodam desertionem gradus; 3. quia Apostolus voluntarium illud peccatum de quo loquitur, comparat v. 28. cum peccato eorum qui irritam faciunt legem Moysi: Atqui attenda vi. Græcæ vocis qua usus est Apostolus, irritam facere legem Moysi, est eam totam ejurare per apostasiam, quæ sine ulla miseratione, dubio vel tribus testibus, morte plegebatur, Deuter. 17. 5. 6. 8. 12. 16. 4. Quia per peccatum quod eo loci infingitur Apollolus, Sanguis Christi, in quo quis sanctificatus erat, ab eo ut pollutum quingucebatur, ut liquet ex v. 29. Atqui is solus habet, qui a Christi fide deficiens, eundem Christum ut seductorem, pro criminibus suis cruenta & iusta morte damnatum, respicit. Ergo jam nulla ei superest hostia, non ex parte Christi quem rejicit; non ex parte Legis ad quam revertitur; quæque jam conferendæ justificationi impar est, uti fuscus in tota Epistola probavit Apollolus. Posteriorem hunc hostiæ Molæ defectum a Paulo unice intendi existimat Maldueus Dissert. 16. in hunc locum. His premisissis,

21 **Resp.** In forma, dist. maj. Voluntarie peccantibus, id est apostatis a fide, non relinquunt hostiam in veteri Lege, cui tamen loci ininitutor, quæ proinde ipsi & mortua est & mortifera, C. Non relinquunt hostiam in nova Lege, Subs. Non relinquunt hostiam ex defectu Apollote, qui hostiam hanc uti pollutam abicit & execratur, C. Non relinquunt hostiam ex defectu, seu hostiæ ipsius, quasi hæc cuiuscumque delendo criminali non sufficiat; seu Ecclesie, quasi hæc omni contra certum peccati genus remedio destituta sit. N. Id enim nec dixit, nec subindicavit Apollolus.

22 **Inst.** Contra primam solutionis partem. Pejor indubie erat conditio voluntarie peccantis, de quo loquitur Apollolus, quam Judæi alterius Evangelium involuntarie ignorantis. Atqui postea infra, quæ Malduei est, solutio, par fuisse utriusque conditio. Neutri enim supererach hostia in veteri Lege, utpote iam peccatis inveni.

23 **Resp.** ad 1. neg. min. Judæus enim invincibili veritatis noticia laborans, etsi vi legis mortuæ justificari non poterat, nedum peccaret eam observans, ex pio quo eam observabat motu, ad fidem certo modo disponebatur: Ad minus, ex eorum erat numero quibus comperet id Christi: *Dimite illis; nesciunt enim quid faciunt.* Id autem de Judæo criminali Apollata quis dicere audeat?

24 **Inst.** Contra 2. part. Si voluntarie peccantibus superest hostia quamquam in nova Lege, possent hi ad Penitentiam renovari. Atqui ex Apollolo ibid. cap. 6. v. 4. *Impossibile est eis, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum celeste; & participes facti sunt Spiritus Sancti, & prolapsi sunt,*

sunt, rursus renovari ad Poenitentiam: rursus crucifigentes sibi in Christo Filium Dei &c.

25 Resp. Duplex est loci hujus explicatio apud Patres & Interpretes. Alii per renovationem ad Poenitentiam, de qua loquitur Apostolus, eam intelligunt, quae post Baptismum peragi debet, ut quis cum Deo reconcilietur. Sed quia hinc statim colligere est, iis igitur qui lapsi sunt, impossibile esse ut resipiscant; per vocem hanc, impossibile, nihil aliud significari vult, quam arduum quid & valde difficile. Quoniam vero agere admodum concipitur, quomodo Poenitentia, cujus opes quotidie resurgunt peccatores, eam habere possit difficultatis gradum, qui solo impossibilitatis nomine exprimitur; ideo censent plures, Apostolum de his solum lapsis loqui, qui a fide per apostasiam defecerunt. Hos certe potissimum urget & insequitur Paulus in Epist. ad Hebr. uti proxime vidimus.

Solutio haec multiplici momento firmatur; & 1. auctoritate Veterum, ut Origenis, & Theognosti apud Athanasium Epist. 4. ad Serapion. quos secuti sunt Anselmus & recentiores plurimi; 2. ipsa textus evidentia, qui sensum hunc adeo praefert, ut Epist. ad Hebr. dia in Canonem Scripturarum a multis recepta non fuerit, quia Montanistis ac Novatianis favere videretur; eamque deinceps rejecit Lutherus, quia peccatoribus conversionis viam praeluderet; 3. ipsa contextus sermo, & ordine verborum, in quibus post Baptismi nomen adhibetur nomen Poenitentiae; quae duo in altera expositione confunduntur, ut statim liquebit.

26 Is tamen intellectus suas habet difficultates: 1. namque juxta eam vox impossibile idem est ac difficile. Licet autem saepius occurrat promissa utriusque acceptio: at nusquam in hac Epistola, ut videre est eodem, Cap. v. 18. Cap. 11. v. 6. Cap. 29. v. 4. 3. Si impossibile idem sit Paulo ac difficile, vix dila est versus hujusmodi connexio cum precedentibus. Esse tamen debet de maxima, ut patet ex conjunctiva enim. Hinc

27 Existimant alii plures, vocem, impossibile, stricte esse accipiendam: at Poenitentiae vocabulo eam intelligi debere, quae adultorum Baptismo praemitti consuevit. Unde hunc esse voluit Apostoli sensum v. 1. ad 4. Quoniam ut dixi cap. praet. Perfectiorum est solidus cibus, juvat nunc, omnia Christianae doctrinae rudimenta, ad altiora ejusdem doctrinae capita assurgere. Non rursus igitur erudiam vos de iis quae sunt Christianitatis fundamenta, qualia sunt, cum Poenitentia Baptismum praecedens, quae receditur ab operibus mortui; tum ea quae spectant ad doctrinam catecheticam de Baptismo. Quae enim necesse est vobis initialia haec & ad Baptismum disponenda referantur? Certe remedia haec vobis jam applicari non possunt: cum ex Dei ordinatione impossibile sit, ut quia gratia exciderunt, eam denuo per baptismalem Poenitentiam, seu per Baptismum recuperare possint, &c.

Hujus autem expositionis multiplex est momentum. I. defumitur a praesenti Auctoritatis ejus auctoritate. Sunt enim ii Athanasius, Cyrillus, Epiphanius, Theodoretus, Chrysostomus, & qui eum sequuntur, Theophilactus, & Decumenius & Latinis vero Ambrosius, Augustinus, alique cum iis propinquam innumeri.

II. Cum ait Apostolus, impossibile esse ut qui semel illuminati sunt, per Poenitentiam renoventur, eam sane Poenitentiam exprimit, de qua sermonem fecerat v. 1. Atqui Poenitentia cujus meminit Apostolus v. 1. & cujus fundamentum rursus jacere non vult, ipsissima est Poenitentia baptismalis, seu

seu Baptismo praevia: Ea videlicet quae conversionis fundamentum est, quomam praedicabat S. Petrus Act. 2. 38. his verbis: Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum, &c.

III. Loquitur S. Paulus de ea Poenitentia quae illuminati renovat. Atque renovare illuminatos solius est Poenitentiae ante-baptismalis. Hinc idem Apostolus Tit. 3. 5. Baptismum vocat lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti. Unde hic apposite S. Chrysostomus: Renovare, seu novus facere solius est Baptismi: Poenitentiae autem est ea, qui postquam non facti sum, a peccatis deinde invertebamur, & constatae libertate. Quasi dicat, renovari hominem baptismali Poenitentia, eundem vero Poenitentia baptismum subsequente resurgere.

Posterior haec explicatio, tametsi invicte probata non est, eo saltem nomine videtur alteri preferenda, quod plurimum Ecclesiae Doctorum suffragio munitur. Sed quia suos etiam, nec certe imperitos habet vindices prior interpretatio: utramque jungemus in solutione. Itaque

28 Resp. Dist. min. impossibile est eos qui lapsi sunt, renovari per Poenitentiam ante-baptismalem, seu per novum Baptisma, C. impossibile est eos renovari per Poenitentiam quae Baptismum sequitur, subd. Impossibile est, id est, admodum difficile, praesertim si sermo sit vel de apostatis, qui Christum rursus speciali ratione crucifigunt; vel de iis peccatoribus, qui perpetuo relabuntur: imitati videlicet terram, quae licet saepe venientem super se bibat imbrem, indefinenter profert spinas ac tribulos, C. impossibile est proflus, N. Solutio constabit, tum ex dictis; tum ex Apostolici contextus lectione; tum ex agenda ratione Apostoli, qui & in cetero Corinthio remissit facinus, quale nec inter gentes audiebatur; & Fideles ubique ad Poenitentiam invitat.

29 Si cum Eltio interrogas quosum Apostolus tam sollicito docet Hebraeos, non posse semel baptizatos iterum baptizari, cum nulla Historia testetur, aliquos fuisse tempore Apostolorum, qui Baptismi Sacramentum semel acceptum repetere, aut repetendum docerent.

Reponam cum S. Athanasio Epist. 4. ad Serapion. Quod in Epistola ad Hebraeos dictum est, non excludit a Poenitentia peccatores: sed ostendit, unicum 7. 1. 7. & non duplex esse Ecclesiae Catholicae Baptisma, Hebraeis enim haec scriptura: & non illi Poenitentiae obitu existimarent, juxta Legis consuetudinem multa esse & quotidie baptizata, ideo eos ad Poenitentiam hortatur, quoniam esse per Baptisma renovationem, nec secundam superesse affirmat, ut & in alia dicit Epistola: Una fides, unum Baptisma. Neque enim ante impossibile est poenitere, sed impossibile est obtentu Poenitentiae nos renovare. Est enim ingeni inter haec dicta discernere. Ii enim quem poenitet, peccare quidem desinit, retinet tamen numerum peccatorum: Qui autem baptizatur, veterem exiit hominem, & renovatur superius genitum Spiritus gratia, Idem docet Ambros. Lib. 2. de Penit. Cap. 2. Et haec potissimas responsionis nostrae partes egregie confirmant.

Unum hic addidit, nimium obiectos textus esse a Montanistis, nec a Novatianis primi & tertii status, ad vivum retectari posse, alioqui enim nullum foret grave peccatum, quod post Baptismum remitti possit: & id quidem utrique sectae adversatur.

Alios Scripturae textus, qui innuere videantur certum esse peccati genus, quod nunquam dimitti possit, infra expendemus.

25. **Objc. 1.** Id S. Ambrosii in Ps. 118. *Facilis est intentio peccati delinquendi.* Unde sic non debuit, ideoque nec potuit Deus instituire medium delinquendi incentivum. Atqui medium quo peccata quotidie dimitterentur, incentivum esset delinquendi. Ergo.

26. **Resp. 1.** Retorq. argum. Non debuit, ideoque nec potuit Deus, cuius natura bonitas, & omnes viæ misericordia, constituire ordinem desperationis incentivum. Atqui hunc eorum ordinem constituisse, frondem Penitentiae aditum prædixisset peccatoribus. *Dixerit enim sibi peccator: Ecce peccavi, ecce scelas admisit, jam mihi venia nullus est locus, Penitentia instructio est, damnatus sum: quare non jam vivo, ut volo.* Ita August. Homil. 27. inter 501. nunc Sermon. 352. sub hæc. Ergo.

27. **Resp. 2.** neg. min. Penitentia enim, si contritioni vere ex parte Penitentis, & correctioni accurate ex parte Ministri conjuncta sit, ut esse debet, a peccato efficaciter revocat, necdum ejus incentiva sit. Quod autem ea plures abundantur, vitium est partim Penitentis, qui nequam est, quia bonus est Dominus ejus; partim Ministri, quem in objecto loco redarguit Ambrosius; quia cum duas habeat claves, alteram qua aperiat, alteram qua claudat prudenter; prima tantum utitur crudeliter misericors, non secunda sagaciter austerus.

COSUBJECTO II. Remedium illud quo peccata dimittuntur, seu Penitentia, verum est nova legis Sacramentum.

Prob. 1. ex citatis supra Scripturæ textibus, Matt. 18. *Quicumque alligaveritis, &c.* Et Joan. 20. *Quorum remisistis peccata, &c.* Unde sic in forma. Sacramentum est ritus exterior amplexum habens gratiæ promissionem, a Christo permanentem institutus, cum præcepto cum usurpandi. Atqui Penitentia, &c.

1. Quidem est ritus exterior, seu signum sensibile. Ubi enim est ex una parte declaratio peccati cum externo dolore conjuncta; ex altera vero parte exterior judicii, seu solvendi, seu ligandi sententia, ibi necessarius est ritus exterior. Atqui posita utriusque præcitati textus veritate, necessario occurrit ex parte Penitentis declaratio peccati, ut videbimus agendo de confessione; occurrit & ex parte Ministri sententia, quia iudicis ligat aut solvit. Ergo.

2. Ritus ille seu exterior signum, annexam habet gratiæ promissionem: cum peccator ex inimico Dei amicus fieri, & a delictis solvi non possit nisi per gratiam, cuiusque primi ordinis, utpote a mortuis suscitatem.

3. Idem ritus a Christo institutus est. Ille enim ritum iudicialem instituit, qui solvendi & ligandi potestatem dedit: dedit autem Christus, ut ex iisdem textibus constat.

4. Et is ritus permanenter institutus est. Tum quia ut verba hæc: *Tu, baptizate, ad solos Apostolos restringi non possunt; sic nec isthuc: Ergate, solvite:* tum quia voces *Quorum* & *Quicumque,* generali quem exhibent sensu accipienda sunt, nec proinde ad homines certi alicujus temporis restringi debent: tum quia vi promissionis hujus nullum fuit hæcenus seculum, quo Ecclesiam Ministri non solverint aut ligaverint; ut mox patebit. Ergo.

5. Extat divinum ejusdem ritus exercendi præceptum. Joan. 20. *Sicut misit me vivum Pater,* ait Christus Apostolis, & ego misit vos. *Accipi-*

Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remisistis peccata, &c. Ergo sicut ad opus suum missus est Christus a Patre, sic & ad peccatorum remissionem Apostoli. Ergo ad hunc tenentur divina Legge; ergo & iis in hac parte obsequi debent Penitentes, ergo utrique eodem præcepto adstricti sunt, alii quidem ut solvant, alii ut accedant solvendi.

Confirm. Sacerdotes, si alibi usquam, certe in reconciliationis ministerio pro Christo legatione funguntur, 2. Cor. 5. Sed legati mandatum habent a Domino suo. Ergo.

Prob. 2. ex totius Ecclesie sensu. Constat nimirum Montanistas Eucundo saculo, & Novacianos tertio, statim ut Ecclesie denegarunt potestatem remittendi peccata, ubique pro hæreticis habitos fuisse, Romæ præsertim a S. Cornelio, in Africa a S. Cypriano, ac demum in generali Synodo in Nicœna 1. Cant. 8. Atqui Montanistas & Novacianos pro hæreticis haberi non potuerunt, quin sua Penitentia assereretur Sacramenti dignitas. Statim namque ut constat peccata per Ecclesie claves remitti, constat in ea esse visibile ministerium, quod & a solo Christo institui potuerit, & gratiam permanentem conferat. Ergo.

Confirm. id quod pari consensu, ante exortas Lutheri & Calvini novitates, admittebat utraque Ecclesia, Occidentalis videlicet & Orientalis, nisi recenter inductum probetur, primæ Traditionis fœtus censeri debet. Atqui utraque Ecclesia Penitentiam uti Sacramentum considerabat... Minor constat de Occidentali Ecclesia, tum ex Petro Lombardo Lib. 4. Sent. dist. 14. & omnibus exinde Theologis: tum ex Lucio III. Cap. *Ad abolendam* 9. de hæreticis, quod est an. 1181. tum ex Decreto Florentino, ubi Penitentia Sacramentum annueratur.

Idem constat de Ecclesia Græca, tum ex Simeone Thessalonicensi, Jeremia Cp. Patriarcha in respons. ad Germanos, Gabriele Philadelphensi in Opere de septem Sacramentis; tum ex Allatio, Arcudio, aliisque pluribus, quorum extant monumenta Tom. 3. perpetuaris fidei ad finem. Jam vero, ut toties diximus in Tractatu præcedenti, varis Græcorum Communiones nec a se invicem, nec a Romana Ecclesia suum illud dogma mutari potuerunt: cum ferali odio & a se & a nobis dividuntur, & schisma fecerint alia seculo v. alie posterioribus. Ergo fideri hanc jam a quarto seculo tenere debuerunt. Id porro quod tota seculi quarti tenuit Ecclesia, ab initio teneri debuit, nisi supponatur potestas inferi adversus Ecclesiam pene valentem prævaluisse.

Pars minoris altera, que negat ullam huc invocationem, aut invocationem mutationem, tum ex ætatis modo Patrum textibus, tum ex objectionum solutione manifesta evadet.

Prob. 3. ex Patribus. Origenes Hom. 4. in Levit. sic habet: *Non crederetis peccatorum Sacerdoti Dominum indicare peccatum suum, & querere medicinam.*

Cyprianus Tract. de lapsis, Cap. 12. *Consecrantur singuli... diu satisfactio & remissio facta per Sacerdotem apud Deum videt.*

Idem Epist. 57. alias 54. ad Corneliolum Papam: *Nec enim fas erat, aut permittebat paterna pietas & divina clementia, Ecclesiam passantibus claudere... ut de seculo recedentes sine communicatione & pace ad Dominum dimitterentur; quando permisit ipsi qui legem dedit, ut legata in terra*

etiam in Calce ligata essent; solvi autem possent illis, quae hic prius in Ecclesia solvebantur.

S. Dicitur, Barcionensis Antistes, vir Hieronymo ob castitatem & fiduciam probatissimus, & qui circa an. 390. obiit almodium senex, plures adversus Novatianum Epistolae scripsit. Haec porro habet Ep. I. ad Sympronian. verius hanc. Solus, inquit, Deus poterit ignoscere Poenitentem. Per non est; sed & quod per Sacerdotes facit, ipse potestas est. Nam quid est illud quod Apostolus dicit: Quae ligaveritis in terra, &c. Cui hoc, si ligare hominum ac solvere non licebat? An tantum hoc solis Apostolus licet? Ergo & baptizare solus licet, & Spiritum Sanctum dare solis, & solis peccata purgare: quia totum hoc non alii quam Apostolus imperatum est. Quod si uno in loco, & resolutio vincularum & Sacramenti potestas datur; aut totum ad nos, ut Apostolorum forma & potestate deductum est, aut nec illud ex decretis relaxatum est. Et infra: Si ergo & lavacri, & Chrismatibus potestas... inde descendit; & ligandi quoque sui adfuit, atque solvendi.

S. Chryostomus Lib. 3. de Sacerdotio, paulo post inquit. Quiteram incolunt... in datam esse ad potestatem habent, quam Deus optimusque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit. Neque enim ad illos dictum est, Quaecumque alligaveritis in terra &c. Habent quidem & reversi Principes vinculi potestatem, sed corporum solum. Ad autem quod dico Sacerdotum vinculum ipsam etiam animam contingit, atque ad caelos usque pervadit: usque adeo ut quaecumque Sacerdotes inferre consecraverint, illa eadem Deus superius rota habeat, ac servorum sententiam Dominus confirmet. Nemin quidem hoc aliud esse dicit, nisi omnem rerum caelestium potestatem illis a Deo concessam. Quotumcumque enim, aut peccata retinueritis, retenta sunt. Quamvis obsecro, potestas hac una major esse quae? Pater omnifariam Filio potestatem dedit: ceteram video ipsam eandem omnifariam potestatem a Deo Filio illi traditam.

Rursus ibidem: Corporis lepra purgare, seu verius dicam, haud purgare quidem, sed purgatum probare. Judaeorum Sacerdotibus solis licebat. At vero nostris Sacerdotibus, non corporis lepra, verum animae sordes, non dico purgata probare, sed purgare praesens concessum est.

S. Ambrosius Lib. 1. de Poenit. Cap. 2. n. 7. Dominus par sui & solvendi esse voluit & ligandi, qui utrumque pari conditione permisi. Ergo qui solvendi sui non habet, ut se non habere dicunt Novatiani, nec ligandi habet... Ecclesia utrumque licet, haeresi utrumque non licet: sui enim illud solis permissum est Sacerdotibus. Recte hoc iterum Ecclesia vendicat, quae verus Sacerdos habet: haeresi vendicare non potest, quae Sacerdotes Dei non habet.

Porro sui illud ad occulta etiam delicta extendi, secus ac Spalatenis vilium est, exerte docet Ambrosius ib. Lib. 1. Cap. 16. Si quis igitur occultis criminibus habens, propter Christum tamen studiosè Poenitentiam egerit, quomodo ista recipit, si ei communitio non refunditur. Solo veniam reus speret: peccata eam lacrymis, &c.

S. Hieronymus Ep. I. ad Heliodorum, Poenitentiam comparat cum Baptismo & Eucharistia, his verbis: Absit ut de his quidquam suspicem loquar, qui Apostolice gradum sacerdotis, Christi corpus sacro ore consecravit, per quos & nos Christiani sumus: qui claves regni caelorum habent, quod illud modo aut diem iudicis indicant. Et infra: Non solum Sacerdotes, cum regenerantur sed etiam populus, condonatorum peccatorum obtineat potestatem.

S. Au-

S. August. Ep. 228. alias 180. n. 8. An non cogitamus, cum ad illorum periclitum pervenitur extrema, nec est potestas ulla suspensa, quantum in Ecclesia fieri solet ab utroque sexu, atque ab omni aetate consecutus, alii Baptismum flagrantibus, alii reconciliationem, alii etiam Poenitentiam ipsius altissimam, omnibus consolationem, & Sacramentorum consensum & ergastium? Ubi si Ministri desint, quantum exitum sequitur eos, qui de illo sacro vel non regenerati exierunt, vel ligati. Si autem Ministri adsint... omnibus subveniunt: alii baptizantur, alii reconciliantur.

Idem serm. 371. Cap. 4. num. 9. Quisquis ergo post Baptismum aliquo gravissimo malorum opere obligatus teneretur, usque adeo sui inimicus est, ut adhuc dubitet... confugere ad ipsam clavam Ecclesiae, quibus solvatur in terra, ut sit solutus in caelo... Judicet ergo se ipsum homo... venia ad Antistes, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur: & tanquam boni iam recipient esse filius, a Praepositis Sacramentorum accipiat satisfactionis suae modum, &c.

Et Cap. 5. n. 12. in fine: Ecclesia clavibus quoscumque in terra solvit, etiam in caelo soluta promittitur.

Serm. 372. Cap. 3. n. 8. Jam processerunt a morte Poenitentis: nam non consistunt, nisi procedant. Ipsam confiteri, ab occulto & tenebroso procedere est. Sed quid Dominus Ecclesiae suae? Quae solveritis, inquit, in terra, soluta erunt & in caelo. Proinde Legato procedente, quia implevit Dominus misericordiae suae bonum... jam cetera implet Ecclesiae ministerium: Solvite illud & finite abire.

Demum S. Doctor Lib. 1. de adulteris conjugis, Cap. 28. Quae Baptismati, inquit, eadem reconciliationis est causa.

S. Leo Ep. 83. alias 91. Cap. 2. Multiplex misericordia Dei ita lapsu subvertit humani, ut nos solum per Baptismi gratiam, sed etiam per Poenitentiae medicinam spes vitae repararet aeternae... Mediator enim Dei & hominum homo Christus Jesus hanc Praepositi Ecclesiae tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Poenitentiae darent; & eosdem salubri satisfactione purgatos; ad communivum Sacramentorum per sanam reconciliationis ministerium admitterent. Ceteros omitto, tum ne tantum afferat prolixior doctrina; tum quia horum plures recurrent, ubi de necessitate confessionis.

Jam sic in forma. Qui in Ecclesia agnoverunt ministerium exterius, per quod reconciliantur confitentibus peccata etiam occulta, & reconciliantur quicumque peccatores; Ministerium, quod in his mentibus operatur, & eam sordes mundat; Ministerium, ita solis conceditum Sacerdotibus, ut ne Angelis quidem, neque Principibus competat; Ministerium, quod Baptismo & Eucharistia comparatur; Ministerium, cuius eadem est causa quae Baptismati; Ministerium denique, cuius defectu perire possunt & reipsa pereunt Christiani complures; hi dubio procul non minus Poenitentiam habuere pro Sacramento quam Baptismum. Neque enim aliud per Poenitentiae Sacramento intelligit Ecclesia Catholica, quam huiusmodi Ministerium. Atqui SS. Patres unanimi consensu admiserunt Ministerium, &c.

Objic. 1. Per Sacramento Poenitentiae dimitterentur peccata a Sacerdotibus: Atqui ex Marci 2. 7. Nemo potest dimittere peccata, nisi solus Deus. Non ergo Sacerdotes,

Tourny Thol. Moral. Tom. VI.

D 3

Resp.

33 Resp. dist. maj. dimitterentur peccata a Sacerdotibus, tamquam Ministris, C. tamquam vi propria & principaliter operantibus, N. Solutio est S. Paciani in textu supra citato.

34 Objic. 2. Poenitentia in veteri Lege non fuit verum Sacramentum, ut fatentur omnes. Atqui eadem est in nova Lege Poenitentia, que in veteri, Proh. min. ex Act. 10. 43. & alibi passim, ubi Apostoli profiterentur se eandem predicare Poenitentiam, quam predicaverunt Prophete.

35 Resp. dist. min. Eadem est in nova & veteri Lege Poenitentia spectata in ratione virtutis, C. spectata in ratione Sacramenti, N. Itaque, ait Teid. Sols. 14. Cap. 1. *Omni tempore ad gratiam & iustitiam subsequendam Poenitentia necessaria fuit ut qui se in illis aliquo peccato inquinasset ... sed nec ante adorationem Christi Poenitentia erat Sacramentum, nec post adventionem illius omnium ante Baptismum.*

Neque vero mirum quod Apostoli eandem se Poenitentiam predicare dixerint, quam Prophete annuntiarunt, tum quia Poenitentiam hanc ut plurimum predicabant nondum Baptizantes, qui solus Poenitentiae virtutis capaces erant; tum quia Poenitentiae virtus Sacramentum Poenitentiae necessario praecedat vel comitatur.

36 Instab. Atqui vel Poenitentia quam predicaverunt Apostoli, non fuit veri nominis Sacramentum, vel ea quam predicaverunt Prophete eodem titulo insigniri debet. Ergo nulla solutio.

Proh. Subl. Ubi idem plane ritus fuit, eadem & efficacia, ibi vel eadem, vel nulla debet esse ratio Sacramenti. Sed in antiqua lege idem fuit ritus, &c. Proh. min. Poenitentia apud Pontificios exoritur ex contritione, confessione, satisfactio & absolutione. Atqui omnia haec vel in una Davidi Poenitentia occurrunt. Contritio, eaque tanta ut fidenter diceret: *Cor contritum, Deus, non despicies, Pl. 50. Satisfactio: induit cilicium, panem solum cum cinere manducavit, lacrymis rigavit stratum suum. Absolutio demum, iis a Nathan verbis effecit concessa: Dominus transiit peccatum tuum, 2. Reg. 12. 13. Ergo, ita Kenaninus.*

37 Resp. ad 1. neg. subl. Ad 1. & 3. neg. min. Est enim non agere supponimus, Confessionem distinctam apud Judaeos in uso fuisse; prout eruditissimi plures existimant: quod tamen male probaretur ex objectis Psalm. 51. verbis, ubi tantum de criminis noti publica ad humilitatem declaratione agitur: *Constat, nulli unquam Prophete dictum esse: Tibi dabo claves Regni caelorum: Quodcumque ligaveris, &c. Unde non dixit Nathan: Ego solvo te, seu, a te, vi mihi concessa, transiero peccatum tuum: Bene vero: Transiit Dominus peccatum tuum: quibus verbis declarat eundem spiritum propheticum suum David scelus a Deo remissum esse; sed iudicium potestatem non exerceat, qua ipsum vere remittat. Atque eo sensu subiungit Propheta: Non mittere. Neque enim exprimere vult sibi concessa esse a Deo claves vitae & mortis; sed divinum de servanda Regi Poenitentiae viam benignitatem aperire.*

38 Inst. cum eodem: Satis necesse non fuit ut Poenitentia ad Sacramentum rationem evehere. Cum prout est virtus id omne efficeret in antiqua Lege, quod iuxta nos facit in nova quatenus est Sacramentum.

39 Resp. 1. Sacramentorum existentiam, non ex majori vel minori necessitate

illis gradu, repetendam esse, sed ab uno Dei beneplacito, qui Leviticis Sacerdotibus lepra purgare, seu potius purgatum probare; Evangelicis vero animarum foedus mundare concessit; ut supra docuit nos Chrysolom.

Resp. 2. Poenitentiam ut Sacramentum Poenitentia ut virtute multo esse praestantiorum; tum quia majoris sit efficacia, utpote quae ex opere operato effectum suum pariat; tum quia remedium praebet & longe certius; & quidem sentiant multi, longe facilius. De quo infra.

Ergo, inquit, Apostoli aliam Poenitentiam ante Baptismum, aliam post Baptismum predicaverunt; sicque duplex Evangelium.

40 Resp. dist. aliam ante & post Baptismum Poenitentiam predicaverunt quantum ad aliquid, C. quantum ad omnia, N. Predicaverunt Apostoli nondum regeneratis Poenitentiam ut virtutem; Regeneratis vero Poenitentiam ut virtutem ministerio clavium adjuvandam. Id enim iam a prioribus saeculis fecit Ecclesia: Unde vero faciendum accepit nisi ab Apostolis? Neque hinc duplex Evangelium: sed idem proportionata omnibus salutis media aperiens.

41 Objic. 3. Sacramentum omne nova Legis verbis & rebus constare debet, juxta tritum id Augustini Serm. 80. in Joan. *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Atqui Poenitentia non constat rebus & elementis.

42 Confirm. quia S. Doctor ad Sacramentum requirit signum visibile. Atqui nihil tale occurrit in Poenitentia.

43 Resp. neg. min. quae perpetari fundatur in obiecto Augustini textu. Vel enim S. Doctor ad Baptismum alludit, ut indicant haec ejus verba: *Detrahe verbum, quid est aqua nisi aqua; & tunc nihil contra nos: Vel elementum nomine materiam intelligit sensibilem. Haec autem Poenitentiae non deest, ut infra videbimus.*

44 Ad confirm. dist. Augustinus ad Sacramentum requirit signum visibile, id est, signum quod sensu percipi possit, C. quod necessario cadat sub oculos, N. *Ecce dicimus, ait ipse S. Doctor Lib. 1. Confes. Cap. 35. Vide quid sapiat, vide quid sonet, vide quam durum sit.* Atqui tamen nec sapor, nec sonus aut durities ad oculos pervenit. Ergo visibile dixit, quidquid sensu aliquo percipi potest. Quamquam habet & Poenitentia unde oculos feriat: His enim & actio Poenitentis peccata confitentis, & dolor externus, & Ministri absolutio percipi possunt.

45 Objic. 4. In quolibet Sacramento distingui debent tria haec, Sacramentum tantum, vel Sacramenti, & Sacramentum simul & res Sacramenti. Atqui tria haec in Poenitentia distingui non possunt.

46 Resp. 1. neg. maj. Haec enim distinctio, necesse non sit, eadem qua admittitur facilitate, rejici potest, cum nullum in Scriptura vel Traditione fundamentum habeat, nisi ex Card. de Lugo annotavimus Tom. 7. pag. 450. Absit autem ut ex ejusmodi tritis nutet aut suspensa sit Catholica Dogmatis fides.

47 Resp. 2. neg. min. Rem enim libertatam, & Scholae litigis maxime permittant pene pro nudo quisque explicare potest. Unde Thomistic Confessionem & absolutionem habent pro Sacramentum tantum, quia gratiam praestant significant, & a nulla alia re significantur. Idem vero gratiam seu remissionem peccatorum habent pro res Sacramenti, quia haec significantur potissimum per absolutionem, & nihil aliud significant. De-

nam in contritione rem & Sacramentum sibi deprehendere videntur. Rem, quia contritio per Confessionem significatur & sic utrumque efficitur sensibilis; Sacramentum vero, quia significat atque paratur gratiam. Alter nodum hunc secat Lugo, juxta quem pax animæ in Penitentia loqui habet tum rei, tum & Sacramenti. Hinc consule, si voles, ne diutius nugis immoremur.

49 Objic. 4. eandem Apostolis tradidit Christus potestatem, quam a Patre acciperat, ut liquet ex Joan. 20. ubi: *Sicut misit me vivens Pater, & ego misit eos...* Quorum remiseritis peccata, &c. Atqui non accepit Christus a Patre potestatem remittendi peccata per Sacramentum. Ergo nec eam tradidit Apostolis.

50 Resp. dist. maj. eandem tradidit potestatem quoad vim & efficaciam, C. quantum ad modum exercitii, N. Inerat enim Christo potestas excellentior, vi cujus & Sacramenta concedebat, & solo nutu dimittebat peccata. Hanc autem quoad Apostolos certis voluit alligare signis, tam in Penitentia, quam in Baptismo; ut utrobique intelligerent Ecclesie Ministri, se Dei Mysteriorum dispensatores esse; non dominos.

51 Insi. Si Christus clavium potestatem per aliquod exterius signum exerceri voluit, debuit & insinuare signum illud, seu ritum aliquem, quo peccata remitterentur. Atqui non instituit: Cum de ritibus aliam fileat Scriptura.

52 Resp. ad 1. neg. min. Christus enim insinuat & dolorosam de peccatis Confessionem, ut suo loco dicemus; & juridicam ex parte Sacerdotis sententiam, qua peccator Penitens & confessus anoxis suis absolvatur. Utrouque porro & signum est sensibile, seu ritus exterior; & e Scriptura satis colligitur.

His adde 1. non desse Theologos graves, qui, salva fide, credunt; Sacramentorum plurimum materias a Deo permissas fuisse Ecclesie dispositioni. Adde 2. non ideo negandam esse signi alicuius exterioris existentiam, quia de eo fileat Scriptura: Cum Scripturae silentium in multis suppleat Traditio.

Confirm. solutio. Sic institutum est Penitentiae Sacramentum, ut & Judici consistere debeat, quandocumque solvere vel ligare teneatur; & res, quando solutus sit, vel non. Atqui neutrum sine exteriori signo fieri potest. Neque enim per se solum potest homo hominis alterius sententia penetrare. Ergo.

53 Male igitur, inquit, Ecclesie Romane Ministri peregrina lingua absolvent: Cum nullatenus hoc pacto intelligere possit Penitens, an solvatur a vinculis suis; an tamen ligatus remaneat.

Resp. neg. illat. Nulquam enim absolvitur Penitens, nisi a Confessario praemonitus se absolvi. Certe absolvi potest quis a natura surdus; neque is tamen verborum sensum in specie assequi potest; sed tantum ex aliquibus signis generatim intelligere se absolvi.

54 Objic. 5. Penitentiae Sacramentum a Tridentina Synodo partim probatur e veteri Testamento, partim ex Matt. 18. & Joan. 20. Atqui utrumque probationis genus omnia ex parte vacillat. Primum quidem; ut per se liquet: cum Penitentia in veteri Lege rationem Sacramenti non habuerit. Secundum vero; quia si ex his verbis: *Quotcumque solveritis in terra...* inferri queat potestatem solvendi esse Sacramentum; pari jure ex his

verbis: *Quotcumque ligaveritis...* inferendum erit potestatem ligandi esse Sacramentum. Atqui id plane absurdum est; cum Sacramentum gratiam conferat, a qua excludunt qui ligantur. Ergo.

Resp. neg. maj. pro prima parte. Neque enim Tridentini Patres e veteri Testamento probant Sacramentum Penitentiae, sed conditiones virtutis Penitentiae, quam ostendunt non esse positam in sola vite mutatione, quia Davidis, Manasses & Ninivitarum Penitentia, non nudam vite novitatem, sed veteris odium ac detestationem, cum æqua satisfactione complecteretur. Eaque consecutio admodum legitima est: Si enim eadem fuerit in utraque lege virtus Penitentiae, eadem debet esse illius conditiones.

2. Neg. min. pro 2. part. Probationis vero neg. maj. ut quæ falso supponat potestatem absolvendi, immo abolitionem ipsam esse Sacramentum. Sunt enim haec tantum partes Sacramenti, vel, si mavis, actus Sacramentalis. Porro necesse non est ut actus quilibet Sacramentalis gratiam immediate conferat; ut vel ex ipso Confessionis actu liquet; sed sufficit ut ad eam, ubi omnia necessaria concurrent, disponat. Jam vero is ipse actus quo ligatur Penitens, ad gratiam disponit. Non enim ligatur, vel potius ligatus declaratur, nisi ut geminatis contritionis impuræ vincula sua, & veniam promereri contingat. Hinc qui eadem imponit pena, semper medicinalis est, & ad indulgentiam tendit.

57 Objic. 6. Sacramentum, quo dilacerentur peccata, summa peccatoribus necessitatis esse deberet. Atqui Penitentiae Sacramentum nullus est ad diluenda peccata necessitatis. Ad id enim necessarium non est Sacramentum, quod per alia media certe obtineri potest, etiam in Lege nova. Atqui peccatorum remissio. Probat. unum, quia remissio hæc per veram contritionem, & actus tum caritatis, tum & misericordie semper obtineri potuit, uti constat ex Psal. 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies;* ex Ezech. 18. 21. *Si impius egerit Penitentiam ab omnibus peccatis suis. Vita vivet & non morietur.* Hæc autem que in veteri Lege dicta sunt, absit ut in nova non valeant; com lex gratia illius de virtute contritionis detraherit. Hinc misericordia in pauperes, per quam peccata sua redimere poterat Nabuchodonosor, idem præstat sub Evangelio, secundum id Christi Luc. 11. 41. *Date eleemosynam & ecce omnia mundata sunt vobis.* Hinc 3. in Lege Evangelica remissa sunt Mardianæ peccata multa, quia dilexit multum, ibid. 7. 47. Neque post violatum nulli peccato Baptismum remissio Petrus Simonem ad Sacerdotem, quasi alicuius Penitentiae Sacramenti Ministros, sed ad solam Penitentiam virtutem; *Penitentiam æque ab eis inquitia tua, & roga Deum,* &c. Act. 8. 22. Ergo.

58 Resp. ad 1. neg. min. Cujus falsitas, est prolixè deinceps demonstrabitur ex iis que dicam de Confessionis necessitate; constat ex iis que jam dicta sunt. Si enim Christus Ecclesie suæ claves dederit ut solvat, consequens est, ut si munus ei concesserit non superfluum, iniciumque legem jungerit eidem se clavibus subjiciendi; Unde Aug. Serm. 393. alias 49. innot. 50. *Nemo sibi dicat: Occulte ego Poenitentiam; apud Deum 7. & 7. ego; notis Deum qui mihi ignoscit, quia in corde ego.* Ergo, regegit S. Doctor, sine causa dictum est: *Quæ solveritis in terra, &c. Ergo sine causa dicitur datus fuisse Ecclesie. Frustratum Evangelium Dei, frustratum verba Christi.* Quibus consonant hæc S. Leonis verba Ep. 82. alias 91. *Multiplex*

misericordia Dei ita lapsus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per Penitentiam merita sua pro se repararet aeternae. Sic divina bonitatis ordinatis, ut indulgentia Dei sine supplicationibus SACERDOTUM nequeat obtineri. Hinc illud Lutheri temere irritum, sed a tota agnitione Traditione, Penitentiam videlicet esse secundam post naufragium tabulam, nec lapsis necessariam minus, quam nondum regeneratis ipsam Baptisma.

Ad 2. neg. mihi. & dico peccatorum veniam non nisi per solum Penitentiae Sacramentum in re vel in voto posse obtineri, adeo ut tamen aliquando contingat contritionem carnis, perfectam hominem Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiat, ipsa sublimiori reconciliatio ipsi contritionem sine Sacramenti voto, quod in illa insubditur, non sit asserenda, prout docet Trid. sess. 14. c. 4.

59 Nec nocent objectiones supra congestae. Non prima quae petitur ex primava virtute contritionis. Neque enim Penitentiae Sacramentum solum demit contritioni virtutem, sed eandem supponit & corroborat. Huiusmodi ad asserendum est in nova Lego potestas clavium: sed nihil inde. Sicut namque nihil detraxit est a virtute contritionis, quia jam praeter ipsam ad regenerationem requiritur Baptismus, qui ante Christum non requirebatur. Sic nec ei quidquam deest, quia ad reconciliationem praeter ipsam requiritur clavium usus, qui ante Christum per sacrificia supplebatur.

60 Non secunda, quae desumitur ex efficacia operum misericordiae. Haec enim, ut olim, sic & hodie ad justificationem disponunt. At sine praedictio mediocrum quae Christus imitanda iudicavit. Quapropter, sicut cum Christus praecipiens elemosinam qua mundatam, non negavit fidem Baptismi vel Eucharistiae necessitatem, sic nec clavium necessitatem in eodem casu negasse dicendus est. Adde Christum, quo tempore elemosinae meritum commendavit, nec Penitentiam, nec forte Baptismum instituisse. Adde & elemosinam mundandis per peccatis prolixum esse imparem: cum non opes tantum suas, sed & corpus suum humanis tradere quis possit, & nihil esse coelum Deo, uti docet Apostolus.

61 Non tertia, quae ex amore Magdalenam justificante deducitur. Tum quia necdum institutum erat Sacramentum Penitentiae, tum quia Christus per suam excellentiam potestatem independenter a quibuscumque signis peccata remittit. Certe hic ante Baptismum justificatur Magdalena, ut & deinceps Cornelius Centurio. Quis autem hinc Baptismi essentiam vel necessitatem impugnare audeat?

62 Non quarta, quae ex verbo Simonis itaque repetitur. Illud enim indubie Simonis preceptum est Penitentiae genus, quod tota deinceps servavit Ecclesia, nec servare potuit, nisi fiat ab Apostolis acceptum. Ideo autem forte non statim ad Sacerdotes remissus est infelix utragus, quia vit in seculo amaritudinis, & obligatione iniquitatis exilientis, diu ante probare se ipsum, & ingemere debuit, quam clavium ope solveretur.

63 Obijc. 7. Nihil ratum magis ad certum esse debet, quam quicquid ad Sacramentum pertinet. Atqui nihil e contra magis incertum est a controversum, quam quae ad Penitentiam spectant. Neque enim conveniunt Catholici vel de partibus eius constitutivis, vel de tempore quo instituta fuerit, vel de sensu textum, unde illa deduci possit. Minor patet quoad

pri-

primam & secundam partem: quoad tertiam vero non minus aperta est. Id enim Joan. 20. Quorum remisistis peccata, &c. Patrum alii de Evangelii predicatione, alii de politico quodam & exteriori ministerio, alii de Baptismi memoria explicant. Ergo nihil est in ea materia quod certum & fixum haberi possit.

64 Resp. neg. maj. In sensu objectionis: sunt enim innumera, cum in Physicis, tum in Metaphysicis & moralibus certissima quoad substantiam, de quorum constitutivo & probationibus controversitur. Sic Dei, sic peccati, sic actus maritimi existentiam admittimus omnes, nec tamen de essentia consentimus. Hanc enim, quoad Deum pertinet, alii in aeternitate, alii in omnimoda perfectione constituunt. Quoad peccatum, alii in ente positivo, alii in nuda privatione: & utriusque ex Scriptura pugnano. Ergo rata esse potest Sacramenti, ut & alterius ejusdemque rei existentia, licet haud fatis perspecta sit ejusdem essentia.

Et vero Baptismum pro Sacramento habent Lutherani. Atqui circa materiam eius & formam tam dissentiant a Lutheris, quam dissentit Lutherus ab Evangelio: ut alibi probavimus. Ergo.

Ceterum longe minor est haec in parte dissensio nostra, quam fingunt adversarii. Quod ut pateat amplius, & magis ac magis conveleant haereticorum commenta; sit

CONCLUSIO III. Penitentiae Sacramentum, nec in Baptismo Baptismi-ve memoria, nec in Evangelii predicatione, nec in ministerio prolixius exteriori consistit.

65 Prob. 1. pars. Quae diverso tempore, diversa materia, diverso fine, diverso Ministro instituta sunt, unum & idem censeri non debent. Atqui Baptismus & Penitentia, 1. diverso tempore, diversisque verbis instituta sunt. Baptismus quidem, cum Christus antequam patretur, substantiam ejus & modum praescripsit. Penitentiam vero, cum idem Christus omnimodum actu solvendi vel ligandi potestatem concessit; quod praecipue post passionem factum est. 2. Diversa materia. Baptismus enim institutus est ut in aqua semel tantum administrandus; potestas vero clavium, nec per aquam, nec semel dumtaxat exercetur. 3. Diverso fine. Baptismus namque ad regenerationem institutus est, & ita ut etiam parvulis applicari possit: Penitentia e contrario ad eorum renovationem qui a regenerationis gratia ceciderunt: ita ut non nisi adultis peccatoribus applicari valeat. 4. Diverso Ministro: cum baptizare possint Laicos, femina etiam, & infidelis: uti vero clavibus non possint nisi sacerdotes, uti suo loco dicemus. Ergo fiat 1. Penitentiam, seu clavium potestatem a Baptismo penitus esse distinctam. Sed nec minus distincta est a memoria Baptismi; unde

66 Prob. 2. pars. Nihil a Pseudoreformatis admitti potest, quod in Scriptura non contineatur. Est enim haec unica & aeterna lex ad quam nos indefinenter revocant. Atqui licet illi, pro mira sua vel misera sagacitate, quicquid volunt, & id unum quod volent, detegant in Scriptura. Ne textum quidem ab ea depromere valent, qui penitentiam idem esse ac Baptismi memoriam subintendunt. Contra vero ubique de obtinenda peccatorum venia sermo fuit, fuit & altum de Baptismi memoria habendum. Sic Petrus Act. 8. Simonem non remittit ad memoriam Baptismi, sed tantum

ait:

ait: *Penitentiam agere ab hac nequitiâ tua.* Sic & Paulus in celsum Corinthium ligavit primùm, tradendo Satana in incertum carni; & postea, nihil occidens de Baptismo, Poenitentem absolvit, 1. Cor. 5. & 2. Cor. 2. Sic Joannes Epist. 1. Cap. 1. peccatorem veniam, non revocata Baptismi memoria, sed humili Confessione obtineri declarat. *Si confiteris peccata nostra, inquit, fidelis est & Justus Deus ut remittat vobis peccata vestra.* Sic Jacobus Cap. 5. *Confitemini delicta vestra, & orate pro invicem ut salvemini.*

Non equidem nego revocam in animum Baptismi memoriam ad hoc inferri, ut sentiat homo quam male hereticè promissis Deo factis; & sic ad legendam infidelitatem suam disponatur: At constanter nego, memoriam hanc per se factis esse ad reconciliationem. Et certe, si Baptismi memoria, quia excitat fidem peccatorum dispotivè remissivam, unum ex Baptismo & Poenitentia Sacramentum efficiat; eadem memoria unum ex Baptismo & Eucharistia sacramentum efficiat; quia potest qui ad Eucharistiam accedit, in fide & gratia corroborari per Baptismi memoriam. Atqui tamen adversariorum nemo Eucharistiam cum Baptismo confundere ausit. Ergo nec Poenitentiam.

Confirmant utraque pars. Que distinguit antiquitas tota, seu Catholica, seu heretica, etiamnum distingui debent. Neque enim ut Lutheranis subtrahamus errori, Orbem universum ad Lutheranos usque tempora errasse mentemur. Atqui Poenitentiam a Baptismo distinguit tota retro antiquitas.

Distinguit antiquitas heretica. Montanisti enim & Novatiani Baptismatis aditum omnibus aperire: Poenitentiam vero paucissimis.

Distinguit antiquitas Catholica. 1. Quia Baptismus & Poenitentiam habuit pro remediis omnino disparibus. Sic Tertul. Lib. de Poenit. Cap. 7. *Hec, inquit, peccatorum venena providet Deus, clausa licet ignescantie Janus, & intus inveniunt fœra assericta, aliquid aliud pater permittit.* Gallicanus in vestibulo Poenitentiam secundam, qua pulsantibus patefaciat. Eandem Poenitentiam Cap. 4. vocat secundam post naufragium tabulam; & Cap. 7. secundam spem. Hic autem Poenitentia est aliquid tam diversum a Baptismo, quam domus aperta a domo ejus fœra jam obstricta sit; vel secunda post naufragium tabula a navi, a qua quis per peccatum dejectus sit.

Sic in adductis supra textibus Ambrosius & Pacianus contra Novatianos probant, etiam sublato Baptismi remedio, per quod semel tantum renasci possumus, superesse in clavisibus Poenitentia remedium.

Sic Aug. citata Epist. 228. reconciliationem que fit per Poenitentiam aperte distinguit a regeneratione qua fit per Baptismum; & supponit ad utramque requiri Ecclésiæ Ministros: cum tamen in Reformatorum syllemate possit sibi quisque Poenitentiam applicare.

Idem S. Doctor Epist. 98. alias 23. ad Bonifacium num. 2. *Semel, ait, perceptam Christi gratiam parvulus non amittit, nisi propria impietate.* Tunc etiam propria impietate habetis peccata, que non regeneratione auferantur sed alia curatione sanantur. Et Eucheridii Cap. 46. *Ido quisque renascitur, ut solvatur in eo quicquid peccati est cum quo nascitur. Nam peccata, que male agendo postea committuntur, possunt & poenitendo sanari, sicut etiam post Baptismum fieri videmus.*

2. Eadem Catholica antiquitas constanter docuit, peccata post Baptismum commissa longe difficilius dimitti, quam que Baptismum præcedunt. Unde Aug. serm. 351. de diversis Cap. 3. *Non sufficit eis qui post Baptismum lapsi sunt, mores in melius commutare, & a factis malis recedere, nisi etiam de his que facta sunt, satisfacti Deo per Poenitentiam dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis Sacrificium, cooperantibus elemosinis.* Acque hinc, ut notat Trid. sess. 14. Cap. 2. Poenitentia, ut pote per quam ad puritatem & integritatem vitæ suæ magis nostris sitibus & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nonnumquam possumus, merito laudis quidam Baptismus a S. P. Patribus dictus fuit. Jam vero unde tantum illud discernim, si Poenitentia idem sit cum Baptismo? certe facilius est Baptismatis recordari, quam idem recipere. Ridet equidem Lutherus summas illas Poenitentia difficultates: at malum rideri suum cum Patribus, quam cum Luthero decedere.

3. Antiquitas tota solos Sacerdotes habuit pro Poenitentia Ministris. Atqui Poenitentia, si solum Baptismi recordationem importet, non indigebit ministerio Sacerdotali. Potest enim unumquique Baptismum suum, atque ejus obligationes sibi in animum revocare.

Confirm. Sacerdotale ministerium ligare potest, ut & solvere. Atqui in hypothesi adversariorum non poterit ligare. Neque enim impediunt potest quominus fidelis quisquam recepti olim a se Baptismatis memoriam sibi revocet. Ergo stat 2. Poenitentiam a Baptismo & Baptismi memoria distingui. Jam itaque

Prob. 3. pars. Poenitentiam videlicet aliud omnino esse ab Evangelii prædicatione. Que enim diversos Ministros, diversi prædicationis subiecta, diversas omnino dispositiones requirunt, a se invicem penitus distingui necesse est. Atqui Poenitentia & Evangelii prædicatione, 1. diversos exigunt Ministros. Poenitentia enim a solis Sacerdotibus administrari potest: potest vero Evangelium prædicatione a Diaconis; ut olim a Stephano Hierosolymis, & a Philippo in Samaria. Nec dubium quin sæpe multo cum fructu ab inferioribus Clericis, quandoque etiam a Laicis annuntiatum fuerit. Quin & Diaconis, de quibus Apostolus 1. Timot. 5. rudes mulierculas doceant ex Concilio Carthug. IV. Can. 12. 2. Diversa exigunt subiecta: Siquidem claves Poenitentia eos solum ligant vel solvunt, qui jam baptizati fuer. Evangelium vero etiam infidelibus prædicatur. Denique & dispositiones longe diversas requirunt. Poenitentia enim eos solum a peccatis solvit, qui ad veniam suis se gemitibus disposuerunt. Evangelii vero semen in omne humi genus cadit, & in eis etiam qui corde duri sunt & incircumcisus non raro prædicatur. Ergo stat 3. Poenitentiam a fidei prædicatione distingui.

Prob. 4. pars. 7. Quia verba hæc: *Quicunque solverit, &c.* generatiori quo possunt sensu intelligi debent, cum ab eo dicta sint, qui promittit se Apostolos mitrere, sicut & ipse a vivente Patre missus est, sibi que datam esse potestatem omnem in Cælo & in terra. Acqui hæc eadem verba indubie Catholicorum sensu atque adeo de interiori ministerio intelligi possunt: Cum non repugnet magis peccata post Baptismum commissa remitti per Poenitentiam; quam per Baptismum remitti, que ante ipsum commissa fuerint.

2. Potestas in exteriori tantum ministerio consistens, nihil aliud foret quam potestas ferendi & tollendi censuras. Atqui præter potestatem ferendi censuras aliam semper agnovit Ecclesia, & agnoscere debuit. Qui enim censuras aufert, etiam exteriori Ecclesie Communioni hominem relinquit, non tamen vere solvit peccatum ejus; quod coram Deo sapienter permanet, aut si non permanet, ante solutum est in Cælo, quam in terra: cum contra jura Patres in hoc consensissent sententia Petri sententiam Cæli præcedat.

Confirmitur hæc non nisi eximium quid & singulare, cum tantorumque & verborum apparatus, Ecclesie sue largiri potuit. Atqui si politicam tantum facultatem tribuisset, nimirum indignos ejiciendi a sacris conventibus, & dignos admitendi, jam nihil tam eximium, tam singulare Ecclesie sue concessisset. Jura enim, iussum & quicumque conventus sibi factos habent, ab illisdem profanos arcere possunt.

3. Quia potestas peccata solvendi vel retinendi sic semper a Patribus intellecta est, ut ipsam conscientiam, ipsam animam afficeret: atqui potestas mere exterior animam non tangit; nec proprie solvit in Cælo. Ergo.

Objec. 1. contra 1. part. Si Poenitentia sit aliquid a Baptismo distinctum, tota fidelium multitudo non erit Baptismo tribuenda, sed Poenitentia ut plurimum. Atqui tota fidelium seu Ecclesie multitudo soli Baptismo tribuitur in Scriptura. Prob. min. ex Ephes. 5. v. 26. ubi sic Apostolus: *Mundans eam lavacro aquæ*. Atque id satis expresserit Chirilæus, cum dixit Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit*. Hic enim salus in una Baptismi susceptione fundatur. Ergo.

Resp. dist. min. Tota Ecclesie multitudo tribuitur Baptismo, quantum ad peccata que Baptismo præcesserunt, C. quantum ad ea etiam peccata que Baptismo subsequuntur, Subd. tribuitur Baptismo fundamentaliter, præsuppositivè, & dispositive, C. efficienter, N. Itaque prima illa multitudo seu justificatio, quam recipiunt qui ab infidelitate caliginè conversi ad fidem, Ecclesie membra efficiuntur, a Baptismo tota proficit. Quin & eidem Baptismo fundamentaliter & præsuppositivè tribui debet quicquid deinceps recipit homo justificationis, quia Baptismus est omnium sacramentorum jura, & fons sanctificationis nostre. At non ideo Baptismus solus hominem deinceps vere & efficienter mundat. Sicut enim ex adversariis indiget justus Eucharistia ut justificetur adhuc: sic & Poenitentia adminiculo indiget, or a peccatis relinquitur; prout pluribus a nobis probatum est.

Nec obstat istud: *Qui baptizatus fuerit, salvus erit*: quandoquidem id semper sub multiplici conditione intellectum fuerit; puta si baptizatus in accepta justitia peccaverit, lapsive peccata sua diluat, & quicquid sibi in lege præscriptum est, adimpleat utique ad finem.

Inf. Atqui Baptismus a peccatis ipso etiam posterioribus vere & efficienter mundat. Prob. Subd. ex Augustino Lib. 1. de nupt. & concup. Cap. 33. n. 38. ubi hæc habet: *Ipse enim lavacro regenerationis & verbi sanctificationis omnia peccata mala hominum regenerantium mundantur ad unum sanantur; non solum peccata que ante remittuntur in Baptismo, sed etiam que posteriori humana ignorantia vel infirmitate contrahuntur; non ut Baptisma, quousque peccata, toties repetatur: sed quia ipso quod semel datur, sit ut non solum antea, verum etiam postea quæcumque peccatorum vitia delictibus impetrantur.*

Neque id semel & obiter dictum est a S. Doctore, sed pluries & con-

statore. Unde turris Ep. 185. alias. *Quicquid ab eis qui post acceptum Baptisma hic vivunt, infirmitate humana contrahuntur, quædamque culpam, propter ipsam lavacro duntaxat. Idem docet Lib. 2. de Gratia & peccato orig. Cap. 39. & 40. Lib. 3. ad Bonif. Cap. 3. Lib. 6. contra Julian. Cap. 13. & 14. Atqui hæc omnium proflus peccatorum, eorum etiam que post Baptisma contrahuntur, remissio remittitur in Baptismo. Ergo.*

Resp. dist. min. ut Razim: Refunditur in Baptismo, ut in radicem necessario præsuppositam subsequentibus salutaribus subsidis, C. ut in causam proximam, & exclusis aliis quibuscumque mediis plene sufficientem. N. Etenimvero, ut solide observat Parisiensis Magister, argumentatur Aug. de supernaturali que a Baptismo dimanat regeneratione, sicut de naturali vita, quam accipiunt homines generatione carnali. Quemadmodum enim in ordine naturali, quod homo per ætatem crescat, quod convalescat ex morbo, quod heres instituat, quod demum post mortem resurrectionis sit; id totum nativitati sue, tamquam primæ radici debet; sic tamen ut insuper vere indigeat alimentis ad augmentum, remediis ad restituendam sanitatem, & specialiter ad resurrectionem adjuvator: Ita spiritaliter per Baptismo regenerationi adscribi debet, tamquam primæ radici, quod fidelis per Confirmationem in justitia perficiatur, per Eucharistiam spiritaliter vegetetur, per Poenitentiam sanetur, & aliquando per lumen gloriæ fructiva Dei visionis heres efficiatur. Neque magis media hæc in ordine supernaturali excludi debent, aut ab Augustino exclusæ sunt, quam in ordine naturali alimenta, medicinæ, &c. Sic enim pergit S. Doctor in eodem Capite Lib. 1. de Nupt. & concup. *Quid enim proficere vel ante Baptismo Poenitentia, nisi Baptismus sequatur, vel postea, nisi præcedat? In ipsa quoque Domitica Oratione, que quotidiana est nostram mundatio, quo fructu, quo effectu diceretur: Dimitte nobis debita nostra, nisi ab eis qui baptizati sunt, diceretur. Itaque elemosynarum largitas & beneficentia quantalibet, cui tandem ad dimittenda sua peccata proficere, si baptizati non esset? Postquam regeneratus ipsa felicitas: quorum erit, nisi baptizati erimus? Ergo luce aperta clarus est, Baptismus, licet Augustino ut & nobis prima sit justificationis origo, non magis Poenitentiam veluti medium ab ipso Baptismo distinctum excludere, quam Eucharistiam, orationem, elemosynam, & alia pietatis opera. Et Poenitentiam a Baptismo tam evidenter fecerunt S. Doctor in textibus supra adductis, ut plena mercede recutiat, qui id non perpexerit.*

Inf. 2. S. Fulgentius Lib. de fide ad Petrum Cap. 30. Baptismus appellat sacramentum fidei & Poenitentia. Ergo ut Baptismus plena est fidei præfessio, sic & plenum est Poenitentia exercitium. Et vero Luc. 3. *Penit Joannes prædicans Baptismus Poenitentia in remissionem peccatorum*. Porro si per Joannis Baptismus remittebantur peccata, debent hæc a fortiori remitti per Baptismus Christi.

Resp. dist. Ant. Appellat Sacramentum fidei & Poenitentia respectu adultorum, qui Ecclesiam non ingrediuntur, nisi fidei & Poenitentia de præteritis peccatis signa exhibuerint, secundum id Petri Ag. 3. *Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum, &c.* C. respectu eorum qui post Baptisma lapsi sunt, N.

Nihil plus urget quod obijcitur e Luc. 3. Est enim is hujus loci sensus, totum Baptismi Joannis vim fuisse, non in ipso ejus Baptismo, sed in

UNIVERSITATIS

UNIVERSITATIS

UNIVERSITATIS

71

72

74

75

in Poenitentia quam predicabat: Cum e contra Baptisma paulo post a Christo institutum, iustitiam vi propria, casu non sine preuis dispositionibus, collatum esset.

76 Objic. 2. contra 2. part. Ad peccatoris iustificationem duo sufficiunt, 1. ut Deus inuolabili lege se se ad faciendam cum peccatore pacem adstrinxerit, modo is promissiones sibi a Deo factas in memoriam reuocet; 2. ut peccator promissiones illas sibi in animum efficaciter reuocare non possit, quam Baptismi sui recordando. Atqui utrumque constat. Et quidem 1. adstrinxit se Deus ad pacem cum peccatore faciendam, modo is promissiones sibi a Deo factas in mentem reuocaret. Exat enim promissio, tum Olee 2. his verbis; *Spasabo te mihi in sempiternum*; tum Hebr. 12. ubi ait Dominus: *Non te deseram, usque deorsum*. Exat autem promissionis conditio in sexcentis Scripturae locis, ubi iubentur Israelite meminitse pacti quod pepigit Deus cum Patribus eorum. 2. Non potest homo promissiones sibi a Deo factas reuocare efficaciter, quam per memoriam Baptismi, in cuius descriptione promissiones ipsas suscipit. Ergo.

77 Resp. neg. min. pro utraque parte. 1. hominum quosdam contentus fuit Deus fieri promissionum suarum recordatione: Sed quemadmodum sanxit ut ab eis excluderet homo, si *sciret se a iustitia*; sic nec ipsum in eas reintegrari voluit, nisi inedia quocumque sibi prescripta sunt, sedulo adimpleret. Unde sic, non obstante quacumque Baptismi memoria, tenetur identidem manducare *Carnem Filii hominis, & bibere Sanguinem eius*; sic & ad Ecclesie claves recurrere conetur, prout sibi preceptum est.

2. Tunc tantum fidelis promissiones sibi in Baptismo factas vere & efficaciter in animum reuocat, quando conditiones, quibus promissa hęc alligata sunt, implere satagit. Absit autem ut promissionum conditiones adimplere dicatur, qui solummodo promissionum meminit. Ergo hęc e longe quæstio Noxtatorum argumentatio omni ex parte caduca est.

78 Objic. 3. contra 3. part. Assertio quæ Poenitentiam in Sacramento transmutat, nititur his præcipue verbis Joan. 20. *Quorum remiseris peccata*. Atqui verba hæc passim interpretantur Patres, non de remissione, quæ per modum iudicii fiat in tribunali Poenitentia, sed de remissione quæ fiat, partim per Baptisma, vi cuius renascimur in Christo; partim per Evangelii prædicationem, quæ homines retrahit a peccato, & ad virtutem potenter inuitat. Sic enim ex explicat S. Cyrillus Lib. in 12. Joan. Cap. 16. sic & S. Hier. in Cap. 44. *Ubi, dolenti eis*, inquit, *apostoli sermone Dei & testimonio Scripturarum, & exhortatione certant*. Quin & Aug. Tract. 121. in Joan. docet, *caritatem Ecclesie, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus vestris, participam peccata dimittere; eorum autem qui non sunt participes retinere*. Ergo celebris ille Joannis textus nihil aliud importat quam is Matt. 18. *Eritis ergo doctores cæui gentes, baptizantes eos*, &c.

79 Resp. neg. min. ut quæ in aduersariorum sensu falso supponat, Patres, vel explicationem nostram excludere, vel ita stultè adstruere, ut hæc genuinum, naturalem & non metaphoricum verborum Christi sensum exhibeat. Utrumque enim insigniter a vero abhorret. Iidem enim qui obijciuntur nobis Ecclesie Doctores, potestatem clauium, qualis in Ecclesia Catholica admittitur, & ipsi constanter admittunt. Sic Cyrillus Alexandr.

in eo

in eo ipso qui obijciunt loco: *Duoibus modis*, inquit, *Dei Spiritu pleni vel affati homines peccata remittunt ac retinent, vel cum digno admittunt ad baptismum, ac indignos excludunt; vel cum Poenitentibus commiserant*. Sic Aug. & Hier. in adductis supra utriusque textibus. Cum ergo idem Patres Joannis verba ad Evangelii prædicationem detorqueant, eadem, ut pluries solet, metaphorico sensu interpretantur; unde nihil contra propriam ipsorum, ceterumque constantem doctrinam extendi potest. Ergo Joannis verba disparatè omnino sensum habent a verbis Matthæi. Hęc enim inuides docendo, prohinc necdum baptizatos respiciunt; illa jam baptizatos, de quibus solis ligando vel solvendo Ecclesie iudicium ferre potest.

Merito igitur sic sanxit Trid. Synodus Sess. 14. Can. 3. *Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris, Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, &c. non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Poenitentia, sicut Ecclesia Catholica ob iusto semper intellexit; detulerit autem contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium: anathema sit*. Is autem Canon, ut apposite obseruat post Estium Tournelyus, non aduersatur quibusdam SS. Patrum expansionibus, etsi minus propriis; quia illæ Catholicum sensum non excludere, ut statim dicebamus.

80 Objic. 4. contra 4. part. Apostolus, cum incestum Corinthiùm ligauit primo, ac deinceps absoluit, tota clauium potestate usus est. Atqui tamen illud Apostoli ministerium omnino exterius fuit, non autem tetigit illud quod dicimus conscientie forum. Neque enim absens abentem interius abolvere potuit. Ergo clauium potestas mere est exterior.

81 Confitem. potestas, quæ fidelis quisque erga fratrem suum uti potest, mere est extrinseca. Atqui potestate clauium uti potest 2. Prob. min. Potestas clauium præcipue inferitur ex his Christi verbis apud Matt. 18. *Amen dico vobis: Quicumque alligaueritis super terram, &c.* Atqui potestatem ibidem concessa uti potest fidelis quisque. Ad id enim sufficit ut factam sibi a fratre suo injuriam condonet. Ita nempe locum hunc interpretatur Aug. Sermon. 16. de verbis Domini: *Atque illi aperte demonstrat contextus series. Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripi eum inter te & ipsum solum: Si te audierit, iuratus es fratrem tuum, & sic absoluiti. Si non audierit, dic Ecclesie, &c. ubi, si ligat Ecclesia excommunicando, soluit fidelis quisque condonando*.

82 Resp. ad 1. neg. maj. Namque Apostolus ligando & solvendo usus quidem est clauium potestate, sed non tota; cum ex hypothesi facinorosum sacramentaliter non abolverit. Ceterum an absens abentem solvere possit, suo loco expendemus.

83 Ad 1. confirmationis, neg. min. Ad 2. 1. neg. maj. demptis enim verbis Matt. 18. abunde inferitur potestas clauium, tum ex Matth. 16. v. 19. ubi eadem claves Petro promittuntur; tum ex Joan. 20. ubi Apostolis omnibus traduntur. Neuter porro locus de injuriarum condonatione intelligi potest.

2. Neg. min. Qui enim fratrem caritate sua lucratur, efficit quidem ut is non mereatur Ecclesie denunciari, atque ideo ne ab ipsa ligetur. At sicut non ligat eum ipse, sed Ecclesia; sic nec eum, cum semel ligari meruit, solvere potest, sed Ecclesia sola. Hunc esse textus sensum probat

Tournely Tbeol. Astoral. Tom. VI.

E

vel

vel rapida ejus lectio. Si non audieris, die Ecclesie: Si autem Ecclesiam non audieris, si tibi sint tributus & publicanus. Erant porro jam habendus sit iustor publicani etiam coram Deo? Quia quicumque alligaveritis super terram, &c.

Ad Augustinum quod attinet, extendit is quidem mystico sensu verba Christi ad iugurium concionationem, quatenus hanc Dens ratam habet in Celo: Verum alibi & lapsus eadem verba ad litteram intelligit de sacerdotali clavium potestate; ut constat potissimum ex Epistola ejus 128. supra pag. 92.

84 Ex his que in hoc primo capite hactenus disputata sunt, jam pene colligere est quam equum, quam Scripturæ & Traditioni concionationem sit duplex illud Concilii Trid. anathema, Sess. 14. Can. 1. Si quis dixerit in Catholica Ecclesia Penitentiam non esse votum & proprium Sacramentum pro Fidelibus, quæ post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, a Christo Domino nostro institutum, anathema sit.

Can. 2. Si quis Sacramenta confiterens, ipsum Baptismum Penitentia Sacramentum esse dixerit, quasi hoc duo Sacramenta distincta non sint, atque ideo Penitentiam non recte fecerim post mortuum appellari, anathema sit.

Ut solvantur alie quedam difficultates supra præpositæ;

85 Quæres 1. an Chætilus Penitentia Sacramentum post resurrectionem instituerit.

Resp. affirmat. Tunc enim Penitentiam instituit Christus, quando summo cum apparatu deiecit Apostolis potestatem remittendi vel retinendi peccata. Atqui id fecit, cum rediivivus a mortuis insuflavit in Apostolos dicens: Accipite Spiritum Sanctum; quorum remisistis peccata, remittuntur eis, &c. Ergo.

86 Confirm. ex Synodo Trid. Sess. 14. Cap. 1. ubi sic: Dominus autem Sacramentum Penitentia tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus insuflavit in Apostolos sui dicens, &c. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos Fideles post Baptismum lapsos Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensu semper intellexit Ecclesia. Ideo autem vocalem præcipue adhibuit Sacra Synodus, vel quia jam pluries Apostolis promissa erat summa illa ligandi & solvendi potestas, puta Matt. 16. & 18. vel quia iis jam concessa fuerat potestas Ordinis ad Penitentia administrationem necessaria; vel quia, ut consuevit nonnulli, Christus in ultima Cena institutionem Penitentia prædixerat, & Apostolos docuerat, quo rite & modo eam forent administraturi.

87 Obijc. 1. Vel Christus Penitentiam instituit, cum ante passionem dixit Petro: Quicumque solveris, Matt. 16. Ceteris vero Apostolis, Quicumque alligaveris, Matt. 18. Vel male ex his textibus probat Ecclesia potestatem ligandi & solvendi Apostolis fuisse concessam. Atqui potestatis dici non potest.

Resp. neg. maj. Ut enim ex utroque Marchæi textu legitime concludat Ecclesia collatam fuisse Apostolis clavium potestatem, sufficit ut hæc in eodem utroque textu promissa fuerit. A promissionis enim illius qui est 1406. 19. Fidelis & verax, legitime concluditur executio. Atqui dubio procul promissa est Petro potestas clavium Matt. 16. prout demonstrant verba hæc:

Tibi

Tibi dabo claves Ecclesie. Nec alium pro tempore sensum fert id Matt. 18. Quicumque alligaveris, &c. Tunc enim nulla erat Ecclesia, a qua potest. quis inconsulto Christo epei. Ergo.

88 Confirm. 1. Quia perperam Christus tanta cum solemnitate id denuo Apostolis concessisset, quod jam receperant. 2. Quia utcumque non decebat ut potestas in Corpus Christi mysticum ante traderetur, quam potestas in ejusdem corpus naturale. Hanc porro in ultima tantum Cæna receperant Apostoli, cum iis dictum est a Christo: Hoc facite in meam commemorationem.

89 Obijc. 2. Tunc Baptismum instituit Christus, cum baptizavit ipse, & suos baptizare iussit. Ergo a pari tunc Penitentiam instituit, cum Penitentiam prædicavit, & peccata dimisit. Subsumo: Atqui Christus ante passionem id prædicavit: Penitentiam agite. Dimisit etiam peccata, Paralytico nimirum, mulieri adulteræ, Zachæo, Magdalene, &c.

90 Resp. ad 1. neg. conf. Est enim in Evangelio unde inferatur Christum Baptisma instituisse, cum suos iussit baptizare: Nihil est vero unde inferri possit eum Penitentiam instituisse, cum dixit: Penitentiam agite; Quin e contra: Cum aliqui antea Penitentiam instituisse quam Baptismum; quandoquidem ministerium suum a prædicanda Penitentia ortus sit.

91 Ad 2. dil. Christus ante passionem prædicavit Penitentiam ut virtutem; & dimisit peccata propria virtute, C. prædicavit penitentiam ut Sacramentum, & ejus qua talis virtute dimisit peccata, N.

92 Obijc. 3. Potestas ligandi & solvendi omnibus omnino Apostolis concessa est. Atqui potestas datur Joan. 20. non omnibus Apostolis concedi potuit, Tunc enim aberat Thomas, itque incredulus erat.

93 Resp. Christum vel intentionem suam ad omnes etiam absentes direxisse, ut credit Cyrill. Alexand. Lib. 12. in Joan. Cap. 56. vel postmodum in Thoma supplevisse quiddam eidem defuisse potuit.

94 Obijc. 4. Ecclesia in eodem Ordinationis ritu Sacerdotibus dat potestatem in Corpus Christi naturale & mysticum. Ergo censet Christum idem fecisse.

95 Resp. neg. conf. Potuit enim Christus diversis temporibus id facere, quod Ecclesia in unius actionis decursu efficit. Ut tamen hanc temporum diversitatem ætatemque exprimat, confert primo potestatem in Corpus Christi naturale, tum dein in corpus ejusdem mysticum.

96 Quæres 2. An & quomodo necessarium sit Penitentia Sacramentum. Resp. 1. Cum Trid. Sess. 14. Cap. 2. Est hoc Sacramentum Penitentia lapsi post Baptismum ad salutem necessarium, ut novum regeneratis ipse Baptismus. Unde.

97 Resp. 2. Penitentiam esse in re vel in voto necessarium necessitate mediæ. Est enim illud necessarium necessitate mediæ, quo etiam inculpabiliter omisso salus obtineri nequit. At omissa etiam inculpabiliter Penitentia in re vel in voto, nequit obtineri salus ad iis qui post Baptismum lapsi sunt. Unde qui in ebrietate repente quopiam casu oppressus fuerit, dubio procul peribit in æternum.

98 Dixi, in re vel in voto, quia Penitentia in re, idest actualis per clavium virtutem reconciliatio, necessaria non est; cum vicem ejusgerere possit contritio. Neque hæc tamen per se præcise, sed per annexum

E 2

sibi

sibi Sacramenti votum iustificat, ex Tridentino ibid. Cap. 4. Non requiritur autem ut votum illud sit formale; sed sufficit virtuale, in hoc potest, quod qui contrahit, saltem virtualiter intendat omnia servare præcepta quæ sub mortali obligant, quale est præceptum gravia quæcumque sua peccata clavibus subsidiendi. Ita M. Grandin. p. 43.

99 Objic. 1. concessum quidem fuisse Apostolis ut solverent, non autem id eisdem præceptum fuisse. Qui enim dixit: *Ne baptizate*; non dixit: *solvete*; sed, quod hinc plurimum discrepat: *Quæcumque solveritis*; &c. Ergo licet Fideles a venialibus absolvi quidem possunt per claves, nec tamen ad eas recurrere tenentur; ita possunt a mortalibus per claves solvi, nec tamen clavium adminiculo absolute indigent. Ergo rursum neutiquam iis necessarium est Penitentia Sacramentum.

100 Resp. neg. ant. Christus enim, cum dixit: *Quæcumque solveritis*, publicum instituit tribunal, & ordinarios Judices apud quos peccatorum causas agantur. Atqui ubi est publicum tribunal in certo genere, hic causas agi & dirimi necesse est, nisi constet de dispensatione, de qua protecto in præfati casu non constat. Ergo non solum instituti sunt Apostoli, ut solverere possint Fideles, si hi solvi voluerint; sed ut iidem Fideles se se solvendo libant. Unde Christi verba negativum hunc sensum habent: *Non solveretur, nisi quem solveritis; quia ego jam non iudico quemquam in hac vita quoad peccatorum remissionem*. Atque ut sensu & bello expressit Aug. his verbis Serm. 392. alias Hom. 49. inter 50. *Acte Penitentium quali agitur in Ecclesia. Nemo sibi dicat: Occulte ego, apud Deum ago. Si enim sic fieri potest Penitentia; ergo sine causa dictum est: Quæ solveritis in terra, erunt soluta & in Cælo. Ergo sine causa sunt date claves Ecclesie Dei: frustramus Evangelium Dei: frustramus verba Christi: promittimus quod ille negat. Ergo, inquam ego, affirmativum istud: *Quæcumque solveritis*, negativum ac contrarium hoc sensu intelligendum est: *Non nisi per ministerium vestrum solvam quicquid peccatorum a cælestis Regni introitu removere potest. Acque hinc S. Bernardus & alii Patres summam illam commendant Apostolorum potentiam, ex qua sic ut hominis sententia sententiam Cæli præcedat.**

Confirm. a priori. Sacerdotes ita habent ex ministerio sui virtute potestatem solvendi, ut & simul habeant potestatem ligandi, seu retinendi peccata. Atqui si confessio ex parte Fidelium voluntaria foret, jam Sacerdotes peccata retinere non possent; quia quantumcumque ea non remitterent, posset semper peccator absque ullo ad claves respectu eorum veniam, sive per contritionem, sive alia via consequi. Ergo ut Sacerdotes suam hanc potestatem quoad utrumque actum exercere valeant, oportet ut Fideles non solum possint, sed etiam teneantur uti clavium remedio tamquam ad peccatorum remissionem necessario.

Confirm. iterum: Data sunt Ecclesie claves Regni Cælorum. Atqui vox clavium metaphorica demonstrat Regnum Cælorum absque huiusmodi clavium usu non patere. Illud enim vere sub clavi clavium esse dicitur, quod sine clave aperiri non potest. Unde Apoc. 3. postquam de Christo sub eadem metaphora dictum est: *Qui habet clavem David*, continuo subditur: *Qui claudit, & nemo aperit.*

101 Inst. 1. Potest Sacerdos venialia peccata retinere, & sæpe retinet

tam Poenitens non est rite dispositus ad absolutionem. Atqui tamen inde colligi non potest necessariam esse venialium confessionem. Ergo nec ex eo quod mortalia retinere possit Sacerdos, inferri potest, &c.

Resp. diff. maj. Potest Sacerdos venialia retinere secundum quid, quantum nempe potest ea non dimittere sacramentaliter, C. potest ea retinere simpliciter & proprie, N. Tunc enim duntaxat peccatum proprie & simpliciter retinetur, cum retinetur adeo efficaciter, ut vel maneat culpa, si clavis non erret, vel ea errante maneat semper obligatio acutiendi peccatum in tribunali Penitentia, ibique eius absolutionem obtinendi. Atqui hæc locum habent in peccatis mortalibus, non autem in iis quæ solum venialia fuerint. Ergo hæc possunt quidem non dimitti a Sacerdote, verum ab eo proprie retineri non possunt.

Inst. 2. Verba hæc Christi, *Quæcumque solveritis, quæcumque ligaveritis*, cum admodum simplicia sint, & indistincte prolata, eodem quantum ad omnia peccata sensu intelligi debent. Ergo si non significant, peccata venialia simpliciter retineri; neque etiam significant, mortalia retineri simpliciter. Ergo iterum nec horum confessionis, nec prohibe Sacramenti Penitentia necessitatem probant.

Confirm. In hac gemina Christi propositione: *Quorum miseritis peccata; remittuntur eis; & quorum retinueritis peccata, retenta sunt*, nec peccata non debet latius in uno membro sumi, quam in alio. Atqui peccata non sumeretur multo latius. In priori siquidem membro, mortalia & venialia ex æquo complecteretur; quia utraque ex æquo remitti possunt. In posteriori autem mortalia solum comprehenderet, non autem venialia; quia hæc retineri proprie non possunt. Ergo.

Resp. ad 1. neg. ant. Cum enim vox peccata, quæ utitur Christus, sit analoga respectu peccati mortalis & venialis, necessario postulat diversimode intelligi, prout mortale vel veniale significat: diversimode, inquam, quoad actum retinendi, non item quoad actum solvendi. Sicut ergo propositio isthæc, *Nisi peccatorum Penitentiam in hoc mundo egeritis, eorum veniam non consequemini*, licet in speciem simplicissima, duas includit propositiones, affirmativam unam: *Si Penitentiam egeritis, peccatorum veniam consequemini*, quæ non minus venialia, quam mortalia complectitur; negativam aliam: *Si non egeritis Penitentiam in hoc mundo, veniam non obtinebitis*, quæ non æque comprehendit venialia & mortalia: Sic & in Christi propositione, licet penes verba simpliciter, duplex includitur sensus, alter juxta quem venialia ut & lethalia dimitti possunt; alter juxta quem lethalia proprie retineri possunt, non item venialia.

Et vero æquum erat, ut potestas sufficiens ad solvenda mortalia, quæ in perpetuum arent a Regno Cælorum, & gravem Deo irrogant injuriam, ad leviora peccata extenderetur. Haud vero decebat, ut potestas ligandi ad leviora injurias extenderetur. Utique sancta clavium potestas non mutavit naturam peccati venialis: Ergo manet, ut erat prius, temporale impedimentum, quod in Purgatorio auferri poterit. Ergo non debuit in perpetuum retineri, sicut retinetur mortale. Unde

Ad confirm. neg. maj. Ut enim bene Martiron. hic dip. 43. nu. 4. favor remissionis a Deo summe bono ampliori debuit ad peccata etiam venialia. Odium vero retentionis ad ea restringi debuit peccata, quæ

homines, ira filios & æterna damnationi obnoxios constituunt. De toto hoc difficili argumento ad Suarez disp. 17. sect. 2.

107 Obijc. 2. contra 2. part. Non magis justificatur homo per contritionem cum voto Poenitentiae, quam cum voto restituentis, jejuandi, &c. Contritio enim non magis includit propositum Poenitentiae, quam alterius cuiuscumque præcepti. Ergo.

108 Resp. neg. ant. Etsi enim in contritione includitur votum servandi quæcumque præcepta, merito tamen per eam cum voto Poenitentiae, non autem cum voto restitutionis jejuantive aut similium, justificari dicitur peccator; quia non modo datur præceptum Poenitentiae sicut & restitutionis, sed insuper instituta est Poenitentia ad producendam per se Gratiam primam; Restitutio autem, licet præcepta sit, non tamen ad producendam justificationem instituta est.

CAPUT SECUNDUM.

De efficacia & effectibus Sacramenti Poenitentiae.

TANTA est materia hujus Capituli affinitas cum precedenti, ut utramque continuo ductu pertractandam judicaverimus. Expandendum igitur in presenti, 1. an nullum sit adeo grave peccatum, ut per Poenitentiam remitti non possit. 2. An ea sit Sacramenti efficacia ut mortale unum sine alio dimittere valeat. 3. An peccata vere remittat, solumve remissa declarat. 4. An ut culpam, sic & omnem poenae reatum tollat. 5. An ita tollat peccatum ut nusquam per novum peccatum reviviscat. 6. An merita per peccatum mortificata redintegret.

ARTICULUS PRIMUS.

An quodcumque peccatum per Ecclesiae claves remitti possit.

EX his quæ contra Montanistas & Novatianos supra differimus, constat esse generatim loquendo in Ecclesia remedium, quo gravia etiam peccata dimitti possint. An autem remedium illud sic ad graviora quæque protendatur, ut ex his nullum sit, quod per claves Ecclesiae remitti nequeat, his est in præsentis dirimenda.

Richardus Radulphus, Anglus quibusdam, veteris Hibernis, in Oxoniensi Academia Theologiae professor, dehinc Cancellarius, denumque a Clemente VI. ann. 1347. ad Archiepiscopatum Armachanum in Hibernia promotus, vir cuius opera caute legi vult Bellarminus, Lib. 9. adversus errores Armenorum Cap. 27. docere videtur esse peccata quaedam adeo gravia, nulla ut Poenitentia dilui possint.

Joannes Morionus Oratorius Presbyter in prolixo simul & erudito commentario de disciplina in administratione Sacramenti Poenitentiae, Lib. 9. Cap. 28. hæc jam à titulo præfatur. Antiqui Patres plerique crimina unicum adeo execrabile iudicabant, ut illius Rei veniam neque ab Ecclesia, neque a Deo nunquam esse concedendam dixerint. Et hæc quæstio, inquit, ad Theoriam

CAP. II. DE EFFIC. ET EFFECT. SACRAM. POENIT. 71

pertinet, non ad praxim; cum dato tale esse posse crimen, vis nunquam homini vis illud dissolvere possint.

Ut autem omnis tollatur æquivocatio, notandum velim, sensum questionis non esse, an Deus certis quibusdam peccatoribus deneget media conversionis & Poenitentiae, quarum defectu ab Ecclesia solvi non possint: (constat enim cuiuscumque indisposito abolitionem profus esse denegandam) bene vero an aliquod sit supremi ordinis crimen, cujus veniam sibi ita reservaverit Deus, ut noluerit illi cunctam ipsidem concilio, legitima etiam Poenitentiae argumenta præferenti, per Ecclesiae claves relaxari. Qua de re lit

CONCLUSIO: Nullum est quantumvis grave crimen, quod per Ecclesiae claves dimitti non possit: nec aliter iudicantur antiqui Patres.

Prob. aliqui in hunc modum. 1. Non est deterior Christianorum conditio conditione Judæorum. Atqui estet infinito deterior, si quod esset in nova Lege peccatum irremissibile. Nullum enim tale fuit in Lege antiqua, ubi Propheta eos etiam qui in graviora quæque crimina prorulissent, ad Poenitentiam, simulque spem veniæ adhortabatur. Sic Ileras, Cap. 1. v. 16. Lavamini, inquit, manus vestras &c. quiescite perverte agere. & venite & arguite me, dicit Dominus: Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur; & si fuerint rubra quasi sordidulus, velut lana alba erunt. Sic Ezechiel, 18. 21. Si impius egrediens iniquitatem ab omni-bus peccatis suis, quæ operatus est, vita vivet: unum iniquitatum eius non recordabor. Cur vero ad Poenitentiam illos tam amanter invitet, hanc semper validam rationem subiungit, v. 23. Numquam voluntatis mea est mors impij, & non ut convicietur a vis suis, & vivat?

Et vero quis unquam scelestior Manasse, qui 2. Paralip. 33. in ipsa domo Domini edificavit altaria cuncto exercitui Cæli, transiveque fecit filios suos per ignem in valle Benennom, & seduxit Judam & habitatores Jerusalem. Quod ipsam crimen gravius facinore Judæorum, qui Aulicorum vitæ interemerunt, suspensentes in ligno? & tamen pro ipsis oravit Christus, eosque post exprobratum delictum, ne desperarent ad respiciendum hortatus est S. Petrus Act. 2. his verbis: Poenitentiam agite. & in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus Sancti.

Verum hi textus, nec clavium potestatem astruunt, nec Montanistas percellunt; qui tamen potior esse debet præsentis controversiæ scopus. Non astruunt potestatem clavium, cum nec Manasses, nec ipsi qui Dominum crucifixerunt Judam, per claves reconciliati fuerint. Non ferunt Montanistas; quis in horum systemate, ut Judæi per contritionem veniam a Deo consequi potueret; sic & hodieum possunt Christiani, graviorum etiam criminum rei, secundum id tum Tertulliani, Lib. de pudicitia, Cap. 19. Non deberi quidem ab homine Poenitentiam agnoscamus; sed de venia Deo reservamus; tum Socratis Lib. 4. Hist. cap. 28. Novator scriptis ad omnes vique Ecclesias, ut hortarentur quidem ululatiæ reos ad Poenitentiam; indulgentiam tamen criminum relinquere Deo, penes quem jus arbitrarieque est criminum mittendi. Unde nequidem juxta Montanistas peior est Christianorum fors forte Judæorum. Quamquam non peior, sed difficilior dici possit, quod xii plus donatum est gratiæ, plus ab eo peccati possit Poenitentia.

Prob. itaque efficacis ex generalibus Christi verbis; Marti. 18. Amen

homines, ira filios & æterna damnationi obnoxios constituunt. De toto hoc difficili argumento ad Suarez disp. 17. sect. 2.

107 Obijc. 2. contra 2. part. Non magis justificatur homo per contritionem cum voto Poenitentiae, quam cum voto restitutiendi, jejnandi, &c. Contritio enim non magis includit propositum Poenitentiae, quam alterius cujuscumque præcepti. Ergo.

108 Resp. neg. ant. Etti enim in contritione includitur votum servandi quæcumque præcepta, merito tamen per eam cum voto Poenitentiae, non autem cum voto restitutionis jejnatiæ aut similiarum, justificari dicitur peccator; quia non modo datur præceptum Poenitentiae sicut & restitutiõnis, sed insuper instituta est Poenitentia ad producendam per se Gratiã primariã; Restitutio autem, licet præcepta sit, non tamen ad producendam justificationem instituta est.

CAPUT SECUNDUM.

De efficacia & effectibus Sacramenti Poenitentiae.

TANTA est materia hujus Capituli affinitas cum precedenti, ut utramque continuo ductu pertractandam judicaverimus. Expandendum igitur in presenti, 1. an nullum sit adeo grave peccatum, ut per Poenitentiam remitti non possit. 2. An ea sit Sacramenti efficacia ut mortale unum sine alio dimittere valeat. 3. An peccata vere remittat, solumve remissa declarat. 4. An ut culpam, sic & omnem poenae reatum tollat. 5. An ita tollat peccatum ut nusquam per novum peccatum reviviscat. 6. An merita per peccatum mortificata redintegret.

ARTICULUS PRIMUS.

An quodcumque peccatum per Ecclesie claves remitti possit.

EX his quæ contra Montanistas & Novatianos supra diderimus, constat esse generatim loquendo in Ecclesia remedium, quo gravia etiam peccata dimitti possint. An autem remedium illud sic ad graviora quæque protendatur, ut ex his nullum sit, quod per claves Ecclesie remitti nequeat, his est in præsentis dirimenda.

1 Richardus Radulphus, Anglus quibusdam, veteris Hibernis, in Oxoniensi Academia Theologiae professor, dehinc Cancellarius, denumque a Clemente VI. ann. 1347. ad Archiepiscopatum Armachanum in Hibernia promotus, vir cuius opera caute legi vult Bellarminus, Lib. 9. adversus errores Armenorum Cap. 27. docere videtur esse peccata quædam adeo gravia, nulla ut Poenitentia dilui possint.

2 Joannes Morionus Oratorius Presbyter in prolixo simul & erudito commentario de disciplina in administratione Sacramenti Poenitentiae, Lib. 9. Cap. 28. hæc jam à titulo præfatur. Antiqui Patres plerique crimina unicum adeo execrabile judicantur, ut illius Rei veniam neque ab Ecclesia, neque a Deo nunquam esse concedendam dixerint. Et hæc quæstio, inquit, ad Theoriam per-

CAP. II. DE EFFIC. ET EFFECT. SACRAM. POENIT. 71

pertinet, non ad praxim; cum dato tale esse posse crimen, vis nunquam homini, nisi illud digesserit possint.

Ut autem omnis tollatur æquivocatio, notandum velim, sensum quæstionis non esse, an Deus certis quibusdam peccatoribus deneget media conversionis & Poenitentiae, quarum defectu ab Ecclesia solvi non possint: (constat enim cuiuscumque indisposito absolutionem profus esse denegandam) bene vero an aliquod sit supremi ordinis crimen, cujus veniam sibi ita reservaverit Deus, ut noluerit illi cruciatum ejusdem concilio, legitima etiam Poenitentiae argumenta præferant, per Ecclesie claves relaxari. Qua de re lit

CONCLUSIO: Nullum est quantumvis grave crimen, quod per Ecclesie claves dimitti non possit: nec aliter judicantur antiqui Patres.

4 Prob. aliqui in hunc modum. 1. Non est deterior Christianorum conditio conditione Judæorum. Atqui estet infinito deterior, si quod esset in nova Lege peccatum irremissibile. Nullum enim tale fuit in Lege antiqua, ubi Propheta eos etiam qui in graviora quæque crimina prorussissent, ad Poenitentiam, simulque spem venis adhortabatur. Sic Ileras, Cap. 1. v. 16. Lavamini, inquit, manus vestras &c. quiescite perverte agere. & venite & arguite me, dicit Dominus: Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur; & si fuerint rubra quasi sordidulus, velut lana alba erunt. Sic Ezechiel, 18. 21. Si impius egredi sumentium ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, vita vivet: unum iniquitatum ejus non recordabor. Cur vero ad Poenitentiam illos tam amanter invitet, hanc semper validam rationem subjungit, v. 23. Numquam voluntatis mea est mors impij, & non ut convicietur a vis suis, & vivat?

Et vero quis nunquam scelestior Manasse, qui 2. Paralip. 33. in ipsa domo Domini edificavit altaria cuncto exercitui Cæli, transiveque fecit filios suos per ignem in valle Benennom, & seduxit Judam & habitatores Jerusalem. Quod uspiam crimen gravius facinore Judæorum, qui Auditorem visæ interemerunt, suspensentes in ligno? & tamen pro ipsis oravit Christus, eosque post exprobratum delictum, ne desperarent ad respiciendum hortatus est S. Petrus Act. 2. his verbis: Poenitentiam agite. & in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus Sancti.

Verum hi textus, nec clavium potestatem asserunt, nec Montanistas percellunt; qui tamen potior esse debet præsentis controversiæ scopus. Non asserunt potestatem clavium, cum nec Manasses, nec ipsi qui Dominum crucifixerunt Judam, per claves reconciliati fuerint. Non ferunt Montanistas; quis in horum systemate, ut Judæi per contritionem veniam a Deo consequi potueret; sic & hodieum possunt Christiani, graviorum etiam criminum rei, secundum id tum Tertulliani, Lib. de pudicitia, Cap. 19. Non deberi quidem ab homine Poenitentiam agnoscamus; sed de venia Deo referamus; tum Socratis Lib. 4. Hist. cap. 28. Novator scriptis ad omnes vique Ecclesias, ut hortarentur quidem ululatiæ reos ad Poenitentiam; indulgentiam autem criminum relinquere Deo, penes quem jus arbitrarieque est criminum mittendi. Unde nequidem juxta Montanistas peior est Christianorum fors forte Judæorum. Quamquam non peior, sed difficilior dici possit, quod xii plus donatum est gratiæ, plus ab eo peccati possit Poenitentia.

Prob. itaque efficacis ex generalibus Christi verbis; Marti. 18. Amen

- 13 S. Aug. Lib. de Agone Christiano Cap. 31. his Novatianos verbis perstringit: *Nec eo audiamus, qui negat Ecclesiam Dei OMNIA PECCATA posse dimittere, &c.* Ceteros omitto, quos fuisse dabit Nat. Alexander Dissert. 22. in Histor. Seculi III.
- 14 Unum tertio loco addiderim, videlicet Novatianam haresim perpetua Ecclesie praxi fuisse reprobata. Ubique enim peccatoribus cuiuscumque ordinis, quo etiam tempore severior videbatur disciplina, pacem & veniam, modo vere conversis indulgit. Ubique per Conciliorum Decreta, Patrum statuta, Librorum Penitentialium Sanctiones, certam Penitentiae mensuram, gradum & tempus pro diversis scelerum gravitate praescripsit. Ergo ubique, semper & ab omnibus creditum est, nullum esse sceleris genus, quod per claves remitti non possit.
- 15 Obijc. 1. Graviora sunt Christianorum peccata, quam fuerint eorum qui ante Christum vivere; ut docet, tum ratio, tum & Apostolus Hebr. 10. Atqui fuere ante Christum peccata, quae nulla Penitentia dilui possent. Prob. min. & exemplis. & variis Scripturae textibus. Sic 1. Esau post crimen suum cupiens hereditate benedictionem, reprobatus est: non enim invenitur Penitentiae locum, quamquam cum lacrimis inquisisset eam; ut docet Paulus Hebr. 12. 17.
- Sic 2. de urbe perversa tremenda haec ait Dominus Antio. 1. ver. 3. *Super rebus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertit eum.*
- Sic 3. de Antiocho penitente, & ad omne boni genus parato dicitur 2. Machab. 9. 13. *Orabat hic sceleratus Dominum, a quo non esset misericordiam consecutus.*
- Fausti consentiunt dogmatici textus. 1. Reg. 2. 25. ait ad filios suos Heli: *Si peccaverit vir in eorum, placari potest ei Deus: si autem in Domini non peccaverit vir, quis orabit pro eo?*
- Prov. 1. 25. *Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in ira vestra ridebo & subsannabo: Tunc invocabunt me, & non exaudiam: manus consurgent, & non increpent me.*
- Jeremias 14. 11. *Nihil orare pro populo isto in bonum: cum secesserint, non exaudiam preces eorum.* Ergo.
- 16 Resp. 1. citata exempla esse extra rem. Neque enim cupiamus ante Christi tempora dictum erat: *Quaecumque solveritis, &c.* nec sua agendi ratione demonstraverat Salvator, aut filio turpiter prodigio statim indulgeri, aut pro ipsi Decidis utiliter orari posse. Sicut igitur graviora, ceteris paribus, Christianorum peccata, quam fuerint Judaice Gentis: ut & longe efficaciora sunt remedia. Ergo a priori statu ad posterioriorem nulla est consecutio.
- 17 Resp. 2. nullum esse ex objectis textibus, qui ad praesentem controversiam faciatis: in hac enim agitur de Ecclesia, in illis autem ut plurimum sermo est de Deo: nec tamen negabant Novatiani Deum posse, aut velle peccatoribus sincere conversis veniam impertiri.
- Ad 1. sentos hujus loci non est, nequaquam potuisse Esau Deum sibi per Penitentiam propitiare: sed, penes ipsam non fuisse, ut Isaac patrem suum moveret ad postulantem benedictionem quam dederat Jacob. Hanc enim ne dum revocare voluerit Isaac, is confirmavit verbis: *Benedixi ei, & erit benedictus.*

Quod

Quod si Apostoli textum, male quidem, sed tamen cum nonnullis, & ipsa Esau Penitentia interpretari volueris; dicendum Esau non invenisse Penitentiam, quia amissam hereditatem deiebat, non peccata sua; cum eo ipso tempore, quo in lacrymas erumpibat, fratris sui necem meditaretur, secumque diceret Gen. 27. 47. *Venient dies luctus patris mei, & occidam fratrem meum Jacob.* Prime adhaerendum solutioni, ut quae sola genuina sit. Nec dubium quin, iudice alicubi Godello, temerarius habeatur, qui Esau ad aeterna salute reprobatum altererit.

Ad 2. non inquirimus in praesenti, an Deus, pro certa peccatorum mensura, fontes ab omni excludat misericordiam, sive eosdem subita & inopina morte tollendo e vivis; seu vel omnia, vel saltem efficacia conversionis auxilia illidem denegando; id unum inquirimus an ex tunc aliquod peccati genus, quod qui commiserint, quantumvis Penitentes ab Ecclesia indulgentia excludi debeant. Affirmant Novatiani: ac pessime ex objectis textibus probaverunt. Immo semetipsos perstringebant; cum a Deo veniam obtineri posse contendentes; quod praefati textus ad litteram intellecti negare videntur. Certè, si quartum peccatum sit, ut Hieronymo videtur, impignitencia finalis, seu conjunctio mortis cum statu peccati, nihil mirum si Deus *super eo non cohereret.*

Ad 3. dicendum cum S. Thoma in 4. dist. 20. q. 1. art. 1. quæstione. 1. ad 1. quod quoniam confessus fuisset Antiochus, si vere penitisset: sed non habuit veram Penitentiam, quia non ex amore iustitiae de peccatis commissa dolerebat, sed timore poenae quam expectabat, vel dolore poenae quam sustinebat. Et hoc etiam multis in fine Penitentibus contingit, quia non est facile ut affectus, quo homo toto tempore vitae suae inclinat in aliquid, subito ad contrarium retrahatur. Erat ergo Antiochi peccatum ratione sui remissibile: sed ratione subiecti nunquam remittendum: prout etiam multis in solo Vitæ sine Penitentibus contingit; non quod unquam fera sit Penitentia quae fera: sed quia raro feria sit, quae fera, ut bene Cornelius a Lapide.

Ad 4. Refert quidem Scriptura verba Heli, ut Ioannes refert haec caeci nati verba: *Scimus quia peccatores Deum non audivit.* Sicut ergo postrema haec auctoritatem fidei non habent; sic nec necessarium videtur ut eam habeant priora.

Neque tamen solutionis expers est textus Heli. Respondent itaque plures cum S. Ambrosio Lib. 1. de Penit. cap. 9. n. 4. contra Novatianos, qui huiusmodi abutebantur verbis: *scriptum non est: Nullus orabit pro eo: Sed, Quis orabit pro eo? adeoque, ait S. Doctor, quis sit ille, qui in tali casu orare possit, quaeritur, non excluditur. Quaeritur autem, quia non quisvis passim, sed singularis vita aliquis debet orare pro eo qui peccavit in Dominum: quo enim maior culpa, eo maiora sunt quaerenda suffragia. Hoc sensu, pergit Ambrosius, dicitur in Psal. 14. *Dominus, qui habitabit in tabernaculo tuo? Non enim nullus, sed probatus habitabit.* Sicut ergo non quaeritur de vulgo pro Indaeorum populo, sed Moyses, eximie sanctitatis vir, efficaciter rogavit, quando atrium caput solis immemoriter adoraverunt; sic nec pro impiis Sacerdotibus, quorum peccatum erat grande nimis coram Domino, efficaciter orare poterat, nisi alius quispiam Moyses.*

Respondent alii hic non excludi quaecumque orationem, sed eam solum quae fieret per Sacrificium visibile ad expandenda Sacerdotum peccata delimitatum: idque non absolute, sed hypothetico, & in casu singulari;

Jean.
9. 22.

®

lari; quatenus Sacrificium a nemine proflus in gratiam Ophni & Phinees efficaciter offerri poterat. Non ab ipsis, utpote filiis Helial, qui nullo religionis sentu moverentur; non a populo; tum quia filii Heli homines & sacerdotum Domini etrabant, sicque pessum ibant victimaz propitiations; tum quia Sacerdotum erat pro sua & populi ignorantia sanguinem offerre, Heb. 9. 7.

Utraque solutio, tamen prior posteriori preferenda videtur, in omnia compingi potest. Unde dicit Si vis in Dominum peccaverit, non potest crari pro eo per visibile Sacrificium, ex hypothesi nempe quod vel offerri designat, vel male offeratur, C. non potest orari per aliud orationis genus, Subd. non potest orari efficaciter a quocumque, C. non potest orari a quopiam eximie peccatis, ut olim a Moysen in gratiam populi Judaei, N.

Ad 3. Non desunt qui hic sermonem haberi credant de impiis in instanti vitam subsequentes, quales & ii sunt qui Sap. 3. 3. dicunt intra se Poenitentiam agentes, & pro angustia spiritus gementes: Et sunt, quos habemus aliquando in derisum, &c. Qualis etiam fuit dives ille epulo, qui jam cruciatus in flammis auxilium Abrahae inquitere, sed perperam sollicitabatur, Luc. 13. Porro nihil mirum si jam aeterna devoti supplicis, Dei misericordiam invuliter floere conentur.

Quod si cum Menochio & aliis plerisque textum hunc de impiis in instanti vitam precedente interpretari velis, sensus erit eos Deo deridendi, quia ad ipsum non ex sincera peccatorum detestatione, sed ex solo ingruentis calamitatis metu recurrant: Ita ut etiamum corde & animo adherant peccatis, prout sepe innoverat, cum olim a portis mortis ad vitam vocati, nihil Poenitentiae, promissionumque suarum memores; ad vomitum suum majorem quam antea furore reversi sunt. Si enim vel in illo postremo instanti praeterita mala pie & sancte plangerent, experirentur non inaniter ac fucosae dictum: Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit. Joel 2. 32. & vero, severa haec Eccli. 21. verba: Quasi transpita huius acula omnis iniquitas, plaga illius non est sanitas; misericordiam omnem non excludunt: tande paulo supra dicitur: De peccatis deprecare, ut tibi dimittantur.

Ad 6. Verba haec: Noli orare pro populo isto, his parallela sunt Exodi 32. v. 10. Dimitte me, ut visitatio facerem meum. Isthuc porro, est gravem Dei iram denotant, non tamen omnem misericordiae aditum pracludunt. Optat enim Deus & gaudet sibi ad vindictam accendit ligari manus. Unde Eccli. 22. 30. Quisquis, ait, de vis unum, qui interponeret seipsum; & flaret oppositus contra me pro revere, ne dissiparem eam; & non inveni. Et vero eadem iam commissus erat Deus Jerem. Cap. 7. v. 16. & tamen ad Poenitentiam hortabatur Cap. 8. v. 4. & seq.

Quod autem negat scilicet processum, cum jejunia venire, auditurum esse, ideo negat, quia his pessimis quasque dispositiones adungerent; insuper, qui, ut Jeremias, respicientiam praedicabant, immania quasque & ipsam mortem intenteant; nec Jeremias prophetiam levitibus oculis perlegenti constabat. Quis porro tam male affectos a Deo benigne audiri confidat?

Inst. Atqui jejunia & preces eorum de quibus verba facimus Jeremias & alii, non ideo rejiciuntur, quia hi male affecti sunt; sed quia certum admiserint crimen, quod nulla arte sanari possit, seu in veteri Lege, seu in nova. Ergo nulla solutio.

Prob.

Prob. subf. ex t. Epist. Joannis Cap. 5. v. 16. ubi vel ipse pacis ne delectionis Apostolus sic loquitur: Qui fecit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, prae, & dabo ei vita peccati non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut regis quis. Unde sic: Peccatum pro quo nequidem orare licet, est proflus irremissibile. Atqui pro peccato ad mortem orare vetat S. Joannes. Ergo.

Resp. Multiplicem esse loci hujus apud Patres intellectum; uti observat & recenset doctus. Tournelius. Alii cum Ambrosio Lib. 1. de Poenit. Cap. 10. censent non excludi a Joanne quemcumque pro hujusmodi peccatore deprecantem; sed indicari, quam difficile inveniat, qui hac in parte apud Deum intercessoris munus obire possit. Coincidit haec responsio cum quarta precedente.

Alii cum Hieronymo Lib. 2. adversus Jovinian. existimant eo loci non impossibilitatem venire, sed difficultatem exhiberi. Cernit, ait S. Doct., quod si pro peccatis minoribus deprecemur, impetrem veniam; si pro majoribus, difficilis impetratio fit.

Alii cum Augustino Lib. de Sermone Domini in monte Cap. 22. pro peccato ad mortem illud intelligunt, cujus veniam reus ea qua par est humilitate nunquam deprecatur; pro quo quis proinde frustra oraret, cum obduratio & impenitentia peccatoris tritas faciat Sacrosorum pro ejus conversione orationes: ubi Sanctus Praeful in exemplum peccati ad mortem adducit scelus Judae proditoris; in exemplum vero peccati non ad mortem, trinam S. Petri negationem. Et haec quidem emolvit Aug. Lib. 1. Retract. Cap. 19. n. 7. his verbis: Attendum fuit, si peccator illo in hac tam scelerata mentis perversione fuerit bene vitium: Quoniam de quocumque possit in hac vita constituto, non est utique desperandum; nec pro illo impetrante oratur, de quo non desperatur.

Alii demum ut S. Pacianus Ep. 3. ad Sympron. Hieron. in Cap. 14. Jeremie, Aug. ipse Lib. de corr. & gr. Cap. 12. peccatum ad mortem illud esse volunt in quo quis impenitens decedit; & quod utique, cum nulla sit in inferis redemptio, post hanc vitam dimitti non potest. Ego dico, ait Aug. ubi statim, peccatum ad mortem esse, scilicet, quae per dilectionem operatur, deferre usque ad mortem. Et Hier. citato mox loco: Jejunia, & preces, & victimae & holocausta tunc proficiunt, cum recedimus a vitio, & stemus antiqua peccata. Sin autem in sceleribus permanentes, palaverimus votis atque Sacrificiis redimere nos, vobismet errorum. Consonae id Concilii Niceni II. Can. 3. Peccatum ad mortem est quomodoque peccatus incorrupti persistunt.

Eti sufficere possunt solutiones istae, quae non minimam ab Auctoribus suis commendationem habent: clarus tamen, & quantum videtur mihi, apposte magis ad Apostoli mentem, Resp. dist. maj. peccatum, pro cuius venia orare non licet tam peccatori ipsi, quam aliis, est irremissibile. C. peccatum pro quo non licet aliis orare, Subd. pro quo non licet orare simpliciter, C. pro quo non licet orare secundum quid, id est tam confidenter, quam pro alio levioris peccati genere orarent, N. Atqui dist. pariter Min. pro peccato ad mortem orare non licet reo ipsi, N. non licet aliis, id est, non possunt ea fiducia precari, qua pro peccato minus gravi orarent, C. non possunt absolute, quasi quocumque oratio

113

is sit interdicta. N. Tria statuimus, 1. peccatum ad mortem nihil aliud esse videri, quam apostasiam a fide Christi, seu per redimam ad Iudicium superflitiones, seu praeipue per novam idololatriae professionem. Id auguramur, tum quia vitium hoc praeter ceteris infectati sint Apostoli ut indignum venia, prout liquet ex Hebr. 6. v. 4. 5. & 6. & 2. Petri 2. v. 20. tum quia idem caput continet Joannes his verbis: *Filioli, custodite vos a simulariis; tum quia coincidit sensus hujusce loci in eum, quem a simulariis his Pauli verbis: Voluntarie peccatis nobis, non relinquitur pro peccatis hostia.*

Statuimus 2. esse admodum difficile, ut qui ad hanc vomitus speciem reversus fuerit, veniam illius consequatur. Tum quia unam salutis viam, Christum Dominum, abiecit, tum quia ne pii quidem & sancti confidere possunt futurum ut pro hujusmodi peccatoribus deprecantes exaudiantur.

Statuimus 3. haud tamen prorsus impossibile esse, ut hujusmodi peccatores ab impietate sua regressi, veniam eius consequantur; tum quia non equidem praecipit, sed quod cante nominatum, non etiam vetat Apostolus, ne pro ipso oraret; immo nec prohibere potuisset, cum oratio quae peccatori non prodest, multum proficit oranti, tum quia etiam si culpam liberabat omnis sanctorum oratio, potest auxiliante identidem gratia ad meliorem fugam reverti; nec desunt relapsorum exempla quibus id confirmari potest. Ergo, uti supra agebat August. De quocumque pessimo in hac vita constituto non est desperandum, &c.

20. Objic. 2. celeberrimum Matthaei textum Cap. 12. ver. 31. ubi sic loquitur Christus: *Omne peccatum & blasphemiam remittitur hominibus; Spiritus autem blasphemiae non remittitur. Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc saeculo, neque in futuro.* Atque juxta hunc textum blasphemiam in Spiritum Sanctum omnino irremissibilis est. Quod enim penes veniam opponitur blasphemiam admodum difficulte remissa, nullo modo remitti potest. Atque blasphemia in Spiritum Sanctum opponitur blasphemiam admodum remissa difficili. Nimirum blasphemiam in Filium hominis, quae profecto nonnisi difficillime remitti potest. Ergo.

21. Resp. 1. argumentum hoc in eos a quibus opponitur, bifariam militare; 1. quatenus si vel gravia omnia, vel saltem graviora non pauca subtraherent Poenitentiae: hic vero Christus *omne peccatum*, etiam *contra Filium hominis*, uno tantum excepto, remitti posse asserit. 2. Quia soli Ecclesiae, non autem ipsi Deo graviora quaque peccata dimittendi potestatem abnegabant: hic vero, si verba crude reserues, ne Deus quidem, post sanctam a se legem, peccatum contra Spiritum Sanctum dimittere poterit. Ergo quod hic telum Catholicos ferit, idem, & gravius fortiter, Novatianos atque Montanillas transigit.

Resp. 2. Locum hunc, ut in arduis evenit, multipliciter intelligi. Tres vero potissimum vel quatuor circumferuntur ejus expositiones.

22. Prima est Iheogeniti & Origenis in hunc locum, qui peccata contra Spiritum Sanctum illa omnia esse crediderunt, quae a Christianis post Baptismum perpetrantur. Id porro sensit Origenes, quia ut ibidem videtur, existimavit Patrem esse in rebus omnibus etiam ratione destitutum, Filium in solis rationalibus, etiam Ethnicis; at vero Spiritum Sanctum

in solis regeneratis: unde cum homo in eam peccet personam quam in se habet, sequebatur Ethnicorum peccata esse in Filium, Christianorum autem in Spiritum Sanctum.

Verum opinionem hanc merito & solide confutat S. Athan. Tract. in illud: *Qui dixerit verbum in Filium hominis, &c.* 1. Quia aliqui omnia baptizatorum peccata plane irremissibilia forent; quod absolute falsum est, ut liquet ex indulgentia incesto Corinthio concessa. 2. Quia redarguit Christus Phariseos peccati in Spiritum Sanctum; & hi tamen Christiani non erant. 3. Quia falsum est, quod principii loco habet Origenes Patrem in pluribus esse rebus quam Filium, Filium in pluribus quam Spiritum Sanctum. Etsi enim Spiritus Sanctus specialiter habitat in renatis, in his tamen sunt Pater & Filius, quibuscumque & in ceteris inest Spiritus Sanctus. Ita S. Doctor, & ex ipso Bellarm. Lib. 2. de Posit. c. 16.

Secunda opinio eorum est, qui peccatum contra Spiritum Sanctum in impenitentia finali constituunt. Opinione hanc Augustino post Bellarminum tribuit Tournelyus. Verum S. Doctor Serm. 71. alias 11. de verbis Domini, in quo quaestionem enucleatissime, quantum potuit, peccatast, ut ait ipse Eucher. Cap. 82. non dicit simpliciter peccatum contra Spiritum Sanctum esse peccatum impenitentiae, sed impenitentiae contra deum reconciliationis, quae fit in Ecclesia in Spiritu Sancto, per quam scilicet impenitentiam homo recusat in unitate Corporis Christi, quod vivificat Spiritus Sanctus, remissionem accipere peccatorum; prout loquitur ipse sibi interpres S. Doctor, tum eodem Serm. 71. tum Epist. 185. alias 50. ad Bonifacium.

Ut ut est, neutra expositio satisfacit. Non prior: namque 1. peccatum quod nunquam remittendum esse declarat Christus, est dubio procul speciale aliquod peccatum, & quidem blasphemiam. Atque finalis impenitentia, nec blasphemiam peccatum est, nec speciale peccatum, sed circumstantia generalis, quae peccatum omne concomitari potest. Ut enim impenitens mori potest, qui contra Spiritum, ita & qui contra Patrem vel Filium blasphemaverit, atque ut is, sic & adulter, fur, ebriosus, &c. 2. Impenitentia finalis nonnisi in ipsa morte contingit. Atqui tamen Pharisei rei erant peccati in Spiritum Sanctum diu antequam is mors immineret. 3. Impenitentia finalis nunquam sanatur. Quis vero asserere audeat e Phariseis neminem unquam resipuisse?

Non posterior; si enim reus sit peccati contra Spiritum Sanctum, quisquis peccatorum remissionem quarit extra Ecclesiam, quam solam vivificat Spiritus Sanctus, nullum erit hereticum vel schismaticum peccatum quod non sit, aut esse possit contra Spiritum Sanctum. Id autem a Christi mente alienum est; cum hic singulare aliquod peccatum perstringat; & quidem quod diu ante mortem committi possit; cum dicatur nunquam remittendum in hoc saeculo. Porro impenitentia finalis nonnisi in morte completur.

Tertia opinio eorum est, qui peccatum in Spiritum Sanctum illud omne esse velint quod ex malitia committitur: sicut peccatum ex infirmitate dicitur esse in Patrem, peccatum vero ex ignorantia contra Filium. Hae sententia, ait Bellarminus, praeter ceteris videtur placuisse Magistro Sentent. Lib. 2. dist. 43. & D. Thomae 2. 2. qu. 14. tamen opinio alia non abiecit.

Sed neque opinio haec nodum omnem solvit. Peccatum enim in Spiritum San-

Sanctum duo habet, 1. quod sit blasphemia; 2. quod sit certa peccati species. Atqui peccatum quod ex malitia committi non possit: neque nullum sit peccatum quod ex malitia committi non possit: neque necessario est blasphemia; cum plures ab illis Theologis assignentur species peccati in Spiritum Sanctum, desperatio nempe, presumpcio de divina misericordia, impunitas, seu propositum non poenitendi, fraternalis gratia invidentia, &c. que blasphemiam non important.

Quarta igitur expolitio, quae Christi sententiam rectius attingere videtur, nomine peccati contra Spiritum Sanctum intelligit illam blasphemiam speciem, qua quis non ex ignorantia vel infirmitate, sed ex mera malitia contra veritatem sibi cognitam, Spiritus Sancti opera diaboli attribuit, & eo animo Spiritus Sancti virtuti detrahit, ac regnum Dei in hominum consiliis diffundatur, & vera fides apud populos germinet. Hoc porro genus peccati dicitur contra Spiritum Sanctum, non quia non etiam sit contra Patrem & Filium, sed quia Spiritui Sancto tribuitur miraculorum operatio, & mentium illustratio ad cognoscendam veritatem, Joan. 16. & 1. Cor. 12. Unde sicut peccatum ex infirmitate dicitur contra Patrem, cui tribuitur potentia; peccatum ex ignorantia, contra Filium, cui tribuitur sapientia; ita & peccatum, de quo nunc, dicitur contra Spiritum; quia huic tribuitur bonitas, & illuminatio, quae per hanc peccati speciem indigniter oppugnantur.

Ideo autem praereliquis placet postrema haec opinio, 1. quia unanimitate Veterum consensu tradita sit, Athanasii videlicet, Chrysostomi, Basilii, Hilarii, Ambrosii, & aliorum, quos fuisse recensent Bellarminus & Cornelius a Lapide; 2. quia Christus eo loci ut reos peccati in Spiritum Sanctum insequitur Phariseos, qui ipsum in Beelzebub eiecerat demonia clamitabant. Erat autem id manifesta cognitio veritatis impugnatio; & eorum S. Spiritus reusio in operationem diaboli. Jam ut satisfiat objectioni proponitur.

Resp. 3. ad 1. neg. min. haec enim verba: Non remittetur in hoc saeculo, neque in futuro, etsi magnam remissionis difficultatem expriment, non tamen impossibilitatem omnimodam. Id autem liquet 1. ex auctoritate Patrum, sic Chrysol. Hom. 42. in Marth. Spiritusne, inquit, blasphemiam non dimittetur. Poenitentiam? hoc omnino falsum esse patet. Nam & hoc peccatum dimissum sciunt, cum multis eorum qui talia in Spiritum Sanctum dixerunt, ignotum esse constat. Quid igitur est hoc quod dicit? Significare voluit, multo minus ceteris, hoc esse ignoscibile, &c. 2. ex similibus hyperbolicis, qui ubi plenam impossibilitatem sonare videntur, summam tantum difficultatem exhibent. Sic Matth. 19. ait Christus: Facilis est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in Regnum Caelorum. Sane qui haec audierit, statim exclamet cum Apostolis. vel. 25. Quis ergo poterit salvari esse? at reponet ipse Christus: Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt. Sic rorlus Haez 52. Mentis commovebantur & culles contremiscent, misericordia autem mea non recedet a te. Sic demum, & melius, Jerem. 13. Si mutare potes? Athiopae pellem suam, & pardus varietates suas: & vos poteritis benefacere, cum dixeritis male. Ubi non omnimoda rerum impossibilitas, sed difficultas summa indicatur.

Idco

Ideo autem tam difficilis est peccati illius condonatio, 1. quia nihil est quod malitiam ejus imminuat. In ceteris peccatis, ait S. Pacianus Ep. 3. aut evoritur labitur, aut frangitur metu, aut carnis infirmitate superatur: Hic tota peccandi ratio est factorosa veritatis aperte impugnatio; 2. quia peccatum non nisi per lumen & calorem Spiritus Sancti solvitur. Utrique autem oculos praeccludit, & obtinere praesudat, qui operationes ejus in hostem salutis refundere audeat.

Ad 2. neg. maj. ut enim penes veniam longum intercedat discrimen inter peccata duo, quorum aliud sit contra Filium hominum, aliud contra Spiritum Sanctum, necesse non est ut posterius sit remissio prolixius impossibile; sed sufficit ut conditio hujus longe difficilior sit remissione alterius etiam magnopere difficili. Sic in supra citato Christi textu, ut camelum inter & divitem sit oppositio, non requiritur ut falsus plane impossibilis sit diviti; satis est ut haec ei difficilior sit, quam camelo transitus per foramen acus.

Inf. Atqui verba Christi de omnimoda remissionis impossibilitate intelligi debent. Ergo, Prob. Subl. Verba Christi eo modo intelligi debent, quo a majori doctorum Patrum numero intellecta sunt. Atqui, &c. Minor ex eorumdem Patrum textibus liquebit. Unde

Objic. 1. Hermas Apostolorum discipulus, quique ante excidium Jerusalemitanum, proinde ante annum 70. scriptus videtur; in Libro, cui Pastoris titulum fecit, quia in eo referit mandata duodecim sibi ab Angelo Custode sub specie venerandi Pastoris tradita; quod quidem Opus tanti fuit apud Veteres, ut etiam in Ecclesiis publice legerent, teste Ensebio Lib. 3. Cap. 7. & a S. Irenaeo Lib. 7. Cap. 37. sub nomine Scripturae citatum fuerit; Hermas, inquam, nec semel, nec ambigue docet esse certum peccati genus, quod remitti non possit. Sic Lib. 3. Similitudine 6. n. 2. ait, qui postquam Domini nomen nefandis verbis insultati sunt, se totos hujus saeculi desiderii tradiderunt, non est per Poenitentiam regressus ad vitam. Hujusmodi homines morti sunt destinati. Idem pene de iisdem repetit Similit. 8. n. 8. quod & Similit. 9. nu. 19. ad proditores fervorum Dei extendit. Ergo.

Resp. 1. Librum Pastoris, tametsi ex Hieronymo multa habet utilia, necdum in Canone Scripturarum usquam fuerit, non pauca habere notitia, seu haec aliena manu ascripta fuerint, seu sint ipsius Auctoris scriptura. Certe Librum huic inter Apocryphos, id est, caute legendos rejicit Gelasius Papa in Concilio Episcoporum septuaginta, cuius Decretum vide dist. 15. Hinc porro plurimum videtur auctoritas Hermae, in iis potissimum in quibus a communi temporis sui opinione vel fide recessit.

Resp. 2. dist. ant. Docet Hermas quibusdam peccatoribus non esse remissionem per Poenitentiam, quia semper Spiritui Sancto resistentes, transgressum tandem in reprobum sensum, ita ut vix ac ne vix quidem ab infamia sua resipiscant, C. quia nec omnino per gratiam possunt resipiscere, nec etiam resipiscant, ab Ecclesia solvi possunt, ut volebant Montanista, N. Sane coincidunt objecta Pastoris verba cum iis Jeremiae: si mutare potes? Athiopae pellem suam. & vos poteritis benefacere, cum dixeritis male. Atqui haec, etsi magnam difficultatem sonant, non tamen impossibilitatem omnimodam. Diderat enim male & pessime, seu latro Christi

Journely Theol. Moral. Tom. VI.

F late

latere affixus cruci: seu juvenis ille furum princeps, quem veluti ovem perditam quæsit Joannes Apollolus. Neutri tamen desuit *regressus ad vitam* per Penitentiam lærymas.

21 **Objic. 3.** S. Clemens Romanus Constat. Apost. Lib. 2. Cap. 23. alias *Concl. 27.* hæc loquitur: *Graviss delictum idololatria non reperitur: est enim in Deum impietas: nihilominus tamen & illud per sacrosanctam Penitentiam condonatum est. Si quis vero inlicita veniunt acie rebelis delinquit, tentanti Deum quasi malor non infectantem: hujusmodi venia carebit.* Atqui remitti non potest peccatum quod venit carere. Ergo est aliquod peccatum irremissibile.

22 **Resp. 3.** cum Iocif. Corelerio, *Constitutionem Apostoli cum Opus esse apocryphum & pseudepigraphum, ab Apostoli non profectum, nec ab Apostolico Clemente;* quoniam quidem prima *Eccl. scriptura temporis latini, a Sanctis tot Patribus ignoratum fuit aut neglectum; plurimis susceptionem motui falsitati, plurimis certitudinem de diti falsitati; illud Ecclesia Catholica a Canone Scripturarum divinarum excludit; ac denique sexcentis complectitur cum veritate, cum verisimilitudine pugnantia, &c.* Quoniam vero non desunt quæ in hoc Opere commendantur,

33 **Resp. 2.** Qui Deum tentat, venia carebit, quia ut plurimum ante rapitur a Deo, quam Penitentiam egerit. Carebit venia, quasi vel absolute Penitentiam agere nequeat, vel si egerit, ab Ecclesia reconciliari non possit. N. itaque, qui cum Ammone, Manassis filio, quem eo loco exagitat Auctor Cont. Apost. dicunt: *Pater meus a puero multa inique egi, & in senectute Penitentia ductus est: & nunc ego ambulabo prout desiderat anima mea, & postea ad Dominum me convertens, &c.* hi profecto, agebat S. Cyrillus Alexand. Orat. de exitu anima, &c. a demonibus induantur; & quoniam ultra peccant, eis penitens non datur, sed in juvenute mortis salve demittuntur, ut *Ammon Israelitarum Rex, &c.* At non ideo, quando in hac vita constituti sunt, opinimode a venia, seu ex parte Dei ipsius, seu, quod nostræ hujus controversiæ caput est, ex defectu potestatis clavium excluduntur: quæcumque enim die eos vere & sufficienter penituerit, ut penituit Manassim, reconciliari poterunt. Neque id nobis aliunde, quam ab obiecto Auctore probandum est. Sic enim loquitur Cap. proximo seq. *Episcopus conversus a peccatis, postquam sanaverit, recipiat: Sin vero Penitentem immisericos ipse non admisit, delinquet in Dominum.* Hinc ad iram provocant qui penitentes excludunt. Ille siquidem Manassim antea publicanum non erudit; & Petrum, qui eum ter propter metum negaverat; similiter Paulum, est initio, in nomen sanctum blasphemaverat. Et Cap. 14. *Sin vero Penitentem non admisit, inlicitatoribus delictum præbet.* Ideo Jeremias ad Penitentiam incitans, ait: *Namquid qui cecidit, non resurget? Quare ergo avertis est populus meus avertisse impudenti? revertimini sicut rebelles, &c.* *Quæ Penitentem recipi; nec te nullatenus dubitare faciant, aut a proposito retrahant, qui immisericos dicitur dicant, non oportere cum hujusmodi conjugari, neque vel sermone comminicare.* Atqui hic & supponit Auctor eos etiam, qui aversione impudenti a Deo recesserunt, ad ipsam reverti posse; & docet eisdem non solum ab Ecclesia recipi posse, sed & omnino recipi debere: ita ut in ipsam Dominum delinquant, qui Penitentem immisericos ipse non admisit. Ergo.

34 **Objic. 4.** African Patres certum admiscere peccati genus, quod remittit

35 **Objic. 5.** Tertull. Lib. de Penit. quem ante lapsum confitepsit, hæc habet Cap. 7. *Collocavit in vestibulo Penitentiam secundam quæ pulsantibus patefaciat: sed jam semel, quia secundo, quæ amplius nunquam, quia proxime frustra. Ergo qui semel reconciliatus est, amplius nunquam reconciliari potest.*

36 **Concinit Magistro discipulus: Cyprianus nempe Lib. 3. Testimon. a. Edit. 28.** ex verbis tum Christi apud Matth. tum Heli Basilicon 1. *Si delin- 2801. quendo peccet vir adversus virum, orabunt pro eo, &c.* colligit esse peccata quædam quæ remitti non possunt. Idem Lib. de Lapsis, quem an. 273. edidit, adductis Moyse, Jeremie, Noe, Danielis, & aliorum qui plus apud Deum poterant, exemplis, probat justos ipsos perpetui pro certis delictis orare: quo loco urbantur Novatiani.

37 **Eadem fuit mens Firmiliani, Cæsariensis in Cappadocia, minoris Asiæ Provincia, Episcopi. Sic ille in Ep. apud Cyr. 75.** loquens de Lapsis, quibus imposta fuerat Penitentia: *Non quasi, inquit, a nobis remissionem peccatorum consequantur, sed ut per nos ad intelligentiam delictorum suorum convertantur, & Domino plenius satisfacere cogantur.* Ergo Ecclesia remissionem peccatorum non confert.

38 **Resp. ad 1. neg. antec. quod ex adductis Patribus male colligitur.** Unde ad Tertull. mens ejus est ut ostendat, non ideo peccandum quia Penitentia peccati remedium esse possit, quia quo sæpius, eo difficilius remittuntur peccata. Nemo, ait ibid. idcirco deterius sit, quia Deus melior est, toties delinquendo, quoties ignoscitur. Et post objecta verba: *Verum non statim succidendus ac subruendus est animus desperatione. Piget sane peccare rursus, sed non piget penitere.* Iterata valetudinis iteranda est medicina.

39 **Ceterum, etsi teste Hieronymo Lib. de Script. Eccl. Tertull. non alios post lapsum Libros scripserit, quam De fuga in persecutione, De exhort. castitatis, De Monogamia, De pudicitia, & De jejunio, duo tamen certa sunt, 1. ex consequenti Auctoris errore detrahentem fuisse Scriptis etiam probabilibus auctoritatem, ut loquitur idem Hier. 2. in ejusdem Libris adversus Praxeam, adversus Herinogenem, De anima, De Carne Christi, De Penitentia occurrere propositiones non paucas, quæ vel erronee sint, vel certe suspectæ. Ita monet, æquus utique iudex, Bellarm. Lib. itidem de Script. Eccl.**

mitti non possit. Tertull. Lib. de Penit. quem ante lapsum confitepsit, hæc habet Cap. 7. Collocavit in vestibulo Penitentiam secundam quæ pulsantibus patefaciat: sed jam semel, quia secundo, quæ amplius nunquam, quia proxime frustra. Ergo qui semel reconciliatus est, amplius nunquam reconciliari potest.

Concinit Magistro discipulus: Cyprianus nempe Lib. 3. Testimon. a. Edit. 28. ex verbis tum Christi apud Matth. tum Heli Basilicon 1. Si delinquendo peccet vir adversus virum, orabunt pro eo, &c. colligit esse peccata quædam quæ remitti non possunt. Idem Lib. de Lapsis, quem an. 273. edidit, adductis Moyse, Jeremie, Noe, Danielis, & aliorum qui plus apud Deum poterant, exemplis, probat justos ipsos perpetui pro certis delictis orare: quo loco urbantur Novatiani.

Eadem fuit mens Firmiliani, Cæsariensis in Cappadocia, minoris Asiæ Provincia, Episcopi. Sic ille in Ep. apud Cyr. 75. loquens de Lapsis, quibus imposta fuerat Penitentia: Non quasi, inquit, a nobis remissionem peccatorum consequantur, sed ut per nos ad intelligentiam delictorum suorum convertantur, & Domino plenius satisfacere cogantur. Ergo Ecclesia remissionem peccatorum non confert.

Resp. ad 1. neg. antec. quod ex adductis Patribus male colligitur. Unde ad Tertull. mens ejus est ut ostendat, non ideo peccandum quia Penitentia peccati remedium esse possit, quia quo sæpius, eo difficilius remittuntur peccata. Nemo, ait ibid. idcirco deterius sit, quia Deus melior est, toties delinquendo, quoties ignoscitur. Et post objecta verba: Verum non statim succidendus ac subruendus est animus desperatione. Piget sane peccare rursus, sed non piget penitere. Iterata valetudinis iteranda est medicina.

Ceterum, etsi teste Hieronymo Lib. de Script. Eccl. Tertull. non alios post lapsum Libros scripserit, quam De fuga in persecutione, De exhort. castitatis, De Monogamia, De pudicitia, & De jejunio, duo tamen certa sunt, 1. ex consequenti Auctoris errore detrahentem fuisse Scriptis etiam probabilibus auctoritatem, ut loquitur idem Hier. 2. in ejusdem Libris adversus Praxeam, adversus Herinogenem, De anima, De Carne Christi, De Penitentia occurrere propositiones non paucas, quæ vel erronee sint, vel certe suspectæ. Ita monet, æquus utique iudex, Bellarm. Lib. itidem de Script. Eccl.

Ad Cyprian. mentem quod auctoritas ejus abusi fuit Novatiani, quorum immisericos sententiam ad extremas usque spiritus exagitarunt, nisi compertum haberem, solenne id esse Novatoribus, ut qui ultimæ xime adversantur, horum patrocinium sibi vendicent. Certe in priori loco allegat simpliciter Sanctus Martyr verba tum Christi juxta Mattheum, tum Heli Lib. 1. Reg. itaque ne Commentarii quidem voculant annectit.

Quod ad alium rectum spectat, ostendit S. Doctor contra lapsos, qui Martyrum precibus ac libellis nimium confisi, statim & prætermisso solite Penitentiae cultu, parvi sibi ac veniam indulgeri flagitabant, fieri, nec raro fieri, ut justiores quique nihil a Deo per peccata scilicet consequantur in gratiam eorum, qui nec orant ipsi pro se, nec Penitentiam agere fatigant, secundum ill. Dei ipsius pronuntiatum Eccl. 14. 13. Si fuerint

tes viri hi in medio eius, Noe, & Daniel, & Job, non liberabant filios, neque filias, sed ipsi soli salvi erunt. Hinc legitima hæc & proutus Antiochiana S. Doctoris confessio: Confiteantur singuli delictum suum, donec adhuc qui deliquit in seculo est; dum admitti confessio ejus potest; dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. Convertantur ad Dominum mente tota, & Poenitentiam criminis veteris doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur ipsi, non per alios tantum.

Quod ad Firmilianum attinet, eum non tante sit auctoritatis Epistola ejus, quæ efflatis contra S. Stephanum Papam conviciis scætet; id unum dixit, Episcopos & Sacerdotes non remittere peccata pro nuda & arbitrario, sed juxta sanctitas sibi a Christo leges, quæ veniam non nisi Penitentibus tribui præcipiant. Quod enim plenam admiserit in Ecclesia peccata solvendi potestatem, indicant hæc ipsius ibid. verba: *Potesis ergo remittentium peccatorum Apostolicæ data est & Ecclesiæ, quæ illi a Christo missi constituerant, & Episcopis, quæ eis ordinatione vicaria successerunt.*

Objc. 5. Ex S. Athanasio Ep. 4. ad Serapionem Thumitanum in Ægypto Episcopum, n. 9. *Origenes, eruditissimus & laboriosus Scriptor, & Theognostus, admirandus ille & sanctissimus homo, ajunt illum esse in Spiritum Sanctum blasphemiam, cum in quibus in Baptismate donum Spiritus Sancti tribuitur, ad peccata recidunt; idcirco illis remissionem non consecratos ajunt: quemadmodum & Paulus in Epist. ad Hebræos ait: impossibile est, &c. idipsum ambo dicunt. Quod quidem adductis eorum testimoniis probat S. Doctor. Ergo tenentur ab Ecclesiæ initio eruditiores quique, magisque admirandi Patres, 1. peccatum quodcumque Christianorum esse blasphemiam in Spiritum Sanctum; 2. idem peccatum, quo tale, non posse dimitti.*

Resp. 1. hanc utriusque Auctoris opinionem, quatenus omnia & sola baptizatorum peccata, totidem esse in Spiritum Sanctum blasphemiam contendit, ab errore excusari non posse, atque ibidem solide impugnari ab Athanasio, tum exemplo Corinthi post Baptismum Penitentis; tum & exemplo Pharisæorum, qui licet ne Joannis quidem Baptisma acciperent, rei erant blasphemiam in Spiritum Sanctum. An autem eo progressus sit uterque, ut blasphemiam omnem in Spiritum Sanctum, atque ideo quæcumque Regeneratorum peccata, dimitti unquam posse negaverit, ambigi potest, ob implicatam Athanasii locutionem. Nobis pars favorabilior amplectenda videtur, unde

Resp. 2. diff. textum S. Athan. Ajunt baptizatos, si recidunt, veniam non consequi, id est multo difficilius consequi, quam ante Baptismum. C. id est, nullatenus posse consequi, idcirco defectu potestatis in Ecclesia, N. Dno nempe in Scriptis Patrum diligenter observanda sunt, uti ex Balsabino Lib. 2. Observat. C. 1. apposite monet Parisiensis Theologus; unum quod peccata ante Baptismum commissa adeo extenuent, ut nulla aut ferme nulla appareant: alterum quod ita exaggerent peccata post Baptismum perpetrata, graviora potissimum, nulla ut his spes veniæ superesse videatur. Neque vero soli hunc in modum locuti sunt Origenes & Theognostus, sed Clemens Rom. Ep. 2. ad Corinth. Irenæus. Lib. 4. Cap. 7. Pacianus in ipsis ad Symphon. Epistolis, Epiphanius hæc. 59. num. 1. Hier. Ep. ad Demetriadem cap. 8. his porro, quorum multi de industria Novatianos oppugnant, fuisse crimen aliquod irremissibile, immo

gravia

gravia quæcumque Christianorum peccata extra veniam fuisse, nemo cordatus existimaverit. Ergo nec idem existimari potest de Theognosto & Origene, qui non aliter locuti sunt, quam prædicti Patres.

Confirm. quia Origenes pluribus in locis contrarium tradit. Sic Tomo 15. in Matt. exerte docet, cum qui post Baptisma prolapsus sit, Penitentia reparari posse. Sic Lib. 3. contra Celsum Christianis improbandum, quod etiam post Baptismum homines variis inquinatos sceleribus suam in societatem recipere: *nam ex peccatis, inquit, quam severa est disciplina, præcipue contaminatos libidine, quos & sua Republica ejiciunt nostris.* Et tamen, respicientes, haud secus quam redemptores recipiunt tandem post longioris melioris mentis approbationem; ita ut nihilominus, quoniam lapsi sunt, ab omni Ecclesiastico gradu excludi debeant; prout ibidem ostendit Adamantius. Ergo nusquam is creditur horum peccata non posse omnino dilui. Atqui idem conicere est de Theognosto, cujus nulla hodie super sunt Opera, & cui non plus tribuit erroris Athanasius, quam Origenes. Ergo.

Confirmatur iterum, quia neutrius Scriptoris systema erui certo potest ex S. Athanasio, qui ambigebat ipse an eorum mentem esset affecturus. Ergo, ait S. Doctor, ex his quæ didici, arbitror utriusque sententiam mediocriter quadam inquisitione & observatione indigere, ne forte profundior quædam in ipsis illorum dictis menti lateat. In hoc autem dubio reis favendum est; præsertim cum alibi perspicue locuti sunt.

Infr. Atqui juxta S. Athanasium considerantur Origenes & Theognostus omnia baptizatorum peccata, non comparienda solum, sed & simpliciter esse irremissibilia. Ergo.

Prob. subsumpt. ex his ibid. n. 12. Athanasii verbis: *Si eorum causa qui post lavacrum peccant, dictum id fuisset, tum a Christo, Blasphemia in Spiritum non remitteretur; tum a Paulo, Impossibile est eos qui semel illuminati sunt, &c. & illi veniam peccatorum obtinere non possent; cur hominem apud Corinthiis Penitentem, in caritate confirmat Paulus; Galatas vero retrorsum abeuntes pariter? &c. Cur vero Novatium eisdem Penitentiam tolerantem, ac dicentem nullam superesse eis veniam, qui post lavacrum peccaverint, fibat verba de illis qui post lavacrum peccaverint, dicta fuisse. Atqui absurda foret & extra rem tora hæc S. Doctoris argumentatio, nisi Origenes & Theognostum de omnimoda irremissibilitate intellexisset. Ex eo enim quod Paulus Corinthium Penitentem recepit; ex eo item quod Novatum Penitentem tolerantem culpæ Ecclesiæ, sequitur equidem gravia peccata remitti posse, neutiquam vero quod sine magna difficultate remitti possit. Ergo credidit Athanasius peccata baptizatorum in Origenis & Theognosti mente, non solum difficillime remitti, sed nullo prorsus modo remitti posse.*

Resp. ad 1. neg. Subt. Ad 2. neg. min. ut enim absurda non sit Athanasii ratiocinatio, sufficit ut in Origene & Theognosto impugnet sensum ad quem ambigua eorum verba trahi poterant. Id enim & nos quotidie facimus, qui obscura adversariorum verba in omnem movemus sensum, ut vel clari non possint, vel æquivocæ eorum locutionis periculum demonstremus. Atqui saltem quædam utriusque Scriptoris verba adeo implexa erant, ut ipsi dubium esset Athanasio, num forte profundior quædam in ipsis menti lateat. Ergo merito ea, in omnem, ut ita loquar, eventum, secessit, ne cui sit offensio & scandalo.

Verum ut hæc penitus intelligantur, investiganda est ipsa Athanasii opinio, que non parum facillime difficultatis. Itaque

40 Objic. 6. Athanasius pluribus in locis docet blasphemiam contra Spiritum Sanctum prorsus esse irremissibilem. Sic ead. Epist. n. 12. *Conmunitum illud, Pharissæo tempore, de multis criminibus prius accusaret Saluator, quod scilicet legem de honorandis parentibus latam propter pecuniam transgredierentur, & Prophanitatem dicit respicerent, ac domum Dei domum sacerdotum negotiorum, atque horribatam eor. ut Penitentiam agerent. Verum non ipsos dixerunt (id est, dicere ceperunt) in hebreis dicitur esse tantum, ut qui talia profert, nisi essent, nec penam effugere, nec veniam obtinere possent.*

114. D. Et num. 15. *Postquam, qui videtur habere legis scientiam, quales tum erant Pharissæ, in infantiam versi fuerint, & Divinitatis opera diabolo ejusque demonibus attribuerint, merito pro tali impietate indeprecabili, (scu, ut infra loquitur, invocabili) sunt supplicio obnoxii, &c.*

Et his sic: Peccatum quod nec penam effugere, nec veniam obtinere potest, quod est indeprecabile & inveniabile, dubio procul irremissibile censeri debet. Atqui ex S. Athanasio blasphemia in Spiritum Sanctum est peccatum, quod nec penam effugere potest, &c.

41 Resp. dist. maj. Peccatum quod veniam obtinere non potest absolute & simpliciter, est prorsus irremissibile. C. peccatum quod veniam obtinere non potest, comparate tantum. N. maj. atqui. Pariter dist. min. blasphemia in Spiritum Sanctum veniam obtinere non potest, comparate ad blasphemiam in Filium hominis, id est longe difficilior remittitur, C. non potest absolute, quasi simpliciter sit inexpiabilis, N. Itaque contendit, & merito, Athanasius, eam esse blasphemiam in Spiritum Sanctum conditionem, ut longe difficilior remittatur, quam aliud quodcumque peccatum; quia illi ipsam Spiritum, quo peccata remittuntur, directe impertit, & quasi in demonem transvertit, quo nihil potest humanis fingi, nihil scilicet. At nunquam docuit Athan. peccatum illud omnino veniam incapax esse. 1. Enim peccatum illud is opposit que in Christum ut hominem committuntur, & hæc cito ac facile remitti declarat. *Magis quidem peccant, ait eodem n. 13. possunt tamen celeriter Penitentiam agendo, veniam consequi, cum habeant pro excusatione imbecillitatem Corporis Christi, quem vident viventem, vel laborantem, vel patientem, &c. & iterum: Illis cito respicientibus veniam Christum donare possit.* Ergo ut sufficiens extet inter utramque peccati speciem oppositio, sufficit ut quod contra Spiritum Sanctum committitur, nec cito, nec celeriter Penitentia dimitti possit.

2. Athanasius num. 16. peccati contra Spiritum Sanctum reos facit Judæos aurei vituli adoratores in deserto. Atqui non ignorabat S. Doctor Moysem horum plurimum veniam obtinuisse, Exod. 32. Neque etiam prorsus asserere potuisset, ex his qui post crimen illud, initio non pauci, sed plerumque occisi sunt, ne unum quidem fuisse, qui ingruente morte, veniam vel inplex a Deo precatus fuerit, vel obtinuerit.

3. S. Doctor Pharissæ & Arianos ex æquo reos facit peccati in Spiritum Sanctum, ibid. nu. 22. & tam illi quam illis nullam fore supplicii hinc flagitio debiti remissionem declarat, ibid. nu. 23. quod & ad Pneumatoma-

tomachos extendit Ep. 1. n. 3. & Ep. 3. n. 7. Atqui non ideo existimavit Arianos vel Pneumatomachos veniæ prorsus esse incapaces. Hos enim ead. Ep. 3. n. 7. ad Penitentiam hortatur, quia, inquit, *fortasse vel sero tandem respicientes, ante ipsorum errorem abstergeri ab anima sua. Illos vero, & Ariomantibus dico, admittit ipse ad pacem in Synodo Alexandria ann. 362. servata etiam pristina dignitate iis qui hæreticos Auctores non fuissent: Quod ad Benedictionis in Athanasii vita ad an. 362. n. 9.*

4. Ipse sui interpretes Athanasius in Lib. de consensu essentia Patris & Filii, &c. hæc loquitur: *Sunt alii, qui in Spiritum Sanctum impingunt, atque ita in Christi Deitatem blasphemiam dicunt, nimirum quod in principio demoniorum egressus demonis, De his intelligendum est quod ait: Non remittetur neque in presenti sæculo, neque in futuro. Quam & hæc observandum est, non dixisse Christum, blasphemanti & Penitentiam agenti remissionem dandam non esse; sed blasphemanti & in blasphemiam manenti; quomodo nullum est peccatum irremissibile in illis, qui vere & ex animo ut par est, Penitentiam agunt. Hunc quidem Librum Athanasio nonnulli abudicant, Sed similia habet fragmentum Commentarii in March. apud Benedictionis 2. part. pag. 1269. ubi sic: Non dicit Christus: Qui blasphemiam protulerit, agerique Penitentiam, veniam non consequatur, sed qui in blasphemiam perseveraverit. Digna enim Penitentia omnia solvit peccata. Et infra pag. 1270. At blasphemiam adversus Spiritum (que est infidelitas, cui nulla conceditur venia, nisi qui fiat fidelis) neque hic, neque in futuro sæculo impetratis & infidelitatis peccatum dimittitur. Jam vero peccatum, quod vel infidelibus remitti potest, si fideles sunt, vel aliis, si Penitentiam egerint, non est absolute & simpliciter irremissibile. Ergo.*

Inst. 1. Atqui Athanasius expressim docet blasphemiam in Spiritum omnino esse irremissibilem. Ergo nulla solutio.

42 Prob. sub. Ex citatis supra S. Athanasii verbis: *Si eorum causa qui post lætævum peccant id dictum fuisset, cur hominem apud Corinthios Penitentem in caritate confirmat Paulus, &c.* Unde sic arguuntur. Qui supponit blasphemiam contra Spiritum in systemate Theognosti & Origenis prorsus esse irremissibilem, iidemque hoc in puncto consentit, hoc unum redarguens, quod uterque scriptor contenderet omnia post Baptisimum peccata illam esse contra Spiritum blasphemiam; is certe blasphemiam in Spiritum Sanctum non tantum difficile remissibilem, sed prorsus irremissibilem existimavit. Atqui Athanasius, 1. supposit blasphemiam contra Spiritum in mente Theognosti & Origenis esse prorsus irremissibilem; uti paulo ante ferebatur. 2. Quod capitale est, iidem in hoc puncto consentit. Qui enim e duobus maximi momenti capitibus unum tantummodo negat, in alio autem idem prorsus cum adversariis suis loquitur; ille iidem consentire censetur. Atqui id facit, & nihil aliud, Athanasius in 102a ad Serapionem Epistola. Probat eundem exemplo Pauli qui Corinthio facinoroso, & Galatis retrorsum abeuntibus indulget; non omnia Regeneratorum peccata esse blasphemias in Spiritum; At blasphemie hujus irremissibilitatem a Theognosto & Origene, ut sibi videbatur asserunt, nedum impugnet, cum iis supponit; quandoquidem propriis eorum verbis hanc ubique dicat inveniabilem, inveniabilem, &c. Ergo.

42 Resp. ad 1. neg. Subf. Ad 2. neg. min. pro utraque parte: Neque enim vel supponit Athanasius blasphemiam in Spiritum Theognostum & Origenem proflus esse irremissibilem; vel ipsidem, in hac hypothesi consentit. Non supponit primum; tum quia ambigebat ipse de utriusque Auctoris sensu; tum quia aliud est ambigere & periculosa locutionis sensus omnes excutere & impuginare; aliud ut certum supponere, Auctorem ejus pejorem sensum intendisse. Sed nec etiam utriusque Scriptoris, juxta sensum hunc intellecto consentit. Parum enim vel nihil eo loco sollicitus quia ratione blasphemiam in Spiritum dicitur irremissibilis; hoc unum intendit ut probet, non omne baptizatorum crimen estimari posse blasphemiam in Spiritum Sanctum. Id autem nulla certiori via poterat astruere, quam quodam argumento ad hominem, blasphemie hujus irremissibilitatem exaggerando. Quo enim major fingebatur, eo perpicue magis apparebat, incesti Corinthii, & Galatarum qui baptizati fuerant, peccata, non esse blasphemias in Spiritum Sanctum, hinc.

Ad 3. neg. min. duplici de causa, 1. quia poterat Athanasius in uno capite accessorio ex Adversariorum suorum verbis, quasi ad hominem argumentari, ut eos in alio capite, quod presentis controversie summa erat, potentius revinceret. 2. Quia ipsa non idem loquitur Athanasius, quod apud eum Theognostus & Origenes. Hi enim blasphemiam contra Spiritum adeo irremissibilem facere videntur, ut non nisi accessit alium de textibus violari possint. Contra vero Athanasius sic phrasim suam temperat, ut de quadam tantum, non de omnimoda irremissibilitate intelligatur. Opponit enim blasphemiam in Spiritum peccatis, que summa cum benignitate ab Apostolo condonata fuerant. Ut autem sit oppositio isthuc, haud necesse est, blasphemiam in Spiritum proflus irremissibilem esse; sufficit ut non nisi difficillime remittatur.

44 Inf. 2. Sic prosequitur Athanasius: *Cur vero Novatorum culpam Penitentiam tollentem, & dicentem, nullam superesse eis veniam, qui post locutorum peccaverint, si hac verba (Non dimittitur, neque in hoc, neque in futuro factis) de illis omnibus, qui post locutorum peccaverint, dicta sunt?* Atqui hac verba manifeste probant blasphemiam contra Spiritum Sanctum, in mente Athanasii omnino esse irremissibilem.

Prob. min. Qui eandem blasphemiam hujus irremissibilitatem admittit, quam quoad cetera peccata admittent Novatiani, is omnimoda ejus irremissibilitatem admittit. Atqui Athanasius eandem admittit irremissibilitatem blasphemiam in Spiritum, quam admittent Novatiani quoad cetera peccata. Vincunt enim, teste Athanasio, Novatiani, si omnia baptizatorum peccata, totidem erant blasphemie in Spiritum. Atqui non visissent, nisi blasphemiam in Spiritum proflus irremissibilem supposuisset S. Doctor. Id enim plane est ac si dicat Athanasius: Si sapit Origenes, qui omnia post Baptismum peccata habet uti blasphemias in Spiritum Sanctum; sapient utique, nec culpandi sunt Novatiani, qui omnia baptizatorum peccata censent proflus irremissibilia esse. Cur porro si sapit in uno Origenes, sapient in alio Novatiani, nisi quia reapse blasphemiam omnis in Spiritum Sanctum proflus irremissibilis supponitur?

45 Resp. Ad 1. & 2. neg. min. Ad 3. 1. dist. vincunt quantum ad aliquid Novatiani, si & c. C. Vincunt quantum ad omnia, N. Duplex erat erroris Nova-

Novatiani caput. Primum, quod saltem juxta multos Patres, quos hic sentit Athanasius, omnia baptizatorum peccata illam crederent esse blasphemiam in Spiritum Sanctum, de qua Christus in Evangelio. Secundum, quod Christi verba rigidiori sensu interpretantes, blasphemiam illam omnino irremissibilem esse crederent. Utrumque culpabant Patres, simul quandoque, quandoque diviserunt. Primum in objecto loco redarguit Athanasius; & merito: quia eum contendit Origenes, omnia baptizatorum peccata esse illam in Spiritum Sanctum blasphemiam, idem hac ex parte sentiebat cum Novatianis. At secundum eo loco non attingit S. Doctor. Forte, quia necdum examinasset gravitatem peccati contra Spiritum Sanctum; quod utcumque his subindicat verbis, que ejus ad Serapionem Epistolam claudunt: *Hec pauci tibi, ex his que didiceram, scripsi. Tu vero non ut perfectam doctrinam, sed tantum ut occasionem a me tibi datam accipe. Reserua tibi ut accuratorem sententiam ex Evangelico dicto & ex Psalmis deserpens, &c.* Immo, non ita difficile crederem, S. Doctorem tunc temporis non nihil in id propendisse, ut peccatum in Spiritum irremissibile crederet, non equidem ex parte clavium, sed ratione voluntatis, que Christi propositione delitura, in malo confirmata sit. Quamquam, uti diximus, suas hic voces temperaverit, ut & semper legitimum sensus capaces forent; & ipse, clarus deinceps loquendo, prout locutum ostendimus *, varietatis redargui non posse.

Resp. 2. aliter dist. Vincunt, seu culpandi non erant Novatiani, quatenus dicebant omnia peccata ex parte Dei esse irremissibilia, id est, difficillime remissibilia, C. quatenus dicebant esse irremissibilia ex parte clavium, N. Huc ergo redire potest Athanasii ratiocinatio. Culpantur Novatiani, dum dicunt, Melius v. gr. non nisi difficillime posse remitti; cum tam facile & cito remiserit Apostolus incesto. Atqui in eo culpandi non erunt, si valeat Origenis sententia. Hec enim si valeat, omnia Christianorum peccata sunt contra Spiritum Sanctum. Atqui peccata omnia, que sunt contra Spiritum Sanctum, ex parte Dei sunt irremissibilia, id est, remissa difficillima. Id enim & fatentur Novatiani; qui horum misericordiam a Deo concedi posse nunquam negaverunt; & Novatianis non illibenter concedunt Catholici. Ergo admissa Origenis sententia culpari non possunt Novatiani quantum ad irremissibilitatem ex parte Dei. Hanc autem solam, non vero eam que se tenet ex parte clavium, eo loci expendit Athanasius.

47 Inf. 1. contra utramque solutionem. Ex Athanasio, in systemate Origenis culpari non possunt Novatiani, prout Penitentiam tollunt. Atqui Novatiani prout Penitentiam tollunt, tollunt Ecclesie claves, & gravis cuiuscumque peccati irremissibilitatem adiungunt. Ergo.

Resp. dist. min. Novatiani. & hanc dogmatis eorum partem non spectat eo loco Athanasius, C. secus, N. Is enim unus erat S. Doctoris scopus, ut ostenderet, admissa scilicet Origenis opinione, redargui non posse Novatianos, seu dum in verlos post Baptismum peccatores dure traicerent, utpote reos omnes peccati contra Spiritum Sanctum, seu dum cuncta baptizatorum peccata ex parte Dei ipsius certo quodam sensu irremissibilia profiterentur. Quod vero pertinet ad clavium potestatem, non est Athanasii mens circa illud caput in Epistola ad Serapionem inquirenda: cum de illa ne verbum quidem habeat.

habeat. Quod autem eo loci non docuit, docuit alibi, cum scriptis, tunc ita erga Arianos ad unitatem redeuntes agendi ratione. De quo supra p. 155.

⁴⁸ Objic. 7. S. Hilarius Cap. 12. in Matth. num. 17. hæc loquitur: *Cum cetera dicta gestaque liberali venia relaxentur, caret misericordia, si Deus negetur in Christo. Omnia peccata cuiuscunque generis remittenda, blasphemiam in Spiritum Sanctum non remittendam esse. Quid enim tam extra veniam est, quam in Christo negare, quod fit? Atqui peccatum quod misericordia caret, & quod extra veniam est ex parte Dei, irremissibile est ex parte Ecclesie. Ergo.*

⁴⁹ Resp. 1. neg. min. In præsentem enim Ecclesiam cum Novatianis controversia, illud duntaxat peccatum ex parte Ecclesie irremissibile dicitur, quod Ecclesia homini licet sincere contrito relaxare non possit: non autem illud quod defectu contritionis & gratiæ non remitteretur.

Resp. 2. dist. textum Hilarii: blasphemiam in Spiritum caret venia illa liberali, quæ ceteris peccatis non ita ægre tribuitur, C. omni proleus venia, N. infra enim Cap. 18. n. 10. tradit S. Doctor, quod omnium omnium peccatorum veniam Deus nobis largiatur, quam de facto largiuntur, non in tantum qui Christum negaverant, sed & necaverant. Et vero Arianam Deum negabant in Christo: & tamen Arianos ad unitatem sincere redeuntes ambabus omnis suscipiebat Hilarius.

⁵⁰ Objic. 8. Nemo Catholicum dogma melius intellexit quam S. Pacianus: Atqui is rotunde agnoscebat cum Novatianis veniam totius expere esse peccatum in Spiritum Sanctum. Scilicet enim respondens Semproniano, qui illud Evangelium: *Non remittitur ei in hoc sæculo, &c.* ad omnia post Baptismum peccata expendebat, *Aut ego fallor, inquit, aut istud exemplum contra te valet. Nam si omnia peccata & blasphemiam relaxabitur, curio centum Paenitentibus non negant. Sed qui in Spiritu Sancto blasphemaverit, aut non remittitur ei, sed et totas periret lectiones: cur hic non legisti, quid sit istud, in Spiritu sancto. Hoc est in Spiritum Sanctum deliquisse, in ea blasphemasse quæ per Spiritum Sanctum sperantur. &c.* Hæc est ergo quod non dimittitur: reliquis bonis Paenitentibus, Semproniano fratri, donantur. Atqui hic unum saltem peccatum, Novati sensu, irremissibile conhibetur Pacianus. Ergo.

⁵¹ Resp. ad 1. & 2. neg. min. Ut enim jam ad Achanasium advertimus, duo erant Novatianis erroris capita: alterum, quod omnia baptismorum peccata foret contra Spiritum Sanctum; alterum, quod peccatum contra Spiritum Sanctum irremissibile foret. Primum solide impetie Pacianus in obsequio loco; alterum, ut Sempronianum acriter urgeat, peravit, sed non concedit. Immo jam ante dictum negaverat his verbis: *Cum enim Christus dixit: Quæcumque solveritis, erunt soluta, nihil excepti, non magna, non modica peccata.*

⁵² Et vero, idque notatum velim, Pacianus aliquæ Ecclesie Doctores, cum blasphemiam in Spiritum non remitti dicunt, nihil aliud dicunt, quam quod ipse Christus. Ergo non magis dicendum est ab his commendant blasphemiam hujus irremissibilitatem admitti, quam a Christo admittendam fuisse. Ergo sicut Christus de summa tantum difficultate intelligi debet, ita & Patres. Ergo cum blasphemiam hanc irremissibilem, vel potius, nunquam remittendam statuant, non de absolute, sed tantum de comparativa

irremissibilitate intelligendi sunt, quia videlicet longe difficilius remittitur illud peccati genus, quam aliud quodcumque. In ceteris quibus peccatis, aut ibid. Pacianus, aut errore labitur, aut metu frangitur, aut carnis infirmitate superatur. Hic vero summa quædam & infanda castitas est, non videtur quod videat, & Spiritus Sancti opera diabolo deputari. Solutio hæc nonnullis aliis Patribus, Ambrosio præsertim, accommodari potest.

⁵³ Objic. 8. S. Ambrosius Lib. 2. de Penit. Cap. 4. *Hic ergo qui hæc loquuntur, id est, qui Christi opera diabolo tribuunt, negat ad veniam pertinere. Et paulo infra: Responsum est igitur a Domino blasphemiam Pharisæorum; & ideo his potestati sua gratiam negat, quæ in remissionem peccatorum est, qui existent ejus potestatem diabolicam fulsum suffragio vindicant. Sed quia a venia, immo & a gratia, venie principio, excluduntur, peccati remissionem obtruncare non possunt.*

⁵⁴ Resp. dist. min. qui a venia & gratia excluduntur secundum quid peccati remissionem obtinere non possunt, N. qui a venia & gratia excluduntur absolute, Subd. non possunt peccati remissionem obtinere, ex defectu bonæ dispositionis, C. defectu clavium, N. in præsentem materia occurrit finitime quæstiones duæ. Prima, num Deus in a quibus certum usque ad gradum defectus est, omnem omnino gratiam subtrahat. Secunda, num Ecclesie prohibitum sit certum peccati genus dimittere, iis etiam qui congrua Penitentia indiciæ dederint. Non desunt & Theologis, qui omnem certi generis peccatoribus gratiam subtrahi contendat: & hi circa textus Patrum obiectos nihil habent difficultatis: quia quod Ecclesia impotentium peccata remittere non possit, culpa est ipsorum, non Ecclesie defectus.

Sed quia mitiorem, & quantum videtur, consentaneam magis divinæ longanimitati, Scriptura, & Traditioni sententiam amplexi sumus in Tractatu de gratia: credimus idcirco, Ambrosio & alios Patres, docere quidem certa quædam peccata, quæ sunt blasphemiam in Spiritum Sanctum, longe difficilius quam alia remitti ex parte Dei, & consequenter ex parte clavium: at docere simul ea absolute & simpliciter remitti posse. Id autem nobis de Ambrosio potissimum constat. Sic enim ibid. Novatianos compellat: *Revertimini ad Ecclesiam, si qui eos separastis impie; omnibus enim concessis pollicetur veniam; quia scriptum est: Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvum erit. Engenitale principium, cui ne quidpiam desit, sic prosequitur Ambrosius: Denique etiam Judæorum populus, qui dicebat de Domino Jesu. In Bethsaida principe demoniorum ejus dæmonis, qui prohibere blasphemabat in Spiritum Sanctum, Petri prædicatione vocatur ad Baptismum, ut sceleris tanti memora disponat: Ubi blasphemiam in Spiritum præparat ex parte Dei remedium in Baptismo, seu nequidem remedium lapso tili desit ex parte Ecclesie: sic enim jam ab ejusdem Operis limine loquitur Ambrosius, 1. lib. 1. Cap. 2. *sed negans Novatianis hic oportere reddi communionem, qui prævaricatione lapsi sunt. Si enim tantum crimen exciperent sacrilegii, cui veniam negarent. dicit quidem, sed tamen dicimus tantum redargui videntur sententiam, affectionibus tamen suis convenienti; Dominus enim crimen nullum excepti, qui peccata donavit omnia. Ergo ne unum quidem est crimen, cujus confilio, modo Penitentia, communionem juxta divinas sententias reddi non oporteat.**

Inf.

55 Infr. 1. Hic concedit Ambrosius de blasphemia in Spiritum, quod negat de ceteris peccatis. Atqui nihil plus de blasphemia in Spiritum concederet, quam de ceteris, aut fateretur de pluribus peccatis, nisi hanc haberet pro omnino irremissibili. Neque enim is erat S. Doctor, qui omnia quaecumque prater blasphemiam hanc peccata, facile remissibilia esse crederet. Ergo.

56 Resp. neg. min. Duo generatim Ambrosio, ut & aliis Novatianorum impugnatoribus probanda incumbant, 1. blasphemiam in Spiritum esse speciale quoddam peccati genus, proinde non omnia baptizatorum peccata esse blasphemiam in Spiritum; 2. nequidem blasphemiam hanc omnino profus venie expertem esse. Primum ut ostenderent, utcumque accedentes ad Novatianum argumentabantur ex ipsa peccati in Spiritum Sanctum irremissibilitate, quae cum ei specialiter attribuitur, consequens est, non omne peccatum esse in Spiritum Sanctum, & hoc facit Ambrosius in objecto loco: Ut autem altererent secundum, varia e Scripturis peccabant testimonia, ex quibus perspicuum foret, Dominum nullum procius a venia crimen exclusisse, eumque partim in Baptismo, partim extra, peccata omnia condonasse; & id in adductis textibus facit Ambrosius.

57 Infr. 2. Idem S. Doctor Lib. 1. de Spiritu Sancto, Cap. 3. expendens hunc ipsum Evangelii textum, ait: Quod si quis corporis specie deceptus humani, remissum aliquid sentit de carne Christi quam dignum est, bibit culpam; non tamen exclusus est a venia. Si quis vero Sancti Spiritus dignitatem, maiestatem & potestatem abneget, non potest ibi esse exoratio veniae, ubi sacri legum plenitudo est; quia qui Spiritum negavit, Deum Patrem negavit & Filium: Atqui peccatum quod excluditur a venia, & venie excoatione, profus est irremissibile. Ita ferme Mocius. L. 9. de Penit. Cap. 28.

58 Resp. ut semper, dist. est irremissibile ex parte clavium, N. ex parte subiecti. Subs. quatenus admodum difficile est, ut tantum crimen pari satisfactione eluat, C. quasi id procius impossibile sit, N. itaque longe difficilissimum remittitur peccatum quod eo loco impugnat Ambrosius, propterea quod illi plus insit malitiae ac superbiae, quam infirmitatis peccato: at non ideo illud omnis indulgentiae expertis facit S. Doctor; tum quia nullum crimen a venia exceptum fuisse docet; tum quia Macedonianos ab heresi redeuntes nulquam exclusit a venia, & hi tamen eorum numero erant, qui Sancti Spiritus dignitatem, maiestatem & potestatem immani sacrilegio abnegabant.

59 Infr. 3. S. Ambrosius Lib. de lapsu Virginis consecratae, Cap. 8. nu. 38, haec loquitur: Inhere Penitentiae usque ad extremum vitae, nec ipsis peccatis ab humana die veniam dari; quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit. Quae enim proprie in Dominum peccasti, ab ipso solo te convenit in die iudicii expectare remedium. Ergo est aliquod crimen, quod a Deo solo, non autem ab humano die remitti possit.

60 Resp. 1. Non desunt qui Librum hunc S. Doctori abjudicent, Certe non negant Benedictini Operis huius phrasim ab Ambrosiana differre.

61 Respondent 2. iidem, quondam Heliseum morem fuisse, ut advocati quorundam criminum reis, ut in morte quidem venia & reconciliatio concederetur; quod equidem quantum ad extremum supplicio conficiendos, diu viguit in Gallia. Porro graviora inter crimina recenseri indubie potuit crimen lapsu Sufannae, quae post promissam ad aras virginitatem, vitiari se ab impu-

impudico adolescente sepius passa, etiam ex eo conceptum infantem necasse dicebatur, non sine magno Iudaeorum ac Gentilium scandalo. Hinc ergo, si veniam negat Ambr. aut quisvis alter, non ex clavium defectu, sed ad terrorem, & ex severitate disciplinae. Sed de hoc infra.

62 Resp. 3. & hunc Ambrosii sensum esse posse, quod lapsa virgo apud Deum longe principalis quam apud Ecclesiam, delicti sui remissionem inquirere debeat: quia sceleris tanti condonato, quasi Deo reservata sit; eamque homines timide tantum & incerto polliceri possint, licet vere Poenitentibus dare non prohibeantur; cum nullum a venia crimen excludit Saluator, prout alibi docet Ambrosius. Et vero S. Doctor toto virum conatu lapsam virginem hortatur ad penitentiam: Haec tu tecum cogitant, inquit, proprii facti tu ipsa iudex esto crudelior. Talis vita, talis actio Penitentiae, si fuerit perseverans, audebit sperare, esse non gloriam, certe pena evacuationem. Atqui ex Ambrosio ipso Lib. 1. de Penit. Cap. 1. Nemo potest bene agere Penitentiam, nisi qui & a Deo & ab Ecclesia speraverit indulgentiam. Ergo.

63 Objic. 9. Hier. Ep. ad Marcellam, ubi expendit quid sit blasphemia in Spiritum Sanctum; postquam dixit non esse illius reos, qui tormentis compulsi & variis excruciatibus, Dominum denegassent, sic pergit: Probi itaque Novatianus aliquem de his qui sacrificare compulsi sunt ante tribunal Iudaeis, respondisse, omnia quae in Evangelio scripta sunt, non a Filio Dei, sed a Beelzebub principe demoniorum fuisse perfecta: & tunc poterit approbata irremissibilem in Spiritum Sanctum esse blasphemiam. Et infra: Docet igitur Novatianus aliquem negatorem, Beelzebub vocasse Christum, & ultro veseram gradum, negatorem non posse veniam consecari postulantem. Idem docet in Cap. 12. Matthaei. Atqui admittit Hier. blasphemiam ipso Novariani sensu irremissibilem. Et hinc fatetur futurum ut negatores veniam concessi non possent, si ante Iudicium tribunal Christum vocasset Beelzebub. Ergo.

64 Resp. neg. min. Nam permittit quidem Hier. sed non concedit blasphemiam in Spiritum esse irremissibilem, prout jam de Paciano & Ambrosio diximus. Scilicet enim, ut apposite tradit Natal. Alexander cit. disert. 22. Novariani peccata quaelibet a Christianis post Baptismum commissa expiari posse pernegabant, maxime vero Christi, Christianique nominis abnegationem, hoc freti argumento: Peccatum blasphemiae in Spiritum Sanctum est irremissibile, Atqui negatio Christi, & fidei iuratio est blasphemia in Spiritum Sanctum. Ergo est irremissibile. Hoc impedita argumento Marcella recurrit ad Hieronymum, pensans quae erat utramque, aut utram vellet propositionem inficiari. Sed quia Maior intricata erat, pliusque exigebat examinis, quam tunc impendere poterat S. Doctor, idcirco hanc non eisdem concedit, sed Hierophorum more permittit, ut Minorem omnino falsam esse demonstrat, tum exemplo Petri cui ruina negationis crimen dimissum est; tum quia in Novariano systemate blasphemiam in Filium hominis eadem foret cum blasphemiam in Spiritum Sanctum. Cur autem Novariani argumenti partem alteram tunc temporis non expendat Hieron. hanc ipse rationem reddit: Fuerat quidem, inquit, prolixius discendum: sed quoniam accidit, & qui ad nostrum hospitium conducerent, praesentiam nostram negare

UNIVERSITATIS SIDAM

NON

ALII

®

162. p. 162.

non possunt; & tibi non statim respondere, visum est arrogantis; latens dispositionem brevis sermone comprehendimus. Ceterum alibi idem cum ceteris sentit S. Doctor, sup. p. 131.

Quod addit idem in Cap. 12. Matth. ceteris peccatis veniam dari, non autem si quis vel blasphemaverit in Spiritum Sanctum; vel de Filio hominis dixerit: immundum Spiritum habet; probat magnam utriusque peccati venie difficultatem, præsertim ex parte peccantis, non omnimodam impossibilitatem.

65 Obijc. 10. S. Anselmus expendens Matthæi Cap. 12. de iis qui veritatem cognitam impugnant, hæc ait: *Tales in diabolicum peccatum cadunt, & Deum deserit eis sicut Judam, ita quod non possunt sequere, nec humiliate se, sed per obstinationem detenti sunt: & illud peccatum est irremissibile: & hoc vocatur peccare in Spiritum Sanctum.* Ergo.

66 Resp. dist. 10. Est irremissibile ob pravas subjecti dispositiones, & voluntatem in malo confirmatam, tuncque non nisi moraliter est irremissibile. C. est irremissibile defectu potestatis in Ecclesia, N. Itaque certorum criminum reis subrahuntur obnoxiosæ gratiæ; quæ autem non negantur, ita per obduratam voluntatem frustrantur effectui. At nec ideo libale est clavium auctoritas, quæ alioqui ne in extremis quidem ob æquivoca conversionis signa, hujusmodi peccatoribus lucrare possit, nec facultas omnimoda ex parte Dei irremissibilitas, qui ipsos etiam in iudicioribus, etsi ut plurimum iustititer, visitat in miserationibus suis. Hinc fatetur in decursu Anselmus peccatum in Spiritum absolute remitti posse.

67 Obijc. 11. Ex Patribus, facilitas veniæ est incentivum peccandi. Atqui non decebat ut Christus Ecclesiæ traderet facultatem, quæ incentivum esset peccandi.

68 Resp. dist. maj. Est incentivum peccandi, ab iis qui sanctam Evangelii severitatem peccant, & pavillos consumunt sub omni cubito ad capiendas animas, C. fortis, N. Sic extrema dux, desperationis aliud, aliud incedendæ per faciliorem veniam libidinis. In penam impingunt Novatiani. Si enim, ait Aug. Hom. 27. inter 50. clauderetur aliter Poenitentia, nonne ille peccator tanto magis adderet peccata peccatis, quanto magis desperaret sibi ignosci. Diceret enim damnatus sum, quare sum non vivo ut volas in secundum prorumpit, qui levia & graviora peccata paribus æstimant mensuris. Utrumque declinant, qui sanctas disciplinae leges & vitigine sequuntur.

An Ecclesiæ quædam certis criminibus veniam olim denegaverint infra, discussimus. Unum hic monere est, id, si quandoque factum sit, non sensu Novatianorum, sed ex exilimata clavium impotentia, sed ex rigore dumtaxat discipline.

ARTICULUS SECUNDUS.

An mortale unum sine alio dimitti possit.

QUAM suse præcedentem, tam levi quæstionem præsentem calamo expediemus.

Not. porro difficultatem moveri tantum de remissione peccati prout secundum viam ordinariam fieri consuevit, id est vel per contritionem per-

perfectam, vel per ipsius Sacramenti applicationem. An enim de potentia extraordinaria possit Deus per extrinsecam condonationem peccatum unum sine alio remittere (prout exillimar Suarez ad q. 86. disp. 10. sect. 1. nu. 3.) parvi admodum interest, quia id nunquam facturus sit. Quæstio igitur his conclusis limitibus, sit cum S. Thomæ ead. qu. art. 3. Cœcuscuto. Non potest per poenitentiam peccatum unum mortale sine alio remitti.

69 Pro. 1. Ex Lib. de vera & falsa Poenitentia, quod Opus esti perperam Augustino affingit S. Thomas, cum auctor adducam quandam Augustini sententiam impugnet; bonæ tamen notæ esse sonat. Sic autem habet Cap. 6. *Sunt plures qui possunt peccasse, sed non omnino; referentes sibi quædam in quibus deservunt, non animadvertentes Dominum simul mutum & surdum a damnatio liberasse, per hoc docent nos; nunquam nisi de omnibus sanari.* Ubi Conclusio nostra expresse continetur.

70 Pro. 2. Peccatum non potest remitti sine vera Poenitentia. Atqui nulla est de uno peccato mortali vera Poenitentia, nisi simul sit de ceteris omnibus. Vera enim Poenitentia peccatum odit, quia est contra Deum super omnia dilectum, prout ibid. loquitur S. Thomas. Atqui virtus quæ peccatum odit hoc sensu, necessario peccatum quodcumque mortale odit. Ergo.

71 Pro. 3. Non remittitur, juxta solitas providentiæ leges, mortale peccatum sine infusione gratiæ. Atqui gratia impossibilis est cum quocumque mortali peccato. Alioqui idem homo simul esset amicus & inimicus Dei, Celi heres simul & inferi. Ergo.

72 Obijc. 1. Eorum quæ non sunt connexa, unum potest asseri sine alio. Atqui peccata non sunt secum connexa, ut fatentur omnes.

73 Resp. cum S. Thomæ ibid. ad 3. Peccata non sunt connexa quantum ad conversionem ad bonum commutabiles: Qui enim peccatum inhiat, mulieres non raro averfatur, C. Non sunt connexa, quantum ad averfionem a Deo, N. Jam vero qui a Deo in uno averfuit esse, cum eo in gratiam redire nequit. Ergo manet, ut ante, inimicus Dei: Ergo idem manebit semper, nisi quas contraxit labe, simul & semel abluit.

74 Obijc. 2. Peccata sunt quædam debita, quæ in Oratione Dominica relaxari nobis petimus. Atqui unum debitum sine alio dimitti potest.

75 Resp. cum eod. ad 4. dist. debitum vel exteriori, puta pecunie, potest dimitti sine alio, C. debitum culpæ, N. Remitti potest debitum exteriori sine alio, quia debitum hujusmodi nec ex parte debitoris, nec ex parte creditoris contrahitur amicitia, immo hæc sepiissime supponit. At vero debitum culpæ ex parte Dei & hominis amicitiam dissolvit. Hæc autem, nisi tota simul, recintegrari non potest.

76 Infr. ex S. Gregorio Hom. 10. in Ezech. ubi alludit ad id Amos 4. *Plui super unam Civitatem, & super alteram non pluit:* Cum aliquis ab alio se vitia corrigit, atque ab aliis emendari contentus, una eademque Civitas ex parte compluitur, & ex parte a se remanet. Unde pergit S. Pontifex: *Sunt quidam, qui alia in se vitia reserant, sed in aliis graviter perdurant.* Sed qui ex cælesti pluvia vitia quædam reserant, dum perdurant in aliis, unum peccatum sine alio auferunt. Ergo.

77 Resp. neg. min. illud enim verbum Gregorii non est intelligendum quantum ad remissionem culpæ, sed quantum ad cessationem ab acta; quia interdum ille qui

qui plura peccata confuevit committere, deserit unum, non tamen aliud: quod, et si auxilio diuino fit, non tamen pertingit usque ad remissionem culpae. Unde desinit quidem habitus unius vitii, & non alius, integra manente culpa, ait iud. Suarez in Commentario.

78. Obijc. 3. Peccata per Dei dilectionem remittuntur homini. Atqui potest Deus hominem diligere quantum ad nomen, & ei offensus esse quantum ad aliud, Deus enim peccatorem diligit quantum ad naturam, & odit quantum ad culpam.

79. Resp. diff. min. potest Deus diligere in ordine naturali & offensus esse, C. potest diligere in ordine gratiae vel gloriae, ad quem pertinet remissio peccatorum, & simul odire, N. Sic enim homo & duobus Dominis seruiet, & a Deo, dum etiam Dei inimico seruiret, diligeretur, sed & quidem tunc ab utroque post mortem suo modo remuneraretur?

Queres an quantum ad remissionem eadem sit peccati venialis ratio, que mortalis.

80. Resp. neg. Constat enim veniale unum sine alio remitti posse, & sepius de facto remitti: quia quae impediunt ne mortale unum remittatur sine alio, non militat in parvis venialibus. Quandoquidem gratia iustificans, que mortalia omnia abigit, vel nullum, venialia computat. Deinde mortalia omnia secum quoad auersionem a Deo connexa sunt; non item venialia.

Ceteras quae hic circa venialium remissionem proponi solent quaestiones commodius, meo quidem iudicio, expendam ubi de contritione.

ARTICULUS TERTIUS.

An Poenitentia peccata vero dimittat, solummodo dimissa declarat.

81. **C**irca presentem controversiam triplex est potissimum sententia. Prima heterodoxorum, qui solvendi potestatem Ecclesiae concessam reponunt in exteriori ministerio, per quod concionatores declarant Pastores, sua respectibus peccata remissa esse. Doctrinam hanc nigro thea perstrinxit Tridentina synodus sess. 14. Can. 9. his verbis: Si quis dixerit absolutionem sacramentalem sacerdoti non esse actum iudiciale, sed modum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitentis, eum tantum credat se esse absolutum. anathema sit. Hujus autem Decreti veritas patet ex iis que diximus Cap. 2. Concl. 7. ubi ligandi & solvendi potestatem ab Evangelii predicatione omnino diversam esse ostendimus.

82. Secunda est Magistri sententiarum Lib. 4. dist. 18. qui principii insitit supponens contritionem perfectam in Poenitentibus praerequiri, ut a Sacerdote absolvi valide possint, hinc deducit, quod Sacerdotes peccata dimittunt vel retinent, dum dimissa a Deo vel retenta iudicant & ostendunt. Idem cum Magistro sentent. S. Bonaventurae, Gabriel, Major, Aletis, alique nec pauci, nec infimi nominis.

Hac occasione dubium emergit duplex, 1. An isthuc Lombardi opinio ab heterodoxorum opinione reipsa differat. 2. An satis differat, ut Tridentino anathemati subtrahi possit.

83. Quod ad primum attinet, constat Novatores, ea Scholasticorum opinione, quasi

quasi errori suo consona foret, immerito propterea gloriari. Scilicet enim docet cum sequacibus suis Magister, 1. Poenitentiam verum esse novae legis Sacramentum, cujus Minister non solum agat divinae clementiae praecoriam; sed iudicem, qui audita poenitentis confessione iudicet de claritate peccata esse remissa. 2. Contritionem quantumcumque perfectam non delect peccata nisi in ordine ad claves Ecclesiae. 3. Absolutionem producere gratiam secundam, seu augmentum gratiae sanctificantis. Novatoribus vero nec Poenitentia Sacramentum est, nec confessio necessaria, nec absolutio actus iudicialis, qui animam faciat mundiorum. Unde nulla his clavium potestas, nisi vel praedicatorio Evangelii, vel exterioris poenae impositio, aut eiusdem relaxatio.

84. Quod vero spectat ad secundum, negant multi proscriptam fuisse in Pseudoreformatorum opinione opinionem Magistri, 1. quia haec ab illa capitaliter discrepat, ut mox vidimus; 2. quia Dom. Soro & Alphonsus Salmeron, qui Trid. Concilio interire, Magistri opinionem resellunt, hic quidem Tom. 11. Tract. 18. ille vero in 4. dist. 20. q. 2. neuter tamen eam a Concilio damnatam fuisse affirmat. In idem adducit Tourneleyus verba hae Andreae de Vega Lib. 13. de Iusticia. Cap. 53. Existimandum non est, ea, veteres Scholasticos, sensisse cum illis Novatoribus, qui absolutionem Sacerdotum inane credunt. Nam & ad augmentum gratiae, & ad remissionem poenae debet pro peccatis omnibus, vitiis sua peccata confessi uisita tam esse tradiderunt; & hac ratione tunc eos posuimus, ne viderentur aduersari definitionibus Ecclesiae. Mihi tamen dubium est an textus iste Tridentini Theologi mentem exhibeat; cum quia Vega Opus sumpublici juris fecit ann. 1548. proinde tribus circiter annis antequam haberetur sessio decima quarta Concilii Trident. tum & quia nonnulli Sessionibus Pauli III. interfuit, uti videris in Indice Jacobi Quereii. Ut ut est, Pallavicinus, qui in his plurimam meretur fidem, exerte scribit Libr. 12. Hist. Cap. 13. Concilium eorum tantum errorem damnasse, qui dicebant absolutionem esse tantum ministerium declarandi peccata esse remissa. Aliunde vero sepius repetit idem Scriptor, sollicito tantum fuisse Tridentinis Baribus, ne opiniones utriusque disparatas in Scholis ullatenus viderent. Quis & post Trid. non desuere graves Theologi, qui telle & referente Launoy in Dissert. de mente Concilii Trid. circa contritionem, &c. part. 2. Cap. 2. & 3. Vitrassio q. 3. p. 193. &c. Magistri sententiam de praerequisita ad absolutionem sacramentalem perfectae caritate propugnauerint: quod dubio poenae non fecissent, si hanc a Tridentino reprobatam fuisse constituerit.

85. Patendum tamen opinionem hanc, etsi a Wicleffalorumque Novatorum errore insignitior discrepat, haud satis cum Tridentino congruere, qua parte contendit absolutionem non remittere culpam, sed remissam declarare. Hinc eam plerique ut temerariam atque erroneam rejiciunt cum Vasque hic q. 84. dub. 2. Suarez disp. 19. sect. 2. Estio in 4. dist. 18. §. 3. Et hanc partem amplexa est Sacra Facultas Parisiensis, cum an. 1638. notavit doctrinam Claudii Seguenot, Oratorum Presbyteri. Quod infra. Sit jam

CONCLUSIO. Absolutio sacramentalis, non tantum declarat remissa esse peccata, sed ea vere & proprie coram Deo dimittit.

86

Prob. 1. ex Scriptura. Matt. 16. 19. ait Christus Petro: Tibi dabo claves Regni Caelorum, & quodcumque solueris super terram, &c. Atqui danteur claves ut voce aperitur ostium, non ut iam apertum fuisse declaretur.

Joan. 10. 23. Sicut mihi me vivens Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Unde sic 1. Christus eadem Apostolos suos instruit potestate, quantum ad peccatorum remissionem, quam ipse a Patre suo acceperat. Atqui Christus non acceperat a Patre solam potestatem declarandi peccata essentia, sed & ea vere remittendi. Hanc illum sibi vindicare intellexerunt Pharisaei, cum invidiam dicentem Paralytico, Luc. 5. Remittuntur tibi peccata, hinc isthuc eorum querelionia: Quis est hic qui loquitur blasphemias? Qui potest dimittere peccata nisi solus Deus? Neque vero his adeo mirum accidit, quod Christus declarasset sua Paralytico dimissa esse peccata; cum id Davidi a Nathan factum esse non ignorarent. Nedom autem huic Pharisaeorum intellectum commendaverit Christus, statim & verum esse, & immerito redargui comprehensit Christum per miraculum Paralytico sanitate; Ut autem sciat, inquit, quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata nisi Paralytico, Tibi dico surge, &c.

2. Vox remittere non aliud significat cum agitur de Penitentia, quam cum de Baptismo. Utrique enim eodem sensu profertur & accipitur in Scriptura & Traditione: secundum id iam adductum Cyrilli Alexand. L. 12. in Joan. Ductus modis Dei spiritus afflatus hominis peccata remittunt ac retinent, vel cum dignos admittunt ad Baptismum, & indignos excludunt; vel cum Penitentibus remittunt. Atqui remittere, cum de Baptismo agitur, non idem est ac remissum declarare, ut ipsi sponte consentient adversarii.

3. Si vox remittere Joan. 20. metaphorice pro nuda remissi peccati declaratione accipi potest a Calvinianis, poterit & a Socinianis eadem vox Luc. 5. & alibi passim accipi metaphorice: & sic corrumpit grave quod hinc adversum Socinianos arguit Calvinianus argumentum ad probandum Christi Divinitatem: Ubi enim de simplicissima voce agitur, quod aliis licet, aliis illicitum esse non potest. Atqui tamen graviter succentent Calviniani Sociniani, quod hi peccatorum remissionem quam sibi vindicant Christus, metaphorice interpretentur.

87

Prob. 2. ex Patribus. Qui enim vel dilectim docent peccata a Sacerdotibus vere & proprie remitti; vel certa constituunt principia quae cum opinione ablutentis mere declaratorie comparari non possunt; hi professione sententiae nostrae profus suffragantur. Atqui ex Patribus illi, &c.

88

Prob. min. pro prima parte, 1. ex Athanasio in illud Evangelium: Invenitis pullum alligatum, sibi sic habet S. Doctor: Si quidem soluta sunt vincula tua, trade te ipsum Discipulis Jesu. Adhuc enim qui nos solent accipere ea a Salvatore potestate; Quodcumque ligaveritis super terram, &c.

T. 1. p. 791.

T. 1. p. 302.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

T. 1. p. 419.

2. Ex S. Chrylologo Lib. 3. de Sacerd. Cap. 6. cuius verba sacerdidit novus interpret: Corporis lepra purgare, immo potius nullatenus purgare, sed purgatus probare tantum, Judaeorum Sacerdotibus licet. Hi vero, novae legis Sacerdotes, non lepra corporis, sed immunditiam animae, non purgatum probandi, sed profus purgandi potestatem acceperunt.

3. Ex S. Ambrosio Lib. 2. de Penit. Cap. 2. Impossibile videbatur per Penitentiam peccata dimitti: concessit hoc Christus Apostolus, quod ab Apostolis ad

457

Sacerdotum officia transmissum est. Idem docent alii plurimi e quibus addi S. Leonem Ep. 83. alias 91. Cap. 2. Atqui hic traditur potestas vincula solvendi, non tantum soluta declarandi; potestas purgandi animae immunditiam, non purgatum probandi; potestas demum tanta, ut cum mortalium culpam concedi impossibile videretur; qualis sane non est potestas mere declaratoria. Ergo. Jam.

Prob. ead. min. pro secunda parte. Si Sacerdotum potestas mere foret declaratoria, non delerentur peccata in terris, nisi prius soluta essent in Caelo; nec certe solverentur per Penitentiam nisi solvantur per Baptismum; nec demum de eorum salute metuentium foret, qui ante mortem, quam a Sacerdotibus soluti essent, quandoquidem jam prius a Deo soluti essent, & ex mortuis suscitari. Atqui contra docent Patres, 1. peccata prius solvi in terra quam in Caelo, ita ut Sacerdotis sententia sententiam Caeli praecedat. Sic S. Hilarius in Cap. 16. Matth. O Bestia Caeli sanctorum, cuius arbitrio clavis aeterni aditus traduntur, cuius terrene iudicium praedecedit auctoritas sit in Caelo; ut quae in terris ligata sunt aut soluta, parati ipsius conditionem obtineant & in Caelo. Sic S. Chryl. Hom. 5. de verbis illis: A terra iudicandi auctoritatem sumit Caelum. Nam sicut sedet in terra; Dominus sequitur sermone. Sic S. Leo Ser. de Transfiguratione: Nec in ligandis aut solvendis quoruncumque vincula aliud valens esset in Caelo, quam quod Petri cessisset arbitrio. Sic S. Bernardus Ser. 1. de Natalitio Petri & Pauli, Petrus quid potentius, qui clavis Caeli tam singulariter accepit, ut praecedat sententia Petri sententiam Caeli.

Docent 2. & consequenter, summe periclitari salutem eorum, qui seu in toleranda Passorum duritie, seu eorumdem in persecutionis metu fugientium inertia, ligati vel minime soluti excedunt a visis. Hinc graves illa quaelionis, Cypriani, Paciani, Ambrosii, Celestini item & Leonis, partim adversus Novatianos, partim adversus quosdam Novatianae severitatis amolutores. Hinc rursus illa tum Victoris Vicensis Lib. 2. de persecutione Vandalica, tum & superius adducta Augustini Ep. 228. Supra expulsiotio de his, qui mortis metu fugitivi oves suas omni in extremis auxilio spiritali destitutas relinquebant. Ad quod autem tanti confluxus, si recipit Penitentia noxas non solvit, sed solutas supponit?

Docent 3. peccata per claves solvi non secus ac per Baptismum. Ita potissimum Pacianus, Ambrosius, & alii qui Novatianos apertiori fronte impugnant. Cur baptizati, aiebat Ambrosius Lib. 1. de Penit. Cap. 8, alias 7. si per hominem remitti peccata non licet? In Baptismo enim utique remissio omnium peccatorum est: quid interest utrum per Penitentiam, an per Sacramentum, hoc sui sibi datum Sacerdotes tradiderint. Sicut baptizamus, ait Pacianus Ep. 1. ad Symonem, seu veniam (per Penitentiam) relaxamus; Christo id auctore traillamus. Jam vero Baptismus non declarat remissa; sed vere remittit peccata, non infantibus modo, sed & adultis. Ergo a pari.

Docent demum peccatores jacere mortuos, donec Sacerdotum iudicio resurgant. Sic Ambrosius ibid. exemplo Lazari redivi Novatianos carpit: For, ait, indigni sumus, & contra Ecclesiam congregati Concilium, quia edenti in vino in Ecclesia reviviscere, & resuscitari. Idem habent Hilarius in Cap. 18. Matth. Augustinus Ser. 371. & alii passim. Atqui

C. 2

abso-

absolutio, venie & vite tantum declaratoria; non suscitatur mortuos; sed suscitatur praesumptos. Ergo.

Prob. 3. eadem veritas ex diversis Ecclesie Decretis. Et quidem i. hinc faciunt Synodi omnes, quae Montanistas & Novatianos percussere. Ex enim utriusque Sectae errorum in sensu ab Auctoribus intento reprobarunt. Hi porro negabant peccata, saltem graviora, per Poenitentiam remitti, ut remittantur in Baptismo. Ergo eadem Synodi veram hanc & proprio dictam remissionem admittunt in Poenitentia.

2. Idem tenet Bulla Martini VI. in qua qui Wiclefismi suspensio, si ad Ecclesiam redire voluerint, interrogari iubentur, *utrum credant quod malus Sacerdos vere absolvat*. Atqui vere non absolvit, qui ab alio iam absolutum dimittat declarat.

3. Ex Florentino, *sicut per Baptismum spiritualiter renascentur, ita per Poenitentiam Sacramentum spiritualiter sanantur*. Atqui per Baptismum vere, proprie, non declaratorie tantum, mandantur a peccatis. Ergo & per Poenitentiam.

4. Ex Trid. Sess. 14. Cap. 6. *absolutio Sacerdotis non est solum nudum ministerium absolvendi esse remissa peccata*. Immo unanimesse iubetur, siquis illarum absolutionem sacramentalem Sacerdotis, non esse actum iudicalem, sed nudum ministerium pronuntiantis & declarandi remissa esse peccata, ibid. Can. 9.

5. Idem Concilium exerte supponit ibid. Cap. 4. perfectam illam contritionem, qua hominem Deo reconciliat, *fructum Sacramentum Poenitentiae esse percipiat*, ad idem Sacramentum necessariam non esse. Atqui suppositio haec, quam alibi vindicabimus, Petri Lombardi, & Asseclatum eius systema omnino convellit. Hinc.

6. Cum P. Sequeret in notis ad Augustini Librum de sancta virginitate * contendisset, absolutionem nihil aliud esse, quam iudicium peccati iam condonati remissionem, condonati inquam, perfecta illa contritione, quam idem Scriptur ad Sacramenti valorem prerequisitebat, Sacra Facultas Parisiensis sic hunc ea de re iudicium expressit: *Qua tenet Auctor de attritionis insufficienti, & contritionis ex perfecta caritate absoluta necessitate ad recipiendum Sacramentum Poenitentiae, & quae adit & approbat de absolutione, quod nihil aliud sit quam iudicium declaratio peccati iam remissi, damnata quoque Facultas, & sensus has propositiones esse quas immutari perturbare, communi et omnino tunc praxi Ecclesiae contrarias, esse Sacramenti Poenitentiae insufficientem, & insuper temerarias & erroneas*. Genus huic aequievis Auctor, sed ad tempus. Obsequenter Oratori Congregatio excolam sibi Operis huius doctrinam, Impositi generalis & totius Corporis nomine procellata est. Eandem hanc opinionem in Calisto Vincennensi egerat Vergerius Abbas Sancti Cigirani, immo & nihil

* Absolutio est de re non declaratio que per peccata sunt remissa. Item de la Grange *virginitatis*, pag. 129. Opus illud sub Scriverii nomine ab Abate Simeone voluimus hinc, unde ex hinc est. Floribus illis in Libro suo de attritionis insufficienti, utramque eandem Auctori propositionem praedicat omnino similes subdit non 7. Narrauit, ait P. Desingnard in 1629. auctores fuisse a H. P. de Gondoc, eorum Card. Richelieu de terminis Libris de Libris virginitate, oratione Doctoris fore, ut quidem eandem hinc Scriverii, cum in Librum & Sacerdoti Scribitur hinc auctore tenet. Ac de his viderent illi.

& nisi memoria lapsus sit, perire assertit suam nunquam fuisse. De quo videtur Librum, at in nonnullis infide editum, cui titulus: *Recueil de plusieurs pieces pour servir a l'Histoire de P. R.* pag. 87. & seq.

Prob. 4. Concilio rationibus Theologicis. Prima desinitur ex huius Sacramenti effectu. Is enim ex Decreto Florentino est absolutio a peccatis, ex Tridentino autem Sess. 14. Cap. 3. reconciliatio cum Deo. Atqui in opinione nolite contraria Poenitentia nullquam effectum hunc vere & proprie pateret. Non enim vere absolvitur per Sacramentum, qui vere iam per contritionem peccata absolutus est. Nec vere reconciliatur per idem Sacramentum, quem Sacramentum iam omnino reconciliatum esse declarat.

Conferm. Sacramentum quodlibet gratiam sibi propriam producit ex opere operato. Atqui gratia Sacramenti Poenitentiae propria, non est vel mera peccati condonati declaratio, vel simplex gratiae augmentum, sed illud gratiae genus, quo quis, per se loquendo, a morte revocatur ad vitam. Unde Poenitentia, ut & Baptismus, ubique mortuorum Sacramentum nuncupatur.

II. Eodem modo solvit Sacerdos peccata, cum in administratione Poenitentiae dicit, *Ego te absolvo*, ac eadem solvit, cum in Baptismo dicit, *Ego te baptizo*: Atqui in Baptismo, ministerialiter quidem, at vere tamen solvit peccata, non tantum soluta declarat.

Tertiam rationem ex Elio proponit Tourneley, indepetitam, quod si Sacerdos confitentem vere non absolvit, plus habitura sit oneris confessio, quam utilitatis. Ad id enim tantum inferret, ut liceat Poenitens sibi sua iam remissa esse peccata: haec autem utilitas non tanti esse videtur, ut Praecepti confessionis gravitatem compenlet.

Accedit, & haec est nova Elio ratio, quod haec absolutionis declaratio vel nullum vel exiguum usum habet. Non enim sit Deo, qui omnia novit, quisque, ut opinio illa vult, Poenitentem iam ante absolvit: Neque sit Ecclesiae, quae non est hoc solum exterius: Neque ipsi Sacerdoti, quia declaratio fieri debet ad alterum. At neque etiam Poenitenti, quia, exterius paribus, melius eridet in corde suo veram contritionem, per quam iam ante absolvit absolutum, quam possit ex eius confessione & signis exterioribus Sacerdos cognoscere; & proinde haec declaratio Sacerdoti non opus habet.

At neutra haec ratio admodum urgere videtur. Non prima: tanti enim est gratiae augmentum, tanti & illa sui generis certitudo, qua ex praedicta declaratione confidit Poenitens sua sibi remissa esse peccata, ut hanc confessionis pretio non aere mereatur quisquis & vere Poenitens. Et vero quoti peccata sibi iam olim dimissa confitentur, ut gratiam hinc percipiant ubertorem?

Non secunda: quotidiana enim experientia constat, eos qui nihil vel minus habent contritionis, pleniorum sibi saepius gratulari: contra vero qui plus habent, sibi ut plurimum aheni peccatoris conscios videri. Verbo dicam, constat hominem nunquam scilicet caecitare, quam in rebus propriis. Quidam igitur totum se alieno subiciat examini, ut quadantenus addeatur, amore utrum in odio dignus sit. At de his penes te, Lector bone, iudicium esse volo.

Obijc. 1. Non facit homo quod solus Dei est. Atqui solus Dei est

dimittere peccata: prout ipse docet Mat. 43. 25. Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas. Hinc Luc. 5. 21. Qui potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Ergo.

87 Resp. dist. min. Solus Deus ut causa princeps & independens dimittit peccata, C. solus per exclusionem cause secundarie & ministerialis, N. Ut enim jam ex S. Paciano animadvertimus, quod per sacerdotes facit, ipsius est potestas. Atque id Novatianus ipsi admittere cogebatur, tum quoad Baptisimum, ubi peccata dimittuntur hominum ministerio: tum quoad leviora delicta, quae per claves remitti poterant.

Quod apud Pharisei Luc. 5. vel significat, solius esse Dei primaria potestate dimittere peccata, & tunc nihil ad nos: vel significat non posse Deum potestatem dimittendi peccata alligare exterioribus signis, quae ab homine applicantur: & tunc merus est error, quem alius pluribus adiecit.

96 Inst. Actio peccata dimittere, animam attingit, Sed Deus solus actione sua animam attingere potest. Ergo.

97 Resp. dist. min. Solus potest vi propria, & ut corda hominum habens in manu sua, C. solus potest, quasi ad id mortalium ministerio: non potest in penitentia, ut in Lavacro, N.

98 Obiic. 2. Potissima Conclusionis nostrae probatio ex his desumitur verbis, Quorum remisisti, &c. Atqui verba haec meram condonati peccati declarationem non raro significant. Sic illud Luc. 7. 48. Remittitur tibi peccata tua, idem est ac Declaro remissa, Jam enim reapse dimissa erant, cum v. 47. dixerat Christus: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

99 Resp. 1. neg. min. Neque enim quia remittere, semel idem fuerit ac remissum declarare, ideo id unum ubique significabit, & multo minus, cum ad proprium & litteralem remissionis sanctum determinabitur. Atqui Matth. 16. & Joan. 20. vox solvendi & remittendi ad proprium vere remissionis sensum manifeste determinatur. Siquidem Matth. 16. vult Christus semetipso dignam confessioni Petri mercedem rependere: Joannis autem 20. Apostolos ea dignatur potestate, cum qua a Patre suo missus est, a Patre, inquam, qui omnem in Caelo & in Terra potestatem Filio dedit. Haec porro exigunt ut Christus aliquid concesserit longe praestantius potestate simpliciter declaratoria, quae ipsi Nathana concessa fuerat. Unde hanc multo sublimiori sensu tota semper intellexit Ecclesia, uti abunde haecenus probatum est.

Et vero, ut optime notat Journelius, si Pseudoreformatis liceat verbum remittere metaphorice interpretari, quia forte semel metaphorico sensu accipiatur in Scriptura; licebit & Socinianis nomen Dei metaphorice tantum Christo attribuire, quia nomen illud non adeo inrequenter accipiatur metaphorice, puta cum Deus ipse & Judices appellat Deos, & Moises Pharaonis Deum constituit. Ut quid ergo tam acriter Socinianos impertur Calviniani, ut eos etiam, quod erga Servetum fecit Calvinus, flammis devoteant?

100 Resp. 2. neg. min. aliis de causis, & 1. quia vox remittuntur, si de actuali venia intelligatur, eundem in utroque versu sensum ferre potest; quatenus quod Phariseo declarat Christus v. 47. idem declarat & confirmat

firmat Magdalene v. 48. 2. quia textus Graecus pro remittuntur, habet remissa sunt, unde tollitur omnis difficultas.

Obiic. 3. Quod supponit poenitentem jam vere absolutum a peccatis, & spiritu gratiae viventem, peccata eius vere non solvit. Atqui absolutio Sacerdotalis supponit. Prob. min. duplici exemplo, quo frequenter utuntur SS. Patres, Leprosi scilicet, quem postquam mundavit Christus, remisit ad Sacerdotes, non ut mundaretur, sed ut mundus declararetur; & Lazari, qui ante ad vitam revocatus erat, quoniam Christo Discipulis traderetur solvendus. Ex pluribus quae ea de re addidit Launojus testimoniiis, duo sufficient, Augustini unum, qui Serm. 67. de verbis Evangelii, al. 8. de verbis Domini, sic loquitur: Mortuus est peccator: maxime ille quem moles consuetudinis premit. Quis eum suscitabit, nisi qui remoto lapide clamavit dicens, Lazare, prodi foras? Quid est autem foras? prodi, nisi quod oculum erat, foras prodiere? Qui constituit, foras prodi foras prodiere non potest, nisi viveret: vivere non potest, nisi resuscitatus esset. Aliud Gregorii Magni, qui Hom. 25. in Evang. Tunc, inquit, evasa est absolutio Presidentis, cum aeterni arbitrium sequitur Judicis. Quod bene quatuordecim mortui resuscitatio illa significat, quae videlicet demonstrat, quia prout moxiam Dominus vocavit & vivificavit, dicens: Lazare, veni foras; & postmodum ut qui vivens egrossus fuerat, a Discipulis esset solutus. Ecce illum Discipuli jam viventem solvunt, quem Magister resuscitavit mortuum. Unde sic: Quod supponit Penitentem, cum solvitur a Sacerdotibus, in eo esse statum, in quo erat vel Leprosus cum missus est ad Sacerdotes, vel Lazarus, cum solutus est a Discipulis, supponit utique quem jam spiritu gratiae viventem, prohinc jam vere absolutum a peccatis. Atqui Sacerdotalis absolutio supponit, &c.

Resp. ad 1. & 2. neg. min. Nam supponunt equidem Patres, in peccatore, ad hoc ut instar Lazari a Discipulis solvi possit, certas spiritualis vitae inchoationes persequi, quae si desint, manet ille in sepulchro, nec usquam a vinculis suis expediri potest. At non docent necessum profertur esse ut dispositiones illae usque ad plenam vitam, seu ad vere iustitiae statum pertingant. Etenim vero Aug. qui argumentum illud fuisse verfat Concione 2. in Plal. 101. sic mentem suam evoluit. Remissa peccatorum, solutio est. Quid enim prolester Lazare, quia processit de monumento, nisi dixerat, Solvite eum & finite abire: ipse quidem exco de sepulchro suscitatus, ipse clamando animum reddidit, ipse terrenam vitam sepulchro impositam evieit, & processit ille vivit non ergo pedibus propriis, sed virtute producentis. Fit hoc in corde Penitentis: Cum quis hominem penitentem peccatorum suorum, jam revivente, cum audit hominem constantem profere conscientiam jam de sepulchro eductus est, sed nondum solutus. Quando solvitur? A quibus solvitur? Quae solvuntur in terra, inquit, erunt soluta & in Caelo. Aeterna per Ecclesiam dari solutio peccatorum potest; suscitari autem mortuum, non nisi totum elonante Domino potest: haec enim Dominus interius agit. Atqui haec verba, jam revivente, jam de sepulchro eductus est, non expriment plenam hanc & omnimodam vitam, quae status peccati necessario excluditur. Alioquin jam non daretur per Ecclesiam solutio peccatorum; nec tantopere iis metuendum esset, qui ex hac vita migrant, antequam a Sacerdotibus soluti fuerint: quod repugnat & Augustino, tum in textu mox citato, tum in eo quem supra produximus.

Non aliam esse S. Gregorii mentem, ex ipso qui obicitur loco manifestum est. *Causa ergo pensanda sunt, inquit, & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quae culpa processit, aut quae sit poenitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per gratiam compunctionis visitat, illos Pastoris sententia absolvat. Ubi sic praerequiruntur ex parte Dei visitatio, ut ex parte Pastoris loqui debeat absolutio.*

Inl. 1. Juxta citatos Patres nihil plus possunt Sacerdotes erga peccatorem, quam fecerunt discipuli erga Lazarum, cum hunc a vinculis suis solverunt. Atqui Discipuli respiciendo Lazarum non suscitaverunt a morte. Ergo nec peccatorem vere solvunt Sacerdotes.

Resp. dist. maj. Nihil plus possunt Sacerdotes erga peccatorem, quantum ad commotionem & conversionem cordis ejus, C. quantum ad abolitionem peccati, N. Ad justificationem peccatoris quaedam ex parte Dei necessaria sunt, quae Sacerdos supplere nequit. Quaedam & juxta divinam ordinationem, necessaria sunt, quae Deus nonnulli per Sacerdotale ministerium exequi solet. Ex parte Dei necessum est ut peccatoris mentem illustret, cor ejus salubri timore consingat, hoc. Haec autem Sacerdotes non magis praestare possunt, quam potuerunt Discipuli per se solos Lazari animam in cadaver ipsius revocare. Verum si ex hac parte eadem est Sacerdotum conditio erga peccatores, quae Discipulorum fuit erga Lazarum; ex alia non parum differt, sicut nec parum discrepabat conditio Lazari a conditione peccatoris, Scilicet enim in cadavere mortui nec sensus inest, nec vitalis quipiam motus, cujus ope indicia vitae exhibere possit. Contra vero in homine per peccatum mortuo non paucis occurrere possunt vitae memoranda: quia praeter fidem & spem, quas ut plurimum illas servat, a Spiritu Sancto illustrari potest, salubriter terri, siquae eos induere sentus, qui astante caelesti aura tandem in poenitentiam adoleverunt. Sensum itaque foras prodiit peccator, vivere incipit, & gradualiter resuscitatur. At necdum tunc spiritualiter vivus censeri potest; sicut nec certo sensu vivorum ordinem ingressus erat Lazarus, Quamvis nec loqui, nec gradi, nec ceteras vivorum functiones obire poterat. Unde sicut hinc necesse fuit, ut a Discipulis solveretur; sic & illi necessum est ut solvatur a Sacerdotibus. Id ergo munus trita hac sua comparatione exprimere voluerunt Patres, quod sicut Apostoli frustra Lazari cadaver solvissent, nisi prius Christus voce magna clamando: *Lazare, surge, et vive*, eidem vitae spiritum restituisset, quod non erat virtus Apostolica, sed Omnipotentis Divinae; ita teneri & peccatorum Sacerdotalis manus peccatores solvere praesumeret, nisi prius efficaciter audissent Deum interioris clamantem: *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Qui plus quidpiam in ea similitudine requirit, contra naturam comparationis, cui familiaris est ut claudicat, is a Patrum instituto profusus aberrabit. Qui enim alibi docent peccatorem tamquam mortuum esse, donec Sacerdotum ministerio resurgat; ita ut eodem seculo ministerio aeterna ejus salus summo periclitetur, hi profecto longum instituant discrimen inter spiritalem ejus vitam, antequam absolvatur a Sacerdotibus, & naturalem Lazari vitam, antequam is a Discipulis solveretur. Atqui ex supra dictis Patres, &c. Ita Tourneley, Habert, &c.

Inl. 2. Atqui Sacerdotes non magis peccatorem spiritualiter resuscitant

absolvendo, quam Discipuli Lazarum naturaliter suscitaverint, cum indicibus ejus solverunt. Ergo nulla solutio.

Prob. subl. ex alia comparatione apud Patres aequae sollemni, quam sic exponit Hier. in Cap. 16. Matthaei. *Domine illum: Tibi dabo claves. Tu Regni Caelorum, Episcopi & Presbyteri non intelligentes, aliquid sibi de Pharisaeorum assuetudine supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere se negotio arbitrentur: cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed eorum vita quae vivit. Legimus in Levitico de leproso, ubi jubentur ut ostendant se Sacerdotibus, & si lepra habuerint, tunc immundi sunt: non quasi Sacerdotes leprosi faciant & immundum, sed quod habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possint discernere qui mundus, quae immundus sit. Quomodo ergo ubi leprosum Sacerdos mundum vel immundum facit, sic & hic aligat Episcopi & Presbyter, non eis qui insonti sunt vel nocui; sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, seu qui ligandi sit, qui solvendi. Unde sic; Christiani Sacerdotes nihil aliud praestant quoad peccatores quos solvunt, quam Sacerdotes Levitici quoad leprosos. Atque Levitici Sacerdotes non mundabant leprosos, sed immundatos declarabant. Ergo.*

Resp. dist. maj. non aliud praestant Christiani Sacerdotes, quam praestabant Levitici quoad leprosos (peccatores ratione immunditatis legalis, C. ratione immunditatis naturalis, Subd. non aliud praestant quantum ad aliquid, C. quantum ad omnia, N. Itaque, aut idem qui supra Theologus, Duplex immunditia in leproso & in peccatore distingui debet. In leproso quidem alia est immunditia naturalis, quae ex ipsa putridi morbi conditione exurgit, & propter quam ne ceteros infestet, ab eorum consortio arceatur; Alia est immunditia legalis, quae homines ea lege infectos excludere debet. In peccatore pariter duplex est immunditia, alia actualis, per quam & mente excens divina obliviscitur, & durus corde inhiat terrenis. Habituali alia, quae est ipsa peccati habes ex praeteritis delictis resultans. Transactio enim peccati actum manet reatus, ut alibi docuimus cum Augustino.

Jam vero Levitici & Christiani Sacerdotes in multis conveniunt quantum ad lepraem ex una parte, & peccatum ex altera. Ut enim primi naturalem lepraem tollere non poterant, sic nec secundi excitationem mentis ac cordis divitiam auferre possunt. Rursum, ut primi non ante lepraem quemquam admittent ad sacra, quam vite probabant an desisset moribus; sic nec secundi peccatorem illum antea reconciliare debent, quam sufficienter exploraverint animum etiamnum adhaerere peccato. Demum ut primi legalem immunditatem vere & propeie tollebant, cum hac tandem supercilioe doctrine declarasset Sacerdos eam desisse; sic vere & propeie secundi habitalem peccati maculam tollunt; cum hac tandem manet, donec per claves, aut per contritionem in ordine ad claves, sublata fuerit. Invenit tamen tertia haec Leviticis inter & Evangelicos Sacerdotes similitudo liminam inter utroque dissimilitudinem. Levitici enim Sacerdotes nulla verborum arte in corpus lepra infectum efficaciter agere poterant: nostri vero Sacerdotes in animam peccati labe foetidam agere poterant, eamque virtute sibi Christo indita ex terra super nivem dealbant. Id porro a ceteris Sacerdotibus constanter agnunt, nec usquam negavit, nec in dubium vocavit Hieron. Quae igitur mens Sancti Doctoris? Una haec, ut eorum temeritatem castiget, qui quasi pro arbitrio peccatores sanare possint vel enecare, nulla

meriti vel demeriti habita ratione absolutionem negant aut concedunt; cum e contra pro officio suo, & peccatorum varietate, & Penitentium affectibus dignoscere debeant, ut scire possint quis ligandus sit, quise solvendus. Et vero, quod eo loci redarguit Hier. in Episcopis vel Presbyteris, qui clavium potestate abusi male ligabant aut solvebant, hoc utriusque in eisdem redarguisset, si vel indignos admisissent ad Baptismum, vel dignos ab eodem removissent. Atqui non ideo suam Baptismo virtutem admississe censetur. Ergo nec suam clavibus vim in objecto textu admississe censeri debet.

107 Inlt. 3. Ex Hieronymo, apud Deum non queritur sententia Sacerdotum, sed reorum vita. Atqui si Sacerdotes reum vere & proprie solverent, non tantum quaeretur vita ejus, sed & impendio queri deberet sententia Sacerdotum. Ergo ex Hieronymo Sacerdotes vere & proprie non solvunt.

108 Resp. dist. maj. Non queritur Sacerdotum sententia, quasi hæc sufficiat seculis Penitentium dispositionibus. C. quasi hæc cum piis eorum dispositionibus necessaria non sit. Ne sane apud Deum queritur reorum vita, quia nemo reus solvi potest, nisi hunc Deus dignum judicet qui solvat. Tunc enim, ut Gregorius M. Hom. 26. in Evang. *vera est absolutio*

presbiteri, cum aeterni arbitrium solvat iudicis. Unde perperam & sacrilege Presbyteri vel damnate innocentem, vel solveere se novis arbitrat. Ac non ideo vel otiosa est absolutio, cum legitime profectur, vel venia jam obrepta mere declaratoria. Si ut enim & prævis requiruntur dispositiones ad Baptismum, & is tamen vere solvit peccata; sic & prævis ad Penitentiam requiruntur, citra dispensationem efficaciam ejusdem.

109 Objic. 4. Qui unanimi consensu docent potestatem ligandi & solvendi solius Dei esse, docent consequenter hominem per claves vere & proprie non solveere aut ligare. Atqui SS. Patres. Prob. min. 1. ex Cyrilliano Tract. de lapsis, ubi hæc habet: *Solus Dominus misereri potest.*

Penitentiam peccatis que in ipsum commissa sunt, solus potest ille largiri. 2. ex Ambrosio L. 3. de Spir. S. Cap. 18. *Per Spiritum Sanctum peccata donantur.* Homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non *jur alienius potestatis exercent;* 3. ex S. Chrysostomo Hom. 15. in Cap. 5. Matthei: *Liberate a putredine peccatorum, Christi profecto virtutis est: ut autem ad illa verum non revertantur, Apostolorum cura est ac laboris.* His concinnant ceteri, quorum illarum sit Aug. Sermon. 99. de verbis Evangelii S. Lucæ, alias Hom. 23. ex 39. ubi hæc explicans Christi verba: *Si cui dicitur*

miteris peccata, dimittuntur ei: Hæc est, inquit, Spiritus dimittit, non venis. Unde illi qui tumide dicit, *Ego dimitto, ego munda; ego sanctifico,* responderi vult S. Doctor: *Non ego, sed Christus.* Hinc rursum Tract. 3. in Joan. Sermon. inquit, *agere secundum Legem potest; solveere a reatu Legis non potest.* Ergo.

110 Resp. neg. maj. Qui enim docent potestatem ligandi vel solvendi ad Deum pertinere, docent equidem 1. Deum primariam esse justificationis nostre causam; hominem vero ministerialem duntaxat; 2. eundem hominem quatenus ministerialem ligat aut solvit, non exerere potestatem absolutam, nullisque adstrictam legibus, sed ita constitutis Christo regulis adductum esse debere, ut qui eas vel indignos solvendo, vel insolentibus ligando, violaverit, non dispensator fidelis, sed iniquus dissipator illi-

mari debeat. Verum non ideo docent, hominem vere & proprie non solveere, seu in Penitentia, seu in Baptismo, cujus eadem est in presentis conditio que Penitentia. Id autem si de illis, certe de objectis Patribus constat, qui cum ex professo Montanitas & Novatianos oppugnaverint, quam dextra manu Ecclesie assererebant ligandi & solvendi potestatem, eadem sinistra abripere noluerunt. Unde ut objectos textus levi salamo perstringam,

Dico 1. ad Cyrillium, eos tantum ab ipso impeti Sacerdotes, qui intempertiva miltatione pacem lapsis restituebant ante expiata delicta, ante exomologesum factam criminis, ante purgatam conscientiam. Ecquis cum Sancto Martyre pacem hanc falsam, periculosam, immo exitiosam dantibus, & accipientibus nihil profuturam asserere dubitet?

Dico 2. Ambrosium, eo loci divinitatem Sancti Spiritus hinc probare, quod peccata vi propria dimittat? cum mera creatura, qualis est homo, in remissionem peccatorum ministerium quidem suum exhibere valeat; sed nullum alienius potestatis, quale scilicet eam exerceat Spiritus Sanctus, idell. suprema & divina, *jur exercere possit.* Inde autem quid contra nos?

Dico 3. Chrysostomi textum esse extra rem. Neque enim hic loquitur de potestate in Penitentia Sacramento exercenda, sed de ea duntaxat, quam extra Sacramentum exercent Ecclesie Pastores, cum per bona exempla & piis exhortationes jam renatos forcent in pietate, & a pristinis vitiis deterrent. Ceterum ad solam Christi virtutem pertinere ut a putredine peccatorum, seu per se immediate, seu mediante hominum ministerio liberet, nemo nisi blasphemus negaverit.

Dico 4. Augustinum Tract. 3. in Joan. hoc non velle, ut servus, quia causa tantum ministerialis & dependens, secundum Legem agat; cum a reatu legit pro nutu & arbitrio solveere, sit Dei solius, non hominis. Citata vero Homilia perstringit tumorem vel superiorem Donatistarum, qui Sacramentorum efficaciam ex sua privata pietate pendere rati, Sacramentum ab hæretico, malove Miostro, idell. ab eo omni qui Donatista non esset, collatum, nullius esse virtutis palam effundebant.

Objic. 5. Eadem est omni tempore absolutionis efficacia. Atqui absolutio quandoque saltem est mere declaratoria; puta cum invenit peccatum jam ante perfecta contritione deletum. Ergo.

Resp. 1. neg. maj. ad sensum objectionis. Ut enim absolutio non dicatur simpliciter declaratoria, hand requiritur ut semper peccatorem susceperat a mortuis; sed satis est ut ad eum suscitandum miltura fuerit, & hunc effectum pariat communiter. Quemadmodum, ut Baptismus dicatur Sacramentum Regenerationis, necesse non est ut eorumdem adultos regeneret, qui per calum Dei amorem jam fuerint regenerati; sed satis est ut de se vim habeat regenerandi, & de facto eos regeneret, qui ex prepotenti & rara Dei misericordia jam renati non fuerint.

Resp. 2. neg. min. Sicut enim sol per se & proprie ceram liquefacere dicitur, etsi hanc nonnumquam ex supposito igne liquefactam inveniat; sic & absolutio per se & proprie reconciliativa dici debet, etsi hominem quandoque jam reconciliatum inveniat; cum præsertim reconciliatus ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non sit adstrictus, uti docet Trident. Sess. 14. Cap. 4. Quapropter, si res poenitus inspi-

inipiantur, ut absolutio mere declaratoria dici posset, necesse foret ut peccatum semper pravia contritione delectum supponeret. Hoc autem licet a Theologis non paucis, precipue ante Tridentinam Synodum, admittum fuerit, procul rejiciendum existimamus.

- 113 Obj. 6. Ut opinio nostrae contraria admitti possit, satis est ut *salvare* idem plane sit ac *solutum declarare*. Atqui 1. Judex in exteriori foro injuste accusatum absolvere dicitur, cum cum innocentem esse declarat. 2. Peccatorem absolvisse dicitur Christus Luc. 17. licet tantum dimissa ipsi tunc peccata sua renuntiaverit. 3. Et qui peccata jam pluries absoluta confiteatur, non mendaciter dicitur a Sacerdote, *Ego te absolvo*; & is tamen non absolvi vere, sed absolutus declaratur. Ergo.
- 114 Resp. ad 1. neg. cum. Idem enim tibi vult *absolvere* in Penitentia, quod *absolvere* in Baptismo; in hoc porro non idem est *absolvere*, ac *absolutum declarare*.

Nec nocent objecta exempla. Non 1. Judex enim injuste accusatum simul absolvit a falsis criminacionibus, & innocentem declarat. Absolvit, inquam, extrinsece, prout extrinsece accusatus erat.

Non 2. Utrumque enim praestitit Christus; nimirum & Peccatorem absolvit, cum in ea caesente illam succedentis caritatis flammam, quae vitia omnia consumit; & ipsam a peccatis liberam esse declaravit in domo Pharisei; quod jam supra.

Non 3. Cum enim ad eum, quem jam pluries a certis peccatis absolvit, dicit Sacerdos: *Ego te absolvo*, non dicit, *Ego declaro tua tibi dimissa esse peccata*: id enim satis inutile foret respectu Penitentis, qui certius toto in se caesente illam succedentis caritatis flammam, quae vitia omnia consumit; & ipsam a peccatis liberam esse declaravit in domo Pharisei; quod jam supra.

Non 3. Cum enim ad eum, quem jam pluries a certis peccatis absolvit, dicit Sacerdos: *Ego te absolvo*, non dicit, *Ego declaro tua tibi dimissa esse peccata*: id enim satis inutile foret respectu Penitentis, qui certius toto in se caesente illam succedentis caritatis flammam, quae vitia omnia consumit; & ipsam a peccatis liberam esse declaravit in domo Pharisei; quod jam supra.

ARTICULUS QUARTUS.

De Penitentia in culpam, sic & poena reatum tollit.

- 115 **C**ERTUM est apud Pseudoreformatos, ut & apud Catholicos, 1. eternam poenam lethali culibet peccato respondere. *Tumidis enim, & interdentis, & exorati, & homicidis, & homicidibus, &c. pari ilorum erit in flagro ardenti igne & sulphure*, Apoc. 21. 8. 2. esse aliquam temporalem poenam, mortem scilicet & hujus vitae miseriam, quae nulla Penitentia expungatur; 3. esse & aliquam, quae dilui possit, seu per Baptismum, seu per vni Martyrii, seu per ardentissimam contritionem. At contravertunt fidem inter se, ad delicta per Penitentiam culpa, delatae semper reatus cuiuslibet poena temporalis. Affirmant eum Lutherani Calviniani, atque hinc inferunt 1. vanam esse Purgatorii & Indulgentiarum fidem; 2. peccatorem qui semel ab iniquitatis via respicit, ad nullam omnino pro praeteritis lapsibus satisfactionem teneri. Qua de re sic

CONCLUSIO. Quoties per Penitentiam tollitur reatus culpa, tollitur & reatus

reatus poena aeterna; ac non tollitur semper, sed saepius manet reatus poena temporalis. Utraque pars est de fide.

Prob. 1. pars, 1. ex Apostolo Rom. 8. 1. *Nihil damnationis est in qui sunt in Christo Jesu*. Sed quibus dimissa est per Penitentiam culpa, illi sunt in Christo Jesu per gratiam justificationis. Ergo liberi sunt cum a peccato mortali quod est causa damnationis, tum ab ipsa damnatione.

2. ex Triad. sess. 6. Cap. 14. ubi declaratur, *Satisfactionem, poenitentiam, elemosinas, orationes, & alia spiritalis vitae exercitia praestari, non esse videnda pro poena aeterna, quae vel Sacramento, vel Sacramento voto sine culpa remittitur, sed pro poena temporalis, quae vel sacra Littera docent, non tunc semper, ut in Baptismo fit, dimittitur.*

3. Quia, ut bene eadem Synodus ibid. Cap. 7. nunquam remittitur peccatum mortale extra infusionem gratiae sanctificantis, quae homo ex injusto fitustus, & ex inimico amittit, ut fit heres secundum spem vitae aeternae. Sed qui justus est, Dei amicus, & vitae aeternae heres, is aeterna poena obnoxius esse nequit. Ergo.

Prob. 2. pars, quoniam, ut statim aiebat Trident. sacra Littera exortim 119 dicitur, Prob. inquam, pluribus Scripurae exempla. Gen. 3. Protoparans Adamus in delicti sui poenam id audiit a Deo: *Maledicta terra in opere tuo. In sudore vultus tui vesceris pane, pulvis erit, & in pulverem reverteris*. Atqui arumtas illas toto vitae decursu sensit Adam, licet & delicto suo eductus esset, ut dicitur Sap. 10. Ergo remissa culpa non semper remittitur temporalis poena reatus. Unde Irenaeus Lib. 3. Cap. 33. *Condemnationem transgressioni accepit homo, tedia & serventium laborum, & mandata poenam in sudore vultus sui, & converti in terram ex qua assumptus est. Similiter & mulier tedia & labores, & generat, iustitiae partem, &c. ut neque maledicta a Deo in totum present, neque sine intertatione perseverantes Deum contemnerent.*

Num. 12. condonat Deus Mariae peccatum mormurationis adversus Moysen: Atqui nihilominus jubet v. 14. eam septem diebus extra castra a populo separari.

Num. 20. Excluduntur Moyses & Aaron a terra promissionis, eo quod increduli fuerint ori Domini ad aquas contralidimus, verl. 11. & 24. Atqui dubio procul uterque suam hanc noxam subibri Penitentia diluerat: Ergo diluto etiam peccato manet reatus poena.

2. Reg. 22. David sceleris sui veniam promeretur, & recipit in Nathanis verbis: *Domine transisti peccatum tuum, non mortis*. Atqui tamen propter idem scelus gravissimis poenis afficitur, *Peccatorem, &c. Propheta, quoniam blasphemare fecisti inimicos Davium propter verbum hoc, filius qui natus est tibi, moris morietur. Neque ob poenitentis Regis lacrymas tractata est ea, quam ante audierat, comminatio: Non recedat Dabus de domo tua, eo quod desperaveris me, & tuleris uxorem Uria*. Atqui hic indicitur poena Davidi, non solum in emendationem ejus, aut aliorum terrorem, uti cum Dabus respondit Novatores, sed in poenam perpetrati criminis. Nimirum *quoniam blasphemare fecisti inimicos Davium; & ceteros contempseris Deum, &c. Ergo.*

Neque alia est novae Legis ratio, quam fuerit antiquae. Mora enim & aliae vitae hujus arumtas totidem sunt ut plurimum peccati poena, Atqui

Atqui morti subiacent & ætæternæ vitæ et etiam quibus in Baptismo dimissum est peccatum originale. Ergo sublato peccato manent pœnæ, non ad executionem virtutis, uti patet in infantibus, sed ad ultionem peccati.

Ex his, ad præoccupandam hereticorum cavillationem, sic argumentor cum Gregorio de Valentia Tom. 2. disp. 6. q. 17. p. 5.

174. Si quibusdam certorum peccatorum reis decreta est a Deo post remissionem culpam temporalis pœnæ, non dubium est quin aliis, plus æque vel minus reis, congrua peccato suo pœnæ decernatur. Atqui constat, quibusdam certorum peccatorum reis temporalem penam a Deo constitutam esse. Minor patet ex dictis. Prob. Itaque Major. 1. quia nulla est ratio, potissimum in Scripturis que una sunt Adversariorum regula, cur Deus temporalis pœnæ peccatorem hunc plectat, istum vero æque vel magis reum impunitum dimittat. Est vero e contra, cur omnes pari sancte materiam habeant. Hinc Aug. Tract. 124. in Joân. *Proditio est pœnâ ipsam culpa, ne pars peccatoris culpa, si cum illa fuerit & pœnâ. Ac per hoc vel ad emendationem labilis vita, vel ad executionem necessaria patientia, temporali ter hominem detinet pœnâ, etiam quem jam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa.*

2. Quia Deus inviolata lege *Opus homini reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis*, ut dicitur Job. 34. cui consonat Psalm. 61. Prov. 24. Rom. 2. Ergo si hunc temporaliter plectit, plectit & alium. Atque id quadratenus debet, ut nulla erga peccatores omnes proportio aliquem acceptationis personarum umbram effugiat.

120. Prob. 2. ex Patribus, quorum alii etiam nostram expresse constitunt, alii consequenter, quatenus docent homini etiam a peccati mundato opus esse jejuniis, oratione, elemosinis, carnis afflictationibus, ut peccata sua redimat, componat, & regat, iudicem suum placando. Ita Origenes Hom. 15. in Levit. ubi pia hæc opera vocat pretium, quo peccata redimuntur.

Cyp. Epist. 3. & 8. ubi tradit satisfactionibus delicta radimi, & sordes post Baptisum contractas elemosinis abluí.

Ambrosius Lib. ad Virgineam lapsum, ubi grande scelus grandem necessarium habet satisfactionem. Quibus concinit id eisdem S. Doctoris Lib. 7. in Luc. *Compensatione caritatis.* *Vel satisfactio ut quovismode peccati pœnâ dissolvitur.*

174. 3. Aug. in Psalm. 50. ubi hæc: *Aliquando Deus, cui non scis in futuro sæculo, corripit eam de peccato in isto sæculo. Nam & ipse David, cui delictum jam fuerat per Prophetam, Dimissum est peccatum tuum, evenerunt quædam que imputat erat Deus PROPTER ipsam peccatum: Et rursus Leviticum dilexisti, id est, Impunita peccata etiam eorum quibus expiatis, non reliquisti. Sic protogasti misericordiam, ut servares & civitatem: ignoscis consenti, sed seipsum puniunt.*

174. 4. S. Greg. M. Lib. 9. Moral. Cap. 34. altus 17. *Delictum sine ultione non deserit Deus: aut enim ipsum hoc homo in se peccatis punit, hoc Deo carum homine vindictis peccati. Sic David post confessionem audiit verum: transiit peccatum tuum, & tamen non post satisfactionem & fugavit, reatum culpa quam perpetraveras, exolveri. Sic nos salutis iudicium*

culpa peccati peccatis absolvitur, sed tamen reatum ipsius culpa diluente, absolvi quoque, carnaliter elimitur: ubi conclusio nostra & traditur, & invicere probatur. Quod enim reponit Kenonius, hæc Patres inconsiderate exclusi, eosque, cum talia scripserunt, hyperbolice magis locutos quam veres, non tam inconsiderata est hyperbole, quam putidum evanidi crederi debuerunt. De his multo plura de sæculo in sæculum dabit Bellarminus Lib. 4. de Regit. Cap. 9.

121. Prob. 3. Quia est Deus, ut æternam, sic & omnem penam cum culpa remittere possit, hand tamen docet id ab ipso fieri. Sane enim, ait Trid. sess. 14. Cap. 8. *Divina iustitia ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptisum per ignorantiam deliquerint, aliter vero qui semel a peccatis & damnationis servitute liberati, & accepto Spiritu Sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contristare non formidaverint. Et divinam clementiam docet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta, peccata leviora putantes, veluti injuri, & contumeliosi Spiritui Sancto, in gratiam labamur. Procul dubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi freno quodam coercent hæc satisfactoria pœnæ, cautionesque & vigilantiores in futurum penitentis efficiunt, moderant quoque peccatorum reliquias; & vitiosus habitus male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus salum, &c. Ergo debuit utique, qui suavitè & fortiter omnia disponit Deus, peccatori etiam converto Pœnitentiam tot-honorum feracem constituere.*

Objic. 1. cum Kenonio: Ex allegatis supra textibus colligi nequit, dimissum peccatum satisfactoris pœnis redimi debere, nisi constet eodem textus de prædictis pœnis intelligi debere. Atqui non constat. Textus enim qui de pœnis ad exercitium patientia & peccati fugam inflicti exponi possunt, de pœnis satisfactoris perpetram intelliguntur. Atqui adducti supra a nobis textus exponi possunt de pœnis, &c.

Resp. ad 1. & 2. neg. min. 1. quia textus illos nostro Catholicorum sensu intellexit universa Traditio; quin & diu Lutherus ipse, ut alibi Deo dante ostendemus. Porro boni consulet humilis modellusque Kenonius, si Scripturam Patrum sensu potius quam ipsius interpretetur.

2. Pœnæ, que propter peccatum præteritum & dimissum infinguntur, in peccati vindictam & satisfactionem infligi merito dicuntur, non autem vel ad simplex virtutis exercitium, vel ad alterius similis peccati cautelam. Atqui pœnæ quas recensuimus propter peccatum præteritum infligi dicuntur. Et vero quid sibi vult illud Michæ 7. *Item Domini portabo, & Pœnitentiam peccati ei, nisi istud: Esti jam Dei amicus, mala quæcumque mihi a Domino obvenerint, patienter feram, quoniam iis peccando, non dignum feci. 3. An mors Moyis & Aaron in deserto eos potuit facere exinde cautiore?*

Objic. 2. id Ezech. 18. *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus suis, omnium iniquitatum eius non recordabor ibid. 33. Omnia peccata eius que peccaverit, non imputabuntur ei. Idem alibi innumerum alii textus, in quibus exhibetur Deus uti post tergum vel in profundum peccata semel dimissa projiciens, eaque non imputans. Atqui in opinione nostra recordaretur Deus illius etiam iniquitatis, de qua quis Pœnitentiam egerit. Ergo.*

Resp.

125 Resp. 1. Hinc sequi nullum usquam hominem in hac vita, post dimissam sibi culpam, temporali pena fuisse absolum. Id autem falsum esse constat, ut adversarii plures, qui solum negant hanc dimissi peccati vim, & illam generali lege a Deo constitutam esse.

126 Resp. 2. dist. maj. Cum impius agit Poenitentiam, Deus iniquitatum ejus non recordatur, necne ea imputat ad penam aeternam, sed eatenus tegit, & proijcit in profundum, C. Ad temporalem, Subd. Non recordatur, si impius veri & vehementissimo Poenitentiae sensu peccatum omne expungat, prout Magdalena, Paulus, & alii quibusdam eximie caritatis Poenitentibus contingere potuit, C. locus, N. Itaque peccati per sinceram Poenitentiam delicti non recordatur Deus in furore suo ad aeternam penam: ut illius recordatur in misericordia sua ad penam temporalem: tum ut majoris mercedi aulam praebeat his quos corripit, ut etiam fatentur adversarii, tum ut animas sua jam dilectas amplius laevet, & in eis vel rubiginis umbram peccato adhaerentem detergat. Atque id non est proprie recordari iniquitatis: quia temporales id genus poenae, non modice tantum, sed reipso nulla iure, si comparentur vel ad aeternam, quas promeremur, vel ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis.

Consenti. eo modo obliviscitur Deus iniquitatum peccatoris, qui ad ipsum ex toto corde convertitur, quo obliviscitur iustitiarum illius qui ad peccatum defecit: Aequa enim est utriusque ratio apud prophetam. Atqui Deus, licet iustitiae iustitiarum obliviscatur quoad vitam aeternam, non tamen eas temporales aliqua mercede defraudat, ut docent S. Chrysost. Hom. 67. Hieron. in Cap. 29. Ezech. Aug. Lib. 17. de Civ. Dei. C. 15. Ergo a contrario, Sic. Ita Gog. de Valentia.

127 Obijc. 2. Cum Luthero in Lib. de Capt. Babylon. Christus cum adulteram absolvit Joan. 8. non aliam aequa satisfactionem exegit, nisi ut deinceps bene viveret. *Fate*, inquit, *& noli amplius peccare.* Idipsum contingit cum sit sep paralytico, seu Magdalene peccata dimisit Salvator. Ergo.

128 Resp. neg. cons. quae ex adductis exemplis pessime deducitur. Quod enim spectat ad mulierem adulteram, 1. non constat ex Scriptura an Christus illam absolverit a peccato, an solum a lapidatione adhaerens illi dicitur liberaverit. Certe, ait Bellarm. ibid. Cap. 11. verba istius: *Nec ego te condemnavo: tunc & noli amplius peccare.* id vult significare videntur: Neque ego te lapidari velim: sed cave ne eodem peccato in idem periculum recidas. 2. Illo suum adulterae peccatum dimiserit Christus, ut paralytico & Magdalene, annon tantum in eis parere potuit contritionem, ut nulla super satisfactione opus esse iudicaret. 3. An quia Christus de satisfactione sinit, nullam exegit deinceps? Annon lutram Magdalene Poenitentiam praevenerat, &c. 4. Nonne Christus ut suam excellentiae potestatem simul & mansuetudinem commendaret, potuit singulari privilegio penam omnem simul cum culpa remittere? inde vero quid contra solitas providentiae ipsius leges toties alibi assertas?

129 Obijc. 3. ex Rom. 8. ver. 1. *Nihil damnationis est in qui sunt in Christo Jesu: nisi in his fuerit damnationis non parum, si temporali poena obnoxii forent.*

130 Resp. neg. min. obijc. enim ut damnationis instar habeantur poenae, quae divinum iustitiam exarant, quae quasi frango quodam revocant a peccato, quae

quae tandem aeternam gloriae pondus operantur in nobis. Atqui poenae, quas vel immittit Deus, vel sponte imponimus nobis, vel ab Ecclesiae Ministris injunctas lubenter suscipimus, divinam iustitiam exarant, &c. ergo has poenas non excludit Apostolus a tenentis in Christo, tum eorum mortem aeternam. Et hoc sensu damnationis nomen fuit, tum eodem Cap. his verbis: *Quorum damnatio iusta est* tum & his Cap. 12. *Ipsi sibi damnationem acquirunt.* Et vero quod damnationem vocat Apostolus v. 1. illud mortem vocat v. 2. his verbis: *Lex spiritus vitae in Christo Jesu liberavit me a lege peccati & mortis.* Atqui vox mortis hic aeternam mortem indubie significat, cum ab ea sola immunes sancti reusuntur in Christo. Ergo & verbo damnationis aeternam tantum exprimit. Ergo qui nihil nisi in Scriptura vident Pfendoreformati, Scripturam eundem intelligunt.

Obijc. 4. Eodem modo remittit nobis Deus debita nostra, quo nos debitoribus nostris; id enim postolari vult & spondet in Oratione Dominica. Atqui debita remittimus debitoribus nostris citra ulla illius poenae impositionem. Ergo & Deus.

131 Resp. dist. maj. eodem modo remittit Deus, id est sincere, & ex tota cordis propensione, C. Eodem modo, quasi dimissam culpam nunquam peccat, N. quamquam nec ex hac parte discrepat homines a Deo. Parer enim cum eam diligit filium corrigere: Nec redargui potest, qui agit ut ablata sibi restituantur tanta vel fortius bona.

132 Insi. Remisso debitorum ex parte Dei plena est & perfecta, Atqui talis non erit, nisi omnem prolixam penam dimittat.

133 Resp. neg. min. Est enim plena, quia modicum hoc quod exigit Deus (modicum dico comparate ad aeternam penam, quae a Deo misericorditer relaxatur) & in plenius nostri bonum exigit, & abunde praestandum solvamus, Est etiam perfecta, quia debitoris conditioni perfecta proportionata est. Is namque, nisi pro delicti mensura mensuram plagarum sibi imminere videret, in eadem quae deservit vitia facile relaberetur.

Obijc. 5. Satisfactio Christi copiosa fuit & cumulata. Atqui si tenetur homo pro peccato satisfacere, mortua fuit satisfactio Christi, ne dum copiosa redemptio. Prob. Min. Non offertur satisfactio, nisi adhuc superest debitum aliquod quod perfolutum non fuerit. Atqui ubi superest debitum, quod perfolutum non fuerit, non potuit praecedere copiosa & abundantissima satisfactio. Ergo.

134 Resp. 1. Ut supra, argumentum hoc in ipsos etiam adversarios recidat, cum hi fateantur, e Sanctis per merita Christi cum Deo reconciliatis fuisse aliquos qui propter injurias antea Deo illatas puniti fuerint.

135 Resp. 2. ad 1. neg. min. Quemadmodum enim tamen si satisfactio fuit oratio Christi, adhuc tamen orare debemus; neque orando divina detrahunt orationi: sed e contra, tum quia sic ordinem a Christo praescriptum sequimur, tum quia totam suam vim habet oratio nostra ab oratione Christi: Sic & illdem de causis satisfaciendo, divinum commendamus satisfaciendum; ne dum e quidpiam deperire velimus.

136 Ad 2. neg. maj. Offertur enim satisfactio pro te jam perfoluta, sed obis possessionem certis conditionibus alligavit Christus: sicut funditur oratio pro te jam in gratiam nostri obteuta, sed quam Christus a nobis de

falso obtineri noluit, nisi & hanc nos in ipsis nomine deprecaremur. Quapropter solvit Christus in actu primo debiti nostri pretium superabundans: at debitum illud in actu secundo expungit noluit, nisi illud per bona opera, quae plus ejus sunt, quam nostra, redimere conaremur. Unde satisfactio nostra non est pretium redemptionis, quod superabunde exolvit Christus, sed medium quo pretium sanguinis Christi nobis applicatur. Nec magis nocet applicatio hae in infinito valori satisfactionis Christi, quam sacramenta & nodes, sine qua fructum passionis Christi non percipi fatentur Protestantibus. De his ad Trid. sess. 14. c. 8.

139 Inquit, illis nobis profuit obedientia Christi, quam nocuerit obedientia Adae, Rom. 7. 15. Atqui e contra erit, nisi Deus poenam omnem & culpam simul tollat. Ergo.

140 Resp. neg. min. Ut enim plus proficit obedientia Christi, quam nocuerit Adae peccatum, haud necesse est ut simul & semel omne malum a Protoparente inveniam tollat: alioqui & omnes vitae hujus miseriae & mortem ipsam tollere debuisset. Sed sufficit ut vel haec tandem tollat, vel in aliquid nobis melius commutet. Atqui poenam tollit Christus per suas Poenitentiae nostrae exercitationes, quarum ipse fons est & principium. Miseriae vero & ipsam mortem in aliquid melius commutat: quatenus in iis sponte susceptis uberiorem Sanctis suis meritum & gloriae sortem constituunt. Ergo plus in nostra etiam hypothesi prodest Christi obedientia, quam nocuerit Adae peccatum.

141 Obijc. 6. SS. PP. satisfactio nostra necessitatem excludunt. Sic Ambrosius Lib. 10. in Luc. n. 88. *Lactyras Petri lego, satisfactionem non lego.* Sic Aug. lib. 2. de peccat. merit. Cap. 34. nu. 54. *Respondemus vitae hujus labores ante remissionem esse supplicia peccatorum, post remissionem autem certamina exercitationesque iustorum.* Et in Plal. 84. *Operuisti omnia peccata eorum: ut non illa vindicare.* Sic Chrysost. Hom. de Poenit. Sec. *Imponit nobis Deus poenam, non de peccatis supplicium sumens, sed ad futura nos corrigit.* Atqui haec ipsissimum sunt Calvinii systema.

142 Resp. neg. min. quae nullum in objectis textibus praesidium habet. Non in Ambrosio, cuius ex tantum mens est S. Petrum crimen suum debuisse, non autem exolvuisse, prout ille faciunt, qui ut suam bilis culpam exprobrantibus satisfaciunt, eandem pro virili imminere student. Unde apud S. Doctorem satisfactio eo loci idem est ac excusatio, apologia quaedam ac defensio. Atque id demonstrant haec quae continuo sequuntur verba: *Quod defendi non potest, alibi potest.* Et vero ad quid pertinet lacrymae, nisi ut scelus suum diluere? Certè, aiebat supra Ambrosius: *Grande sceleris gradem habet necessarium satisfactionem.*

143 Non in Augustino, is enim vult dumtaxat, miseris quae sunt supplicia peccati, hoc etiam post condonatum peccatum accedere utilitatis, ut iusti qui eas patienter ferunt, proficiat ad virtutis exercitium; ita ut si per hoc Deum magis ac magis sibi devinciant. Quapropter sic statuit S. Doctor mortem esse exercitationem virtutis, ut eandem non neget esse praeteriti peccati poenam. Certè Lib. 12. de Civ. Dei, c. 6. utrumque simul conjungit. Cum, inquit, ex primi hominis perpetuata propagine poenitentia dubio sit mors poenitentis: tamen, si pro pietate iustitiaeque pendatur, sit gloria resurgentis: & cum sit mors peccati retributio, aliquando imperat ut

nihil retribuatur peccato. Et vero an mors infantibus, aut iustis, qui subitò casu rapiuntur, virtutis exercitium esse possit? Ita Tournely, witauf, &c. Et altero textu sequitur equidem Deum hic operite peccata quae dimittit, ut eadem aeterna poena non pleat: non autem ut nullam poenam de his ultionem sumat ad tempus. Contrarium licentius probant Augustini textus hic passim adducti.

Non in Chrysostomo, quicum libenter fateatur, Deum in peccati poena, non tamen, ut terreni Judices solent, querere vindictam: sed quod patris optimi est, utilitatem eorum quos pleat: ita ut misericordia & veritas obviant sibi, iustitia & pax sese ostendant. Quod autem pro peccato satisfactionem deberi non neget S. Doctor, hinc liquet quod ibi, aasserat, *peccatores non manere multos, his a Deo constituta poenam, non remitti supplicium* &c. Ita idem witauf.

143 Non exigit Deus ab homine pro offensa ejus quidquam quod vires ejus omnino superet. Atqui si satisfactionem exigeret pro offensa, exigeret quidpiam humanas supra vires positum. Ad veram enim satisfactionem duo requiruntur, 1. ut par sit offensa; 2. ut hic ex alias indeditis. Atqui utraque nec conditio humanas vires excedit. Prima quidem, quia offensa infinite finita hominis satisfactio par esse non potest. Secunda vero, quia nihil Deo offerre potest mortalis homo quod eadem innumeris titulis non debeat. Ergo.

144 Resp. 1. dist. min. si satisfactionem exigeret rigorosam, qualis fuit Christi, C. si satisfactionem exigit, veram quidem, sed minus rigorosam, N. Satisfactio rigorosa transcendit hominis vires, quia nihil Deo retribuere potest, quod non acceperit, nihil quod de se & per se illatum Deo injuriam adaeque compenset. Veram non ideo cuius satisfactio impari alicui debet, si enim vere & proprie mereri potest, prout alibi probavimus, quidni vere & proprie satisfacere possit. Fateatur tamen cum citato mox Theologo, satisfactionem nostram, nedum sit ad strictos juris apices, multiplici titulo imperfectam esse; eam enim favor & gratia Dei multiplex praecedat & comitatur. Nam 1. Sponsorem pro nobis accepit; immo & dedit, in quo uno possumus quidquid possumus. 2. Aeternas poenas, quas iure summo a nobis repetere poterat, commutat in temporales. 3. Haec poenas, quas & graves & diuturnas esse oportebat, brevi & exiguo labore reddimmi misericorditer consentit. 4. Gratiam praebet, unde deponit satisfactio nostra quidquid virium & valoris habet. 5. Satisfactionis instar habere dignatur opera quae ut alio, nec uno, nomine debita exigere possent. Haec idem Parisiensis Magister, qui addit, ad Ecclesiam deservitum non esse, an ea etiam satisfactio, quae ab homine etiam iusto dependit Deo pro poena temporali, sit ex condigno: cum haecenus ea de re variè Scholae, decernantibus aliis pro condigno, aliis pro congruo; aliis excludentibus utrumque, vel ab utroque praescindentibus, ita ut rem totam ex sola Dei benignitate, ac liberali promissione pendere velint.

145 Obijc. 8. Deus gratis peccata remittit, iuxta id Rom. 7. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quam est in Christo Jesu.* Atqui ubi est gratuita remissio ex parte Dei, nulla exigi potest satisfactio ex parte hominis. Nihil enim opponitur magis gratuite remissioni, quam satisfactio; cum haec ad iustitiam pertineat, illa ad gratiam.

H 3 Resp.

146 Resp. 1. retorq. argumentum cum Societatis satisfactionem Christi impugnantibus. Deus gratis remittit peccata. Atqui ubi est gratuita remissio ex parte Dei, nulla potest esse ex Christi parte satisfactio. Ergo &c. Quemadmodum igitur, ut argumentum hoc elevare Calviniani, reverterentur & Deum gratis remittere peccata, quia gratis Filium suum dedit, quod ex redimerentur; & tamen satisfecit Christum, quia pro delictis nostris passus est: sic & remittimus nos, Deum gratis ipsam etiam peccati penam remittere; quia & aeternam commutat in temporalem; & id omne operatur in nobis, quo temporalis hae pena redimatur. Unde.

147 Resp. 2. neg. min. Ut enim Deus & gratis remittat penam peccati, & pro ea nonnullam satisfactionem exigat, sufficit ut gratis donet illi unde satisfaciatur. Atqui donat utrique: Cum ab eo bonum omne nostrum tamquam a Patre luminum descendat. Ergo.

148 Inst. Si peccata nostra eo gratis remitti dicuntur, quod Deus tribuat nobis satisfaciendi gratiam, dicendum erit, ea Christo etiam, qui hae in se suscepit, gratis condonata fuisse. Impium consequens. Min. patet. Proh. Maj. Qui gratis accepit id, unde satisfecit pro nobis, ei gratis condonata sunt peccata nostra. Atqui Christus gratis accepit & corpus, & alia dona per quae satisfecit. Ergo ei gratis dimissa sunt quae in se suscepit humani generis peccata.

149 Resp. Ad 1. & 2. neg. min. Christus enim non tam humanitatem accepit, quam proprio natu assumpsit; & ideo quae soluit, obtulit fuisse dicitur. Item vero assumpta humanitate, non aliena, sed sua tantum virtute indiguit, ut iniquum operibus suis valorem impenderet. Ergo ex propriis, & simul ex indebitis satisfecit. Ergo non gratis, sed merito magno redemit nos. Nos contra & meriti principium, & meritum ipsam a gratia in nobis, non tamen sine nobis, cooperante recipimus.

150 Obijc. 9. Remissio peccatorum fit in Poenitentia per virtutem passionis Christi. Atqui passio Christi abunde satisfactoria est pro peccata, ut & pro culpa. Instio pro peccata magis quam pro culpa. Ergo.

151 Resp. dist. maj. Est per virtutem passionis Christi, sed secundum aliquam tantum mensuram applicata. C. applicata secundum id omne quod habet efficaciam & virtutis. N. atqui. Pariter dist. min. passio Christi secundum totam sui virtutem est abunde satisfactoria, C. passio Christi, prout hanc Christus applicari voluit. Subi. est satisfactoria, quatenus est principium satisfactionis nostrae, C. per se simpliciter, & lectis hominis cooperatione. N. Sane non minor est satisfactio Christi efficacitas in Poenitentia, quam in Baptismo. Ergo ut in Baptismo culpam omnem simul & penam tollit, sic & in Poenitentia tollere poterat. In ea autem collis poluit Christus, ne ingrati, qui post acceptam gratiam relapsi sunt, ea cum indulgentia traquerentur, quae, cum primum renati sunt in Christo, excepti fuerit. Id autem non magis vni satisfactionis Christi crederetur, quam vel bona opera, vel Sacramenta, quae ab adversariis usurpantur, Christi meritum inferrent. Sed simpliciter de his, quae ex supra dictis sit intelligi debuerat.

152 Inst. Pena temporalis facilius remittitur, quam aeterna. Atqui pena aeterna in Poenitentia remittitur per passionem Christi. Ergo a fortiori pena temporalis.

Resp.

Resp. dist. maj. facilius remittitur, per se loquendo, transeat. (Quid enim est facilius respectu Dei dicere: Dimittantur tibi peccata tua; an dicere: Surge & ambulat?) Facilius dimittitur posita Dei ordinatione, N. Hac enim ordinatione constitutum est, ut & aeterna pena mutetur in temporalem, & pena haec temporalis aequis Poenitentiae laboribus redimatur. Quod autem nonnulli laboribus plurimum indiget, difficilior tollitur, quam quod sola eget Sacerdotis absolutione.

Objc. 10. Remota causa removetur effectus. Atqui per Poenitentiam 154 removetur causa peccati, nempe culpa. Ergo.

Resp. neg. maj. quae & in physicis falla est, cum remoto igne calor din periret; & in artificialibus, cum percreante Architecto, non corrumpat edificium; & in moralibus, cum praeterente Baptismo non praetereat peccata; & sublata per ipsum noxa originali subsistant penales quae ab ipsa profluunt. Quidni ergo pariter remota culpa maneat reatus peccati, sicut elapso peccati actu manet reatus culpa. De his rursus aliquid infra, ubi de necessitate satisfactionis.

ARTICULUS QUINTUS.

An Poenitentia ita tollat peccatum ut nunquam reviviscat.

QUAERITUR an peccata in Baptismo vel in Sacramento Poenitentiae 156 deleta, reviviscant, cum is cui dimissa fuere, in novum peccatum prolabitur. Haec porro peccatorum reviviscentia duplici sensu, bene, vel male intelligi potest, 1. ita ut peccata jam deleta redeant secundum genus vel speciem, pura ut qui ante Poenitentiam furabatur, deinde vel alia vel eadem sinata incipiat, 2. ita ut peccata jam deleta proprie redeant vel physice & quoad entitatem; vel moraliter, & quoad eandem numero malitiam, quae transierat, 3. ita ut redeant, non numerice quidem, sed imputative, tum quoad maculam, tum quoad reatum peccati; adeo ut Deus, qui prius peccatum condonando, remittiverat tunc non averfandi hoc numero peccatum, tum & illius puniendi, in postillud regreditur, & tacitam a se condemnationem rescindat; & hoc aliqui vocant reviviscere simpliciter, seu quoad omnem effectum; 4. ita ut redeant improprie & secundum quid, si nempe peccatum veniam consequens, fiat gravius tum quoad maculam, quam quoad reatum; quia plus odii & peccati meretur is cui jam remissa fuit iniquitas sua, quam cui gratia haec nunquam concessa fuerit. Jam.

Certum est 1. peccata semel deleta reviviscere posse secundum genus 157 & speciem. Neque enim justificatio per Baptismum, aut Poenitentiam collata hominem facit impeccabilem. Hinc monet, nec perperam monet Apostolus, ut qui furabatur, iam non furetur, Eph. 4. 28.

Certum est 2. peccatum non redire quoad entitatem physicam, seu quoad actum: quod enim semel deluit, idem, saltem de lege communi, redire non potest. 158

Certum est 3. nec redire peccatum moraliter quantum ad eandem numero malitiam, tum quia hic militat ratio unoq. allata; tum quia malitia haec, vel a Deo poneretur, vel ab homine. Non a Deo, qui malitiam 159

auctor esse non possit. Non ab homine, qui prateritum quid reproducere nequeat. Unde tritum id, a privatione non dari regressum ad eandem numero formam.

160 Tota igitur questio in eo est, an peccata semel condonata reviviscant imputative, id est, an Deus hæc quasi nunquam condonata, oderit aut puniat, vel simpliciter & absolute, vel secundum quid & aliquotantum sensu. Primum affirmant aliqui de omnibus peccatis. Alii tantum de odio fraterno, Apollonia a fide, contemptu confessionis, & dolore de facta olim Poenitentia, quod eo distincto expressum voluerit,

Frateri odium, & Apollonia fide, spernitque lateri,

Primumque piget, pristina culpa redit.

Alii demum de omnibus negant; Quibuscumque fit.

CONCLUSIO I. Peccata semel per Poenitentiam vel aliter dimissa, non redeunt simpliciter & absolute.

161 Prob. 1. Si peccata semel condonata reviviscerent simpliciter & absolute, vel quoad culpam reatum, vel quoad reatum penæ, vel quoad utrumque simul. Atqui nullum ex his certo vel probabiliter dici potest; tum quia nullum est ex his, quod ex Scriptura vel Traditione deduci possit; tum quia contrarium ex utraque colligitur; 1. enim Rom. 11. *in peccatis suis dona Dei;* ergo quod donavit semel, non retrahit; 2. Ezech. 18. 30. dicitur pure & simpliciter; *Convertimini & agite Poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.* Atqui dubio procul esset in ruinam iniquitas, que sicut prius ad culpam aut penam imputaretur; 3. demum ubicumque dimituntur peccata, nulla apponitur conditio, que declarat eadem reditura esse, nisi homo in accepta iustitia perseveret. Porro rem tanti momenti non prætermisisset Scriptura.

Huc faciunt, tum ea facti textus loca, in quibus tribuitur Ecclesie potestas remittendi peccata, circa ullam futuri eventus conditionem; tum & ea, que adserunt peccatores conversos dealbari super nivem, eorumque peccata aboleri, exinaniri, in profundum maris projici. Sane enim de his, que prima data occasione, veluti planta ad tempus latentes erumperent, merito dicerentur?

Confir. ex Nahum 1. ubi pro eo quod habet Vulgata; *Non consurget duplex tribulatio,* legunt LXX. *Deus non punit bis in idipsum.* Sed si ad novi peccati positionem redirent antiqua peccata, Deus bis idipsum puniret, novam scilicet exigendo Poenitentiam pro eo quod jam Poenitentia pari diluere elset. Ergo.

162 Prob. 2. ex Patribus, quos in te vix controversa paucos adduxisse sufficiat. S. Prosper Resp. 2. ad object. Gallor. *Qui rediit a Christo, non in id quod remissum est, rediit, nec in originali peccato damnabitur.*

Gelasius Papa apud Gratian. dist. 4. de Poenit. cap. 24. final. *Divina clementia dimissa peccata in ultionem ulterius redire non patiuntur.*

163 Prob. 3. rationibus Theologicis. I. Si peccata actualia ad positionem novi peccati redirent, rediret & ipsum originale peccatum; cum ubi par esse ratio, par esse debeat effectus. Atqui non redit peccatum originis. Alioqui enim jam deleri non posset, seu a Baptismo, qui non iteratur; seu a Poenitentia, que ad ejus deleitionem instituta non est; seu ab aliis Sacramentis, que sunt vivorum; seu demum a contritione, cum hæc non iustificet, nisi cum voto Sacramenti Poenitentia.

II. Si reviviscerent peccata, utique per Poenitentia Sacramentum, quod iis remittendis institutum est, deleri deberent, prohibeque denno Ecclesie clavibus subijci. Atqui consequens totius Ecclesie praxi adversum est. Sane, ait Benediculus XI. Extrav. *Inter cunctas, l. de Privil. Absolutio est, quod per Poenitentiam dimissa peccata qui confiteri debent, & quod liberatus debitor adhuc ad solvendum remanet obligatus.*

III. Non potest peccatum prius per subsequens reverti, nisi per istud rescindatur remissio tum culpæ, tum & penæ a Deo facta. Hæc autem rescindi nequit, nisi sub ea conditione facta fuerit, ut si is, qui remissionem hæc consecutus est, iterum peccet, condonatio prior nulla censetur, & totum jus puniendi reviviscat. Atqui id licet a Deo sic constitui poterit, de facto tamen, ex benignissima ejus miseratione constitutum non est. Ergo. Ita Simonnet Universitatis Mussipontana olim Cancellarius, Tom. 9. p. 60.

Objc. 1. Deus ad Moylis preces Israelitis dimittit idololatricæ peccatum. Exod. 32. 14. Atqui tamen peccatum illud severe ultus est, uti ibidem promiserat v. 34. Ergo.

Resp. 1. locum hunc esse extra rem; neque enim prius illud idololatricæ peccatum puniit Deus ob peccatum subsequens.

164 Resp. 2. dist. maj. Dimisit Deus idololatricæ peccatum, quantum ad ali- quid, quia nempe non delevit totam gentem, prout v. 10. comminatus erat, & fecisset, nisi furorem ejus sedasset Moyses. C. Dimisit integre, & quoad omnia, N. Hinc v. 35. *Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli.*

Objc. 2. Constat ex pluribus Scripture locis peccata etiam dimissa redire in memoriam Dei. Hinc 3. Reg. 17. 18. Sareptana mulier ad Eliam ait: *Quid mihi & tibi, vir Dei? Ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates meas?* Hinc Psal. 78. 8. *Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum.* Et Psal. 108. 14. *In memoriam redat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini.* Atqui si dimissa semel peccata non redirent, Deus eorum non recordaretur.

165 Resp. dist. maj. peccata quoad culpam tantum dimissa, redeunt in memoriam Dei, Esto. Dimissa quoad culpam simul & penam, N. In objectis textibus, vel agitur de peccatis, quoad culpam dimissis, que Deus oblitus esse videbatur, quia horum differrebat penam; & quorum tandem videtur meminisse, dum novis exacerbatus peccatis, hæc simul plectitur cum prioribus: Vel agitur de peccatis, que potius dissimulata sunt, quam condonata, ut Psal. 108. Nihil autem mirum, si Deus, qui hæc quasi oblitus videbatur, novis, que iram ejus inflammant, succedentibus peccatis, severe plectat.

Objc. 3. Christus Matth. 18. adducta parabola Regis, qui a servo in conservum suum inanimicordis repetit illud etiam debitum quod eidem miserat, prosequitur in hunc modum v. 35. *Sic & Pater meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de debitibus vestris.* Ergo peccata prius dimissa redeunt ubi deest caritas fraterna, hæc autem tollit per quocumque mortale peccatum; cum per istud tollatur caritas simpliciter.

166 Resp. neg. cons. dupliet de causa, 1. quia peccatum servi illius, est ex parte hominis dimissum, re ipsa dimissum non erat ex parte Dei; neque enim qui intuetur cor Deus, hominis in conservum summæ crudelitate usque duri peccatum condonaverat; 2. quia, ut scite post Chryso-

fionum observant Suarez, Maldonatus, Tournelys, & alii, in Parabola, non secus ac in humano corpore duo sunt partium genera, quaedam ad usum, quaedam ad ornamentum: hæc adjectivæ sunt, nec ad vivum refecandæ; illæ necessariæ sunt, & dogmaticæ. In præsentî parabola, Rex, duo servi, condonatio decem militum talentorum, debitum centum denariorum quos durius repetit immitis servus, partes sunt necessariæ; atque ex his colligendum, quod Christus colligi voluit, nempe a nobis condonandum esse proximo, quicquid is in nos deliquerit, ut condonet Deus quicquid in ipsam peccaverimus. Cetera vero adjectivæ sunt, nec circa fidei periculum urgere valent. An enim Deus relaxatum indiget, ut discat quid egerit servus cum servo? An remittit debitum, antequam frater dimittamus? Sc. Quod ergo ait Aug. Lib. 16 de Civ. Cap. 2. sub finem, in Propheticiis Historicis, quemadmodum in cytharis, non omnia resonare, adiptum nos cum doctis. Tournelyo de parabola affirmare possumus.

171 Inl. 1. Aug. Serm. alias 15. de verbis Domini, nunc 82. Cap. 6. sic ex adductis Christi verbis loquitur: *Dicit Deus, Dimittite & dimittatur tibi.* Nam si non dimiserit, revocabo te: & quicquid dimiseram, replicabo tibi. Non enim: fallit aut fallitur Christus, qui subieci dicitur: Sic & vobis fuerit Pater vester qui in Cælis est. Sed qui docet, dimissa replicari quibus dimissa erant, necessario docet eadem revivificare. Quod & expresse tradit S. Gregorius Mag. Lib. 4. Dialog. Cap. ult. ubi hæc: *Ex quibus dictis constat, quia si hoc quod in nos deliquit, ex corde non dimittimus; & illud vultus a nobis exigitur, quod nobis jam per Penitentiam dimissum fuisse gaudebamus.*

172 Resp. neg. min. Fieri enim potest, ut quæ semel dimissa sunt, non reviviscant formaliter, & tamen nobis replicentur virtualiter & æquivalenter; 1. quia peccata quæ veniam sequuntur, ingrati animi vitium involvunt, & eo gravias, ac plechendum magis, quo & plura se facilius condonata fuerit. 2. Quia qui ad vitium revertuntur, hoc sepe ultri Dei iustitia tot in torores prorure patitur, ut nec rei minus, nec minus plechendi evadant, quam si nullam ante veniam obtinissent. 3. Quia dimissio quodam culpe reatum peccato luenda supererat pena temporalis, seu in hoc seculo, seu in purgatorio igne: hæc autem, etsi per novum peccatum proprie non redit, quia extincta non erat, & temporalis in æternam commutatur, & in inferis exolvenda est. Ergo Aug. & Greg. alio quam objectionis sensu intelligi possunt: Si autem possunt debent, ne a trita via recessisse dicantur.

173 Inl. 2. Aug. Lib. 1. de Bapt. Cap. 12. solutioni nostræ aditum omnem præcludit: *Nec enim loquitur: Redde dimissa peccata, ubi fraternitas caritas non est, aperissime Dominus in Evangelio docet in illo servo, a quo dimissum debitum Dominus repetit, eo quod ille confesso suo debitum nolle dimittere. Et mira: Nec tamen aliud quod nondum confesso dimiserat, impudens Dominus est, quominus in illo tempore accepisset rationis, dimittetis ei omnia quæ debet: sed quid profuit? Quasi quidem in capis ejus proprie edictum perseverantiam versus omnia continuo replicata sunt. Ergo juxta S. Doctorem redeunt peccata dimissa.*

174 Resp. 1. textum huic ab omnibus qui Christianum nomen profiterentur, necesse

CAP. II. DE EFFIC. ET EFFECT. SACRAM. POENIT. 121
necessario emollieri debere: cum naturaliter sonet, is etiam dimitti peccata, qui fratero utuntur odio, & in eo perseverant.

175 Resp. 2. conf. redeunt, & quidem improprie, peccata dimissa apparenter, C. peccata vere dimissa, N. Itaque, si loquatur tantum Aug. de peccatis, quæ Baptismus delevit equidem quantum de se erat, id est, quod potuit dimittere, sed re ipsa ob malam subiecti dispositionem non delevit, jam ex eo nihil decepti potest contra nos, qui loquimur de peccatis re ipsa & in actu secundo dimissis. Atqui hæc meridianæ claritas est S. Doctorem loqui tantum de peccatis, quæ licet apparenter dimissa sint, re ipsa nihilominus dimissa non fuerit. Loquitur enim de peccatis hominis, qui in odio fraterno perseverans Baptismus tinctus est: is autem peccatorum veniam vere obtinere non potuit. Ergo nec huic proprie redeunt peccata, licet improprie redire dici possint, quatenus is, qui demum committit, peccatis adpinguntur, & ipsi simul in damnum cedunt.

Confir. quia aperte docet Aug. Lib. 3. Cap. 22. eum, qui male dispositus & fratris sui odor ad Baptismus accedit, peccatorum veniam non obtinere. *Fieri non potest, inquit, ut si peccata dimittantur, qui si atque voluit diligenter, advenit, & in ipso odio baptizantur. Idem alibi legitur incidit.*

Inl. 3. Aug. eod. Lib. 1. Cap. 12. loquens de homine, qui fraterno zelans odio suscipit Baptismus, sic interrogat Donatistas: *Quid ergo hinc dicimus? Dimittuntur peccata huic homini, an non dimittuntur? Propter quod voluit, eligant. Si enim dimittuntur, continuo redeunt: Evangelium loquitur, Veritas clamat. Atqui hæc ex æquo supponit S. Doctor & peccata ei, de quo loquitur, dimitti, & dimissa continuo redire. Ergo.*

177 Resp. neg. min. aliud est enim adversario quicumque suspectas, alteram partem permittere; aliud eandem habere pro vera. Permittit equidem Aug. ut homini male disposito peccata pro instanti dimitti & statim redire dicantur, prout permittit ut dicatur contrarium: quia utrumlibet eligat Donatista, sequitur, contra quod sentiebant, non magis apud nos quam apud illos iterandum esse Baptisma legitima forma, sed tamen sine effectu collatum. At re ipsa, nec tenet, nec dicit S. Doctor, hominiale dispositio peccata ad tempus & transitorie per Baptismus dimitti. Dum enim illi supponit pariter, totis pedibus in oppositam partem sellatur, ut considerat tum ex tota verborum ejus serie, tum ex textu antea citato.

178 Inl. 4. sic pergit Aug. eod. Cap. 12. nu. 19. *Oculi quidem ejus (qui fides fictione dispositionis ad Baptismus accessit) in tenebras perpetuo diriguntur, sed non potest lux nisi persuadere transirentem. Si hoc ergo dixerint, hoc etiam in eis intelligant fieri, qui extra Ecclesiam communitatem, sed tamen Baptismo Ecclesie baptizantur, quod ubicunque fuerit, sanctum est per se ipsum: & ideo non est eorum qui se separant, sed ejus unde se separant: Pater tamen & apud eos habentem, ut per ejus lucem transirent ad dissolutionem suam tenebris, continuo redirentur peccatis, quæ Baptismo sanctitati in illo tempore pacto dimiserat, tanquam redeunte obscuritate, quam lux in transitu excusserat. Unde sic: hoc modo, juxta Augustinum, pelluntur tenebre peccati ab homine etiam apud schismaticos baptizato, quomodo pelluntur necesse obicitas ab homine, qui a tenebris transit ad lucem, statimque ad tenebras redit. Atqui ab illo pellitur obicitas, non apparenter tantum, sed vere, licet ad breve tempus. Ergo, &c.*

Resp.

179 Resp. neg. maj. negne enim id concedit Aug. quod ab eo concedi supponit obiectio; sed illud permittit Donatistas, ut eos, quidquid tandem eligant, urgeat instantius. Hi nempe ut veram esse Ecclesiam suam probarent, sic argumentabantur. Vel hi qui baptizantur in Ecclesia Donati, peccatorum veniam in Baptismo consequuntur, vel non. Si prius, ergo Spiritus Sanctus, per quem dimittuntur peccata, est apud Donatistas. Si posterior, ergo nec valet Baptisma a schismaticis collatum, quod tamen valere agnoscunt Catholici. Ut ab ea difficultate se expediat Aug. probandum suscepit, valere posse Baptisma, absque eo quod conserat, vel saltem solide conserat Spiritum Sanctum. Id autem ut prober, sic ipse aliud contra Donatistas instituit dilemma, ibid. C. 13. num. 21. vel homini habenti inimicum quem iniquissime oderit, & in subito periculo mortis potestati Baptismum, dimittuntur peccata, vel non dimittuntur. Atqui utrumlibet dicant Donatistas, ita valere, nec iterari posse Baptisma, etiam si non dimiserit aut saltem inuititer dimiserit peccata, proinde vere non dederit Spiritum Sanctum. Si non dimiserit, res extra dubium est. Siquidem, non nisi transitorie dimiserit, quia juxta Evangelium continuo redeunt peccata ei cui dimissa sunt, dum fratrem suum odit. Ergo tamen Baptismus ille & valide solide collatus fuerit, & ideo iterari non debeat, vere tamen & solide non dedit Spiritum Sanctum. In tota S. Doctoris ratiocinatio, ad quam necesse non est ut secundam dilemmatis sui partem de peccatis ad momentum in Baptismo dimissis teneat, sed satis est ut hanc a Donatistis teneri posse supposuerit.

Hinc idem Cap. 12. postquam Simonis magi Baptismum, eo modo, quo statim Baptismum hominis inimicum suum iniquo odio prosequutus expendit, sic prosequitur: Sicut in illo qui ad Baptismum factus accesserat, sic ut non demum baptizetur, sed & ut quod ante datum est, tunc valere incipiat ad salutem, cum illa factio veraci confessione recesserit: sic etiam ille, qui Baptisma Christi in aliqua hereesi aut schismate accepit, quo sacrilego scilicet peccata eius non dimittentur; cum se correxerit, & ad Ecclesiam sinceram unitatemque venerit, non iterum baptizandus est; quia ipsa ei reconciliatione prestat, ut ad remissionem peccatorum eius in unitate jam processisse incipiat, quod acceptum in schismate processisse non poterat. Atqui hic non obscure indicatur, peccata repta non dimitti in Baptismo male recepto, sed tunc demum sic baptizato dimitti, cum a fisione sua recesserit. Ergo.

180 Inl. 5. Aug. in Psal. 108. sic loquitur de Juda: Si ergo Judas teneret illud ad quod vocatus est, nullo modo ad eum vel sua preterea, vel parentum iniquitas pertineret; quia ergo non tenuit adoptionem in familia Dei: sed iniquitas Patrum eius in conspectu Domini, ut in eo etiam ipsa puniretur, &c.

181 Resp. dist. conf. redeunt quoad penam, & quidem secundum quid, & redeunt quoad culpam, & simpliciter quoad penam, N. sane æquum est ut gravius delinquant, qui postquam & suam, & paternam impietatem curaverunt, ad priorem redeunt, & posteriorem simulant. At non ideo propterea reviviscunt eorum delicta: quia quidquid eorum expunctorum est, nova poena non expungitur, ut ex probationibus nostris compertum est. Ut plenius intelligatur responsio hæc, sic

CONCLUSIO II. Peccata etiam deleta per postiora reviviscunt secundum quid virtualiter.

Prob. I. Duplici sensu intelligi possunt peccata redire virtualiter per sequens peccatum, 1. si redeant in simili, quomodo febrim dicimus redire, cum in illam recidit qui ab ea sanatus erat; 2. cum causa sunt cur postioris peccatum gravius sit, & gravius peccati mereatur. Atqui peccata jam dimissa per postiora redeunt utroque hoc sensu: priori quidem, quia postioris peccatum eandem inducit ac prius gratie privationem, eundem & æternæ culpæ reatum. Posteriori vero, tum quia sicut relapsus in febrim periculosior est, ita quoque postioris peccatum quodammodo sit gravius priori; Tum quia gravius est ingrati animi vitium in eo, qui misericordie sibi primum præstitit oblitus, denuo relabatur; Tum quia exacerbatus respectu delicti Deus gratias subtrahit ubiores, quarum defectu peccator novis novis cumulatur: adeo ut teste Christo Matth. 12. *hant novissima hominis illius peccata prioribus.* Ergo.

Obije. si res ita sit, in quolibet relapsus peccato duplex occurrit culpa, alia quidem furti v. gr. vel adulterii, alia ingratiudinis. Atqui falsum consequens. Alioqui hæc ingratiudinis circumstantia in confessione necessario aperienda foret: quod tamen nemo cogitat. Pro solutione

Not. ingratiudo duplex distinguitur, materialis alia, alia formalis. Ingratiudo materialis ea est, qua inadvertenter fit aliquid contra debitum gratitudinis. Ingratiudo formalis, vel est directa & expressa, vel indirecta & interpretativa. Directa ea est, qua quis accepto remissionis beneficio rursum peccat, non solum sciens id displicere Benefactori, sed eo etiam animo ut displiceat, & ostendat se parvi beneficium & Benefactorem facere. Indirecta ea est qua quis in eodem casu peccat, advertens quidem aut advertere valens id Benefactori displicere; haud tamen eo animo, ut eidem displiceat, & beneficium ejus alpernari videatur. His positis

Respondent aliqui neg. maj. quia, inquam, fieri potest ut in relapsu occurrat tantum ingratiudo materialis, quæ qua talis imputari non possit in peccatum.

Sed quia pauci admodum intelligent, quo fieri possit ut homo mortaliter, proinde sciens & volens, relabatur; & tamen nec advertat, nec advertere possit, id Benefactori suo displicere. Ideo

Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dico circumstantiam ingratiudinis aliquando in confessione aperiendam esse; aliquando satis ex ipsa confessione intelligi, ut necessario non sit aperienda. 1. Eum si, quod rarum existimo, directa sit, necessario non sit aperienda. 2. Eum si, quod rarissimum, quin & diabolicum, atque ideo speciale peccatum. 2. Si indirecta sit, videtur etiam tunc esse speciale peccatum. Ubicumque enim agitur contra speciale debitum alicujus virtutis, ibi reperitur malitia propria, seu specialis peccandi ratio virtuti illi opposita. Sed qui peccat post remissi peccati beneficium, agit contra speciale debitum gratitudinis: Cum hæc certa & inconcessa lege hominem obligat, ne malum pro bono rependat Benefactori suo. Ergo ingratiudo hæc specialem habet malitiam, & sic speciale est peccatum.

Numquid igitur aperienda erit in Tribunali? Utrique, si vel gravissima sit & extraordinaria; vel, licet tantum gravis, non sit ex confessione

intelligatur. Si enim ex confessione sufficienter innotescat; ut sit apud eos, qui vel generalem vitam exomologesim faciunt; vel eodem, quo prius ununtur Confessario, nihil erit cur expressim declaretur: quia de ea vel ex totius vite decursu, vel ex confessionibus quae praecesserunt, abunde constabit.

ARTICULUS SEXTUS.

An Poenitentia merita per peccatum mortificata redintegret.

186

QUADRUPLICES distingui solet in homine operum genus. Alia sunt *vicia*, quae ab homine iustis, ita procedunt, utque tribuunt ius ad gloriam. Alia sunt *mortificata*, quae ab homine quidem iusto prodierunt, sed deinceps per mortale subsequens peccatum excidunt a iure quod ad vitam aeternam tribuenda; prout mortificata corporis humani membra a functionibus suis impediuntur. Alia sunt *missiva*, quae gratiam, vitae animam, perimunt, ut peccata quae nunquam lethalia. Alia demum sunt *moriosa*, quae cum fiant ab homine in statu peccati constituto, tamen quandoque ex gratia eliciuntur, ius ad gloriam non tribuunt; quia carent principio ad meritum condignum necessario. Neque tamen id operum genus omni mercede privatur, unde vetos id adagium: *Qui cum mortali bona fuit, dant bona terra*, ut patet in Aegyptis obiterlicibus, qui Habracum mares servaverunt. *Cui faciunt humile*, quia peccatorem qui bonis operibus incumbit, illustrat Deus, & ad humilem peccati sui notitiam & confessionem impellit, & minus tormenta gehennae. Minuit, inquam, non positive, quasi pro poena ex parte satisfaciunt sed negative, quatenus certa quaedam precepta implent, quorum violentio graviores in inferis poenas induxerit.

Jam in praesenti non agitur, 1. de operibus vivis, quae enim semper vivere, reviviscere non possunt. 2. De operibus mortuis, quia, juxta aliud estatum, vivere non poterunt, quae nunquam viva fuerunt; 3. nec a fortiori de operibus mortificatis; absit enim ut per Poenitentiam vivant, quae penitentia deservire sarragite. Tota igitur quaestio est de operibus mortificatis; an scilicet haec ita per Poenitentiam resurgant, ut ius sua etiam in Caelo merces respondeat, quasi nunquam mortificata fuissent. Sit

Conclusio. Merita peccato mortificata, redeunte per Poenitentiam formalem aut virtuale gratia, secundum se tota reviviscunt. Propositio, licet non de fide, adeo Theologis omnibus probata est, ut juxta Suarezem, temerarium sit & in fide periculosum, eam inficari.

187

Prob. 1. ex Scripturis. Ezech. 33. 12. *Impietas impij non merces ei, in quacumque die converterit fuerit ab iniquitate sua*. Atqui si non reviviscerent merita per peccatum mortificata, plurimum, & quidem tota aeternitate, noceret peccatori impietas sua: quandoquidem propter eam nonnumquam praestantioribus gloriae suae radiis orbaretur.

Joel 2. ubi postquam v. 12. dixit Deus: *Convertimini ad me in jejuniis, fletu & planctu*, conversionis hujus mercedem subiungit v. 25. his verbis: *Reddem vobis annos, quos comedit locustia, bruchus & rubigo & veruca*. Idem, ait post Hieronymum Glossa: *Non patiar privare libertatem, quam peccando amisistis: illa autem libertas est meritum bonorum operum, quod per peccatum fuit perlatum*.

Galat.

Galat. 3. Galatas ad Iudaeismum descedentes sic compellat Apostolus v. 3. *Tanta passio estis sine causa, si tamen sine causa*. Atqui nihil aliud sibi voluit postrema haec verba, quam reditura Galatis passionum iustitiam merita, si ad saniores mentem revertantur.

Heb. 6. 10. *Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri & dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius*, &c. quae verba Tridentinum Sels. 6. Cap. 16. iustificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuo conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda esse declarat, nec immerito. Sic enim alloquitur Apostolus Hebraeos omnes: Atqui admodum verisimile est ex iis plures lapsos fuisse. Id enim, caute licet & urbane proposita telluris pluries & perperam irrigat quadam satis indicat. Ergo exigit quadatenus iustitia Dei, ut iis praeterita sua merita imputet, qui amissam gratiam recuperaverint.

Prob. 2. ex Patribus. Ambrosius Lib. 1. in Luc. n. 37. *Vide, inquit, T. 1. f. quam boni Deus, & facili indulget peccatis: Non solum ablata restituat, 1192. sed etiam inspirata concedit. Sed qui ablata restituit, merita per Poenitentiam redintegret.*

Hieron. in citata C. 3. ad Gal. verba: *Quicumque ob fidem Christi laboraverit, & postea lapsus fuerit in peccatum, sicut prius dicitur post se fuisse sine causa, dum peccat: sic rursus non perdet ea, si ad praesentem fidem & animum studium revertatur. Quae verba thesauri notitiam continent.*

Chrysostomus Hom. 6. in Gen. *Per misericordiam Dei, si modo condonatae facta nostra voluerimus, poterimus statim ad pristinam abundantiam redire*. Idem docet in 3. ad Gal.

Prob. 3. rationibus Theologicis. 1. ex Tridentino ubi supra, *Nihil iustificati amplius desse credendum est, quominus plene, illa quidem operibus, quae in Deo sunt facta, vitam aeternam sui tempore, si tamen in gratia deservierint, consequendam promississe censentur*. Atqui merita per peccatum mortificata, triplici hic designata conditione gaudent. 1. Enim in Deo sunt facta, 2. sunt & opera hominis iustificati. 3. Denum sunt opera hominis qui in gratia, non quidem conservata, sed per Poenitentiam reparata deservit. Ergo nihil in desse videtur, quominus vitam aeternam promerentur.

II. Exigit Dei misericordia, quae iudicium sapienter ut, ut opera in eius gloriam perpetrata, sua donentur mercede, cum nullus obstitit remunerandi obex. Atqui in homine per Poenitentiam restituo nullum restitit obex. Ergo. Ex vero quis sub Deo ad remunerandum providi, quam ad puniendum, concipiat hominem, qui toto longae vitae studio, omni virtutum exercitio incumbit, & obicit lapsus, instar Petri culpam suam illico deservit amare, & inde quasi vegetior exiret, nudum omnino coram Dei oculis apparere?

III. Plus virtutum non habet culpa, quam gratia. Ergo si per culpam mortificatur merita, equum est, ut per gratiam, quae culpas omnes perimit, reviviscant.

IV. Quae manent in acceptatione divina, tantumque ex interposito obice non imputantur, ea sublato tandem obice imputari debent. Atqui dona hominis iusti, sed aliquando lapsi, opera manent in acceptatione divina. Nulquam enim haec abiicit Deus, etsi peccatorum abijceret. Ergo Galat. subla-

- sublato per Poenitentiam obicit, debent, ut prius, ad meritum imputari.
- 192 Objic. 1. Ezach. 18. 24. *Si avertis se iustus a iustitia sua, omnes iustitiae eius quas fecerat, non recordabuntur*: Sicut nec recordabuntur iniquitates eius, qui Poenitentiam egerit, ibid. 30. Atqui nullatenus recordantur iniquitates eius qui Poenitentiam egerit.
- 193 Resp. 1. neg. maj. nam Scriptura dicit equidem Deum nec iustitiam iusti cadentis, nec peccatorum impij resurgentis meminisse; sed non dicit unam fieri sicut aliud: vocata enim sicut, paritatem omnimodam inducit, quam non indicit sacer textus.
- 194 Resp. 2. dist. Maj. si avertit se iustus a iustitia sua, & in illa avertione mortuus fuerit, non recordabuntur iustitiae eius, C. si avertit se, & deinceps avertionis lapsus Poenitentiam egerit, N. Utrumque solutionis membrum suppeditat ibid. Prophetia. Primum his verbis: *In pravitate qua pravitatis est, & in peccato quod peccatis, in ipsi morietur*. Secundum istis: *Impietas impij non nocebit ei in quacumque die confisus fuerit, &c.*
- 195 Inst. 1. eo modo per peccatum subsequens mortificantur merita priora, quo per Poenitentiam subsequenter delentur peccata praeterita. Atqui haec ita delentur, ut nunquam redeant. Ergo & illa ita mortificantur, ut nunquam reviviscant.
- 196 Resp. neg. maj. 1. quia Scriptura & Traditio contrarium non obscure indicant, prout liquet ex dictis. 2. Quia misericordia Dei quae exigit, ut peccata per seriam Poenitentiam expuncta nunquam redeant, exigere videtur, ut merita mortificata, per eandem Poenitentiam restituantur; 3. quia peccata simpliciter tolluntur per Poenitentiam; at vero merita mortificantur quidem per peccatum, sed non extinguuntur simpliciter, quamdiu manet homo in stato viae: unde quantum de se est in acceptatione divina perseverant, semperque, si tollatur peccati obex, foras erumpere idonea sunt, Ita S. Thom. q. 89. a. 5. ad 4.
- 197 Inst. 2. quae vel plus valet peccatum ad destruenda merita, quam gratia ad destruenda peccata. Atqui gratia peccata in perpetuum destruit. Minor conitit. Prob. maj. peccatum malitiae est infinita: gratia vero finiti valoris. Atqui, &c.
- 198 Resp. dist. maj. Plus valet peccatum ad destruenda merita secundum se peccata, Transfert. Plus valet ad destruenda merita peccata prout subsunt divinae misericordiae, quae ea in perpetuum acceptare voluit, modo vel nullis per peccatum ponentur obex, vel positus auferatur per Poenitentiam, N. Solutio liquet ex probat. vobis nostris.
- Dixi translat, tum quia peccatum non est malitiae intrinsece infinita, & aliunde gratia Poenitentiae involvit secum merita Christi iustitia; Tum quia peccatum merita non destruit praesertim ratione malitiae suae, sed ratione sua cum gratia iustitiae incompatibilitatis. Hac autem per Poenitentiam sublata nihil est cur merita, coram Deo minime extingantur, sed quasi depecta non reviviscant. Unde comparatio quam instituit S. Thomas inter opera mortificata & animalia mortua, aliqualem tantum non omnimodam iuxta utraque similitudinem inducit. Mortuum enim animal, non solum omni operatione, sed & omni vita principio caret. Contra vero merita mortificata effectum quidem suo privantur, quamdiu sub-

- subsistit peccatum; sed vitalem coram Deo radicem servant, vi cuius, temoto obice, germinare possunt & resurgere.
- Inst. 3. Ubi merita quasi radicaliter subsistunt, subsistit ius ad gloriam. Atqui ius ad gloriam per peccatum mortale omnino extinguitur. Ergo per peccatum tollitur funditus radix quacumque meriti.
- Resp. dist. maj. Ubi .i. subsistit ius ad gloriam radicale & remotum, C. proximum, N. Nihil autem mirum, si peccator, cum proximo, ut ita loquar, ad damnationem iure, ius ad gloriam remotum servare dicatur, vi cuius, Deo sic misericorditer indulgente, in priora sua merita per Poenitentiam regredi possit.
- Objic. 2. si merita olim mortificata reviviscant, melior erit conditio peccantis & Poenitentis, quam ejus qui non peccaverit. Priori enim gemina debetur merces, nempe antiqui meriti & Poenitentiae: posteriori non item.
- Resp. neg. maj. Etsi enim fieri potest, ut S. Petrus negationem suam vberibus tota vita lacrymis desendo, plus meruerit, quam qui Christum nusquam abnegavit; constat tamen, per se & ceteris paribus loquendo, plus mereri qui non peccat, quam qui peccatum Poenitentia diluit. Tum quia tanti est demeriti peccatum, ut in illud cecidisse vel semel, satis sit ad huius sempiternos, prout ajunt Patres, tum quia toto eo tempore, quo quis ad peccatum abusus est, coronam suam sua & merita duplicare poterat.
- Objic. 3. Ex Tridentino ut quis gloriam per bona opera consequatur, necessarium est ut in gratia ad finem usque perseveret. Atqui non perseverat, qui in grave peccatum proruit. Min. liquet: Prob. maj. ex Can. 26. Sess. 6. ubi sic: *Si quis dixerit iustus non debere pro bonis operibus, quae in Deo fuerint facta, expectare & sperare aeternam retributionem a Deo per ejus misericordiam, & Jesu Christi meritum, si bene agendo, & divina mandata custodiendo, usque in finem perseveraverint: Anathema sit.* Ergo.
- Resp. 1. neg. maj. nam ait quidem Tridentinum, iustus debere pro meritis suis expectare retributionem aeternam, si in bono ad finem usque perseveraverint; sed non ait iustos, nisi perseveraverint, non posse pro bonis meritis, perditis quidem, sed aliquando reparatis, aeternam mercedem expectare.
- Resp. 2. dist. maj. Ut quis .i. necesse est ut in gratia ad finem usque perseveret, id est, ut in statu gratiae decedat, C. id est, ut nusquam a statu gratiae exciderit, N. Tridentinum enim citato supra Cap. 16. quod quidam objecti Canonis explicatio est, unum id, ut quis ex bonis operibus coronam gloriae reportet, exigit, ut in gratia decedat.
- Objic. 4. Sententia, quae meritum reviviscantiam adstruit, innumeras invenit difficultates, quibus satisfieri nequit. In ea enim explicari non potest, 1. an merita ex misericordia, vel iustitia Dei, vel etiam ex rei natura reviviscant. 2. An omnia redeant, vel aliqua tantum. 3. Quo tempore, an ipso justificationis tempore, an tantum in instanti mortis.
- Resp. Non ideo falsam esse opinionem, quia pluribus, iisque gravissimis difficultatibus obnoxia sit; & id ex aequo sentitur cum Theologis Philosophis. Quamquam ex objectis difficultatibus nulla est praeter secundam, quae gravem moram injicere possit.
- Non prima: Etsi enim ex probationibus nostris quaedam subindicant, Dei iustitiam, ipsamque aliquatenus naturam rerum exigere, ut merita per peccatum mortificata vivificent: multo tamen satius est id miserationi eius

ejus tribuere. Et enim soli imputandum est, 1. quod Deus peccatorem excuset ad Penitentiam, sine qua non revivisceret præterita hominis merita; 2. quod Penitentem justificet. 3. quod ad gloriam suo tempore propter bona opera in statu gratiæ edita, non requirat perseverantiam in illo statu minime interruptam. Contrarium enim sancire potuit, nec sancire omisit, nisi quia pius, clemens & infinite misericors. Ex vero, nulla est absolutæ & necessaria ratio cur sublato peccato tollatur potius meritum mortificatio, quam poenitentia temporalis. Adde quod exigit quidem delectio peccati, ut & talis mensura deleatur, & ponatur talis gratia satisfaciens; sed nullatenus exigit portio gratiæ hujus, hujusve maculæ delectio, ut bona opera reviviscant. Ita Grandin pa. 174. & alii plures. Farendum tamen ex supposita, quam hic reperiri credimus, Dei promissione, e-
 259 xurgere aliquod justitiæ debitum, ut bene Suarez ubi infra n. 12. & seq.

Non tertia: sic enim probabile est, merita per peccatum mortificata in ipso justificationis instanti reviviscere: tum propter illud Luc. 15. *Cito proferte stolam primam, & induite eam, ubi per stolam primam prodigo nihil confestim redditam passim intelligunt Patres prioris vitæ merito; tum quia peccator, si plene resurgit, ex divini misericordiam jus habet proximum ad gloriam meritis prioribus correspondentem: ergo & ad gratiam, cui innititur jus totam ad gloriam.*

270 Longe major est difficultas circa secundam questionem de gradu & quantitate in quibus reviviscunt merita mortificata. Tot enim sent eæ de re opiniones, ut vix certi quidquam in præsentem constiterit possit.

1. Enim consent plures merita omnia per Penitentiam quantumque etiam remissam, modo veram, reviviscere: ita ut Penitens ille tot gradus gratiæ, & jus ad tot gloriæ gradus recipiat, quot habuisset per præcedentia merita, si hæc nullquam mortificata essent. Ita inter alios & sane Suarez in specialibus de meritorum reviviscencia Opusculo.

2. Alii e diametro oppositi exultant merita mortificata, per Penitentiam quantumvis instantem nunquam reviviscere hoc sensu, quod Penitens priora merita ex toto vel ex parte recuperet, & ex his jus ad certos gloriæ essentialis gradus; sed tantum eo sensu, quod & novum suum jus ad gloriam essentialiter duplici mereatur titulo, nempe & ratione præsentis dispositionis, & ratione præcedentium meritorum, & quod jus acquirat ad novum premium accidentale, nempe gaudium majus de piis quæ ante peccatum perpetraverat operibus. Ita Bannez, Sylvius, Contenson, &c.

3. Alii docent Penitentem semper quidem aliquid præcedentium meritorum recuperare, sed secundum mensuram contritionis cum qua resurgit. Ita ut si quis ante lapsum merita habuerit ut viginti, & resurgat per contritionem ut quatuor, gratiam recipiat ad octo gradus, quatuor ob præsentem contritionem, quatuor ob præcedentia merita. Ita Valentia, & cum aliis non paucis Goner hic disp. 6. a. 2.

271 Ex his opinionibus secunda, quæ est Bannezi, plus a vero distare videtur. Siquidem ex dictis admittenda est vera & præcipua dicta meritorum reviviscencia. Atqui non subsistit hæc in Bannezi systemate: Merita enim reviviscere, nihil aliud, si serio loquamur, esse potest, quam ea præteritam homini justitiam reddere, atque ad hoc efficiere dignum aliqua saltem glo.

gloria, quam ante peccatum promeritus fuerat. Atqui in opinione Bannezi, nec redit homini prior justitia, sed nova tantum datur duplici titulo; nec ille hinc quempiam gloriæ essentialis gradum acquirat, sed dumtaxat gaudium accidentale. Ergo in ea opinione non solvitur meritum reviviscencia cum proprietate, sed solum penes nomen & titulum.

Et vero, ait ibid. Goner n. 25. ponatur homines duo, quorum alter per annos 80. vel 100. Deo piissime servierit, & in mortale crimen lapsus, ad eo per Contritionem intentam ut quatuor surrexerit: alter per idem tempus in omni virtutum æquo immeritus, demum per parvam mensuram contritionem resurgat. Quid amabo, consequetur prior per posteriori. Gloriam, inquit, duplici titulo; & insuper majus gaudium accidentale. Sed 1. an tanti est gloriæ uno vel duplici titulo consequi, cum haud majorem consequetur? An apud te reviviscere dicuntur agricolæ labores, si postquam diebus totis decem desudavit in agro tuo, unius tantum diei laborem, sed decem titulis refundas. 2. Ex Trident. Sess. 6. Cap. 16. valent vivificata hominis merita ad consequendam suam tempore vitam æternam. Atqui vita æterna gaudium est essentialiter. Ergo gaudium illud necessario inferunt & priora & nova hominis merita.

Supereest igitur, ut vel omnia prorsus merita per quamcumque Penitentiam reviviscere dicamus cum Suarezio; vel tantum pro gradu & mensura Penitentiam cum Valentia. Utique tota resurgunt ad mentem Suarezii, si Penitentia se solum habeat ut removens obicem peccati, per quod merita mortificata fuerant: sublato enim obice, qui solus effectum aliquem impedit, effectum eorum resurgere necesse est. Contra vero non resurgunt nisi pro mensura Penitentiam, si Penitentiam non solum se habeat ut removens obicem, sed etiam ut dispositio in meritorum reviviscenciam moraliter influens: majori enim dispositioni major meritum copia, minori minor, respondere debet. At unde judicabimus, an contritio tantum removeat obicem, an vero sit insuper dispositio in meritorum reviviscenciam moraliter influens. Hic profecto hæret aqua, cum nihil perspicit ea de re doceat Scriptura vel Traditio.

Pugnandum igitur utcumque ex conjecturis: ut suas habeat utraque opinio nec prorsus contemnendas. His semper pugnat Suarezius, vel potius Suarezii affectus.

1. Quia ex contraria opinione sequeretur, Deum non reddere annos quos comedit locusta; impietatem impit eidem etiam converso nocere; Deum, contra quod pollicitus est, oblivisci operis nostri; quæ omnia citatis supra Scripturæ textibus repugnant.

2. Ex Apoll. Rom. 5. *Ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia.* Unde juxta Augustinum Libri Hypognostici, quem alii Ambrosio, alii aliis assignant, *Penitentia est res optima, quæ omni defectui recusat ad perfectum.* Porro in hypotheti adversariorum, nec gratia super delictum abundaret, nec Penitentia deficiens omnes recusat ad perfectum.

3. Quia ex Tridentino sess. 6. Cap. 16. & Cap. 22. ut quis per bona opera vitam æternam, ejusque augmentum mereatur, satis est ut qui ea elicitur justificans, in gratia decedat. Id autem in præsentem locum habet.

4. Quia aliqui ex duobus, quorum alter a gratia ut viginti, alter a gratia ut duo excidit, prior majorem non consequeretur fructum, *7 eternally Thesol. Abolal. Tom. VI.*

1. quam

quam posterior, si uterque tantum resurgeret ut duo. Id autem absurdum est: cum apud eum qui non obliuiscitur operis nostri, prior debeat esse conditio illius, qui longe plura merita habuit, quam qui pauciora.

7. Quia contraria opinio necessario supponit, Poenitentiam ubique meritorum reuiviscentia agitur, non solum se habere per modum remouentis obicem, sed & simul per modum dispositionis. Atquid id gratis asseritur. Vel enim illiposita hanc esse necessaria ad reuiviscentiam, ut ad gratiam simpliciter, vel ut ad talem gratiam. Non 1. Gratia enim sanctificans nullam ex se dispositionem physicam praequirat: quia ipsa est veluti prima forma huius ordinis: unde & infantibus per Baptismum infunditur sine dispositione. Non 2. Si enim dispositio hac ad reuiviscentiam qua talem necessaria dicitur, ita ut reuiviscentiam inter & actum, per quem illa obtinetur, certa inesse debeat proportio rigorosa; homo nequidem per intensiores caritatis affectus, meriti etiam remissi reuiviscentiam obtinebit. His enim actibus respondet gratia habitualis, qua plenam cum ipsis proportionem habet. Sed ubi accurata seruetur proportio, non debet id quod iam pari gratia compositum est, aliam praeteritam accerere. Ergo huic homini satis est ut iustificetur, sicut alius qui praeterita merita non habuit: proinde nec priora ejus merita, quantumvis remissa supponantur, reuiviscunt.

214 Nec dicas, ex Tridentino sels. 6. cap. 7. gratiam hominibus conferti secundum propriam cuiusque dispositionem; prohibe remissam, si remissae sint hominis dispositiones.

215 Reponet enim Suar. ibid. n. 26. eam quidem gratiam, qua per se infunditur ex vi justificationis, semper esse contritioni, seu dispositioni commensuratum: at simul contendit necessum non esse, ut gratia, qua per accidens se habet respectu justificationis, proportionata sit dispositioni: quia gratia haec non est a dispositione tamquam a causa per se, sed tamquam a causa remouente obicem peccati. Neque vero, inquit, ad hanc praecedentium meritorum gratiam requiritur nova dispositio per se; quia ipsa merita sunt sufficiens ejus causa, modo tollatur obex, qui impediabat ne eadem merita effectum suum parerent.

216 His non obstantibus censent plures, reuiviscentiam gratiae, qua prioribus meritis correspondet, extendi vel restringi secundum mensuram dispositionum, ex quibus peccator justificationis gratiam consequitur.

Probant 1. auctoritate Angelici Doctoris hic qu. 89. art. 2. in corp. ubi sic loquitur: *Contingit intentionem motus Poenitentiae quandoque proportionatam esse maiori gratiae, quam illa a qua exciderat per peccatum: quandoque autem aequali; quandoque vero minori. Et ideo Poenitens quandoque resurgit in maiori gratia, quandoque autem in aequali, quandoque vero in minori.* Et in resp. ad 2. *Poenitentia, quantum est de se, habet virtutem reparandi defectum ad perfectum, & etiam promovendi in ulteriore statu, sed hoc quandoque impeditur ex parte hominis, qui remissus mouetur in Deum & detestantem peccati.* Et art. 5. ad 2. *Qui per Poenitentiam resurgit in minore caritate, consequatur quidem praemium essentiale, secundum quantitatem caritatis in qua mouetur, &c.* Atqui si merita mortificata, per actus etiam remissos Poenitentiae reuiviscerent secundum meritum gradum, per actus etiam remissos peccatum habuerunt, jam quantum ad hoc esset homini indifferens, an in maiori, vel in minori gratia resurgeret: nec quia resurgeret in minori,

ini.

impediretur Poenitentia ne defectus ad perfectum repararet: ac demum essentiale consequeretur homo, non secundum, sed longe ultra quantitatem caritatis in qua moueretur. Ergo.

Probant 2. ex Trid. sels. 14. cap. 2. ubi sic: *Ad quam inuolentem & integritatem peccato deperditam, per Sacramentum Poenitentiae, sine magis uoluntate & laboribus, diuina ad exiguitate iustitiae, prouenit nequaquam possit. Atqui si deperditam uitae integritatem per contritionem etiam remissam obtineretur, haud utique tanti flatus, tanti & laboris ad eam deum comparandam necessarii forent.*

Probant 3. quia in reuiviscentia meritorum, sic sua misericordiae iura seruari debent, ut non violentur iura iustitiae: Atqui haec in opinione contraria evanescent. Supponatur enim iusti duo, quorum alter arguente uitam profusus sit, alter paulo laxiorem; uterque per decennium, quo elapso moriatur posterior; prior vero in atrocis quidam scelera proruat, donec proximus morti per remissam Poenitentiam ad Deum reuertatur. Is in opinione contraria, statim exiit altero longe sanctior, Deoque acceptior, ob copiosa, qua lapsum ejus praefecerunt & integre reuiviscunt, merita: unde & longe majori quam alter gloria donandus erit: Atqui hic adeo minuuntur sanctae Dei ueritatis iura, eiusque iustitiae leges, ut vix ejusmodi hypotheseum patienter ferant Christianae aures. Cum ergo ajunt Scripturae peccatori conuerto reddi Romam pristinam, maiusque de ipsius reditu, quam de stantis iusti perseverantia, in Calo gaudium concipi; de eo indubie loquuntur, qui non qualitercumque, sed plene ad Deum reuertitur: quia nempe, ait S. Gregorius, Mag. Hom. 34. in Lucam, *Dux in praesidio plus eum militem diligit, qui seipsum reuersus bestem fortiter premis, quam illum qui nunquam terga praebet, & nunquam aliquid fortiter gessit.* Sic agricola illam amplius terram amat, qua post spinas altera fructus profert, quam eam qua nunquam spinas habuit, & nunquam sterilem missam producit.

Probant 4. quia, qui sancte & salubriter omnia disponit Deus, cum in meritorum reuiviscentia ordinem non elegit, qui Poenitentium locordiam loveret. Atqui foecordiam hanc indigniter foveat opinio contraria. An enim merore conscietur, an large coram Domino ingemiscet, an aleat jejuniis preces ut in pristinum statum restitatur, cui perisulsum est seisd quicumque Poenitentia, etiam remissiori, modo non facta, consecuturum esse? Non id facile suspicabitur qui serio perpendit, quot & Directores & Poenitentes parabola Filii Peodigi in alienam & suam petuicem abutuntur.

Probant 5. quia ubi reuiviscunt priora merita in pristino perfectionis statu, reuiviscit non raro magna & intensa, qua lapsum praefecerat, cathas. Atqui quotidiana patet experientia magnam hanc & intensam caritatem in iis non detegi, qui per Poenitentiam remissam & victoriam caeno emergunt. Magna enim caritas magna operatur, nedum otiosa languet & segnis. Atqui in his qui remissae admodum surrexerunt, nihil magnum operatur caritas. Nempe id genus homines videas aegre ad pietatis opera ferri, calcariibus indigere, vix ab asuetis vitiis deterreri. Rara, ait S. Bern. illarum compositio, oratio sine deuotione, sepius conuersatio, animalis cogitatio. Contra vero qui per intensam & vehementem Poenitentiam surrexerunt, tot & tam splendida novae pristinaeque caritatis argumenta

1 2

pra.

præbent, ut eos quasi ad oculum animadvertas meliores esse pluribus iustis qui non indigent Penitentia. Ex ipso suo dolore compuncti, ait citata Hom. S. Greg. *manifestant in amoram Dei, seseque in magnis virtutibus exercent, bonos sequuntur, acceptis contumeliis lætantur, flagrant desiderio, ad caelestem patriam abulant, concupiscunt, cui habenas laxaverant, impetus fortiter comprimunt, & quos longa consuetudine induerant vitiosos habitus, quasi sementes in anima radicatas contrariis operibus sollicitè & indolenter evellunt.* Ergo. Ita idem qui supra Parisiensis Magister.

Etiam momenta hæc non improbabilius solvi possunt, ut videre est apud Martinon. disp. 47. Sect. 3. nobis tamen potior videtur secunda illius opinio, tum propter auctoritatem D. Thomæ, que in ejusmodi dubiis haud flocci estimanda videtur, tum quia hoc pacto misericordia & veritas obviant sibi, & felici nexu coherent; tum quia nulla est ex adversariorum rationibus, quæ mentem alio rapiat.

237 Non. I. quæro enim quibus Deus redderet annos, quos comederat locusta: an non his solum qui ad ipsum ex toto corde se dominantem convertebantur; quæ dispositio in antiqua Legge, non modo ad meritorum reviviscenciam, sed & ad simplicem iustitiam necessaria erat. Ceterum, penes impium est, jurante gratia, efficere, ut nec ei noceat impietas sua, nec Deus operis ejus obliviscatur: ad utrumque enim sufficit ut promerita recipiendæ gratiæ mensuram adhibeat dispositionis: alioquin enim æquum est ut qui parvo seminat, parvo & metat.

Non. II. Ubi abundavit delictum, superabundat gratia, quantum est ex parte Dei, qui non modo vult hominem esse iustum, sed & iustum iustificari amplius. Hæc tamen gratia abundantia secundum propriam ejusque dispositionem tribuitur. Adde quod Apostolus loquitur de gratia Christi, que ad delenda quæcumque peccata plurimum sufficiens est.

Ad id quod ex Libro hypognost. obijciunt, dicendum quod Penitentia quantum est de se, habet virtutem reparandi defectus ad perfectum, & etiam promovendi in ulteriorem statum, sed hoc quandoque impeditur ex parte hominis, qui remissus exorat in Deum, &c.

Non III. Tridentinum enim per Tridentinum explicari debet: Atqui alibi docet Tridentinum gratiam antequam dari secundum suam dispositionem; ergo & id in eo etiam qui obijciunt loco suppleri debet. Unde, quidquid triumphanter obloquitur Martinon, quasi pene opinio sua citra grave fidei discrimen in dubium vocari non possit, tato dici potest cum Valentia disp. 7. qu. 6. punct. 3. ex eo Concilii loco tantum probari, quod opera meritoria reviviscant, nam absolute quoad rationem meriti vite æternæ, tum quoad præliam meriti quantitatem indeterminate: cum quantitas aliquando nunquam a merito separatur: non autem quoad semper reviviscenciam determinate quoad totam meriti quantitatem, id est, quoad totum meriti antiqui valorem. Quod autem æqua sit præsentis solutio, hæc liquet, quod ut sapius scripsit Palayichius, nunquam intenderit Concilium quæstiones in Scholis libere agitas dirimere: quanto magis minus id fecisse credendum est in lite, que nec ex verbo Dei adjudicari valet, nec adversariorum sensu, nisi contra expressam sententiam D. Thomæ mentem, desiniri.

Non. IV. 1. quia nihil absurdum, si ex duobus qui ad thesaurum longe

disparem jus habent, alter non plus altero operi hinc reportet, quia non plus reportare conatur. Immo æquitati consonum videtur, ut qui pro quodam animi torpore ditiorem suum fundum excolere negligit, minori habeatur pretio, quam qui ex talento suo deponit, quidquid hinc deprimere potest. 2. Quia enim incommoda omnia vitari non possunt, saltem vitari debent graviora. Gravius porro est incommodum, quod ex adversariorum sententia sequi ostendimus in tertia nostra probatione, quam quod in præsentem obijciunt. Ergo.

Non V. quod quia Achilleum est adverte partis telum, pressiori stylo expugnandum. Unde.

Ad 1. neg. min. non enim gratis asseritur, quod gravibus nititur momentis. Atqui ex dictis, &c.

Ad 2. neg. iterum min. ad probat. dico ex ea quidem contra adversarios sequi, hominem non habere jus strictum ad merita, a quibus per peccatum excidit; prohibe diviniæ miserationi primario imputandum esse, quod ea per Penitentiam recuperet. At non sequi, quod Deus dum ea misericorditer reviviscere concedit, sancire debuerit, ut reviviscenciam sine ullo ad hominis dispositiones respectu. Unde nihil vetat quomvis dispositio physica ad ætalem Penitentiam gratiam, sit moralis ad reviviscenciam gratia præterita.

Agunt eo loci plures de efficacia Penitentiam quantum ad venialium remissionem. Verum id in decursu commodius expendendum opinamur.

CAPUT TERTIUM.

De materia Penitentiam.

UT in toto physico vel artificiali, sic in Sacramentis per analogiam distinguuntur materia & forma. Materia porro alia est remota, alia proxima. Materia remota Penitentiam est id omne circa quod destruendum versatur Penitentiam. Materia proxima, sunt partes minus determinate ex quibus coalescit Sacramentum Penitentiam. Dico, partes minus determinate, ne forma ipsa, ut pote pars intrinseca Sacramenti, ad materiam revocetur; quod tamen aliqui non illibenter faciunt. De utraque hæc materia specie duobus articulis discernendum.

ARTICULUS PRIMUS.

De materia remota Penitentiam.

EX ipso Penitentiam vocabulo constat materiam illius esse peccatum, quatenus destruendum. Sed quia peccatum aliud est originale, aliud ætiale, quod vel mortale est, vel veniale tantum, ambi potest quæ in individuo sit materia Penitentiam.

Id autem ut facilius intelligatur, notandum materiam hujus Sacramenti aliam esse necessariam, que non nisi per claves, vel aliquid in ordine ad claves deleri possit; aliam sufficientem, que per claves equi-

Thomæ Thol. Moral. Tom. VI.

1 3 dem

præbent, ut eos quasi ad oculum animadvertas meliores esse pluribus iustis qui non indigent Penitentia. Ex ipso suo dolore compuncti, ait citata Hom. S. Greg. *manifestant in amoram Dei, seseque in magnis virtutibus exercent, bonos sequuntur, acceptis contumeliis lætantur, flagrant desiderio, ad caelestem patriam abulant, concupiscunt, cui habenas laxaverant, impetus fortiter comprimunt, & quos longa consuetudine induerant vitiosos habitus, quasi sementes in anima radicatas contrariis operibus sollicitè & indolenter evellunt.* Ergo. Ita idem qui supra Parisiensis Magister.

Erit momenta hæc non improbabilius solvi possunt, ut videre est apud Martinon. disp. 47. Sect. 3. nobis tamen potior videtur secunda illius opinio, tum propter auctoritatem D. Thomæ, que in ejusmodi dubiis haud flocci estimanda videtur, tum quia hoc pacto misericordia & veritas obviat suis, & felici nexu coherent; tum quia nulla est ex adversariorum rationibus, quæ mentem alio rapiat.

277 Non. I. quæro enim quibus Deus redderet annos, quos comederat locusta: an non his solum qui ad ipsum ex toto corde se dominantem convertebantur; quæ dispositio in antiqua Legge, non modo ad meritorum reviviscenciam, sed & ad simplicem iustitiam necessaria erat. Ceterum, penes impium est, jurante gratia, efficere, ut nec ei noceat impietas sua, nec Deus operis ejus obliviscatur: ad utrumque enim sufficit ut promerita recipienda gratia mensuram adhibeat dispositionum: alioquin enim æquum est ut qui parvo seminat, parvo & metat.

Non. II. Ubi abundavit delictum, superabundat gratia, quantum est ex parte Dei, qui non modo vult hominem esse iustum, sed & iustum iustificari amplius. Hæc tamen gratia abundantia secundum propriam ejusque dispositionem tribuitur. Adde quod Apostolus loquatur de gratia Christi, que ad delenda quæcumque peccata plurimum sufficiens est.

Ad id quod ex Libro hypognost. objicitur, dicendum quod Penitentia quantum est de se, habet virtutem reparandi defectum ad perfectum, & etiam promovendi in ulteriorem statum, sed hoc quandoque impeditur ex parte hominis, qui remissus exorat in Deum, &c.

Non III. Tridentinum enim per Tridentinum explicari debet: Atqui alibi docet Tridentinum gratiam antequam dari secundum suam dispositionem; ergo & id in eo etiam qui objicitur loco suppleri debet. Unde, quidquid triumphanter obloquitur Martinon, quasi pene opinio sua citra grave fidei discrimen in dubium vocari non possit, tato dici potest cum Valentia disp. 7. qu. 6. punct. 3. ex eo Concilii loco tantum probari, quod opera meritoria reviviscant, nam absolute quoad rationem meriti vite æternæ, tum quoad præliam meriti quantitatem indeterminate: cum quantitas aliquando nunquam a merito separatur: non autem quoad semper reviviscant determinate quoad totam meriti quantitatem, id est, quoad totum meriti antiqui valorem. Quod autem æqua sit præsentis solutio, hæc liquet, quod ut sapius scripsit Palayichius, nunquam intenderit Concilium quæstiones in Scholis libere agitas dirimere: quanto magis minus id fecisse credendum est in lite, que nec ex verbo Dei adjudicari valet, nec adversariorum sensu, nisi contra expressam sententiam D. Thomæ mentem, desiniri.

Non. IV. 1. quia nihil absurdum, si ex duobus qui ad thesaurum longe

disparem jus habent, alter non plus altero operi hinc reportet, quia non plus reportare conatur. Immo æquitati consonum videtur, ut qui pro quodam animi torpore ditiorem suum fundum excolere negligit, minori habeatur pretio, quam qui ex talento suo depromit, quidquid hinc depromere potest. 2. Quia enim incommoda omnia vitari non possunt, saltem vitari debent graviora. Gravius porro est incommodum, quod ex adversariorum sententia sequi ostendimus in tertia nostra probatione, quam quod in præsentem objicitur. Ergo.

Non V. quod quia Achilleum est adverte partis telum, pressiori stylo expendimus. Unde.

Ad 1. neg. min. non enim gratis asseritur, quod gravibus nititur momentis. Atqui ex dictis, &c.

Ad 2. neg. iterum min. ad probat. dico ex ea quidem contra adversarios sequi, hominem non habere jus strictum ad merita, a quibus per peccatum excidit; prohibe divinæ miserationi primario imputandum esse, quod ea per Penitentiam recuperet. At non sequi, quod Deus dum ea misericorditer reviviscere concedit, sancire debuerit, ut reviviscerent sine ullo ad hominis dispositiones respectu. Unde nihil vetat quomvis dispositio physica ad ætalem Penitentiam gratiam, sit moralis ad reviviscenciam gratia præterita.

Agunt eo loci plures de efficacia Penitentiam quantum ad venialium remissionem. Verum id in decursu commodius expendendum opinamur.

CAPUT TERTIUM.

De materia Penitentiam.

UT in toto physico vel artificiali, sic in Sacramentis per analogiam distinguuntur materia & forma. Materia porro alia est remota, alia proxima. Materia remota Penitentiam est id omne circa quod destruendum versatur Penitentiam. Materia proxima, sunt partes minus determinate ex quibus coalescit Sacramentum Penitentiam. Dico, partes minus determinate, ne forma ipsa, ut pote pars intrinseca Sacramenti, ad materiam revocetur; quod tamen aliqui non illibenter faciunt. De utraque hæc materia specie duobus articulis discernendum.

ARTICULUS PRIMUS.

De materia remota Penitentiam.

EX ipso Penitentiam vocabulo constat materiam illius esse peccatum, quatenus destruendum. Sed quia peccatum aliud est originale, aliud ætiale, quod vel mortale est, vel veniale tantum, ambi potest que in individuo sit materia Penitentiam.

Id autem ut facilius intelligatur, notandum materiam hujus Sacramenti aliam esse necessariam, que non nisi per claves, vel aliquid in ordine ad claves deleri possit; aliam sufficientem, que per claves equi-

Thomæ Thol. Moral. Tom. VI.

1 3 dem

dem deleri valeat, ac iis necessario subiicienda non sit, quia per alia media destrui queat. His obiter premiſſis, fit

CONCLUSIO I. Peccatum originale non est materia Sacramenti Penitentia.

3. Prob. 1. Quia ex institutione Christi peccatum originale per Baptismum deleri debet. Atqui ex dictis Sacramentum Penitentia a Baptismo plane distinguitur.

4. Quia peccatum originale, per se loquendo, supponit hominem nondum Ecclesiae subditum. Atqui Penitentia non nisi in hominem, iam Ecclesiae subditum per Baptisma, exerceri potest. Penitentia enim ex Tridentino Sess. 14. Cap. 6. exercetur per modum iudicii. Porro, ait Apostolus 1. Cor. 5. 12. *Quid mihi de iis qui foris sunt, iudicare?*

5. Quia ex Thoma hic q. 84. art. 2. ad 2. Penitentia de iis tantum proprie est, quae voluntate nostra commissimus. Atqui peccatum originale non est nostra voluntate peccatum, nisi forte in quantum voluntas Adae reputatur nostra. Si tamen, pergit S. Doctor, large accipitur Penitentia pro quacumque deſestatione rei praeterite, potest dici Penitentia de peccato originali, sicut loquitur Aug. vel quisvis alter in Lib. de Poenitentia.

6. Objic. Qui male dispositus Baptismum recepit, originalis peccati, quod sibi dimissum non est, veniam consequi potest. Atqui hoc non nisi per Penitentiam. Ergo.

7. Resp. neg. min. tunc enim Penitentia tollit obicem; eo autem sublato revivificans Baptismus tollit originale peccatum, prout diximus ubi de Sacram. in genere pag. 320. & 369.

CONCLUSIO II. Peccatum actuale Baptismum consequens, est remota Penitentia materia; mortale quidem, necessaria, quando directe remissum non est; veniale autem, & mortale iam directe remissum, libera & sufficiens.

8. Prob. 1. pars. 1. quia illud est remota Penitentia materia, circa quod delendum veritatur, tum materia ejusdem proxima, tum & forma Sacramenti. Atqui circa peccatum actuale, &c. occupatur tum proxima Poenitentia materia, contritio nimirum, confessio, &c. tum & absolutio. Ergo.

9. 2. Quia materia Penitentia est illud omne & solum quod Ecclesiae clavibus subijci potest, vel debet. Atqui omne & solum peccatum actuale Baptismum consequens Ecclesiae clavibus subijci potest, aut etiam subijci debet. Unde

10. Prob. 3. pars. Quae necessario Ecclesiae clavibus subiicienda sunt, necessaria sunt Sacramenti Penitentia materia. Atqui peccata moralia, quando directe remissa non sunt, Ecclesiae clavibus necessario subijci debent. Unde non is tantum qui per actum caritatis iustificatus esset a peccatis, eidem tribunali Penitentia subijcere teneretur; sed & isetiam, qui ab iisdem in hoc tribunali solutus fuisset indirecte, puta quia haec vel in precedenti Confessione oblitus esset, aut iusta de causa non confessus: quia praecipuum Christi, utpote generale, nullum mortale excipit a lege Confessionis. Hinc proſcripta fuit an. 1665. ab Alexandro VII. propositio isthaec nu. 11. *Peccata in Confessione omiſſa, seu obliſa ob instantis vitae periculum, aut ob aliam causam, non tenentur in sequenti Confessione exprimere; quae rursus an. 1700. a Clero Gallicano declarata est temeraria, erronea, & Confessionis integritati derogans.*

Con-

Confirm. eadem 3. pars ex Trid. Sess. 14. Can. 7. ubi haec legere est: *Si quis dixerit in Sacramento Penitentia ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia; anathema sit.*

12. Prob. 3. pars de venialibus, ex eod. Trid. Sess. 14. Cap. 5. ubi sic: *Venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quae frequentius labimur, quamquam recte & utiliter, citraque omnem presumptionem in confessione dicuntur, quod piorum hominum usus demonstrat; sacri tamen circa culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Unde sic in forma: *Quae per Penitentiam, simulque per alia remedia expiari possunt, ea merito dicuntur & sufficiens & libera Penitentia materia.* Atqui venialia & expiari possunt per Penitentiam: cum generaliter dixerit Christus: *Quaecumque solveritis & per alia remedia, ut ait Trid. praeteritum autem per Orationem Dominicam, quam Augustinus Cap. 70. Enchirid. quotidianam penitentiam & satisfactionem appellat; de quo infra. Ergo.*

13. Prob. 4. pars de mortalibus iam remissis, 1. ex Benedicto XI. in Decretalis Inter caeteras, 1. De privileg. in Extrav. Commun. ubi sic: *Licet Lib. 2. de necessitate non sit eadem confiteri peccata, tamen propter veritascentiam, quae in magna est Penitentia pari, ut eorundem peccatorum veteretur confessio, reputamus salubre, &c. 2. Quia idem adluit communis piorum & doctorum usus, quem nusquam redarguit Ecclesiae, immo commendavit, ut patet ex textu mox citato; 3. quia Christus solvendi potestatem ad unum remissionis actum non restrinxit, immo nec restringere debuit, tum ut Penitentium securitatis melius consuleretur; tum ut major ex Penitentia fructus obtineri posset. Ergo.*

14. Objic. 1. contra 1. part. peccatum mortale in ipsa Baptismi susceptione commissum, non committitur post Baptismum. Atqui tamen peccatum illud per Sacramentum Penitentia tolli debet. Ergo falsum est quod solum peccatum Baptisma consequens sic necessaria Penitentia materia.

15. Resp. neg. maj. huiusmodi enim peccatum, licet ante actionem Baptismi inceperit, perseverat post instantem ejusdem actionis terminativum; ergo ex hac parte est peccatum hominis baptizati, proindeque solo Penitentia Sacramento deleri potest. Et vero noxa per Baptismum remissibilis, debet posse retrahati ante Baptismum completum: quod hic locum non habet. Vide quae dixi Tom. 4. p. 181.

Objic. 2. Impenitentia finalis grave est peccatum. Neque tamen est materia Penitentia.

16. Resp. Impenitentiam finalem esse peccatum in quo quis moritur. Nihil porro mirum, si peccatum in quo quis moritur, non magis per Penitentiam deleri possit, quam vulnus ex quo quis actu decedit, per medicinam sanari.

17. Objic. 3. contra 2. part. Habitus vitiosi sunt etiam necessaria Penitentia materia. Atqui tamen habitus illi non sunt per se peccata.

18. Resp. neg. maj. Habitus enim vitiosi, ut & imperfectiones, quae ad summum sunt peccatorum effectus, non autem peccata, non subsistant per se Penitentia Sacramento, sed tantum ratione culpa sibi annexae. Ita S. Thomas hic q. 83. ar. 2. ad 2.

Objic. 4. contra 3. part. Materia Penitentia, ut solvi, sic & retineri, 19

seu ligari potest. Atqui ex concessis venialia retineri non possunt. Cum ea post Tridentinum multis aliis remediis expiari posse fateamur.

20 Resp. dist. min. Non possunt retineri quoad Poenitentem, quasi is eorum veniam extra Sacramentum obtinere non possit, C. non possunt retineri ex parte Ministri, N. potest enim iste, vel absolutionem differre, vel negare prolixius, cum nulla in Poenitente detegit sufficientis emendationis indicia, Ceterum exigebant divina bonitas & hominis iusti conditio, ut quae absolute sine clavibus solvi poterant, non subscreant onerosae & odiosae legi absolute retentionis.

21 Inst. Illud solum est Poenitentiae materia, ejus vitandi homo absolutum & efficax propositum habere potest. Atqui non potest homo habere propositum efficax vitandi omnia venialia; cum id sibi impossibile esse sciat tum experientia, tum ex Trident. Sess. 6. Can. 13.

22 Resp. vel cum S. Thoma hic q. 87. a. 1. ad 1. hominem habere posse propositum vitandi omnia venialia distributive, quomodo occurrunt in praxi; non autem collective, quomodo nunquam in praxi occurrunt; Vel cum aliis, posse hominem habere propositum quantum est de se efficax omnia prolixius venialia vitandi, quod quidem propositum incomparabile est cum omni affectu peccandi venialiter, quamdiu durat: et deinceps propositum illud mutaturus sit pro fragilitate sua; quae ipsi absolute displicet.

23 Objic. demum contra 4. part. Sacramentum de novo conferendum novam exigit materiam. Atqui ubi consistit quis peccata jam remissa, novam non praebet materiam. Ergo.

24 Resp. dist. maj. novam exigit materiam proximam, C. remotam. N. porro in praesenti diversa est materia proxima, diversa nimirum contritio, diversa accusatio, &c. Id autem sufficit, prout patet in Baptismo, ubi eadem numero aqua potest esse materia multiplicis Baptismi, modo repetatur materia proxima, nimirum ablutio.

25 Inst. r. saltem materia Sacramenti remota debet esse aliquid vel physicum, vel morale. Atqui peccata remissa nihil omnino sunt, seu physice, seu moraliter.

26 Resp. neg. min. peccata enim dimissa licet nihil sint physice vel moraliter in ratione odensae permanentis, non desinunt esse aliquid in ratione odensae, quae sicut ex parte hominis per uberiorem lacrymas indefinenter defleri potest; sic & ex parte Dei per uberiorem misericordiam magis & minus condonari potest, seu ratione praesentis temporalis, ejus quandoque divi debitor est homo; seu ratione gratiae remissivae, quae major & minor donari potest, secundum id Psalm. 52. *scilicet* *lapis me ab iniquitate meam.*

27 Inst. materia Poenitentiae remota non qualitercumque subsistere debet, sed ita ut verificari debeat forma quae circa ipsam profertur. Atqui forma haec *Ego te absolvo*, circa peccata jam absoluta verificari non potest. Ergo.

28 Resp. neg. min. sensus enim formae hujus, *Ego te absolvo*, ille est r. ligo cuncta tibi gratiam de se remissivam peccati: Atqui ad hujusmodi sensus veritatem necesse non est ut peccatum hactenus dimissum non fuerit: quia aliqui falsa esse, saltem materialiter, forma absolutionis ista omnibus dicit, qui ad Sacramentum perfecte contriti accedunt. Ergo ad formae illius veritatem satis est, ut vel deleat peccatum, si subsit; vel si jam absit, priorem Poenitentis gratiam adaugeat.

nil.

Inst. 3. si res ita sit, potest homo bis in idipsum exterius judicari in eodem tribunali, bis a vinculis corporeis solvi, bis eandem Religionem profiteri, bis cum eadem matrimonium contrahere. Fallum contentens. Major autem propositio non minus quam Minor aperta est. Poenitentia enim per modum iudicii exercetur; per eam solvitur homo a peccatis vinculis, &c. Ergo.

30 Resp. neg. maj. ideo enim nec bis in idipsum judicatur quis in exteriori foro, nec bis a corporeis vinculis solvitur; quia & secundum iudicium inutile foret, & secunda vinculorum disruptio nihil auferre potest, quod jam plene ablatum non fuerit. Aliud prope est in Sacramento Poenitentiae quoad peccata remissa. Hic enim pollicetur iudicium, & pene aliquid auferre, & majorem gratiam impertiri potest: proinde ut superfluum haberi nequit.

Quod vero nec eandem Religionem homo solemniter vovet, nec eam eadem denovo contrahere valeat, inde fit quod novus seu cum Religionem, seu cum uxore contractus requireret novam utriusque personae translationem, quae saepius repeti nequit. Contra vero absolutio non requirit novam peccatorum remissionem, sed dumtaxat subjectionem, in quo ex nova peccati veteris accusatione nova & major gratia produci potest. Ita Henno, Grandin, &c.

31 Hic tria obiter notanda, 1. iis qui aliquid praeterite vitae peccatum saepius confitentur, curandum emixe ut quoad ipsum doloris & crudelitatis motu afficiatur. Quid enim praestare possit accusatio quasi mechanica & omni devotionis sensu destituta? Atque id sedulo monendi sunt Poenitentes, ne per licentiam peccati pluries depositi accusantorem, pessime, quod tamen intendunt, Sacramenti securitatem consultant. 2. Cum peccata jam dimissa, libera sint, non autem necessaria Poenitentiae materia, licitum esse ex his guardam, non secus ac certo venialia, pro nutu omittere. 3. Satis esse turpi quodam jam ad equos juris apices deposita, generali quadam ratione, quam in individuo consistit, ne distinctior rei periculosa memoria plus noceat, quam prode. Quamquam haec non parum pendet a circumstantiis, seu moventis Spiritus, seu humilitatis hic & tunc Poenitentibus necessariae, seu necessitatis novo innotescendi Confessario.

Solentur variae quaestiones circa remissionem peccati venialis.

32 Ut quae ad venialium materiam pertinent, simul & semel investigemus, nonnullae hic cum S. Thoma qu. 87. proponendae sunt, & pro virili solvendae discutendae.

33 Quaeres itaque 1. an veniale peccatum extra Poenitentiam ullam remitti possit?

Nota Poenitentia triplex distingui solet, *habituali*, quae idem est ac habitualis displicentia peccati cujuscumque ex caritatis perfectae habitus provemens; *formali*, quae est dolor ac detestatio explicita peccati, prout fieri solet in Sacramento Poenitentiae; & *virtuatis*, quae consistit in pio mentis actu excludente affectum ad venialia, & vis cuius homo ea formaliter detestaretur, si tunc menti ejus occurreret eorum cogitatio.

Jam

Jam triplex est de proposita questione opinio. Alii nempe ad peccati venialis remissionem censent sufficere quemcumque actum bonum, qui Deo placeat magis, quam eidem displiceat veniale peccatum, esse actus ille ad hujus peccati remissionem non ordinatur. Huic sententiae fauere Scotus, quem tamen benigne interpretantur eruditi ejus Discipuli. Alii formalem Penitentiam requirunt: ita Durandus. Alii virtutalem tantum cum S. Thoma hic art. 1. His prænotatis,

Resp. Nullum veniale peccatum sine omni Penitentia remittitur. At nec sufficit habitualis, nec requiritur formalis: unde requiritur & sufficit virtualis.

33 Prob. 1. pars. 1. quia Scriptura justos etiam hortatur ad Penitentiam de venialibus. Siquidem Apocal. 2. Angelo Pergami, qui Christi nomen tenebat ex v. 13. dicitur v. 16. *Penitentiam age.* Ad quid porro Penitentia homini, qui peccatum suum per quotidiana pietatis opera delevisset?

2. Ex Patribus: August. Epist. 48. ad Vincent. ubi sic: *Nec quemquam patet ab errore ad veritatem, vel a quocumque, seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine Penitentia posse transire.* Hieronym. qui Epist. 46. ad Rusticum Cap. 4. sic ait: *Septies cadit justus & resurgit Sicadit, quomodo justus? Si justus, quomodo cadit? sed justus vocabulum non amittit, qui per Penitentiam semper resurgit.*

3. Peccatum veniale annexam habet deordinationem voluntatis, quæ contra legem ad bonum creatam convertitur: unde licet non perimam substantiam, minuit nihilominus fervorem caritatis, quæ tota in Deum fertur. Atque habitualis hæc deordinatio sine aliqua Penitentia tolli non potest. Dispositio enim contraria non nisi per contrariam tollitur. Atque dispositio prædicta deordinationi contraria, nihil aliud esse potest, quam Penitentia quadam: id est, displicentia vel retractatio peccati. Ergo.

Et vero, si per quodlibet opus meritorum sufficienter retractaretur veniale peccatum, justii qui opera sancta quasi perpetuo exercent, frequenter omni veniali peccato careant, et tunc carisset præ ceteris Apostolus Joannes, qui Deum tam impense, tamque efficaciter redamabam. Atque sic clamabam tamen: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Adde quod satis inutiliter instituta essent tot remedia pro venialium deletione, si hæc per alia quocumque pietatis opera certo remitterentur. Ita Sylvius hic pag. 449.

34 Prob. 2. pars: si habitualis Penitentia ad venialium remissionem sufficeret, nunquam esset peccatum veniale simul cum caritate: quia ubi est caritas, ibi est & Penitentia iusta habitus, & habitualis displicentia peccati, prout ibi docet S. Thomas. Atque saltem consequens.

35 Prob. 3. pars. 1. ex S. August. Enchir. c. 71. ubi sic: *De quotidianis, brevibus, levibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit.* Atque licet oratio hæc aliquem importet Penitentiam motum, ex quo delicta nostra nobis generaliter dimitti precamur; nullam tamen importat expressam & formalem hujus vel illius detestationem; nullam proinde formalem Penitentiam. Ergo formalis hæc Penitentia non est absolute necessaria.

2. Quia, ut ibidem ait S. Thomas, *exigitur ad remissionem peccati mortalis.*

lis *perfectior Penitentia*, quam ad remissionem venialis: & merito, cum istud fervori tantum & perfectioni caritatis, illud autem caritati ipsi adverteatur. Ergo quæ ad mortale requiritur Penitentia formalis, & explicita, non requiritur ad veniale.

3. Quod ad mortalis veniam sufficere aliquando potest, ad venialis remissionem satis esse debet. Atque ad veniam mortalis sufficienti aliquando virtualis Penitentia; puta in eo qui tam cito ad martyrium rapetur, ut ipsi nihil aliud liceret per tempus, quam in actum caritatis promittere. Ita Gonet disp. 3. n. 14. Ylambert. disp. 25. art. 2. &c.

36 Prob. 4. pars: Illud Penitentia genus ad deletionem venialium sufficit, quod iidem sufficienter opponitur. Atque virtualis Penitentia sufficienter opponitur venialibus. Id enim vitii habent venialia, quod voluntatem ita ferant in creaturam, ut ideo prompte in Deum & ea quæ Dei sunt, ferri non possit. Atque effectum directe oppositum parit Penitentia virtualis; cum per eam & recedat homo a creatura, & in iis quæ Dei sunt promptum se & hilarem efficiat. Ergo.

Confirm. quia ex dicendis valent Sacramentalia pie & devote suscepta ad venialium remissionem. Ergo ad idem valet ac fortiori actus quipiam caritatis, utpote qui plus venialibus opponatur, quam Sacramentalia. Atque caritatis actus virtutalem tantum Penitentiam importat, non formalem & explicitam. Ergo. De his ad ill. Bossuetum Lib. 4. de variis orationis statibus n. 4. & seq.

37 Obje. t. contra 1. part. cum Cajetano. Si quis cum affectu ad veniale decumberet, & dormiens subiret pro Christo mortem quam ante acceptasset, is utique venialium remissionem consequeretur, alioqui enim orari pro eo posset contra tritum id Augustini: *Injuriam facit Martyr, qui orat pro Martyre.* Atque tunc sine Penitentia remissionem consequeretur. Ergo Penitentia ad venialium remissionem generaliter necessaria non est.

38 Resp. 1. non immerito conjici cum qui vicinam mortem ex ardenti Christi amore acceptat, virtualiter penitere omnium quæ usquam admiserit peccatorum. Unde Cajetani supposito ut fieri, sic & negari potest; multoque melius negari, quam admitti.

39 Resp. 2. data hypothesi, dist. maj. Si quis... is venialium remissionem consequeretur in instanti separationis animæ a corpore, C. ante mortem, Subd. si, quod de divina miseratione merito præsumitur, erumperet in actum ferventissime caritatis, aut contritionis, C. secus, N. Itaque, vel is cui dormienti caput abscinditur (quod fortassis nulli hactenus Martyrum contigit) sit ante animæ exitum tempus habet, ut in rapidum dilectionis actum erumpat, quod divinæ suos in Martyres vigilantis plurimum congruit: & tunc nihil mirum si ante mortem ad universis venialibus solvatur. Vel, ut soveatur Theologica hypothesi, nihil motus, nihil evigilans, pleno somno, brevi lectu obruitur, & tunc per ferventem caritatis actum, non equidem per modum meriti, cuius jam effluxit tempus; sed per modum contrariæ dispositionis, ab omni venialium culpa & pena solvitur. Cur vero potius solvatur Martyr, qui cum venialibus decumbit, quam justus alii, qui in patri casu tot annos in purgatorio ignibus languent, mihi duplex ratio afferri posse videtur; 1. linguas Martyri prerogativa illo empta genere caritatis, quæ nemo majorem habere

bere potest. 2. quia aliqui peior esset conditio Martyris, quam iusti alterius; cum pro isto orat Ecclesia, pro illo orare non audeat.

Neque vero hinc inferas, eum qui schismatici, alive gravi peccato addictus, ab inimicis fidei necaretur, ab iis mortalibus solutum iri. 1. Quia si exigit misericordia Dei ut benigne agatur cum amicis, exigit & iustitia ut dure excipiantur inimici. 2. Quia post vitam hanc mutari potest accidentaliter conditio hominis, qui quadantenus est in via ad terminum simpliciter; aliqui iusti qui venialibus obstricti moriuntur, nullus esset Purgatorii finis; Contra vero mutari essentialiter nequit conditio, seu iusti perfecti, seu peccatores; quia uterque est in termino simpliciter: utriusque proinde competit id Eccle. 11. 3. *Si cederit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.*

40 Inlt. ex S. Thoma qu. 87. ar. 1. ad 2. Passio pro Christo suscepta obtinet eum Baptismi: & ideo purgat ab omni culpa & veniali & mortali, nisi actualiter voluntatem peccata invenerit adhaerere: ergo ex S. Doctore ad venialium remissionem non necessario requiritur Penitentia.

Resp. neg. conf. Immo Penitentiam exigit S. Doctor, cum exigitur voluntas non adhaerere peccato. Et enim tamdiu inherere censetur, donec illud per actum contrarium retractaverit: is autem actus Penitentiae est sicut virtualis. Et vero eodem modo loquitur Angelicus Praceptor de mortalibus, quo de venialibus peccatis. Atque nemo crederet mortalia per Baptismum, martyrii sine ullo doloris motu remitti. Quod ergo in objecto loco pressius dicit S. Thomas, explicandum est per id quod docet in corpore Articuli. Ibi porro utrumque peccatum, mortale & veniale, per Penitentiam remitti tradit.

41 Obije. 2. actus qui gloriam aeternam meretur, meretur a fortiori venialium remissionem: Qui enim plus meretur, minus a fortiori meretur. Atque actus omnis dilectionis Dei, licet nequidem sit Penitentia virtualis, gloriam aeternam meretur. Ergo.

42 Resp. 1. neg. maj. Stat enim & actum caritatis vitam aeternam mereri, quia per se ad eius meritum ordinatur; & eum venialium remissionem per se peccatis non mereri, nisi horum displicentiam importet. Unde vetus illud axioma: *Qui plus potest, potest & minus*, in his dumtaxat locum habet, quae vel epulens sunt rationis, vel sibi invicem laborantia: qualia non sunt venialium remissio, & meritum vitae aeternae. Ita Gonet disp. 4. n. 13. Sylvius hic ar. 1. Concl. 2. &c.

43 Resp. 2. neg. min. qui enim vera caritatis actus est, Deum omnibus praefert; & a fortiori iis quae divini eius maiestatem offendunt. Sed qui Deum omnibus hoc sensu anteponit, virtualium habere penitentiam videtur. Annon enim in excelsis caritatis suae iis renuntiaret; quae Patrem & amicum suum laedunt, si de his hic & nunc cogitaret?

44 Inlt. contra 1. solv. Qui meretur finem, meretur tolli impedimenta ad finem. Atque venialia sunt impedimenta ad gloriam. Ergo qui gloriam meretur, meretur tolli venialia.

45 Resp. Cum eodem ibid. n. 17. dist. Qui meretur finem, meretur tolli impedimenta essentialia ad finem, C. accidentalia, ut sunt culpa veniales, quae tantum retardant a fine, N. Alioqui enim qui gloriam mere-

retur,

retur, simul & semper mereretur remissionem totius poenae temporalis; quandoquidem haec sit etiam obex gloriæ retardans.

46 Obije. 3. macula peccati venialis consistit in reatu, seu debito poenae temporalis. Atque poenae temporalis debitum citra Penitentiam dimittitur potest.

47 Resp. neg. maj. Debitum enim poenae temporalis profluit a macula peccati, quam proinde supponit, non constituit. In quo autem sita sit hujus macula ratio, colligi potest ex iis quae diximus in Tract. de peccatis, part. 1. Cap. 5. ar. 1. & part. 2. Cap. 2. sub finem.

48 Obije. 4. contra 3. & 4. part. nullum peccatum aliter tolli potest, quam per oppositum suum. Atque sola formalis Penitentia, non item virtualis, veniali peccato opponitur. Devotio enim & caritas quae nobis pro virtuali Penitentia habentur, nullam ver. gr. cum mendacio jocoio oppositionem habent: cum mendacium divinae veritati repugnet, non autem devotioni, vel caritati: unde utraque cum peccato veniali subsistere potest. Ergo.

49 Resp. ad 1. neg. min. virtualis enim Penitentia, virtualis est retractatio peccati. Haec autem factis venialibus opponitur, ut eorum veniam mereri possit.

Ad 2. fatetur Sylvius, ubi supra, venialia non remitti quovis opere bono, tamen meritorio; quia id genus opera existere possunt cum affectu venialis peccati, & consequenter sine virtuali Penitentia illius. Ad negat opera, quae virtuales peccati displicentiam important, ad venialium remissionem haud sufficere. Et si enim opera haec, pura devotio, non opponantur mendacio, v.g. secundum rationem ejus specificam; at ei tamen opponitur secundum rationem genericam peccati: *Cum enim, ait Gonet, prompte tendat in Deum, opponitur retardationi tendentis in ipsum, quam retardationem peccatum veniale secundum rationem genericam importat.*

50 Haec solutio modicam fauce alius, multam mihi difficultatem facit. Quero enim, 1. An devotio, de qua statim, virtuale peccati displicentiam semper importet. 2. An si sic, cur eam non aequè importet alius servilis caritatis, quod expresse negat Gonetus. 3. Quando actus meritorius virtualem Penitentiam involvat, quando non. 4. An actus ille, qui elicitur ab homine nullum peccatum expressim retractante, omnia venialia simul extinguat, nam aliqua tantum; & cur haec praee aliis. Optandum profecto ut qui tot alia explicare D. Thomae interpretes, capta haec, tertium praecipue, elucidarent. Interim haec vel ex ipsis, vel ex D. Thoma colligo.

De 1. haec habet ibid. Sylvius: *Non quilibet devotio est Penitentia virtualis, sed ea demum, quae quis fit in Deum offertur, ut velle hic & nunc (neque enim agitur de conditione contingenter in posterum futura, quia ex ea non pender praesens peccati remissio, ut docet hic Suarez in Comment. pag. mihi 124.) peccata sua venialia detestari, si occurrerit memoria.*

De 2. idem quoad caritatem etiam servilam docet Gonet, quod statim de devotione Sylvius. Hic scilicet in caritate geminam distinguunt perfectionem, *intensionem* quae oritur ex conatu potentiae; & *extensionem*, quae voluntatem ad Deum convertens, eandem ab uno vel multiplici peccato formaliter vel virtualiter avertit. In ista non autem in illa, virtualem Penitentiam agnoscent, quae, propter virtutalem ejus cum pluribus peccatis,

clori.

cioribusve peccatis oppositionem, peccata hæc deleantur. *Veni tuam finis est.* ait ibid. Suarezus disp. XI. n. 10. cum, qui tali fervore amat Deum, deestatum fuisse peccatum veniale, si ei occurreret, proinde in ipso admitti posse virtutalem Poenitentiam, vi cuius Deus ipsi remittat *vel omnia, vel aliqua peccata venialia, iuxta dispositionem suam sapientia.* Et hæc opinio nobis sapit plurimum.

Ad 3. lunt qui Poenitentiam virtutalem in his tantum meritoris actibus analysit velint, qui ex generali obtinendæ remissionis intentione elicuntur. Quisio hæc & difficultatem præter se elevat, cum in hujusmodi intentione manifeste occurrat Poenitentia virtualis, seu displicentia in *universis tantum*, ut loquitur S. Thomas ibid. ad 3. & in praxi ad tutius inferre potest. Quisnam enim in bonis suis operibus curat homo generaliter intendere venialium suorum remissionem? Quod enim exigit Sylvius, ut intentionem hanc necessario super verba, salutem virtualis, displicentia, gratia peti videtur. Implet enim, ait Henon pag. 57. ut quis per actum intendat venialis peccati delectionem, & in illo sibi complacere pergat, aliter nolle peccatum, eius intendat remissionem; & simul vellet illud, cum complacere in peccato sit ipsum peccatum.

Qui autem D. Thomæ criticis adherent, virtutalem Poenitentiam in actu meritorio imbibit dicant, quoties actus ille ita elicitur, ut pro tunc certam habeat incompatibilitatem seu cum omni peccato veniali, seu cum hoc vel illo peccato venialis genere. (id autem partim ex actuum natura, partim & magis ex modo, quo afflante Spiritu Sancto, producantur, discerni utrumque potest.) Hoc sensu loqui videtur S. Thomas q. 7. de malo, art. 12. ad 4. ubi sic: *Fervor caritatis non aequaliter semper se habet ad omnia, sed quandoque aliqui respicit in specialia, & contra ea efficacius operatur.* Et: *si in generali respicit ea, potest contingere quod non habeat eundem effectum in omnibus, eo quod affectus hominis aliquando habitualiter est inclinatus ad aliqua peccata venialia committenda, ita scilicet quod si in memoria habuerint, non displicent; vel forte, si opportunitas adesse, committerentur.* Unde non illudens crediderim, Poenitentiam virtutalem quandoque interiori sensu percipi posse, raro autem sufficienter explicari.

Ad 4. sequitur e præcedenti responsione efficaciam Poenitentia virtutalis eo nonnunquam progredi, ut venialia omnia deleat ad tempus; aliquando autem & expressis, eo solum ut quædam tantum dimittat: quæ frequenter in intimis animæ penetralibus latitant multa, quæ si in memoria habuerint, non displicent.

Nec prima responsio hujusmodi de venialium omnium remissione obest id. 1. Joan. 1. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Ut enim sicte observat, qui nihil non sicte observat, S. Thomas q. 79. ar. 4. ad 2. *Illud Joannis verbum non est intelligendum quia aliquis homo possit bono esse absque omni reatu peccati venialis; sed quia vitam sancti non ducunt sine peccatis venialibus.* Immo nec asserere usquam possunt, se hic & nunc esse a peccato immunes, quia sepe laborant, nec usquam certi sunt de sufficienti dispositione ad omnium venialium remissionem necessariam. Ita Sylvius ead. q. 87. a. 1. p. 411.

Quæres 2. an venialia remitti possint per actum contrarium solis nature viribus elicium, prout senserunt Gabriel, Major & alii quidam.

Resp.

Resp. negat. cum S. Thomæ hic art. 2. ad 3. & ar. 4. ad 2. Ratio est 1. quia *erga Christum immundat non ab omni peccato*, 1. Joan. 1. Hinc iusti ipsi sibi dimitti peccata precantur in Oratione Dominica. Præsertim autem orat quis, & quotidie orat id, quod penes se habet, uti sepe incedit Augustinus.

2. Quia ex Can. 14. Concilii Aratensis 2. *Nullus miser de quantumque miseria liberatur, nisi qui misericordia Dei prævenitur.*

3. Quia peccatum veniale est malum, quod ratione effectus pertinet ad ordinem gratia; cum impediatur ne anima in Deum ut finem super-naturalem prompte feratur. Atqui malum hujus generis non nisi per divinæ gratia auxilium tolli potest; cum unumquodque contrarium a contrario suo tolli debeat. Ergo.

Objic. contrarium contrario tolli potest. Atqui veniale est actus & naturalis, & virtuti naturali contrarius. Ergo.

Et vero tolli potuisset veniale in statu nature pure. Atqui solum per actus naturales.

Resp. ad 1. dist. min. est actus naturalis, & simul in hoc statu contrarius perfectioni supernaturali, C. fecus, N. opponitur enim & caritatis fervori, & sanctæ cum Deo familiaritati: ut sic autem non nisi per aliquid supernaturale auferri potest.

Ad confirm. nihil mirum si venialia in statu nature pure, ut pote nec fervori supernaturali, nec supernaturali cum Deo familiaritati opposita, per naturale quidpiam tolli potuissent. At vel hinc elucet ea in presenti statu mediis longe disparibus tolli debere.

Quæres 3. an ad venialium remissionem requiratur gratia habitualis, vel antecedens, quasi venialia sola nemini nunquam nisi iusto dimitti possint, vel concomitantur, quasi opus omne quod venialium remissionem obtinet, simul gratia habitualis augmentum mereri debeat: vel formaliter, quasi veniale expelli non possit nisi per habituales gratiam, ut per formam oppositam.

Resp. ad 1. Ut venialia dimittantur, necessaria est antecedens gratia habitualis: seu, quod idem est, homini mortalium reo nullum unquam dimittitur veniale, donec mortalia ipsa dimittantur. Ita S. Thomæ hic art. 4.

Prob. 1. Si venialia homini mortaliter reo dimitti possent, de via communi scilicet, daretur casus in quo quis peccati sui veniam haberet, etsi necdum ipse fratri suo peccatum suum dimisisset. Atqui illud est contra expressam hanc Christi sententiam Math. 6. 15. *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.*

Prob. 2. Non tollitur offensa nisi per satisfactionem personæ lese factam. Atqui hominis gratia sanctificante destituti, seu mortaliter rei, nulla potest esse ad Deum satisfactio. Hominis enim ad Deum satisfactio, ob infinitam utriusque distantiam, non in iustitia fundatur, sed in amica & gratuita Dei acceptatione. Atqui nihil habet opus inimici, unde amice in satisfactionem acceptari mereatur.

Prob. 3. Venialium remissio familiaritatem Dei redintegrat, animamque & Deo gratiosam reddit, & quoad se nitidiorum facit. Atqui nec in familiaritatem Dei restitui potest, qui nequidem Dei amicus sit;

nec

nec idem fieri acceptior, qui ne simplicitate quidem acceptus est, sed exolus; nec in se intior, qui spualiore munditiaque superat. Ergo.

56 Resp. ad 2. Incertum est an venialium remissio semper habeat ad iungendam novae gratiae habitualis infusionem; nec proinde constat haec ad illam concomitantur requiri.

Prob. 1. Quia si graves Theologi existimant nullius unquam venialis remissionem obtinere, quin nova homini infundatur gratia sanctificans, id ex averso negant graves Theologi, praecipue vero horum princeps S. Thomas hic art. 2. sic ille: *Ad hoc quod peccatum veniale tollatur; non requiritur quod infundatur aliqua habitualis gratia; sed sufficit aliqui motus gratiae vel caritati ad eius remissionem.*

Prob. 2. Si ad venialium remissionem novus requiratur gratiae habitus, vel ex natura rei, vel ex Dei iustitio. Atqui neutrum. Non 1. siquidem post hanc vitam remittuntur iustis venialia citra illam novae gratiae infusionem; alioqui post mortem augeri posset gratia & gloria essentialis, quod falsum est. Non 2. haec enim Dei constitutio, qua facilitate supponitur, eadem rejici potest.

Prob. 3. Ideo iuxta Suarezem & alios, non potest remitti veniale sine novo iustificacionis gradu, quia actus qui remissionem hanc mereatur, simul & semper mereatur novam gloriae gradum, adeoque augmentum gratiae, quae est gloriae semen. Atqui probatio haec admodum dubia est.

2. Quia dubium est, an actus formalis vel virtualis Poenitentiae, quia ad venialium remissionem sufficiat, sufficiat ad meritum gloriae; cum hanc, juxta plurimos, si solum actus mereantur, quos elicit caritas, vel imperat, prout dixi in Tract. de Actib. humanis Cap. 4. Art. 3. Sect. 2. Concl. III. pag. nunc 695. 2. Quia docet pene unanims Thomistarum schola gratiam & caritatem per actus, ejusdem gratiae habitus remittuntur, non augeri quantum ad physicam realitatem, id est, in esse habitus & qualitatis, sed tantum in esse gratiae, quatenus iustus, quo instanti bene agit, acceptatur ad majorem gratiam, sed solum suo tempore conferendam, id est, vel cum homo actus elicit sine caritatis habitus intensiores; vel in ipso vitae aeternae ingressu; de quibus, si oblecta, immensa, parum utilia legere velles, ad Gonetum Lib. 4. de Virtut. Theolog. disp. 10. n. 141. & seq. ubi quiddam materiam hanc spectat, methodice congestum est.

17 Resp. ad 3. gratiam habitualem non requiri formaliter ad remissionem peccati venialis.

Prob. Peccatum veniale consistit, non quidem in privatione gratiae habitualis, quam in iustis comparitur, sed in privatione fervoris, aliove quopiam, quod instat luti & pulveris, animae iustitiam nitorem impedit. Atque & ex fervoris privatio, & illud nitore spirituales impedimentum, tolli possunt formaliter sine nova infusione gratiae, nimirum per actus & gratia procedentes, ut ait S. Thomas eod. art. 2. ad 7. ligo.

18 Objic. 1. contra 1. part. Si ad venialium remissionem praerequiratur gratia habitualis, nunquam peccatori graviter reo dimittitur peccatum veniale sine mortali. Falsum consequens, 1. quia alioqui veniale peccatum quandoque aeterna poena plecteretur, in eo nempe qui cum mortali & veniali simul moreretur. Id autem merito negant Scotus, & quibus vide

Hemo

Henno tom. 2. pag. 95. 2. Quia puer, qui cum veniali & originali decederet, propter veniale illud poenam ignis ferret in aeternum. 3. Quia peccatum veniale necessarium cum mortali connexionem non habet; ergo sine illo deleri potest. Et quidni tollatur per aliquod opus ex transeuntis gratiae auxilio perpetratum? cum sua his operibus respondeat merces de congruo. 4. Quia habitus infidelitatis tolli potest per fidem ab homine ceteroquin in pluribus facinoroso. Ergo a fortiori, quod longe minus est, peccatum veniale.

Resp. neg. 1. m. n. cuius singulae probationes non admodum urgent. Unde Ad 1. Dico cum S. Thoma q. 7. de malo, art. 10. peccatum veniale per accidens aeterna poena plecti; cum ex conditione peccatoris in impenitentia defuncti remitti non possit. Discrepat tamen veniale a mortali, quia illud per se aeternam poenam meretur.

Ad 2. Nihil est absurdi, si culpa actualis in aeternum perseverans, per accidens in aeternum puniatur. Neque tunc pavitur ultra conditionum, ratione subiecti, in quo perseverat formalis vel virtualis ad culpam affectus. Ceterum negat S. Thomas fieri posse ut primum hominis necdum regenerati peccatum sit dimittatur veniale. Vide quae dixi Tract. de Peccatis, Part. 1. Cap. 2. Art. 1. Sect. 1. pag. nunc 431.

Ad 3. neg. consequ. Non enim ideo veniale solum remitti nequit, quia connexum sit per se cum mortali; sed quia amica satisfactio, quae ad cuiuscumque peccati veniam requiritur, in inimicis Dei locum non habet.

Nec obest quod si bona quaedam opera per gratiam elicere possint: haec enim ad aliud quidem valere possunt, sed non ad satisfactionem, quae nisi ab amicis profluat, a Deo non acceptatur.

Ad 4. 1. neg. ant. Sola enim vera fidei virtus habitum infidelitatis delirere potest. Vera autem fidei virtus, etsi cum semel infusa est, amissa etiam caritate, perseverare possit, hanc tamen sine caritate infunditur, ut colligere est ex S. Thoma 1. 2. q. 65. art. 1.

2. neg. consequ. Ideo nimirum tolleretur habitus infidelitatis per fidem supervenientem, quia haec illius contrarium foret: immo etsi tunc tolleretur habitualis infidelitas, non tamen reatus culpe. Jam vero in anima quae vel unum mortale retinet, non potest poni contrarium culpe venialis, saltem de lege ordinaria. Sane quidquid asseritur ad probandum illam sine peccato mortali deleri posse, probare & mortale unum alio posse dimitti. Ita Sylvius hic 1. 4. Gonet ead. disp. 4. n. 43. & seq. &c.

Objic. 2. contra 2. part. Nunquam infunditur gratia habitualis, quin fiat quorundam venialium remissio. Ergo a contrario nunquam sit venialium remissio, quin infundatur nova gratia habitualis.

19 Resp. 1. male id nobis objici, qui in hac satis incerta materia haeremus suspensi. Est in opinionem D. Thomae praecise, quia D. Thomae sit, propendimus.

20 Resp. 2. neg. consequ. cum eodem S. Thoma, sic ille ibid. art. 2. *Ad hoc quod peccatum veniale tollatur, non requiritur quod statim infundatur aliqua habitualis gratia, sed sufficit aliquis motus gratiae & caritatis ad eius remissionem.* Quia tamen in voluntate usum liberi arbitrii, in quibus solis possunt esse venialia peccata, non contingit esse infusionem gratiae sine

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

K

flut-

ad hunc motu liberi arbitrii in Deum & in peccatum; ideo quandoque de non gratia infunditur; peccata venialia remittuntur; si nempe nihil obdet ex parte subiecti: Et enim, qui mente distractus, aut cum affectu ad veniale peccatum, accedit ad aliquod Sacramentum, infunditur quidem gratia habitualis; vel eius augmentum, sed non remittuntur venialia; quia tali remissioni ponit impedimentum: ut notat idem Genor ibid. n. 33.

66 Obiic. 2. contra 3. part. Per illud remittitur veniale, quod per se in compatibiliter est cum omni peccato. Atqui gratia habitualis per se, &c. Est enim gratia hæc natura divina participatio. Ergo ut natura divina peccatum omne excludit, sic & illa.

67 Confirm. gratia habitualis in patria veniale quodcumque formaliter expellit. Ergo & in via; cum sit eadem in utroque statu.

68 Resp. Cum eod. ibid. n. 49. ad 1. neg. min. Ad 2. neg. conseq. Gratia enim nostra non est nisi accidentaliter & admodum diminuta divina nature participatio. Unde licet divina sanctitas vel umbram levioris peccati excludat, non tamen humana; quæcumque ea sit, nisi accedat speciale Dei privilegium.

69 Ad confirm. dico excludi quidem veniale in patria, sed formaliter per amorem beatificum; non vero præcise per gratiam sanctificantem, que in via major esse potest quam in patria, nec tamen venialia omnia expellere.

70 Quæres 3. an venialia per Sacramenta & Sacramentalia remittantur. Horum definitiones repete ex Tom IV.

71 Resp. 1. veniale per Sacramenta & Sacramentalia remittitur; modo adfuit legitime subiecti dispositiones. Tres sunt partes, prima de Sacramentis, secunda de Sacramentalibus, tertia de dispositionibus subiecti.

72 Prob. 1. pars. 1. ex S. Thoma, secundum quem hic a. 3. per omnia Sacramenta iuxta Legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur. Et vero juxta S. Doctorem, quandoque de novo gratia infunditur, si nihil obdet, peccata venialia remittuntur. Nullum porro est Sacramentum per quod non infundatur gratia prima vel secunda.

2. Quia ut illeam Poenitentia Sacramentum, quod etiam in venialium remissionem institutum est, Baptismus item, qui cum mortalia delet, venialia a fortiori delere potest; constat Eucharistiam ex Trid. Sess. 13. Cap. 2. antidotum esse, quo liberamur a culpis quotidianis; prout Tom. 5. ostendimus. Constat quoque verba hæc Sacerdotis Extremam-Uncionem conferentis, *Dimitte tibi Deus quicquid deliquisti*, de venialibus potissimum intelligenda esse.

Major est de ceteris Sacramentis difficultas. Sed nec ea gravis est quoad Confirmationem; quæ cum ad animæ robur, & spiritualis vitæ incrementum instituta sit, venialia, quæ robur illud, illud & incrementum minuunt, propellere debet.

Quod ad Ordinem & Matrimonium spectat, duo sunt quæ quadantenus exigant ut per ea Sacramenta deleantur veniales culpe; primum, quod Sacramenta etiam vivorum delicta etiam mortalia secundario delere valeant, prout dixi Tom. 5. Cap. 8. Cõnel. 2. & dicam in Operis decursu. Secundum, quod Sacramenta, utpote ad animarum sanctificationem instituta, eos tollere debeant obices, qui prohibere possint, quominus suis ille obtineatur, & is præcipue qui cuiusque Sacramenti proprius est, ut fun-

UNIVERSITY OF TORONTO

UNIVERSITY OF TORONTO

summa pietas in Ordine, castitas conjugalis in Matrimonio. Jam vero venialia cotidie sunt obices qui Sacramentorum finem impediunt. Ergo deicit ut per eadem Sacramenta tollerentur.

Prob. 2. pars de Sacramentalibus. Venialium remissio obtinetur per Poenitentiam formalem aut virtuales. Atqui e Sacramentalibus alia formaliter Poenitentiam important, ut confessio generalis, peccatoris percussio, Oratio Dominica, quæ a debitis nostris solvi posulamus. Alia vero involunt piim in Deum & res divinas reverentia motum; adeo- que in his saltem, quos nulla boni domi particula præterit, virtuales eorum omnium quibus offenditor Deus displicentiam. Ergo utraque venialium remissionem obtinere possunt. Atque hæc.

Prob. 3. pars. Ad venialium remissionem prævia opus est poenitentia saltem virtualis. Ergo ubi ea deicit proflus, ne ipsa quidem Sacramenta, quorum amplior vis est & certior, remissionem hæc producent.

75 Obiic. 1. contra 1. part. Qui veniale unum confitetur, alia vero de industria reticet, horum veniam non consequitur, licet sibi in illis non complacet: Alioqui superfluum foret plura confiteri, cum unius confessio ad omnium veniam sufficeret. Ergo nulla fiat per alia Sacramenta remissio venialium. Prob. conseq. Sacramenta cetera, utpote in quibus nulla fiat venialium confessio, & ad omnia venialia se habent, sicut se habet Poenitentia ad ea que reticet Poenitens. Atqui hæc non dimittuntur. Ergo nec illa.

Respondet Nugno apud Gonetium disp. 4. num. 62. cum qui venialia quædam reticet, eo ipso quædam ad ipsa affectum servare: annon enim ea ut cetera confiteretur, si ut cetera odisset?

Verum solutio hæc, que eidem Gometo hæc improbabilis est, mihi admodum falsa videtur. Novi certe piis Communitates, quibus in usu sic venialia solum præcipua, tria vel quatuor confiteri, ne anxietati nimis ane serupulis locus datur, que autem tunc quis reticet, non utique quia his adhareat, reticet.

77 Respondet 2. idem Theologus num. 64. neg. conseq. scilicet, ait, confessio sive mortalium, sive venialium est pars Sacramenti Poenitentia; non autem aliorum Sacramentorum; unde licet in Sacramento Poenitentia non remittantur venialia, quæ ex intentione reticentur, possunt tamen hæc, tametsi non confessa, in aliis Sacramentis remitti.

78 Resp. 3. neg. ant. & dico eum, qui venialia quædam deponit, quædam æque sibi ex illa supprimit, puta sic vel serupulum iniecit sibi, vel Confessarium fatiget, utroqueque veniam consequi. Ad id enim sufficit virtualis displicentia: hic autem occurrere potest etiam formalis.

Neque tamen superfluum est ea confiteri. Superfluum enim est id quod prodesse nequit. Prodesse autem potest distincta lapsus vel illius peccati confessio, tum ad depressionem Poenitentis, tum ad doloris augmentum, tum ne venialia quædam parvi facere assuecat.

79 Obiic. 2. Que nihil in homine parum cum venialibus incompatibiles, venialium remissionem operari non valent. Atqui Sacramenta: Hæc enim nihil in homine parum præter gratiam aut gratiæ augmentum. Atqui neutrum incompatibile est cum venialibus; quandoquidem eorum nonnullis adharere possit homo etiam intensæ caritatis. Ergo.

80 Resp. ad 1. neg. min. Ad. 2. dist. min. Neutrum cum venialibus incompatibile.

bile est ratione sui precise, ut probat obiectio, C. Neutrum incompatibile est ratione fervoris, quem pariunt Sacramenta pie suscepta, quique facile habet annexam virtutalem peccati dispensationem, N. merito igitur & ponderose S. Thomas: *Quia non contingit bene dispositis esse infirmum gratis sine actuali motu liberi arbitrii in Deum & in peccatum: idem quandoque gratis gratia sanctificans de novo infunditur, peccata venialia remittuntur.*

81 Inlt. Si Sacramenta ratione illius, quem pariunt, fervoris, veillalia dimitterent, vel omnia tantum vel aliqua. Neutrum. Non omnia: Neque enim venialibus omnibus repugnat fervor per Sacramenta Ordinis vel Matrimonii productus. Non aliqua: cur enim hoc pre illo; preferitur cum is qui Sacramenta recipit, de omnibus aque, non autem de uno magis quam de alio, plerumque doleat.

82 Resp. ad 1. neg. inq. Ad 2. dico quodlibet Sacramentum pie & cum iusto de peccatis dolore susceptum ea preferunt peccata remittere, quis speciali ejus fini opponatur: ceterum nihil absurdum esse, si pro gradu fervoris quem in homine parit, cetera etiam omnia dimittat. Id tamen raro fieri crederem: quia, ut docet S. Thomas q. 7. de malo, art. 12. ad 4. raro contingit homini in hoc mortali vita vivente ab his illius affectibus liberari.

83 Queres 4. quomodo Sacramenta & Sacramentalia remissionem pariunt venialium.

84 Resp. eam per Sacramenta produci ex opere operato; per Sacramentalia, tantum ex opere operantis. Utraque pars probata manet ex his que diximus, ubi de Sacramentis in genere, tum Cap. 3. art. 1. sect. 3. Concl. 1. tum & Cap. 4. s. 2.

85 An autem Sacramenta & Sacramentalia venialium remissionem obtineant immediate, seu proximo suo actu an mediate tantum, quatenus ex Christi meritis, vel Ecclesie precibus, quadam a Deo obtinent auxilia ad eliciendos supernaturales Poenitentiae formalis vel virtualis actus, nova est questio, a qua nobis ora dimustemperandum. Mediatam tantum efficaciam admittit Gonet hic n. 60. Immediatam ego non egre admiserim, tum in Baptismo, Poenitentia, & Extrema-Uncione; quia haec per se & actu proprio ad peccati remissionem tendunt: tum in his Sacramentalibus, que proximo peccati remissionem postulant; qualis est Oratio Dominica. Quidni etiam precatio haec pie & ferventer emissa: *Dimittit nobis debita nostra*, per se obtineat id quod per se petit? Sed de his penes altos esse iudicium.

86 Queres 5. an & quatenus venialia post hanc vitam remitti possint. Resp. ad 1. multiplicem esse ea de re sententiam. 1. Enim Hugo Vi- corianus & alii quidam apud S. Bonavent. in 4. dist. 21. qu. 1. insenserunt fieri non posse ut quis enim solis venialibus decederet, subindeque quod venialia post hanc vitam quoad culpam deleterentur. Horum ratio erat, quod post, vel facie ante mortem quidquid potest, ut eorum veniam consequatur: vel non, si n. de facto eorum remissionem quoad culpam obtinet. Si 2. graviter peccat; prohibe iustus esse definit: quia saltem suam aspernatur, qui, cum potest, beatitudinis sui impedimenta removere non fatigat.

2. Alii ut Aletius part. 4. q. 57. memb. 8. aliquantum a sine, censent venialia citra illum animum separare actum remitti per solam gratiam si- niam, quae ex vi termini redditur potentior quam antea ad venialium deletionem: aut saltem efficiantur haec a totius vitae meritis de-ponit.

3. Est

3. Existimant alii nullam a veniali peccato produci maculam, quae deleri debet; sed tantummodo reatum poenae. Haec porro poenam expungi volunt per rigidam satisfactionem, quam sponte in Purgatorio subeunt anima separata. Has & plurimas id genus opinioniones ferit apud Martinon disp. 45. n. 36. & Gonet. disp. 4. n. 80. Sc. quoniam in hac materia, nec in ea tantum, alter alteri plurimum debet, nihil uterque communi Magistro. His positus,

Resp. 1. Peccatum veniale in altera vita quocumque tandem modo quoad culpam remittitur.

Prob. Si veniale peccatum quoad culpam in altera vita remitti non posset, vel quia nullam pareret maculam, quae deleri debet, ut vult tertia opinio; vel quia macula haec ante mortem semper deleteret in iustus, ut docet prima; vel quia Deus nullum constituit locum in quo venialia dimitti possint, uti volunt Pseodoreformati. Atqui nullum ex his dici potest.

Non 1. Licet enim peccatum veniale non ad lethiferi modum animum inquinat, consistat tamen per illud produci maculam tandem inhaerentem donec purgata fuerit. Nimirum 1. docet id S. Thomas * cum longe * de majori Theologorum parte.

2. Id ante D. Thomam tradidere Patres. Sic Gregorius Mag. Lib. 4. Dialog. Cap. 39. expendens illud Christi apud Matth. 12. *Non remittitur, neque in hoc saeculo, neque in futuro: In hac, inquit, sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc saeculo, quasdam vero in futuro posse laxari. Quod enim de unocentis 1. patet quia de quibusdam excidit. Porro culpe, quae in futuro saeculo laxantur, post mortem superiunt. Sic S. Bernard. Serm. 66. in Cantu. *Cur hoc dixit, si nulla manet in futuro remissa, purgatione peccati.* Haec autem & alia id genus, quae reperiri apud Augustinum Lib. 21. de Civ. cap. 24. Ildorum lib. 1. de Offic. cap. 18. Bedam in cap. 3. Marci, haud intelligi possunt de remissione venialium quoad poenam: tum quia textus alius sonant; tum quia alioqui loquendum non fuisset de venialibus solis, sed etiam de gravioribus; cum poenae eis debite post mortem in Purgatorio expientur. Et vero, ut bene Sylvius q. 87. art. 1. Purgatorium dicitur a purgando; nihil autem proprie purgatur nisi 2. sordibus. Poenae porro non sunt sordes, sed miseriae, quae cruciant quidem, sed non coquinaunt. Ergo iustorum animae in alia vita purgantur a peccato quantum ad aliquam poenam diversam. Unde Ecclesia non solum orat pro defunctis, ut a cunctis reatibus absolvantur, quod de pena intelligendum; sed ut sacrificiis purgati, & a peccatis exempti, indulgentiam pariter & requiem capiant sempiternam. Item ut quae per fragilitatem carnis commiserunt, Deus cunctis pietatis aspergat. Atqui purgandi & aspergendi voces solis peccatorum maculis conveniunt. Huc usque Clariss. Sylvius.*

3. Idipsum probant rationes neutriquam spernendae. Macula enim peccati nihil est aliud quam irrectitudo ex peccato praeterito moraliter perlevarans, & vi cuius Deus rationabiliter indignatur homini, quamdiu placatus non est. Atqui irrectitudo haec peccatum quodcumque consequitur; mortale simpliciter & absolute; veniale autem secundum quid. Deus enim jus habet odii magni vel modici in peccatum, quamdiu retractatum non est; & jus illud a iure puniendi prioris discrepat: cum sublato iure odii, maneat frequenter jus intelligendi poenae, seu in praesenti, seu in futuro

Thomae Theol. Moral. Tom. VI.

K 3

18.

sculo. Ergo in primis dici non potest nullam per veniale peccatum produci maculam, quæ post mortem elai debeat.

88 Sed nec dici potest 1. maculam hanc semper in iustis ante mortem deleri, 1. quia id gratis profectus asseritur: nec gratis tantum, sed & contra Patres mox adductos, qui venialia quoad culpam in futuro sculo remitti & purgari docent. 2. Quia plures sunt casus, in quibus non possit homo venialium suarum culpas eluere ante mortem, ut cum vel phrenesi corripitur, vel repentino casu obruitur: vel ad graviora vite sue peccata conversus, oblitiviscit leviora, &c. 3. Quia peccatum eo quis salutem suam continere dicitur, quod non tollit obire omnes, quibus æterna sua felicitas retardari possit. Alioquin salutem contemnere censeretur, qui pro venialium poenis in hac vita non satisfaceret, cum per eas necessario retardetur ejus felicitas. Sicut ergo, Deo sic indulgente, non est omnino necessarium ut ante mortem pro venialium poenis satisfaciatur homo: quoniam id & post mortem fieri potest: sic nec omnino necessarium est, ut ante mortem diluantur culpe, quæ post obitum dilui possunt. Utique si necessaria foret ea venialium quoad culpam remissio, necessaria videretur eorum confessio, satem in extremis: quia esset hæc medium longe tutius, quod, ubi de salute agitur, minus tuto postponi non potest. Ergo.

89 At neque 2. dici potest, nullum esse in altera vita locum satisfactioni pro venialibus, id nimirum & Scripturæ, & toti Traditioni adversum esse, si Deus dederit, in speciali de Purgatorio tractatu demonstrabimus.

90 Obijciuntur nonnulla, & 1. quod peccatum dimitti non possit sine Poenitentia, vel merito: Hæc autem in altera vita locum non habent.

91 2. Quod gratia finalis par sit omni concupiscentiæ extinguendæ, atque ideo pariendæ venialium omnium remissioni.

92 3. Quod juxta B. Gregorium Lib. 4. Dial. Cap. 24. culpa iustorum in morte recensetur. Et vero quis hominem caritatis habitu donatum neget in Deum per caritatem moveri, cum extrema sibi imminere videt.

93 4. Quod ad veniam peccati necessaria sit voluntatis immutatio: hæc autem non magis homini post vitam hanc possibilis videtur, quam Angelo post lapsum. Verum hæc admodum levia sunt. Unde cum Sylvio.

94 Resp. ad 1. non esse quidem post hanc vitam locum vel merito, vel Poenitentia, qua status mutetur essentialiter, seu de malo in bonum: sed esse locum Poenitentia, seu displicentiæ, quæ licet non habeat locum meriti, locum habet dispositionis contrariæ peccato, & qua talis idem expellere valet.

95 Resp. ad 2. Gratia finalis nihil ad gratiam toto vite decursu habitam adjicit præter durationem usque ad interitum; adeoque nihil amplius contra concupiscentiam operatur, quam ante operata sit.

96 Resp. ad 3. Fatetur in morte recitari culpas iustorum, qui extremi morbi dolores lubenti animo & ex intento caritatis ardore acceptant. Id autem licet eximie Sancti frequenter præsent, hand tamen iusti omnes; quorum non pauci eo usque vi ac duritiam dolorum desati-gantur, ut vix ab omni peccato ablinant.

97 Resp. ad 4. Licet voluntas post mortem essentialiter mutari non possit, scilicet quantum ad finem, vel quantum ad caritatem aut gratiam: potest tamen accidentaliter mutari, nempe per remotionem impedi-menti,

menti, ut tradit Sanctus Thomas cit. qu. 7. de malo, artic. 11. ad 2. Superest ut expendamus quomodo venialia quoad culpam remittantur post mortem, quæ de se paucis.

Dico 1. venialia non deleri per solam finalem iustitiam, quæ vi ter-
mini reddatur effiacior ad cuiuscunque culpæ deletionem. 93

Ratio est 1. quia gratia necdum per visionem beatificam consummata, qualis ea est de qua loquimur, incompossibilis non est cum peccato veniali, nisi quoad gradum vel efficaciam crevisse supponatur, quo inflanti anima a corpore separata est. Id autem gratis & citra fundamentum supponitur: Et vero, si in Angelis non minus a mortalitate saluti quam animæ separatae, non ea fuit efficaciam gratiæ, ut eos adversus mortaliam firmaret: qui fieri possit ut gratia hæc animas separatas, non tantum mutiat adversus venialia, quod non agitur in præsentia; sed, quod longe diversum est, abiat a venialibus.

2. Quia generatim docent Concilia & Patres, actuale peccatum numquam remitti sine Poenitentia, vel actuali, ad Deum conversione iidem peccatis opposita. Hæc autem tam generalis assertio ad hujus vite statum temere restringi non debet, uti animadvertit Martinon eadem disp. 45. num. 37.

Dico 2. neque etiam deleri venialia vi præcedentium meritum, quæ
si ea huc usque ex intentione Dei reservata sint. 99

Ratio est 1. quia reservatio hæc plane commentitia est. 2. quia fieri potest ut adultus paulo post suam in Baptismate justificationem venialis culpæ reus decedat, antequam meritorii quidpiam peregerit. 3. quia est meritorii quidpiam facile supponatur, sua huic merito respondit adæquata merces in augmento gratiæ & gloriæ.

Dico 3. non etiam remitti venialia in Purgatorio per condignam pe-
nitentiam solutionem, seu, ut ajunt, per rigidam satisfactionem, quæ illatam Deo injuriam reparat & auferat. 100

Ratio est quia si per satisfactionem venialia remittantur, vel quia hæc solum inducunt poenæ reatum, qui per soluta poenæ tolli debet; vel quia soluta poenæ remanere non potest reatus culpæ. Atque neutrum dici potest. Non 1. constat enim ex dictis aliud esse culpam, aliud poenæ reatum; cum hic ex illa sequatur: & aliunde culpa mundari dicitur, & non poenæ. Non 2. ut enim omittam existimare Theologos plures, tam intra, quam extra Scholam Doctoris subtilis, venialium poenam in ter-
ris dimitti, non item culpam, duo obstant ne allata opinio teneatur. Primum, quod in ea culpa conditionem poenæ sequi debebat, proinde sæpius ad longissimum tempus perdurare: id autem crediti difficile est, & communi Theologorum doctrine repugnat. Secundum, quod nulla venialis culpa citra aliquam peccati detestationem condonetur. Hanc porro detestationem non importat prædicta satisfactio, nisi amplius declaratur. Unde

Dico 4. Venialia remittuntur post hanc vitam quantum ad culpam, eo modo
quæ remittuntur in hac vita: scilicet per actum caritatis in Deum, repugnans
venialibus in hac vita commissis. Ita S. Thomas citata toties qu. 7. de
malo art. 11. qui & in Resp. ad 9. Remittitur, ait, in Purgatorio peccatum
veniale quantum ad culpam, virtute gratiæ prout exit in actum caritatis
deserviens peccatum. 101

Ratio est 1. quia nostra hæc opinio ceteris præstat. 2. quia venialis in alia vita non nisi per formam ipsi repugnantem dimitti potest. Hæc autem forma (saltem posita divina acceptatione, de qua paulo post) vel ipse est contritionis aut caritatis actus, per quem anima peccatum illud detestatur & retrahit; vel aliquid ex eo actu resultans. 3. Quia quod generaliter docent Patres & Concilia, peccatum sine aliquo Poenitentiae actu non dimitti, ad statum viæ restringi non debet, nisi id ratio quæpiam gravis exigit. Atqui nullam huiusmodi proponunt Adversarii. Quod ut innotescat:

162 **Obje. 1.** Actus qui venialis culpe remissionem pareret, deberet esse meritorius vel satisfactorius. Atqui nullus hominis iusti actus post vitam hanc potest esse, &c. Meritum enim vel satisfactio ad statum, non termini, sed viæ pertinent. Ergo.

163 **Respondent** aliqui neg. min. Quia, ut ait S. Thomas in 4. dist. 22. q. 2. ar. 3. ad 4. *est post hanc vitam non potest esse meritum respectu gratiæ essentialis, potest esse respectu aliquid accidentalium, quoadvis manet homo in statu viæ aliquid modo & ideo in Purgatorio potest esse actus meritorius quantum ad remissionem culpe venialis.* Sed quia gratia singi videtur meritum post mortem.

164 **Resp. 2.** neg. maj. Fieri enim potest ut venialia quoad culpam delectantur per actus displicentia, qui nec vere meritori sunt, nec proprie satisfactorii, ut in presenti vita, sed quoadvis habeant cum peccato repugnantiam; & qui proinde, saltem Deo sic acceptante, illud removeant ut prohibens.

165 **Obje. 2.** Si actus, quos elicitur anime separata, valeant ad culpe remissionem, valebunt & ad remissionem poenæ. Atqui non valent. Alioqui anime illa, quæ tanto impetu feruntur in Deum, quæ tantæ delectantur quidquid felicitati suæ moram ciet, ab omni poenâ quam civillime liberarentur. Unde vix pro ipsa una hebdomade orandum esset: quod Ecclesiæ præxi advertatur.

166 **Resp. neg. maj.** Remissio enim poenæ remissionem culpe venialis necessaria non constituit. Cum hæc deleta illam adhuc solvi necesse sit: atque licet caritas, cum intensa est, poenam omnem in hac vita tollere possit; quia vere & proprie meritoria vel satisfactoria esse potest: non tamen in alia, ubi nec vere meretur, nec proprie satisfacit, nec ullam cum poenâ incompatibilitatem habet.

167 **Et vero, si dimissa culpa remitteretur poenâ, qui a mortalibus plurimus in ipso vitæ exitu, & ante omnem satisfactionem absolutus esset, nulla in alterâ vita poenâ obnoxius foret. Quod impendio fallium est.**

Quæres 6. quando anime separatae illum eliciant contritionis actum, quo venialia dirantur.

Respondent aliqui adim. hunc ab anima elici eo ipso instanti quo a corpore separatur; quia tunc quidquid in peccato suo mali est, sentit & exhorret. Alii actum hunc ad Purgatorii ingressum usque differunt, nec dicunt, quantum opinor, multum differunt. An autem illico effectum suum pariter actus ille, an successione temporis, dispurant Theologi. Nec de iure, qui effectum hunc non tam in ipsam intervencionis, quam in Dei acceptationem, semper iustum, sed & forte hominibus in perviam, relinendum esse iudicent. Si enim caritatis fervor vel in ipso caritatis

Apo.

168 **Apóstolo** Joanne venialia ex se compatiatur: annon ea compati possit in tot iustorum myriadibus, qui per vitam in infimo tantum gradu iusti fiere, & post mortem esse pergunt, quia post mortem non crescit iustitia? Deinde an actus, qui nec meretur, nec satisfacit, per se & ex natura rei, proinde in actu oculi delincentis fundit Ecclesiæ aliud Patres, quos videt apud Pignatelli Lib. 5. *Monti propitiatoris, n. 7. n. 18. & seq.*

De venialium remissione in Poenitentia Sacramento dicat ubi de Contritione.

ARTICULUS SECUNDUS.

De materia proxima Poenitentia.

MATERIA Poenitentia proxima debet esse quidpiam, quod circa peccata versetur, eo fere modo quo medicina circa morbos. Cum autem in Poenitentia nihil circa peccata versetur, quam vel actus ipsius Poenitentis, contritio scilicet, confessio & satisfactio, vel actus Ministri, absolutio nimirum & manus impositio, necesse est ut in horum quopiam, nisi forte in omnibus simul, reponatur materia Poenitentia. Verum quodnam ex his præ alio eligendam sit, non convenit inter Theologos.

169 **1.** Hinc Scotista post Ducent suum in 4. dist. 16. q. 1. totam Sacramenti Poenitentia rationem in una reponunt Sacerdotis absolutione, quam sub diverso respectu formam simul & materiam esse volunt. Hi proinde tres Poenitentis actus, non ut partes intrinsecas Sacramenti habent, sed ut dispositiones insupplebiliter requiritas. Opinionem hanc amplexus est Maldonatus part. 3. de Poenit. Thesi VII.

170 **2.** Ex adverso Thomista actus Poenitentis pro Sacramenti materia assignant; ita ut contritio & confessio partes sint ad ipsam essentialiter requiritas; satisfactio, tantum ut pars integrans.

171 **3.** Consent alii unum duntaxat & prædictis actibus esse essentialem Poenitentia materiam; & hunc Durandus in confessione statuit, quæ hinc admodum recedit Melchior Canus, qui contritionem pro parte tantum integrantem computat.

172 **4.** Paludanus actus tres prædictos ex æquo intrinsecas Sacramenti partes facit. In idem coincidit Petrus de Oliva, qui idcirco nullam esse voluit absolutionem sine prævia satisfactioe concessam.

173 **5.** Denique nonnulli manuum impositionem in hac proxima Sacramenti materia assignant. Ita Marianus Victorius.

174 **Ad his omnibus pari, licet ab simili, mensura recesserunt Lutherus & Calvinus:** prior quidem, cum duas tantum admittit Poenitentiae sine partibus, nimirum terrores conscientia agnito peccato incusus, & fides ex Evangelio vel absolutione conceptam, quæ credit quæ sibi per Christum remissa esse peccata; posterior, cum totam Poenitentiam rem collocavit in victiorum mortificatione, & pio bene hæmceptis vivendi studio. Ab utriusque Novatoris opinionibus exordium ducant. Sic utique

175 **CONCLUSIO I.** Nec terrores aut fides Lutheri sensu, nec mortificatione aut vivificatione Calviniana partes sunt intrinsecas Poenitentia.

176 **Prop. 1.** pars de terroribus. Quæ Poenitentiam præcedant, neque necessaria.

177 **178.**
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190

cessario procedunt, neque vero pariunt, ea partes intrinsece Poenitentiae neutriquam dici debent. Partes enim non procedunt totum, & aliunde eidem necessario & efficienter inexistunt. Atque terrores conscientiae incussi r. Poenitentiam procedunt. Ad eam enim movent & excitant; cum ideo plures ad Poenitentiam confugiunt, quia paenas sceleribus suis debitas timent; ut patet in Ninivitis, qui tremore concussi, non per ipsum hunc tremorem, sed per plura virtutis exercitia Poenitentiam egerunt. 2. Nec procedunt necessario; cum possit quis solo Dei & iustitiae amore impulsus Poenitentiam amplecti, prout illi contingere potuit, cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum. 3. Nec pariunt efficaciter: cum terribilibus multis quatiuntur insitit daemonum, qui credunt, contemnisunt, nec unquam relinunt a peccatis, prout frequens docuit experientia, postquam autem de Balthasar Rege, Dapielis 5. de Antiocho 2. Machab. 9. de Helice, qui dissidente Paulo de iustitia & castitate, & de iudicio futuro, remissus est, nec conversus, Act. 24. 25. Ergo.

Idem prope dicendum de Lutheri fide. Haec enim vel est Theologica virtus, per quam revelatis assentimur, eaque Poenitentiam praecedat: hinc Johe 3. Crediderunt Ninivitis in Deum, & praedixerunt seipsum, & induit sunt facis. Vel est certa fiducia, qua confidit homo sua sibi dimissa esse peccata: & haec praeterquam chimerica est, uti docent Theologi in Tract. de justificatione, factam peccatorum remissionem, atque adeo Poenitentiam praesupponit, Ergo.

116 Confirm. utraque pars assertionis nostrae. Terrores Lutherani ut & Lutherana fides ad minus abstrahunt a confessione & absolutione sacramentali, & contritionem, seu dolorem de peccatis, atque satisfactionis propositum excludunt. Atque eo ipso non sunt idoneae partes Poenitentiae: quae vel omnia haec, vel horum saltem aliqua essentialiter exigat. Merito igitur Tridentinum Sess. 14. Can. 4. haec loquitur: Si quis dixerit duas tantum esse Poenitentiae partes, terrores scilicet incussos conscientiae oratio peccato, & solum conceptam ex Evangelio vel absolutionem, qua credit sibi per Christum remissa peccata, Anathema sit.

117 Prob. 2. pars: 1. quia mortificatio & vivificatio Calviniana, non solum, immo magis quam Lutherani terrores, confessionem, atque tum Poenitentiam, tum Ministri actus excludunt.

2. Quia, ut solide Bellarminus Lib. 1. de Poenit. Cap. 19. Poenitentiae ex Scripturis via est ad justificationem, proinde prior ipsa justificatione. Patet id ex Ezech. 18. Si Poenitentiam egerit impius, iniquitatum eius non recordabor. Act. 2. Poenitentiam agite... in remissionem peccatorum. Ibid. 3. Poenitentiam... ut delinunt peccata vestra. Act. 8. Poenitentiam agite... si forte remittitur tibi haec cogitatio cordis tui, &c. Jam vero mortificatio & vivificatio Calviniana non sunt justificationem priores. Utraque enim iuxta Calvinium & Bezae fructus est fidei, quam justificationem dicitur. Sed quod fidei justificationis fructus est, justificationem sequitur. Ergo sicut errant Lutherani; quia Poenitentiam in his modis collocant, qui veram Poenitentiam praecedunt: ita & errant Calvinianae, quae Poenitentiam in his actibus constituent, qui veram Poenitentiam sequuntur.

3. Quia iusti non egent Poenitentia Luc. 15. atque iusti mortificationem etiam & vivificationem desiderant. Prior enim in iustiarum affectionum

reformatione, posterior in pio bene & constanti operandi studio positae est. Atque utriusque necessitas iustis incumbit, qui & corpus suum in servitutem redigere, & ad mensuram pleuritadinis Chelisi exurgere pro virili debent. Ergo.

CONCLUSIO II. Manus impositio non est proxima Sacramenti Poenitentiae materia.

118 Prob. non debet affirmari Poenitentiae ex materiae species, quae nec ex Scriptura, nec ex Traditione, nec ex antiqua Ecclesiae praxi colligi potest. Atque 1. nullatenus ex Scriptura colligi potest, manus impositionem esse Poenitentiae materiam. Cum ubicumque de Poenitentia sermo est, puta Matth. 16. & 18. & Joan. 20. alium sit de ea impositione glentium. 2. Nec ex Traditione, cum haec nihil plus quam Scriptura impositionem hanc ut partem Poenitentiae intrinsecam exhibeat. 3. Neque ex antiqua Ecclesiae praxi. Namque ex ea inferre quidem est, impositionem manus ritum fuisse erga penitentes adhiberi solitum, prout nosse etiam a Sacerdote manuum versus eos elevatam tenente, utcumque observatur. At nihil est unde inferri possit ritum hunc partem fuisse Sacramenti essentialem: Immo est unde contrarium deducatur. Ritus enim qui & pluries repetebatur, & ab aliis fiebat quam a Sacerdotibus, & extra Poenitentiam usurpabatur, hand utique essentialis erat Poenitentiae. Atqui manus impositio & pluries iterabatur in eisdem Poenitentiae decursu, ut pluries demonstrat exemplis Morinus Lib. 6. de Poenit. Cap. 8. unde & diu fiebat ante absolutionem: & teste Cypriano Epist. 10. fiebat etiam ab inferioribus Clericis, qui profecto Poenitentiae Ministri non erant; & post ipsam Eucharistiae receptionem usurpabatur, ut liquet ex Concilio Carthag. IV. Cap. 78. & Arausiano 2. Cap. 3. Nihil ergo mirum, si Tridentina Synodus, quae tam solerter singulas Poenitentiae partes indagavit, nec voculam quidem habeat de manus impositione.

An & quomodo rejecta hac opinione absolvi possit moribundus, qui nec peccata confiteri, nec ullo signo dolorem suum exhibere queat, infra dicemus.

CONCLUSIO III. Tres Poenitentiae actus, contritio nimirum, confessio, & satisfactio sunt proxima Poenitentiae materia, seu partes materiales ex quibus intrinsece componitur Sacramentum Poenitentiae. Ita pars Theologorum longe maxima contra Scotum, qui ista tria, contritionem, &c. nullo modo Sacramenti partes esse dissentit asserat.

119 Prob. 1. in quacumque materia Theologica ea praeteri debet opinio, quae Conciliorum decretis magis congruit. Atque talis est opinio nostra. Sic enim loquitur Florentinum in Decreto: Quartum Sacramentum est Poenitentia, cuius quasi materia sunt actus Poenitentiae, qui in tres partes distinguuntur, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut debeat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero: secunda est oris confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integre: tertia satisfactio pro peccato, secundum arbitrium Sacerdotis, &c. Sic rursus habet Tridentina Synodus Sess. 14. Cap. 3. Sani quosdam huius Sacramenti ipsius Poenitentiae actus, nempe contritio, &c. qui, quatenus in Poenitentia ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes Poenitentiae dicuntur. Ibid. Can. 4. Si quis

qui negaverit ad integram & perfectam peccatorum veniſſimam requiri tres actus in Poenitente, quæſi materiam Sacramenti Poenitentia, videlicet contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, quæ tres Poenitentia partes dicuntur. Anathema ſit. Atqui opinio noſtra longe plus hiſce Decretis conſonat, quam Scotiſtica. Scilicet enim 1. actus Poenitentis ita dicuntur quali materia Poenitentia, ut nullam aliam aſſignent Florentini & Tridentini Patres. 2. ſidem actus vocantur partes Sacramenti & partes porro totum componunt. 3. Prædicti actus eo modo partes Sacramenti dicuntur, quo verba abſolutionis dicuntur forma: hæc autem verba ideo forma nuncupantur, quia veram formam rationem habent. 4. Quia Scotiſtæ ſubtilius quam aliter ubi eo modo ſe fe extrinſecum, ut intra patet.

120 Prob. 2. Poenitentia ex omnium Catholicorum conſenſu inſtituta eſt per modum proceſſus judicialis, in quo peccator uti reus cum Deo à Sacerdote tamquam iudice reconciliari intendit. Atqui ad iudiciale huiusmodi actum pertinent eſſentialiter tria; nempe rei conſeſſio, dolor de admiſſo peccato, & propoſitum ſatisfaciendi, quibus compertis, vel abſeſe exiſtimatis, Miniſter ſententiam ferat, qua vel reconciliet, vel ad tempus reconciliatiorem diſſerat.

Diſi, poſſitum ſatisfaciendi, ſeu ſatisfactio quatenus connotata. An enim ſatisfactio in actu exercito ſit pars intrinſeca Sacramenti paulo poſt expendam.

121 Obſc. 1. Potior aſſertionis noſtræ probatio ex Conciliis Florentino & Tridentino deſumitur. Atqui nihil inde. Hæc enim Concilia docent quidem Poenitentis actus eſſe quali materiam Sacramenti, at vere eſſe materiam ne indicant quidem.

122 Nec eſt quod cum Catechiſmo Romano reponas id factum, non quia prædicti actus vera materia rationem non habeant; ſed quia ejuſ generis materia non ſit, quæ extrinſecum adhibetur, ſicut aqua in Baſtiſmo, Chriſma in Conſecratione. Si enim ita foret, reſerit Henno d. 1. q. 3. Concl. 2. pag. 18. debuiſſet ipſa etiam abſolutio vocari quali forma, cum neque etiam ea ſit ſubſtantia; & tamen abſolutio vocatur ſimpliciter forma.

123 Perperam quoque miſiſerit in eo quod Tridentinum eodem actus vocet partes Poenitentia. Neque enim illos vocat partes intrinſecas, ſed partes, quæ ad integritatem Sacramenti ex Dei inſtitutione requiruntur. Porro aliud ſane eſt pertinere ad integritatem rei, aliud ad ejuſ eſſentiam: pes enim, manus, oculi ad hominis integritatem, non ad ſubſtantiam ejuſ pertinent. Ergo.

124 Reſp. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. tum propter rationes modo allatas, tum propter adductam Catechiſmi Romani auctoritatem, quam nemo facile & æque ſpernabitur; cum ei allaboraverint inſulati Theologi plures parisi ad pietatem ſcientia, & genuini teſtes ſenſus Concilii cui intererant; & aliunde totum Opus ſuffragio ſuo comprobaverit, non modo Synodi plurimæ, ſed & Romani Pontifices Pius V. & Gregorius XIII. quibus pro more ſuo adheſit Cletus Gallicanus in Conventa Meloduneniſi. Tum denique quia Florentini Decreti verba ex ipſo S. Thoma Opus. 7. deſumpta ſunt. Nemo autem inſiciabitur Poenitentis actus Deſtori Angelico veram eſſe Poenitentia materiam.

Neque tamen negaverim, voculam quæſi, eo etiam ſive a Florentini &

Tri-

Tridentini Patribus adhibitam fuiſſe, ne perſtriſta videretur Scoti ſententia, prout exercim tradit Pallavicinus lib. 12. Hiſt. Trid. cap. 12. Etſi enim loquimur hunc non expreſſere Carechiſmi Tridentini Editores; at nec cum negaverunt. Abſit, ut dum Catechiſmum Rom. debita profeſſione quimar veneratione, Pallavicine hiſtorie veritatem in dubium revocare videamur; quam ille ex ipſis Concilii Actis, & ſonibus Vaticanis depromiſit. Et vero conſtat, hodieque illaſa fide ſcotiſticam opinionem teneri: id autem quaſo, an fieret, ſi Concilium iſdem modo verbis, quæ e Catechiſmo objecta ſunt, ſenſum ſuum aperuiſſet? Nunc, quæ obſeſta ſunt: Eſt enim in alio ejuſdem Operis texto, nulloſomihil reſpiciunt Scotiſtæ, ut videris apud Fraſſen Tom. 4. pag. 260.

Nec ullius eſt ponderis quod urget Henno de forma. Cum enim hæc in nullo Sacramento ſit ſubſtantia, necelle non erat ut in Sacramento Poenitentia quæſi forma nuncuparetur. Aliud erat de materia, quæ ſi non in omnibus, ſaltem in præcipuis Sacramentis ſubſtantia eſt.

Nihil plus urget, quod addit idem, actus Poenitentis non dici partes intrinſecas, ſed tantum partes ad integritatem Sacramenti neceſſitas; quod, inquit, argumento eſt eodem actus ad Sacramentum neceſſario quidem & inſupplebiliter requiri, ſed ad eſſentiam ejuſ non pertinere.

Namque 1. Conſtat quaſdam eſſe partes, quæ ſe totum unum integrant, ut ad ejuſ ſubſtantiam ſpectent. Sic in homine cor & caput; ſic in Confirmatione, quæ quoddam eſt totum heterogeneum, baſſamum & oleum, ita hominem totum, totamque Sacramenti materiam integrant, ut iſi ſubſtantiæ hominis ut & Sacramenti ſubſtantiam periri necelle ſit. Ceterum ut in humano corpore pes & oculus partes ſunt circa quaſ homo ſubſiſtere poſſet, ſic & in Sacramento Poenitentia ſatisfactio pars eſt minus præcipua, circa quam ſubſtantialis ejuſdem Sacramenti materia ſubſiſtit.

2. Cum alibi diſſerit Concilium de diſpoſitionibus ad alia Sacramenta neceſſario requiſitas, nuſquam eas quali materiam, partemve ad eorum integritatem requiſitas, appellat; & multo minus partes ex inſtitutione Dei requiſitas. Ergo cum partium nomine utitur ubi de Poenitentia, intrinſecum quid deſignare intendit, ſubſociare tamen, ne Scholarum libertati noceret.

3. Si contritio & alii Poenitentis actus ideo partes vocantur, quia ad Poenitentiam neceſſario & inſupplebiliter requiruntur, pari pure ſiles, ipſæ alique pietatis motus, tum Baſtiſmi, tum Poenitentia partes ſicipotuntur. Id autem quis tenet, niſi qui nova & inaudita tentare volent?

4. Deum ſi Poenitentia actus non ſit materia Poenitentia intrinſeca, nulla erit materia ejuſ. Quod enim ait Maldonatius hæc in parte Scotiſta, abſolutionem, prout exterius proferitur, materiam eſſe, prout vero gratiam ſignificat, eſſe formam, non ſatisfacit. Utenim ſcite animadverſit Tourneſy hic pag. 123. in Sacramenta tam forma debet eſſe ſenſibilis, quam materia. Hæc autem forme ſignificatio ſenſibilis non eſt: aut ſi ſenſibilis eſt, nihil aliud dieit quam eadem abſolutio in genere materia ſpectata.

127 Inſi. 1. Concilia Florentinum & Tridentinum eodem modo ſatisfactionem dicunt eſſe partem Poenitentia, quo contritionem & confeſſionem. Atqui eadem Concilia nuſquam ſatisfactionem habuerunt pro parte eſſentiali. Ergo nec contritionem & confeſſionem.

Reſp.

128 Resp. neg. min. Satisfactio enim, non quidem in re, sed per modum connotati est Poenitentiae essentialis; unde sine explicito vel implicito eius voto salvari nequit Sacramenti substantia. Potuerunt ergo Concilia generatim loqui de satisfactione, sicut & de confessione, quae nec ipsa, si rigore sumatur, essentialis est Sacramento.

Quod si satisfactionem sumas secundum se totam, nihilo plus proficit. Tunc enim verba Concilii utriusque intelligenda erunt pro subiecta materia, ita ut tres Poenitentis actus dicantur partes Poenitentiae materiales eo modo quo esse possunt, consistat porro satisfactio in re, non eodem modo ad Poenitentiam concurrere, quo confessio & contritio, cum satisfactio Sacramento essentialiter constitutum supponat, sicut de contritione, &c.

129 Inlt. 2. ex Trid. Sess. 14. cap. 4. Contritio hominem preparat & disponit ad Sacramentum cum fructu recipiendum. Atqui quod est dispositio ad Sacramentum preparans, non est pars eius intrinseca. Ergo.

130 Resp. dist. maj. Contritio hominem preparat ad Sacramentum inadeguate sumptum pro absolutione, C. ad Sacramentum adaequate sumptum pro composito ex materia & forma. N. Potest autem, ut hic Tournelyus, idem esse in Sacramento Poenitentiae simul & dispositio & materia. Dici etiam potest Poenitentis actus esse quidem dispositiones ad effectum Sacramenti, non autem ad ipsum Sacramentum, cum illud componunt.

131 Obicit. 2. ex Trid. ibid. cap. 6. Sacerdos & is quidem solus, Minister est Poenitentiae. Atqui si Poenitentis actus sint eisdem Poenitentiae materia, iam Sacerdos solus non erit eius Minister. Et is enim Minister est, qui materiam Sacramenti suppeditat. Atqui Poenitentis materiam suppeditat.

132 Resp. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. Is enim solus est Sacramenti Minister, qui formam applicat materiam, seu haec ab ipso ponitur, vel ab alio quocumque, ut patet in Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, &c. Neque id in Sacramento dimittat locum habet, sed & in physicis, ubi agens dicitur compositi causa & artifex, licet vel formam solum inducat, ut ignis ignem generans, vel materiam solum praestet, ut homo generans hominem. Unde Poenitentis actus sunt quidem signa gratiae efficacia, sed quatenus cum absolutione conjunguntur, sub quo respectu ad significationem iustitiam a Christo instituta fuisse. Sicut aqua, non equidem simpliciter, sed prout forma baptismali unita, ad significandam Regenerationis gratiam instituta est.

Inlt. cum Henno, vel materia ponitur a Sacerdote, vel non. Si 1. ergo Sacerdos conterritur, consecratur quod est ridentium. Si 2. ergo non est Sacramenti totius, sed partis tantum Minister.

133 Resp. ut statim, materiam poni a Poenitente, sicut morbi declaratio ab aegrotto ponitur; materiam huic jungi formam, sicut morbo applicatur medicina; Sacerdotem proinde tam esse Sacramenti Ministrum, quam medicus sit artis suae minister.

134 Obicit. 3. cum eodem pag. 20. Illud est totum Sacramentum, quod ponit totum Sacramenti effectum. Atqui absolutio sola ponit. Sacramenta enim id produciunt quod significant. Atqui absolutio significat remissionem peccatorum. Ergo praeparantur equidem contritio & confessio, sed ut dispositiones quae preparant, non ut concausae quae esse-

causa

causa significant: alias Poenitens se ipsum absolvere diceretur, sibi peccata remittere, quod non est rei, sed Judicis.

135 Resp. ad 1. neg. min. Si enim, ut docet Tridentinum Sess. 14. cap. 13. vis hujus Sacramenti praecipue sita est in absolutione, consequens esse videtur, ut in ipsis etiam Poenitentis actibus, licet minus praecipue, sita sit.

Ad 2. dist. min. Absolutio significat magis praecipue, C. significat per se solum ad exclusionem actuum Poenitentis, N. Confessio enim sacramentalis contritioni mixta significat peccata a corde excludi. Utraque autem absolutioni conjuncta ex institutione Dei, ad esse sacramentale elevatur. Ergo quae talis debet etiam significare peccatorum remissionem, licet minus aperte quam forma.

Ad 3. neg. maj. Is enim solum absolvere, atque ideo peccata remittere proprie & simpliciter dici potest, qui per modum Judicis cooperatur productioni gratiae, non autem qui ad id tantum concurrat per modum instrumenti, tantumque materiam praebet, quae nunquam per se ad esse sacramentale attolli potest. Atqui Sacerdos solus per modum Judicis cooperatur &c.

Et vero docet idem Theologus ubi de Ordine pag. 594. materiam Presbyteratus, prout dat potestatem in Corpus Christi verum, esse contractum Calicis cum vino, & patenz cum Hostia; quæro aut qui hæc tangit Ordinandos sibi gratiam tribuat, an vi forme ab Episcopo prolatae accipiat. Quidquid hic responsi dederit Henno, adversus se datum existimet.

136 Inlt. 1. Sacramenta non tantum ratione forme, sed & ratione materiz gratiam produciunt. Ergo si Poenitens actus præbendo, præbeat materiam, ipse sibi gratiam conferre, sibi met peccata dimittere dicendum erit. Conseq. patet. Prob. ant. a simili. Sic enim in Baptismate ablutio, in Confirmatione unctio gratiam parant. Ergo.

137 Resp. dist. consequens: Poenitens sibi gratiam conferre dicitur, id est instar instrumenti concurrere ad gratiam sibi conferendam; C. id est operari in se gratiam instar Ministri & Judicis, N. Sicut ergo juxta Adversarii opinionem is qui Presbyter conterritur, dum vasa sacra tangit, concurrat quidem ad hoc ut sibi conferatur gratia, nec tamen gratia Minister aut causa præcipua dici potest, sic & in presenti questione concurrat per actus suo Poenitens ad gratiam peccati dimissionem, sed instrumentaliter & secundario. Remissio culpæ, ait hic S. Thom. q. 86. a. 6. est effectus Poenitentiae, principalibus quidem ex virtute elationum quae habent Ministri, ex quorum parte accipitur id quod est formaliter in hoc Sacramento; secundario autem ex vi actuum Poenitentis penitentiam ad vitam Poenitentiam, tamen prout hi actus aliquoties ordinantur ad fluxum Ecclesiae.

Neque tamen quia poenitens secundario ad reconciliationem suam concurrat, cum a se ligari vel absolvi dicimus: quia ex voce ad significandam principalis causæ, seu Ministri operationem destinatae sunt.

Ceterum perperam argumentantur adversarii ex ablutioe vel chrismatione; tum quia in Sacramentis non valet ratiocinatio a pari; tum quia re ipsa ablutio causat est minus principalis gratiae; tum quia forme Minister, est etiam ablutioe Minister: In Poenitentia autem Minister ablutioe, non est actuum productor; sicut in Ordinatione, qui tangit instrumenta non is utique est qui formam pronuntiat.

Hinc

Hinc corripit, quod obijciunt alii, materiam proximam debere esse proprium Ministri actum. An enim qui rem ita constituit Deus in Baptismo, &c. aliter in Penitentia constituit non poterit.

138 Inst. a. Christus totum Penitentiae Sacramentum instituit. Atqui solum instituit absolutionem, non vero actus Penitentis. Hi enim antea adventum ejus peccatores mundabant, secundum id Psal. 50. *Cor contritum & humilatum Dominus non despicies.*

139 Resp. dist. min. non instituit actus Penitentis, quantum ad vim quam ex opere operantis habent, disponendi ad justificationem, C. non instituit quantum ad vim efficaciter significandi gratiam, eamque ex opere operato producendi, N. Sic Christus aquam non instituit quoad substantiam: at eam tamen instituit quoad vim regenerandi, modo formae Baptismi uniat.

140 Obiic. 4. cum eodem Absolutio juxta Trid. Sess. 14. Cap. 6. Est ad instaurandum iudicium, quo ab ipso, Sacerdote, veluti a iudice sententia pronuntiatur. Atqui iudicium non importat principaliter nisi sententiam iudicis, cetera vero tantum connotat uti ad iustam Penitentiam praerequisita. Ergo absolutio connotat quidem & praesupponit confessionem peccatorum, at illam non importat magis quam peccata ipsa, quae necesse est de essentia huius Sacramenti.

141 Resp. 1. Conc. totum. Neque enim dicimus absolutionem, de qua sola in obiecto textu loquitur Trid. constare partialiter ex actibus Penitentis: Dicimus Penitentiae Sacramentum constare cum ex iisdem actibus, cum ex absolutione Sacerdotis. Contrarium autem non evincit obiectio.

Quod si dicas, ut revera dicit Henno, Sacramentum Penitentiae institutum esse per modum iudicii, id est, per modum sententiae iudicialis tunc extra rem erit textus a Tridentino adductus, quia in eo non de tota Sacramento agitur, sed de absolutione sola. Unde hoc sensu

142 Resp. 2. neg. mag. Sacramentum enim Penitentiae adaequate simpliciter, non institutum est simpliciter per modum iudicii, id est sententiae a Iudice profertur, sed per modum processus iudicatur; is autem non solum iudicis sententiam, sed & insuper accusationem rei, dolorem ejus, & satisfactionem in se vel in voto importat.

Neque vero id gratis scdm, sed e profundo Angelici Doctoris penitentium. Sic ille hic q. 90. art. 2. *Alto modo fit recompensatio offensae in Penitentia, & in vindicta hominum iustitia. Nam in vindicta iustitia fit recompensatio secundum arbitrium iudicis, non secundum voluntatem offendentis vel offensae. Sed in Penitentia fit recompensatio offensae secundum voluntatem peccantis, & secundum arbitrium Dei in quem peccatur, quia hic non queritur sola reductio aequalitatis iustitiae, sicut in iustitia vindictae; sed magis reconciliatio amicitiae: quod fit dum offendens recompensat secundum voluntatem ejus quem offendit. Sic igitur requiritur ex parte Penitentis: 1. quidem voluntas recompensandi, quod fit per contritionem; 2. quod se subiciat arbitrio Sacerdotis loco Dei, quod fit in confessione; 3. quod recompensat secundum arbitrium Ministri Dei, quod fit in satisfactione. Ergo, licet forensia iudicia, quae pro Magistratum arbitrio offensas plectunt, ex sola eorum sententia coalescant: non idem est de Penitentiae Sacramento; cum ei essentialis sit voluntaria Penitentis re-*

com-

Compenfatio. Ergo iterum contritio, confessio & satisfactio merito ponuntur partes Penitentiae.

Inst. sic institutum est Penitentiae Sacramentum, ut *ipsum vis praecipue* sita sit in forma, uti docet Trident. Sess. 14. Cap. 3. Atqui si actus Penitentis Sacramento essentiales forent, jam vis ejus non in forma praecipue, sed aequae in materia sita esset: Cum efficacia perinde habeatur ab essentialibus, nec ulla pars magis sit essentialis quam altera.

Confirm. quia quod dicit sacra Synodus de praecipua formae penitentialis vi, non dicit de Baptismo, Confirmatione, Ordine, &c. id vero cur? nisi quia in illis materia & forma ex aequo ad substantiam pertinent: hic autem sola forma.

144 Resp. 1. retroq. arg. ex Trid. *vis Penitentiae praecipue sita est in forma:* atqui 1. ubi est forma, ibi est materia a forma distincta. Nulli enim est forma sine materia distincta, ut in aliis Sacramentis & ceteris omnibus patet. 2. Ubi vis praecipue in uno sita est, est aliud in quo etiam sita sit, licet minus praecipue. Porro istud aliud nihil esse potest praeter actus Penitentis. Illud quidem reponit Henno in satisfactione, quae peccata quoad poenam temporalem tollit. Sed num vis Sacramenti praecipua in eo sita est, quod Sacramentum constitutum praesupponit, quod ipsum diu post sequitur, & saepe non sequitur, ut in moribus? Praeterea, cur Concilium, quod immediate post de tribus Penitentis actibus loquitur, solum satisfactionem indiguisse censuimus?

145 Resp. 2. ad 1. neg. min. Major enim est in omnibus, praesertim autem in Sacramentis formae efficacia, quam materiae, quae per formam ad esse sacramentale elevari indiget, ut effectum suum fortioriter. Notum est & tritum id Augustini. *Quid est aqua, nisi aqua: accedat verbum ad elementum, & fit Sacramentum.*

Quod autem sacra Synodus perinde non dixerit praecipuum Baptismi vim in forma positam esse, nihil concludit. Nec enim quidquid verum erat, dixere Tridentini PP. nec quidquid retinebant, illico verum esse desinit. Certe in Baptismo praecipuas esse formae partes demonstrat locus Augustini mox adductus.

146 Obiic. 5. materia Sacramenti debet & sensibilis esse, & formae praesupponi, aut saltem coexistere. Atqui haec locum non habent in actibus Penitentis. Namque 1. contritio sensibilis percipi nequit. 2. Confessio sensibilis non coexistit absolutioni, sed eam diu praecedit. 3. Multominus formam praecedit satisfactio, quae post absolutionem perficitur. Ergo.

147 Resp. ad 1. neg. min. & dico 1. contritionem haud equidem per se, sed per aliud sensibilem esse, nempe per Confessionem, & alia quae edic Penitentis doloris signa.

Dico 2. Confessionem formae praesupponi aut coexistere quantum necesse est in toto, non physico, sed morali, quodque ita constitutum est, ut ex partibus successivis necessario coalescat: quandoquidem in eo sensus accusationem sequi debet iudicis sententia, & sententiam executio Penitentiae, seu satisfactio.

Dico 3. nihil mirum si satisfactio in actu exercito, nec praecedat formam, nec eidem coexistat, cum ea pars sit Sacramenti integrans tantum, non essentialis: de quo statim.

Treatise Theol. Moral. Tom. VI.

L

Inst.

148 Inft. contra primam solutionis partem. Quod non nisi per aliud sensibile est, non per se, & proinde per accidens est pars Poenitentiae. Atqui contritio per aliud tantum sensibilis est. Minor liquet ex concessis. Prob. Maj. Non alio modo potest quid esse pars Sacramenti, id est, signi sensibilis, quam quo sensibilis est. Ergo si contritio per accidens tantum sensibilis est, &c.

149 Resp. ad 1. neg. maj. In Matrimonio enim per Procuratorem consensus tum viri, tum feminae principis, non nisi per intercursum sensibilis est, immo nec usquam per se cadit sub sensu. Atqui tamen per se, non autem per accidens, est Matrimoni materia: unde eo intus sublato tollitur contractus, & exinde Sacramentum. Ergo quod per aliud sensibilis est, per se, non tamen sine alterius admiculo, est materia Sacramenti. Dici quidem potest contritio esse Poenitentiae materia per accidens, eo sensu quod necesse non sit ut contritionis actus semper in Sacramento eliciatur: potest enim quis ut intra, sic & extra Sacramentum ingemere. At non eo sensu quod Sacramentum sine contritione, velut parte sui intrinseca, subsistere valeat.

Ad 2. r. neg. ant. Stat enim id quod per aliud, seu, si minus proprie loqui velis, per accidens est sensibilis, esse materiam per se, ut patet allato matrimonialis consensus exemplo.

2. dist. Non alio modo potest quid esse pars Sacramenti, quam quo sensibilis est, seu per se, seu per aliud, aut per accidens, C. quam quo sensibilis est per se, N. Solutio ex precedentibus responsis constat.

150 Quaes. an nihil censurę mereatur haecenus confutata Scotti opinio.

151 Resp. non deesse apud Lugo disp. 12. n. 58. qui opinionem hanc redarguerint, alii cum Cajetano, ut croneam, alii ut temerariam, & plus quam temerariam. Absit vero ut Scholę admodum Catholice, & de Ecclesia in multis gravibus per famam & ignominiam constantet bene merita, ea labe inuatur. Liquet profecto ex dictis sua esse sententię illi momenta, suos & primi sublellii vindices, quos, dum artificis verborum temperamento intractus reliquit, Concilium Generale, a privatıs hominibus non decet offendi. Et hanc, aspirante Deo, cum iis omnibus qui in Ecclesia Catholice sine degunt, methodum seruare citemur.

CONCLUSIO IV. Satisfactio in actu exercito pars est integrans, non essentialis Sacramenti Poenitentiae.

152 Prob. Ideo contritio & confessio partes sunt Poenitentiae essentialis, quia sine iis tamquam primario constitutivis stare non potest Poenitentia. Atqui e contrario stare potest, & stat quotidie Poenitentia sine satisfactione actu exercita: cum hęc absolutionem valide datam, ideoque Sacramentum essentialiter constitutum, sequeatur. Ergo.

153 Objic. I. Ex Trid. Sess. 14. Cap. 3. contritio, confessio & satisfactio, Poenitentiae partes dicuntur, quatenus in Poenitente ad integritatem Sacramenti requiruntur. Ergo non minus essentialis est satisfactio, quam contritio.

154 Resp. neg. conseq. tum quia, ut jam monuimus, Concilii verba pro subiecta materia intelligi debent: tum quia, ut bene Tournelyus, Concilium de industria generale integritatis nomen adhibere studuit ad significanda ea omnia, quę ad Sacramentum Poenitentiae concurrunt, ne questionem inter Scholę Theologos disputatam dirimeret, relicta unicuique liber-

libertate per illam integritatem, vel essentiam, vel aliquid, ut Philosophi solent, ab essentia diversum intelligendi.

Objic. 2. Si satisfactio sit pars tantum Sacramenti integrans, otiosa erit, nec quidpiam producer. Absurdum conseqens.

156 Resp. neg. maj. tum quia quod necessario connotatur ab aliquo essentiali non potest inutile esse: satisfactio autem a voto sui, quod Poenitentis essentialis est, connotatur: tamquam satisfactio opere completa non utilis tantum, sed & necessaria est ad remissionem temporalis poenę, quę post condonatum culpam & poenam aeternam luenda superest. De quo infra.

An olim Ecclesia satisfactionem absolutioni necessario pręmittendam iudicaverit: an proinde merito Sixtus IV. Petrus de Osma Salmanticensem Theologum damnaverit, quia ita sentiret, expendemus in decursu.

CAPUT QUARTUM.

De Contritione.

TANTE molis est pręsens disceptatio; tot hinc & inde scopulis obfita; tot, tamque avertis secla feminis, quas alii ad metam ducere feliciter, alii ad precipitium trahere, bono, ut videtur, utrique animo concitantur; hæreat ut vel a limbo incertus viator, fatuusque iudicet, eos e porta intueri, qui fragilem audientores truci committunt pelago ratem, quam iustitiam se incertis procellosi socium adiungere. Lugendum sane, quod qui naucleri principis partes ageret Præceptor Angelicus, operi in præsentia ferre non possit. Sublatus nempe e vivis, quo tempore contritionis argumentum versabat animo, lauduosum sui, at inutile desiderium reliquit. Etsi enim supplemento, quod ex ejus in 4. Sententię Scriptis concinnantur Disceptati ipsius, sua sit auctoritas; minor tamen quam Summa, quia illic partes agebat interpretis, hic Doctores omnimode consummati. Eius tamen consilii patrocinio, quod, factum ejus capite Tolosa amplexi, supplices efflagitavimus; dissilem materiam, non enim nova, quod nec fieri debeat, nec fieri jam possit: at qui clariori methodo potis erit, pertractabimus. Dicendum igitur 1. de contritione generatim spectata; 2. de contritione perfecta; 3. de contritione imperfecta, quę in Scholis acriter nuncupatur.

ARTICULUS PRIMUS.

De Contritione generatim sumpta;

157 CONTRITIONIS nomen profanis Scriptoris vix cognitum, frequentissime vero usurpatum in Ecclesia, deducitur a verbo *contari*, sicut & a verbo *atari* nomen attritionis. Utrumque autem a corporis ad spiritualia per metaphoram translatum est. Sicut enim corpus durum attriti diximus, cum multas in partes, non adeo minutas dividitur; contriti vero, cum ablata duritie, & tumore deposito, solvitur in pulverem;

148 Inft. contra primam solutionis partem. Quod non nisi per aliud sensibile est, non per se, & proinde per accidens est pars Poenitentiae. Atqui contritio per aliud tantum sensibilis est. Minor liquet ex concessis. Prob. Maj. Non alio modo potest quid esse pars Sacramenti, id est, signi sensibilis, quam quo sensibilis est. Ergo si contritio per accidens tantum sensibilis est, &c.

149 Resp. ad 1. neg. maj. In Matrimonio enim per Procuratorem consensus tum viri, tum feminae principis, non nisi per intercursum sensibilis est, immo nec usquam per se cadit sub sensu. Atqui tamen per se, non autem per accidens, est Matrimoni materia: unde eo intus sublato tollitur contractus, & exinde Sacramentum. Ergo quod per aliud sensibilis est, per se, non tamen sine alterius admiculo, est materia Sacramenti. Dici quidem potest contritio esse Poenitentiae materia per accidens, eo sensu quod necesse non sit ut contritionis actus semper in Sacramento eliciatur: potest enim quis ut intra, sic & extra Sacramentum ingemere. At non eo sensu quod Sacramentum sine contritione, velut parte sui intrinseca, subsistere valeat.

Ad 3. r. neg. ant. Stat enim id quod per aliud, seu, si minus proprie loqui velis, per accidens est sensibilis, esse materiam per se, ut patet allato matrimonialis consensus exemplo.

2. dist. Non alio modo potest quid esse pars Sacramenti, quam quo sensibilis est, seu per se, seu per aliud, aut per accidens, C. quam quo sensibilis est per se, N. Solutio ex precedentibus responsis constat.

150 Quaes. an nihil censurę mereatur haecenus confutata Scotti opinio.

151 Resp. non deesse apud Lugo disp. 12. n. 58. qui opinionem hanc redarguerint, alii cum Cajetano, ut croneam, alii ut temerariam, & plus quam temerariam. Absit vero ut Scholę admodum Catholice, & de Ecclesia in multis gravibus per famam & ignominiam constantet bene merita, ea labe inuatur. Liquet profecto ex dictis sua esse sententię illi momenta, suos & primi sublellii vindices, quos, dum artificis verborum temperamento intractus reliquit, Concilium Generale, a privatıs hominibus non decet offendi. Et hanc, aspirante Deo, cum iis omnibus qui in Ecclesia Catholice sine degunt, methodum seruare citemur.

CONCLUSIO IV. Satisfactio in actu exercito pars est integrans, non essentialis Sacramenti Poenitentiae.

152 Prob. Ideo contritio & confessio partes sunt Poenitentiae essentialis, quia sine iis tamquam primario constitutivis stare non potest Poenitentia. Atqui e contrario stare potest, & stat quotidie Poenitentia sine satisfactione actu exercita: cum hęc absolutionem valide datam, ideoque Sacramentum essentialiter constitutum, sequeatur. Ergo.

153 Objic. I. Ex Trid. Sess. 14. Cap. 3. contritio, confessio & satisfactio, Poenitentiae partes dicuntur, quatenus in Poenitente ad integritatem Sacramenti requiruntur. Ergo non minus essentialis est satisfactio, quam contritio.

154 Resp. neg. conseq. tum quia, ut jam monuimus, Concilii verba pro subiecta materia intelligi debent: tum quia, ut bene Tournelyus, Concilium de industria generale integritatis nomen adhibere studuit ad significanda ea omnia, quae ad Sacramentum Poenitentiae concurrunt, ne questionem inter Scholę Theologos disputatam dirimeret, relicta unicuique liber-

libertate per illam integritatem, vel essentiam, vel aliquid, ut Philosophi solent, ab essentia diversum intelligendi.

Objic. 2. Si satisfactio sit pars tantum Sacramenti integrans, otiosa erit, nec quidpiam producer. Absurdum conseqens.

156 Resp. neg. maj. tum quia quod necessario connotatur ab aliquo essentiali non potest inutile esse: satisfactio autem a voto sui, quod Poenitentis essentialis est, connotatur: tamquam satisfactio opere completa non utilis tantum, sed & necessaria est ad remissionem temporalis poenae, quae post condonatum culpam & poenam aeternam luenda superest. De quo infra.

An olim Ecclesia satisfactionem absolutioni necessario praeferendam iudicaverit: an proinde merito Sixtus IV. Petrus de Osma Salmaticensem Theologum damnaverit, quia ita sentiret, expendemus in decursu.

CAPUT QUARTUM.

De Contritione.

TANTE molis est praesens disceptatio; tot hinc & inde scopulis obfusa; tot, tamque avertis secla semitis, quas alii ad metam ducere feliciter, alii ad praecipitium trahere, bono, ut videtur, utrique animo concitantur; hanc ut vel a limbo incertus viator, fatuusque iudex, eos e porta intueri, qui fragilem audientores truci committunt pelago ratem, quam inutilem se incertis procellosi socium adiungere. Lugendum sane, quod qui naucleri principis partes ageret Praceptor Angelicus, operi in praesentia ferre non possit. Sublatus nempe e vivis, quo tempore contritionis argumentum versabat animo, lauduosum sui, ac inutile desiderium reliquit. Etsi enim supplemento, quod ex ejus in 4. Sentent. Scriptis concinnantur Disceptati ipsius, sua sit auctoritas; minor tamen quam Summa, quia illic partes agebat interpretis, hic Doctoris omnimode consummati. Eius tamen consilii patrocinio, quod, factum ejus capite Tolosa amplexi, supplices efflagitavimus; disscilem materiam, non enim nova, quod nec fieri debeat, nec fieri jam possit; at qui clariori methodo potis erit, pertractabimus. Dicendum igitur 1. de contritione generatim spectata; 2. de contritione perfecta; 3. de contritione imperfecta, quae in Scholis aeterea nuncupatur.

ARTICULUS PRIMUS.

De Contritione generatim sumpta;

157 CONTRITIONIS nomen prophanis Scriptoris vix cognitum, frequentissime vero usurpatum in Ecclesia, deducitur a verbo *contritus*, sicut & a verbo *aitro* nomen attritionis. Utrumque autem a corporis ad spiritualia per metaphoram translatum est. Sicut enim corpus durum attriti diximus, cum multas in partes, non adeo minutas dividitur; contriti vero, cum ablata duritie, & tumore deposito, solvitur in pulverem;

fic cor peccatoris, e duro, & adversus divinam legem tumide contumaci, plus, minusve per gratiam emollitur; atque ita comminuitur, ut tandem eo se flectat, quo gratia vocaverit. Et illud est mutationis genus, quod Deus spondet homini, & ab homine exigit: spondet quidem Ezech. 11. 19. *Auferam cor lapideum, & dabo vobis cor carneum; Exigit vero, ut Joel. 2. 13. Scindite corda vestra.*

Jam ut precipua, quae ad contritionem in genere spectant, capita expendamus, videndum 1. quid sit contritio, 2. quae ejus affectiones, 3. quae ejus obligatio incumbat, 4. cujus sit illa meriti.

SECTIO PRIMA.

De natura Contritionis.

UT contritionis natura penitus intelligatur, praemittere juvat quae de ea tradidit Lutherus, & quae contra opposuere recentissimi Patres. Primum quam breviter fieri poterit, expediemus; quia ut observat Bellarminus in Lib. 2. in Praefat. Lutherani jam peius recesserunt ab erroribus, quos initio de contritione Lutherus docuerat. Secundum grandem moram non abiret, & aliunde plurimum proderit in decernit.

Docuit itaque Lutherus, 1. Contritionem nihil aliud esse quam terrorem quendam conceptum ex consideratione tui peccati, tum & suppliciorum, quae divina lex peccatoribus comminatur. Quo e principio tria haec paradoxa deducit, nempe contritionem liberam non esse, sed coactam, immo passionem meram, non actionem; eandem pertinere ad legem quae terret, non ad Evangelium, quod consolatur; illam demum, non modo non esse opus bonum, sed hominem omni bono spoliare.

2. Docuit in homine Penitente necessarium non esse odium veteris vitae; sed esse novae vitae propositum.

3. Docuit, contritione, quantacumque ea sit, nunquam reconciliari Penitentes; quia id solius fidei proprium sit.

4. Docuit gehennae timorem, nedum ad justificationem proficit, hominem facere hypocritam & magis peccatorem. De his, necnon & de Lutherianorum circa haec dissentionibus audi Bellarminum Lib. 2. Cap. 1. 4. 6. &c.

Longe diversa sunt quae ea de re profert Synodus Tridentina Sess. 14. Cap. 4. sic illa Catholicam doctrinam septem capitibus comprehendit. *Contritio, quae primus locus iustitiae dicitur. Penitentis actus habet, animi dolor ac desolatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum haec contritionis motus necessarius, & in homine post Baptismum lapsio ita demum preparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinae misericordiae, & voto prestandi certum confitetur, quod ad rite suscipiendam haec Sacramentum requiruntur. Dicitur igitur sancta Synodus, hanc contritionem, non solum cessantem a peccato, & vitae novae propositum & inchoationem, sed veteris etiam usum continere. Juxta illud: Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, & facite vobis cor novum & spiritum novum. Et certe qui illos supplicatos clamores consideraverit: Tibi soli peccavi, & malum cor meum*

re feci. Laboravi in gemitu meo: Lavabo per singulas noctes lectum meum: Cogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae: facile intelligit eum ex vehementi quadam autopsia vixit odio, & ingenti peccatorum desolatione mansisse. Docet praeterea, esse contritionem hanc aliquando certitatem esse contingit, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliantem ipsi contentum, sine Sacramenti voto quod in illa includitur, non esse strictendam. Illam vero contritionem imperfectam, quae attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudine peccati consideratione nascitur, vel ex gehenna & poenitentis metu communitur concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae, docerat non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem; eorum etiam donum Dei esse, & Spiritu Sancti impulsam, non adhaec quidem inhabitantem, sed tantum moventem, quo Penitens adjuvus etiam sibi ad justitiam parat: Et quatenus sine Sacramento Penitentiae per se ad justificationem pervenire peccatorem nequeat; tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiae impetrandam disponit; tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiae impetrandam disponit. Hoc enim timore utiliter conceptus Nihilvixit ad fons prodicatorum, plerumque terribili Penitentiam operum, & misericordiam a Domino impetravit. Quamvis enim falso quidam calumniantur Catholicos Scripturas, quasi tradiderint Sacramentum Penitentiae, abique bono metu suscipiantem, gratiam conferre; quod nunquam Ecclesiae Dei docuit, nec sensit, sed & falso docent Contritionem esse coactam & coactam, non liberam & voluntariam.

Precipua quarti hujus Capitis dogmata complexi sunt Patres Can. 5. 169 ejusdem Sessionis; si quis, ajuunt, dixerit eam contritionem, quae paratur per desolationem, collectionem & desolationem peccatorum, quae quae recogitatio animi sui in amaritudine animae suae, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, sedulitatem, amissionem aeternae beatitudinis, & aeternae damnationis incursum, cum proposito melioris vitae, non esse veram & utilem dolorem, nec preparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam & magis peccatorem; demum illum esse dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium; Anathema sit. Haec, quod & alii fecerunt, duximus praemittenda, tum ut consuli facilius possint, tum quia pedes nostros in ea, quae gradientium sit, via dirigent.

Jam ergo legitime definitur contritio ut sic *Animi dolor ac desolatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero: quibus si addideris, Et voto prestandi reliqua, quae ad rite suscipiendum Penitentiae Sacramentum requiruntur, plena exurgit tibi definitio contritionis prout ad praesentem Evangelii statum pertinet; quare recte non dicitur ab ista veterum Scholasticorum, quam refert & adoptat S. Thomas in Suppl. 2. part. q. 1. art. 1. Contentus est dolor de peccato assumptus cum proposito contritendi & satisfaciendi.*

Dicitur autem 1. dolor, id est Tristitia, ac veluti tritura cordis, quae, qui se contrit, irascitur sibi; & se habet iratum, ut Deum habeat profinitum, prout loquitur Augustinus Enarr. in Psalm. 74. Hinc Gregorius Mag. Hom. 34. in Evang. Penitentiam dicit, esse & perpetua mala plangere, & plangenda non perpetrare. Serium hunc dolorem geiviter exprimitur illi Sanctorum gemitus, quos supra retulit Tridentina Synodus: *Laboravi in gemitu meo, &c.*

Dicitur 2. dolor animi, seu ab intimo corde proficiens, quia quod Turnely Theol. Moral. Tom. VI. 1. 3. pecca-

peccati principium fuit, gemitum eius principium esse oportet; neque parum, ut vocat, sensitivam moveri satis est, aut necessarium; quia pectus hominem non est quod sensibilibus commoveatur. Unde et si quæ contingit, ut ex temporali damno, puta benigni morte, magis concupiscant sensus, quam ex graviore peccato, male inferas, te, vel alium, plus animo dolere de peccata temporali, quam de perdita Dei amicitia.

Dicitur 1. de desultu, id est odium efficac, & absoluta peccati retractatio, omnino voluntatis ad illud affectum excludens. Esti autem ubi est dolor, occurrit simul & odium ac desectatio, non tamen ubicumque occurrit odium, reperitur dolor, ut patet in Beatis, qui citra dolorem peccata desectantur.

Dicitur 2. de peccato, id est, de eo omni quod verè legi adverteratur, per commissionem vel omissionem.

Dicitur 3. de peccato iam commisso, propria scilicet, non aliena voluntate. Cor enim contritum, quatenus durum fuit, ut docet S. Thomas Suppl. q. 1. art. 2. Cor autem, nec ex alienis, nec ex iis que postmodo committere poterit, peccatis induruit. Si tamen desectatio & dolor laius sumantur, nihil est cur & originale peccatum, & aliena etiam peccata odisse & desectari tegeretur. Odie certe Deus iniquitatem. Dolebat & enixe dolebat Theresia de infidelium tenebris, easque lacrymis perpetuis desectat.

Dicitur 6. cum proposito non peccandi de cetero, id est, firma & sincera voluntate a peccatis abstinendi, & divina observandi mandata. Et vero contritio sincera omnem ad peccata affectum excludere debet; porro affectum huic non deponit peccator, nisi habeat firmum deinceps a peccato abstinendi propositum. *Quid prodest, ait ubi supra S. Gregorius, si peccata luxuria quis desect, & tamen adhuc avaritia astibus anhelat? Quid prodest, si ira culpas jam luceat; & tamen adhuc invidia fastibus tabescat? De his in huiusmodi Poenitentibus amare conqueritur Deus apud Jeremiam 3. 10. Non est reversa ad me prevaricatorum sors ejus Juda in toto corde suo, sed in mendacio.*

Dicitur 7. cum votoprestandi omnia, que requiruntur ad ille percipiendum Poenitentia Sacramentum, id est, confitendi ac satisfaciendi. Illud enim votum, seu desiderium negligi scienter non potest; cum confessio & satisfactio ex institutione divina ad Poenitentiam Evangelicam, suo quique modo, requirantur, uti ex dicendis patebit.

Ue Tridentinam hanc definitionem a temeraria Novatorum insulatione vindicemus, simul & qualiones aliter salva fide in scholis agitas solvamus pro modulo, varias contritionis affectiones indagare conabimur.

SECTIO SECUNDA.

De affectionibus Contritionis.

NE dicta reperam, aut levioribus nimium immerer, suppono 1. contra rigidiores Lutheranos, contritionem illam, que Poenitentia pars est precipua, siam non esse tantum in terroribus conscientia incusis. Licet enim admitti possit aliqua contritio, que actio sit Dei solus conseren-

UNIVERSITATIS

T. 1. P. 1669 C.

UNIONOMADIA

DIRECTIONE GENERALI DE

terentis petram, id est, duriora quæque corda frangentis; constat eam, *5. Item.* prout merum est Dei opus, esse quidem principium nostre ad Deum *23. 29.* conversionis, ad nostram ipsam conversionem non esse. Atqui tamen sola nostra conversio, Poenitentia nostre pars est. Tuæ enim tantummodo locum habet Poenitentia nostra, cum sollempne hoc præceptum adimpleris: *Convertimini ad me in toto corde vestro.* Id autem non per solam Dei operationem, sed per actum, qui Dei simul sit & nostri, exquirimur. Sed de his jam supra pag. 277.

Suppono 2. & sequitur ex mox dictis, contritionem prout est pars ejusdem Sacramenti, actum esse hominis, non passionem meram. Etenim actio nostra quod a nobis fieri exigit Deus, exigit pro contritionem ut nostram, his verbis Joel 2. 13. *Scindite corda vestra.*

Suppono 3. & cursum ex præcedentibus sequitur, contritionem esse abstinentem & liberam & bonam. Liberum est enim id a quo nimio plures abstinent; bonum id ad quod hortatur Deus. Atqui creberrime hortatur Deus ad contritionem, Joel 2. *Scindite corda vestra.* Act. 3. 19. *Poenitentiam facite, ut deleantur peccata vestra.* Aliunde nimio plures ab eadem sincera contritione abstinent; vocantur, & renunt, &c.

Suppono 4. nullam esse veram contritionem sine vitæ veteris odio. *165* Istud enim important omnes pene Scripturæ vel Traditionis textus, qui ad Poenitentiam spectant. Sic *Isai. 38. 15. Regredere tibi omnes anni meæ in amaritudinis animæ meæ.* *Ezech. 18. 31. Projicite a vobis iniquitates vestras.* Sic Basiliius in Regulis Brevior. cap. 10. *Primum, inquit, male antea vitam suam odisse debet anima, ejusque memoriam abhorere & desectari.* Sic Hieronymus Epist. ad Rusticum: *Nisi detestari malum, bonum amare non possumus.* Sic Augustinus, seu quivis alius Serm. 147. in Append. *Poenitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei.* Ceteros mitto, qui odium vitæ veteris primum ad novam vitam gradum esse allevant. Hinc a Lutherico, quatenus in nova tantum vita Poenitentiam constituebat, recessere non Calvinistæ tantum, sed & Lothariani quoadi Kenniticum 2. part. Examinis Coor. Treid.

Hic ergo septem jam discernendum; 1. an contritio necessaria debeat esse vera; 2. an interior; 3. an supernaturalis; 4. an suprema; 5. an & quomodo universalis; 6. an cum explicito deinceps non peccandi proposito.

§. 1. An contritio debeat esse vera.

Vera est contritio, cui nihil eorum deest, que ad essentiam ipsius pertinent: falsa, que ab his deficit. Hæc autem vel cognoscitur deficientis, vel per errorem habetur pro genuina. Quæritur an excludamur hæc contritio eadem, quem vera, effectum parere possit. Asseruerunt nonnulli eam Filicem, & per illam graviora criminis deleri senserunt. Sic contra

CORC. 11. 10. Contritio, ut delect peccata, vera esse debet. Proest, ex Scripturis, que ut scite adverte Harlicensis Theologus, ad di- *166* missionem peccati se habent, ut peccator in alium desectetur, ut avertatur ab impetere suo: ut ad Deum ex toto corde suo convertatur. Atqui nihil horum posse habere potest fallax & ficta contritio. Hæc enim nihil immutat in corde, nec adjectum eius alio trahit, quam quod serobatur antea. Ergo.

167 Prob. 2. quia contritio a Tridentino definita Sess. 14. Cap. 4. Fuit ex eodem Concilio quocumque tempore ad impetrandam veniam peccatorum necessaria, atqui dubio procul vera est, non in opinione tantum, sed a parte rei, contritio definita a Tridentino. Ergo.

168 Prob. 3. non magis debitum hominis ad Deum per contritionem falso habitam pro vera expungi potest, quam debitum hominis ad hominem adulterina moneta, quae pro genuina a debitore habeatur. Atqui, &c.

169 Prob. 4. Si ad veniam peccati valeret huiusmodi contritio, vel per viam Sacramenti, vel sub certam ea de re Dei promissionem, vel propter bonam Penitentium fidem, vel propter laudabilem eius affectum. Atqui nihil horum dici potest.

Non 1. quia Sacramentum operari non potest nisi in legitima materia, aut cum dispositionibus insupplebiliter requisitis.

Non 2. nedom enim certa ad id lege se obligaverit Deus, immo declaravit aperte & saepius, se non rerum superficialium, sed fundum intrari. *Non inquit intuitum hominum ego iudico, ut ipse 1. Reg. 16. 7. hominum videt ea quae parent, Dominus autem intuitus est.* Hinc Pl. 7. rei. *Servantes vobis & reus Deus.*

Non 3. tum quia *spiritus qui videtur homini iustus, misericordiam autem eius demonstrat ad mortem.* Proy. 14. Tum quia potest quidem bona fide excusare a peccato, non autem rei essentiali, vel omnino requirere defectum implere.

Non 4. t. propter rationes modo propositas. 2. quia quod in ordine tantum naturali laudabile est, nullam cum ordine supernaturali, qualis est peccatoris reconciliatio, proportionem habet. 3. quia dubium videtur potest, an laudabilis reipia sic affectus de quo agitur. Vel enim factus sine Penitentia haeret in naturalibus defectu gratiae, vel quia praesenti gratia non datur, et potest & debet. Primum non dicitur a quibuslibet congruunt. Si autem secundum admiserint, quare an a peccato excusari facile possit, qui in naturalibus eo sicut, quae gratia ad supernaturalia sollicitudinis resistit, quae praesertim tempore urgebat gravissimum momenti praesertim. Ergo ad justificationem actu vel dispositivè requiritur vera & sincera contritio.

170 Haec autem non ex Penitentium verbis, qui sibi, quod & iustus aliquando contingit, de bono opere saepius blandiuntur: sed ex operibus maxime, ex occasionalium fuga, ex veteris hominis depositione, ex virtutum praxi, merienda est: unde, quoties praesertim de inveteratis peccatoribus agitur, illud Christi praer oculis habere debent Confessarii: *fructibus vestram cognoscetis eam.*

§. 2. An contritio debeat esse interior.

CONCLUSIO. Contritio interior esse debet.

171 Prob. interior dicitur contritio, quae non ab ore tantum, sed ex intimo cordis affectu proficit. Atqui talis esse debet contritio.

1. Quia hinc proficere debet contritio, unde procedunt peccata omnia Atqui de corde exeunt cogitationes mala, homicidia, adulteria, fornicationes, iura, &c. Matth. 27. 29. & Marci 7. 21.

2. Quia contritio essentialiter est dolor animi; ergo & motus interior.

3. Quia ubique in Scripturis agitur de contritione, requiritur conversio.

ed dis ipsius: *Convertimini ad me in toto corde vestro, Joel. 2. Scindite coram vestro.* Ezech. 18. *Facite vobis cor novum, Mal. 46. Redite, praeviantes, ad cor;* ibid. 31.

4. Quia idiplum ore uno docent Patres. Cypranus Lib. de lapsis circa finem: *Convertamur ad Dominum mente tota, & Penitentiam criminis vestri doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur. Illi se anima proferant, illi multata satisfacias, illi spes omnis inveniatur. Ad Dominum toto corde rediamus. Agite Penitentiam plenum; dolentis ac lamentantis animi probate multatiam.*

Chrysostom. Lib. 1. de compuncti cordis: *Non requirit Deus elictiorum pondus, neque consilium inter angustias cellula, neque in obscuris antris & tenebrosi sedere iubet: hoc solum est quod exposcitur a nobis, ut semper recordemur, & ad animam revertamur mala nostra, &c.* Et Lib. 2. circa medium: *Propheta ergo haec vidit, & ex his omnibus corde compunctus, ac iudicium futurum intra se memoriam retineat, diem quoque illum semper in oculis habuit, nunquam a tribulatione animi & compunctioe cordis vacabat. Hec ergo peccatorem facere non est magnum, &c.*

Ambrosius Lib. 2. de Penit. Cap. 6. n. 46. *Adiutus qui agunt Penitentiam, quomodo agere debeant, quo studio, quo affectu, qua mentis intentione, qua intimatorum concussione viserum, quae cordis conversio: Vide, inquit, Dominus: quia tribulor, venter meus turbatus est a fletu meo, conversam est viscerum in me.*

§. 3. An contritio supernaturalis esse debeat.

Ad contritionem latius sumptam duo concurrunt, principium videlicet, & motivum. Utrumque autem vel naturale est, si a natura sola, sive obiecti naturalis consideratione oriatur, vel supernaturali; principium quidem, si sit a gratia intus operante; motivum vero, si sit quippiam propositum a fide, & per fidem apprehensum. Doler v.g. fur in vinculis, & plurimum dololet de peccato, propter infamiam & penam, quas mox hominum iudicio daturus est: en & motivum naturale, & motum, qui natura vires neutiquam transcendit. Doler & contra fur ne quidem suspensus, quia per factura sua Deum offendit, aditum casti sibi praesulit, & aeternam meretur penam: en & motivum supernaturali, & actum qui a Spiritu Sancto moyante oritur merito praesulitur. Jam

Multiplex fuit ea de re opinio. Alii nempe attritionem naturalem, modo huiusmodi, sufficere crediderunt, tum ad valorem, tum ad fructum Sacramenti Penitentiae; ita Soto, & Cajus apud Dianam, Eusebius & alii apud Witsium. Alii attritionem eandem satis quidem esse crediderunt, sed eo tantum casu, quo pro supernaturali habebatur: ita apud eundem Fagundes, Tamburinus, &c. Alii attritionem mere naturalem voluerunt sufficere ad valorem, non autem ad fructum Sacramenti: unde ea posita Sacramentum inferre quidem, sed nihilominus validum esse docuerunt, adeo ut nulla superesset obligatio eadem peccata elavibus derivo sibi sciendi: ita Capreolus, Cajetanus, Victoria, & alii apud Vivam ad Propos. 57. Inno. XI. Alii demum, si minus ad Sacramenti fructum, saltem ad valorem illius, attritione quoad substantiam naturalem content-

contenti fuerit, dummodo hæc supernaturalis foret quoad modum: ut puta, si quis de admisso peccato dolere ab morbum, dedecus, egellatem, aut similia, que sibi a Deo tamquam eriminum ulore iuncta existimet, Sic

Conclusio: Contritio, prout ad justificationem intra vel extra Sacramentum disponit, debet esse supernaturalis, tum ratione principii, tum ratione motivi.

174 **Prob. 1. pars.** Contritio vera, plus, minus pro gradu suo disponit ad gratiam ex Trident. ubi supra. Atqui ad gratiam disponere se nemo potest solis natura viribus, nisi aperte deserviant Concilia duo, Arculfianum & cuius Canonem & adversus Semipelagianos decretum, *Poenitentiam, seu de curia vitæ, per inspirationem Spiritus Sancti infundi;* Tridentinum Sess. 6. Cap. 3. ubi anathemate percellitur, qui dixerit, sine præsentimento Spiritus Sancti inspiratione atque eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; nec Penitentia pari quoad supernaturalitatem gradu habetur cum virtutibus Theologicis.

Idem docent Patres, si vero potissimum, qui Pelagianam hæresim potentius oppresserunt. Sic Augustinus sexcentis in locis, præcipue autem Lib. 2. de peccat. merit. Cap. 18. n. 31. ubi hæc: *Quod a Deo non accipiunt, nostrum est: quod vero ad Deum nos convertimus, nisi ipsi nos excitante & iuvante non possumus.* Et Lib. de Gr. & Lib. ar. Cap. 5. n. 10. *Nisi donum Dei esset etiam ipsa ad Deum nostra conversio, non ei diceretur: Deus virtutum, converte nos.* Verum de his que ad gratiæ materiam pertinent, plus satis.

175 **Prob. 2. pars. 1. quia actiones & motivi præcipue speciem sumunt;** ergo si Contritio supernaturalis esse debeat, debet & supernaturalis esse motum ipsius.

2. Quia quod hominem ad gratiam disponit, aliquem Dei cultum importare debet. Atqui ubi dolor de peccato ex motivo pure naturali proficit, nullus est huiusmodi cultus. Qui enim, ait Augustinus in Pl. 77. *propter beneficia terram Deum querunt, non utique Deum, sed illa quaerunt.* Eo modo timore terelli, non liberali dilectione Deus colitur: sic ergo Deus non colitur. Hæc enim colitur, quod diligitur.

3. Contritio quæcumque ad justificationem disponit, peccandi voluntatem excludere debet. Atqui dolor & naturalibus motivis proficiens voluntatem hanc non excludit. Utique enim, ut demon agnoscere cogit sunt adversarii, excluderet, quia in eo quidam sit respectus ad Deum, a quo mala, doloris nostri motiva, in nos tamquam a seclerum ulore derivari credimus. Atqui nihil in ea consideratione præcise sumpta occurrat, quod voluntatem peccandi propellat: nihil cuius apertum specimen non exhibeat Antiochus. Sicut ille ultorem manum Dei Israel divinis adiuvantibus plaga, & manifestam Dei virtutem in semetipso contestari, recordatus est Israelorum que sacra in Ierusalem, &c. & is tamen celebre est. Orbe toto hæc Penitentia exemplum. Et vero quis aleator, aut qualitercumque perditus, si rem domesticam, sanitatemve amissam doleat, id contra Deum & providentiam sibi contridite inficitur? Atqui nihilominus, nec a seclerato quopiam, nec a seipso Penitens reputabitur. Ergo.

4. Quia generaliter & indistincte prærita est ab Innocentio XI. hæc

hæc n. 57. *Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam; eique notam hæresicos affisit Clerus Gallic. an. 1700.*

Obj. 1. vera fuit Niniuitarum Penitentia. Atqui fuit hæc admodum naturalis ratione motivi. Hujus enim motum fuerant vicine mortis tremor, & proxima urbis sine subversio.

177 **Resp. neg. min.** mors enim & civitatis ruina fuerunt equidem Niniivitis occasio poenitendi; at, quod valde diversum est, non fuerunt Penitentia ipsorum motiva. Sane, dum aures percelleret vox Jonæ, aufererat Deus cor lapidum: Equis Penitentiam cum tanto doloris apparatu in cinere & cilicio peccatam a Rege, a Potentibus, ab infinita plebe, idque ad ignoti hominis vocem, hæc celebriora gratiæ miracula non computare aude? Neque vero id soli Ninivæ contingit: multi enim quotidie, seu morbi, seu amisi parentis occasione, Deo jam pridem ad meliora vocanti, tandem obtemperant.

Obj. 2. attritio que ex consideratione turpitudinis peccati procedit, mere est naturalis, cum ex motivo naturaliter cognitio procedat. Atqui attritio hæc ad justificationem disponit ex Trid. supra.

Nec est, quod dicas, attritionem hanc ex Trid. esse Dei donum. Non enim id dicit Sancta Synodus de attritione sola, sed de attritione que fit cum spe omnia: Atque adeo sufficit ut venis spes sit supernaturalis, quiddam tandem sit de ipsa attritionis substantia.

179 **Resp. neg. maj.** sicut enim supernaturalis est caritas Theologica, etiam naturalis luce cognosci potest Deum esse amabilem sic & supernaturalis esse potest attritio, quia peccati turpitudinem per lumen fidei attingere potest. Quod autem eo modo hanc debeat attingere, ut ad justificationem disponat, patet 1. quia dispositio debet proportionem habere cum forma introducenda: naturalis autem dolor, utpote ordinis inferioris, nullam cum gratia proportionem habet. 2. Quia ex Trid. contritio generatim sub qua continetur attritio, ut species sub genere, ad justificationem disponit tamquam pars Sacramenti. Porro pars Sacramenti, non ratione alterius tantum, sed & ratione sui, debet esse supernaturalis. 3. Quia Tridentinum cit. Can. 3. Sess. 6. post Arculfianum definit, non tantum actus Fidei, Spei & Caritatis, sed enim etiam Penitentia actum, qui ad justificationem disponit, esse a præsentimento Spiritus Sancti adiutorio. Ergo cum attritionem, quatenus ad Sacramenti gratiam disponit, donum Dei esse docet, de eadem in se, non autem solum ratione spei loquitur. Et sic soluta manet tota difficultas.

Obj. 3. Ex Trid. Sess. 7. Cap. 8. *Sacramenta nova Legis gratiam conferunt non parantibus obtem.* Sed qui dolet de peccato ex motivo naturali, non ponit obtem gratiæ, saltem si existimet se bene esse dispositum. Ergo.

181 **Resp. 1. dist. maj.** Sacramenta gratiam conferunt non ponentibus obtem, modo ponatur materia cum forma. C. si subtrahatur materia Sacramenti, N. Porro subtrahit materiam Penitentia, qui bona vel mala fide attritionem naturalem loco supernaturalis exhibet.

182 **Resp. 2. neg. min.** Qui enim culpa sua actum naturalem præbet, cum adjuvante gratia supernaturali præbere potest, vere ponit obtem gratiæ. Atqui potest is de quo loquimur, juvante gratia, que in necessariis non deest, actum præbere supernaturali.

Obj. 3.

183 Obijc. 4. constans est veterum Scholæ Doctorem opinio, dari posse Sacramentum Poenitentiae, validum simul & informe: Nec curiam venerit in mentem, sententiam hanc quam diserte tradit Angelicus in 4. dist. 17. q. 2. art. 4. ab Apostolica Sede fuisse reprobamam. Atqui si attritio naturalis nunquam sufficit in Sacramento, peccatum sicut opinio praedicta. Ergo attritio haec quandoque sufficere debet, & ad minus cum bona fide estimatur supernaturalis.

Reliq. cum Viva ibid. Constat ex definitionibus Tridentini, non posse iam suscipi possibilitatem Sacramenti Poenitentiae validi & informis, juxta sententias grati olim ab Auctoribus excogitatas; puta, ut qui non doleat, & cognoscat se non dolere, constitatur tamen talem indispositionem: Si quis careat dolore in ea intentione, quae requiritur ad fructum Sacramenti, vel si habeat attritionem putatam: & similes. Ex hac thesi damnata inferitur etiam, non subsistere opinionem admittentium possibilitatem lupis Sacramenti validi & informis, ex hoc quod ponatur solum attritio naturalis. Hinc tamen non sequitur, opinionem de illo Sacramento valido & informi omnino damnari; probabiliter enim est hujusmodi juxta quam Suarez & Lugo; videlicet, si quis habens veram gratiam deo peccata, sicut & homicidii, doleat solum de homicidio dolore supernaturali concepto ex motivo iustitiae proprie talis peccati, & inevitabiliter oblitus de peccato sicut suscipiat Sacramentum Poenitentiae: in quo casu dantur omnia constitutiva Sacramenti, unde est validum: sed datur obex gratiae ob peccatum inevitabiliter oblitum & non retractatum, unde Sacramentum est informe: Et in hoc sensu interpretandum est Angelici loco laudato, ubi dicit quod Sacramentum fit validum, quando quis non accedit contritio; non enim potest significare, quod sit validum, si absque illo proprio dolore suscipiatur. Quare dicendum est, juxta mentem Angelici, Sacramentum esse validum, si quis habeat dolorem supernaturalem de uno peccato, & non sit contritus de alio inevitabiliter oblitus: & idcirco solum tenetur deinceps confiteri hoc peccatum oblitum, &c. Haec ille, qui pro proposita parte infra expendemus.

184 Quæres an detestatio peccati prout turpitudinem habet oppositam Deo tanquam Auctori naturæ, possit esse supernaturalis, & ut sic ad Sacramenti gratiam disponere.

Negat Gonet hic disp. 7. n. 74. quia ad contritionem, prout disponit ad gratiam, non sufficit quilibet motus peccati contrarius, sed requiritur motus, qui in Deum ut finem supernaturalem convertat, saltem imperfecte. Atqui dolor de peccato propter Deum naturæ auctorem elicitur, non in se est qui in Deum ut finem supernaturalem convertat.

Aliter censet Valquez p. 4. disp. 194. Cap. 4. n. 35. & censet attritionem hanc posse esse donam gratiae per Christum, adeoque ad justificationem disponere, etiam si substantialiter sit ordinis naturalis. Certe, ait idem Theologus, detestatio peccati quatenus Deo tanquam naturæ Auctori opponitur, Deo gratior est, quam quæ ex penarum motivo concipitur.

Equidem, ait ibid. Viva n. 18. cum Soto, Ripalda, Lugo, censet aliam naturalem non differre a supernaturalibus ex obiecto formali, sed præcipue ratione præcipuorum, unde permanent: quare sicut attritio ex penarum temporarium meta est supernaturalis, si lumine fidei illa pena attingatur ut a Deo vindice infligenda; ita attritio ex turpitudine peccati quatenus est contra Deum aucto-

auctorem naturæ, poterit esse supernaturalis, si hoc ipsum cognoscatur lumine fidei. Potest enim lumine fidei cognosci illud ipsum quod potest lumine naturali cognosci: & de facto in Symbolo credimus Deum creatorem Cæli & Terræ, quod potest etiam lumine naturale manifestari. In præxi tamen semper curandum, ut attritio procedat ex motivo supernaturali. Haec ille.

§. IV. An contritio summa esse debeat.

Sensus questionis est, nam in contritione ut ad justificationem disponat, includi debeat certus doloris gradus, seu quoad mensuram doloris ipsius, seu quoad ejus durationem. Unde

Dolor potest esse aut fingi summus vel intensivus, vel appetitivus, vel etiam, ut aliqui volunt, extensivus.

Sensus questionis est, quem plures obscure satis explicant, vel is est, quo nullus vehementior in illo Poenitente reperiri possit, & is simpliciter intensus dici potest: vel is est, quo Poenitens vehementiorem concipere nequit, & is a Polmano dicitur summus absolute: vel is demum est, quo Poenitens de peccato vehementius dolet, quam de alio quocumque malo, et si plus doleret, si secundum totam gratiæ suæ latitudinem doleret; & is dicitur summus comparativus.

Dolor appetitivus summus ille est, quo quis peccatum magis aver-
fatur quam aliud quodcumque malum detestabile, ita ut malum quodvis
subire malit, quam peccare, licet id faciat avertione remissa & conatu
debiliore. Ita idem Polman. Sylvius in Suppl. q. 3. a. 1.

Dolor demum extensivus summus is dicitur, qui multum durat. Me-
lius tamen dixerint, qui semper durat, quantum moraliter fieri potest.
Sicut enim quod in intentione summum est, gradus habet omnes inten-
tionis, quos habere possit: sic quod summum est in extensione, gradus
diuturnitatis omnes exigit, quos habere valet: alioqui erunt duo sum-
ma disparis omnino mensuræ. Summus erit dolor hebdomadæ, summus
mensis, summus totius vitæ. Alii dolorem extensivum summum num-
erant, qui ad plura vel omnia peccata extenditur: atque ut quemad-
modum intentio spectat subiectum, in quo augetur per gradus appetitivus
objectum, quod ceteris omnibus præfertur, et si id toto animi conatu
non fiat: sic extensio peccatorum multitudinem respiciat.

Mens erat etiam hanc summi intensivæ & summi appetitivæ distin-
ctionem cum Soto ut nihil perspicit, nihil aliud quam nominata habentem
infectari. At ab eo temperandum duxi, tum ne contritionis materiem
de se jam arduam satis, novis implicarem ambagibus, tum quia est
unde jam veterat, ne periculosa ex eisdem distinctionis subversione
eruantur consecraria, que procul a lectionibus meis esse velim. Qui pau-
cula quædam ea de re vult, adeat Tractatum nostrum de Caritate,
Tom. 3. pag. 311. & seq. Sic legitur

CONTRITIO I. Oportet quidem esse contritionis intensum quoad gra-
dus, non tamen esse absolute necessariam.

Prob. 1. pars: Oportet sane ut quod summe odibile est, & bono
summe diligibile adversetur, odio, quoad fieri possit, maximo habeatur.
Atqui peccatum, &c. Unde Cyprianus Tract. de Lapsis: Quam magna
dili-

deliquimus, tam granditer desicimus. Alto vulnere diligens & longa medicina non desit & Poenitentia crimine minor non fit.

189

2. Quia summa hujus intentionis necessitas, nec in Scriptura, nec in Traditione fundamentum habet. Quae enim sequenti Conclusionem profertur de dolore appetitativa summo intelligi debent; seu, ut loquitur Melch. Carnus part. 3. de Poenit. de totalitate integritate & perfectione, non vero de totalitate gradus intentionis. Hinc passim alibi Deus pro sua in homines benignitate id ab eis tantum exigit, ut a viis suis convertantur, & ad ipsum redeant sincere. Quiescite, ait Isai. 1. 16. agere peruerso, desiste benefacere. si fuerint peccata vestra ut cocinum, quasi nix dealbabitur. Et Eccl. 18. 30. Convertimini & agite Poenitentiam. & non erit vobis in ruinam iniquitas. Hinc Chrysostomus Ep. 5. ad Theodorum lapsam, & reuertitur Cap. Tali 28. de Poenit. dist. 3. Tali, mihi crede, talis est erga homines pietas Dei. Nunquam spernit Poenitentiam, si ei sincerus & simpliciter offeratur. quantumcumque, & quamlibet brevis tempore gestam non respuit. Poenitentiam. Suscipit etiam ipsam, nec patitur quantumcumque confessioni perdere mercedem, &c.

3. Quia si ad contritionem requiratur dolor intensiue sumus, vel is qui summus est simpliciter, & quo nullus maior ubicumque esse possit; vel is qui summus dicitur absolute, & quem conciperet homo, si omni gratia lux mensura uteretur; vel alius quivis hujusmodi. Atqui nec opus est dolore simpliciter intensiue summo; tum quia is plerumque homini, secundum eas quae habet gratia vires, impossibilis est; tum quia vix iamosi quique Poenitentes, ut Thais, Maria Aegyptiaca, &c. vere & certo contriti fuisse dicerentur; quandoquidem in aliis plures intensiorem doloris gradum habere poterunt.

Neque etiam opus dolore absolute summo: 1. quia ut peccatum amicitiam Dei dissolvat, haud necessaria est summa in actu intensio. Ergo nec ut dolor cum Deo reconciliet, summa requiritur eius intensio. 2. Quia eadem est mensura doloris de peccato, quae amoris Dei: Porro ex amore iustificatur, qui Deum rebus omnibus praeposuerit, etsi, quod paucorum est, omni in eum conatum non tendat. 3. Quia unum id in Poenitentibus spectat Ecclesia, an peccatum plus oderint quam aliud quocumque malum. 4. Quia contraria opinio perpetuis mentem scrupulis defatigaret. Cui enim constare possit, se, quicquid tandem penes fuerat, praestitisse. Sane, ne ipsi quidem Apostolis; qui si in multis offendebant, & hic quoque interdum poterant desicere.

Sed neque requiritur dolor quocumque alio dolore vehementior. Alioquin enim, ait Sylvius, e duobus qui aequae dolerent de adulterio, iustificaretur unus qui vehementius de scelere illo doleret quam de morte patris: non alter, qui vehementius patris morte commoveretur, quam crimine suo. Id autem quam sit absurdum nemo est qui non intelligat.

Ratio a priori est, quia actus intensio procedit a modo quo voluntas per obiectum movetur. Atqui voluntas quasi sensibus illigata in isto naturae corruptae statu longe plus a sensibilibus movetur, quam ab iis quae sensus non intime pervadunt, qualis est offensae Dei. Priora enim quasi directio impetu mentem concutiunt & exagitant; posteriora vero per sensus.

hujus fidei medium apprehensa, mentem icu longe debiliori attingunt. Ita quoad substantialiam S. Thomas.

Objic. 1. Scriptura Joel 2. Michea 4. Isai. 40. & alibi passim, ad veram Poenitentiam requirit conversionem ex toto corde. Atqui haec dolorem exigit intensiue summum.

Resp. neg. min. Sicut enim praecceptum de diligendo Deo ex toto corde & substantialiter impletur per totalitatem appetitionis, ita ut diligens nihil cogitet, nihil velit, quod divina dilectioni sit contrarium, prout loquitur S. Thomas; non autem requirit intentionis totalitatem, quae semper ignota perpetuis mentem cruciaret scrupulis: ita & contritionis praecceptum id tantum exigit ut Poenitens nullo quantumvis allicienti obiecto ad peccatum jam facti paratus sit.

Objic. 2. Patres ad Poenitentiam dolorem summe intentum requirunt, sic Cyprianus in textu jam allato: *Quam magna deliquimus, &c.* Sic Ambrosius ad Virginem lapsam: *Fortius est dolendum, quia fortius est peccatum.* Ergo.

Resp. neg. ant. Hortantur equidem Patres ad dolorem, quantum fieri potest vehementiorem: at non ideo respiciunt illud doloris genus, quo quis licet in minori gradu percitus de peccato, quam de filii morte, malit tamen filii iacturam cunctis ferre, quam ab amicitia Dei excidere. Exigunt insuper ut quo graviora deliquimus, eo graviori dolore moveamur: & id nos etiam exigimus; nec ideo tamen summum in dolore gradum intensiois requiri arbitramur.

Objic. 3. Exigit rerum natura ut unumquodque secundum conditionem suam vel diligamus, vel detestemur. Atqui hinc Deus summe diligibilis est, inde vero peccatum summe detestandum. Ergo.

Resp. 1. in objectione esse transitum a dolore ad detestationem; quae, etsi in hac materia satis promiscue sumuntur, longe tamen ad invicem discrepant. Plerumque enim plus inest doloris, ubi minus est odii, ut in eo patet qui dentium malo, simul & lenta febris correptus, plus dolere dentes quam febrim, & una plus odit febrim, quam dentium dolorem. Idem nec raro videre est in amico, qui amici mortem vehementius lugeat quam patris, etsi hanc pra illa oderit, & patris iacturam iactura amici, si pateretur Deus, centies redimere paratus sit.

Resp. 2. dist. exigit ordo ut unumquodque secundum conditionem suam, simul & nostram diligamus, &c. C. secus. N. Ea est porro miseria nostrae conditio ut sensibilibus longe magis afficiamur, quam spiritualibus: & id qui signum nostrum cognovit Deus, benigne indulget, cum ceteroquin corda nostra sibi dominantem adherere conspiciat.

Ex his colliges 1. non ideo suspectam videri debere contritionem Poenitentis, eo quia patris, conjugis, amici mortem aut infamiam dolere vehementius, non sensu solum, sed & interna mentis amaritudine, quam peccatum. Id enim, uti praemonuimus, ex illatu naturae sequitur: & in praixi quasi emendatur a gratia. Sic Blanca, quae auditu filii peccato forte non expalluisset, audita vero illius morte potuisset dolore commori, cum tamen vita & regno privatum maluisset, quam levis peccati reus. Id tamen curandum, ut quam altissimum fieri potest de peccato dolorem concipiamus, cum ex eo fiat, ut peccatum magis etiam appetitativa detestemur.

Colliges 2. certum fieri non posse doloris gradum, qui ad contritionem necesse.

necessarius sit; tum quia, ut bene Witalf. Tom. I. p. 114. Scriptura, prætermis huiusmodi gradibus, id unum præcipiunt ut peccator ad Deum sincere revertatur, secundum id Isai. 70. 15. *Si revertimini & quiescitis, salvi eritis*; tum quia si quis eo fiat inimicus Dei, quod ab ipso præcise avertitur; quanto plus ad eum gratiam se disponet, qui ad ipsum serio rediit; cum ad misericordiam longe sit quam ad iram propensior; tum quia gratia ille ne ipsi quidem penitentibus, & nimis multo Confessarius notus, æterna fuerit scripturarum leges. Unde sapientiores quippe Penitente Ministri unum id a suis exigunt, ut peccatum super omnia detestentur.

CONCLUSIO II. Ad contritionem requiritur dolor appetitave summus, quos Poenitens doleat & detestetur peccatum super omnia detestabilia quæ peccatum non sunt.

198 Prob. 1. ex Scriptura. Deuter. 4. 29. *Cum quaeris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen tota corde quaeris, & tota tribulatione anima tua; Joel 2. Convertimini ad me in tota corde vestro, in ieiunio, & in fastu, & in planctu, & scindite corda vestra, &c. Matth. 10. 37. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est mihi dignus. Luc. 14. 26. Qui non edidit patrem suum & matrem, id est, qui comparatione mei non minus diligit. i. e. non potest meus esse Discipulus. Atqui hi textus simpliciter appetitavo intelligi debent, ita ut teneatur homo plus odisse Dei offensam, quam malum quodcumque; vel, quod in idem recidit, ita Deum diligere, ut plus iacturam eius, quam boni cuiuscumque pertimescat: adeo ut divine inimicus miserationi exclamet cum Apostolo Rom. 8. 35. *Quis ergo nos separabit a caritate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, &c.**

199 Prob. 2. ex Trid. supra, contritio quæcumque ea sit, omnem peccandi voluntatem, omnem proinde peccati affectum excludere debet. Atqui id præstare nequit, nisi sit appetitave summa. Id enim ut præstet, debet Penitens sic animo paratus esse, ut potius in omni casu possibili malum quodcumque eligat, quam offensam Dei. Hæc autem dispositio involvit dolorem illum ultimative summum, quem indagamus. Ergo.

200 Prob. 3. Eadem debet esse mensura doloris de peccato, quæ amoris boni eidem peccato oppositi. Atqui bonum peccato oppositum, Deus nempe, quatenus ultimus finis, super omnia amari debet. Ergo, &c.

201 Dixi, *Super omnia detestabilia quæ peccatum non sunt*. Neque enim si de proximo detrahi, teneat, aut ordinare possum, detractionem hanc plus detestari quam aliud quodcumque possibile peccatum a me, vel ab aliis commissum.

202 Sed neque etiam necessarium est ad veram peccati detestationem, ut magis paratus sim peccati id quod iuxta divinam ordinationem peccati non debet, quam a Deo per peccatum recedere. Quapropter non requiritur ut Penitens vi contritionis malis inferni penas ferre quam peccare lethaliter; quia in rei veritate, & iuxta ordinem a Deo constitutum, necessum esse non potest, ut quis, quo peccatum vitet, inferni penas sustineat. Ita Simonet, p. 91.

203 Ceterum, tametsi peccator ita affectus esse debet, ut in generali quamlibet penam pati malit, quam redire ad vomitum, non tamen per singulas penarum species excutere debet, ut exploret an hæc illudve opprobrii, aut mortis atrocissima genus eligat præ peccato. Quinimo, ait Sylvius, interdum, & plusquam interdum, fuisse agerit in qui se vel alios in tribunali

solli-

sollicitaret, an mallet ei, g. perdere omnia sua, omnesque parentes, pauperemque peccare. Utrique, animadvertit S. Thomas Quod 7. art. 9. *Sicut detestabilia plus movent in particulari considerata, quam in generali, ita terribilia plerumque in particulari considerantur. Et ideo descendunt in salubrem cogitationem, est inducere hominem in tentationem, & præbere occasionem peccandi. Unde quod subdit Sylvius, cum qui ita firmus est, ut sic apud se statuat, non male agere, sed contritionis suæ perfectionem ostendere: respici nominis in admodum firmis locum habere potest.*

Objic. contra Concl. Dolor in contritione nimis esse potest. Atqui 204 nimis esse nequit, si appetitave summus esse debet. Minor constat. prob. maj. Dolor est a Poenitentia, quæ prout virtus moralis consistit in medio. Sed virtus in medio posita, ut defectum, sic & excessum habet sub adversantem. Ergo.

Resp. ad 1. dist. maj. Dolor sensibilis potest esse nimis, ut si cui ca- 205 ligent oculi a Betu, vel corpus languore taceat, & dolor, qui vere contentio est, & in ratione subsistat, Nihilus enim doloris principium est amor Dei, cupis cum modus sit esse sine modo; ita & doloris.

Ad 2. dist. min. Virtus in medio posita habet excessum, id est ipsa virtute non proficit, sed a potentia in quibus eadem virtus residet, C. locus, N. *Ut spiritus aliquis dicatur esse in medio, non oportet quod ab ea ratione possit actu excessivus; sed satis est quod potentia possit cum elidere circumstantiam talis virtutis; & hoc sensu potest voluntas detestari peccatum tanquam irreversibile, ut fecit Cain Genes. 4. & ita per accidens excedere in dolore partem rationalem: Ita Sylvius, ibid. art. 2.*

Objic. 2. non potest dolor esse summus appetitave, quia sit intensivo 206 summus. Atqui non requiritur ad contritionem dolor summus intensivo. Minor constat ex Concl. 1. Prob. itaque Maj. Qui dolet de peccato appetitave, dolet de peccato super omnia. Sed qui dolet de peccato super omnia, de eodem dolet in gradu intensivo summo.

Resp. ad 1. neg. maj. intensio enim & estimatio a disparibus omnino principijs procedunt. Intensio videlicet, si summa sit, ab eorum coactu voluntatis estimatio argenti iudicio, quo unum alteri preferendum esse decernitur. Illud autem iudicium certa aut istam maxima voluntatis intentione non indiget.

Ad 2. dist. min. Qui dolet de peccato super omnia intensivo, dolet, &c. C. qui dolet appetitave tantum, N. Hæc autem appetitavi dolentia mensura ad justificationem quantum satis est, disponit: quia per eam a peccato efficacius, quam ab alio quocumque malo retrahimur. 208 Ipsi fieri non potest, ut qui remissè tantum dolet ex parte intentionis, summe doleat, non autem remissè dimittat, ex parte estimationis. Ergo.

Resp. neg. ant. Potest enim esse intensio sine magna estimatione, si 209 cut & estimatio sine intentione. Sic nec raro amor matris erga filium natum minorem, dum is parvulus est, magnus est intensivo, & estimativo minor. Contra eundem amor in filium iam adolescentem, minor est intensivo, & estimativo maior, quia filium gratuliorum præfert alteri adhuc infanti, quem tamen intensivo diligit.

Pari modo dolor de peccato, quandoque magnus est intensivo, & estimativo parvus, ut cum quis vehementer dolet de peccato propter incommensuratum aliquod temporale: qui dolor, qui naturalis, parvus est estimativo. 210

Thomæ Theol. Moral. Tom. VI.

native, nec voluntatem peccandi excludens pro quocumque casu: Quamdoque vero magnus est admixtive, & intensive parvus: ut cum quis ita de peccato dolet, ut vere paratus sit malum aliud quodlibet perpeti, potius quam in peccatum recidere; quamvis circa idem peccatum non verletur cum applicatione vehementi & exalto potentia conari. Ita idem Simonet.

CONCEBATO III. Neque etiam necessum est ut contritio sit summa extensivè. Id tamen prudenter intelligendum.

210 Prob. Contritio bifariam intelligitur summa extensivè, nimirum ratione temporis, quasi penitenti durare debeat, & ratione objecti, quasi peccata singula singillatim detestari teneatur. Atqui contritionem alterutro sensu summam esse necessum non est.

Non priori, 1. quia testantur Scriptura Deum peccatoribus reconciliatum iri, statim ut ad eum sincere reversi fuerint. *Impietas impij, ait Ezech. 35. 12. non nocbit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* 2. Quia in idem conspirant Patres: sic Cyprian. Ep. ad Demetr. In ista mundo Poenitentia nulla vera est. *Ecce sub ipsa textu & vita temporalis est casu, pro delictis rogi, & Deum fide implore, omnia cunctis datur.* Sic Chryl. Hom. 1. de repar. lapsi. Cap. 4. *Talis est erga homines pietas Dei; nunquam spernit Poenitentiam, si ei sincere & simpliciter offeratur.* & quolibet brevi tempore gessum suscipit. Sic Augustinus Etich. cap. 65. In actione Poenitentis non tam consideranda est mensura temporis, quam doloris. Sic S. Leo Ep. 82. ad Theodorum. *Miserandiae Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur omnis moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per Prophetam: Cum conversus ingenueris, salvus eris.* 3. Idem altitunt nota Davidis & pii latronis exempla. Horum enim alter ad hanc vocem, *Peccatori, contestum id audite: Domine quoque transiisti peccatum tuum, 2. Reg. 12. 13.* Alter ad paucula haec: *Domine, memento mihi, cum veneris in Regnum tuum, istud mecum audire: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso, Luc. 23. 42. & 43.* De his ali. Chryl. Homil. 27. in Genesim. 4. Id ipsum probat praxis Ecclesiae, quae purioribus oculis peccatores in extremo discrimine positos, si qua darent Poenitentiae indicia ad veniam admittit: & semper voluit, ut nulla sit casuum reservatio in articulo mortis, ut hac ipsa occasione aliqui perant; ut habet Trid. sess. 14. cap. 7. Ergo, ait Nat. Alexander hic cap. 4. art. 6. prop. 2. momentanea contritio, modo vera sit & sincera, sufficit ad veniam peccatorum quovis tempore obtinendam.

211 Sed nec posteriori sensu contritionem summam esse necessum est. 1. Quia saepius impossibile est, ut si praesertim peccatores, quorum iniquitates numerum capillorum capitis supergressae sunt, quique saepius in uno crimine crimen habent multiplex, & omnia ac singula peccata recenscant sub ipsum absolutionis tempus, & suam unicuique actum contritionis adjungant. 2. Quia quandoque vereri plurimum esset, ne noxae quaedam tunc temporis in specie atoma revocata, doloris loco sensum excitarent voluptatis, & quod in luxuria materia pronum est, retraherent ad crimen, prout contritio didici: certe spiritus promptus est, caro autem infirma. 3. Quia formale contritionis morium, dolor nempe de

Matth. 6. 44.

offensa Dei, ad omnia peccata se se penitus extendit; immo, quae sola esse potest distincte quoad actus contritionis ratio, ad singula pro gradu & ordine suo, ita ut de minoribus minor, gravior de gravius dolor habeatur: Quemadmodum, ait ibid. Sylvius art. 3. quando quis diligit unam Communitatem vel aliud totum, virtute plus diligit has 2997. 79. 13. illas partes, secundum ordinem quem in toto illo aut illa Communitate habent. Ergo absolute sufficit unus contritionis actus, qui ad omnia peccata referatur.

Utraque tamen Conclusionis hujus pars prudenter intelligenda est, 212 prior potissimum. Est enim fieri potest ut quis e profundiori graviorum peccatorum caeno semel & simul emergat, prout David turpiter adultero, & turpius homicide contigit: certo tamen constat illi qui longa peccandi consuetudine tenentur, multo, ut plurimum, tempore opus esse, ut ad certam, & idoneam absolutionis contritionem deveniant. Acque id unanimes consentu tradant Scriptura & Patres.

Scriptura quidem Eccle. 1. 14. *Perseverasse difficile corriguntur.* Prov. 22. 6. *Adolesens peccata viam suam, etiam cum severis, non recedet ab ea.* Jerem. 13. 23. *Si mutare potest Aethiops pillem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere, cum dixeritis male.*

Patres vero: sic Cyprianus de Lapsis: *Deus, inquit, Quantum Patris pietate indulgens semper & bonus est, tantum majestate Judicis metuendus est. Quam magna deliquimus, tam granditer despicimus.* Paterne in Dominum cito placari posse, cuius templum evolsisti.

Chryl. Hom. 12. in Ep. ad Hebr. *Melius est immundo luto potius, quam peccatis. Nam qui illo est inquinatus, brevi tempore abluatur.* Qui autem cecidit in barathrum peccati, accipit inquinamentum, quod aqua non mundatur, sed multo tempore, per迭迭 Poenitentiae, lacrymisque ac flagellibus, majorisque ac vehementiori lamentatione, quam quae propter carissimos ostenditur.

August. in Psalm. 6. *Domine nos converte, durum sententiam & laboriosam a terrenarum cupiditatum caligine retroverti.* & ideo postquam dixit Convertere, Domine, addit, & erue animam meam, tamquam inherenter perplexitatis hujus sacculi, & spinas quasdam dilaceratum desideriorum in ipsa conversione patientem.

Senserat id & propria experientia didicerat S. Doctor: qui quam potentum sibi ad Poenitentiam iter inveniendum fuerit, quoties cum hoste, potissimum interiori, dimicandum, graphicè pingit in Libris Confessionum. Sic lib. 8. cap. 5. *Assurabam ligatum, non ferro alieno, sed ferrea mea voluntate. Pelle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me: quippe ex voluntate percreta facta est ligulo, & dum servitur libidinis, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Voluntas autem nova, quae mihi esse coepit, nondum erat idonea ad superandum protervum vetustate roboratum. Ita duo voluntates meae, una veteris, alia novae, illa carnalis, ista spiritalis, constabant inter se, atque discordando dissipabant animam meam. Et cap. 8. n. 19. *Fremebam spiritus indignos turbulentissima indignatione, quod non irem in placitum & pacatum, Deus meus. At praestat totum caput & sequens perlegere, quam fragmenta, quae non possunt perinde carpitur ut contexta vim suam servare.**

M 2 His

213

His accedit ratio multiplex, & 1. experientia frequens. Si bene memineris, ait Bernardus Serm. 75. de diversis, in toto Canone scripturarum unam latronem invenies sic salvanum. Unde Augustinus breviter & brevisiter: *Quis est, ne desperes, unum est, non confidas.*

2. Natura voluntatis, quae cum, diu praesertim, caducis rebus amixta est, his amore veluti visco adhærescit, vix ut inde possit divelli. Hinc S. Thomas in 4. dist. 26. q. 1. Facile non est, ut affectus, quem homo toto tempore vitæ suæ inclinavit in aliquod, subito ad contrarium revertatur.

3. Vis ipsa peccati. Omnis enim qui facit peccatum, sermone est peccati. Joan. 8. 24. proinde diaboli, a quo captivus tenetur ad ipsius voluntatem; 2. Timothi. 2. 26. Unde, ait S. Bernardus, Serm. de triplici misericordia, Difficili profusus res, & soli divinae virtuti possibilis. Suscepimus semel peccati linguam a succubitu sui excutere. Quod & diu ante vivax calamitatem monerat S. Gregorius Magnus lib. 4. in 1. Reg. his verbis: *Quibus peccata dominantur, ab eorum iugo per se liberari nequeunt: nam sepe ad Dominum cum precibus veniunt, liberari petunt, sed excipit non possunt. Divino sequuntur iudicio cum eis cogitur, ut qui voluerunt mala vitare cum possent, non possunt vitare cum volunt.*

4. Vultus a peccato illatum animæ, & ex vulnere infirmitas, quæ non nisi longa temporis mora curantur. Hinc Cyrillus Alexandrinus Homil. 5. Jerem. Tempore ipse est, sicut in vulneribus ad curandum, sic in conversione ad plene & pura convertendum se ad Deum. Inde est quod Celerus Romanus Ep. ad Cyprum, eos redarguens qui præteritum spiritibus morbo medicinam adhibent, *Vbi, aiebat, patenti indulgentia medicina procedere, si niam ipse medicus intercepta Poenitentia indulget peccatis, fit in omnimodo operis vultus, nec sunt necessaria temporis remedia oblatore civitatem?*

5. Nec vultus dumtaxat, sed & mors per peccatum illata animæ, porro, monet apposte S. Laurentius Iulianian. Quamvis clavibus introrsus, quantifera inchoptionibus sacris excitatur peccator, antequam de morte, seu summo delictorum excidat. Sed & vixit effectus, a quo blanditur, quot volentibus, quot promissionibus, quot pulsatur terroribus ac flagellis, præsertim voluntatem peccandi abiciat, & sincero animo ac deliberatione constanti totum dremus mancipetur obsequio. Nec immerito: tot quoque sumibus tenetur astrictus, quot sceleribus progreditur: tantisque spiritualibus est compellitur vinculis, quantum vultu callicis immoderate inhaere affectu, &c.

6. Denum ipsa divinae gratiæ æconomia, quæ quasi pedententia & per gradum restituitur his qui contemptim ab ea delececuræ. Paulatim, ait Augustinus Serm. 24. de diversis, recipitur quod semel amissum est: si enim cito redire homo ad pristinum beatitudinem, iudus illi esset peccando cadere in mentem. Sane, inquit in Psalm. 6. S. Doctor, quod facile sanatur, non multum curatur.

Ex his quæ a Confessorum oculis excipere non debent, iam intelligere est quam caute sili cum his agendus sit, qui in habitu peccandi versantur. Verum de his suo loco.

Addit S. Thomas in 4. dist. 17. quest. 2. artic. 4. Contritionis tempore esse rem præsentis vitæ statum. Constat S. Thomas & Villa-novi Serm.

181

io Dom. Passion. his verbis: *Quanta conditio doloris est quod sit poenitentiam Poenitentia cum vita finienda est? Non tamen se est intelligendum quod dolor ille continuatur duret per totam vitam: hoc enim quis posse? Sed quod quoties peccatum tibi occurrit in memoriam, teneris, odio habere, & detestari, ut te poenitentia fecisse illud. Quidam dicunt quod sufficit, ut non placeat: sed tutius est, ut etiam displiceat. Unde Psalmus: Peccatum meum contra me est semper. Et iterum: Tota die, id est, tota vita, contritionis ingredieris. Huc pertinet illud Eccli. 5. De propinquo peccato noli esse sine metu.*

Circa secundam Conclusionis partem animadvertendum, singula peccata in examine confessioni prævio, quantum moraliter fieri potest, recogitanda esse; tuncque ut occurratur periculo præve voluptatis, quæ distindam hanc recensionem pervenire valeat, mentem ad Deum, qui timore suo configat carnes nostras, convertendam esse. Postmodo autem, qui in sacro tribunali elicietur contritionis actus, cum in omnia sigillatim recogitata cadat, ita cadet in singula, ut hac ratione non immerito specialis dicatur: Ad ea vero quæ memoria exciderint, generali eaque sufficienti ratione se se extendit. His respective sentibus intelligenda veniunt Catechismi Trid. verba par. 2. n. 39. *Ambrosio hortandi & monendi sunt Fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere studeant: ita enim Eccelesiam contritionem describit, cum ait: Re cogitatio tibi omnes annos meos, &c. & Atque in hanc sententiam S. August. Lib. de vera & falsa Relig. C. 14. inquit: Consideret peccator qualitatem criminis in loco, in tempore, in veritate, in personis.*

CONCLUSIO IV. Augenda est pro vario peccatorum gradu contritio. 215
Prob. 1. Quia ubi major est doloris dolor, videlicet offensa, ibi plus doloris esse debet. 2. Quia idem in dolore ordo esse debet, qui in amore, cum ex ipso ortum ducatur: Ordinata autem dilectio majus bonum præfert minori. 3. Quia id inculcant Patres: Cyprianus de Lapsis: *Quam magna deliquimus, tam granditer doleremus, &c.* Ambrosius Lib. 1. de Requit. *Majora crimina majoribus abluuntur scilicet. 3. Graviora peccata majoribus sustentanda saluti docuit misericordia Christi.* Hieronymus, Ep. ad Eustochium de Paula: *Ita levia peccata plangebatur, ut illum gravissimum criminis credere ream.*

Nec obest, ait hic art. 3. Sylvius, quod omne peccatum mortale, sit maxime & super omnia mala dolendum. Quamvis enim super quavis alia mala quæ peccata non sunt, detestandum sit; unum tamen peccatum cum altero peccato comparatum, sicut majorem invenit offensam, sic odio habendum est gravius.

De alienis autem, est maximis peccatis, minus dolendum est quam de propriis minoribus, partim quia de his solis est proprie contritio, partim quia peccatum proprium etiam veniale, magis vitandum est quam alienum: Non sunt enim facienda mala, ut eveniant bona, Rom. 3. ita idem Duacensis Theologus.

§. V. An Contritio debeat esse universalis.

Contritio duplici sensu dici potest universalis, vel quatenus peccatum quodcumque mortiferum insequitur, vel quatenus ne ulli quidem venialium pareat. Sic

CONCLUSIO I. Contritio in omnia prorsus lethalia, nullo excepto, ferri debet. Prob. 1. quia universalitatem hanc exigunt Scripturæ. Ezech. 18. 30. Convertimini & agite Penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit in vobis in nimiam iniquitas. Et ver. 31. Prospice a vobis omnes pravocationes vestras. & facite vobis cor novum. & quare mortuini domus Israel? Hic autem de lethaliibus peccatis, de his videlicet quæ mortem aditum inferunt, sermone esse textus ipsi aperto clamant.

217 Prob. 2. ex Patribus, quorum in re aperta vice geret Chrysostomus; Sic ille Lib. 2. de compunct. cordis, paulo ante finem: Oportebat nos non solum scire & confiteri, quia multa in nobis delicta sunt: verum & QUORUMQUE peccatum & majus & minus quasi in libro, ita in corde nostro habere descriptum; itaque frequentius recensere, atque ante oculos ponere, & tamquam hæc nuper admitta legere: Hæc autem universum dicta distinctius evolvit S. Doctor Homil. 47. in Marth. ubi hæc: Nec fornicationis solum & adulterii, atque illa quæ omnes perborrescunt, colligeri; verum etiam occulta insidiatum consilia, & calumnias, obreptiones, arcana, inane gloriæ, invidiam, ceteraque hujusmodi omnia collige. Multo melius est a vobis ista confiteri, ut a Deo deleantur, quam hominum nobis omnium oblitis præ oculis nostris in die iudicij hæc a Deo proponi.

219 Prob. 3. ratione Theologica. Contritio non solum est dolor de offensa Dei, sed & dolor ad eandem offensam veniam disponens. Atqui dolor ad veniam offensæ disponere non potest, nisi ad omnia lethalia feratur. Non enim vere dolet de offensa Dei, qui ex aliqua parte in eadem quatenus graviter tali sibi complacet; nec ad veniam se præparat, qui cum ab uno sine ceteris solvi nequeat, uni huic adhaerere pergit. Ergo

CONCLUSIO II. Ad contritionem prout ad iustitiam preparat, non requiritur dolor qui in venialia singula cadat.

220 Prob. Ideo dolor ad omnia prorsus mortuiter extendi debet; quia unum sine alio dimitti nequit. Atqui ratio hæc in venialibus locum non habet. Ergo.

221 Saltem, inquit, peccat lethaliter, qui quæ clavibus subijcit venialia omnia non dolet. Is enim in Sacramenti materiam aliquid proponit quod ejusdem materia esse non possit. Ergo sicut mortaliter peccat, qui cum triticis panibus hordeaceum offert ad consecrationem; ita & pari. Sunt qui id fateantur. Verum opinionem hanc merito carpit Gonetus disp. 7. n. 77. ut rigidam nimis. Sicut enim venialia inter confitendum recitare possumus, sic & ea sine debito dolore pulsantur confiteri, modo alia simul cum iusto dolore confiteamur. Ea autem que necdum dolentur facta, non in ordine ad absolutionem deponimus, sed partim ut ex Confessarii monitis ab his sensim deinceps revocentur; partim ut ille quidquid in nobis est mali plenius & uberius intueatur: quæ etiam de causa vitiosus habitus, nativæ in malum propensiones, occasiones delinquendi, easque quibus refragamus tentationes, aperimus interdum.

Hinc liquet aliam esse Penitentiam, aliam Eucharistiæ conditionem. In hac quidquid materij infiræ offertur, de se tendit ad consecrationem. In illa quædam & multa confiteri licet, quæ ad infirmitatum medelam, Penitentis regimen, salubre consilium, novæ vitæ custodiam, non ad absolutionem ordinantur.

Inst.

Tri-
168. 14.
ex. 8.

Inst. qui de singulis venialibus non dolet, ut par est, Sacramentum ex parte irritum reddit, ideoque & falsam ejus formam. Atqui id citra grave piaculum fieri non potest.

222 Resp. neg. maj. Is enim impedit quidem ne Sacramentum toto suo donetur effectu; at illud non reddit vere irritum: sicut nec Eucharistiam reddit irritam, qui ad eam paullo sepius accedit. Ratio est quia in utroque casu suus est quoad substantiam valor Sacramenti.

223 Sed neque idem Positens falsam efficit formam: cum is ejus sit sensus: Absolvo te, quantum in me est, & secundum Christi institutionem, a peccatis quæ rite & idonee deposuisti. Aliud foret, si quidquid subijctur absolutioni, sine vero dolore subijceretur. Sic enim periret Sacramentum, quod nullam sine omni materia Christus administrari voluit.

An qui bona fide venialia sola que non facta dolet, deponit, excidat a gratia, questio est suo loco expendenda.

§. 6. An & quale deinceps non peccandi propositum includere debeat contritio.

224 Propositum deinceps non peccandi aliud est formale & explicitum, quod expressè & distinctè concipitur animo: aliud virtuale, quod etiam distinctè non efformatur, in verâ & sincera peccati detestatione includitur. Quod enim quis vere & sincere factum abhorret, id certe non faciendum intendit.

Rursus propositum aliud est efficax, quo Penitens sic affectus est, ut nihil non pati malit, quam peccare. Aliud inefficax, quo quis statuit ab hoc vel illo peccati genere abstinere, nisi aliud exigat fortuna sua, sive ve valetudinis periculum, aut alie id genus considerationes.

Denique aliud est absolutorum, quod ad omnia peccata, nullo dempto, proceditur: aliud restrictum, quo Penitens certa peccata quoad se & quoad occasiones proximas fugere intendit, non omnia quæcumque.

Ex his quæstionibus una tantum est quæ moram eire possit, an videlicet propositum formale ad contritionem essentialiter pertineat. Aferunt multi, quos inter vitassius pag. 128. opinionem contrariam majori, juniori, & antiquiori Theologorum parti adversam esse contendit. Proca tamen pugnat non pauci multe fame Doctores, ut Joannes Major, Jacobus Almatius, And. Vega L. 12. in Conc. Trid. Sylvius Suppl. q. 1. a. 1. Concl. 2. De his omnibus nobis hæc videntur statuenda.

CONCLUSIO I. Fide certum est ad contritionem requiri propositum non peccandi de cetero, lethaliter videlicet. Ita Sylvius ib. Concl. 1.

225 Prob. I. Ex Scripturis. Mal. 1. 16. Lavamina. quisque agere perverse, distat benefacere. Ezech. 18. Si impius egerit Penitentiam ab omnibus peccatis suis. & custodierit omnia præcepta mea, &c. via civit. Et iterum: Prospice a vobis omnes pravocationes vestras, & facite vobis cor novum. Amos 3. Odite malum, & diligite bonum. Atqui in his textibus non tantum exigitur cessatio & omnium peccati, sed novæ vitæ peccatis contrarie institutio. Jam vero novæ hæc vitæ non absolute exigitur quoad actum; cum ex his qui ad Deum redeunt, potissimum in extremis plures sint qui jam nequeant omnia Dei præcepta implere. Ergo novæ hæc vitæ quoad propositum exigitur.

226 Prob. 2. ex Patribus. Ambrosius apud Gratianum, dist. 3. de Poenit. cap. 1.

M 4

Peni-

Poenitentia est mala praevenit plangere, & plangenda non admittere. Idem res petunt Gregorius Mag. Hom. 34. in Evang. Bernardus Ep. 142. ad Henricum Senon. Arch. Chrysostomus Orat. de S. Phylag. ubi: *Discede a malo, desiste ab iniquitate, pollicere postea ista non commissurum.*

227 Prob. 3. ex Conciliis Florentinum in Decreto: Prima pars Poenitentiae, inquit, est cordis contritio, ad quam pervenit ut doleat de peccato commissio, cum proposito non peccandi de futuro. Et Tridentinum sess. 14. Cap. 4. Declinat Sancta Synodus hanc contritionem, non solum cessationem a peccato, & vitae novae propositum & inclinationem, sed veteris etiam vitam continere. Et infra ad attritionem, quo ad gratiam in Sacramento percipiendam disponat, requirit ut excludat voluntatem non peccandi: haec autem ipsam esse deinceps non peccandi propositum.

228 Prob. 4. ratione. Ad contritionem uti probavimus, requiritur vera cordis ad Deum conversio. Atqui haec nec esse, nec intelligi potest sine vera idem placendi & obsequendi voluntate. Ubi autem occurrit voluntas illa, occurrit necessario & simul propositum ab insublimi quoque Deo displicere possit. Ergo.

CONCLUSIO II. Per se & moraliter loquendo necessarium est formale deinceps non peccandi propositum; haud tamen est de essentia contritionis. Ita Sylvius ibid. Concl. 2. & 3.

229 Prob. 1. pars. Per se & ordinarie loquendo elici debet novae vitae propositum eo modo quo ab Ecclesia praescribitur. Atqui Ecclesia formale novae vitae propositum praescribit. Alioqui frustra definitionis contritionis his addidisset voces: *Cum proposito non peccandi de futuro*, cum in priori illa definitionis parte, dolor de peccato commissio, implicitum continetur eisdem novae vitae, seu quod aliud importat, deinceps non peccandi propositum. Ergo.

Confirm. 1. quia Tridentinum Sess. 6. Cap. 6. ubi dispositiones ad justificationem necessarias enumerat, recenset novae vitae propositum, ut aliquid ab amore Dei, atque peccati odio & derelictione distinctum. Quis autem conditioni tam crebro commendata, tam facili, tam idonee que illam Deo injuriam compenset, sciens & volens desisse ausit?

Confirm. 2. qui a fide vel spe, per actus iidem oppositos misere defecit, per formales fidei & spei actus ad Deum, moraliter loquendo, redire tenentur, prout passim docent Theologi ubi de justificatione. Quidam ergo, qui a Deo, vitae sanctioris propositum violando, recessit, ad eam reverti teneantur, idem propositum tenorando.

230 Prob. 2. pars. si novae vitae propositum ad essentiam contritionis pertinet, eo etiam inculpate omisso, deficiet substantia contritionis; sequae concludat, erit salus Poenitentis, qui peccato super omnia derelictando intentus, de futuro non cogitaverit. Atqui hoc, mihi quidem absurdum, aliis vera doctoribus ridiculum videtur. Peribit ergo qui inus & medullitus dixerit, seu cum Prologo, Luc. 17. *Peccavi in calum & coram te, ecc. seu cum Publicano, ibid. 18. Deus, propitius esto mihi peccatori*; nec ultra formaliter & explicito progressus fuerit. Id autem durum est & difficile creditur.

Confirm. quia David, statim ut in eam irrupit vocem: *Peccavi, facinoris sui reus sum confiteor tibi.* Atqui vox illa non nisi virtuale novae vitae

vite propositum involvit. Idem de pio dicendum latrone, qui peccata sua equidem agnovit, confessus est, doluit sincere, & plus quidpiam effecisse probari non potest.

Quapropter, ait Sylvius, dicendum cum Navarro, ad contritionem per se requiri formale non amplius peccandi propositum, cum vel de vita deinceps agenda, vel de peccatis iidem aut aliis aliquando occurris mentem subit cogitatio; (quae quidem cogitatio haberi debet quantum potest); per accidens tamen sufficere implicitum; modo, ait Navarro, peccatorem ita peccatorum suorum poenitet, quod si adverteret ad futura, proponeret de monachum iterando ea. Unde, pergit Sylvius, si quis exanimis, vel in examinanda sua conscientia, vel in distanda vita praeterita, vel in imploranda Dei misericordia & petenda venia; vel in excitando se ad amorem Dei & solorem de ipsius offensa, non cogitet actu dicens intra se ipsum. Volo emendare vitam, volo abstinere a peccatis: sed bona fide est ad confessionem, illique se accusans, veniam petat, si vero esset contritus, talisque ejus confessio est bona; quia in illo peccatorum ad faciendam confessionem examine & detestatione, veniaque a Deo petitione, sufficiens includitur propositum non peccandi de futuro.

Objic. 1. contra 1. part. Quod sufficit aliquando in materia contritionis, semper sufficit. Atqui ex nobis virtuale propositum aliquando sufficit; nempe cum mens alio intencit, de eo non cogitat.

Resp. neg. maj. sicut enim confessio implicita, si sic loqui fas est, quandoque, puta in extremis, sufficit, nec tamen semper sufficit; sic & propositum implicitum in casibus mox recensitis satis est, quia ad contritionis essentiam non pertinet; nec tamen in omni casu sufficit, quia & requiritur ex praescripto admodum rationi consentaneo, & dempto bonae fidei casu, via citra contemptum omitti posse videtur.

Objic. 2. Si quis impleto Paschalis praescripto, & post mentem in peccatum relapsus, de eodem peccato perfecte contratur, is dubio procul justificationis gratiam obtinebit. Atqui obtinebit, vel obtinere poterit, citra propositum formale. Praescriptum enim formalis propositi, cum, ut pote affirmativum, non obliget pro semper, tunc temporis non obligabit. Ergo.

Resp. ad 1. r. hinc ad summum sequi, ultra casus a nobis cum Sylvio assignatos quosdam superesse, in quibus formale propositum non requiratur.

Resp. 2. subilato inadvertentia inevitabilis casu, neg. min.

Ad 2. dist. ant. praescriptum formalis propositi non obligabit pro tunc absolute loquendo, C. non obligabit ex hypothesis quod peccator cum Deo in gratiam regredi velit, N. Itaque, si tunc temporis non teneatur peccator formale emendationis propositum emittere, non illi erit, quia in hoc casu sufficit virtuale, sed quia, juxta Theologos plures, non tenetur tunc ad Deum per contritionem reverti; de quo lex. art. At ex hypothetico, quod debeat, aut etiam citra debitum, contritionem in se parere velit, formale propositum, moraliter loquendo, elidere tenebitur.

Objic. 3. Saltem non obligat lex propositi formalis in ultima vitae periodo. Ad quid enim propositum vitae melioris, ubi nihil remanet vitae? Ita Suarez pro peculiari illo casu.

Resp.

238 Resp. neg. ant. Ut enim bene Henno, potest infirmus etiam ad mortem vergens, peccare; ergo & peccati fugiendi propositum emittere debet. Præterea, quoti jam pene agentes animam, e portis lethi ad auras revocantur ab eo qui pro nutu mortificat & vivificat. Ergo tunc conditionale saltem novæ vitæ propositum elici debet, si vita superviet.

239 Objic. 4. contra 2. part. Formalis propositi necessitas potissimum fundatur in Tridentino, ubi fit mentio ejus diſerta. Atqui ratio hæc non probat, 1. quia Tridentinum proposita formaliter meminisse potuit, non quia vere necessariæ, sed quia sic uberius explicetur totum id quod in contritione occurrere consuevit. 2. Quia idem Concilium ad contritionem exigit *fiduciam divina misericordia*, ad attritionem vero *spem veniæ*; & tamen neutrum explicitè requiritur in actu contritionis: unde nulla alterutrius mentio in Carechismus. Ergo.

240 Resp. hinc quidem confirmari theſim noſtram, quatenus formale propositum ad essentialiam contritionis pertinere negat; non autem labefactari, quatenus idem propositum alimne requiri contendit. Atque id ex ipsa quæ proponitur objectione patet. Ecclesia enim, quæ ut ſupponitur, actum ſpei expreſſe non poſſulat, actum propositi expreſſe requirit. Ergo judicavit majorem eſſe minus explicitè ſpectari neceſſitatem, quam alterius.

241 Objic. 5. Quod per ſe neceſſarium eſt ad contritionem, ad eam neceſſarium eſt eſſentialiter. Atqui ex conceſſis propositum formale per ſe, &c.

242 Resp. 1. Non dixi, propositum per ſe ſimpliciter, ſed per ſe moraliter & ordinariè neceſſarium eſſe.

Resp. 2. neg. maj. Baptiſmus enim per ſe ad infantis ſalutem neceſſarius dici potest, & ſolè: nec tamen ad eam eſſentialiter neceſſarius eſt: cum vicem ejus ſupplere poſſit martyrium, uti diximus Tom. 7.

Converſus III. Propositum non peccandi de cetero debet eſſe eſſicax affectivè debet & eſſe abſolutum quoad mortalia omnia: immo & quantum ad venialia quædam, ſi hæc duxerit clavibus ſubſcientiarum.

243 Prob. 1. pars. propositum affectivè eſſicax nihil aliud eſt quam ſincera diſpoſitio, vi cuius Poenitens vel bono quocumque naturali privati, vel quolibet ejuſdem ordinis damno aſſigi malit, quam ruruſ peccare. Atqui ſincera hæc diſpoſitio ad veram contritionem neceſſaria eſt. Contritio enim peccandi voluntatem vere excludere debet. Atqui ut excludat, neceſſum eſt, &c.

Dixi, affectivè: neque enim requiritur ut propositum illud ſic eſſicax eſſet, quali vi illius fieri debeat, ut Poenitens niſquam peccatum good doluit, aliudve perpetret. Alioqui quolibet gravioris noxæ iteratio inſufficientiam doloris & propositi ſemper argueret: quod eſt non raro verum eſt, ſed nec raro falſum. At de his infra.

244 Prob. 2. pars. propositum abſolutum illud eſt, quo ſtatuit Poenitens ita ſingulis ſuis graſſibus invigilare, ut nullo umquam tempore excidat ab amicitia Dei. Atqui diſpoſitio hæc ad contritionem neceſſaria eſt: cum illæc aliter nequeat involvere ſinceram ſumquam graviter peccantium voluntatem. Ergo propositum de quo agimus, abſolutum eſſe debet, tum ex parte objecti, tum ex parte temporis.

245 Prob. 3. pars. Contritio talis eſſe debet ut Sacramenti nullitatem impediat.

diat. Atqui ut impediat Sacramenti nullitatem, debet complecti propositum vitandi ſaltem quædam & venialibus, quæ Poenitentis foro ſubiſciuntur. Qui enim horum nulli renuntiare vellet, materiam culpabiliter auferendo, Sacramentum culpabiliter irritum eſſiceret. Ergo.

Objic. contra 1. part. Propositum eſſicax non peccandi de cetero, importat propositum eſſicax divina mandata ſervandi, proinde peccata debito tempore conſitendi. Atqui propositum tempore debito conſitendi non pertinet eſſentialiter ad contritionem. Eadem enim eſt quoad ſubſtantiam contritio novæ Legis, quæ Moſaice. Atqui in illa haud requiritur votum conſitendi, cum ſine ipſo veram contritionem habuerit Rex Propheta. Ergo.

247 Resp. ad 1. diſt. min. Non pertinet ad contritionem ut ſic, prout ab utraque Lege abſtrahit, C. ad contritionem prout a Chriſto præcepta eſt iis qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt, N. tum quia declarat Tridentina Synodus Sacramenti vorum in contritione includi; tum quia Sixtus IV. hæc an. 1478. damnavit proſitionem Petri Oxoniſis: *Peccata mortalia delentur per ſolam cordis contritionem, ſine ordine ad clerum.* Hinc S. Thomas Opus. 17. alia 22. Cap. 2. Nullus reputatur contritus, niſi habeat *Propositum ſubſcientiæ ſe claviſum Eccleſiæ.*

Ad 2. dico cum Sylvio, contritionem in utraque Lege eandem eſſe ſecundum genus, ſed diverſam ſecundum ſpeciem, quia in nova Lege aliquid omnino exigit, quod non exigebat in antiqua.

Objic. contra 2. part. Propositum abſolutum peccandi, non ad peccatum tantum, ſed & ad peccati occaſiones extendi deberet. Atqui pene hominem non eſt ut occaſiones peccandi univerſas fugiat. Alioqui enim deberet *de hoc mundo exiſſe*, 1. Cor. 5. 10.

Resp. diſt. maj. ad peccati occaſiones proximas, C. remotas, N. Qui vult eſſicaxiter ſinem; debet & media ad ſinis conſecutionem neceſſaria velle, proinde ſugam occaſionis proximæ, quæ & de ſe inducit ad peccatum, & quæſita de ſe peccatum eſt. At non ideo occaſiones etiam remotas fugere tenetur; quia, ut probat Objeſtio, id ad minus mortaliter impoſſibile eſt.

SECTIO TERTIA:

De neceſſitate & præcepto Contritionis.

Duo hic inquiruntur, 1. an contritio peccatori neceſſaria ſit: 2. an ſtatim a peccato neceſſaria ſit.

Circa primum nulla eſt difficultas, ut ſtatim patebit: at ſeriam invenit quaſtionem caput ſecundum; unde hic, ut in ordinis ſolent, mirum, quantum ſcinduntur Theologi.

Alii videlicet peccatorem ſtatim ut culpam ſuam animadvertit, in contritionis actum etempere debere contendunt. Ita præ ceteris Francienſis Lami e Congregatione S. Mauri, in Opere cui tituluſ: *Lettres Theologiques & morales ſur quelques ſujets importants*, Paris: 1708. Idem prædocuerat S. Antoninus 3. p. Tit. 14. Cap. 18. ubi ſic ſcribit: *Quantum ad peccata mortalia, de quibus quis mortali habuit contritionem, videtur quod ſemper tenetur, quando peccatum menti occurrit, ad actu ordinatum & deſiderandum peccatum, alia peccata mortaliter peccato omiſſionis, quoſque contritum; nec enim*

per

per momentum licet stare in peccato; imminet enim maximum damnationis ater-
ne periculum.

Alii ex aduerso contritionem citra novi peccati periculum ad tempus
differti posse crediderunt. Ita S. Thomas ad 4. dist. 17. q. 8. art. 1. que-
stionibus. 4. ad 2. his verbis: *Non est de necessitate salutis corporalis, quod
statim medicina quaeratur, nisi quando necessitas curationis incumbit; & simili-
ter est de morbo spirituali.* Aliud tamen demum sensisse videtur S. Doctor,
in Summa Operam futurum postremo, ubi sic 2. 2. q. 62. art. 8. *Admi-
sissimum est, quod nec per modicum tempus licet in peccato morari; sed quilibet
tenetur statim peccatum desistere: quem locum, ne priori contrarius dicatur,
exponunt multi de peccato quoad adfectum, in quo nec uno instanti
morari licitum est.*

Quorum autem in tempus differri possit contritio, novæ est quæ Doctores
dividit controversia. Quidam nimirum senserunt hominem ad eam nonnulli
in articulo mortis teneri per se. *Per se* dico: & hi enim cum alijs fateban-
tur, contritionis præceptum lapsus obligare per accidens, puta, cum im-
plendum est præceptum aliud, quod iustitia statum exigat, vel vincenda
gravis tentatio, &c. Alii contra contritionis legem quotannis urgere iudica-
verunt. Alii hanc ultra quatuor aut quinque menses differri non posse
opinati sunt. Alii vero, Scotiste præsertim, sed non omnes, censent
eum, quem negdum admitti peccati lethalis penituit, teneri festis diebus
actum contritionis ehere: quia ut in Cap. 1. *Ubi* scribit Hieronymus,
*Omnes Conventus, qui non avertit hostias spirituales, nec audit quod in 30. Psal-
mo canitur: Sacrificium Deo Spiritus contritibulus, &c. abominabile est
Deo.* Unde Gregorius Mag. Lib. 4. Dialog. Cap. 59. *Necesse est, ut cum
hec agimus, nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus.*

Paulo aliam iuræ viam Patristicus Theologus, & docuit hominem
statim ut peccata memoris occurrunt, debere conteri saltem imperfecte:
ceterum, si defectu attentionis ad offensam Dei non peniteat, certo
definitur non posse, quanta debeat esse procrastinatio, ut ejus negligentia
grave peccatum censeatur.

Ab his omnibus differt S. Bonaventura in 4. dist. 17. part. 2. Is enim
prompte contritionis legi Religiosos subjicit, quia his tempus vite est
tempus Penitentia. Lacos vero ut confessionem, sic & contritionem ad
quadragessimale tempus differre non improbat. Alii hæret anceps ubi de
Clericis, quia medius sit eorum status Religiosum inter & Seculare.
*Que doctrina, inquit Henao pag. 67. si non vniuersa tenenda, non est tamen
contemnenda.*

Et vix certi quidpiam in tanta opinionum varietate statui potest: id
tamen nunc coniecere liceat, quod uno ante mortem instanti necesse, &
alios edocuisse velimus. Sit

CONCLUSIO I. Contritio lapsus per se & regulariter necessaria est,
cum necessitate præcepti, seu naturalis, seu divini, seu Ecclesiastici:
tum & necessitate mediæ.

Prob. 1. pars. Jure naturalis tenetur quisque injuriam alteri illatam
compensare, patri potissimum, amico, benefactori. Atqui per peccatum
illam est Deo injuria; Deo, inquam, quo nemo magis pater, &c.

250 Prob. 2. pars ex Scriptura, qui codex est divini juris. Ezech. 18. 30. *Con-*

UNIVERSITATIS
MADRID

UNIVERSITATIS
MADRID

venimus & agite Penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris. Luc. 13. 3.
Nisi Penitentiam habueritis, omnes peribitis. Idem affirmat ceteri textus
passim citati. Accedit, quod contritio necessaria sit necessitate mediæ:
quod autem in eo gradu necessarium est, a provido Legislatore impe-
rari debuit.

Prob. 3. pars, ex præcepto Ecclesiastico annuæ confessionis, quæ utri-
que valida esse debet, & sine contritione valida esse non potest.

Prob. 4. pars. Contritio pars est Penitentia potissima. Atqui Peni-
tentia lapsus omnino necessaria est, ut, saltem de potentia ordinaria, in
Dei gratiam restituantur: In hanc enim restitui non possunt, quamdiu
eæ manebit aversus a Deo: manebit autem donec ad eam serua Peni-
tentia revertantur. Unde Augustinus Lib. de duabus animab. Cap. 14.
*Potest aliquis dicere se non peccare: et nulla est barbarus qua dicere audeat, non 2. 2.
esse penitentiam, si peccaverit. Merito igitur Teid supra Cap. 4. Fuit quovis 1490. G.
tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritio motus necessarius.*

Dixi eum servandum sufficere Penitentia, prout de contritio virtualis, quæ
potest interdum sufficere Penitentia, prout de contritio virtualis, quæ
oblitus invincibiliter, in persequo omnia continent: Ut si quis peccati commisit
nihil cogitans, nihilque adeo de peccato dolens. Item si quis ad marty-
rium raptus repente, ita circa caritatis aut sollicitudinis actus occupetur,
ut peccata memorie ipsius non occurrant. Est enim & ipsis qui deliquit
runt Martyribus incumbit per se obligatio Penitentia in Scripturis gene-
raliter præscripta, ceterum videtur eum qui pro Domino Jesu ad mortem
festinat, nec peccati dolentem mittit, nisi quia sancta patiendi volun-
tate signatus, inculpate peccati oblitiscitur, id expectantur Christi: Qui
se confessus fuerit coram hominibus, confitebitur & ego eum coram Patre meo.

Et vero, qui generatim dixit: Nisi Penitentiam habueritis, &c. dicit
etiam Prov. 8. Ego diligentes me diligo. Joan. 14. Qui diligit me, diligunt
etiam Patre meo, 1. Petri 1. Caritas operis multitudinem peccatorum. 1. Joan.
4. Omnis qui diligit, ex Deo natus est, &c. Acqui hæ assertiones nullam
in casu inadvertentia vel obliuiois inculpate exoptationem habere me-
rentur. Hinc Augustinus Tract. 9. in Epist. Joan. Timor medicamentum
caritas sanctorum. & Iulius: Anima nostra sancta est per iniquitatem, amanda
Deum placere efficitur.

Confirm. 5. quia perfecta caritas perfecta est cordis ad Deum con-
vertio: hæc autem ejusdem est dignitatis cum contritione, cuius votum
includit.

Confirm. 2. ex censura trium Bp. propositionum, quarum prima, que
est inter reprobatas n. 31. sic habet: Caritas perfecta & interior, que est ex
tore pare, & conscientia bona & fide non facta, tam in Catholico quam
in Penitentibus potest esse sine remissione peccatorum. Secunda, que est n. 32.
Caritas illa, que est plenitudo Legis, non est semper conjuncta cum remissione
peccatorum. Tertia demum, n. 70. Homo ex lapsus in peccato mortali, sed in
viam æternæ damnationis, potest habere caritatem, & caritas etiam per-
fecta potest consistere cum reata æternæ damnationis.

Confirm. 7. ex S. Thoma 2. 2. q. 87. art. 1. ubi sic: *Virtualis dispo-
sitione non sufficit ad remissionem peccati mortalis, nisi quantum ad peccata
oblitæ.*

254
253

UNIVERSITATIS
MADRID

CON-

oblia post diligentem inquisitionem. Ergo ad hoc saltem sufficit. Atqui nisi est perfecta caritas, est & virtualis displicentia peccati. Quo enim actu in bonum fertur voluntas, eodem malum bono huic adversatur implicitere reprobat & averfatur. Ergo.

255 **Objic. 1.** contra Conclusionem. Marci ult. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit. Atqui hæc verba dubio procul ad peccatores extenduntur. Ergo his sufficit fides cum Baptismo.

Confirm. Baptismus non minoris est efficacis quoad adultos, quam quoad infantes. Atqui Baptismus extra contritionem peccata delet in infancibus. Ergo & in adultis.

256 **Resp.** ad 1. dist. maj. Qui crediderit ea fide que servat omnia quaecumque mandavit Christus, ut dicitur Matth. 28. 20. C. Qui crediderit fide herili & otiosa. N. Porro fides, que omnia Christi præcepta servare nititur, ut per affectionem operari, sic peccata digne debere debet, licet neutrum in objecto Marci textu expressim contineatur.

Ad confirm. dist. maj. Non minoris est efficacis, sed majores in adulto peccatore & positivi impenitentis reperit obices, nimirum ex actuali peccato, quod ut voluntario commissum est, voluntarie perleverat, C. secus. N. Solutio vel minimum attendenti patet.

257 **Objic. 2.** Scriptura remissionem peccatorum orationi & elemosynæ tribuit ut & contritioni. Sic Marci 11. 24. Omnia quaecumque orantes petitis, accipitis. Et Luc. 11. 42. Date elemosynam; & ecce omnia munda sunt vobis. Idem de caritate constat ex testibus paulo ante adductis. Atqui tamen nec elemosyna, nec oratio aut caritas ad peccati mortalis remissionem necessaria sunt necessitate mediæ. Ergo.

258 **Resp.** 1. Non negamus ex Scriptura contritionem necessariam esse necessitate mediæ: sed ex natura rei, quia scilicet ad deletionem peccati necessaria sunt, oblium veteris vitæ, vitæ novæ propositum, & ante omnia conversio ad Deum, & injuriæ eidem illatæ reparatio; que quidem sine contritione haberi non possunt.

Resp. 2. dist. maj. Scriptura remissionem peccatorum tribuit orationi, &c. sed modo proffus dispari. C. eadem ratione, N. Scriptura enim constanti Traditionis & lætæ Theologiæ sensu intellecta justificationem tribuit caritati tamquam contritionis vicario, orationi vero & elemosynæ, tamquam mediis idoneis, non tamen, ut in conversione S. Pauli auxilium, semper absolute necessarium ad obedienda gratiæ convertentis auxilia. At remissionem peccati tribuit contritioni, tamquam medio, per se, vel per sui votum, corda a Deo averfa Deum ad revocant. Ceterum orationem mediæ necessitate, communiter loquendo, necessariam esse diximus Tom. 1. p. 2. de Relig. Cap. 2. 2.

259 **Infl.** Nusquam diversus contritionis vim continentur Scriptura & Patres, quam cum per eam peccata deleri & operari afferunt. Atqui pariter Scriptura & Patres per caritatem dicunt operari multitudine peccatorum. Ergo eadem plane est utriusque efficacis. Ergo altera alterius vicem supplere potest: proinde neutra, vel utraque necessaria est necessitate mediæ.

260 **Resp.** dist. min. per caritatem operari multitudinem peccatorum mediæ, C. immediate & formaliter, N. Sincerus Dei amor ad omnia peccata,

cati, quatenus Dei malum est, movet & excitat: & sic mediante contritione hominem reconciliat cum Deo. At id non præstat per se solum: quia caritas præcise sumpta abstrahit ab odio & dolore formali peccati. Utrumque autem ad peccati mortalis veniam necessarium est per se & moraliter, prout supra probatum est.

Objic. 3. Speciali præcepto opponitur speciale peccatum. Atqui nullum est speciale peccatum quod opponatur contritioni seu Penitentia. Hoc enim peccatum dubio procul foret impenitentia. Illud porro non est peccatum speciale, sed generalis circumstantia peccati in quo quis decedit.

Resp. ad 1. neg. min. & dico Penitentia opponi impenitentiam, præcise finalem hænc, que est conjunctio mortis cum statu peccati: quamque amens vel delirus, qui jam nullo Penitentia præcepto tenentur, incurrere possunt: sed eam, que vel est formale non penitendi propositum, vel omisso contritionis, quo tempore urget ejus præceptum. Hæc autem adeo peccatum est speciale, ut in confessione aperiri debeat. Sic caritatis defectus est tantum circumstantia peccati, in quo quis perseverat, quando non urget caritatis præceptum: si vero urgeat, est speciale peccatum, & qua tale accusandum: nisi e cereris peccatis sit intelligatur. Hinc patet solutio ad 2. eaque tota est S. Thomæ in 2. dist. 42. q. 1. art. 3. ad 3. ubi sic: *Impenitentia, secundum quod dicit propositum non penitendi, est species peccati in Spiritum Sanctum: secundum autem quod dicit permanentiam in peccato usque ad mortem, est sicut accidens & circumstantia aliorum peccatorum.*

Infl. nullum extat speciale præceptum de conservanda gratia. Ergo nec de eadem recuperanda, N.

Resp. neg. conseq. Ideo scilicet nullum est speciale gratiam conservandi præceptum, quia singula quæque præcepta, que mortale hoc vel illud prohibent, satis prohibent ut amittatur gratia. At recuperatio gratiæ, seu quod in idem recidit, injuriæ Deo illatæ reparatio, speciali lege imperari decuit, quia & propriam habet honestatem & nulla alia lege distincte satis præcipitur.

At, iniques, contritio sufficienter imperatur præcepto caritatis. Ergo non debet alio præcepto juberi.

Resp. neg. ant. caritas enim insequitur peccatum ut est bono Dei adversum. Contritio vero idem impugnat prout jus divinum lædit. Unde caritas indirecte duntaxat, & sub alio tantum respectu contritionem attingit. Debent porro actus virtuales per se & directe præcipi.

Infl. omnia naturæ præcepta continentur in Decalogo. Ergo & in eo continetur præceptum contritionis. Atqui in nullo alio quam in primo Decalogi præcepto contineri potest. Ergo in eo continetur. Ergo rursus præceptum caritatis contritionem imperat.

Resp. ad 1. dist. ant. Continetur in Decalogo formaliter vel virtualiter, directe, vel indirecte, C. Continentur omnia formaliter & directe, N. Itaque qui præcipit ut Deum super omnia diligamus; præcipit ex consequenti ut quilibet eidem displicet, detestetur. At decuit ut generaliter huic præcepto, quod præsens tempus præstat, accederet aliud quo præterita mala practice expungeremus; & illud est de quo loquimur speciale contritionis præceptum.

Objic.

269 **Obje. 4.** Saltem adultus in Baptismo a mortalibus abluatur, modo si ex actu non adhaereat, etiam contritus non fit: prout docet Ambrosius in Commentario ad Epistolam S. Pauli. Ergo.

270 **Resp. neg. ant. quod** & Scriptura advertebat, ubi Act. 2. ait Petrus: *Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*; & Tridentino Sess. 6. Cap. 6. ubi statuitur: *Poenitentiam ante Baptismum agi debere.*

Nec nocet auctoritas Pseudo-Ambrosii, qui hic ut in pluribus aliis occurrit. Vide Bellarminum de Scripturis, Eccles.

271 **Obje. 5.** contra limitationem Conclusionis. Ut caritas per se solum aliquando sufficeret, ad minus necessum est ut includat votum contritionis. Atqui id gratis supponitur: & aliunde votum illud non sufficeret. 1. Quia Tridentinum multas quidem locis contritionem exigit, ac nullibi subindicat votum ejus sufficere. 2. Quia alioqui dici possit sufficere votum fidei. 3. Quia si ubi contritionis votum sufficiat, certe in Poenitentia, vel saltem in Baptismo: in utroque autem requiritur contentio a Patribus Tridentinis.

272 **Resp. ad 1. neg. magis.** pro utraque parte: Et quidem 1. qui perfecte caritatis actum elicit, Deum suum intus & profunde diligit super omnia. Ergo in sensu composito hujusmodi actus, non posset sua, si memorie tunc occurrerent, peccata non detestari, cum firmo ab eis deinceps abstinendi proposito. Ergo tunc virtutem eorum displicentiam, atque ideo displicentiam formalem propositum, seu votum, habere dicendus est.

2. Idem votum sufficit etiam eo, qui sola, modo sincera, cordis preparatione contentus est: neque exigit ut nihil e labili mortalium memoria exsistat. Nec nocent quae contra obijciuntur.

273 **Non 1.** quod enim expresse non declaravit Tridentinum, cui possibile non fuit univcrsas Theologiae difficultates rimari, hoc satis aperuit Scriptura, satis Patres, satis Ecclesiae Romanae Decreta.

Non 2. tum quia nihil est in Scriptura, Patribus, Pontificumque Decretis unde colligi possit sufficere votum fidei; tum quia fide, utpote prima justificationis radice, nihil est prius, in quo votum ejus contineri possit. Quamquam non repugnat certum implicite fidei genus, in quo votum fidei magis explicita contineri possit.

Non 3. nihil enim est vi cuius Poenitens, qui peccata sua deponit, excusetur a contritione, quam novit partem esse Sacramenti praecipuum: est vero cur ab ea excusetur, qui peccatorum suorum nec meminit, nec memuisse potest.

Quod ad Baptismum spectat, reponit Simonnet p. 84. in eo non sufficere votum contritionis: quia licet Baptismus possit esse sine contritione formali, non tamen effectus ejus, qui est mortalium remissio. Cum contritio formalis sit conditio ad eum divinitus praerequisita, ex Scriptura, Patribus, Conciliis & univcrsa Ecclesiae sensu: quae & contrario docent extra Baptismum & Poenitentiam sufficere posse votum contritionis. Haec ille.

Vetum paucis felleitari liceat, an qui lethalis culpe invincibiliter oblitus, jamque sacrae proximus ablutioni, perfecte caritatis actum emittit, justificari possit, an non. Si potest: corruit igitur responsio praecedens. Si non potest: cur minor est caritatis Baptismo junctae efficacia, quam illius quae a Baptismo seclusa sit?

Patendum tamen animadversionem hanc, si cuius, modici profecto usus fore in praxi: quia adultus nemo ad Baptismum accedens caret peccatis, quae saltem consue detestari possit: debet autem qui potest.

CONCLUSIO II. Praeceptum contritionis per se saltem aliquando obligat: aliquando per accidens.

274 **Prob. 1. pars;** quia praecceptum illud obligat per se in evidenti aut probabiliter mortis, vel amentiae continuae periculo: qui cum talis Poenitentiam omittit, exponitur periculo nunquam poenitendi, adeoque moriendi in peccato.

Dixi in periculo evidenti vel probabili; quia ubi aeterna salus agitur, nihil temere negligendum est: unde ad contritionem tenentur, non si solum qui periculose agrotant, sed & milites ante pugnam, nautici viarores ante periculosam navigationem, praegnantantes ante parturium saltem difficile, &c.

275 **Prob. 2. pars;** quia praecceptum illud per accidens seu ratione alterius obligare dicitur, quod nisi impleatur, aliud debite impleri nequit. Sed multi sunt casus, in quibus qui contritioni deferunt, praecceptum aliud rite implere non possunt: puta cum quis in peccato exisset Sacramentum aliquod ministrare, conficere, perficere, vel suscipere debet. Item est, ait Henno, cum gravis urget tentatio vel occasio peccandi, quae per eas solum speciales gratias vincatur, quae solis amicis dari consoverunt. Idem demum erit, si contritio necessaria iudicetur ad advertendam a populo manum Domini: quia postulat legalis iustitia ut Communitatis membra malum totius avertere evitentur.

CONCLUSIO III. Urget etiam contritionis aequalis praecceptum, quando menti occurrit peccatum prout est offensiva Dei. Ita Haberus.

276 **Prob. Vel enim,** cum animo recurrit peccatum ut offensiva Dei, in eo sibi compiacet peccator, ut si faciant, qui latant, cum male fuerint: vel illud indifferenti oculo respicit: vel ad illud non reflectit sine aliquo dolore & displicentiae sentu. Atqui *dubio procul* peccat in prima de secundae hypothese. In prima quidem, quia hujusmodi delectatio, de qua quaedam est praeteriti mali approbatio, novum prout seculos in eo generare, cui corde applauditur, mechae v. gr. si gaudeat quod mulierem seduxerit; vindictae, si exultet quod graves de inimico panis sumpsit, &c. In secunda vero, quia patrem contempnit filius, creatorem de omnimode beneficentem creatura, eo ipso quo injuriam ejus, quasi extranso, nescio cui, factam patienter fuisse. Ergo ut mala haec devitet peccator, saltem imperfecto contenti debet, statim atque meminit se in Deum peccasse. Et sic ut minimim docet Seraphicus, cum in p. dist. 16. q. 2. scribit peccatorem *pro hoc se tempore debere contreri, videlicet cum respicit mala sua in quibus offendi Deum.*

CONCLUSIO IV. Quiquis studiosus est salutis suae, cum in futurum sententiam sequi praesens & aliis consulere debet, quae contritionis praecceptum urgere coarctet, statim ut actus ejus eviti potest.

277 **Prob. In re admodum controversa praestat aequi opinionem sequi,** quae hinc quidem nihil habet periculi, inde autem abique multiplici periculo, magis, minusve certo negligi non potest. Atqui talis est opinio nostra. 1. quidem nihil in futurum habet periculi. Procul est sane ab umbra periculi, qui statuit, culpam, si quae sibi exsistat, praeteritum gravem, mox

ut animadverteret, coram Domino desistere. 2. Habet periculi plurimum adversari opinio, quæ ad dies aliquot, ad mensis, menses quatuor aut quæque, immo ad annæ confessioni; tempus contritionem protrahi permittit.

1. Enim vix aut parum consonat hinc Spiritus sancti monito, quod præcepti speciem præfert: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas die die in diebus sublethum domet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Ecclij. 8. ad quod pertinet id Apocal. 3. v. eod. *Pœnitentiam age; si ergo non vigilaveris, evasiam ad tetaniam sur.* & *Infelix qui hora vrasiam ad te.* Quæro autem an his obtemperet, an comminationes illas timeat & reverereat, qui de die in diem ad menses tres, quatuor, & eo plus, Pœnitentiam differt.

2. Neque consonat Patribus, qui in istam contritionis procrastinationem uno impetu insurrexerunt; monentes alii cum Augustino, Deum non veniam pollicitus est Pœnitenti, crastinum non promissit peccatori: alii cum Chrysalomo 14. in Matth. *Quod non dolere quis peccaverit, magis iustus fuerit Deum, quam illud ipsum quod ante peccaverat.* Hinc antiqui Doctores, nec pauci, nec infimi nominis opinionem istam abicere, præsertim vero S. Antonium, S. Thomas, etiam aliquando subobscure, Guillelmus Parisiensis, qui non ad contritionem tantum, sed & ad confessionem præsertim lapsos obligat.

3. Nec congruit sane rationi, sed ab ea multipliciter impugnat, nam una parte Deum respicit impenitentia hæc, tum & qua parte respicit peccatorem.

Et quidem quod ad Deum pertinet, constat eam sine nova culpa nec irrideri posse, nec contemni, nec honora sibi debito spoliari et honore inquam, quem, licet ejus non egeret, Filii sui Sanguine acquisivit. Atqui Deum irridet peccator contritionem suam differens. Quis enim demum Dei irrisor censetur, nisi qui audita illa comminatione: *Non tardes converti; alioqui veniam ad te tanquam fur, obfirmato contra minas & insipientem animo, nocte & die in rebellionem suam perseverat, nec timet misere securus, incidere in manus Dei viventis.* Sed & idem Deum contemnit. In eum enim quadrat id Apostoli Rom. 2. 4. *An dicitur hominibus ejus, & patientiam contemnit? Ignorat quoniam longitudo Dei ad Pœnitentiam te ad ducit? Secundum rationem duritiam tuam & impenitentiam tuam thesaurizat tibi iram in die ire, &c.* Denique Deum honore debito spoliatur. Exigit enim honor Dei, ut nunquam ab eo ad vilium creaturam transmutetur ratio ultimi finis. Porro suam illam finis ultimi rationem Deo subripit peccator, & quamdiu in peccato complacet, subripere pergit. Sicut ergo peccata geminat, qui creptam viciniam suo domini non relinquit, cum potest, ita & verendum ne peccata multiplicet qui quod Deo furatus est, reddere non fatigat. Nec obstat quod homo et privatione domus detrimentum capiat, non item Deus ex illata sibi injuria. Id enim ad eum non facit, quia peccator quantum in se est Deum lædit, & jura ejus violat, nec proinde minus reus est, quam si eum reipso spoliaret. Sic veritas est, qui hominis probi & omnibus notam, irrito licet conatu, temerare pertentat.

Neque vero minus rationi adversatur eadem opinio qua parte respicit peccatorem. Sibi profecto pessime consultit, qui se se exponit periculo tum jacturæ temporis, tum et peccato in aliud peccatum promendi, tum & æternæ damnationis. Atqui triplex illud periculi incurrit, qui in habitu peccati tranquillius remanet.

Pri.

Primum quidem, quia etsi peccator non peccat in omni opere, constat tamen eum in via salutis non progredi, nec quicquam ex operibus suis percipere licet, quod æternæ vitæ condignum sit, juxta id 1. Cor. 13. *Si caritatem non habueris, nihil sum, nihil mihi prodest.* Annon vero otiosi id genus homines Evangelicum illum formidare debent: Quæ peccatorem meum non desistit ad mensam, & ex talento fides ac spes quod credideram vobis, nullum lucrum fecistis? Inaniter sermo vultus in tentibus exterioribus.

Secundum vero, quia ut docet S. Gregorius Hom. 11. in Ezéch. & melius docet quotidiana rerum experientia, peccatum quod per Pœnitentiam non deletur, suo pondere in aliud trahit.

Tertium denique, quia si est impenitens omnis, distritus ensus cui super impietate voce preder. Omnibus quidem dicitur eum esse *stigidare.* At peccatori præcipue dicitur videtur: *qua hora non putasti, veniam.* Hinc in peccatore irruere dicitur repentina calamitas, & ingruere interitus quasi tempestas, quæ dolorem parientis. Et vero quam multi quotidie lætium petunt vegeti, qui uno post instanti illud audiunt: *Stultus hæc nobis animam tuam respicit a te: ita ut primo mane numeret mortem publicus rusticus, qui nec mortuum indicaverat.* Merito igitur idem S. Gregorius Hom. 12. in Evang. *Si sciverit quisque de presenti seculo quo tempore erit, aliud tempus voluptatibus, atque aliud Pœnitentiæ aptare possit.* Sed qui Pœnitentiæ veniam spondit, peccanti dicitur crastinum non promissit. *Semper ergo extremam diem detur me vivere, quem nunquam postquam provideret.* Ecce tunc ipsum diem ad mancipia conversum accipimus. Et tamen mala que fecimus, fere resuscitamus. Brevis & nervosè Sapientis Ecclij. 3. 27. *Cur dicitur male habebit in novissimo, & qui amat periculum, in illa peribit.*

Momenta hæc magna ex parte contraxit Lanvicius in Opere antea citato, unde paucula hæc decerpere non pigeat. *Demandez si un homme tombe en péché mortel est obligé, dès qu'il s'en apperçoit, de s'exciter à la contrition, il ne semble pour moi, que c'est demander si après avoir commis un crime de lèse Majesté Divine, on peut se voir dans l'éloignement & la disgrâce de Dieu, & y demeurer de gaieté de cœur. C'est demander si un homme, qui se voit dans un état de balie & d'aveuison reciproque avec Dieu, peut s'y reposer tranquillement. C'est demander si un homme, qui se connaît ennemi de Dieu, & l'objet de son mépris, de son mécontentement & de son indignation, peut en sûreté de conscience se pas penser à changer de disposition, & à s'appaiser. C'est enfin demander si un homme qui vient d'attenter sur la vie du Prince, peut demeurer de sang froid en sa présence, sans penser à le satisfaire, & sans donner la moindre marque de repentir.*

Et infra: *Grovez-vous que ce soit faire un bon compliment à Dieu, que de lui dire: Mon Dieu, je travaillerais fort ou tard à ma conversion: mais en attendant, mon Dieu, permettez-moi de vous haïr de tout mon cœur: souffrez que jusqu'à la fin je demeure dans l'idolâtrie: permettez-moi, mon Dieu, de vous outrager encore quelque temps, si vous méprisez la creature. Après, mon Dieu, que je lui doive encore l'espace de quelques mois, l'honneur de la fin que je vous ai rendu. Je sçai, mon Dieu, que de avoir mon cœur tout occupé à vous offenser: mais dispensez-moi, mon Dieu, de vous le rendre suite: je l'ai donné à votre esclavage encore pour quelques jours; ne me pressez par tant, mon Dieu, laissez bon que je demeure encore un jour dans la révolte: Permettez-*

non da maine, non Dieu, de vous mespris à mon aise, encore un demi-jour, encore une heure, encore quelques moments, non Dieu : Qu'ou se fiate tant qu'ou voudra: et retardement délibéré & de sang froid, renferme tacitement tous cela.

278 Confirmatur assertio nostra. Constat ex dictis Tom. 3. ubi de caritate, revereri hominem frequentee elocere aclus amoris Dei super omnia. Sed præceptum illud in quo pendunt universa Lex & Prophetæ, ab eo impleri non potest, qui peccati sui contritionem differt. Cum Deus super omnia diligere non possit, nisi ab eo cui displicet peccatum. Ergo

279 An autem ut in futurum sibi salubriter prospiciat, qui statim peccatum, si quod sibi exciderit, sincero dolore expungere, sic & sibi quoad præteritum consulere debeat, qui praxi hunc defuit, an promide ommissionem habeat, ut unum vel multiplex peccatum censeri debeat, nova, si tamen nova, est questio, quæ ex factis max. principis hanc difficultate resolvit possit. Est autem pars affirmans, ut notior, sic & probabilior videtur, praxim ejus arborum parum habere difficultatis, quia omisso Penitentia ut & actum caritatis ex confessionis serie lat vulgo intelligitur: nec ceteroqui difficile est scilicetiam a Penitente, an his actibus peritum desierit. Quam addo, nimirum momenta alterius opinionis nihil habere solidi, nihil quod christianum peccus poterit movere posse. Quod ut innotescat.

280 Opus. 1. Præceptum contritionis, Penitentiam agit, est affirmativum. Atqui ex est præcepti affirmativi natura, ut non obliget statim & pro tempore, sed determinato tempore, & postea certis circumstantiis, quæ in presenti materia locum non habeat. Ergo.

281 Resp. 1. Reverentes interrogare liceat eos, qui argumentum illud proponunt, an e viginti peccatorum millibus, qui ex eodem argumento contrariam nostræ opinionem secuti, ad unum duosve mentes contritionem diffulerant, ne unus quidem in æternum perierit, hoc præsertim arate, quia nihil crebrius auditur quam substantia mortis. Magisne potest erit argumentum, quod vel unum hominem damnat.

282 Resp. 2. Argumentum idem ab his peno totum solvi debere a quibus proponitur. In nempe novo subsiciunt peccato eos qui Penitentiam ad tres aut quatuor menses differunt: Nec tamen exigere rationem periculi quod crescit in dies. At meminisse debuerant trimum illud, una interdem die contingere, quod toto anno nec semel contingit.

283 Resp. 3. In affirmativo Penitentia præcepto involvi præceptum caritatis: illud autem, cum ex toto corde, totisque viribus impleri debeat, per tres quatuorve menses omitti non possit.

284 Resp. 4. Iste, mag. est affirmativum simul & negativum, C. Affirmativum simpliciter, N. Ita enim præcipit amoris Dei, ut præcipiat ne Dei homini finis, & tranquilla mansuetus. Id enim si terrena parces in filio abhorret, quanto plus Deus in nobis? Hinc aliud istud præceptum: Non tardes converti ad Dominum, &c.

285 Inst. Non dicitur tardare, qui non facit, quam cito potest, sed qui non facit, quando faciendum est. Sic non dicitur tardare quoad Sacram, qui gradum cum oportet, est citius ire poterat. Sic, 2. Petr. 3. Non tar-

dat Deus promissionem suam, licet eam non statim ac potest, sed suo tempore adimpleat. Ergo ut peccator moræ in Penitentia redargui non debeat, satis est ut debito tempore convertatur, licet non statim ut moraliter potest.

286 Resp. neg. conseq. Sicut enim non concipiunt advertere, quomodo non ultra debent tempus contritionem protrahere dicatur, qui per quatuor menses placide in odio & ira Dei, æternæque damnationis alea perseverat, sic nec capitius nos quomodo fieri possit ut qui vel una die in eo statu frigide permanet, ex hac ipsa moræ redargui non mereatur. Nec quidquam in contrarium probant objecta ab adverteriis exempla, seu Dei promissionem suam non tardantis, seu Christiani templum, Missæ causa, paulo serius advenit. Neuter enim ulla lege opus suum mature præcipitur. At præcipit vel ipse pietatis clamor, ut qui Christi Sanguinem concitavit, & cujus vita singularis momenti velut a ardente præcidi potest, nihil non tentet, ut e miserimo illo statu quamprimum erumpat.

287 Inst. 2. Ideo peccator e statu suo, quamprimum moraliter potest prode reneretur, quia in ipso voluntarie permanens, eundem velle censeretur. Argui non ideo statim hunc suum velle & approbare censeretur, quod nefarium foret; sed tantum permittere, quod a voluntione possitiva multum discrepat. Possum enim permittere furi ut occidat me, nec tamen id velle possum.

288 Resp. 1. Ergo stando in jure naturali peccator, non ad quatuor aut quinque menses, sed ad annum, ad biennium & ultra, contritionem suam, citra novi sceleris periculum, differre poterit: quia erit id quidem luneti status continuata permissio, volitio nequaquam.

289 Resp. 2. neg. min. est enim permittere & velle a se invicem multis in casibus discrepat, idem nihilominus reputantur, cum quis id permittit quod tanquam gravissimum malum avertere debet & potest. Sic virginitas aut vineæ ruinam velle censeretur, qui eam non avertit, cum potest, & ex officio tenetur. Pari ratione, qui rem alienam furto rationabiliter domino sciens & advertens detinet, prius quidem furto rationabiliter judicator. Jam vero peccator Deo furum fecit cordis sui, gravem proinde injuriam intulit Creatori. Ergo quamdum hæc non retractat, velle & approbare censeretur, & quidem insultatorie magis, quam qui primum peccavit: tunc enim passionis impetus deliberationem minime, culpam imminuere poterit: hic autem sedator animus exultationem tollit. Nec dubium quin apud sensatos omnes reus magis habeatur, qui impacta Regi præpropere alapa, placide stat coram eo, quasi nihil concitatus, quam cum abreptus furore, eo primum insolentia devent. His adde periculum quod habet, capitis illi, peccator vero æternæ damnationis.

290 At, inquit, periculum illud dimittatur remotionem est erga peccatorem.

291 Sed contra, 1. ergo melius ratiocinantur, qui contritionem ad annum & eo plus, differri posse censent. Neque enim juvenibus præsertim vegetis adeo crescit periculum, ut terram conditionem tantopere immutet.

292 Contra 2. Si collegis in unum hominibus universis moneat Deus, se ex his, qui primum in quod deciderit peccatum, non statim delinquent, quatuor pro arbitrio æternis penis immisericorditer damnatorum; nemo unum est, qui in eo casu positus, se remoto dumtaxat periculo obnoxium judicet. Argui Deus, rebus ut a nobis videntur conlittatis, minas

incomit longe graviores: cum experientia constat, non quatuor tantum in Ordo, sed multo plures esse, qui ob dilataam vel una die converfionem, aeternum perant. Ergo pro remoto haberi non potest periculum, cui se fe obfciat peccatori nihilque verius, quam quod a crepundis audivimus, gerere Vipera in finu, qui corde peccatum gerit. Unde Eccl. 21. *Tampam a facie colubri fuge peccatum.*

292 Inano, inquam, multa hic occurrunt difparitas: Vipera enim femper mor-
det, non ita peccatum habituale, cujus voluntatem interruptam fupponimus.

293 Sed contra iterum: Nocet, & multo plus quam inferni ignis nocet, quod *moerit facit trafil Deum*, quam ipfa precedens culpa, quod hominem coram Deo diabolus habitualiter pejorem facit; quod eundem e numero filiotum expungit; ita ut quocumque gradum flectat, Deum habeat fibi infernum. Utique enim, aiebat Chryfoftomus, *Si quis est qui mente ac fenfu praditus fit, in certo gehenna ponnam tolerare malit, quam ad- verso Deo flare.*

Nec adverfarios juvat ea quam venditant, interruptio peccati, que mera est ceffatio ab actu. Quid enim tanti est, fi adulter non femper vult libidini, eamve non perpetuo revolvat amnis. An ideo mutatur voluntas epus? an definit cor habere Deo capitaliter infernum? annon graviter trafil facit Deum, cum dormiturus lectum tranquille petit, unde huc ipfa nocte ad tribunal Dei viventis rapi potest? Apage nugas in negotio falutis aeternae.

294 Addo fufpenfionem hanc, qua peccator juxta adverfarios ita noxam fuam recogitat, ut eam nec improbet nec approbet, meram esse chimeraam, & vix alibi quam in ftudentium mofa occurrere. Nimis filii hujus faeculi his praecipue vitii indulgent, avaritia, gula liberiori, & ei que mundum totum perdit, impudicitie. Ubi porro gentium invenitur vel avarus, vel deditio venter, vel impudica labe affectus, qui libidinis fue objecta, librato patitur affanum inter & diflenfum pondere, animo revolvat. Multum dubito eumne nove fabricae hominem cogoverit Auguftinus. *Idem*, ait S. Doct. Lib. 2. de peccat. meritis, &c. Cap. 18. *fi voluntas potest in medio quodam ita confidere, ut nec bona, nec mala fit. Aut enim jultitiam diligimus, & bona est; Aut fi omnino non diligimus, non bona est, sed mala & pessima.* Quae autem an jultitiam diligaat, qui injultitiam suam non detestatur, cum potest.

295 Objic. 2. Si praecceptum contritionis obligaret statim ut post peccatum impleri moraliter potest, peccaret homo quoties illud neglexerit; centies proinde in hora, si centies in memoriam rediret peccatum. Atqui haec funt nimis dura, & contra sensum Fidelium, qui de iis peccatis non se accusant, nec de iis a Confessariis interrogantur. Ergo.

296 Resp. Et hujus quoque difficultatis solutionem praeholamur ab adverfariis. Ii nempe fatentur, 1. hominem in probabili mortis periculo, pro- hinc ab injitio periculofa navigationis, teneri ad contritionem; 2. & id quoque indulgenter concedunt, eum qui ad quatuor, vel quinque men- ses contritionem differt, novi tandem peccati reum fieri. Dicant ergo quot admittat peccata, qui per longum procellofa navigationis tempus, ne femel quidem ingentium quot Dei hostis effiet, est quoridie presen- tem fibi intentant omnia mortem. Dicant quoties peccata gentinet, qui

qui funestum attingit tempus, quo tandem urgete incipit ferri doloris pre- ceptum. Quod responsum dabunt, id a nobis datum patet.

297 Quod addunt, Confessarios non fescitari a Poenitentibus quoto tem- pore officii hujus neglectum protraxerint; ficut, inquam, nec interrogare solent eos qui ab anno non sunt confessi, *an peris tempus actus fidei, fpei & caritatis stituerint*; ad fatantum probat, e Confessariis esse non paucos, qui muneri suo destit. Novimus certe, qui de his interrogant cum opus est. Erit autem opus, nisi defectus ille e confessionis serie satis intelli- gatur: ut in iis statim intelligitur, qui in habitu fcelatum, & plena Dei oblivione degentes, nihil praeter terrena fapiunt.

298 Objic. 3. Auctoritatem S. Thomae, qui in 4 dist. 17. q. 3. 2. r. q. 4. & ha- betur in Supplem. q. 6. a. 3. ut probet non teneri peccatores ad confes- sionem statim post peccatum, quamvis periculum sit differe, sic loquitur: *Non est de necessitate falutis corporalis, ut statim medicus quaratur, nisi quando curationis necessitas incumbit; & similiter ut de morbo spirituali.* Atqui id licet de confessione dictum, pariter militet de praeccepto contritionis.

299 Resp. Quidquid fit de illa anima inter & corporis curationem compa- ratione, magnam praefecto esse in moralibus S. Thoma auctoritatem, sed cum de mente epus satis constat, ut in varias partes difsepi non possit. Porro in praesenti materia, qui longo diverfa cogitant, S. Doctorem quo- que ad se trahunt. Et vero ibid. S. Thoma haec habet: *Dicendum, quod cum praepositu consistendi sit annexum contritioni, tunc tenetur aliquis ad hoc praepositu, quando ad contritionem teneri e tenetur QUANDO BECCATA MEMORIA OCCURRUNT praecipue cum in periculis mortis exitus: vox enim praecipue generale Angelici principium non restringit, sed tantum pro certo casu graviter confirmat: unde dixerunt aliqui, D. Thomam, si ultimam Summae lux manum appofuisset, austeriorum hanc juvenilis avi sententiam temperaturum fuisse. Alii id divinando, & male divinando con- jectum videntur. Sic enim in ipsa Summa loquitur S. Doct. 2. 2. q. 62. a. 8. *Manifestum est, quod nec per modicum tempus licet in peccato morari, sed quilibet tenetur peccatum statim desistere, secundum illud Eccl. 21. Quasi a facie colubri fuge peccatum.* & ideo quilibet tenetur statim reverti, si potest. Et in Resp. ad 1. sic opinioni contrariae fundamertum diffipat: *Dicendum, quod praecceptum de restitutione falutis, quomodo secundum formam sit affirmati- vum, implicat tamen praecceptum negativum, quo prohibetur rem alterius detinere.* Non ergo, ait Contenton, retractasset in Summa S. Thomas sen- tentiam olim traditam, sed in ea peritisset Concilione, Suppl. cit. q. 6. a. 3. *Quinquam, FATIUS OMNES DE CUIUS PECCATIS DOCTER TENENTUR, & statim confessionem differe periculo non caret; de necessitate tamen falutis non est, ut statim quis peccata sua confiteatur, sed habita copia Confessariis, & statim pro Penitentia temporibus.* Ubi illud confessionis inter & contritionis praec- cepta diftinetur statuit S. Doct. quod prius aliquid patitur morte, pos- terius statim & ab omnibus implari debet.*

300 Instante S. Thoma in loco e. 2. 2. objecto loquitur de homine, qui in peccato manet quoad affectum, quatenus non restituit, cum potest. Atqui nihil inde adverfariis contritionis dilatores inferri potest. Siquidem, ait eorum quipiam, *Conclusio nostra procedit de homine, qui in peccato remanet quoad reatum, seu habitualiter tantum, sine affectu ad ipsum.*

301 Resp. 1. a S. Thoma generale istud principium statui, non licere *peccatum modicum temere morari in peccato, sed manifeste teneri quomolibet peccatum statim desistere*. Porro principium illud non limitatur per exemplum de-
 302 tentionis alienae rei, sive enim alienum ex affectu ipsius detineatur, ut
 lupo sit, sive ex inertia tantum aut habituali odio, ut etiam, nec in-
 frequentiter contingit, fiat semper inconcussa hujus propositionis veritas.
Manifestum est, quod non pro modicum tempus licet in peccato morari.

302 Resp. 2. Illam adus suspensionem, qua peccator crimea suam speciat,
 nec approbando, nec improbando, futile esse commentum, uti jam dixi-
 mus. Neque vero a crimine immanis foret frigida haec indifferencia, quo
 casu tanti interest illatam Deo injuriam refarcire. Mirum profecto, quod quis
 Regi nummum subripiendo, Deum & Regem uno scelere offendit, dum
 de Rege cogitat, affectum ad noxam suam servare supponatur, cum de
 Deo, in utramque partem anceps & suspensus herere posse existimetur.

303 Resp. 3. hinc ad summum sequi dubiam esse Anglici sententiam.
 Quis porro ob dubiam Augustini ipsius auctoritatem, ab opinione longe
 tutiori, longe magis christianam pietatem spirante, ab opinione de-
 mum, quae neminem damnat, & indubie plurimos in praxi ab aeterna
 damnatione liberasset, recedere aude?

SECTIO QUARTA.

De merito Contritionis.

QUAESENTIA in presenti an contritio dici possit causa remissionis
 peccatorum, etiam meritoria.

Negant quoad primum Lutherus in assert. art. 12. Calvinus Lib. 4. In-
 stit. cap. 4. nu. 3. Kemnitius part. 2. Exam. Horum ratio est, quod pec-
 catorum remissio sibi fidei fit adscribenda.

Quoad 2. spectat, non desuero Theologi, qui licet contritionem causam
 remissionis peccatorum libenter faterentur, eandem hujus causam esse mor-
 ritoriam negaverint, quia nullum hominis nisi iusti meritum agnoscebant.
 Unde meriti vocabulo dispositionis nomen substituendum esse rebantur. Sic

CONCLUSIO: Contritio causa est remissionis peccatorum, etiam
 meretur, non quidem simpliciter de de condigno, sed de congruo.

304 Prob. 1. pars: Ideo solum fidem justificationis causam esse contendunt
 Lutherani, quia ex ipsa sola justificationem secundum Scripturas profluo-
 re imaginantur. Atqui Scripturae justificationem peccatoris a contritione
 producere declarant. Sic Plal. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor
 contritum & humiliatum, Deus, non despicies*: Sacrificium porro causa est
 cur placeat Deus, ejusque misericordiam alliciat. Sic Ezech. 18. 27. *Cum
 avertit se impius ab impietate sua, ipse animam suam vivificabit*. Sic
 porro justificationis causa certo sensu dici potest, qui animam suam
 vivificat. Sic Luc. 7. 27. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit mul-
 tum*: ubi perpendenda causae pars particula, *Quoniam*.

305 Prob. 2. quod ad gratiam disponit, & peccatorum veniam impetrat,
 vero, & gaudio sensu dici potest causa justificationis: Atqui utrumque
 praestat contritio ex Synodo Trid. Sess. 6. Cap. 6. & Sess. 14. Cap. 4. Neque
 in eo

in eo a Patrum doctrina vel unguem abscessit Sacra Synodus, ut ex al-
 terius partis probationibus liquet.

306 Prob. itaque 2. pars ex Patribus, qui eam constanter tradidere. Ter-
 tullianus lib. 4. in Marcion. scribit Achab Regem *veniam meruisse* Peni-
 tentia nomine. Origenes Hom. 11. in cap. 20. Levit. *Penitentiam*, inquit,
dixit gerat peccator, ita ut meriti pro ea veniam possit. Cyprianus de lapsis
 sub finem: *Qui fervide Deo satisfecerit, laetam faciet Ecclesiam; nec solum
 Dei veniam merebitur, sed coronam*. Ambrosius in cap. 22. Lucae: *Laetare
 veniam non postulant, sed merentur*. August. in Plal. 50. *Nitescit Peni-
 tentiam egenti, & certam misericordiam merentur*. Idem scribit Gregorius
 Mag. lib. 3. in 1. Reg. cap. 4. Atqui vocem tota retro antiquitate ad-
 missam nemo prudens fastidire aut rejicere audeat.

307 Prob. 3. pars: Contritio prout ad justificationem primam disponit, actus
 est hominis adhuc in peccati statu constituti. Atqui nullum peccatoris opus
 de condigno quidpiam mereri potest. Ergo si justificationem quadatenus
 meretur homo, ut mereri asseverant Patres, necessum est ut meratur de
 congruo. Qui plura de illis volet, consulat Tractatum nostrum de actibus
 humanis cap. 4. ubi & quae hic retrivari possint objectiones, solvuntur.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Contritione perfecta.

JA in Tridentino supra didicimus contritionem aliam esse perfectam,
 quam contingit hominem Deo reconciliare, priusquam Sacramentum
 actu suscipiatur; & haec contritionis nomen retinet, *imperfectam* aliam,
 qua peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento Penitente impetrandam
 disponit: & haec attritio vocatur. Exigit nunc rerum ordo utriusque
 naturam, proprietates, effectus, de quibus tanto cum fragore decernite
 in Scholis, quam mature fieri poterit, in vestigium. A contritione ut no-
 bilitiori applicabimur. De ea porro inquiruntur praecipue quatuor, in quibus
 ratio eius specificae constitutiva, & per quam ab attritione discrepet. 1.
 An semper, an in aliquo tantum casu, pura necessitas, hominem justifi-
 care, priusquam actu percipiatur Sacramentum. 2. An dispositio sit neces-
 saria requisita ad sacramentum Penitentie. 3. An ad ipsam requiratur for-
 male sacramenti votum, quando extra confessionem justificat, an sufficere
 tantum virtuale. De his, ait Doct. Toussaintus, cum nihil expresse a Tri-
 dentina Synodo definitum sit, *salvanda dissentient Theologi*: sed non omni-
 no salva temeritate, ut ex jam dictis constet, & ex dictis constabit.

SECTIO PRIMA.

Opiones variae de ratione Contritionis specificae constitutivae.

QUANDOQUIDEM contritio & attritio verum & supernaturalem de
 peccatis dolorem important, palam est aliam ab alia non penes
 obiectum, sed penes motivum distingui.

Omnis autem motivus naturalibus, quae ex dictis ad finem supernaturalem
 inpa-

impria sunt, potest poenitens peccatum multiplex de causa lugere & detestari, potissimum autem timore poenae sensus & damni, & amore Dei.

Quoniam vero summe ambiguum est nomen amoris Dei, immo & quod pressius videri possit, nomen caritatis, praecipuas ejus species referre prout, de nova materia mirabiliter intricatae confundatur caligo.

308
Te. 10.
339
1. Itaque amor idem est aliquando ac persecutio boni & recti, quo sensu intelliguntur plures ad Augustini Lib. de Gr. Chr. Cap. 21. Quasi vero aliud sit bene voluntas, quam caritas, illud item ejusdem S. Doctoris Lib. de morib. Ecclesiae Cap. 15. apud D. Thomam 1. 2. q. 62. a. 3. ad 3. Quilibet virtus est ordo amoris, in qua verba sic scribitur circa loco Angelicus. Licet caritas sit amor, non tamen omnis amor est caritas sic recte sumpta. Cum ergo dicitur: quod omnis virtus est ordo amoris, potest intelligi vel de amore communiter dicto, vel de amore caritatis. Si de amore communiter dicto, sic dicitur qualiter virtus esse ordo amoris, in quantum ad quamlibet Cardinalium virtutum requiritur ordinatio affectus: omnis autem affectionis radix & principium est amor. Si autem intelligatur de amore caritatis, non datur per hoc intelligi quod qualibet alia virtus essentialiter sit caritatis, sed quod omnes aliae virtutes absolute a caritate dependent. Idem tradit S. Doctor 1. 2. q. 17. art. 8. & q. 19. art. 6. Ex his liquet eum qui peccatum odit ex motivo amoris hujus late sumpti, idem odisse, quia ordinis advertebatur.

309
2. Est amor quidam concupiscentiae quo Deum diligimus tanquam summum bonum, & ultimam nostrae felicitatem. Amorem hunc quidam malunt dicere spei, quam concupiscentiae: quidam vero amoris spei nomen habent pro barbarismo; quia spes non sit amor, sed bene fida boni futuri expectatio, quae amorem concupiscentiae supponit, & ex eo dimanat. Quoniam tamen spes inter motus appetitivos referri videtur a S. Thoma 2. 2. q. 17. a. 8. appetitus autem rationalis quidam est amor: hanc ita barbare loquitur, qui in spe amorem admittit, quem in ipsa fide admittit Augustinus. Is autem spes amor ab amore concupiscentiae, quo ut plurimum praesertitur, non uno nomine distinctus videri queat. Fieri enim potest, rebus metaphysice spectatis, ut multum concupiscat, qui parum speret, prout his contingit qui vix a desperationis praecipitio colubidentur. Rursus fieri identidem potest, ut multum speret sanctissimus quispiam, non ex insperato, ut loquitur, concupiscentiae motu: sed vi amoris Dei propter se, cui bonum quoddam vult, qui vult illius esse in aeternum.

Dicendum igitur 1. in motu spei, ut pote qui se certa quaedam boni sperati praesentio, vel in idem bonum tendentia, esse aliquid amoris: 2. amorem hunc amore concupiscentiae & dischiorum esse & nobiliorum. Dischiorum, quia facilius est concupiscere, quam sperare; nobiliorum, quia sperare possis, non quidem sine commodo tuo, sed non formaliter & praecise ex commodi tui motivo. Ex his sequitur eum qui ex motivo amoris concupiscentiae vel spei odit peccatum, idem odisse ut adversum bono quod vel sibi concupiscit, vel a se possidendum sperat.

310
3. Est amor benevolentiae: is autem, apud Thomam plures, vel est benevolentiae simplicis, vel benevolentiae amicitiae: sive, ut brevis loquamur, vel est benevolentiae, vel amicitiae seu caritatis. Amor benevolentiae est simplex actus, quo volumus alicui bonum sine redamatione ex parte ejus: talis ille est, ait S. Thomas 1. 2. q. 27. a. 2. quo quis duos

In praelio videns pugiles, sibi pariter ignotos, vult alterum vincere. Amor amicitiae seu caritatis est actus, quo bonum alicui volumus, sed redamanti. Rem sic explicat S. Thomas ibid. q. 23. art. 1. Dicendum cum Philosopho, quod non qualiter amor habet rationem amicitiae, sed amor qui est benevolentia, quando scilicet amamus aliquem ut ei bonum volumus: sed nec benevolentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quaedam mutua amicitia; quia amicus est amicus amicus. Tali autem mutua benevolentia fundatur super aliqua inter amicos communicatione. Cum ergo sit aliqua communicatio hominis ad Deum, secundum quod nobis suam beatitudinem communicat (hic quidem in spe per gratiam, in patria autem per gloriam) super hanc communicationem oportet aliquam amicitiam fundari: de qua quidem communicatione dicitur ad Cor. 1. Fidelis Deus per quem vocati estis in societatem Filii ejus. Amor autem super hanc communicationem fundatus, est caritas: Unde manifestum est quod caritas amicitia quaedam est homini ad Deum.

Ex quibus sequitur tria ad amicitiam seu caritatem requiri, 1. quod sit amor benevolentiae, non concupiscentiae, 2. quod sit mutua; 3. quod fundetur in aliqua communicatione, puta bonorum, secretorum, &c. inter amicos.

Quoniam vero hinc primo intuitu colligi posse videtur, puriorem esse amorem simplicis benevolentiae, quam caritatis, moment idem Theologi, unionem illam seu redamationem, quae in caritate reperitur, non esse rationem diligendi Deum, ipsique bonum volendi, sed conditionem seu modificationem, sine qua is benevolentiae actus, quo bonum volumus Deo, solo ejus intuitu, non nobis, nec potest esse actus amicitiae seu caritatis, nec Deus vere amicitiae objectum. Sic, inquam, Deus non visus & nobis veritates revelans est fidei nostrae objectum; non quia esse non visum sit ratio Deo per fidem assentiendi, sed quia sit conditio, sine qua assensus noster non esset indei, sed Deus revelans objectum fidei. Sic rursus bonum nisi apprehensum non diligitur, nec comburit ignis, nisi applicatus: nec tamen vel apprehensio est bono ratio formalis & motiva ut diligitur, vel applicatio igni vim tribuit comburendi. Haec illi, quae ipsorum terminis referenda duximus, quia inopent a limine magna hallucinatione laborare eos, qui benevolentiam cum amicitia seu caritate confundunt. Et ex his sequitur eum qui vel ex simplicis benevolentia, vel ex caritate peccatum detestatur, idem detestari, vel quia simpliciter advertebatur bono Dei, vel quia bono ejusdem Dei ut redamantis advertebatur.

4. Amor caritatis est vel simpliciter simplex, alius qui sive in remissione, sive in intensiori gradu sit super omnia. Alius, qui in remissione gradu non sit super omnia per se solum, sed ad id admittit quodam indigeat, puta timore peccatorum, saltem cum homo in occasione periculosa cohibendus est a malo. Alius, qui junctus dolori de peccato, tunc tantum contritionis nomen mereatur, cum a gratia sanctificante procedit, & habituali caritate informatur; Alius qui, ut dicitur contritio, solo initiali caritatis actu contentus sit, necum habitualem requirat.

312
Ex his jam percipit quibusvis oculos habet, non eandem ad omnibus assignari rationem distinctivam contritionis & attritionis, prout haec ad justificationem in Sacramento sufficit, illa extra Sacramentum. Et ipsa, ut eorum opinionem praeteream, qui ad contritionis essentiam requirunt influxum caritatis, ad attritionem nihil aliud exigere quam motum natu-

naturale, modo honestum; vel in aliud lapsi extremam, cum dumtaxat contritionem habere pro vera, quæ a gratia sanctificatrice proficeret, & ideo attritionis nomine cum omnem cordis motum donari voluerunt, qui caritatis haberi informatus non esset, ut, inquam, obfoletas id genus coniecturas prætermittam, quinque, ut intueri possum, celebrantur in Scholis de re prædictæ opinioniones.

Prima eorum est, qui attritionem ex solo poenarum metu in sacramento sufficere rati, nullam ad eam amorem exigunt, quem e contra ad contritionem postulant & quidem caritatis propter Tridentini auctoritatem. Sane enim ea ratione moti ab iniuncto distinguuntur, quorum aliud amorem caritatis requirit, aliud timorem solum. Brevis ac longa differentia, timor & amor.

Secunda eorum est, qui uno vel gemino passu ultra progressi, ad attritionem requirunt amorem concupiscentiæ vel spei, ad contritionem vero eundem quem alii caritatis impulsim. Et hi quoque contritionis & attritionis discrimen nullo negotio assignant, valam est enim procul ea differre, quorum aliud caritatem involvit, aliud motum motivo caritatis longe inferius.

Tertia eorum est, qui postremos etiam prætergressi, ad attritionem requirunt amorem benevolentie simplicis, ad contritionem vero amorem caritatis seu amicitie. Neque hi etiam in assignando contritionis & attritionis discrimine plurimam laborant, quia amorem simplicem & amorem mutuam uti duo insigniter distincta apprehendunt.

Quarta eorum est, qui rati caritatem aliam esse super omnia, aliam non; primam requirunt ad contritionem; secundam in attritione, cui, ut peccatum super omnia detestetur, admittenti instar jungunt poenarum timorem, qui saltem cum illo caritatis motu efficiat id, quod imperfecta ea caritas per se solum præstare non possit. Juxta hanc dicendi rationem facile distinguitur attritio a contritione: quia hæc proficit a caritate, quæ sit super omnia, illa minime. Opinionem hanc alii passim alter exponunt, quod infra.

Quinta eorum est, qui cum caritatem omnem super omnia esse existimant, totam contritionis quæ sufficit, & attritionis quæ iustificando impar est, distinctionem repetunt ex intentione vel remissionis graduum caritatis, quibus ex informantur. Unde eadem est & dicitur vera contritio, quæ acri & intensa caritate perficitur; attritio autem quæ initiali tantum & remissa movetur.

Ux ex his opinionibus una seligatur præ ceteris, quædam necessario præmittenda sunt, potissimum de attritione. Itaque patientiam habet Lector, & omnia reddam tibi, pro viribus scilicet meis, non pro argumenti dignitate. Interim cetera quæ ad contritionem spectant, indagare iuvabit.

SECTIO SECUNDA.

An Contritio perfecta semper sufficit ante Sacramentum.

DU sunt ea de opiniones: docet prima per contritionem statim et perfecta est, deleri peccata. Censet secunda per eam deleri quidem peccata, cum perfectissima est, prout fuit in Davide, cum a Nathan au-

dire meruit: *Domine transiit peccatum tuum: ceteroquin autem non delecte sperare, aut frequentare, ac multo minus semper, sed raro, extraxisset necessitatis, quales sunt articulus mortis, timor scandalis, aut alterius peccati incurrendi, si absolutio petatur. Item quando quis omnino non potest, aut certe difficillime potest opportuno tempore adire Sacramentum a quo absolvatur, puta si habet inter infideles, aut teneatur in vinculis. Ita Eslus in 7. dist. 17. §. 2. ubi sic pergit: *An sit certum aliqui tradidit inter infideles, ad quem cum perierint contritio, vel dilectio Dei in Cathedra, vel Penitentiæ, perpetuo lego conjunctionem habeat remissionem peccatorum, incertum est, immo non apparet. Intra tamen facture Davidem ex ardenti contritionis motu veniam peccati continuo impetrasse. Sic**

CONSECUTIO. Contritio perfecta non tantum in casu necessitatis, sed semper hominem Deo reconciliat, antequam Sacramentum ad se percipiatur.

Probat plures, quia contritio perfecta efficitur ex motivo caritatis, 313 quæ quantumvis minus sit in gradu semper iustificat. Alii ab illa probatione, utpote deinceps silius perpendenda, in præsentem addimus.

Proh, itaque 1. ex Scriptura. *Ezech. 18. 21. Si impius operis Penitentiam ab omnibus peccatis suis 2. omnium iniquitatum suarum recordatur. Ibid. 33. 12. Impietas impij non nocet ei, in quacumque die converteretur fuerit: vult dies pro hora & momento accipitur Hebræica plurimè in Gen. 2. 17. In quacumque die comederit ex eo morte morietur. Atqui in locis generatim promittitur cuiusque vere & perfecte conversio remissio peccatorum, eaque statim concedenda. Ergo.*

Nec valet quod responsio peccatorum per Sacramentum consequenda: quo etiam sensu intelligitur id Canon 2. *In quacumque die ex eo comederit morte morietur, id est pro certo crispæ poenitentia obnoxius, quamvis morte ipsa multo post secuta fuerit.*

Non valet, inquam, 1. quia Deus in altis locis non solum venit spem impitæ, sed ventam ipsam promittit, sicut haldem cadenti passu, non futuram, sed actuale iustitiam ipsi obnoxium spondet. 2. Quia nullum erat hebreicis tempore Penitentiam Sacramentum, per quod deinceps supplicet posset contritionis defectus, neque enim hunc supplicet peccatum antiquæ legis Sacramenta, quæ, licet in diversum propendat Eslus, ex solo operantis opere effectum suum præstabant.

Nec obest id quod e Canon. Geny. obicitur, id est: *inter mortuos*, intelligitur de morte animæ quatenus motum corporis certe inducitur. Unde tenus est: *Quocumque die ex eo comederit, mortis certe sententiam & necessitatem ex ea sua insolentia incurset. Unde Synodus vult: Abotali erit. Ita Hieronymus, Augustinus, & Theodoretus apud Cornelium a Lapide.*

Proh. 2. ex Patribus solum supra adductis, e quibus sufficere revidetur, cum illud Christostomi Lib. 1. de reparat. lapsi. Cap. 4. *Pietas Dei iniquitatem spernit Penitentiam, si et sincera & simpliciter obiter, & quomodo brevi tempore ipsam sufficit, cum Scd S. Leonis Epist. 84. Apud Deum nullas peccata veniunt nisi vera contritio. Sic et Spiritus Dei per Prophetam: Cum converteris iniquitatem, saluus eris. Atqui hæc generaliter & indi-*

indistincte prolata nullam habent aut ferant restrictionem, qua solis necessitatis calibus competere dicantur.

316. Prob. 3. ex Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi hæc: *Esti contritionem hanc dispendio caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiat; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam, &c.* Atqui verba hæc in obvio & naturali sensu intellecta, docent contritionem, quando perfectam hanc esse contingit, hominem reconciliari ante usum Sacramenti, non autem aliquando reconciliari, aliquando non. Haec certe universis sanctæ Synodi Patribus persualium erat, nullam esse perfectam contritionem, quæ non ante Sacramentum reconciliet, ut paratum esset. Canonus anath. ma. adversus eos qui contritentur, uti scribit Bullævicinus lib. 12. Hill. lxx. cap. 19. Ad eam quidem adnotare Patres, quæ monitæ Balthazar Erædia Cæsaritanus Archiepiscopus, opinionem hanc ab Adriano & Cajetano propagatam fuisse: Ac inde saltem conicere est, quæ fuerit totius Synodi propensio; immo quæ sententia, hæc hanc in Canone definire noluerit.

317. Prob. 4. Contritio perfecta ea est, quæ ex perfecta caritate elicita, sine hæc ratione sui, seu tantum ratione gradus perfecta sit, quod in prædicto non attingimus. Atqui perfecta caritas peccatum mortale abigit, nec illud vel uno instanti secum compati potest. Prob. mun. excelsura quarundam hæc propositionum. Erat hæc num. 31. *Caritas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro & conscientia bona & fide non ficta, tam in Catechismis, quam in Poenitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* Hæc autem n. 68. *Per contritionem etiam cum caritate perfecta & voto suscipiendi Sacramentum conjuncta, non remittit crimines extra casum necessitatis aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.* Atqui hic reprobatum ipsissima Ecclæ omnino: eamque jam ante Pium V. cujus constitutio data est die Novemb. 1. an. 1566. damnaverat Facultas Parisiensis eo iudicio, quod die Junii 17. an. 1566. Religantibus aliquor Belgii Theologis, adversus plures propositiones rales, e quibus erat illæ: *Per contritionem, non adhibito vultu Sacramento Baptismi aut Poenitentia, non dimittitur peccatum extra casum martyrii aut necessitatis: hæc autem propositio a Parisiensibus Magistris declarata est heretica & schismatica.*

318. Prob. 5. et Synodo Lateranensi Romæ habita sub Benedicto XIII. an. 1725. cujus in appendice, ejusdem Concilii iussu edita, sic legere est pag. 404. *Chi fa un atto di contrizione, in cui uno s' include la volontà di confessarsi, il peccato è purgato subito da Dio. Id est: qui contritionis actum emittit cum proposito confitendi, huic peccatum a Deo statim & subito condonatur, quæ cum in vulgari fidelium Catechismo tradantur, Ecclesiæ Romanæ sensum indubie exhibent.*
319. Prob. 6. ratione Theologica multiplici: Et quidem 1. Constant. non doctorem & indocentem opinio, ad veritatem peccatorum sufficere veram & sinceram hominis ad Deum conversionem: quia hæc tollit æverfionem cordis a Deo, quæ sublata suam is homini misericordiam spondet. Atqui ubi est perfecta contritio, ibi & necessario est vera & sincera conversio.

2. Quia, sateute Elio, contritio perfecta in articulo mortis justificat. Ad autem

autem utique non habet a mortis articulo, qui vim ejus non adauger, sed identidem imminere potest. Ergo id habet ex natura sua.

3. Contritio in veteri Lege justificabat, statim ut erat perfecta, neque qui id in dubium vocat Elius, nisi negat, dubium hoc ratione ulla e verbo Dei, quod tamen in re tanti momenti hand superfluum foret, comprobare potest. Atqui Lex nova vim contritionis suam non ademit, sed tantum præcepti Sacramenti susceptionem, idque in suppetitas infirmitatis nostræ, ut dicemus art. 3. Ergo.

Obje. 1. Indubie perfecta fuit contritio Peccatricis de qua Luc. 7. ait 320
Christus: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: ac qui tamen Peccatrix non statim perfecta illa sua contritione justificata est; sed tunc tantum, cum ad Salvatorem accessit. Unde nec in præterito dictum est ei: Remissa sunt, nec in presenti, quoniam dilexit, sed quoniam dilexit. Ergo contritio etiam perfecta, nec ordinario nec frequenter peccata dimittit. Ita Erios cit. 3.

Argumentum idem proponunt ex his plures, qui quoddam caritatis initium ad justificationem in Sacramento exigunt, ut caritatis actum cum peccato mortali compati posse ostendant. Tranter alios R. P. Lambertus Gaud, in Dissertatione quam infra pluries laudabimus. At erodici viri pace dixerò, nolim tante litis definitionem ab injusmodi momentis, quæ ad minus probabiliter solvantur, esse suspensam. Itaque

Resp. ad 1. neg. min. & dico Peccatricem vi fore ex multa dilectione 321
contritionis illico fuisse justificatam, ita ut dolor ardenti succensus caritate, cuius ea molier tot specimina dedit, peccatorum veniam sola, ut sunt, prioritate natura, non autem temporis, præcesserit.

Nec obest verbum id præsentis temporis, remittuntur, tum quia Græci, Syri & Arabici Codices habent, remissa sunt; tum quia vult Christus absolutionem jam datam coram hominibus declarare & confirmare; sic Marei 5. mulieri ait v. 34. *Tha tunc a plaga tua, & hæc tamen jam facta erat a profluvio sanguinis, ibid. v. 29.*

Multo minus faveat eadem obiectio his, qui initialem in Sacramento caritatem exigunt. Sic enim docere debent, peccata extra Sacramentum, ne multa quidem caritate deleri, cum Peccatrix ante audita Christi verba multum diligeret, & necdum, ut voluit, reconciliata esse.

Reponunt illi equidem, mulierem hanc, est ante multum diligeret, multumque doleret de peccatis, non dum tamen eam amoris dolorisque gradum attingit, qui cum magnitudine scelerum æquari conferri que possit.

Verum solutio hæc aliis ad verum facta videbitur. Et inde habent ejus auctoritas, mulierem quæ Christi amore publicam opprobrium generose perpessa est, cujus insignis pietas a Christo commendata est & vindicata, quam Patres uti Poenitentia exemplar proposuerunt; minus de peccatis doluisse, quam David de suis, quem nihilominus ab his plerique continuo absolutum fuisse consentiunt? Quis, ubi sine parium ludio & systematis necessitate Evangelium legerit, eam in Magdalena non percipiat caritatem ex corde puro, & conscientia certe non ficta, quam cum peccato compati non posse declaravit Apostolica Sedes? Quis demum Confessarii experta, vel Sacrum in necessitatis casu facere auit, vel in articulo mortis a desperatione retrahi possit, si tanto cum amore subit

grave peccatum, seu potius certa existimatio diaboli inus inhabitantis? Eadem forte cum Elio a lege generali: casum necessitatis. At unde, rursus precor, id habebunt; Non a Scriptura vel a Traditione. Confutetur ergo ad divinam misericordiam. Hanc equidem commendat Scriptura & Traditio, sed ubique, sed semper, sed non in solo casu necessitatis.

313. Inlt. Augull. Serm. 99. de verbis Evang. alius Hom. 23. inter 50. rap. 2. de Peccatrice hinc loquitur: *Accessit immunda, ut rediret munda.* S. Gregorius Mag. Hom. 33. in Evang. *Etes que ad Medicum venerat egria sanata est.* Et tucius: *Nondum lora, sed lavanda ad fontem misericordie curatio.* S. Bernardus Serm. de S. Magdalena: *Tangit pedes mundi atque immunditia mundanda, & caliginem Creatoris mulier tinnivola presumbit.* Atqui his verbis docent SS. PP. mulierem, etsi multum contritam, multum diligentem, non ante justificatam fuisse, quam ipsi dictum fuerit a Christo: *Remittuntur tibi peccata.* Ergo

314. Resp. non min. quia Patres extra vim illam intelligi possunt, de toto mulieris accessu ad adequate sumpto, prout & venendi propositum, & alia que exhibuit Lucas, pius officia exereendi, votum complectitur. 1. Quia aliud est mulierem, cum ad pedes Jesu procedubit, hacenus immundam fuisse, aliud fuisse mulierem, demee id audierit: *Dimittuntur tibi peccata:* inter utrumque enim multum fluxit temporis, ut ex Evangelio competunt est. Porro ne unum quidem Patrem dabunt adversarii, qui Peccatricem non ante justificatam fuisse dicat, quam verba hęc protulerit Christus. Dabimus nos qui contrarium exerte doceant, & rebus in fine discussis doceant. Audiat Bernardus Serm. 4. in Dedicat. Ecclesie, qui, non ut alius quipiam de Magdalena, genitum est, ann.

315. 3. Errabat squidem Pharisæus, qui tanquam adhuc peccatricem hureba, que dionem subterre vestigia, vagabatur stercibus, tergebatur crinibus, osculo premebat, tergebatur arguendo. *Quis enim?* cum peccatricem censuit, que dum commissa desuperat, vili inquitatem? Numquid possibile est regnare peccatum in animo contrito & spiritu resurgente, aut non multa caritas operit multitudinem peccatorum? *Dimissa sunt illi peccata multa, quoniam dilexit unum:* merito proinde de sua non peccata. Sic, hic, dicere liceat, non pugnat sola, & multo minus ambigua auctoritas, sed ratio, que infirmiores oculos percellat.

316. Inlt. 2. Verba hęc Christi: *Remittuntur tibi peccata tua:* eo debent intelligi sensu, quem prę se ferunt. Atqui veram prę se ferunt & actuali peccatorum remissionem, atque eo modo intellecta sunt a contritis, qui ex his offensis dicuntur: *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* qui ex hanc profecto lesi essent, si Christus declarasset tantum sua jam a Deo Magdalene dimissa esse peccata: cum id Nathan Davidi declarasset 2. Reg. 12. 13. Ergo.

317. Resp. 1. Elio totum. Annon potuit Christus semel & iterum eadem peccata condonare, quomodo Christus Minister cum qui jam perfectissima contritione justificatus est, iterum his absolvit verbis: *Ego te absolvo a anno jam, in adversariarum talem plurimorum sententia, justificatus est Magdalena, cum dixit Christus ver. 48. Remittuntur illi peccata multa; & tamen eandem iterat veniens Salvator v. 48. ubi ait: Remittuntur tibi peccata.* Sic autem stat Pharisæorum offensio. Quamquam posset quis ex eorum intellectu argumentari a contrario; quandoquidem consue

UNIVERSITATIS
141076

is in usu fuisse, ut dicta & facta Christi male intelligerent & pejus interpretarentur.

318. Resp. 2. neg. min. hęc enim verba: *Remittuntur tibi peccata,* ex quibus offensi fuisse Pharisæi, ab eo prolata, qui jam declaraverat remitti Magdalene peccata multa, quoniam multum dilexerat: tam potuerunt intelligi solo declarativo & confirmativo remissionis jam factę, quam alia hęc Christi verba ad mulierem a sanguinis fluxu liberatam: *Elio sana & plaga tua,* sensu ejusdem curacionis declarativo & confirmativo intelligi poterunt ab eis qui miraculum in ea jam operatum relesissent. Atqui, &c.

319. Quod spectat ad Pharisæicam offensionem, 1. iniqui videri ea possit, vel in sacrilega ipsorum Christi hominis puri existimatione. Nec enim dixit Christus: *Remittuntur tibi a me,* sed simpliciter, *Remittuntur tibi peccata tua,* 2. Quod Christus vel primum vel secundo remitteret peccata Magdalene, idem omnino erat Pharisæis, qui sciebant eum, non ut Nathan aliena virtute, sed propria id operari quique jam illum audierant pure & simpliciter dicentem Paralytico, Luc 5. 20. *Homo, remittuntur tibi peccata tua,* hincque indignati dixerant: *Quis est hic qui loquitur blasphemias?* Ergo infirmior est illhęc adversariarum objectione, quam ut ex ea solidum quid & egerit deduci possit.

320. Objec. 2. Nihil est dubii quin Paulus plenissime contritus fuerit, cum in via Damati divina voce prostratus est. Atqui tamen vel tunc temporis justificatus non est, ut docet S. Augustinus Serm. 1. & 25. de Sanctis, ubi hęc: *Ananias baptizavit Lupum, & fecit eum;* vel saltem qui de contritione eius dubitare non poterat Ananias, ad minus de ejusdem justificatione dubitavit, ut ex his illius verbis patet: *Quid moraris? E-surge, & baptizare, & ablu peccata tua.* Act. 22.

321. Resp. 1. Irivola sane esse argumenta, que ab omnium partium Theolog. 322. Disponuntur: eo autem quod expendimus, & meo quidem judicio utcumque ceteris feliciter utuntur Elio sequaces, ut probent ne perfecti quidem & intensa caritate peccata frequenter deleri. Idem urgent, qui ab Elio dissident caritatis initialis vindices, ut probent posse hanc stare cum peccato mortali. Denique id ipsum adhibent, quibus persuasum est per caritatem semper expelli mortale peccatum, non autem per eum benevolentie simplicis amorem, quem solum in Sacramento requirunt. Quę porro esse queat vis argumenti, quod omnibus causis intersit?

323. Resp. 2. neg. min. & dico cum S. Thoma 1. 2. q. 112. a. 2. ad 2. Paulum, qui in instanti divina voce percussus, se ad omnia paratum his exhibuit verbis: *Domine, quid mecum faceris?* justificationis gratiam esse consecutum. *De passim interpretatur, ac nominatum S. Gregorius lib. 11. Moral. cap. 7. quibus placet addi illud D. Bernardi, serm. 1. de convers. S. Pauli: Hęc plane, Fratres, directæ conversionis est forma. Domine, quid mecum faceris? O verum hęc, sed plenum, sed vitium, sed efficac, sed dignum omnium acceptionis. Quam passim interpretantur in hęc perfecte obedientie forma, qui suam ita obsequere voluntatem, ut ea ipsum quidem, cor proprium habeant, &c. Et Serm. 3. in festo SS. Petri & Pauli: *Ita Paulus dixit toto corpore vitium exhibens, & cor in electissimis vas, non declinatione, quę ex altero matris facta erat Gal. 10. 15. sed opere mutatus est.**

324. Nec nocet 1. id Ananias. *Baptizare & ablu peccata tua:* cum, quia *Twoody Theol. Moral. Tom. VI. O Illud*

UNIVERSITATIS
ROMANA
LIBRARIÆ

Corn. a
Lafide,
T. 1. 2.
917. G.
lib. 4.
901. L.

istud Pauli: *Quid me vis facere*, includebat propositum Baptismi, quo neglecto non stetit Pauli iustificatio; tum quia Baptismus venialia si que supererat in Paulo abluerat, omnemque tam iis quam lethalius, iam ex contritione remissis, debitam poenam expungebat; tum quia motus quidem erat Ananias, Paulum a Deo ad grandia, seu facienda, seu perpetienda destinatum esse; at que foret Pauli dispositiones, quantum iam in eo vigere caritatis ardor, non didicerat: id autem nos ex AG. 9. de communi Patrum sensu didicimus.

333 Nec nocet 2. Augustinus. Namque 1. si errare potuit S. Doctor, Pauli iustificationem ad Ananiam adventum differendo, uti cum errasse docet B. P. Gaud. Quidni in alio capite errare potuit? Errat forte, cum quoquo modo noceat: non errat, cum prodest? 2. Quia reapse neutro modo erravit S. Doctor: unde quod ait Ananiam de lupo agnum fecisse, non eo intelligendum est sensu, quasi Paulus usque ad Baptismum lupus esse perrexit: id enim velut blasphemum quid formidant Christiani aures: sed quia Baptismus necessarium erat iustificationis Pauli signillum, seu conditio eisdem necessario confirmativa. Atque id, quod licet ab Augustino non dictum crederemus, tamen reapse docet Augustinus. Sic ille Serm. 175. alias 9. de verbis Apostoli: *Ananias ovem interpretatur. C. loquitur ovis Pastor, Christus. Respondit pastori ovis, Ananias: quo me mittis, ovem ad lupos? Sed ille non audivit hanc excessivam. Si misse sunt ovem in medio luporum, quare trepidas tu, Ananias, ad eum qui JAM NON EST LUPUS? Lupum timebas: sed respondit tibi Dominus Deus tuus, DE LUPO OVEM FECIT.*

333 Objo. 3. Ceteris erat moraliter Augustinus de suo in Deum amore, cum ajebat lib. 9. Confess. cap. 2. *Suggeraveras tu cor nostrum caritati tuae*: Atque tamen non ideo de sua iustificatione ante Baptismum cercnserat. Sic enim ibid. loquitur cap. 4. *Gaudens in fide laudavi nomen tuum, & ea filius me servatum esse non subibat de frateritatis peccatis meis, quia mihi per Baptismum tuum nomen venisisti erant.* Et cap. 6. *Baptizatus sumus, & fugit a nobis sollicitudo vitae praesentis.* Ergo.

334 Resp. 1. Et istud quoque argumentum a Thomistis duobus proponi, quorum alter caritatis amorem rejicit, ut per se iustificativum; admitte alter ut cum lethali peccato compatibilem. Mirum autem si tam diversa istidem momenti solide probentur.

335 Resp. 2. neg. maj. Si enim adversariorum aliis cum Eliso dicere liceat, Augustinum moraliter certum fuisse de caritate perfecta; aliis cum Lamb. Gaud. eundem moraliter certum fuisse de ineffabili caritate; aliis eodem cum recentiori, S. Doctorem nec de ista, nec de illa certum fuisse, sed tantum de amore benevolvo. Quis vitio vertat, si dicat alius Augustinum vividum quidem in se erga Deum motus expertum fuisse, quibus veluti fugitissis percurreretur; interim tamen veritum esse, ne, quod frequenter evenire docet S. Gregorius, de bono opere sibi nimium blandiretur, & quod palca faceret, illud haberet pro tritico. Hanc certe statum iustissimi quoque experitur. Timeat pius Sacerdos ne forte huc virginem liberiori intuitus sit oculo, aut incauta voce famam proximi graviter immutuerit. Teneatur is ob Confessarii defectum confessione omisa celebrare, contritioni quam licet vehementissimam incumbet; nec ante tamen cordis pacem

pacem recuperabit, quam Poenitentiae Sacramento abluere conscientiam? Et hinc nihilominus poterit esse persuasum vel una vere caritatis sententia deleri peccatum. Unde igitur trepidabit? quia verebitur tempore, ne caritatis imaginem pro ipsa caritate sumat?

Hec autem solutio eo plus in Augustinum quadrare videri possit, quod eo ipso tempore, quo sagittabatur cor ejus amore, quodam cum illo amore minus consona sibi facere videatur, ut indicat contextus epistolae Capitis 2. quod his conclusit verbis Sanctus & humilis Doctor: *Peccasse me in his quibusquam fraterum iurum, fratrum meorum dixit, quod jam plene ante invidia tua, passus me fueris una hora sedere in cathedra mendacii (unde passi meditante non legem tuam, sed insaniam mendacii, & bella foras, mercaverunt ex ore tuo arma furis sui, ibid. num. 2.) Sed tu, Domine misericordissime, nonne & hoc peccatum cum ceteris correndis & sanandis, in aqua sancta ignovisti & remisisti mihi?*

Objo. 4. cum eodem Eliso: Si perfecta contritio hominem ordinarie vel frequenter vi propria reconciliaret, utique ante Baptismum, ut & ante Poenitentiam: immo magis, quia Cathecumeni lapsis ferventiores esse confluverunt. Atque contritio hominibus ante Baptismum nec ordinarie, nec frequenter iustificat. Proh. min. ex Patribus, qui Baptismi necessitatem adeo commendant, ut, regulariter loquendo, neminem sine ipso iustificari asserant, sic August. tract. 17. in Joan. *Quantumcumque Cathecumeni proficiat, adhuc facinram iniquitatis purgat: non ei dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum.* Et Tract. 4. *Omnia peccata super illum sunt, & nisi venerit ad salutarem Baptismum, sua peccata subvertit, cum omni sua excellentia non possit intrare in regnum Caelorum.* Et Tract. 11. in id Evangelium: *Jesus non se credebatur esse Talar, inquit, sunt omnes Cathecumeni: Ipsi jam credunt in nomine Christi, sed Jesus non se credit illi.* Et ibid. de vult. Eccles. cap. 23. *Utrumque necessarium est ad regnum Dei discipulorum, & Baptismus & iustitia. Utrum sine altero parum est, ait L. 4. de Bap. C. 22.*

Utrumque proficit aeterna possessiois heredes. Atque haec multum sui partem falsa & absurda forent, si perfecta contritio per se solum iustificaret. Quot enim, Augustini aeo, videre erat fervida caritatis Cathecumenes, quibus sola haec cum Baptismi voto ad salutem satis fuisset?

337 Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. neg. aut. in quo a dicto secundum quid arguitur ad dictum simpliciter. Neque enim loquitur Augustinus de omnibus universis Cathecumenis, sed de certa specie, quae, uti corporeis morbis contingit, tunc temporis dominabatur, quantum ex Augustini Scriptis coniecere est: de his numerum loquitur, qui sine contenti sanitate, quam plurimum baptizatorum sanctitate majorem sibi gratulabantur, Baptismi receptionem ex fastidiosa negligentia omitebant. Et hoc jure ac merito ait, quantumcumque oculis sui proficiant, facinram iniquitatis suae portare, donec abjecta perverbia sua sententiatione, humiliter Baptismum suscipiant. Hanc esse S. Praesulis mentem constat ex ipsis quae obveniunt locis. Quae, inquit ipse Tract. 13. in Joan. oportebat ut Dominus baptizaretur: quia multos contempserunt trans Baptismum, eo quod jam majore gratia praedicti viderentur, quam viderant alios Fideles. V. g. jam continenter videtur Cathecumeni contempserat conjugium, & diceret se multo esse se quam ille, si Fideles. Ille Cathecumeni posset dicere in corde suo; *Quid mihi opus est*

Baptismum accipere, ut hoc habeam quasi & ille, qui iam melior sum? Huiusmodi homines qui in se confidebant tamquam iusti, quippe fictitia gloriabantur excellentia, merito redarguit Augustinus: Neque enim, ait ipso lib. 4. de Bapt. c. 25. alio modo dicenda est conversio cordis ad Deum, cum Dei Sacramentum contemnitur.

338 Neque gravem injeceret moram Augustinus, si generalis locutus esset: Qui enim credimus veram ac sinceram conversionem ad justificationem hominis sufficere, nec credere desinemus, nec rursus credimus, illam aut adeo facilem aut adeo communem esse, ut ex ea quisvis securum le arbitrari debeat, & multo minus æterni illi Baptismatis dilatores, quos quartæ & quintæ sæculi Doctores constanter inlecuti sunt. Certe, ait Chrysostomus Hom. 13. in Ep. ad Heb. *Adhuc movi* : qui ipse Baptismatis multa peccabant, circa diem mortis discesserunt vacui.

Unde ad Augustini textum in forma, dist. Cathecumenos, quantumcumque proficiat, id est, sibi proficere videatur, sarcinam iniquitatis portat, si vel contemnat, vel ex gravi negligentia Baptismum omittat, vel pro viribus non curet in se accendere perfectam caritatem, C. portat sarcinam iniquitatis, etiam si vera & plena caritate informetur, ut censet Etilius, N.

339 Inlt. 1. Qui supponit Cathecumenum, divinis fragrantem caritate, humo & quantatenus sanctificationem, a Regno caelesti extorrem esse, nisi per Baptismum regeneratur, necessario imponit caritatem perfectam cum peccato comparari posse. Atqui Augustinus 2. Prob. min. ex lib. 4. de Bapt. cap. 21. ubi hæc: *Nec ego habeo Cathecumenum Catholicum sine caritate*

7. 6. p. 89. C. *hærentem heretico baptizato antepone; qui comparatio satis indicat quid de Cathecumeno necdum tincto sentiret Augustinus. Et pressius lib. 2. de peccat. meritis c. 20. cap. 26. Sanctificatio Cathecumeni, si non fuerit baptizatus, si non viderit ad intrandum regnum celorum. Ergo.*

340 Resp. 1. hinc sequi, ne in casu quidem necessitatis salvum fore Cathecumenum qui perfectæ caritatis, quod vel ipsi Bajo adversatur, ut patet ex propositione eius est.

341 Resp. 2. neg. min. quæ ex nostro textu sequitur. Non ex priori, ubi Cathecumenum seu heretico baptizato, seu Catholico ad Baptismum fieri accedenti proponit quidem Augustinus: sed an Cathecumenus ille vi caritatis sans iustitiam obtinuerit, vel non, minime expendit. Non est posteriori, ubi non agitur de interna sanctificatione, sed de exteriori, nempe Crucis signo, impositione manuum, salis deglutitione, alique ceremoniis, quibus ad Baptismum preparabantur, & quasi sanctificabantur Cathecumeni: atque merito ait S. Doctor, huiusmodi nimbrosam sanctificationem nihil ipsa profuturam, nisi ad Baptismum accedant. Quamquam & si de interna sanctitate loqueretur Augustinus, iure diceret eam inurikem fore, seu potius fictitiam, si Cathecumenus ex gravi negligentia, vel ex contemptu Sacramentum non perciperet.

342 Inlt. 2. qui Cathecumeni caritatem comparat cum caritate Cornelii Centurionis, & hunc caritatis suæ, tamen si perfecta, non justificationem tuisse docet. Ille supponit caritatem bare cum peccato nique ad tempus Baptismi. Atqui Augustinus comparat. Sic enim loquitur lib. 1. de diversis quæstionibus ad Simplicianum q. 2. num. 2. *In quibusdam tantis est gratia fidei, quanta non sufficit ad obtinendum regnum celorum, sicut in Cathecumenis, licet*

2. 6. p. 238

in ipso Cornelio, antequam Sacramentorum participatio incorporaretur Ecclesie. In quibusdam vero tanta est, ut jam Corpore Christi & sancto Dei templo deputentur. Sicut ergo inchoationes quadam fidei, conceptionibus similes: non tantum solum concipi, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniat æternam. Ergo.

343 Resp. 1. variare Patrum sententias de iustitia Cornelii, antequam fidei mystice a Petro edoceri esset. Alii enim in via gratiæ, sed necdum in gratia fuisse existimant: Ita Chrysostomus, Occumenius, Basiliius in Regulis brevioribus, Reg. 224. Faxet præter obiectum locum, id Augustini lib. de præd. 55. cap. 7. n. 12. *Si postea Cornelius sine fide Christi salvus esse, non ad eum edificandum mitteretur architectus Apostolus Petrus.* Alii hominem, qui dicitur religiosus, timens Deum, faciens elemosinas multas, & despiciens Deum semper, peccati & demonis mancipium fuisse sibi in animum inducere non possunt, cumque pro iusto habent: Ita S. Gregorius Hom. 9. & 19. Beda, Albertus, Bonavent. Thom. 3. p. q. 69. art. 4. ad 2. & tavit Hieron. in cap. 5. Ep. ad Gal. Cum ergo incertum sit utri adhaeret sententiæ Augustinus, loquenque diversis temporibus utramque tenuerit, vi certo solvi potest difficultas ex ejus textu petita. Unde

344 Resp. 2. neg. min. nihil enim est in obiecto Augustini textu unde colligi possit epulum iudicio Cornelium ante adventum Petri perfectæ donatum fuisse caritate. Immo in eo, ut in iis plerisque qui Cathecumeni fieri videntur, quædam tantum fidei inchoationes conceptuibus similes admittre videtur. Et porro ad iustitiam disponunt, sed non sufficiunt. Videtur quidem Augustinus illis fidei inchoationes in Cornelio continuare usque ad tempus, quo is per Sacramentorum participatioem Ecclesie incorporatus est: verum ad de participatione in voto proximo intelligendum est, ne Augustinus & Scripturæ Act. 10. 44. & libet in textu mox citando palam contradicat.

345 Quod si cum doctore Tourneley dicere malis, & Cornelium & Cathecumenos eidem Cornelio pares, vera caritate præditos supponi ad Augustinus; dicendum erit utrosque ad hanc caritatem dispositos per quamdam fidei inchoationes; at ea jam in corde radicata hominem nihilominus egere Baptismo, quem si contra Christi mandatum culpabiliter omittat, salvus esse non poterit, quia qui Christi mandatum aspernatur, a gratia, sibi sub conditione implendi hujusce mandati concessa, excidit. *Si Cornelium, ait S. Doctor Lib. 4. de Bapt. Cap. 21. etiam Spiritu Sancto jam accepto, baptizari misisset, contempti tanti Sacramenti non fuisset.* Similia tradit Augustinus ibid. Cap. 22. & Lib. 3. qq. in Levitic. q. 84.

Ego quidem primæ solutioni adhaerere cum enim in textu mox citato docet Augustinus Cornelium Spiritu Sancto plenum fuisse, quando ad Baptismum accessit, loquitur de plenitudine post adventum Petri collata Act. 10. 44. Quæritur porro nos an ante illud tempus caritatem habuerit Cornelius una cum peccato mortali. Petri autem docuerit Augustinus Cornelium in peccato fuisse usque ad Petri adventum, & que adventum hunc proxime secuta est, Spiritus Sancti descensionem: at probari nequit ex eodem Augustino Cornelium hadenus perfectam caritatem cum statu peccati conjunxisse, & prout tueri debent Etilii sequaces, si quid probare velint.

346 Inlt. 3. Ex Augustino: caritas nihil aliud est quam bona voluntas. *Quæ situra, ait S. Doctor Lib. de Gr. Chr. c. 21. & alibi passim, aliud sit dona Tourneley Theol. Moral. Tom. VI.*

voluntas, quam caritas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo, & a Patre datam, ut filii ejus essemus. Atqui tam in Cathecumenis quam in Poenitentibus stare potest bona voluntas cum peccato mortali. Hinc Luc. 2. 14. promittitur pax seu justificatio hominibus bona voluntatis, qui prohiere ex hac sua bona voluntate necdum justificati erant.

347 Resp. dil. maj. Caritas est bona voluntas plena, efficax, perfecta, C. est quavis bona voluntas, subd. Caritas latius sumpta, pro quolibet pio in Deum affectu, C. caritas simpliciter dicta, de qua in objecto loco sufficit Augustinus, N. Facit dil. min. stare potest bona voluntas quadam cum peccato mortali, C. voluntas perfecta, &c. N. itaque si loquatur Augustinus de illa caritate quae est plenitudo Legis, quaeque nemini nisi iusto inesse potest, indubie constabit bonum illam voluntatem, quam caritati synonymam facit, neutiquam cum mortali peccato comparari posse. Atqui dubio procul loquitur S. Doctor de caritate quae est ipsa Legis plenitudo, &c. Nimirum de ea caritatis specie loquitur, quae virtus est, quam qui habet, ex Deo natus est, & ideo non peccat, quae radix est bonorum; quae fit homo arbor bonae; istud autem caritatis genus, quis vel cum quacumque bona voluntate confundere audeat, vel in peccatoribus reperiri contendant?

Hinc rursus obiectio e Luc. 2. contorte petita. Vel enim bona voluntas ad Deum refertur, vel ad homines. Si 1. sensus est; Pax fit hominibus, quibus Deus tam impense bene-vult, ut suum ad eos Filium mittere dignatus sit. Si 2. sensus est; Pax fit hominibus, qui misum Redemptorem grato & docili corde suscipiunt. Neutro autem sensu bona voluntas perfectam in homine caritatem supponit.

348 Obje. 3. Augustinus Epist. 218. alias 180. ad Honoratum loquens de populo Sacramenta flagitante tempore irruptionis hostilium, si *Christi desint*, inquit, quantum exitium sequitur eos, qui de isto saeculo, vel non generati exiunt, vel ligati. Atqui, ait Estius, deploratio haec non videtur locum habere, si etiam extra necessitatis casum ordinarie sufficit votum Sacramenti. Ergo.

349 Resp. 1. argumentum hoc male proponi ab Estio. Is enim fatetur contritionem perfectam sine Sacramento actu percepto sufficere in casu necessitatis. Atqui de illo necessitatis casu loquitur Augustinus: de casu nimirum, quo Pastores persecutionis metu creditas sibi oves, autogendo, dereliquunt.

350 Resp. 2. neg. min. quae Estio, si cuipiam, falsa videri debet. Fatetur enim ille ibid. §. 3. ad 2. contritionem perfectam adeo ratam esse in Poenitentibus, ut pauci admodum ad hanc gradum perveniant. Atqui ubi pauci admodum ex contritione perfecta justificari possunt, magna est utriusque & summa necessitas Sacramentorum, quae defectum hunc suppleant. Ergo jure culpantur Pastores, qui persecutionis tempore ovis suis desunt: quantum enim inde sequitur exitium.

Hinc solvitur quod obicit idem Estius, videlicet in opinione nostra sententiam Petri non procedere sententiam Caeli, sicut ac docet S. Bernardus. Ut enim id apposite dixerit mellissimus Pater, haud necesse est ut perfecta contritio nunquam extra Sacramentum reconciliet; alioqui enim ne in extraordinariis quidem Estii casibus reconciliaret: sed sufficit

ut raro reconciliet, quia rara est, & non reconciliet nisi cum voto sententiae Petri.

351 Obje. 6. eum eodem: Tridentina Synodus sess. 13. cap. 7. & Can. 11. statim atque declarat, illos quos conscientia peccati mortalis gravat, QUANTUMCUMQUE ETIAM SE CONTRITOS EXISTIMENT, habita copia Confessionis, necessario ETIAM SE CONFESSI ONEM sacramentalem, ac Eucharistiam indigere, atque ideo in morium sumatur. Atqui si perfecta contritio ordinarie reconciliet, nihil esset ei timendum, qui magnam contritionis dolorem sentiens, absque praevia confessione, non tamen sine voto ejus, ad Eucharistiam accederet.

352 Resp. neg. min. tum quia contritio perfecta etsi ordinarie immo semper reconciliet, non est ordinaria, sed, juxta Estium, rarissima; Leque in his minima est, qui maximam sibi inesse confidunt; tum quia timere est ut verum habeat confessionis votum, qui, cum hic & nunc facile posset, confiteri non vult; tum quia sub imaginaria contritionis praetextu ipsi etiam recidit lacris operari, non semel, sed pluries audent.

353 Inst. idem Concilium sess. 6. cap. 6. inter alias baptizandorum dispositiones hanc requirit, ut Deum tanquam omnium justitiae fontem diligere incipiant. Unde sic: Dilectio Dei tanquam fontis justitiae est perfecta caritas. Atqui tamen caritas illa non justificat. Neque enim ad Baptismum requirit sancta Synodus dispositionem, qua homo ante Baptismum justificetur. Ergo.

354 Resp. neg. maj. Quid porro per hanc Dei dilectionem intelligat aut intelligi patiatur sacra Synodus, infra expendere conabimur.

Jam monimus in Tract. de Baptismo, ubi quæstionem hanc fuisse satis veravimus, vixisse fuisse Gregorio Nazianz. & Prospero, neminem extra casum Martyrii sine Baptismo in re salutem consequi. Ac monimus simul opinionem hanc, quae ceterum Estio ipsi adveserat, ab Ecclesia non admitti.

SECTIO TERTIA.

An perfecta Contritio ad Poenitentiae Sacramentum necessaria sit.

355 **S**CRIBIT Morinus Lib. 9. de Poenit. cap. XI. n. 8. Theologos plurimos doctrinam de contritione confessioni necessario praeviam, ante Tridentinum fuisse amplexos; nec post Tridentinum desuisse viros graves & celebres, qui eandem doctrinam tenebant. Utriusque classis Scriptorum longam seriem tenuit Auctor Libri cui Titulus: *De la Contrition necessaire pour obtenir la remission des pechez dans le Sacrement de la Penitence*, Lovanii 1676. Quod & ex parte praefit Joannes Launoius in Opusculo *de mente Concilii Tridentini circa contritionem & attritionem*, cap. 2. & 3. post utrumque Vitafius q. 4. art. 7. sect. 1. Horum quidem aliquot suasiones pertractavit hic contravit Franciscus Pinheiro Lib. de attritionis sufficientia, Parisiis 1672. Quo succellu superfluum fuerit indagare; jam enim quoad praefatis Caput sedata videntur Theologorum dissidia: atque utinam & in aliis atque, aliquando tandem conquiescant! Sit

356 **C**ONCLUSIO. Contritio perfecta non est conditio ad Sacramentum Poenitentiae necessario praerogata.

355 Prob. 1. Contritio perfecta semper justificat etiam extra Sacramentum, ut probavimus fact. preced. Atqui contritio per se justificans, non est conditio ad Sacramentum Poenitentiae praerequisita. 1. Quia Ecclesia veram a Christo recepit potestatem dimittendi peccata, non autem tantum declarandi ea esse dimissa, ut probavimus cap. 2. a. 3. Atqui si ad Poenitentiam praerequiratur contritio justificans, Ecclesia vere non dimittit peccata, sed jam dimissa declararet. 2. Quia poenitentia eo Sacramentum mortuorum dicitur, quod per se instituta sit ad suscitandos homines a morte peccati. Atqui id nec praestaret, nec praestare posset, si semper homines inveniret jam a peccati morte per contritionem suscitatos.

356 Nec est quod reponant, in hac etiam opinione suam servari virtutem Sacramentum, tum quia contritio non reconciliat hominem sine Sacramenti voto quod in ea includitur; tum quia Sacramentum & gratiam adauger, & poenam peccatis debitam relaxat.

357 Neutrum enim satisfaciunt. Non 1. tum quia, ut solide observat Tourneleys, praecipua hujus Sacramenti vis juxta Tridentinum posita est in verbis formae; haec autem in hypothese quam impugnamus, nihil operabitur quantum ad Poenitentis reconciliationem; tum quia contritio, etsi in nova Lege votum Sacramenti includere debet, non tamen vi propria Sacramenti, & virtute clavium, sed tantum ex opere operantis justificat, prout in antiqua Lege ante Sacramenti hujus institutionem. Unde legitur peccatum, juxta adversarios, nunquam dimitti per claves & ex opere operato: quod Ecclesiae doctrinae repugnat. Quapropter et merito sacra Facultas Parisiensis opinionem istam uti Sacramenti Poenitentiae imitativam reprobavit. De quo statim.

358 Non 2. licet enim opinio quam impugnamus, a Pfendoreformatoria errore non parum differ, prout, nec agre agnovimus citat. art. 3. haud tamen totam Ecclesiae Catholicae doctrinam spirat & reddit. Juxta hanc enim non in eo tantum sita est vis Poenitentiae, ut jam viventem vita donet uberiori, sed ut mortuum suscitaret, neque ut temporalem poenam dimittat, quem in scopum primario instituta non est, sed ut culpam auferendo, aeternae quae ipsi debebatur poenae reatum commutet in temporalem.

359 Prob. 2. ex Trid. quod sess. 14. cap. 4. declarat contingere aliquando contritionem esse caritate perfectam, & hominem Deo reconciliare priusquam Sacramentum Poenitentiae actu suscipiatur. Unde sic: Dispositio ad Sacramentum necessaria, non aliquando tantum, sed ordinarie, sed semper respectiva debet. Atqui ex Trid. non semper, sed aliquando tantum contingit ut contritio sit caritate perfecta. Ergo contritio non est ordinaria ad Sacramentum Poenitentiae dispositio.

360 Confessio facilius est in nova Lege, quantum ad contritionem attinet, peccatorum remissio, quam fuerit in antiqua; licet aliqui multam inveniant difficultatem ex parte confessionis. Atqui nihil facilius esset, si perfecta nunc, ut olim, praerequiretur contritio. Mirum pariter. Major, quae plures abutuntur, sensu nostro traditur a Catechismo Romano part. 2. n. 46. ubi haec: *Quoniam pauci admodum ad hanc perfectam contritionem gradum perveniunt, debet etiam in a paucissimos Dominum SACRAMENTUM*

RATIONE communi hominum saluti prospiceret; quod quidem admirabili consilio efficit, cum claves regni Caesarem Ecclesiae tradidit.

361 Prob. 3. ex Catechismo vulgaris Italiae, in citata jam Appendice ad Concilium Romanum Benedicti XIII. ubi sic habetur pag. 404. *Il sentimento oggi comune è, che il dolore, o contrizione perfetta è buona, ma non necessaria per la confessione; bastando il dolore imperfetto, cioè l'attrizione; &c. id est, Eret hodie communis sententia, bonam quidem esse, ac minime necessariam in confessione contritionem perfectam; sed sufficere dolorem imperfectum, attritionem viaticorum, &c.*

362 Prob. 4. auctoritate Cleri Gallicani in generalibus Comitibus an. 1700. ubi duo ex sancta Synodo Trid. doceri vult & moveri, primum, ne quis fuit in utroque Baptismi & Poenitentiae Sacramento requirit, ut praeviam contritionem illam qua sit caritate perfecta. & quae cum voto Sacramenti antequam actu suscipiatur, hominem Deo reconciliat. Alterum, &c. His accessit censura Facultatis Parisiensis in Seguenosi thesauri nostrae adversarii; de qua supra pag. 180.

363 Duo hic obijciuntur praeter ea quae cit. art. 3. solvimus; primum, quod nemo cor vere contritum & humiliarum habet nisi in caritate. Porro qui caritatem habet, dignus est vita; nemo autem vita simul & morte dignus esse potest; ita Magister apud Etkium in 4. dist. 14. §. 4. Secundum, quod ea etiam opinio, quae perscrutans in Poenitentiae contritionem requirit, totum Sacramento vim suam conferret; quia qui ad Sacramentum accessit tantum attritus, vis eisdem adeo immutatur, ut contritus evadat: ita ut attritus sit dispositio ad contritionem.

De priori difficultate dicemus art. seq. Pollerior tota ludit in ambiguo. Nimirum vel mutatio illa hominis de attrito in contritum sit virtute Sacramenti actu & formaliter percepti, vel tempore ante factum materia praecedat actualem illius susceptionem. Si 1. mutatio illa effectus est Sacramenti, non autem dispositio ad ipsum praerequisita; ideoque procedit Sacramentum etiam qui ad ipsum sine perfecta contritione accesserit. Si 2. remanet tota difficultas, nimirum Poenitentiam semper ante justificari, quae a Sacerdote absolvatur, poenae abolitionem mere esse declarativam. Ceterum, dicit quidem Trid. Synodus attritionem disponere ad gratiam in Sacramento percipiendam, non vero dicit eam disponere ad contritionem.

SECTIO QUARTA.

De qualitate Sacramenti votum ad perfectam Contritionem referatur.

VOTUM nihil aliud est quam desiderium, voluntas, propositum recipiendi suo tempore Sacramenti.

365 Votum duplex, formale aliud seu explicitum, quod rei cognitionem supponit, & expressam ejus voluntatem importat. Aliud implicitum & generale, quo quis vult, rem non quidem in se, sed quia hanc ignorat, seu quia ad ipsam non attendit, sed in alio, quod vere & per se vellet non potest, nisi necessaria ejus confessio vellet. Jam quatuor, an, & quomodo votum Sacramenti Poenitentiae, seu confessionis necessarium sit, ut quis veram & perfectam contritionem habere possit. Sit

CONCLUSIO. Votum Sacramenti Poenitentiae ad perfectam contritionem requiritur.

366 Prob. 1. pars: Ad perfectam contritionem requiritur propositum ex omnia implendi sine quibus stare non potest peccatoris iustificatio. At qui positus rebus ut sunt, stare non potest iustificatio peccatoris sine Sacramento Poenitentiae. Quia etsi peccatorum remissionem actu & de facto obtinet quisque vere & sincere contritus est, ex tamen solum lege obtinet, ut peccata sua clavibus subiciat. Atque hinc Tridentinum citato toties Cap. 4. Sess. 14. docet, *reconciliationem, quae a contritione oritur, ipsi contritum, sine sacramenti voto quod in illa includitur, non esse adscribendam.*

367 Obiic. Ex dictis supra, peccata semel dimissa non reviviscunt. At qui reviviscerent in hypothese nostra.

368 Resp. neg. min. nam definit eisdem juxta nos iustificatio peccatoris, cum debito tempore legem sui impositam non adimplet. Sed non reviviscunt peccata per contritionem expuncta: unde sobest necessitas ex clavibus subiciendi, non quia remanent, sed quia sic a Christo constitutum est. Vi autem clavium quodammodo completur & sigillatur eorum condonatio.

369 An autem votum illud formale esse debeat, an sufficiat implicitum, ambigunt Theologi. Pro explicito certat Tourneleyus, siquidem de his sermo ut, quibus lex Baptismi & Poenitentiae promulgata est. Rationes ejus ex sunt, 1. quod Tridentinum de contritione loquens, distincte loquitur de Sacramento voto quod in eadem contritione includitur. Atqui superfluum fuisset tam distincte loqui de Sacramento voto, si sufficeret virtuale & implicitum: cum cetero constet haec impliciti voti genus in contritione semper reperiri: quae nisi facta est, omnium Dei mandatorum observantiam sibi indubie, saltem generaliter, proponit.

370 2. Quia votum medium ad salutem ex ordinatione divina absolute necessarium, debet diversum esse a voto rei ex precepto tantum necessarium. Eucharestiae puta vel Extremae Unctionis respectu moribandi, atque rei ex precepto tantum necessariae debet esse implicitum. Ergo votum Poenitentiae debet esse explicitum. Alioquin non magis necessarium esset Baptismi vel Poenitentiae votum, quam alicuius cupidumque mandati Christi.

Ratio est, pergit vir clarissimus, quia cum Sacramentum re percipitur necessarium est necessitate media, votum illius, Deo ita indulgenti, supplet in necessitatis casu vices Sacramenti. Ergo Sacramenti hujus votum specialius esse debet quam votum observandi cetera Dei mandata. Cum autem votum haec observandi debeat esse implicitum, consequens est ut illud de quo loquimur, formale sit & explicitum.

371 Contrarium supponit Suarez disp. 4. sect. 3. n. 2. At, saltem quantum detegere poterim, non probat, forte quia indubium crediderit. Eaque opinio nihil fundatior apparet, 1. Enim neque, quantum opinor, Tourneleyus damnabit hominem, cui, pene ut Jodas, e mari medio in quod demersus est, prestantum elicit contritionis actum, omisso voto confessionis, quam videt impossibilem. 2. Nec, opinor, iustificationem illius, qui dolore tacito profundissimo, ecuties repetet illud Publicani: *Deus propitius esto, &c. suscipua.*

suspendet donec is addiderit: *Confitebor quam primum*; Idem de his dicendum, qui detestandis peccatis acriter intenti, de Sacramento non cogitant. 3. Actio humana in genere suo essentialiter completa effectum suum statim parere debet, nisi prava quaquam circumstantia vitietur. At qui contritio ante votum Sacramenti essentialiter completa est in genere suo; cum juxta Theologos plebiscus in solo peccati dolore: vel ad summum in dolore & odio consistat. Assidue vero nulla prava vitiatum circumstantia in eo qui confessionis voluntatem ex inadvertentia invincibili omittit. 4. Magis necessarium est in contritione propositum non peccandi de cetero, quam consistendi prius enim ex natura rei requiritur; unde & in antiqua Lege necessarium fuit; posterius vero ex positiva tantum Christi institutione necessarium est. Atqui ad contritionem sufficit propositum virtuale non peccandi de cetero. Ergo a fortiori & virtuale sacramenti propositum.

Nec multum movent quae supra in contrarium objecta sunt.

372 Non 1. quod e contra pro nobis facit. Non enim dicit sacra Synodus, ad contritionem requiri formale Sacramenti votum, sed votum illud in contritione includi. Ergo quisquis actum contritionis elicit, eo ipso Sacramenti votum sufficienter elicit. Concilium in sua contritionis definitione, vel potius descriptione disertum etiam exprimit propositum non peccandi de cetero, quod tamen implicitum esse sufficit.

373 Non 2. quod ex talia necessariis definitione nascitur. Nempe, juxta Polmanum qui definire noverat, necessarium necessitate media est illud, quo etiam inculpabiliter omisso, finis obtineri non potest: hujusmodi sunt, tam Baptismus vel Martyrium respectu infantis, tum contritio respectu adulti graviter rei: is enim si a crimine recusat, defectu contritionis, licet jam ejus incapax sit, salutem assequi non potest. Subsumo: Atqui omisso inculpabiliter Poenitentiae Sacramento potest obtineri salus. Ergo, &c.

374 Haud tamen nego, Poenitentiae votum precipua quadam ratione esse necessarium. Unde enitendum magis non solum ut habeatur, sed etiam ne ab eo praescindatur. Qui enim illud, sicut & propositum non peccandi, sciens & volens excluderet, immo & elidere negligenter, pessime consoleretur saluti suae. Verum id non agitur, sed utrum reconciliationis experta sit, qui peccatum ex lumino Dei amore detestatus, de confessionis voto non cogitaret.

Sed de his satis jam & ultra: Sic enim Christianorum quisque a puero didicit, contritionis actum a Sacramenti voto finire, ut nemo his unquam aberret.

ARTICULUS TERTIUS.

De attritione.

ARTICULUS, ut ex dictis consequitur, est proprii peccati detestatio, & dolor ex supernaturali motivo, et tamen inferiori quod contritionem perficit, conceptus, cum proposito non peccandi de cetero, & spe ac petitione votis. Motivum illud a caritatis motivo diversum, eisdemque inferius, vel est peccati turpido, vel gehennae & poenarum metus, vel amor virtutis, beatitudinis aeternae, &c.

De attritione quaeruntur duo potissimum, 1. an bona sit & utilis: atque illud

istud pertinet ad dogma. 2. An sola sufficiat in Sacramento Poenitentia: atque hoc pertinet ad clamoriam, si quae usquam extiterit, Scholae disceptationem. De utroque dicendum.

SECTIO PRIMA.

Utrum Attritio ex gehenna & poenarum metu bona sit & honesta.

375 **E**T est attritio, juxta Tridentinum, ex turpitudine peccati, aut & ex gehenna metu concipitur, de eo tamen turpitudinis motivo parum disputant Theologi; sed ad summam animadvertunt, 1. eo nomine non intelligi illam solum considerationem, qua quis peccatum abjicit, quia ex ipso quaedam in hominem opinionem infamiam contrahit; 2. Nec cum duntaxat voluntatis morum, quo quis peccatum derelictur, prout recte rationi naturali repugnat, 3. Proinde ad attritionem, qualis a Tridentino describitur, requiritur ut Poenitens peccati fecunditatem detestetur, prout haec rationi seu divinae voluntati per fidem apprehensae adversatur, vel ad Deum aliquo modo pertinet. Scilicet enim omnis vera & salutaris Poenitentia debet esse aliqua perfecta vel imperfecta ad Deum conversio & aversio a peccato; sicut peccatum aliqua sunt conversio ad creaturam, & aversio a Deo. Quemadmodum igitur peccator ad creaturam convertitur, propter aliquam perfectionem, seu veram, seu potius imaginariam; sic Poenitens ad Deum converti debet propter aliquam ejus perfectionem; puta vel quia Superior sit, cui obedire aequum est; vel Legislator supremus, cuius auctoritas per peccatum & peccatorem vilipenditur, &c. Hinc alias inter proscripta est an. 1700, a Gallicano Clero propositio isthuc: *Attritio ex gehenna metu sufficit etiam sine ulla Dei dilectione, sine ulla ad Deum offensum respectu, quia talis bonitas & supernaturalis est, sub hac censura: Haec propositio, quia a dispositionibus necessariis ad satisfactionem excluditur quilibet ad Deum offensum respectu, tenentia est, scandalosa & in bonum inducens.*

Portissimum igitur articulo difficultas circa attritionem ex gehenna metu conceptam versatur: quam ut pro modulo solvamus, videndum in primis quid & quodplex sit timor.

376 Timor in genere definitur, Motus animi mali aliquod imminens relinquitur. Timoris species quatuor enumerantur a S. Thoma 2. 2. q. 19. ar. 2. nimirum timor vel est mundanus, vel servilis, vel filialis, vel qui inquit utrumque medius est initialis.

377 Timor mundanus ille est, ait Angelicus Doctor, quo quis se malum timet, ut recedat a Deo, seu quo quis Deum offendit, ne temporale malum sibi aliqui a creaturis inferendum incurat: prout in faciebant, qui Joan. 12. 42. propter Pharisaeos Christum non confitebantur, ut a Synagoga non excererent. Prout & fecit Petrus, cum Christum negavit. De isto metus genere non agitur in presenti: hinc certe reprobatum Scriptura Matth. 23. ubi: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Et Iesai. 41. Qui tu ut timeres ab hominibus mortalis?

378 Timor servilis ille est, quo quis peccatum fugit, quia servorum more poenam peccato preparatam veretur. Ad autem eum dupliciter fieri possit:

duplex distinguitur timor servilis; alter simpliciter servilis, seu, ut loquuntur nonnulli, servilis absque servilitate; alter serviliter servilis; seu servilis cum servilitate. Servilitas enim non pertinet ad speciem timoris servilis; sicut nec infirmitas ad speciem fidei infirmam, ait S. Thomas ibid. ar. 4. unde vitium est timentis, non ipsius timoris.

Timor serviliter servilis ille est quo quis abstinere quidem exterius a peccato, quia poenam metuit, sed ita est saltem simpliciter affectus, ut si abesse poena, illud committeret.

Timor simpliciter servilis ille est, quo quis abstinere quidem a peccato tamquam inductivo poenae, sed sine affectu illius committendi, si nec abesset, vel * saltem abstrahit ab eo quod ageret, si poena peccatoribus non esset intentata. Si aliquis, ait S. Thomas eadem q. 19. a. 2. convertatur ad Deum & ei inhaerent propter timorem poenae, erit timor servilis.

Timor filialis ille est quo quis culpam timet, non ut inductivam poenae, sed ut Dei, Patris optimi, offensivam: nam filiorum est timere offensa. S. Thoma 2. 2. q. 19. ar. 2. 380

Timor initialis, qui est medius inter utrumque timorem, is est quo quis peccatum fugit, tum quia inductivam poenae, tum quia offensivam Dei: ita tamen ut, juxta S. Thomam ibid. ar. 4. secundario poenam, primo autem offensam timeat.

Quaestio hic nulla est de timore filiali aut etiam initiali. Quamvis enim Lutherus in assertionem art. 6. docerit illud omnino esse peccatum, quod sit ab homine nondum justificato; at non id constanter docuit. Aliunde vero non est quod errori huic, cuius principia alibi & pluries excussimus, debellando in praesenti immoremur: cum praesertim servilis metus bonitate vindicata, a fortiori vindicetur bonitas metus initialis. Certe, ut docet ibid. S. Thomas a. 8. timor initialis & filialis non differt nisi secundum perfectionem caritatis: quis porro actum ex caritate necdum perfectam elicitum negat bonum esse & laudabilem?

Neque etiam quaestio est de timore serviliter servili, qui peccandi voluntatem non excludit. Ut enim vera est adulectio, qui ad eodem non abstinere, nisi quia metus furorem metuit: sic & qui ita affectus est, ut illud committeret, si nulla a Deo poena diceretur.

Sed nequa etiam quaestio est an gehenna timor penes substantiam & ratione officii bonus sit: cum enim per eum timeat homo id quod vere timendum est, non est quod hae ex parte culpae possit.

Similis itaque licet in eo est, an timor servilis quo quis abstinere a peccato ex gehenna metu, huc ad Deum propter se dilectum non referat, vel in se malus sit & inordinatus, vel saltem verum includat peccatum omnium, quatenus ad Deum ex caritate dilectum non referatur. De hoc autem non una est omnium sententia. Ianseniani enim timorem servilem vitiosum esse contendunt, non equidem penes substantiam, sed defectum fidei, eodem quantum ab ipso caritatis sine diversis est, semper pro vitioso habent. Ne autem id illidem perpetuum imponere credamus, hanc facti quaestionem ante quaestionem iuris expendemus. Sic igitur

CONCLUSIO I. Actus timoris sine caritate saltem initiali proprie dicitur elicitus, neque supernaturalis est, neque sine peccato elicitur, juxta Iansenium, Quenellum, & utriusque Discipulos.

Probo.

381
Pag.
216.
E. lit.
Paris.

Prob. 1. ex luculentis ea de re Jansenii & aliorum textibus. Et quidem 1. Jansenius Lib. 5. de Gr. cap. 26. sic vel a titulo prelatum: Ubertius operatur ex Augustino, timorem poenae, & opus ex isto timore factum, non esse ex gratia Christi, sed naturae viribus supposita fide. Et illico sub-initium Capitis: Timor poenae naturalis providentia quantum ad substantiam non excedit: cuiusmodi gratiam etiam Pelagiani multis modis agnoverunt. Ex quaest. ut Augustinus ait qui ex timore operantur, gratiam defertis viribus dari negat.

Capitis 27. is est titulus: Ex puro timore poenae non potest ita fieri peccatum, ut nullum aliunde peccatum incurretur. Et in textu Capitis: Doctoris Scholasticus perique notat, omnino non posse in aliquo actu ex solo timore poenae omnia peccata fieri ac deservari. Sed omnino statuendum est impossibile, ut ille qui in peccandi proposito constitutus est, sola poenae formidine sine mite voluntate, peccatumque desistat ut non peccet.

Ibid. Cap. 18. circa finem post relatum & pessime intellectum Augustini textum: Ecce, inquit, perspicue asseritur, quod ille qui non concupiscit rem proximi, non solum timore hominum, sed etiam timore Dei, revera ad hoc concupiscit rem proximi sui. Quod iste nefarius ac sceleratus, ac latronis par sit, qui cum nequissimi debeant voluntatem, timore compelli vultu extorquent. Et Cap. 30. Timor cuius, continet manum, non animum, qui eodem modo ac si non timoret, peccato alicui affixus manet.

2. Idem asserunt damoate Quenelli propositiones a 61. usque ad 63. 69. quae illidem prope verbis a Jansenio deprecata est, sic habet: Timor non nisi manum cadibet: cor autem tantum peccato addicitur, quando ab amore iustitiae non ducitur. 62. Qui a malo non abstinere, nisi timore poenae, illud committit in corde suo. Et jam est veus coram Deo. 63. Timor servilis, non sibi representat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injussum, intractabilem.

3. Idem nec minus evidenter docet Scriptor Operis male intercepti & Responsae au premier avertissement de M. l'Evêque de Sion, la quelle, postquam pro facienda more, timorem dixit bonum esse & salutare: ita ut adversarium suum, quasi qui bonitatem hanc neget, Lutheranismi reum faciat, sic loquitur Tom. 1. part. 2. Cap. 6. n. 18. Dans les propositions du P. Q. il n'est parlé que de la crainte seule, par conséquent d'une crainte sans amour. Il y est parlé d'une crainte toute indolente, d'un sentiment de crainte qui rend un homme semblable aux bêtes. Il est donc certain que le P. Q. ne parle point de la crainte en général: mais seulement de la crainte servile & naturelle; de cette crainte. Mais, que veut-on appeler naturelle? ce que le P. Q. n'a jamais ni dit, ni proféré. Hic secum committat qui vult: quomodo enim bonus erit timor, qui hominem facit beatis insipientibus similem?

Idem n. 19. Quoique la crainte naturelle soit toujours defectueuse à raison du défaut d'un bon motif & d'une bonne fin, elle est quelquefois bonne à raison du devoir, quand on craint ce qu'on doit craindre.

Nam 22. Une crainte purement servile, qui seroit sans amour, ne peut être appelée un don de Dieu, & comprise entre les grâces extérieures de providence, que Dieu nous accorde par notre Seigneur Jésus-Christ.

Et jam ab initio n. 3. Comme il n'y a en général que deux amours, en ne dois aussi distinguer en général que deux sortes de crainte. Num. 4. La crainte de perdre des biens temporels, & la crainte des peines de l'enfer étant l'une & l'autre

UNIVERSIDAD

UNIVERSITÄT
ROMA
LIBRERIA

V'autre sans amour, l'une & l'autre se rapportent à la crainte servile. Et n. 6. Les Jésuites ont imaginé un milieu entre la crainte servile & la crainte filiale, sous le nom de crainte sur-naturelle de l'enfer; & ils font proposer cette nouveauté par des Écrivains.

Ex his omnibus sic arguuntur pro prima parte. Ille timor mere naturalis est, qui ad gratiam Christi proprie dictam non pertinet: sed ex viribus naturae elicitur; qui naturalis providentia limites non excedit; qui est gratia mere Pelagiana, qui ideò estimari debet ac timor naturalis, qui proinde propter defectum boni sui ultimi finis semper est vitiosus; qui demum est amor distinctus caritate supernaturali, extra quam amor quilibet est mere naturalis. Atqui talis est timor servilis ex Jansenio, & Discipulis ejus. Ergo timor ille non est supernaturalis.

2. Accus ex eodem timore elicitus semper est peccatum. Actus enim qui peccandi voluntatem semper inelodit: Actus, quem quilibet, interiori conscientia nullum a quo extoritur abstinere, ita ut nefarius ac sceleratus latronibus par sit: Actus qui ad Deum non refertur, sed est ipse sui amor habens in creatura; Actus, quem qui elicit, Deum non aliter representat sibi quam ut Dominum durum & intractabilem; Actus, inquam, humilissimi bonos esse non potest. Actus enim bonus moraliter non dicitur talis a substantia, sed potissimum a fine. Atqui talis est actus hominis ex timore sine caritate saltem initiali operantis. Ergo.

Prob. 2. ex ipsis Baji Jansenii & utriusque Allectarum principis, inter quae primam sibi vindicant sedem haec propositiones. Prima, quae est Baji 27. Liberum arbitrium sine gratia Dei adhibito non nisi ad peccandum valet. Secunda, quae est Jansenii Lib. 4. de statu naturae lapsae Cap. 8. Ante gratiam proprie dictam non est liberum a peccato abstinere. Tertia, inter Quenellanas num. 70. Voluntas, quam gratia (Liberatrix, ex propos. 38.) non praevincit, nihil habet certum nisi ad se vulnerandum, est capax omni mali, & intrinsece est omne malum. Quarta ibid. num. 40. Sine gratia nihil amare possunt nisi ad nostram condemnationem. Quinta ibid. cuius num. 44. Non sunt nisi duo amores: amor Dei, qui unitus agit propter Deum, quomodo remuneratur: & qui ideo amor est caritatis, quia ex propos. 56. Deum non remunerat nisi caritatem; & ex propos. 54. Sola caritas Christiano modo facit actiones Christianas, per relationem ad Deum & J. C. & amor quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter ipsam sit malus.

Atqui sanctibus huius principis, plane impossibile est, ut qui agit ex timore simpliciter servili, desistat proinde caritate initiali, seu amore Dei propter se, in eo suo actu non peccet. Si quidem timor ille, prout Quenellanus, mere est naturalis, non est a gratia Dei proprie dicta, & ex hypothesei expertus est caritatis. Atqui actus humilissimi sine peccato elici non potest. Nimirum quatenus naturalis, est a libero arbitrio, quod se solo non nisi ad peccandum valet. Quatenus profertur a voluntate sine gratia, ad nihil quam ad eam vulnerandum infervere potest. Quatenus expertus caritatis, ab eo timore procedit, quo nos ipsos ac mundum diligimus; quique cum ad Deum non refertur quae ad ipsum referenda sunt, propterea sit malus. Ergo.

Obiit Jansenius Lib. 5. Cap. 20. & 21. ac Quenellus passim, timorem esse bonum & salutarem plenis faucibus eructant. Timor germinat, ait Jan.

Jansenius vel in ipso titulo Cap. 21. secundum se consideratus, *scilicet*, *sed non, veluti est*. Immo Confessor Sacctionensis admonitionis Episcopus Sacctionensem, nunc Senonensem Archiepiscopum, Lutheranis postulat, eo quia hanc timoris bonitatem inficietur. Ergo.

384 Resp. dist. ant. Ex Jansenio timor gehennae bonus est ratione finis. N. secundum se & quoad substantiam; Subd. bonus & simul inordinatus, adeoque non nisi per nominum abusum bonus dicitur, C. bonus est proprie & in genere moris; N. itaque iuxta Jansenianum timor ubi aliquo caritate naturalis motu praesens, semper vitiosus est defectu dabitur ad Deum relationis, uti modo probatum est. Nihilominus timorem hunc bonum dicitur secundum se, dum etiam cum inordinatum esse fatentur: quod his qui Sectae illius Dictionarium nesciunt, mirum videri possit. Timor gehennae, ait Jansenius sub fine Capitis 21. secundum se ipsum bonus est, sive dicitur ordinatur, sive inordinatur. Ordinarium dicitur, quando plus culpa timetur quam poena: inordinatum, quando plus poena quam culpa, quam etiam servilem dicitur solent. Egregium porro timorem, quae reperitur in actu inordinato, & per inordinationem hanc peccaminosum, in actu qui cum non sit a caritate, necessario est a cupiditate, quae ubique regnat, omnes hominis actiones corrumpit, teste Queuello propol. 45. Accipi nunc Danaum infidelis, &c.

385 Obj. 2. Theologi graves & de Ecclesia bene meriti idem quoad praesens Caput docent cum Jansenio. Sic 1. Sylvius 2. 2. q. 19. art. 4. ubi sic pag. 107. Tertio considerari potest timor servilis, quatenus per eum fit voluntas poenae, ut propter illam abstineatur quidem ab opere externo peccati, sed tamen retineatur voluntas peccandi, si peccari possit impune. Hoc ratione consideratur timor servilis potest quidem ipse nullum esse peccatum, sed tamen quicumque sic timet, vel actu vel habitu peccat, quia adhuc gerit voluntatem lege Dei contrariam.

Sic 2. Bellarminus Lib. 2. de Penit. Cap. 17. Quartus timor, inquit, est proprius servilis, quo videlicet ita peccator Deum punientem timet, ut solius poenae fugienda causa a peccatis praeparandis caveat, & de perpetratis dolat: quem timorem ita explicat Augustinus Cont. 25. in Psalm. 118. Timor quo non amatur iustitia, sed timetur poena, servilis est, quia carnalis est, & ideo non crucifigit carnem: vivit enim peccandi voluntas, &c. Et Cap. 18. Secundum se dicitur quasi gradus distingui posse in timore servili. Primum est, quando impedit opus peccati externum, sed non voluntatem: & hic timor est bonus. Sed quia consuetus est cum mala voluntate, non gerit contritionem neque astrictum.

Idem videtur docere S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 9. ubi ait: Timor servili non est numerandus inter septem dona Spiritus Sancti, licet sit a Spiritu Sancto; quia, ut Augustinus dicit Lib. de Nat. & Gr. cap. 57. potest habere annexam voluntatem peccandi. Cum enim, ait Lambertus Gaud. de voluntate peccandi generatim sumpta intelligenda sint illius verba, quod scilicet de eadem voluntate loquatur Augustinus quem citat, aliunde vero certum sit timorem qui est a Spiritu Sancto, esse bonum, sequitur bonum esse timorem poenae, quamvis habitualem aut etiam actualem peccandi voluntatem secum annexam habeat. Neque, pergit Doctor moralitatis, id mirum videri debet: in eo namque qui gehennam ita timet, ut actua-

actualem peccandi voluntatem retineat, si peccari possit impune, qualis certe ille est in quo timor, licet a Spiritu Sancto, non tamen omnino efficax est; actus duplex distingui debet, timoris alter, alter bonae voluntatis, nil porro implicat quin prior bonus sit, malus vero posterior. Hae ille. Jam vero quae in illis Theologis redargui non possunt, cur in Jansenio culpentur?

386 Resp. neg. ant. immo vel ex eo quod obijciatur capite insigniter differunt praedicti Theologi a Jansenianis; a quibus etiam in eadem materia multiplici alio nomine discrepant. 1. Enim obijcti mox Theologi docent timorem servilem esse a Spiritu Sancto, licet negent eum esse proprie novum e septem donis Spiritus Sancti; ut videre est apud Sylvium eadem q. 19. art. 9. Contra vero Jansenius timorem hunc negat a gratia Christi profuere, & in solas naturae vires refundit. 2. Iidem Theologi actum timoris quandoque bonum esse, quandoque malum agnoscunt, prout ab eo separatur, vel non separatur mala servilitas, ut apud eundem Sylvium ibid. videre est. Contra autem Jansenius docet, nullum ex solo timore fugi posse peccatum, nisi per aliud peccatum. 3. Iidem Theologi pro certo habent actum timoris a caritate praesentem, posse virtualiter referri in Deum, prout expresse tradit Sylvius ibid. art. 4. ad 2. contra Jansenium statuit actum timoris, nisi a caritate dimanet, manare a cupiditate, quae omnia hominis opera inficit.

Non desunt tamen Theologi, qui metum servilem vel potius actum eius moraliter malum esse velint, non tantum cum per eum tinetur poena tamquam summum & principale malum, quod & Sylvius agnoscit cum aliis: sed & quando ita per eum tinetur poena, ut licet propter eam abstineatur ab externo peccati opere, intus tamen retineatur peccandi voluntas: quia sicut in prima hypothese peccator plus timet poenam quam offensam: quod inordinatum est: cum magis malum plus timeri debeat, quam minus: sic & in hypothese secunda, ubi dicit peccator: Non desistat peccatum, immo illud actum committerem, nisi esset constituta esset gehenna poenae, plus reapse tinetur poena quam offensa, ita idem Galdus pag. 36.

Utraque tamen referendam esse diximus, ut lostrat antiquisque quam timido gradu in his materiis sit progrediendum. Quot enim substantiam cum accidente convenientes, metum servilem in se malum esse judicant, nisi peccandi voluntatem excludat, Ceterum uera haec questio ad vindicandam Tridentini Concilii definitionem necessaria non est. Quod ut pateat, sit

CONCLUSIO II. Astrictio ex solo gehennae metu concepta, id est astrictio qua Penitens praesertim dolere de peccatis commissis, & admittendis abstinere proponit, ad vitandam, quam timet, damnationem aeternam, bona est & utilis.

387 Prob. 1. ex Scriptura. Exodi 2. 20. *De probaveris vos erunt Domini, & non terror illius esset in vobis, & non peccetis.*

Proverb. 1. 7. *Timor Domini principium sapientiae, & Cap. 14. 27. Timor Domini fons vitae, ut declinam a ruina mortis.*

Ecclesi. 1. 25. *Radix sapientiae est timere Dominum: Timor Domini expellit peccatum: nam qui sine timore est, non potest justificari.* Ibid. Cap. 2. v. 19. *Journey Theol. Moral. Tom. VI. p. & seq.*

de seq. Qui timent Dominum inveniunt gratia sunt ei. Qui timent Dominum preparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. & paterfamilias habitabunt usque ad inspectum eius, accipient. Si Poenitentiam non gerimus, nescimus in manus Domini, & non in manus hominum.

Nonne reverte peccata timorem veluti scutum peccatoribus obiciunt Propheta, & ipse Christus. Matias Cap. 32. 14. Qui poterat habitare de vobis cum igne decurrante? Qui habitabit ex vobis cum arboribus sempiternis.

Matth. 10. 28. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.

Ex quibus omnibus sic disparo: Actio, cupis motivum bonum est & salutare, non nisi bona & utilis esse potest. Atqui attritionis vel ex uno gehennae metu motivum, bonum est & salutare. Motivum enim quod & iustis proponitur, & peccatoribus universis, ut proinde qui necdum ullo vere caritatis sensu moventur, bonum est & salutare. Atqui attritionis motivum, ipse videlicet gehennae metus, & iustis proponitur, & peccatoribus, e quibus multi semper fuerunt praesertim apud Iudaeos, dante cervicis gentes, qui vix graviorum suppliciorum formidini cedebant, necdum tenere caritatis impulsu traherentur. Ergo.

Conferem. quia ad Psalm. 110. Justitiam sapientiae timor Domini, de servili metu intelligit Augustinus in Psalm. 149. ubi, Nisi, inquit, timor incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem: initium enim sapientiae timor Domini. Idem est sensus D. Thomae 2. 2. q. 19. ar. 7. O. Timor servilis, inquit, est sicut principium extra, disponens ad sapientiam; in quantum aliquis timore pavore descendit a peccato. Ergo.

Prob. 2. ex Patribus, quos plures refert Auctor Tractatus Theologici ad propos. 60. & seq. Quenelli, & s quibus unum tantum aut alterum referam extra Augustinum. Hoc enim velut uno iudice pugnant adversarii, quasi in eo solo tota haec Ecclesiae traditio & fortuna.

S. Clemens Alexandrinus Lib. 7. Stromat. Justitia est duplex: una quidem propter caritatem, alia vero propter metum. Jam vere abstinentiam a malis operatur ut qui timet.

Idem Lib. 2. Timor & Spes & Poenitentia cum tolerantia proficiente non ducunt ad caritatem. Qui timorem autem accusant, Legem infelicitatis: quod si Legem, clarum est quod illum quoque qui Legem dedit.

Unde sic: Timor de quo hic loquitur S. Clemens, est servilis: Atqui timor ille supernaturalis est & omnimode bonus. Ergo. Major constat. Timor enim qui a caritate separatur, qui ipsam praecedat, qui est timor Legis, utique servilis est. Prob. itaque Minor. Ille timor supernaturalis est & omnimode bonus, qui abstinentiam a peccatis operatur, qui ad caritatem conducit sicut & ipsa spes, qui certam habet iustitiam sibi annexam, qui accusari non potest, nisi & ipsa Lex accusator: ut eam manifestum est accusari, tum a Lutheranis, tum a Janseio, juxta quem lex vetus fomentum pravae cupiditatis ex professo impendebat. Atqui timor, de quo S. Clemens, necdum cor peccato actu additum relinquit, abstinentiam a malis operatur, ad caritatem conducit, ad quam nullus actus naturalis, potissimum vitiosus, conducere potest. Ergo.

Ter-

Tertullianus Lib. de Poenit. Ubi metus nullus, emulatio proinde nulla: ubi emulatio nulla, Poenitentia necessario vana. Et Cap. 5. Si dilucio te deliquisse paeniterat, quia Dominum caetera timere: cur quod sufficit, resistente maluit, nisi quis metum desisset. Sed actus qui ad emendationem ita disponit, ut eoposito haec sequatur, & sublato tollatur, undecumque bonus est. Ergo.

S. Basilus in Reg. fusiorib. ad interrog. 4. iii, inquit, qui ab initio erudit, modo ad pietatis vera cultum inducuntur, ea quae per timorem fit informatio melior est. Sicut sapientissimus vir Salomon admonet, cum ait: Initium sapientiae timor Domini. Atqui nullum utilior, sed pessima foret informatio a timore ducta, si timoris huius actus vel hominem faceret magis hypocritam, ut Luthero placet, vel manum solum a malo coliberet, ut Quenello visum est.

Caetero omitto deventurus ad Augustinum, quem suum esse impendio confidit Janseius. Is autem ut S. Doctoris fustigatio condemnatur; pene sufficit eos, quos ipse producit Augustini terras, allegasse. Itaque S. Praxid. in Psalm. 27. nu. 7. tres fecerunt timoris species, quarum prima consistit timore castum: secunda metum servilem, quo quis timet ne quid in terra patiarit mali, ne illi agritudo accidat, &c. tertiam, quidquid dicat praesentis Admonitionis Suestionensis confutator, his desiderit verbis: Adhuc auct. Anus non in hac terra pati timet, sed gehennam timet, unde terreat & Dominus. Audistis, cum Evangelium legerat: Ubi verum non moritur, & igne non extinguatur. Audiat hoc homines: timent, & continent se a peccato. Habent timorem, & per timorem continent se a peccato. Timet equidem, sed non amat sustinere, cum autem per timorem continent se a peccato, sic consuetudo iustitia, & incipit quod durum erat, amant. Testum hunc repetit S. Bernardus Serm. 4. de timore.

Et num. 8. Ille timor nondum castus praesentiam Domini & poenae timet: 1441. timore facit quodquid boni facit; non timore omittendū bonum illud, sed timore patienti vult malum. Non timet ne perdat amplexu pulcherrimi sponsi, sed timet ne mutetur in gehennam: bonus est iste timor, nullus est, sed nondum est iste castus permansens in saecula saeculi.

Unde sic: Timor, de quo hic loquitur Augustinus, est simpliciter servilis, ut Janseius latetur. Atqui timoris huius actus hominem coram Deo rerum non facit. Actus enim quo quis abstinere a peccato, atque tam utiliter timet, ut contrahat iustitiae consuetudinem, ex qua sensum affert ad dulcedinem amoris; is, inquam, actus hominem peccati coram Deo rerum non facit. Immo nec actus ille mere naturalis dici potest. Equis vero ex actu mere naturali exurgere dicit iustitia consuetudinem, in eo potissimum systemate, in quo omnis liberi arbitrii per gratiam non aduti actus verum est peccatum. Atqui per timorem de quo loquitur Augustinus, continet se homo a peccato, & tam libidiner timet, ut habitum iustitiae & amoris sensum comparat. Ergo.

Idem S. Doctor, Serm. 13. hunc 146. de verbis Apost. 1. 14. Qui ad Deum non timet, quia peccatum timet, Deum non amat, nondum est inter 146. D. filios: Quam tamen vel peccatum timet! Timor servilis est, caritas libera est: & ut sic dicamus, timor est servilis caritatis. Ne possideat diabolus cor tuum, praecedat servus in corde tuo, & servet dominus ventura locum. FAC FAC

VEL TIMORE POENITE, sed nondum pater amore iustitie. Veniet domina, & serena abscedet: quia consummata caritas foras mittit timorem.

1778
1779

Et Serm. alias 18, nunc 161. de verbis Apoli. cap. 3. num. eod. s. Do-
ctor utrumque temporalis & eterni damni timorem prolixè discorsit: &
quærit ad homine in adulterium propensio, cur, quod facile posset, cri-
men non committat. Respondenti, inquit, quia timo gehennam, timo sup-
plicium ignis æterni, timo iudicium Christi, timo societatem diaboli, ne punitur
ab illo, & cum illo ardeam: Quid diciturus sum? Male times? Quomodo times?
Non audio, quando quidem ipse Dominus ablato timore hominum subiecit ti-
morem gehennæ, ubi dicit: Nolite timere eos qui occidunt corpus &

Sed cum timere, qui habet potestatem & corpus & animam occi-
dere in gehennam ignis: ita dico vobis hunc timere. Cam ergo
Dominus timorem intulerit, & vehementer iniecit, & repetendo verbum
comminationem geminaverit, diciturus ego sum, male times? Ista non dicam.
Plane time, nihil melius times; nihil est quod magis times debeat. Sed in-
terroga te: Si non te videret Deus, quando facti, nec quisquam te convincer-
et in iudicio illius, sciret? Tu te vides? Si faceres, ergo panam tim-
eres, castitatem nondum amas, caritatem nondum habes: serviliter times: for-
mido est mali, nondum dilectio boni. Sed time tamen, ut ista formida consu-
diat te, ut perducat te ad dilectionem. Timor enim iste quo gehennam times,
& ideo mala non facis, continet te; & sic volentem peccare animam inter-
vena non sinit. Est enim quidam custos timor, quasi pedagogus leges littera est
timendus, nondum gratia iudicans. Custodiat tamen te timor iste, dum non facis
timendo, & venis caritas: Quæcum illa intrat, tantum timor exit. Ti-
mor enim illi operat ne facies: caritas illi agit, ut nolit facere, etiam si im-
possi admittere.

Atqui hi S. Doctoris textus Quenellianum systema funditus subvertunt:
Ibi quippe agitur de timore servili, per quem videlicet solum homo a
peccato abstinere, ita ut in alia hypothesi, in qua timore illo fuisset de-
stitutus, reipsa peccasset: cum e contra homo caritate motus, nequid-
dem malum operari vellet in ea hypothesi in qua nihil haberet metuen-
dum poene. Atqui quæcumque de hoc timore docet Augustinus, e dis-
metro adversantur his que de eodem timore docet Quenellus.

1. Enim docet Augustinus eum qui ex hoc timore agit, nec male
agere, nec in vanum. Atqui quantumcumque timoris servilis bonitatem
venditare videantur Janseniani, docens tamen eum qui ex eodem timore
operatur, & in vanum & male operari. In vanum quidem, quia ex pro-
pol. 53. Quenelli, qui currit ex alio impulsu, & ex alio motu quam cari-
tatis, in vanum currit: male vero, quia ex propol. 25. ubi non regnat
amor Dei, regnat mala cupiditas, que omnes cordis affines corrumpit.

2. Loquitur Augustinus de eo timore actu, quem Christus iniecit, &
vehementer iniecit. Atqui Christus nec vehementer nec parum præcepit
eum timoris actum, qui Christum non sibi respiciunt nisi ut Dominum
durum & intratabilem, quibus ratione finis semper est pervertitur, alio-
que veri nominis peccatum.

3. Loquitur Augustinus de timore, qui timentem custodit, qui ad di-
lectionem perducit, qui caritati locum præparat, & ita præparat, ut
iuxta S. Doctorem Itacæ 9. in Ep. Joan. Si nos est timor, non sic deo
intus

UNIVERSITATIS
SALAMANCA
BIBLIOTHECA

inter caritas. Atqui metus servilis, qui iuxta Jansenianos mere natura-
lis est, & gratia pure exterior, hos effectus parere non potest, nisi in
Religijs systemate.

4. Loquitur Augustinus de timore qui efficit ne diabolus cor hominis
possideat, quique animam etiam interioriter jam precare volentem, jam tes-
tinantem ad scelus continet, & peccare non sinit. Atqui hæc concilla-
ri non valent cum systemate Quenelliano, iuxta quod timor manum
quidem colubet, cor vero & animam colubere non potest.

5. Loquitur Augustinus de timore qui differt a mortis naturalis timore,
ut bonum differt a malo. Ergo loquitur de timore, qui non tantum
pecces substantiam & ratione officii, sed & iudiciumque bonus est. Ipse
enim mortis timor rationi officii bonus est & necessarius. Ergo.

Quod autem servilis ille timor, non gratia juveni, sed miranti lie-
vere tribuatur a S. Doctore, omninem movere debet. Id enim eo di-
cum est sensu, quod gratia terrens ad antiquum potius quam ad no-
vum Testamentum pertineat; licet & in nova debeat reperiri, secun-
dum id S. Doctoris in Psalm. 77. Intimum est vestri Testamentum, nisi no-
vum: Timor enim præcelsus in lege, sed & in nova intimum sapientia timor
Domini. Nisi enim, ait S. Præsul in Psalm. 149. timor incipiat homo Deum
colere, non perveniet ad amorem.

Iidem lib. de Catechis. rudibus Cap. 27. num. 26. & 27. Sunt, ait,
qui propterea volunt esse Christiani, ut aut prosperentur homines a quibus tem-
poralis commoda expectant, aut quia offendere nolunt qui timeant. Sed isti re-
probi sunt: Qui autem propter beatitudinem sempiternam & perpetuam re-
spiciunt, que post hanc vitam Sancti sunt promittitur, culti fieri Christiani,
ut non eat in ignem æternum cum diabolo, sed in regnum æternum sint
cum Christo, VERE IPSE CHRISTIANUS EST: caritas in omni tentatio-
ne, ne proferat rebus corrumpatur, & ne frangatur adversus: Qui etiam
profundius perveniat ad talem animam, ut plus amet Deum, quam timeat ge-
hennam, &c.

Et Hom. 23. inter 50. Cap. 6. nunc Serm. 99. in 6. Adhuc non fusti
in illa tua præterita vita, nondum illuminatus, nondum bonum malumque in-
serviens, nondum credens in illum qui te vocentem regebat. Hic tibi dicit Deus
tuus: Regem te nulli, servam te mihi. Ut adulterium non committeres sua-
ser desist; ut sanior desisset ego fieri. Locas & tempus desist; ut non exco-
censentibus ego terrarum. Aperte reprobam vitam sine caritate & quod non admisisti.

Ex his quæ prophætico ministerio adversus Quenellianus noverat
dicta videntur, sic dispuro in forma. Ille timor vere bonus est & san-
ctus, qui est effectus gratiæ, qui impedit ne homo criminis consentiat,
qui eum suo modo facit vere Christianum, qui eundem munit contra
tentationes, qui dentum mentem eius ita præparat, ut plus Deum amet,
quam timeat gehennam. Atqui hæc præparat timor gehennæ ex Augustino

Prob. 3. ex S. Thoma pluribus in locis. Et quidem 1. quærit S. Do-
ctor 3. p. q. 87. art. 5. utrum præcipuum Poenitentis sit a timore, & affirma-
tive concludit, secundum illud Mat. 26. A timore tuo, Domine, contemp-
tus. & quasi pariter timor & peccatum spiritum Sancti, 13 est Poenitentia
salutaria. Atqui aliud concludere debuerat, si Pseudo-Augustinianorum
Tourny Theol. Moral. Tom. VI. P. 3

230
7. 6. 2
284. D

Tom. 5.
p. 522.

391

principiis natus esset. Principium enim poenitentiae salutaris cor ipsum a peccato cohibere debet. Atqui timor ex Quenello non nisi manum cohibet. Ergo.

Et in corp. art. primum principium poenitentiae, quantum ad actum quibus Deo operanti in poenitentia cooperatur, est Dei operatio convertentis cor: 2. secundus actus est motus fidei. Tertius est motus timoris servilis, qui quo timor suppliciter a peccato retrahitur. Quartus, &c. Atqui actus per quem Deo hoc non solum convertenti cooperamur, quinque instat fidei, & post fidem ad poenitentiam disponit, omnimodis bonus esse debet, nec ab exteriori rursus peccato retrahere. Ergo.

Ibid. ad 3. Dicendum, ait S. Doctor, quod ipse etiam motus timoris procedit ex actu Dei convertentis cor: unde dicitur Deuter. 5. Quis dei eos habere uolentem ut timeant me? Atqui, iterum dicam, quod procedit ex actu Dei convertentis cor, nec naturalis est inclinatus, nec includit actuale peccati desiderium, sed ejus displicentiam, ut docet ibid. Angelicus Doctor ad 1. Ergo.

Idem luculenter confirmat S. Thomas 2. 2. q. 19. quae tunc est de timore. Sic autem loquitur a. 2. O. Quandoque homo propter mala quae timet, ad Deum convertitur. Et si inberet, quid quidem malum est duplex, scilicet malum poenae, & malum culpa; si ergo aliquis convertitur ad Deum ut ei inberet propter timorem poenae, erit timor servilis; si autem propter timorem culpa, erit timor filialis. Si autem propter utrumque, erit timor initialis. Atqui si timor servilis semper includeret tacitam peccandi voluntatem, uti aduersariis placet, per eum non converteretur homo ad Deum, eique inbereret. Ergo.

Idem ibid. art. 7. Timor servilis est sicut principium extra dispositum ad sapientiam; in quantum aliquis timore poenae discedit a peccato, & habitatur per hoc ad sapientiae effectum, secundum illud Eccl. 1. Timor Domini expellit peccatum; quis potro dixerit hominem per actum peccati ita discedere a peccato, ut per hoc ad sapientiam disponatur?

393 Dices cum Auctore Hexaplorum: S. Thomas ibid. art. 4. O. sic loquitur: Timor servilis ex parte servilitatis habet quod sit malum. Atqui timor servilis non subsistit sine servilitate. Si quidem ex S. Thoma ibid. ad 1. ille operatur ex timore servili, in quantum est servilis, qui non amat iustitiam, sed solum poenam timet. Sed quisquis ex timore servili operatur, non operatur quia iustitiam amat, bene vero quia poenam timet. Ergo.

394 Respi. ad 1. neg. min. Ut enim iam a limine observavimus, est timor servilis cum servilitate, seu serviliter serviens; est & timor servilis simpliciter, seu servilis sine servilitate. Timor simpliciter servilis poenam timet, ut malum ingens, non tamen ut summum, ita ut nedum ad fugiendam poenam peccare velit, e contra ut eam fugiat, declinet a peccato: quamvis ad istud vitandum nondum feratur amore simplici iustitiae, sed metu vindictae. Timor vero servili cum servilitate, vel poenam timet tantquam summum ac principale malum, proinde magis, quam Dei offensam; vel ita poenam metuit, ut dum propter eam ab externo peccati opere temperat, intus servet voluntatem peccandi, si peccare impune poterit. Primus timor, ait hic Sylvius, bonus est, & bonum esse est de fide. Secundus malus est, utpote inordinatus. Tertius potest quidem nullum esse peccatum; sed tamen quicumque sit timor, vel actu vel habitu peccati: quia adhuc gerit vo-

luntatem legi Dei contrariam. Jam vero in doctrina S. Thoma fieri potest, ut timor servilis ea mala servilitate careat, quae vel poenam plus timeat quam offensam, vel implicitam nutret peccandi voluntatem. Atque id expresse tradit S. Doctor ibid. huius verbis: Si servilitas, inordinata nimis, esset de ratione timoris servilis, oporteret quod timor servilis esset simpliciter malus. Ergo timor servilis sine mala servilitate subsistere potest. Idem sensus evoluit S. Thomas ibid. art. 6. quem cum Sylvio perlege.

Ad 2. dist. maj. ille operator ex timore servili ut servilis, qui non amat iustitiam amore etiam latius sumpto, adeoque qui solum timet poenam, vel ut principale malum, vel cum vero & actuali ad peccatum affectu, Cuius operatur ex timore servili, qui non amat iustitiam ex amore casto, quinque adeo indiget metus auxilio, ut a peccato deterreatur. N. Itaque, qui a peccato temperat sine ullo profuso amore iustitiae, immo per actum auctori illi contrarium, quo vel poenam ut principale malum veretur, vel actu interius nutrit desiderium peccandi, is non tam ex metu servili quam ex mala metus servilitate agit, & ideo male agit. Sed non ideo quilibet a peccato simpliciter absterget ob gehennam metum, nondum autem ex casto illo iustitiae amore, qui ad Deum propter se dilectum tendit, ex metu servili in quantum servilis agere dicendus est. Neque id, sed contrarium diserte tradit S. Thomas, qui ibid. in argumento sit. contra, sic loquitur: Nullum malum est a Spiritu Sancto. Sed timor servilis est a Spiritu Sancto: quia super illud Rom. 8. Non accepit spiritum servilitatis, dicit Glossa: Unus est Spiritus qui facit duos timores, scilicet servilem & castum. Ergo timor servilis non est malus; licet, ut ait S. Doctor ibid. O. servilitas egi sit mala: servilitas, inquam, quae, ut male & contra S. Thomam supponit obiecto, non est de ratione timoris servilis: quia timor servilis substantiam suam substantiam non importat nisi timorem poenae, seu timorem ut principale malum, quod servilitatem proprie dicitur & ideo malum constituit; seu non timetur ut principale malum; ibidem O. & ad 3.

Proh. 4. ex Tridentina Synodo, quae doctrinam hanc tam frequenter inculcat, ut pene latius sit cum Sanezyano Concilio illud in scholasticorum conventum transformare, quam subtilibus responsis textum ejus oblectare velle. Sic potro aduersus Lutherum loquitur Can. 7. Si quis dixerit: opera omnia quae sunt iustificationem suam, quantumvis vanae facta sint, vera esse peccata, vel odium Dei moveri; aut quibus quoque vehementer nititur se dissonare ad gratiam, tanto eum gravius peccat: anathema sit. Et Can. 8. Si quis dixerit gehennae mercedem, per quem ad misericordiam Dei de peccatis delendo confugimus, vel a peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere: anathema sit.

Et Ista. 14. ubi Patres idem ex professo versant argumentum, si quis, ajunt Can. 5. dixerit, eam contritionem, quae paratur per dissonantiam, collectionem, & detestationem peccatorum, quae quae renegat amor suus in amaritudine animae suae, ponderando peccatorum suorum gratuitam, multitudinem, facilitatem, amissionem aeternae beatitudinis, & aeternae damnationis interitum, cum proposito melioris vitae, non esse veram, & nihil dolorem, nec preparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem: demum illum esse dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium; anathema sit.

Ibidem Cap. 4. declarat sancta Synodus, illam contritionem imperfectam que attritio dicitur: si voluntatem peccandi excludat, donum Dei esse & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabilitans, sed tantum moderans, quo Penitentis aditus viam sibi ad iustitiam parat.

Ex his sic contra recentiores nonnullos disputo. Si attritio aliunde vitiosa sit, vel quia est ab homine peccatore; vel quia est a solis nature viribus, vel quia licet sit a gratia, non tamen a caritate saltem initiali, vel quia non excludit voluntatem peccandi. Atqui sancte Tridentini doctrina nullum ex his dici potest.

Non 1. cum ex citato Can. 7. constet, quod aliunde indubium est, non omnia que ante justificationem sunt opera esse peccata, ideoque cupiditatem, dum etiam in hominis corde dominatur, non omnes ejus actiones corrumpere.

Non 2. quod etiam ad gratiam disponit, quod viam ad iustitiam parat, quod est ex impulsu Spiritus Sancti, in solas nature vires reuocandi acquiri, ut rursus constet ex Trid. Sess. 4. Can. 3. Atqui ex eodem Tridentino citatis Cap. 4. & Can. 5. attritio ad gratiam disponit, &c.

Non 3. x. enim si attritio vitiosa sit quatenus initiali caritate destituta, vitiosum erit opus quodcumque non proliat a radice caritatis. Id autem insigniter aberrare a vero probauimus in Tract. de Adh. human. Cap. 4. Art. 1. Sect. 2. Bona est ex omni parte attritio, quam in predictis textibus commendat Tridentinum, ut ex aduersariis quidam facerentur. Sed, quicquid reclamant, attritio hæc bona non est ex presentia caritatis initialis. Jam enim non per metum, sed per caritatem motum hunc annexam a peccando abstinemus. Atqui tamen ex Concilio Sess. 6. Can. 7. per metum a peccando abstinemus. Et vero, attritio quam Patres docent ad justificationem in Sacramento disponere, eo usque procedit ad amorem, ut voluerit quædam dilectionis nomen a Decreto, quale primo conceptum erat. Cum enim, uti refert Pallavicinus Lib. 12. Cap. 10. prius Decretum statueret attritionem ex timore servili naturam sufficere ad Penitentia Sacramentum, quia sine aliquo dilectionis in Deum motu vis esse quæret; monuit Tudetanus Episcopus, falso supponi attritionem visum amorem sine amore esse. Quamobrem, ait Pallavicinus, Decretum fieri novæ extitit, reformatum est. Ergo attritio Tridentina per se solum, non autem ex caritatis contortio bona est: idque constat ex censura gemine hujus propositionis ab Alexandro VIII. an. 1600. die 7. Decembris proferente, art. 14. & 15. *Penitentia non est supernaturalis. Attritio, que generatur ex formam velu concupit: hæc dilectione benevolentia Dei propter se non est bonus motus ac supernaturalis.*

Non 4. hæc enim verba, *si voluntatem peccandi excludat*, manifeste supponunt dari attritionem, qua voluntatem peccandi excludat: alioqui Concilium pro dispositione ad justificationem ridicule proponeret attritionem, que in reum natura non extat; & Lutheri doctrinam damnaret solum in casu impossibili, in eo scilicet quo attritio excluderet peccandi voluntatem, quam de facto nunquam excluderet.

397 Confitemur vel attritio, de qua loquitur Concilium, per se excludit voluntatem peccandi, vel per aliud, nempe initium aliquid amoris benevoli, propter aduersariis pluribus videtur. Atqui posterior illud dici non potest.

1. Quia

1. Quia Concilium contritionem generatim dividit in eam que caritate formata est, & in eam que cum caritate formata non sit, attritio nuncupatur: ergo posteriori membrum opponit priori quantum ad motivum utriusque specificè distinctivum: non flaret autem oppositio hæc, si in mente Concilii idem quoad substantiam esset contritionis & attritionis motivum, scilicet motivum caritatis.

2. Quia mens Concilii est ut excludat attritionem tunc saltem esse donum Spiritus Sancti, cum ab ipsa excluditur peccandi voluntas. Atqui non ita definitio hæc, nisi attritio per se excludat peccandi voluntatem. An enim de fide vel spe loquerentur in genere dixerim eas esse dona Spiritus Sancti, si opæ caritatis excludunt desiderium peccati?

3. Quia quod eo loci statuit Synodus Trid. in dubio procul extitit contra Lutherum. Atqui nihil revera statuit contra Lutherum, nisi statuit attritionem per se solum excludere posse voluntatem peccandi. Fatebatur enim Novator per contritionem initiali caritate suppositam, peccati voluntatem excludi; idque patet tum ex thesibus Lyficis, tum ex Assertionibus Articuli per Bullam Leonis X. proferentibus, ubi sic dicitur: *Donum*

ab amore legitur impugnat penitere, seque hypocrisis esse sciunt. Unde Keenitimus Novatoris Novator discipulus in Examine Concilii Trid. non alium reprobat timorem, quam qui non oritur ex dilectione Dei: *Contritio, inquit, expressè consideratione træ & judicii Dei, si non sciat ex dilectione Dei, etiam si accedat fides potest, remitti nobis peccata propter Christum, tamen non est salutaris, sed falsa Penitentia.* Ergo ea solum contritio Lutheri displicebat, que non concipitur ex amore justitiae & dilectione Dei.

Ergo contritio, que a PP. Tridentinis, quibus nec Lyficæ thesæ, nec Apologia Lutheri, ignota erant, statuitur bona & supernaturalis, voluntatem peccandi per se solum, & independentem ab amore excludit. Non nego, quod tamen diserte in citata Apologia negat Lutherus, eum alia ultra progressum pro malo habuisse, quidquam a caritate habituali non oriretur. Ast potuit Ecclesia varia errorum systematis partes reprobare; & de facto reprobari Canonibus VII. & VIII. Sess. 6. Certe doctrina de attritione, quam damnat Trident. Synodus Sess. 22. totidem verbis desumpta est ex sermone 2. Lutheri de Penitentia. Ille vero non obiter quidem insinuat ille, sibi vitiosum esse motum omnem, qui a caritate habituali non proliat. *Hæc curritur, inquit, festi hominum hypocritam & magis peccatorem; quia solum timore gratulati, & dolore damni id faciunt.*

4. Quia Tridentini Patres sanxerunt eo ipso timore excludi peccandi voluntatem, quem Tudetanus Episcopus monuit posse sine amore concipi. Ergo senserunt voluntatem peccandi solo metu & independentem ab influu caritatis excludi posse. Et vero si patrum, cum Decretum suum reformarent, periculum fuisset hujusmodi metum caritate aliqua sceleris, non dixissent, *si voluntatem peccandi excludat*, sed dixissent absolute *Penitentiam peccandi excludat*. Qui enim jam prope delinquenti erant attritionem satis esse in Sacramento, quia eam vis sine aliquo dilectionis motu esse exstimabant, si proferretur per bonæ dilectionis motum peccandi voluntatem coepere, non iustitabantur.

Reponit Henricus a S. Ignatio n. 1910. non magis ex eo quod dicitur Tri-

Tri-

Tridentinum: si voluntatem peccandi excludat, colligi posse voluntatem hanc per solum metum excludi; quam colligi possit, ipse venit concipi posse solo metu, ex eo quod idem Tridentinum dicit, *can. per venia.* Atqui posterius nemo colligit. Ergo Tridentinum eo loci non loquitur de attritione ex solo metu concepta, sed de attritione qua caritatis aliquid involvat.

399 **Confirm.** 1. quia peccandi voluntas solo amore excluditur. 2. Quia attritio Tridentina importat propositum vite melioris, adeoque propositum Ieremyi mandata divina, iuxta quae primas tenet preceptum Dei super omnia diligendum. Atqui propositum illud sine inchoata quadam caritate haberi non potest. Ergo.

Resp. ad 1. neg. maj. Nulla enim est a prima conditione ad secundam illatio. 1. Quia facile adeo intelligitur ipse actualem venire ab ipsa ipsi virtute, non autem aliunde oriri, ut nemo hic decipi possit: contra vero tam difficile intelligitur, voluntatem peccandi per ipsum gehennae metum non excludi, sed per aliud, de quo nulla ibi fit mentio, immo quod de industria futurum est a priori Deo, puta per initialem caritatem, ut omnes pene, postea Objectionis tentata, decepti fuerint.

2. Quia Concilium loquitur de spe in obliquo, ita ut manifeste videatur solum eius peccatum exigere. Contra vero loquitur idem Concilium de exclusione voluntatis peccandi, tanquam de effectu per attritionem producto, si excludat, inquit. Ergo exclusio haec ipsi tribuenda est attritioni, nisi verborum sensus & ordo plane immutetur.

3. Quia idem luculente tradit Alexander VII. in Decreto dato an. 1667. die Maii 7. ubi ait, Scholasticus inter se contendere, an illa attritio, qua concipitur ex metu gehennae excludens voluntatem peccandi, cum spe veniae, requiratur insuper aliquem actum dilectionis Dei. Regerit quidem idem Henricus, Pontificem id dicere in narratio quae sua non est, sed desentorum attritionis formidolose. Sed 1. unde, precor, id habet praedictus Theologus? 2. quomodo permisisset Pontifex, ut defenderetur attritio tanquam ad Sacramentum sufficiens, si dubium fuisset, num eis annexa foret peccandi voluntas: cum enim tolerari aliquando potest materia, de qua dubitatur an sufficiat; at non ea permitti potest, de qua dubitatur an peccatum sit, necne.

Ad 1. confirm. neg. ant. peccandi enim voluntas non tantum solo gehennae metu excludi potest, sed & necessario excludi debet: cum aliqui metus ille affectum non possit finem a Spiritu Sancto intentum, vide licet legam gehennae.

Ad 2. confirm. 1. si ubiqueque est vera attritio, ubi sit inchoata caritas, ut quid tantopere de caritatis initialis necessitate digladiamur? 2. neg. min. sicut enim propositum jejunandi non est jejunium, sic nec diligendi Dei propositum est dilectio formalis, sed tantum dispositiva. Atque propositum illud non tantum esset dilectio initialis, sed & perfecta cum non initialis dumtaxat, sed & perfecta caritatis propositum sit.

400 **Reponit** 2. idem Henricus damnatum fuisse a Tridentino Lutherum, non quia in attritione caritatem inchoatam exigeret; in eo nimirum consentientes habebat Catholicos; sed quia vitium estimaret opus quodcumque sine caritate habituali elicitum; adeo ut in Art. 4. ex his quos

Leo

Leo X. reprobovit, doceret imperfectam caritatem impedimento esse ad introitum caelestis Regni, propter vitium imperfectionis huius.

Verum obiectio haec ex dictis confutata manet. Constat siquidem Tridentinum, non eos solum damnasse, qui sentiebant omnia hominis ante justificationem suam opera toridem esse peccata; sed & eos, qui contendebant gehennae metum, per quem a peccato abstinent, peccatum esse. At peccatores peiores facere. Ergo ne Concilium bisidem damnasse dicitur, certum esse debet, percussum ab eo fuisse Lutherum, tum quia aliquando gratiam habitualem operi bono praerogare vitus esset; tum quia timoris actum in se sumptum peccandi voluntatem excludere iustificabat.

Et vero si semel fuerit haec Henrici obiectio, iam ex Tridentino colligi non potest gehennae metum, si solitarie & quoad substantiam sumatur, esse supernaturalem. Dicam enim supernaturalem esse eum dumtaxat metum de quo loquitur Trid. Synodus: porro, addam, non loquitur Synodus de metu solitarie & secundum se sumpto; sed de metu, qui per caritatem initialem excludat voluntatem peccandi. Ergo, pergam, ex Tridentino colligi nequit metum esse in se supernaturalem, sit ad rament negat Henricus ipse, iuxta quem merito proscriptae sunt ab Alexand. VII. propositiones istae: *Timor gehennae non est supernaturalis. Attritio, qua ex gehennae metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus metus & supernaturalis.* Fixum ergo sit per gehennae metum excludi voluntatem peccandi, prout alio Decreto longe celebriori sanxit Clemens XI. cum hanc proseripserit Quenelli assertionem nu. 61. *Timor non nisi malum exhibet, &c.*

Reponit 3. alii Tridentinum loqui de timore per quem ad Dei misericordiam confugimus: porro, ajunt, timor non nisi ab initiali caritate habet, quod ad Dei misericordiam confugiat. Ergo timor, de quo Trid. initialiam caritatem importat. Et vero si per se solum, non vero per caritatis subsidium, & ad Dei misericordiam confugeret, & peccandi voluntatem excluderet, frustra conditionalem hanc adiecit Concilium: si voluntatem peccandi excludat; quandoquidem attritio omnis voluntatem hanc excludere statim intelligeretur.

Sed non plura est nova haec obiectio, quam quae mox proposita fuit. Unde ad 1. neg. min. potest enim peccator ad Dei misericordiam confugere ex eodem amore, ex quo vitare vult gehennae malum quod sibi timet; adeoque ex amore concupiscentiae vel spei. Non ergo facit gehennae timor ut ad Dei misericordiam recurramus, quia procedat a caritate siliis vel initiali; sed quia, iuxta Tridentini ipsius declarationem, metus ille, ut sit dispositio ad gratiam, debet esse conjunctus cum spe veniae, spes autem & in misericordia fundatur, & ab amore concupiscentiae originem ducit.

Ad 2. neg. maj. attritio enim generatim spectata sequitur conditionem metus cui immititur. Metus autem alius est naturalis, alius supernaturalis, alius servilis serviliter, alius tantum servilis; alius proinde excludens, alius servans peccandi voluntatem. Ergo ne funderet error locum, merito declaravit Tridentinum, se de ea tantum attritione loqui, qua peccandi voluntatem excludat.

404 **Prob. 4.** Conclusio ratione Theologica. Ea actio undequaque bona est: quae bonum habet obiectum, quae in illud per medium legitimum tendit.

dit; quæque ex parte finis ultimi culpam non potest. Atqui talis est et de qua disceptamus attritio.

1. Quidam bonum habet obiectum, & rationi congruum maxime, scilicet enim obiectum seu finis proximas attritionis est fuga peccati omnium maxime. Hanc porro penam vereri & fugere, iuxta legem Christi, bonum est & optimum. Unde supra Augustinus Serm. 168. *Time, nihil est quod magis timeat debet.* Utiq; si rationi consentaneum sit, ut hanc, qua omni peccato via, avertam a proximo, qui fiat ut eam omnimodis a me avertere non nitatur? Et vero, timor mali alicujus speciem, proinde honestam, sunt ex bono, cui malum aliud opponitur. Atqui bonum, cuius possessioni opponitur malum gehennæ, per se maxime honestum est, & omni acceptione dignissimum. Ergo & per se maxime honesta est fuga mali contrarii.

2. Attritio in illum finem tendit per medium legitimum. Medium enim quod illa assumit, est emendatio vite, detestatio peccati, firmum ab eo deinceps abstinendi propositum, idque iuxta motum Spiritus Sancti, nondum quidem inhabitantis, sed tamen efficaciter impellentis. Atqui nihil est in hoc medio quod illegitimum censeri valeat. Sane, siquid hic redargui possit, maxime implicita quadam & latitans peccandi voluntas. Atqui hoc non. Verum enim & ab ipsis Scripturis propositum fugiende gehennæ medium id omne excludere debet, quod gehennam mereri potest. Atqui ipsa peccandi voluntas gehennam mereretur. Ergo attritio voluntatem hanc excludere debet, & si non excludat, haud erit veri nominis attritio; cum hæc sincerum melioris vite propositum includere debeat, & aliunde actio, quæ est a Spiritu supernaturaliter operante, cum actualis criminis amore comparari non possit.

3. Denique attritio ex parte finis ultimi culpam non potest. Etenim enim ex illa parte redargui posset, quatenus vitiosa diceretur actio, quæ ad Deum propter se directam, seu, quæ ad Deum ex motivo caritatis saltem inclinare non refertur. Atqui principium illud solide constitutum in Tract. de Actibus humanis.

Et vero, ut ibid. & alibi passim diximus: actus spei ex omni parte bonus est & utilis. Sed actus timoris, atque ideo attritio ex eodem elicitur, a virtute spei nascitur. Eiusdem enim vel principii bonum aliud amare, & contrarium eidem bonum odio prosequi; secundum id Augustini lib. 4.

99. c. 33. *Nulli dubium est, nullam aliam esse metuendi causam, nisi ad quod amamus.* Atque principium amoris, quo beatitudinem, bonum utroque gehennæ contrarium diligimus, est ipsa spes. Ergo actus quo gehennam odimus, proinde attritio inde nata, non merite ad spem revocatur.

405 Obje. 1. quod opponitur caritati, bonum esse non potest. Atqui metus, ideoque & attritio inde nata, opponitur caritati. Quod enim expellit caritatem, caritati opponitur. Atqui 2. Prob. min. ex 1. Joan. 4. 18. ubi *Timor non est in caritate, sed perfecta caritas suas nulli timorem.*

406 Confirm. Male fit, quicquid fit ex alio quam Evangelii Spiritu. Sed quod fit ex timore? Prob. min. ex Rom. 8. Non accepisti spiritum servitutis iterum in timore: sed accepisti spiritum adoptionis filiorum. Et 2. Tim. 1. Non dedit Deus vobis spiritum timoris, sed virtutis & dilectionis. Ergo

407 Resp. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Caritas expellit timorem, sicut magis perfectum

fectum excludit minus perfectum; Quo sensu visio beatificæ fidem & spem excludit, C. expellit timorem, ut contrarium sibi in genere mali. Subd. expellit timorem mundanum vel servilem servilem, C. servilem simpliciter. N. si enim caritas vehementer timorem ut malum sibi contrarium propelleret, ubicunque esset vera caritas, hic & scilicet desineret timor. Id autem falsum esse constat, tum ex Augustino, iuxta quem Martyris ipsi mortis timorem timore inferi vicentur; unde sic apud ipsum loquuntur Conc. 1. in Psalm. 68. *Majore timore timorem continentis.* Quis non bibit tribulationis temporalis poculum, metuens regnum celorum. Tum ex 2. Thim. quo auctore 2. 2. q. 19. art. 6. & 10. caritas nisi ad perfectum gradum devenierit, timorem totum non propulsat. Equidem ex Augustino tract. 9. in 1. Joan. *Majore caritas, minor timor, quantum illa crescit, tantum illa decrevit.* At inde sequitur ad minus timorem dum cum caritate consistit: immo timoris auxilium vel ipsi Martyribus profectus declarat S. Doctor, in textu ante citato.

Ad confirm. dist. male fit quod fit ex alio, id est, ex spiritu positive contrario spiritui Evangelii, C. quod fit ex alio, id est, ex spiritu qui in Evangelio non dominatur, nec tamen ab eo excluditur, N. Est porro spiritus timoris in lege Evangelii dominari non debet, nec iam deceat ut Christiani, Judæorum instar, timore potissimum moveantur; consistat tamen eos utiliter timore concuti, idque ab ipso Christo præceptum esse Matth. 10. Unde timor & amor non adeo sunt tota utriusque Testamenti differentia, ut vel nullus in antiquo fuerit amor, qui nullus in novo sit timor: sed quis in antiquo prævalebat timor, amor autem in novo. *Utique in utroque est, ait August. lib. 1. de morib. Eccl. Prædiles tamen in vetere timor, amor in novo.* Et vero, ut ait Chrysostomus Hom. 15. *Nisi bonus esset timor etiam in Evangelica lege, non multos impediisset Christus sermone de illa pena & de supplicio loquens.*

Inst. caritas uti malum expellit quicquid inordinatum est. Atqui timor gehennæ 2. Ille enim timor inordinatus est, quo quis sua querit, non autem que Dei sunt. Atqui timor servilis sua querit, omnino ne accideat: non autem querit que Dei sunt: neque enim offensam Dei quia offensam vitat, sed quia inductivam peccati. Unde peccati fugam spectat velut finem suum ultimum, & ita carentiam peccati, qui major est bonum, refert ad carentiam peccati, quæ bonum est longe minus. Id autem quam ab ordine devium sit, nemo non videt.

Resp. ad 1. & 2. neg. min. in actione enim hominis qui a peccando 410 propter gehennam metum abstinere, hæc necessario geruntur, 1. quod timeat detrimentum anime suæ, ejusque saluti consistat, 2. quod Deo gehennam æternam revelanti credat; 2. quod eidem gehennæ luxur metum præcipienti obsequatur; eo quod suam hanc actionem ex impulsu Spiritus Sancti, nondum quidem inhabitantis, sed tamen vere moventis, proinde ex caritate latius sumpta, ad Deum referat. Atqui in his quatuor nihil est nisi sanctum & salutare, necum quod sit inordinati. Consilium homo saluti anime suæ, ejusque miseretur. At secundum Scripturæ & pietatis legem. Credit gehennam: At quori pericunt, quia non credunt? Deo gehennæ metum præcipienti obsequitur. At non ea de causa culpabilis, quem ante opposita de causa culpaverat. Refert ad Deum actionem suam

T. 4. p. 601.

408

409

suam ex amore latius sumpto. Sed tunc amplius quidquam ab eo exiges, quem spiritus, qui ubi vult & quomodo vult, spirat, solo pro tunc timoris impulsu movet? Certe, si merito proscripta sit thesis isthæ: *Attritio, que gehennæ & penarum metu concipitur sine dilectione benevolentie Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis; consequens est fieri aliquando ut bene operetur, qui solum ex caritate latius sumpta operatur. Sed ergo peccatorem qui ex gehennæ metu declinat a malo, sua pie & ordinate querere, nec omittere que Dei sunt.*

411 Ad 1. confirm. neg. ant. inquit, quia timet peccator offensam ut indignam penam, timet ut offensivam Dei, quia non nisi ut offensiva Dei est inductiva penam. Equidem necesse est timere ut offensivam Dei propter se summe dilecti: timet tamen ut offensivam Dei, in cujus manus incidere horrendum sit. Hoc autem motuum, quo solo interdum moventur iusti, quidni peccatores utrius concutiat?

412 Ad 2. confirm. nego eum qui penam metu abstinet a peccato, fugam penam intueti ut finem suum ultimum: eam enim tamen habet pro fine proximo, qui sane bonus est & laudabilis, & ad Deum ut finem ultimum refertur, tum ex ipsa actus natura, quod ad bonitatem sufficit iuxta constantem S. Thomæ doctrinam, tum ex propria intentione, non quidem mota per caritatem stricte sumptam, sed per eam amoris generalis speciem, sine qua actio que est a Spiritu Sancto vix ac ne vix quidem intelligi potest. Et vero si quisquis ex gehennæ metu agit, fugam penam haberet pro ultimo fine, haberet etiam pro ultimo fine bonum cui contrariatur penam. Atqui id proflus falsum est. Alioquin timor servilis simpliciter esset malus, quod citra errorem dici non potest. Ita S. Th. 2. 2. q. 159. a. 4.

Confirm. Ille fugam penam, & proinde proprium suum commodum, cui eadem pena contrariatur, pro ultimo fine non habet, qui dum peccatum fugit propter penam, intendit ad perfectius aliquid paulatim assurgere. Atqui dum homo a Spiritu Sancto motus peccatum fugit, dubio prociat ad perfectius aliquid assurgere intendit. Vult enim reconciliari cum Deo, novam vitam rationem insistere, mandata omnia, & primum presertim, adimplere. Hæc autem qui licet adhuc tenuiter & imperfecte meditatur, ultimum suum finem in se ipso non constituit, sed in Deo, nondum quidem perfecte, quod sola caritas facit, sed remote, dispositivè, & per desiderium, quod amor late sumptus facere potest.

413 Ad 3. confirm. inordinatum quidem est majus bonum referre ad minus, tamquam ad finem ultimum: at majus bonum ad minus tamquam ad finem proximum ordinate refertur nihil vetat. Sic enim incarnationem filii sui, que bonum est infinite majus, ordinavit Deus ad hominum salutem, que bonum est longe inferius. Ideo autem in hac Dei ordinatione nihil est inordinatum; quia & Incarnatio, & ipsa hominum salus ulterius ad Dei gloriam referrebantur. Porro qui ex supernaturali gehennæ metu carere vult peccato, ut careat gehennæ, sumit hunc etiam actum ad Deum referre, quatenus ad ipsam veram cum Deo reconciliationem, qua sola gehennæ efficaciter vitari potest, assurgere sibi proponit. Qui autem Deum sibi placatum habere vult, utique propter Deum operatur.

Præterea, si scholasticam subtilitatem seponere velimus, qui peccatum fugit, ut fugiat gehennam, majus bonum non refert prope ad minus;

sed

sed majus bonum amplectitur ex motivo minoris: Atqui in hoc nulla est inordinatio. Qui enim aliquid amplectitur bonum, non tenetur semper illud ex perfectissimo omnium medio amplecti, & tunc minus, cum tantum hic & nunc ex perfectissimo operari non potest. Alioquin non tantum reus esset, qui ex timore simplici fugeret peccatum, sed & qui illud fugeret ex caritate tantum formaliter, & multo magis qui ex simplici illo amore benevolentie, de quo supra.

Et vero catechus redargui potest qui majus bonum querit per minus, quatenus, vel bonum majus vitiose compararet cum minori, vel etiam excluderet. Atqui neutrum facit qui peccatum vitat ex metu gehennæ. Neque enim vel gehennæ motuum comparat aut presert motivis dignioribus, qualia sunt ratio offense Dei tamquam summe boni, injurie Patri optimo illate, inobedientie, &c. vel motiva illa formaliter aut virtualiter excludit, sed ab eis præcindit, & nam, que sibi offertur a Sancto Spiritu, timoris impressionem sequitur. Ubi obiter nota, cum agitur de attritione ex solo metu concepta, voculam solo præcisive sumi, non comparative vel exclusive.

Inst. 2. Ille timor vere inordinatus est, quo quis plus timet peccati 414 penam, quam culpam peccati. Sed qui movetur timore servili, plus timet peccati penam, &c.

Resp. 1. id inordinate habere objectionem hanc, aliasque ejusdem fur- 415 furis, que hic catervarum proponuntur, quod & a Lutero potissimum ad- invente sint, & in idem pene omnes, diversis licet verbis, recidunt.

Resp. 2. dist. maj. Qui movetur timore serviliter servili, plus timet penam, 416 C. qui movetur timore servili sine servilitate, subd. plus timet, id est, magis intensive, C. plus timet appreciative, N. Fateor itaque quod plus timet penam, quam culpam, qui solo serviliter servili metu movetur, quia humanus ejusdem timor nihil in perfecto corde operatur. Fateor rursus, aut saltem non nego, quod qui timore simpliciter servili movetur, plus, id est, intensive magis, penam movetur quam culpam. At nego & constanter nego, quod penam magis appreciative & estimative timeat quam culpam. Ille enim non timeat penam estimative magis quam culpam, qui practice judicat culpam esse pejorem penam, ut pote penam causam. Sed qui ex metu agit, practice judicat. Prob. min. 1. quia eo modo judicat, quo judicare debet homo a Sancto Spiritu efficaciter motus. Atqui homo a Spiritu Sancto efficaciter motus, &c. 2. Quia homo ille ita judicat, ut ad finis sui consecutionem se disponere possit, scilicet ad immunitatem a gehennæ, hæc enim est spiritus Sancti voluntas. Atqui nequaquam ad hujus finis consecutionem se disponere potest, si inordinate judicaret penam esse quid culpa gravioris. Ergo.

Inst. 3. Ille magis estimative timeat & detestatur penam, quam est 417 penam, cui pena totum est motivum, tota ratio timendi & detestandi culpam. Siquidem ex ratio innotuit: Propter quod summo ipse timet, & illud magis: Sic qui medicinam vult propter sanitatem, aut sanitatem unice amat, aut plus sanitatem, quam medicum. Atqui peccatum timenti & detestanti propter gehennam, gehennæ totum est motivum, &c. Sublato enim metu gehennæ non timeretur culpa, que propter solam gehennam vitari soppontur.

Con-

418 Confirm. ex S. Thoma ead. q. 19. art. 4. ubi timor servilis ille dicitur, quo pena timeatur tanquam principale malum; quod, ait S. Doctor, contingit in non habentem caritatem.

419 Respondit aliquis olim Tolosa Professor, dici posse hominem simpliciter attritum magis penam detestari quam culpam, eo sensu quod poenam magis independentem detestetur: quatenus ad gehennae detestacionem non aliud adhibet medium, quam considerationem ipsius gehennae: ad detestacionem vero peccati, aliud adhibet medium quam peccati considerationem, videlicet considerationem gehennae. Nihil autem vitiosum facit, qui hoc modo plus poenam quam peccatum detestatur. Hae ille, quae objectionem satio perpensam satis solvere videntur.

420 Resp. 2. consequenter ad dicta, neg. Ma. Sicut enim non valet illatio haec: Deus incarnationem voluit propter homines, ergo plus amat homines quam incarnationem; nec illi re quoque: Servus diligit Dominum propter cibum; ergo plus cibum diligit, quam Dominum; nec ista demum: David serviebat Deo propter retributionem; ergo plus retributionem amabat quam Deum: sic nec valet illatio quoque obijciunt. Ratio ulterior est, 1. quia actus supernaturalis & a Spiritu Sancto directus, non nisi convenienti ordine in obiectum suum tendere potest: adeoque magis estimative illi detestari debet, quod majus est malum. 2. Quia e duobus quae ad eundem actum concurrunt, tunc demum unum plus quam aliud estimatur, cum vel in eo ultimate conquiescit homo, ut in sanitate, qui medicinam sumit; vel in tum cum altero comparat. Atqui nec conquiescit homo attritus in sola gehennae fuga, sed ad melius quid anhilare incipit, uti jam diximus; nec gehennam comparat cum culpa; sed tantum culpam odit propter gehennam: quo fere modo vir iustus qui furem suspendi videt, furtum odit propter supplicium; nec tamen plus odit suspendium quam furtum.

421 Ad probationem ex axioma Aristotelico petitam, dist. propter quod unum quodque tale, & illud est magis, vel prioritate, vel intensioe, idque in naturalibus quae sola notat Philosophus, C. & illud magis estimative semper, N. Quando enim id quod est majus, ordinatur tanquam medium ad aliquid minus tanquam proximum finem, non ideo magis estimatur minus bonum, si amor sit rectus & ordinatus, ut patet exalato incarnationis exemplo. Ita Martinon disp. 47. n. 111.

422 Resp. 2. Aliter dist. propter quod unum quodque tale est, & illud magis, quando magis esse potest, C. Si non possit magis esse, N. tunc, generaliter loquendo, plus habet causa quam effectus, quia plus habere potest. At si repugnet ut causa vel medium plus habeat quam effectus vel finis, aliter statuendum erit. Repugnat porro ut poena, quae ex impulsu gratiae timeatur, plus timeatur quam culpa. Poena enim efficaciter timeatur, cum ad hoc timorem eius inspirat Deus, ut tandem vitetur. Atqui non timeatur efficaciter, si plus timeatur quam culpa; quia vane & inordinate timeatur. Ergo licet poena non tantum occasio, sed & motuum timoris statatur, quia tamen vitari nequit, nisi culpa magis timeatur, efficit Spiritus Sanctus ut magis culpa timeatur. Et vero cur timet homo, utique quia amat beatitudinem suam, cujus affectionem intendit. Hanc porro ut asequatur, plus culpam timere debet quam poenam & quicumque mala.

At,

At, inquit, qui culpam detestatur supra omnia, culpam detestatur supra gehennam. Atqui attritus non detestatur culpam supra gehennam. Imphat enim ut qui ex metu gehennae culpam fugit, malit gehennam amplecti quam culpam. Alioquin gehennam eodem amplecteretur actum, quo ipsam fugit.

423 Resp. 1. ex chimericis suppositionibus nihil solidi deduci posse: porro chimerica est suppositio, quod quis ut culpam fugiat, gehennam, quae non nisi per culpam inducitur, amplecti debeat.

424 Resp. 2. ad 2. neg. min. Ad 2. neg. ant. Ea enim mentis dispositio, vi cuius homo paratus sit gehennam lubre pectus, quam culpam, si gehennae perpeffo medium foret ad culpam vitandam necessarium, adeo parum impossibilis est cum efficaci odio gehennae, ut ex his actibus alterum trahat: quia efficax gehennae odium necessario imperare debet actum quemcumque alium, qui ad vitandam gehennam necessarius supponitur. Quapropter homo ille per hunc actum non amplecteretur poenam gehennae, quasi eas amando vel cupiendo absolute, sed offendo se & quidem facere ad eas subeundas, ut ipsas per oblationem hanc effugiat: quo fere modo se quis Iudici offerret ad mortem, sciens se mortem evitaturum, si ad hanc se offerat. Quemadmodum igitur homo ille non vult absolute mortem, cum se ad eam subeundam non offerat, nisi ut ipsam vitet: sic veniens gehennae poenas vult absolute non pati, idque vult per eum actum quo se offert ad eas subeundas: cum actum eo evitatur sine ut ipsas vitet. Verum absit ut speculativa hae Penitentibus, non dico, solo metu percussis, sed multo etiam amore flagrantibus, proponantur. His plane sufficit ut parati sint omnia fere mala, quorum perpeffo in hoc rerum ordine ad peccatum vitandum necessaria esse possit: immo cavendum ne sibi a posteriora quoque, quae miserante Deo non occurrent, proponant. Sat tuerit, si inuixi gratiae, pro cunctis viribus a peccato recedere semper parati sint.

425 Ad S. Thom. respondit Sylvius ibid. pag. 107. non omnem timorem servilem esse de poena ut summo & principali malo; quandoquidem ipsemet S. Thomas art. praesenti in corp. & ad 3. docet obiectum timoris servilis esse poenam, sive illa timeatur tanquam principale malum, sive timeatur cum ordine ad Deum sicut in finem: per accidens autem esse timori servili secundum habitum vel substantiam considerato, utret istorum modorum poenam respiciat. Unde art. 7. dicit timorem servilem disponere ad sapientiam, in quantum aliquis timore poenae directus a peccato: quod de timore servili accipiendum est. Cum ergo dicit art. 6. timorem poenae non dici servilem, nisi quando poena formidatur sicut principale malum; loquitur de timore secundum illum actum qui sit iudicium servilis, tam ex parte obiecti, quam ex parte subiecti. Hae Duncensis Doctor, in quibus ob materiae gravitatem nihil immutatam voluit.

427 Objic. 2. cum Auctore Triumphi Thomistarum, & aliis pluribus: Dolor ad gratiam

* Hae in nova Metarum Haereticorum, in Libro inscripto, Examen Praesentis Disputationis, E. P. Catalus ab illorum Ord. Caroni, Ducali Provinciae Gallo-Belgicae promulgatus, videtur, cum haec ab. 1747. scriberent, secunda ejusdem Libri Editio, Duci 1693.

gratiam per Sacramentum Poenitentiae obineadum disponens, excludit voluntatem peccandi: Si voluntatem peccandi excludat, cum ipse veritas sit Tridentinum. Atqui dolor ex solo metu conceptus non excludit voluntatem peccandi. Dolere enim ille per se solum non excludit, id quod solum amor iustitiae excludere potest. Atqui peccandi voluntatem. Prob. tunc, tripliciter. 1. ex Augustino, 2. ex S. Thoma, 3. ratione.

Et quidem 1. S. Augustinus aperte id docet sequenti in locis, Lib. 2. contra adversarium Legis & Proph. Cap. 7. Desiderium peccandi non est, quia quia nisi contrarium desiderio recte faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.

2. In ill. 125. alias 124. num. 4. Invidetur ille putat victorem se esse peccati, qui poena timore non peccat, quia estis forte non impletur negotium mala cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis, quae, ut addit S. Doctor, quantum in se est, mallet non esse iustitiam peccata prohibentem. 3. Inimicus ergo iustitiae est, qui timore poenae non peccat: amicus autem eius, si eius amor non peccet, tunc enim vere timet peccare. Nam qui gehennam metuit, non peccata vitat, sed ardet. Ille autem peccare metuit, qui peccatum ipsum sicut gehennam odit. Tantum poena quisque peccatum odit, quantum iustitiam diligit, quod non potest Lex torrens per litteram, sed Spiritus sanctus per gratiam: ita ut, addit Augustinus, sicut nulus vos ad peccatum cogit timor, sed libido voluptasque peccandi; sic ad iustitiam non vos supplicii metus urgat, sed docet delectatio carnisque iustitiae. Idem docet Enchie, Cap. 121.

Lib. de Spiritu & Lit. Timore poenae faciebant, non amore iustitiae, ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus appareret in opere.

Lib. de Nat. & Gr. cap. 57. Qui timore supplicii quod Lex minatur, non amore iustitiae, se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber est, nec amicus a voluntate peccandi. Ea ipsa enim voluntate reus est, quae mallet, si fieri posset, non esse quod timeat, ut libere faciat quod occulte desiderat.

Conc. 25. in Psalm. 118. Timor, quo non amatur iustitia, sed terretur poena, servilis est, quia carnalis est, & ideo non cruciatur carnem. Fuit enim peccandi voluntas, quae tunc apparet in opere, quando speratur impunitas. Et iterum: Qui timore poenae, non amore iustitiae, opus Legis facit, profecta incerto facit. Plura id genus dabit Irenaeus Lit. 5. de Ge. Chr. cap. 27. 28. & 29.

In eundem sensum loquuntur SS. Prosper, Gregorius Magnus, Iulianus, Anselmus & Bernardus, qui postremus sic habet Ep. 11. Sola caritas est, quae ab amore sui & mundi convertere possit animam, & in Deum accipere. Nec timor quippe, nec amor privatus converterit animam. Adulter autem vulum, vel adum, affectum nunquam.

Neque vero haec solus est Augustini doctrina. Hanc scilicet ante & post ipsum docuerunt ceteri Patres. Sic Chrysostomus Hom. 4. in 2. Cor. Cum peccaverit, ingenitae, non quod poenam latenti sit, nihil enim hoc est, sed quod Deum tam benignum, tanquam se amicum offendere. Sic S. Prosper Serm. 172. Nemo bene facit, etiam si bonum est quod facit, quia nihil prodest spiritus timoris ubi non est spiritus caritatis. Sic S. Gregor. Lib. 1. Moral. Cum timore a malo penitus non recedunt. Et in Pastoral. Cap. 17. Qui propterea bona facit, quod tormentorum mala metuit, vult non esse quod metuit, in audacter illucita committit. Sic denum, ne multus sim, S. Bernardus

hardus Epist. 87. Est timor inuisibilis, tristis, &c. Et Lib. de diligendo Deo Cap. 12. Sola caritas, quae ab amore sui & mundi convertere possit animam; nec timor quippe, nec amor privatus converterit animam.

Ex his textibus multiplex conficitur argumentum. 1. Enim, voluntas peccandi non extinguitur nisi per desiderium recte faciendi, ex S. Augustino. Atqui ex eodem S. Doctore, desiderium recte faciendi non habetur per solum timorem. Non enim habetur desiderium illud, nisi ubi est amor iustitiae & fides quae per dilectionem operatur. Atqui ubi est solus timor, nec est, nec esse potest fides per dilectionem operans. Alioquin iam timor solus non esset. Ergo.

2. Actus qui internam peccati voluntatem excluderet, hominem efficeret utiliter victorem peccati. Atqui ex Aug. timor non facit hominem. Ille enim non est utiliter victor peccati, qui quod exterius non facit peccatum, intus actu non odit, proinde intus actu amat. Atqui ex Aug. qui ex solo agit timore, intus non odit. Non enim odit peccatum, qui peccatum ipsum non metuit, sed tantum gehennam. Sed qui ex timore solo agit, ex Aug. citata Ep. 125. gehennam metuit, & quidem solum.

3. Ex Aug. ibid. ille solus peccatum odit, qui peccatum sicut gehennam timet. Sed qui ex solo timore agit, non timet peccatum sicut gehennam. Ut enim quis peccatum timeat sicut gehennam, debet ex Aug. ad bene vivendum duci, non supplicii metu, sed delectatione & caritate iustitiae. Atqui implicat utrumque reperiri, ubi solus est timor.

4. Qui actu in ipsa voluntate reus est, actu peccat. Sed, iuxta Augustinum, qui ex metu servili agit, actu reus est in ipsa voluntate. Ille enim actu reus est in voluntate, qui ita affectus est ut peccare mallet, quam abstinere a peccando, si poenam non timeret. Atqui sic se habet ex Augustino, qui agit ex solo metu. Hanc enim perversam ejus intentionem solus excludere potest iustitiae amor, quo delituit supponitur, qui ex metu solo agere supponitur.

Nec est quod metus vindictae ad recedam toties erambent recurrant, & Augustinum de timore mundano, aut serviliter fervente, non autem de simpliciter servili interpretentur. Namque loquitur S. Doctor de timore, cujus spiritum acciperant Judaei, de timore dato per litteram, prout opponitur spiritui novae Legis, de timore qui est a Spiritu Sancto. Sic enim Augustinum intelligit D. Thomas 2. 2. q. 19. art. 9. cujus verba subinde referemus.

Probanda est 2. ead. min. auctoritate S. Thomae. At ille paulo differendum credimus, ne geminate ac densate probationes, confusionem pariant, & nimium distent a solutionibus. Unde iam

Resp. 1. generatim cum Parisiensi Theologo, Patres ita passim per timorem commendare caritatem, quasi timor omnis vitiosus esset; vel quia metus poenae non peccare, Legi autem servitatem sapit, vel ad maiorem caritatis commendationem; vel quia timor aliquis conjunctionis esse potest cum affectu poenitentiae & qui nunquam nisi metu est bonum faceret, vel ab opere malo detinuerat, affectum illum peccandi retinere merito putatur. Sic Chrysostomus Hom. 4. in 2. Corinth. quasi nihil timorem facit, quem utilem esse docet Hom. 15. ad populum Antioch. idem de S. Bernardo & aliis dicendum, qui motum aeternis laudant & deprimunt.

439 Resp. 2. e ceteris prater Augustinum (de quo statim) Patribus multos esse qui peccatam obijciuntur.

Sic Chrysostronus, qui est objecto loco hortatur, & merito, ut peccatum ex nobiliori quam gehennae motivo desicemus, alibi tamen homini nec modicam timori utilitatem adscribit. Nimirum hac habet Homil. 15. ad pop. Antioch. *Gehenna metu nihil utilis. Atque illo animas nostras detinente, illiberalium nulla perturbatio nobis facile subrepat: sed contra sequitur & palliatior timoris imperis. Nec hoc solum est quod ex timore lucratur: verum & aliud hoc modo magis non enim improbi tantum nostras expellit passiones, sed & omnium cum multa facilitate virtutem inducit.* Quod ergo doceamus de peccato propter metum, 1. nihil est comparate ad motivum caritatis, ex quo praecipue cogandum ut dolor noxer hauriatur: sed multum est & magnum absolute. 2. ut forte melius ad sensum Chrysostroni, nihil est absolute in ordine ad salutem, si peccatum doceamus ob penam ad hominibus procedentem. Hanc esse S. Doctoris sententiam hinc conspici posse, quod in tota Homilia nihil de gehenna, sed solum de malis aliis loquatur.

Sic S. Prosper post August. in Psal. 93. n. 1. de metu serviliter servilis loquitur; de eo nimirum ex quo homo homini alteri non nocet, quia hominum iustitiam veretur. Ceterum caritatis nomen latius sumit S. Prosper ad normam Augustini pro bona & pia voluntate, qua non caret qui metu divinitus incusso movetur.

Sic S. Gregorius, vel loquitur de timore, qui licet undecumque bonus, per se ad justificationem non sufficit; vel de timore omnino servili, unde paulo post subiungit: *sancta electorum Ecclesia simplicitate & rectitudine vias timore inibat, sed caritate consummas.*

Quod autem obijciat ex Pastoralis, de temporalium peccatorum metu intelligendum est. Saec supplicii aeterni metum paulo post inspirat S. Gregorius, non ut in eo sitatur, sed ut ex ipso ad amoris gratiam deveniatur.

Sic demum S. Bernardus timorem, ab eo quem inutilem & tristem vocat, longe diversum his admittit verbis: *Est siquidem timor pius, humilis, fructuosus, qui cullibet, quantumlibet peccatori, facile misericordiam promeretur.* In Libro autem de dilig. Deo loquitur de timore hominum, non autem de timore Dei. & is quidem licet malam hominis voluntatem cohibere possit, eam tamen de mala iustam & sanctam facere non potest, nisi per auxilium caritatis quam introducit, ut servus domorum, teste Augustino, & ut *sera hum.* ex D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 8. ad 1. His jam sepositis factilius solvetur objecto praecipua, quod ut fiat per partes,

440 Resp. ad 1. & 2. neg. nra. intellectionem eo sensu quo ad adversariis intelligi debet, nimirum quod timor gehennae vel excludat amorem iustitiae latius sumptum, vel nihil boni operari possit, nisi subsidio verae caritatis, saltem inchoatae. Latet igitur vel a limine ambigui quidpiam in eo, quo utitur Triumphator Thomisticus, iustitiae vocabulo. Si enim per aliquem iustitiae amorem intelligat caritatem sensu laxiori sumptam, pro quocumque boni amore, amorem hunc vel in ipso metu reperiri facile concedemus. Omnis enim voluntatis actus, prout est tendentia in obiectum, amor dici potest: *Quis est amare, nisi velle,* ait Auctor Lib. de

vocat. Gent. lib. 1. cap. 6. & Aug. lib. 83. qq. 9. 36. *Amor motus est quidem ad aliquid; adeoque in actu, quo peccatum nolo, qui peccatum eodem a Deo, iusto vindice, intentatum veretur, est amor quidam in Deum feror; nondum quidem quia in se bonus est, quod est motivum caritatis, sed quia cum timori praecipit, qui corpus & animam perdere potest in gehennam. At si tunc velit Auctor, extra eum iustitiae amorem, qui sit stricte & rigorose caritatis, nihil in ordine valet vel gratie elici posse, quod bonum sit: haud veretur cum erroris pluris protrihi redarguere; & hortaretur, si superflus esset, ut quem admodum manu pie crudeli Librum suum cui titulus erat: *Pentagoni diaphanum,* hoc quinquo differentiarum ratione, igne condurere sub excommunicationis late sententiae poena iustus est an. 1679. a Definitorio Ordinis sui generalis: ita & pessimam illam de qua nunc opinionem revocatur.*

Contrarij Timor, qui est a Spiritu Sancto, & saltem remote ad justificationem disponit, id omne excludere debet, sine quo actus ejus, non modo, utique contra intentum Spiritus movens, fidem suam assequi non possit, sed etiam novum esset peccatum defectu legitimi finis: adeoque hominem faceret magis peccatorem. Atqui, si timor ille actualem peccandi voluntatem non excludat, iam ejusdem actus non modo finem suum consequi non poterit, &c.

Ad 1. Resp. 1. neg. min. desiderium enim novam inveniendi vitam, & jam nunc abstinendi a peccato, est desiderium recte faciendi. Atqui attritum, utpote quae sub conditione, ut species sub genere contineatur, importat novae vitae desiderium, &c. Ergo.

441 Resp. 2. ad 1. & 2. dist. maj. Voluntas peccandi non extinguitur ex Aug. nisi per desiderium recte faciendi; non extinguitur, inquam, id est, non tollitur quoad habitum, C. non extinguitur quoad actum. Subd. non extinguitur, ubi deest fides operans per dilectionem late vel stricte sumptam, C. sumptam strictiori sensu, N. Ut indubia sit haec solutio pro secunda parte, quae sola difficultatem facessit, duo sufficiunt, 1. ut Augustinus expresse agnovit in eo qui ex metu operatur, ad praesens peccati desiderium peccandi; 2. ut dum etiam dilectionem, immo & caritatem ad bonum hominis opus requirit, non requirit eam caritatis speciem, quae Deo propter se dilectio inheret, sed illud tantum pie affectionis genus, quod in eo qui ex metu supernaturali agit, non deest. Atqui utrumque constat. Primum quidem: si enim credidisset S. Doctor, vigere in homine qui ex metu agit, desiderium male faciendi, necessario existimasset hominem hunc actum peccare inferius, dum ad exteriori peccato abstinere. Atqui contrarium directe docet Aug. cit. Sermon. 161. *Quid, ait, dicitur sum homini a crimine abstinenti ne cum diabolo ardeat. Num ei dicamus Male times, time times? ista non dicam? Time; ut ista formido perducat te ad dilectionem, &c.* Porro actus quo quis intus reus foret adulteri, a quo ex metu abstinere exterius, utpote annexum habens grave peccatum, haud utique eum ad dilectionem perducere. Secundum non minus constat. Si enim Augustinus in affectu etiam naturali caritatem licitam & rectam admiserit, dubio procul admisit in actione quae producit ex impulsu Spiritus Sancti. Atqui caritatem licitam & rectam vel in ipso naturali affectu admisit Augustinus. Notum est id S. Doctoris Sermon. 349. alias 52.

de tempore: Caritas alia est divina, alia est humana: alia humana licita; alia illicita. Licitam est humana caritas, qua uxor dicitur, illicita, que meretricis uxor aliena. Licitam ergo caritatem habere, humana est, sed, ut dicit, licita est. Non solum autem ita licita est ut concedatur, sed ita licita, ut si desierit, reprehendatur. Et uero que in textibus supra allegatis docuit S. Præsul de summa timoris adhuc seruilis utilitate, necessario supponunt, in mente ipsius actuale peccandi desiderium alio quam caritatis propriae motivo extingui posse.

433 Ad 2. neg. r. & 2. Min. Ille enim utiliter est victor peccati, qui vincendo ex metu peccatum, peruenit ad dilectionem. Atqui ex Aug. 2. Nisi, ait S. Doctor in Plat. 149. timore incipiat homo Deum cogere, non peruenit ad dilectionem. Et uero, si timor nullatenus hominem faciat victorem peccati, ergo peccator vel male timet, vel ad minus uane. Atqui contrarium docet Aug. Serm. 161.

434 Ad 3. dist. 1. min. qui agit ex timore seruiliter seruientem gehennam metuit, non peccatum. C. qui agit ex timore simpliciter seruilis, N. solutio est S. Thomæ, qui cum sibi obijceret id Augustini apud Glossam, Qui timore aliquid facit, est bonus si quod facit, non tamen bene facit, sic respondet Ad 1. dicendum, quod uerbum illud Augustinus intelligendum est de eo, qui facit aliquid timore seruilis in quantum est seruilis; ita ut turis instar, qui solum crucem timet, solum is inferni poenam timet, nec ullo iustitiæ studio moveatur. Hominem porro qui a Spiritu Sancto ad conuersionem ex metu disponitur, nullo iustitiæ amore tangi nemo plus concipit.

435 Ad id quod additur, dist. ut quis peccatum timeat, debet tunc non metu supplicii sed amore iustitiæ, sumpto pro supernaturali, quia quis ille sit, boni amore, C. amore iustitiæ, qui fit uera & proprie dicta caritas, N. Si enim stricte dicta caritate opus esset, vel ad actionem Christianam in genere, vel ad hanc speciem actionis, puta attritionis. Neutrum porro dici potest. Non 1. quod multiplici titulo hereticum esse demonstrauimus in tract. de Actib. hum. cap. 4. Non 2. quod nulla iustitiæ ratione, tantumque ex uenato duorum amorum fonte deducitur.

436 Ad 2. neg. 1. min. Ad 2. dist. qui ex metu agit, mallet peccare, sed extra hypothesein in qua ueratur, & in sensu diuino timoris, C. mallet, id est, actu maluit in sensu composito timoris, Subd. maluit cum humano tantum & naturali timore mouetur, C. cum etiam mouetur metu supernaturali, N. itaque qui ad adulterio facili abstinere ex metu gehennæ, in illud forte, secluso eodem metu, promitteret: sicut qui ex caritate initiali ab eodem adulterio abstinere, forte libidini nequum extinctæ cederet, si vel cedendum esset, vel atrox mortis genus subeundum. Quemadmodum igitur bene & pie agit qui a scelere ex caritate initiali abstinere, qui est haud forte ab eo abstineret in omni hypothese, reuera tamen actu abstinere, nec periculose & utiliter indagare tenetur, an mallet uivus comburi, quam amari precibus cedere: Sic & qui ab eodem nefario crimine temperat ex metu, bene & pie agit; est in alia, qui, iuuante Deo, iam sibi extranea est, hypothesei positus foret, esset futurum, ut libidine ymiceretur. Certe, ut apud Galdum sapienter obseruat Marcus a Serra in 2. 2. q. 19. a. 4. Dispositiones habituales non inducunt peccatum; nec homo iudicandus est

de his que agere occurrunt occasione, sed de his que agi acta, uoluntate aut opere. Quapropter ut attritio uitalis foret ex eo quod obijcit capite, necessum foret ut explicite vel implicite prauum hunc affectum includeret: Peccata, non detestaret, si nulla eis impedita esset poena: Atqui licet attritio mere humana affectum hunc includere possit, non tamen ea que supernaturalis est & efficax. Hæc enim, ut toties cecimus, donum est Spiritus Sancti peccatorem ob iniquitatis uia ad uiam iustitiæ reuocare iudicantis, prout Niniuisti contigit. Implicite porro ut malo labore affectu opus quod est ab efficaci S. Spiritu impulsu. Neque hic falluntur aduersarij, nisi quia coctum ex gratia producentem cum metu pure naturali, qualis est in seruo vel in iure, comparant; aliumque ex alienatione, ut nisi extrema cum extremis seculo conferantur, facile irrepaz error. Ad cum ipse Serm. 161. alias 18. de uerbis Apostoli, monent se loqui de metu seruiliter seruilis, & alibi nec raro metum, bonamque eius affectionem commendat; æquum est ut quo minus favorabilia dixit de timore, in eum qui cum seruilitate seruilis est, refundantur: cetera uero, in quibus Tridentino prælodit, de timore simpliciter seruilis.

Ait, inquit, loquitur Augustinus de timore cuius spiritum accepterunt Iudæi, de timore dato per Litteram. Atqui timor ille, quem toties redarguit Augustinus, debuit nihilominus esse supernaturalis.

Resp. dist. loquitur de timore cuius spiritum accepterant Iudæi, id est, gens dura cervicis, & cordis incircumcisæ, que Spiritui semper resistebat, queque ideo uel donum Dei corumpabat, uel eonon utebatur, C. loquitur de timore, qui ex natura sua talis sit, ut nemo eo bene uti possit, aut de fado bene utatur, N. Fuere profecto & carnalibus Iudæis plures qui non ex eo timore cuius spiritum accepterant; sed ex metu naturali mortis præuicatoribus inferenda, legem Moisaicam implebant: Nec dubium quin & Christianis plures paribus motiuis a peccato abstinere. Veram & hi & illi extra thesion uoluntati sunt. Non inquirimus an supernaturalis metus locum occupet aliquando timor pure humanus. Querimus an per timorem moueri possit Spiritus Sanctus supernaturaliter operans, prout definiit Tridentinum: & an posito quod sic, bene & utiliter operetur, qui motui huic obtemperat. Affertimus & cum Augustino asserere credimus. Ad quid enim toties S. Doctor exemplo Christi ad timorem hortatus esset, si male, si uane, si tantum iudaice timeri posse arbitratu esset?

Uolendum nunc ad alteram partem objectionis, que ex S. Thomæ pertinet. Hanc autem desomne Auditor antea laudatus ex 1. 2. q. 6. a. 7. ad 2. ubi sic loquitur Sol Angelicus: Quod per metum agitur, quodammodo est inuoluntarium: quia timidus agit contra id quod etiam nunc secundum se uult. Ex his sic paucis conicitur argumentum, quod ille fufe ad tadium proponit. In eo remanet peccandi uoluntas saltem implicita & hypothetica, ut loquitur uitalis, qui uult peccatum secundum se, licet illud explicite non uelit ob circumstantias. Sed quis ex metu agit, uult peccatum secundum se. Timor enim seruilis habet naturam timoris ut sic: atqui natura timoratur sic hæc est, ut cum eo uelimus secundum se & antecedenter id, a quo consequenter propter circumstantias abstinemus. Sic qui naufragi metui

merces suas projicere vult in mare, acta, & quantum est de se, retinet voluntatem eas servandi, si possit. Ergo a pari, qui metu inferni non peccat, &c.

440 Resp. i. neg. min. ut enim movent eruditi S. Thomae discipuli, verba ejus moraliter loquendo intelligi debent, non autem quasi in omni causa proflus necesse sit, ut qui ex metu operatur, secundum quid involuntarius agat. Si enim, ait Galdus, alicui ad potandum paratissimo incurratur metus ut bibat, tunc potatio ejus ex voluntario & involuntario mixta non erit. Id vero si in humanis locum habeat, quanto magis in supernaturalibus?

441 Resp. 2. dist. min. qui ex metu agit, vult peccatum secundum se radicaliter & in potentia, C. actu & formaliter, Sub. vult, si ex metu naturali, puta infamie solus agat, C. si ex metu Christiano, N. Itaque, qui ex metu agit, vult radicaliter & remote peccatum, quia necdum peccati habitum dimisit: ea est autem habituum conditio ut in actus suos inclinet. Atque eo etiam modo peccatum vult, juxta adversarios, qui ex initiali tantum caritate ab illo abstinere. Rursus, qui ex humano solum timore ab externo peccati opere cessat, idem in corde perficit. Ast alter dicendum de eo qui ex supernaturali metu abstinere a delicto. Efficit enim Spiritus Sanctus, qui conversionem ejus vult & preparat, ut in peccato detegat rationes ad ipsum in se & simpliciter detestandi, puta vel quia nos aeterna beatitudine, vel quia summe malum judicamus id cui peccata tam graves a justo iudice decernuntur. Unde quod minus perfectum est in timore ut sic, corrigitur a gratia; quomodo perficit & quasi emendat caritas id quod fides ut sic minus habet perfecti. Et sic patet solutio ad 2.

His adde principium illud, quo quae sunt ex metu, parum involuntaria dicuntur, de his tantum intelligi quibus etiamnum ex affectu adheremus, prout meribus suis adherere supponitur, qui eas projicit in mare. Porro haud necesse est ut in eo omni qui ex metu agit, reperitur affectus ad id quod dimittit. Sic non is solum qui reimpotens amicum suum occidit, nullum ad hoc facinus, quod ex metu inferni dolet, servat, transacto terrore, affectum: sed & bene multi, qui mundi perditionem diu experti sunt, tandemque rationis oculos aperiunt, necdum auctu, quin horrore mundum prosequuntur. Hi ergo, cum gehennam medicati incipiunt, ita lapsus suos detestantur ex metu, ut nihil in hac detestatione subit involuntarii. Nec dubium quin erga istos longe efficacior sit infernorum metus, quam erga alios: quamquam & ex his non pauci plenam terroribus Poenitentiam faciunt.

442 Quod assertur meritoris exemplum, juvat, non nocet. Vult enim merces suas secundum se, quia & voluntas isthuc licita est, & nihil adversarii sui quem sibi proponit mercator. Verum actualis amor peccati secundum se, & malus est, & nocet efficaci vitanda gehennae intentioni, quam habet homo motus a Spiritu Sancto: unde erit huic non displicet peccatum nisi occasione gehennae, displicet re ipsa secundum se.

443 Atque hinc solvi potest id August. Conc. II. in Psal. 118. Qui timore peccati, non amore iustitiae opus Legis facit, perfectio motus facit. Vel enim, ait idem celebris Thomista, loquitur S. Doctor de timore, qualis ut plurimum contingit, scilicet de timore, qui cum efficax non sit, secum habet annexam conditionatam saltem peccandi voluntatem: vel loqui-

loquitur de timore poenae a Deo quidem intentatae, sed ab hominibus indigenda, cum enim ad hanc vitandam fitus sit ut exterius ponatur actio Legis praecipua: & haec vult ita ponatur ab improbis, ut dum exterius adtemperant Legi, intus resistentur: merito dicuntur moraliter Concionum stylo, inviti opus Legis adimplere.

Neque haec quae admodum comoda est solutio, praedicti tantum Augustini est; sed & Bernardi Van-Roy, non uno nomine Augustiniani; is enim expendens id Augustini: Desiderium peccandi non extinguatur nisi contritio desiderio recte facienti, ubi fides per dilectionem operatur; Respondeo & quod S. Pater solum intendat, plerumque, seu ordinarie, peccandi desiderium nominis caritatis extingui: quatenus subinde hic effectus solo timore quaerit obtineri. Et antea: Non minus probabili est, quod affectus particularis erga hoc vel illud peccatum vel timoris penitus extirpari queat. Clavus enim clavus & affectus affectu pellitur: Sane si mercator certus esset se naufragii ruinam evadere non posse, nisi cum mercibus affectum ad eas abstinendo; quod etiam avari mercium renuntiare, putem. Docet is quidem alia eodem loco quae cum praecedentibus male satis cohaerent: sed forte quia clavus clavus pellitur. Legatur vel Theologia ejus Tom. 2. p. 120. & 118. vel Praxis ejus feri poenitentialis p. 117. & 115.

444 Illi. cum eodem: S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 9. haec habet: Timor servilis non est numerandus inter septem dona Spiritus Sancti, licet sit a Spiritu Sancto, quia ut Augustinus dicit in Lib. de Nat. & Gr. potest habere annexam voluntatem peccandi; dona autem Spiritus Sancti non possunt esse cum voluntate peccandi, quia non sunt sine caritate, Augustini locus ad quem hic alludit D. Thomas, habetur Cap. 57. de Nat. & Gr. & is est: Sub lege est qui timore supplicii quod lex minatur, non amore iustitiae se sentit abstinere a peccato; nondum liber est, nec alienus a voluntate peccandi.

Unde sic: Ex adversariis, quos inter Suarez 3. p. disp. 10. sect. 4. actus excludens voluntatem peccandi debet cum ipsa incompatibilis esse. Atqui ille etiam timor qui est a Spiritu Sancto, non est incompatibilis cum voluntate peccandi. Cum ex Aug. & Thoma annexam habere possit voluntatem peccandi.

445 Resp. ad 1. neg. min. vel dist. ut flatur. Ad 2. dist. timor potest a Spiritu Sancto, potest annexam habere voluntatem peccandi habitualem, C. actualem, Subd. potest in eo qui timore illo vel non utitur, vel male utitur, C. potest & de facto habet in eo qui vi ejusdem timoris ad justificationem se disponit, N. Itaque huiusmodi dixit Augustinus Tract. 7. in Ep. Joan. n. 6. Habere Baptismum & malus potest; habere caritatem & malus non potest; sic & dicere licet: Habere timorem & malus potest. Sed sicut ex eo quod habere Baptismum & malus potest, pessime quis colligat, neminem Baptismo peccati & alubriter uti: sic & ex eo quod timor generaliter peccandi annexam habere possit peccandi voluntatem, pessime quis colligat; manere actu voluntatem hanc in eo omni qui ex metu ab externo peccati opere abstinere. Hinc non dicit Augustinus quod timor annexam habeat, sed quod annexam habere possit peccandi voluntatem; quae loquendi ratio subsindicat voluntatem hanc rarius adesse quam abesse.

Ceterum an Augustini locus quo utitur S. Thomas, de timore simplici
eius (servili intelligi debeat: an item & quomodo sit a Spiritu Sancto
timor qui peccandi voluntatem includere potest, prout existimat post
S. Thomam Bellarminus loco supra citato: duplex est questio a cuius
examine abstinendum judicamus, prout a Galdo insigni Thomista ut-
cumque factum est.

445 Inlt. 2. idem S. Thomas 1. 2. q. 107. art. 1. ad 2. *Lex servus*, inquit,
distat cohibere manum non animum; quia qui timore ponne ab aliquo peccato
abstinere, non simpliciter ejus voluntas a peccato recedit, sicut recedit vo-
luntas ejus qui amore iustitiae abstinet a peccato; & propter hoc Lex volun-
tas est Lex amoris, distat animum cohibere. Unde sic: ille timor volun-
tatem peccandi non excludit, qui non cohibet animum sed manum;
neque facit ut voluntas a peccato recedat simpliciter. Atqui ex Angelico
sola sic se habet metus.

447 Resp. nostrum esse hunc D. Thomam locum, non enim negat S. Do-
ctor, timorem cohibere animum, sed negat cohibere sicut cohibetur per
caritatem, quae propria dos est, proprius & novae Legis character. Id
autem sponte confitetur. At negamus animum nullo vero seu a timore
cohiberi. Sic enim loquitur S. Doctor in 3. dist. 49. q. 1. 2. 3. *Me-*
tritas pona non tantum manum, sed etiam animum cohibet. Vide, ut
Quenello consentit Angelicus.

448 Objic. 2. Quod procedit a vitiosa cupiditate, vitiosum esse debet,
Atqui attritio eo ipso quo non procedit a caritate, procedit a vitiosa
cupiditate. Prob. min. quia inter utramque non datur medium, ut lu-
culenter docet Augustinus Enchir. cap. 117. his verbis: *Regnat carnalis*
cupiditas, ubi non est Dei caritas.

449 Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dist. nullum est inter utramque medium ra-
tione subiecti, C. ratione actus vel prout ex quo operatur homo, N. ita-
que nullum est medium cupiditatem inter & caritatem, ratione subiecti,
seu hominis; quia homo vel Dei amicus est per habitum caritatis, vel
inimicus per habitum vitiosae cupiditatis, ut in objecto textu docet Augu-
stinus, & ante Augustinum ratio. At nemo nisi haereticè aberrans deducere
hinc potest cum Quenello prop. 45. actum omnem qui a vera & stricto
dicta caritate non profuit, illico profluere a vitiosa cupiditate, & ideo
verum esse peccatum. 1. quia alioqui omnia, non infidelium modo, sed
& fidelium in statu peccati constitutorum opera, totidem forent pecca-
ta, ne exceptis quidem fidei & spem actibus, qui ex propriis harumque
virtutum motivis elicerentur. 2. Quia hanc Baji propositionem num. 4.
tota cum Pio V. proseripit Ecclesia: *In omnibus suis actibus peccator ser-*
vis dominantis cupiditati. 3. Quia non magis necessarium est ut cupiditas in
corde hominis regnans omnes ejus actiones corrumpat, quam necesse sit
ut caritas in iusti corde dominans, omnes ejusdem actus sanctificet.
Posterioris autem istud nedum necesse sit, error est in fide; cum certo
constet julum septies venialiter cadere. Ergo.

450 Inlt. ex S. Leone Sermon. 5. mensis septimum: *Duo amores sunt, ex quibus*
omnes procedunt voluntates, ita diversa qualitatibus, sicut dividuntur antonomias.
Rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est,
aut mundi. In dilectione autem mundi cuncta sunt nociva, prout ibidem ut

Sanctus Pontifex. Unde sic: Attritio, quaedam utriusque est hominis vol-
untas, seu quidam humanae voluntatis actus. Anqui iuxta S. Leonem,
actus omnis quis non est ab amore Dei, est ab amore mundi. Ergo
attritio est ab amore mundi. Ergo iterum caritatem inter & cupidita-
tem nullum est medium ratione actus.

451 Resp. 1. S. Leonem in objecto textu per amorem Dei non eam dumi-
taxat intelligere, qui sit stricto & proprie caritas, sed motum omnium,
quo pie in Deum ferimur. Addo, quod jam supra in pari casu non ex-
me, sed post graves Thomistas admittitur, propositionem ejus, si de ca-
ritate stricte sumpta intelligatur, non posse intelligi sensu metaphysice ge-
nerali, sed morali, qui ad hujusmodi assertiones sufficit, nisi praesertim
prorsus universalem requirat materiam. Primum patet; tum quia S. Leo ex
relato textu concludit, *inharamam ergo amorem boni*, quod spem vel con-
cupiscentiam amorem denorat; tum quia iuxta S. Doctorem Sermon. 7. de
Quadrag. Cap. 3. *Humanitas, quae propter ipsam naturam communione secun-*
do homini ab homine praebetur, laude sua fraudanda non est. Humanitas autem
illa cui sua debetur merces, cum propter ipsam naturam communione
praebetur, nequidem a caritate supernaturali, nedum a caritate stricto
sumpta profuit. Secundum non minus evidens est: si enim in eo
qui Dei amator est, volitio omnis ab amore Dei prodiret, & in eo
qui Dei amator est mundi, volitio omnis ab amore mundi; nec iustus venialiter
unquam delinquere; nec peccator boni quod usquam elicere posset:
nentrum autem catholice admitti potest. Hinc Card. Noailius in Pa-
storali contra Pseudo-Mythicos documento an. 1697. haec loquitur: *Il est*
vrai, comme l'a dit S. Augustin, que la cupidité regne toujours en la charité
ne regne pas; Mais il n'est pas vrai pour cela que tout ce qui ne vient pas
de la charité, vient de la cupidité. C'EST ERREUR est très-contraire aux
principes de S. Augustin: elle est condamnée par le Concile de Trente, & par
le Saint Siège, &c.

Neque vero mirum est Patrum dicta moralitatem sensu intelligi; cum
multa sacrae textus locutiones eorum tantum sensu contentae sint, immo nec alium
ferant. Sic propositiones istae: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. Nisi man-*
ducaverit carnem Filii hominis, &c. Omnis homo mendax. Non est homo qui
non peccet, &c. suas habent exceptiones. Prima in casu Martyrii etiam
infantium. Secunda in casu necessitatis. Tertia in B. Virgine, &c.

452 Resp. 2. neg. min. quatenus falso supponit vel attritionem sine omni
profus Dei & iustitiae amore etiam laetius sumpto concipitur vel eo ipso
quo concipitur sine vero & stricto dicto caritatis amore, concipi ex
amore mundi, seu vitiosa cupiditatis. Et vero attritio, cum contritio-
nis naturam participet, ut species participat naturam generis, sine certum
peccati odium, veramque ejus detestationem importat. Quis potest cre-
didit ex cupiditate, secunda peccati radice, exurgere detestationem
peccati; nisi qui credit in Beelzebub ejici demonia.

Confitemi, Quia ipsa haec adversariorum objectio in ipsos quoad cari-
tatem initialiter retorqueri potest. Quod ut fiat, suppono, amores duos de
quibus loquitur S. Leo, dubio procul esse amores istentios, & in corde
hominis predominantes: amor enim a quo omnes profluunt amores, utri-
que is est qui in corde potenter dominatur. Hoc autem praesupposito,
sic

fic argumentabor cum iis qui omnia peccatoris opera pro peccatis habent. Malum est quidquid profuit ab amore mundi, seu a vitiosa cupiditate. Atqui actus remissæ tantumque initialis caritatis a vitiosa cupiditate profuit. Omnes enim amores ab eo dimanant qui in ore dominatur. Atqui in corde illius qui Deum diligere incipit, vel incipere sibi videtur, indubie dominatur vitiosa cupiditas. Cum is, juxta aduersarios, non obstante tenui sua caritatis scintilla etiamnum adhaereat peccato. Ergo.

453 **Obijc. 4.** Si attritio ex solo timore bona sit, erit actus virtutis. Atqui non est: cum procedat ex amore proprio.

454 Respondent communiter Thomista, neg. maj. Nimirum, inquit, ut actio quædam bona sit, necesse non est, ut ab habitu bono, seu a virtute procedat; sed satis est ut ab auxilio Dei oriatur. Porro attritionem ex divino auxilio oriri probant quæ hæcenus dicta sunt. Ita cum Guillelmo Parisiensi Tract. de Penit. & Salmone in Cap. 8. Epist. ad Rom. censent Sylvius 2. 7. q. 19. a. 4. Concl. 2. Philippus a S. Trinitate, juxta quem timor servilis non est virtus simpliciter, sed quid minus virtute, ad instar contentio, quam non esse virtutem, docet D. Thomas 1. 2. q. 58. ar. 3. ad 2. & cum pluribus aliis. Galdus pag. 49. quem, si vacat, consulite, &c. alii vero, quos inter M. Grandin pag. 77. attritionem a Penitentia imperari volunt; a diversis autem vicibus pro motivorum diversitate elici. Questionem hæc fustiori calamo non prosequemur, quia nec jucundam, nec utilem, pauca hæc tamen referenda duximus, ne quis, quod jam incaute factum est, eos de attritione male opinari credat, qui eam virtutis alicujus actum esse negaverint.

455 Quod additur, attritionem procedere ab amore proprio, verum & falsum esse potest. Verum, si de amore illo intelligatur, quo pie & iuste in nos affecti, æterna quæ improbis imminet supplicia metuemus. Falsum, si de illo vitioso amore intelligatur, qui suum in se ipso finem ultimum constituit. Nodum enim id faciat qui timet, quin ideo timet, ut jure gratia ad caritatem & sapientiam assurgat. Rem solide, ut assuevit, explicat S. Thomas 2. 2. q. 19. ar. 6. Q. Dicendum, inquit, quod timor servilis ex amore sui causatur, quia est timor formæ, quæ est detrimens proprii boni. Amor autem sui tripliciter se potest habere ad caritatem. Uno quæ modo contrariatur caritati, secundum quod aliqui in amore proprio boni finem constituunt. Alio vero modo in caritate includitur, secundum quod homo se propter Deum & in Deo diligit. Tertio modo a caritate quidem distinguitur, sed caritati non contrariatur; puta, cum aliqui diligit se ipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non consistat finem. Ergo datur aliquis sui amor, aliquis & timor ex sui amore procedens, qui caritati nullatenus adversetur.

456 Quæres an attritio ut futuram, juxta nos, sic & præteritam peccandi voluntatem tollat.

Negant Van-Roi, Henricus a S. Ignatio, Havermans, & alii, quibus attritionem deprimeret cura est. Affirmant alii e contra cum Henno pag. 169. Hærent alii ancipites quam in partem se ferant; quia questio nihil perspicui offert animo. 1. Enim concepitur quidem voluntas peccandi, relative ad præsens vel ad futurum. Voluntatem autem peccandi præteritam vix, si vix tamen, intelligitur. 2. Quæro quid illa sit voluntas peccandi

præ-

præteritam; an superflua e peccato macula? an leonidatio quædam habitualis? an actualis ad præteritum peccatum affectus? Si primum e secundum, nihil suspendi est, sine utrum attritione sola tolli dicatur: quandoquidem neutrum sola initiali caritate tollatur juxta adversarios: immo nec per se cum caritate perfecta repugnet, in eorum opinione, qui caritatem pro ultima tantum ad justificationem dispositione habent. Si secundum, æstremus constanter eo sensu tolli ex attritione voluntatem peccandi præteritam. 1. Enim timor efficax gehennæ, etiam, quemadmodum initialis caritas juxta adversarios, per se solum nequeat cor reformare, debet saltem id omne ab actu abigere quod gehennæ induktivum foret: Talis autem foret actualis ad præteritum peccatum affectus. 2. In eo qui peccatum commissum deserit ex metu gehennæ, nihil remanet, unde dici possit velle peccare. Quidquid enim remanet, est ipsa macula, vel habitus peccati: inde autem homo non denominatur volens peccare. Alioqui, ut dictum est, diceretur etiam peccare velle, qui caritatem habet parum intentam, quod negant adversarii. Quod si dixerint in hujusmodi homine remanere actualem quendam ad præteritum culpam affectum: Dicam ego cum qui semel furatus est, continuo furari affectu; etiam ex inhorum metu intum deservetur, jamque ex eodem metu ablata restituere. Id autem quis, vel somnando, cogitavit? hæcenus citatus Theologus.

457 Dices: attritio, per nos, tollere debet id omne mod gehennam inducit. Atqui macula & habitus peccati gehennam dubio procul inducunt.

458 Resp. dist. debet tollere secundum suas vires, & dispositive. C. debet tollere formaliter. N. attritio in intentione Spiritus Sancti quasi primus est ad conversionem peccatoris gradus. Non deest autem ut qui vix primum se dat, statim terminum attingat: idque ut & alii admittere debent caritatis initialis defensores.

459 Sed quidni, inquit, pari jure dicatur, attritionem dispositive quidem tollere actualem peccandi affectum, sed non formaliter, utpote tanto efficaci imparem?

Quidni, ais? 1. quia in eo systemate agens ex metu, intus & animo peccabit; prohibetque magis fiet peccator: quod Lutheranus est. 2. Quia idem agens ex metu, ager ex cupiditate, quatenus non agit ex caritate: quod Augustinianum est. 3. Quia idem agens ex metu, Deum non repræsentat sibi, nisi ut iudicem feris, id est, tamquam Dominum durum & intractabilem: quod Quenellianum est. 4. Quia de timore, magna & efficaci Dei gratia, idem quoad effectum opinari licebit, quod de naturali metus quod amplius est.

Et hæc in speciem subtiliora, in rei veritate breviora, de timoræ præcipui eiusdem actus honestate sufficiant. Nescient sane, quibus hæc nimia videbuntur, quam potenter catholicum istud dogma hodiernum impugnetur.

SECTIO SECUNDA.

An Attritio sola sufficiat in Sacramento Penitentia.

ET hæc illa tandem est famosa disceptatio, quæ tot omnimodæ mole reperit volumina; tot male sonantibus dictis Libros Theologorum opple

opplevit: tot in utriusque partis excessus accivit Sedis Apostolicæ fulmina; tot in materiam de se caliginosam nubes sparsit, spargendo lumen, ut præ fulgore nihil videas. Hanc ut saltem clara methodo pertractemus, videndum 1. an aliquo, præsertim Tridentinæ Synodi, Decreto constet, attritionem esse solo gehennæ metu conceptam; ad reconciliationem satis esse in Poenitentia Sacramento; 2. ammon sufficientiam hæc alimide constet; 3. an præctice secuta sit opinio, quæ attritionem cognita qua tali contenta est; 4. quò tandem adminiculo attritionem suscipi necesse sit, si per se solam proxima ad hominis justificationem dispositio esse non possit.

PUNCTUM PRIMUM.

An definitum Tridentinum Attritionem solam sufficere cum Sacramento.

ASSERERE non pauci: negant hodie multo plures cum Launoj in Opere cui titulus: *De mente Concilii Tridentini circa contritionem & attritionem*, Parisiis edito an. 1673. Sic cum illis **CONCLUSIO**, Tridentinum nullibi definit attritionem sufficere in Sacramento Poenitentia.

460 **Prob. 1.** ex Card. Pallavicino Lib. 4. *Histor. Trid. Cap. 10.* ubi subinlicat semper a Concilio cautum esse, ne quid præjudicium inferret liberis Scholæ opinionibus. Nec enim, inquit, collecta fuerat Synodus ad decidendam opinionem, sed ad errantes rescindendos. Atqui Synodus, definiendo attritionis sufficientiam, puram putam Scholæ opinionem pari ad minimum hinc & inde contententium numero agitaram genuissit. Ergo.

461 **Prob. 2.** ex eodem Cardinali qui pressus nostram in rem hæc scribit Lib. 12. Cap. 10. *Quantum ex Actis concilii, Theologorum verum erat ut hæreticorum error damnaretur, tamquam inhomologum improbanium contra timorem; non item ut ferrent sententiam de scholastica questione, an insufficientis timor, non solum abique anima contritione perfecta (de quo controversia vix fuerat, sicut patet) sed etiam absque eo quod ullus excusetur amor imperfectus, sufficere ad peccatorum remissionem. In Patrum conventu id pauci attingunt. Aliquod dumtaxat vestigium comperio opinionis negantis necessitatem amoris in illi que Granatensi disputavit. At vero Joannes Kemillanus, Hispaniensis Tuletanus Antistes extremam oppositæ sententiæ tenuit; hoc est, opus esse contritione perfecta. Ex his præter superius quod huc redit argumentum, sic disputo: Si præsentem item dirimere voluissent Patres, eam dubio procul in prævis consultationibus pro more suo ventilassent. Atqui nullam discussionis hujus, quæ ob summam materiam difficultatem summa esse debebat, extat monumentum, seu in Actis Concilii, quæ sedulo perlegerat Pallavicinus; seu in scriptoribus qui Concilio suppares fuerunt; vixque una circa istud caput in utramque partem excidit vox, seu Granatensis, seu Tuderano Episcopo. Ergo.*

462 **Prob. 3.** si que a Feid. Patribus prodierit ea de re definitio, sunt, non secus ac ceteris indubie adhaeserunt Theologi, seu potissimum qui Concilio interfuerant, seu qui eidem coevi aut prope coevi vixerunt. Atqui ex his nec pauci, nec infime nota, attritionem us justificando per

se imparem explosores ceteri vero nulla esse censura tunc temporis asserere. Sic 7. Didacus Lainez, alter post S. Ignatium Societatis Prepositus, & Pontificis in Concilio Theologus, teste Pallavicino ubi statim dicit, Sacramento esse necessaria, Poenitentiam, timorem, dilectionem, contritionem, absolutionem. Sic 2. Claudius Jayus, qui eisdem sane ad Poenitentiam exegisset dispositiones, quas ad Baptismum, ad hunc dilectionem prærequirit; cum enim, ut scribit Pallavicinus, *sess. 6. Cap. 6. ubi dicitur de dispositionibus ad Baptismum necessariis, per tenorem Decreti prius dicti. l. 2. c. 2. nulli fuerit dilectionis motus, Saluator Alexppus Archiepiscopus Tarricitanus, Claudius Jayus Societatis Jesu, Hispaniarum Provincialis Adjutor, & Pius Franciscanorum Praeses ammonerent, ut aliqui caritatis alius inferretur. Sic 3. Salmcron, qui & ipse interfuit Tridentino, Tom. 3. Tract. 23. de Cantico Zachariz: Non innotuit, ait, eos ipsam iustificat volentem. Item docuere Canisius in Catechitino, Edmundus Angerius, vic Apostolicus in Opere suo de Poenitentia, Cardin. Toletus Lib. 3. de instr. Sacerd. Cap. 4. num. 8. edit. Romæ, Antwerpæ & Coloniae, ann. 1599. 1600. & 1601. (alias enim ediciones postmodum turpiter adulteratas esse, nemo eruditus ignorat) ac præ ceteris Cardin. Pallavicinus in Epist. ad Pastores Gand. ubi hæc loquitur: *Equidem in hac questione super qua nos compellari vobis placuit, in ad gratiam justificationis, usquequandam in Sacramento Poenitentia, aliquis actus caritatis erga Deum, non quidem perfectum, sed imperfectum & per se ad justificationem insufficientem, sit necessarius: assumam sententia semper alios, eoque in Academia Romana s. 7. publice docui; adeoque in quodam tractatu a me doctrina de Poenitentia divortio, expi evulgati. Quam opinionem aliqui ex eadem Societate Preceptorum simpliciter tenui, & ante, & post me, &c. plures extra Societatem qui insplum a Tridentinis temporibus scelerint, dabit Launojus in Opere præcitato, part. 2. Cap. 2. & seq.**

Nec minus constat Theologos, qui attritionem servilem tantum fuit, nullam his qui aliter sentirent, notam inussisse. Hos inter ceteros primas tenent Andreas Vega & Domin. Soto, uterque Concilii Theologus. Uterque porro eodem eam reprobarere opinionem, quæ in attritione, ut in Sacramento prolic, aliquid caritatis initium requirit: ne eam quidem censura notari voluit, quæ perfectam requirit in eodem Sacramento caritatem. Ad Vegam Lib. 12. Comment. in Concil. Cap. 23. & Sotum in 4. Sent. dist. 22. q. 2. art. 1. aut saltem Launojam ibid. Cap. 1. pag. 77. & seq.

463 **Prob. 4.** si attritionis pura insufficientia in Tridentino definita fuerit, nulli sane notior esse potuit d. sumio hæc, quam Sedis Apostolicæ. Atque Apostolica Sedes & definitioem hæc ignorat: & qui eam supponendo, attritionis impugnantioribus nigram theta mutant, anathematice præcillit.

Primum patet ex Concilio Romano an. 1714. ubi sic & admodum temperanter legitur in Appendice, ejusdem Concilii jussu edita, pag. 404. edit. Benzell. *Il sentimento oggi commune è, che il dolore, o contrizione perfetta è buona, ma non necessaria per la confessione; bastando il dolore imperfecto, cioè il attritione, è pura, è il più quella che è congiunta con*

quidam principio di amor benevolens verso Dio: IL CHERIMANE SINORA INDECISO DALLA SANTA SEDE. Id est: Communiti hodie est sententia, bonam esse in confessione, non tamen necessariam contritionem perfectam; quoadquidem sufficit attritio, seu puritas, seu ad summum sancta cum aliquo benevolenti erga Deum animi principio: QUOD HACTENUS MANET A SANTA SEDE INDECISUM.

Secundum liquet ex celebri Decreto Alexandri VII. dato die quinta Maii an. 1667. quod quia multi sit in fragosa hac questione momenta, totum extendere libet. Sic illud: Sanctissimus D. N. Alexander Papa VII. cum accepit non sine gravi animi dolore Scholasticos quosdam attriti, nec absque Filialium scandalis inter se contendere, an illa attritio, qua concipitur ex metu gehennae exclusionem voluntatem peccandi cum spe veniae, ad impetrandam gratiam in Sacramento Poenitentiae requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei; affectionibus quibusdam, negotiis aliis, & invicem adversam sententiam castrantibus. N. Sanctitas sua eumque capienti pacis conciliam inter Fideles servandi, omninoque scissura fontem extinguere, aulicus vobis Ets. ac RR. DD. Cardinalibus adversus hereticam pravitatem Generalium Inquisitionum, necnon Dom. Confessorum, & Quodammodo sacrae Congregationis, hoc praefati Decreto in virtute sanctae obedientiae, & sub poena excommunicationis, nisi hanc sententiam hinc sanctae Sedis rescripta alioquin pariter eisdem S. Sedis arbitrio taxandis, praecipit eandem & sequens Fidelibus, quocumque gradu ac dignitate, etiam Episcopalis, & majori, immo & Cardinalibus fulgentibus, ut si deinceps de materia attritionis praefata scribent, vel libros aut scripturas edent, vel doceant, vel predicant, vel alio quovis modo Poenitentiae, aut Scholasticis, ceterisque erudiant, non audeant alicui Theologicae censurae, alienius, de invidia aut contumelia nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliquam dilectionis Dei in praefata attritione ex gehennae metu concepta, quae hodie inter Scholasticos communis videtur, sive afferentem dicte dilectionis necessitatem, donec ab hac sancta Sede fuerit aliquid hoc in re definitum. Ubi haud extra rem merere observasse: attritionis formidolosa sententiam ex Alexandri VII. tempore fuisse communitam; quia tunc foret tam numerosa Calvinistarum laxorum cohors, ut fere tuac nihil non possibile haberetur; penaeque laxari audirent, qui minus tuto tutius in Sacramento praeterendum esse censerent.

464. Prob. 5. auctoritate Cleri Gallicani, qui in generalibus an. 1700. Communitis propositionem hanc: Concilium Tridentinum adeo expresso statuit, attritionem qua non vivificat animam, quaeque supponit esse sine amore Dei, sufficere ad absolutionem, ut atheniensis promanaverit adversus negantem; reprobatum ut falsam, temerariam, Concilii Tridentini contrariam, & inducentem in errorem.

465. Preterant centum & duo Parisiensis Scholae Magistri, qui in causa Episcopi Pontificalis, nonnullas propositiones, quibus asserta ab eodem Praeulato attritionis servilis insufficiens, ut Tridentino adversa redarguebatur, tamquam falsas, temerarias, scandalosas, Synodo Tridentina inimicas, & in praeiudicium condemnaverunt 12. Februar. anno 1698.

466. Prob. 6. Non desinit Tridentina Synodus id quod definire non potuit. Atqui attritionis eam Sacramento sufficientiam definire non potuit, Non

Non enim desinit Concilia nisi id quod in Scriptura vel Traditione deprehendunt. At quod sufficit attritio nec ex Scriptura constat, nec ex Traditione. Unde adversarii varios quidem congruent textus, qui timoris honestatem & supernaturalitatem probent; ne unum autem qui eam ad reconciliandum eam Deo peccatorem facit esse subinducit. Recurrunt illi quidem cum Pintherello ad veteres Theologos: vetum & ex hac parte tam splendide vapularunt, ut nulla inde spes salutis asilugest. Ceterum in hac postrema probatione humanum loquor. Absit enim ut Ecclesiae sagacitatem ex tenuitate aienta dimittat, vel purem ab ea non videri posse, quod privati oculis aienta fugiat.

Objic. 1. Tridentinum sess. 14. Cap. 4. haec loquitur: Quomodo attritio⁴⁶⁷ sine Sacramento Poenitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eam ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiae impetrandam disponit. Unde sic loquitur eo loci Tridentinum de attritione mere servili. Atqui docet idem Concilium attritionem hanc in Sacramento sufficere. Major & minor una lecte probande veniunt, quo facilis peccatiatur tota difficultas. Unde

Prob. 1a. Quia vel loquitur Concilium de attritione pure servili, vel (uti voluit Lupus & Barvaguus, qui tamen aliquando sententiam mutavit, Ethicae amoris, &c.) loquitur de attritione, qua aliquem caritatis initialis actum includat. Atqui non loquitur Concilium de attritione qua aliquod amoris Dei propter se initium includat. 1. Quia Concilium mens est ut probet contra Lutherum certam esse attritionis speciem, que sit ab impulsu Spiritus sancti, eam omnium qua peccandi voluntatem excludit. Atqui id pessime probasset, si de attritione non sola, sed caritati necessario conjuncta sermonem fecisset. Quis enim locutionis humane sensus? Attritio donum est Dei, si actus caritatis peccandi voluntatem excludat. 2. Si Concilium de ea tantum attritione differat, quam caritati supponat conjunctam, cur conditionate dixit: si voluntatem peccandi excludat? An sacra Synodo dubium erat, non peccandi voluntatem semper excludere caritatem? Sed de his haec supra pag. 419. Unde

Prob. 2a. Concilium docet eam de qua loquitur attritionem ad gratiam⁴⁶⁸ in Sacramento disponere. Atqui verbum disponere, non nisi de proxima, adeoque de sufficienti dispositione intelligi potest. Prob. 3a. Quia verbum illud eundem in posteriori Decreto sensum habere debet, eum in priori. Atqui in priori intelligebatur de proxima & sufficienti dispositione, ut liquet ex reatu Pallavicini. 2. Quia Concilium certam vim tribuit attritioni in Sacramento, qua omnino caret extra Sacramentum: Atqui extra Sacramentum remota est ad gratiam dispositio. Ergo in Sacramento proxima est & sufficienti dispositio. 3. Quia qui dicit tunciam hanc levitorem hie malis tempore non sufficere, statim intelligitur dicere, eam satis esse activo. Ergo a pari. 4. Quia si esse debet in hypothesei postra sensus Concilii, quo vix ineptior quisquam fingi possit: Et quomodo attritio extra Sacramentum per se ad justificationem perducere nequeat; tamen in Sacramento per se ad eam non perducit.

Resp. ad 1. & 2. nec. min. Non enim supponi potest Synodum aliud locutionem fuisse, aliud loqui voluisse. Atqui Synodus verbo dispositio conlocuta uti est, ne deinceps attritionem in Sacramento sufficere. Prob.

min. testimonio Scriptoris, qui omnium maxime acta & mentem Concilii affecit; Pallavicini nimirum: sic ille Lib. 12. Cap. 10. n. 25. *Preslo erat Decretum a nonnullis auctoratum in hæc verba: Illam contritionem, quam Theologi attritionem vocant, quod imperfecta sit, & solum vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel gehennæ & pœnarum metu, qui servilis timor dicitur, concipiatur, si voluntatem peccandi excludat, & dolorem qualemcumque de commissis delictis exprimat, statuit sancta Synodus & declarat, non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem (ut quidam blasphemare non veretur) verum etiam sufficere ad Sacramenti hujus constitutionem, & donum Dei esse, & Spiritus sancti impellum verissimum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo Pœnitens adjuvatus (cum sine aliquo dilectionis in Deum motu vix esse queat) viam sibi ad iustitiam muniat, & per eam ad Dei gratiam facilius impetrandam, disponitur. Cum autem mansisset Johannes Emilianus Tridentini Præsul, qui stabat pro contritionis perfectæ necessitate, falso dicit huiusmodi dolorem sine amore vix unquam concipi posse: quod autem hæc attritio satis ad Sacramentum constituendo, ita ut homini attrito delentur peccata etiam supervenientium absolutionis, variare sententiam; atque adeo id esse tollendam; Decretum sicut nunc erat, reformatum est. Sane non definitivè Concilium id quod solemniter declaravit se desinere nolle. Atqui declaravit Concilium se desinere nolle sufficientiam attritionis; dum ex priori Decreto expunxit vocem *sufficere*, quia circa sufficientiam hanc variabant Theologorum sententia. Ergo.*

Consim. Ideo in priori Decreto stantibus Theologi attritionem in Sacramento sufficere, quia existimabant dolorem ex gehennæ metu vix sine amore esse posse, quod falsum esse monuit Emilianus. Ergo ideo tantum attritionem sufficere iudicabant, quia amoris aliquid involveret: quod attritionarie opinionis jugulum directè petir. Ergo iterum statim ut suppolluerunt cum Emiliano, attritionem sine amore concipi posse, iudicare debuerunt eam in Sacramento non sufficere. Jam vero non declarantur sufficientes id quod insufficientes iudicabant.

Ad 1. part. argumenti tertii neg. maj. In priori enim Decreto vox *disponere* ex adiunctis determinabatur ad significationem dispositionis proxime: nimirum attritio ibid. dicebatur *sufficere ad constitutionem huius Sacramenti*: quod autem ad Sacramenti constitutionem sufficit, proxima est ad ipsum dispositio. Præterea Compilatores prioris Decreti, cum suppollerent attritionem sine amore Dei non esse, claris indicabant eam sufficere in Sacramento. Cum vero eam a caritate separari posse audierunt, jam nec illius sufficientiam credere debuerunt, nec censeri eandem docere. Sublato enim docendi fundamento, tolli debet id quod ante docebatur.

Ad 2. part. neg. iterum maj. Neque enim, ut constanter & male supponunt adversarii, Tridentini Patres attritionem extra Sacramentum comparant vel opponunt attritioni intra Sacramentum; nec proinde eadem in Sacramento assignant vim quæ careat extra Sacramentum, id est, vim dispositionis proxime. 1. Quia non faciunt Patres id, quod ne facerent, Decretum suum reformari voluerunt. 2. Quia aliqui ore rotundo docere de-

debissent, attritionem, nisi, contritionis perfectæ instar, hominem ad iustitiam per se deducere non possit extra Sacramentum, eum tamen ad iustitiam per se deducere in Sacramento. Spectat ergo sacra Synodus attritionem ut in se est, non vero quatenus in Sacramento aut extra Sacramentum; de ea autem sic spectata affirmat, quod licet per se ad iustitiam peccatorem perducere nequeat, eum tamen ad gratiam in Pœnitentiæ Sacramento, ubi solum iustitia peccatoribus vulgo confori solet, impetrandam disponit. Atque hic eorum ostendendum a sancta Synodo non dicit, quod attritio in Sacramento ad impetrandam Dei gratiam disponat; sic enim de attritione in Sacramento spectata loqui videtur; sed tantum quod attritio ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam disponit, quæ duo longe discrepant. Id ergo sibi tantum Synodus voluit, quod licet attritio per se non possit reconciliare hominem extra Sacramentum, ut contritio perfectæ, non sit tamen inutilis & mala, ut Lutherus pronuntiabat, sed peccatorem disponat ad gratiam in Sacramento postea obtinendam. Ita Vitalius & qui cum exierit Gallus.

Cur ergo, inquit, Concilium mentionem fecit Sacramenti? Sic enim 471 *Auctor dixit: Eum tamen ad gratiam disponit.*

Resp. cum istlem, comitti quidem potuisse Sacramenti mentionem; factam tamen, tum quia tunc de Sacramento & de dispositionibus quæ ad conversionem conducunt, ageretur, tum quia reconciliatio peccatoris in Sacramento fieri consuevit. Proinde unum & idem moraliter sonavit: *Ad gratiam Dei disponere, & disponere ad gratiam Dei in Sacramento impetrandam*; quia extra eorum perfectæ contritionis casum gratia non nisi in Sacramento impetratur.

Ad 3. part. neg. confes. Ideo enim velle quæ hiemali tempore incongrua dicitur, æstivo sufficere intelligitur, quia ita fert communis usus, nec ulla obliunt circumstantiæ. Aliud enim intelligi posset, si diceris, hæc, quam per hiemem inducere non licet tunicam, disposituram ad vestiendum æstate. At vero non fert communis usus ut quod simpliciter disponere dicitur ad gratiam, ad eam sufficere concipiatur; præsertim cum substantum est sufficientiæ vocabulum, ne id experimetur.

Atque ex his patet, quam distet Tridentini sensus a ridiculo sensu de quo supra in objectione. Is enim reapse est: Esti attritio per se hominem extra Sacramentum, uti contritio perfectæ, reconciliare non possit: utilis tamen & bona est, cum eum disponat ad reconciliationem Sacramenti ope aliquando recipiendam. Hic anem, quid quæso negatorii.

Inl. 1. Concilium attritioni in Sacramento tribuit, quod statim tribuitur contritioni extra Sacramentum. Atque ex Concilio contritio extra Sacramentum ultima est ad iustificationem dispositio. Ergo & attritio in Sacramento. Ergo rursum Concilium attritionem extra Sacramentum opponit attritioni in Sacramento.

Resp. neg. maj. Tota enim comparatio quam contritionem inter & attritionem instituit Patres, in eo hæc quod contritio extra Sacramentum hominem Deo reconciliat; attritio autem id præstare non possit, sed tantum disponat ad gratiam in Sacramento recipiendam. Certe in toto Cap. 4. Sess. 14. ne una quidem est vox, unde colligi possit attritionem eodem modo operari in Sacramento, quo contritio extra Sacramentum.

Unde Patrum scopus is inueniuntur, ut attritionis seruilis honestatem vindicarent, non autem ut aliterent sufficientiam eius, idque, uti citato loco notat Pallavicinus, liquet exemplo Niniuitarum quo Patres utuntur. Certum enim est eo tempore, quo Poenitentia Sacramentum non ex-
474 tabat, eam formidolosam Poenitentiam minus suscepisse per se ad peccatum delendum, sed vim tantum habuisse ad impediendum notam gratiam, cuius spe adhaerere caritatis officium, quam omnes necessarium fuisse fatentur aut uocem Legem ad iustitiam recipiendam.

Inl. 2. Tridentinum sic intelligi necessario debet, 1. ut errorem Lutheri proferbat; 2. ut determinet quae sit materia Sacramenti Poenitentiae. Atque neutrum praestare potuit, nisi definiendo attritionem in Sacramento sufficere. Primum patet. Arguebat enim Catholicos Lutherus eo quod attritionem meram ad gratiam in Sacramento recipiendam proximae dis-
475 ponere aliterent. Ergo ut eum reuincerent Patres, definire debuerunt verissimum esse id quod ille reprehendebat. Secundum aequo conitit. Vel enim Concilium in Sacramento materiam assignat contritionem, vel attritionem. Non primum, ut fatentur omnes, ergo aut secundum assignat, aut nullum profert. Hoc autem postremum dici nequit. Alioquin Concilium defuisset promissio, quae in Proemio scilicet. 14. spondet existentiam & plenitudinem eorum quae ad Poenitentiam pertinent definitionem.

Resp. ad 1. neg. min. & ad 1. 2. dico Lutheri errorem proferri debuisse, & re ipsa proferri fuisse, absque eo quod definiret attritionem sufficere in Sacramento. Nimirum plura Catholicis obiebat Lutherus, quaedam Catholicis omnibus communia, puta quod timorem gehennae bonum & salutarem esse docerent; quaedam a quibusdam tantum Catholicis bene vel male admittis, puta quod timor cum Sacramento sufficeret ad justificationem; immo, ut volebant nonnulli, etiam mera naturalis, saltem si supernaturalis altimaretur. Primum proferripit sacra Synodus. At secundum licet reprehensum a Lutheri non magis approbare debuit, quam tertium; quia si tertium hoc, quo statuitur naturalis motus sufficientia, fidei dissentire repugnat; secundum, quo statuitur motus supernaturalis sufficientia in Sacramento, cum tota retro antiquitate & stabilitatis passim ab iplo Concilio principis non admodum coheret.

Ad 2. 2. dico 1. necessum non fuisse ut Concilium in specie atomade-
476 terminaret quae sit essentialis Poenitentiae materia, sicut necesse non fuit ut determinaret quae sit essentialis materia, siue Confirmationis, an chrysmi, an manuum impositio, an utrumque simul; siue Presbyteratus, an impositio manuum, an instrumentorum contactus. Sic haud etiam determinauit an Sacerdos sit Matrimonii Minister, necne.

Dico 2. seu attritio seruilis sufficit in Sacramento, seu non sufficit, non ideo determinatam esse eisdem Sacramenti materiam; cum ne hodie quidem certum sit tres Poenitentiae actus esse materiam Poenitentiae; quandoquidem id Secuti omnes & palam & catholice negent.

Dico 3. Concilium, iuxta Thomam, contritionem assignasse pro materia, eiusdem vero motum non assignasse: unde promissis suis stetit; quia id omne definit quod & in actis Catholicorum opinionibus definiere potuit; & contra diuersorum, qui tunc grassabantur, errorem nullitudinem definire debuit. Et vero sacra Synodus iuxta eum reliquit aut

conferri oporteat circumstantias intra eandem speciem aggravantes, an formali non peccandi proposito opus sit, &c.

Inl. 3. Tridentinum his verbis caput concludit: Quomodo 477
falso quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quos tradiderint Sacramentum Poenitentiae absque bono motu suscipiendum gratiam conferre; quod monitus Ecclesiae Dei docuit & seculi. Unde sic cum Gonet & Martino argumentari licet. Tridentina secundum his verbis approbat. immo & supponit illi tuebantur opinionem de sufficientia attritionis formidolosae. Ergo approbat & supponit Concilium sufficientiam attritionis formidolosae. Major & minor eodem argumento probantur.

Concilium probat, Sacramentum non recipi sine bono suscipiendum motu, quia attritio cum qua recipitur, nisi ipsa est sine bono motu. Atqui probatio haec nulla foret, vel admodum distorta, nisi Concilium supponeret, attritionem per se solam sufficere in Sacramento. Certe, aut post Anselmum Gonetis disp. 7. n. 44. si ista attritionem requireretur contritio ad gratiam in Sacramento Poenitentiae obtinendam, uelle non erat quod Concilium probaret attritionem esse actum bonum, ut uide inferret Sacramentum Poenitentiae non conferre gratiam sine bono motu suscipiendi & sufficit enim ad hoc inferendum, quod contritio perfecta sit actus boni, postea quod Sacramentum Poenitentiae non possit sine illa gratiam conferre.

Resp. ad 1. neg. maj. Namque Concilium remouet quidem ab Attritione 478
calumniam Lutheri eos generatim incitantis, quod Poenitentiae Sacramentum sine bono animi motu conferri decerneret; & quia profecto impietate procul distant, qui tuebant sufficientiam attritionis seruilis & cum hanc Spiritus sancti impulsu esse constantem adhaeraverint, qui Ecclesiae Catholicae doctrinam assecuri sunt. At non ideo doctrinam hanc in se sumptam probat; cum nulli Scholae praedudium inferre uoluerit; quod tamen & multum fecisset, si noyam hanc unius partis opinionem, suam fecisset approbando.

Ad 2. neg. min. legitima enim & naturalis est Tridentini ratiocinatio, huiusque paucis concluditur. Theologi Catholici, qui minimum in Sacramento requirunt, & ideo sola contenti sunt attritionem, eandem supernaturalis & Spiritus domini esse contendunt. Ergo uon nisi per calumniam dici possit, eos docere quod Poenitentiae Sacramentum sine bono suscipiendum motu conferatur. Quapropter necessum erat ut Tridentinum probaret attritionem esse actum bonum, non modo quia ad falsae & haereticae negabat Lutherus, sed etiam quia ostendendum erat, eos etiam & Catholicos, qui solius attritionis sufficientiam admebant, non ideo admississe, quod Poenitentia sine bono & supernaturali Poenitentiae actu gratiam conferret.

Inl. 4. Si sacra Synodus non tenuisset attritionem solam sufficere, sed 479
necessarium esse initium aliquod dilectionis, uocem deinde non expunxisset a priori Decreto. Atqui uocem illam expunxit, ut ex relato Pallavicini textu constat. Ergo attritionem sufficere iudicauit.

Resp. 5. neg. maj. quatenus innuit Tridentinum ita non declarasse sufficientiam attritionis, ut amoris necessitatem declarauerit. Id utique non dicimus, per ualidam Synodum suas uoces ita temporasse, ut nec amoris necessitatem, nec attritionis sufficientiam expressim stabiliret.

Fatemur tamen ex principiis ejus multo magis subverti quam astrui sufficientiam attritionis: Quod infra.

481 Resp. 2. dist. min. Vocem dilectionis expunxit, ut declararet dilectionem non semper aut fere semper conjunctam esse cum attritione ex metu gehennae concepta, prout ferebat prius Decretum his verbis, *Quia sine aliquo dilectionis in Deum motu esse non possit*, C. ut statueret attritionem sufficere, non vero requiri amorem, N. Solutio liquet ex Pallavicini textu.

482 Atque hinc patet quam falso dicant Attritionarii, rejectam non fuisse a Tridentino nudam hanc assertionem: *Attritio ex metu servilis sufficit in Sacramento*, sed causalem hanc: *Attritio sufficit, quia sine aliquo dilectionis motu esse non potest*.

Siquidem rejecta fuit inseparabilitas, aut vix inseparabilitas amoris ab attritione, tanquam falso asserat: Rejecta vero fuit attritio ipsius sufficientia, quia circa questionem hanc variabant Auctorem sententiam. Ergo factum facit, qui sufficientiam attritionis a Concilio definitam esse existimant. Et vero Decretum prius reformatum est ad instantiam Amilianam. An ergo perfidit ille ut supprimeatur amoris necessitas, pro qua pugnabat ipse cum Didaco Lainez, Jacobo Ferrasio & aliis?

483 Obj. 7. praecipua Conclusio nostrae ratio petitur ex Historia Pallavicini, quatenus is scribit Decretum prius editum ad instantiam Amilianam Tuderani Antistitis reformatum fuisse. Atqui Pallavicini Historia nullam hac in parte fidem meretur; seu decipere voluerit, ut suam de insufficienti attritione opinionem adjuvaret; seu, quod malim, deceptus fuerit ex Actis, quae dum ad ipsum ex Archivio Apostolico deferbantur, in media communicatione eius, fraudem passa sint.

Prob. min. Ea Historia nihil meretur fidei, quae exhiberet multa de contritione & attritione in Concilio differentes Episcopos, qui Concilio non interfuerunt, nec forte ulquam in rerum natura existerent. Atqui talis est Historia Pallavicini. Nimirum si audiat Historiographus ille, missa in Concilio preclare locuti sunt de presenti materia Balthasar Eredia, Calaritanus Archiepiscopus & Joannes Amilianus, Tuderanus Antistes. Uterque porro vel absuit a Concilio, vel forte nusquam fuit. Scilicet enim Concilii tempore Calaritanam Sedem tenebat, non quipiam Eredia, sed Antonius Parrages de Castilegio Hispanus; prout ex ipso Praefulum Catalogo liquet. Cum ergo eadem Sedes a duobus simul teneri non poterit, constat Erediam nihil aliud esse quam fictum hominem. Atqui idem de Amiliano constat, Nimirum, ait R. D. Augustinus Michel, Canonicus Regularis, S. T. & J. V. Doctor, in *disputatione Theologica* adversus Lambertum Le Drou Porphyriensem Episcopum, *conquisitore successore septuaginta exemplaria diversae impressionis Concilii Tridentini, quorum quolibet exhibebat interquam catalogum Episcoporum, qui Tridentino interfuerant, sed nullum ex omnibus habebat inscripta nomina Balthasaris Erediae Arch. Calaritanum, aut Joannis Amilianum Episcopi Tuderani: Scripsi insuper ad Alman Vrbem, a qua tale Rescriptum obtinui: Nomen J. Amilianum Episcopi Tuderani non reperitur in antiquissima Concilii Trid. editione an. 1563, neque in Tomo 35. Conciliorum editionis Parisinae an. 1644. neque in editione Romana, sub an. 1615, facta a Barthol. Zoneto, Sec. Ergo.*

Resp.

Resp. ad 1. 2. & 3. neg. min. Vix certe sine Romacho audiri possit, 484 Pallavicini Historiam ex intimis Archivii Apostolici scriptis, ab ipse quo suppeditavit Alexander VII. monumentis adornatam, atque Orbis Catholici suffragis insignem, in uno capite, proinde in ceteris omnibus, falsi suspitionem incurtere.

Nec Michelium juvat argumenta quae petit ille ex variis Tridentini Indicibus, 1. quia indices illi a privatiis hominibus, non autem Apostolicae Sedis iussu editi, non modo Abbates, Regularium Generales, Theologos, & absentium Procuratores plurimos praetermittunt, sed Episcopos centum & eo plus, ut constat ex Catalogis longe accuratioribus, quos in Romana sua Concilii Trid. editione passim juris fecit an. 1673, Abbas Michael Jostinianus, 2. Quia in Indicibus ab eodem Abbate editis occurrunt & Joan. Amilianus Episcopus Tuderanus 1. Junii 1547. Deinde Episcopus Legationis die Julii 28. 1564. Praesul Datus, magni Eivernoyensis, lato functus an. 1575. & pluries Balthasar de Eredia Sardin, Oidium Praedicatorum, Episcopus primum de Bossanensi, deinde die 21. Augusti an. 1548. Calaritanus Archiepiscopus, cui, dum ad Concilium rediret, Genus demortuo incescit die 4. Novemb. 1558. Antonius Parrages, antea Tregessinus Episcopus, & inter Archiepiscopos Pauli IV. quia tunc relictus: unde solvitur quae tot Michelio scrupulos ciebat, gemini simul in eadem Sede Archiepiscopi difficultas, 3. Quia idem docet attestatio eam in rem e Calari ad Porphyriensem Episcopum missa ab Ignatio Mazzones, ejuldem Sedis Vicario generali, quaeque fidem facit in calce officii ejuldem Balthasaris, quae asserunt in *Actis Archiepiscopali*, haec esse verba ad verbum legit D. Fr. Balthasar de Eredia Hispanus Episcopus Bossanensi translatus ad Sedem Calaritanam in Concilio Trid. an. 1548, ubique interfuit usque ad 1552. ad suam Ecclesiam reversus, indeque Romanam adiens obiit Genus 26. Mart. anni 1558. 4. Denum quia Dominicus Rivera Archiviarius Apostolice Moles Adrianae Praefectus, inspectus iussu Clementis XI. Actis Tridentini Concilii, Balthasaris de Eredia, & Amilianum Tuderani nomina reperit in *Syllabus sub Julio II. celebrati, signatus in quarta, quae in ordinis sessionum ejuldem Concilii est decimaquarta*. Ergo constat sua Historia Tridentinae veritas.

Saltem, loquens, potuit Pallavicinus, ut humanum est, historica multa quae in Actis legerat, reticere, ne attritionis purae vindictibus arma ministraret adversum se amoris initialis defensionem.

Verum absit ut misera luxu artificia, homine aedice probitate indigna, viro pio, docto, de Ecclesia insigniter merito, ab ea tandem purpureis honoribus donato, gratis & tenere assingantur. Veritate cognite obniti, quaedam esse species peccati in Spiritum sanctum: istud autem, quod vix de perditio quopiam suspicari licebit, an de intrata famae Religioso, Sacerdote, Cardinali dumum suspicari liceat? praeterea, an quo eadem aperta fuerit Apostolice Archiviarii Scripta, eo nique ceteris omnibus occulta sunt, ut nemo fraudem detegere poterit, ad detestam revelare?

Inf. cum Henno pag. 117. Saltem non potuit Pallavicinus ex Actis mortuus post annos 100. a Tridentino, sacre Synodi mentem verius ac melius evocare, quam Theologi qui Tridentino interfuerant, materiam

discussant, ventilant, resolverunt. Atque ex his alii sufficientiam attritionis a Concilio definitam sustinuerunt: alii non reclamant, tamen id viderunt a variis Theologis propugnari. Hoc enim palam docere Paulus a Palatio circa an. 1564. Michael frater ejus circa an. 1579. Molina deinceps, &c. Quis porro crederet superfluit Concilii Patres adeo obtusitate a bonis, ut cum doctrinam hanc per omnes Europae Academas, quali a Tridentino definitam serpere viderent, ne verbo quidem molli sint temeritatem hanc veluti Trid. Synodo injuriam coercere? Profecto si forte Patres illi non crederent doctrinam hanc a Concilio definitam fuisse, sciebant tamen fuisse in Concilio ita communem, ita receptam, ut non crederent sese universali Scripturam multitudini esse contradicentem, & alias praesens fuisse inexorabile, contorcendo in materia ubi de tot hominum salute agitur.

487 Resp. 1. peccata pugnari coniecturis, cum de facto evidenti agitur. Constat porro ex Historia Pallavicini, ex Alexandri VII. Decreto, ex judicio Cleri Gallicani, ex longe communiori hodiernorum Theologorum consensu Tridentinum procul fuisse a definitiva servilis metus sufficientia. Idque tam apertum est ut Henno ipse art. 9. seq. opinionem hanc respectu attritionis cognite ut talis in praxi minime curam fateatur.

488 Resp. 2. neg. maj. si minor de quibusdam tantum Concilii Theologis intelligatur, ut debet. Possit enim vir ingenii plerumque Acta Concilii mature perpendendo, Concilii mentem plenius assequi, quam cum retineant Patres nonnulli, qui ipsimet Concilio interfuerant. Quoti priorum Scripturae immemores ex his ipsis aliquando revertuntur? quanto magis qui in Concilio leguntur, ut qui quotidie noxa legunt & audiunt, excidere possint?

489 Resp. 3. neg. min. ut quae falso supponat attritionis sufficientiam in Concilio discussam fuisse, ventilatam, resolutam. Contrarium liquet ex Pallavicino.

490 Quod additur, Patrum alios doctrinam hanc uti a Concilio definitam tradidisse: alios non reclamasse, cum eam a variis Theologis ut Concilii definitam propugnari viderent, falsum est pro prima parte; dubium & nihil probans pro secunda.

Quod falsum sit pro prima parte hinc liquet, 1. quod ne unus quidem adducatur Concilii Episcopus, qui attritionem veluti a Tridentino definitam tutus sit. 2. quod Canus & Dom. Soto, qui Tridentino interfuerunt, opinionem quae pro eadem attritione deceret, pro dubia, argue adeo pro immixtione habuerunt. 3. quod primitiva Tridentino temporibus potior esse & frequentior insufficientis attritionis opinio, quam contraria. Illam enim praeter supra memoratos Patres Societatis, quorum alii Concilio adherant, alii his qui adhaeserunt, convixerunt; tuti sunt 1. Fredericus Nauha, Viennensis Episcopus in Catechismo, quem Colonia edidit, anno post Sess. 14. cui subseripsit, anno. 2. Franciscus Richardot Atrabatenfis Episcopus in instructioe pro Pastoralibus Provinciae Cameracenfis, quae an. 1569. prodit, & an. 1593. a Synodo Andoverensi commendata est. 3. Simon Vigor Narbonensis Archiepiscopus in Sermon. Dominicae 14. post Trinitatem. 4. Gentianus Hervetus in Catech. Gallico. 5. Joan. Anton. Paquetus Litterensis Episcopus Tom. 3. Quisq.

Cap. 11. & alii plures quos dabit Lamoignon part. 2. cap. 1. Atqui si omnes Tridentino interfuerant. Quid porro ad hos interque Palatio, Molina, &c.

Hinc 1. non erat quod paulo post Tridentinam Synodum multum reclamarent pauci illi Praesules, qui Sessioni 14. interfuerant: quia necdum Patrones plures nata erat servilis attritio. 2. reclamabant satis qui seu e suggesto, seu in Catechismis aliud docebant, quam Attritionarii. 3. Multi sunt quae ad tempus tolerantur, ne mali minoris compressio animum gravius inducat: quot necesse propositiones dia. intrae, debita tandem consensit, seu a Romana Sede, seu a Gallianis aliiue Praesulibus percussit sunt. 4. Eo facilius permitti potuit attritionis doctrina, quod eam nemo lequitur in praxi: cum & Ministri & Praesentes is se vel alios motivis ad Penitentiam disponant, quae a teneris unguibus didicere in Catechismis: & multo plus is quae a Spiritu Sancto edocetur.

Objic. 2. Ex Tridentino, Sess. 14. Cap. 4. contritio in genere est pars utique sufficientis, hujus Sacramenti. Ergo & attritio. Probi. confesq. Quod convenit generi convenit & speciei. Ergo.

Resp. ad 1. dist. ant. Est pars hujus Sacramenti, quando id omne habet quod ex Traditione & Tridentino isto requiritur ut sic pars Sacramenti. C. semper & in quocumque casu, N. Sicut enim ad Sacramentum potest non requiri, & de facto non requiritur contritio perfecta; sic ad Sacramentum potest non sufficere quaecumque attritio. Haec auserit credimus remissa non sufficere, cum ex solo gehenne metu concipitur: quia plus quodammodo requirit Concilium, aut extra Concilium Traditio.

Ad 2. eadem reddit solutio, vel aliter Dist. Quod convenit generi, convenit speciei, quando species in genere suo completa est, C. scien, N. attritio autem, cum aliquando ex solo gehenne metu, aliquando ex superiori motivo concipitur, aliquando incompleta est, aliquando completa: & illo quandoque sufficit, quandoque non.

Quod dictum, Attritionem aliquando ex digniori quam metus motivo concepti, his innititur Tridentini verbis: Illam vero contritionem imperfectam, quae timore dicitur, quae ex timore vel ex turpitudine peccati consideratur, vel ex gehenne & poenarum metu concepta, sic illi enim communiter, subindicat attritionem ex alio coque praestantiori quam gehenne motivo posse oriri. Unde et priori Decreto, ubi attritio solum vel ex turpitudine peccati consideratur, vel ex gehenne & poenarum metu concepti dicebatur, vox solum, a Patribus delecti nulla est. Quapropter cavendum, ne, quod jam pluries evenit, in Catechismis unde de simpliciter definitur attritio, ubi ex gehenne metu concepta: sic enim restringitur Concilii definitio, quae latiore sensu patitur, si non procul exigit.

Inst. atque attritio pura totum id habet quod contritioni, quae est ipsius generis, competit, Probi. Subj. Contritio in genere ibid. a Concilio definitur: Animi dolor et detestatio de peccato, cum proposito non peccandi de futuro. Atqui tota haec definitio, in qua nulla sit dilectionis Del mentio, competit attritioni. Ergo si contritio in sic ad Sacramentum sufficit, debet & ad ipsum satis esse attritio.

Resp. ad 1. dist. Subj. Attritio totum id habet quod convenit contritioni generice sumptae, C. sumpta prout est pars Sacramenti, N. Inaque licet contritio spectata prout est genus respectu contritionis perfectae & imperfectae.

fecte, est dolor animi, &c. ita & attritio est animi dolor. Verum nihil inde aduersum nos decerni potest, nisi probetur omnino & quocumque animi dolorem de peccato, &c. sufficere ad obtinendam in Sacramento gratiam. Et vero, si ex principis aduersariorum disputando, dixerint: Attritio totum id habet quod habet contritio: Atqui contritio iustificabat in antiqua Lege. Ergo & in eadem iustificabat attritio: Reclamabunt consilium orationis meae, & dicent, Iudeos iustificatos non fuisse per contritionem logice spectatam, sed per eam demum que in certo gradu moraliter perfecta fuit: Quidni ergo pari iure liceat nobis dicere, contritionem esse nihilam partem Sacramenti, sed tunc dicitur ut cum aliquod generica sua definitione praestantius complectitur, id est aliquam Dei dilectionem.

497 *Resp.* inquit, Concilium dilectionis huius in sua definitione non meminit.

Resp. id factum, 1. quia quaedam de contritione etiam amoris experire coartata Lutherum itaque erant, 2. Quia nihil praedictis inferendum erat receptis Catholicorum opinionibus, 3. Quia quis esset Concilii sensus de contritione in ordine ad Sacramenta satis colligebatur ex illis que Sess. 6. disputata erant. Sic est fides omnino requiritur ad gratiam in Sacramento recipiendam, nulla ejus sit mentio in tota Sess. 4. At si istum hoc abunde suppleat que de ea dicta sunt cit. Sess. 6. Cap. 8. & 9.

498 *Objic.* 4. ex Trid. Sess. 6. Can. 6. Sacramento gratiam non poenitentibus obiciunt. Sed non ponit obicem qui solum attritus ad poenitentiam accedit. Neque enim attritio, donum Spiritus Sancti, obex dici potest. Ergo,

499 *Resp.* 1. pari ratione dicendum erit eum qui sola instructus fide accedit ad Sacramentum, gratiam recipere; Neque enim fides, Theologica virtus, obex iustificationi esse poterit.

500 *Resp.* 2. dist. min. Non ponit obicem ex parte attritionis, C. ex parte defectus dispositionis ulterioris, N. unde attritus, si positivum obicem non habet, habet negativum; quia caret aliquo necessario.

Dicit. si positivum obicem non habet; hanc enim reperiunt multi in habituali peccandi voluntate, quam timor solus non propulset. Sed inest sua huic responsioni difficultas.

501 *Inst.* Vel ulterior illa dispositio, quam attrito deesse credimus; eidem vi attritionis suae infallibiliter conlatur; vel non. Si 1. quid de attritionis sufficientia digladiamur; cum quisquis eam habet, vi ejus jus habeat certum ad quocumque sibi necessaria. Si 2. subvertitur Tridentina Synodus. Haec enim cum definit attritionem disporre ad gratiam in Sacramento, locuta est indubie de dispositione Sacramentali. Atqui dispositio Sacramentalis gratiam infallibiliter parit.

Resp. attritum qui concessa sibi sancti timoris gratia bene utitur, mereri de congruo ulteriorem gratiam, & huius ope novam que vel in Sacramento, vel etiam extra Sacramentum iustificatur. Ceterum perperam supponit obicem, attritionem; de qua loquitur Tridentinum, dispositionem esse Sacramentalem; namque, ut observavimus, disponit ea, non in Sacramento ad gratiam, sed ad gratiam in Sacramento, que duo valde discrepant.

PUNCTUM SECUNDUM.

An aliunde vera sit opinio que docet attritionem sufficere in Sacramento.

TAMETSÍ Tridentinum non definit attritionem sufficere in Sacramento, posset haec illius sufficientia aliunde colligi: neque enim verum non est quiddam a sacra Synodo definitum non fuerit. Videndum igitur an qui imparibus armis ex Tridentino decertant Attritionarii, paribus aliunde non pugnent. Sit.

CONCLUSIO. Nulla firma ratione probatur attritionem solum sufficere in Sacramento poenitentiae.

Prob. 1. quia Attritionarii vis aliunde pugnant quam ex Tridentino, 502 ut eorum Scripturas legenti constabit. Atqui ex hac parte infeliciter pugnant, telumque torquent ambelle & sine ictu, ut modo probatum est.

Prob. 2. quia attritionis sufficientia ex Scriptura, vel Traditione, vel 503 ad minus ex constanti Theologorum sensu probari deberet. Atqui nihil hinc decerpere possunt Adversarii quod partes suas invicem adjuvet. Non ex Scriptura vel Traditione, que licet timorem committit; nullibi declarant eum etiam in Sacramento ad iustificationem sufficere. Non ex Theologorum sensu, cum hi varias abeant in partes, aliis praeviam requirentibus contritionem que caritate perfecta sit; aliis minori quidem contentis dispositione, sed que tamen nobilior sit solo metu; aliis quidem constantibus pro metu, sed his ante Tridentinum tam paucis numerum vix numerari mereantur. Stant enim ex adverso Hugo Victorinus, mortuus an. 1140. Robertus Pollus Cardinalis & Ecclesiae Romanae Cancellarius an. 1150. Petrus Lombardus m. an. 1164. Ricardus Victorinus m. post an. 1250. Petrus Blesensis m. circa an. 1200. Petrus Cantor Ecclesiae Parisiensis, Radolphus ardens, uterque circa an. etiam 1200. Renatus Petrus Pictaviensis, Parisiensis Ecclesiae Cancellarius, m. circa an. 1205. praeterea postivus non procul hinc Universitatis Paris. Cancellarius, Guillelmus Antiodorensis primum, deinde Parisiensis Episcopus, m. an. 1213. vel 1219. Innocentius III. m. an. 1216. Alexius m. an. 1245. Joann. de Feiburgo m. circa an. 1254. S. Thomas m. an. 1274. S. Bonaventura m. eodem an. 1274. S. Raimundus Pennafortius m. circa an. 1275. & alii quos una cum textibus coartata serie dabit Auctor Operis in praecedentibus nota citati. Ex his quidem aliquos sibi vindicat, & alios nec paucis tectur se Pintherellos, in eo quem *accessus* huiusmodi edidit Libro de sufficientia attritionis. At quibus illam facti quaestionem, quanta est, sequi non licet, necbit saltem unum aut alterum & praecipuis repetere. Quamquam est id actum agere; eum sponte hoc consecretur potioris adversarii. Sic Dom. Soco in 4. dist. 28. q. 3. art. 2. Dissertat haec de attritione, que in Sacramento fit contritio, quomodo sit vera, non est tamen illa multum vetus. Partes enim antiqui solum contritionem agnoscebant necessa-

² In his chronologiae scriptis sum Auctorem Libri cui titulus: *Dein contritionis sufficiens* per Joann. Albertum de transmissis dei fides ante le Sacrament de Penitence, Januarii 1698. quibus reperitur quoddam Parisiensis Episcopus deprehendi diffiniam a Calendario Historico Paris. Ecclesiae edito an. 1747.

necessariam esse ad confessionem. Et dist. 19. qu. 2. art. 6. Non est Eorum gelica assertio, aut Ecclesiastica definitio; neque apud Augustinum, aliove istius classis Auctorem reperitur. Idem docet qui precipuus fuit opinio hujus parens Andreas Vega Lib. 6. in Conc. Trident. capit. 28. Et quidam, inquit, distinctionem Dei esse dispositionem ad iustitiam, ductam est Christi, Apostolorum & SS. Ecclesia Doctorum. Quibus ergo fundamentis nititur opposita?

504 Prob. 3. Si nequidam sufficiat ad Sacramentum amor concupiscentie vel spei, non sufficit attritio servilis, quam ex defensoribus ejus multum amore omni destruatam censent. Atqui ex infra dicendis, &c.

505 Obje. 1. Ad justificationem satis est ut homo ad Deum convertatur. At qui per attritionem ex metu servili homo ad Deum convertitur. Major constat ex citato Ezechielis textu Cap. 3. Impietas impii non nocet ei in quacunque die conversus fuerit. Min. prob. 1. ex S. Bernardo Serm. 8. de divers. ubi ait: Jam incipit esse sub Domino, qui tanquam servus carcerem timet, & metui ne subigatur panis in qui suis statim convertere est cunctisque a seculo. 2. Ex S. Thoma, qui 2. 2. q. 19. art. 3. hæc tradit: Si ergo aliquis convertatur ad Deum, eique inderat propter timorem pœne, erit timor servilis. Ergo ex metu solo convertitur peccator ad Deum.

506 Resp. 1. hinc sequi metum solum ad justificationem satis esse etiam extra Sacramentum, neque enim ad Sacramentum attendebant seu Ezechiel, ut per se liquet, seu Mellissinus & Angelicus Doctor, qui in objectionibus generaliter loquuntur.

507 Resp. 2. dist. maj. Satis est ut homo convertatur quantum prescribit Deus. C. ut convertatur quomodocumque, id est, ut ad Deum redire incipiat. N. Porro qui solo timore, plerumque etiam valentis motu agitur, quatinus ad Deum redire incipiat, procul, & diu sepius distat ab eo conversionis gradu, quem extra & intra Sacramentum exigit Deus. Hinc S. Thomas cit. art. de timore nunc agimus secundum quod per ipsum aliqua modo ad Deum convertitur. Absit autem ut ad reconciliationem cum Deo, quam tot lacryarum erit Magdalena, tot annorum labore Augustinus, sufficit aliquis conversio. Certe longe plura ad ipsam requirit Synodus Trid. ut ex dicendis constabit.

508 Inlt. 1. ex S. Thoma in 4. dist. 6. q. 1. art. 3. ad 5. Ad hoc ut homo se preparat ad gratiam in Baptismo percipiendam, præcipitur fides, sed non caritas, quia sufficit attritio præcedens, est non sit contritio. Unde sic Henno pag. 119. Ideo aliud caritatis exigimus ad Penitentiam, quia juxta nos eam exigit Tridentina Synodus ad Baptismum. Atqui Tridentina Synodus non exigit id quod non exigebat S. Thomas: Cum probabile non sit sacram Synodum S. Doctori contrariam fuisse.

509 Confitem. 1. quia juxta Augustinum Lib. de adulter. conjug. Cap. ult. Quæ Baptismatis, eadem est reconciliationis causa. Ergo si attritio sine caritate ad Baptismum sufficit, sufficit & ad Penitentiam; quæ non secus ac Baptismi Sacramentum est mortuosum.

510 Confitem. 2. Minor requiritur dispositio ad Sacramenta vivorum, quam ad Sacramenta mortuorum. Atqui juxta S. Thomam 3. p. q. 72. art. 7. ad 2. q. 79. art. 2. attritio purata contritio sufficit ad recipiendam gratiam in Confirmatione & Eucharistia. Si adultus, inquit S. Doctor cit.

q. 72. etiam non perfecte contritus accedat ad Confirmationem, Annodo non fides accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento consequatur remissionem peccatorum. Ergo ad recipiendam gratiam in Baptismo & Penitentia sufficit attritio ut talis cognita.

511 Resp. ad 1. neg. min. quatenus supponit S. Thomam per attritionem nihil aliud intellexisse quam quod ex nomine hodie intelligitur, id est, dolorem ex solo gehennæ metu conceptum: ab eo utriusque sensu procul distabant veteres Theologi, prout supra ex Visvaldo, Vignerio, & Molano dicuntur: nec quidquam est ex S. Doctoris textu unde id deduci possit. Nam enim ait in 4. dist. 6. non præcipi caritatem in eo qui ad Baptismum se preparat, manifestum est eum, non modo de caritate intentum loqui, quæ solutio proflus nobis sufficeret; sed de caritate etiam habituali. Ea textum ipsius. Restat intentio requiritur ad consequendam rem Sacramenti. Fides autem intentionem dirigit; & sine ea non potest esse, præcipue in Neophitis, recta intentio; sed caritas ulterius facit intentionem meritoriam: & ideo ad hoc ut homo preparat se ad gratiam in Baptismo percipiendam, præcipitur fides, sed non caritas, non, inquam, ea caritas, cujus est sufficere ut intentio sit vitæ æternæ meritoria, ac proinde habitualis. Et hinc patet responsio ad 1. confirmat.

512 Ad 2. neg. confes. in sensu adversariorum. Loquitur enim pro more suo S. Doctor de attritione, vel potius de contritione ad justificationem insufficienti: prout tunc temporis intelligebatur: ea vero non constabat ex metu pure servili, sed participabat naturam vitæ contritionis. Id autem ex ipsa probandum locis quæ obijciuntur, est plane simpliciter. Sic ergo loquitur S. Thomas cit. q. 79. art. 3. O. Qui non fuit sufficienter contritus, devote & reverenter accedens, consequatur per hoc Eucharistiam Sacramentum gratiam caritatis, quæ contritionem perficit. Atqui caritas motum servilem non perficit, sed potius foras trahit: contra vero caritas dolorem ex amore Dei conceptum perficit & adauget. Ergo. Idem colligi potest ex q. 80. art. 4. ad 5. ubi Angelicus idem veritas argumens. Potest, inquit, contingere sine culpa, ut quis in peccato mortali ad Eucharistiam accedat: peccata autem dolens de peccato, sed non sit sufficienter contritus; & in tali casu non peccat sumendo Corpus Christi, quia homo per contritionem suam non potest, utrum sit vere contritus. Atqui ambigere quidem potest homo an in eo contritus sit gradu, qui ad delendum peccatum sufficit: non autem an solum ex metu gehennæ detellerat peccatum, cum sentit se eo solum molivo tangi: & id præcipue veum est apud adversarios, qui de attritione cognita qua tali tot & tanta disputant. Ergo. Ita Auctor dissertationis de contritione ad mentem S. Thomæ, veterumque Thomistarum, pag. 9. & 10.

513 Inlt. 2. Nemo mentem S. Thomæ plenius affecit debuit, quam Dissertulus ejus, Carechisani Romani seu Tridentini editores. Atqui hi servilis attritionis sufficiencyem aperte docent. Sic enim habent part. 2. §. 27. de Confessione; Ex fidei doctrina omnibus veritatem & constantem affirmationem est, si quis ita animo affectus sit, ut peccata admittit dolens, simulque in posterum non peccare constetur, est hujusmodi dolens non affectus, qui ad impediendam veniam satis esse possit, et tamen, cum peccata Sacerdoti rite confessi fuerit, & clavium scelerata omnia remitti ac condonari,

ut merito a Patribus celebratum sit, Ecclesia clavibus aditum in celum aperiri. Unde sic: Ex fidei doctrina constat scelera vi clavium iis omnibus remitti, qui peccata admittunt dolent, simulque in posterum non peccare conserunt, &c. Sed per attritionem etiam amore delictorum dolent homo peccata sua, serioque constituit non peccare in posterum, Ergo.

514 Resp. ad 1. prætermissa maiore, quæ præteritis instituti non est, negativo, ad 2. dist. ex fidei doctrina constat iis remitti scelera, qui hæc dolent debito modo, docent ut sunt offensiva Dei, Cui ea dolent tantum quantum peccatum inductiva, N. Alioquin de fide foret attritionem sufficere. Sacramento, quod & Parisiensis Facultas, & a Clero Gallicano damnatum est. Ceterum hic pro æterno suo nomine Catechismi Rom. sensum susceperat adversari. Licet enim Editores hujus nunquam ad libitum assumptis, ut dixerunt licentia, cuius a iudicio Tridentinum abstinuisse noverant, tamen tamen contrariæ opinionis, non secus ac Tridentinum ipsum, fundamenta recerunt. Sic enim ibid. loquuntur §. 41. Natura quævis ipsa & ratio peccata ostendunt, illa ad contritionem esse in primis necessaria: dolent scilicet peccata admitti, & propositum continentique, ne quid huiusmodi in posterum committatur. Nam qui amico reconciliari velit, quem injuriam aliquam accepit, & dolens oportet, quod in eum injuriam & contumeliam fuerit, & diligenter reliquo tempore procedat, ne qui in re amicitiam læsisse videatur. Ergo requirit Catechismus ut quis de peccatis dolent quantum sunt injuria seu offensa Dei. Subsumo: Atqui delictum peccati ut est offensa Dei, est actus caritatis, ut omnes concedunt, ait ex adversariis Beccanus hic cap. 30. q. 3. Ergo.

515 Objic. 2. Servus, de quo Matt. 18. omni in domum suam benevolenti affectu delictus erat, tantumque ad pedes ejus prociuit, quia timebat ne vendicaretur cum uxore & filiis. Atqui tamen is obtinuit talentorum decem millium condonationem. Ergo attritio sola sufficit. Pariter prodigus filius de quo Luc. 15. non amore morus, sed pressus fame, rediit ad patrem. Atqui tamen & statim stola prima donatus est.

516 Resp. 1. argumenta hæc nimium probare, hinc enim sequeretur ad justificationem sufficere naturalem metum, immo metum, quo dubium sit an excludatur voluntas omnino peccandi. Quicquid enim sit de filio prodigo, constat servum debitorem ex solo corpore poenæ metu ad Dominum sui pedes prociidisse. Nec minus suspicari licet eum pessime intus affectum fuisse, cum vix egressus, animum de consensu sui, qui debebat ei centum denarios, tenens suffocaret, quem & misit in carcerem, donec redderet debitum. Et id indicat is parabola epilogus: Sic & Pater meus caelestis factus erit, si non remiserit unicuique fratri suo de cordibus vestris.

517 Resp. 2. ad argumentum a Matthæo petiit, neg. conseq. quia conclusio in qua de foro Dei agitur, non continetur in præmissis, quæ, ut observat Cornelius a Lapide, in sensu literali de foro tantum humano loquuntur, ubi & dominus malum servi affectum ignorans, eidem debitum condonat, & veniam semel concessam, ob ingrati animi vitium retractat, quod Deus non facit. Non ergo spectari debent parabola contextus, aut appendices, sed conclusio inde a Christo deducta: hæc autem solummodo docet, cum qui fratri suo quicquid ab eo passus est injuriz, ex intimo cordis affectu non dimittit, iudicium sine misericordis esse.

perturnum esse. Hinc bene S. Thomas, quod & pluries in hujus Theologia decursu observatum fuit: Non recte arguitur ex metaphorice locutionibus extra scopum scilicet, prout Dionysius & Augustinus dicunt i. Opale. 23. alius 22. cap. 2. ad 2.

Quod spectat ad parabolam de filio prodigo, valet hæc ut & præcedens, quantum exigit scopus Christi: porro Christi scopus est ut ostendat, unanime indignandum, sed exultandum e contra, quoribus peccatorum ad Deum reverti contingit non autem ut singulos vera Poenitentia gradus ad amissum describat. Quamquam dici potest prodigum e miseris suis sensu ad sensus meliores facile & brevi allurescisse: ita ut 1. crimina sua velut calamitatis suæ fontes derelictus sit. 2. paternum quem indigne læserat amorem revolverit animo: 3. præteritam suam agendi rationem, ut optimo patri injuriosum tunc saltem exhorruerit, cum dolorem tactus intimo, in hæc flebiliter erupit: Pater, peccati in celum & coram te; prout docet Augustinus Lib. 3. qq. in Evang. q. 23. Porro qui peccatum ut superius & terreni Patris offensivum desinat, non utique veri erga utramque amoris experti censeri valet. Ergo & hæc filii prodigi parabola nobis in probationem cedit.

519 Objic. 3. Act. 19. 17. hæc leguntur: Cecidit timor super omnes illos, Judæos atque Gentiles, qui Scævæ filios a dæmone pessimo, in nomine Christi temere adjurato, pene discerpi viderunt: multique credentium eximiam confidentes & ammirantes actus suos. Unde sic Credentes illi solo tunc timore movebantur. Atqui tamen actus suos confessi dubio procul absoluebantur. Ergo.

520 Resp. neg. maj. 1. qui hinc pari jure colligi possit sufficere metum naturalem: neque enim naturæ vires superat metus de quo agitur. 2. Quia metus vices facile exasperare potest dilectio in primis credentibus, aut saltem ei se focium facere. Id quidem non exprimit facer Textus: sed nec in Eunuchio, qui a S. Philippo baptizatus est, Act. 8. aliam exprimit dispositionem, quam quod crediderit Filium Dei esse Christum Jesum, ibid. 37. nec tamen, ut opinor, sola fides ad Baptismum sufficit. 3. Quia negant multi: cit. Cap. 19. Act. agi de Confessione Sacramentali.

521 Objic. 4. Id Apostoli Rom. 9. vers. 8. & 10. Commendat caritatem suam Deum in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo, &c. Atqui, ait Riccius, si ultra metum requireretur caritas, iam non reconciliarentur peccatores & inimici. Neutrum enim suum qui caritatem habent.

522 Resp. 1. Necdum diximus caritatem requiri in attritione ad Sacramentum: unde quæ forte contra alios valere potest obiectio, necdum saltem valet contra nos.

523 Resp. 2. ex objectione sequi metum servilem tam in veteri quam in nova Legge, & in hæc extra non secus ac intra Sacramentum valere ad justificationem: Universe enim de omnibus dixit Apostolus: Cum inimici essemus, &c.

524 Resp. 3. Reconciliationis nomine illic non intelligi formalem justificationem a peccato, sed satisfactionem pro nobis adhuc inimici & recalcitrosi a Christo oblatam Patri, prout hunc in locum exposuit D. Thomas. Quod si locus ille de formali justificatione intelligatur, nihil inde contra eos, quibus servilis metus non sufficit: possunt enim isti ultra metum

tum aliquid requirere, quod iustificando impar sit: atque ita se rem habere manifestum fit ex dicendis.

325 **Objic. 5.** Ex Apollolo Rom. 3. vers. 28. iustificatus homo per fidem sine operibus legis; seu non ex operibus legis, ad Titum 3. v. 5. Atqui si non ex metu, sed ex caritate iustificaretur, nec iustificaretur sine operibus legis, cum caritas sit opus legis, immo plenitudo legis; nec iustificaretur sine operibus legis, cum eadem caritas vel sit opus legis, vel saltem ex natura trahat gratiam iustificationis, tanquam ultima dispositio. Ergo, Ita Riccio.

326 **Resp. 1.** hinc quoque loqui, ut ex plenitudine adversariorum objectionibus, hominem extra Sacramentum solo metu iustificari. Verum est enim ubicumque hominem iustificari sine operibus legis, & gratia Dei misericordie, uti docet Trident. Sess. 6. Cap. 7. de 8. & Can. 1. de 3.

327 **Resp. 2.** neg. min. Sequens Apollolis per opera legis, Ita iustitiae, quae fecerunt non, vel intelligit legales ceremonias, Circumcisionem, Neomeniam, Sabbatum, vel ut Bellarmino * videt, opera sola naturae virtutibus; & per solam Legis litteram absque ad priora illi in Christum electa. Ergo nihil est caritatem, eo quia sit plenitudo legis, inrer opera legis, aut humanae iustitiae recedere: promissio non profertur controvertentiam attingit Apollolis. Quapropter talia haec argumenta, quae solida nihil habent, missa confuso facimus. Qui istae obruta videre vult, adeat, sed fugerit, dissertationes quatuor Lameri le Drou, ex Eremitis S. Augustini ad Porphyriensem Episcopatum erecti.

328 **Objic. 6.** SS. Patres constanter docent gehennae metum esse bonum et laudabilem, & per eum tolli peccandi voluntatem. Atqui haec sufficiens ut idem metus ad iustificationem proximam in Sacramento perducatur. Major constat ex Patrum scripturis supra citatis; quibus duos adijungere liceat, novum Augustini in Psalm. 68. ubi haec. *Memento timere iudicium contritionis, & majore attentione cupiditate omnia temporalia sustulimus. Alacritatem Gregorii Magi. Lib. 7. Moral. Cap. 16. ubi dicit. Metus, inquit, in timore Domini constituta non nocent extra quod metus: quia dum recte metu Conditori omnium tingitur, potestet quaedam supra omnia sustulit. Minor videtur extra. Num enim, quia, iustificationem impar erit ea mentis dispositio, quae tam sublimis est ut temporalia nihil fastidiat: tam efficeat, ut Conditori iuncta supra omnia sustulit.*

329 **Resp. n. g.** min. Si enim timor ad iustificationem proximam disponeat, vel quia bonus est & salutaris, vel quia peccandi voluntatem excludit. Non 1. Patres enim actus fidei & spem bonos & laudabiles dixerunt; nec tamen auct. quilibet eos inlitar proximam ad gratiam dispositionem assignant. Non 2. Si enim exclusio voluntatis peccandi, proxima foret ad gratiam dispositio, Tridentina Synodus, quae praeterea iuxta adversarios, desinit, per metum excludit posse voluntatem hanc, necessario desinit, attritionem in Sacramento sufficere. Illi autem negant hodie plures ex attritionis servitibus, & ex illis merito negant. Necessum est igitur ut sicut fidei, sic & attritionis veniat aliquid in supplicium. Istud vero quid tandem sit, subinde monstrabimur.

330 **Nec nocent objecti Patres, 1.** quia cum generaliter loquantur, de attritione etiam extra Sacramentum intelligi possunt. Attritionem porro extra Sacra-

Sacramentum iustificationi parem esse vel ipsi adversarii negant. 2. Quia ut plurimum loquuntur de metu, non qualis occurrit in peccatoribus, qui vis a peccato retrahit incipiunt; sed prout est in iustis, qui, cum gravior imminet tentationis visus, in adulentorem gehennae altum descendunt animo, nec succumbunt: nec alio tenui intellectu potest S. Gregorius, cum de his verba faciat, quibus inest fiducia fortitudinis, & quorum mens super omnia elevatur. 3. Quia nec Patres passim alibi ad iustificationem motuum timoris perfectus exigunt; praecipue vero Augustinus, de quo infra.

331 **Instat 1.** & quia Augustinum appellavimus, mittunt nos ad Augustinum 332 nom; Is porro, postquam Lib. de catechizand. rudibus Cap. 17. afferuit eos qui fidem amplectuntur, seu cupidine hominibus placendi, seu terrene felicitatis introitu, vere Christianos non esse, tertium assignat genus eorum qui poenitentiae metu Christi nomen obligant: De his porro istae pronuntiat jam superius a nobis commemorata: *Qui prosperis deatindem sempiternam, & perpetuam requirunt, quae post hanc vitam sanctis fuitura promittitur, vult fieri Christiani, ut non est in ignem aeternum cum diabolo, sed intrat in regnum aeternum cum Christo, vero ipse Christianus est, scilicet in omni tentatione ne prosperis rebus corumpatur, & ne frangatur adversus... in tribulationibus fortis & patientis: qui etiam proficundo pervenit ad laudem animam, ut plus amet Deum quam timeat gehennam: ut etiam dicat illi Deus: Utne delictis carnalibus sempiternam & quantum potes, peccata nec moreris, nec in gehennam miseris, sed tantummodo mecum non eris, exhorrescat & omnino non peccet, non iam ut in illud quod timebat non incidat; sed ne illum quem sic amat, offendat: Ex quibus sic cum Riccio. Qui vere Christianus est, is saltem in Sacramento habilis est ad veniam peccatorum. Atqui Augustinus hominem, qui, & quatenus solo timore movetur, docet vere esse Christianum. Eum enim solo adhuc timore moveri supponit Augustinus, quem supponit deinceps ex eo timore pervertentur ad amorem: Nemo enim ad id proficere dicitur quod ante habebat. Atqui supponit Augustinus, &c.*

333 **Resp. 1.** loqui Augustinum de Catechizand. in ordine ad Baptismum: pauciora porro ad Baptismum requiri, quam ad Penitentiam, ut docent Patres: unde est profundus atque efficax timor quem ibi pingit & supponit Augustinus, supponitur proxima in Baptismo ad iustificationem dispositio, non statim sequetur, eundem in Penitentia sufficere.

334 **Resp. 2.** dist. min. Augustinus docet eum qui solo metu agitur, vere esse Christianum, id est, ad fidem momento vere Christiano inclinari, C. id est, inclinari ad fidem momento, quod ultima fit dispositio ad reconciliationem cum Deo, saltem si de his sermo sit qui actualia peccata commiserunt. N. Itaque qui Christo nomen dant, seu ut homines sibi demerentur, seu ut caduca bona obtineant, si cum nulla moveantur religione, vere Christiani non sunt, sed potius esse fingunt, ut docet Augustinus ibid. Cap. 7. At qui fidem amplectuntur ad gehennam vitent, & beatam vitam obtineant, si & Christianae fidei lumen sempiternum, & vere laudabilem suum; quovis enim necdum ita sint affecti ut vere Christianos doceat, duois procul fiet ut brevis a timore ad amorem assurgant, nec Deum timeant dumtaxat vindictam, sed Patrem ament. Et id est Cap. 5. docet Augustinus, dum ait, de ipsa *Ternately Theol. Moral. Tom. VI.*

severitate Dei, qua corda mortalium saluberrimo terrore quatuntur, edificandam caritatem, ut ab eo quem timet, amari se gaudeat, non redamare audeat. Est igitur timor optima ad melius aliquid dispositio: ac melius illud ad justificationem requiri non negat S. Doctor, sed contra: unde Cap. 4. postquam admonuit, totam Legem & Prophetas in illis duobus pendere preceptis, dilectionis Dei & proximi, sic Catechizans alloquitur: Hac ergo dilectione tibi tanquam fine proposito, quo referat omnia que dicis, ut narra, ut ille, Catechizans, cui loqueris, audiendo credat, credendo speret, sperando amet.

534 Inlt. 2. juxta SS. PP. a quibus non recessit Augustinus, Triplex est classis eorum qui salutem consequuntur, quemadmodum ex Evangelicis sermonibus discimus, & ut magis hic vir Gregorius Nazianz. illis mutatur in Orat. 3. de Baptismo dicti, nimirum fervorum, qui poenarum metu ad bonum excitantur; misericordiorum, qui ob mercedem, quam Dominus his prebit qui probis operibus student; & sanctorum, qui non ob quidquam horum, virtutis officio fungi volunt, sed quia in sacro putant patri gratiam facere: ita Elias Cretensis in cit. Gregorii Naz. Orationem. Ita & Clemens Alexand. Lib. 4. Stromat. Basilus Proemio in Reg. justus disput. Gregorius Nilfen. Hom. 1. Bernardus Epist. 11. Cap. 8. Serin. 3. de divers. n. 9. S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 9. &c. Atqui hęc trium classium distinctio absoluta est, nisi attritio servilis saltem in Sacramento ad justificationem sufficiat.

535 Resp. 1. citatos Patres generatim, non autem pro solo Sacramento recipiendi casu locutos esse: ergo textus eorum vel nimis probant, nempe eos qui in solo motus gradu mortem oppeterent, salvari sine Sacramento; vel ad rem non faciunt. Hos autem extra rem esse constat, quia SS. Doctores de vario vitę Christianę statu loquuntur, non autem de pravijs ad Sacramento dispositiombus.

536 Resp. 2. neg. min. Duplici de causa, 1. quia triplex illa classis in ipso justorum ordine reperiri potest. Ex his enim alii debilliores metus ac spei incitamentis adeo indigent, ut nisi his muniantur, grave subeant periculum ruinę, quam & aliquando, tot licet adjuti preidijs, non effugiant: Alii, iique stricis filii, Deo tam profunde adhaerent, ut sublati gehennę & Paradiso, nec morte, nec vita, nec creatura ulla ab ejs obsequio separari possint. Et hi omnes dubio procul, utpote Deo grati, ad æternę salutis portum devenire possunt: at hinc nihil est quod ad presentem controversiam inferatur: nec enim ea est de justis quę ex metu agunt, sed de injustis, qui solo metu a malo temperant, 2. Quia ut triplex ea classis subsistat, haud necessum est ut unaqueque ad salutem sufficiat per se, sed satis est ut unaqueque ad eam disponat magis vel minus proxime. Atqui timor remote, spes paullo propinquius, caritas demum magis proxime disponit ad salutem. Ergo cum in salutis negotio potissimum considerentur seu principia conversionis, seu motiva que frequentius hominem retraherunt a malo, non immerito dicitur tres esse salvandorum classes, quarum una timori, altera sanctę concupiscentię, tertię caritati felicitatem suam debeat. Hęc ex Witassio Galdus: nos partim ex utroque.

537 Objic. 7. id Hieronymi in cap. 1. Malach. Puls. primum Deus ut filii ejus finis: & bonam voluntate faciamus: si hoc confesui volumus, ut saltem nos servos habeat, & a malis per suppliciorum formidinem recedamus. Unde sic Qui

Qui in eo est statu in quo vult Deus ipsum esse, habilis est ad justificationem. Sed qui a malis ex simpliciter formidine recedit, &c.

Resp. 1. ut semper, hinc sequi hominem solo extra Sacramento timore justificari: hic enim a Sacramentis perdidit Hieronymus, ut per se liquet. 538 Resp. 2. neg. min. qui a malo abstinere ex metu, facit equidem quod Deus vult, quantum ad fugam peccati: quia vult Deus ut qui a peccato non recedit ex amore filiali, ab eo saltem recedat ex timore servili. At non ideo in eo est statu in quo ipsum esse vult Deus: sed tantum ad eum sibi viam parat.

539 Objic. 8. ex constanti veterum Theologorum axiomate Poenitentia in Sacramento ex attritu fit contritus. Atqui eo ipso constans est veterum Theologorum sententia, attritionem solam sufficere in Sacramento. Si enim ultra attritionem requireretur caritas, jam poenitens ex attritu non fieret contritus, sed ex remissa contritus contritus magis: quia ubiqueque est dolor de peccato ex motivo caritatis, ibi ut vera est caritas, sic & vera contritio.

540 Resp. 7. axioma illud perperam tribui antiquis Theologis: uti moxet Auctor Libri cui titulus Redivivissement de cette celebre & importante question, si le Couite de Trinite a decide ou declare que l'attrition concus par la seule crainte des peines de l'enfer, & sans aucun amour de Dieu, soit une disposition suffisante pour recevoir la grace de la justification au Sacrement de Penitence; quem ad part. 1. cap. 6. pag. 54.

541 Resp. 2. neg. min. Ut enim ex illo quorundam veterum axioma inferri possit attritionem puram sufficere in Sacramento, necesse est ut attritio quam docuerunt fieri contritionem, sit in eorum mente attritio pura, & omnis amoris experta. Atqui contra attritio de qua loquebantur, animi initiali juncta erat, & ideo ab eorum nonnullis attritio perfecta nuncupabatur. Res constat ex tribus magni nominis Theologis, quos ibidem adducit Gallicus Scriptor statim citatus. Il vero sunt, 1. Alphonsus Vivaldus in Candelabro aureo tit. de attrit. q. 2. & precipue 9. ubi hęc: QUOTIENSDUM dicitur in Dictionibus quod attritio fit contritio, vel attritus fit contritus, est intelligendum de attritione perfecta, id est de ea qua propter Deum pure dolamus de peccatis, sed non ita servile & super omnia ut par erat. Neque id ab eo temere assertum, sed celebriorum, quos magno numero appellat, suffragio roboratum.

2. Viguierus qui in his de Sacramento Poenitentię Institutionibus, a tota Parisiensis Facultate sollemniter approbatis an. 1549. sic loquitur Cap. 16. v. 10. Sciendum est quod si attritio dicitur dolor de peccatis voluntarie assumptus propter suam remissionem, sic quod principium ejus sit timor servilis, ut scilicet sit desolatio peccatorum propter metum poenę, tunc attritio nunquam fit contritio, nec ex attritu aliquid fit contritus, nisi ad hunc sensum quod post attritionem tenet contritio, sicut dicitur, ex maie fit meritis, & ex misero fit justus confiteatur... Si vero attritio dicitur dolor voluntarie assumptus propter Deum summe dilectum, sed non cum sufficienti & requisita intentione sine gradu, puta quia non ex toto corde & ex tota mente sic attritio per continuationem, vel applicationem absolutam, fit contritio: & sic intelligitur id quod a Doctore hinc communiter dicitur, quod virtute classium ex attritu fit contritus.

3. Joanne Molanus, Lovaniensis Doctor & vir, judice Baronio, de Ecclesia Dei & caritate Catholica optime meritus, & cujus nos brevem sermulum de peccato

asquimiter patiebatur idem Cardinalis) in Compendio Theologie practice edito an. 1585. de contrit. num. 40. *Sanctorum Scholasticorum*, inquit, cum afferunt *essentiam Sacramenti Poenitentiae ex attritione contritionis hominem salvari, loquuntur de attritione quae adunctionem habet affectum, quo Poenitentem recipiat diligere Deum tanquam omnis iustitiae fontem.*

Ex his nec Eatenus sufficeret attritio ad justificationem, quatenus vi clavium fieret contritio. Atqui juxta veteres Theologos attritio mere servilis nunquam fit contritio. Ergo. Ex hac nobis quarta erit probatio praecedentibus utiliter adjuvenda.

743 Objic. 9. Ritale Romanum praecipit, & quidem non temere, ut observatur moribundus confiteri non valens, quando per testes constat, cum dedisset signa doloris. Atqui erit id temere praecipitum, si timor servilis non sufficiat. Is enim facile habetur, non autem ipsa Dei propter ee dilectio.

744 Resp. t. argumentationem hanc, ut alias, pene omnes ut praecipitum trahere. Sic enim, nec omnium primus, disputabit quisquam. Ritale Rom. ... Atqui erit id temere praecipitum, si non sufficiat motus naturalis. Is enim facile habetur, quia penes hominem est: non autem super-naturalis, qui a gratia, eaque efficaci, pendet. Ergo.

745 Resp. 2. neg. min. Sicut enim confertur Baptismus in liquore, de quo ambigitur num aqua sit, quia in extremis extrema tenuari oportet: sic & pari de causa debet absolvi moribundus, de quo dubium fit an solo metu, an ab nobiliori motivo afficiatur.

746 Objic. 10. Si quis obisset quomodo attritio pura sufficiat in Sacramento, id sane quod peccandi voluntatem non excludat. Si enim excludat, jam nullus manet in corde obex ad gratiam; unde cum ex Trid. Sess. 6. Can. 6. & 7. Sacramenta gratiam conferant non poenitentibus obtem, nihil erit esse simpliciter attritus non justificatur. Atqui attritio ex toties dictis peccandi voluntatem abigit.

747 Respondent plerique caritatis initialis vindices etiam Anti-Quenelliani. *dicit min.* Attritio excludit voluntatem peccandi actualem, C. habitus, lem, subd. Excludit occasionaliter, & ratione dilectionis, quam intro-ducit, sicut *ita introductum*, ait August. Tract. 9. in 1. Ep. Joan. C. for-maliter & ratione sui, N. Utique legitimam esse oportet solutionem a toto eximiae notae Doctoribus traditam. At, quod mihi uni verendum est vix, fateor me illam non satis assequi. Vel enim, ut jamdixi, habitus illis isthac voluntas, est tandem quidam adhaesio peccato, vicinis extra veritate gehennae hypothese peccatorum homo: vel superstes praeteriti peccati mania, vel actualis ad peccatum affectus, vel aliud nescio quid. Non 1. tam quia, iuxta eosdem, habitualis haec adhaesio locum num habet quoad omnia peccata: nec enim qui ex gravi metu peccavit, radicibus adheret peccato suo: nec qui amicum ex ira impetu occidit, idem faceret sublato gehennae metu tam quia, nec ipsa quaedam initialis caritatis sententia, quae habitualis a Deo aversionem tollere non potest, praedi-ctum peccato adhaesiois fundum tollit: tum quia, ut olim post Scaram adnotavimus, non judicat Deus hominem ex his quae in hac vel illa occasione facturas esset: alioqui reum jam ab ultimis Coenae momento habuisset Petram, a quo, minore quam mortis metu, abrogandus erat. Non 2. quia peccati macula, si sic quidpiam ab habituali illa peccandi volun-

voluntate diversum, ne ipsa quidem initiali caritate aufertur. Non 3. quia implicat ut actuali ad peccatum affectu sedatus sit, qui ex gratia impulsu peccatum super omnia detestari supponitur. Si 4. quid illud sit, assignare ne dedignetur solutionis hujus Auctores: vel potius solutionem ipsam reddant incodi, &, quod sane possunt, circumfusam his omnibus caliginem exortiant. Interim

Resp. neg. maj. Neque enim insufficientis videtur attritio, quia peccandi voluntatem non excludat, sed quia excludat ex motivo imperfectiori, eo nempe vi cujus detestatur quidem homo peccatum, ut malum sui, non autem ut malum Dei, seu ut aversionem a Deo tanquam a fine ultimo.

Objic. 11. Qui sinceram habet in eundem cum Deo reconciliationis vo-luntatem, ad obtinendam in Sacramento gratiam viletur idoneus. Ni-hil enim exigit Deus ad peccatoris justificationem, quam ut is in gra-tiam secum regredi sincere velit. Atqui sinceram hanc voluntatem ha-bet, qui vere attritus accedit ad Sacramentum. Quare enim accedit, nisi ut Dei amicum sibi reconciliet?

Resp. neg. min. 1. quia rebus propriis inspectis & attenta sola timoris natura, qui ex puro gehennae metu peccata dolet, non tam Dei amicitiam inquirat, quam ne cum sibi iratum habeat, & ab ipso mali quid patiatur. Illud autem motivum, quo ne terrenus quidem pater vere conten-tus sit, an plenam gratiam inveniet coram eo, cui si cor dederis, totum dedisti, si negaveris, vel dare non litagas, nihil ferme, aut nihil saltem ipso dignum dedisti? 2. Et consequenter, quia is solum sinceram habet in eundem cum Deo amicitiae voluntatem, qui ad id media idonea adhi-bet. Non adhibet autem qui solo metu tangitur: Poterit enim & enixe pe-ccatae sanctae dilectionis primordia; & ab eo dabuntur, qui venit ignem mittere in terram, nec quidquam vult magis quam ut accendantur.

Inst. 1. Ille sinceram habet in eundem cum Deo gratiae voluntatem, qui firmum habet divina mandata servandi propositum; quique mori malit quam vel tantillum aliquid peragere, quod divinae amicitiae ad-verteretur. Atqui attritus firmum habet, &c.

Resp. dist. maj. Qui firmum habet ... propositum, intuitu Dei, C. intuitu sui ipsius, bono quidem, & laudabili, sed imperfecto, & qui plus Judaeum deccat, quam Christianum, N. Solutio ex dictis constat, & amplius constabit ex dicendis.

Inst. 2. Atqui propositum mandata deinceps servandi, licet ab im-perfecto motivo exoriat, sufficere debet cum Sacramento. Ergo.

Prob. Subl. Ut motivum illud sufficiat, satis est ut Christus a di-gniori motivo, quia difficilius nos liberaverit, Atqui liberavit. Fecit enim si debuit: Debeat autem, qui imposuit novum confessionis onus, e re autem erat, ut qui hinc gravabat, inde ab onere levaret.

Resp. ad 1. neg. Subl. Ad 2. & 3. neg. min. Absit enim, ut qui antiquata timoris Lege, igneam amoris Legem e Calis in terras attulit, ab amoris jugo, quo dulcescit quidquid in Evangelio acerbum est, Fideles suos leva-verit. His quidem ubertiores & potentiores gratias confert, sed praecipue amoris. Non nego eos minori indigere dispositione cum Sacramento, quam indigerent Judaei Sacramento desituti: sed id factum est, non tam ut compenlaretur onus confessionis, quam eruditi multi apud Judaeos

in usu fuisse volunt, quam in gratiam amoris ipsius: videlicet ut oculos iustificarentur Fideles, celerisque habituali caritate instructi, dignos Evangelio fructus in operibus singulis ex caritatis motivo vel saltem influxu elicerent.

555 Insuper. 3. Constat Legem novam esse Legem gratiæ. Atque Lex gratiæ non erit, sed potius rigoris, si ultra timoris motum aliquid exigit. Illud enim, quidquid tandem sit, difficilius habetur quam timor.

556 Resp. 1. hinc a Pelagianisante quopiam deductum iri, merum naturalium in Sacramento sufficere: is enim cum nature vires non superet, facilius habebitur, quam timor supernaturalis.

557 Resp. 2. neg. min. Præterquam enim nova Lex gratiæ non dicitur, quasi nihil ea ad finem suum exigit laboris, cum ex Christo ipso apud Matth. 7. archa sit via que ducit ad vitam, & Christianus quisque cum metu & tremore salutem suam operari debeat; certum est Evangelicam Legem multiplici titulo dici Legem gratiæ, & quidem 1. quia præcepta longe pauciora complectitur: 2. quia Christum ipsum habet, quem tantum præfigurabat Lex Mosaica; 3. quia gratias largitur uberes, easque potissimum sanctæ dilectionis: unde tam facile est Christiano amare, quam olim Judæo timere. Non ergo querendum est de difficultate amoris, sed querendum quod inter tot amandi motiva & auxilia diabolico quodam miraculo frigidissimus.

558 Atque hinc solvitur quod obijciunt alii, videlicet jugum Christi esse suave, & onus ejus leve. Qui enim hæc dixit Christus, & confessionem præcepit, & amorem Dei ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus; atque in eo mandato Legem & Prophetas constituit: Unde seu sufficiat attritio in Sacramento, seu ultra ipsam aliud quid requiratur; redit semper commentita Legis difficultas; vel, ut verius dicam, hinc corrui unde repeti videtur. Ut enim ait S. Doctor gratiæ & caritatis: *Durum videtur quod Dominus imperavit, ut si quis vult eum sequi, abneget semetipsum. Sed non est durum nec grave quod ille imperat, qui adjuvat ut hæc quod imperat. Nam & illud verum est quod ei dicitur in Psalmo 16. Propter verba laborum tuorum ego cultodivi vias duras. Et illud verum est quod ipse dixit, Jugum meum leve est, & onus meum leve est: QUIDQUID ENIM DURUM EST IN PRÆCEPTIS, UT SIT LENE CARITAS FACIT.* 1. Considerate quantum laborent omnes amatores, nec sentiunt quod laborant: & tunc plus ab eis laboratur, quando a labore quisque prohibetur. Aug. Serm. 96. alias 47. de divers. Cap. 1. & Lib. de Nat. & Gr. c. 69. *Christi sarcina vni caritati levis est. Dura sunt timori vix Domini, levis amor.* Ergo nedum grave sit jugum Christi, quia dilectionem exigit, hinc levis est, quod & dilectionem requirit, & dat diligendi vires.

559 Alias id genus objectiones plures qui reperire volet cum solutionibus, adeat citatum jam Opus Porphyriensis Episcopi Dissert. 3. Cap. 12.

PUNCTUM TERTIUM.

An supposita probabilitate opinionis, que attritionem servilem sufficere docet, eadem opinio sit præctice tuta.

REVOCANDBUM in mentem quod diximus in Tract. de Conscientia Cap. 5. nimirum opinionem etiam contraria probabiliorum præctice tene-

teneri non posse, nisi ea multo probabilior sit. Id autem, si quacumque in materia verum est: at in his præcipue que iustitiam proximo debitam & Sacramenta spectant. Jam ergo expendendum, an etiam servilis attritionis sufficientia iis diceretur motivis, que difficultatem hanc contemnendam facerent, posset hæc ut certum quæ & extra omnem aleam positum teneri in præcti. Supponit hæc questio rem agi cum Penitente, quem certo confitetur, non alio quam timoris motivo deterreri a peccato, idque extra casum mortis. An autem Penitens ipse facile ac certo serotari possit, quo moveatur spiritu, metusæ solum an etiam amoris, questio est nova, quam in præcti non expendimus. Sic

CONCLUSIO. Opinio que attritionis puræ sufficientiam docet, vel eo rejicienda est, quod in præcti tuta non sit.

Prob. 1. Opinio, que etiam speculative supponatur probabilis, præctice uti non licet, est opinio in ordine ad mores profus rejectanda. Atque opinio, que attritionis servilis sufficientiam adstruit, uti non licet, etiam si, &c. Ut enim opinio ista nullum præctice usum habere possit, sufficienti duo hæc, 1. ut eadem opinio tamen probabilis, immo & opposita non nihil probabilior (quod utique negamus) dubia tamen sit & incerta; 2. ut, extra necessitatis casum, illicitum sit in Sacramento conferendis sequi opinionem incertam & dubiam, etsi probabilem, relicta tutiori: qualem esse oppositam fatentur omnes. Atque utrumque constat.

Primo enim opinio que pro attritione pugnat, incerta est & dubia. Illa siquidem opinio incerta est & dubia, cujus opposita non improbabilibus solvitur momentis, & teneri potest ut probabilis. Ratio est, quia ut opinio opinioni veræ opposita, vera esse nequit: sic nec opinio opinioni indubie opposita, moraliter probabilis esse potest. Atque opinio opinioni de sufficientia formidolose attritionis opposita, est ad minus probabilis. Quis enim, ait Henno ipse, postquam omnes intendit nervos, ut attritionem puram vindicaret; qui dicitur ausu moraliter improbabili esse opinionem, quam hoc tempore tot sustinent Episcopi, Academiae & Theologi, ut existimem tot esse pro, quot contra. Sane, ait Steier, Episcopi Episcopi, Academiae Academicæ, Scholæ Scholæ hæc in parte adversantur. Huc facit, pergit idem Henno, quod opinio que formidolosam attritionem rejicit, 1. rationes asserat non spernendas tam ex Augustino, tum ex aliis Patribus; tum ex antiquis Theologis; tam etiam ex Tridentino de promptis; 2. quod auctoritati, quam ex Tridentino desumpsit opinio pro servili attritione decertans, non parum detraxit Tridentina Pallavicini Historia, ubi asserit & probat a Patribus sublatam fuisse vocem, sufficere, quia nihil circa materiam hæc agitata decidere voluerint; 3. quod ante Tridentinum vix reperire sit Auctores, qui dixerint sufficere attritionem sine aliquo Dei amore benevolo. Unde Suarez scribens post Tridentinum de nostra sententia dicebat part. 3. quest. 90. art. 4. disp. 15. Sect. 4. num. 17. Illa opinio nec valde antiqua est, nec multum communis. Et Dominicus Soto, qui Tridentino interseras 2. sic ait dist. 18. in 4. quest. 2. art. 6. Doctrina hæc de attritione, que in Sacramento fit contritio, licet sit vera, non est tamen multum vetus: & sic concludit: Revera cum quis mihi diceret se non penitere propter Deum, absolvere non auderem. Si non audeat ille, qui circa hæc mentem Concilii penetraverat, an prudenter audebitur

209? Deterret me, *prosequitur Soto*, non esse articulum fidei... Non enim est expressa Evangelica assertio. Immo neque apud Augustinum, aliumve istius classis Auctorem reperitur, sed est Scholasticorum collectio (*id est*, conclusio) quæ quæquam sit vera, non est tamen digna, cui bilances perpetuæ nolite saluti aut damnationis confidamus. 4. Quod etiam præcipua sententiæ hujus Patroni voluit eam, *saltem in articulo mortis, esse practicandam*, ob grave, *ut ajunt*, damnationis periculum: *Si grave periculum; ergo non tanta certitudo*. Hæc ille.

Secundo, in Sacramenti conferendis non licet practice sequi opinionem dubiam & incertam, relicta alia tutiore. 1. Quia damnata est ab Innocentio XI. an. 1679. & a Clero Gallic. an. 1700. hæc juniorum Caluiliarum assertio: *Non est illicitum in Sacramenti conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore*. 20. Quia re ipsa non licet sequi opinionem, quæ æternæ ruinæ periculo eum exponit a quo practice tenetur. Atqui opinio, cui sufficiens est atriatio formidolosa, utpote nec indubia nec certa, æternæ damnationis periculo eum exponeret, a quo practice tenetur, ut docet Suarez, vel faltem *valde probabiliter* ab alio doceri tradit: immo exponeret adhuc, si, quod utique differtur, opposita probabilior supponeretur. Ut enim in hac etiam hypothese exponat æternæ damnationis periculo, satis est ut qui eam sequitur, materiam dubiam & incertam adhibeat pro certa sine necessitate: id enim nefas esse jam constituitur omnes. Sed qui sola contentus esse atriatione servili, materiam dubiam adhiberet pro certa, adeoque Sacramentum exponeret nullitati, citra necessitatem. Neque enim negabant adversarii Deum, qui impossibilia non jubet, eas, urgente precepto, gratias largiri, quæ ad detestandum ex perfectiori quam atriationis motivo requiruntur. Quemadmodum igitur licet speculative probabilis sit, aut etiam opposita probabilior supponatur opinio D. Thomæ de sufficientia panis sfigine in Eucharistia, peccaret tamen qui extra extremam, si quæ subesse possit, necessitatis casum sfigineo pane uteretur. Quemadmodum rursus pessime audiret medicus, qui omnia citra causam medicina indubie profutura, aliam probabiliter tantum profuturam daret agrotis. Sic a pari in presenti materia.

360 Nec dicas, *teste Esparza S. J. Romane Inquisitionis qualificatore*, qui præsens aderat, quando reprobata est propositio, *Non est illicitum, &c.* intantum penitus fuisse opinionem de sufficientia atriationis servilis, licet tunc examini subiecta fuerit: immo hæc ex unanimi Censuram suffragio remansisse incolumem.

Aliud est enim opinionem non improbari, aliud eamdem judicari moraliter certam. Utique intacta remansit hæc opinio D. Thomæ, quæ panem sfigineum ad Eucharistia materiam satis esse contendit: Cedo quis eam in praxi tenere audeat? Adde, quod sicut bona fides illius, qui propter D. Thomæ auctoritatem sfigineo pane uteretur, eum quidem a peccato evimere possit, nec tamen Sacramentum verum efficiet, si forte falsa sit, ut a multis esse conjicitur, opinio ipsius: Sic a peccato immunitas quidem esse possit, qui ad Poenitentiam accederet cum atriatione sola: at non ideo salutem consequeretur in hypothese probabiliter vera, quod servilis atriatio per se solum in Sacramento non sufficiat.

Objic.

Objic. 1. Tota est practice opinio, cujus praxim approbat Ecclesia, 561 Atqui... Illius enim opinionis praxim approbat Ecclesia, quam seit & permittit doceri ut veram & practice tutam. An enim pia mater opinionem ex qua tot scaturirent sacrilegia, tot hominum damnatio, uti veram & tutam doceri sineret, nisi ejus praxim omnium experient periculum judicaret. Atqui seit Ecclesia & permittit doceri opinionem atriationis formidolosa, ut veram & tutam; vetatque ne illa hæc notetur censura, ut patet ex Decreto Alexandri VII. Ergo.

Resp. ad 1. neg. min. ad 2. 1. retorqueo argumentum. Illius opinionis praxim improbat Ecclesia, quam seit & ad minus permittit rejici ut falsam & nullatenus securam in praxi. Atqui seit Ecclesia... Neque vero ignorat Apostolica Sedes, quæ sit ea de re sententia seu Cleri Gallicani, cum is eam publicis monumentis inscripserit; seu innumerabilium toto Orbe Theologorum; cum ex his alii suos ea de re Libros Rom. Pontifici, ut Clementi XI. Porphyriensis Episcopo; alii Ministris ejus, ut non ita pridem Prolegato Avenionensi Galdus, nuncupatoris Epistolis dedicaverint.

Resp. 2. neg. maj. 1. Quia Thesis illa... *Debet opinio censori probabilis, dum non constet rejectam esse a Sede Apostolica tanquam improbabilem*, quæ est n. 17. inter damnatas ab Alexandro VII. an. 1665. quatenus silentium & tolerantiam pro Ecclesia vel Sedi Apostolica approbatione statuit, falsa declarata est a Clero Gallic. an. 1700. scandalosa, saluti animarum noxia, &c. 2. Quia si quis atriationis sufficientiam approbasset, maxime Clemens X. dum hæc, non secus ac propositam sententiam ulla censura notari voluit. Porro Clemens X. Lovaniensis deputatis, teste Ferracquo, renuntiavit, *se in ea esse sententia quod respicitur aliqui Dei amor propter se in Sacramento*. 3. Non magis Ecclesia servilis atriationis sufficientiam probare censenda est, quia illam doceri sinat, quam approbasse censenda sit tot Ethicæ Christianæ corruptelas, quarum aliquot tandem proscripsit, alias, Deo dante, proscribet deinceps. Hæc siquidem, puta quod intento interiore in Offici recitatione necessaria non sit, &c. frequenter nocere possunt: illa vix unquam ultra ratam atriationis qua talis cognita casum: cum ne unus quidem vel Poenitens reperiri possit, qui peccatum suum quo meliori potest motivo non detestetur; vel Confessarius, qui ad detestationem hæc pro virili non accedat. Sane, ait, laudatus supra Theologus, a viginti quinque annis satis assidue confessions existit, & ne unum reperi, qui sola atriatione fuerit contentus, licet ab omnibus mihi incognitis actum doloris exegerim verbis expressum. Quod mihi accidit, sane accidit & aliis. Hæc de re tenetur Ecclesia, *quisquis saluberrime nota, nihil circa hæc dicit*. Et vero, quot heu! turbarum origo esse potest definitio etiam æquissima.

Objic. 2. Non tenemur in materia salutis viam semper eligere tutiorem. Alioquin nequidem sufficeret caritas initialis, cum tutor sit contritio perfecta. Ergo.

Resp. dist. ant. Non tenemur viam eligere tutiorem, cum præsto est alia vere tota, C. si hæc deficiat, ne in præserti latentur vel ipsi præcipui contraria opinionis assertores, N. Non requiritur contritio perfecta, quia hæc non requiritur pene assertur Sedes Apostolica in textu ad calcem Concilii Romani appposito; & expresse definit Gallicana Ecclesia, nulla in

con-

contrarium dicitur vel factis reclamante. Aliquid vero ultra metus servilis impulsu probabilissime ad securitatem requiri constat ex infinitis prope monumentis, quorum aliquot deinceps excitemus. Unde qui adeo attritione nituntur, ut, saltem ore tenus & inter Scholæ clamores, in ea fem constitutur suam videantur, hac retundendi sunt Augustini voce, Serm. 40. alias Hom. II. inter 50. *Ecce dat tibi securitatem Procurator quid tibi prodest, si Pater familias non accipiet.* Cogitare meum nihil ponit in te, ajebat Seneca; unde, si contra quod sentiunt Attritionarii & invalida sit confessio coram supremo Judice, nec ex sensu, nec ex dictis illorum valida efficietur.

7.6. p. 204. B. 1566 Objic. 3. Non ea fuit unquam Facultas Parisiensis, quæ opinionem minime tutam approbaret. Atqui Facultas illa, ceterarum omnium parens, servilis attritionis doctrinam comprobavit, cum an. 1638. propositiones a Seguenoto traditas de attritionis insufficientia censuit esse quietis animarum perturbativas, communi & omnino tute praxi Ecclesie contrarias, &c.

1567 Idem an. 1715. preliterunt primariæ Germaniæ Universitates, Vienneſis, Pragenſis, Ingolſtadienſis, Dilinganzæ, & Salisburgenſis, quæ Discussionem Theologicam Augustini Michel exaratum adversus quatuor Dissertationes Lamberſi Le Drou, non sine encomio approbaverunt. Ergo.

1568 Resp. ad r. neg. min. Aliud enim est approbare sufficientiam attritionis, quam & admittunt omnes, quibus non secus ac Clero Gallicano perfusum est, non requiri in Sacramento contritionem perfectam, prout existimabat Seguenotus, aut pro eo alius quispiam: Aliud servilis attritionis sufficientiam tueri. Primum fecit sacra Facultas Parisiensis, cujus doctrinam lobenter amplectimur: de secundo ne cogitavit quidem: & id invito duplici momento constat; r. quia sacra Facultas, quæ non omni doctrinæ vento circumfertur, oppositam sententiam quæ data occasione amplexa est, puta cum decies ad minus tota approbavit Libros, in quibus servilis attritio palam & rotunde explodebatur, ut an. 1549. Institutiones ad naturalem Philosophiam Joannis Vignerii & Prædicatorum Familia, Doctores ac Professoris Tolosani: an. 1552. Institutionem Christiani hominis adversus hujus temporis hæreses, auctore Stephano Parisio, Avellano Antistite: an. 1589. inserta Bibliothecæ Patrum Opera, quæ inter non infimo loco sedet iter Paradisi, ubi sic Robertus ille a quo nomen sumum habet Sorbona: *Quantumcumque de peccato doleas finaliter propter hoc quod fecit te damnandum, & consecuturum mortem inferni per peccatum tuum, & si rogaveris Dominum ut tui miseretur, non exaudiet te, licet bona infinita propter hoc facias, &c.* 2. Quia servilis attritionis sufficientia a Sacra Facultate post censuram, ut ante, tum a Professoribus, tum a Librorum Censoribus, tum a Scholasticis inter publicas disputationes profligata fuit. Sic, ut Sambovim prætermittam, doctissimus D. Perciret in Regia Navarra Professor, quem sensus late an. 1638. censure latere non potuit, cum is unus fuisset a Deputatis a Facultate ad examinandum Seguenoti Librum, in dictione, an. 1647. opinionem, quæ ad Sacramentum requiritur amor Dei etiam super omnia, ut prudentem & tutiorem amplectitur. Sic approbatus fuit an. 1651. a Doctores quatuor Morini Liber, quem suum non esse norunt Attritionarii. Sic demum publicis in Theſibus, quarum extant plures ab an. 1640. frequentissime propugna-

tum

tum est, malum detrahere veritati, qui sine actu amoris Dei hominem justificari posse affirmat, & qui sibi suadere conatur desuisse Tridentinum attritionem puram cum absolutione sacramentali ad justificationem sufficere. De his ad geminum Opus, aliud quod jam citavimus, inscriptum, *Eclaircissemens*, &c. part. 4. Cap. 3. aliud cui titulus: *de la Contrition necessaire*, &c. in ipso fine, & pag. 327.

Quod spectat ad Germaniæ Universitates, quæ Micheli Opus appro- 569 barunt, reponit Porphyriensis Episcopus in *Confutatione Discussionis Theologicæ*. 1. ex adverso ponendo *Universitatem Parisiensem omnium matrem, ac rursus Colonienſem*, (ubi Micheli tristem passus est repulſam) cum utriusque filia *Lovanienſis & Duacensis*. 2. Vienneſem & alias, dempta Salisburgenſi, quem PP. Benedicini in Theologicis moderantur, Patribus Societatis in disciplinam traditas esse: hos porro, cum teste Francoſino Lib. 2. Operis *de dolore ad Sacramentum Penitentia*: necessario, c. 6 §. 2. *Le Drou* num. 17. pro servili attritione ita pugnent, ut opinio hæc fere haberi p. 11. possit tanquam sententiam Societatis, pro se ipsis, non ut iudices, sed ut partes suffragium tulisse. Erunt vero fortassis, qui Auctorem hunc non tam ut Theologum affectu vacuum, quam ut partem, hic suffragium fere 10id. putent. Ut ut est, fatente ipſo, (an. 1716.) non ita pridem in opinio- 11. nem illam concessi Societas. Atqui fatente alio Lamberto (an. 1741.) *Gaud.* plures ex eadem Societate variis in Collegiis Professores opinionem de attritionis p. 82. 12. servilis sufficientia hodie sperant. Ergo his id bene contingit quod celebrioribus Scholis, quæ circa quæſtiones neclum ad Ecclesiam definitas contraria in studia ſcinduntur; & editos hinc & inde Libros approbant, modo in his nihil Fidei adversum continetur.

PUNCTUM QUARTUM.

Confessoria & præcedentibus.

CONCLUSIO: Ad justificationem in Sacramento requiritur aliquid ultra motuum timoris.

Prob. 1. Ex dictis opinio quæ sola attritione contenta est, nec certa 570 est speculative, nec prædicte tuta. Ergo ultra attritionem requiritur aliquid in Sacramento.

Prob. 2. auctoritate Cleri Gallicani, qui an. 1700. hæc statuit: *De dilectione Dei, sicut ad Sacramentum Baptismi in adultis; ita ad Sacramentum Penitentia, quæ est laboriosus Baptismus, necessaria, hæc duo imprimi ex sacro sancta Synodo Tridentina monenda & docenda esse diximus.* Primum, 10id. ne quis putet in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem eam quæ fit caritate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, antequam actu suscipiatur, hominam Deo reconciliat. Alterum, ne quis putet in utroque Sacramento secarum se esse, si præter fidei, & spæi actus non incipiat diligere Deum tanquam omnis justitia fontem.

Et intra: *Placet etiam caveri a Sacramenti Penitentia Administris, ne Prop. 2. in hoc Penitentia Sacramento, aliusque Sacramentis conferendis, sequantur opinionem probabilium de valore Sacramenti, relicta tutiore; nec Penitentes ipsorum fidei animam suam committentes admittere cessent, ut in Penitentia inchoa-*

choata saltem dilectionis Dei inuent viam, qua sola secura sit; graviter peccatori in hoc saluti discrimine, vel eo solo quod certis incerta præponant. At qui in his evidenter requiritur aliquid non modo ultra actum gehennæ, sed & ultra spei actus; si tamen gehennæ timor ab actu spei divelli possit, ut adversariis videtur. Ergo.

PUNCTUM QUINTUM.

Quid tandem ultra motivum timoris requirat attritio.

EX dictis Sectione prima Articuli secundi præsentis hujus Capituli, sequitur, quæstionem hanc tanto labore geminam, qua attritio perfici debet ut gratiam in Sacramento pariat, esse vel amorem concupiscentiæ aut spei, vel amorem simplicis benevolentis, vel amorem caritatis, remissum quidem, sed qui tamen de se sit super omnia; vel denum amorem caritatis, qui per se solum non sit super omnia, sed a confortio timoris, alteriusve id genus motivi, habeat quod omnia saluti obliacula superet.

Ex his opinionibus nulla est que suos vindices nata non fuerit; sed ita parti quam sentit amplexi sunt addidit, ut quicumque in aliam vel propenderit, gravem is apud ceteros notam sustineat, & sibi explodeatur. Tantæne animis caelestibus itæ? tantisne insultationibus vindicantur caritatis jura?

Illud ne effugerem infortunium, si tamen vitari potest, e re mea de crevi esse, ut uniuscujusque opinionis præcipua commoda & incommoda, qua maxima potis esset fide, Lectorem oculis subjicerem, ut quique rebus coram Deo pensatis id arripiat quod satis esse judicaverit.

Quod antequam facio, paucis expendere liceat, an tanti sit præsens qualitas, ut tanto cum tumultu agitari mereatur.

Affirmant eisdem plures; jamque ab Operum suorum exordio præstantur, quæstionem præsentem nullam esse graviorem; cum ab ea pendat æterna Poenitentium salus. Age vero, exploremus an ita sit.

571. Nostra hæc de attritione controversia vel a Janſenianis contra Antijanſenianos, vel ab Antijanſenianis inter se agitur. Si primum; innotuit movetur. Nimirum id omnibus Janſenii Discipulis sollemne est, ut omnem Christi gratiam, gratiam esse caritatis tueantur. Vel ergo qui ad Poenitentis Sacramentum accedit, gratia aliqua movetur, vel nulla. Si nulla, nullo in systemate justificabitur; nec certo eam qua indiget gratiam habebit a Novagustinianis. Si aliqua; ut quid fragor tantus, cum gratia hæc, eo ipso quo gratia est, sit vera caritas, saltem initialis. Mihi audire videor medicum, qui coram Israelitis in deserto vagantibus, longa argumentorum serie probare velit, periculosum ex ipsis quotquot diverſum quid a manna degultaverint. Pater! dixisset horum quilibet, quorulum tua hæc oratio? nescis vel hic perendum fame, vel manna velendum; quia istic etiam vel nulla est, vel manna est.

Si regeant sibi curæ esse ut pro viribus Poenitentem hortentur ad efflagrandam Spiritus Sancti operam, gratulabor, quandoquidem sic proficiantur orationem peccatoris novum non esse peccatum. Interim tamen sciant,

sciant, id quod in gratiam Poenitentium faciunt, ab aliis æque ad nihilum fieri. Utamque junior Directorum speciem expertus sum: nec me fugit quos ferissim omni ex parte accuratior.

Quod si res inter Catholicos agatur, non multo utilior videtur tota hæc disceptatio. 1. quia qui attritionem puram sufficere judicant, digniori motivo Poenitentes suos constanter instruunt; sique quod speculative docent, abiciunt in præxi. 2. quia Poenitentes ipsi eam in se contritionem efformare student, cujus normam fuerunt a Cashechismis hauserunt; ea vero ne quidem loquuntur de peccatis gehennæ; 3. & id præcipuum; quia ne ipsi quidem Poenitentes discernere satis possunt, quo agatur spiritu, metus an amoris. Erunt qui sibi Seraphim ardentes videantur, quinque nihilominus vis supernaturali moveantur impulsu. Erunt qui se sicut doriores adjuvent; jamque pene reprobos; qui tamen Dei legem plus diligant, quam millia auri & argenti. Caducum igitur est quæcumque motivi eos afficiunt examen: unaque certa hæc regula constitui potest, ut ex fructibus dignoscatur arbor, seu Poenitens ex constanti mandatorum Dei observatione judicetur.

Neque hæc, nostra tantum, sed & aliorum plurimum est opinio. Sic Meldeogis ille Bossuetus Tom. 2. Liber. & Opule pag. 59. *Ceux qui font tant de belles thèses pour l'amour sans rapport à Dieu, se donnent un fort inutile d'amuser le monde, & l'imp. pag. 57. Gelasia est le plus parfait qui absolument aime le plus par quelque motif que ce soit.* Sic & qui unus apud quosdam præ nullius computatur, celeberr Abbas S. Cyprianus, trito jam nomine Sancranus, interrogatus in Castro Vindensium an, 1655. a Jacobo Lesce. Doctore & Professore Parisiensis, postmodum autem Carnutensium Episcopo, annon veram contritionem in Sacramento requiri aliquando docuisset; his expressim verbis respondit n. 89. *A dit n'avoir jamais parlé à qui que ce soit, si l'attrition ou contrition vint nécessaire au Sacrament de Poenitence pour obtenir le remission de ses péchés, sachant bien que le discernement de cet mouvement, à savoir attrition & contrition, est impossible à celui même qui prétend les avoir, à plus forte raison aux autres. Mais ille que vero constantia videtur? Nec dubitem, quin, ut sæpe haud credendum est Poenitenti, qui lacrymis ora suffultis, sic quandoque haud credendum sit Poenitenti, qui lacrymis ora suffultis, pene paret se nullo tangi amoris sensu. Id tamen D. Bernardi enervissimè: Non est omnibus credendum, sed nec detradendum. His præmissis, quæ si parum proficiunt, parum nocebunt; jam delibanda sigillatim opiniones superius recensite.*

Opinio eorum qui solo spei amore contenti sunt.

Amorem spei ad justificationem in Sacramento sufficere, uni tantum ratione probat clar. Fourneljus, quæ sic institui potest.

Ue amor spei satis sit in Sacramento Poenitentis, duo sufficiunt, 1. ut amor ille licet comparate ad amorem caritatis minus perfectus, sit tamen in se castus, gratuitus & honestus. 2. Ut qui præter eum a nonnullis requiritur amor caritatis, per se semper, adeoque & extra Sacramentum justificet. Constat enim ex Clero Gallicano non requiri

seti.

sen Baptismo, seu in Poenitentia, eam contritionis speciem, quæ ante
 sequi Sacramenta hæc acta suscipiantur, hominem Deo reconciliet.

577 Atque i. amor spei castus est, gratius, &c. cum eum proponat Scri-
 ptura, commententur Patres, & in Conciliis suis vindicet Ecclesia. Hunc
 proponit Scriptura Deuter. 6. 3. Audi, Israel, & obsequia ut facias que
 præcipi tibi Dominus, & bene sit tibi. Matth. 19. 29. Omnia qui reliqueris
 domum vel fratres aut fratres... vitam æternam possidebis. 2. Timot. 4.
 7. Bonum certamen certavi... in reliquo reposita est mihi corona justitiæ,
 &c. Eusebium celebrant Patres uti hominum & castum. Augustinus Serm.
 334. alias 48. de Sanctis. Hoc est Deum gratia amare, de Deo Deum spe-
 rare, de Deo preparare impleri. Sermo 118. alias 19. de verbis. Apoll. A
 lud est timere, sperare, aliud est amare, justitiam. Amor castus in se esse de-
 bet, quo amare debetis videre non calum & terram, &c. sed desolata videre
 Deum tuum... Ecce propter quam visum est bonum. Et. Enarrat in
 Psalm. 72. Factum est cor castum, gratia jam amatur Deum, non ad illa pe-
 nitenti aliud premium... Premium Dei ipse Deus est... si aliud dilexerit
 homo, non erit castus amor.

576 Deum amorem hunc vindicat Ecclesia: Siquis dixerit, ait Trid. Sess.
 6. Can. 21. justificationem peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, an-
 thema sit. Lege eisdem Sess. Cap. 11. & 16. a pluribus enim tempo-
 rum honestatem spei contra Quotitas vindicari Tom. 5.

2. Amor caritatis qui solus ultra spei amorem requiri possit, per se
 solum justificavit quocumque sit in gradu. Si enim caritatis perfectio
 non ex intentione graduum, sed ex formali ac specifico ejus motivo
 ducitur, jam necessum est ut caritas essentialiter & ratione motivi, in
 quocumque gradu ea sit, hominem Deo reconciliet. Atque caritatis
 perfectio non pendet ex intentione graduum, sed tota ducitur ex for-
 mali ejus motivo.

Prob. min. multiplici argumento. & quidem 1. quia si ad caritatis
 perfectionem requiretur certa graduum quantitas, vel summa in se,
 quia major haberi non posset: vel summa comparate ad alia amoris ob-
 jecta.

577 Non 1. tum quia summi hujus conatus vix capax est homo in hac
 vita. Unde ex Augustino Lib. de Perfect. Jui. c. 8. Cum adhuc est aliquod
 carnalis concupiscentia, quod vel continentia frænula est autem semper in
 hac vita; non omni modo ex tota anima diligitur Deus. Tum quia, juxta
 D. Thomam 2. 2. quæst. 24. Q. ad verum essentialiter caritatem factus est,
 quod homo habitualiter totum cor suum ponat in Deo, ita scilicet quod nihil
 cogitet aut velit quod divina dilectioni sit contrarium: que caritatis perfectio
 communis est omnibus caritatem habentibus. Tum quia intentio erat in Pe-
 tro amor Christi, quam in ceteris Discipulis, ut liquet ex Joan. 21. 15.
 Simus Joanni diligi me plus huius & in his tamen vera erat caritas,
 eaque ad justificationem abunde sufficiens.

578 Non 2. quia vix intelligi potest quomodo fieri debeat hæc compar-
 tio. Vel enim fieri deberet cum quolibet amore possibili; & tunc nul-
 lus assignari poterit hujus intentionis terminus, sique recidit expositio
 hæc in absurditatem prioris sententia. Vel faciendâ critica comparatio
 cum amore quemaliquando habuerit homo: id autem præterquam admo-
 dum

dum difficile est, nullatenus est necessarium: quia sæpe contingit ut vo-
 luntas intensius in obiectum etiam malum feratur, & tamen levius pec-
 cet ratione materis levioris, quam dum minus intente obiectum aliud
 profectura est, sed ejus gravior foret materia. Atque etiam fieri potest
 ut dolor de temporali damno intensior sit dolore de damno spiritali,
 absque eo quod temporale damnum intensior sit dolore de damno spiritali,
 vel demum comparatio faciendâ est cum amore quem actu habet homo: &
 id non minus absurdum est: tum quia esset hæc comparatio existens
 cum seipso; tum quia dum contrahitur homo, nihil necellum est ut di-
 stinctionem & comparationibus voluntatem gerat.

2. Quia Scriptura & Traditio caritatem exhibent ut aliquod quocum-
 que in gradu etiam remisso essentialiter perfectum, adeoque semper par
 homini justificationi. Id autem

579 Prob. 1. negative: Scriptura enim nullibi certum gradum assignat
 tanquam ad efficientiam caritatis necessarium. Requiritur ea quidem Joel 2.
 22. & Matth. 22. 38. ut homo Deum ex tota corde diligit. Verum testi-
 monia hæc, ad rigorem litteræ sumpta, non aliquem tantum, sed sum-
 mum designant intentionis gradum, quem ut si quidem exigunt qui-
 buscumque cogredimur. Unde sufficit ut si similesque textus de caritate
 appetitive summa intelligantur.

Prob. 2. positive: quia Scriptura, ad id ut homo Deo gratus sit &
 acceptus, unam Dei dilectionem exigit, nulla factâ graduum & inten-
 tionis mentione. Prov. 8. 17. Ego diligentes me diligo. 1. Petri 4. 8. Ca-
 ritas operis multitudine peccatorum. Joan. 14. 23. Si quis diligit me, ser-
 monem meum servabit, & Pater meus diligit eum, &c.

Idem docent Ss. P. Augustinus Serm. 33. alias 2. de diversis: Deus 135. p.
 nobis de compendio se offert, clamat nobis, Amate me, & habebitis me; quia 176. c.
 nec potestis amare me, nisi habueritis me.

Tract. 5. in Ep. Joan. Cap. 3. Non discernuntur filii Dei a filiis diabo-
 li, nisi caritate. Qui habent caritatem, nati sunt ex Deo; qui non habent, non
 sunt nati ex Deo. Nemo interroget hominem, vestra quisque ad eum sumit
 si illi invenit caritatem, securus sit, quis de morte transiit ad vitam.

Tract. 9. in Joan. Quam caritatem cum haberi coepit 137. p.
 homo, Spiritum sanctum habebit: quam si non habuerit, sine Spiritu san-
 cto erit.

Lib. de Nat. & Gr. c. 78. Caritas inchoata, inchoata justitia est: caritas
 perfecta, perfecta justitia est: caritas magna, magna justitia est. Hic autem p. 164.
 caritas etiam inchoata hominem justum efficere supponitur.

Ibid. c. 38. Si in Abel iusto caritas Dei, qua una vera iustus est quicum-
 que iustus est, adhuc erat quo posses & deberet auferri, quidquid minus erat,
 ex vivo erat. Ubi homo ea etiam caritate iustus est, que eisdem ho-
 minis vitio minus intensa est.

Eadem est S. Thomæ doctrina 2. 2. q. 70. a. 4. Q. ubi: Minima gra-
 tia potest resistere cupidit concupiscentia, & vitare omne peccatum mortale...
 minima enim caritas plus diligit Deum quam cupiditas nullam autem & acenti-
 Et 2. 2. q. 2. 5. Q. Minima caritas se extendit ad omnia illa que sunt ex
 caritate diligenda. Si minima caritas; ergo ea etiam que est in gradu re-
 misso, dummodo vera sit caritas.

Id.

Idipsum confirmat Tournelyus ratione quintuplici.

- 582 I. Non potest assignari quis requiratur gradus ut caritas essentialiter parcat ad justificationem modo sic completa; unde gradum hunc soli Deo notum esse fatentur adversarii post Aleensem in 4. qu. 17. Hinc porro, ut apprimè notat Causus, sequitur hominem perpetuo ignorare invincibiliter, an habenda contritionis præcepto satisfecerit. Inde vero quanta anima fidei anxietas: que scrupulorum seges? Adde quod de ignotis non datur præcepta, ne datur de impossibili. Ergo si profus nescitur homo quo indicat gradus ad justificationem; non est cur ad hunc vel illum gradum teneatur.
- 583 II. Fides & spes quocumque sint in gradu, verè sunt essentialiter & perfectè virtutes. Ergo & caritas.
- 584 III. Caritas habitualis independentè a gradibus essentialiter completa est. Ergo & actualis.
- 585 IV. Avenio quocumque, etiam remissa, a Deo tanquam ab ultimo sine gratiam sanctificationem perimit. Ergo quocumque ad Deum tanquam ad finem ultimum conversio eandem gratiam renovat: Deus quippe longè propensior est ad veniam quam ad vindictam.
- 586 V. Caritas peccatum non destruit ratione gradus & intensiois, sed ratione substantiæ; prout nempe est amor Dei propter se super omnia dilecti, qui cum peccato mortali comparari non potest. Et vero quid in homine Deum super omnia ex motivo caritatis diligente licet actu nondum intento, desiderari queat ut Deo reconcilietur. Destratur is peccatum; firmum habet ab eo deinceps abstinendi propositum, voluntas ejus in Deum quo perfectiori potest motivo convertitur. Ergo.
- 587 His addè, ex his qui amoris necessitatem majorem, si ita loqui fas est, impetu videntur, quodam esse, qui amorem Dei ut nobis ad ipsum caritatis præceptum pertinere & sufficere velint: Ita Henricus a S. Ignatio Lib. 3. Cap. 2. n. 9. qui hac ratione exillimat conciliari facile posse Theologos super divinis amoris necessitate ad justificationem in Sacramento Poenitentiae: Cum, inquit, exceptis paucis rigidi Molinisti, ceteri fore conveniant, saltem amorem spei, sive Dei gratiam summi boni & ultimi finis nostri ad eam necessariam esse. Quibus denique adungere licet, inter strenuos illos caritatis assertores non deesse (visa & audita loquor) qui amorem Dei purum, & sine ullo ad interesse nostrum respectu, judicant impossibilem.
- En præcipua momenta opinionis hujus, que, ut evidens est, facile specificam contritionis & attritionis distinctionem assignat: quatenus hanc a motivis plane disparibus repetit, caritatis scilicet in contritione, concupiscentiæ vero vel spei in attritione.

Momenta contraria.

- 588 I. Probationes modo allatæ eos tantum impetunt, qui effectum caritatis ex gradibus ejusdem metuntur, ut Juvenis. Viratilis, &c. Est porro systema inter hæc medium, idque ad minus duplex; quod nempe nec solo amore spei contentum est, nec tamen verè & proprie dicæ caritatis motivum exigit in attritione; de quo infra.
- 589 II. Valent quidem probationes quibus evincit Tournelyus, spei amorem

bonum esse & laudabilem. At non omne dubium tollunt ex quibus efficer nititur, caritatis etiam remissa actum semper esse paratè homini justificando: hæc siquidem solvi probabiliter possunt, ut videbimus in expositione secundæ opinionis. Atqui in materia Sacramentali dubiam & incertam opinionem tenere non licet, cum superest alia & indubie tuta, & que probabilitatis experti censeri non possit. Unde & præcipue

III. Citata Cleri Gallicani declaratio aliquid ultra spei amorem exigit. Amor enim spei nihil aliud esse potest, quam actus aliquis spei. Atqui vetat Clerus Gallic. ne quis putet in utroque Baptismi & Poenitentiae Sacramento securum se esse, si præter fidei & spei actus non incipiat Deum diligere tanquam omnis justitiæ fontem.

Confirm. 1. Jubet idem Clerus a Confessariis indefinenter admoneri Penitentes, ut in poenitendo inchoata saltem dilectionis Dei incant viam, que sola secura sit. Unde sic: Amor quem requirunt PP. Gallicani, solus materiam Sacramenti tutam efficit, amor vero quem excludunt, materiam facit solum probabilem. Atqui dici non potest spei amorem materiam esse que sola tuta sit, amorem vero vel benevolentiam, vel inchoatam caritatis, materiam esse solum probabilem. Ergo amor quem requirunt, non est amor solius spei.

Confirm. 2. Duo faciunt Gallicani Presules, 1. cavent ne Presbyteri in Sacramento Poenitentiae conferrando sequantur opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore; 2. declarant opinionem, que in attritione inchoatam saltem Dei dilectionem requirit, solum esse que secura sit. Ergo opinionem hanc non solum probabilem, sed & securam opponunt opinioni alteri, probabilis quidem, sed non securæ. Quarto autem, ait Parisiensis Theologus, que sit illa de attritione probabilis opinio in eorum mente. An opinio que attritionem naturalem sufficere docet? at illam dominant ut hereticam. An opinio que statuit gehennæ meritum sufficere etiam sine ullo ad Deum offensum respectu, & ideo sine ulla Dei dilectione? ac hanc declarant esse temerariam, scandalosam, perniciosam, & inducentem in hæresim. Ergo superest ut solum opinionem de attritione ex gehennæ metu & amore spei concepta agnoscat ut probabilem, sed minime securam. Ergo eam solum pro secura habent, que aliquam Dei dilectionem dilectione spei nobiliorè admittit.

Nodum hunc ab his solvi non posse existimo, qui solum spei amorem postulant. An inde sequatur requiri caritatis actum ad justificationem, paullo post expendam.

Opinio eorum qui initialem caritatem super omnia exigunt.

Omitto probationem a multis inde petitam, quod solus gehennæ timor nonnulli manum cohibeat; quodve vitiosum sit defectu legitimi finis quiddam a caritate non dimanat. Hæc enim non sunt argumenta, sed errores. His ergo, que passim consultamus, sepositis, non omnia quidem, que in nimia molis volumina excreverunt, sed præcipua hujus partis momenta breviter proponam.

I. Ad obtinendam, etiam in Poenitentiae Sacramento, justificationem gratiam, requiritur verè & que ex toto sit corde ad Deum conversio, Tournely Theol. Moral. Tom. VI, T. UXTA

juxta id tum Mosis Deuter. 4. 29. *Cum quaesieris... Dominum Deum tuum; iuxta id tum Mosis Deuter. 4. 29. Cum quaesieris... Dominum Deum tuum; invenies eum, si tamen toto corde quaesieris; tum Salomonis 3. Reg. 8. 48. & 50. Si reversi fuerint ad te in universa corde suo, & tota anima sua... Pro- pitiaberis populo tuo qui peccavit tibi & omnibus iniquitatibus eorum. Quibus concinunt Ezechias 2. Paralip. 30. v. 18. & 19. Ezechiel 18. v. 30. & Joel 2. 12. Atqui vera hæc totius cordis conversio & ipsos novæ Legis Fideles spectat; & sine amore caritatis super omnia haberi non potest.*

1. Spectat etiam novæ Legis Fideles: cum his etiam textus addidit applicentur a Patribus; sic Cyprianus Tract. de Lapsis; *Convertamur ad Dominum mente tota... ad Dominum toto corde redeamus: tibi S. Martyr eos quoque compellat, qui se ad Poenitentiam Sacramentum disponunt, ut demonstrant hæc que præcedunt verba: Constitute singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit in seculo est, dum admitti confessione ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Deum grata est. Sic S. Eligius Hom. 4. in Coena Domini, a Poenitentibus, quo absolvi possunt, exigit ut ad Deum ex toto corde convertantur. Sic demum PP. Tridentini laudatos Scripturae textus adducunt Sess. 6. Cap. 6. & Sess. 14. c. 4. ut veram & germanam contritionem, utique Christianis, de quibus præcipue solliciti erant, necessariam delincent.*

2. Vera hæc & ex toto corde ad Deum conversio sine caritate que super omnia sit, haberi non potest. 1. Quia sicut vera ad Deum conversio verum Dei amorem includit, secundum id D. Bernardi Epist. 11. *Sola caritas convertit animas; sic conversio ad Deum ex toto corde, Dei amorem qui sit super omnia, necessario requirit. 2. Quia amor concupiscentie reipsa non præfert Deum omnibus; quandoquidem eum non præferat proprio commodo, & ut bene ait S. Thomas 1. 2. q. 27. art. 3. ex amore concupiscentia amans proprie amet se ipsum; quia ut ait Augustinus Lib. 1. Soliloq. *Quod non propter se amat, non amat. Atque ex his labitur quod ait Thomælyus, amorem concupiscentie esse non simpliciter, sed in aliquo genere super omnia. Quod enim non est supra proprium commodum, nisi verbis ludatur, super omnia dici non potest. Ita partim Witass. T. 1. p. 315. partim Galdus p. 151. & seq.**

594

II. Arguant & multis novi Testamenti locis. Joan. 14. 23. *Si quis diligit me, diliget me a Patre meo, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Hic dilectio ponitur tamquam conditio absolute, in ipso proinde etiam Sacramento, ad justificationem necessaria. Atqui dilectio illa non potest esse amor vel benevolentie simplicis, vel concupiscentie. Non benevolentie: is enim cum nec super omnia sit, nec cordi dominetur, sed peccati affectum secum non raro compatiatur, non sufficit, ut eo etiam intra Sacramentum posito Pater & Filius ad hominem veniant, mansionem apud ipsum faciant. Non etiam est amor concupiscentie: hunc enim locum de caritate exponit S. Thomas. Solus porro Dei propter se amor nomine caritatis insignitur.*

1. Corinth. 16. *Si quis non amat Dominum 3. C. anathema sit. Porro qui anathema est, aut esse meretur, ad justificationem non est dispositus.*

2. Corinth. 7. *Qua secundum Deum tristitia est, Poenitentiam in salutem*

tem stabilem operatur: id est, interprete hunc in locum D. Thoma, tristitia que ex amore Dei causatur, quæque facit nos libenter servire Deo, scilicet quære honorem Dei & vacare Deo dulciter: Atqui amor quo Dei honorem sollicite quaerimus, & Deo vacamus dulciter, nec est, nec potest esse amor concupiscentie: cum is Deum præcipue quaerat ut bonum sibi.

1. Joan. 3. *Qui non diligit, manet in morte. Unde sic: Qui manet in morte non est capax spiritualis medicinæ. Sed qui non diligit amore caritatis, manet in morte. De eo enim amore loquitur hic Apostolus caritatis. Unde monet Augustinus in Joannis Epistola nihil nobis magis commendari quam caritatem.*

1. Cor. 13. *Si distribuero in cibis pauperum facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Unde sic: Sine eo non profunt Sacramenta, sine quo nec prodest Martyrium, quod Sacramentorum vices gerit in casu necessitatis. Atqui sine caritate nec ipsum prodest Martyrium ex Apolloto.*

Nec dicas Apostolum loqui de habituali caritate. Quandoquidem textum ejus de actuali etiam, que Martyrium & Sacramenta præcedat, intelligant Patres. Sic S. Chrysolomus Hom. 31. in 1. ad Cor. illum de qua loquitur Apostolus, caritatem expendens: *Præclaram hanc, inquit, 2. 5. 2. ACTIONEM laudare aggressurus. Sic Augustinus ferm. 73. de tempore, n. 198.*

4. In omnibus præceptis Dei, caritas obtinet principatum, sive cujus perfectione Deo nihil placere posse Paulus Apostolus testatur, quia nec Martyrium, nec seculi contemptum, nec elemosinarum largitionem sine caritatis officio quam proficere posse ostendit. Ubi ponderat Galdus, tum id sine caritatis officio, quod actum sonat, non habitum; tum & id, in omnibus præceptis Dei; quod rursus actionem denotat; cum de actibus tantum, non autem de habitibus dentur præcepta. Verum & id quoque ponderare debuerat, nempe 1. Sermonem hunc non esse Augustini, unde in Appendicem num. 108. rejectus est. 2. Auctorem non solum de caritate loqui, sed de caritatis perfectione, a qua plurimum distant qui sola eius habent inima. Ut ut est, sic S. Thomas 1. 2. q. 114. a. 4. ad 3. *Actus Poenitentiae & fortitudinis non est meritorius, nisi aliquis ex caritate hoc operetur, secundum illud: Si tradidero corpus meum, &c. ubi S. Doctor textum Apostoli de actuali caritate interpretatur.*

Confirm. rursus ex August. Lib. 15. de Trinit. Cap. 18. *Nisi tantum impertinente cuique Spiritus Sanctus, in eum Dei & proximi faciat amorem, a sinistra non transferitur ad dexteram: nec Spiritus propter aliquid dicitur donum nisi propter dilectionem, quam qui non habuerit, si linguæ hominum loquatur... & scierit omnia Sacramenta, nihil est. Ergo sine actuali caritate de qua loquitur S. Doctor, qui omnia scierit, id est, habuerit Sacramenta, a sinistra ad dexteram non transferetur, adeoque nec solvitur a peccato. Ita idem Galdus. At textum hunc frustra quaerit in loco unde citatur: etsi Indices etiam consulerim, ut viderem an scire Sacramenta, idem sit ac recipere Sacramenta, annon potius intelligere mysteria.*

III. Eandem sententiam plures firmant ex Patribus, quorum ne obruat multitudo, præcipuos referre fati sit. Hilarius Lib. 8. in Matth. cap. 4. *Novissimum prae quadrante solvemus, nisi pretio caritatis aliquantum erim.*

T

2

mi-

tis: cum ejusdem sit ferri amare & gaudium in bonum sibi proprium, & odio ad dolorem in malum illi bono contrarium. Et vero, qui peccatum detestatur quia fit offensa Dei non propter commodum suum, sed propter ipsum Dei materiam agit, adeoque ex caritate movetur. Unde quod reponitur quidam hic agi de offensione Dei, non ut in se boni, sed ut vindicis, falsissime arguitur: cum ad detestandum peccatum, quatenus offensivum Dei, ut irati, sufficit dolor propter penitentiam; qui tamen ex Tridentina mente non sufficit.

3. Dilectio quam requirit Tridentinum est dilectio Dei ut fontis justitiæ, fere quia sit fons justitiæ omnis. Sed Deus secundum se, Deus ut Deus, est fons omnis justitiæ. Unde justitia de qua loquitur Tridentinum, ea est non quæ hominem, sed quæ Deum ipsum perficit; 1. quia alioquin Deus ante læcila non fuisset fons justitiæ; 2. quia hæc esse Tridentini mentem agnoscat acerrimi attritionis vindicæ. Sic Suarez Tom. 1. in 3. p. disp. 4. lect. 8. Diligere Deum ut omnium justitiæ fontem, non est diligere amore concupiscentiæ, sed est diligere Deum ut auctorem gratiæ, quomodo caritas diligit illum: secundum id S. Thomæ 2. 2. q. 26. a. 4. Deus diligitur ut principium omnis boni, super quo fundatur dilectio caritatis. Sic Tannerus Tom. 4. disp. 6. q. 4. dub. 2. n. 74. Certum est in his Tridentini verbis: tanquam omnis justitiæ fontem, sermonem esse de amore caritatis: tum quia constat S. Thomam, cujus vestigia sequi voluit Concilium, de hoc amore locutum; tum quia amor concupiscentiæ erga Deum natura sua prior est spei, non posterior; qui proinde ex spe non oritur, sed spem antecedit: Eademque est communis mens & sententia Doctorum. 3. Quia, ut ibidem statim aiebat Tannerus, & agnoscit Domin. Sor. Concilii Theologus, Tridentini Patres, dum prævias ad justificationem dispositiones recensuerunt, D. Thomæ mentem & vestigia serui voluerunt. Atqui D. Thomas per eum amoris actum, qui in justificationis negotio fidem & spem subsequitur, amorem caritatis super omnia, non autem benevolentie simplicis vel concupiscentiæ intelligit. Sic enim loquitur S. Doctor 3. p. q. 85. a. 5. O. Alio modo possumus loqui de Poenitentia, quantum ad actum, quibus Deo operanti in Poenitentia cooperatur: quorum primum principium est Dei operatio convertentis cor... Secundus actus est motus fidei. Tertius est motus timoris servilis... Quartus est motus spei... Quintus actus est motus caritatis, quo alicui peccatum displicet secundum se ipsum, & non jam propter supplicia. Ergo. De his plura videris apud Henricum a S. Ignatio Tom. 3. pag. 52. & 48. Galdum pag. 168. &c.

597 Confirmatus Privatus nemo Tridentini sensum melius asseruit præsumet, quam Gallicana Ecclesia, tot constans Episcopis pietate pariter & doctrina insignibus. Atqui Gallicana Ecclesia in generali an. 1700. Conventu, unum hoc a Poenitentibus exegit, ut Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere inciperent: nec tamen dubitavit quin veræ caritatis initium exigeret: atque hæc fuisse Cætus mentem viva voce declaraverunt Ludovicus Antonius Card. Noallius, Parisiensis, & Carolus Mauritijs Le Tellier, Remensis Archiepiscopus; prout testatur Habert. Scio equidem Agis credi, non privatis hujusmodi Declarationibus: At ipsi suum honorem deberi quis neget, præsertim cum nullo contrario momento imminui possunt?

598 V. Plures proferunt S. Thomæ textus, quorum instar sit is 3. p. q. 86.

2. 3. Ad rationem veræ Poenitentia requiritur ut peccatum displiceat; quia est contra Deum super omnia dilectum. Unde sic: Amor, cui displicet peccatum quatenus est contra Deum super omnia dilectum, verus est amor caritatis super omnia. Atqui ad rationem veræ Poenitentia, sine qua peccatum ne in Sacramento quidem dimittitur, requiritur amor cui displicet peccatum, quatenus &c. Neque id gratis assertum a S. Thoma. Virtus enim Poenitentia, utpote quadam iustitiæ species, Deo læso satisfacere nititur, eidemque revera satisfacit. Atqui sine amore super omnia Deo satisfacere non potest. Non enim satisfacit, nisi qui pro virili restituit quo abtulit. Atqui ut peccator quam Deo per affectum abtulit finis ultimi rationem, eidem restituat affectum, necessum est ut ad eum se convertat per ejus tanquam finis ultimi amorem super omnia: proinde nec per amorem concupiscentiæ, qui non est supra proprium commodum, nec per amorem simplicis benevolentia, qui non est super dominantem cupiditatem. Ergo per amorem, qui sit actus inchoatæ caritatis.

VI. Longam edunt aciem Theologorum cupisvis tribus, linguis, & ordinis, quibus semper fuit persuasum neminem sine inchoata caritate cum Deo posse reconciliari. Jam vero pene unanimes illa tot Doctorum, qui in aliis pluribus sibi invicem sponte adversantur, in afferendam hanc caritatis necessitatem conspiratio, cum in ceteris materiis tantum fiat, num in presenti quo nihilo comptari possit: At de his adi Launojuin, Wiralsium, Galdum, &c.

VII. Pugnant rationibus hæud certe contemnendis: quoniam vero non omnes pari facilitate intelliguntur, & pluribus eas feligam quæ plus me movent & obvia magis videntur.

Prima sic habet: Non minus requiritur ut quis Dei læsi gratiam recuperet, quam ut hominis. Sed ut quis offensa hominis gratiam recuperet, culpam quam in eum admisit, ratione illius, non ratione sui tantum dolere debet. Si enim, ait Card. Clemens Dolera in Institutionibus a Card. Michaeli Gislerio, subinde summo Pontifice approbatis; Si servus dominus quem offendit, diceret: Doleo equidem vehementer quod te offendiderim, non tamen propter te, sed propter me dolo; quia nimirum ob tuam offensam merito cador, vinculis constringor, bonis, quibus tibi obsequentes suaveri persequuntur, ego misere careo: Numquid Poenitentia hujusmodi imperaveris veniam. Atqui hæc, crude quidem minus, sed veretamen & virtualiter loquitur, qui peccatum, vel ut gehennæ inducivum, vel ut summæ suæ felicitatis privativum odit: Secus de eo qui fidem peccatum odit ex motivo caritatis: cum is ita sit affectus ut peccatum odisset, et si nec penam, nec beatitudinis privationem induceret. Ergo.

Secunda sic institui potest. Magnam Dei super omnia propter se diligendi mandatum aliquando urget, ut probavimus Tom. 5. ubi de caritate. Atqui nullum est tempus quo urgeat magis, quam cum homo in gratiam cum Deo regredi satagit. Dicant nempe adversarii, qui post Innocentii XI. censuram, amandi Dei legem ad quinquennium differre non audent; dicant, quo potius tempore incumbat suavis Deum diligendi necessitas, quam cum majoribus rebelles filios beneficiis cumulat: cum suam erga inimicos caritatem commendat; cum infidelem sponfam eam suscipit benignitate, qua suis non suscipiant miseri mortales; cum

Form.
1. 1.

collata homini dona, & ab eo sacrilege conculcata, eidem revocet in memoriam, non tam exprobando, quam, ut olim Davidi Nathan, majora pollicendo. Qui igitur fieri possit ut tunc ab immani ingrati animi vitio immunis censeatur, si non amet? An dicere deesse tunc caritatis gratiam non puto. An eidem citra periculum tunc etiam cessit possit? At cui tandem certioris via studioso persuadebunt?

403 Tertia sic proponi solet. Ea opinio admitti non potest, qua posita heres Dei & Christi coheres fieri possit homo, qui ne unum quidem tota vita caritatis actum eliceret. Atqui in adversariorum opinione Sit enim qui plures in omni flagitiorum seelere annos transegerit, & solo actus gehennae metu peccata omnia confectur, probabiliter iudicium futurum ut ex morbo convalescat; proinde suo & adversariorum iudicio immunis a lege qua in extremis ad caritatis actum obligat. Atqui is in opposita opinione salutem consequetur, sique rota eternitate amabit Deum, qui nec semel in vita eum amaverit. Id autem quam egregie ferant Christianae aures, quam primo & maximo mandato repogner, nemo est qui primo insuitu non animadvertat.

Ast, inquirunt, attritus in ipsa Sacramenti susceptione specialiter iuratur ad eliciendum caritatis actum: sique actus, qui primum erat attritionis, & opitulante absolutionis gratia, sic actus contritionis.

Ergo, respondit Galdus p. 226. habemus intentum, quod scilicet absque dilectione, qua sit saltem inchoate caritatis actus, justificationis gratiam in ipso etiam Sacramento nemo obtineat.

Verum responsio haec videtur extra rem. Non enim inquiritur an vi Sacramenti homo elevetur ad caritatem; sed utrum sine ullo praevio caritatis actu sit dispositus sit, ut in Sacramento ad caritatem elevari utrumque mereatur.

Ego quidem transitum hunc ab uno statum ad alium, vel negarem, vel haberem suspectum. Quare porro: quia qui sine ullo amoris sensu accessit ad Sacramentum, non fecit quod in se erat: cum Deus tempore & loco gratiam amoris non deneger. Quid mirum autem, si is qui culpa sua indispotus accedit ad Sacramentum, vi eius non immoretur?

403 Quarta ratio potissimum adversae opinionis momentum directio petit. Hic enim qui amorem negant vel astruunt, eodem penes motivo dicuntur. Timent illi, ne, si absque initiali saltem caritate accedas, male dispositus, & ideo sacrilege accedas. Veretur illi ne, si caritatem exigant, eam exigant dispositionem, qua vim minuat Sacramenti, & absolutionem reddat in declaratorium. Itaque sic disputant caritatis assertores.

Idco juxta Adversarios non requiritur in Sacramento caritas etiam initialis, quia haec quantumcumque sit in gradu semper justificat. Atqui id falsum est. Minorem, quia res multi sit momenti, multiplex argumento probant.

404 Et t. ex Tridentino. Siquidem, ut jam observatum est, sacra Synodus inter dispositiones Baptismi praevis aliquem caritatis motum requirit. Ergo vel persuasum erat Synodo Baptismum nunquam justificare adultos, quod nemo dixerit: vel eidem persuasum erat, caritatem, qua utpote dispositio, Baptismum tempore precedere solet, non semper per se solam justificare. Atque id evidenter indicant quae scribit Pallavicinus Lib. 8. Cap. 19. Cum enim animadvertissent Theologi quidam, caritatem

recesseri Capite 6. inter ea quae preparant animum ad justitiam suscipiendam, postea vero, nimirum, Cap. 7. tamquam ipsius justitiae formam ponit: quod nonnihil contradictorium videbatur: Responderunt Deverii formatores, in primo loco, id est Cap. 6. sermone esse de quadam caritatis actu, cum sit aliquis dilectio in homine, non quidem abstinente, sed exoptante justitiam: ut in secundo, hoc est Cap. 7. significari habitum caritatis, qui disponat quidem ad justitiam, sed justitiam nonnisi in Sacramento conferat.

605 Probant 2. ex Patribus. Hi enim passim docent rarissime fieri ut ante actualem Baptismi vel Poenitentiae susceptionem venia peccatorum obtineatur. Atqui id non ita raro, sed satis frequenter contingeret, si omnem de peccato dolor ex amore Dei super omnia conceptus, ad justificationem extra Sacramentum sufficeret. Minor constat. Neque enim rarissimum est, sed satis frequens, ut in saltem qui peccatis addicti sunt, tantumque ex fragilitate delinquant, ad Deum statim ex aliquo caritatis motu revertantur. Nec dubium quin eodem agerentur impolliu Cathecumeni plures, quales fuerunt Augustinus, tum & si quos ipse describit Lib. de fide & operibus, & Tract. 4. in Joan. unde tota difficultas est in Majoro.

Hanc autem probant 1. ex Cypriano, qui Epist. 29. ad Chalcedoniam vult ut sacramentaliter absolvantur si e lapsis, qui deinde conversi, cum Christo, utique per verum aliquem caritatis amorem, stare coeperant: quia, inquit, facere ultra sub diabolo prostrati non debent, qui extores facti, & bonis suis omnibus spoliati, exierant se se, & cum Christo stare coeperant. Ergo suppositus S. Martyr fieri posse ut sub diabolo prostrati fuerit, qui ad Deum ex caritate etiam efficaci conversus esset. Hac enim delictum homines qui exitium & honorum iustitiam pro Christo passi essent, vix concipi potest.

2. Ex S. Cyrillo Hierosolymitano, qui Catech. 3. Mystagog. sic habet: Ille impudens demon ad ipsas usque salutaris undas se sequatur: Pharaon in mari submersus est: iste in aqua salutaris suffocatur. Ergo censet S. Doctor Cathecumenum, moraliter loquendo, nonnisi in ipso Baptismate justificari. An porro censetur Cathecumenos, moraliter loquendo, nullo caritatis motu donari ante Baptismum?

3. Ex noto illo Augustini textu Tract. 13. in Joan. Quantumcumque Cathecumenus proficiat, adhuc sarcinam iniquitatis suae portat: non et, ordinario scilicet, dimittit peccatum, nisi venerit ad Baptismum. Neque enim, ait Galdus, verba haec de eo solum Cathecumeno intelligi debent, qui Baptismum contemnit, proinde attritionis expertus est: sed de illo potius, qui licet multum proficiat, ordinario tamen profectu diuturnat proficiat, qualis extra Sacramentum contingere solet. Postquam enim S. Doctor asseruit Christum Baptisma suscepisse, quia multi lo baptizatis ipsi meliores rati, Baptismum contempserunt erant; postea ut generatim probet Baptismum a Cathecumeno nemine esse contemendum, subdit de quocumque Cathecumeno, proinde de eo etiam, qui nedum Baptisma contemnat, proficiat, profectu licet ordinario: Quantumcumque Cathecumenus proficiat, Sec. Ergo juxta Patrum sententiam stare potest caritas remissa cum peccato.

Probant 3. ex S. Thoma pluribus in locis, e quibus duos seligo: sic 606 illo

illo 1. 2. q. 122. art. 10. *Est iste communis & consuetus cursus justificationis, ut . . . homo convertatur ad Deum, primo quidem conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam deveniat; quia caritas inchoata movetur augeri, ut auclia mereatur perfecti, sicut Augustinus dicit. Ergo juxta D. Thomam, in communi & consueti justificationis cursu datur aliqua caritas, per quam homo ad Deum convertitur imperfecte; alioqui extra rem foret textus quem ex Augustino adducit S. Doctor. Atqui in communi & consueti justificationis cursu, non solent homines ad Deum converti conversione quae ante Sacramentum justificet: neque imperfecta, sed admodum perfecta foret conversio per se solam reconcilians. Ergo datur actus caritatis, qui ante Sacramentum non justificet.*

Iidem S. Doctor 3. p. q. 87. art. 5. expendens an Sacramentum Poenitentiae sit de necessitate salutis, sic loquitur ad 2. *Ex quo aliquis peccatum incurrit, caritas, fides & misericordia non liberant hominem a peccato sine Poenitentia. Atqui si caritas, omnis per se Poenitentem reconciliaret, hunc liberaret a peccato sine Poenitentiae Sacramento actu suscepto. Ergo caritas, qualis in communi justificationis cursu adesse solet, nimirum imperfecta, hominem non justificat. Sed de his plura apud Galdum pag. 244 & Auctorem Dissertationis de constitutione in Sacramento Poenitentiae necessaria ad mentem S. Thomae Cap. 6. pag. 148. &c.*

607 Probant 4. ex Catechismo Romano part. 2. de Sacram. Poenit. ubi haec num. 46. leguntur. *Ut enim hoc concedamus, contritio peccata deleri extra Sacramentum: Quis ignorat, illam adeo vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine aequari conferrique possit: Sed quoniam pauci admodum ad hunc gradum perveniunt, sicut etiam ut a paucissimis hac via peccatorum venia speranda esset. Quare necesse fuit, ut clementissimus Dominus faciliiori ratione communi hominum saluti consuleret. Quod quidem admirabili consilio efficit, cum claves Regni Calorum Ecclesiae tradidit. Ergo contritio licet appreciative summa, non justificat, nisi certum attingent intentionis gradum, & eum quidem qui cum magnitudine scelerum conferri possit. Jam vero patet ex Catechismo ibid. n. 35. eundem caritatis & contritionis modum statuendum esse; utique quia caritatis amor sit principium contritionis extra vel intra Sacramentum justificantis. Ergo nec ipse caritatis amor extra Sacramentum justificat, nisi sit in gradu intenso.*

608 Reponunt equidem Journelys & alii, non esse tantam praedicti Catechismi auctoritatem, ut in rebus inter Theologos saltem fide controversis, necesse sit ad sententiam Auctorem illius accedere. Verum hic altum reclamant alii: & licet fateantur, hujus Operis verba non habere vim definitionis fidei; contendunt in his sanam contineri doctrinam, quae in praxi tenenda sit. Haec & nos monuimus ab initio hujus Tractatus. Dolendum tamen quod Catechismo, qui a Scholae tritic liber esse debet, tantumque fidei dogmata vel proponere, vel evolvere, quaedam inserta sint, quae palam improbari valeant; puta quod aqua Calicis Eucharistici prius in vinum quam in Christi Sanguinem convertatur, quod ballami admittit ad Sacramentum Confirmationis essentialiter requiratur, &c.

609 Probant 5. e communi sententia veterum Theologorum, quibus plures addunt e Societate Jesu. Hi nimirum uno ore docuerunt, in attritione

quae homini justificando par foret, aliquem caritatis motum requiri: & tamen ex his plures non ante de solito cursu justificari Poenitentem crediderunt, quam clavium virtute solveretur. Ergo his persuasum fuit dari caritatem quae sola non justificet. Argumentum hoc non urgetur, quia multas involvat facti quaestiones, quae nos in longam ducent.

Probant 6. variis eorum exemplis, quos tamen ante justificationem aliqua caritate motos fuisse negari vix potest: quales fuere Peccatrix, priusquam Pharisaei domum ingrederetur; Paulus, cum, affante gratiae aura, exclamavit: *Domine, quid me visificare?* Augustinus ante Baptisimum. Verum jam diu monuimus exempla haec, si minus invide, probabiliter saltem elidi posse. Ut quid porro dubiis armis pugnent, quibus certiora non desunt.

Momenta contraria.

Opinionem mox expositam duplici via impetunt adversarij, 1. fundamenta ejus subvertendo; 2. probationibus directe oppositis.

Et 1. contendunt certi nihil & solidi erui posse, seu ex veteri, seu recentiori Testamento, seu ex Patrum Traditione.

Non ex veteri Testamento; quia tunc temporis ad justificationem requirebatur vehemens illa, acris & incensa contritio, quam supra commemorabat Catechismus Romanus. Hanc porro hodie non requiri, quia Christus, *claves regni Calorum Ecclesiae suae* tradendo, *faciliiori ratione communi hominum saluti* consuluerit, fateatur omnes tum eodem Catechismo. Ergo praedicti textus, alique ejusdem generis, quos operose congerunt adversarii, extra rem sunt, nec quidquam probant in praesenti.

Numquid igitur, dices, desit in nova Lege praecceptum amandi Dei? An placide audientur, qui cum Gonetio censent Deum ab hac primaria Lege dispensasse Christianos? Quis vel Mahometanus non exhorreat, si nostris in Scholis audierit, Christum natum ac passum esse, ut Discipulos suos ab amoris lege eximeret?

Grandia sunt haec, & facunda quaestio esse, annon inaequivoce ludant. 612 Amandus est Deus, amandus est amore caritatis, amandus super omnia, amandus non initiali tantum sed & perfecta caritate, ea scilicet quae sit ex tota anima, ex totis viribus, ex tota voluntate. Quis id preter impuros quosdam Casuistas negaverit? Non haec est quae inter nos movetur controverfia: tota lis est an haec media sint ad obtinendam in Sacramento justificationem necessario praerequisita? annon potius sacramentalis haec justificatio medium sit ad ista perfecte adimplenda? Jam fateatur adversarii justificari posse hominem sine caritate perfecta; etsi Lex vetus perfectam in objectis textibus requirat. Fateantur insuper sufficere aliquid minus caritate propriae & rigoroae sumptae, vel saltem caritate quae per se solam sit super omnia; & pax pene sancta erit. Intem sit ab eos male e veteri Testamento, male pariter e Patribus, qui ejusdem veteris Testamenti loca explicant, argumentari: quia qui nimis probat, nihil probat.

Non ex novo Testamento: quotquot enim ex eo deprimuntur textus, 613 caritatem indicant perfectam, quam ad justificationem in Sacramento consequendam exigere non audent initialis caritatis assertores. Et vero an, juxta ipsos, Pater & Filius apud eum mansionem facient, qui caritate tantum

tam inchoata præditus erit? Annon manebit in morte, qui caritatem hæc
 buerit minime intentam? An nascens caritatis scintilla omnia credit, omnia
 1. Car. suffert, omnia sustinet? Cum autem anathema esse dicitur qui Ch. Iltum non
 13. amat, vel id accipiendum est contrarie, ut sensus sit: Qui odit Christum,
 ut oderunt Judæi &c. Infideles; anathema sit: vel de dilectione qualicumque
 præsertim cum Christus uti Redemptor & Benefactor diligi solet. Et
 vero quæ anathema erit, qui Christum diligit amore concupiscentie?

614 Non ex Patribus; 1. quia Patres nihil aliud volunt quam objecti Scrip-
 turae textus, & quibus dicta sua comprobant: Atqui, ut mox dictum est,
 præsertim Scripturae textus, docent eundem id unum homini fatigandum
 esse, ut ad perfectiorem quam potuerit Dei dilectionem tendat: sed nul-
 latenus expendant, an dilectio hæc medium sit ad justificationem in Sa-
 cramento pro mortuis inlicito adsequendam necessarium. 2. Quia Patres
 caritatis nomine plerumque intelligunt quemcumque cultum Dei amo-
 rem, qualem esse amorem concupiscentie agnoscunt, uti supra ostensum
 est. 3. Quia fieri potuit ut nonnulli Patres contritionem caritate perfe-
 ctam & intra & extra Sacramentum necessariam judicarent; prout san-
 sere quidam veteris Scholæ Magistri; qui sane id in Patribus deprehen-
 dere sibi vixi sunt. Hisse autem necessario assentiendum erit? ita ferre
 qui caritatis amorem super omnia rejiciunt.

615 Nec multo plus eos movent argumenta cetera. Non quæ a Tridentino
 petuntur. Ex eo enim colligitur quidem ad justificationem in Sacramen-
 to satis non esse gehennæ metum, vel spei amorem; at nequiquam col-
 ligi potest, requiri amorem caritatis super omnia, ut infra patebit.

616 Non quæ a S. Thoma deprimuntur: Tum quia de mente ipsius hodie-
 dum disputant insigniores omnes Discipuli: Tum quia ubi Scholæ Duces si-
 bi invicem adversantur, non tam auctoritate pugnandum, quam ratio-
 nibus. An si S. Doctor physicam præmotionem ad omnes omnis status
 actiones admisit; incumbit omnimoda eidem adherendi necessitas?

617 Non quæ desumuntur & rationibus Theologicis: hæc enim tantum pro-
 bant ad justificationem prærequiri, ut Pœnitens peccatum tanquam Dei
 offensivum detestetur, & ut magnum novæ Legis mandatum implere
 incipiat. Hæc autem stare possunt absque eo quod necessarius sit amor
 caritatis super omnia; ut liquebit ex triplici quod postmodum evolue-
 mus systemate.

618 Ad argumentationem inde deductam quod caritas super omnia cum
 peccati statu coherere possit; Reponunt idem nihil esse quod Scriptura
 & Patribus magis adversetur; prout compertum est ex probationibus su-
 pra pag. 516. adductis. Nec nocent objecta momenta.

619 Non 1. quod petitur a Tridentino; cum etsi sancta Synodus amorem
 Dei propter se requirere supponatur, non ideo supponenda sit requirere
 amorem super omnia sensu adversariorum.

Non 2. quod petitur a Patribus: hoc enim si præmissis urgeatur, proba-
 bit quod nolunt adversarii, sed ab Elio propugnatum est, hominem ne
 perfecta quidem caritate ante Sacramentum reconciliari. Et vero in-
 non intento flagrabant amore, qui libertatis & bonorum pæctum patie-
 620 bantur, & ipsi mortis periculo se se obiectabant, ut lapsum suum repara-
 rent? An non generatim supponit Cyrillus Jerosolymit. Cathæcumenos

tam.

tandiu subjacere diabolo, donec regenerati sint: & tamen eo tempore,
 quam acris ut plurimum, quam incensus fervor Cathæcumenorum! Quan-
 quam dici potest demonem Cathæcumenos etiam ex amore justificatos
 inloqui usque ad Baptisimum; quia his potentius insidiatur & vividius,
 præsertim cum sacram abolutionem non ex gravi quidem, sed ex ali-
 quali negligentia differunt. Annon denique Augustinus univàlter dicit,
 Cathæcumenum, quantumcumque proficit, adhuc sarcinam iniquitatis
 portare? Quo autem jure de profectu ordinario, immo initiali exponit
 Galdus, quæ de quantumcumque profectu dicuntur ab Augustino. Nihil
 certo quantum ad præsens Caput & Patribus extendi potest: præ-
 sertim cum hi passim supponant, & cum qui non diligit manere in
 morte, & cum qui diligit, non inchoata tantum, sed & perfecta vita
 vivere; uti ex allatis eorum textibus sup. pag. 536. & seq. constat.

Ceteræ probationes in materia libere Theologorum disputationi per-
 missa, non tanti sunt, ut animum rapiant: eoque ut plurimum attritio-
 nis servilis defensores, non alios ferunt.

Noque vero satis est Doctoribus, quorum nunc mentem exhibere ni-
 ditemur, aliena spicula retundere: vivant etiam propria, sed, meo quid-
 dem iudicio, quædam minus feliciter.

Argumenta itaque 1. quia si requiritur in Sacramento vero caritas, pejor erit
 621 quoad reconciliationis facilitatem conditio Christianorum quam Judæorum.
 Illis enim præter caritatis actum, cuius ad substantiam, non secus ac Judæi
 tenebantur, incumbit grave confessionis onus, a quo immunes erant Judæi.

Verum probatio hæc duplici ex Capite transigitur, vel latere immuni-
 622 tur ab adversariis; Reponunt siquidem 1. confessionem in specie apud
 Judæos ut nunc apud Christianos in usu fuisse, prout id docent plures,
 qui rem penitus expenderunt, ut Waldensis Lib. 2. de Sacram. Cap. 137.
 ubi ait se id a Judæis ipsis accepisse; Galatinus Lib. 10. de Arcanis,
 Cap. 3. quod Opus Judæi ipsi suis encomiis donavere; Genebrardus in
 Psal. 31. v. 6. Monachus de Republica Judæorum Lib. 2. Cap. 12. Bultor-
 fuis, tametsi Lutheranus, Lib. de Synagoga, Judæorum, Cap. 20. a quo vix
 recedunt Anglicani Critici in Synopsi ad Cap. 5. Lib. Num. Boniferrius
 in Cap. 6. Levit. ubi punctum istud solide veritas; Cornelius a Lapide in
 Cap. 16. Levit. v. 5. ubi hæc scribit: *Hebræi etiamum hinc specialem pec-*

ccatorum confessionem faciunt in die Expectationis; & loco satisfactionis sibi pla-
gas infligunt, uti ex ipsismet audiri. Vide ergo quam particularis fuerit Ju-
dæorum confessio, quam Hæretici apud Christianos generalem esse volent. Ma-
rius Lib. 2. Cap. 20. 21. & 22. ubi ex antiquissimis Judæorum Li-
bris, pluribusque veterum ac recentiorum Rabinorum testimoniis ostendit,
quod Cap. 1. num. 12. dixerat, nempe quod Judæi omnes antiquissi-
mi & recentiores perperuo consensu tradiderunt, peccata sine speciali confes-
sione, duraque etiam satisfactione, a Deo sibi non remitti, quodque confessio
ista, non in genere duntaxat, sed in specie faciendâ esset, quoties offeren-
dam erat pro peccato sacrificium. Ac demum Ric. Simon in Opusculo cui
titulus: Difficultes proposées au P. Bouhours, pag. 42. & seq. ubi R. Moï-
sis auctoritate nititur, &c. Et hæc adversus Calvinianos confessionis
obligatores annotanda.

Reponunt 2. multo faciliorem esse sub Evangelio viam justificationis, 623
 quam

quam fuerit sub Lege; quia tunc acris & incensa requirebatur contritio, ad quam pauci admodum deveniebant; nunc autem minus incensa sufficit; & ob uberiores hujusce status gratiam facilius habetur. Ceterum, qui obrudunt id Christi: *Jugum meum suavis est*, meminisse debent istud optimi Salvatoris, Matth. 7. *Quam arcta vis est, que ducit ad vitam*. Immo ex amore potissimum mitigatur viz celestis asperitas. Hinc teste D. Thoma in 3. dist. 40. q. 1. a. 4. jugum suum non dixit Dominus leve, quia secundum se non sit laboriosum, sed quia Lex Evangelica ad mandata implenda inducit ex amore; juxta illud Augustini jam citatum: *omnia sunt facilia caritati, cui uni Christi sarcina levis est*.

624 Arguunt 2. quia ad justificationem in Sacramento non requiritur actus, qui ante Sacramenti susceptionem infallibiliter justificet. Atqui, inquirunt, actus caritatis, quantumvis remissus, semper justificat ante susceptionem Sacramenti.

Probant min. 1. quia actus caritatis est actus amicitie erga Deum; ideoque est actus omnes amicitie proprietates importans; ex vero sunt ferat in Deum ut amicum, ut redamantem, ut nobis unitum per beatitudinem in re, vel in spe. Atqui ubi est actus opponens ex parte Dei redamantem & unionem ejus tamquam amici cum amico, ibi necessario est actus involvens hominis justificationem. Minor per se aperta est. Major ipsissima est D. Thomae doctrina. Sic enim loquitur S. Doctor 2. 2. q. 23. a. 1. O. *Dicendum quod stimulum Philosophum non quilibet amor habet rationem amicitie, sed amor qui est benevolentia, quando scilicet amamus aliquem, ut ei bonum velimus. Sed nec benevolentia sufficit ad rationem amicitie, sed requiritur quaedam mutua amatio, quia amicus est amicus. Talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione. Amor autem super hanc communicationem fundatur, est caritas*. Ex quibus liquet omnem caritatis proprie dicitur actum supponere Deum redamantem & unitum; quod sine justificatione hominis contingere non potest. Ita vulgo ii e Thomistis, qui rejecto caritatis amore, solius benevolentiae amorem postulant.

625 2. Quia proscripta est hac Baji Thesis n. 31. *Caritas perfecta & sincera, quae est ex corde puro, &c. potest esse sine remissione peccatorum*. Porro caritas etiam non intensa, eo sensu perfecta est & sincera, quod sic ex corde puro. Ergo hujusmodi caritas nunquam est sine remissione peccatorum.

626 Sed neque his momentis cedunt adversarii. Non primo, quod metum de nomine questionem invehere videtur. Eo enim ipso quod exigunt amore benevolentia Patroni amorem qui ad Deum propter se dilectum tendat, & quo, ut ipsi volunt, praeceptum dilectionis, adeoque magnum novae Legis mandatum, sufficienter adimpleatur; parvi refert an amor ille simpliciter benevolentiae dicatur, an caritatis. Hoc enim tantum & nihil ultra postulant, qui caritatis initialis amorem postulant, nisi quod eorum aliqui per amorem simpliciter benevolentiae habitualem peccandi voluntatem excludi negant: quod quidem nec clarum est, quia vix intelligitur, quid sit habituaalis illa peccandi voluntas; nec verum videtur de amore efficaci benevolentiae. Quidni enim is peccandi voluntatem excludat, quantum satis est ut homo recipiendus in Sacramento gratiae maturus sit?

627 Non secundo: Bajana siquidem propositio semper eo sensu proscripta fuisse intellecta est, quod perfectam seu intensam caritatem cum peccato

com-

compati doceret; non autem eo quod id de quantalucumque caritatis vera scintilla opinaretur. Et vero, si res ita foret, Apostolica Sedes, quae Decreta sua coram violari non patitur tranquille, dubio procul inchoata caritatis vindices, qua data occasione, perfurxisset. Hanc autem viam nedum secuta sit, secuta est adversam. Sic Clemens XI. Moralem, ut vocant, Gratianopolitanam, a Francisco Genetto Vasionensium Episcopo exaratum, in Italia typis mandari voluit, prout referunt Christophorus a S. Josepho, Generalis Carmelitarum Hispaniae Procurator, & Ill. Matt. Petitiudier Maccensis Episcopus. Sic amoris necessitatem Romae in publicis scriptis tuiti sunt Cardinalis de Laurea, Fridericus Nicolaus Gvardi, Franciscus Maria Campion. Sic Lambertus le Drou, Porphyriensis Antistes, quadripartitam suam Dissertationem Clementi XI. nuncupavit. Sic Benedictus XIII. summam Alexandrinam ex Morali Theologia Nar. Alexandri digestam vulgari praecepit. Demum cum an. 1677. gravissime contra Lovaniensem Academiam mota esset querelae; quae ea doceret varias opiniones Apostolicis Decretis contrarias; collegit illa doctrinae suae articulos, eosdemque per Deputatos suos Innocentii XI. tunc summi Pontificis judicio reverenter submisit; in his porro aperte tradebat, Attritionem, bonam licet & utilem; non sufficere in Sacramento sine Dei propter se dilectione. Haec autem doctrina, etsi sapius coram Emin. Sacrae Congregationis Cardinalibus ad examen revocata, & discussa, intacta evasit. Ergo nihil habet cum Baji opinionibus commune.

Nec obstant vulgati ii Scripturae textus, quos liberent citat Tournely: 628 *Ego diligentes me diligo*, Prov. 8. *Qui diligit me, diligitur a Patre meo*, Joan. 14. 21. & alii id genus, in quibus gratia & amicitia Dei omni diligenti promittitur.

Quomodo enim alii isti textus: *Qui crediderit in eum, non confundetur*, 1. Petri 2. *Quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit*, Joel 2. *Omnis qui petit, accipit*, Matth. 7. *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum*, & alii similes, intelliguntur servatis servandis; adeoque de illis qui credunt, qui invocant, qui petunt, quantum & quomodo oportet: sic & textus qui Dei amorem spondent homini Deum amanti, intelligi debent de homine Deum amante quantum & quomodo oportet.

Confirmant 1. quia vere diligit, qui diligit super omnia ex amore 629 concupiscentiae. Nec dubium quin ad hanc etiam amoris speciem invitetur homo ab eo qui se exhibet ut hominis mercedem magnam nimis. Atqui tamen nemo ex solo concupiscentiae amore justificatur. Ergo Scriptura dum hominis amorem amore divino rependi docet, cum restrictione intelligi debet.

Confirmant 2. quia aliud est Deum redamare diligentes se, aliud Deum 630 iis statim justificationis gratiam largiri. Sane amat pater filium, quem paulatim e libidinis teneo emergere conspiciat: sed amat pro emeritio hujus gradu: neque si duos habeat filios, quorum alter instat Prodigii Evangelici in se plene revertatur; alter, deposito quo antea in patrem furebat zelu, paterni amoris scintillam tantum concipere incipiat, utrumque eodem oculo intuebitur. Unde applicari hic possit quod ait Bellarminus Lib. de justificatione Cap. 7. *Deus prior diligit nos, & diligendo facit justos, sed paulatim & per certa media. Quos enim diligit, primum vocat*

ad

ad fidem, tum spem & timorem & dilectionem inchoatam aspirat; postremo justificat, & caritatem perfectam infundit. Favet vel ipseque obijciat textus ex Prov. 8. ubi Hebraice habetur; *Diligentes me diligam.*

Pari facilitate diluunt, aut diluere credunt precipua Scripturæ & Patrum loca, ex quibus supra evincere nitentur Tournelys, nullam esse veram caritatem, quæ per se non justificet. Precipua perstringam, quia solvit omnia, qui animum solyerit.

632 Ad id quod dicitur 1. Joan. 4. *Omnia qui diligit, ex Deo natus est; observant 1.* argumentum hoc nimis probare; videlicet ex Deo natum esse eum etiam qui ex solo concupiscentia vel benevolentia amore diligeret: cum isti generatim loqui videatur Apostolus.

Observant 2. (eaque responsio cum precedenti non admodum congruit) Apostolum loqui de dilectione permanente, & habituali: cum caritatis habitum designent hæc, quæ sequuntur verba: *Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* Ceterum si textum hunc de actuali amore intelligere jure, nihil esse cur de perfecto & intento non accipiatur.

633 Quod dicit idem Joannes, eum qui non diligit, manere in morte, probat quidem a contrario sensu, eum qui diligit, jam vivere, vel vita perfecta, si diligit caritate habituali aut actuali perfecta; vel vita inchoata, si initiali solum caritate diligit. sed non magis probat, eum, si ex quacunque caritate diligit, plene vivere, quam id Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit; prodebet quancumque fidem ad salutem sufficere cum Baptismo.*

634 Id Petri: *Caritas operis multitudinem peccatorum, quod ex Prov. 10. desumptum est, ubi Hebraice legitur: Univerſa delicta operis caritas; id; inquam, non de propriis ejus qui caritatem habet, peccatis intelligitur, sed de alienis, quæ caritas dissimulat, quibusque parit quantum potest. Quod si utrunque textum de proprii peccati deletione interpretari velis, dicendum erit universa delicta operis per caritatem vel habitalem vel intentam. Atque id liquet ex precedentibus verbis, ubi ait Apostolorum Princeps: *Ante omnia autem mutuum in vobismetipsis caritatem continentem, seu, ut legunt alii, vehementem, habentes: vox enim continentiam, habitum caritatis: vox vero vehementem, ejusdem caritatis intentionem designat. Ideo autem neque Apostolus, neque alii Scriptores sacri, varios dilectionis gradus distinguunt; quia ad Sacramentorum circumstantiam non spectant; nec melior ac turior est via, qua ad perfectam caritatem, totius Evangelii scopum, perveniatur, quam frequens caritatis, nunc inchoatæ, nunc & protractæ exercitium.**

635 At, inquiunt, ex Apostolo Rom. 13. *Placitudo legis est dilectio; proinde, qui saltem super omnia diligit Deum, legem implet.* Atqui legis totius impletio ab amicitia Dei, & sic a justificatione separari nequit, juxta illud Christi oraculum Joan. 15. *Pater amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis.*

636 At facile respondetur, vel hujusce loci sensum esse, quod legis scopus sit dilectio, & ea quidem quæ ad complendam Deum inter & hominem amicitiam sufficiat; uti belle docet Angelicus 1. 2. q. 99. art. 1. ad 2. his verbis: *Sicut Apostolus dicit 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti est caritas: ad hanc enim omnis lex tendit, ut amicitiam constituat, vel hominum*

ad invicem, vel hominis ad Deum; Vel eum qui diligit, legem implere eo modo quo diligit, atque adeo perfecte, si perfecte diligit; imperfecte vero, tantumque in preparatione animi, si tenem tantum caritatis scintillam gerat in corde. Et vero quis a quopiam legem totam impleri credat, statim ut eum, si ita loqui fas est, teporis gradum attigit, in quem si a primo suo fervore descendat justus, vereri debeat ne ex ore Dei evomat?

En ut extricant se Contritionarii a Scripturæ textibus: neque quia eos limitant, ullam sibi affligi volunt temeritatis labem: sicut nec ulla eis iniuri potest, qui generalia hæc restringunt: *Qui credit in me, habet vitam æternam, Joan. 6. Arbitramur justificari hominem per fidem, Rom. 3. &c.*

Neque plus moventur auctoritate Patrum, qui a Tournely obijciuntur supra num. 581.

637 Quod dicit Augustinus Serm. 35. eum qui amat, habere Deum, explicant non de amore tantum imperfecto, sed de eo qui sic ex toto corde, & ex totis viribus, adeoque intensus. Hanc autem interpretationem non minus sibi licitam esse contendunt, quam Tournely licitum sit eundem textum de solo caritatis, non autem de concupiscentia amore interpretari.

Quod addit idem S. Doctor Tract. 5. in Cap. 3. Epist. 1. Joan. *sola caritate discerni filios Dei a filiis diaboli, &c.* intelligunt vel de caritate habituali, quam quis, utique tamquam bonum permanentem invenit in corde suo; vel de caritate actuali, seu intensa extra Sacramentum, seu initiali cum Sacramento. Quamquam & caritas quilibet filios Dei in re vel in voto discernit a filiis diaboli, non equidem discretionem perfectam, sed tamen inchoatam: cum juxta Augustinum Serm. 53. de temp. *In ipsa, seu per ipsam fidem Catholicam distinguantur filii Dei a filiis diaboli.* Neutra responsionis hæc pars probabilitate caret: prima tamen veri magis similis videtur; præsertim ob illud S. Doctoris Lib. 15. de Trin. Cap. 18. *Nullum est alio dono caritatis excellentius: solum est quod dividit inter filios Regni æterni, & inter filios damnationis æternæ: ubi Augustinus idipsum docet quod cit. Tract. 5. in Joan. & manifeste loquitur de habituali caritate, cui soli nomen domini excellentis competit.*

Illud vero S. Doctoris Tract. 9. in Joan. *Quam caritatem habere eum ceperit homo, Spiritum Sanctum habebit; pari ratione intelligunt vel de caritate habituali, vel de actuali quæ vehementer sit; vel de actuali imperfecta, quæ habeat Spiritum Sanctum, non statim inhabitantem, sed in nobis operantem; quia caritas omnis etiam remissa a Deo est, non a viribus nature, ut mentiebantur Pelagiani, quos ubique vixit Augustinus. Consonat id Tract. 74. in Joan. *Nisi habeamus Spiritum Sanctum, nec Deum diligere possumus, nec ejus mandata servare.* Potest enim cum necdum inhabitat Spiritus Sanctus, & Deum aliquo modo diligere, & mandata ejus quædam exequi: alias peccatum esset quicquid facit peccator; quod erroneum est.*

Ad illud e Lib. de Nat. & Gr. *Caritas inchoata, inchoata justitia est, &c.* Fateatur principis semel positus adherentes, justitiam crescere prout crescit caritas habitualis; illam prohibe inchoari, cum inchoatur habitus caritatis, proveli cum is provehitur &c. Quod si Augustini verba de actuali caritate intelligere malueris, non abnuent; modo per inchoa-

tam justitiam non eam intelligas qua homo plene Dei amicus constituitur; sed inferioris speciei aliam qua ad hanc Dei amicitiam disponitur. Ne autem sicut id gratis exilimes, revocabant tibi in animum potuisse hanc Bapi assertionem, num. 63. *Illā distinctio duplicis justitiæ; alterius; quæ sit per Spiritum caritatis inhabitantem; alterius; quæ sit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti, cor ad Penitentiam excitantis, sed nondum inhabitantis; & in eo caritatem diffundentis, qua divina legis justificatio impletur, similis est rejeñienda.*

638 Plures Patrum textus expendere superfluum fuerit, cum ex dictis pateat portas omnes eadem clavi referari. Sic illud Chrysostrami Hom. 7. in 2. ad Timoth. *Ubi caritas est, omnia sublati sunt mala, de caritate vehementer accipiendum esse probant hæc quæ præcedunt verba: Caritatis fervor, quæcumque incidit, omnia perimit.* Id vero ejusdem Epist. 5. ad Theodorum: *Dei pietas; quantuncumque & quolibet brevi tempore gestam non respuit Penitentiam; de Penitentia quidem ex caritate remissa intelligendum videtur: Alit ex eo quod Deus imperfectam Penitentiam non respicit, sequitur quidem quod eam acceptet tamquam dispositionem cum Sacramento sufficientem; sed non sequitur quod propter eam statim dimittat peccata, & gratiam justificantem largiatur.*

639 Instans: ex August. Lib. de Gr. & lib. arbit. Inerat Petro parva tantum & imperfecta caritas, quando dicebat Dominus: *Animam meam pro te ponam.* Atqui caritas illa ad Petri justificationem satis erat: Cum teste Christo Joan. 13. mundi essent Apostoli omnes, dempto Juda. Ergo caritas parva licet & imperfecta sufficit ad justificationem.

640 Respondent dist. maj. Inerat Petro caritas imperfecta, sed habitualis, vel actualis ab habituali procedens, C. secus, N.

Responderi etiam possit, caritatem quæ sufficit ut homo a justitia non decidat, non sufficere ut homo e peccato resurgat ad vitam gratis. Certo perseverat in justitia qui ex solo spei amore hoc vel illud peccatum fugit: An dicent adversarii satis esse amorem spei ut homo ad justitiam revertatur? Quamquam caritas Petri, licet aliquo sensu parva, longe vegetior erat initiali illa caritate, quam ad justificationem requirunt Contritionarii. Atque idem dicendum de caritate Abel de qua Augustinus in textu a Tournely allegato.

641 Instans iterum ex D. Thoma 3. p. q. 70. a. 4. *Minima caritas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti.* Ergo minima caritas veram Deum inter & hominem amicitiam constituit.

642 Respondent 1. neg. conseq. Quamvis enim, inquirunt, minima caritas plus Deum diligit, quam cupiditas millia auri & argenti; cum caritas Deum proprio suo commodo præferat, supra quod cupiditas non amat aurum & argentum; non tamen sufficit ad constituendam per se veram Deum inter & hominem amicitiam, nisi vel habitualis sit, vel actualis quidem, sed intensa. Et vero amor spei, cum summus est appetitivæ, plus Deum diligit quam cupiditas millia auri & argenti; cum eam vita propria anteponat, cui aurum non anteponit cupiditas. An ergo amor spei per se solum par erit homini justificando?

643 Respondunt 2. textum D. Thomæ esse extra rem, quia in eo agitur de caritate habituali, ut patet legenti quæ præcedunt; hæc nempe, quod

quod ista gratia faciat dignum vita æterna, qui sane effectus est gratiæ habitualis: quod & indicat iste Articuli titulus: *Utrum circumcisio conferret gratiam justificantem.* Addunt, duo hæc toto Carlo disserere: *Minima gratia potest culibus concupiscentiæ resistere, &c. &c. Minima gratia est amicitia cum Deo, Ita Porphyriensis Episcopus Dissert. 4. ad object. 26. pag. mihi 381.* Eodem est solutio ad textum petiti e 2. 2. q. 24. Qui enim vel obiter legitur art. 4. & 5. illico deprehendit S. Thomam loqui de caritate ut virtute, ut habitu, ut forma quæ augeri potest.

Argo it nihilominus 3. doctissimus Tournely, & urget quod assignari nequeat ille caritatis gradus, qui ad justificationem sufficiat, &c. ut supra num. 582. & seq.

Respondent porro nihil in quintuplici clarissimi Doctoris argumento esse, quod caritatis necessitatem subruat.

646 Non in 1. quod enim adeo mirum videtur Tournelyo, toridem verbis docetur a S. Thoma in qq. disp. q. 24. art. 15. & in 4. dist. 17. q. 2. art. 5. ubi sic: *Non quilibet motus voluntatis est sufficiens preparatio ad gratiam, sicut nec quilibet dolor sufficit ad remissionem peccati: sed oportet esse aliquem modum determinationis, QUI QUIDEM HOMINI NOTUS EST NON POTEST.* Concinit Rom. Catechismus, dum ad contritionem perfectam, ut extra Sacramentum justificet, requirit, quod vehementer adeo, acris & incensa sit, ut doloris acritas cum magnitudine scelerum æquari, conferrique possit: cui autem facile innotescet gradus hujusmodi intensio?

Neque hinc oritur serapulorum leges, aut ideo de impossibilibus dantur præcepta. Quemadmodum enim citra justum scrupulum accedit homo ad Eucharistiam, etsi nescit absoluta certitudine, utrum amore in odio dignus sit, Eccl. 9. Sic & postquam pensata coram Deo scelerum suorum magnitudine, omni qua tenetur via conatus est spiritum doloris & amoris attrahere; consideret moraliter potest, eum qui non vult mortem peccatoris, qui cor contritum & humiliatum nunquam despexit, qui jam largitus est gratiam, vi cujus peccator proprium, quo scandalizabatur oculum eruerit, sibi in necessariis minime desuturum.

647 Non in 2. ibid. n. 582. ERO enim caritas actualis quocumque in gradu sit vera essentialiter caritas: at non quocumque caritas essentialiter talis, eandem cum caritate perfecta virtutem habet. Est infans essentialiter homo, & scintilla essentialiter ignis; nec tamen vel infans vel scintilla idem præstare possunt, quod vel homo vegetus, vel incendium.

648 Non in 3. ibid. n. 584. Ratio est eadem, quia eadem est difficultas.

649 Non in 4. ibid. n. 585. Tum quia non satis intelligitur quid adversarii intelligant nomine averſionis remissa a Deo; cum per quocumque mortale peccatum homo a Deo totaliter averſatur: Tum quia ut quis Dei inimicum se constituat, satis est ut actu creaturam Deo præferat, quod sine gravi ejus injuria fieri non potest: at vero ut quis amicitiam Dei recuperet, non sufficit ut creaturam Deo postponere incipiat; sed ut eam in certo quodam perfectionis gradu postponat. Et vero, qui ad crimen potenter illectus, ab eodem ex penæ metu abſinet, Deum creaturæ præferit; nec tamen justificationi proxime idoneus censetur.

Non in 5. ibid. n. 586. Nam verum quidem est quod caritas habitua.

lis, urpote vera cum Deo amicitia, peccatum, per quod homo inimicus Dei efficitur, destruit ratione substantiæ suæ. Ast certo probari nequit, caritatem actualem etiam in gradu remisso id per se solum præstare. Sicut enim ignis, nisi certo sit in gradu, non destruit formam ligni, & multo minus humidi ac gelidi: sic nec nascens caritatis scintilla destruenda peccati formæ par videtur. Atque id supponit Trident. Synodus, cum ad justificationem in Sacramento recipiendam, præter fidei ac spei actus nonnulli caritatis exigit.

Ergo, inquit, Dei inimicus est, qui Deum super omnia diligit: id autem quis capit?

Resp. eum qui diligit, non esse inimicum Dei, id est, insensum, quasi mandatis ejus reniti pergat. Esse tamen exosum Deo, propter remanentem peccati maculam; donec hanc proportionata dispositione elucit. Sicut autem hanc per solum concupiscentiæ amorem non ablergit, sic nec per caritatem tantam imperfectam abstergere videtur.

Arguunt 4. alii. Deus non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Ergo ei media salutis, quæ omnibus proportionata essent, præscribere debuit, non autem passim humanis viribus majora. Atqui pura Dei dilectio, quæ a proprio diligenti commodo præcindit, non est medium multitudini, plebejæ præsertim & rursi proportionatam. Equis agricolas, pecuarios, rusticos utriusque sexus adolescentes, alioque ejusdem generis tantum non belluas, hujus amoris capaces existinet, quem eruditi plures miseris mortalibus impervium judicant.

Constat. 1. quia debuit Deus (*humanum loquitur*) eam amoris speciem præcipere, quæ potentius ad observantiam Legis suæ mover, non eam, quæ ad nihil magnum, nisi arduum sollicitat. Atqui amor spei ad divinæ Legis observationem potenter trahit; amor vero purus, & sine illo ad bonum nostram respectu, languet & pene frigidescit. Vicinæ Martyres equales, candentes laminas, lentos ignes, tartareos carnicum cruciatus, & in una morte geminatas; id concipit, qui severitatem eos aspexisse in remunerationem. At tali, tantoque motivo sustentandi erant, & repta sustentati fuerunt. Quid mihi prosi Martyrem occumbere, & repta sustentati fuerunt. Quid mihi prosi Martyrem occumbere, & repta sustentati fuerunt.

ego scio, & debet S. Ignatius, ut Jesum Christum inveniam. Quis, crux, bestia... & tota tormenta diaboli in me veniant; tantum Christo finar. An vero tam alacris ad patendum fuisse S. Martyr, si speculativa tantum Dei bonitate motus fuisset.

Constat. 2. Admitti non debet opinio falsa, vel admodum incerta speculative; præcise vero summopere periculosa. Atqui talis est opinio quæ aliquod puri amoris motivum, uti necessariam ad Sacramentum dispositionem exigit. Opinio enim, quæ posita nemo sere absolutionis beneficio donabitur, summopere est periculosa. Atqui... Equis vero in rudibus, in mulierculis certo deprehendat puræ caritatis vestigia? Respondent quidem interrogati, peccatum sibi, ut Dei in se summe boni offensivum, super omnia displicere. At in his erunt verba & voces, nihil præterea. Contra, si quisquis annon sincere æternam damnationem sentiam effugere velint; qui actus concupiscentiæ amorem necessario involvit; prompti & alacres respondent id unum se optare vehementer. Ergo,

Resp. 1. argumentum multo nimis probat, videlicet plebejos a lege Dei

propter se amandi proflus esse immunes. Si enim hanc implere non valent, dum ad Poenitentiam Sacramentum accedunt, an alio tempore facilius implebunt? Quod si quis eo usque hebes foret, ut hinc Dei propter se diligendi plane incapax efficeretur; non dubitem quin eum Deus alia quacunque via justificaret. Sed nihil inde contra thesium, quæ homines spectat ut moraliter esse contulerunt.

Resp. 2. ad 1. neg. min. neque enim caritatis amor opus est humanæ industriæ, sed gratiæ celestis; hæc autem parvulis abunde revelat, quæ sapientibus abscondit: hinc vel ipse rusticæ mulles, cum Dei obsequio intras mancipata sunt, tam alie de divinis, quandoque etiam de abstractioribus fidei mysteriis differunt, ut admittunt ratiocentem omnes sapientes terra. Atque id unum e fratribus suis, laicis, si meminerit, docebat S. Bonaventura; asserens fieri non raro, ut dum litterati, quæ omnia norunt, aut nosse credunt, in rebus Dei hospites sunt, & oculos læti, homines idiotæ & sine litteris omnia scrutentur, penoque profunda Dei. Et vero quid non, agente Spiritu Sancto, sententur, locuti sunt, perpetrati sunt tot insigne sortis Confessores, Virgines, Martyres? Aberrant ergo qui purum amorem ab humanis viribus suspendunt & metuantur.

Ad 1. confirm. neg. maj. quatenus falso & absurde supponit, Deum ita purum sui amorem præcipere, ut propriæ commodi, seu amoris spei motiva excludat. Certe ut ait cit. Epist. 159. Illust. Bossuetus, caritas subsidiaria spei motiva feliciter adhibet; nec dubium est quin a spe ad caritatem facile avoletur. Oportet sibi animam Deum tanquam bonum, tanquam misericordem, tanquam omnis perfectionis fontem: an si attributa hæc paullulum oculis fidei contempletur, ita arduum est in eorum propter ipsa amorem rapi. Amat hodieque Trajanum, Constantinum Magnum, Theodosium, Henricum Magnum, qui eorum historiam sedulus versat; etsi nihil ab eis speret aut timeat. Annon potiori jure Deum amabit, qui pictam Orbe toto majestatis ejus ac benignitatis historiam quacunque attentione perlegerit?

Ad 2. confirm. neg. 1. & 2. min. quæ meræ sunt declamationes. Nimirum constat Theologos Tridentino Concilio antiquiores, nullam nimis alperitatis in administranda Poenitentia notam sustinuisse. Atqui tamen ex his multi pro caritatis alicujus in Sacramento necessitate; immo non pauci pro necessitate perfectæ contritionis decertabant. Ergo Scholæ systemata vix ac ne vix quidem in dispensationem absolutionis influunt. Vidimus rigidiores, qui amorem purum habere non possunt. Numquid it ob initialis caritatis defectum Poenitentes arebant a Sacramento? Numquid qui totos annos sacra communione privant purioris vite Sanctimoniales, eas initiali amore destituti supponunt? Est ergo aliud in elementis hujus principium, de quo judicat Deus. Unum constat, sibi suisque Poenitentibus pie consulere eos, qui non ex foliis, floribusve, sed ex fructibus de arbore judicant.

Arguunt. 5. Ea opinio admitti non debet, quæ Ecclesiæ praxi contradicit. Atqui... Prob. min. Permittit Ecclesiæ in Trid. Sess. 13. cap. 7. et Sacerdotes, deficiente Confessario, celebret absque praxia confessione, tanquamque requirit ut contriti sint. Atqui non supponit Ecclesiæ eos

perfecte contritos esse, cum tunc Carechismo Trid. pauci admodum ad perfectam contritionem perveniunt. Aliunde vero non permittit eadem Ecclesia ut celebretur in statu peccati mortalis. Ergo supponit eos quocumque, etiam initiali, caritate extra Sacramentum justificari.

Respondent ad 1. neg. min. ad 2. dicunt cum Sylvio in Supplem. q. 5. art. 1. concl. 2. ad object. 12. & 13. vel in hoc casu Deum invisibiliter ministrare effectum Sacramenti, quod sola excludit necessitas, ut docent Augustinus & Innocentius III. proxime referendi; vel permittit ut Sacerdos celebret, non quia sua qualicumque contritione justificatus supponat; sed quia id sine peccato in casu necessitatis prestare possit. Addit Sylvius verisimile esse, quod qui in hoc statu celebrant, aut Eucharistiam recipiunt, peccati remissionem in devota communiione impetrent. Favet toti solutioni istud S. Thomæ 3. p. q. 89. art. 4. ad 5. Quod non habeat aliquis conscientiam peccati sui, potest contingere dupliciter: uno modo per culpam suam... alio modo sine culpa ipsius, puta cum doluit de peccato, sed non est sufficienter contritus, & in tali casu non peccat sumendo Corpus Christi; quia homo per certitudinem scire non potest an sit vere contritus: unde etiam per accidens primam gratiam recipit.

663 Arguunt 6. Si vera caritas extra Sacramentum non justificet, Poenitens vel Cathecumenus, qui cum ea morietur absque Sacramento invincibiliter omisso, peribit in aeternum. Absurdum & horrendum consequens. 1. Quia fieri non potest ut sub Deo, cujus miserationes omnia ejuldem opera pretergrediuntur, in aeternum pereat, qui Deum tenere diligendo mortuus est; nisi que immisericorditer privetur bonis, que Deus preparavit diligentibus se. 2. Quia cum anima in eo statu aeternum mansura sit, in quo reperitur, cum e corpore emigravit, futurum esse debet, ut quem in ultima vite periodo super omnia dilexit Deum perpetuo amet. Atqui fieri nequit ut deus in tartarum anima, ubi nihil nisi horror, desperatio, frigidus dentium, Deum amet perpetuo; eique confiteatur in inferno, ubi nemo ei consistit ex Psalm. 6. Ergo.

663 Respondent 1. argumentum hoc ab iis esse solvendum, qui quem ad Sacramentum requirunt spei amorem super omnia, per se tamen justificationi sufficere incipientur. Nam & in hac opinione damnabitur quis etiam super omnia Deum & quidem intense diligens. Quin & eandem difficultatem de timore Dei super omnia proponi posse existimat Tournelyus q. 4. Art. 1. Concl. 1. ubi circa finem hæc habet: *Metaphysica ille suppositiones in rebus practici & moralibus non ita morose ingeri debent; atque aeterno iudicio relinquendum, quid hæc de homine in dicta hypotesi constituto: sive Deus nunquam permittat ex infinita sua misericordia, hominem sic bene affectum mori sine vera contritione & caritate; sive bonam ejus voluntatem, quamquam imperfectam, acceptet; sive quocumque alio modo hujus hominis saluti provideat.*

664 Respondent 2. neg. seq. maj. neque enim dubitant, quin Deus in his angustiis talibus, vel per se suppleat visibile Sacerdotis ministerium; vel, ut alii volunt, remissam Poenitentis caritatem ad eum gradum provehat, qui obtinenda justificationi sit idoneus.

Quoniam vero statim interrogant curiosi quidam ac difficile credentes, unde id habeatur, numque id Angelus quispiam revelaverit; respondent

sunt id se a decessoribus suis accepisse. Si forte peccator poeniteat, ait Hugo a S. Victore part. 14. de Sacram. cap. 18. sed interveniente articulo necessitatis ad confessionem pervenire non possit: confitenti credere debemus, quod summus Sacerdos complet in eo, quod mortalis non potuit... quia confessionem non contemptus exclusit, sed impediret necessitas.

Idem docent PP. de eo, qui ad recipiendam in Baptismo gratiam dispositus, ante Sacramenti hujus susceptionem et vivis excessit. Inverdo, ait Augustinus Lib. 4. de Bapt. cap. 22. non tantum passionem pro nomine Christi id quod Baptismo deest posse supplere; sed etiam fidem conscientiamque cordis, si forte ad celebrandum Mysterium Baptismi, non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit.

Consonat id Bernardi Epist. 77. Si quis voluerit & poterit baptizari, sed mortis preoccupatur articulo, forte obtinere non poterit; illam non desit fides recta, spes pia, caritas sincera, que talis esse potest, etiam si non sit perfecta; huic ego ob solam aquam, si defuerit, nequaquam omnino possum desperare salutem, &c.

Addi possunt, tum Ambrosius in orat. de obitu Valentiani, ubi S. Praeful, qui de intensa Principis hujus caritate dubitare poterat, de aeterna ejus salute nihil habet dubii; tum Innocentius III. qui cap. 2. de Presbytero non baptizato, sic statuit: Presbyterum, quem sine ulla Baptismatis extremum diem clausisse significasti; quia in sancta Mater Ecclesia fide & Christi nominis confessione perseveraverit, ab originali peccato solutum, & caelestis patriæ gaudia adeptum asserimus incrementum.

Idem tradunt Concilia, Carthageniensis IV. an. 398. Can. 79. Vasense sub an. 442. Can. 2. Arclatense II. an. 442. Can. 12. Toletanum XI. eorum verba licet timida magis exhibere juvat. Sic ergo habet: De his qui accepta Poenitentia, antequam reconciliantur, ab hac vita recesserint; quamquam diversis præceptorum de hoc capitulo habeatur; illorum tamen nobis sententia placuit, qui... decreverunt, ut & memoria talium in Ecclesia commendetur, & oblatio pro eorum delicto a Presbyteris recipiatur. Ergo a longe pluribus contra paucos pro certo tunc temporis habeatur, eos qui sine Poenitentia Sacramento et vivis abeant, & qui ut plurimum non vehementi illa & incensa, sed ordinaria & communi caritate præditi sunt, a caelesti Regno non excludi.

Idipsum & aliquid eo plus docet Angelicus Præceptor: censet enim a Deo, etiam extra casum necessitatis, suppleri legitimæ dispositionis defectum, in eo qui bona fide ad Confirmationis & Eucharistia Sacramenta accessit. Sic ille 3. p. q. 72. art. 7. ad 2. Si aliquis adultus in peccato existens, cujus conscientiam non habet, vel si etiam non perfecte contritus accedat: per gratiam collatam in hoc Confirmationis Sacramento consequatur peccatorum. Idem de Eucharistia docet ibid. q. 79. art. 3.

Ceterum perperam supponit objectio, transitorium inchoate caritatis motum, haberi statum, in quo, quia actum hunc in extremis eliquerit, aeternum permanere debeat. Status enim conditio est fixa & permanens, que proinde non ab actu, sed ab habitu tribuenda est. Quapropter peccator inchoate caritatis actum eliciens extremis vite temporibus, non in amoris, fed potius in reatus, maculæ & peccati statu mori dicendus foret: atque is ille caritatis actus, non factus ac, juxta

juxta adversarios, actus timoris supernaturalis, statim evanescerent, nisi vel a summo Sacerdote acceptaretur, qualis est; vel, ut voluit alii, ad eum prohiberetur intentionis gradus, qui homini extra Sacramentum justificandum idoneus est.

666 Hæc illi, quæ pro prima parte non omnibus probantur. Censent enim plures cum Haberto, Sacramenti defectum aliquando quidem suppleri, ut in latrone ad Christi latens crucifixio, cujus exemplum affert Augustinus; ad hegant id semper fieri, quia nulla exte in Scriptura vel Traditione promissio Dei perficiendi caritatis in hujusmodi casibus. Certe, ait Doctor mos laudatus, concludi id non potest ex suffragiis Ecclesie; cum ea non deneger, nisi iis quos impenitentes obtulisse constat. Et vero ex iis qui decedunt, plures jam vi morbi non sunt rationis capaces, ut qui in eis remissis erat amor intendi ac perfici possit: unde si amor ille per se ad justificationem non sufficiat, ut Contritionarii volunt, Penitentes illi cum caritate super omnia damnabuntur, quia hæc nondum perfecta sit, quod longe absurdissimum videtur. Jam cetera attritionis vindicium objectiones prosequor.

667 Instat itaque: Passim docent Patres non raro fieri ut homo æternum pereat defectu Sacramenti. Atqui, posita præcedentis responsi veritate, nemo homo periret defectu Sacramenti. Major constat ex his Augustini Epist. 80. ad Honoratum: *Si Ministri desunt, quantum exitium sequi, ut cor, qui de ipso seculo vel non regenerati erunt, vel ligati.* Quod idem docent summi Pontifices Julius & Celestinus Cap. *Si Presbyter*, & Cap. *Azovimus*, XXVI. q. 6. Minor non minus perspicua est. Vel enim qui sine Sacramento moritur, inchoatam Dei super omnia dilectionem habet: vel attritionem ex metu pure servili, si r. non perit, Dei id supplente quod deest. Si 2. perit quidem, sed defectu dispositionis, non Sacramenti, quo etiam posito periret. Ergo.

668 Resp. ad r. neg. min. Ut enim multi pereant defectu Sacramenti ad sensum Patrum, sufficit ut pereant quia *Ministri desunt*, ut loquitur Augustinus. Constat porro multis defectu ministerii sacerdotalis perire. Quia Ministri, si adforent, animam pletumque fatiscienti corpori unice intentam revocant ad Deum; desperationem, cujus grava iis præsertim qui in vitio consenuerint, periculum imminet, abigerent; Sacramenta, que contra postremi hujus temporis tentationes roborant, & muniunt, porrigent. Isto igitur Sacramenti & Ministri defectus non perdat per se hominem, at perdit per accidens adeo legendum, ut merito dixerit Celestinus: *Quid hoc, rogo, aliud est, quam moriens mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere?*

Atque hinc merito sanxit Ecclesia in Trid. Sess. 14. Cap. 7. ut nulla sit reservatio in mortis articulo, ne hæc ipsa occasione aliquis pereat. Quia ut reservatio hæc tolleretur, factis erat ut per accidens nocere possit.

669 Instat. In vita S. Martini legitur, ipsum ejusque Monachos insolabiliter luxisse mortem Cathecumeni sine Baptismo desuati; & merito quidem, cum anima eius, statim ut avulsa est a corpore, heterit ante tribunal summi Judicis, a quo severam passam sententiam in tenebrosam carcerem amandata est. Atqui nec tor fudisset lacrymas Martinus cum suis, si credidissent Deum in extremis supplere id quod caritati deest: nec tam severum tulisset Deus judicium, si revera id suppleret. Ergo.

Responde-

Respondet Martinum ejusque Monachos inopinam Cathecumeni ejus mortem deservisse, vel quia certi non erant an in ea occubisset dispositione, quæ intra Sacramentum necessaria est, & ad quam ipsum, si diutius vixisset, paulatim informasset; vel quia tunc temporis non ita certa foret assertionis hujus lux veritas, ac nunc est.

Respondent 2. necessum non fuisse ut in eo casu suppleret Dei benignitas Baptismi defectum: quandoquidem decrevisset Deus Cathecumenum huic ad preces S. Martini suscitare. De ceteris, que omittere cogor, quia ceteroqui volumen isto majus datura: legantur Lambertus Ledron, & Lambertus Gaud.

Opinio eorum qui solo simplicitate benevolentie amore contenti sunt.

Supponunt hujus opinionis Auctores, 1. nullum esse caritatis amorem, qui per se non justificet, quia caritas essentialiter sit amor mutuum. 2. Dari amorem Dei propter ipsum & super omnia, qui mutuum non sit: uti dari potest duos inter homines, quorum alter alteri bene vult, etsi ab eo non redametur. His positis

671 Probant assertionem suam 1. ex Tridentino, quod aliquam in utroque Baptismi & Penitentiae Sacramento dilectionem requirit, ut supra ostensum est. Atqui non hanc vel caritatis, cum caritas amorem mutuum importet; vel concupiscentie; cum amor spei necessario fundetur in amore concupiscentie, secundum id S. Thomæ 1. 2. q. 40. art. 7. *Ne est spes nisi de bono desiderato & amato*: Concilium autem aliquid ultra spei & concupiscentie actus requirat, uti toties hæcenus diximus.

672 Probant 2. quia nulla attritio ad justificationem in Sacramento consequendam sufficere potest, nisi sit odium peccati ut est malum Dei sine amore benevolenti. Minor constat, quia, ut ait S. Thomæ 2. 2. q. 25. 2. 6. ad 1. *Ejusdem est rationis odire malum alicujus & diligere bonum ejus*. Majorem vero probant, 1. ex S. Thomæ, qui 3. p. q. 85. a. 2. & 3. dicitur docet ad rationem veræ Penitentiae requiri ut sit de peccato, ut est *contra Deum super omnia dilectum, & ejus offensam*. 2. Quia peccatum formaliter ut peccatum, est malum & offensam Dei, ut colligere est ex S. Thomæ 1. 2. q. 71. 2. 6. ad 5. Atqui nulla attritio ad justificationem sufficere potest, nisi sit de peccato formaliter ut peccato. Namque vera Penitentia seu contritio ut sic, prout est genus commune ad contritionem perfectam & imperfectam, definitur a Trid. *Animi dolor & detestatio de peccato commisso, quod prout convenit contritionis imperfectæ, quia species participat rationem generis, Atqui definitio hæc debet intelligi de peccato ut formaliter peccatum est. Alioqui definitio hæc non esset formalis & propria, sed materialis & per accidens, ut si quis dicat, lapidum videtur, & coloratum gustatur. Ergo attritio ad justificationem sufficiens debet esse de peccato ut formaliter tali.*

673 Confirmit. ex eo S. Thomæ principio supplem. q. 3. a. 1. ad 4. *Quia homo debet magis Deum quam se ipsum diligere, ideo debet plus odire culpam in quantum est offensam Dei, quam in quantum est ipsi nociva. Unde sic. Ut quis facis de peccato delectat ad justificationem in Sacramento consequendam.*

dam, debet dolere conformiter ad rectam rationem: magis proinde de majori malo, quale est peccatum ut offensam Dei: minus de minori, quale est idem peccatum ut homini nocivum. Atqui nisi homo amore latenti benevolo moveatur, non solum non magis dolet de peccato ut est offensam Dei, sed de eo qua tali non dolet ullatenus. Ergo.

674 Probat 3. tum quia, juxta doctrinam Patrum, rarissima sit vera Penitentia, quæ usque ad finem vitæ distat; quod non esset, si ad eam sufficeret timor sine illo amore Dei benevolo; cum in articulo mortis maxime urgeat metus gehennæ. Tum quia falsum sit palmarium contritiæ opinionis fundamentum, videlicet hominem ante Sacramentum per quemcumque Dei amorem benevolam justificari. At probationes illas omittimus, quia ex dictis precedentibus satis intelliguntur.

Momenta contraria.

675 Contra propositionem hanc argui præcipue possit quod amor simpliciter benevolus habitalem peccandi voluntatem, quin & aliquando actualem secum comparat.

676 At sciendum est amorem benevolam secerni duplicem, alium qui nec sit super omnia, nec cordi dominetur; alium qui sit super omnia. Primum satis esse docent aliqui de quibus statim loquemur: & hos impetiti objectio apud Galdum frequens: bene an male, mox expenduntur. Secundum exigunt si quorum mox opinionem exposuimus: & in hos objectio non cadit cum implicet, ut qui peccatum prout malum Dei sapit omnia dilecti detestatur, ejus committendi voluntatem seruet.

677 Argui melius posse contra probationem, qua ex Tridentino demonstrare volunt, ad attritionem requiri ut hæc importet odium peccati formaliter ut talis, seu prout est malum Dei. Quod enim ajunt definitionem hanc: *Contritio est desectio peccati*, &c. attritioni ipsi competere, quia species participat rationem generis, indubie verum est. Sed quod addunt, in hac definitione peccatum sumi formaliter ut est malum Dei, falsum videtur ex proprio ipsorum confesso. Sic enim ad versus ipsos disseri potest. Datur attritio ex solo gehennæ metu concepta, quandoquidem ex hoc motivo concepti solet juxta Tridentinum. Atqui attritio ex solo gehennæ metu concepta non importat odium peccati prout est malum Dei. Alioqui pessime probaretis eam non sufficere in Sacramento, quia in Sacramento requiritur odium peccati prout est malum Dei. Ergo.

677 Arguitur 3. quia opinio hæc eo tantum a præcedenti discrepat, quod per amorem simplicis benevolentie id intelligat, quod alii nomine inchoatæ caritatis. Quid enim, quæso, si initiale caritatem admiserim, plus admisero quam qui solo benevolentie simplicis amore contenti sunt? Utrobique est amor Dei propter se & super omnia, impar tamen justificationi extra Sacramentum allicienda. Eo igitur tantum a benevolentie affectibus differam, quod caritatem dixerit, quod illi caritatis nomine donandum esse negant.

At, inquam, caritas est amor mutuus, non item benevolentia.

Sane fatebor hominis erga hominem benevolentiam non semper esse mutuum; ut cum quis ignotum sibi pugilem ex arena victorem pro-

dicat

dire exoptat. Sed qui revinci possim, si contendam, Deum qui intima quæque scrutatur, quique solum hominis cor ab homine expetit, eidem cor suum mutuo præbere; ita ut invariata lege diligentes se diligat. Annon cordatus quisque cum statim redamat, quem didicit sibi etiam ignoto super omnia favisse? Utiq;e, quo liberior esset ab omni propriæ utilitatis studio nostra in aliquem benevolentia, eo plus illum nobis devincit. Præterea, sit caritas acris & intensa amor mutuus; an ideo mutuum amorem invehet caritas tantum initialis? Respondebitur quidem hanc male caritatem vocari: At palam erit controversiam hanc ad meritum de nomine quæstionem reduci.

Quia tamen in opinione hac, quæ ceteroqui commoda foret, latere aliquid potest, quod non satis intelligam: opto, & eruditos ejus defensores enixe precor, ut rem totam amplius exponant, atque confirmant.

Opinio eorum qui aliquam Dei caritatem, non tamen super omnia exigunt.

Supponunt illi cum Haberto Cap. 8. 8. 1. amorem caritatis non secus ac timorem Dei, alium esse filialem, alium initiale: quia in illo utroque timore includatur amor caritatis, inchoatus quidem & imperfectus in initiali, robustus vero & perfectus in filiali.

Timor perfecte filialis, ait mox citatus Doctor, solo motivo infinite Dei bonitatis mentes accendit ad illum amandum, mandata ejus observanda, & offensam propullandam. Aternæ quidem felicitatis promissa, & intentatæ poenarum minæ occasionem illi præbent; sed inde vires non accipit: per se fortis est ac prævalidus ad frangendos nodos omnes, quibus animi vincuntur ac retardantur: *Fortis est ut mari dilectio . . . Aqua multa non potuerunt extinguere caritatem*, Cant. 8.

Timor initialis, in quo intelligitur caritas inchoata, ex duobus motivis coalescit, scilicet ex motivo divinæ bonitatis, quæ voluntatem suaviter allicit ad diligendam justitiam, ac præsertim totius justitiæ fontem, Deum nempe, ejusque offensam detestandam; & ex motivo spei, quæ inspicit timorem gehennæ & amorem concupiscentiæ in beatitudinem.

Initialis timor efficit ratione inchoatæ caritatis quam includit, ut Deus & mandata ejus suaviter diligantur, sed nondum forster, nisi ratione spei adjunctæ, quæ timore gehennæ & desiderio felicitatis aternæ mentem erigit & corroborat, atque facile gravius præsertim tentationibus cessoram, nisi utroque hoc motivo sustentaretur. Contra vero timor filialis ita per se solum firmat hominem, ut obvias quæ tentationes prætervolet sola Deo displicendi formidine; ita tamen seereta & latente, ut interdum se se non succubuisse demiretur, quia illos quibus ardet cor suum, divini amoris ignes sensu non percipit.

His postis, duo docent, 1. amorem perfecte filialem in quovis gradu hominem Deo reconciliare extra Sacramentum; 2. idem non præstare initiale, nisi in Sacramento.

Pars prima nihil habet difficultatis: si enim datur amor justificans, ut dari fateatur omnes, is certe qui fortis est ut mors, quique ex se valet ad infringendos omnes demonis impetus. Quod autem ait Habertus, amorem illum in quovis gradu esse ex toto corde, super omnia, fortem,

pra-

- pravalidum; idem est ac si diceret, amorem qui ratione graduum vehemens est, & incensus, in quovis gradu esse vehementer, &c.
- 681 Secunda pars probatur; quia si amor initialis est ultima ad justificationem dispositio, extra Sacramentum, vel ratione sui præcise, vel ratione actuum spei, scilicet intensi timoris gehennæ, & fervidi desiderii beatitudinis, quibus admixtus roboratur. Nentrum porro dici potest. Non 3. hætenus enim in Scholis inauditum fuit, quæpiam extra Sacramentum solo gehennæ metu, aut solo concupiscentiæ amore justificari. Non 1. tum quia initialis amor per se debilior est quam ut voluntatem ab illicitis affectibus proorsus avellat: unde non magis gratiam sanctificantem parere potest, quam primus calor gradus in ligno humido flammam cit-re possit; tum quia Deus dona sua conferre non solet, statim ac expetantur, sed differt, donec ruptis repagulis in ea toto corde feramur. *Petendo & querendo cre scis ut capias*, ait August. *Serm. 61*, alias 51. de verbis Dom. *Seruat tibi Deus quod non vult cito dare, ut & tu discas magna magne desiderare*. Et Chrysost. *Hom. 30*, in *Genes. Non veniens nostras precas differt Deus, sed hac arte nos seculis efficiens ad senectus ipsum attrahere vult*. Placebat Augustino castitas incomparabili affectu, neque tamen ad eam pervenit, quamdiu, ut loquitur ipse *Confes. 3*, femilanciam & debilem habuit ejus consequendæ voluntatem. Et sic quotidie suspirant alii pro humilitate, alii pro patientia; & tamen data occasione, superbie & impatientiæ motibus per sepe abiciuntur, quia necdum integre ac fortiter amant virtutes quas habere velint. Porro si initialis donorum inferiorum dilectio non statim eadem dona obtinet, an debilis & nascens amor illico consequitur gratiam sanctificantem, eamque perfectam caritatem, quæ est justitiæ plenitudo?
- 682 Si objicias, quemcumque caritatis amorem necessario esse ex toto corde, proinde fortem per se & appreciative summum: quia eo a moralibus discrepent Theologice virtutes, quod istæ cum Deum habeant pro objecto, in illud motivo infinito ferantur; puta fides divina veritate, spes misericordia omnipotentis, caritas infinita bonitate, &c.
- 683 Reponet idem Theologus, primum cujusque finis affectum esse volitionem ejus. Porro, inquit, volitio hæc seu simplex amor præcedit saltem naturam, (quin & communiter tempore) efficacis ejusdem finis desiderium, ex quo procedit mediorem electio & usus. Quemadmodum igitur humilitas spectata in ratione finis movet primo ad sui amorem, qui, ut docet S. Franciscus Salesius, est humilitas inchoata; sic affectus credendi in homine necdum plene Catholico, est quoddam fidei initium; & initialis Dei ac mandatorum ejus dilectio est inchoata quedam caritas. Et vero cur Sempilegiani attributa libero arbitrio fidei accensati sunt, nisi quia primas credendi radices naturæ viribus adscripsere?
- Superest ergo ut initialis amor, non quidem per se solum, cum super omnia non esse supponatur, sed ratione metus dominantis quo suscipitur, justificet in Sacramento. Et id demum docet Habertus S. 4.
- 684 Unum video quod spectatum contra opinionem istam proponi possit, id nempe. Constat justificationem in Sacramento præcipue tribuendam ad amorem, quicumque ille sit. Atqui in opinione Haberti justificatio non erit præcipue tribuenda amori, sed timori. Nimirum cum justificatio pendeat

à detestatione peccati, id præcipuas in justificatione partes habere debet, quod facit ut peccatum super omnia odio habeantur. Atqui id non facit initialis Haberti caritas; cum ea adeo infirmam esse supponat, ut non sit super omnia. Ergo id facit solus timor, cum proinde potissima justificationis partes adscribendæ erunt. Jam vero qui fieri possit ut timor præcipuus in justificatione partes habeat; cum juxta Habertum urentem vel abutentem Augustini doctrinam, qui timore penæ non concupiscit, reipsum non concupiscat, quia, ait Habertus, pag. mihi 183, *timor cupiditatem comprimit, ne in actum erumpat, sed eam non tollit*; id est, ut tere liquet, cum num coercet, non animum. Quo tendunt alii nonnulli textus, qui cum aliis Theologis in objectiones sint, Haberto sunt in argumenta.

Responderi tamen possit, 1. parvi interestis an hoc vel illud motivum præcipuas in justificatione partes habeat, modo ex hoc & illo coaliscat totum ad justificationem sufficiens.

2. Potissimas in eo etiam systemate esse caritatis partes, quia hæc Poenitentis cor fecit, quia in parte ferendum est; quia insuper magnum novæ legis mandatum implet, ut protunc impleri potest; quia demum eam timori & beatitudinis desiderio dignitatem imperit, sine qua ad justificationem provehere non possunt. Cætera quæ ex Haberto obijciuntur, Auctoris caute legendi vitium esse possunt, non systematicis.

Opinio verum qui influxum, non tamen actum proprie dictum caritatis exigunt.

Ad hujus opinionis intelligentiam quadam cum ejus assertoribus sunt prænotanda.

1. Esti unaquæque virtus proprium habeat motivum, fieri tamen facile potest ut actio bona e pluribus diversis motivis procedat, quæ suo unumquodque modo in actionem illam influant. Idque scibi verum est, certe in præsentî materia; cum juxta Scripturam & Ecclesiæ doctrinam summa peccati detestatio a propriis metus, spei, & caritatis motivis oriatur; unde omnia hæc motiva proponit Tridentinum, ut vel divisim, vel simul hominem retrahat a peccato.

2. Motivum virtutis alicujus in actum cum aliis pluribus motivis influens, vel in eum induit dominantem, ita ut ad actum per se solum ceterisque præcisis determinaret; vel influat proorsus dependenter ab aliis, ita ut vi ejus solius, si cetera defuerint, non poneretur actio.

3. Actus, cujus in exercitium non influat dominantem proprium alicujus virtutis motivum, ejusdem virtutis nomine insigniri non potest. Sic caritatis actus non dicitur actus ille, quem motivum caritatis per se solum non produceret; sicut nec vinum dicitur liquor ille qui æque, vel magis aqua constat, quam vino. Sicut tamen in isto liquore vere est aliquid vini, sic in actu qui partialiter ex caritatis motivo elicitur, negari non potest quin aliquid occurrat caritatis.

4. Aliud est exigere ut homo ad justificationem se disponens habeat aliquid dilectionis; aliud, evigere ut habeat caritatem. Primum requirit Tridentina Synodus ex Pallavicino: secundum non ita. Aliunde Attritionarii puræ attritionis nomine eam intelligunt, quæ ex gehennæ metu & boni contrarii amore concipitur: cum qui agente gratia malum aliquid declinare cupit, bonum eidem adversum necessarium diligat; &, ut observat Tourne-lyus

lyus ipse, gehenna adequate sumpta peccati damni & sensus completatur; quam proinde Poenitens effugere velle serio non potest, nisi supernam beatitudinem amet. Ergo qui solum concupiscentiæ vel spei amorem exigunt in Sacramento, revera Attritionarii sunt, minisque exigunt quam Synodus Tridentina: ut e contrario plus quam ipsa exegerit, exigere videntur, qui caritatem dominantem & super omnia exigunt. Ergo scitum habet postrema hæc opinio unde placere possit, quia debitum inter extrema medium servat. Quæris ad justificationem ut Poenitens ad Deum ex toto corde convertatur: Habes. Quæris ut conversionem hæc ingrediatur intimum dilectionis Dei propter se; & id quoque habes. Quæris ut nihilominus Poenitentia sit Sacramentum mortuos per se suscitans: Nec illud etiam tibi deerit.

690 At, inquis, juxta me cuilibet caritatis actui respondet justificatio. Atqui in hac etiam opinione requiritur actus caritatis.

691 Resp. neg. min. requiritur quidem influxus caritatis; sed quia caritas illa nec per se solum, nec dominantem in actum illum influit, sed tantum dependenter a pluribus quæ ad eum concurrunt motivis. Idcirco actus inde resultans non potest dici actus caritatis: sicut resultans ex balsamo & oleo pari quantitate commixtis, nec balsamum, nec oleum dici potest.

692 En quæ posterioris momenti circa tumultuosam de attritionis sufficientia questionem detegere potui. Ex quibus colliges 1. certum esse attritionis genus quod a Catholicis omnibus rejiciatur. Rejicitur enim attritio quæcumque vel naturalis, vel sine ullo ad Deum offensum respectu; vel quæ voluntatem peccandi non excluderet, vel quæ conjuncta non esset cum spe veniæ, vel quæ omni prorsus dilectione destituta foret.

Colliges 2. in omni vera attritione, qualis in Catholicis Scholis admittitur, aliquem Dei amorem includi. 1. Enim quatenus est dolor de peccato ex gehennæ metu conceptus, & ex desiderio illius beatitudinis quæ in Dei possessione sita est, aliquem Dei amorem importat. Deum enim amat qui Deum desiderat, ut ajunt Augustinus & Gregorius Magnus. 2. Quatenus dolor ille includit propositam non peccandi de cetero & servandam omnia Dei mandata, includit consequenter voluntatem eliciendi suo tempore actus perfectæ caritatis, hæc autem voluntas dici etiam potest aliquis Dei amor. 3. Quatenus dolor ille cum spe veniæ conjunctus est, conjunctam quoque habet aliquam Dei dilectionem. Spes enim veniæ essentialiter involvit desiderium aliquod reconciliationis cum Deo & ejusdem amicitie: hoc autem desiderium vere est aliquis Dei dilectio.

693 Colliges 3. Jure ac merito ambigi amores illi, quos simplex quisque Attritionarius admittere tenetur, sufficienter ad justificationem disponant. Unde

694 Colliges 4. requiri in attritione aliquam Dei tamquam finis ultimi, seu ut nunc intelligimus, propter se amati dilectionem. An autem dilectio hæc ratione sui dominans esse debeat, annon sufficiat ut ratione alterius, puta timoris, sit super omnia; immo annon sufficienter in fluxum cum aliorum motivorum influxu ex precedentibus dijudicabunt qui ea meditari volent. Erunt certe plures, qui Poenitenti de salute sua sollicito transitum a timore ad initium aliquod caritatis non adeo difficilem existiment. Dicat is secum: Merui, & centies merui gehennam. Si per-

eisa esset vita mea, uti decem & octo illorum super quos cecidit turris Siloe, jam dudum agerem apud inferos: Misericordiæ igitur Domini, quia non sumus consumpti: de nobis actum erat, si descenderent miserationes eius. Quid retribuam Domino tam elementis? Confitebor ei, non quia mihi bonus fuerit, sed quia qui mihi omnium acquisitissimo bonus fuerit, summe in se bonus, summe amabilis sit &c.

Hi porro sensus non tam ex confessione oris, quam ex tota peccatoris agendi ratione elimabuntur. Licebit in eo amorem supponere, qui olim avarus, dispersit nunc pauperi; qui impudicitiam deditus, pactum jam cum oculis suis pepigit tam austerum, ut ne de Virgine quidem cogitet, qui libentius audit dicentes de Deo, quam olim audierit iniquorum fabulationes. Dicat is & inclamet se solo agi metu gehennæ; sed quia ei contra se testimonium ferenti non credam; sicut nec Bernardo, de Monachi nomine indignum profitenti, alii sive Sanctis se demonibus pejores esse ingementibus credidero.

Solvuntur difficultates quedam practica.

Quæris 1. quo tempore debeat elici contritionis actus, ut ad justificationem in Sacramento recipiendam sufficiat; num ante confessionem, nam ipso confessionis tempore, num ad minus ante absolutionem.

695 Resp. 1. contritionis actum ad minus elici debere ante absolutionem. Ratio est 1. quia peccator sine dolore non est Poenitens, nec dispositus ad peccati remissionem. Ergo subsequens absolutio, ex defectu materiae suo frustraretur effectu. Quia voluit Christus ut Sacerdos tamquam Judex, ad largiendam absolutionem moveretur per accusationem & dolorem Poenitentis. Ergo debet utraque præcedere. 3. Quia per absolutionem debet homo fieri de inimico inimicus: talis autem fieri non potest, qui peccatum suum congruo dolore non retraxerit.

Conferent quidem Tamburinus & alii nonnulli, satis esse ut dolor eliciatur sub absolutione, dummodo ante finem illius: quo fere modo ad comparandum libri dominium non requiritur ut ab initio locutionis consentias donatori, sed satis est ut donationem acceptes, cum is verba absolvit.

Ast cavendum ab opinione ista, quæ cum satis tuta non sit, Sacramentum nullitati exponere potest, uti cum aliis monet La Croix hic part. 2. n. 697. Neque vero de Sacramento sentiendum ut de contractibus. In his sufficit acceptatio sub finem, quia perseverat moraliter voluntas donantis: in illis vero non sufficit, quia eorum effectus suspendi non potest, sed operari debent dum sunt vel applicantur. Unde, ait Lugo disp. 14. n. 48. non sufficit consensus suscipientis Sacramentum post verborum finem, quia jam desit Sacramentum: neque etiam sufficit consensus post prolatum median partem formæ vel applicatam materiam; quia illa pars non operatur, ut nunc moraliter perseverat, sed ut fuit, quando physice fuit. Hæc ille.

Ceterum cum absolutionis forma in his essentialiter verbis consistat: *Absolve te a censuris & peccatis tuis*, satis absolutionem præcedit contritio elicta, dum a Sacerdote proferuntur verba quæ eidem absolutioni præmitti solent. Hinc contritionis actus a Poenitente continuatur per totum tempus quo loquitur Sacramenti Minister.

Resp.

696 Resp. 1. necessum non esse ut actualis dolor confessionem comitetur: Ratio est quia impossibile fit, ut qui totus ad peccatorum suorum accusationem, ad Confessarii interrogationes, ad responsa ipsdem facienda intendit, contritionis actus interim eliciat.

697 Resp. 3. ambigere Theologos an contritio confessionem precedere debeat, an sufficiat ut sequatur. Sunt qui eam precedere velint, ita Coniuchi, & alii perpauci, 1. quia confessio esse debet accusatio dolorosa, non nuda & historica narratio, qualis foret, si nullo informaretur dolore. 2. Quia contritio reddi debet sensibilis, non efficitur autem sensibilis nisi per confessionem, quam proinde praecessisse, & in qua moraliter perseverare debet. 3. Quia confessio sine dolore vel praevio, vel comitante, non magis reconciliativa sit, quam absolutio sine eodem dolore impensa.

Consent tamen alii communiter satis esse ut contritio confessionem sequatur. Atque id probant ex trita Confessariorum praxi, quia contritionem a Poenitentibus post confessionem ipsorum sollicitè exigunt, non antea. Ita Navarrus, Tolet, Suarez, Ethica amoris Cap. 180.

Neque movet eos triplex obiectio quae in contrarium movetur.

698 Non 1. quia ut confessio dicatur dolorosa, necesse non est ut eam precedat dolor, sed sufficere ut illa ad dolorem futurum referatur. Quamquam, 2. iure, curandum est ut confessionem comitetur aliqua displicentia, ne historice potius quam accusatorie peccatorum expositionis ratione habere videatur.

699 Non 2. 1. quia cum Henno dici possit, contritionem reddi sensibilem ex confessione, quia haec indicat dolorem aut esse, aut fuisse, aut futurum esse; 2. quia quamdiu Poenitens flexo poplite humiliter Iudicis sententiam expectat, censetur moraliter in facta confessione perseverare, & haec implicite loqui: Ita est, Pater, horum omnium, veus sum, atque absolutionem & poenitentiam supplex deprecor. Sic autem iungitur contritio confessioni.

670 Non 3. quia confessio non est reconciliativa pro tempore quo emittitur, sed pro tempore absolutionis securae: absolutio autem reconciliativam proxime parit.

671 Moment tamen qui sic sentiunt, Poenitentibus curandum ut contritionem praemittant confessioni; tum quia fieri possit ut deinceps distrahi, vel absolutione praeventi Sacramento non recipiant defectu contritionis; tum quia, ait P. Antonius, ubi de Sacramento agit, tenenda est pars tutior, tamen minus probabilis. Unde, inquit, Poenitens, qui sine praevia contritione deposuisset peccata, deberet post elicium ejusdem contritionis actum dicere: *Accuso me de peccatis iam declaratis*; vel Confessario quaerenti annon denuo ea accuset, respondere: Ita. Verum, propositio Deo, modici est usus dilectatio. Quis enim confessionem serio meditans, Philosophi instar ad conscientiae examen, citra invocationem Sancti Spiritus opem, & absque ullo doloris sensu, accedat? Quis non multa peccata totum illud quo indiget dolorem accerere conetur? Quis confidat, futurum ut brevi eo temporis spatio, quod accusationem inter & absolutionem medium esse solet, quodque totum pene audiendis Confessarii moritur delinatum est, irruat in se ea dispositionum congeries, quae ad recipiendum utilem Sacramentum requiritur?

Quaerens 2. an ad Sacramenti valorem sufficiat contritio, quae confessionem diu ante praecesserit, sed tamen in ordine ad ipsam.

Resp.

703 Resp. variare ea de re Casuistarum opiniones, irruat aliqui velint suscipere dolorem etiam ante plures annos habitum, modo retractatus non fuerit: alii, quibus merito displicet laxior haec & infundata opinio, admittant dolorem qui uno tantum mense confessionem praecesserit: alii dolorem qui quatuor aut quinque diebus: alii eum qui una die: alii, qui tribus aut quatuor horis antecesserit. Nobis haec veri magis similia videntur.

703 1. Necessum est ut contritionis actus sacramentali confessioni uniatum, non quidem physice, sed moraliter, ea nimirum similitate, quae ad actum iudiciale sufficit & requiritur. Ratio est, quia compositum constare debet ex partibus secundum ejus naturam conjunctis: Atqui Sacramentum est compositum morale, non physicum. Ergo coalescere debet ex partibus, quae sibi, non physice quidem, sed moraliter coexistant.

704 2. Contritio absolutionem aliquanto precedere potest. Scilicet Sacramentum Poenitentiae ad normam forensis iudicii institutum est. Atqui in forensibus iudiciis potest materia certo quodam intervallo precedere sententiam. Ergo idem dicendum de Poenitentia, cum Christus nihil circa ipsam haec ex parte immutasse videtur. Ita non plures, qui tamen caute intelligendi sunt: quia cum Poenitentia non iudicii tantum, sed & Sacramenti rationem habeat; Sacramentum vero certam materiam ac formam unionem exigit, minus in eo disjungi possunt contritio & absolutio, quam in iudiciis forensibus materia & sententia.

705 3. Si dolor virtualiter perseveret in aliquo suo effectu, puta cum quis conscientiam examinat, aut in tribunali positus Confessarium expectat, huiusmodi dolor, etsi aliquot horis absolutionem precedat, modo per peccatum superveniens non fuerit retractatus, ad absolutionem sufficere eriditur a non paucis; quia satis cum ea uniri atque coniecti videtur.

706 4. Si quis elicitio doloris actu mentem ad alia, puta ad studium, aut epistolae inscriptionem averterit, aut voluntaria distractione ad alia sit dilapsus; etsi Sacramenti suscipiendi voluntatem non abiecerit; curandum in praxi ut dolorem breviter renovet, sibi in fine confessionis: quia in materia tanti momenti dimisso incerto adhaerendum est certiori. Ita ad minus suadet La Croix num. 726. cuius prudentior & tutior videtur opinio, quam Henrici a S. Ignatio. Verum & haec quoque discussio haud magnae est utilitatis; cum Poenitentis contritio absolutionem Sacerdotis est ipso Sacerdotis monito concomitetur. Quamquam interdum fieri potest ut scrupulosi, dum anxie secum inquirunt, annon hoc vel illud peccatum omiserint, contritionis actum omittant.

Quaerens 7. an dolor de peccatis conceptus sine ordine ad Sacramentum, in eodem Sacramento inservire possit.

707 Affirmant plures cum Lugo, Ethica amoris ibid. n. 126. &c. 1. quia qui de peccatis dolet sincere, sinceram habet voluntatem faciendi quae necessaria sunt ad suam cum Deo reconciliationem: in hac porro voluntate includitur virtualis intentio constendi data occasione. 2. Quia nihil tunc deest eorum quae ad justificationem a Tridentino requiruntur, non dolor ex hypothesi, non ejusdem doloris cum confessione unio, quae fit per actum sequentem, quo is ad illam ordinatur, non confessio, &c.

708 Aliter sentiunt Bonacina, Henno, Antonius, 1. quia pars negans est tutior, nec improbabilis; cum in toto morali, quod ex intentione

Tummiy Theol. Moral. Tom. VI.

X

agen-

agentis pendet, pars ad compartem referri debeat. 2. Quia ideo v. gr. in Baptismate ablutio, ut sit materia Sacramenti, exigit intentionem conficiendi ejusdem Sacramenti, quia ablutio de se indifferens est ad hunc vel illum effectum. Atqui pariter contritio de se indifferens est ad justificationem in Sacramento, aut extra. Ergo seclusa ipsius ad Sacramentum relatione non erit actio sacramentalis.

Hec momenta non equidem invicta sunt; quia tamen dubii quid gererant, postrema huic opinioni practice adhaerendum. Quae Dei gratia est, non ita difficilis est contritio, ut iterum & tertio elici nequeat.

Quaerit 4. an novo opus sit dolore, quoties nova recipitur absolutio: puta cum quis oblitus peccati paulo post impensam sibi absolutionem redit ad Confessarium denuo ab eo absolvendus.

709 Negant Ledesma, Henricus a S. Ignatio, & alii communiter, 1. quia ad novam absolutionem sufficit nova confessio cum dolore moraliter perseveranti: quae duo in praesenti casu concurrunt. 2. Quia aliqui infirmus, qui peccati oblitus revocaret Confessarium, ab eo non posset absolvi, si aequum novam conceperet dolorem, exisset ab usu rationis. 3. Quia in his casibus neque novum dicuntur Fideles, neque novum ab ipsis exigunt Confessarii doloris sensum.

Hec opinio admodum probabilis videtur: ab ea tamen in praxi recedi vult P. Antonius, tum quod omnino certa non sit; tum quia nova forma novam materiam proximam exigat. Quasi vero dolor perseverans eum confessione ad materiam proximam non sufficiat. Ut ut est, parvo nec operose elicitur novus contritionis actus: parvo nec operose a Confessario monetur eliciendus.

710 Quaerit 5. an dolor semel conceptus per subsequens peccatum retractetur. Resp. 1. retractari per peccatum lethale; quia per illud retractatur & peccati 710 desectatio, & annexa vera contritioni voluntas non peccandi amplius.

711 Resp. 2. cum Lugo disp. 14. n. 146. Ethica n. 1258. non retractari per lapsum in veniale aliquod, dolorem de aliis seu venialibus seu letheris. Ratio est quia cum sincero de mortalibus, aut venialibus plurimis dolore stare potest affectus ad aliquod veniale, ut patet in justis. Unde dolor de uno vel multis venialibus permanere saltem habitualiter confetur, quamvis revocatus non fuerit per lapsum in eadem peccata. Quia tamen decisio hae non caret difficultate, ut monet La Croix num. 715. Pro majori securitate expedit elicere alium actum doloris circa mortalia, aut resumpto universali motivo invocare privatum actum circa omnia.

712 Quaerit 6. an ad venialium in Sacramento remissionem requiritur contritio vel attritio.

Resp. affirm. Ita enim necessaria est saltem attritio, ut qui venialia sola sine ullo dolore, & ullo emendationis proposito culpabiliter confitentur, mortaliter peccato obstringat. Ratio est, quia Sacramento materiam omnino necessariam subtrahit, quod sine gravi periculo fieri non potest.

713 Aliud est si quis plura venialia confitens, quaedam serio doleat, servato ad alia quaedam affectu. Tunc enim, quia subiicit materiam, supra quam absolutio valide & legitime cadat, Sacramentum non omnino irritum efficitur. Unde discrepat ab eo, qui plures inter formulas rituales hordeaceam panem offert Sacerdoti, is enim totaliter irritum reddit unum 10.

totale Sacramentum: cum totuplex sit saltem in ratione convitius spiritualis Sacramentum, quotuplex panis qui consecratur: Quod in peccatorum absolutione minime contingit. Neque enim totuplex est Sacramentum, quotuplex absolvitur peccatum.

At, inquit, nemo serium habere potest propositum vitandi venialia omnia: cum nemo intendere serio possit id quod judicatur impossibile.

715 Resp. satis esse ut proponat sibi Penitens vitare venialia, quomodo vitari possunt. Possunt vero distributive, seu singula, non collectivae, seu omnia. Hinc autem venialia singula vitandi proposito addi debet propositum aliud majori studio vigilandi ad eorum diminutionem. Huius porro vigilantiae debitum, etiam Christianis omnibus incumbit, at praecipue Religiosis, quibus, cum ex officio epiti debeant ad profectum in via salutis, in qua juxta SS. PP. non progredi, regredi est; omnimode fatigandum, ut abstergant veniales culpas, veluti sordes quae spirituales profectum retardant.

716 Neque tamen quia quis de quo in venialia lapsus fuerit; aut animis in cadere, aut male de praeterita contritione augurari debet. Quod enim in confessa venialia frequenter qui relabatur, provenit ex impossibilitate vitandi omnia: inquit Henricus a S. Ignat. nu 2267. Ipsi Apostolus, arietes Domini gregis, ait Episcopus Caltorienfis in Opere cui ritulus, Amor penitentiae, Lib. 2. cap. 22. de his peccatis animatus quotidie dolebat, & tamen ab illis se ipse non omnino continebat: Unde quotidie eis usurpanda erat haec oratio: Dimitte nobis debita nostra.

717 Quaerit 7. an qui legitima desinitus contritione ad Sacramentum venialia sola confessorus accedit, semper gravis noxae reatum incurrat.

Resp. 1. incurrere, quoties venialia sola sine formali & efficaci contritione de aliquo confitentur: quia grave est sacrilegium quod Sacramentum defectu essentialis materiae voluntario nullum reddatur.

Dixi, sine contritione de aliquo, qui enim de aliquo vere contritur, etiam non de aliis, cum validam Sacramento materiam praebet, gravem eadem inipriam non inserit. Est tamen irreverentia aliqua & mendacium, confiteri veniale aliquod de quo non doleas: Ut enim ex Suare notat Antonius, confitens peccatum, eo ipso exercite dicit, se illud dolere & ab eo velle absolvi. Unde cum fatuus sit flere quam mentiri, fatuus fuerit peccatum illud reticere, quam irrisorie quodatenus confiteri; nisi illud confitearis quasi consilium & monita salutaria rogaturus, aut ejusdem naturam edocendus.

718 Resp. 2. Non peccat lethalliter, qui bona fide, sed falso contritum se existimans, venialia confitentur. Ita idem Caltorienfis Episcopus in eodem Opere, Lib. 1. Cap. 22. cui cum aliis pluribus concinere videtur Dugustus Tom. 2. Epist. 9. Ratio est 1. quia si semper in eo casu occurreret lethalis noxa, utique quia magnum Sacramentum suo privaretur effectus. Atqui fieri potest ut Sacramentum effectum suo privetur sine gravi noxa; cum scilicet credit Penitens se ut par est contritum esse, aut alias sufficienter dispositum. Et vero fructus Eucharistiae primario est, ut animam spirituali dulcedine pascat, ejusque vires ex luctu cum concupiscentiis nonnulli lassas inflauret. Atqui tamen ab hoc fructu potest qui circa lethale crimen excidere propter distractiones quibus mens abripitur. Ergo a pari.

2. Ille unus mortaliter delinquit, ejus ex anima expellitur Dei amor; is autem nisi majori creaturarum amore non expellitur. Atqui in homine pio, qui ad Sacramentum, minus quidem dispositus, sed bona fide accedit, nullus fingi potest amor perverfus creaturæ, qui amorem Dei propulset.

3. Constat sanctam esse & justioribus quibusque familiarem crebre confessionis praxim, quam quotidie frequentarunt Petrus a Luxemburgo, Carolus Borrom. Xaverius, cum pene se erat, Clemens XI. & ad minimum semel in hebdomada pax quæque Sodalitates. Atqui nulla erit praxis quæ plus habeat periculi, plus invehit damni, si nullum sit medium fructuosum inter & sacrilegam confessionem. Quoti enim eo peribunt, quo plus proficere conabantur?

4. Si obtineat contraria assertio, justus, qui imminente morte, ut leviores eluat maculas, confitetur, sed vel adstantium lacrymis, vel vi dolorum, vel testamenti difficilis institutione distractus, haud satis veniale, cui fortiter adhaerebat, peccatum desolat, ideo dumtaxat in æternum peribit, quia cuiusvis voluerit coram Deo mundus comparere. Si enim peccata hæc sua non confiteatur, non utique peribit. Ergo hinc præcise pete, quia Deo probationem se facere cenitur. Id autem quis ferat?

5. Demum, si justus in his circumstantiis mortifera peccet, vel quia impedit effectum Sacramenti, vel quia debitam eidem materiam subtrahit; neutrum dici potest. Non 1. quia sua Sacramento utilitas citra gravem noxam subtrahi potest, tum ob rationem primo loco allatam, tum quia Sacramenta sunt veluti cibus & medicina animæ. Ut ergo medicamenta sic accipi possunt, ut nec profint, nec lethifere officiant; sic & Sacramenta. Non 2. qui enim ex distractione tantillum culpabili aquam loco vini fundget in Calicem, irritum faceret Sacramentum, nec tamen graviter reus judicaretur. Neque enim culpa ex subreptione, & admodum venialis culpam lethalem parit.

Censet quidem recentior ille, de quo Ethica amoris toto cap. 185. mortaliter peccare eum quem ante mortem non pœnitit culpæ venialis; quia hoc ipso saltem suam contemnit. Unde sequitur nunquam contingere ut homo e vivis cum solo veniali excedat. Verum opinio hæc quam Nugnus vocat *errorem in sãe*, & quæ respiciatiale coheret cum fide Purgatorii, hæc, inquam, opinio vel eo solo rejectanda est, quod nulla nititur auctoritate vel ratione. Quod enim ait Auctor ejus, non cadere sub præsentem providentiam, ut justus improvisa morte statim ab admisso veniali e vivis rapiatur; quotidianum sine ulla necessitate miraculum inducit. Dicendum igitur cum S. Greg. Mag. Lib. 4. Dialog. c. 39. *quasdam culpas in hoc seculo, quasdam vero in altero seculo posse relaxari*. Legatur S. Thomas q. 7. de malo. Art. II.

719 Dices, si justus, quem supponimus bona fide se contritum satis arbitrari, ad obtinendam contritionem fecisset quod in se erat, eam dubio procul fuisset consecutus. Ergo Sacramenti nullitatem sibi imputare debet.

720 Resp. est verum sic quod hic supponitur, & quod tamen innumeris in casibus ex solo corporis torpore, aut involuntaria mentis evagatione factum esse potest. Ergo, inquam, nonnihil liberæ negligentie irreplevit.

an perdet Deus amicum suum ob levem negligentiam, quam is ob humanæ mentis fragilitatem nequaquam adverterit? *si sic iniquitates deseraveris, Domine, qui sustinebit? Quis salvus erit?*

Ceterum merito animadvertunt Theologi, instanter monendos esse eos qui sola sæpius venialia confitentur, ut nullquam ad Sacramentum accedant, quin contritionis donum a Deo fuerint deprecati oratione servanda, sensuum mortificatione, elemosynis, aliisque pietatis operibus, & deposito pro viribus affectu eorum, quæ sibi sunt frequentioris lapsus occasio, expressos contritionis actus eliciuerint. Nimirum vereri est, ne qui vix ullam sibi vim inferunt, determinata voluntate adhaereant peccatis quæ consentunt, adeoque ut minimum tepide vivendo, tremendam illam, quæ Laodiceo Episcopo in Apocalypsi facta est, comminationem in se accendant: *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus... sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo: quia dicit quod dives sum & locupletatus, & nullus indiget: & nescis quia tu es miser & miserabilis, & pauper, & cæcus & nudus*. Duo igitur præsert sagax Director: Erigat animos, ne serupulo vel desperatione concidant. Terreret, ne mentem invadat loquax. Interim ne Pœnitens facis forte non doleat de venialibus, in quæ non infrequenter labitur, curat grave antea vitæ peccatum, generaliter tamen ut plurimum, confiteri; sed ita ut illud vere & ex animo detestetur.

Quæres 8. an confessio sine contritione facta possit simul esse valida & informis; id est habere partes omnes ad valorem suum requisitas, & tamen effectum gratiæ non parere propter indispositionem subjecti. Credit v. g. Petrus se contritum, licet non sit: Censet Joannes se solius fueri reum esse, & ideo solum solum detestatur, non autem perjurium, cuius invincibiliter oblitus est. Neuter sane reconciliationis gratiam consequitur, quia caret alter vera, alter universalis contritione; at numquid ideo invalida erit confessio utriusque, & ideo, comperto defectu, repetenda? annon potius valida, & sublata postmodum fisione effectum suum paritura?

Duplex est ea de re Theologorum pari pene numero & ponderè sententia. Afirmat prima Sacramentum simul aliquando validum esse & informem ratione doloris. Ita præcipue Suarez, Tolet, Lugo, & Thomiste plures cum Goneto Disp. 10. art. 1.

Probant 1. ex S. Thoma, Supplem. quæst. 9. art. 1. ubi sic loquitur O. *Confessio potest esse in eo qui non est contritus... Et quoties tunc non percipit absolutionis fructum, tamen procedente fisione percipere incipit; unde non tenetur postmodum nisi suam fisionem confiteri*. Aequi hic admittitur confessio & informis & simul valida. Informis quidem, quia tunc non percipit Pœnitens fructum ejus: Valida vero, tum quia nemo præterite absolutionis fructum deinceps percipere potest, nisi hæc ante valida fuerit; tum quia si sacramentum proterus invalidum fuisset, non sufficeret confiteri fisionem; sed repetenda esset confessio: quod tamen fieri debere negat S. Doctor, dum fisionem solum confiteri jubet. Et ita senserunt ceteri pene omnes usque ad Vasquez, quem alii secuti sunt.

Probant 2. quia cum effectus sit extra essentiam causæ, potest ille ab

ea separari, ut patet in igne, qui ob indispositionem subiecti non semper in eo calore patit. Atqui confessionem validam esse simul & informem, nihil est aliud quam ipsam ab effectu suo separari, licet de se ad eius productionem tendat.

Prob. 3. quia in hypothese iuxta quam Penitens mortale unum sincere dolet, non autem aliud quod sibi invincibiliter exiderit, confessio necessaria est informis: cum lethale unum sine alio remitti non possit. Atqui tamen eadem confessio profusa valida esse videtur. Nulla enim deest ipsi pars essentialis. Non confessio, cum integre confessus fuerit quicquid occurrebat memoris. Non absolutio, uti supponitur. Non demum dolor de furto, v. g. cum illud detestetur ex hypothese.

714 At, inquit, qui furtum detestatur, ut gehennae inducivum, vel ut offensam Dei, simul perjurium si quod commiserit detestatur. Isto, respondent: quid tum? Sane, non quivis dolor, sed is tantum qui per confessionem sensibilis sit, pars est huius Sacramenti. Atqui dolor de perjurio non est sensibilis per eam de qua loquimur confessionem. Is enim tantum dolor per confessionem sensibilis efficitur, qui confessionem impetatur: adeo ut haec prout effectus doloris eundem dolorem prout causam suam manifestet. Atqui dolor de peccato, a quo quis se invincibiliter liberum credit, non imperat hanc confessionem. Ergo etiamsi dolor ille adesse supponatur, quod gratis supponitur, non erit pars huius Sacramenti: Sicut nec esset pars huius Sacramenti, dolor quem quis conciperet de perjurio ante Baptismum in statu peccati receptum commissio, etsi dolor ille necessarius foret ad effectum Sacramenti Penitentiae, quod postea ad delendum aliud peccatum a Baptismi tempore perpetratum recipere. Unde liquet aliud esse quod dolor ad effectum Sacramenti requiritur; aliud quod sit pars Sacramenti. De his ad La Croix n. 672.

Secunda sententia quam tenent Adrianus, Major, Medina, Vasquez tom. 4. in 2. p. q. 92. art. 2. num. 12. Gamachius cap. 21. & alii, quibus Iulioris Sylvius in Supplement. q. 9. a. 1. negant confessionem validam simul & informem fieri posse.

715 Probant 1. quia ex S. Thoma q. 29. art. 8. contritio est de essentia Sacramenti Penitentiae; atque id docent Concilia Florentinum & Trid. quae cum huius Sacramenti partes assignant, semper contritionem primo loco reponunt. Atqui ubi deficit pars essentialis, seu ex ignorantia, seu aliter, totum subsistere non potest: ut patet in eo qui ex inculcata fide baptizatur in vino.

716 Probant 2. quia Trident. Sess. 14. cap. 5. docet, nihil aliud in Ecclesia a Penitentibus exigi, quam ut postquam quis diligentius se excuserit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerit: reliqua eorum peccata quae diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, &c. Atqui peccata oblita non possunt eadem confessione includi, nisi per dolorem eidem confessioni annexum retractentur. Ergo dolor ille in omnia profusa peccata cadit.

717 Reponunt prioris sententiae vindices, Tridentinum loqui de rebus ut se ordinarie habent, non autem ut per accidens & raro contingunt. Sed 1. cur generalia Concilii verba gratis & periculose restringunt? Gra-

Gratis, quia sine causa cogente, quin & sine fundamento. Periculose, quia pro valida, & ideo pro minime rependenda, habent confessionem, cuius validitas cum dubia sit, & summe controversa, mentem in materia Sacramenti tranquillare non potest.

2. Vel is qui furti simul & obliiti perjurii reus, furtum solum dolere supponitur, excludit perjurium a dolore, vel non. Si excludit, ergo vel suspina laborat ignorantia, dum nescit cum pueris dolorem ad omnia, quorum reus esse possit homo, peccata extendi debere; vel profunda superbia, dum credit fieri non posse ut aliquid sibi exiderit a memoria: & in utroque casu difficile est ut absolutio capax iudicetur. Vel non excludit; & tunc difficilior est ut dolor a Spiritu Sancto procedens ad omnia profusa non extendatur.

Probant 3. ut valida sit furti confessio debet ea includere 1. efficaciam 718 divinae reconciliationis desiderium; 2. sincerum vitandi omnia mortalia propositum. Atqui neutrum haberi potest, quin dolor de uno peccato, ad alia quaecumque oblita esse possunt, diffundatur. Huius enim extensionis negatio & divinae reconciliationis contraria foret; & veram denovo peccandi voluntatem, vel potius actuale novi peccati exercitium includeret.

Reponit La Croix n. 674. propositum non peccandi extendere se ad omne peccatum mortale tamquam fugam pro futuro, non tamquam retractionem praeteriti: Et ratio est, inquit, quia possit quis proponere nunquam peccare in posterum, & tamen non dolere de perjurio praeterito, quod sibi specialiter fuisset utile.

Verum etsi propositum mere naturale ad futurum dumtaxat, intracto praeterito, spectare possit; quis idem censet de proposito, quod a specialis S. Spiritus inspiratione oritur; quale illud esse debet, quod ad validam confessionem sufficere supponitur.

Nodum hunc, meo quidem iudicio, feliciter dissolvit Henricus a S. 719 Ignat. cap. 192. quicum

Dico 1. confessionem posse esse simul validam & informem; cum nempe quae omnia quae sibi post debitum examen occurrunt peccata confiteatur; at sine sufficienti contritione: quia contritionis defectus impedit quidem effectum confessionis, sed non valorem eius: unde necquid emendat Confessarium repetenda erit; sed ei solum declaranda fictio seu defectus contritionis, postquam innoverit, ut absolutioem repetat. Et id unum, addit idem Theologus, intendit S. Thomas in textu pro prima opinione adducto.

Dico 2. Sacramentum nunquam informe esse & simul validum: quia vel recipitur cum dispositionibus necessariis, & tunc non modo validum est, sed & formatum: cum dispositiones quae valorem eius pariunt, pariunt & eius effectum: vel sine iisdem dispositionibus recipitur, & tunc invalidum est & informe. Unde

Dico 3. in alia hypothese informe & nullum esse Sacramentum ab eo susceptum, qui perperam credidit se sufficienti dolore instructum esse. Unde comperta deinceps rei veritate, & confessiones sic factas iterare, siquidem Confessarium mutaverit, & per novam precepto Ecclesiastico satisfacere tenebitur. Nec me movebit auctoritas D. Thomae; cum

eam is, vel juxta Henricum a S. Ignatio aliud intenderit: vel teste Silvio cit. qu. 29. ar. 8. tacite retractaverit, quod dixerat dist. 17. unde de sumptus est ar. 1. qu. 9. Supplementi.

Dico 4. formatam simul & validam esse confessionem illius, qui oblitus perjurii, de solo quod accusavit furto sibi utramque vitis est doluisse: quia re ipsa dolor ille cetera que memorie exciderant peccata, saltem implicite affecit. Quandoquidem contrarium sine expressa & directa intentione contingere nequit: hæc autem intentio si in amentem quopiam, ac non in homine sui compote supponi potest.

Ceterum prima hujus responsionis pars nullam fidelibus anxietatem parere potest: neque ideo de repetendis suis confessionibus solliciti esse debent; quia non requiruntur ab eis certitudo, sed sufficit probabilis existimatio, quod omnia ad bonam confessionem necessaria adserint. Si vero fortassis in illa sua existimatione fallantur, quamdiu sincero agunt & defectum non advertunt, excusantur; & omnium remissionem consequentur per proximam confessionem debito modo factam. Ita Silvius ibid. p. 57. & hæc ponderanda.

Sed quid juris, inquit, si quis furum doluerit ut grave peccatum, perjurium vero, puta in gratiam innocentis factum, vel nullatenus doleat, vel ad summum ex Purgatorii metu doleat: quia a viro docto, sed mendaci audierit, illud in hac occasione, vel non esse peccatum, vel esse peccatum duntaxat veniale.

Respondeo esse qui confessionem tunc temporis & validam & informem esse credat. At melius dixeris eam vel validam esse & formatam, vel informem & nullam, pro gradu ignorantie ex qua perjurium peccatum suum vel nullum vel leve judicaverit: ita ut valida sit, si invincibiliter perjurii gravitatem ignoraverit; invalida, si vincibiliter. Ratio est quia in secunda hypothese necessario dolore culpabiliter caruit. In prima, vel a dolore simpliciter, vel saltem a doloris gradu ex bona sua fide excusatus est. Et id si minus in perjurio, cujus gravitatem vix ignorare a gestiores; in aliis prope innumeris casibus, ipsis etiam mendis quotidie contingit. Quamquam, ut vitetur equivocatio in hac materia frequens, satis sit dixisse confessionem in utroque casu validam esse, Sacramentum vero in uno tantum casu validum.

Quæres 9. an satis sit si Poenitens doleat se non dolere.

R. neg. Si illud non dolere, omnem de peccatis dolorem excluderet; quia requiritur dolor de peccatis, non de doloris defectu. Secus, si ut saepe, potissimum serupulosus evenit, non dolorem, sed certam doloris qualitatem excludat; puta vehementiam, aut sensibilitatem. Porro de intentione doloris non tam ex Poenitentis ore, quam ex agendi ejus ratione judicandum.

Quæres 10. quibus signis discernere possit Confessariorum contritionem Poenitentis: constat enim eum in re tantimomenti aberrare non posse, quia gravi sese exponat indignum absolviendi periculo. Constat rursus e centum confessionibus invalidis nonaginta novem defectu contritionis irritas esse.

R. certam hic pro omnibus legem constitui non posse. Unde, ne infirmiter dicenda præoccupemus, triplex fecerim præcipue debet classis eorum qui se sacro Tribunali sistant. Abi Deum timent, & pie vivunt; ceteri in terum pro humana fragilitate in aliqua labantur, quorum rei in manus Iuxerim Judicis incidere formident. Alij nihil de salute sua solliciti vix

boni.

boni quidquam, multum vero mali quia data occasione perpetravit; hi vero quantum alii ab aliis discrepant! Alii media pene inter utroque via gradiuntur, non boni prorsus, non impediendo mali.

In primis ea ipsa quam agunt vitæ ratio, sufficiens esse solet contritionis argumentum. Rarum est ut graviter peccent; & si quid ab eis solito magis extorserit transiens quidam oculorum aut linguæ pruritus, continuo ad Petri normam sicut vel ingenuum amare, veniam enixe precantur & suppliciter a Patre misericordiarum, properant ad medicum, sententia ejus quæcumque ea fuerit, humiliter subscripturi; peneque id unum timent ne indulgentiorem experiantur. Hi ergo vix quidquam faciendum difficultatis.

Secundis non sufficit, vel desiderium aliquod veræ contritionis, & pia aliqua ad eam excitandam consideratio: vel quod ex contritionis motivo quidquam perpenderit; vel quod neque necessitate, neque consuetudine, sed pio motivo ad sacrum Tribunal accedat; vel quod peccata humiliter & exaggeranter, non autem minuendo, vel excusando confiteatur; vel quod Poenitentiam quamvis difficilem & monita salubris prompto animo acceptent. Vidimus enim qui hæc & multo plura fecerint, qui pene suis non lacrymis obruerint, qui inibat flammæ irruerint clamoribus magnis; & tamen constanter vitis suis adhererint. Hæc igitur bona licet & optima, nec raro idonea quæ Confessariorum moveant; sæpe etiam hinc sufficiunt, non tantum erga eos, qui inimicitias gerunt veteres; qui alienam rem vel famam injuste retinent, qui in proxima peccandi occasione versantur, qui prave consuetudinis nodo irretiti sunt; sed & erga eos quoque, qui mira facilitate e bono ad malum, e malo ad bonum fluxu perpetuo transeunt; qui si peccato non adhaerescant constanter, non etiam diu in virtutum exercitio perseverant; non in flagitia, seu scelessu anni vivunt angelice post hebdomadas aliquot, non in flagitia, que naturaliter horrent, sed in ea tamen, que vix gravia sunt peccata, totis pedibus revertunt. Hi ergo cognoscendo primum a Confessario, deinde ex præteritis judicandi, probandi demum diutius, ut videatur, non dico an impetantes tutari sint; neque enim id ab homine expectandum; sed an ab eis imminet idem, qui ante, boni & mali circulus.

Tertia peccatorum classis, quæ miseris hinc temporibus, quibus *maledictum & homicidium, & furtum & adulterium innumerantur*, Pastorum gaudium & corona esse videtur; cum ipsa sit tepidorum classis, aut ad hanc proxime accedat; ex ea Scripturæ regula ponderanda est: *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus: Quam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, &c.* incipiam te ejectione ex ore meo, Apoc. 3. 17. Quid porro non vereri sit de eo statu, qui iudice Deo, ipso mortali peccati statu utcumque deterior sit. Hic ergo conatu plurimum indiget Poenitens, præsertim quia exorandum sit ex via, quæ cum æquitate & iustitia speciem præ se ferat, nihil offere videtur, quod multo dilui dolore indigeat. His porro conatibus si desint Poenitentis, ut ferme solet, constat eorum partes a Confessario esse supplendas. Cum enim curare debeat ne Sacramentum peioris materie defectu irritum fiat, necessum est ut quasi indut Poenitentem periosus, inique, non rubis tantum, sed etiam speculative eruditus, nervosa, & (meo quidem iudicio, nisi aliud exigat reus poenitentis imbecillitas) brevi

brevi oratione aperiat, quam periculosum sit opus Dei facere negligenter, quam facile protrahant in graviora, qui levibus sine scrupulo assuescunt, quam sepe gravia sint, quae habentur ut modica, quam fluxa sit quae peccato prode voluptas, quam magnis privet bonis, quanta in hoc & futuro saeculo invehat mala, quam ledat Patrem patrum optimum, &c. Unde

Quæres II. quibus mediis agere debeat Director ut in corde Penitentis contritionem generet.

Resp. satagendum Confessario r. ut e pietatis Libris, potissimum autem, ut e meditatione, & intimo cordis peni eruat ea motiva, quae pro conditione & statu Penitentis, animam ejus concutiant, 2. ut cum eo actus odii, feruque de peccato doloris efformet, 3. ut cum his per se solum eliciendis assueticiat; dato aliquo, prout indiguerit, temporis intervallo, breviori, vel longiori, ut in his, non ore tenus, sed ex corde toto sese exercent.

Cum autem humana mens duobus praecipue moveatur, timore videlicet & amore: alterutro utendum erit pro genio & indole Penitentis.

Rudiores, aut qui in peccato tandem induruerunt, metu in primis concipi debent. Eorum igitur oculis aperiri debet illud ignis ac sulphuris flagnum, in quod Angeli rebelles, civitatum male famolarum incolae, Coelestem cum Daran & Abyron, ipsi forte Penitentium amici, eo plerumque quod amici, vivi missi sunt, nocte ac die in saecula laenorum cruciandi. Inde ut ad Deum sensim adducantur, subjicienda erunt bona quibus se peccando privare, thesauri gratiae, precium Sanguinis Christi, Filiiati Dei & hereditas superna, aeternum illud gloriae pondus, quod oculis non vidit, & auris non audiit. Proponetur subinde spes damna praeterita resarciendi, obtinende denuo stultae qua se ipsos miserabiliter spoliaverunt, primae jura recuperandi. Demum ad Dei amorem, sine quo nutat vel concidit Poenitentia omnis, paulatim flectantur. Insuper, oculo fidei, seu supplicis qua promeruerit, seu bonis, qua adhuc comparare possunt, paulatim fiet ut consecrantur Domino, quoniam summe bonus, & in saeculum misericordia ejus.

Erit vero motiva haec sobrie proposita bene omnibus proficere possunt, iis tamen qui animam a natura sortiri sunt meliorem, quique multo plus in virtutem quam in vitium propendent, alia digniora proponi debeat. His ergo, sed gradatim, subjiciatur, 1. summa Dei majestas, qua a vili creatura contemnitur, infinita bonitas, qua a probris filius, emutris tenerime, esse in ordine naturae & gratiae dilectis, misericorditer exaltatis, petulantia offenditur. 2. Immensa caritas Christi, qui e Caelis descendit ovem perditam quaesiturus, qui querens sedes lassus, qui non invenit nisi crucem passus; qui dum ab ea mutuum amorem pro jure suo expectaret, odium pro dilectione, novam crucem pro gratiarum actionibus, novos dolores, novam Calvariae genus, & nihil ultra consecutus est. 3. Stupenda peccatoris caritas, qui Deo, patri, amico, fidei in promissis, munifico remuneratori, demonem praeter, quo nihil homini inferius, nihil crudelius, nihil fallacius, nihil quod hominis exitium magis stiat, singi aut animo concipi potest.

Verum abire, ut quicquid impunitus est, implevisse se credat Sacramenti

Mini-

Minister, quia haec & alia id genus in aurem Penitentium insufluraverit. *Advortere poterit per strepitum vocis: si non sit intus qui moveat, inanis erit strepitus ejus.* Hunc autem Spiritum, qui intus movet, sola oratio erit, si quibus diuturni inter vestibulum & altare genitus eliciunt. Totis soli, sique diuturni inter vestibulum & altare genitus eliciunt. Totis operabitur. Is ille nimirum est Dei Spiritus, qui Ambrosius dat lacrymas, quibus duriores ad fendam dispendio, sanguinem e venis alienis eliciant: qui demum voci cassa etiam & infreme dat vocem virtutis.

Ceterum, ait P. Antonius in praxi semper, quantum potest, adducendi sunt Penitentes ad eliciendam contritionem perfectam: Tum quia actus ejus Deo gravior est, utilior Penitenti, & idoneus qui suppleat defectus qui ex parte Ministri, vel Penitentis ipsius occurrere possunt; ut si alteruter non esset vere baptizatus. Tum quia actus caritatis summus in vita eliciendus est ex praecepto.

CAPUT QUINTUM.

De Confessione.

DE Confessione nobis haec veniunt expendenda, 1. quid sit, 2. an Divino & Ecclesiastico jure praecipia, 3. quae ejus materia, 4. quae conditiones, 5. quod subiectum.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine & essentia Confessionis.

CONFESSIO in Scriptura triplex distinguitur, alia laudis, qua Dei magnitudinem & beneficia praedicamus, secundum id Psalm. 34. *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.* Alia fidei qua fidem nostram exterius profitemur, juxta id Rom. 10. *Corda credunt ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Alia denique peccatorum, quae vel Deo fit; ut Psalm. 51. *Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam Domino;* vel homini sive qua tali, sive ut Ministro Dei; & haec nec Judaeis ignota fuit, ut vidimus Cap. praeced. nec ipsis Ethnicis; cum teste Pluracho in Apophthegmatis, sen licite dicitur, Antalcida quidam praesquam initiaretur, a Sacerdote interrogatus fuerit, cuius maximi sceleris sibi conscius esset; nec certe Christianis esse debet, ut paulo post ostendemus.

Confessio hominis ad hominem alia est civilis, qua reus crimen suum coram Iudice consistetur, ut plurimum exinde condemnandus: alia Sacramentalis, qua peccator delictum suum accusat coram Ecclesia Ministro, ut ab eo absolvatur: & haec praesentis esse instituti.

Con-

brevi oratione aperiat, quam periculosum sit opus Dei facere negligenter, quam facile proruant in graviora, qui levibus sine scrupulo assuefiunt; quam sepe gravia sint, quae habentur ut modica; quam fluxa sit quae peccato prodit voluptas, quam magnis priver bonis, quanta in hoc & futuro saeculo invehat mala, quam ledat Patrem patrum optimum, &c. Unde

Quæres II. quibus mediis agere debeat Director ut in corde Penitentis contritionem generet.

Resp. satagendum Confessario 1. ut e pietatis Libris, potissimum autem, ut e meditatione, & intimo cordis penitenti eruat ea motiva, quae pro conditione & statu Penitentis, animam eius concutiant. 2. ut cum eo actus odii, ferique de peccato doloris efformet. 3. ut cum his per se solum eliciendis assueticiat; dato aliquo, prout indiguerit, temporis intervallo, breviori, vel longiori, ut in his, non ore tenus, sed ex corde toto sese exerceat.

Cum autem humana mens duobus præcipue moveatur, timore videlicet & amore: alterutro utendum erit pro genio & indole Penitentis.

Rudiores, aut qui in peccato tandem induerunt, metu in primis configi debent. Eorum igitur oculis aperitendum illud ignis ac sulphuris flagnum, in quod Angeli rebelles, civitatum male famolarum incolæ, Co-re cum Daran & Abyron, ipsi forte Penitentium amici, eo plerumque quod amici, vivi missi sunt, nocte ac die in saecula lætorum cruciandi. Inde ut ad Deum sensim adducantur, subjicienda erunt bona quibus se peccando privavere, thesauri gratiæ, precium Sanguinis Christi, Filiatio Dei & hereditas superna, æternum illud gloriæ pondus, quod oculis non vidit, & auris non audivit. Proponetur subinde spes damna præterita resarciendi; obtinende denuo stolæ quæ se ipsos miserabiliter spoliaverunt, primæva jura recuperandi. Demum ad Dei amorem, sine quo nutat vel concidit Penitentia omnis, paulatim flecentur. Inspecitis oculis fidei, seu supplicis quæ promeruerit, seu bonis, quæ adhuc comparare possunt, paulatim fiet ut consecrantur Domino, quoniam summe bonus, & in saeculum misericordia ejus.

Erit vero motiva hæc sobrie proposita pene omnibus proficere possunt; iis tamen qui animam a natura sortiti sunt meliorem, quique multo plus in virtutem quam in vitium propendent, alia digniora proponi decet. His ergo, sed gradatim, subjiciatur. 1. summa Dei majestas, quæ a vili creatura contemnitur, infinita bonitas, quæ a probris filijs, emittitis tenerime, esse in ordine naturæ & gratiæ dilectis, misericorditer eval-tatis; petulenter offenditur. 2. Immenfa caritas Christi, qui e Cælis descendit ovem perditam quaesturus, qui querens sedit lassus, qui non invenit nisi crucem passus; qui dum ab ea mutuum amorem pro jure suo expectaret, odium pro dilectione, novam crucem pro gentiarum actionibus, novos dolores, novam Calvatiæ genus, & nihil ultra consecutus est. 3. Stupenda peccatoris cæcitas, qui Deo, patri, amico, fidei in promissis, munifico remuneratori, demonem præterit, quo nihil homini intentius, nihil crudelius, nihil fallacius, nihil quod hominis exitium magis stiat, fingi aut animo concipi potest.

Verum ablit, ut quiquid statimeneris est, impleviffe se credat Sacramenti

Mini-

Minister, quia hæc & alia id genus in aures Penitentium infuturaverit. *Admonere poterit per strepitum vocis: si non fit intus qui moveat, inanis erit strepitus ejus.* Hunc autem Spiritum, qui intus movet, sola oratio, erit strepitus ejus. Hunc autem Spiritum, qui intus movet, sola oratio, erit strepitus ejus. Hunc autem Spiritum, qui intus movet, sola oratio, erit strepitus ejus. Totis foli, sique diuturni inter vestibulum & altare genuitus eliciunt. Totis igitur viribus incumbat Director, ut exemplo Christi sanctificet se pro Penitentibus suis. Eo pietatis afflatu si destitutus sit, timendum, ne, licet forte Tullium fecundia superet, sit æs fonans, & cymbalum tintiens. Eo contra si plenus sit, licet, ut Moyses, tardioris lingue, mira operabitur. Is ille nimirum est Dei Spiritus, qui Ambrosius dat lacrymas, quibus duriores ad fendam dispendio, sanguinem e venis alienis eliciant: qui demum voci cassa etiam & infeme dat vocem virtutis.

Ceterum, ac P. Antonius in praxi semper, quantum potest, adducendi sunt Penitentes ad eliciendam contritionem perfectam: Tum quia actus ejus Deo gratior est, utilior Penitenti, & idoneus qui suppleat defectus qui ex parte Ministri, vel Penitentis ipsius occurrere possunt; ut si alteruter non esset vere baptizatus. Tum quia actus caritatis sapientissime in vita eliciendus est ex præcepto.

CAPUT QUINTUM.

De Confessione.

DE Confessione nobis hæc veniunt expendenda, 1. quid sit, 2. an Divino & Ecclesiastico jure præcepta, 3. quæ ejus materia, 4. quæ conditiones, 5. quod subiectum.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine & essentia Confessionis.

CONFESSIO in Scriptura triplex distinguitur, alia laudis, quæ Dei magnitudinem & beneficia prædicamus, secundum id Psalm. 34. *18. Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo grati laudabo te.* Alia fidei quæ fidem nostram exterius profitemur, juxta id Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Alia denique peccatorum, quæ vel Deo fit; ut Psalm. 51. *Dixi, confitebor adversum me in iustitiam meam Domino;* vel homini sive qua tali, sive ut Ministro Dei; & hæc nec Judæis ignota fuit, ut vidimus Cap. præced. nec ipsis Ethnicis; cum teste Pluracho in Apopthegmatis, sen licite dictis, Antalcida quidam priusquam initiaretur, a Sacerdote interrogatus fuisset, cujus maximi sceleris sibi conscius esset; nec certe Christianis esse debet, ut paulo post ostendemus.

Confessio hominis ad hominem alia est civilis, quæ reus crimen suum coram Iudice consistret, ut plurimum exinde condemnandus: alia Sacramentalis, quæ peccator delictum suum accusat coram Ecclesiæ Ministro, ut ab eo absolvatur: & hæc præsentis est instituti.

Con-

3 Confessio hoc sensu sumpta definitur, Accusatio peccatorum propriorum post Baptisma commissorum a Penitente legitime facta coram Ministro competente ad illorum abolitionem virtute clavium obtinendam.

4 Dicitur 1. *accusatio*, proinde non simplex declaratio, non historica narratio, multo minus dissimulatio, excusatio, vel offensatio. Ut enim advertit Catechismus Trident. part. 2. n. 31. *Peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut si facimus qui latentur cum male fecerimus aut sic enarrantur, ut si vera aliquam gestam ostendimus, auditoribus delectandi causa exponamus: Verum accusatorio animo ita sunt enumeranda, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.*

5 Dicitur 2. *peccatorum propriorum*; isthac enim confessionis nostrae sola sunt materia, non defectus & tentationes prorsus involuntariae, non aliena delicta qua talia; secus si ratione omissionis vel commissionis nostra fiant.

6 Dicitur 3. *post Baptisma commissorum*, quae enim ante ipsum commissa sunt, virtute ejus, si pie susceptum sit, deleta fiere. An autem si male receptum fuerit, deleri debeant per claves, gravis est difficultas quam expendimus in Tract. de Sacram. in genere, Cap. 2. Art. 3. Sect. 3.

7 Dicitur 4. a *Penitente facta*: vera enim ante Deum confessio procedit ex dolore, sine quo nemo est sincere penitens. Uique cui non difficilius peccata, facilius incidit in illud quod a se amovere nitetur Rex Propheta Psalm. 140. *Ne declines cor meum in verba malitiae ad excusandas excusationes in peccatis,*

8 Dicitur 5. *legitime*, idest, cum conditionibus universis, quae a nobis demum exponuntur: Quod quia satis importat illud, a *Penitente*, poterit is vel praecedens Articulus a definitione nostra expungi.

9 Dicitur 6. *Ministro competenti*, proinde non Laico, non Clerico inferiori, immo nec Sacerdoti culibet, sed tantum jurisdictionem necessariam habenti, de quo infra.

10 Dicitur 7. *ad obtinendam virtute clavium abolitionem*: quae verba confessionis finem ejusque efficaciam exhibent: ac per hoc, ait Catechismus Trid. *distinguitur confessio sacramentalis a confessione qua fit in iudicio civili ac forensi, ubi poena & supplicium, non culpa venia constituta est conscientibus.*

Idem porro est apud Graecos exomologesis, quod Latinis confessio, nisi quod confessio unam tantum Penitentiae partem exprimit: exomologesis vero quandoque totam Penitentiae actionem, secundum id Tertulliani Lib. de Penit. Cap. 9. *Exomologesis prostrernendi & humiliandi hominis disciplina est de ipso quoque habitu & victu mandat, facere & cineri incubare, corpus sordidum obscurare, animum maceribus desiccare.*

ARTICULUS SECUNDUS.

An & quo jure praepcepta sit Confessio.

CONFESSIO vel juris divini esse potest, si a Christo instituta sit & praepcepta, ut Baptismus; vel juris tantum Ecclesiastici, ut jejunium quadragesimale. Utrumque an alterutrum dici debeat expendimus in praesenti.

De divino Confessionis praepcepto.

QUOD ceteris Ecclesiae dogmatibus contigit, ut nempe ab haereticis impeterentur, & non semper isdem omnino rationibus vindicarentur Catholici; id ipsi etiam confessioni accidisse debuit, & recipere accidit.

Divinam confessionis institutionem, epulose adeo necessitatem de jure Divino, negaverunt, non equidem ut Bellarmino visum est, Montanizae & Novatiani secundo saeculo; cum hi gravioribus tantum peccatis veniam negarent. Non quarto saeculo Audiani, qui licet laboriosa post confessionem opera supprimerent, confessionem ipsam imperabant. Non vixente saeculo XII. Waldenses, qui admissa confessionis substantia, dumtaxat errabant circa Ministrum, quem omnem & solum probum hominem esse opinati sunt, donec agente Farello Calvinianum gregem an. 1536. adduxerent. Non demum Hussitae, ut scite probat Ill. Bossuet. Lib. XI. Variat. n. 161.

At negarunt etiam, juxta plures Wiclefius circa an. 1370. Is enim, inquit, tametsi confessionis usum non abrogabat, haud tamen eam a Christo sancitam esse, aut semper necessariam opinabatur. Unde is ejusdem articulus nunt. VIII. quem Synodus Constantiensis an. 1415. Sess. 8. proscripsit: *Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est superflua & inutilis. Verum haec non parum habent dubii; ut constat ex dictis p. 2. Cap. 1. n. XI.*

2. Petrus de Olma, Salmanticensis Doctor, qui docuit, *confessionem in specie ex Ecclesiae universalis Statuto, non divino jure sancitam esse; & peccata materialia quoad culpam, & poenam alterius saeculi, absque confessione, sola cordis contritione; praeter vero cogitationes sola displicentia deleri.* Errorum hunc astrivit dixit IV. an. 1478.

3. Et praecipue Lutherani, Calvinistae, & qui ab utriusque fecerunt devent Anglicani.

Lutherus confessionis usum & utilem & retinendum tradidit Lib. de Captivitate Babylon. Cap. de Penitente ubi, *occulta confessio, inquit, quo modo celebratur, mihi modo mihi placet, & utilis, immo necessaria est, nec velle eam non esse, cum sit assistit conscientiam remedium.* Hinc in minori Saeculo Lutheranae Catechismo, docetur, *Admissi consistenda esse peccata, eademque pene quae apud Catholicos praefcribitur forma abolitionis, uti diximus eod. Cap. 1. n. 19.*

At, seu nobiscum aliquando senserit Lutherus, ut videtur Bossueti Lib. 3. Variat. n. 46. seu nunquam crediderit confessionis tametsi utilissimae legem a Christo oriri, ut existimat Tournelyus; constat usum confessionis, qualis saltem in Ecclesia Catholica viger, ab ipso epidemique Aesclis, nec semel, nec moderate carperum. Ipse enim in Assertionibus Articuli IX. eos inter, quos damnavit Leo X. confessionem erentiam carnalium vocat. Mitior Melancthon, *conscientiam loquum.* Augustana Confessio an. 1530. plane *impossibilem*, inter oblatos Tridentinae censurae Articulus Lutheri, quos refert Pallavicinus Lib. 12. Hist. Trid. Cap. 10. occurtebat iste: *Confessio secreta sacramentalis juris divini non est, &c.* Is quoque Confessio peccatorum, quam Ecclesia faciendam praecipit, est *impossibilis, & transgressio humana a piii abolenda, &c.*

Cal.

15 Calvinus etiam Lib. 3. Infit. Cap. 4. §. 17. confessionis utilitatem plurimum commendat; eam ibidem passim ut tyrannidem, rem pessimam, multisque nominibus Ecclesie noxiam deprimat. Addit in Antidoto, nullum fuisse per annos mille in Ecclesia confessionis usum, donec Innocentius III. in Lateranensi Concilio laqueum hunc populo Christiano induxit. Eaque, ut Joanne Papiste, fabula apud Calvinianos adeo increvit, ut in confessionem *Traumentum Innocentianum* nuncupare consueverint.

16 Confessionem prout antiquitus observabatur, recinuit Anglicana Ecclesia sub novo suo Capite Henrico VIII. ut notat Bossuetus Lib. 7. Variar. n. 37. Verum hæc, ut alia sincera Religionis dogmata, sub alio ejusdem Ecclesie Capite obsolevit. Atque id quod sanius sentiebant, uti malum ingens luxure. Audiat ex de re Scripturæ Operis an. 1710. typis Amstelodamensibus editi, cui titulus: *Histoire de l'Eglise Grecque*, sic ille pag. 19. *La confession auriculaire est encore un des grands appuis de l'Eglise d'Orient ... Si ne sçait pas bien à quel point l'Eglise Romaine peut avoir abusé de cette louable INSTITUTION EVANGELIQUE, de cette excellente partie de la Penitence, de cet admirable moyen d'enflammer la dévotion, & de conduire par les différents degrés de la piété. Il n'y a que trop d'apparence, que les premiers Reformateurs en rejeterent l'usage, quand ils en eurent reconnu l'abus. L'Eglise Anglicane inspirée de l'esprit de Dieu ... prit le parti modéré de suspendre pour quelque temps la discipline de la Penitence; mais dans l'intention de la rétablir, dès que les tems le permettroient, ou que les hommes se seroient rendus plus dignes d'une institution si salutaire. ... C'est ce que porte l'Office de la Communion marqué pour le premier jour de Carême. Aussi les Theologiens de cette Eglise recommandent dans leurs Sermons & dans leurs Ecrits la confession dont nous parlons. & la Liturgie elle même semble en établir la nécessité.* &c. Hic plura habes quæ ponderari mereantur: Confessio institutionis est Evangelicæ, & mirum accendenda pietatis instrumentum. Male igitur hanc insultare Pseudoreformatores? Nequaquam profertur, irreperitur hæc ex parte graves Romanæ Ecclesie abusus. Qui porro? Nescit Rosenmundus; at fuisse suspicatur; quia nisi peccatum sic a nobis, Anglicanam Ecclesiam peccasse fatendum erit, &c. Apagæ futilis nanius, & rotunde dicito, quod, teste Grotio, viti probi & in Pseudoreformationem bene affecti jam pridem adverterunt, videlicet Reformationis Patriarchas, in omnibus pene articulis, in quibus ab Ecclesia fide discesserunt, abertasse. Soblaro hoc pene, nihil non loqueris veri: quod de presenti questione statim liquebit.

17 Ante vero quam id præstamus, duo breviter notanda, 1. stare posse aliquod fidei dogma, etiam quæ in gratiam ejus proferuntur argumenta, non omnia omnibus ejusdem efficacitæ videantur. Stat ver. gr. in-consultum SS. Trinitatis dogma apud Reformatos; neque tamen fidem ejus pars robore astrui dicent per momenta omnia quæ ex de re solerter & erudite concessit Josue Placcens. 2. Substantiam confessionis ab ipsius modo secerni debere. Sicut enim Christus legem Baptismi indicare potuit, non precipiendo ut immersione potius quam infusione conferretur; sic confessionem potuit instituire, permittendo ut ad Ecclesie nutum vel publica quandoque foret, vel secreta, seu auricularis. Unde quod in quadripartita adversus confessionem Dissertatione, ad

obje-

objecta sibi Patrum testimonia reponere solet Dallæus, in his agi de confessione publica; etiam tam vere reponetur, quam falso, nihil omnino ejus causam juvat. Publica enim sit confessio, vel secreta, quid tum, dummodo & vera confessio sit, & ad obtinendam vim clavium peccati condonationem necessaria? His quæ deinceps inservient præmissis, sit

CONCLUSIO I. Necessitas Confessionis sacramentalis efficaciter probatur ex Scriptura. Prob. ex gemino Evangelii textu, alio apud Matth. 18. ubi concedenda peccatorum remittendorum potestas Apostolis promittitur. *Amen dico vobis, quicumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in celo: & quicumque solveritis, erunt soluta & in celo.* Alio Cap. 20. Joannis, ubi eadem potestas de facto traditur his verbis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Atque, ait Tridentinum Sess. 14. Cap. 15. ex his verbis universa Ecclesia semper & merito intellexit institutam esse a Domino integram peccatorum confessionem. Quod semper intellexerit, demonstrabitur Conclusionis sequenti. Quod merito, jam probandum.

Ut ex his verbis jure ac merito colligatur integram peccatorum confessionem a Christo institutam esse, tria sufficiunt, 1. ut Christus Apostolos eorumque successores instituerit tamquam iudices eorum qui post Baptismum lapsi sunt. 2. Ut eosdem simul constitueret peccatorum medicos. 3. Ut neutrum mutui sine integra peccatorum declaratione exerceri possit. Atque Christus Et quidem 1. eo loci Apostolos instituit iudices. Qui enim Apostolis suspendam illam potestatem concessit, vi cuius dum unum absolvent in celo & in terra, alterum in terra & in celo ligant, ille profecto Apostolos vere constituit iudices: sicut Princeps eos vere facit, sed in gradu summe inferiori, iudices, quibus plenam dat vitæ & mortis potestatem. 2. Eosdem constituit medicos Peccatorum. Qui enim Apostolos misit, sicut ipse a patre missus erat, adeoque cum eadem potestate simul & voluntate, non intendit ut ligarent simpliciter, sed ut ligarent in ordine ad absolutionem, quia in ordine ad salutem, qui unicus fuit divinæ Christi missionis scopus. Atque ut ligarent in ordine ad salutem, non iudicium modo fed & medicorum partes agere debuerunt; nimirum congrua præbendo sed delibibus remedia, quibus a morte peccati ad vitam gratiæ relingerent. 3. Neutrum minus sine integra peccatorum confessione exerceri ulquam potuit. Iudex enim in statuendis penis æquitatem, medicus vero in designandis remediis aptitudinem servare debent. Atque nec æque reo peccæ decerni possunt, nec idonea infirmo remedia præscribi, nisi reus & æger, non in genere tantum, sed & in specie delicta & vulnera sua aperiant. Ergo. Hinc patet quam temere, quam falso dicat Calvinus Lib. 3. Infit. cap. 4. §. 18. Sacerdotes nostros, a se ipsis iudices creati. Numquid enim proprio Marte, & quasi conspirando, alii aliis ligandi & solvendi potestatem impertierint? Annon eam a Christo Domino recipere? Annon qui circumfissionis onus, quia grave, excusserunt, onus confessionis gravius, saltem magna ex parte, excussissent, nisi id Christi ipsius auctoritate inducendum esset & firmatum?

Opic. 1. ex Joan. 20. nihil in confessionis gratiam extendi potest, si col.

si collata ibidem ligandi & solvendi potestas per Baptismi vel prædicationis ministerium exerceri debeat. Atqui ... Vere enim solvit, qui dignum baptizat: ut vere ligat, qui indignum ejicit.

20 Resp. neg. min. & dico Joannis 20. nec de Baptismo agi, nec de prædicatione. Non de Baptismo. Vel enim de Baptismo suscipiendo ageretur, vel de ejus jam suscepti memoria. Non. 1. 1. quia Baptismus sensel tantum confertur. Atqui absolutio de qua Matth. 18. & Joan. 20. non semel sed pluries confertur potest; ut indicant tam voces *quæcumque* & *quæcumque*, quæ generales sunt & indefinitæ; tum & magis humana conditio, quæ cum frequenter infirma sit, frequenter eget medicina. 2. Quia potestas clavium ibidem a Christo concessa, est potestas veræ ac propriæ jurisdictionis; cum etiam exterius e tribunali per censuras exerceri possit, uti ex eo loco inferunt ipsi Protestantæ. Atqui potestas jurisdictionis propriæ in eos tantum exerceri potest, qui jam sunt in Ecclesia per Baptismum. Ergo. Non. 2. tum quia alioqui non possent Sacerdotes peccata retinere, cum impedire non possint ne Fideles Baptismi olim a se suscepti recorderentur. Tum quia cum facilius sit Baptismi recordatio, quam susceptio, quæ Sacerdotum examen supponit; facilius esset reconciliatio post Baptismum, quam ante: quod hæcenus in Ecclesia fuit inauditum.

Non de ministerio prædicationis quatenus fidem de remissione peccatorum excitare potest. 1. Quia vel excitatur fides de remissione jam obrita, vel de obritenda: neutro autem sensu vere solvitur peccatum, sed vel solum ab alio, vel solvendum declaratur. 2. Quia non tantum solvere possunt Sacerdotes, sed & ligare. Atqui in hypothesi adversariorum ligare non possent; quia prohibere non possunt ne quis in se fidem illam excitet. 3. Quia solvere & ligare solis Sacerdotibus competit, ut tota ab initio docuit Ecclesia: Atqui fidem in aliis excitare possunt etiam Laici, & plerumque utiliter excitant. Quin & idem jus sibi in Anglia vindicant mulieres cujusdam Sæcæ, ut norant omnes. Ergo.

21 Objic. 2. si Christus confessionem sancire voluisset, disertam ejus mentionem fecisset, non secus ac Baptismi & Eucharistiæ. Atqui non fecit Joan. 20. unde ne Romani quidem Doctores inter se consentiant an ex illo Capite inferri possit confessio institutio. Ergo.

Dallau:
L. 1. c. 3.

22 Resp. dist. maj. disertam fecisset confessionis mentionem, id est, sic locutus fuisset, ut ex ejus verbis invicte deducatur necessitas confessionis. C. id est, ipsum confessionis vocabulum usurpasset. N. Porro ex concessa solvendi & ligandi potestate tam perspicue colligitur necessitas constituendi, ut hæc sublata illam tolli necesse sit. Ergo non alia expressioris opus fuit mentione confessionis; sicut nec opus fuit distincta contritionis & satisfactionis mentione; licet absque contritione & satisfactione propositio non dimittantur peccata, prout ex dictis liquet pro priori, & ex dicendis pro posteriori constabit.

Nec nocet quod Catholici quidam Doctores disputent de robore argumenti ex citato textu petiti: tum quia pauculi Doctores Ecclesiam non faciunt: tum quia idem Doctores ceteris consentiunt quantum ad substantiam dogmatis: tum quia Protestantæ in eodem casu & longa seculis versantur; cum ex his alii argumenta petant ex certis Scripturæ

Libris,

Libris, quos alii post Lutherum uti stramineos, & divino Spiritu procerus indignos rejiciunt.

Objic. 3. confessionis dogma in eo totum fundatur, quod Sacerdotes in Poenitentia negotio iudices sint proprie dicti, vel Poenitentes prætorii potestate absolute. Atqui judicialis illa & prætorii potestas, merum est commentum. 1. Quia totum novæ Legis Sacerdotum munus est, ut pro Christo legatione fungantur, hominesque obsecrent ut reconciliant se Deo, 2. Cor. 5. 20. atque hinc se Fidelesium serenos prædicant, ibidem 4. 5. nusquam autem *sando auditum est*, Prætorum verum de quibus iudicat, serenos dici. 2. Quia crimen confessum fonti remittere, illius solius est qui supra leges constitutus est, nimirum Monarchæ: unde si *sacrificali* nostri peccata dimittant, supremi erunt Christianæque Principes. 3. Quia non magis iudices dici debent Presbyteri, dum peccata dimittunt, quam salvatores, dum salvant, prout de se dicebat Paulus Rom. XI. 29. *si quomodo* . . . *salvos faciam aliquos ex illis*. Atqui &c. hæc Dallæus, quibus si emphatica, impropria & aspernandi modum suscipiatis, omnia suffulsi. Itaque

23 Resp. ad 1. neg. min. & dico Sacerdotes iudicium munus potestate sibi a Christo concessa obire; potestate, inquam, non prætorii, quam uti temporaneam abjecerit SS. Patres, sed mere spiritali. Nec obliant quæ contra proponuntur.

Non. 1. nihil enim verat quominus Sacerdotes, ut Dei legati mandata ejus deleant, ut Apostoli ad respicientiam hortentur, ut iudices, non sua, sed Christi auctoritate, peccata dimittant; quod indubie faciunt in Baptismo. Nec moram facit nomen *sereni*, quod si civilem Prætorum dedecet, iis placet supra modum, qui vel in ipso Poenitentie tribunali, ubi diu noctuque pro nutu populorum assidere tenentur, servi sunt Christianæ plebis.

Non. 2. quæ recocta est veterum hæreticorum crumbe: Esti enim vi propria remittere peccatum, solius sit supremi ac primarii Iudicis, Dei nimirum: potuit is tamen vices suas Ministeris suis committere. Sage, unus est Deus qui solo verbo mortificet & vivificet: Et uti tamen Petro & Eliseo concessit. His adde quod Presbyteri, non pro nutu peccata dimittant, sed juxta leges sibi a summo Iudice constitutas, a quibus si recederint, peccatum sibi hærent, non solvunt alienum. *Causa ergo penitentiæ facta*, ait belle S. Gregorius Magnus Hom. 26. in Evang. *Et tunc liganda sunt quæ solvendi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa peccati, & quæ Poenitentia facta est post culpam: ut qui omnipotens Deus per compunctum gemitum visitat, illas Pastoris sententia absolva.*

T. 1. 7.
155. D.

Non. 3. tum quia Salvatoris nomen ei soli proprie reservatum est, qui salutis nostræ auctor & consummator, *edit semetipsum redemptionem pro omnibus*, 1. Timoth. 2. minisque competit iis qui mera sunt ejus instrumenta: Nomen vero Iudicium per se denotat homines a summo Prætorie ad faciendam sententiam constitutos, adeoque deprecandos. Tum quia si Joseph Ægypti Salvator dici possit, & Iudices Deorum nomine insigniri; potest *servatorum* nomen, sed bene expositum, & in sensu summe inferiori, Ecclesiæ Ministeris utrumque attribui.

24 Objic. 3. Elto Sacerdotes à Christo constituti sint Iudices, certo non magis hinc colligi potest necessitas confessionis, quam quia constitui

Tractatus Theol. Absolut. Tom. VI,

Y

sint

fiat a Rege Magistratus, colligi possit non alio quam ipsorum ministerio lites componi posse. Atqui colligi istud non potest. Possunt enim litigantes vel negotium componere, vel recta tendere ad Regem. Ergo a pari, cum agitur de peccatorum remissione. Neque enim dixit Christus: *Quicumque non seboerit, soluta non erunt*: sed quod hinc longediffert: *Quicumque seboerit, &c.* Ergo.

36. Confitentem, tum quia iuxta nos possunt Sacerdotes venialia peccata dimittere; & tamen necessaria non est eorum confessio. Tum quia in Baptismo exercetur iudicium, quo dignos admittunt rejectis indignis: & tamen nullam in specie confessionem exigunt, sed generalem tantum, qua Cathecumenus agnoscat se peccatorem esse, & pristinam detestatus vitam, spondet meliorem. Ergo pariter ut Sacerdos officium iudicis in Tribunali Penitentis adimpleat, necesse non est ut in specie, sed sufficit ut generaliter se peccatorem agnoscat Penitens, & absolvi supplex efflagret.

37. Resp. ad r. neg. maj. disparitas temporaneos inter Judices & Christi Ministros, triplex potissimum occurrit. Prima quod illis claves dederit Regni celorum, nec utique perpetam. Atqui perpetam dedisset, moraliter loquendo, si alia longe faciliore via pateret introitus ad idem Regnum. Ecquis, generaliter loquendo, non malit cum Calvinistis soli Deo confiteri, quam omnes fedati cordis recessus pandere homini? Secunda, quod Sacerdotibus datum sit non tantum solvere, sed & ligare. Atqui in adversariorum hypothese possent quidem eos solvere, quibus ipsorum opera uti placeret; sed vere ligare non possent. Quomodo enim eos ligarent efficaciter, qui solo suo ad Deum accessu, vel solverent se, vel se solvissent imaginarentur? 3. Quia etsi privatus quisque litem quam cum privato alio habet, sine publici iudicis sententia componere possit; cum tamen quum cum ipso Rege habet, quamque Rex non nisi per Judices a se constitutos dirimi vult, horum duntaxat ministerio finire valet. Atqui peccata nostra quaedam sunt nostri lites cum Deo. Ergo a non nisi per Judices a Deo constitutos finiri possunt. Licet quidem ad Deum sincera cordis contritione accedere; nec dubium quin is ante Ministri sententiam absolvere possit. Verum absolutio haec, quam multi falso praesumerent, a Christi Ministris ad iudicanda est, ut olim a Iudaeorum Sacerdotibus mundaatio lepra. Idque eo verum est magis quod nulla sit vera contritio sine voluntate totum id praestandi, quod injunxit Christus: injunxit porro ut se sicutent Sacerdotibus. Unde licet expressum non dixerit: *Qua non solaverit, non erunt soluta*, sic utique his dixit verbis: *Qua ligaveritis, erunt ligata, &c.* Cum autem nihil tale sanxerit Princeps quoad reverens Magistratus, periculum est, longum eos inter & Sacerdotes esse discrimen.

28. Ad r. confirm. neg. consequ. Ea enim solum peccata clavibus necessariis subijci voluit Christus, quae hominem vere ligant, quaeque adeo omnimodis retineri possunt. Atqui non hujusmodi sunt venialia; quae nec caritatem perimunt, nec a celorum introitu excludunt absolute.

29. Ad 2. confirm. neg. ant. Etsi enim Cathecumeni dispositiones explorare debet Baptismi Minister, haud tamen veram in ipsum jurisdictionem, verumque adeo, quod sine jurisdictione ferri non potest, iudicium exercet. 1. Quia veram in eos qui foris sunt, jurisdictionem habere nequit. 2. Quia Laici ipsi, ipse & mulieres, Baptismum administrare possunt,

nei olim probavimus; neutri tamen capaces sunt jurisdictionis Ecclesiasticae. 2. quia qui iudicio de quo loquitur Christus, subjacent, ita ligari possunt, ut etiam Canonici poenis coarctantur: quod in baptizandis locum non habet. Sed de his jam Cap. 1. n. 100.

30. Objec. 4. Non debet Fidelibus imponi iugum grave, quod neque Scriptura, neque Apostoli iidem imponere. Atqui nec Scriptura confessionis iugum imposuit; cum ubique veniam spondeat iis qui vere & ex animo Penitentes fuerint. Nec Apostoli; cum nullibi legatur confessionem sacramentalem esse iugum a Fidelibus.

31. Resp. neg. min. cupis salutas ex probatione nostra, utique ex Scripturis petra, liquido constat.

Nec nocet 1. quod Scriptura pluribus in locis veniam spondet Penitentibus, citra mentionem confessionis, cum in adductis a Dalzo textibus, nulla etiam fiat mentio Baptismi, quem tamen necessarium esse fatebitur Dalzo, vel contra Dalzium Orbis Christianus. Requirit itaque & commendat Scriptura veram cordis conversionem. At, ut vera non est cordis conversio sine voluntate recipiendi Baptismi, cum de iis agitur, qui necdum sunt baptizati; sic nec vera est, cum de baptizatis agitur, sine confessione aut ejus voto: quia utrumque a Christo aequae prescriptum est.

Nec nocet 2. quod Apostoli confessionem exegisse non legantur: quia negativa hujusmodi probationes probationibus positivis prevalere non possunt. Et vero utilem esse confessionem fatentur adversarii: sed dicant ipsi, quandoquidem quidquid vident, in Scriptura vident: ubinam Apostoli utilitatem illam commendaverint? Dicant, ubi scriptum sit legitimum ac validum esse Pseudobaptismum.

32. Objec. 5. Iuxta Orationem Dominicam: Deus eo modo peccatum dimittit homini, quo homo fratri suo. Atqui homo homini sic dimittit peccatum, ut nullam ejus, saltem in specie, confessionem exigit.

33. Resp. neg. maj. Vox enim, *sicut dimittimus*, dimissionis substantiam spectat, non modum. Et vero, ut apposite Tourneley, Deus peccata homini dimittit per infusionem gratiae: homo autem in eo cui dimittit peccatum, nihil operatur. Deos homini diligentibus se dimittit, homo autem etiam inimico dimittere tenetur, &c. Quapropter in Oratione Dominica precatur, ut, quia proximo misericorditer indulget, Deus nobis etiam indulgere dignetur: persuasi futurum ut non indulget, nisi sanctam ab eo confessionis legem adimpleamus.

CONCLUSIO II. Confessionis usus & necessitas antiqua & constanti Ecclesiae Traditione nititur.

Veritatem hanc toto ano volumine * contra Calvinistas, & praecipue Dalzium diligenter & erudite asseruit Dionysius Sammarthanus & Congregatione S. Marti. Hanc ita sequemur, ut paucos tantum ex unoquoque seculo Auctores adducamus; quia singulos adduci non patitur ratio instituti nostri, quae brevitatem inter & prolixitatem media esse debet.

Y 2

E pri.

* Traité de la Confession contre les erreurs des Calvinistes... par Dom Denis de Saint-Martin. Paris, Roulland 1685.

Pauca admodum supersunt hujus seculi monumenta: in his tamen quaedam deteguntur veltigia confessionis.

34 Barnabas in Epist. quam genuinam habent plures cum G. Cave, sic loquitur num. 16. *Confitemini peccata vestra.*

35 Clemens Epist. 2. ad Cor. cap. 5. superest fragrantemur: *Quantum inquit, sumus in hoc mundo; de malis que in carne gessimus, ex toto corde respiciamus, ut a Domino salvemur, dum habemus tempus Poenitentiae. Postquam enim e mundo exivimus, non amplius possumus illi confiteri, aut Poenitentiam adhuc agere.*

36 Auctor Epist. ad Jacobum, que licet Clementi abnegatur, tanta est antiquitatis, ut e Græco latine verba sic a Rufino, seculo IV. sic juxta eisdem Rufini versionem loquimur num. 11. *Si forte in aliquo cor, vel liver, vel infidelitas, vel aliquid malum latenter irrepserit, non erubescat, qui anima suo curam gerit, confiteri hæc ei qui proest... quo possit fide integra & operibus bonis ponat æterni ignis effugere.*

Ex his que mutua sibi lucem præbent, & dubia explicat perspicuis, sic discepto. Confessio nihil est aliud quam declaratio necessaria peccatorum etiam secretorum facta Sacerdoti ad obtinendam a Deo remissionem. Atqui in prædicis textibus habetur: 1. declaratio peccatorum: *Confitemini peccata vestra.* 2. Etiam secretorum, qualia sunt *livor, infidelitas, vel quodcumque aliud malum latenter in cor irrepens.* 3. Declaratio necessaria; *utpote facienda dum tempus habemus Poenitentia.* Quid enim, si necessaria non sit, interese, quod postquam e mundo exivimus, non amplius possumus confiteri? 4. Facienda Sacerdoti, nimirum ei qui proest. 5. In ordine ad obtinendam a Deo remissionem; ut neque possit Poenitentia ponat æterni ignis effugere. Ergo.

E secundo seculo.

37 Irenæus auditor S. Polycarpi, qui & ipse S. Joannis auditor fuerat, lib. 1. contra hæreses Cap. 9. de mulierculis pluribus a Marco quodam hæretico simul & præstigitore corruptis, sic loquitur: *Et sapissime convulso ad Ecclesiam Dei, confessa sunt, & secundum corpus exterminatas se ab eo, & velut capite inflammatus valde illum se dilaxisse.* Atqui hic occurrit confessio, non tantum publicis sceleris, quale fortassis fuerat malum cum Marco commercium, sed & occultæ, qualis fuit inflammatus ille amor, quo eadem mulieres Marcum hanc deperibant.

38 Reponit Dallæus Lib. 3. c. 3. p. 202. textum hunc esse extra rem, quia confessio de qua Irenæus, facta videatur coram omni Ecclesia, adeoque & coram Laicis, qui juxta nos confessionis Ministri non sunt.

Verum hæc quid ad rem? Annoni sacramentalis esse potest confessio, que coram tota Ecclesia fit? Annoni sacramentalis esse potest confessio, que coram aliquot saltem Sacerdotibus? Immo an in ipso Dallæi systemate, mulieres facinorose, per alios quam per Ecclesiæ Ministros, Ecclesiæ communioni restitui poterant?

Ibidem.

Idem S. Doctor loquens de Cerdone Lib. 2. Cap. 4. *Modo, inquit, eras latenter docens errores suos, modo exomologesim facies.* Atqui, quantumvis clamet Dallæus inepie sic & inerte per exomologesim intelligi confessionem, tria non paucis Dallo sic eruditioribus constat, 1. exomologesim non nisi paulo post Irenæi tempus rotam Poenitentia actionem significasse. 2. Totam hanc actionem, exomologesim nomen mutatum esse. 3. Proinde, ante Irenæum & Irenæi ævo, exomologesim idem potius esse ac delicti confessionem, quæcumque tandem ea esse possit. Vid. Samaritan. Cap. 3. pag. 25.

Tertullianus, qui secundo ac tertio seculo vixit, Lib. de Poenit. postquam dicit Cap. 4. omnibus delictis, seu carne seu spirita, seu factis seu voluntate commisis, ponant per iudicium delinari a Deo, & veniam simul per Poenitentiam sponderi; Cap. 9. de confessione hæc scribit; *Tantum relaxat confessio delictorum, quantum dissimulatio exaggerat. Confessio enim satisfactoria confitens est, dissimulatio contumacia. Hinc igitur Poenitentia secunda & summa quanto in actis negationis est, tanto operosior prædictio est; ut non sola conscientia præferatur, sed aliquo etiam actu administratur. 1. alicui, qui magis Græce vocabula exprimitur & frequenter, Exomologesim est, qua delictum Domino instrum confitetur, non quidem ut ignoscatur, sed quantum satisfactio confessionis disponitur, confessione Poenitentia nascitur, Poenitentia Deo miscetur. Ergo confessio de qua Tertullianus, non in sola conscientia consistit, sed sic per actum exteriorem. Ergo iterum Domino fieri dicitur, non quia soli Deo fiat, huic enim sufficeret conscientia; sed quia sic Sacerdoti qui Dei vires gerit. Unde*

Idem Cap. 10. *Plurisque tamen hæc confessio opus in publicationem sui non sufficere, aut de die in diem differere possumo, pudoris magis memores quam salutis; velut illi qui in partibus veterandioribus corporis contracta operatione, conscientiam inderantem vitant, & ita cum conscientia sua pernent... Grande plura emolumentum veterandis, occultatio delicti pollicetur. Fidelet, si quid humane notitia subdolemur, exinde et Deum celatius? Adroque existimatio hominum et conscientia Dei comparantur. An bellus est damnatum latere, quam palam ærolari?*

Et Cap. 12. *Si de exomologesim retractat, id est, si dorum tibi videatur peccata confiteri, quæcumque in corde confiteri, quam tibi exomologesim erantur... Igitur, cum sola adversus gehennam, post prima illa intentionis Domine monumenta, esse alius in exomologesim servanda subsidia, cur salutem tuam deseris?*

Atqui ex his omnibus constat, non modo antiquum esse confessionem, quod præmentis hominum teorum evidentia, fateri coactus est Beatus Rhenanus, sed & omnino esse necessariam: 1. quia ea sublata perit peccator pænes animam, quæcumque modum dilata medico oculi & veterandioris morbi cognitione, perit ager secundum corpus. 2. Quia ex ipsius omissione efficitur, ut damnatus læret, seu ut latens, ac peccata reticens damnetur, qui peccata sua confitens, absolutus est. 3. Quia eadem confessio quoad peccata Irinicionem seu Baptismum consecuta, item hæc quod Irinicio quoad peccata ipsam præcedentia. Ergo con-

fectio non antiqua tantum, sed & proliis necessaria est. Jam vero eadem confessio, *de omnibus delictis, seu carne seu spiritu, seu factis seu voluntate commissis*, uno verbo, de his criminibus, quae hominum oculos, ut arcana quaedam insinceritates, oculos magistrorum tingunt, fieri debet juxta Tertullianum. Ergo,

43 Eadem veritas invidiæ conlat ex nata tunc Montanistarum haeresi. 1. Quia, ut diximus 1. p. c. 2. tit. 7. haec ubique gentium proterita est, eo quod certis criminibus vitam per claves negaret. 2. Quia Montanista hic leviora delicta solvebant, ut non his tantum, sed & gravioribus indicerent Poenitentiam, etsi horum absolutionem a Deo solo posse obtineri contunderent. Atqui nec levia solvere, nec gravibus congruam Poenitentiam deservire poterant, nisi utraque cognoscerent, quod sine confessionis subsidio fieri non poterat. Ergo.

E tertio saeculo.

Tertii saeculi fidem aperient Origenes & Cyprianus.

44 Origenes Hom. 3. in Psalm. 37. Fide, inquit, quod docet nos Scriptura, quia operetur peccatum non colera intrinsecus. Fortassis enim sicut si qui habent inibi involuntariam sciam indigestam, . . . si comuerint, releantur: ita si qui peccaverunt, si quidem occultam & retinent intra se peccatum, intrinsecus urantur, & prepoenitentiam suscipiunt a phlegmate & humore peccati: si autem sui accusator fiat, dum accusat semetipsum & confitetur, simul vomit & delictum, atque omnem virum digerit causam. Tantummodo circumspice diligenter cui debas peccatum confiteri: proba prius medicum, cui debas causam languoris exponere. . . . Si intelligaris talem esse languorem tuum, qui in conspectu totius Ecclesiae exponi debeat & curari, ex quo fortassis & ceteri profecto medici illius consilio procurandum est.

45 Item Hom. 2. in Levitic. Est adhuc septima, licet dura & laboriosa, per Poenitentiam remissa peccatorum, Cui peccator non arguitur SACERDOTI DOMINI indicere peccatum suum . . . in quo impletur & illud quod Apostolus dicit: Si quis infirmatur, vocet Presbyteros, &c. Et Hom. 3. Omni genere pronuntianda sunt, & in publicis proferranda, si quod in occulto gerimus, si quod in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secretis committimus, cuncta necesse est publicari, cuncta profertur: profertur autem ab illo, qui & accusator est peccati, & inceptor, ipse enim nos, ut peccatum intelligat: ipse etiam cum peccaverimus, accusat. Si ergo in vita praesentiam eum, & ipsi nostri accusatores sumus: nequitiam diaboli inimici nostri & accusatores effugimus.

Atqui in hisce textibus duo aperte continentur, 1. Plena peccatorum occultorum declaratio; eorum videlicet, quae etiam intra cogitationem secreto committimus: & quae in aeterna poenitentia nobis a diabolo, nisi eum humili confessione praesentiamus, exprobrantur. 2. Confessio non utilis tantum, sed & necessaria, tum quia se habet quodvis peccata, sicut vomitus quoad sciam indigestam, quae nisi ejiciatur, hominem suffocat: Tum quia sine ea vitari nequit efficax diaboli exprobratio: Tum quia deducitur ex Scripturis: Tum denique, quia solus novae Legis Architect potuit imponere jugum, ut cuius peccator juxta praevidens Ministri

arbitrium scelera sua in conspectu totius Ecclesiae exponere teneretur: pro ut crederet disciplina Origenianam temporis.

Reponit Dalleus, & tantam esse iniquitatem Homilium in Psalm. 37. ut merito abnegetur Origeni, quod & suspicatur ab Erasmo. 2. Non loquitur Origenes de confessione omnium in individuo peccatorum, qualem admittunt Romani. 3. Nihil esse in citata Homilia, unde inferri possit confessionem hanc Sacerdoti faciendam esse. 4. Confessionem ad Origenem numero septimanam recentari varia inter media, quibus peccatorum remissio possit obtineri. Sed qui peccata tot vitiis deleri posse putaverit, confessionem non haberi pro necessaria.

Verum, ut cum Dalleo contra Dalleum loquar, haec inania sunt hominis causa studio excogitata sententia. Unde

Ad 1. Si tot seaece ineptis Homilia 27. quid non eas recenser Dalleus? An utique adeo extra omnem iustitiam suspicionem positum se credit, ut sibi, supremo velut noni & mali oraculo, indubiam fidem haberi velit? Nihil certe habet tota haec Homilia, quod Antiocheni peccatum & gravem non reddat, uti observavit Samaritanus in investigationibus ad Libri sui calcem appositis. Nihil quod ab Origeniana doctrina distent, ea praesertim quam tradit Hom. 32. in Levitic. & 17. in Lucam, ubi: Si revelaverimus, inquit, peccata nostra, nos solum Deo sed & his qui possunt mederi salutem nostram infirmitatem, delentur peccata nostra.

Deinde, esto, quod invidere videtur Erasmo, vir, juxta Dalleum, de confessionis necessitate aliud sentiens a Catholicis: Iusto, inquam, Homilia haec factus sit Rufini, ejusdem saeculo vixit Rufinus, & nullius unquam circa confessionem erroris pollutatus fuerit.

Ad 2. Loquitur Origenes prope & nos loquimur, cum ad accuratam confessionem omnia proliis peccata aperienda esse dicimus. An utraque fides nostra, quia unoquoque passu non meminerimus distincte numeri & circumstantiarum, faciant inopia?

Ad 3. Neque nos etiam contumimus, dum ad Evomologem hortamur, hanc Sacerdoti faciendam esse dicimus: quia supponimus id vocum esse. At poenitentiam habet Dalleus, & dante Deo, non alio quam Ecclesiae Ministris detegenda esse peccata, ex constanti Ecclesiae sensu demonstrabimus: & ex ipsa potissimum Origene, non ubique quidem, quod necesse non est, sed citata Hom. 2. in Levitic.

Ad 4. Dolendum, uti a Samaritano observatum est, quod Dalleus Turdalarum de delendi peccati medicis concionantem non addiderit: nam & is quoque elemosynam, amorem Dei, confessionem, vitam iniquitatum haec inter media uno contextu recensuisset. An ideo raris esse nunquamque horum satis esse? nequaquam profecto. Ut quid ergo crediderimus, singula quae recenser Origenes venire a Deo impetranda media, per se sola ad id sufficere? Interim conlat saltem confessionis usus ex eo Origenis loco: ejus vero ne stragem, quam omnibus in locis alienis necesse non fuit, alibi docet. Nec magis, quia amorem Dei emulcrat inter media venit, colligi potest caritatem, quae confessionem sufficere: quam quia inter eadem media elemosynam & amorem divi-

sin proponit, colligi queat elemosynam sine amoris auxilio ventam promereri.

Jam de Cypriano, præcipuo sæculi III. Auctore. Is Lib. de lapsu in eo insurgens, qui ethnicis Sacrificiis sedari, sollemnem Penitentiam statim ingredi recusat: Quanto, inquit, & fide majores, & timore meliores sunt, qui quantumvis. Sacrificii aut libelli facinore constructi, quod noniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum ab eis SACERDOTES DEI DOLENTER ET SIMPLICITER CONSISTENTES, eorumque confessionibus, animi sui pondus exponunt, scientes scilicet esse: Deum non deciderit. Derideri & circumveniri Deum non posse. Pius animo delinquit, qui secundum humanam Deum cogitant, evadere se peccati criminis credit, si non palam crimen admisit. Confiteantur singuli, delictum suum, dum admittit, qui delinquit in sacro est, dum admittit, confessio eius potest, dum satisfactio & remissio facta per sacerdotes, apud Dominum grata est. Atque hic confessio & fieri jubetur, & demum fieri de peccatis secretioribus. 1. fieri jubetur; tum quia aliqui deciderit Deum, quasi hominis iustitiam ignoret crimina quod non palam admittit est; tum quia qui dum adhuc in sæculo est, delictum suum confiteri omisit, gratiam detinens Deo satisfactionem exhibere nequit, quia hæc non nisi per sacerdotes apud Deum grata est. Unde 1. confessio apud sacerdotes dolenter & simpliciter fieri præcipitur. 2. Demum facienda præcipitur de peccatis secretioribus; minimum de his etiam quæ non palam, immo, quæ sola cogitatione commissa sunt. Ergo confessio, non tantum scandalosa, quæ publice Penitentem subicienda erant, peccata, sed & occulta peccata, teste Cypriano; eo namque homine, qui omnium Africa Episcoporum organum & quasi calamus estimari merito possit.

Et quarto secundo.

73 Primus omnium hic occurrit, Lucius Cecilius Firmianus Lactantius, qui Crispi Galatris Principis optimi quondam Preceptor, sub initium sæculi IV. tenet admodum, & sponte pauperimus diem clausit extremam. Is porro Lib. 4. scribit. Cap. 17. hæc scribit: Ob hæc causam Deum circumventionem Judæis præcipiendo, nudari pulendam corporis partem iussit, ut hoc argumento nos admoneret, ut involutum pellem habereamus, id est, ne quod pulendum facinus contra conscientiam secreta velemus. Hæc est cordis circumcisio, de qua Prophetæ loquuntur, quam Deum o carne mortui ad animam transfudit, quæ sola mensura est. Valent enim visæ ac saluti nostre pro eterna vite piasate consulare, Penitentiam veluti in illa circumcisione proposuit, ut per nos reddaverimus, IDEM, ET PECCATA CONFESSI. Iam Deo fecerimus, veritas consequamur, quæ continentibus ET ADMISSA SUNT. CECILIANUS DE REGORUM ab eo, qui non factum sunt homo, sed intima & arcana peccata confitemur.

73 Er Cap. 30. ejusdem Libri, ubi totus est Lactantius, ut certis notis Ecclesiam distinguat ab hereticorum, præcipue autem a Monachianorum & Novatianorum Sectis, sic loquitur: Sola igitur Catholica Ecclesia est, quæ verum cultum retinet. Sed quia singuli quique tenent hereticorum, se possimum esse Christianos, & suam esse Catholicam Ecclesiam putant, scilicet.

scilicet illam esse veram, in qua est confessio & Penitentia, quæ peccata & vicia, quibus infecta est imbecillitas carnis, salubriter curat.

Atque his in locis agitur de confessione secreta velari possit. Agitur de quod nempe pro pudore intra conscientiam occultioris cuiusque delicti, confessione emittitur salubri, per quam, junctâ satisfactione, veniam consequimur. Agitur de confessione proliis necessaria, tum quia per eam non minus nudari debet anima ad salutem, quam apud Judæos caro ad circumcissionem: Tum quia res vel indifferens, vel, ut blasphemant Pseudo-reformati, exitialis, vera Ecclesie nota esse non possit.

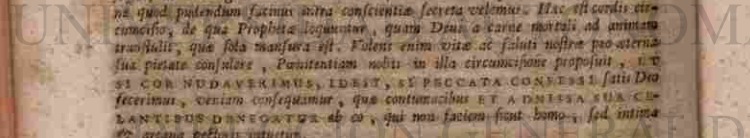
Acque e posteris illis Lactantii verbis mihi colligere videor, frequentem tunc fuisse confessionis usum in Ecclesia Catholica: cum hæc per confessionem secrete tenetur ab Ecclesia Novatiana, quæ non omnem confessionis partem insulterat, uti pluries diximus, & probat Morinus Lib. 3. Cap. 8. Quamquam opinari quis possit, quod Novatiana parti addidit, quorum graviora peccata, forteque omnia illa quæ contra Deum commississent, non amplius a Novatianis solvantur: ab eorum parte insulterat, non tantum ut plurimum defecit. Certe, cum Catholici Episcopi Penitentiam inducere, vellos instituerunt Novatiani, ut discrimen animadvertunt societates & Sacerdotes. Unde vel admodum rara, vel forte nulla apud Novatianos, pluribus saltem in locis, confessio evasisse videtur.

8. Hilarius Comment. in Cap. 18. Matth. num. 8. Ad terrorem mentis maxime, inquit, quo in præsentem omnes conturbatur, immobilitate secretorum Apostolice judicium præmissit et ut qui in terra ligaverint, id est, peccatorum nihil innoxii reliquerint, & quos solverint, confessione videlicet evasit recipiant in salutem: in Apostolica constituit sententia in Cæli quoque aut solvi sint, aut ligati.

Reclamat equidem Dallæus Lib. 3. Cap. 9. & pro vocibus confessione venia, quæ sententiæ omnino obsecrum faciunt, legi vult, confessione venia. Sed 1. hic, quæ res ipsa clarior videtur, Dallæi lectioni obstant Codices ad unum omnes, seu MSS. seu editi, ut observant, qui omnes summa cura perlegerunt, Benedictum, in præterea Hilarii editione. 2. Quo obscurior est lectio communis, eo minus mutationis suspensa est: quæ enim perspicua sunt, ab omnibus in obscura nucæ non solent. 3. quia tri- te lectioni insistentium esse solet hæc que paulo post sequuntur S. Doctores verba: Ego venia venis ex eo est, cum etiam ex quo in se sunt peccata, post redam confessionem indulget. 4. Quia est ita Dallæo indulgentur correctio, non ideo plus potest: si enim omni qui peccaverunt in præsentem Apostolica sententia solvi debeant, constat his iudicium esse confessionis lenem: cum nec ignota peccata solvi possint; nec occulta, nisi per confessionem cognoscant.

Idem & pluries adstruit Basilium, Sic (ut tres ejus ad Amphibolium Canonicas Epistolæ omittam, quæ suam singulis peccatis Penitentiam inducunt; quod sine distinctione eorum horria, adeoque sine prævia confessione, fieri non poterat) in Regulis brevioribus interrog. 110. quaerit.

Mihi confessio venia nihil aliud esse videtur, quam confessio que fit ad veniam sine apud Deum tunc manet. Confessio secretiorum ea est que fit ad circumcissionem.

rit, Nihilquid tenent, dum soror periret, CONFITEBITUR, etiam Antistitam ipsam adesse. Et interrog. 288. NECESSARIO, inquit, in peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio. *Mysteriorum Dei*. Atqui hic habentis confessionem 1. secretam, cum vix adesse permittitur Antistita, dum soror confitetur; 2. necessario licendam; 3. faciendam Sacerdotibus, ut nempe quibus credita est dispensatio *Mysteriorum Dei*; 4. omnium, quæ animam gravare possunt, peccatorum: cum juxta S. Doctos tenet interrog. 229. *Omnino in peccatorum confessione eadem ratio sit, que in apertura vitiorum, seu infirmitatum corporis.*

58 His addi possunt 1. Basilii frater Gregorius Nyssenus, qui Serris adversus eos qui alios acrius judicant, *Adactur*, inquit, ostende Sacerdoti quæ sunt recumbita; *Animi arcanus tanquam obstruit medico detere.*

59 2. S. Pacianus in Pateneſi ad Penitentiam, ubi his fideles ad confessionem peccatorum hortatur verbis, quæ Catholicis fultoribus haddedum plene sufficiant. *Neque ergo cum fratre, aut etiam pro periculo tuo, per illum Dominum quem occulta non fallant, deſolite VERTERATAM TEGERE CONSCIENTIAM. Prudentes ergo metum non creverint, NE IN OCCULTIS quidem conspuria paribus secretis, etiam perſuſis. Et peccator, ERUBESCIT seipſum vitam præteriti pudore metum. . . . AN SIC ILLI MEDICUS EST PERIRE. Ergo perit, qui malo pudore occulta spiritali medico aperire formidat.*

60 3. Ambrosius, qui non scriptis modo, sed & factis, confessionis usum atque necessitatem docuit. Sic enim summam eius in Penitentem benignitatem commemorat Paulinus, Ejuſdem Diaconi, in illius vita ad S. August. n. 39. *erat gaudium cum gaudentibus, fletus cum fletibus. Siquidem quiescens, que illi aliqui ad percipiendam Penitentiam lapsus suus confessus esset, ita ferebat, ut & illum flere compelleret. . . . CAUSAS AUTEM CRIMINUM QUAS ILLI CONFITEBANTUR, NULLI NISI DOMINO SOLI, AD QUO QUEM INTERCEDEBAT, loquebatur.* En sane confessionem admodum secretam. Atqui confessio hæc Ambrosii tempore necessaria iudicabatur. Sic enim de ejusmodi Penitente pergit Paulinus: *Ipsè sui accusator est, nec expectat accusatorem, sed presentis, ut accusando suum allevet delictum, ut habeat quod adversarius criminetur. . . . datur honorem Deo. . . . qui vult vitam magis peccatoris, quam mortem. Ergo per confessionem allevatur delictum, prævenitur aliqui futura diaboli accusatio, & vita secundum Dei voluntatem eligitur pro morte.*

Et siculo quinto.

Primas hic sibi partes vindicat Chryſostomus, qui ubique totus in eo deludat, ut de Sacerdotum in remittendis peccatis potestatem commendat, & necessitatem in sua quoad numerum delicta aperiri; immo & tempus, quo in præcipue fieri debeat.

61 Lib. 3. de Sacerd. Cap. 5. *Qui terras incolunt, datum est in potestatem habere, quæ Deo optimo neque Angelis, neque Archangelis datur esse solent. Neque enim ad illos dictum est: Quicumque alligaveritis, &c. Habent quidem et terrarum Principes viciniam potestatem, verum corporum solum. In autem quod dicit Sacerdotum vinculum, ipsam etiam viciniam continent. Neque hi vero sua illa potestate, juxta S. Doctorem, præditi sunt tantum.*

tum cum baptizant, sed postea etiam, cum nihil peccata condonant. Utile eos comparat cum Levitis, qui corporis lepram purgabant, vel potius purgatum probabant; cum e contra nova Legis Sacerdotes immunditiam ipsam animæ, non purgatum probandi, sed proſus purgandi potestatem acciperent, ibid. Cap. 6.

Ne quis autem sibi fingat posse quidem Fideles solvi a Sacerdotibus, ad id necessum non esse; duo addit summe notanda; 1. omnem verum celeſtium potestatem Sacerdotibus a Deo concessam esse; quia Pater omni iudicium Filio dedit: Ipsam vero potestatem a Deo Filio illi traditam est; 2. manifesta teneri insania, qui despiciant horum principatum, videlicet Sacerdotalem, sine quo nec saluti, nec premiorum honorum compes esse possunt.

62 Homil. de muliere Samarit. *Imitemur & nos, inquit, hanc mulierem Samaritanam, & ob propria peccata non erubescamus. . . . jam vero contrarium fieri videtur: nam cum qui nos iudicantem est, non reformidamus: sed vero qui nihil latet nos latere, perhorrescimus; & ignominiam ab ipſi invidiam reformidamus. . . . QUI HOMINI DETEGERE PECCATA ERUBESCIT, NEQUE CONFITERI VULT, NEQUE POENITENTIAM AGERE, IN DIE ILLA JUDICI NON ERIT CORAM UNO VEL DUOBUS, SED UNIVERSO TERRARUM ORBE EXPECTANTE TRADUCTUR.*

63 Et Hom. 9. in Epist. ad Hebr. *Confessio ergo, inquit, est medicamentum Penitentia. & quomodo confitetur? Prima ex peccatorum suorum condemnatione & declaratione. Quod autem declaratio hæc non Deo, cui nihil ignotum est, fieri debeat, sed Dei Ministro, probant que subicit S. Praefol. nempe 1. quod oportet se in Sacerdote, ut conſentit, referat; 2. quod peccata sigillatim et distincte enuntiare debeant. Sic enim profequitur: *Sin autem dicit Penitens qui confitetur: Sum peccator; ea autem per species non cogitat & supplicat, & non dicit: Ego & illud peccatum admisi, nunquam cessabit, semper quidem consistens, curam autem nullam præriti correctionis.**

64 Demum, ne quid desit, opportunum confitendi tempus designat S. Doctus. Siquidem Hom. 30. in Genes. quam habuit in Majori Hebraeo. *Quia, inquit, in magnam hanc Hebraeam pervenimus Dei gratia, nunc maxime & sequitur cursus intendendum, & magis continuanda sunt preces, faciendaque diligente & pura peccatorum confessio. Atqui hic, hinc quantum ad observantiam sequi, sic quoad confessionis legem proficiantur Calvinista. Quod enim pro more suo reponit Dallas, agere eo loci Chryſostomum de confessione Deo faciendâ, revolvant hæc que sequuntur S. Doctores verba: *Sic enim inimicus noster quod per tempus illud passimus de illi que ad salutem nostram attinent, loqui, & peccata declarare seu aperire, & detegere vulnera medico, & sanitatem consequi. Ubi agitur de confessione certo præsertim tempore faciendâ, cum confessio omnino tempore Ileo fieri possit. 1. De consuetudine que se loquendo; cum confessio apud Deum non indigeat verborum admittendo. 2. De confessione faciendâ medico; quod nomen a Patribus confiteri designantur Sacerdotes. Hæc in præfati de Chryſostomum, quem nullibi Dallas lavere ostendimus in resp. ad obvia. num. 246. 3. Et.**

Hieronymus in Cap. 7. *Ecl. si quum sepeps diaboli memoraret, &*

nullo confesio, cum peccati venio insecerit; si tacuerit qui percussus est, & non egerit Poenitentiam, nec vulnus suum fratri & Magistro voluerit confiteri, Magister qui linguam habet ad curandum, facile ut predesti non poterit. Si enim erubescat agrotus vulnus medicis confiteri, quod ignorat medicina, non curat. Atqui hic terminus est de peccatis nullo confesio admittis, proinde secretis de peccatis Magistro aperendis, proinde Sacerdoti de peccatis necessario aperendis; quia quod ignorat medicina, non curat. Ergo.

66 S. Augustinus Serm. 357. alias Hom. 27. inter 30. num. 8. Elevatur de Lazaro, processit de tumulo: & ligatus erat, sicut sunt homines in confessione peccati agentes Poenitentiam. Jam processerunt a morte: nam non confiterentur, nisi procederent. Ipsum confiteri, ab peccato & a tenebris procedere est. Sed quid Dominus Ecclesie suae? Quae solvatis, inquit, in terra, soluta erunt & in caelo. Proinde Lazaro procedente, qui implevit Dominus misericordia sua bonum, producere ad confessionem mortuum latentem, putarent jam cetera implet Ecclesie ministerium. Et cum, 9. Solent inde etiam Patrum quasi insulare nobis... Vos, inquit, facitis ut peccent homines cum illis promittitis veniam, si egerint poenitentiam, &c. Idem istidem penes verum reperit S. Doctor Conc. 2. in Psalm. 101. Jam vero hic habetur per confessionem iis factam quibus datum est ne solverent, peccatorum etiam latentium remissio; caepe ita omnibus nota, ut inde Patrum Ecclesie indulgenti ansam arripere. Cum autem senes obierint Hieronymus an. 420. & Augustinus an. 430. testes sunt fidei quarto & quinto saeculo in Ecclesia vigentes.

67 Eandem non minus confirmant SS. Innocentius I. & Leo Magnus, Prior Epist. ad Decentium scripta an. 416. De pondere estimando delictorum, inquit, Sacerdotis est iudicare, ut attendat ad confessionem Poenitentis, & ad status atque laetymia-corrigitis, ac tunc subire divinit, cum viderit congruam satisfactionem.

68 Posterior Epist. 82. Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus hanc Praepositi Ecclesie tradidit potestatem, ut & consentibus actionem Poenitentis daret, & eisdem salubri confessione purgatos, ad communionem Sacramentorum per sanctam reconciliationis admittent.

His adungi in praesens possent Hierates & Sozomenus: ac recurrunt ambo, cum ventum erit ad objectiones.

Ex sexto saeculo.

69 Fulgentius formulam generalis peccatorum omnium confessionis condidit, quam quisque suos ad usus accommodaret. In hac porro formula, quam Monachus Sacramentario S. Gregorii attestavit, Poenitens ait: Confiteor tibi, Pater Domine caeli & terrae, & rathem quod pensandum, Confessio fieri dicitur coram homine Sacerdote; pergit autem in hunc modum Poenitens: Multa mala cogitavi... Ego Corpus Domini & Sanguinem eius polluere corde & corpore, sine confessione & Poenitentia scilicet indigni accepi. Atqui hic statuitur confessio de his etiam peccatis quae cogitatione committuntur. Eadem confessio fit homini, sic tamen ut Deo, cujus vices gerit Sacerdos, fieri videatur. Veniam confessio haec adeo necessaria est, ut

qu

qui eam omisit ante Eucharistiae assumptionem, reus sit Corporis & Sanguinis Domini. Ergo tunc ubique confessio in specie necessaria iudicabatur. Et vero ad quid formula confessionis, peccata omnia singulatim recensens; si moris fuisse uni Deo confiteri?

Ceterum parvi refert siene formula haec Fulgentii, Rospendis Episcopi, inter Augustini Discipulos primarii: an Fulgentii alterius, Albigitani in Hispania Praefulis, fratris S. Iulidori. Is enim & exente hoc saeculo vixit, & Ecclesiae fidem ex apno poruit testari.

Joannes, cui nomen Climaco, a Libro tringinta graduum, quibus ad perfectionem ascenditur, Scala huius gradus 4. ubi differit de contritione: Ante omnia, inquit, culpas nostro venerabili Iustici confiteamur, vel solt, vel coram omnibus, si ita ille iusserit. Refert subinde historiam latronis, qui omnia sua factiora pasam confiteri iussus est ab Abbate: is porro a Joanne Climaco interrogatus cur ita egisset, Respondit, quosdam in dono sua esse Monachos, qui necdum peccata sua confessi essent: Quocirca, inquit, iam & illos ad confessionem hoc exemplo provoco, & ERUA IN NULLUS REMISSIONE PECCATORUM POTESTUR. Tum subdit, in confessione simpliciter esse medico spiritali aperienda vulnere, tanquam ipsi Deo.

Ad haec quid Dallaus? hic sermonem esse de disciplina Monachorum propria, quae ad reliquos Fideles non pertineret. Sed contra, 1. quae hic loquitur Joannes Climacus ab aliis Patribus generatim, adeoque pro Fidelibus omnibus dicta fuere; 2. voces ex. sine quibus nullus, &c. nullam ferunt restrictionem. 3. Restrictionis vel umbram abigunt note quae in Libro Scala scripte Joannes Abbas Raitha, cujus horatua Librum de Scala composuit Joannes Climacus. Ad haec enim istius verba: Sine qua nullus remissione peccatorum poterit, sic scribit: Quod enim confiteri simpliciter peccata tenentur ex necessitate divini mandati, patet ex Traditionibus Apostolicis, ac regulis ab eis propositis Ecclesiae Catholicae pro Spirituum Sanctum; quorum Canonis & Institutis tenentes, Dei Sacerdotibus iuxta eorum praecceptum peccata confiterentur, indulgentiam & remissionem peccatorum accipere efficaciter digni. Atqui hic ut aeternam opprimat mandatum. Atqui mandatum illud pro Monachis qui necdum erant, conditum non fuit. Ergo mandatum illud omnes omnino Christianos tangit.

Joannes CP. Patriarcha, qui ab abfingentia sua, Rejunctoris, ab Eleemosynis, Eleemosynari, a virtutibus, Sancti nomen apud Graecos obtinuit; est Gregorio Magno displicuit, quia Episcopi conveniens titulum arripere; idem nihilominus constanter sensit de confessione quod Ecclesia Romana, ut patet ex Libro ejus poenitentia, quae ad Operis sui ealcan an. 1061. editit Morinus ex Codice annorum circiter 500. In eo aurem Rituali, quod Ecclesiae CP. tot aliarum Ecclesiarum matris fidem & disciplinam exhibet, deductum coram Altari Poenitentem, sic alloquitur Sacerdos: Spirituales fit: ego confessionem tuam primario & praecipue non recipio, nec tibi absolutionem concedo, sed per me Deus... peccatorum tuorum confessionem suscipit, & per nostram eorum tuam remissionem dispensat & largitur, sicut per propriam vocem ipse declaravit, cum ita dicit: Quicumque ligaveritis, &c. Revela igitur & dicitur coram SS. Angelis.

Alor.
p. 77.
& seq.
Ibid.
p. 78.
A.

libid. nihilque ME CELA FORUM QUE A TE CLAM FACTA
 SUNT, velut si Deo occulta cordium cognoscens confiteris... Licet enim hoc
 pendendum & probosum tibi videatur, opera probi & pulcri obnoxia releuare,
 atamen exime & accurate tibi persuasum esto per presentem pulvis te
 a futuro liberari... ET MANDATIS OBEIENDO, non modo indulgentia,
 sed etiam coronis te dignum fieri.

Ne quis vero Dallius hac rursus ad Monachos deroteret, sic per-
 dit: Postea, si vir est qui confiteatur, monet eum ut caput aperiat, licet da-
 dema gelat: Non autem si mulier. Si vero Abbas, cucullum, qui super caput
 eius est, deponere iubet: deinde procedere ante Altare, & dicere: Confiteor
 tibi, Pater, sic Dominus factor cali & terra.

At forte confessio hac genere tantum fiebat, non in specie; immo
 adeo in specie, ut nihil distinctius in finis aui Casullis occurrat. Vult
 enim interrogari an corrupta sit Poenitentis virginitas per fornicationem,
 vel per mollium, aut aliqua eorum que sunt contra naturam; rursumque in
 quos mulieres incidit, antequam uxorem duceret; nam aliqui ipsarum essent
 ancille, quot videtur: & que nupte: nam aliqui Monache & quot. Similiter,
 inquit, & de masculinum concubitu interrogare oportet... interrogandus praeter
 ea an bruta inuerti: ut in duas fortiores incidit. Est nunc Dallius & di-
 stinctum peccatorum exomologem ab Innocentio III. Innocentianam nun-
 cupet. Asserat illam Constantinopoli ignotam, dum ea in urbe sederet
 Chrysostomus. Suis lucum facere poterit, quia decipi amant: sed nemi-
 ni sensato illudet.

E saculo septimo.

Agmen ducet Gregorius Magnus, an. 590. electus in Rom. Pontifi-
 cem, ut vitam universae carnis ingressus an. 604. Is porro eam in Oc-
 cidente tradebat fidem, quam servabant Ecclesie Orientales. E princi-
 palibus locis duo eligimus. Hom. 26. in Cap. 20. Joan. Ecce, inquit, prae-
 citationum superni iudicii fortissimi Discipuli, ut vice Dei quibusdam peccata
 retineant, quibusdam relaxent. Horum profecto nunc in Ecclesia Episcopi locum
 tenent. Grandis honor, sed grave pondus: Causa pensanda sunt, & tunc
 ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quae culpa praecessit, aut
 quae sit Poenitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per compun-
 ctionis gratiam visitat, illos Pastores sententia absolvat. Et iuxta: Omnis pec-
 cator, dum culpam suam intra conscientiam abscondit, iuransum laet, in suis
 penetralibus occultatur; sed mortuus venit foras, cum peccator nequitia sua
 sponte confiteatur. Lazarus ergo dicitur: Veni foras: ac si aperte cuiuslibet mor-
 tuo in culpa diceretur: Cui reatum tuum intra conscientiam abscondis? Foras
 iam per confessionem egredere, qui apud te interius per negationem confessio-
 nis latet. Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator;
 venientem vero foras solvant Discipuli, ut Pastores Ecclesiae ei debeant per-
 amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit.

Hom. 40. Quid est peccatorum confessio, nisi quadam vulnerum rupio? quia
 peccati virus salubriter aperitur in confessione, quod pessifere latebat in mente.
 Confitendo peccata, quid aliud agimus, nisi malum quod in nobis latebat aperi-
 mus? ... Doctores sancti dum in confessione peccati nostri nos instruant, quasi vulnera
 mra-

mentis per linguam surgunt: & quia nos, loquendo, a peccatis eripiunt, quasi
 tangendo vulnera ad salutem reducant.

Atqui in his locis sermo est 1. de omnibus prorsus peccatis, iis etiam
 qui pessifere latent in mente & intra conscientiam absconduntur. 2.
 De omni delinquentium specie, nimirum de iis omnibus qui sunt in
 culpa. 3. De confessione faciendi Ecclesiae Doctores, Pastores, iis
 demum qui vice Dei peccata retinere aut relaxare debent. 4. De con-
 fessione tam necessaria peccatori ut resurgat, quam necessum fuerit La-
 zaro venire foras, ut revivisceret. Ergo.

Sonnatus Remensis Archiepiscopus in Statutis Can. 8. Nemo, inquit,
 tempore Quadragesima Poenitentium confessiones audiat praeter Pastorem: huius
 enim est ovem recognoscere, pro qua animam suam suerat Domino. Hac ille
 sub an. 620. ubi pluribus ante faculis praescribit, quod in Lateranensi
 Concilio sanctum est.

S. Eligius, Noviomensis Antistes, & factis & verbis confessionis usum
 edocuit: factis, quia ut scribit in ejus vita S. Audoenus ipsi admodum
 familiaris, omnia ab adolescentia sua eorum Sacerdotum confessus est: verbis
 autem, quia in prolixo Sermone sic loquitur: Quotiescumque peccatis,
 nolite expectare mortisera securitate ut vulnera vestra patrescant, sed continuo
 per Poenitentiam confessionem remedium vobis adhibere festinate. Nec enim, ait
 Serm. 11. poterit indulgentia tribui, nisi ita Dei postea confessione placari.
 Recurrat hic, si potest, ad publicam suam Poenitentiam Dallius, etique &
 Eligium, & Poenitentes, quotiescumque peccassent, obnoxios iussit con-
 tendat: Ridere merebitur, an confutari?

Plura eodem seculo exempla confessionum dabit Sanmarthanus cap.
 15. & quia curiose ac contemptim querit Dallius, ut sibi hujus tem-
 poris Principum Confessarii assignentur, prout nostrorum assignari pos-
 sunt; indicabit idem Scriptor Ansbertum Audoeni in Rothomagensi Ar-
 chiepiscopatu successorem ut Theodorici I. confessorum; S. Wironem, ut
 eodem fugentem munere erga Pipinum, Caroli Martelli Patrem, qui
 nec indignatus est eum, P. Ironem, gratia confessionis discaletatus adire, ejus-
 que vis imperio prompte parere, &c.

Synodus Quinisexta, seu Trullana, cui an. 692. interfuerit Episcopi
 206. & eo plus, cum omnibus Orientalis Ecclesiae Patriarchis, sic sta-
 tuit Canon. 102. Oportet eos, qui solvendi & ligandi potestatem a Deo
 accepere, peccati qualitatem considerare, & ejus qui peccavit ad conversionem
 promptum studium; & sic morbo convenientem asserere medicinam: Non
 enim simplex est morbus peccati, sed varius & multiformis. Atqui Sacer-
 dos nec variam morbi seu peccati qualitatem considerare, nec con-
 venientem unicuique medicinam asserere potest, nisi ope confessionis: eam
 peccata maximam partem lateant in corde. Ergo seculo VII. in tota
 Orientali Ecclesia rata erat & admissa confessionis distinctae necessitas.
 Jam vero non alia erat mens Ecclesiae Latinae, cum est in variis Qui-
 nisexta Synodi Canones infurrexit, eum de quo agitur ne tetigerat
 quidem, Ergo.

79

In antiqua Ecclesie Gallicana Missa, quam edidit Mathias Flaccus Illiricus, Magdeburgensium Centuriatorum facile princeps, lexies ad minus Deum precatur Sacerdos, ut meminerit cunctarum, inquit, sua mihi peccata confitentium. . . . qui sua mihi delicta confessi sunt. Hinc autem facile colligitur, quam communis foret confessio, inuente seculo vel septimo, si Missa hæc hujus sit seculi, ut volent Illiricus & Contius ad an. 607. vel octavo, si eadem Missa uo minus seculo antiqua sit, ut existimant alii cum Sanmarthiano, Cap. 13.

80

Crodogangus Metensis in Regula quam ampliore edidit Lucas Acheus Tom. 1. Spicilegii, Necessum est, inquit Cap. 21. ut qui, suadente diabolo, multa contra voluntatem & præceptum Dei commisit, per veram humilitatem & confessionem emendantur. Et Cap. 22. in tribus Quadragesimis (i. ante Pascha, 2. ante Festum Joannis Baptistæ, 3. ante Natiuitatem Domini) populus fidelis suam confessionem suo Sacerdoti faciat. Addit pius Præful, melius factorem qui sepius confitebitur; hortaturque Poenitentes, ne quid ex pudore conticeant, quia SINE CONFESSIO NE NON EST INDEBENTIA.

81

Idem omnino tradit Egbertus Eboracensis in Anglia Archiepiscopus. Sic ille in Poenitentiali Libello, postquam capitalia octo peccata confessioni subiicienda expressit: Quando, inquit, volueris confessionem facere peccatorum tuorum, viriliter age, & non erubescere. . . . quia sine confessione non est indulgentia. Tum plures confitendi formulas, que variis Poenitentibus interserere possint, proponit. Sic in secunda: Confiteor quia peccavi nimis in sermonibus vanis & inuidiis & turpibus, & otiosis ac nocentibus. Confiteor omnia cordis mei, & dolositates, & inuidias, detractiones, &c. In tertia: In sancta Ecclesia dum ad opus Dei assui, multa mala cogitavi, & perpetravi & locutus sum, &c. In quarta: Consecrata Dei ministeria & sancta reliquias, & sanctos Codices, & sancta vasa indignus & pollutus itigi. . . . Corpus & sanguinem Domini pollutum corde & corpore sine confessione & Poenitentia scienter indigne accepi. Atqui in his exhibetur confessio leuata adeo & distincta, ut eam vix noitæ attingant.

82

Prima Germaniæ Synodus, agente S. Bonifacio, Moguntino Archiepiscopo celebrata, prohibet ne Ecclesiastici viri in exercitiis commorentur, in Can. 2. exceptis, qui hominibus peccata confitentibus iudicare, & predicare Poenitentiam possunt. Erant ergo tunc temporis, ut nostro esse solent, Spirituales Legionum Præfecti, qui confessiones exciperent. Quis porro militares viros, vel ex mera devotione, vel ad Poenitentiam publicam peccata deposuisse credat?

83

Idem Bonifacius Epist. 9. ad Etheldaldum Merciorum Regem scribens, ad Cæloredum Regem sine Poenitentia & confessione de hac luce ad tormentum inferni migrasse. Ergo Poenitentia & confessio quæ ad salutem necessitate esse iudicabantur.

84

Venerabilis Beda, vir tanti in Ecclesia nominis, ut in ea vel ante ipsius mortem legerentur Homilie ejus, confessionis proximæ & necessitatem diserte tradit in Cap. 5. Epist. Jacobi, ad illud hujus Apostoli de Extrema Unctione dictum: Et si in peccatis fuerit, veniantur ei. Sic ergo Beda

Nulli propter peccata in anima facta, infirmitate aut etiam morte plethuntur corpore. . . . Si ergo inferni in peccato sint, & hæc PRÆSENTIBUS ECCLESIA CONFESSI FUERINT, ac perfectæ corde se relinquere atque emendare satigerint, dimittentur eis. NEQUE ENIM SINE CONFESIONE EMENDATIONI PECCATA QUÆST DIMITTA. Unde recte subiungitur: Confitemini alterutrum peccata vestra. In hac autem sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana leuique peccata alterutrum coequalibus confiteamur. . . . PORRO GRATIORIS LEPRÆ IMMUNDITIAM JUNTA LEGEM SACERDOTUM PANDAMUS; atque ad eius arbitrium, qualiter & quanto tempore iusserit, iustificari curemus. Atqui in eo textu traduntur leuolentem extensio, modus & necessitas confessionis. Et subiungitur peccata etiam in anima facta. Leuia non equidem necessario confitenda sunt Sacerdotibus, sedus de iis que grauioris lepræ immunditiam habent: idque iuxta legem; adeo ut violata hac confessione peccata nequeant dimitti. Ergo.

85

At, inquit Dallæus, per grauiorem lepram nihil aliud intelligit Beda, quam certa quadam peccata, que sollemnî Poenitentia obnoxia erant. Idque patet euidenter ex Lib. 5. in Luc. Cap. 17. ubi in hæc verba: Occurrerunt ei decem leprosi, sic loquitur: Leprosi non absurde intelligi possunt, qui scientiam veræ fidei non habentes, variis doctrinâ profectentur erroris. Hæc intra: Nullum Dominus eorum, quibus hæc corporalia beneficia prestiti, inuenitur misisse ad Sacerdotes, nisi leprosi; quia videlicet Sacerdotium Iudaicorum figura erat futuri Sacerdotii regali quod est in Ecclesia, quo consecratur vnus pertinetes ad Corpus Christi. . . . Et quisque vel heretica fratre, vel superstitione gentili, vel Iudaica peridia, vel etiam schismate fratre, quasi vario leproso colore per Domini gratiam caruerit, necesse est ad Ecclesiam veniat, coloremque fidei veram, quem accepit, ostendat. CETERA VERO VITIA tamquam valitudine & quasi membrorum anime atque sensuum, PER SE IPSUM INTERIUS IN CONSCIENTIA ET INTELLECTU DOMINUS SANAT.

Unde sic: Ea solum peccata confessionis materia sunt, que Dominus ad Sacerdotes deferri voluit. Atqui, iuxta Bedam, sola tantum hæresis, superstitionis ethnica, Iudaismi & Schismatis peccata ad Sacerdotes deferri voluit Dominus, prout lepram solum in antiqua Lege. Unde cetera per se ipsum interius sanat in conscientia. Ergo sola hæc quatuor peccata sunt; iuxta Bedam, materia confessionis, idque tantum in ordine ad Poenitentiam publicam.

86

Resp. 1. Dallæum, dum hic alios carpit, insigniter hallucinari. 1. Quia supponit peccata de quibus loquitur Beda a Fidelibus in Ecclesia sicut commissa fuisse: cum tamen euident sit hæresim, Iudaismum, ethnicam superstitionem, immo & Schisma proprie sumptum extra Ecclesiam committi. 2. Quia Dallæus crimina quæcumque publica publice Poenitentia obnoxia fuisse existimat. Atque opinio hæc cum Bedæ textu, prout a Dallæo exponitur, stare non potest. Beda enim quatuor tantum recenset crimina ob que Sacerdotes adiri oporteat. Ergo cum, iuxta Dallæum, nonnisi Poenitentia publice causa adirentur Sacerdotes, iuxta eundem Dallæum non crimina quæcumque publica, sed horum quatuor dumtaxat publice subjacent Poenitentia.

Resp. 2. dist. min. hæresis, ethnica supersticio, &c. sola sunt peccata que

Dominus ad sacerdotes deferri voluit, pro obtinendo in Ecclesiam ingressu, C. pro obtinenda sacramentali absolutione, N. Itaque sicut leprosus, ut sacre ac politice sacerdotum societati restitueretur, antea a Sacrosancto collegio probandus erat: sic, juxta Bedam, heretici, Gentiles, Judæi ac Schismatici, si in Ecclesie sanctæ gremium recipi voluerint, ante omnia consistere debent Collegio Sacerdotum, ibique priorem suum statum consistere & curare; ut serio probati vel admittantur, vel excludantur saltem ad tempus. At quid inde contra Fideles, qui in alia peccata prolapsi sunt, confessionem? Nihil profecto. Legitimum porro esse nostram hanc Bedæ interpretationem, patet 1. quia sic hunc ejus textum explicaverit Gosfridus seu Godefridus, Abbas Vindocinensis, qui jam undecimo seculo clarebat. 2. Quia hoc pacto posterior is Bedæ textus, cum eo quem inter probationes attulimus, mire conciliatur. 3. Quia Bedam præter recensita quatuor hæresis, judaismi, &c. crimina, alia seu publica, seu occulta, Ecclesie clavibus subjecisse, constat ex insigni Catholice cujusdam militis exemplo, quem, quia etiam in extremis confessionem neglexerat, ad inferos cruciatus raptum fuisse scribit idem venerabilis Auctor, Lib. 5. Histor. Cap. 14.

87 Alcius vir summi nominis, & olim Caroli Magni Magister, gravissimis verbis aliquem impetit, qui in Gothorum Provincia necessitatem confessionis elevare moliebatur. Sic ille Epist. 7. alias 27. Spiritus Apostolicum præceptum dicens: Confitemini alterutrum peccata vestra: homo homini, egrotus medico, reus judici ... ab homine possumus abscondere quæ dei confessionem dare debemus? Cur etiam & in secundo Penitentia Baptisma peractis ... Sacerdotali similiter auxilio non debemus absolvere peccatis? Hæc cogitate, sequimini vestigia Patrum, & nolite in Catholica fidei religionem maculas inducere sceleris. Atqui (& hæc optima est cum hereticis disputandi methodus) nihil est in hoc textu, quod in Ecclesia Catholica & sacro suggestu recitatum, cuiuspiam sit offensionis. Idem vero textus, si a Genesivi Prædicante recitaretur in Templo, gravissimam in eum temeritatem, & quod probri apex fuerit, tetrum Papæ nomen acceret. Ergo sequimur Patrum vestigia, a quibus novæ inducendæ sceleris, averso pede recesserunt Pseudoreformati.

E saculo nono.

88 Ceteris præbit Carolus Magnus qui in Capitulari an. 801. nu. 21. præcipit, ut cuncti sacerdotes omnibus illi contentibus eorum crimina, dignam Penitentiam cum summa vigilantia imponant. Unde perspicue sequitur confessionis accurate præxim tunc temporis admodum viguisse.

89 Synodus Turonensis III. anno 1123. Canon. 22. Episcopis ac Presbyteris diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus sua sui delicta confessionibus tempore abstinendi ascribant, ut juxta modum peccati Penitentibus abfinita indicatur: quoniam casus ab aliquibus Sacerdotibus & indiscretis hæc judicia profertur. Ideo necessarium videbatur nobis, cum omnes Episcopi ad sacrum Palatinum congregati fuissent, ab eis edoceri, cujus antiquarum Lib

ber Penitentialis sit potissimum sequendum. Ergo tunc passim Presbyteri confessiones excipiebant. Ergo in his confessionibus & peccatum & peccati modus a Penitente explicabatur. Ergo multi tunc, ique antiquarum, circumferbantur Libri Penitentiales, in eum finem editi, ut a Penitentibus delictorum omnium etiam in animo latitantium confessio eliciteretur. Quamquam, quia ex hiis Libris nonnulli laxiores erant disciplina, non omnibus ex æquo credendum foret: unde expendi voluit Patres qui potissimum sit sequendum.

90 Synodus Chabillonensis II. ejusdem anni Can. 32. Sed & hoc, inquit, emendatione indigere perspeximus, quod quidam dum confitentur peccata sua Sacerdotibus, NON PLENE ID FACIUNT. Quia ergo constat hominem ex duobus esse substantis, anima videlicet & corpore; & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena sit confessio, scilicet ut & ea confiteantur que per corpus gesta sunt, & ea in quibus sola COGITATIONE DELINQUUNT. Instruendum est itaque peccatorum sacrum Confessor, ut de octo principalibus vitis, sine quibus in hac vita difficile vivitur, faciat confessionem, quia aut COGITATIONE, aut, quod gravius est, opere, eorum instinctu, peccavit. Odium etiam, invidia, superbia, vel cetera hujusmodi animi peccata tanquam periculosos laedant, quanto subtilius serpsunt. Eo in textu sermo est de confessione plena, que corporis & animi, cogitationis & facti peccata complectatur. Atqui quantumvis reclamet Dallæus, confessio hæc erat in præcepto. Si enim libera fuisset, ut est confessio venialis, ut quid tanti conqueilus de iis qui integre non confitebantur? Ut quid tanta tam in Penitente, tam in Confessario necessitas omnia peccatorum genera cognoscendi? Ut quid tam impense hortandi, secundum antiqua Rituala, si qui confessuri sunt, ne quid ex pudore celent, alioqui palam in judicio extremo manifestandum? Nonne ex iis sic colligitur necessitas confitendi? An hæc singularis in textibus renovanda erat, ut vellet Dallæus? An ubicumque apud antiquos & juniores de Baptismo aut Communionis tractatur, utriusque necessitas ad uniuscujusque periodi talem recenseri solet. Apage.

91 At, inquit Dallæus, si tunc temporis admissum fuisset confessiois ut ad salutem necessaria dogma, necessitatem hanc nemo in dubium vocare possidet, citra periculum anathematis. Atqui saltem consequens. Tunc enim licitum erat opinari confessionem Deo factam sufficere, nec plenas requiri que fieret Ecclesie Ministro. Utrumque patet ex Concilio Chabillonensi. Primum quidem ex Can. 33. ubi sic legere est: *Quidam Deo solummodo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero Sacerdotibus confitenda esse præferunt: quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam sit Ecclesiam: ita dumtaxat, ut & Deo qui remissor est peccatorum confiteantur peccata nostra ... Et secundum institutionem Apostoli, confiteamur alterutrum peccata nostra ... Confessio namque qua Deo fit, purgat peccata: ea vero qua Sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgantur peccata. Deus namque salutis & sanitatis auctor & largitor plerumque hanc præbet sui potentia invisibili administratione, plerumque medicam operatione. Ubi traditur nec improbatæ eorum Catholicorum opinio, qui confessionem Deo factam sufficere exillimabant.*

Quod autem fuisset dimidiata Sacerdoti confessionem fieri, patet ex precedenti Canone, ubi octo tantum recensentur vitia, de quibus Poenitentes oportet interrogari.

Resp. 1. non aliud dubio procul sensisse Patres Concilii Cabillonensis, quam quod sentirent eisdem vii Catholici Doctores. Atqui Alcuinus veluti *señs* novis auctores habebat eos, qui confessionem hominibus faciendam negarent. Idem porro apud Alcuinum sibi vult nomen *scñs* quod *heresi*, ut patet tum ex ejus contentu, tum ex iis que contra Ellipandum scripsit. Ergo non aliud sensisse zelumandi sunt Patres hujus Concilii, qui aliqui Can. 33. subvertissent id quod mox Can. 32. firma manu edificaverant.

Quis ergo obsecuti hujus Canonis sensus? Duplex: alter, quod peccata non tantum Deo confitenda sine, ut *quidam dicunt*; sed & Sacerdotibus, prout utrumque non sine magno fructu fit in Ecclesia; adeo ut sicut facta Sacerdoti confessio non sufficit, nisi simul fiat Deo per veram contritionem; sic nec facta Deo solo sufficiat, nisi adjunctam habeat demissam veli apud Presbyterum accusationem. Alter, quod stabilita Can. 31. necessitate confessionis; attingat Synodus Can. 32. questionem que tunc temporis movebatur; quaque deinceps multo zelu Theologos inter agitata fuit, an sola contritio, non tamen sine ordine ad claves, deleantur peccata; seu an Deus salutem ac sanitatem anime, invisibili operatione ante Sacramentum præstet; an in Sacramento dumtaxat medicamento operatione. Porro alteruter sensus admitti debet, ne aliqui Can. 32. & trigesimo secundo, & constanti hujus temporis fidei adverteretur.

Unum est quod contra priorem sensum objici posse, nempe moderata hæc verba, *quidam dicunt*, &c. opinionem licitam potius exprimit quam errorem: erunt enim anathemate plectendus fuisset, non simpliciter referendus.

Sed 2. non poenitentium error censura, nisi præcesserit errantium contumacia. Veri autem simillimum est, eos qui sic sentirent, non fuisse contumaces. 2. Fieri potuit ut Patres Concilii caute admodum & prudenter cum hujus opinionis auctoribus agere deberent, ne, ut sæpe fit, durior ac præcipiti censura darent errori vires. Quapropter fatius judicatur, opinionem hujus totius Ecclesie praxim opponere: persuasi scilicet futurum ut viri minime hebetes intelligerent, abjiciendam opinionem, que Ecclesie praxi adverteretur. Et vero non deerant tempore S. Caroli Bor. Sacerdotes, qui quoniam aliorum confessiones exiperent, liberos se crederent a lege confessionis: neque in eos tamen ulla animadversum esse censuram, quia leniori modo ad Ecclesie fidem ac praxim revocari potuero.

Ut ut est, constat Synodum hoc ipso Can. 32. necessitatem confessionis altivere, cum sententiam eorum qui Deo confiteri debere dicunt peccata, ita *deumtaxat* approbat abe toletet, ut *et Deo confitentur*, *et secundum institutionem Apostoli, confiteamur alterutrum peccata nostra*.

Theodulphus Aurelianensis Episcopus, hymni *Gloria leus & honor*, parentis, & circa an. 821. facti sanctus, eandem in Capitalari suo doctrinam consignavit. Postquam enim Cap. 30. differret de confessione Deo singulari alicuius facienda, de sacramentali confessione sic loquitur Cap. 32. *Confessiones hanc sunt de omnibus peccatis quas sive in opere, sive in cogitatione*

TIONE PERPETRANTUR. Et Cap. 36. confitendi tempus designat: *Hebdomada una*, inquit, *ante initium Quadragesime confessiones Sacerdotibus dande sunt, Poenitentia accipienda, & sic per Poenitentiam se renovent, que est secundus Baptismus. Sicut enim Baptismus peccata, na Poenitentia purgat: & quia post Baptismum peccator denuo non potest baptizari, hoc medicamentum a Domino Poenitentia datum est, ut per eam vice Baptismi peccata post Baptismum diluantur. Ubi eadem est Poenitentia vis & necessitas quoad peccata post Baptismum, que Baptismi quoad peccata ante ipsum perpetrata.*

At dices cum Dallsu, subdit ibidem Theodulphum simplicem viam, qua dimittantur peccata, Baptisma, videlicet, Martyrium, Penitentiam, caritatem, elemosynas, injuriam veniam. Sed qui docet peccata tot mediis deleri posse, confessionem absolute necessariam non credit. Ergo.

Subsumo contra Dallsu: Sed qui docet peccata tot mediis deleri posse, Baptismum pro absolute necessario non habet. Ergo nec Baptismi necessitatem admisit Theodulphus. Id quidem forte concedet Calviusista Dallsu; at reclamabit Christianus Orbis. Quemadmodum ergo quisquis de Baptismo Catholice sentit, ad argumentum illud reponet, multa quidem a Theodulpho admitti veniæ obtinenda sunt, sed quorum alia per se sufficiant, alia minime; (neque enim elemosyna, immo Martyrium ipsum sufficit sine caritate) adeoque ab erudito Presule non excludi Baptismum, sed tantum assignari dispositiones, que ad effectum ejus vel minus requirantur: sic & ad miseram Dallsi cavillationem respondemus, a Theodulpho non excludi Poenitentiam, sed tantum assignari media, sine quibus vel inanis est, vel minus efficax Poenitentia.

Jenas Theodulphi successor, qui an. 841. diem clausit, idem sensit cum decessore suo, seu potius cum Ecclesia tota. Siquidem Lib. 1. de Instruē. Laicali Cap. 9. docet, quod quia Baptismus iterari non potest, necessaria Poenitentia sit secundus Baptismus. Cap. 15. *Quod præter confessionem, que Sacerdotibus absque cunctatione fieri debet, alia sit in super confesio necessario apud Deum instituenda. Demum Cap. 16. ex peccatis alia esse majora, que Sacerdotibus confitenda sunt; alia levia, venialia ac quotidiana, que ceteris: quod & probat ex Beda in Epist. Jacobi. Hæc admittat Dallsu cum suis, hæc exequatur, & a Gregalius suis executioni mandari curet: nec dubium quin ex eo saltem capite pax brevi nos inter & ipsum sit restituenta.*

Fatetur is equidem, tum temporis occulta peccata subsessisse confessioni: at in eo mutatam veterem disciplinam conqueritur, atque inducendam novitatem, que principium fuerit mysterii iniquitatis ab Innocentio III. demum consummati.

Sed hæc quam frivola sint facile percipiet, qui animadverterit, 1. frequentatam fuisse a prioribus seculis occultorum etiam criminum confessionem, uti probavimus. 2. Auctores Seculi XI. in Antiquos refundere id quod de confessione sancunt: unde & eorum Poenitentialibus Libris utuntur, in id unum intenti ut accuratius aliis præferant. 3. Nullam in re trita, usuali, quotidiana, Sacerdotes, Episcopos, summos Pontifices, viros & feminas Principes pariter speçtante, potuisse fieri mutationem, quin undecumque erumperet ea vox: *Ab initio non fuit sic*, sed de eo infra.

At, urget Dallsu, confessio non seculo frequentata insigniter & 99 *Tourney Theol. Moral. Tom. VI. Z 3 mul.*

multifariam ab ea discrepabat, quæ nunc apud Latinos viget. 1. Inim nono sæculo superflua erat publicæ Poenitentia disciplina, quæ nunc obsolevit. 2. Necdum tunc ubique in usum erat secreta confessio, cum, testibus Alcuino & Haimone Albertadensibus, essent quæ peccata soli Deo confingenda esse contenderent. 3. Quia tunc confessio spontanea erat, uti tradit Rabanus Lib. 2. de Institutione Cleric. Cap. 30. nunc autem coacta est & per legem præcepta. 4. Quia nunc plura accusantur peccata, quam tunc temporis, ubi octo duntaxat capitalium peccatorum confessio præcepta erat. 5. Quia tunc confessio ad absolutionem ordinatur: tunc vero ad solam Poenitentia instructionem, quæ eidem certum vitæ sanctioris genus præscribebatur. 6. Quia nunc soli Sacerdotes habentur ut confessionis Ministri: tunc vero Diaconis absente Presbytero confiteri licebat. Hæc perspicax ille & acutus antiquitatis indagator: vir ille eximius, quem futura sæcula ut potissimum, qui sæculo 17. floruerit, Ecclesiæ Doctorem venerabuntur: si saltem habeatur fides Pseudoreformatis: e quibus eum adi qui in confutanda Catholica fidei expositione inaniter defudavit. At debuit saltem a suis laudari, qui tantum meruit a Catholicis vapulare. Jam ut contradictoria dissolvantur, quod levi admodum negotio fiet.

100 Resp. ad 1. Poenitentia publicæ usum vel abrogationem nihil facere contra substantiam confessionis. Ceterum præcipi a Tridentino Sess. 24. Cap. 8. de reformat. ut qui publicæ & in multorum conspectu crimen commiserint, his condigna pro modo culpæ Poenitentia publicæ injungatur: quod hodieque fit in certis Ecclesiis. Si autem præxim hanc nimium negligi contingat, non hinc mutatio in fidem, sed ad summum exolefcens & mollior disciplina inferri potest.

101 Ad 2. Fuere quidem nono sæculo qui confessionis necessitatem negarent, ut inere singulis quæsi aliquid fieri dogma imperierint: sed ut istos, sic & illos impugnavit Ecclesiæ. Nimirum ex dictis liquet eos qui soli Deo confitendum velent, ab Alcuino pro scismaticis, id est, pro hæreticis habitos fuisse.

102 Ad 3. Nihil est spontaneum magis quam caritatis actus: isne igitur sub præceptum non cadit? Idem dic de confessione, quæ si quod in præsentem non perpendimus, Ecclesiastica lege tunc præcepta non erat, divina imperabatur, uti toties probavimus.

103 Ad 4. Antiqui capitalium octo peccatorum confessionem præcipiebant, at sub his cetera, quæ inde ut a stipitebus rami promanant, delicta complectebantur: Unde sub impudicitia titulo sex ad minus venere criminis species indicant, ut ex citatis eorum Poenitentialibus constat. Nos hodie septem tantum capitalia peccata numeramus, quia vanam gloriæ, prout tunc moris erat, non distinguimus a superbia. At ad ea septem facile cetera omnia reducimus.

104 Ad 5. Delirat Dallæus, seu dum antiquos ad instructionem, non ad absolutionem, seu dum nos ad absolutionem, non ad instructionem peccata confessos fuisse, aut confiteri existimat. Utrumque perinde abie a veteris. Constatbantur Veteres, quia data sit Sacerdotibus absolventi potestas: idem facimus. Confitemur, quia Sacerdotes pro amicis, pro parentibus, pro medicis veneremur: idem faciebant antiqui.

De

De sexto verba faciemus ubi de Poenitentia Ministro: & Dallæum hoc hic pro invariato suo more cœcutire ostendemus.

E sæculo decimo.

Regino Prumiensis Abbas in Diocesi Treverensi, vir qui, teste Tri- 106 themio in Lib. de Scriptor. Ecclesi. inter Doctores Germania suo tempore facile obtinuit principatum, & obiit circa an. 908. seu potius an. 910. in Opere quod inscripsit De Ecclesiæ Disciplinæ, &c. multa tradit quæ confessionis usum, tempus & necessitatem probent. Vult enim Lib. 1. nu. 57. ut Episcopus Parricidæ suæ Diocesis visitans, a Presbytero inquirat, si feria quarta ante Quadragesimam plebem sibi commissam ad confessionem invitet, & ei iuxta qualitatem delicti Poenitentiam injungat, non ex corde suo, seu pro nutu, sed sicut in Poenitentiali scriptum est. Ergo tunc ut adhortatio ad confessionem unum erat & præcipuus Parochi, sic & confessio unum erat & præcipuus Fidelium munus.

Nam. 95. eundem interrogari vult, si habeat Poenitentia Romanam, sicut vel a Theodoro Episcopo, aut a venerabili Presbytero Beda editam, ut secum- 107 dum quod ibi scriptum est, interroget confitentem, aut confesso modum Poenitentia imponat. Hæc porro Poenitentialia de eis ritum quæ sola cogitatione admitti essent, Poenitentem interrogari præcipiebant.

Et in Capitulis, Cap. CV. Cum Sacerdos audierit aliquem infirmari in sua plebe, quam citius ad eum pergat, & ingressus omnes subeat extra cubiculum sceleris, & appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, eum blande leniterque alloquatur, ut ... peccata sua confiteatur, ut emendationem promittat, si Dominus vitam concesserit.

108 Cap. CVI. Infirmus, qui necessitate mortis urgente confiteatur peccata sua, sub ea conditione a Sacerdote RECONCILIETUR, ut si ei Dominus remissionem reddiderit, secundum qualitatem delicti omnimodis poenitet. Ergo non ad instructionem tantum, ut fingit Dallæus, sed ad reconciliationem, seu absolutionem, ordinabatur confessio. Ubi nota utrumque hunc articulum de promptum esse ex Concilio Nannetensi II. quod Coislinus ad an. 896. refert, sed nulla quæ indubia sit auctoritate.

Cap. CCLXXXVIII. Presbyteri debent admonere plebem sibi subiectam, ut omnia quæ se fecerit mortifera peccata valere sciaturum, feria quarta ante Quadragesimam ... cum omni humilitate & contritione cordis simpliciter confessum suscipiat remedia Poenitentia secundum modum Canonice auctoritatis præfixum, tradaturque satana in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini. Non solum autem ille qui mortale aliquid admisit; sed etiam omnis homo quicumque recognoscit se immaculatum Christi tunicam, quem in Baptismo accepit, peccati macula polluisse, ad propriam Sacerdotem venire festinet, & cum purificatione mentis omnes transgressiones, omniaque peccata, quibus Dei offensam se incurrisse meminit, humiliter confiteatur; & quicquid ei a Sacerdote fuerit injunctum, ac si ab ipso omnipotentis Dei ore esset prolatum, ita diligenter intendat, ac cautissime observet? Ubi duplex expresse distinguitur confessio, alia in ordine ad Poenitentiam publicam, quæ homo a sacris per tempus Quadragesimæ exulans, utcumque satana tradebatur in interitum carnis: alia quæ quilibet inima-

culatam Baptismi tunicam polluerat, omnes transgressiones secreto confitebatur.

Idem Lib. 2. inter alia vult n. 69. Laicos interrogari, an ad confessionem veniant vel una vice in anno, id est in capite Quadragesimæ, & Poenitentiam pro peccatis suis suscipiant. Ergo que nunc in Ecclesia obtinet lex de tempore confessionis, eadem quoque Regionis ævo obtinebat. Ergo rursus non spontanea ad mentem Dallæ, sed necessaria iudicabatur confessio; cum in eam adeo sollicitè inquirere iubereur Parochi.

Ratherius Veronensis Antistes, qui an. 973. vel seq. decessit, duo habet quæ ad rem præsentem maxime faciunt, 1. enim in Synodica ad Presbyteros Diocesis suæ, idem iisdemque pene verbis prægit tempus confessionis quod Regino: *Feria 17. ante Quadragesimam*, inquit, plebem ad confessionem invitato, & ei iuxta qualitatem delicti Poenitentiam injungite, non ex corde vestro, sed sicut in Poenitentiali scriptum est. 2. Ne quis id meri consilii loco habeat, in itinerario confessionis, sic in Sacerdotes luxuriæ addictos intonat. *Vide quanta hic continentur aduersus. Oblata enim, juxta Neocæsariensis Synodi Decretum, non permittatis consecrare, si te peccasse confiteris: SALUTEM NON CONSEQUERIS juxta apostolum, SI TE PECCASSE NON CONFITEARIS.* itane vero libera est confessio, quam qui omiserit, salutem consequi non potest?

In Canonibus Edgari Angliæ Regis an. 967. editis, plures occurrunt qui ad confessionem spectant. Duos referre sufficiat: Primus sic habet: *Quando aliquis voluerit confessionem facere suorum peccatorum, & iustiter agat, & non erubescat confiteri scelera sua, se accusando . . . QUA MINE CONFESIONE NULLA EST VENIA: confessio enim sanat, confessio iustificat.* Canone autem 5. Poenitens sic confessionem instituitur præcipitur: *Confiteor Deo omnipotenti, & Confessario meo spirituali medico, omnia peccata que unquam perpetravi, sive in factis, sive in cogitatione, &c.* Hic & necessaria est confessio, cum sine ea nulla sit venia; & ad omnia præcis peccata extenditur, cum nec facti, nec cogitationis delicta excipiat.

Plura confessionis & Confessariorum exempla in idem hoc sæculum dabit Sanmarthanus Cap. 24. pag. 302. Hinc nos quamdam depromemus in decurru.

Æ sæculo undecimo.

Burchardus e Monacho Lobienfi VVocoratiensis Episcopus, insignis antiquorum Canonum collector, & qui ann. 1026. vitam cum morte commutavit, Lib. 19. de Penitent. multa e Veteribus deprompsit, quæ ad rem nostram conducunt. Can. 2. laudat Canonem 288. Reginonis supra adductum. Cap. 4. ut excutiat pudorem qui multos a confessione deterrere, adducto Origenis textu demonstrat, crimina nostra, a diabolo in ultima iudicii die in nostrum dedecus propalanda, nisi hunc, dum sumus in vivis, spontanea confessione antevertuamus. Cap. 34. Concilii Cabillonensis Decretum de plena peccatorum sola etiam cogitatione admissionum confessione commemorat. Idem ergo de confessione sentiebat vir pius & eruditus, quod Origenes, quod Regino, quod Cabillonensis Episcopi. His porro fixa erat & rara necessitas confessionis.

S. Pe-

S. Petrus Damiani Cardinalis qui an. 1705. factis concessit, multa dixerit de confessione Serm. 58. qui secundus est de B. Andrea. *Quoniam*, inquit, iam a limine, occasio confessionis se utralit, redendum vane est quod alibi promissum, totumque profectum quod de confessione sentimus: *VIA ENIM EST, SINE QUÀ NEMO VENIT AD PATREM; quam qui perdidit, perdidit Deum.* Et infra post distinctos plures Poenitentia gradus: *Quartus gradus*, inquit, est confessio vitæ: hæc pure facienda est, quæ non est pure peccatorum dicenda & altera retinenda; neque levis confitenda & gravata distindenda . . . ut enim confiteamur ratio movet, DEUS COGIT. Demum, postquam monuit Sacerdotem; ne quid ulquam reveler eorum que sub SIGNACULO CONFESIONIS accepit, ita concludit Sermo: *Ecce quantum potui, de confessionis differu Sacramento. Atqui hic apertis characteribus habetur confessionis necessitas ex lege Dei cogentis profecta; eisdem integritas & sigillum, dignitas sacramentalis: nec deest Minister, his expressis verbis: Cum de vitiorum abyssis disposui emergere, ad illum præcipue sit refugium tuum, cui anima tua commissa est.* Ergo.

S. Anselmus D. Lanfranci Discipulus, cuius in Sede Cantuariensi successit qui hoc & seq. sæculo floruit, cum migraverit ad patriam an. 1109. annos natus 76. Hom. 12. quæ est de decem leprosis, ad illud Christi: *Ecce ostendite vos Sacerdotibus: id est*, inquit, per humilem oris confessionem veraciter manifestate OMNES INTERIORIS LEPRÆ VESTRÆ MACULAS, ut mundari possint.

Lib. 1. Epist. 56. De lapsis sacros Ordines habentibus, & spontanea humilitate secreta quibus debent constitentibus, nequaquam est asserendum, quod eisdem Ordinibus amplius uti nullatenus possint . . . Ille qui confitetur, magis criminis reus esse videtur, si cogit. Nam satis patet quam minus malum sit cuiuslibet peccatori ad Altare cum amore confessum peccata & spe misericordie accedere, quam se cum odio confessum & desperatione ermie indurata corde ad Altaris ministerium ingerere. Hic qui odio confessionem habet, desperat veniam, & indurata cordis periculum incurrit. Atqui non ita res se haberent, si confessio vel exitialis foret, vel omnino libera. Ergo.

Idem in Elucidario: *Sicut in Baptismo originalia, ita in confessione remittuntur peccata actualia.* Ergo par utriusque Sacramenti conditio, par & necessitas. Atque hinc S. Presul maritum sororis suæ Jerosolynam transmigrationum sic admonebat Lib. 3. Epist. 66. *Facite confessionem omnium peccatorum vestrorum nominatim ab infantia vestra, quantum recordari potest.*

B. Ivo, Carnotensis Episcopus, vir integritate morum, animi constantia, eruditione non mediocri commendandus, qui quæ an. 1115. ætatis suæ 80. decessit, de confessione pluribus in locis, prout nunc & semper Ecclesia Catholica, loquitur. Ut enim æ prætereamus, quæ hæc in rem ex professo concessit tota parte 15. Decreti, sic habet Serm. 13. in Capite jejunii, quod potissimum fuisse confitendi tempus liquet ex pluries dictis: *Scindite corda vestra, ut nihil clausum remaneat, quod confitendo cordis non expellat, & oris confessio non aperiat. . . Effundite coram illo corda vestra; id est, omnem immunditiam cordis vestri per confessionem evomite. . . Quæcumque a vobis vel occulta suggestione, vel aliena persuasionem commi-*

contraita sunt, sic in confessione aperiantur, ut etiam de corde peilantur, quia tali confessione cuncta lavantur.

Plura confessionis Confessoriorumque exempla eo saeculo recenset Sancti Marthianus ibid. Cap. 26. sic laudatur & S. Hugo Gratianopolitanus, quod excipiendis confessionibus studiose incumberet; & a Guillelmo Malmesbur. Lib. 3. de gestis Anglorum Cap. 15. Normanni, quod ante praetium tota nocte confessioni peccatorum vacarent.

E saeculo duodecimo.

113 Godefridus, seu Godefridus Abbas Windocinensis, idemque S. R. E. Cardinalis meritissimus, qui diem clausit post a. 1129. confessionis materiam ex professio tractat Lib. 3. Epist. 16. ubi Guillelmum, quem olim Magistrum audierat; quique non omnia, sed quatuor tantum crimina Confessorium aperienda esse opinabatur, sic compellat. Proposuit quod solummodo quatuor peccata confessione indigebant, cetera autem a Domino sine confessione sanabantur, quod te intente asserit in expositione Bedae de Evangelio, ubi deem leprosi sanati a Domino memorantur. Sed hoc ita intelligendum minime censuramus; & Juxta Fidem Christianam sic intelligere nec possumus, nec debemus. Determinanda est enim ista sententia sapienter, ut . . . illa quatuor peccata, non jam soli Sacerdoti, sicut in ceteris agitur; sed univcrse Ecclesiae confitentur: cetera vero vitia, sicut dicit, per se ipsum Dominum sanat . . . videlicet quae sibi privata in confessione revelantur. Sibi dico; quia illi qui in eju loco esse dignoscitur, CERTUM EST, NIHIL HOC CERTIUS, OMNIA PECCATA VEL CRIMINA CONFESIONE INDIGERE ET POENITENTIA. Ubi duo maxime annotanda, 1. Veteres, cum aliquando dixerit confessionem soli Deo fieri, id unum voluisse, quod fieret Minutro qui locum ejus tenet. 2. Quod omnium prorsus seu criminum, seu peccatorum confessio, sit Catholicae Fidei dogma nulli violabile; non autem, ut comminiscitur Dallius, opinio tunc temporis dominans, necdum autem definita.

114 Radulphus Ardens, Guillelmi IV. Aquitaniae Ducis Ecclesiastes seu Concionator, Serm. in Litania majori, quaerit, cui debeat fieri confessio. Subjungit vero: Confessio criminalium debet fieri Sacerdoti, qui solus habet potestatem ligandi & solvendi. Addit licitum esse venialia cui voluerit, etiam interiori confiteri: Unde, inquit, cum istorum confessionem excipimus, non dicimus, Ego dimitto tibi peccata tua, sed dicimus orando, Misereatur tui omnipotens Deus, & ut conjicit Sancti Marthianus, * forma absolutionis tunc, quibusdam saltem in locis, usurpat.

* Prae-
335. Petrus Cluniacensis, vir rarissimum splendore, ingenii praesentia, gravitate morum, unde venerabilis nomen habuit, Ecclesiastica scientia confiteus; quique necdum annos natus 30. in Abbatem Cluniacensem * eligi promeritus est; multa referit miracula, quae si Protestantibus fabulae videbantur, nihilominus confessionis fidem indubie asserunt. Primum spectat juvenem adulterii reum, cuius cum vita gravi ex morbo periclitaretur, invocatus est ad eum a more Ecclesiastico Praebiter, ut ejus confessionem susciperet. At is, cum inmani sacrilegio scelus suum negasset, Viaticum deglu-

112.
111.
116. deglutire non potuit, (etsi alimenta cetera trajiceret facile,) donec plenam confessionem instituisse, Lib. 1. de miraculis, Cap. 3.

Secundum est de Sacerdote, qui Monasticum habitum induerat, & ab agonia praeter omnium spem reversus, paravit se in visu verba habuisse: Sed nullatenus te posse salvari, nisi quod pernicioso celaveras, salubriter studeas confitendo manifestare, ibid. Cap. 4.

Tertium est de quodam, qui a militari professione ad Religiosam conversus, cum in extremis a daemone immaniter angereetur, tunc demum animi pacem nactus est, cum quicquid deliquerat, aperuit in Confessione. Eum ait Petrus Vener. ut studiose praetorium vitam suam persecutaretur, & si quid noxium maxime de gravioribus, in ea recognoverit, confiteretur, hortatus sum . . . Vixit certe Deus nequam hostem. Perfectam infirmo purgationem per plenam confessionis satisfactionem ei largitus est; ibid. Cap. 6.

S. Bernardus, qui, etsi juxta Hofman. in Lexico, nullos habuit praecipuos praeter quercus & fagos, fuit, teste Brasmo in Cap. 1. Ep. ad Rom. 116
vir & Christiane doctus, & sancte facundus, & pie festinus; tulle itidem Gul. Cave, scientia Theologica instructissimus, adeo ut eum Lutherus omnibus Patribus anteponeere non dubitaret: uno verbo vir ille juxta Protestantes, mellea eloquentia, admiranda doctrina, piisque & sani sensus Scriptori, confessionis necessitatem & verbis & exemplis confirmavit. Serm. 1. in Festum omnium Ss. Contra peccati conscientiam, inquit, remedium confessionis est institutum, & omnia in confessione videntur. In Exhortat. ad Milites Templi Cap. 12. Verbum in ore noxium tollit confessionem, ne impediat necessariam confessionem . . . Quod si quispiam confiteri confunditur . . . talis pudor peccatum adducit, &c.

Id vero memorabile est, quod Bernardus prodigiorum ferax, primum sum in confessionis gratiam miraculum ediderit. Cum enim vir nobilis Josbertus de Firmitate, * Ecclesiarum vexator, atque oppressor pauperum, gravi morbo ab omni sensuum usu excidisset; filius ejus . . . & Petrus omnes simul amici affligentur dolore, quod sine confessione & Pnitio vir magnificus obiret; Bernardus indicta Josberti filio restitutionis Ecclesiis ac pauperibus faciendae conditione, obtinuit, quod & sponderat, ut sua muto vox rediret; quo factum est ut multis cum lacrymis peccata confiteretur. Ita refert in vita Bernardi Guillelmus S. Theodoricus Cap. 9. Videat nunc Dallius an confessio vel ad Monachos solos pertinere, vel pro re indifferenti ac mere libera haberetur.

Idem unanimiti consensu docent eisdem saeculi Scriptores, puta Petrus Cellensis, Robertus Pullus, Hugo & Ricardus Victorinus, & qui an. 1164. delatus est Petrus Lombardus, Theologus Scholasticae Principis. Sic ille Lib. 4. Sent. dist. 17. Sicut praecipit est vobis interior Poenitentia; ista & vitis confessio, & exterior satisfactio, si adhi facultas. Unde nec vere Poenitentia est, qui confessionem votum non habet.

Ex illa constanti Traditionis serie colliges, quam inverecunde asserunt sit a Novatoribus, confessionem secretam in Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. an. 1215. primum imperatam fuisse. Immo celebri illo Canone: Omnis utriusque sexus fidelis, non tam praecipit est confessio, quam determinatum generali lege illius faciendae tempus. Unde Trident. Patres Sess. 14. Cap. 5. Neque enim, inquit, per Lateranense Concilium

lium Ecclesia statuit, ut Christi Fideles confiterentur, quod iure divino necessarium & institutum esse intellexerat: sed ut præceptum confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus & singulis, cum ad annos discretioris pervenissent, impleretur.

Et vero non magis Lateranense Concilio, dici potest confessionem instituisse, quia eisdem instituendæ tempus fixit, quam censi possit Eucharistiam instituisse, & ejus suscipiendæ necessitatem, quia eodem Canone decrevit eam ab unoquoque Fideles in Pascha esse recipiendam. Atqui posterius nemo dixerit. Ergo nec prius citra ridiculum dici potest.

Itaque Concilii factio spectat, non ad fidem, quæ ubique recepta erat, neque nova in re tanti momenti, tantæque difficultatis, absque ingenti tumultu potuisset induci; sed ad disciplinam, quæ confessionis tempus, ejusdemque pro eo tempore Ministrum determinat.

Quamquam nec utrumque hoc discipline Caput in Ecclesia novum erat & inauditum. Annam enim confessionem urgent vel indicant Chrysostomus Serm. in majore hebdomada; Socrates Remensis in Statutis; Theodulphus Aurelianensis. Regino, Burchardus, Ratherius, Ordo Parisiensis, quorum alii confessionem ultra annum differri vetant, alii eandem in Capite jejunii fieri præcipiunt. Quin & aliqui, ut Chrodegangus Metensis populum fidelem ter uno quoque anno confiteri jussurunt.

Quod atinet ad ejusdem confessionis Ministrum, hunc proprium esse Sacerdotem decreverunt Socrates idem in Remensi Concilio an. 639. Chrodegangus Hayto, seu Hatto ex Abbate Majoris Angiæ Basileensis Episcopus, qui an. 836. decessit, Regino, Petrus Damiani.

Prob. 2. Conclusio nostra ab exemplis eorum qui peccata sua deposuisse leguntur, sic enim satisfit & curiositati Dallæi, qui confessionis hujus exempla sollicite requirit, & negativum, quod singulis ferme paginis retroquit, argumentum ejus solvetur.

S. Irenæus Lib. 1. Cap. 13. alias 9. scribit viciatias ab hæresarcha Marco feminas, ad Ecclesiam tandem reduces, suum illud corpus & animi scelus confessas fuisse. Hæc autem confessio, seu occulta fuerit, seu ordinata ad publicam Poenitentiam, uti vult Dallæus, nihil ad rem. Modum enim confitendi ad substantiam confessionis non pertinet. Unum scire referit in præsentem, an scilicet qui peccata palam vel secreto confitebantur, eo tenderent, ut dicitur pari Poenitentia criminibus, horum veniam per Ecclesie claves reciperent. Eo autem intuitu & Poenitentis delicta sua confessos fuisse, & his indictam a Sacerdotibus satisfactionem, nemo negaverit, nisi qui Ecclesie adversus Novatianos & Montanistas prælia ignoraverit.

187. S. Gyprianus sup. n. 52. eos ut *si de majores & timore meliores laudat*, qui vel *plam sacrificii aut libelli cogitationem, apud Sacerdotes dolenter & simpliciter confitebantur.*

189. Eusebius Lib. 6. Gist. Cap. 34. scribit, Philippum Cesarem non ante in Ecclesiam cum reliquo populo admissum fuisse ab Episcopo, *quam confessionem scelerum fecisset, & his qui Poenitentia stadium decurrebant, se assimulasset.* Hi porro omnes eo tendebant ut tandem Deo & Ecclesie reconciliarentur.

Socrates Lib. 5. Hist. Cap. 19. & Sozomen. Lib. 7. Cap. 16. famulam illam nobilis matronæ confessionem referunt, quæ tantum in Ecclesia scandalum peperit. De ea nos inferius.

S. Ambrosius sup. num. 60. Poenitentium confessiones secreto excipiebant, teste Paulino.

S. Eleutherius Tornarenfis Antistes, revelante Deo, Secretum Clodovei Regis peccatum cognovit, quod celabat Princeps male verendum, & cupis confitendi eidem auctor fuit. Vide Coitium Annal. Francor. Tom. 1. ad an. 499. p. 210.

S. Ildorus Hispanensis mori vicinus an. 636. palam & generatim confessus est in Aede S. Viuentii, teste Redempto ejus Clerico.

Idem fecit S. Eligius supra n. 76. Idem & S. Tillo Abbas, apud Bollandum die 7. Januarii. Idem demum narrante de S. Richario Aeginus, de S. Platone Theodoros Studites, de Adamano Beda.

Scilicet quia, ut jam advertimus, identidem postulant Calviniani, ut sibi assignentur Confessarii Principum, prout assignari nunc possent, obsecramus ut Samaritanum consulant: hic nempe Confessarii Imperatorum tum Græcorum, tum Occidentalium, Regum & Reginarum Franciæ, Angliæ & Hispaniæ, atque etiam exercituum latè loquage reperient.

Prob. 3. argumento præscriptionis, quod si in illa, certe in præsentem materia relum est ineluctabile. Sic igitur progredior: Ut confessionis prout ad salutem necessariæ fides a Chirillo & Apollolis profutere dicatur, duo sufficiunt, 1. ut fides illa sit Græcæ pariter & Latine Ecclesie fides; 2. ut nulla circa punctum hoc in utramque Ecclesiam irreperit aut irreperere potuerit mutatio. Atqui confessionis necessitas Græcæ pariter & Latine Ecclesie fides censi debet. Aliunde nulla hæc ex parte irreperit, aut irreperere potuit in utramque Ecclesiam mutatio.

Et quidem 1. quod Ecclesia Græca, non secus ac Latina, necessitatem confessionis ut fidei punctum admittat, res est plane indubia, 1. ex ejus Libris Poenitentialibus, qui perinde ac nostri confessionem præcipiunt. 2. Ex Cabasila, qui licet schismaticus, Capite 19. expositionis Liturgiæ, quam circa medium sæculi XIV. tradidit, Sacramentalis confessionis necessitatem docet. 3. Ex Jeremia CP. Patriarcha, qui Augustinam Confessionem ad se mistam a Lutheranis, quia negaret peccata omnia per species in Poenitentia Tribunali enumeranda esse, censura perstrinxit. 4. Ex Concilio CP. quod ann. 1642. convocavit Parthenius PP. CC. ut rescinderet quæ prædecessor ipsius, Cyrillus Lucar. vir nequam & Calvinianus auro corruptus, adversus fidem, *confessionem præsertim ad Poenitentiam ediderat.* 5. Ex Synodo apud Bethleem habita ann. 1672. ubi eadem aluitur Græcorum fides. 6. Ex Auctoribus, qui Orientalem dogmata melius norunt, & nosse debeuerunt, puta Leone Allatio Lib. 3. de perpetua utriusque Ecclesie confessione; Goarico, qui in Euthologio ritum usitatum apud Græcos confessionis exhibet, Nicolao Tom. 3. perpetuitatis fidei ad nos, &c.

2. Nec ulla hic suborta est mutatio. Ea enim vel contigisset in Concilio Lateranensi, ut absurde fingunt Dallæani, vel ante.

Non in Concilio huic enim intererat per se vel per Procuratores suos Patriarchæ Orientales: quidquid autem in Synodo latine dictum erat, illico versum est græcè. Qui porro fieri possit ut Græci, qui in Latinis minima quæque vellicabant, puta modum barbæ ac tonsuræ Clericalis, ex pacto obmutuerint, cum inaudicum in Ecclesia sua confessionis accu-

accurate onus, sibi & aliis omnibus imponi, quin & in magnum nove Legis Sacramentum transformari viderunt?

177.
E. t. de
preff. c.
18.
Sed neque ante Concilium stupenda hæc mutatio utramque Ecclesiam invalit. Nisi enim tot ætate Ecclesie in unam fidem simul erantioris; quod nemini sensato venit in mentem; necessum est ut vel Latini a Græcis, vel a Latinis Græci novum hoc dogma hauserint. Id autem post Photianum schisma nono sæculo exortum non potuit. Cum ex tunc Latini Græcos ut perduelles hæreticos constanter inficiati sint; Græci vero odio tam capitali forentes aduersus Latinos, ut & ab illdem baptizatis denovo tingerent, & Altaria in quibus celebrassent Latini, velur polluta injectis aquis moudarent. Ergo utrobique ante schisma vigebar fides confessionis; que proinde ad Innocentii III. statum differri nequit.

Sed nec lub ipsam Photiani Schismatis tempus suborta est mutatio, Jam enim a quarto seculo scindebantur Orientales Ecclesie in sectas sibi invicem capitaliter intentis, Melethianum præsertim & Jacobitarum, e quibus quod una præter morem induxisset, statim & indignanter reprobatæ altera. Argui tamen sectæ illæ omnes in atroci confessionis necessitate consentiunt. Ergo necessum est ut dogma istud ab auctori fonte, id est a primævo & unanimi omnium Ecclesiarum consensu, non secus ac Eucharistia fidem reperiverint.

3. Denique non modo nulla hic suborta est mutatio, sed nec ulla subortiri potuit. Si enim, ut superiori Tomo ostendimus, nulla circa realem Christi in Eucharistia presentiam oriri potuit mutatio, etis hæc solam mentis adhesionem requirit; quanto minus induci potuit novitas in materia confessionis, que homini sibi relicto pondus videtur intolerandum? Quæ animorum conversione factum est, ut Imperatores, viri ac femine principes, rudes & periti, Mōnachi & Sacerdotes, id jam senes facere voluerint, quod juniores ne audissent quidem esse faciendum. Ubique nunc persulatum est Catholicis necessariam esse confessionem, & hanc nihilominus non pauci refugiunt: Quid igitur, si nosset eam seculo uno minus antiquam esse? Ergo invecia hujus toto Orbe novitas tabula est amissa, ritu & sibilo dignior, quam confutatio.

122 Merito igitur Trid. Synodus Sess. 14. hæc decrevit, Can. 6. Si quis negaverit confessionem sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino; aut dixerit modum secretæ confitendi solum Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit & observat, alium esse ab institutione & mandato Christi, & inventum esse humanum; anathema sit.

Can. 7. Si quis dixerit in Sacramento Poenitentia ad remissionem peccatorum, necessarium non esse jure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia, quarum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & que sunt contra duo ultima Dialogi præcepta, & circumstantias que spectem peccati mortali; sed eam confessionem tantum esse vitalem ad vindicandum & consolandum Poenitentem, & alium observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit eos, qui omnia peccata confiteri solent, nibi relinquere velle divine misericordie ignoscendam; aut docuerit non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.

Can. 8. Si quis dixerit, confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, & traditionem humanam a pite abolendam; aut ad

eam

eam non teneri omnes & singulos utriusque sexus Fideles, iuxta magni Concilii Lateran. Constitutionem, semel in anno; & ob id suscipiendum esse Fideibus, ut non confitentur tempore Quadragesimæ; anathema sit.

Solentur Objectiones.

Obj. 1. Celebre Nestarii Patriarchæ CP. factum, quod his verbis refert *123*
Sozocrates Lib. 5. Hist. Cap. 19. Quo idem tempus Presbyteros Ecclesiarum, qui Poenitentiam præterant, placuit aboleri, idque ob hujusmodi causam. Postquam Novatianus se ab Ecclesia secesserit, eo quod cum illis qui persecutione Deciana lapsi fuerant, communicare voluissent; ex illo tempore Episcopi Poenitentiarum Presbyterum, alio Ecclesiastico adsecerunt, ut qui post Baptismum lapsi essent, coram Presbytero ad eam rem constituto delicta sua confiterentur: & apud alios quidem secta hæc regala etiamnum perseverat. Soti vero Homosusiani, & qui cum illis in fide consentiunt Novatiani, Presbyterum Poenitentia præpositum rejecerunt. Nam Novatiani ne initio quidem supplementum hoc admiserunt; Homosusiani vero qui nunc Ecclesias obtinent, eam hoc institutum dia retinuerunt, tandem Nestarii Episcopi temporibus abrogarunt, ob facinus quoddam quod in Ecclesia commissum fuerat. Mulier quedam nobilis ad Poenitentiarum Presbyterum accedens, delicta post Baptismum a se perpetrata sigillatim confessa erat: Presbyter vero præcepit mulieri ut sejanis & orationibus vacaret; quo scilicet una cum delictorum confessione opus etiam Poenitentia conveniens ostenderet. Progressu temporis mulier, seu, ut vertit Christophorus, mulier in confitendo longius progressa, aliud facinus confessa est, Ecclesia videlicet Diaconum cum ipsa supra consuetudinem habuisse. Id cum dixisset, Diaconus quidem Ecclesia ejectus est; populus vero graviter commoveri cepit. Neque enim solum ob scelus quod patatum fuerat, indignabatur: verum etiam eo quod labe hanc mediocri atque infamia hoc scælo aspersa videbatur Ecclesie. Cum igitur eam ob causam Ecclesiastici homines dilectis appetierunt, Eudamon quidam Ecclesie Presbyter, Alexandria oriundus, Episcopo Nestario suavis, ut Poenitentiarum quidem Presbyterum expungeret; munusque vero pro arbitrio & pro animi sui conscientia, ad Sacramentorum communionem suaveret accedere, neque enim aliter fieri posse ut Ecclesia ab omni probro libera esset. Hæc ego cum ab ipso Eudamone acceperim, Historia hinc inferere non dubitavi. Et initio quidem Eudamonem ista dixi: Confitemini tuum, o Presbyter, utrum Ecclesie profuerit, an non; Deus viderit. Ceterum ansam ex eo singulis datam esse video, ut delicta sua invicem amplius non coarquant, nec obserent præceptum illud Apostoli: Nolite communicare operibus instructivis reprobatorum, sed potius redarguite. Verum de his satis.

Idem sic narrat Sozomenus Lib. 7. Cap. 16. Per idem tempus Nestarius *123*
CP. Episcopus Presbyteram illam qui præposita erat Poenitentibus, primis ex Ecclesia sustulit: cujus exemplum omnes fere Episcopi postea sicut fecerunt. Quam autem ob causam sublatus sit, alii quidem aliter forsitan narrant: ego vero ea dicam que sentio. Cum in nullo peccare divisionis: cuiusdam nature sit & humana præstantioris, Poenitentibus vero, etiam si sapius deliquerint, veniam dare Deus præceperit, cumque in pretenda venia peccatorum necessario confiteri oporteat; gratæ & melius ab initio iure & merito visum est,

est, Sacerdotibus tanquam in theatro, circumstante totius Ecclesie multitudine, crimina sua exagere. Itaque ex Presbyterii aegre, qui vita integritate spectatissimus esset, & taciturnitate & pudentia plereti, hunc officio praeserunt: ad quem accedentes ii qui deliquerant, alius suos confiterentur. Ille vero pro cuiusque delicto, quod aut facere singulos, aut luctu oporteret panna loco indicens, abluerebat contentus; a se ipsis poenas criminum exactores. Perius Novatianus quidem, qui nullam rationem habet Penitentiam, nihil huc re opus fuit. Apud reliquos autem sancti hic nos etiam nunquam perleverat, & in Occidentibus Ecclesiis, ac praecipue in Ecclesia Romana, studio observatur. Illic enim in propatulo est Penitentium locus, in quo stant masti ac veluti lugentes. . . . In Constantinopolitana autem Ecclesia certus Presbyter constitutus erat, qui Poenitentibus praeset, donec mazona quaedam nominis, ob peccata que confessus fuerat, iussa ab hoc Presbytero gererent, ac Deum suppliciter orare, dum huius rei causa in Ecclesia moraretur, a Diacono se suspensam esse prodidit: quo cognito plebs omni vehementer succensuit. . . . Nectarius vero eum qui suspensum admiserat, Diaconatu exiit. Cumque nominis consilium ei dedisset, ut vivuque, prout sibi consuevit esse ac fiduciam sui haberet, ad sacrorum mysteriorum communicationem accedendi liberam faceret potestatem: Presbyterum, qui agenda Penitentia praeposuit erat, aboleri. Atque ex eo tempore id firmum ac stabile permansit; vetustate eique admodum gravitate ac severitate, iam tum, ut opinor, in laxam ac dissolutam erodendi rationem paulatim delapsa. Nam antea, ut equidem existimo, minora erant peccata, tum ob verecundiam eorum qui sua ipsi delicta emittabant; tum ob severitatem Iudicum qui ad id erant constituti.

Ex his sic: Quod ab Ecclesia institutum est Novatianorum occasione, ac deinceps ab eadem sublatum occasione gravis scandali, institutionis est tantum humanae: Divina enim institutio & Novatiana haereticus antiquior est, & ob scandalum aliquid non abrumptur. Atqui peccatorum confessio ab Ecclesia instituta est. &c.

Antequam argumentum illud solvamus, videndum quid ex Nectarii factio inferant Calvinisti, quid de eo sentiant Catholici.

124 Et quidem Calvinus, cui plures e suis aditipolantur, Musculus ortulertim ac Moliuzus, vult sublatam a Nectario confessionem auriculari, quam prohibe, ut pote eiusdem cum Novatianismo xvi, faceret antiquam esse: sed negat divinitus inditutam. Unde fit impos sic Catholicos compellat Lib. 3. Inlir. Cap. 4 §. 7. Hic hic aures quis isti argant. Si lex Dei erat auricularis confessio, qui ausus esset Nectarius tam resistere ac convellere? At Calvinus ante cereros arigendas esse aures contendit Calvinista Dallus: Nihil, ait Lib. 4. Cap. 24. refertur, nisi quod ante fixum sit. Quomodo autem ante Nectarii tempus fixa esse potuerit confessio; quae non nisi octingentis evinde annis sub Innocentio III. adinventata est?

125 Sed neque vel publicam confessionem, juxta Dallum, abolevit Nectarius, quia haec nunquam in usu fuerit; vel Penitentiam publicam, quia vix credi possit, in tanta tamque celebri Ecclesia tam lebatam flagram Ecclesiasticae disciplinae institutam fuisse. Unde Poenitentia hujus primum post Nectarium Constantinopoli & ubique perleverasse probat ex praesentia

ibid. Cap. 31. Quid ergo demum extinxit Nectarius? Haeret hic Novator: & post multa hanc in rem disparata, incertus ubi figat pedem, eo redit cum Baronio & Bellarmino, ut Penitentiarum officium a Nectario sublatum asserat. Dum autem sic accedit ad Catholicos, sententiam suam prodit, ut sagaciter observat Virassius. Jam enim nihil superest, quod non magis in Penitentiam publicam ab eo admittam, quam in confessionem ab eo negatam amittet.

Catholici vero alia alii ea de re opinati sunt. 1. Enim Latinus Lactius, vir, scilicet Liphio, profissimus senex*, & omni literatura instructus, totam hanc historiam, ut fabulam a Socrate & Sozomeno in gratiam Novatianae factionis adinventam, ab aliis vero e bona fide admittam explodit. Sane constat ex S. Gregorio Lib. 6. Epist. 31. Sozomenum in Historia multa esse mentium. Nec desunt hodie plures, qui Libellam Penitentiae Eusebio & Theognidi a Socrate & Sozomeno asserunt, & quidem sine ullo, ut notat Tillemontius, partium studio, constanter rejiciant.

Verum reclamant Bellarminus, Vasquez, & alii plerique, 2. quia Historiam suam conscribere cepit Socrates an. 440. adeoque quo tempore supererant plures qui rem vidisse debebant; quandoquidem anno tantum 397. decessit Nectarius. Quis porro exillinet Socratem, uti factum toti urbi amplissime cognitum narrasse id quod nemo usquam audisset? 2. Quia scribit Socrates id quod a Nectario factum erat Constantinopoli, ab aliis penit omnibus Ecclesiis ejusdem exemplo factum esse. Atqui undecumque in his Ecclesiis adversus infidum Scriptorem reclamatum esse, si haec vel nullum unquam Penitentiarum habuissent, vel licentius retinissent. 3. Quia idem factum referunt Epiphanius; Nicephorus & Cassiodorus, sine ulla reprehensione, proinde ut extra controversiam omnem positum. Annon porro concedit tota historiae fides, si eventus nemini unquam suspectos, quia incommodi sint, in dubium vocare liceat?

At suspicari tamen licet cum Docti. Petavio in notis ad Epiphani. pag. 244. Socratem eo loci recte ac callide Novatianae alperitatis virus infiltrare, cum fingit Penitentiarum Presbyterum excipiens lapsum peccatorum institutum tantummodo fuisse postquam Novatiani se ab Ecclesia separavissent: quasi antea Novatianorum crudelitate sequeretur Ecclesia. Longo aequior Sozomenus, qui Presbyteri hujus originem hinc repetit, quod in petenda venia, seu ad obtinendam peccati remissionem peccatorum necessario consisti oportet.

2. Alii existimant sublatam a Nectario Confessionis etiam secreta legem; atque ab eo graviter ea in re fuisse peccatum. Ita Thomas Netterus, a natali in Anglia solo Waldensis nuncupatus, & Carmelita, Tomo 2. Cap. 141. & Melchior Canus part. 5. de Penitentia ad argumentum 6. quorum prior obiit an. 1439. posterior an. 1560. Verum si ferri potest solutio haec quoad Nectarium, modice vel nullius scientia hominem, non certe quoad Antistites alios, quos Nectarii exemplum secutos fuisse tradit Socrates.

3. Petavio in notis ad Epiphani. haeret. 59. & ante cum Bellarmino Lib. 3. de Penit. Cap. 14. non confessionem, sed Penitentiam publicam

a Nectario sublatam fuisse contendunt; tum quia id suadet Historie contextus: tum quia id Constantinopoli sublatum est, quod Romæ et alibi passim perferavit. Sed neque conjectura hæc veri admodum similis videtur: tum quia, ut solide, contra morem suum, observat Dallius, vix credere sit, in tanta tamque celebri Ecclesia, Poenitentiam publicam sui Canonibus sanctam, inque universali usi postam, & Apostolica auctoritate non obscuri subnixam, simul & semel concidisse; Tum quia cum Nectarii exemplum secuti sint Episcopi complures, non Constantinopoli tantum, sed & in toto passim Oriente intercidisset Poenitentia publicæ usus. Id autem falsum esse liquet vel ex ipso Chrysolommo, immediato Nectarii successore, qui pluribus in locis publicæ Poenitentia meminit, maxime autem Homil. 3. in Epistola ad Ephes. ubi: *Audis, inquit, præconem stantem & dicentem: Quicumque estis in Poenitentia, abite, Legatur ea de re Gallicus scriptor vite S. Chrysolomii Lib. 11. Cap. 17.*

130 4. Alii sublatam tantum confessionem publicam occulorum peccatorum contendunt. Ita Morinus Lib. 2. de Poenit. Cap. 9. num. 5. & seq. His præmissis jam ad objectionem

131 Resp. neg. min. & dico 1. tolli potuisse Poenitentiarum Presbyterum, de quo Socrates & Sozomenus (sicut nunc tolli posset major Poenitentiarum Cathedralium) absque eo quod tolleretur confessio sacramentalis; 2. hanc de facto non fuisse sublatam.

132 Et quidem quod Poenitentiarum ille circa confessionis dispendium tolli poterit, patet 1. quia ab Ecclesie initio institutus non fuerat, sed tantum sub Decianæ persecutionis tempore, & occasione Novatianorum, ne scilicet, ut notat Bellarminus ibidem, heretici illi Catholici reprehendere possent, quod lapsi ad communionem nimis facile admitterent. Ergo eodem sublato res in ea erant statu quo fuerant ante Decii tempora: Tunc autem & antea viguisse confessionem supra probavimus.

2. Quia præter Poenitentiarum hunc erant alii, qui confessiones exciperent: Tum quia is solus in numerosissima civitate, qualis erat Constantinopoli, excipiendis, seu ad instructionem, ut Dallæ placet, seu ad veniam, ut volumus, omnium Fidelium confessionibus par esse non potuisset; Tum quia Serapion, teste apud Eusebium Lib. 6. Cap. 44. Dionysio Alexand. ut a crimine quod sacrificando commiserat, abolveretur, *num ex Presbyteris accessit præcatus est: Tunc quia ex Origene cit. Homil. 2. in Psalm. 37. Circumspiciendum est diligenter cui peccata sua confitentur Poenitens: si autem uni tantum confiteri licuisset, quis consilio & delectui locus? 3. Quia Poenitentiarum hunc, non pro omnibus qui peccaverant, sed pro his tantum, qui in certo genere, publicæ Poenitentia obnoxio, deliquissent, institutum fuisse evincit ipsa Socratis & Sozomeni narratio. Ex ea enim constat, 1. Poenitentiarum hunc institutum fuisse adversus illos qui in Decianæ persecutione sacrificando lapsi erant; quod delictum sollempni & gravi poenitentia multari solebat. 2. Eundem sublatum fuisse occasione sacrilegæ contumptationis, quæ in notitiam populi venit, seu ex confessione criminis palam & imprudenter facta, seu ex Poenitentia publica quæ scelus manifestaverit. 3. Denique ejusdem Presbyteri munus fuisse ut Poenitentibus præset.*

Atqui

Atqui Poenitentium nomine apud veteres sic designantur, qui Poenitentia publicæ institutum decirebant. *Eam Poenitentem dicimus, ait Concilium Toletanum 1. qui post Baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis publicam Poenitentiam gerens, sub ceteris, divinis fuerit reconciliatus altari. Et vero Poenitentiarum ille id in Ecclesia C. P. fieri curabat, quod statim observatur Roma, ubi in Propædulo erat Poenitentiarum publicorum locus &c. Unde liquet officium ejus specasse illos qui crimina quedam Poenitentia sollempni generi operam navat, absque eo quod tolleret qui certo peccantium generi operam navat, absque eo quod abiciatur ceterorum cura. Ergo, erigat vel demittat aures Calvinus, hæc 1. contra ipsum, Poenitentiarum a Nectario tolli potuisse, absque eo quod tolleretur confessio secreta.*

Neque minus constat, ipsa sublatam non fuisse a Nectario confessionem. 1. Enim hanc ad salutem omnino necessariam esse statuerunt Patres antiqui; idemque fecit Chrysolomus Nectarii successor, ut ex dictis constat, & ex dicendis firmabitur: Peccet & Joannes Jeymart, qui utriusque Sedem ann. 188. occupavit. Fecit demum Trullana Synodus supra n. 78. 2. Non graviora tantum, ac Poenitentia publicæ subiecta; sed & vulgaria etiam confessioni subiacuisse ex Sozomeno aperte conficitur. Is enim scribit 1. in eo Poenitentiarum requisitum in primis fuisse, ut pudens sit & TACITURNITATE polleret. Ad quid autem taciturnitas isthæc, si vel publica fuisset confessio, vel tantum de criminibus publicis? 2. Mulierem illam sua Poenitentiarum delicta post Baptismum perpetrata STELLATA detexisse. Eane vero nihil cogitatione deliquerat? nihil admiserat quod sollempni Poenitentia studio non indigeret? 3. Ideo id factum, quia ad obtinendam veniam, peccatum NECESSARIO confiteri oportet. Idne porro fuisse Nectarius, quod fieri necessario debet. Ergo hæc 2. contra Dallium confessionem sublatam non fuisse.

134 Int. 1. Abolitio Poenitentia gravem intulit Ecclesiasticæ disciplinæ plagam, ut apud Eudemonem ipsam consequitiss et Socrates. Atqui non ita se res habuissent, si superiusset aliquis confessionis usus. Ad enim hodie conclamata esset Fidelium salus, si in una vel multiplici Ecclesia tolleretur Major Poenitentiarum? Nequaquam sane; quia eodem amoto non decerent alii. Ergo.

135 Confirm. quia si superstes mansisset usus confessionis, Eudemon Socratis querelam facile elussisset, regerendo id quod a Poenitentiarum fiebat, pari successu præstandum ab aliis Presbyteris, qui Fidelium confessiones exciperent erant. Atqui nihil tale opposuit Eudemon. Ergo.

136 Resp. neg. min. Id enim vi officii sui faciebat Major Poenitentiarum, quod a nullo alio æque præstari poterat. 1. Enim morum sanctitatis centoria quadam & publica auctoritate invigilabat: cumque in id unum effectus tentos, rugiter & serio invigilabat. 2. Non ea tantum, quæ sibi ultero a Poenitentibus desiderantur peccata, excipiebat; sed auditis, ut percipiente tradit Socrates, telum delationibus, urgebat reos, ut suo se Tribunali offerrent, eisdem congrua Poenitentia addicendos; quod indicare videtur Origenes, cum Lib. 5. adversus Celsum ait, *apud Christianos quosdam constitui ad inquirendum in vitam & mores eorum qui ad Sacra accedunt; ut si qui turpia præstiterint facinoræ, a publicis conventibus arceantur.* 3. Post accepta secreta

A a 2

to

to Poenitentium flagitia, quaedam designabat ab iis, prout Ecclesia intererat, in sollempni fidelium conventu expianda. 4. Publicis huiusmodi Poenitentibus praeter, & scrutabatur diligenter, an & quatenus imposito sibi penso satisfacerent. Atqui extincto Poenitentiarum officio, nullus fuit qui tanta haec bona promovere posset. Non alii Presbyteri, quia nullam ad illi muneri habebant jurisdictionem: Non Episcopi, qui aliis dissentis negotiis huic tanto vacare non poterant. Ergo superstitere etiam privata confessione disciplinam Ecclesiasticam graviter laeserunt. Necdarius. Extunc enim Poenitentia non alii ferme subiacerunt, quam qui vel eam expetere sponte, vel scandalosum aliquid perpetrassent. Non amplius delicta sua tantum coarguerunt fideles. Labente in dies Poenitentia publica, quae quoddam erat excommunicationis genus, communicatum est operibus tenebrarum. Demum decrevit insigniter publica confessionis consuetudo.

Ex his patet, magnum occurrere discrimen inter Poenitentiarum, quales erant Nedarum tempore, & nunc sunt. Unde non ita noceret eorumdem hodie suppressio, quam tum noceret. Noceres tamen plurimum, quoti tempore vel uno maioris Poenitentiarum nomine dererentur a peccato!

137 Ad confirm. patet ex dictis solutio: constat enim a nullo alio praestari potuisse id, quod a Poenitentiarum praestabatur. Ceterum, & id observari velim, non obijciebat Socrates, abolito iam Poenitentiarum neminem fore, qui peccata sua confiteretur, sed neminem fore qui alterius peccata coargueret.

138 Inl. 2. Sublato Poenitentiarum illius officio, sublatum est illud omne quod praestabat Poenitentiarum. Atqui Poenitentiarum non publica tantum, sed & occulta peccata excipiebat. Ergo sublato ejusdem officio sublata, est etiam occultis cuiusque peccati confessio.

139 R. neg. maj. nam sublata fuit quidem obligatio confitendi illi Poenitentiarum, adeoque publicam illam quam vel invitis imponebat Poenitentiarum subeundi: ac non magis sublata est obligatio alii cuiquam confitendi, quam nunc tolleretur obligatio absolute & simpliciter confitendi, si tolleretur major Poenitentiarum. Et vero, tamen si Poenitentiarum ille peccatorum etiam occultorum confessionem exciperet, quia erat illi necessum ad integritatem confessionis, non tamen solus excipiendis fidelium confessionibus vacabat: cum ad id ne centum quidem in Urbe CP. satis fuissent. Hinc eo sublato permansit usum confessionis testantur Poenitentiarum. Libri Orientalium, praecipue Joannis Jejunatoris, Joannis Monachi, Nicephori Cartholici, Simeonis Archiepiscopi Theodosianensis, Gabrielis Philadelphiae Metropolitanum, ut videris apud Arcandim, Goarium, &c.

140 Inl. 2. Si sublato Poenitentiarum permansisset obligatio confessionis, non magis quam antea liberum fuisset ad Sacramenta pro nutu & arbitrio accedere. Atqui factum consequens: Cum ex Socrate Nedarum unicuique permiserit pro arbitrio & pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem accedere.

141 R. neg. maj. & dico 1. abrogato semel Poenitentiarum multo liberorem quam antea fuisse communionis usum, 2. Non ita tamen liberum fuisse ut nulla superesset obligatio confessionis: proinde quod ait Socrates, unicuique fuisse permittum ad Sacramenta accedere pro arbitrio, non intelligendum esse absolute, sed comparate ad tempus praecedens.

Et

Et quidem 1. quod post abrogationem Poenitentiarum multo liberior fuerit accessus ad Sacramenta, res est meridiana luce clarior. Cum enim sit anxie & sollicite inquireret in mores fidelium, delationes acciperet, de diffidiis, de computationibus, de ceteris quae scandalosa & offensiva fuissent, admoneretur; nemo erat publice flagitiosus (quoti autem id genus occurrunt in Urbibus populosis) qui nisi per eum ad Sacramenta accedere posset. Quin neque satis erat eundem adesse; nisi praedicta ab eo Poenitentia impleveretur ad unguem. Haec autem omnia simul cum ipso peccato coarceperunt; adeo ut praeter certi ordinis facinorosos vix quicumque a sacra Mensa palam excluderetur. At constar nihilominus, 2. tempore remansisse confessionis obligationem, quae tamen ab hypocritis eludi facilis poterat, ut nunc potest, vere tamen ligabat conscientiam. Unde summa illa ad communionem accedendi libertas, de qua conquirerit Socrates, non absolute, sed comparate ad praecedens tempus intelligenda est. Si enim ex tunc omnimoda unicuique fuisset libertas ad sacra pro arbitrio accedendi, nulla a fortiori remansisset Poenitentia publica? cum haec, & saepe ad longum tempus, arceat a sacra Communione. Atqui tamen negat Dallaeus sublatam una cum Poenitentiarum fuisse publicam Poenitentiam. Cur porro? quia ejus deinceps superstit monumenta. Atqui superstit & confessionis, ut saepius probatum est. Ergo.

Inl. 4. Socrates de dato ab Eudamone Poenitentiarum abrogandi confessio inquit, quia, inquit, antea minus erant peccata, tum ob verecundiam eorum, qui sua ipsi delicta annuntiabant; tum ob severitatem iudicum qui ad id eas confitenti. Atqui si superstit mansisset confessio privatae utriusque, incommoda haec locum non habuissent. Mansisset enim, ut & nunc est, verecundia confitendi, & iudicum severitas.

Resp. neg. min. 1. enim plura sublato Poenitentiarum debuerunt esse peccata, quia nemo iam timebat ne coram eo citaretur, ne peccati convinceretur a fratribus suis, ne publice Poenitentiae stadium ad amissum persolvere teneretur, aut, si renueret, percuteretur anathemate: Haec enim jam non nisi insigniter & notorie facinorosis imminuebant. 2. Major erat verecundia confitendi cui velles, cui aliquando notus es, quique ad publicam confessionem posset te adigere, saltem juxta plures; de quo infra. 3. Major erat severitas hominum mille inter alios lecti ut severior esset, quam aliorum committere, ut probat cuiusque temporis experientia. Ergo fieri nequit ut Poenitentiarum abrogatio sanctam Ecclesiae severitatem graviter non imminuerit.

Ceterum non abs te fuerit animadvertisse facile potuisse decipi Socratem in his in quibus a Sazomano circa Nedarum factum diffidit. Si enim Dallaeus, estis medio in Gallia sine degens, tot aperte fallae scripserit, praeter, Ecclesiasticae jejunii lege, qualis apud nos viget, solam a carnibus abstinentiam praecipit, non autem prohiberi aound autem eam, obligari nos ad jejunium Feria VI. & Sabbato; in Gallia vigere Adventus jejunium, non secus ac Quadragesimae: * quis miratur si Socrates, ceteroqui Novitiae fuliginis suspectus, vero minus & caute de Nedarum factis scripserit?

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Aa 3

Inl.

144 Infr. 5. & quæres quid ergo abrogaverit Nectarius. Juxta nos enim non abrogavit Poenitentiam publicam, quæ ubique deinceps in usu fuit. Non abrogavit confessionem publicam occultorum peccatorum, quam plures nusquam in usu fuisse volunt. Ergo vel nihil profertur, vel confessionem privatam fuffulit.

145 Resp. mirum esse quod hoc interrogemur, quasi ex didis non appareat, abrogatum esse minus Poenitentiarum, id est inquisitoris morum, & judicis austeri, qui peccantes ad tribunal suum fisteret invitos, eorum delicta sedulo scrutaretur, Poenitentiam condignam indiceret, & adimpleri curaret. Certe qui hæc demit, etiam hæc confessionem lege divina præceptam, nec Poenitentiam publicam usu communi observatam demat, magna tamen & gravis fuffulisse merito dicitur.

Sed quis ergo deinceps Poenitentia publice præstitit? Sane ad eum reversa est, qui eidem ante institutionem Poenitentiarum præerat, id est ad Episcopum, qui aliis discentis negotiis, eidem quantum opus erat, invigilare non potuit: & inde nova mali labes.

146 Objic. 2. S. Chrysolomus confessionis private legem pluribus in locis subvertit: præcipue autem Hom. 21. ad populum Antiochi. nunc Carechese 2. ad Illuminandos, ubi sic: *Neque hoc tantum est admirabile, quod Deus nobis peccata dimittat: verum & quod ipsa non revelet, nec manifesta faciat, nec accedentes cogit in medio patratæ edicere, sed statim rationem reddere jubat, & sibi confiteri.* Sed qui tantum jubet hominem sibi soli sua confiteri peccata, eidem non indixit legem homini confitendi. Ergo Deus, &c.

147 Resp. dist. maj. Deus non cogit accedentes ad Baptismum peccata sua revelare, C. non cogit fideles jam baptizatos, qui ad Poenitentiam accedunt. N. Itaque si Chrysolomus eo loci Catechumenos solos alloquitur, nihil ex eo contra baptizatorum confessionem extendi potest. Atqui tamen solos Catechumenos alloquitur eo loci S. Doctor. Minor patet, quia ex ipso Homilia hujus titulo, qui sic habet: *Catechests ad Illuminandos: tum ex Sermonis contextu, ubi hæc: Præ dixi, & nunc dico, & dicere non desinam: Si quis morum vitia non correxit... ne baptizetur.* Porro Catechumenos a confessionis lege immunis esse vel ipsis pueris notum est. Sed nequam hinc inferri possit ceteros Fideles eadem lege non teneri, immo contrarium quoadtenus colligi potest. Quis enim tanta ratio gratulandi Catechumens quod citra confessionem a peccatis abluantur, si pari modo ceteri Fideles veniam obtinissent peccatorum?

148 Infr. 1. Indubie de baptizatis loquitur Chrysolomus Hom. 30. quæ est 5. de incomprehensibili Dei natura, & alibi passim. Atqui iis in locis exerte declarat, satis esse ut iidem Deo peccata sua confiteantur. Sic ille: *Rogo & oro, Fratres carissimi, crebrius Deo immortalis confiteamini, & enumeratis vestris delictis veniam petatis. Non enim te in theatrum confervorum tuorum dico: non hominibus peccata tua detegere cogit, conscientiam tuam expande coram Deo; ostende ipsi vulnera, & ab eo medicamenta postula. Licet enim taceas, cuncta illa optime novit. Dic istud, ut id lucro tibi sit: dic, ut illis hic depositis illuc abeas parus & a delictis vacuus, & ab intoleranda promulgatione illa libereris.*

Hom. 56. quæ erat 8. nunc 6. de Poenitentia, ad id Pauli: *Probet autem se ipsum homo, &c.* sic loquitur: *Non revelavit ultus, non in communi*

theatrum accusationem produxit, non delictorum testes statuit, intus in conscientia, ASTANTE NEMINE PRÆTER EUM QUI CONCTA VIDET.

Hom. 57. nunc 7. de Poenit. *Deo soli dic peccatum tuum... & dimittit tibi.* Hom. 2. in Psalm. 50. nunc inter spurias rejecta: *Peccata tua ipse commemorat ut ea deleas. At pudes te peccata confiteri? Dic ea quotidie in oratione. Num dico ut ea confiteri exponas qui te probis impetat? Dic Deo qui iis medetur.*

Demum Hom. 4. in Lazarum: *Cur te, quæso, pudes & erubescis dicere peccata tua. Num enim homini dicis, ut te probos officiat? Num enim confiteri confiteris ut in publicum proferat? Immo vero ei qui Dominus est, ei qui in carum gerit, ei qui humanus est, ei qui medicus est, ostendis vulnera. Ergo.*

149 Resp. 1. His ego testimoniis, si, quod infortunium aulericors Deus avertit, Calvinista natus essem, ad verum revocarem. Nempe dicorem mecum: *Urget iis in locis ac præcipit Chrysolomus aliquid arduum valide, & 2 quo plures pudore & verecundia deterreantur. Ergo urget & præcipit confessionem, quæ soli Deo fieri dicitur, quia fiat Ministro vices Deigerent. Prob. sequela: quia confessio soli Deo faciendæ qui cuncta videt, doctoris quidem multum parere debet, sed nihil pudoris illius, qui non nisi per crebras exhortationes vinci possit. Pudeat peccatorum delinquent, nihil mirum; sed quod pudeat ipsum delicta sua et confiteri qui omnia melius scit, quam peccator ipse; immo qui ea ut plurimum revelat peccatorum, alioqui eadem vel minime, vel non satis intellecturo: id utique conceptum superat. Neque hic aliud quam Pseudoreformate gentis testimonium requiro. Sane fatebuntur singuli, non id sibi arduum esse ut fecerant sua Deo confiteantur, sed ut ab iis ferio & gemebundè peticant.*

150 Resp. 2. dist. min. Docet Chrysolomus satis esse ut Fideles peccata sua confiteantur Deo soli, satis, inquam, ad delenda peccata, C. satis esse ad implendam Christi legem, Subd. & tunc vox soli excludit confessionem palam & coram omnibus faciendam, C. & excludit Sacrodotem, qui gerat vices Dei. N. Itaque si tantum doceat Chrysolomus, 1. peccata humiliter coram Deo confessione, id est, vera & genuina contritione deleri; 2. eadem peccata soli Deo aperienda esse, hoc sensu, quod palam & coram fratribus nostris aperienda non sine, nihil inde contra nos, qui utrumque fateamur, poterit concludi: & multo minus, si S. Doctor, præter confessionem hanc multa alia ad salutem necessaria esse agnoverit. Atqui hæc omnia constant.

Primum patet ex cit. Hom. 2. in Psalm. 50. ubi sic Chrysolomus: *Peccata tua ipse commemorat ut ea deleas... Dic ea quotidie in oratione... Dic & lacrymas funde. Peccata tua in libro scripta sunt: spongia instat sunt lacrymae tuae. Lacrymas mitte & abluantur... Cum autem in lectum, hoc est, ad tranquillum portum te concessisti, nec ullus est qui tibi molestiam exhibeat, dic cordi tuo & anime tuae: Peregimus hodiernam diem, a anima: quid boni fecimus, aut quid mali admovimus? ac geribne recordare, ut metu affectus bonum angustet, malum autem de medio tollat. Si in lecto sis, atque tibi peccata tua in memoriam venerint, collacrymas, atque hæc ratione in lecto daleat potes, Deum tuum voca atque obsecra; si quoque corpus tuum somno trade, postea quem prius peccata confessus fueris, &c. In his & aliis similibus, quæ ad eundem urgentur a Dileo, id unum vult Chrysolomus, ut Fideles*

illud Pauli mandatum: Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, sic loquitur: Non revelavit ulcus, non in commune theatrum accusationem producit, non delictorum testis habuit: intus in conscientia, ASTANTE NEMINE præter eum qui cuncta videt Deum, insitue iudicium & peccatorum examen atque inquisitionem. Et hom. 28. in 1. Corinchi. hæc in eundem sensum habet; propterea dicit Apostolus, Probet se unusquisque & tunc accedat: Neque iussit alterum probare; sed sibi se ipsum, faciente iudicium ad quod populo non pateat, alius, & probationem que caveat testibus. Ut autem pateat quantopere hæc S. Chryostomi doctrina doctrinæ Tridentinæ adverteatur, sufficit illi hæc Sess. 17. Cap. 7. verba referre: Communicare volenti revocandam est in memoriâ Apostoli præceptum: Probet se ipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.

Ex hac, qua nulla possit esse apertio, oppositione sic disputo. Si quando urgetur necessitas confessionis sacramentalis, tunc certe eum probare se ipsum debet homo, ut ad Eucharistiam accedat. Res patet ex Trid. Atqui ne tunc quidem temporis necessaria est confessio, iuxta Chryostomum. Confessio enim ad eam probationem necessaria non est, qua per ipsam poenitentem, intus & nemine præter Deum astante fieri debet. Atqui ex Chryostomo, &c.

159 Resp. 1. ad summum ex iis Chryostomi textibus sequi S. Doctorem exitimasse confessionem Eucharisticam communioni non esse necessariam præmittendam, non autem ab eo negaram absolute huiusmodi confessionis necessitatem, sicut enim hodieque inter Catholicos disputatur, an mortaliter reus ante debeat confiteri quam Sacramenta ministrare, nec tamen dubitatur an aliquando sit confitendum: sic Chryostomo videri potuisset, hominem vere contritum ad communionem accedere posse, & postmodum confiteri. Sane aliud est inquirere an confessio sic necessaria, aliud quo tempore urgeat ejusdem obligatio. Ergo strictè & pressim loquendo nihil contra substantiam confessionis ex Chryostomo deduci potest.

160 Resp. 2. neg. maj. non enim urget necessitas confessionis, cum homo se probat, sed postquam probavit se, & hac probatione, qua meriti est conscientia examen, intus & coram Deo, se se graviter peccatis detexit. Nimirum probatio de qua eo loci dicitur Chryostomus, ea est qua homo sui iudicium insituit, & peccata sua inquiri atque examinat. Hæc autem probatio & sine confessione sacramentali fit, & ad eam necessario ex natura rei non ordinatur: quia fieri potest ut quis se nullo gravi peccato teneri animadvertat: quia fieri potest ut quis se in graviter reus sequitur alia probatio per sacerdotem faciendâ: verum hæc non excludit S. Chryostomus, quia de ipsa sibi perit. Alioqui enim omnem qui conscientiam vere seculi coram Deo discussit, factis Mensis omnino idoneum iudicatis dicens est. Absit porro ut tanta tanto Doctori injuria irrogetur. Num enim si quis ex illa prævia probatione cognoverit, se adversus fratrem aliquid habere, boni alieni esse detentorem, calumniam, ut poterat, non reparasse, hæc ante Cenam eximet ab obligatione reconciliationis fraternalis, restitutionis &c. Non dicit Dal-

Irus.

leus, ut opinor. Ergo sicut cogitur fateri hæc a Chryostomo subintellecta fuisse, vel ut omnibus nota, vel ut alibi pluries commendata: sic & bonus concedet, ut confessionem paribus de causis a S. Doctore in objecto loco prætermisam esse dicamus.

Confirm. 2. Qui post probationem prædictam, certos peccatos Peenitentia publicè subjiciebat: etsi de Poenitentia hæc non loquatur in allatis textibus; multo minus eosdem secreta confessioni subtrahere debuit: atqui, latente Dalæo, Chryostomus, &c.

Confirm. 2. ei non sufficiebat prima illa probatio, quæ in solo conscientia examine sita est, qui plebem suam urgebat ut in majori hebdomada diligenter & pure spirituali medico, seu Sacerdoti peccata aperiret. Atqui Chryost. hom. 30. in Genes. supra num. 64.

Confirm. 3. quia Patres Chryostomo coevi, quique opera ejus norant, geminam fecerunt probationem, aliam quasi remotam, quæ coram solo Deo fiat; aliam quæ, si opus sit, ad Sacerdotes deferatur. Sic Augustinus Serm. 351. alias ult. inter 30. num. 7. Ascendat homo ad verum se tribunal mentis sue . . . atque ita constituto in corde iudicio astet accusatis cogitatis, testis conscientia, carnesque timor. Inde quidem sanguis animi contentus per lacrymas profusus. Ea probatio prima, primum iudicium, quæ nullum, præter Deum, testem habent. At sequitur probatio alia, proxima magis. Cum in se, pergit num. 9. S. Doct. protulerit severissima medicina, sed tamen medicina sententiam, veniat ad Antistes, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur, & tanquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, a præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis sue modum. . . Ut si peccatum ejus, non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo altiorum est, atque hoc expedire utilitati Ecclesie videtur Antistes, in notitia multorum, vel etiam totius plebis egere Poenitentiam non recusat, &c. En totam preparationem ante Eucharistiam necessariam methodum. Confiteatur primo & agnoscat Poenitens delicta sua coram Deo. Secundo siliit se Sacerdoti, qui iudicet num peccata ejus secreta Poenitentia, num etiam publica diligi debeant. Tertio Poenitentiam hanc non recusat, ne lethali & mortifera plaga per pudorem addat amorem. Hujus porro probationis partem secundam attingere Patres Tridentini, non exclusa prima: partem primam Chryostomus, non exclusa secunda: utramque Augustinus: & sic dum omnia disrumpit Dalæus, omnia conciliantur a nobis.

164 Inll. 4. Chryostomus Serm. 57. de peccatis fratrum non evulgandis, publicorum concionum utilitatem sic commendat. Neque enim in medium adductis peccatoribus, eorum peccata se divulgamus; sed communi omnibus doctrina proposita, conscientia relinquimus auditorum, ut convenientem suo vulnere ex iis qua dicta sunt eliciant medicinam. . . Prodit enim ab oratoris lingua sermo, qui evaporationem virtutis continet, laudem virtutis, reprehensionem luxurie, commendationemque castitatis. . . Precedit igitur aperte sermo, & cuiusque conscientia insidens, latenter suam adhibet medicinam, & prorsum ægritudo publicetur, sepe restituit sanitatem. Atqui hæc sacra concio, utique citra confessionem, sanat vulnera. Ergo.

Resp. Soli Dalæo datum esse, ut in ejusmodi textibus, & aliis quos hinc & inde exultanter corradit, subversam confessionis legem deprædicat, Sane

Sane qui confessionis necessitatem admittimus Catholici, de verbo Dei idem dicimus quod S. Doctor. Unde in forma: Sacra conicio sanat vulnera dispositive, quatenus parit contritionem, cui, ut genuina sit, inesse debet votum præstandi omnia, que divina vel naturali lege imperata sunt. C. sanat vulnera per se & absque ulterioris oneris proposito, N. Quidquid hic & alibi pluries objicit Dallæus vel ex sola, quam admittit, publice Penitentia necessitate convellitur. Si enim hæc præter factas coniciones necessaria fuerit, quidni & confessio sacramentalis?

166 Objic. 3. Sanctus Gregorius Nyssenus Epist. Canon. ad Letorium scribit peccata avaritiæ, que ab Apollolo omnium malorum radix vocatur, inconspicienda & absque cura prætermittenda esse a Patribus, seu, ut interpretatur Balsamo, relicta esse impunita & incastigata. Atqui, ait Dallæus Lib. 4. Cap. 23. locus is palmarius totum confessionis Innocentianæ mysterium subvertit. An enim sine cura prætermittum esset crimen, quod necessarium fuisse confitendum, ut abolitio ejus, debitæque Penitentia acciperetur a Ministro Christi?

167 Resp. diff. maj. scribit avaritiæ peccata sine cura, seu impunita relicta esse a Patribus, quia nullæ adversus ea canonice penæ decreta erant, C. quia libera essent ab onere confessionis, N. Porro Gregorius in ea Epistola de peccatis publicis & canonicis loqui, velexcurrenti ejus lectione constat. Neque alio intelligi possunt sensu verba Gregorii, 1. quia præter Dallæum nemo crederet, avaritiæ, que est idolorum servitus, sine omni proritus cura, quasi vel nulla indulgeret, vel omnino insana-bilis judicaretur, relicta fuisse; quo tamen ducit Gregorii textus, si crude & ad apicem intelligatur. 2. Quia ibid. S. Doctor de avaro alienæ rei detentore, hæc statuit Can. 6. Qui etiam aliquid usurpat, si per confessionem peccatum Sacerdoti aperuerit, vitii studio in contrarium mutato, gratitudinem curabit. 3. Quia idem S. Antistes, In Ecclesiæ ritibus, inquit, est flagitium, deprecatio, Baptisma, peccatorum confessio. Si confessio peccatorum; ergo ipsius etiam avaritiæ confessio.

168 Objic. 4. Patres plerique docent peccata sola contritione deleri. Ita SS. Hilarius in Psalm. 51. Basiliius in Psalm. 57. Ambrosius Lib. 10. in Luc. Augustinus in Psalm. 31. alii vero emendationem aut confessionem ita commendant, ut sufficiat alterutra. Sic Julianus Pomerius Lib. 2. de vita contemplat. ubi hæc: Porro illi quorum peccata humanam noxiam latent, nec ab ipsis confessa, nec ab aliis publicata, si ea confiteri aut emendare noluerint, Deum quem habent testem, habituri sunt & iudicem. Alii quodcumque exterius venie medium excludendo, confessionem necessario excludunt. Sic Origenes hom. 2. in Levit. quosdam sic loquentes inducit, nec redarguit: Melius agebatur cum antiquis, quam nobiscum; ubi oblati-diverso ritu sacrificii, peccantibus venia præstabitur. Apud nos uno tantum modo venia est peccatorum, que per lavacri gratiam in initiis datur. Nulla post hæc peccati misericordia, nec venia ulla conceditur. Ergo.

169 Resp. ad 1. juxta nos etiam deleri peccata per solam, modo veram, contritionem, sed non sine voto præstandi cetera necessaria. Id autem, quod prædictis in locis non expresserint Patres, duplex fuit ratio, 1. quia importunus sit, qui dum boni aliquid extollit, ea omnia recensat, que eidem adjungi debent. Unde iidem Patres restitutionem, elemosynam,

nam, aliæque id genus, aliquando sibi erunt, etiam cum contritione necessaria. 2. Quia in objectis textibus loquuntur Patres de Davidis & S. Petri contritione: quo autem pacto eidem attentissimè confessionem, que, cum deliquit uterque, necesse erat insilluta.

Ad 2. sensus Pomerii est, peccata, que vel reticentur in confessione, vel declarata non emendantur, punitionem icipi. Unde in ejus textu particula aut conjunctim & copulative accipitur, quod apud Scriptores tantum factos quam profanos non raro evenit, ut alibi probavimus. Et vero si disjunctim fumeretur eo loci, dicendum esset confessionem sine emendatione sufficere ad veniam, non secus ac emendationem sine confessione. Id autem nullus dubito quin Dallæo improbetur. Et vero exertim tradidit ibid. Pomerius, nobis quotlibet peccata sua, tamquam medicis vulnera quibus urgentur, aperire.

Ad 3. errant ii quos loquentes inducit Adamantius, e desperato & 175 desperanti Montanitarum grege. Longe autem est a vero, quod in objectione supponitur, eos ab Origene non redargui. Cum ibid. varios inter venie obtinenda modos hunc assignet: Est autem septima, licet dura & laboriosa per Penitentiam remissio peccatorum ... cum non erubescit peccator Sacerdoti Domini indicare peccatum suum.

Objic. 5. id Augustini Lib. 10. Confess. Cap. 3. Quid mihi ergo est cum 172 bonis ut audiant confessiones meas, quasi sanantur sint languores meos? Ergo ex sancto Doctore inutilis est confessio, nedom sit necessaria.

Resp. neg. confes. Neque enim hic loquitur Augustinus de sacramentali confessione; sed de publica quam scriptis vulgaverat ipse peccatorum confessione; non ut ab hominibus sanitate acciperet; quia, ut continenter subiit, curiosum est id hominum genus ad cognoscendam vitam alienam, desideriosum ad corrigendam suam; sed ut a Deo, qui humiles exaudit, medellam consequeretur.

Objic. 6. Gratianus qui circa an. 1151. Decretum edidit, de confessione disputat, quasi nihil hæcenus super eo capite in Ecclesia fixum esset & definitum, scilicet enim causa 37. dist. 1. de Penit. fuisse questionem hanc examinat, Utrum sola cordis contritio & secreta satisfactio absque oris confessione quisque possit Deo satisfacere. Sunt enim, inquit, qui dicunt quomlibet criminis veniam sine confessione facta Ecclesia & Sacerdotali 174 iudicio posse promereri.

Ut autem primam hanc firmet opinionem, qua funditus subvertitur necessitas confessionis, plures congerit Patrum & Scripture textus, puta 175 id Ambrosii: Non invenio quid dixerit Petrus, inveni quod siverit ... La. c. 1. v. 1. etiam hærens delictum, quod voce pudor est confiteri. Id Augustini: Nondum pronuntiat ore Penitens, & tamen Dominus jam ante in corde illud Psalm. 50. v. 4. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. Ex his porro, ait Gratianus Cap. 36. evidentiissime apparet, quod sola cordis contritio sine confessione oris peccatum remittitur. Et Cap. 37. Non ergo in confessione peccatum remittitur, quod jam remissum esse probatur. Sic itaque confessio ad ostensionem Penitentis, non ad imperationem venie. Et sic circumstantia data est Avahæ in signum justitie; non in causam justificationis: sic confessio Sacerdoti offertur in signum venie acceptæ, non in causam remissionis accipiendæ.

His ita in favorem prioris sententiæ disputatis, alteram sic exponit ante

Caput 38. *Alii et contrarium restantur: dicentes sine confessione oris & satisfactioe operis, neminem a peccato posse mundari, si tempus satisfaciendi habuerit.* *Hanc porro opinionem fulcit variis testimoniis, & r. Isaac 43. apud quem Dominus: Dic iniquitates tuas, ut iustificeris. 2. Ambrosii, iuxta quem, Non potest quisquam iustificari a peccato, nisi ante fuerit peccatum confessus, &c. His autem iuse adductis sic contra part. 1. disputat Cap. 60.*
Ex his itaque apparet, quod sine confessione oris & satisfactione operis peccatum non remittitur. Nam si necesse est, prout dicunt citati textus, ut iniquitates nostras dicamus, ut posset iustificari: si nemo potest iustificari a peccato, nisi antea fuerit confessus peccatum: Si confessio Paradisum aperit, &c. concluditur ergo, quod nullus ante confessionem oris & satisfactionem operis peccati abolet culpam.

Sibi inde vero libratu partu utriusque momentis, sic demum conclusit Cap. 89. *Quibus auctoritatibus, vel quibus rationum firmiteris utraque sententia... imitatur, breuiter exposuimus. Qui autem harum potius adherendum sit, Lectoris iudicio referatur: utraque enim harum potius adherendum sit, Lectoris iudicio referatur: utraque enim harum potius adherendum sit, Lectoris iudicio referatur: utraque enim harum potius adherendum sit, Lectoris iudicio referatur.*
Quidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, (ut Gratianus dicitur.) Quidam vero Sacerdotibus confitenda esse peccata dicunt, (ut tota fere sancta Ecclesia:) quod utrumque non sine magno fructu fit intra sanctam Ecclesiam, ita dumtaxat ut Deo qui remisit est peccatorum peccata nostra confiteamur; (& hoc perfectiorum est) ut cum David dicitur: Delictum meum cogitatum tibi feci, &c. Sed tamen Apostoli institutio nobis sequenda est, ut confiteamur alterutrum peccata nostra, Confessio itaque que soli Deo fit, (quod est Iustorum) purgat peccata: ea vero que Sacerdori fit, docet qualiter ipsa purgantur peccata. Deus namque salutis & sanctificationis auctor & largitor, plerumque hanc prebet suae Penitentiae medicinam invisibili administratione, plerumque que medicorum operatione.

Ex his, que Dalcari licet iam ab an. 1670. denati, antea retractant, sic in forma. Non pertinet ad fidem id quod illa fide sapientes inter & religiosos viros utramque in partem controuertitur. Atqui confessionis necessitas saeculo XII. illata fide contouertebatur. Ergo necdum pertinere ad fidem. Ego nouum illud dogma in Innocentium III. merito rejecit.

175 *Quin & post Innocentii tempora non desistere qui confessionem impererent. Sic Seneca Gratiani Glossator in tit. de Poenit. dist. 2. scribit, melius dei confessionem institutam fuisse a quadam universali Ecclesiae traditione, potius quam ex noui & veteris Testamenti auctoritate. Ulterius progressit Michael Bonoueniensis, Generalis Carmelitarum Minister, qui circa ann. 1378. sub Urbano VI. floruit. Is enim in Plal. 29. docet confessionem ad obinendam veniam peccatorum non esse necessariam. Quod & sensisse Petrum de Olma pluries iam confessi sumus. Ergo.*

176 *Resp. 1. Nonnulli auctoritatem Gratiani tantam non esse certum ut ex ea argumentum deptomum valeat, 1. quia cum plures habeat veros, ut solide ostendit Augustinus Lib. de emendatione Gratiani, & in hac etiam materia labi potuit: lapsum autem de facto sine suaderi ajunt, quod multa identidem ultro citroque Patrum testimonia sine delectu proferat: adeo ut Ambrosium pro & contra confessionis ne-*

deffinitatem adducat, qui tamen contrariam utramque opinionem tenere non potuit. 2. Quia sapientes illi ac religiosi viros, quos confessionis necessitatem rejecisse inuuit Gratianus, vel ii ipsi sunt Patres, quorum textus aliquot proferunt: vel, quod verba ejus sonant, atatis viri Scriptores. Si priores intellexit, aberravit graviter, nec mentem eorum satis ascensus est. Quamquam ex mendosis Codicibus decipi potuit, uti sepe alios ex spuris decepti, quos dabat pro genuinis. Certe in Penitentiali Theodori Cantuariensis, ubi legit Gratianus: Quidam Deo salummodo confiteri debere peccata dicunt, ut GUARER, delunt postremis ea voces ut Graeci, sicut & aliae quas uncinis inclinamus.

Si vero per sapientes illos intellexerit Gratianus coevas sibi Scriptores; non minus a vero deviauit. Si enim obscuri, nulliusque reipia nominis Scriptitiores quosdam tollas, qualis fuit Guillelmus ille aduersus quem styllum suum acuit Godofridus Vindocinensis; certo certius est praecipuos Gratiani saeculi Auctores necessitatem confessionis admisisse. Neque id gratis dictum. Gratiani enim coetanei vel suppetes fuerunt Bernardus, Godofridus Vindoc. Theobaldus Stampensis, Petrus Cellenis, Robertus Pullus, Petrus Blefensis, Petrus Lombardus, Petrus Picaviensis. Atque horum nullus est qui necessitatem confessionis veluti dogma extra controuersiam positum non admitterit. Sic ut Bernardum & Godofridum supra iam adductos praetermittam, Theobaldus Stampensis in Epist. ad Lincolnensem Episcopum, fateetur necessariam esse confessionem, ita nihilominus ut si aliquo eventu confessio oris impediatur, non idcirco confessio cordis infructuosa reproberetur. Sic Petrus Cellenis Lib. de Disciplina Clericali cap. 20. Maldicium omnibus qui prohibet gladium suum a sanguine, id idem est, qui non amputat per confessionem peccata qua sunt ex carne & sanguine. Sic Robertus Pullus part. 6. Sententiarum cap. 31. Quisquis facinora sua Sacerdoti pandere noluerit, aut timore mundi perterrerit, aut inhonestate rei recundatur, is nulla ratione veniam impetrat. Ceteros breuitatis causa mirro, quos dabit Samaritanus.

Resp. 2. alii cum S. Thoma, Bonayentura & Antonino, potuisse 177 quoddam Gratiani ayo necessitatem confessionis inficari, quia haec non dum expressio & sollemni Decreto sancta esset.

178 *Resp. 3. cum aliis plerisque aptius & melius neg. min. argumenti supra propositi, & dico Gratianum utnquam dubitate de confessionis precepto, sed de ejus effectu, an scilicet peccata dimitteret, an eadem suspensioner per contritionem iam dimissa. Nimirum duplex est questio circa confessionem: prima Catholicos inter & Haretiicos, an confessio omnibus in gravia peccata post Baptismum lapsis necessaria sit. Secunda, Gratiani ayo a Theologis vehementer agitata, an confessio peccata dimittat, vel ea iam per contritionem dimissa inueniat: quia enim tunc temporis contendebant plures perfectam contritionem ad Sacramentum necessario praerquiri, conspiciens erat ut hominem ante iustificari crederent, quam peccata sua confiteretur. Porro postremam hanc questionem, nullatenus autem primam a Gratiano expendi contendimus; & quia nobis fidem negarent Dalicani, multiplici modo probamus inuide.*

Et quidem 1. ex ipso questionis titulo, qui sic habet: Utrum sola cordis contritione quisque possit Deo satisfacere, seu, ut infra ait, peccatum delere.
 2. Quia

LIBER DE IUDICIIS

LIBER DE IUDICIIS

2. Quia in textu Gratiani locutio hæc ambigua, An contritione sine confessione peccatum deleatur, idem est ac illhæc, An contritione ante confessionem deleatur peccatum: cum utramque promiscue occupet. Porro qui inquirat an contritione ante confessionem deleatur peccatum, non negat confessionis necessitatem.

3. Quia eandem confessionis ac satisfactionis rationem habet Gratianus. *Alit, inquit, e contrario dicunt, sine confessione oris et satisfactione operis, neminem a peccato posse mundari.* Atqui nemo unus Gratiani exo deprehenditur, qui hominem sola contritione mundari crederet sine satisfaciendi proposito. Ergo nec censendi sunt fuisse, qui hominem sola contritione sine confessionis proposito iustificari crederent.

4. Quia semper loquitur Gratianus de peccatorum remissione, nusquam autem de salute. Ergo tunc quidem dubitabatur, an venia sine confessione actu obtineri posset; non autem an confessio ex Christi lege ad salutem foret necessaria.

5. Quia eo collimant textus omnes ex Scriptura, Patribus & Jure Casareo per Gratianum congesti: Quid enim sibi vult id Augustini: *Non dum pronuntias ore, & tamen Deus jam audit in corde.* Quid illud peritum & Jure. *Voluntatem pro facto reputari.* An confitendi voluntatem habet, cui persuasum est superfluum esse confessionem, malam, exitialem, &c. ut blasphemant Calviniani?

6. Quia idem probant adducta a Gratiano Capite 34. & 37. exempla, tum leproforum qui ante mundati sunt, quam sisterent se Sacerdotibus; tum Lazari, qui ad vitam revocatus est, priusquam solveretur ab Apostolis; tum & Abraham, qui ante circumcisionem iustus erat. Ex his enim sequitur eundem peccatores ante confessionem mundari: at non sequitur magis eosdem deinceps Sacerdotali opera non indigere, quam vel leprosos ministerio Sacerdotum, vel Lazarum auxilio Discipulorum, vel Abraham, post Dei mandatum, circumcisione.

7. Quia idipsum ad oculum demonstrat consecutio quam e iactis principis eruit Gratianus Cap. 37. *Non ergo, inquit, in confessione peccatum remittitur, quod jam remissum esse probatur. Fit itaque confessio ad ostensionem Poenitentiam, non ad impetrationem venie.* Et rursus: *Ex quo datur intelligi, quod antequam Sacerdotibus peccata nostra confiteamur, a lepra peccati mundamur.* Unde sic: Si qui usquam confessionem abstulissent, ii profectio quibus persuasum erat peccata sola contritione dimitti. Atqui ii tamen, ut ex singulis textibus modo allatis liquet, confessionem frequentabant ad ostensionem Poenitentiam, & licet persuasi quod antequam confiteamur, iam absolutus est a peccato. Ergo.

8. Quia, ut diximus, questio a Gratiano hic, mora, ejus tempore in utramque partem agitabatur, pari opinantium numero & auctoritatis gradu: unde utriusque partis Scriptores a Gratiano sapientes vocantur & religiosi. Sed qui circa hoc tempus pauculi confessionem impugnarunt, homines fuisse nullius nominis, quos Pullus vocat *nimis audaces & presumptuosus*, Hugo Victorinus *perverfos* ac Scripturæ *perverlores*, Goffridus post Alcuinum, *hereticos, scismaticos, & Catholice Fidei corruptores*. Hosne, amabo, Gratianus sapientes dixerit ac religiosos?

Neque vero quia circa hoc Caput erravit Godefridi Magister, dubia

magis videri possit confessionis fides; quam hæc Dalizo post Lateranense Concilium dubia videatur, quia hic ex parte vel in totum erraverint Gratiani Glossator, Petrus de Oliva, & alii id genus nonnulli; quos vel damnavit Ecclesia, vel suo tantum contemptu rejecit.

Inst. 1. Gratianus adulteram mulierem inducit, quæ crimen suum solum Deo confessæ erat. Ergo loquitur de confessione cordis quæ Sacerdotali ministerium excludit.

Resp. neg. conseq. Fictitia enim illa mulier inducitur est in occasione instituta questionis, an statim ut quis Deo per contritionem sincere confiteretur, illico veniam obtineat. Ceterum mulierem hanc Sacerdoti etiam, saltem ad Poenitentiam ostensionem, scelus suum confiteri debuisse liquet ex tota Gratiani disputatione.

Inst. 2. In Canone e Poenitentiali Theodori Cantuariensis petito, qualem eum exhibet Gratianus, dicitur Græci confessionem non admittere. Atqui Canonem hunc non improbat Gratianus. Ergo non tantum efficaciam, sed & necessitatem confessionis impugnat.

Resp. dist. min. Non improbat, sed neque quoad hanc partem approbat. C. secus. N. Itaque in hoc Canone sic interpolato duo sunt, primum ex ipso fonte petitur, quo significari videtur eam esse vim contritionis seu confessionis Deo factæ, ut hominem mundet a peccatis. Alterum, insidiosa asutum manu, quod innuere possit confessionis necessitatem a Græcis non agnosci. Primum spectavit Gratianus: alterum vero quia ad propositum suum non esset, prætermisit. Si enim confessionem hæc esse necessariam admisisset, quia in Canone suo Græci ita sentire videntur; simul admisisset eam esse necessariam, quia in eodem Canone *ita fere Ecclesia* aliud a Græcis ea de re sentire dicitur. Quæ autem Gratiano fides, si utramque contradictionis partem admisisset?

Eadem solutione diluitur quod ajunt, Gratianum illud profiteri Ambr. brosit: *Lacrymæ lavent delictum, quod voce pudor est confiteri.* Hæc enim secunda pars quæ a virgilatore in confessionis detrimentum trahi possit, a Gratiano negligitur. Ei sufficit pars prima, quæ contritionis efficaciam commendat.

At, inquit, SS. Thomas, Bonaventura & Antoninus testatur confessionis necessitatem ante Lateranense Concilium in fidei dogma receptam non fuisse.

Resp. in hæc SS. DD. opinione duo esse, unum quod confessionis necessitas a Concilio Lateranensi definita fuerit, alterum quod ante Concilium illud, ut post nondum definita, ultro citroque salva fide agitari possit. Neutrum admodum verum est. Non 1. quia Lateranensis Synodus non ipsam confessionis substantiam definiit, sed tempus. Non 2. (quod extoratum est in favorem Gratiani & nonnullorum; qui de necessitate confessionis minus accurate locuri videbantur) cum ex dictis liquido constet, istud fidei nostræ caput ante Synodi Lateran. definitionem adeo ratum fuisse, ut qui diu antea floruerant Pullus* Godefridus, Alcuinus, ejusdem

* Obiit Rob. Pullus circa an. 1150. Godefridus circa an. 1179. Alcuinus ann. 804. B. Thomas & Bonaventura an. 1274. B. Antoninus an. 1419.

dem impugnatores ut *potiores fidei, sectarios, atque hereticos*, nullo Catholicorum reclamante haberint. Ceterum aliud est in mente D. Thomæ & aliorum, dogma aliquod definiti ad Ecclesiam; aliud; dogma illud fabricari. Definire potest Ecclesia quæ hæcenus urinque agitari poterant; puta valere Baptisma collatum ab hæreticis: sed eo ipso quo hæc definit, supponit eadem ab ipso Christi fonte per Apostolorum ac Patrum canales, perpetuo, licet identidem latenti, cursu ad nos dimanasse.

186 Objic. 7. si confessio a primævis temporibus fuisset in usu, de ea olim locuti fuissent Patres, ut nunc Romani. Falsum consequens.

187 Minor multiplici momento patet, t. cum hodie laudantur Episcopi, qui audiendis Fidelium confessionibus vacant; & ad id munus potissime informantur Sacerdotes. Contra nec laudantur Cypriani, Ambrosii, Marzini, &c. quia confessionibus exciperent: neque artem hæc Sacerdotes suos edocuisse legantur.

188 2. Hodie moris est ut ante diuturnum iter, ante prelia, ante præcipuas Festivitates, ante communionem, præsertim vero ante mortem deponantur peccata. Nullum autem discipline hujus vestigium reperire est in antiquis.

189 3. Circa confessionem graviter inter se ab annis quingentis dissident Pontificii. Nulla vero fuere prior ævo id genus dissidia. Quin & hodie pro hæreticis habentur, qui de confessione liberius sentiunt: contra vero tempore Concilii Cabillonensis II. an. 817. nulla nota afficiebantur, qui confessionem soli Deo factam sufficere opinabantur, ut videre est in ejusdem Concilii Can. 33. qui ex Poenitentiali Theodori Cantuariensis desumptus est, nisi hunc Theodorus deprompserit e Concilio; vel Concilium & Theodorus e communi fonte.

190 4. Ubi viguisset sacramentalis confessio, viguisset & hæc quæ apud nos trita est forma, *Ego te absolvo*, &c. Non vigeat autem, sed tantum oratio quædam, quæ Sacerdos Poenitenti veniam deprecabatur. Ergo.

His adde cum Dallæo confessionem & Fidelium & Directorum pudicitiam insignam esse: (quod certe parum pudice probat Novator); eandem quoque saluti Principum adversari, &c.

Resp. neg. major. & minor. ut quæ sub diversis considerationibus vero repugnent, quod ex brevi Dallæanarum rationum examine liquet.

191 Ad 1. Neri non potuit ut primævi Antiquitates ac Presbyteri eandem ac hodierni excipiendis confessionibus operam impenderent; tum quia veriti sanctam Ecclesiam severitatem Cathæcumeni plures infuceptionem Baptismi protraherent; sæpeque tantum abluebantur in extremis, prout nomen est de Constantino: tum quia baptizati pene intuitu martyrii Fideles innocentiam servabant majori studio, quod etiam adaugebat Poenitentia publicæ formido; tum quia qui obtenta pluries venia denovo lapsi essent, difficile admodum recipiebantur, ut, ait Augustinus Epist. 152. alias 54. *medicina vitis minus utilis esset agris*.

Sed si, ut Dallæo placet, non vacabant Episcopi excipiendis confessionibus;

bus; quid ergo sibi vult id Paulini in Ambrosii vita: *Quotiescumque illi aliquis ab precipianda Poenitentia lapsus confessus esset, ita flebat, ut illum flere compelleret*. Quid illud Bedæ in vita S. Eutberti, Lindisfarciensis Episcopi: *Nonnunquam confitentibus peccata sua, his qui deliquerant prior... lacrymas fundebat*. An peperam & citra rei experimentum assererebatur Cyprianus eos qui cogitatione sola deliquissent, ipsum hunc Sacerdotibus confessos fuisse? nisi forte credit Dallæus Episcopos non esse primarios Sacerdotes. Nutat ergo & ex omni parte labæscit Carontensis Ministri obiectio; & risum movet, cum quarit an Sancto Episcopo confessiones audiret: quasi vero is in Diaconi gradu non steterit usque ad mortem?

Nihilio felicior est, cum negat Sacerdotes ad confessionis ministerium olim, ut nunc, informatos fuisse. Annon enim Concilia quæ præcognoscitas in Poenitentibus ad veniam dispositiones designant, simul Sacerdotes monent quam caute progredi debeant? Annon ubique exigitur Presbyteris ut in eo ministerio firmi sint, discreti, pleni caritate? Annon Poenitentia Ritualia quæ in Oriente & Occidente jam a sæculo VI. reperimur, nec certe una eademque die prodierunt, ut Poenitentium, sic & Confessoriorum documenta erant? sed de his quæ jucundum foret, nisi longum, prosequi, vide Sanmarthanum pag. 516. & seq.

Ad 2. 1. recurrit multam partem solutio præcedens. Neque enim confiteri vel poterant Cathæcumeni, vel absolute indigebant Christiani ad omne mortis genus quotidie parati. 2. Si nulla erat confessio, quorūm illæ Augustini querelæ de Pastoribus, qui ingruente periculo descerebant oves, & deserendo damnationi exponerent. Cur, teste Victore Uticensi Lib. 2. de persecut. Vandalica, Fideles sic Presbyteros suos in exilium ab Hunderico missos compellabant: *Qui jam vobis absentibus, Poenitentia minus nobis collaturæ sunt, & reconciliationis indulgentia, obstrictis vincula peccatorum solvunt? Vobis enim dictum est: Quotiescumque solveritis super terram, &c. 3. Nec certe desunt exempla confessionum & Confessoriorum in casibus a Dallæo memoratis. Sic, ut supra ex primo Germaniæ Concilio probavimus, unusquisque cohortis Præfectus unum Presbyterum habebat, qui hominibus peccata confitentibus indicaret Poenitentiam. Sic Haito Basiliensis Episcopus, Capit. 18. præcipit ut qui Romam peregrinaturi sunt, antequam se dedant itineri, domi peccata sua confitentur; quæ a proprio Episcopo aut Sacerdote ligandi aut exolvendi sunt, non ab extraneo. Sic Cyprianus eorum crimen exaggerat, qui Christi Corpus tangere auderent, nequum debita Poenitentia mundati: hujus autem Poenitentia pars erat confessio. Chryostomus vero Hom. 30. in Genes. ad confessionem in magna festi sanctæ Hebdomada faciendam hortatur. Sic S. Lybentus Eboracensis Episcopus ait, jam a Virgilianis Papæ temporibus, invaluisse morem hunc in Anglia, ut non solum Clerici in Monasteriis, sed etiam Laici cum scorbis, &c. ad Confessores suos ante Dominum Nativitatis pervenerent. Sic Clemens Romanus Epist. 2. *Dum eximus, ex toto corde nostro confiteamur ad Dominum... Postquam enim ex hoc mundo egressi fuerimus, peccata confiteri non poterimus*. Cyprianus vero: *Confitentur singuli delictum suum, dum ad hoc qui deliquit, in sæculo est*. Et Augustinus*

August.
2. 2. p.
855. G.

Oris
an. 91.

finis Epist. 128. Quantum exitium sequitur eos qui de isto seculo vel non regenerati exorti vel ligati: que dubio procal ante mortem confitendum esse demonstrant.

193 Ad 3. 1. Nulla ante Pelagium fuit jurgia de Gratia, de Prædestinatione, de Peccato originali. An ideo nulla erat horum dogmatum in Ecclesia fides? 2. E jurgis que circa confessionem a quinque sæculis nata sunt, nulla confessionis substantiam impetunt: plerique spectant potestatem Regularium, & confessionis praxim, quam alii ultra metas asperare, alii ad scandalum lenire inveniunt. An velic Dallæus ut de Mendacantium potestate disputatum fuerit, antequam in exortu fuisset? An quo tempore sanctioribus regulis inhærebant Confessarii omnes, vigere debebat nimia severitatis vel indulgentiæ aequalitas? Ceterum confessionem omni ævo anxietatis materiam Sacerdotibus præfuisse liquet

ex textibus passim citatis. Sed & liquet ex Concilio Ticinensi 5. ann. 550. ubi Confessarius, qui forsitan in aliquo secretiona Penitentis vulnera subitaverit, ad Episcopum; Episcopus ipse, si hæreat, ab vicinis Antistitibus, idem vero ad Metropolitanum, aut Provincialem Synodum, tacito delinquentis nomine, securare jubentur. Mirum, si in re libera tot adhibere fuissent cautiones. Præsumptius fuisset & multo facilius soli Deo, Calviniano more, confiteri.

Cur nulla a Concilio Cabilonensi ita nota gravi affectu fuerint quam minus accurate de confessione loqui videbantur, causam dedimus supra num. 93.

194 Ad 4. An absolutio indicative, vel deprecatorie tribui debeat, ex dicendis constabit.

195 Ad 5. Nocere quidem potest confessio Sacerdotis pudicitia, si hæc a Deo supples non effluat, aut inordinata curiositate inutilia multa perferretur. Sed an tolluntur nuptiæ, quia inhonesta multa pariunt? an chirurgia, quia heciores morbos sollicitè examinat?

Quod de Principum salute commisit Dallæus, nihil quam despicere meretur. Nulla certe efficaciori quam confessionis via a scelestis proposito revocabitur, qui Principis penitentiam meditatus fuerit. Id unum curas dæmon, dum nefaria hæc inspirat, ne hæc turpissimam, potissimum autem Confessario, revelentur. Ceterum, qui audent Dallæus hæc loqui: cum ex eo sit grege, qui Europam totam lacrymis & sanguine aspersit?

De ceteris minoris momenti objectionibus ad Sanmarthanum part. 2. quæ in eo toto articulo pene unum sæculi stant.

An & que peccata publice confessioni olim subjacerent, expendimus ubi de Penitentia publica.

*Delentur vatiæ questionis circa necessitatem confessionis
ex jure divino.*

196 Quæres 1. quinam divina confessionis lego teneantur?
Resp. teneri aditos omnes & solos qui post Baptismum lethaliiter deliquerint. Quod teneantur soli baptizati patet, quia nemo extra Ecclesiam possit ab Ecclesia solvi: aut ligari potest. Necdum autem est intra

intra Ecclesiam, qui in eam per Baptismi ostium ingressus non fuerit. Unde que quandoque a Catechumenis facta legitur ante Baptismi susceptionem confessio peccatorum, generalis erat non distincta, humilitatis non Sacramenti.

Quod teneantur soli qui in lethale aliquid prolapsi sunt, non minus evidens est; quia mortale solum necessaria est confessionis materia.

Quod autem teneantur qui graviter deliquerint, constat ex præcedenti conclusione. Si enim quibusdam necessaria sit confessio, ita certe qui graviter corruerint; prout desinit Tridentinum Sess. 14. Cap. 5.

Obicit contra 2. part. Colligimus Fideles ad mortaliem confessionem teneri, quia Apostoli Joan. 20. receperint potestatem solvendi mortalia. Atqui pariter ibid. accepere potestatem venialium solvendi. Ergo parium ratione colligere debemus Fideles ad venialium confessionem teneri.

Resp. neg. maj. non necessitatem confessionis mortaliem ex eo præcipe alitimus, quod Apostoli eadem solvere possint; sed 1. quia solvere possunt, & vere ac proprie retinere; 2. quia ex tota traditionis serie constat, solam in re vel in voto confessionem medium esse quo lethalia deleantur. Neutrum autem valet, ubi de venialibus sermo est. Repete que diximus cap. 1. num. 101. &c.

Iust. Verba hæc, *Quorum remisistis*, &c. juxta nos adstruunt potestatem remittendi etiam venialia. Ergo & hæc, *Quorum retinueritis*, &c. adstruunt ipsa etiam venialia retinendi potestatem. Ergo iterum venialia non nisi per claves remitti possunt.

Resp. ut jam non semel, neg. consequ. obstat enim tum traditio, & constans Ecclesie documentum; tum ipsa rerum natura: Ex eo quod delegatus majus vinculum solvere possit, legitime quidem inferat quod minus in eodem genere solvere valeat; sed quia majus vinculum retinere poterit, non ideo idem poterit quoad minus; nisi de suprema delegantis voluntate constet; quod in præsentem locum non habet.

Quæres 2. quo tempore obliget divinum gravia continent præceptum.

Resp. 1. obligat per accidens, id est ratione alterius præcepti, quod citra præviam confessionem digne impleri non possit, 1. cum recipienda est Eucharistia, & adest copia Confessarii, idque quantumvis Penitens se contritum existimet; ita Trident. Sess. 13. Can. 11. 2. cum sacra quardam functio imminet, que statim gratis requiratur, prout dixi Tom. VII. 3. quoties confessio medium est necessarium, ut vel a novo gravi peccato abstinere, vel gravem tentationem superes.

Resp. 2. obligat per se, 1. non solum in articulo, sed & in quovis probabili mortis periculo, puta gravi morbo, partu certo difficili, vel de quo legitime dubitari possit an futurus sit difficilis, qualis prior esse consuevit, navigatione periculosa, instante consuetu, vel opere unde mors evenire solet; ita pene Synodus V. Mediolanensis sub S. Carolo. Idem dicendum si quis vereri debeat ne deinceps confiteri non possit, puta quia imminet sibi periculum amentie, captivitas a barbaris, vel ab hæreticis, &c. Ratio est quia in periculo mortis adhiberi debet

media ad salutem necessaria: ex his autem est confessio post lapsum in culpam mortalem. Hinc preceptum Medicis ab Innocentio III. Cap. 13. *De Poenit. & remis.* ut eorum qui graviter decumbunt curationem non aggrandiantur, nisi eos ante monuerint confessionis faciendæ.

2. Sepe per vitam extra periculum mortis; Tum quia qui legem indicit, nec indicit tempus quo hæc debeat adimpleri, non vult ad extremum usque, immo nec diu, executionem ejus protrahi: Tum quia peccator per se & independenter a mortis periculo tenetur ad Poenitentiam secundum leges a Christo institutas; tenetur & ad reconciliationem cum Deo; cum non mori tantum, sed & vivere in ejus amore & obsequio debeat; Tum quia Poenitentia Sacramentum a Deo institutum est, non modo ad remittenda peccata commissa, sed etiam ad præcavendum futura; Tum denique quia frequentiori experientia compertum est, eos qui confessionis penam protrahunt de die in diem, ante rari quam confiteri poterint. Hæc tenentur dies unaquæque, & triplex continenter uno minus semestri exemplum dedit eadem familia.

101 An autem urgeat preceptum confessionis statim moraliter post admittendum lethale, practica est & gravis difficultas.

Negant plures, 1. propter auctoritatem D. Thomæ; qui Quodlib. 1. art. 11. *Differre*, inquit, *confessionem usque ad tempus Pasche, per se licitum est: sed per accidens potest fieri illicitum, puta si imminet aliquis articulus in quo confessio requiratur.* 2. quia, ut notat Sylvius in Supplementi. quest. 6. art. 5. Cathedumeni non tenentur ad statim suscipiendum Baptismum: immo olim vetit Ecclesia, ne secluso urgentis necessitatis casu extra pervigiliam Pasche, & Pentecostes baptizarentur.

3. Quia ceteroqui Ecclesia, que divinum consistendi preceptum ad annum tantum confessionem determinavit, occasionem dedisset transgrediende divinæ legis. 4. Quia confessionis preceptum est affirmativum. Hæc autem precepta pro omni tempore non obligant. Addit Tournelys p. 380, non majorem esse confessionis obligationem, quam contritionis; hæc autem non statim a peccato obligare. At principium istud rejecimus supra.

102 Alii neque numero pauci, pauciores tamen, docent eum qui lethaliter peccaverit, statim, id est, data prima loci, temporis & Confessarii opportunitate, ad confitendum teneri. Ita quantum ad Religiosos S. Bonaventura in 4. dist. 17. part. 2. art. 2. ubi hæc: *Religioso totum tempus vita est tempus Poenitentia, & ideo habita copia Sacerdotis, si peccaverit mortaliter, credo quod tenetur sine mora confiteri...* Laico vero potest rationabiliter expectare tempus Quadragesimale, quod est tempus Poenitentia. Idem ad omnes extendisse dicitur Guillelmus Parisiensis; mihiq; opinio hæc, ut animarum saluti longe tutius consulens, omnino amplectenda videtur. 1. Quia ex probatis cap. 4. num. 276. non licet diu contritionem post peccatum differre, ob innumera que dilationem hanc sequuntur pericula. Atqui eadem fere pericula confessionis dilationem sequuntur: quia difficilis & admodum rara est contritio que extra Sacramentum sufficit. 2. Quia vel ipsa luminis naturalis prudentia dicat remedia que aliquando necessaria sunt, adhibenda esse cum nequeunt opportunius adhiberi. 3. Quia opinio que uni tantum unoquoque sæculo ruinæ occasio-

foret, vel hoc ipso mereretur abjici. Atqui vix dubitare liceat annis singulis petire plures qui confessionem distulerint, quia ad Pascha usque citra piaculum differri posse crediderint. Ergo ab eadem opinione, caute quidem & prudenter, ut in quæstionibus adm. odum controversis: serio tamen & efficaciter recedendum est in praxi.

Nec multum movent que contra obijciuntur. Non prima, que hic unica est, ratio Sylvii. 1. Quia ipsi saltem Cathedumeni ab omni mortæ culpa immunes erant: cum penes eos non esset Baptismum ante siquæ ab Ecclesia tempus recipere: contra vero qui confessionem differunt, sui culpa differunt. 2. Quia is vulgo erat Cathedumenorum fervor, qui fustulit atque vices supplere posset; quod optime notat Ecclesia. Au porro idem fervor præsumi posse de tot Christianorum myriadibus, qui confessionem ad annum differunt? 3. Quia graves causæ propter quas Baptismi collationem distulerat Ecclesia, in negotio confessionis locum non habent.

Non 2. neque enim ea fuit Ecclesie mens, ut adæquate determinaret tempus, quo divinum consistendi preceptum obligat per se, aut tribueret differendi licentiam: sed solum ut negligentiam & dilationem ultra annum prohiberet: atque ideo addidit *saltem* semel in anno. Et vero an quia vetat Ecclesia ne quis ultra annum in excommunicatione fordescat, ideo licentiam præbet anno toto in eadem remanendi?

Non 3. que secunda fuit laxiorum opinio non origo, ita ut quia præcepta affirmativa non obligant pro semper, dubitatum sit num intra quinque annos teneretur vir Christianus adsum elicere caritatis. Utique, preceptum non permanendi in eo statu in quo Dei inimicus sis, & ira filius, negativum est: illud vere certius quam per confessionem adimpleri nequit.

Haud tamen credo vexandos esse ut novi ac specialis peccati reos, 106 qui huic deservint officio; tum quia facile hic excusare possit bona fides, ob summam contradicentium auctoritatem; tum quia peccatum illud ex annua confessione satis intelligitur. Adde quod interrogandi sunt Poenitentes quo primum tempore post receptam absolutionis gratiam relapsi sint, ut intelligatur annon confessiones antea factas iterare teneantur. Multo minus redarguendus erit, qui confessionem ad aliquot dies differit, ut interim peccatum quoddam solito gravius desinat, & uberiori orationi veniam ejus consequatur. Utique non peccat qui ad antiquam Ecclesie præxim tranquillam accedit.

Disputant hic Theologi an quis eo præse teneatur quamprimum peccata sua confiteri, quod differendo incurrat periculum eadem obvivendi. Erst quæstio hæc nobis, qui confessionem differri nolumus, nullius pene sit momenti, ei tamen nonnihil immorandum arbitramur.

Negat prima opinio quam tenent Navarrus, Victoria, Petrus Soto, Sylvius, & alii plures. Nimirum, inquit, obligatio confitendi propter oblivionis alicujus periculum, nec Scriptura nititur, nec Traditio, ut evidens est; nec natura præcepti. Si enim obligatio hæc in ipsa præcepti natura fundaretur, vel quia Sacramentum Poenitentia ordinatur ad remittenda per confessionem peccata, ut voluit Dom. Soto & Nagnus; vel quia, ut Tournely placet, debet Fidelis quantum in se est efficere ut

integra sit confessio. Atqui, pergunt, neutra ratio sufficit. Non prima, quia ut peccata omnia per Sacramentum Penitentiae remittantur, non requiritur absolute omnium confessio, sed omnium quae post diligens conscientiae examen occurrunt memoriae, ut docet Trid. Sess. 14. Cap. 5. Non secunda: quia tenentur quidem Fideles confessionis integritati consulere per examen moraliter & ordinarie accuratum, non vero per summam & extraordinariam diligentiam, qualis est indilata confessio. Alioquin plures essent labilis memoriae, qui vel singulis hebdomadibus peccata confiteri tenerentur, vel eadem scribere, aut alio quopiam signo retinere, quae & duriora esse & absurda, & contra universalem Fide-
 lum praxim nemo non videt. Haec illi.

208

Mihi, fateor, multo plus saperet opinio contraria: 1. quia longe tu-
 tior sit: porro illicitum est in materia sacramentaria sequi opinionem tan-
 tum probabilem relicta tutiore, prout ab Innocentio XI. & a Clero Galli-
 cano definitum est. 2. Quia Navarii & Sylvii opinio congruit quidem
 Penitentium fociorae, sed nullo, quod piam mentem tranquillare possit,
 fundamento nititur. An enim ita arduum est peccata quaedam gra-
 viora vel scribere, vel paulo post, ne excidant a memoria, confiteri?
 Annon id quotidie, quod multo plus temporis requirit, in rebus com-
 munitatis sui praestant mercatores? An usque adeo absurdum est in rebus
 quae ad aeternam salutem spectant, exigere centesimam partem eorum quae
 pro caducis saeculi rebus sponte & alacriter executioni mandantur?

209

Reclamar, inquam, universa Fidelium praxim. Grande argumentum,
 & apud molliores Casuistas undecumque insonans. At non reclamabunt
 veri nominis Fideles, si instentur ut decet, & solide didicerint im-
 potentiam in causa voluntariam ad culpam deputari. Interim non de-
 sunt hodieque innumeri utriusque sexus, qui grave quod exciderit pec-
 catum, veluti colubrum ore evomant; vel si desit copia Confessarii,
 omnia opera curent ne obliviscantur.

210

Quaeris 3. an vi divinae Legis ad confessionem teneatur moribundus,
 qui venialium dumtaxat reus sit.

Resp. negat. cum Fournelyo, quia peccata venialia quocumque tem-
 pore libera sunt confessionis materia, & in extremis ut alias, per alia
 remedia deleri possunt. Teneri tamen potest quis per accidens ad co-
 rum confessionem, 1. ratione scandalii quod hinc suboriri possit. 2. Ad
 vitandum praesumptionis periculum. 3. Ne nimium sibi blandiendo
 gravia habeat pro levioribus. 4. Quia per Sacramentum Penitentiae u-
 beriora impetrantur gratiae auxilia.

An iure divino teneatur Penitens mortalium numerum, species &
 circumstantias confiteri, expendam ubi de confessionis integritate.

SECTIO SECUNDA.

De praecipuo Ecclesiastica Confessione.

211
 7. XI.
 Conc. P.
 27. E.
 QUESTIONUM in praesenti Sectione expendendam normam de-
 dit celebre Decretum, quod an. 1215. emisit Concilium Lateranen-
 se IV. sub Innocentio III. cuius haec sunt verba Can. 21. *Omnis stricte*

422

que sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, annua sua pecca-
 ta confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti, & invidiam
 sibi Penitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus
 in Pascha Eucharistiae Sacramentum: nisi forte de consilio proprii Sacerdotis,
 ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius percceptione docerit abstinen-
 dum; alioquin & vivens ab Ecclesia ingressus arcatur, & mortui Christiani
 careat sepultura. . . . Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iussa de causa
 sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat a proprio Sacerdote,
 cum aliter ille ipsum non possit absolovere vel ligare.

Jam ergo quaeritur 1. quis ille sit proprius Sacerdos cui semel in an-
 no confessio fieri debeat. 2. Quinam hujus confessionis lege teneantur?
 3. quo haec anni tempore facienda sit.

§. 1. Quis sit proprius Lateranensis Concilii Sacerdos.

Triplex hic emergit dubium, 1. an proprii Sacerdotis nomine intel-
 ligatur Parochus, is nimirum Sacerdos qui ratione tituli sui Fidelibus
 sibi subditis Sacramenta dispensare consuevit. 2. An positio quod Paro-
 chus sit indubie proprius Concilii Sacerdos, talis sit ad exclusionem
 Episcopi sui, aut etiam Romani Pontificis. 3. An saltem talis sit per
 exclusionem seu Regularium, seu cujusvis alterius Presbyterii etiam ab
 Episcopo approbati: adeo ut nec hi, nec illi absque Parochi licentia
 confessionem subditorum illius valide recipiant.

Multiplex olim fuit ea de re opinio. 1. Enim sensere nonnulli, Paro-
 chum tam stricte & rigorose proprium esse Lateranensis Concilii Sacer-
 dotem, ut nec Episcopi, nec ipse summus Pontifex per se etiam, mul-
 toque minus per alios a se delegatos, Fidelium confessiones excipere vale-
 ant. Ita Joannes de Poliaco Theologus Parisiensis. Praeiverant alii cum
 Guillelmo de S. Amore: sed & alii secuti sunt, quos inter Anonymum
 quem perstrinxit Clerus Gallicanus in generalibus an. 1655. Comitibus.

Ex his tamen nonnulli aliter de Episcopis, aliter de Papa statuerunt;
 hunc scilicet ratione potestatis suae in Decreto generalis Concilii dispen-
 sare posse, adeoque cui vellet, potestatem largiri annuae confessionis reci-
 piendae: illos vero non ita, ut qui legem a Concilio generali latam
 solvere non possint. Alii & Papam & Episcopos generalibus Conciliis
 aequo subditos rati, nullam undecumque sit dispensationem hac in parte
 valere judicant: Et eo tendere videtur Lanoius in speciali Dif-
 fertatione circa Canonem *Omnis utriusque sexus*.

2. Fuere plures qui in extremum aliud prolapsi, docuerint, 1. Regu-
 lares, iure sibi quasi innato proprios esse Sacerdotes, immo proprios ma-
 gis quam ipsi sint Parochi. Ita Joannes Gorellus Minorita, & Claudius
 Cusinus Praedicator; quorum doctrinam, prioris quidem an. 1408. poste-
 rioris vero an. 1516. notavit Sacra Facultas Parisiensis. 2. Eosdem Regu-
 lares, qui sua habent a SS. Pontificibus privilegia, posse, etiam non
 obtenta Episcoporum licentia, Fidelium confessiones quolibet anni tem-
 pore excipere. Ita circa medium saeculi XVII. propugnavit Religiosi
 quidam Andegavenses, quos an. 1656. gravi censura perstrinxit Clerus
 Gallicanus, & subinde notavit an. 1659. Alexander VII.

Pro-

Propitio Deo compositæ sunt pene hujusmodi lites, unde ubique ferme viget media inter utramque opinionem recentitima sententia; quam ut cum ceteris tocatur, sic

CONCLUSIO. Proprius, de quo Concilium Lateranense, Sacerdos est Parochus, salvo tamen R. Pontificis & Episcoporum jure.

212 Prob. 1. pars. 1. quia proprius Sacerdos necessario est persona quedam ab aliis distincta, & cui specialior certi alicujus gregis cura incumbat; cum sine ejus licentia ceteri gregem regere ac moderari non possint. Atqui notio hæc Parocho apprimo convenit, ut ex terminis patet.

213 Prob. 2. quia proprius Sacerdos idem sane est Can. 21. qui Can. 37. Atqui Can. 37. Proprius Sacerdos ipse est Parochus. Polloquam enim Patres cuilibet Parochiali Presbytero idoneam ex Ecclesiæ prementibus assignare portionem, sic pergunt: *Illud autem penitus interdiximus, ut quis in fraudem, de prementibus Ecclesiæ quæ curam proprii Sacerdotis debet habere, pensionem alii quasi probeneficio conferre presumat.* Hic porro proprius Sacerdos ille est, cujus unaqueque Ecclesiæ curam habere debet; & a quo decimæ aliique jura in alium, quasi pensionis beneficiarius titulo, citra fraudem transferri non possunt. Scilicet enim cum Parochianis decimas solverent a quibus Sacramenta recipiebant, potissimum tempore Paschali, Parochi quidam extra territorii sui metas, lucri studio, excurrentes, alienos Parochianos, & cum iis decimas ad se petrabant; quem abusus jam ab an. 797. comprimere nisus erat Theodolphus Aurelianensis*. Jam vero abusus ipse & abusus compressio manifeste docent propriam Sacerdotem eundem esse cum Parocho, qui & Sacramenta dispensare teneatur, & decimas exigere possit.

214 Prob. 3. ex SS. Pontificibus, qui in executionem Lateranensis Decreti jubent Fideles undoque anno semel proprio Parocho confiteri, veltantque ne obligationem hanc impugnent Regulares. Sic Martinus IV. an. 1281. in Constitutione *Ad Verbes*: *Volumus*, inquit, *ut qui Presbyteris confueverunt, suis Presbyteris Parochialibus confiteri saltem semel in anno, prout generalis Concilium statuit, teneantur.* Idem ante & postea decreverit Innocentius IV. Constitutione data Neapoli anno 1281. Benedictus XI. anno 1304. Extravag. *Inter cunctas*. Sixtus IV. anno 1478. *Confiteor*. *Pice illius*, &c.

215 Prob. 4. ex pluribus Conciliorum particularium Decretis, quæ Lateranense Decretum de proprio Parocho intellexerunt. Ita Synodus Tolosana an. 1228. cap. 17. Biterrensis an. 1256. cap. 46. Arelatensis an. 1260. cap. 16. Senonensis an. 1269. cap. 4. &c.

Idem sanciant Rituales Libri pene omnes; quod & expressim docuit Clerus Gallicanus in Comitibus an. 1579. 1625. 35. 46. & 56.

His accedit multiplex judicium sacre Facultatis Parisiensis, quæ contrariam nonnullorum Regularium opinionem reprobavit, an. 1408. in Joanne Goretello; an. 1481. in Joanne Angulo Minorita, cujus hæc assertio: *Parochianum confessum Medicantibus satisfecit Decretali*, Omnis utriusque sexus,

* Nullus Presbyter Fidelibus de alterius Presbyteri Parochia persuadere, ut ad suam Ecclesiam concurrat, relicta propria Ecclesiæ, & suis decimas sibi detur Theodolph. Cap. 14. Capitularis.

sexus, nec tenetur confiteri proprio suo Curato semel in anno, nec ab eo petere licentiam, confixa est ut scandalosa & juri communi contraria; & pro subditorum ad Prælatos debita obedientia & reverentia observantia, publice recocanda, denum an. 1516. in Cusino. Ergo.

216 Prob. 2. pars; 1. ex ipso Canonis contextu ubi hæc: *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse solvere non possit vel ligare.* Hic proprius Sacerdos opponitur alieno, qui non nisi de illius licentia solvere potest vel ligare. Atqui dixerit quidem fanaticus quispian, at sanus nemo diceret, S. Pontificem in tota Ecclesiâ, & Episcopos in sua quemque Diocesi, alienos esse Sacerdotes, qui ab inferioribus Parochis licentiam petere & obtinere debeant, ut Poenitentia Sacramentum valide administrarent. Hanc enim potestatem ab ipso Christo habent; & virtute ordinationis suæ quidquid inferioribus Sacerdotibus inest auctoritatis, eminentiori ratione continent. Unde olim, ait Nicephorus Cartophilax* qui circa an. 801. floruisse videtur, oportebat ad ipsos Pontifices accedere, suaque illis oculata prodere, & vero Fidelium confessiones excipiebat Ambrosius; quis autem id de eorum, qui tunc Parochorum vices gerebant, licentia ab ipso præstitum credat?

217 Prob. 2. Lateranensis Canon a Summo Pontifice & Episcopis simul collectis conditus est. Atqui nec S. Pontifex, nec Episcopi voluerunt, aut etiam potuerunt Jus Ordini suo indivulve a Deo connexum adimere. Id ergo fecerunt quod facit Princeps, cum in Provinciis constituit Judices, apud quos incolæ jura sua prosequi tenentur; neque enim admittit sibi potestatem quas voluerit lites ad supremum suum Tribunal evocandi.

Confirm. Jos illud sibi adimere noluerunt Episcopi, quod in ipso Concilio Lateranensi ac deinceps constanter exerceverunt. Atqui & in Concilio & post Concilium exerceverunt Episcopi jus alios a Parochis constituendi, qui confessiones exciperent. Si quidem Can. 10. statuit, tam in Cathedralibus, quam in aliis Conventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadjutores & cooperatores habere... etiam in audiendis confessionibus... ac ceteris quæ ad salutem pertinent animarum. Quin & teste D. Antonino part. 3. Chron. ad an. 1217. data est in eodem Concilio Episcopis, aliisque Prælati inferioribus facultas, ut præter Superiorum licentiam sibi diligere possint Confessorem. Post Concilium vero, ut ante, influerunt Episcopi in Oppidis & Urbibus Confessarios, quibus ipsi Parochi, Decani rurales, ceterique Presbyteri peccata sua confiteri possent. Ita sanxit an. 1222. id est septem a Concilio Lateranensi annis, Oxoniensis Synodus sub Stephano Cantuariensi Archiepiscopo celebrata. Idem ferunt Statuta Petri de Collemedio* Rothomagenfis Archiepiscopi. an. 1236. Concilium Londinense an. 1237. Bjoenenle an. 1300. &c. Ergo.

218 Prob. 2. ex variis Conciliis, quæ per proprium Sacerdotem ita Parochum intelligunt, ut nec summum Pontificem, nec Episcopos, nec ab ipsis delegatos excludant. Claromontanum an. 1263. *Proprium Sacerdotem dicimus duobus modis; nempe vel ex officio, utpote Papam, Episcopum & Cura.*

* Io excerpto de potestate ligandi & solvendi Tom. 3. sicut 12. Bibl. PP.

Curato; vel ex commissione, sicut Fratres Prædicatores & Minores, quibus E-
piscopus commiserit vires suas.

Lingonense an. 1452. Ne remaneat aliquis hæsitatio quis proprius dicatur
Sacerdos, declaramus, prout Doctores & Jura declarant, quod proprius Sacer-
dos est Papa, ejus Legatus, Episcopus, & Penitentarius Diocesis, & ejus Vicarius generalis; & ille cui cura Parochialis Ecclesie commissa est, si-
ve Rector, sive Vicarius.

Atrebatense an. 1490. tit. de Penit. postquam Canonem Lateran. re-
tulit, sic protestatur: Per hoc tamen præjudicare non intendimus illi qui-
bus a Sede Apostolica est indultum, quod confessiones audiant, vel audire ve-
leant sibi confiteri volentium, &c. Ergo proprii etiam Sacerdotis titulo gau-
det S. Pontifex, licet qui iudicantur ad audiendas confessiones delegare
possit: quode infra paullo fufius.

Idem ferme videris in Conciliis, Tolosano an. 1530. Rothomagensi
an. 1581. Cap. 37. Trecenti. an. 1582.

Hinc cum Anonymus Scriptor Libri cui titulus: *Défense du droit E-
piscopal*, circa medium sæculi proxime elapsi, variis inter propositiones
hanc emiserit: 1. Pontifex & Episcopi proprii non sunt Sacerdotes, nisi
quoad Sacramenta Confirmationis & Ordinis, & quoad casus quos sibi refer-
vant; adversus doctrinam hanc in generalibus Cleri Comitibus infrinxe-
re Gallicani Præfules an. 1657, & scripsit ad ceteros Episcopos Litteris
die Aprilis 25. hæc statuere, 1. Quod nisi Fideles Christi sui peccata con-
fiteri debeant, hoc tamen Christiana Religionis officio apud omnes Sacerdotes,
etiam Regulares fungi possunt, modo sint ab Episcopis approbati. 2. Annua
confessione legem a Lateran. Concilio latam implere, qui apud Regulares ab
Episcopis approbati, isdem penitentibus, tempore Paschali peccata depo-
nunt. 3. Parochos esse proprios Sacerdotes, quantum ad annua confessionis
præceptum, sed proprii Sacerdotis officium in proprii Episcopi dignitate con-
tineri. 4. Fideles, qui Paschali communionis intuitu constituentur, non so-
lum suis Episcopis, & etiam Vicariis generalibus & Penitentiariis, verum et-
iam quibuslibet Sacerdotibus secularibus vel Regularibus ab Episcopis ad id
officium approbati, ejusdem Concilii præceptum de annua confessione implere: hæc
que clausulam, De consensu Parochorum, quam solent Episcopi apponere in
Litteris, quibus eos approbant, quas excipientes Diocesanorum suorum confes-
sionibus præficiant, condidissent esse, non necessitati.

Quam vero ab Anonymi prædicti temeraria opinione discreparent
Parochi Parisienses, notum fecerunt publica Declaratione, quarum eod. an.
1656. Gallicano Clero ceterorum nomine obtulit Pallor S. Rochi, * idem-
que sacra Facultatis Syndicus in ea nimirum, agnovissent illi Episcopos
proprii esse Sacerdotes, qui jure dicuntur, & quidem superiori & immediato pos-
sunt Fideilibus verbum Dei annuntiare, Sacramenta administrare, & quibus vo-
luerint, ea administrandi facultatem concedere.

Prob. 4. auctoritate & iudicio Facultatis Parisiensis, quæ medio sem-
per extremum inter utraque progressa gradum, sicut eos perstrinxit, qui
Regularium partes recedant ultra metas, sic & iis oblitit enixe, qui
Parochorum jura latius protendebant. Sic t. Cum Guillelmus, cui ad
originis loco cognomen *De sancto Amore*, tum in Libro quem inscri-
psit *De periculis mundi*, tum in publicis Concionibus, omnimodam

Regu-

Regularibus seu prædicandi, seu confessiones excipiendi potestatem ab-
tulisset, itaque apud Sedem Apostolicam & Episcopos de Parisiensibus
Magistris conquæsit essent, quasi S. Pontificis & Episcoporum auctorita-
tem imminerent, S. Facultas, quo ab omni se purgaret suspitione erro-
ris, hoc divulgavit iudicium an. 1252. Omnibus præfatis Litteris inscrip-
tis, *M. Haimerini*, Cancellarius Parisiensis, ceterique sacra Scriptura Parisien-
ses Doctores, quorum sigilla præfatis Litteris sunt appensa, salutem in
Domino. Universitati vestra volumus esse notum, quod consulti sumus a qui-
busdam, utram Sacerdote Parochiali contradicente vel invito, Parochianus
ejus Domino Papa, seu Penitentiaris ejus, vel suo Episcopo, aut Peni-
tentiarii ipsius, cura voluerint, peccata sua universim valent confiteri,
atque ab eisdem Penitentiam pro commissis recipere salutem. Cui consulti-
ationi respondentes diximus, & dicimus in hoc UNANIMITER consentientes,
prædicta licite posse fieri & debere. Si qui autem dicant aut dixerint contrarium,
quantum in nobis est, reprobamus, erroneum repantem. Decretum
istud quod apud Bouleum videris Tom. 3. Hillor. Universitatis Parisi-
tium quodammodo fecit Alexander IV. dum an. 1255. Guillelmi a S.
Amore doctrinam proserpsit. Idem quoad Joannem de Polliago fecit
Joannes XXII. an. 1321. Idem rursus eadem que supra. Facultas an. 1484.
cum hanc Joannis Lallerii Thesim improbavit: *Confessi Religiosi Mendicantibus præfatis & acceptatis, secundum formam Decretalis*. Dudum, non
sunt absoluti, & tenentur eadem peccata confiteri Curato.

Solentur objectiones.

Obj. 1. Sacerdos proprius opponitur in Lateranensi Synodo Sacerdo-
rum communi. Atqui S. Pontifex est tantum Sacerdos communis; idemque
de Episcopis dicendum, qui communem tantum & generalem in totam
Diocesim jurisdictionem habent. Ergo.

Resp. neg. maj. Sacerdos enim proprius non communi opponitur, sed
extraneo; ei nimirum, qui vel nullam præfatus in tota Diocesi jurisdic-
tionem habet, vel saltem non habet in hanc vel illam Diocesim par-
tem: quales si erant quorum occasione conditus est Canon Sacramenta-
rum, qui nempe alterius loci Parochos ad se accersebant, ut eis Sacramenta
administrantes, decimas ab ipsis perciperent.

Inst. 1. Si Sacerdos proprius non opponatur communi, jam & otiosus
est Canon Lateranensis; & Parochos jugulat, dum isdem favore vide-
tur. Atqui absurdum consequens. Minor certa est: Major non minus
constans. Et quidem r. patet superfluum esse Canonem de quo agitur.
Quid enim decernit novi? necessariam esse jurisdictionem ut quis con-
fessiones excipiat? id porro quis vocet in dubium? 2. Idem Canon re-
aple Parochos jugulat. Id enim unum verè habent Curati, ne Regulari-
bus præter licentiam suam Parochianos suos audiant in confessione. At-
qui si in Canone Lateranensi proprius Sacerdos extraneo duntaxat op-
ponatur, non communi, jam invitis etiam Parochis poterant Regulares
Fidelium confessiones excipere. Ad id enim factis erit ut generaliter ap-
probentur a Sacerdote communi, seu is Papa sit, seu Episcopus. Un-
de nostra hæc opinio in secundam reipsa coincidit.

Resp.

225 Resp. ad 1. neg. maj. & dico precitatum Canonem nec superfluum esse, nec Parochorum juri adversum, 1. non est superfluum, quia duo decernit multi momenti, 2. Sacerdotes vi Ordinis sui excipiendis Fidelium confessionibus idoneos non esse, etiam si morum sanctitate fulgerent; prout, teste D. Thoma Opusc. 19. fixerant Monachi quidam, qui de sua sanctitate presumes, Ministrorum Ecclesie officia proprio arbitrio usurpabant, absolviendo scilicet peccatores, & predicando absque alicujus auctoritate Episcopi, quod nullatenus eis licebat. 2. Ulterum esse Parochos extra territorium sui fines vagari, ut alicuius ovis Sacramentorum pabula conferant: cujus abusivis repressionem potissime intendit Concilium, uti jam observavimus.

2. N. que idem Canon sensu etiam nostro, intellectus juri Parochorum adversatur. Jus enim Parochi precipuum est ut in gregis sui bonum una cum Episcopo, primario totius gregis Pastore, pro virili conspiret. Atque profecto in bonum illud conspirat, quando tremendum confessionis onus cum piis aequo ac doctis Regularibus dividit. Quoti enim, ut cetera omittam, maluit nunquam confiteri, quam proprio quem oderunt Parochi confiteri? Quoti, qui ab eo pendunt, aut verentur ne a sua apud ipsum fama exardant, rursus lapsum eadem detegere non audent? Quoti a Deo, Theresez iustar, per singulares vias deducti, lenili indigent experientia, quam in juniori Parochi non habeant. Ergo tenere injicitur summa illa Regularium formido, de qua in objectione.

226 Confirm. quia ut solide D. Thomas Suppl. q. 8. a. 5. ad 1. ubi difficultatem sub his verbis proponitam expendit: *Primum quod non possit aliquis alteri quam proprio Sacerdoti confiteri, etiam ex privilegio & mandato Superioris; quia . . . hoc esset in prejudicium proprii Sacerdotis &c.* Dicendum, inquit, quod prejudicium non fit alicui, nisi ei subtrahatur quod est in favorem ejus indultum, Jurisdictionis autem potestas non est commissa homini alicui in favorem suum, sed in utilitatem plebis & honorem Dei. Et ideo si Superioribus Prælati, expedire videatur ad salutem plebis, & honorem Dei promovendum, quod alius qua sunt jurisdictionis committant: in nullo fit prejudicium inferioribus Prælati, nisi illis qui querunt qua sua sunt, non qua Christi Jesu; & qui gregi præstant, non ut eum pascant, sed ut ab eo Pascantur. Idem vero S. Doctor in resp. ad 4. subdit. 1. quod propter statum Ecclesie de confessione facienda proprio Sacerdoti semel in anno, is qui Penitentiariorum Episcopi, vel alteri ab Episcopo commisionem habenti confesus fuerit, eodem modo se debet habere, sicut ille qui habet solum venialia, & ideo vel solum confiteri venialia, ut quidam dicunt, vel confiteri se a peccato mortali immunes esse: & Sacerdos proprius ei in foro conscientie credere tenetur, 2. Numquam esse quod ille qui auctoritate Episcopi confessionem audit, inducat contentum ad hoc quod confiteatur proprio Sacerdoti: quod si noluerit, nihilominus eum absolovere debet. Idem docet S. Bonaventura in Tractatu qui interiturus, *Queste Minores prædicant & confessiones audiunt.*

227 Ad id quod additur in opinione nostra satis esse ut Regulares generaliter approbentur: Neg. ant. Si enim, ut contendimus, Parochus sit specialis quadam ratione proprius Sacerdos, jam Regulares ex generali seu R. Pontificis sive Episcopi delegatione, annuas Fidelium confessiones

tenente Parochi excipere non poterunt: quia juxta hanc nostram expositionem, fideles, non simpliciter jubentur semel in anno confiteri, sed speciatim confiteri Parochi suo, vel Sacerdoti alteri de illius consensu. Ergo cum ista confessio sit Parochi reservata, non possunt Regulares eam recipere ex generali Pape vel Episcopi approbatione; quia ex Regula S. Juris, in 6. *In generali concessione non veniunt ea que quis non esset verisimiliter in specie concessurus.* Porro verisimile non est Papam aut Episcopum a lege per Concilium generale lata, sine speciali eaque gravi causa recedere. Ergo cum uterque vel alteruter Regulares generatim approbat, non ideo ad annuam confessionem approbare censetur. Et vero, cum Episcopus Sacerdoti generatim concedit facultatem per totam suam Diocesim sacramentaliter absolvendi, non ideo censetur tribuere licentiam, vel audiendi Moniales, vel a casibus sibi reservatis absolvendi. Ergo nec pari jure tribuere censetur facultatem excipiendi confessiones Parochi reservatas: gratia enim non præsumitur facta contra legem specialem, nisi Superior expresse declaret velle se eidem lege derogare.

Atque hinc patet secundam & tertiam opinionem magno ab invicem 228 distare intervallo. In secunda enim que proprium Sacerdotem extraneo tantum opponit, proprius est Sacerdos, quilibet vel ordinarius habet potestatem, ut Papa & Episcopus, vel potestatem habet ab his generaliter delegatam, unde sic approbati non magis quacumque anni tempestate indigent consensu Parochi, quam ipsorum consensu indigeat Parochus. In tertia vero, que nostra est, opinione, eo usque annua confessio Parochi reservata est, ut a Regularibus & aliis generaliter tantum approbatis sine piculo excipi non possit.

229 Inst. 2. Si Episcopi possint delegare ad audiendas, in vitis Parochis, Fidelium confessiones, id indubie poterit Rom. Pontifex, cum amplius habere potestatem, quam Episcopi. Atqui eo ipso concedit sui Parochis assertum a Concilio Lateranensi. Reipsa enim facultatem hanc pluries concessit Regularibus summi Pontifices; nimirum Alexander IV. an. 1256. Clemens IV. an. 1265. Bonifacius VIII. an. 1295. Benedictus XI. an. 1304. Eugenius IV. an. 1446. & alii plures ante Tridentinum. Exinde vero Clemens VIII. an. 1592. Innocentius X. in Brevis ad Archiepiscopum Burdigalensem an. 1645. ubi hec: Non potest Archiepiscopus Burdigalensis prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ne a Dominica Palmorum usque ad Dominicam in Albis inclusive administrare velint personis secularibus Sacramentum confessionis: potest tamen isdem prohibere, ut personis secularibus in die Paschali non administrant SS. Eucharistia Sacramentum, etiam si dictæ persone seculares in illa die satisfecerint preceptis Ecclesie hoc de re edito; quod Breve executioni mandari jussit Ludovicus XIV. die 11. Martii eisdem anni. Demum Clemens X. Constit. Superna anno 1670. definiit. *Regulares simpliciter ab Ordinariis approbator, quovis anni tempore etiam paschali, & quacumque, etiam infermorum, confessiones audire, absque ulla Parochorum vel ipsius Episcopi licentia . . . & est, qui dictis Religiosis simpliciter approbatus Paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni quæ incipit, Omnis utriusque sexus, quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censenda.* Et vero jam ab anno 1669. Cardinalis Antonius Barberinus in Synodo sua sic statuit:

Hibere p. 190.

Memo. Les saints Canons ont condamné l'opinion de ceux qui auroient, que les confessions sont nulles de ceux-là, que les Prêtres séculiers & les Religieux approuvés auroient confessés; même des malades, auxquels par conséquent les Curés ne peuvent & ne doivent pas refuser le Viatique. Nous disons le même de la confession Paschale, en ce qu'il ne nous appartient pas d'abroger ce que tant de souverains Pontifes ont, il y a de là long-tems, & si souvent depuis confirmé, &c. Ab eo quidem Decreto ad Paritentem Curiam appellarunt Parochi quidam Remenses; ab eaque sancitum est, ut Remense Concilium anno 1783, in hac parte executioni mandaretur. Verum, ait Commentariorum Historicorum Auctor ad diem 22. Martii, 1687, seculares Curie disciplinam pollicam tangunt, non ipsam reum substantiam.

230. Resp. dist. maj. Poterit summus Pontifex delegare, prout in Decretis summi momenti dispensare potest, id est, secundum Canonicas leges, & citra ullam ordinis debite constitutionem, C. secus, N. Non movetur hic nobis quæstio, ait optime Paritentis Magister, de potestate S. Pontificis, quam agnoscimus jure divino superiorem & amplius esse in ipsis, quam in Episcopis; sed de competente ejusdem potestatis usu; quam utique Christi Vicarius in adificationem tantum a Christo accepit. Porro, si quandoque exigere potest rerum conditio, ut Papa quosdam ex utroque vel alterutro Clero deleget, qui confessiones excipiant; puta cum inferiores Irregulati vel ovium curam omnino negligunt, vel ipsi dem admittunt schismata & hæresim spirantes præficiunt, prout alicubi in Europa & extra Europam fieri compertum est; exigit plerumque debitus ordo, ut concordiam a Spiritu sancto singulis Episcopis gregis portione unam eorum cura dimittat. Et vero an assensus uni loco R. Pontificis, & generalibus Ecclesie negotiis distentus, uniuscujusque Religiosi mores, doctrinam, bonum vel malum nomen appendere potest in statum Sanctuarii? An qui in Italia bonus sine Christi odor, alibi quoad molliorem viam disciplinam, quandoque etiam quoad fidei integritatem suspecti esse non possunt? Sicut ergo, præter idem qui supra Theologus, non tam ex potestatis quam ex notitie defectu, sua in causis Matrimonialibus ac Beneficialibus Rescripta dirigat S. Pontifex ad Episcopos, qui factorum veritatem penitus indagare valent; Ita nec Tridentinum Episcopos supra Papam crevit, dum sancit Sess. 23. C. 15. nullum etiam Regularem posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopi per examen, aut alias idoneis judicetur. Circa Sedis Apostolicæ prærogativa & consuetudine etiam immemorabili gaudeat sed unum id Decreto illo significavit, et re esse ut Episcopi, qui propriis oculis omnia intueri possunt, bonas aut malas Sacerdotum, quos in sollicitudinis sue partem vocant, qualitates perpendant.

231. Quod spectat ad privilegia Regularibus ab Alexandro IV. &c. concessa, liquet ea quæ Tridentinum præcessit, nullius jam esse roboris, utpote ab eo Concilio revocata. Quæ vero Tridentinum subsécuta sunt, vim in Gallia non habent. Sic contra Innocentii X. Decretum, regia licet auctoritate muniret, infurrexerit an. 1645. Gallicani Præsules, ac veteret ne quis Regularium Paschali tempore confessiones sine Episcopis, vel generalis Vicariis, vel Parochi licentis exciperet; idque Rex, & deinde Papa,

Papa, scribente Alphonso Richeleo, Lugdunensi Archiepiscopo, gratum habere rogati sunt.

Neque minus reclamatum est adversus Constitutionem Clementis X. quia hæc moribus nostris adversa statueret, 1. Regularis præter examen & indiesim approbatus, non teneri aliud examen subire, licet ad illud essentur ab Episcopis; 2. eosdem Regulares non posse ab audiendo confessionibus suspensos, nisi nova superveniente causa, quæ ad ipsas confessiones pertinat; 3. Episcopum in consulti Sede Apostolica non posse negare omnibus alioquin Adversariis Religiosis facultatem audiendi secularium confessiones. Propter Decretum illud effragante Clero Imppressit Paritentis Senatus die 17. Septemb. an. 1670. libique, ut antea, licitum credidit Præsules nostris, vel approbationem negare, vel limitare, prout judicaverint.

An vero debeat ut passim & ordinarie debeat restricta id genus approbationes, aut in his excipiantur Paschalis Quinquena, nostrum non est indagare, sed eorum quos uti Patres veneramus, Omnia nisi licent, aiebat Apollolus, sed non omnia expediunt. Sane exceptio temporis Paschalis quamdam præter Interdicti speciem, quæ pietas ipsa nonnulli commoveatur; & illud probri genus a Religiosis accere voluisse videtur Innocentius X. Ut ut est, apte, nisi fallor, P. D'Avrigny Tom. 1. p. 367. 37. dicit sententiam, que comme les Evêques qui aiment la paix, ne sont point plus à user de ces restrictions qui offensent les Réguliers; ceux-ci ne s'en formalisent pas non plus autrement, lorsqu'il s'agit en eux que Dieu & les intérêts de son Eglise; la charité seule amantant leur zèle, ils le font ceder en toute occasion au respect de nos Princes; établis immédiatement sur eux; & cela avec d'autant moins de peine, que le ministère n'a rien qui ne les offrait, &c.

Obj. 2. Parochi juris sunt divini. Ergo mediis sunt Episcopum inter & plebem, sicut Episcopi Papam inter & Parochos. Ergo sicut testante Clero Gallicano in Comitibus an. 1653. a Concilio Trid. temporibus vetuit constanter Apostolica Sedes, ne Religiosi absque prævia Episcoporum approbatione, confessiones audirent; sic & velle debent Episcopi, ne Regulares inconsulto Parocho excipiantur Fidelium confessionibus vacent.

232. Resp. dato antecedente de quo alibi, nego utramque consequi. Parochi enim eodem divino jure quo instituti esse asseruntur, Episcopis adeo subordinati sunt, ut in ordinaria & immediata auctoritate, non secus ac populo præsent Episcopi; unde Fideles omnino proprio Parocho recurrere possunt immediate ad Episcopum, non vero ad S. Pontificem, omnino Episcopo, nisi in casibus Apostolica sedi reservatis. Et vero Christus in Ecclesia posuit Episcopos, qui servata debita ad R. Pontificem subiectione, non tantum plebem, sed & Sacerdotes quoscumque, non ut mediis inter se & populum, sed ut cooperatores curæ suæ immediate subditos regerent. Atque id agnovērunt, tum, qui melius jura sua notant, Paritentis Parochi in Declaratione an. 1656. Clero Gallicano oblata, de qua supra num. 120. tum Paritentis Magistri in censura, qua die Maii 26. an. 1664. per Tournay Totul. Moral. Tom. VI. Cc firman-

* Depuis le Concile de Trente, il n'y a point d'occasion où le Pape ne renvoie tous les Religieux aux Evêques pour recevoir d'eux le pouvoir de confesser; & ils ne l'ont point, si ils n'ont effectivement leur approbation.

strinxere Librum Jacobi de Verano Carmelite **. In ea siquidem iudicæ sacre Facultas, Curatorum jurisdictionem esse quidem a Deo immediate quantum ad primariam institutionem; sed salta semper IMMEDIATA Episcoporum in Prælatos minores seu Curatos & plebem subditi auctoritate. Idem edocuit Clerus Gallicanus, cum an. 1655. contra citatum Anonymi Librum declaravit, clausulam, De Parochorum consensu quam in approbationis Litteris solet Episcopi apponere, ex consensu, non ex necessitate apponi.

Quæ cum ita sint, pergit Habertus, non mirum si S. Pontifex Sacerdotes etiam Regulares ad Episcoporum examen temper remittat, ut eos in Domino vel admittant, vel excludant; Episcopi vero eisdem, inconsultis quâdoque Parochis deputent, ubi vel necesse est, puta cum Parochus iniuste culpam e suis negat facultatem extra Parochiam consistendi; vel saltem expediat propter rationes eidem compertas.

234 In illis, Episcopi, licet Parochis superiores, eorum tamen jura servare debent; & multominus eadem contra Concilii generalis Statutum infringere possunt. Atqui infringunt, nedum fervent, cum, inconsultis, quandoque etiam resistuntibus Parochis, Regulares deputant, &c.

235 Consensu, licita vel saltem illicita esse debet approbatio, quia divinum mandatum infringitur. Atqui illud Dei ad Parochos mandatum, Prov. 7. Diligenter agnosce vultum peccati tui, per hujusmodi approbationes infringitur. An enim peccatis sui vultum agnoscat, qui cum ne intueatur quidem semel in anno?

236 Resp. neg. min. Non enim alienum jus infringit, qui suum servat; porro Episcopi, dum aliquos e Clero seu Seculari, seu Regulari excipientis Fidelium confessionibus præcitant, servant jus sibi à Christo asserum, & quo nec a se ipsis, nec a Concilio spoliari potuerunt.

237 Quia tamen, uti sapienter post Gesionem monet Tournelyus, præsens controversia non iam supremo partium jure, quam prudentiæ & caritatis legibus solvi debet; optimum istud perpetua Parochos inter & Regulares concordia vinculum futurum nobis videtur, si Episcopi ex una parte in Litteris suis approbationis clausulam istam semper inserant, De consensu Parochorum, & Parochi ex altera, quasi ex publico conducto, eo ipso consensum suum dedisse censentur Regularibus ad excipiendam Paschalem sacrum Parochianorum confessionem, quo approbati illi sunt sine ulla limitatione ab Episcopis; nisi contrarium certa & gravis causa exigat. Et hæc praxis, Deo duce, jam pene ubique viget.

238 Ad confirm. neg. min. Ut enim solida S. Thomas Suppl. qu. 8. art. 3. ad 5. Rector Ecclesiæ debet vultum sui peccati agnoscere dupliciter: Uno modo per sollicitam exteriori conversationi considerationem, quæ investigare debet super gratiam sibi commissam; & in hac cognitione non oportet quod credat subditi, sed certitudinem facti, in quantum potest, inquiret. Alio modo, per confessionis manifestationem; & quantum ad hanc cognitionem, non potest majorem certitudinem accipere, quam ut subditi credat; quia hoc est ad

** Erat in Operis titulo: La Dissen de l'auctorité de N.S.P. le Pape de Ses Sujets dans les Ordinaires... & de l'aveu de ses Sujets de Mendians, contre les erreurs de ce temps. Prodiit Paris an. 1648. Facultatis consensum consensus sui notavit Alexander VII. die Junii 16. an. 1665. ac Bullam quæ suppressit Patentes Curis die 29. ejusdem anni.

ad subveniendum conscientie ipsius. Unde in foro conscientie creditur domini & pro se & contra se, non autem in foro exteriori iudicii. Et ideo ad hanc cognitionem sufficit, quod credat subditi dicenti, se alteri absolvere valenti fuisse confessum; Et sic patet quod talis cognitio peccati per privilegium alteri indulgentiam de confessionis audienda non impeditur. Adde quod aliqui non possent Parochos alios adficerere Sacerdotes qui sibi in annuæ confessionis negotio opem furerent. Adde rursum quod plerumque & suis multos pessime cognosceret: cum ex eis nonnulli gravia malint reticere peccata, quam ex Parocho aperire.

239 Illi S. Eorum certe jura infringuntur, qui jam non possunt, quod vi Lateranensis Decreti olim poterant. Atqui Parochi jam, &c. Qui enim per se ipsos approbant Sacerdotes, sibi pro annua confessione opem laturos, nec id jam facere audent, hi profecto hodie non possunt, quod olim potuerunt, &c.

R. ad 1. neg. min. Si enim Parochi aliquando coministros approbaverint, non utique vi Decreti Lateranensis; cum Decretum illud etiam non subsistat, nec tamen, ut lateretur objectio, jus approbandi hodie competat Parochis; sed quia permittere tunc temporis Episcopi, ut Parochi ex iis qui ab Episcopo approbati fuerant, quosdam pro arbitrio eligerent, quibus largirentur necessariam ad excipiendas confessiones jurisdictionem. Unde non approbant Parochi, sed jam approbatis contrebant jurisdictionem, qua lectula, approbatio mere conditionaliter data in praxim redigi non potest, nisi accedente nova & expressa Episcopi facultate. Neque enim plena inerat Parochis libertas pro nutu & temere quos vellet excludendi. Unde, ut omnia debite & secundum ordinem fierent, sic statuit Archiepiscopus Concilium an. 1275. Can. 21. Quotiam Parochialibus Presbyteris curam animarum habentibus specialiter & precipue sua commissa est animarum: statum inhihentes, quod infirmantium confessiones, commisi per ipsos Parochiales Presbyteros, si haberi potuerint, vel per alios Presbyteros Seculares vel Religiosos de ipsorum licentia, audiantur. QUAM LICENTIAM DARI VOLUIMUS ET PRECIPUIMUS AB EISDEM Parochis liberaliter & libenter, cum fuerint requisiti.

240 Ceterum juxta hodiernam disciplinam dari solet jurisdictione cum approbatione; nisi Parochorum consensus, quem aliquando Episcopi in Litteris suis approbationi suæ accedere volunt, jurisdictionis vires gerere dicatur, ut re ipsa gerit pluribus in Diocæsis, ubi stricte urgetur executio Canonis, Omnis utrasque, &c. quales sunt Remensis, Catalaunensis, Verdunensis, & ut a recentibus audivi, Tullensis, Noviodunensis, & Senonensis, in quibus annua confessio, sine perito & obtento Parochi consensu facta, irrita & iteranda declaratur. Idem est Senonibus de confessione in articulo mortis, unde quidam hujusmodi citra Parochi licentiam excepta, jussa est iterari; in illis vero Diocæsis, quæ prædicti Canonis executionem non urget, valet confessio sine Parochi consensu extra Parochiam facta Sacerdoti cuilibet generaliter tantum approbato, modo adde tacitus Episcopi consensus, qualis in re præsentis adesse merito præsumitur, cum vel ita receptum est consuetudine, vel videt Episcopus, nec, quod facile posset, contradicit.

Ut omnem hac in parte anxietatem tollant Parochi, suis & suggestu 241

ante Paschalis Quindenz initia, licentiam dare solent, vel ad ordinarios suos Directores, vel saltem ad unam e vicinis pluribus quos assignant, recurrendi. Quod ultimum caute fieri debet, si potest, ne dum tres nominas, quartum excludendo offendere videaris.

²⁴² Duo hic summi momenti animalvertenda, i. Parochis erandum, ut suis licentiam extra Parochias fines consistendi facile indulgeant. Tum quia id prescribit Concilia, ut Burdigalense anno, 1624, & Synodus XI. sub S. Carolo Borromeo. Tum quia multiplici experimento comprobatum est, eos e Parochis, qui temere sibi blandiuntur, quod tandem Parochianos omnes eo adduxerint ut apud se peccata deponant, in causa esset cur plura committantur sacrilegia, quia, nec raro, pudor confitentium, presertim juniorum, eorumque qui plus a Parocho dependunt, ora, etiam in morte, obstruit. Unde S. Thomas in 4. distin. 17. q. 3. art. 5. & q. 8. Supplem. art. 4. Peccaret Sacerdos, si non esset factus ad prebendam licentiam consistendi alteri quia multi sunt adeo infirmi, quod potius sine confessione, saltem integra, morerentur, quam tali Sacerdoti confiterentur. Unde illi qui sunt nimis solliciti, ut conscientias subditorum per confessionem sciant, multas laqueum damnationis insidiant, et per consequens sibi ipsi. Atque hinc sanxit Urbanus VIII. Bulla 28. ut si Regularium Confessarii, eas ut alicuius reservati facultatem petentibus, Superiori dare noluerit, possint nihilominus Confessarii, illa vice Penitentes Regulares, etiam non obtenta a Superiore facultate, absolvere, Ita Pontas V. Cursus cas. 8. & Habert, ubi supra, qui & id sapienter adicit, opere pretium esse, ut Parochus, maxime si solus in Ecclesia sua confessiones excipiat, identidem extraneos vocet Sacerdotes, hosteturque atque etiam negat Parochianos, ut illis se sitant. Si enim levamen illud Monialibus ter in anno indulgite Tridentina Synodus, quantumvis rusticis & rudioribus erit denegandum?

²⁴³ 2. Et id etiam cum utroque mox appellato Doctore animalvertendum, in concedenda Parochiano licentia sua apud extraneum Sacerdotem peccata consistendi, habendam esse rationem tum Parochiani, tum & Confessarii. Si ergo, ait Paludanus in 4. distin. 17. q. 4. art. 3. si Parochianus potest licentiam alteri committendi indeterminate, non det, nisi sit verisimile quod petens non silet nisi equo bonum vel meliorem, si autem nominat sibi aliquem de quo verisimile est quod sit equo bonum vel melior ad confessionem intendendam, non negat; quia forte habet peccatum quod erubescit confiteri. Si vero appareat quod non est equo bonum aut per famam aut per risum sua persequi, aut per contrarietatem personarum sibi confitentium, quia hoc minus verisimile conveciantur; tunc suspiciter debet denegare. Et licet aliquis dubius semper repariat alium meliorem se suspiciter, non tamen quantum ad omnia, quia quantum ad officium hoc vel illud.

²⁴⁴ Neque est quod obijcias, seu cum Pastoribus, qui Potestatuum nitentiam amant, aut obium verentur, seu cum sacris Penitentibus, qui animam suam vulnera sivevere maluit quam curare, non agi imprudenter ab his, qui se invicem committunt Ministris, quos peritos & idoneos iudicavit primarius gregis custos, Episcopus. Constat enim eos tunc qui ab Episcopo approbantur, esse alios identidem circa quos ipse falso aliorum testimonio decipiantur; alios, qui magis dediti, a rusticiori, quam labore imbrobe

comparaverant, scientia paucos intra annos omnino excidant; alios, qui, periti licet & peritissimi, opinioniones sequantur in pravi perniciosas, seu rigore nimio mundum pene universum damnant; seu nimia molitio, omni carni pulvillos conficiant ad peccandum; seu certis addicij vitis, puta ebrietati, quod sibi ut petalillam indulgent, in aliis redarguere non audent. Quis autem talibus obrepitit vel subrepitit approbans oves suas committere auit?

Deinde, sicut inquit Habertus, extraneis Confessarii sunt omnes peritissimi, sine doctrina, & acerrimi legi non divina cum Ecclesiastica vindice, adhuc emendum est ex parte sibi Penitentium; nisi mittatur ad probatos Confessarios, qui ex publica fama, vel per secretam Parochi admonitionem, illum noverint. Is quippe: cum religio illi non sit usurus exercere, contractus injustos inire, officio suo etiam in gravioribus deesse, certo certius prudentissimo etiam Confessario benedictionem immeritam suscipiat.

§. 2. Solemuntur debita ab initio propostis.

Queres 1. an in textu Lateranensi vox, *Omni Fideles*, omnes omnino baptizatos comprehendat.

Videtur quod non. 1. Entm non videtur proprium ipsum Sacerdotem complecti. Cum ei quidem, vel alii de licentia ipsius, ceteri confiteri debeant; nemo autem assignetur cui confiteri ipse teneatur. Ad summum enim Episcopo confiteri posset. Ad quem porro recurreret Episcopus? num Romam ad S. Pontificem? 2. Quis neque ceteros Sacerdotes spectare videtur Decretum Lateranense; tum quia Sacerdotes sub simplici Fidelium nomine venire non solent; tum quia Fideles, de quibus loquitur Canon, *Omni utriusque* &c. hi ipsi sunt, qui *Eucharistic Sacramentum in Pascha suscipere* debent; quod proprie Sacerdotibus non competit; tum quia jam constituerat Synodus Lateranensis Can. 17. id quod Sacerdotes tangit; nimirum, ut ad minus *quater* in anno celebrarent. Ergo non erat cur aliud conderet Decretum, qui idem obnoxii forent.

Centent tamen vulgo Theologi cum suare disp. 36. sect. 2. n. 5. vel ipsum S. Pontificem, alioque ideo a fortiori Sacerdotes hac lege teneri; tum quia ea sit quedam determinatio juris divini, cui subjacet Papa; tum quia possunt naturalis aequitas, ut Caput membris consonet: cum veluti sub hac conditione legislativam potestatem accepit; tum denique, quia consuetudo, optima legum interpres, ipsaque vim habens legis, sic Decretum de quo agimus, interpretata sit. Esto igitur Sacerdotes lege illa directe non affringantur: ac eos ipsa indirecè & occasionaliter ad minus adstringi nemo negaverit. Quid tum autem, modo vero tegeantur? Passim tamen, in his saltem partibus, receptum est, ut Sacerdotes approbato eulibet in Diocesi, circa Parochi licentiam consistantur.

Queres 2. an pueri eadem lege teneantur.

Negavit Sa. V. *confessio* de pueris, qui necdum pubertatem attigissent; alii, ut Diana de pueris ante septennium. Utriusque male: Concilium enim legem suam non refert ad etatem, sed ad *annos discretionis*, id est ad illud tempus, quo malum a bono morali discerni potest. Ergo si malitia etatem superet, ut sapio contingit, puer qui mortaliter deliquit, confiteri tenebitur.

In dubio an puer pleno rationis usu gaudeat, præcipiendus est confiteri; tum quia pars illius tutior sit; tum quia non solum mortalia certa, sed & dubia etiam confiteri iubemur.

Estimantur tamen pueri a penis quas comminatur Decretum Lateranense: quia ex Cap. 7. De delictis puerorum, Lib. 5. Tit. 23. In pueris velinq̄ soler inuitum, quod in aliis proventuris ætatis humane leges ducunt fecerunt corrigendum; Ceterum nec inconsulto Episcopo quisquam, quia Palchii officio defuerit, Ecclesiastica privandus est sepultura. Hujusmodi enim penis Superioris sententiam prærequirunt.

247 Quæres 3. an qui interna tantum peccata habet, eadem clavibus a nemine subijcere teneatur.

Resp. affirmat, cum Suarez ibid. n. 2. ubi oppositam alicujus opinionem vocat plus quam temerariam, & iure; 1. quia Canon Lateranensis simpliciter jubet peccata omnia confiteri; sub his autem continentur etiam interna; 2. quia hoc generali sensu constanter intellectum est Concilii Decretum; 3. quia præceptum annuæ confessionis iura est divini præcepti quoad temporis circumstantiam declaratio: ex divina autem Legē debet homo etiam interna confiteri; 4. quia præceptum Lateran. est de actu externo, confessione nimirum, licet materia ejus remota sit actus interior. Adde non adeo certum esse, quod supponunt adversarii, actus internos ab Ecclesia non præcipi; prout dicit in Tract. de legibus.

248 Quæres 4. an qui sola habet venialia, teneatur eadem confiteri. Resp. negant plures, 1. quia ex Lateranensi omnia peccata confiteri tenemur. Atqui non omnia venialia, cum ex his aliqua recitari possint. 2. quia ex Trid. Sess. 14. Cap. 5. Concilium Lateran. divinum confessionis præceptum semel in anno impleri voluit. Atqui ex eodem Trid. ibid. divinum confessionis præceptum ea tantum spectat peccata, quibus Dominum mortaliter offendimus. Ergo.

Opinionem contrariam ut longe tutiorem simul & æque ad minus probabilem amplecti sumus in Tract. de præceptis Ecclesie, Tom. 3. p. 638.

Ceterum, ait Suarez ead. disp. 36. sect. 2. n. 9. questio hæc non multum utilis est in praxi; tum quia vix invenitur, qui toto anno abstinere a mortali, saltem dubio, nisi sæpius confiteatur; tum quia quæ ad mortali proflus abstinuisset, teneatur saltem proprium suum Sacrodotem adire, propter Eucharistiam: quia & per se debet qui non confitetur intra annum rationem reddere cur id non faciat; quod moraliter loquendo, nullus facit, sed confitetur ut potest. Interim dicenti in foro Poenitentis, se ab omni peccato gravi liberum esse, videtur habenda foret, nisi contrarium evidenter constaret; vel, ut loquitur Simonnet, iustas haberet Parochus rationes aliter iudicandi.

249 Quæres 5. quæ ab implendo annuæ confessionis præcepto excusent.

Resp. excusant, 1. impossibilitas physica, neque enim Deus vel Ecclesia impossibilia jubent. 2. Incommodum grave, quod ab extrinseco & præter institutionem Sacramenti procederet timetur: ut si iuste veteraris ne tuus qui presbit est Sacerdos, vel peccatum totum revelat, vel aperit tibi in confessione peccatum alterius intelligat. Aliud est, si incommodum confessioni intrinsece annexum sit, puta quod a sancti & pii fama, quam apud Confessarium obtinueras, sit tibi excidendum. Est enim

onus

onus illud confessioni prout a Christo instituta est, moraliter loquendo annexum; cum fieri vix possit, ut ignoto semper confiteamur. An idem dicendum esset, si Sacerdos parta per confessionem scientia, tacite quidem, sed tamen vere usus prævideretur, intelligi poterit ex dicendis tibi de confessionis secreto.

Duo hic moventur dubia, I. an gravi labore impedimento, qui nisi per interpretem confiteri non potest. II. An idem de eo dicendum sit, qui nisi in scriptis confiteri nequit, ut si surdus sit Sacerdos, vel mutus Poenitens.

Circa primum, censent Cajetanus, uterque Soto, Ledesma, Victoria, Toletus Lib. 3. Cap. 6. Suarez disp. 36. sect. 6. Sylvius Suppl. q. 11. art. 3. & alii passim, ab annua confessione immunem esse, qui nisi per interpretem confiteri nequit; tum quia præcepta Ecclesiastica non obligant cum tanto onere: tum quia Canon Lateranensis, dum præcipit tantum, ut omnis Fidelis solus peccata sua confiteatur, eximit a publica eorum confessione.

Existimant tamen nonnulli, ut Sylvester V. Confessio l. n. 15. Canus & alii, quorum in mentem valde propendet Suarez ibid. n. 5. hominem in mortis articulo, vi præcepti divini de confessione, quod dubio procul urget tunc temporis, per interpretem confiteri debere, si taliter non possit: Idque proflus necessarium existimat idem Suarez, cum Poenitens probabiliter timet, vel dubius est de contritione sua, quia sine Sacramento exponit se periculo damnationis æternæ, quæ præ omnibus aliis incommodis vitanda est: Posset autem, ait, in huiusmodi casu confiteri ea peccata, quæ cum minori infamia explicare posset, nec teneretur ad confessionem materialiter integram: est enim hæc causa sufficiens ad excusandum illum; & ita hoc satis esset ad recipiendum hoc Sacramentum, & consequenter ad subveniendum saluti suæ: posset enim tunc ex altitudo fieri contritus.

Supponit hæc clarissimi Doctoris resolutio non posse nominem ignote linguæ absolvi, nisi aliqua per interpretem peccata confiteatur. Id autem falsum esse constat; cum possit homo notibus aliqua saltem peccata aperire, his etiam quandoque graviora, quæ per interpretem exponi permittit Suarezinus: unde alii satis esse volunt ut extraneus ille per notus, quo meliori modo poterit, significet se rem esse & velle absolvi. Quo factò, inquit, Sacerdos potest & debet eum absolvere.

Hæc ego sequeretur, quæ aliorum iudicio subiecta esse volo, 1. non re-
darguerem peccati eum qui annuæ confessionis deest, quia nisi per inter-
pretem confiteri nequit. 2. Si per interpretem significaret, se vehementer
dolere quicquid peccavit, loque pænitem fortium elurire, aut eo ad
vincendam tentationem indigere, non negarem, explorata prius per
me & per alios ejusdem agendi ratione, & data post signa & notas
absolutione. 3. Plus aliquid suaderem in extrinsecis, horrarerque
utendum interprete, modo is note foret probitatis ac religionis. 4. Si
quod feminis facilius contingit, invictam ad id repugnantiam in eo
detererem, harerem incertus. Non desunt certe qui cum Lugo disp.
15. sect. 5. existimant eum qui in periculo mortis nominis per interpre-
tem confiteri potest, teneri omnia per ipsum mortalia accusare: quia
manifestatio peccati apud duos graves sigillo obstrictos, est quidem in-

Cc 4

comi-

commodum, sed non grave adeo, ut propter illud divino mortalia omnia confitendi precepto desse liceat. Neque talis confessio publica confiteri potest, sicut nec ea qua idem peccatum reservatum, superiori se inferiori manifestetur. Et vero quoti, ut certam absolutioni materiam præbeant, quæ aliis pluries confessi sunt, demum confitentur? Faveat, nisi plus doceat S. Thomas in 4. dist. 17. q. 7. art. 4. q. 3. ubi postquam dixit: *In eo qui alium linguas non habet, sicut mutus, vel qui est alterius linguas, sufficit quod per scriptam aut mutum, aut interpretem confiteatur, subdit generaliter: Quando non possumus uno modo, debemus secundum quod possumus confiteri.*

Ac, inquit Coninch disp. 5. Dnd. 10. n. 77. qui sciret peccatum suum vel uni revelandum a Confessario, non teneretur ei confiteri. Ergo nec ad id teneretur, si alios præter Confessarium debeat peccatum ejus audire.

Respondet Lugo ibid. n. 74. neg. ant. nec enim, inquit, exorsatur Poenitens in articulo mortis, propter solum illud periculum, si nullum aliud timeatur malum, quam notitia alterius, qui ea in nullius præjudicium uti possit. Et hoc, ad quod utramque hanc decisionem P. Antoino, *pau servandum in praxi*. Mihi tamen magnum videtur esse discrimen inter confessionem faciendam per interpretem solide pium, & faciendam Confessario eadem uni personæ revelato: in enim si unæ potest revelare, poterit duobus: scilicet de interprete, quem supponimus. Ut ut est, idem cum Lugo sentit Boudart Tom. 5. pag. 407. ubi & hæc subdit: *Similis est ratio tempore pestis, vel naufragii, quando non potest fieri confessio, nisi presentibus auditoribus: Tunc enim ad absolutionem non sufficit generalis confessionis signa edere, sed jure dieo debet exprimi aliquod peccatum mortale in speciali. Aliud foret de militibus ante prælium: hi enim perperam exprimerent quod a Confessario auditum non possent.*

Quod ad eum spectat, qui nonnulli per scriptum confiteri potest, hunc quidem a confessione eximunt Navarrus, Medina, & alii quidam. Verum opinionem hanc merito rejiciunt Sylvester V. Confessio l. q. 15. Pauludanus, Major, alique communiter cum Suarez ibid. n. 7. 1. Quia suam hanc esse mentem subindicat S. Thomas cir. dist. 17. q. 3. art. 4. questione. 3. ad 2. 2. Quia Ecclesiasticum & a fortiori divinum confessionis præceptum obligat, quando commode & citra grave quospiam inconveniens adimpleri potest. Quod autem homo confiteatur in scriptis nullum habet inconveniens, quod præcaveri facile non possit. Peccati enim manifestatio, quæ Navarrum & alios in oppositam sententiam deducit, vitabitur a Poenitente, si vel litteram mutet; vel in una cartula scribat omnes peccatorum species cum numeris, in alia vero numeros solum, postea autem in confessione peccatum & numerum signo ostendat; vel demum non antea scribat, sed coram sacerdote, & statim rumpat; quod in breviori more confessionibus fieri non æque possit.

132 Quæres 6. quæ confessio necessaria sit ut Ecclesie præcepto satisfiat.

Resp. 1. non satisfieri per confessionem sacrilegam, qualis ea est quæ fit vel sine dolore idoneo, vel absque prævio enamine sufficienti. Patet

Id 1. ex censura hujus propositionis inter reprobata ab Alexandro VII. num. 14. *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfaci præcepto Ecclesie.*
2. Quia Ecclesie præceptum certa quadam est juris divini determinatio. Divino autem juri non satisfi per sacrilegium.

Resp. 2. neque etiam satisfieri per confessionem rite factam nondum secuta absolutione. Ratio est, quia, ut bene Lugo cir. disp. 15. n. 136. Ecclesia id præcepit quod ex Christi præcepto deicium erat, prout docet Tridentinum Sess. 14. Cap. 5. Porro Christus non præcepit confessionem utcumque, sed confessionem quæ per iudicis sententiam terminetur.

Resp. 3. neque etiam per Sacramentum validum & intactum, si daretur, satisfieret præcepto Ecclesie. Ratio est, quia, quicquid contradicit Lugo ibid. n. 137. præceptum Christi, atque ideo Ecclesie, non est tantum de Sacramento suscipiendo, sed de fructu Sacramenti; ac prohibet de confessione reconciliativa. Quod addit Lugo per communionem, aut auditionem Missæ absque fructu postea propter statum peccati, aut malum finem quo Missa auditur, adhuc impleri præcepta Communionis vel Sacri audendi; nobis a contrario in probationem credit: cum damnata fuerit ab Innocentio XI. hæc propositio num. 55. *Præcepto Communionis annue satisfi per sacrilegam Corporis Domini manducationem.*

Quæres 7. an qui hoc anno confiteri omisit, plura, differendo, peccata committat, an unum.

Resp. eum unius esse rem peccati, sed pluribus æquivalentis, si permittat idem non confiteri propositum; plura vero ab eo committi peccata, si propositum sit moraliter interruptum, & pluries renovatum, puta quoties nova occurrunt confitendi occasiones.

Etiã autem in Tract. de præcepto Ecclesie docuimus, per unam hujus confessionem satisfieri præcepto tum anni præteriti, tum & currentis; non defuit tamen, qui tamquam menti Ecclesie conformis, atque in praxi tutius consulant, ut is semel & iterum, eodem anno curante, confiteatur. Non quod vigebat confiteri teneatur, qui per annos viginti confessionem omisit: sed quia debet quis implere præceptum, dum currit adhuc ejusdem implendi tempus. Idque plures tunc præcipue verum existimant, cum prior confessio facta est sub iniuria anni; quia confessio hæc censetur facta pro anno præterito, cujus necdum sublata erat obligatio: nova vero per novum peccatum obligatio redierit.

Quæres 8. an præceptum impleverit, cui rite confesso absolutionem impulso denegavit Sacerdos.

Resp. negat. quia per confessionem a Lateranensi præceptam intelligitur Poenitentia Sacramentum, seu ea confessionis species quam sequitur absolutio valida. Si tamen subest spes obtinende postmodum absolutionis, licet expectare ad tempus, ne eadem pluries iteranda sit confessio, quod sæpius grave ac molestem est.

Quæres 9. an qui post confessionem mortaliem, quæ eo usque commiserat, eodem anno in novum lethale incidit, ad novam ejus confessionem teneatur.

Affirmat Sotus, Medina, & alii nonnulli, quia præcipit Lateranense

ut Fideles omnia mortalia hoc anno commissa confiteantur. At longe probabilius negat cum aliis pluribus Lugo n. 164. quia Ecclesia lex unam tantum præcipit confessionem peccatorum quæ a postrema confessione memorie occurrunt: hæc autem reapse facta est.

356 Quæres 10. quibus subjaceant penis qui annue confessioni desunt. Resp. cum Suarez disp. 36. sect. 8. n. 2. nullam jure communi præcepto injulice transgressoribus imponi penam, quæ ipso facto incurrarur. Lateranensis enim Canon tantum decernit, ut vivi ab ingressu Ecclesie arceantur, post mortem vero christiana sepultura priventur. Utrumque autem requirit Judicis sententiam, ut ex verbo arceantur, constat. Atque hinc, ut notat Cano. pena hæc incurri non potest, nisi cum manifesta est confessiois omisio.

In multis tamen Diocæsis plebantur excommunicatione ipso facto, qui confessioni annue defuerint: hæc autem censura, cum probationem non requirat, incurritur, quantumcumque crimen sit occultum, ut patet in heresi occulta, modo extera.

Næque vero his penis subjacent ii tantum qui utrique confessionis & communionis præcepto defuerint, sed qui alterutri. Est enim verba hæc Canonis: *Qui alter fecerit*, &c. post utramque præceptum apposta sunt, disjunctivo tamen sensu accipienda veniunt, ut constat ex communi Doctorum intellectu, qui legitimus est Canonum interpretes.

Qualiter gerere se debeat Parochus erga eos & suis, qui sanctam hanc Ecclesie legem aspernati, excedunt e vivis, dixi in Tract. de præceptis Ecclesie, pag. 617. Vide & dicta ubi de quarto Ecclesie præcepto.

ARTICULUS TERTIUS.

De materia Confessionis.

ET si eadem primo intuitu videtur esse confessionis materia, quæ Penitentia, constat tamen, repropius inspecta, nonnihil inter utramque esse discriminis. Ipsum enim originale peccatum suo modo materia esse potest Penitentia, non tamen confessionis.

Dicendum itaque solum ætuelle peccatum, prout scilicet opponitur originali, materiam esse confessionis: mortale quidem necessarium, quia non nisi per claves, vel in ordine ad ipsas, remitti valet, ut supra probavimus: veniale autem liberam, quia licet pie & utiliter clavibus subici possit, aliis tamen mediis deletur.

257 At hic emergit dubium, an nempe possit Ecclesia venialium confessionem præcipere.

Negant Etilius, Sylvius, Gonet Tom. 5. pag. 411. & alii plures: quod quidem verum crediderim, si de venialium omnium confessione sermo sit; quia moraliter impossibile est, neque illis omnia confiteri, veram etiam propter eorum multitudine in memoriam reducere.

At certius nobis videtur cum Sylvio hic q. 6. art. 3. posse Ecclesiam vi potestatis sibi a Christo tradita, venialium quorundam, puta ebrum qui-

quibus ex habitu adhaeremus, vel quæ ad mortale facilius inclinant, confessionem præcipere. Atque id sentit Doctor Angelicus; sed non negat, art. 1. q. 2. Hæc quidem ea, in re Doctor Angelicus; sed non negat, qui heret. D. Bonaventura suffragatur, tum & Regula Canonica S. Crodagangi, Merensis Episcopi, cuius hæc sunt verba: *Monachi in iniquis quæ subdito confessionem faciant cum bonæ voluntate Episcopo aut Priori suo; tum Clementina In agro Domini, 1. De statu Monachorum, ubi Monachi fugati semel in mense confiteri jubentur: ab his autem ut semper mortalia. Sed de his jam dixi Tom. 3. p. 658.*

ARTICULUS QUARTUS.

De conditionibus Confessionis.

SEXDECIM numerantur confessionis conditiones, quæ licet, ut notat Suarez disp. 27. sect. 1. sine methodo & vulgari modo posita, a Pallorius sedulo explicantur sunt & his continentur verbis.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis, Necnon nuda, frequens, discreta, libera, circumdata, Intèra, secreta, & lacrymabilis, accelerata, Fortis & accusans, & sit pariter parata.

1. *Sit simplex*, id est, ut loquitur Catechismus Trid. part. 2. n. 67. non artificiose composita, vel historicam narrationem sapiens, ut a nonnullis fit, qui potius vitæ suæ rationem exponere videntur, quam peccata confiteri. Ea enim confessio esse debet, quæ non tales Sacerdoti aperiat, quales nos ipsos novimus, certaque pro certis, ac dubia pro dubiis demonstrat.

Contra hanc legem peccant, qui, vel potius, quæ sæpius monita, a superstitibus & extraneis abstinere nolunt; glorianturque quod Confessarii his in hebdomada per horam occupent. Sed & peccant Confessarii, qui novum nacti Penitentem, nomen ejus, familiam, & similia interrogant. Doceat Sacerdos modum confitendi accuratum, sed brevem, &c.

2. *Humilis*, qualis esse debet rei veram simpliciter deprecantis accusatio; proinde cum intimo proprie indignitatis sensu, deposito fastu seculari, oculis in terram demissis, exemplo Publicani, qui eos ad calum levare non audebat, flexo genu, &c.

Peccant & contra hanc legem 1. qui gravia sua defenunt ad ignotum, levia vero ad ordinarium Directorum: quamquam ita fieri melius est, quam sacrilegium committi: modo a gravium confessione incipiant. 2. Qui ad excusandas excusationes in peccatis, suis eadem in conjugem, fratrem, domesticos convertunt: Et his id Augustini inculcandum: *Si te accusat, Deus te excusat. Si te excusat, Deus te accusat.*

3. *Pura*; & ideo nec alium a se quem tractamus, sermone infrantur; nec alius intendatur finis quam divina gratia recuperatio: secus ac si *Catech.* faciunt, qui ementita pietate vel elemosinam corradere, vel Confessarii apud Episcopum potentis favore acupari moluntur.

- 261 4. *Fidelis*, id est vera & sincera, quæ Poenitentis statum aperte & sine mendacio declareat, & peccata nec adaugeat, nec minuat. De hac conditione dicemus infra.
- 262 5. *Nuda*, non inani verborum circuitu, aut circumstantiis ad rem minime pertinentibus implexa: ut in iis est, qui ut iræ vel quæ peccatum accuset, longam texunt historiam occasionum, quibus ad intrinsecum protracti fuerint. Quod si quis ambages quarat, ut peccatum, vel gravem ejus circumstantiam occultet, erit confessio sacrilega.
- 263 6. *Frequens*. Cum enim aliquis mortifero scelere urgetur, nihil ei magis salutare esse potest, ob multa quæ impendent vitæ pericula, quam statim peccata sua confiteri. Turpi profecto est, cum in eluendi corporis aut vestium sordibus tam diligentes sumus, non eadem saltem diligentia curare, ne animæ splendor turpissimis peccati maculis obsoleat: præsertim cum inde contrahatur habitus peccandi, cordis induratio, ac demum finalis impenitentia. Catech. Trid. n. 70. De hac conditione infra.
- 264 7. *Discreta*, quoad locum, tempus, electionem Confessoris, ac confitendi modum, adeo ut nec aliena citra necessitatem, nec propria temere & absque iusto examine enuntientur. Sed & discreta esse debet confessio ex parte Ministri, ut malitiam eradicet, non edoceat, præsertim in materia luxuria, ut severitatem lenitate, vinum oleo temperet.
- 265 8. *Liberus*, tum ante aditum tribunalis, ne solo parentis vel heri metu ad Sacramentum adigi videamur, tum præcipue in tribunali, ubi cavendum ne Confessarius peccata indultrie & quasi per artem extorquere cogatur. Certe qui crimen omnium coactus aperit, reticere voluerat, proinde indignus est qui statim absolvarur.
- 266 9. *Peregranda*: obsecra enim & turpia, non obsecra, sed pudicis & cautis verbis efferenda sunt; eaque oratione, quæ pudorem & modestiam conjuncta habeat. Id. ibid. n. 68. Sed & cavendum Sacerdoti ne verecundus deterrat, sed alliciat potius dilata ad finem correctione.
- 267 10. *Integra*, quæ videlicet peccatum, peccati speciem, numerum & circumstantias, quantum satis est, evolvat. De hoc inferius.
- 268 11. *Secreto*, quia tum confitenti, tum Sacerdoti maxime laborandum est, ut verum sermo in confessione secreto habeatur. Idem Catechism. num. 69. Unde utique demissa voce, alter in alterius aurem, loqui debet, si qui circumstare possint.
- 269 12. *Lacrymabilis*, non quia externos stetus requirat, sed quia jungi debeat cum intimo, qui præcedat, ac præcipue qui accusationem sequatur, animi dolore. Debet enim confessio doloris interitum esse sensibile.
- 270 13. *Accelerata*, non remittenda de die in diem, multoque minus ad Octavam Paschalis: ut segnes efficiere norant.
- 271 14. *Fortis*, quæ non timide & molliter, sed generose & propter Deum ac propriæ pacis intuitu, gravioribus animæ plagas exhibeat.
- 272 15. *Accusans*, id est, quæ peccata nec imminuat, nec excuset dispendio veritatis: sed ea candidè, qualia noscuntur, aperiat.
- 273 16. *Parata*, talis nempe, ut Poenitens, quæ pax & bonæ indolis filiorum dos esse solet, non contradicat Sacerdoti, & adversus eum dispuret: quod sæpe faciunt rudes & semi-devoti; raro qui vere doceri sunt, & quandoque ipsi Confessarius doctores.

Has conditiones, quæ nonnullæ in alias recidunt, multi ad quatuor contrictas uno hoc versu complectuntur:

Integra sit, simplex, humilis, parere parata.

Hic quatuor expendimus, 1. an confessio omnimode vera esse debeat; 2. an frequens; 3. an & quatenus integra; 4. an necessario facienda sit & voce & presentia.

SECTIO PRIMA.

De Confessionis veritate.

NON inquiritur an confessio vera esse debeat: si enim in ceteris omnibus quacumque vera loqui jubet Doctor gentium; a fortiori erit id in re presenti necessarium: sensus ergo que confessio est, a quo quis in confessione mentitur, eo ipso delinquit graviter, proinde Sacramentum omnino nullum efficiat. Quod ut melius intelligatur,

Not. posse aliquem in confessione mentiri duplici modo: 1. nempe 274 in materia confessioni propriæ extranea; quod sæpe contingit mulierculis, quæ sive ad solamen suum, sive ad proprii peccati amputationem, gravissimam de proximo effugiunt, seu mentiendo simpliciter, seu leviorebus monstra compingendo. 2. In materia ipsius confessionis, quod quintupliciter evenire potest. 1. Si neget se mortale quid perpetrasset, quod fecit quidem, sed hic & tunc confitenti non tenetur, puta vel quia jam confessus sit, vel iustam habeat ejus hic se nunc retinendi causam. 2. Si neget reum se mortalis, quod & admisit, & hic & tunc confitenti tenetur. 3. Si neget reum se mortalis, quod non fecit. 4. Si confiteatur veniale quod non fecit. 5. Si confiteatur mortale, quod non commisit. Hic porro supponimus hujusmodi deceptorem mentiri scienter vel ex ignorantia culpabili, non per se.

CONCLUSIO. Mendacium in materia confessionis committitur, quandoque lethale est, & tunc confessionem, vel potius Sacramentum irritat: Quandoque veniale tantum; & tunc non obest valori Sacramenti.

Prob. casum mox recensitorum enumeratione. Et quidem 1. qui veniale aliquid quod non fecit, confitetur, vel simul aliquid veniale aut mortale quod fecit, confitetur, vel non. Si I. venialiter tantum peccat, uti ad verbum Cajaram dicitur Sylvester V. Confessio l. q. 8. uterque Soto, Angelus, & alii quos sequitur Sylvius Sopp. q. 6. art. 4. quæritur I. quia hujusmodi peccatum, ut pote in materia levi ac minime necessaria, nec Confessario, nec Sacramento gravem injuriam facere videtur: sic Poenitens intendat veniale falso affirmans sacre materiam absolutivè, quod vix fieri posse crediderim; sive non. Si II. peccat mortaliter, quia nullam veram Sacramenti materiam præbet; & sic Sacramentum irritum facit. 2. Qui mortale quod non fecit, confitetur, peccat mortaliter: quia in materia gravi ac necessaria Confessarium decipit, episcopi judicium pervertit: cum errans Confessarius in re tam gravi prudens judicium terre nequeat.

Idem de his dicendum, qui vel in numero mortalium excedunt, vel ut certa acculant quae dubia sunt, aut vicissim ut dubia, quae certis sibi constant. Quia & hi iudicem in gravi quae ad iudicium pertinet, materia fallunt.

Sepe tamen ratione bonae fidei excusantur, saltem a mortali, tum simplices & rudes, qui fallunt, pene ne fallant; quique ex anxietate potius quam ex ignorantia, sibi tutiorem videntur eligere sententiam, certa exponendo pro dubiis, & numerum adaugendo. His adiungendi sunt scrupulosi, qui peccata vix dubia habent pro indubiis.

277 3. Qui negat reum se mortalis, quod & fecit, & hic & nunc confiteri tenetur, dubio procul lethaliter peccat: ob rationem n. 276. propositam.

278 4. Qui negat se lesse veniale quod fecit, aut mortale quod admisit quidem, sed hic & nunc confiteri non tenetur, venialiter tantum peccat, modo tamen aliunde sufficientem absolutioni materiam subministrat. Ratio est quia nec videtur gravem irrogare injuriam Confessario, cui solum illud peccatum aperire non tenetur; nec formam Sacramenti inutilem facit; nec impedit quominus Director prudens de illo iudicium ferat, quod hic & nunc ferre debet.

279 Haec tamen decisio pro utraque parte temperanda est. Pro prima quidem. Sit enim puella, quae mendacio constantiter addicta, ideo a sacra communione pluries excluda sit, ut fieri posse & debere tradidimus Tom. V. Haec utriusque mendaciter negando se rursus mentitur esse, communionem quasi suscipit; neque id semel, sed iterum & tertio efficere poterit. Id autem quam sit periculosum ex his liquet quae de frequentis communionis disputavimus. Ergo quod generaliter docent Scriptores, eam qui negat se hoc vel illud veniale peccatum admisisse, a gravi culpa esse immunem, cum grano salis intelligendum videtur: Mihi quidem tutius fuerit episcopi confessiones, atque etiam communiones subsecutas, veluti dubias iterare.

280 Quod spectat ad alteram partem, de eo qui negat se reum lethalis peccati, quia vel ipsum iam confessus fuerit, vel iustis de causis hic & nunc non teneatur confiteri; constat & hanc etiam restricto sensu intelligendam esse. Potest enim peccatum iam confessum causa esse cur in sequenti confessione denegetur, vel alio modo impendatur absolutio; ut si iniungenda sit restitutio, vel satisfactio, aut praescribenda contra relapsus proximalve occasiones remedia. Et in id consentiunt omnes.

281 5. Qui inter confitendum mentitur in re propria confessioni extranea, graviter vel leviter peccat pro ratione materiae; gravius tamen quam extra Sacramentum, ob irrogatam eidem injuriam. Et id caute observandum; Tum a Poenitentibus, qui sua v. g. gravi detractioe novum committunt scelus, nedum priorum absolutionem recipiant; unde & totam hanc confessionem cum novo sacrilegae detractioe peccato repetere tenentur; Tum a Confessariis, ne garrulas plerumque mulieres, quae vivorum ac defunctorum historias reunt, contra debitum auscultent. Quid ergo de his dicendum qui curiosis interrogationibus nativae loquacitati pabulum & vires sufficiunt?

282 Objic. cum Capetano: Nullum in Confessione mendacium a gravi culpa vacare potest. 1. Enim mendacium illud ratione loci est sacrilegium.

Atqui

Atqui sacrilegium illud a gravi excusari nequit propter levitatem materiae: sicut nec perjurium, quod in leviori etiam objecto propter gravem quam Deo irrogat injuriam, grave esse peccatum probavimus in Tract. de Religione. 2. Qui panem hordeaceum cum triticeo supponeret consecrationis forma, peccaret mortaliter. Ergo & qui veniale non commissum cum commisso supponit absolutioni. 3. Forma in hoc postremo casu redditur falsa; cum absolutio materiam omnem a Poenitentibus propositam attingat. Atqui nullius Sacramenti forma citra grave piaculum falsa reddi potest.

Resp. neg. ant. nec invitae urgent probationes quibus nititur, etsi ad id interservire debeat, tum ut Poenitentes ab omni mendacio retrahantur, in rebus omnium plus exigit candoris; tum ut Confessarios in interrogando cautos ac circumspicios reddant. Sunt enim nec pauci, qui hic peccent. Itaque

Ad 3. neg. min. Datur enim sacrilegium veniale ob materiae levitatem, ut patet in furto rei levis in Ecclesia.

Nec obest quod perjurium in re etiam levi grave sit. Perjurii enim deformitas tota & immediate refunditur in Deum, qui adhibetur tantamquam falsus testis, & auctor ac confirmator falsitatis. Deformitas autem mendacii non item; sed partim in confidentem, partim in Confessarium, qui, ut plurimum ex metu & verecundia, decipitur in re ad iudicium suum, non absolute necessaria. Inde quidem nonnulla sit injuria Sacramento, sed levior, quam ut ad mortale pertingat.

Ad 2. neg. conseq. Multum enim est discriminis inter formam Eucharistiae & Poenitentiae. Prior per se effectum suum designat circa materiam, quam statuit esse corpus Christi; proinde falsa evadit, prout falsa eidem subijcitur materia. Posterior vero per se dirigitur ad personam, & significat remissionem peccatorum: hic autem effectus haberi potest, etiam si peccatum aliquod, vel leve mendaciter accusatum aut negatum fuerit; vel grave, quod hic & nunc clavibus subsiciendum non est, mendaciter suppressum fuerit. Et vero, si de Poenitentiae forma iudicandum plane foret ut de forma Eucharistiae, qui venialia quatuor ac confando, tria tantum sincere dolet, non minus reus esset, quam qui hordeaceum panem cum tribus triticeis consecrandum offert. Atqui absurdum & ubique rejectum consequens. Unde

Ad 3. neg. ant. Forma enim sic Poenitentem afficit, ut in ea tantum ejus peccata cadat, quae hic & nunc remitti possunt directe vel indirecte; unde licet mortale unum absque aliis nunquam remittatur, potest tamen veniale unum sine aliis condonari. Ita ferunt Sylvius ubi supra. Quibus omnibus etsi nihil derogatum volo, fateor tamen cum habito timendum esse ne Poenitens qui in ipsa confessione mentitur, debita contritione careat. Difficile enim intelligitur, cum gerere hoc contritum & humilatum, dicentem iustitiam placare, & ad veniam impetrandam esse dispositum, qui actu Deum offendit, voluntati suae contrarius, & novum peccatum incurrit; nisi culpam minuat, perturbatio quadam animi, & quandoque intempestiva admodum Confessarii interrogatio.

Quaerens an graviter peccet qui in confessione generali miscet peccata nondum confessa cum iam confessis.

Resp. 1. curandum Poenitenti generalem confessionem peccatorum, ut pec-

peccata post ultimam absolutionem commissâ declarât: quia id necesse fit ut patens ejusdem status intelligatur.

Resp. 2. eum qui novam omnium delictorum confessionem instituit, quia præteritas omnes, suo, vel novi Confessarii iudicio, habet pro sacrilegis & nullis, posse omnia ejusdem speciei peccata, seu confessâ, seu non, uno contextu aperire: quia quicquid hæcenus deliquit, habetur pro non confessio, & uti tale puniendum venit, una cum ipsâ confessionibus. Suppono actualem Poenitentis statum satis hac via innoscere Confessario.

Resp. 3. Eum qui in confessione generali, quasi animo pietatis aut ad majorem cautelam facta, mendaciter vel dolose peccata necdum deposita miseret cum jam confessis: ita ut omnia jam confessa fuisse intelligerentur; graviter peccatum esse, quia in re gravi & necessaria decerneret Sacerdotem, qui & citius absolvit eum quem jam rite absolutum esse conjicit, & leviorum ei decernit Poenitentiam: unde per doctissimum ad genus novi ac veteris commutationem inquirunt varietur iudicium Ministrum. Atque hinc Poenitentis non modo exordium ducere debet a peccatis post ultimam absolutionem commissis, sed & ea quæ ante ipsam oblitus erat, tanquam non confessa declarare.

258. Quæres 2. an qui mala fide peccatum aliquod reticuit in confessione, confessiones omnes exinde iterare teneatur.

Resp. hinc iterandum esse cum sacrilegii sui accusatione primam illam confessionem, & quas exinde fecit cum peccati hujus inique suppressi memoria: quia hæc totidem fuerint, vera integritatis defectu, sacrilegia. Quod si & peccatum sacrilegii causam, & sacrilegium ipsum deinceps inculpate oblitus sit, confessiones ex tunc bona fide peragas repetere non tenetur, quia formaliter integra fuerunt, & aliis, ut supponitur, conditionibus informata. Vide dicta Tom. III. hujus Operis pag. 60. ubi & probavimus non ei semper iterandas esse subsequas confessiones, qui prævias iterare debet.

259. Quæres 3. quid agendum sit, qui advertit Sacerdotem tempore confessionis dormire, aut dormisse.

Resp. Si id advertat confitendo, debet eum suscitare, & postrema repetere, ut intelligat num audierit. Si post confessionem advertat, debet oblatam etiam absolutionem recusare, donec in eadem vel sequent confessione defectum suppleverit. Si vero nescire possit que audita si non audita fuerint, dolendum quidem, sed peccatum ut demo. totali confiteatur. Hinc curare debet Confessarium, ne eo tempore tribunal vacent, quo somno obrui consueverunt.

SECTIO SECUNDA.

De frequentis Confessione.

CONFESSORIS frequentiam alii laudant impense, alii redarguunt impensius, utique quia sub diverso spectu respectu. Alii peccatorem, nisi jam a vitio contineat se per longum tempus, ab eadem excludunt: ita Van-Roy, quem graviter perstringit Henno. disp. 5. §. 4. pag.

pag. 155. Alii hominem, vere modo aversum a crimine, sed non antea quam sic averfus sit, ad ipsam admittunt. Ita idem Henno, qui duplicem hanc statuit regulam, velut hujus Sacramenti institutioni, ac SS. Patrum doctrinæ consonam: Nulli ad Sacramentum Poenitentiae accedendum, quando omnibus attentis, & in flatu Domini liberatis, non videt se sufficienter a peccato aversum. E contra: Cuilibet accedendum, ubi bona fide credit se convertitum, & a peccato, peccatiq; occasione remotum.

Etiâ vero in materia, quæ pro infinita circumstantiarum varietate varie definienda est, nihil certa ac generali lege definiti potest, juvat nihilominus duplicem hic statuere regulam, quæ si forte fallit in multis, prodesse poterit in pluribus.

REGULA I. Frequens confessio, generaliter loquendo, laudanda est, 290 nedum redarguenda.

Ratio est 1. quia hanc suis consulere piissimi quique Ordinum vel Congregationum utriusque sexus Institutores; idque approbantibus, seu per se, seu per notæ pietatis deputatos, Episcopis. Atqui vix ac ne vix quidem credi possit, homines divino afflatu constanter motos, in re tam gravi caecutisse.

2. Quia negari nequit, Communitates, quæ pium & frequentem habent ulum confessionis, a vitiis pluribus, nec raro ab ipsâ mali specie coerceri: etsi harum non paucæ, ut puella Crucis, Providentia, potissime vero Caritatis, in ipso pene sæculi ætate versentur.

3. Quia proximam hanc exemplo suo comprobantur Sanctissimi quique posterioris ævi Sacerdotes. Sic quotidie, cum penes se erat, leviora ac levissima confitebantur Indiaram Apostolus, & S. Carolus Borromeus, qui, ut scribit vitæ ipsius Auctor, summam illam hac via consecutus est cordis puritatem, quam in ipso hodieque demiramur. Eadem erat Clementis XI. integerrimi Pontificis consuetudo. Mitto alios, e quibus multiplici compertum est experimento, rarius peccare, qui crebrius confitentur.

At, inquit, confessio rarior erat prioribus Ecclesiæ sæculis, nec tam, ut hodie, virtutis exercitium, quam opus necessitatis. Atqui dubio procul eo melior est praxis aliqua, quo plus ad veteris Ecclesiæ usum accedit. 291

Resp. Multa olim omissa fuisse, quæ nunc salubriter sunt. Deo nova identidem inspirante, quæ vel ipsa sancta novitate, vel probato usu pietatem nutrire possint. Sic nec publice circumferebatur Corpus Christi in Processionibus; nec ea qua nunc sollempnitate deferretur ad ægrotos, nec palam exponebatur in Altari. Hæc autem, licet iis abutantur impii, pluribus parum devotis prosunt. Quoti, ut cetera taceam, per publicam, ut loquimur, salutem, vel ipso bacchanali tempore, a peccato, aliusque temporis hujus delitiis retrahuntur! Doleat igitur Ecclesia, quod filii sui ab ea prioris ævi innocentia recesserint, cui vix necessaria erat confessio: at exultet simul, quod Deus, ut lapsum fervorem in ea suscitaret, varia instaurandæ pietatis media suppeditaverit. Sic ante Gerionem pene ignota erat devotio erga Virginis Sponsam, quam renovavit Theresia. Sic pietatem erga Angelos reduxit Ebroicensis Archidiaconus, Henricus Maria Boudon. Sic paucis ab annis incaluit sacer quidam ardor in Cor sacratissimum Jesu, qui hinc, temporum lapsu, in ipsum Mariæ cor profudit. Non ergo in hujusmodi rebus opponenda 292

antique Ecclesie praxis, ceteroqui sepe parum nota, praxi hodiernæ; sed ex utraque decerpendum quiddam fovendæ pietati nostræ idoneum magis & accommodatum prudenter existimabitur.

293 Dico, *prudenter*. Nec enim temere & passim omnibus suadenda est frequens confessio: cum hæc periculosa esse possit, 1. iis qui in serupulum vergunt; quique, nisi Directori vel sacram Synaxim, vel Missa celebrationem jubentur parere assueant, eo tandem, a sebat quispiam, deservit, ut pendulum e cingulo Confessorum gerere teneantur. 2. Feminis, atque etiam Sanctimonialibus illis, quæ humano quodam affectu Directoribus suis inhaerent; minusque conscientie pacem & munditiam in confessione inquirunt, quam vel naturale quodpiam solatium, vel exercendæ loquacitatis occasionem. 3. & iis, quæ cum vix penes nihil in pietate proficiant, vix aliud in frequenti confessione, quam imeritum pietatis nomen ambiunt.

294 REGULA II. Frequens confessio iis etiam utiliter suadet, quin & præcipitur, qui necdum se vident sufficienter a peccato averfos, & a peccandi occasione sejunctos.

Ratio est, quia licet id genus homines omnino indigni sint absolutione, plurimum tamen ex confessione iterata capere possunt utilitatis. Utique enim piis ac potentibus egeat consilii, qui crimen, v. g. toto corde meditantur, necdum tamen ipsum exequi potuerunt; qui jam pluries lapsi in continua denuo labendi occasione positi sunt; qui hæcenus peccatum ut aquam biberunt, quia sibi misere dimissi, vix unquam peccati gravitatem ac tristes effectus intellexerunt. Atqui scilicet pia & efficacia consilia vigent, certe in sacro Tribunali, ubi tenera a Confessario exhibetur caritas; ubi præsto est unctio Spiritus sancti; ubi Ambrosiorum lacrymarum lacrymas cunctis Poenitentium; ubi lenia primum injunguntur pietatis officia, quæ contritionem cordis, vigilantiam, Sanctorumque, præcipue vero custodiis Angeli, ac Dei-para magis opem alliciant. Ergo nusquam arceatur quis a confessione, quia etiamnum luto adhæreat. Novimus certe virum, qui milites omnium scelerum luto immerfos, non tam invitet, quam rapiat & trahat ad sacrum Tribunal; quæ autem ad Deum reducerit: quor qui conspectum ejus, velut diaboli, effugiebant, in novos homines, opitulante gratia, transformavit, necis ipse quidem enumerare valeat.

295 Satagendum autem Confessario, ut quos solvere nequit, ad se post duas circiter hebdomades revocet, iisque aliquod emendationis initium gratuletur, novos lapsus carpat, sed citra verborum amaritudinem hortetur, ut identidem, si fieri potest, solum in infimo templi angulo excitament: *Deus, Deus, propitius esto mihi peccatori*. Tum aliquo jam Poenitentia usque, occasionem fuga, divini verbi auditione roboratos, in austeriorem Poenitentia viam paulatim inducet, donec quantum satis erit probatos, ad absolutionem suam, & post aliquot doloris, gemituum, novaque pietatis dies, ad Agni convivium admittat.

296 Sunt qui Poenitentibus in turpium habitibus positos summam tantum audiant in prima confessione, iisque certa pietatis officia præscribant, expectantur enim obtemperent, num vineula sua dirumpere incipient, &c. Id autem efficiant, quia durum sit, & sapius inutile, longam & rotam hujusmodi

modi peccatorum confessionem audire; cum eorum multi nunquam revertantur.

Praxim hanc, quam a viris piis adæque & prudentibus teneri scio, nec redargere ausim, nec commendare multum valcam. Qui plenam egit vita totius exomologesin, quasi ab immani pondere levatus, libentius, ut mihi videtur, præscriptam a Confessario viam ingreditur; & ne in vanum laboraverit, longam & arduam texendo confessionem; passibus suis invigilat, ut tandem veniam obtinere possit. Contra vero timendum, ne qui generatim tantum aperunt, se ebrietati, vel luxuriz mancipatum esse; nihil ultra agat, quia jam nihil vere & proprie egerit. Satis ego crederem, saltem si licet per tempus, potiori confessionis partem excipere; tum ostendere Poenitentiam jam præstitam ab ipso id quod erat penosum magis; hortari ut ceteros lapsus sedulo examine perpendat; demum a leviori Poenitentia sensim deducere ad gravioerem, ut supra.

Aliud fuerit, si vereri est ne Poenitens obedire rennat; puta ne Sacerdos crimini deditus, a celebrando per aliquot menses abstinere nolit, ne iudex officium, cui plane impar est, dimittere recuset; ne usurarius reprobo commercio nuntium remittere abneget. Hi enim jam ab ipso limine interrogandi sunt, an Confessario, quidquid is tandem; rebus mature expensis, statuerit, obedire parati sint. Si sic quidem, laudeat Deus: si secus, ne quidem audiendi. Ut quid enim audias, quos absolvere non possis?

SECTIO TERTIA.

De Confessionis integritate.

UT hæc multi momenti materia adæquate pertractetur, expendendum 1. an & quatenus confessio integra esse debeat; 2. an sub sint aliquando causæ ab integritate, ceteroqui debita, excusantes; 3. an absolvi quandoque possit, qui integre non confitetur; 4. quali indigeat examine, qui ab omni circa confessionis integritatem culpa immunis esse studet. A postremo hoc capite, ut quod in executione ceteris præcar, initium faciemus.

§. 1. De examine confessioni præmittendo.

Nemini dubium est, quin ad instituentiam debite confessionem opus sit examine conscientie, id nempe docet, cum Tridentina Synodus in textu mox citando: tum & ratio ipsa. Si enim Christus integram peccatorum confessionem præceperit; & id præcepit indubie, sine quo integra confessio fieri nequit: cum qui finem jubet, jubeat & media ad assequendum finem necessaria. Porro fieri citra miraculum non potest, ut quis citra examen sibi in memoriam revocet quidquid verbo, cogitatione & opere per longum tempus deliquit. Tota igitur questio est de conditionibus & modo hujus examinis; qua de re sit

CONCLUSIO I. Prævium confessioni examen ea cura & sollicitudine instituentum est, quam exigit res magni momenti.

297 Prob. 1. ex Trid. Sess. 14. Can. 7. ubi hæc: *Si quis dixerit in Sacramento Penitentia necessarium non esse iure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita ac diligenti examinatione habebatur, & circumstantia qua species peccati mutant, anathema sit.* Ergo confessio prærequirit diligens illud examen, quod rebus multi momenti impendi solet.

298 Prob. 2. quia, ut solide Catechismus Trid. 2. part. nu. 66. qui nimis remissa conscientiam suam seruantur, adeoque negligentius peccata admissa memoriam repetere student, ea ne regulari quidem voluisse merito videri possunt: cum, ut supra monuimus, finem nolle censetur, qui non vult media ad finem. Id autem, pergit Catechismus, si factum fuerit, confessionem iterare omnino oportebit, aut saltem defectu ejus apud eundem Confessarium reparare.

299 Erit vero debitum & sufficiens examen, licet non in omnibus æquale. Alii enim majori indigent, alii longe minori, puta qui extra peccati occasiones versantur, qui gravibus negotiis non vacant; qui crebro peccata deponunt, qui cum iusti sint & timorati, stant super vias suas: Horum enim oculos oportet etiam leves statim offendunt, ita ut eas memoria retineant facile, nec differant, si præter morem peccatum quid commiserint, recurrere ad Penitentia remedium. Aliud sane est de iis qui citra consilium & reflexionem in obvium quodcumque peccatum prorunt; & oculos habent plenos inextinguibilis delicti; unde non annos tantum, mensesy aut hebdomadas, sed & dies, dierumque momenta in amaritudine anime suæ recogitare debent.

300 Hi autem est graviori indigent examine, non eo tamen quod omnino sumum sit; tum quia curandum ut confessio utilis sit, non onerosa nimium, & instar carnis crucians; tum quia sic providendum est Sacramento, ut non periclitetur corporis unitas, aut cerebri constitutio. Et ita docent bonæ notæ Theologi.

301 Hinc colligitur 1. cum qui ex gravi negligentia grave quid omisit, mortaliter peccare; eique iterandam esse confessionem; ut paullo ante diximus. Quis & Confessarius, quos ad se imparatos accedere animadvertit, remittere debet, donec idoneam conscientie indaganda operam adhibuerint: quia fieri nequit, ut rebus non ante recogitatis, ad interrogata rite respondeant. Numquam tamen crude & acerbe objurgandi sunt, sed blande & humaniter, ne terri in perpetuum recedant. Immo erit paucis præbenda iidem debiti examinis methodus; ac indicandum, si licebit, commodum tempus, quo redire possint. Lenius quoque agendum cum rudibus, & hebetis ingenii, a quibus vix quidquam, nisi ut parvulos interroget, extundere valeas. A fortiori differri non debet, cui imminet rationis vel mortis periculum. Idem esse possit, si conjicere liceat Penitentem per interrogata & industriam Confessarii sufficienter dispositum iri: quod raro iis qui parum Sacramenta frequentant, continget.

302 Colligitur 2. iis quibusdum examen parant, satagendum, ut juxta Tridentinam admonitionem conscientia sua sinu omnes & latebras revolvant: his proinde decurrendas esse varias classes peccatorum, quæ ad se pertinent. Unde præter capitalia peccata sigillatim percurrant Dei &c.

Ecclesie mandata, negotia quæ tractantur, aut contra debitum tractare omiserunt, loca, sibi præsertim periculosa, in quibus versati fuere, pro ut sunt omnibus spectacula, pluribus caupone; personas quibuscumque egerunt; peccata in quæ frequentius propendunt; generalia statui sui munia, quæ inter non infirmam sedem tenent christiana proles educatio, cura domesticorum, quam qui negligit, infideli est deterior: & alia quæ ex divino lumine, si assidue & humiliter postuletur, debito procul innotescunt.

Quid hæc in parte a Confessario prællandum sit, deinceps subjiciemus.

§. 2. An & quæ in confessione requiratur integritas.

Integritas duplex secernitur in presenti; *materialis*, quæ est adæquata omnium plane quæ quis commisit peccatorum accusatio; & *formalis*, quæ est accusatio vel eorum dumtaxat, quæ post diligens conscientie examen redeunt in memoriam; vel eorum quæ hic & nunc Ecclesie clavibus subjicere tenetur Penitens. Jam

Quæritur utraque integritatis species in confessione necessaria sit. 2. An ad requisitam in confessione integritatem necesse sit aperire numerum peccatorum, circumstantias speciem mutantem, casu quæ licet speciem non mutant, peccatum intra eandem insigniter aggravant; item peccata dubia, personam complicitæ, &c. Quæ porro circumstantie mutant peccati speciem, quæ aggravent expendimus Tract. de peccatis, in speciali de circumstantiis appendice, quam relegi precor. His positæ sit

CONCLUSIO I. Ad legitimam confessionem requiritur integritas formalis, non autem materialis.

Prob. 1. pars. Integritas formalis in eo sita est, quod Penitens mortalia omnia, quorum post diligens examen recordatur, clavibus subjiciat, quantum hic & nunc potest & debet. Atqui integritas illa ad confessionem requiritur.

Prob. min. 1. ex Patribus, quorum in recerta instat sic Chrysolomus Homil. 20. in Genesim, ubi sic: *Qui hæc fecit, si voluerit, ut deest, uti conscientie adiumento, & ad confessionem facinorum festinare, & medico ostendere velit, quod curat & non exprobrat, atque ab illo remedia accipere, & soli ei loqui, nullo alio conscio, ET OMNIA DICERE CUM DILIGENTIA, facite peccata sua emundabit: confessio enim peccatorum ablutio est.* Atqui omnia peccata cum diligenter dicere, nihil aliud est, quam confiteri omnia & singula, quæ post diligens conscientie examen occurrunt memorie.

2. Ex Florentino in Decreto Eugenii, ubi secunda Penitentia pars est veri confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoria habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter. 3. Ex Trident. Sess. 14. Cap. 5. ubi hæc legere est: *Ex his colligitur, oportere a Penitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recitari, etiam occultissima illa sunt, & tantum adversus duo ultima Decalogi præcepta. Et paullo infra: Cum universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines irre filios & Dei inimicos reddant; necessum est omnium veniam, cum aperta & verecunda confessione a Deo quaerere. . . Si enim erubescat ægrotus vulnera medico detegere, quod ignorat, medicina non sanatur, ut loquitur Hieronymus.*

4. A priori, quia, ut ibidem Tridentinum, *Christus Sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam profidos & iudices, ad quos omnia mortalia crimina, quantum moraliter potest fieri, deferantur.* Atqui Poenitens omnia sua crimina non desert ad Sacerdotes, quantum moraliter licet, nisi confiteatur omnia & singula, quorum per diligens examen meminisse potest. Ergo.

325 Prob. 3. pars: quia integritas materialis quandoque, seu physice, seu summe moraliter impossibilis est. Christus porro, dum confessionis legem instituit, impossibilia hęc precipere non intendit; prout unanimiter per Doctores suos tradit Ecclesia, De his infra §. sequenti.

326 Obijciuntur quatuor contra 1. part. 1. Quod possit quis ab una censura absolvi, non ab alia, Ergo & ab uno peccato, non ab alio. 2. Quod in iudicio reus non omnia que male fecit, aperire teneatur. Ergo nec in sacro Tribunali. 3. Quod Carolo Marrello ad B. Egidii preces dimissum sit crimen, quod ille prę pudore non ausus fuerat confiteri. 4. Quod nihil opus sit accusare peccata, aliunde Confessario notissima. Verum hęc caduca sunt. Unde

Ad 1. neg. confeg. Absolutio enim sacramentalis ordinatur ad justificationem, quę stare nequit nisi omnia simul mortalia delcantur. Aliud est autem de censurarum relaxatione, uti suo loco vidimus.

Ad 2. neg. iterum confeg. quia fori externi finis est poena, quę iudici potest, etiam si reus unum, cuiuspostulatur, crimen aperiat: finis vero Sacramenti est animę salus, ad quam mortalium omnium abolitio requiritur.

Ad 3. Non valet argumentatio ex fabulis peccata.

Ad 4. Non sufficit ut Confessarius sciat, sed necessum est ut per confessionem sciat peccatum Poenitentis; quo de ejus contritione iudicare possit. Ita Sylvius Suppl. q. 9. art. 2.

CONCEPATIO II. Ut confessio sit formaliter integra, debent exprimi numerus & species peccatorum, nec non & circumstantiæ speciem moraliter & mortaliter mutantēs.

307 Prob. 1. ex Trid. Sess. 14. Can. 7. cuius textum adduximus num. 297.

308 Prob. 2. quia confessio Miniter iudicis ac medici personam gerit, ut docet Trid. cit. Cap. 5. Atqui nec medici officium exequi debite potest, nisi vulnere numerum, ac species probe norit; nec sanum de rei statu iudicium ferre, nisi plenam habeat causę totius cognitionem; quę dubio procul cognitionem, tum numeri delictorum, tum eorum speciei, tum proinde circumstantiarum quę speciem variant, importat. Sane vero aliud fertur iudicium de eo qui gula indulgit, aliud de eo qui occidit fratrem: neque is, si semel homicida fuerit, tam dure excipietur, quam si bis manus suas cruentarit. Nec demum si id in agro fecerit, eadem afficitur poena, quę si in Templo.

309 Dixi 1. circumstantiæ speciem moraliter mutantēs: quę enim hanc physice tantum variant; aperiendę non sunt in Poenitentię foro, ubi nihil curę de entibus physice, sed de moribus. Unde nihil ad confessionem, si alium occideris dextra vel sinistra manu; si selopeto vel gladio, nisi forte eum lentiori, proinde duriori morte confecturis.

310 Dixi 2. & mortaliter. Si enim circumstantiæ novam quidem, sed venialem dumtaxat actoi tribuant malitię gradum, poterit is, utalia venia-

nialia reticere. Immo, si circumstantia lethaliter gravis facinori tuo accesserit ex ignorantia vel inculpabili prioris, vel leviter culpabili, haud necessum erit illam confiteri: puta, si feria sexta, quam eo in loco eluralem esse nesciebas, gula & ebrietati indulseris.

His adde tunc solum aperiendas esse circumstantiās, quę speciem mutant, cum ceteraq; Confessario ignotę sunt. Unde si Sacerdos Sacerdoti suo notus contra castitatem deliquerit, haud teneatur voti sui circumstantiam, utpote satis compertam, exprimere.

312 Sed quid si Sacerdos, non tantum Sacerdotii lege, sed & alio, quod privatim, vel certis in Congregationibus emisit, voto ad castimoniam adstrictus, alicui confiteatur, qui novum hoc ejus vinculum ignoret.

Resp. tutius esse ut hęc privati voti circumstantia aperiatur: quia incertum sit an idem sit voti hujus, quod Ordinis sacri vinculum: cum negent non pauci castitatem in Ordinatione voto sponderi; eamque sola Ecclesię lege imponi contendant: quod suo loco dicemus.

313 Ex conclusione colliges 1. eos male ac perperam confiteri, qui aunc se ter aut quater, septies aut decies hoc vel illud peccatum admisisse, quasi de numero dubitent, licet de eo certi sint, aut ex majori examine certi esse possint. Dubia enim hęc & anceps loquendi formula tunc tantum usurpari debet, cum te diligenter expensa numerus peccatorum certo definiri non potest. Et vero qui certus se quinques pejerasse, ait se pejerasse quinques, plus aut minus; dupliciter mentitur; quantum enim perjurium, de quo sibi constat, uti dubium confitetur; sextum vero ut etiam dubium, quod tamen certo scit falsum esse. Idem ferme est si dicat, quinques aut sexties; nisi forte, quod plurimum contingit, numerum assignet iusto majorem, ut tutius sibi consulat.

314 Colliges 2. eos qui antea solas peccatorum species confessi sunt, dicendo v. g. quandoque detraxi, aliquoties pejeravi, vel furatus sum, non modo dimittendos, ut novum & accuratius incant conscientię exame; sed & is iterandas confessiones, quotquot hoc modo apud imperitos Sacerdotes egere. Si tamen ex accurata hujus anni confessione precedentium defectus intelligi possit; quia nimirum uniformis fuerit in Poenitentę vivendi ratio; nihil opus foret hujusmodi repetitione: Tunc tamen Poenitentę subdenda forent pauca hęc: *Accuso omnia & singula, quę in ceteris retro confessionibus non expressi.* Quod si peccata quedam ab is quę in postrema confessione deposuit, specie distincta ante commisset, hęc denuo aperire teneatur: unde erit huic dandum idoneum tempus, quo conscientiam discutiat.

315 Colliges 3. et, qui post diligens examen certo competeri non potest, quot pręcite admisit peccata, curandum esse ut numerum vero propriorem exprimat his verbis, plus minusve. Neque formula hęc utendum tenere & quasi divinando; sed cum rebus coram Deo pensatis verisimilior appareat numerus qui assignatur.

Quid vero certi nihil ac fixi detegere possunt, seu quia per annos plures ab omni confessione abstinerint; seu quia capitis sui capillos supergressi sint iniquitatibus suis, id saltem agere debent, ut in qualibet peccati specie aperiant suam vivendi morem, occasiones, propensionem, incitativa libidinis, spatium temporis, quo in exercitio peccati, peccandi

voluntate, facti complacentia, ejsdem apud alios, quot & quales, iactatione permanerint; ut tandem omnibus pensatis intelligat Confessor quoties circiter lapsi sint in mente, in hebdomada, in die. Sic enim status eorum intelligetur, quantum potest.

316 *Quod si res erit cum in, qui diu & magna cum salutis incertia, in his praesertim peccatis, in qua lapsus lubricus & frequens est, infortunavit, ut sunt peccata carnis, praesertim sola cogitatione admitta, juramenta & alia id genus, quae ex habitu non retrahunt obrepere solent, ita ut ne dicere illi quidem possint quoties circiter intra singulos dies, hebdomada, menses, ita peccata admiserint; nec quomodo dicant, satis apud audientem possint aliquam facere fidem: id saltem respondeant, quanto tempore ita fuerint comparati, ut ad quamlibet occasionem in ea viderent praecipites, ut tandem intelligat Sacerdos, quam alte infixi sint in limo profundum, & de statu ipsorum aliquid possit facere iudicium. Rituale Paris. p. 90.*

317 Hic porro animadvertendum eos, qui particula plus minusve, debite, id est, post idoneum ac maturum examen usi sunt, non teneri facta semel confessione, maiorem, quem postea certo detegunt numerum exprimerent, si is numerum quem expresserunt, notabiliter non excedat. Unde qui confessus fuit se decies, plus aut minus blasphemasse, adulterasse, &c. si postea deprehendat se duodecies id fecisse, non tenetur numerum hunc excedentem confiteri; secus, si in utroque vel alterutro genere quindecies lapsus sit. Ratio est, quia in hisce formulis, circiter, plus aut minus, non comprehenditur excessus vel defectus quicumque etiam notabilis; sed modicus, major tamen vel minor proportionate ad numerum expressum. Porro ut unum ad quinque levan excessum facit, sic duo vel tria ad decem; tria vel quatuor ad viginti; quatuor vel quinque ad quinquaginta, &c. proinde a contrario quatuor vel quinque grandem faciunt excessum relative ad decem; & sic de ceteris.

318 An si Poenitens perjuria viginti, vel decem bona fide confessus sit, numerum hunc retrahere teneatur, ambigunt Theologi. Negat post Dianam Henno, quibus confessere nonnulli hac de re a nobis consulti; tum quia minor numerus continetur in maiore; tum quia, si culpam hoc pacto noceat Poenitens, certe sibi, cum graviore ea de re Poenitentiam subire coactus sit. Opinio haec mihi a periculo videtur imminis: quamquam malum, si res cum eodem Confessario agatur, nullam veritatem subinde referari: secus si cum alio, quia plura sunt quae durior est poenitentia confiteri.

319 Sed nonne poterit Poenitens hoc in casu inane sibi Poenitentiam moderari, prout factum esset a Confessario, si rerum, ut erat, veritatem habuisset compertam.

Resp. non posse, quia periculose quis suae se Poenitentiae quasi arbitrium constitueret. Aliter censuerim, si satisfactionum numerus certo peccatorum numero indubie responderet. Si v. g. quis vigentes jejunium a me omittam dixerim, jejunia viginti imposuerit Confessarius; si numerum triginta restitutionem praecipiat, quia furti duplo quam fuerat, majoris ream me fecissem; satis erit ut pro ratione peccati jejunium vel restitutionem. Verum haec vix in praxi, seclusa evidenti Directoris declaratione, inferre possunt: quia potest culpam largitio iudicio duplo.

duplo major, seu ut a furto potenter coerceatur, seu ob alia quae commiserit peccata.

Quare an qui circumstantiam in confessione aperiendam oblitus est, totum ad quod illa spectabat peccatum denno confiteri teneatur. 320

Resp. affirm. si tota hujus circumstantiae malitia exprimi non possit sine peccati hujus confessione. Unde qui turpe quid coram decem fecit vel locutus est, eamque scandalum circumstantiam omisit; & ipsam & ipsum scelus aperire necessario debet; quia aliqui circumstantiae malitia non satis perciperetur.

CONCLUSIO III. ad integritatem confessionis necesse est ut exprimantur circumstantiae peccatum intra eandem speciem notabiliter aggravantes. Ita passim hodie Theologi.

321 Prob. 1. circumstantiae notabiliter aggravantes ex sunt, quae ita mortalem actionis malitiam in eadem specie adaugent, ut unum peccatum pluribus aequivalens efficiant, seu ratione quantitatis, ut si quis aureos tres furetur, ut si quis veneret delectationem per horas plures indulget; seu ratione intentionis, ut si mala omnia, ipsamque aeternam damnationem inimico suo exoptet. Atqui circumstantiae huiusmodi necessario aperiiri debent. Ideo enim Tridentinum cit. Cap. 5. aperiiri vult circumstantias quae speciem mutant, quia aliqui Confessarii nec de gravitate criminum recte censere possunt, nec pro illis poenam quam oportet, Poenitentibus imponere. Atqui eadem ratio militat pro circumstantiis notabiliter aggravantibus. Hae enim, nec raro, criminis gravitatem magis adaugent, adeoque majorem Poenitentibus poenam imponi exigunt, quam circumstantiae speciem mutant. Qui enim, ait Henno, non videt majorem esse malitiam in eo, qui ut dominum interficiat, prius ipsi amputat brachia & pedes, oculos effodit, nasum comburit, ventrem aperit, &c. quam in eo, qui solo ictu gladii alterum occidit in Templo. Quis dubitet milles plus Deo displicere furtum bis mille aureorum, quam furtum casule exigui pretii? Ergo.

322 Prob. 2. ex Conciliis, quorum alia, ut Florentinum in Decreto, volunt ut Poenitens, omnia peccata, quorum meminit, Sacerdoti suo integraliter confiteatur; alia, ut Wormaticum an. 608. jubent Sacerdotem in Poenitentia danda singulorum causas singillatim confidere, originem quoque, modumque culpam examinare. Atqui nec Poenitens integraliter peccata confiteatur, si circumstantiam mortaliter aggravantem reticeat; nec Confessarius pro culpam modo Poenitentiam dat, si gravem culpae modum ignoret. An enim confiteatur integraliter, qui auro mille furatus, dicit tantum; peccatus mortaliter in materis furti; vel furtus suus plures aureos? An Poenitentiam delicto parem imponet Confessarius, si vel cum qui mille aureos furatus sit, excipiat, quasi qui decem; vel cum qui decem, excipiat, quasi qui mille subripuerit? non puto.

323 At, inquit, semper exprimenda erit furti quantitas, non quidem ut circumstantia aggravans; sed vel ut Confessarius restitutionem praecipiat; vel quia furti in individuo spectati quantitas, non se habet ut circumstantia, sed ut talis furti obiectum, ac proinde ut ad eius substantiam pertinens.

Sed 1. saepe fit ut Poenitens non indigeat ad restitutionem mandato

Con.

Confessarii, ut si jam restituerit, vel firmum habeat restituendi propositum. Aliunde sufficit, ut Confessarius generatim precipiat rei totius furto subreptæ restitutionem.

2. Si quantitas furti ad ejus in individuo spectati substantiam pertineat, locus, duratio, tempus, & alia hujusmodi, pertinebunt ad eorumque actionis substantiam; proinde nulla jam erit actus in individuo circumstantia. Bene igitur S. Thomas 1. 2. q. 7. a. 3. ad 3. circumstantia est in furto, quod sit magnum vel parvum.

324 Confirmatur propositio nostra ab absurdis quæ contrariam sequuntur. Juxta hanc enim non major decerni posset Poenitentia homini qui villam totam, quam qui aliquot fegetes incendio absumpsit. Non major ei qui odium, vindictæ animam, impuram cupidinem gesserit per annos viginti, quam qui his per quadrantem fuerit immoratus. Non damnum major inimico inimicum vivum lento igne comburenti, quam gladio percipienti. Hæc vero quis ferat?

325 Prob. 3. Potest refervari peccatum ob circumstantiam tantum aggravatum, ut Clerici percussio quia atrocitas. Atqui refervari non posset propter hujusmodi circumstantiam, si hæc necessario in confessione aperienda non esset; sicut veniale refervari non debet, quia necessario confitendum non sit.

326 Prob. 4. circumstantia speciem mutans, exprimi debet, non præcipue quia mutat speciem, sed quia novam & gravem actum de se malo nequitiam addit. Unde necessario non esset exprimenda, si hujusmodi malitiae expert foret; puta si quis mali quid agat in cæmeterio, quod nesciat esse benedictum, vel sine gravi noxa violari possit invincibiliter exillimet, quia id a Parocho audierit. Atqui etiam circumstantia notabiliter aggravans actioni malitiam novam & gravem superaddit. Ergo.

327 Prob. demum ex communi fidelium sensu, quibus persuasum est, se, si id genus circumstantias suppresserint, genuinæ confessionis officio defuisse.

328 Objic. 1. Tridentinum Sess. 14. ubi accuratam Sacramenti Poenitentiae expositionem spondet & ideo tradit, cum circumstantias in confessione aperiendas recenset, de iis tantum loquitur quæ speciem mutant, nihil autem de iis quæ solum aggravant. Ergo censuit illas posse reticeri.

329 Resp. neg. confeg. Neque enim Tridentinum circumstantias aggravantes sinit, quia in confessione omitti possint, sed quia hinc quidem disputatur in Scholis, an ex inter confitendum aperi debeant; inde vero noluit sacra Synodus questionem Scholasticos inter Doctores agitatam definire: quod jam pluries in hujusce Tractatus decursu advertimus. Ceterum dici potest PP. Tridentinos opinionem nostram implicite tradidisse, dum sanxerunt aperiendas esse circumstantias quæ speciem mutant, ut Sacerdos recte de gravitate criminum censere possit, & congruam satisfactionem indicere: hæc enim ratio aequæ, & sæpe plus pro circumstantiis aggravantibus valet, quam pro iis quæ speciem mutant. Et id utique ad Tridentini mentem docet Romanus Carochianus part. 3. n. 63.

330 Nec dicas, Concilium suis igitur promissis defuisse. Nam spondit equidem accuratam questionum Catholicos inter & Acatolicos agitararum definitionem: at simul hres solos inter Catholicos moras dirimere noluit, ut alibi docuit nos Pallavicinus, & Adæ sacræ ac prudentis Synodi serio legentibus constabit.

Infr.

Infr. Aperte declarat Concilium nihil aliud a Penitentibus exigere, quam ut peccatorum numerum & circumstantias specifico discerpentes aperiant in confessione. Atqui ratio hæc loquendi, nihil aliud, cetera quocumque excludit.

332 Resp. neg. maj. quæ mera est & plena Tridentini textus subversio. Nempe eo loci impugnat sacra Synodus Novatores, qui confessionem appellabant *carissimam animarum*, quasi ad eam materialis integritas, seu omnibus *carissimam animarum*, quasi ad eam materialis integritas, seu omnibus reteretur. Contra vero docent Patres, nihil aliud exigere a Penitentibus, quam ut post diligens conscientie examen, ea peccata confitentur, quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerint. Inde vero quid contra circumstantiarum notabiliter aggravantium confessionem?

333 Objic. 2. Non est addendum sine aperta lege onus gravissimum oneris jam satis per se gravi & odioso. Atqui obligatio circumstantias aggravantes aperiendi in confessione gravissimum est onus; & id quidem a nobis confessioni de se satis onerosæ superadditur sine aperta lege. Hæc enim vel foret Divina, vel Ecclesiastica. Utrumque vero non est hujusmodi circumstantiis silet. Non 2. cum ex concessis præfens istud caput definire noluerit Synodus Tridentina.

334 Confirm. quia potuit indubie Christus id unum exigere, ut peccata quoad numerum & speciem aperirentur in Tribunali. Ergo & id pro summa sua benignitate quadantenus facere debuit, ob summam enumerationis hujus difficultatem, a qua filios per patrem amantissimum exini debebat.

335 Confirm. 2. quia si quæ unquam circa hoc punctum prodidisset lex, opinio nostra semper in Scholis dominata esset. Atqui e contra, plures, & cæque graviores patronos hæc fuit opinio adversa. Hanc enim tenuere Lessius, Delugo, Becanus, Toletus, Valenzia, Vasquez, Medina, Navarrus, Angelus de Clavaño, Sylvestre, Paludanus, Durandus, SS. Antoninus, Bonaventura, & qui unus plurium instar esse debet, Angelicus Doctor, tum in 4. dist. 16. q. 3. a. 2. q. 5. tum præcipue art. 12. ad Lectorem Bisantinum, ubi hæc: *Circumstantias aggravantes, quæ in aliud genus peccati non trahunt, non tenetur homo confiteri, sicut nec peccata venialia, licet sit laudabile quod homo ea confiteatur. Quin & hic anceps stetit Doctor subtilis, est non illibens Angelici impugnat. Non est ita certum, ait in 4. dist. 17. n. 20. quod oporteat illas circumstantias aggravantes confiteri. Tamen tutum est & utile id fieri. Atque hinc*

336 Confirm. 3. lex non obligat, nisi sufficienter sit promulgata. Atqui lex de hujusmodi circumstantiarum confessione, non satis est promulgata; Cum eam negaverint utriusque Scholæ Principes, Thomas & Bonaventura. Ergo.

337 Resp. ad 1. t. confessionis legem arduam quidem esse, sed male odiosam dici. Neque vero idem est difficile ac odiosum. Difficile est, tum exercituum præfecto, tum & mercatori, uxorem, liberos, amicos, patriam deserere, & innumera belli ac maris adire discrimina: neutri tamen id otiosum est, quia uterque hinc gloriam vel lucrum sperat. Sic & difficile est, non tamen invida confessio; quia uberes in præfenti patris & gratiæ fructus parit, gloriæ autem spondet in futuro.

Resp.

338 Resp. 2. neg. min. Docent enim Scriptura, Concilia & Patres, docet & ipsa rerum natura, Poenitentiam per modum iudicii fuisse institutam. Docent proinde in ea aperiendum esse, quidquid necessum est ut certum de gravi reorum statu feratur iudicium, seu ut iis pares decernantur poenae, seu ut congrua praescribantur remedia. Atqui sicut fieri id non potest, quin aperiatur circumstantiae speciem variantes, sic nec potest fieri, quin & ex detegantur, quae peccatum notabiliter aggravant, uti probatum est. Ergo si non expressum, saltem sufficienter docent Scriptura & Traditio huiusmodi circumstantias reticere non posse.

339 Neque desunt auctoritates discretae quae idem confirmant, ut videre est in secunda nostra probatione: cui & id addi possit Caesellini Pape Cap. Non debet, 10. XXX. q. 1. Non debet Episcopus aut Presbyter commisseri cum mulieribus, quae ei sua fuerint confessa peccata. Si forte, quod absit, hoc contigerit: sic poeniteat, quomodo de filia spiritali, Episcopus quindecim annos, Presbyter duodecim, & deponatur si tamen in conscientiam populi devenierit. Hic major pro secreto Episcopi crimine, quam pro Sacerdotis Poenitentia imponitur. Atqui Episcopi inceptus inceptu Sacerdotis eo solum peior est, quod ex persone circumstantia aggravatur. Si dicas ex persona variari speciem criminis: Reponam id negari a pluribus; & ex ea, quae in multis contingeret, opinionum varietate colligam necessario aperiendum debere circumstantias aggravantes, ne dum aggravantes solum taceri credentur, ex etiam taceantur, quae speciem mutant. Et vero contendit Valentia furti quantitatem confitentiam esse, quia haec furtum magnum a modico specificè distinguit: quoti melius cum S. Thoma rati, parvum & magnum meras esse furti circumstantias, quantitatem ejus supprimerent?

340 Ad 1. confirm. Potuit etiam Christus, a circumstantiarum quae speciem mutant, quin & ab omni proflus confessione eximere: neque id tamen, licet summe bonus, fecit; immo non fecit quia summe bonus; cum experimento compertum sit ex pia confessione bona profluere innumera. Ergo non ideo quia bonus sit, aggravantes circumstantias confessioni subtrahere debuit.

341 Neque summe difficilis est, aut moraliter impossibilis enumeratio circumstantiarum de quibus agitur. Haec enim consistunt vel in quantitate damni illati, vel in duratione actus, vel in ejus intensione, vel in insolenti peccandi modo. Atqui potest quisque, etiam rudis, discernere an grandem proximo summam foratus sit, vel graviter laeserit famam ejus; an in venera cogitatione, Deive aut fratris sui odio per longum tempus perseveraverit; an ira qua in alium excanduit, ad furorem usque, vel rabiem sit progressa; an in peccatis ceteroquin vulgaribus ordinarium, quo haec committi solent, modum insigniter excelleret. Immo plerumque fit ut actus substantia propter ejus circumstantias retineatur, quia haec animo profundius insident. Ceterum eas solum aperiendum necesse est, quae certa vel dubia fide apprehenduntur ut notabiliter aggravantes. Quod si quid in his circa actus intensiorem aut durationem modo non proflus insolentiam, omissum sit, nihil inde habendum anxietati: tum quia haec satis innotescunt, dum circum circa, plus vel minus a Poenitente accusantur; tum quia abunde intelligit Confessarius, vix unquam duo ejusdem speciei peccata, ejusdem omnino gradus esse ac durationis.

Ad

Ad 2. confirm. neg. maj. multae enim sunt ac jam certissima leges, quae a pluribus impugnatæ sint, præcipue vero cum concepti sunt ad universarium, cujus auctoritate ceteri traherentur. Id autem contingit in præfenti, ubi Scholz Angelus opinionem a nostra diversam amplectens videtur. Hæc tamen vel hinc summopere commendatur, quod Thomam habuerit contra se. Quantis enim nitri debuit momentis sententia, quæ ad verbum tantum Doctorem se se tuita est, adeo ut et etiam, qui in Angelicis verba jurare dicuntur, ab ejus littera recedant.

Quamquam conjicere est cum D. Soto & Sylvio Suppl. qu. 9. art. 2. D. Thomam a priori illa sua opinione recessurum, si ultimam Summæ suæ manū apposuisset: quandoquidem 1. 2. quæst. 73. art. 9. & 2. 2. q. 61. art. 2. ad 3. docet gravius esse peccatum in Regem, Principemve, aut personam eximie sanctam, quam in privatam, aut ordinarie probitatis hominem. Ergo non sufficeret in mente S. Doctoris, ut confiteretur peccator, quod homini dedisset aliam; sed personæ qualitas addenda foret; & hoc non tantum ex causa, quo Poenitens esset istius Regis subditus, sed etiam alias.

Ad 3. confirm. neg. min. Ex eo enim quod lex a gravibus quibusdam in dubium vocata fuerit, aut etiam negata, sequitur forte illam nonnulli aliquando passim fuisse difficultatis: ac non sequitur vel eam non exillere, vel non satis fuisse promulgatam. Et vero, si quæcumque in controversiam adducta sunt, rationem non habent legis promulgatæ, vix quæpiam esset lex in mundo obligans, ne ea quidem dempca, quæ Dei amore imperat. Quin & eadem lex obligaret quandoque, quandoque non, prout varientur Doctorum opiniones. Ergo divinæ leges a solo Deo procedunt, non autem a diversis Doctorum opinionibus. Sic etiam crediderit B. Thomas innocentem, qui nocens probatus sit, posse macari, non ideo promulgata non erit lex, quæ infantem necari prohibet. Patendum tamen aliquando excusari, qui gravi auctoritate excepti contra legem peccant: quia ob bonam suam fidem materialiter tantum delinquant.

Objic. 3. Ideo tantum aperiendum debent circumstantiæ quæ speciem mutant, quia diversa constituunt peccata. Atqui circumstantiæ nuda aggravantes non constituunt diversa peccata, sed unum dumtaxat.

Resp. 1. neg. maj. Nam equidem circumstantiæ speciem mutant diversa ut plurimum peccata constituunt, sed non ideo præcisè aperiendum debent: bene vero quia admodum pejoem faciunt, quam per se solum esse concipiatur, Atqui idem præstant, & sepe magis, circumstantiæ aggravantes. Unde

Resp. 2. dist. min. Circumstantiæ aggravantes non constituunt diversa peccata formaliter & numerice, C. virtualiter & æquivalenter, N. Equis neget fortum auri unius octo unius nummi fortis æquivalere?

Objic. 4. Id solum in confessione aperiendum est, quod præcisè aperiendum debet. Atqui peccati rationem non habet circumstantia notabiliter aggravans. Quod enim peccati rationem habet, vel ad numerum peccati, vel ad speciem ejus pertinet. Utrique porro accidentaliter est circumstantia tantum aggravans; ut patet in intensiōne vel duratione, quæ est extra rationem peccati, cum illud constitutum supponat.

Resp. dist. maj. Id solum ... quod habet rationem, id est, malitiam peccati, est C. ra-

Carationem, id est, essentiam, ac veluti substantiam peccati, N. Peccata enim propter malitiam suam confrenda sunt. Atqui sepius intentio, quantitas, duratio plus habent malitiae, quam ipsa actus mali substantia. Atque hinc ratio, seu malitia peccati quandoque nec ad numerum, nec ad speciem refertur, sed v.g. ad intentionem in odio, ad quantitatem in rapina, &c. Quantitas poro in rapina, est hanc secundum genus constitutam supponit, ejus tamen malitiam adauget.

348 Obje. 5. Non sunt consistende circumstantiae quae insigniter minuunt. Ego nec quae aggravant notabiliter.

349 Respo. neg. ant. Sicut enim illicitum est Poenitenti numerum peccatorum adaugere: ita & peccatum notabiliter aggravare: quia sic Confessarius iudicium graviter inverteret. Neque ideo peccator se se excusare dicendus est, sed statum suum, prout coram Deo se habet, candide aperire.

350 Ex his colliges cum Sylvio cit. qu. 9. 1. in intellectu exprimentum esse consanguinitatis vel affinitatis gradum: gravior enim est quo in propinquiori gradu, puta cum matre, filia, sorore, cognata secundj aut tertij gradus committitur. 2. In adulterio, an simplex fuerit, an duplex, quia utraque pars conjugata esset. 3. In impudicitia, quod a Sacerdote, eodemque Religioso commissa sit, si hanc ejus conditionem ignoret Confessarius. Idem est de ea quae cum ipso peccavit. 4. Si quis ad continentiam sollemnem castitatis voto adstrictus, venerei grave quid admittat, haud sufficit dixisse se contra votum delinxisse; sed exprimentum esse sollemnitas voti. 5. Neque etiam, si fallum dicendo detraxeris, satis erit si gravis te detractionis inculas: sed aperienda erit gravis illa falsi circumstantia. 6. Qui jejunium solvit, vel carnibus vescendo, vel pluribus comedendo in die non dicit simpliciter se jejunium legem transgressum esse, sed transgressionis modum scelerabit. 7. Qui plures uno occidit idem, de pluribus uno verbo detraxit, plures uni calumnias impiegit, &c. Varia haec recensere debet; seu quia peccatum aggravent, seu quia multiplicent peccata. 8. Qui alicui affidam cognovit, debet, ut & ipsa circumstantiam hanc aperire: quia licet crimen admisisset adulterio minus, admittit gravius simpliciter fornicatione. 9. Qui lurtum majus commisit, quantitatem aperire debet. 10. Aperiri etiam debet relapsus circumstantia, ut docet S. Thomas in 4. dist. 22. q. 1. a. 3. In his casibus pro magna parte conveniunt, uti a Sylvio animadvertum est.

Tria subdit idem Theologus, 1. quod circumstantiae, quarum notabilis gravitas difficilis est cognita, necessario consistenda non sunt; quia aliquo tempore & conscientiarum anxietati locus daretur, tam in Poenitentibus quam in Confessariis. Unde, inquit, ea tantum accusari debent, de quibus evidens, aut quasi evidens est, quod valde multum aggravant peccatum.

351 2. Confessarium haud nimio importunum esse debere in inquirendis circumstantiis soluta aggravantibus, praesertim quando Poenitenti nullam ejus rei praesens occasionem, ne nimis emungendo, sanguinem eliciat. Neque etiam Poenitentem sententia probabiliter abhorrentem, ad facta cogat.

3. Circumstantiam intentionis, seu vehementer conatus ad peccatum vel in peccato, ordinarie non esse consistendam. Idemque judicandum de continua.

tinuatione actus, nisi sic multum extraordinaria. Unde si mulier ex nimio amore valetudinem suam graviter laesit; si quis totam diem vel noctem in impudicis colloquiis, aut aliis hujusmodi intumpsit, quo copulam obtineret, etiam si semel tantum obtinuerit; si capitali odio inimicum toto mente infectus est; aperienda erunt id genus circumstantiae, quae & extraordinariae, & factu faciles. Haec Sylvius.

Verum triplex haec viri docti aequae ac prudentis resolutio in pluribus 352 fallere potest.

Et quidem 1. si dubia, ut dubia aperiiri debent, quidni & circumstantiae, de quibus dubium sit an valde multum aggravent; ideoque non ex tantum de quibus evidens aut quasi evidens sit quod insigniter aggravent. Quae vero tanta inde anxietas, seu Poenitenti, seu Confessario, modo prior post maturum examen res detegat, quales esse meminist; posterior debite & caute interroget.

2. Esto importunus non sit; ac saltem sollicitus esse debet Sacerdos in inquirendis, non passim & temere, sed ubi opus erit hujusmodi circumstantiis; prout esse debet inquirendo peccatorum numero, quae ea circumstantiae virtualiter adaugent.

3. Si non debet Confessarius Poenitentem probabili additum sententiae ad suam ipsius cogere. Ergo renuentem circumstantiis aggravantes absolvere tenebitur; cum juxta Sylvium ibid. opinio, quae eas consistendas negat, probabilis sit propter auctoritatem Doctorum non paucorum qui illam docent. Nolim tamen ut Confessarius cetoros omnes, pariter secum, quin & sepe majoris doctrinae, sibi in omnibus consentire jubeat; alioquin ne unus quidem Orbe toto esset Sacerdos, qui alium absolvere posset. Sed aliud est hominem rectum & doctum opinioni suae in arduis permittere: aliud ferre ut quo tempore innumera omni pene probabilitate destituta, propter Doctorum non paucorum auctoritatem, probabilibus annumerantur, quique quod probabile reputaverit, sequatur.

4. Non illubens crediderim intentionis circumstantiam raro satis aperiiri debere. Sed aliud censuro de circumstantia durationis, multo minori, quam a Sylvio assignatur. Si enim laicus quis, & a fortiori Clericus in sacris, turpe quid volens quidem, sed raptim & vix media minuta parte intuitus sit, statimque ad se reverfus continuerit oculos: an, quæto, erit is mihi eodem loco ac qui duabus plene horis eidem obsequio adhaeserit? In id ergo tum Poenitentibus, tum & Confessariis obsequendum, ut accurate, & tamen citra scrupulum, omnia, prout rebus coram Deo inspectis, apparebunt, derogant & sterigi curent. Sic quidem non excipietur ante meridiem confessio generalis quinque aut sex Poenitentium: sed quid adeo mali, si duo, tresve tantum audiantur, modo bene & integre.

Quod ad circumstantias minuentes spectat, docet idem Duacensis Magister cum Suarezio disp. 22. sect. 3. ea exprimi debere, 1. cum vel nullum, vel ventile faciant id quod alias mortale foret, unde interrogatus num per Quadragesimam jejunaveris, respondere debes id a te non praestitum, quia id vetuerit prudens medicus. 2. Cum estis unam mortalis peccati speciem relinquant, aliam tollunt; ut si cum interfeceris, quem hominem credebas, ac invincibiliter nesciebas esse sacerdotem.

Quod

Quod si circumstantia minuat quidem peccatum intra eandem speciem, sed illud mortale relinquat, non erit, juxta eosdem, necessarium confitenda, licet culpam notabiliter imminuere videatur; Tum quia circumstantia, quae sic a tanto excusat, ut a toto mortali non excuset, re ipsa non minuit notabiliter, ita ut valde variet morale Confessarii iudicium; Tum quia est in omni peccato latitudo quadam, quae a Sacerdote facile apprehenditur. Et vero qui decies iratus prorupit in blasphemiam, facile supponitur quandoque majori de causa, quandoque ob multo maiorem excauduisse.

354 Quaresan actus exterior atque etiam effectus ex ipso secutus exprimi debet. Resp. affirmat. Ratio prioris petitur 1. ex communi Doctorem sensu, & Fidelium praxi; 2. Quia sine actus externi confessione non satis innotescit actus interni efficacia, intensio, extensio, proinde tota ejus gravitas; 3. Quia actus exterior censuras, irregularitatem, actus restituendi, scandalum plerumque inducit, a quibus immunis est actus interior; 4. Quia damnata est ab Alexandro VII. propositio illhæ: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfaci præcepto confessionis, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non exprimens copulam.*

Ratio posterioris est, tum quia effectus, utpote voluntarius in causa, quadantenus ad obiectum peccati pertinet; tum quia postea effectus incurruntur aliquando censuræ, irregularitates, debitum restituendi, & similia, quæ sublato eodem effectu non imminet. Unde qui propinavit venenum, qui alium cædi iussit, aperire debet an mors, morbus, mutilatio inde secuta sint.

CONCLUSIO IV. Ad confessionis integritatem necessum est ut peccata dubia, quatenus dubia aperiuntur: seu dubitet quis de actus substantia, videlicet an fecerit, necne; seu dubitet de gravitate peccati, puta num mortale sit, an veniale; seu denum dubitet jamne hoc sit confessus, annon, ita vulgo Theologi contra Caramel. Coninck, &c.

355 Prob. 1. ex censura à Leone X. lata adversus octavum hunc Lutheri articulum: *In primitiva Ecclesia solum manifeste mortalia confitebantur Fideles.* Atqui per manifesta peccata, non ea tantum intelligebat Novator, quæ aliis nota forent, sed & ea etiam quæ certo constarent Poenitentis: unde sic loquitur apud Rosenstem pag. 124. *Ego de his mortalibus locutus sum, quæ aut aliis, aut sibi manifesta sunt.*

356 Prob. 2. Quia ex Trid. Sess. 14. Cap. 5. debet Poenitens aperire mortalia omnia, quotum memoriam ac conscientiam gerit. Atqui dubius an hoc vel illud lethale admiserit, & memoriam ejus gerit ex hypothesi; & conscientiam habet, non quidem certam omnino, sed dubiam & opinantem, quæ, ut Tom. 1. vidimus, suo modo conscientia est, & qua talis ad multa obligat. Ergo ut certa pro certis aperire, sic & dubia pro dubiis confiteri tenetur: alioqui, ait S. Thomas Suppl. q. 6. art. 4. ad 3. *peccat mortaliter, discrimini se committens, seu exponens se periculo reticendi id quod vere commisit: cum e contra, rem ut est aperiendo, nulli se periculo exponat.*

357 Prob. 3. Quia dubius num peccaverit lethaliter, tenetur contritionis actum de suo hoc peccato elicere: cum nemini dubio an a gratia Dei exciderit, liceat manere tranquillum; & gratia, si forte amissa est, non per

et dubium superveniens, sed per contritionem solam reduci possit. At qui eo ipso quo conteri tenetur, tenetur & confiteri; partim quia vera est contritio, quæ per se solam peccatum expungat; partim quia veræ contritio votum includit confessionis.

Prob. 4. Ex praxi Fidelium, quam, ait Henno, utpote non ita gra- 358 tam nunquam consensu unanimi induxissent Poenitentes, nisi e veteri Traditione ortam hanc intellexissent. Huic autem praxi quis novam juniorum Casularum opinionem certus opponat?

Nec dicas, Fideles ipsa etiam venialia sepius confiteri. Id enim non faciunt, quia necessarium judicent, sed ad melius; contra vero dubia confitentur, rari, si secus fecerint, desuisse se confessionis integritati.

359 Obijc. 1. Ea solum peccata confiteri tenemur, quorum conscientiam habemus. Atqui nemo dubii peccati conscientiam habet. Conscientia enim est iudicium: sed qui anceps est & dubius iudicare nequit.

360 Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dist. maj. Conscientia est iudicium, sed non semper certum, cum conscientia dividatur in certam, probabilem & dubiam, C. certum semper, N. Adde quod dubitans iudicat, non quidem se peccasse, vel non peccasse; cum ea de re dubius supponatur; sed 1. se statuere non posse annon a Dei gratia exciderit; 2. sibi proinde in hoc casu faciendum, quod erga Regem faciat Aulicus, id est, evitandum ut a cruciante illo dubii statu emergere nitatur.

Confirm. Qui re ipsa peccati conscientiam non habet, dicere potest. *Nihil mihi conscius sum.* Id potero an dicet qui dubius est annon lethaliter deliquerit?

361 Obijc. 2. Non tenetur ad confessionem, qui dubium suum prudenter excutere potest. Atqui dubius an peccaverit. Huic enim favet duplex juris principium, 1. quod in dubio melior sit conditio possidentis. 2. Quod tamdiu debeat quisque præsumi bonus, donec constet eum esse malum. Nimirum dubio non constat, quod malus sit; insuper vero lux possessor est libertatis; nec in dubio tenetur se accusare.

362 Resp. ad 1. neg. min. Nec obstant duo que opponuntur principia. 1. Non primum, 1. quia in malis fallit extra materiam iustitiæ. 2. Quia contra adversarios retorqueri potest, cum possessio in presenti sit contra libertatem pro lege confessionis, ut ex Fidelium praxi ostendimus. 3. Quia revera melior est utcumque conditio dubii, cum nec peccatum, de quo dubitat, confiteatur ut certum, nec pro eo tanquam pro certo satisfactio cogatur. 4. Quia, ut bene Suarez disp. 22. sect. 9. n. 7. nullum est dubium de necessitate confitendi dubia dubie. Ceterum etsi non tenetur quis se vel alium accusare, quando hinc sibi vel alteri præiudicium imminet: at secus, cum accusatio grave removel iræ Dei periculum, ut in confessione.

Non secundum: si enim in proximi gratiam iudicare teneor, donec mihi constet quod malus sit; quia alias temerarii iudicii periculum subirem; debeo ex alia parte talem me iudicare, qualem me apprehendo, ideoque dubium bonitatis sive an malus: sicque iudicium meum veri & æqui legibus congruit.

363 Obijc. 3. Ex Regula 17. juris in 6. *contra eum qui potuit legem dicere aperiens, est interpretatio facienda.* Atqui Tridentinum legem dubia declarandi aperte dicere potuit, & non fecit. Ergo.

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Ec

Resp.

364 Resp. 1. argumentum esse de non supponeat. Supponit nimirum legem hanc vel illa peccata confitendi esse mere humanam, cum tamen sit a Christo, contra quem nulla potest interpretatio fieri.

Resp. 2. dist. maj. Contra eum qui potuit, & simul debuit legem aperit dicere, &c. C. qui potuit, sed non debuit, N. Porro non debuit gravioribus fidei negotiis dissentia sacra Synodus, omnia, quod infinita fuisset alic, Theologorum jurgia componere.

365 Objic. 4. Constat 1. votum in dubio impleri non debere; 2. dubia delicta in externo foro non admitti; 3. peccata dubia non esse materiam absolutionis. Ergo.

366 Resp. ad 1. neg. ant. cujus oppositum patet ex iis quae Tom. 1. diximus, ubi de Voto.

367 Resp. ad 2. neg. conseq. In exteriori enim foro agitur de poena, ad quam certe requiruntur probationes: (quamquam tortura ob semiprobatationes, quae dubium non auferunt, haud raro indicitur:) at in Poenitentiae foro agitur de ipsa Poenitentiae venia & absolutione: hanc autem quis non emat dubii ut dubii accusatione?

368 Resp. ad 3. peccata dubia, si sola sint, materiam esse absolutionis conditionate, saltem in casu necessitatis: eadem vero, si cum aliis certis, seu venialibus, seu gravioribus accusentur, generali & absoluta simul cum aliis absolutione dilui, si commissa fuerint. In praxi curandum ut dubio peccato certum aliquod, saltem jam confessum, adjungat Poenitens.

Ad pleniorum rei hujus frequentem praeterea intellectum,

369 Quæres 1. an dubium quodcumque sufficiat ad inducendam peccata hæc confitendi obligationem.

Resp. cum Sylvio eod. q. 6. a. 4. hæcenus dicta de veris dubiis accipi debere, in quibus, neque in unam, neque in alteram partem fieri potest resolutio. Quod autem addit idem Doctor, eum qui sic bastaret, ut probabiliter epinaretur, vel se non commisisse id de quo angitur, vel non esse mortale, vel se alius fuisse confessum, immunem fore a mortali, illud non confitendo, quia licet sequi iudicium probabile: id, inquam, caute accipiendum, non de quocumque probabilitatis gradu, sed de eo qui ad certum usque excessum progreditur, ut liquet ex Tract. de conscientia.

370 Quæres 2. an qui confessus est mortale ut dubium, illud subinde ut certum confiteri debeat, si certum vel multo probabilius deprehenderit.

Resp. cum eod. affirmat. 1. quia peccatum exprimi debet, prout est in conscientia Poenitentis. Atqui jam est in Poenitentis conscientia ut certum, vel ut longe certius, neque ut tale confessum est. 2. Quia si ab initio certum fuisset, debuisset exprimi ut certum. Ergo & exprimi debet ut certum, cum post confessionem detegitur certum esse: quandoquidem necdum sub hac ratione clavibus subiectum fuerit. 3. Quia aperienda est ea cujuscumque peccati gravitas, quæ ad prudens Confessarii iudicium notabiliter conducatur. Porro certitudo peccati certam ei gravitatem inurit, quæ notabiliter variet iudicium Confessarii: cum dubia delicta minoribus quam certa poenis subiaceant.

371 Objic. 1. Qui dubius de voto vel irregularitate, utriusque dispensationem obtinuit, si postmodum certo comperiat voti hujus vel irregularitatis vinculum, non tenetur novam expetere dispensationem. Ergo a pari, &c.

Et

Et verò qui peccatum dubie confessus est, ab eo directe absolutus fuit. Ergo non est cur illud denuo confiteatur.

372 Resp. ad 1. neg. conseq. Disparitas est, quod dispensatio, aperto, ut cognoscitur, rerum statu, concedatur absolutorie, & citra ullam novam declarationis onus: idemque est de absolutione a censuris (modo tamen, ait Martinon disp. 50. num. 97. proposita ad obtinendam dispensationem causa sufficeret ad votum certum ut ad dubium: quia aliqui non videretur valida voti certi dispensatio.) At vero absolutio peccatis, juxta ordinem a Christo constitutum ea lege datur, ut Poenitens, si quam subinde deprehenderit peccati sui circumstantiam aggravantem, hanc aperiat. Est autem certitudo peccati circumstantia quadam non parum aggravans, & Confessarii iudicium immutat moraliter. Ergo, licet is qui dubium ut tale accusavit, directe sit absolutus, quia tamen absolutus non est, nisi cum onere rem ut in se est declarandi, si possit; ad novam ejus ut certe confessionem in casu nostro tenetur.

373 At, inquis, jam confessus est totum prout erat in conscientia peccatum, nempe quoad numerum, speciem & circumstantias. Ut quid igitur novo gravatur onere?

374 Resp. neg. ant. Qui enim confessus est peccatum ut longe minus, totum confessus non est. Porro qui ut dubium aperuit, confessus est ut minus, minorique poena dignum.

375 Objic. 2. Qui confessus est se octies vel novies pejerasse, si novies se pejerasse certo comperiet, nonnumquam deinceps confiteri non tenetur. Atqui teneretur in hypotheli nostra: quia perjurium nonnumquam accusavit ut dubium, immo & octavum, ut ponderat Lugo disp. 16. num. 78. ubi gravem hanc difficultatem fuisse versatam.

376 Respondent nonnulli neg. maj. quia par sit utrobique ratio. Et ego quidem sic respondere malim, quam a stabilitate peccata dubia confitendi principio recedere: quia tamen apud saniores Theologos receptum est, ut & dubia prout talia aperiantur, & qui numerum vero pene æqualem aperuit, comperita etiam numeri majoris ut & minoris veritate tranquillius maneat: ita ut id velut certum quid in Rituali Parisiensi tradatur.

377 Resp. neg. mis. quia, ut bene Martinon ibid. n. 96. major requiritur fidelitas in explicanda peccati substantia, quam in numero. Unde sanctum est usu communi, ex quo magis quam ex principis metaphysicis de confessionis integritate judicari debet, ut numerus circiter declaretur, quantum post sufficientem diligentiam occurrit. Et certe, fatente Lugo cit. disp. n. 388. apud omnes pene constat, eum qui confitetur se quater aut quinque fornicatum esse, non teneri postea ad distinctam quintam fornicationis confessionem, quamvis certo illius recorderetur: contra vero si dicat Poenitens, certum se esse de mortali contra castitatem culpa non

Et a

tamen

* Si alius occurrat inveniendus, qui probabiliter iudicatur ad verum accedere, si etiam ad suffragium: ad licentiam confessionem recorderetur Poenitentis verum de certi numeri, non debet esse animus de illo iterum in alia confessione aperire, sed liber certe ab illa obligatione per illum numerum probabilium ante experiam. Ritual. Paris. Lud. Ant. de Noailles, pag. 89. Idem docet Ritual. Argentinesis Sereni, & Bini. Cavid. de Rollan, Disp. fore, inquit, tanta occurrat multitudine peccatorum (quod difficile contingere potest) ut nonnulliter excedat numerum prius recitatum, pag. 119.

tamen recordari eamne cum soluta vel conjugata commiserit, fatentur omnes eum ad speciem peccati exprimendam teneri, si postea eam fuisse conjugatam certo advertent. Cur porro: Nisi quia peccati species multo explicatius aperiri debet, quam peccatorum numerus. Atque, ut e probationibus nostris liquet, discrimen inter mortale certum & dubium speciem moraliter mutat in ordine ad confessionem, & Confessarii iudicium. Ibi autem vix ac ne vix quidem contingere potest, eum de loco numero agitur, ac multo minus cum agitur de numero, qui dubie liceat, utcumque tamen expressus est. Et vero quis Confessarius, audita plurimum generali confessione, quorum alius per annos decem impudicitia fecerit, alius forte plus vel minus per aliquot dies, graviolem hanc de causa uni quam alii poenitentiam imponere possit, cum hac non nisi confute animo retineri possint. Aliud sapere sit, si horum quis iuramine aliquod contra naturam scelus perpetraverit, &c.

379 Quæres 3. quid juris, si poenitens confessus sit peccatum, cuius vel ipse, vel Confessarius, vel uterque tunc confessionis nesciebat gravitatem; sed quod postmodum lectis vel auditis Theologia mortiferum esse cognoverit.

380 Resp. nihil esse cur denno illud confiteri teneatur; quia plene illud quoad substantiam & circumstantias confessus sit. Neque enim, ait Sylvius pag. 39. nova ulla occurrit circumstantia, quæ in confessione expressa non fuerit; nec opus est ut Confessarius determinate sciat hoc vel illud peccatum quod in tribunali audit, esse lethiferum; cum id ne doctiores quidem semper diiudicare valeant. Si quis autem constitatur peccatum falso putans se illud commississe, & postea certo sciat quod non commiserit, non est necesse illum redire ad Confessarium, vel aliquid de peccato isto loqui, ante vel post communionem, quia confessio illius bona fuit, nec aliquid accedit noxi consistendum circa illud. Ita idem, & nos jam supra cum communi. Et vero, ait Antonius, carentia peccati non est materia confessionis.

381 Quæres 4. an scrupulosi eadem incumbat necessitas peccata dubia confitendi, quæ ceteris.

Resp. cum Theologis omnibus negative; siquidem de iis scrupulosi sermo sit qui timorati sint, & a gravibus, externis præsertim quorum non deest occasio, peccatis ne plurimum abintineant. Ratio est quia e duobus malis illud eligendum est quod minus fuerit. Minus autem malum est quod forte dubius scrupulosus peccata quadam omittat, quam ut perpetua voretur anxietate, le ipsum & Confessarios iugiter delatiget, morore obduretur, sensus & capitis periculum subeat, quandoque etiam desperationis; prout consigit adolescenti, cuius historiam ex Lucio recentissimus in Tract. de Conscientia. Unde scrupulosi id genus, qui sepe & aliquando sæpius confessionem frequentant, modico opus est examine, & declaratione brevi; itque, nec raro, etiam non auditis, vel celebrare, vel ad Eucharistiam accedere iubendi sunt, ut in praxi suo moxet Habertus. His addiderim isthæ Garnerii Tract. de Offic. Confessarii lect. 2. art. 1. Fix unquam permittat Director scrupuloso confessionem generaliter, ne scrupulis infinitam præbeat materiam. In quotidianis confessionibus præferat aliquando modum, ver. gr. ut Poenitent vel de certis tantum capitulum constitatur per se, vel respondeat ad nonnulla tantum interrogata, ne iuter examinandum nimis conscientiam, pax animi vel amittatur tota, vel

magis ex parte. Non permittat abstinere a frequentandis, ut oportet, Sacramentis, quod vix capiant omnes scrupulosi, ne sibi admodum utili sacramentis gratis auxilio careant. Fix unquam permittat scrupulosos de blasphemis in Deum, de desperatione, de mormatione erga divinam Providentiam, de infidelitate, de peccatis carnalibus, utriusque seclulo exteriori actu, de odio fratrum consisti. Sæpius enim hæc omnia veniunt in mentem scrupulosorum, præsertim cum pervertere ad summam. Sed vix unquam, si tamen nonnunquam, præbetur ipsi consensus: Immo, . . . nec credendum scrupulosos, cum affirmant se formaliter confessisse: vix enim super ea re sunt sana mentis.

Quod si Confessarium suum nullo infallibilitatis iure frui censerent, 382 monendum erit, eum, quem ceteroqui pium, prudentem ac doctum satis esse supponimus, etsi quoad se decipi possit; non tamen quoad scrupulosum; cum isti nullum aliud animæ pacem suppetat, quam cœcæ obedientiæ remedium. Hinc S. Bernardus Lib. de præcepto & disp. Cap. 9. & 20. Quidquid vitæ Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, hæc secus omnino accipiendum est, quam si præcipit Deus. Quid enim intersit, utrum per se, an per suos Ministros, sua homines, sive Angelos, hominibus innotescat placitum suum Deus? Sed homines, inquit, facile falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipiendis, & præcipienda fallere possunt. Sed enim Quid hoc reperit tua, qui conscius non es? præsertim cum tenas de Scripturis, Malach. 2. quod labia Sacerdotis custodiant scientiam, & legem ex ore eius requirunt. . . . Ipsam proinde quem pro Deo habemus, tamquam Deum, in his que aperte non sunt contra Deum, audire debemus. Et Cap. 10. Imperfecti cordis & infirma profusa voluntatis iudicium est, statuta seniorum studiosius discutere, habere ad scogula que inhiunguntur, exigere de quocumque rationem, & male suspicari de omni præcepto, cuius causa laterit, nec unquam libenter obedire, nisi cum audire contigerit quod forte liberit; aut quod non aliter liceat, seu expedire, monstraverit vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata satis, immo nimis molesta est huiusmodi obedientia. Eadem est communiter Patrum assertio, ac uno quidem Doctorem reclamante. Unde dici possit ad scrupulosos, sibi ex auctoritate infallibili consistere, quod non peccent, dum obtemperant homini, qui & sapientis reputetur, & in nullam mala doctrinæ suspitionem merito devenit.

Quod ad aliud spectat scrupulosorum genus, qui nigro vapore dephili, a peccato ad peccati horrorem, indeque rursum ad scelus perpetuo circuitu transvolant: hi, juxta Habertum, quantum ad præterita audient, si non sunt, donec adversus præsentia roborati, actualibus peccatis nuntium serio remittere inceperint. De quo ad citatam præcip. part. 1. c. 7. sed & vide que diximus Tom. 1. ubi de conscientia scrupulosa.

§. 3. De causis a confessionis integritate certo excusantibus.

Neminis dubium est quin Poenitens pie & valide, tamen non integre consistere aliquando possit. Verum ambigitur saltem pro certis casibus an ab ea integritatis lege immunis sit. Duas non pauci generatim statuant causas, quæ ab integritate illa excusent, physicam nempe & moralem impotentiam. Recte quidem, sed forte paulo confusis. Sit cum illis

CONCLUSIO I. Oblivio inculcata a Confessionis integritate excusat. Idem est de ignorantia invincibili.

383 Prob. utraque pars, quia Deus impossibilia non jubet. Atqui impossibile est confiteri, seu quae prolixus e memoria exciderunt; seu quae invincibiliter ignorantur habere rationem mali. Hinc Concilia non alia jubent aperiri peccata, quam quorum post accuratum examen recordatur Penitens, atque conscientiam gerit. Atqui nec ea meminit, quorum oblitus est, nec eorum conscientiam habet, quae omnino peccata esse nescit.

384 Haec tamen peccata, si postmodum redeant aut detegantur, erunt clavis subicienda. Manet enim obligatio haec, sicut manet obligatio suscipiendi Baptismum in iis qui per votum ejus remissionem peccatorum consecuti sunt, ut bene Sylvius. Unde quod ait Tridentinum, peccata quae diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessioe inclusa esse intelligi: sic accipiendum est, quod inclusa sint quoad effectum remissionis; non sic vero, ut quando memoriae occurrerint, non sint expresse constituenda.

Tunc autem non erit necessum reliqua quae prius confessi sunt peccata denuo confiteri, seu eadem seu alii Poenitentiae Ministro, nisi in generali, hoc est: *Aliae quando sui confessus, omisi tale peccatum*, quia ex animo excidisset. Ita idem Sylvius Suppl. q. 9. art. 2. §. 4.

Tria hic quae videntur, 1. an qui peccati obliti meminit ante communionem, illud statim confiteri teneatur. 2. An generaliter loquendo diu differre possit. 3. An qui solam gravem circumstantiam oblitus sit, ipsam peccati jam confessi speciem denuo confiteri teneatur.

385 Resp. ad 1. negat. propter rationes adductas Tom. 5. pag. 504. quem locum consili precor. ob insertas ibidem graves momenti restrictiones.

Ad 2. respondet Sylvius ibid. necessum non esse (seculo communionis casu, circa quem aliud a nobis sentit) ut oblatorum confessio fiat, statim atque redeat illorum memoria, sed satis esse quod tempore opportuno fiat: *Immo*, inquit, *ad evadendam precepti transgressionem, licite in sequens Pascha differri potest*, quia jam Ecclesiae precepto satisfactum sit per confessionem omnium quorum habebatur memoria.

Mihi tamen longe tutius est ut oblatorum confessio non differatur in multum tempus; tum quia vereri est ne rursum e memoria excidant; tum & magis, quia remissa non fuerunt, nisi ea conditione ut clavis subicerentur. Aequum est porro, ut conditio acceptata, cum opportuno potest, adimpleatur.

386 An autem qui sola oblita confiteatur, nova donandus sit absolutione, non convenit inter Theologos. Affermat ibid. Sylvius: *tum quia omnis confessio sacramentalis (mortalium praesertim peccatorum) ordinatur ad absolutionem consequendam: Ergo etiam confessio mortalis obliti; tum quia quando peccata per contritionem perfectam remissa fuerint, ea etiam confiteri oportet, ac super iis dari absolutionem.*

Neutra haec doctissimi viri ratio omni exceptione major est: cum prior rite ponderata, mera sit petitio principii. Posterior parum probet, 1. quia nusquam certo constare possit, dempto revelationis casu, hominem ex sola caritate iustificatum esse: ei vero qui rite confessus est, non minus certum sit dimissum esse peccatum oblitum, quam cetera, a quibus denuo

denuo absolvi non juberetur. 2. Quia inviolata lege receptum est, ut qui ne indirecte quidem absolutus est a peccato, ab eodem absolvatur: non autem ut jam absolutus indirecte, denuo absolvatur. Unde ex his qui peccatum oblitum, si ante communionem redeat in memoriam, statim accusari volunt, negant non pauci novam impendi debere absolutionem; prout eodem Tom. 5. vidimus.

Ue ut est, vix ullius est momenti praesens questio: si enim, ut Sylvius placet, oblatorum confessio ad tempus non ita breve protrahi potest, poterunt haec cum novis, quae a postrema confessione dubio procul admitti fuerint, peccatis absolvi.

387 Resp. ad 3. eum qui gravem peccati circumstantiam oblitus est, ad constituendam ipsam sceleris speciem teneri, si aliter nequeat circumstantiam ipsam satis aperire: alias non. Unde, quidquid contra sentiat Henno, qui fornicationem confessus est, oblitus voti castitatis quo ligabatur, & votum & fornicationem denuo aperire teneatur: neque ei satis fuerit dixisse: *Violavi votum castitatis in materia gravi*. Sic enim nec prior Confessarius rationem sacrilegii intelligit, nec posterior totam ejus gravitatem. Violari enim & graviter potest castitatis votum, etiam ad consilium non deveniatur. Si quis vero, ait idem, centum furatus, ex oblivione quinquaginta tantum accusavit, satis est ut in sequenti confessione declararet quinquaginta, quia sic totum peccatum exprimit. Id quidem pro variis circumstantiis verum aut falsum esse opinor. Verum, si agatur de furto quod ignorante domino factum sit: saepius vero falsum, si rei ablatae dominus, comperta damni sui gravitate, in iram longe majorem exarserit, pœturam longe graviorem passus sit, &c.

388 Dixi in Conclusionem, *oblivio inculcata*, si quis enim defectu examinis idonei lethiferum quid omiserit, nulla erit & irrita confessio ejus, nisi forte oblivio vel negligentia venialis fuerit, quod etiam fieri absolute potest, non est facile praesumendum.

389 Dixi rursum, *ignorantia invincibilis*, quae enim vincibilis est, licet non sit crassa, qualem exigere videtur Sylvius, nec a sacrilegio, nec ab iteranda confessione excusat, sicut apud alium Confessorem agitur. Et id ex principijs quae in Tract. de Actibus humanis exposita sunt, sponte sua est.

390 An autem vincibilis fuerit lapsus vel illius Poenitentis ignorantia, non adeo facile dicitur. Videndum 1. an Catechismus & instructionibus detulerit culpa sua. 2. An saltem lectione, vel aliter, pœturam hanc resarcire non potuerit. 3. An seriam coram Deo insisterit conscientiam suae examen. 4. An inter constituendum sic esset affectus, ut peccatum quod tacuit, aperiret, si scivisset aperendum? annon parva vel etiam graviora deposuisset? &c. Si enim res ita sit, peccati lapsus vel in ignorantiam invincibilem, vel in oblivionem inculpatam reus illi posse videbitur.

391 An vero qui pluries in *mollitiem* lapsus, grave hoc peccatum retulerit, quia caussentur ignorat fuisse sibi nequitiam ejus, a repetendis apud alium confessionibus immundus sit, ambiguitur. Pars negans, ut turior est, sic & moraliter loquendo, videtur probabilior. Et vero qui peccatum illud siluit, vel etiamnum adhaerebat, vel ab ejus consuetudine respicerat. Si primum, quis hominem pollutioni participatum, adeoque in gravi iuris naturalis principio coculentem, veniam a Deo promeruisse tam certo

confidat, ut eum ab iterandis confessionibus eximere audeat? Si secundum ergo suspicabatur aliquid esse in acione hac sua inordinati. Sed qui actionis suae malum suspicatur, reus est si gradum mali non inquirat ab iis quibus lepram inter & lepram discernere incumbit.

Novi tamen, nec imperitos, qui, rebus sagaciter expensis, Poenitentes hac ex parte lapsos non aucti sint male fidei redarguere. Fortassis, quia pollutio nannullis, nihil etiam mali cogitantibus, tam facile contingat, ut eam veluti merum aliquod naturae levamen repurent.

CONCLUSIO II. Excusat etiam ab integritate confessionis impotentia vel actualis, vel imminens seu ex parte Poenitentis, seu ex parte Confessarii.

392 Probi. Non urget confessionis integritas, cum eam praetemitit juberet, qui ac recti ratio, Nihil enim laetit Christus atri que aditum. Atqui confessionis integritatem praedictis in casibus omitti jubet, qui ac recti ratio. Quod ex sequentibus exemplis ubique receptis constabit. Itaque

393 Absolvi debet Poenitens, licet necdum integre confessus, 1. cum vereri est ne in amentiam vel phrenesim incidat. 2. Cum quia murus, foras, babulve, vel pene imperitus linguae, omnia ad amissum confiteri non potest. His enim, cum id quod possunt, confessi fuerint, *impendenti est absolutio, non in mortis periculo tantum, sed etiam quando praecipuum confessionis obligat.* 3. Cum in ipso confessionis actu ingruit periculum mortis. 4. Cum gravi laborans infirmitate candide fateatur superesse alia quae consistenda sunt, sed ultra ob defatigationem, atque imbecillitatem non posse profectui. Neque tunc, ac Sylvius, scrupulose differenda esse absolutio, quae aegri in alteram diem supervivere posse videatur; ne, quod alicui contigit, mortuus reperitur, qui sperabatur audiendus. 5. Cum tempore periculi, instantis naufragii, praelii relative ad Poenitentem periculosi, incendi domus plene vitis, quibus desit exitus, non possunt integre multorum confessiones excipi: tunc enim vel distincti cujuspiam peccati confessio ab unoquoque excipienda est, idque stricti juris est, si fieri possit, vel omnes, si urgeat tempus puta praelii, confessionem simul & dolorem per exteriora signa, ut pectoris percussione, conjunctionem manuum, genuflexionem exhibere debent; tuncque praemissa ante, prout poterit, vivida & brevi ad contritionem exhortatione, sub hac absolutio forma: *Ego vos absolvo a censuris & peccatis.*

Quod subindicate post Sylvestrum & Sylvium Henno, posse omnes simul aliquae peccata confiteri, & omnes simul absolvi, si necessitas id postulet: gratia petita videtur, nisi Confessarius plures simul audire possit, quod si de uno & altero suspensi potest, vix ac ne vix quidem de numero majori. Audiet unusquisque vicinum suum, nesciam fore Sacerdos.

394 Ceterum qui urgente periculo generalem a Sacerdote, nihil confessi absolutionem receperunt, debent postea, si tempus ferat, distincti aliqui confiteri. Sic Bolordius noiter, submersus mari cum aliis plus minus quinquaginta, omnes primum absolvit generatim; tum manu altera contra fluctus, altera contra inferos dimicans, propriamque despiciat vitam huc & illic ad singulos per duas horas enavit. & singulos prout occurrerant, nova donavit absolutione, vitamque quam servare potuisset (erat enim nandi peritissimus) pro Christo & fratrum salute prodedit.

395 Ut autem ab integritate confessionis excuset impotentia quae ex parte

Poenitentis, sic & quae ex parte Confessarii imminet. Unde necdum integre confessi impetenda est absolutio, 1. cum Poenitens simul & Confessarius, qui unus praesto est, aequae ad interitum vergunt, adeo ut vereri sit, ne Sacerdos linguae usum, & forte vitam amittat, praequam absolvi possit Poenitens, si omnia confiteatur. 2. Cum certum impendens opus foret ad plenam confessionem: puta si is contagioso morbo laboret, & Confessarius non possit ipsum, etiam minus absque evidenti mentis periculo, diutius audire: tunc enim auditus aliquibus potest ipsum pacificare & absolvere. Si enim Poenitens ab integritate excusetur, ob impendens sibi vitae discrimen, eadem ratione excusari debet Confessarius, qui tamen hystari debet infernum, ut sermo de omnibus peccatis propter Deum offensam doleat. & cavere ne ipsum perplexum vel anxium relinquat. Ita post Suarezem, Tannerum, & alios Sylvius.

Hae resolutio in terminis Sylvii, nempe de evidenti, adeoque de extraordinario mortis periculo intellecta, veri admodum similis videtur. At simul statendum cum Henrico Scaille, Lovaniensi Professore, in Tract. cui titulus: *Obligatio ac modus administrandi Sacramenta tempore periculi*, Cap. 24. Pastores, Religiosos, alioque, qui voluntarie se obtulerint ad ministrandum Sacramenta peste infectis, teneri ad excipiendam integram subditorum de mortalibus confessionem, non obstant ordinario contagiosi periculo; tum quia tanti non est ordinarium vitae periculum, quod crebro propter salutem proximi subeundum est, ut propter illud pars longe incertior certiori praefenda sit; tum quia Poenitentium multi aperto tentationum, ipsius etiam desperationis periculo exponerentur, nec ob praetextum periculi tantum ordinarii, tranquillari possent, nisi omnia peccata sua confiterentur.

CONCLUSIO III. Excusat etiam ab integritate confessionis aequa & probabilis formido damni gravis, seu spiritualis, seu temporalis, inde proventuri vel Confessario, vel Poenitenti, vel alii tertio.

Probi. tum quia positivae leges cum tanto damno non obligant: ut in ceteris legibus patet, tum quia ubi duo concurrunt praeccepta quae semel servari non possunt, illud alteri praefendum est, quod alio antiquius est, & fortius, praesertim si id quod nunc omittitur, stato tempore impleti possit. Atqui caritatis praecceptum antiquius est & fortius praeccepto integre confessionis: aliunde vero jubet caritas grave averti damnum, seu a nobis, seu a Poenitente, seu a tertio quopiam; Ergo.

Hinc 1. si Confessario, qui diutius aucto cum Poenitente, imminet graeve periculum gravis morbi, perpetuae captivitatis, mutilationis membrorum: poterit is Poenitentem non integre auditum absolvere, si id poterit iusta causa, qualis est obligatio annuae confessionis, ceteroqui multum in tempus protrahenda; necessitas muniendi se adversus tentationem molestissimam, arcendi a se iniquam suspensionem.

Idem est, ajunt, si vereatur de certi peccati auditio sit sibi causa ruzae & scandali; desitque Confessarius alter, ad quem Poenitens remitti possit. Verum opinio haec non uno ex capite notat: 1. quia Sacerdos brevi & acri ad Deum contagio malum hoc a se propulsare potest. 2. Quia methodus isthaec ad summum cum rebus proficere poterit.

Ceteri enim quibus media, ut ita loquar, in via vox præcludetur, ultra pergere volent, à vero infirmitatem suam aperiet Confessarius? an dicit apud se quidem, non tamen apud alios, sufficere que audit? &c.

399 Hinc 2. immunitas est ab integritate *Pœnitens*, si ex illa grave sibi malum vel peccatum veretur, ut 1. ne Sacerdos confessionem suam revelet; ne grave ejus odium, persecutionemve incurrat; ne deinceps confessarius ad vicium aut vestitum privetur; ne occasione confessionis suæ ad torpida sollicitetur; quia id seipse aliis jam contrigisse. 2. Cum iuste timeat, ne præ summa sua fragilitate, novum carnalibus peccatis confessionem præbeat, si diutius eorum examini immeretur: tunc enim his levius infensandum, tum à *Pœnitente*, tum à Confessario: ne Sacramentum ad reparandam vitam institutum fiat novæ mortis occasio.

400 Idem docent aliqui de *Pœnitente* qui *penitentium morosus sit & scrupulosus in accusandis & explicandis peccatis*: cum enim, iniquione, magna hic subdit confessionis difficultas, & timere sit ne confessio eidem odiosa reddatur: potest prudens Confessarius, quando e re judicaverit, pro bono *Pœnitentis* abrumperè confessionem & absolvere. Commoda quidem decisio, si sana sit, sed, ut effectur, plena periculi. An enim dimidiata confessio abrumpi poterit, quia *Pœnitens morosus sit*, id est, si quid hic capio, in accusatione prolixior: annon invisâ potius reddidit confessionem, cum *Pœnitens* non audiret ea patientia, quam exigit solamen miseri, ac ipsa Sacramenti natura. Haud equidem ferendum, ut eadem mutatis vocibus semper ac semper repetat; sed à peccato satis aperto ad aliud vocandus est. At non est id abrumperè confessionem, sed curare ut integra sit, non superflua. Idem servata proportione dicendum de scrupulosis; iis præsertim quorum confessiones priora vice excipiuntur. Hi enim penes essentialia audiendi sunt, vel, ad melius interrogandi, minus quidem profunde, ob capitis periculum; sic tamen ut eorum status quoad peccatorum species innoscatur; nisi gravis quæpiam circumstantia contrarium suadeat; aut ab initio constet, eos non nisi ex scrupulo novam confessionem adoriri.

401 Hinc 3. mutilari potest confessio, si ex ejus integritate impendatur *alicui terrore* damnum notabile. Unde Sacerdos qui peccatum suum panderè nequit, nisi auditum in confessione alterius Confessario notri peccatum declaret, suum illud silentio premere debet. Idem esto de *Pœnitente*, qui si complicitatem suam manifestet, prout ad proprii sui sceleris integram confessionem tenetur, gravis eidem causa foret detrimenti: quod quidem cum aliqua exceptione intelligendum est, ut paulo post hibebit.

402 Circa hæc quædam observanda. Not. itaque 1. ut peccatum aliquod reticere possit, quatuor hæc concurrere debent, 1. ut & grave sit malum quod timeatur, & non fictitia, sed probabilè de causa timeatur. Neque enim, ait Sylvius, propter levem metum, suspitionem perurumque injuriam, aut dubium futile, licet reticere peccatum ullum, vel eisdemstantiam, quæ hic & nunc confessario confitenda sint. 2. Ut desit Confessarius alter, cui mentem tortu rite ac secute aperire valeas. 3. Ut confessio in aliud tempus commoda differri non possit, puta quia Missa vel Communio sine gravi scandalo hæc die omitti nequeat; vel, juxta Suarez, mortaliquis gravatus, multo tempore à confessione & Eucharistia abstinere deberet: quod, ait Hon-

no, à fortiori verum est de Sacerdote quotidie sacris operari assueto. Idem communiter docent, pro casu quo urgeat confessio nisi communionis annuæ præceptum. Malum tamen tunc ad aliquot dies differri, si citra offensionem possit. 4. Solum id reticere debere peccatum, cujus confessio periculum habeat. Unde, ait Sylvius, qui justam habet exterioris peccati etiam causam, acrum interiorent, si tuto potest, aperire tenetur.

Not. 2. cum eodem, *peccatum quod ex justa causa fuerit celatum, postea esse confitendum, quando erit opportunitas*, ut divino omnia confitendi præcepto fiat satis. Esti autem non credit idem Doctör, necessum esse, quod statim oblata opportunitate fiat illa confessio; immo existimant aliqui, eidem per anni sequentis confessionem in rigore satisficere: fatendum tamen melius ac tutius esse, ut inclusum in precedenti confessione novæ confessionis votum non diu negligatur.

404 Not. 3. Ei qui peccatum aliquod iusta de causa tacere potest, cavendum, ne ad confessionem, ac multo minus ad Eucharistiam accedat, si iure debite non ei peccato adhæreat. Unde dimidiatæ confessionis doctrina nunquam iis prodesse poterit qui in habitu peccati versantur, raro, si quandoque, iis qui necdum à proxima ejus occasione, quantum satis est, recesserunt.

405 Sed quid si *Pœnitens* unius tantum, quod celare debet, peccati mortalitatis conscius sibi sit; an venialia quæ cum illo habet, vel mortalia quæ alias deposuit peccata confiteri tenebitur?

Resp. affirmat. nisi ei moraliter de sua perfecta contritione constet; quod vix sensatus quisquam & humilis præsumet. Confitetur ergo aliquod quod confiteri valeat, ut ab eo directe absolutus, indirecte autem à peccato quod reticuit, securus ad communionem accedat.

§. 4. De causis dubiis ab integritate excusantibus.

Hactenus exposite reticendi hic & nunc peccati causæ à Theologis omnibus admittuntur. Nunc difficiliore nonnullas expendi juvat, de quibus non una semper fuit Doctörum opinio. Eæ vero quoniam multa non egent expositione, sic citra præliudium,

CONCLUSIO I. Non excusat à confessionis integritate frequens populi concursus in die sollempni: licet ex integra piorum *Pœnitentium* confessione futurum sit, ut multi Sacramentis & indulgentia Felto annexa privandi sint.

406 Prob. 1. ex censurâ ab Innocentio XI. an. 1697. lata adversus hanc quorundam thesim num. 29. *Licet sacramentaliter absolvere dimittat tantum confessor, ratione magis concursus Pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magna alicujus festivitatis vel indulgentia: quæ quidem propositio, teste Clero Gallic. an. 1700. falsa est, temeraria, in errorem inducit, sacrilegii faciet. . . confessionis integritati, atque ipsius Sacramenti institutioni ac fini derogat.* Unde

407 Prob. 2. Eæ opinio admitti nequit, quæ postea parem sacrilegii reatum incurreret & Sacerdos & *Pœnitens*. Atqui . . . Sacerdos enim nec tuto de *Pœnitentis* statu judicare, nec opportuna eidem ad præcavendum lapsus remedia largiri, nec fortassis indignum a sacra Mensa arcerè possit.

posset. Penitens vero apertum sibi osium libenter subiens, ipsa præsentem Paschalis Quinzana die, ubi ingens est Fidelium concursus, vix examinatus, leviter confessus, indignus demum, quia haud satis digni potuisset ob præcipitacionem indignitas ejus, ad sacram synaxim, veluti gens sancta, accederet. Inde autem quanta sacrilegiorum nubes!

408 Obijciuntur tria, & 1. quod illicitum sit confessionem dimidiare, ut videtur grave vel proxima, vel sui damnum. Atqui indulgentia plenaria, immo communionis actura, grave est damnum. 2. Quod præceptum integre confessionis non prævaleat præcepto caritatis. Atqui in casu nostro concurret integre confessionis præceptum cum præcepto caritatis: quæ præcipit ut spiritaliter bonum sibi quisque procuret. Ergo cum illud illi prævaleat, &c. 3. Quia juxta probabilem sententiam quam tenent Lugo, Toletus & alii plures contra suam, &c. potest sacerdos, si desit copia Confessarii, elicito tantum contritionis actu celebrare, eo tantum ut audiendæ Missæ legem adimpleat. Ergo a fortiori potest Penitens confessionem dimidiare, ne magno spiritali bono defraudetur in die sollempni. Verum hæc, quæ præcedentem Apostolicæ Sedis censuram non averterunt, nec judicium nostrum suspendere debent. Unde

409 Ad 1. neg. minor. 1. enim non habetur pro gravi damnum, quod post aliquot dies vel hebdomadas reparari potest. 2. Quot loco indulgentiæ novam sibi damnationem acquirerent: an ut incertam gratiam tunc procuret Ecclesia, plurimum longe perniciem patienter ferat? 3. Imputet sibi damnum suum, qui hodie confiteri valens, in crastinum distulit.

410 Ad 2. neg. min. 1. Quia per moram brevem utrumque præceptum servari potest. 2. Quia si semel persuasum esset confessionem ex levi & obvia hæc causa dimidiari posse, corruerent per abusum & integritatis & caritatis præcepta.

411 Ad 3. 1. Communior opinio negat Sacerdotem in casu prædicto celebrare posse. 2. Etsi id posse supponatur, non ideo dimidiari poterit confessio in casu quem expendimus; Tum quia a casu raro, qualis est Presbyteri sine consilio ad audiendam Missam celebrantis, nulla est illatio ad casum frequentem, & quia talis innumera pareret sacrilegia, qualis esset Penitentium in magnis, quæ crebro recurrunt, sollempnitatibus, dimidiatae confessionum. Tum quia Sacerdos citra confessionem celebrans, ne die festa desit Missæ, eo tueri se potest, quod urgeat hic & nunc audiendæ Missæ præceptum. Contra vero non urget præceptum seu confessionis, seu Eucharistiæ pro magnis sollempnitatibus; immo ne quidem pro sollempnitate Paschali; cum ad tempus differri possit. Haud equidem differri potest indulgentia extra casum Jubilæi: sed præter quam illa variis in Ecclesiis reddit frequenter, non peccat, secluso contempto, qui eum lucrari omittit.

CONCLUSIO II. Necessaria complicitas apud solum Confessarium infamia non excusat ab integritate confessionis. Ita nunc vulgo Theologi contra Bannem, Navarum & alios quosdam apud Perez disp. 37. lect. 2.

412 Prob. 1. ex S. Thoma opusc. 12. ad F. Gerardum, Lectorem Bisantinum, quest. 6. ubi hæc: Si Penitens speciem peccati exprimere non possit,

nisi exprimenda personam cum qua peccavit, puta si cum sorore concubuit, necesse est ut exprimenda peccati speciem, exprimat personam. Sed, si fieri potest, debet querere talem Confessorem, qui personam sororis penitus non cognoscat.

Idem docent SS. Bonaventura, Antoninus, & Raymundus: Sufficiat hæc postrema verba retulisse. Sic ille Lib. 3. c. 24. Confessio debet esse propria, ut se ipsum tantum accuset, & non alium. . . . Fallit hoc ubi circumstantia facti talis est, quod alias non possit confiteri peccatum; ut si cognovit matrem vel filiam suam, vel simile: & tunc non est dicendum proditor, quia non dicit ut alium prodatur, vel gravet, sed ut se liberet, quod alias facere non potest.

413 Prob. 2. tantum vel plus habeo juris ad servandam famam meam, quam habeat alter ut servem famam ejus: atque id præsertim locum habet, cum is jure suo cessit. Atqui teneo ego occultum meum crimen cum infamia mea confiteri. Ergo & crimen complicitis, cum quadam ejus infamia: præsertim quia is jure suo cessit: cum enim sciret peccatum hoc a me detectum iri Confessario, neque sine complicitis manifestatione detegi posse; in aliqualem hanc sui infamiam interpretative consentit: prout & in meam ex parte ipsius consensit.

414 Prob. 3. Quia possunt ac debent reus ac testis complicitem aperire, cum id postulat iudicii civilis integritas; licet hinc plerumque gravius quid impendat compliciti, quam quadam infamie species apud virum sapientem, inviolata secreti lege contritum. Ergo a pari potest Penitens, qui simul reus est & testis complicitem aperire; cum id postulet sacramentalis iudicii integritas.

415 Dixi, infamia necessaria, id est in presenti, quæ vitari non possit sine incommodo, puta quia difficile sit ad Confessorem alium recurrere; seu quia is longius distet, seu quia ordinarius Director nonnisi ægre mutari possit; eo quod perplexum Penitentium statum, ejusque ad Deum conducendi artem apprime intelligat. Idem si diutius remanendum sit in statu peccati, quia nonnisi multo post tempore dabit se alterius Confessarii occasio.

416 Porro incommodi gravitas ex gravitate criminis utcumque metienda videtur. Plus enim efficere debet ne incestum cum matre vel sorore commissum detegam Parocho, quam ne libidinosum assentientis consanguineæ amplexum revelem. Unde nihil in priori casu esse videntur dux vel tres itineris leucæ, homini præsertim vegeto: multum vero erunt in casu posteriori. Si tamen Penitentium alter præ infirmitate ad alium Confessarium recurrere non possit, non erit tunc alter extranei Sacerdotis ministerium inquirat.

417 Objic. 1. Ex dictis §. præced. grave tertii damnum excusat ab integritate confessionis. Atqui in presenti complex grave in fama sua damnum subit ex alterius confessione.

418 Resp. dist. maj. grave damnum confessioni de se non annexum, item & rationabiliter invito illatum, excusat, &c. C. Grave damnum annexum per se confessioni, &c. N. Itaque si cuiuspiam confitendum esset, meum vel alterius crimen revelaturo, non urgetur lex integritatis, quia quod tunc vel pateret, vel procrearem damnum, non sequitur ex

natura & institutione confessionis, immo eadem adverteatur. Aliud est proflus, cum & damnus, ut in presenti, sequitur ex ipsa confessionis lege, & averti non potest sine dispendio boni longe majoris; & aliunde non infertur nisi personæ quæ in id tacite confenserit. Et certe eadem est ratio damni Poenitentis, quæ damni alieni. Atqui non excusatur ab integritate Poenitentis, quia famæ suæ jacturam apud Confessarium pati debeat. Ergo nec, &c.

419. Infi. Non tenetur quis, nisi forte in mortis articulo, per interpretem confiteri, ne se ipsum infamet. Ergo nec tenetur certum aperire peccatum, ne infamet complicem.

420. Resp. 1. in rebus magni momenti non esse ex incertis & obscuris argumentandam; ne per geminatas paritates, quæ semper in aliquo deficiunt, licet non semper ostendi possit defectus, eo tandem deveniatur, ut in dubium vocentur certiora.

421. Resp. 2. nego rationem antec. qui enim negant teneri quempiam ad existendum per interpretem, non recurrunt ad nudum infamiam hujus periculum; sed quia sic instituta est confessio, ut soli Sacerdoti necessario faciendâ sit; licet eorum uno vel pluribus ex humilitate fieri queat. Ergo cum etiam sic instituta fuerit confessio, ut integre fieri debeat, nisi gravia quædam obstant, de quibus § præced. declaranda est complicitis persona, cum id exigat integritas confessionis.

422. Objic. 2. Strictius obligat præceptum naturale, quam positivum. Atqui præceptum servandi famam alterius est naturale; præceptum vero integre confessionis, divini quidem juris, sed tantum positivum.

423. Resp. dist. maj. Strictius obligat præceptum naturale, quamdiu subsistit, C. strictius obligat, cum desit ob mutationem materiæ ex gravi causa, N. Porro sæpe fit, ut præceptum quod in se ac simpliciter ex natura obligat, ab illa primavæ vi excidat ob superinductam materiæ mutationem. Sic tenetur lege naturali rem alienam, quamdiu aliena manet retinere; nec tamen ad id tenetur, cum rem illam præscripsi, quia jam aliena non est. Sic vector alterius secretum prodere; & tamen prodere tenebor, si comperiam vergere illud in damnum Republicæ. Sic complicitis crimen revelare non debet; revelabo tamen, si id exigat legitima auctoritas. Quidni ergo id ipsum aperiam in confessione; cum re ipsa & non ita grave sit incommodum quod metui videtur, & criminis complices incommodum illud sibi mutuo condonaverint.

424. Confirm. quia ex S. Thoma 2. 2. q. 73. art. 2. *Fors non est detractio, cum subest legitima causa revelandi occultum crimen.* Atqui hæc subest in presenti.

425. Infi. Nulla hic fingi potest materiæ mutatio, nisi supponatur eam a Christo præceptam esse confessionis integritatem, quia complicitis crimen & infamia revelari deberet. Atqui veri non est simile, odiosum illud integritatis genus a Christo fuisse præceptum. Cum per id plures dubio procul a confessione, & ideo ab ipsa fide deterrirentur.

426. Resp. neg. min. Statim namque ut Christus Poenitentiam instituit per modum iudicii, voluit ut in ipsa Poenitens nec sui, nec complicitis opprobrium, quoties id exigeret iudicii perfectio, reformidaret. Et vero quidni exegisset, quod ubique terrarum exigunt sæculares Magistratus? An

tanti est viro sapienti insufferrare in aurem id quod a se factum ipse sæpius gloriantur peccatores?

Neque hæc agendi ratio odiosa nomen meretur; nisi tyrannicam dicas praxim iudicum, qui gravibus torturis declarationem complicitum eliciunt. Ceterum hæc confessionis difficultas non retrahit a fide, quam, et si patris, matris, sui que ipsius odium exigat, mundus totus susceperit; sed a crimine. Qui vero in illud prolapsi sunt, & quantum est candide & integre consentunt, tam uberi recreantur solatio, ut plus ex illa sui demissione capiant gaudii, quam olim ceperint ex libidine.

427. Quæres an, ut aperiendum est crimen cum complicitis infamia, sic & aperiendum sit cum infamia non complicitis. Intulit quis vim Moniali, quæ licet tenens fuerit, nescio quid inde contraxit probris; Occidit alius fratrem suam, quam ex alieno crimine gravidam esse rescribat, Personam norat Confessarius, crimen non norat: an rem totam aperire tenebitur fororicida?

Fatentur omnes cum Lugo disp. 16. n. 423. in hoc casu, majori studio & incommodo quærendum, vel etiam cum aliqua vel infamia expectandum esse ad aliquod tempus Confessarium, cui proflus ignote sint personæ, quæ criminis tantum objecta fuerint, non complices: quia non complex ne interpretative quidem consensit in infamiam suam manifestationem.

Sed quid demum, si quod in his partibus rarum est, ignotus Director inveniri non possit? Nobis & tutius & probabilius videtur cum eod. Lugo contra Suarez disp. 34. lect. 2. detegendam esse alterius, seu innocentis, seu nocentis infamiam; cum aliqui totum Poenitentis crimen non satis aperiri valer. Ratio est quia infamia hæc aperiri debet, si inculpate potest: cum ideo tantum non videatur aperiri posse, ne violetere jus alterius inviti. Atqui re ipsa potest aperiri. Ad id enim satis est, 1. ut vereri non sit ne Deus id vitio vertat. Non veret autem id quod solo eidem placendi desiderio, & ad mentem sanioris Theologie, factum fuerit. 2. Et magis, ut liceat alterius peccatum aliis gravi de causa revelare, seu ad gravem propriam, seu ad tertii utilitatem; puta ad consilium capiendum, ad vitandum grave animi vel corporis detrimentum; quandoque etiam ad solamen; quod ultimum tamen cautione indiget plurima. Atqui licet... Sic v. g. licet hero secretum domesticis furtum, patri suspectam filie agendi rationem, Parocho vel Superiori gravem inferioris culpam ad ejus emendationem revelare; potro quæ in hujusmodi casibus ubique receptis militans rationes, militat in presenti. Exigit enim tum grave mei commodum, tum & sacramentalis iudicii perfectio, ut id omne inter confitendum revelem, quo secluso, nec certam animæ pacem adipisci valeam; nec Sacerdos certum de statu meo iudicium ferre possit. Præsertim cum revelatio hæc & alio premissa sit silentio, & vix ullam veri nominis infamiam pariat. Esto enim gravidam nuntiem, quæ pro virgine & pro sancta habebatur; quid tum vero? Lugebit vir sapiens humanam fragilitatem. Misericordiam fonti vellebulum inter & altare deprecabitur. Immo, ut poterit, iudicium suspendet; an oppressa fuerit, an præstigiis delusa, &c.

Confirm. Quia Poenitens qui jus habet ad famam suam, defectus suos etiam inculpabilis aperire tenetur, cum id exigat confessionis integritas.

Sic

Sic qui spuris Ordinibus vel beneficium absque dispensatione obtinuit; illud originis suae vitium appetite tenetur. Quod autem erga me iussit Christus, potuit id erga alium iubere. Porro praesumi debet iustitiae, quamvis constet de lege, dubium vero est de dispensatione legis.

428 Quæres 2. an secluso integritatis huius casu liceat Reum detegere, seu ad propriam suam, seu ad Rei ipsius utilitatem.

Resp. 1. id licitum esse ad propriam Poenitentis utilitatem, puta ut puella contra importunas sollicitationes obstruatur, vel ipse seductor revocetur a malo proposito. Ratio est, quia dicitur jus naturale, ut quisque salutis suae consulat, licet hinc per accidens sequatur aliquid alterius damnum; quod quia culpa sua patitur, sibi debet imputare. Hinc a Pio V. & Gregorio XV. severe preceptum est, ut denuntientur Confessarii ad turpia sollicitantes: quæ lex, ut positiva, non viget in Gallis, ubi autem viget, ponderandum id Augustini Serm. 151. c. 4. *Quamvis vera sint quædam, non tamen Judicis facile credenda sunt, nisi certis indicis demonstrentur.*

429 Resp. 2. licet etiam peccatum detegere ad Rei emendationem. Constitit id tum ex eo Christi, *Die Ecclesie*; tum ex Augustino Serm. 393. cap. 4. ubi hæc Episcopus jubet, *Christus in me jubet . . . Nolite (Christiane mulieres) viros vestros permittite fornicari. Interpellat contra illos Ecclesiam. Non dico Judicis publicos, &c.*

Verum hic duo cavenda, I. ne Fideles veniant in suspensionem violationi Ministro confessionis sigilli; quod malum tanti est, ut ei quodcumque Poenitentis vel Rei bonum cedere debeat. II. Ne fictis confessionibus ac calumniis, quibus perdit nonnulli viros probos quandoque religionis obtentu impetunt, locus detur & occasio. Unde responsionis nostræ usus pendet a circumstantiis: uti sagaciter monet Tournelyus.

§ 5. An absolvi possit moribundus, qui vel nullatenus, vel integre non confitetur.

Morbundus vel quædam apud Confessarium deposuit peccata, vel nulla, quia vox vel sensus ante Sacerdotis adventum detegerit. Si nulla, vel quendam de peccatis dolorem exhibet per signa & natus, vel non. Si non, vel Confessarium petit, vel petere omisit. Si omisit, vel Christianam agebat vitam, Sacram & identidem Sacramenta frequentando: vel dubie erat aut ignota fidei. Sic jam

CONCLUSIO I. Potest & debet absolvi moribundus, qui vel quædam tantum peccata, vel nulla in specie confiteri valens; aut in genere solum declarat se peccasse, aut solum, præsentem vel absentem Ministri, quædam præbet poenitentiae signa in ordine ad abolitionem.

430 Prob. 1. & 2. pars, 1. ex communi Doctorem consensu: 2. ex praxi Ecclesie; 3. quia moribundus, qui vel solum peccata quædam, vel omnia in genere declarat, confessionis legem adimplet, quantum hic & nunc potest. Qui autem quod potest præstat, ad amplius non tenetur. Esti sæpius forsitan ingemere debet, quod neglexerit opportuno tempore confiteri.

431 Prob. 3. pars, 1. ex Concilio: Carthaginense IV. an. 398. Canon. 7. c. 76. *It. inquit, qui Poenitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim lapsus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat Poenitentiam.*

Et si

Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.

Aratiscantium I. an. 445. Can. 12. *Subito obmutescens, prius status ejus est, T. 3. baptizari aut Poenitentiam accipere potest, si voluntatis, aut præteritis testimonium in aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.* 1469.

Idem colligere est ex Concilio Carthaginense III. an. 397. Can. 34. & Eparcensi prope Agaunum an. 517. Canon. 56. quibus addendum id Concilii Toletani XII. aliis XVI. anno 681. Cap. 2. *Multis sæpe conspiciuntur, & in salute positos, ultimum desiderantes Poenitentiam fructum, & in casu nimislate aggravidati, ita loquendi & sentiendi naturale fortidissime officium, ut nulla illis cura suæ salutis videretur velle, nulla etiam pœnitentia de officiis necessitate in fide suscepti sua, ut ultimum illi tribuatur Placitum, scilicet ne sine fructu Poenitentiae videantur transire & factio. Atqui juxta hos textus absolvi debet, qui reconciliationis voluntatem exhibet vel in nutu suo, vel in aliorum testimonio &c.*

2. Ex SS. Pontificibus. Innocentius I. rogatus ab Exuperio, Tolosano Antifilia, quo pacto cum iis agendum sit, qui post Baptismum, incontinentiam perpetuo dediti, tandem in extremo vite Poenitentiam & reconciliationem expectant, sic respondet Episc. 3. *De his observatio prior, durior erit; posterior, intercurrente misericordia, inclinatio est. Nam confutendo prior tenet, ut concedatur eis Poenitentia, sed remissio negaretur. T. 2. postquam vero Dominus nossem pacem Ecclesie suæ reddidit, jam apostolicæ 601. terræ depulso communicationem dari ab omnibus placuit.*

S. Leo Episc. 83. alias 87. *Hæc inquit, qui in tempore infirmitatis, & in T. 2. pœnitenti urgenti instantia, præstatum . . . reconciliationem implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deprecanda. . . At si aliqua aegritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante possidebant, sub præsentis Sacerdotis significare non valeant, testimonia eis circumstantium præstare debebunt, ut simul & Poenitentia & reconciliationis beneficium consequantur.*

Nec est, ait Sylvius Suppl. q. 9. art. 2. quod dicatur, ista solum intelligenda esse, vel de abolitione ab excommunicationis vinculo, vel de non sacramentali publicorum Poenitentium reconciliatione. Namque 1. loquitur S. Pontifex de iis generatim, qui subita oppressi aegritudine, jam petere nequeunt quam antea petebant reconciliationem. Ex his porro quot ab excommunicatione immunes erant? 2. Et de iis verba facit, de quibus dixerat, quod oportet nunquamque Christianum non de die in diem differre converti. Hæc autem ad omnes præstant. 3. Qui publice Poenitentiam Radio desingebantur, indubie ad abolitionem sacramentalem tendebant. 4. Demum Poenitentia beneficium recipere, nihil est aliud apud Veteres, quam recipere Sacramentum, in quo & iungitur Poenitentia seu satisfactio, & reconciliatio per abolitionem datur.

Confirmatur assertio nostra ex Rituali Romano Pauli V. ubi hæc: 454 *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrium detur, nutus & signa canitur Sacerdoti, quoad fieri poterit; peccata Poenitentis cognoscere, quibus utrumque vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium, fore per se, sicut per alios ostenderit, absolventur. Ut opinio nostra tam aperte traditur, ut remeritatis notam Tournely Theol. Moral. Tom. VI. F f non*

non effugiat, qui contra ire ausus fuerit. Immo reus esset lese tum caritatis, tum & iustitiae Pastor, qui hanc non sequeretur in praxi, vel hinc tam non quod non sit certo facta, & ideo proficere possit, non autem obesse.

Idem ex Ritualibus multis evicere possit, qualia sunt Cameracense an. 1622. Acrebatense an. 1623. Parisiense an. 1701. pag. 87. Verum ab his referentis remotaemus; quia cetera citat, qui citavit Rituale Ecclesiae Romanae, omnium matris & Magistrae.

435 Obijc. 1. contra 2. & 3. part. Voluntas confitendi non sufficit ut quis a peccatis absolvatur, atqui in eo qui Confessarium expetit, nihil aliud est quam voluntas confitendi.

436 Resp. neg. min. Est enim praeter confitendi desiderium actualis quadam per interpretem confessio, qualis hic & nunc haberi potest.

437 Inst. 1. Confessio qualibet petit determinatam materiam. Atqui nulla est in praesenti casu.

438 Resp. neg. min. ubi enim est quadam accusatio, ibi est materia suo modo determinata, in quam cadit absolutio. Atqui in casu praesenti quadam est Poenitentis accusatio, cum dolore & doloris exhibitione. Petere enim Confessarium, aut dicere quod velle confiteri, est te peccati accusare. Hac autem accusatio, imperfecta licet, tunc sufficiens est, cum non aliam permittit necessitas. Et vero qui peccati alicuius reum se fatetur, sed quod vel quale illud sit, aperire non potest, dubio procul absolvi debet, etsi nullum speciale peccatum confiteatur. Ergo ad Sacramenti essentiam sufficit interduum accusatio peccati in genere, cum scilicet alia haberi nequit, Ita Sylvius.

439 Inst. 2. absolutio, utpote actus judicialis, exerceri non potest nisi causa cognita. Atqui in hypotesi materiae penes genus tantum determinatae, daretur judicialis absolutio incognita causa. Reapse enim incognita est causa, cum iudex nihil amplius novit de Poenitente, quam antea noverat. Atqui, &c. Quid enim de eo didicit? eum peccasse; at id iam factis superque noverat.

440 Resp. ad 1. neg. min. Non enim in casu nostro tantum rescit Sacerdos hominem hunc peccasse, sed & per alios, qui vicem gerunt interpretem, rescit eundem dolere de peccato. Ergo quamvis iudicet ex causa non cognita distincte, non tamen ex causa absolute incognita. Ergo rursus cognoscit aliquid antea ignotum sibi, nempe contritionem Poenitentis. Nec omnino necessum est ut peccata sibi haecenus ignota excipiat; alias confiteri non possem ei qui peccati mei testis fuisset. Quamquam & in praesenti diei potest Confessarium cognoscere per modum accusationis, id quod antea tantum noverat via communi. Hac porro cognitionum genera in ordine ad absolutionem plurimum a se discrepant, ut nemo non videt.

441 Obijc. 2. nulla est absolutio quae in nullum peccatum directe cadit. Atqui talis est absolutio de qua nunc. Peccatum enim directe absolutum non est denoto subiciendum clavibus Ecclesiae. Atque moribundus, si convalescerit, omnia peccata clavibus subijcere tenebitur. Ergo nullum ex illis fuit directe remissum.

442 Resp. neg. min. peccata enim, de quibus agitur, in confuso directe remissa sunt, prout remittuntur peccata illius, qui meminit quidem se pec-

peccasse, sed mente confusus ignorat quo praesice in puncto deliquerit. Debent tamen peccata haec, si deinceps fieri possit, distincte accusari, non defectu absolutionis directae, sed quia ex Christi mandato singula reorum delicta iudici, cum licet, innotescere debent.

Obijc. 3. non potest quis absolvi, nisi aliquo signo constet eum absolvi 443 vi velle. Atqui non constat id ex signis moribundi. Hac enim signa tam contritionem, quam desiderium absolutionis indicare possunt. Unde & a Lutheranis adhiberentur. Ergo.

Resp. neg. maj. quia ut quis saltem sub conditione absolvi valeat, satis 444 est, ut quamvis certo non constet; merito tamen conijci possit cum velle absolvi. Id autem pure de Catholicis omnibus praesumitur; quia haec communis eorum intentio esse consueverit; & in dubiis inspicimus quod & plurimum fieri solet. ... Et vero exteriora signa nihil conferunt ad veram coram Deo contritionem. Ergo praesumenda sunt ad aliud quidpiam, proinde ad confessionis desiderium, ordinari; nisi aliud probent circumstantiae, ut probant in Lutheranis, qui vel confessionem odit, vel ea apud Catholicum fungi designatur. Si tamen vere aequivoque sint moribundi signa, erit is conditionate tantum absolvendus.

Obijc. 4. confessio non nisi apud Sacerdotem fieri potest. Atqui confessio 445 sine Sacerdote facta per nutus, non fit apud Sacerdotem, sed ad summum apud Laicos, qui nutuum testes sunt.

Resp. neg. min. nam fit quidem immediate apud Laicos, sed ut ab eis 446 ad Sacerdotem deferenda. Ab hoc enim, non a Laicis petitur absolutio; ad eum porro diriguntur signa, a quo petimus absolvi.

Inst. Confessio a Laicis deferenda ad Sacerdotem, fit absenti. Atqui 447 Clemens VIII. reproboavit confessiones absenti factas. Ergo.

Resp. neg. maj. confessio enim quae moraliter perseverat coram ipso 448 Sacerdote, non fit absenti. Talis autem est ea de qua nunc loquimur. Unde declaravit Bellarmino Clemens VIII. se casum hunc Decreto suo completum noluisse. Sed de eo fusius deinceps.

Hic duo notanda, I. sufficere unum testem, qui per se viderit, aut 449 ab alio didicerit, moribundum Sacerdotis openi voce aut signis implorasse; quia uni creditur, cum data ei fides in tertii praedictum non cedit. Immo sufficeret testimonium infidelis vel heretici, nisi uterque; quod rarum est, praesumi posset Sacramento illudere voluisse. II. Sufficere etiam dubia signa, ut si visus sit Catholicus ager peccata tundere, devotam imaginem pie intruere, oculos in caelum tollere: Quia in his angustis praesumi debet quisquis animae suae salutem meditari.

CONCLUSIO II. Debet etiam absolvi moribundus qui Christianam professus est Religionem, etsi nulla ante, vel post Sacerdotis adventum, exhibuerit signa contritionis. Ita contra graves multos multi graves, quos inter Salmeron, Joannes Heisclius, Morinus, Merbesius, Genetus, Vasconghis Anstiles, & alii quos 40. plures referat ac legitur Henricus a S. Ignat. Cap. 197. n. 2412. adeo ut mirum sit opinionem hanc a Gonetio improbabilem dici; ab aliis vero contrariam rationi.

Prob. 1. ex Augustino Lib. 1. de adulterinis coniugiis Cap. 26. ubi sic loquitur: *Catechumenis in huius vita ultimo constitutis, si morbo, seu casu aliquo sic oppressi sunt, ut quamvis adhuc vivant, petere tamen sibi Baptisimum,*

vel ad interrogata respondere non possunt: pro se eis quod eorum in fide Christiana iam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur quomodo baptizantur iustiter, quorum nulla adhuc voluntas patuit: Non tamen damnare debemus eos qui simulati agunt... qui baptizare non audent eos, veriti ne forte contrarium gerant voluntatis arbitrium & quod de parvulis dici non potest, in quibus adhuc rationi nullus est usus. Sed non solum incredibile est, nec in fine vite huius baptizari Cathecumenos velles: verum etiamsi voluntas eius incerta est, modo scitius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velle an nolle: si non oportet, ut tamen credibilis sit, cum, si posset, velle se potius fuisse distans ea Sacramenta percipere, sine quibus iam creditur, se non oportere de corpore exire.

Et Cap. 28. Ego non solum alios Cathecumenos, verum etiam ipsos, qui recentium conjugii copulati, retinent adulterina conjugia, cum saltem corpore non admittimus ad Baptismum, tametsi se desperati * iacuerint, nec pro se respondere poterint, baptizandos quos, ut etiam hoc peccatum cum ceteris regeneratione abluatur. Quis enim videt, utrum fortassis adulterina carnis illecebra usque ad Baptismum statuerant detineri? ... Que autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte Poenitentem speranda vita periculum preceperit. Nec ipsos eam ex hac vita, sine artha huius pacis exire, velle debet mater Ecclesia. Unde sic, ex Augustino eadem est reconciliationis danda equitas, quæ Baptismi. Atqui ex eodem Augustino debet conferri Baptismus Cathecumeno, qui nec Baptismum potest scire, nec petiri, cum irrupti moribus. Huc enim tendunt omnia S. Doctoris momenta; ut quod proficit huiusmodi Cathecumens eorum in fide Christiana iam nota voluntas: quod incredibile sit Cathecumens ne quidem in fine vite baptizari velle; quod demum suspicita huius voluntatis incertitudine, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, &c. quod demum Cathecumens ille eo ferme modo sit baptizandus, quo baptizantur infantes, quorum nulla adhuc voluntas patuit. Ergo S. Doctor de iis tum Cathecumens, tum & Poenitentibus loquitur, qui iam seu Baptismi, seu reconciliationis desiderium nullo alio signo manifestarunt, quam ipsa Cathecumenatus, vel Poenitentia professione. Atqui quod utriusque erat professio illa, hoc est fidei Christianam Religionis professio. Ergo ut Cathecumens vel Poenitens ex ipso suo statu presumitur velle Baptismum aut reconciliationem; sic & presumitur homo Catholicam Fidem professus, absolutionem ritu Christianorum intendere.

Hinc contere videtur quod reponit Pontas V. *absolutio*, cal. 4. nempe & Cathecumenam & Poenitentem de quibus loquitur Augustinus, petisse illum quidem Baptisma, illum vero reconciliationem: quando quidem nec prior Cathecumenus, nec posterior Poenitentibus inscribi voluerit, nisi ut alter ad Baptismum, alter ad reconciliationem deveniret.

Nimirum vero Cathecumenus ille Baptismum petebat vel voce, vel moribus, vel ratione Cathecumenatus, quem sponte susceperat, & in quo volens commemorabatur. Non voce: impie enim petisset, quod non nisi impie recipere poterat. Non moribus: cum Baptismo advescitur status.

* In edicte Exemplaribus legitur, *si desperati & intra se Poenitentes*: At verba hæc sunt verissima Editione post Mill. Codices expressa sunt. Equis vero constare possit in istis se poenitentem, qui nec verbo nec actu Poenitentiam indicare potest.

Status aduiceti. Ergo superest ut Baptismum expetere diceretur, quia permansens in ordine Cathecumenorum, intendebat aliquando eorum bonis frui. Atqui idem intendit quisquis Christianam amplexus Religionem, in ipsa perseverat: Nec Fidei nullus reperitur, qui interrogatus an non in exitu subsidia Ecclesie recipere velit, non illico respondeat id animum sibi maxime esse in votis. Non quod nesciat inania esse Sacramenta, moribus non emendatis; sed quod speret futurum ut aliquando respiciat. Cuius voluntatis executio tametsi dubia est admodum & incerta, multo tamen satius est nolenti dare, quam negare volenti: præsertim cum creditur si enim, si posses, velle se potius fuisse distans ea Sacramenta percipere, sine quibus iam credit, non se oportere de corpore exire.

Hinc & multo apertius frangitur quod reponit Nat. Alexander hic 2. 7. neg. 6. nimirum supponi ab Augustino Cathecumens illos in adulterina carnis illecebra perseverare noluisse. Neque enim supponit S. Doctor id ita esse, sed id ita esse posse. Quis, ait, qui novit utrum fortassis adulterina carnis illecebra usque ad Baptismum statuerant detineri? Neque nos cum moribundum volumus absolvi, supponimus cum actu adhaerere peccato; sed fieri posse ut non adhaereat, & intus ateratur, proinde magnum ab absolute sibi impendenda solamen recipiat.

Prob. 2. ex Sacrodotali Romano Venetici edito anno 1560. ubi hæc fol. 63. leguntur, quasi ex S. Antonio deprompta. Talis infirmus aut jam amissæ loquelam, vel usum rationis, puta quia phreneticus, aut non. In primo casu, si bene exercebat, ut bonus Fidei, & frequentabat confessionem & communionem & huiusmodi, QUAMVIS NON PETEBIT SACRAMENTA, quia ex desperato talia acciderunt: vel etiamsi malus & obstinatus dia persece-rans in peccatis est, & illa non confessus; si petiit Sacrodotem in confiteatur, ostendit se facere velle omnia que debet, & interea factus est mutus vel phreneticus, & periculum est in mora, debet presupponi contritus; & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacrodoti faciat absoluteionem ab omni sententia & peccato; & postea iungere circumstantibus aliquod pro eo faciendum, vel hereditibus aut consanguineis pro eius anima, si voluit acceptere. Deinde debet dari ei Eucharistia, quamvis non sit confessus in specie. Magnam profecto, ait Menicicus a S. Ignatio n. 2499. assertionem nostræ pondus accollit ex auctoritate huius Sacrodotalis (perinde ut ex auctoritate Augustini & D. Antonini in Confessionali part. 3. cap. 17.) utpote cuius titulus sic habet, *Sacrodotalis iuxta S. Romane Ecclesie & aliarum Ecclesiarum usum, ex Apostolica Bibliotheca & SS. Patrum, Jurium Sanctorum, & Ecclesiarum & Doctorum scriptis, ad optatum commodum quorundamque Sacrodotalium collectam, & omni nuper diligentia castigatam, ac summorum Pontificum auctoritate multoies approbatam.*

Ne quid tamen dissimulemus, fatendum postrema hæc verba que Pontificiam approbationem exprimentur, in editione Venetici facta an. 1568. dempta fuisse, uti notat Lugo disp. 20. de Eucharist. num. 82. ubi & monet in eodem Sacrodotali nonnihil esse quantum ad Missas siccas, quod correctione indigeat: vel, ut loquitur disp. 17. de Poenit. num. 36. quod in alijs editionibus huius Libri jam corrigi meruisset. Quamquam & hinc jvantur partes nostræ, quod nihil circa præsentem materiam emendatum sit.

455 Prob. 3. ex Synodalibus Statutis Lemovicensis Ecclesie editis in Synodo an. 1620. cui interfuerit duodecim Doctores, Abbates undecim, Decani tres, Præpositi septem, decem Priores, Archipresbyteri decem, &c. Hæc porro sic habent Cap. 21. *Poterit quoque idem applicari remedium, qui iudicio, omniumque sensuum usu statim captus est, non petita Poenitentia, NULLOQUE CONTRITIONIS SIGNO EDITO, cum violentia morbi iudicatur de repente & ex improviso præventus & oppressus, & Christiane vixit, ferrique potest iudicium ex afflictionibus vite & moribus, cum libertate Poenitentia Sacramentum postulare fore, si tempus & violentia morbi permiserit. Licet in hoc casu nihil de absolutionis effectu promittere possimus. Sed animarum salvandarum causa nullum remedium omittere debemus, quod Deus potestati nostræ commisit. Hic thesis nostra de diserte continetur, & doctrinæ Sacerdotalis Romani omnino congruit.*

456 Prob. 4. auctoritate Gregorii XV. qui nostram hanc opinionem, dum esset Bononiensis Archiepiscopus, non approbavit tantum, sed & in praxi suis a Sacerdotibus teneri voluit: sic ille in Memoriali Confessorum edito Bononiæ an. 1623. Cap. 1. de forma Sacram. Poenit. num. 16. *Licet absolere moribundum, etiam si nullum Poenitentia signum det in præsentia Confessarii, si tamen aliquis testetur eum ostendisse desiderium. Inmo ad id Sacerdotale Romanum ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum, assuetum frequentare confessionem, quamvis repentina causa oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest Confessarius in his duobus casibus absolvere, sed ET DEBET: quia contingere potest moribundum esse tantum attritionem, unde damnatur, nisi absolvetur. Hanc autem praxim, ut antea, teneri permisit, cum factus est summus Pontifex; nec proinde hanc usquam iudicavit improbabilem.*

457 Prob. 5. Ex adversariorum confesso absolvi potest moribundus, si voluntatis præterite testimonium habeat in aliorum verbis. Atqui is de quo loquimur, hoc vel æquivalens testimonium habet. Patentur enim adstantes eum Catholicæ vixisse, & sanum identidem etiam frequentasse Sacramenta. Atqui eo ipso factis testantur eum absolutionem voluisse in articulo mortis. Quandoquidem more Christianorum mori velle censetur, qui Christianorum more vixerit. Ergo.

458 Prob. 6. Licet in extremis dubia uti materia, cum certa haberi non potest. Sic licet sub conditione uti ad Baptismum liquore omni, de quo dubium esse possit an sit aqua. Sed in præsentis casu suppetit materia dubia, quemadmodum enim aqua & vitibus stillans, prudenter in casu necessitatis adhibetur ad Baptismum,posito quod saniores Chymici dubitent an ab aqua naturali substantialiter differat: sic & absolvi potest moribundus,posito quod viri omnimode graves dubitent annon vita ejus præterita sit confesso quedam sufficiens, cum distinctior alia haberi non potest. Atqui de hoc ad minus dubitarunt Augullinus, Antoninus, atque viri scientia pariter & pietate insignes, quorum aliquos appellavimus. Eadem fuit, teste Havermanno, Universitatis totius Lovanienensis sententia: eamque probabilem censet Universitas Viennensis apud Caramuelem. Ergo redargui non potest qui eam præcise sequitur; quique dubitat annon moribundi gemitus, suspiria, inaitus, at irrationes, corporis moris, sint signa, quibus is & contritionem suam, & absolutionis desiderium indicare

E. lib.
anor.
n. 243.

velit. Sic enim non semel contigisse narant Marchantius, Flor. Decog. & alii cum ipsis. Quin & audivimus aliquem, edito penes minorem pedis digito moro, contritionem suam testificari voluisse; nec tamen fuisse absolutionem, quia motus ille a nullo perciperetur. Sed quidni supponatur plures contingere, quod semel evenit.

Addunt non pauci, ruentem quemdam ex S. Petri fabrica a Clemente VIII. his verbis absolutum fuisse. *Sic capax, absolutus est: Verum* ait Lugo disp. 17. n. 34. *hæc narratio nullum habet fundamentum: ut didici a multis doctis & prudentibus viris, qui in hac Romæ Urbe ipsius Clementis tempore aderant.*

Objicit. ad Sacramentum Poenitentia requiritur materia sensibilis, potestissimum autem Sacramentalis confessio, sine qua non magis subsistere potest Sacramentum illud, quam sine dolore. Atqui in proposito casu nulla est confessio Sacramentalis. Sacramentalis enim confessio est accusatio sui ad absolutionem Sacramentalem ordinata. Atqui nulla est in præsentis id genus accusatio. Ubi enim deest quodcumque signum exterius, ibi nulla potest fingi accusatio, ita Simonnet pag. 277.

Resp. 1. dist. m3. Ad Sacramentum requiritur materia sensibilis ex opinione, probabiliori quidem, sed nondum definita. C, requiritur tam certe ut contrarium teneri non possit, N. Aliam enim Poenitentia materiam assignat tota Scholasticarum Academia. Absit autem ut propter Scholæ dissidia dimittatur sine absolutione, qui ex ejus defectu in æternum perire possit. Unique, ait S. Leo Epist. 83. alias 91. Cap. 3. *Multum utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali supplicatione solvatur. Unde sapienter Melch. Canus part. 6. Relict. de Poenit. In praxi hujus Sacramenti habenda est positus ratio eorum que ad mores & salutem animarum pertinent, quam ad Metaphysicam, sive speculativam quaestiones.*

Nec ullius est ponderis quod reponunt aliqui, Poenitentis actus, etsi non supponatur esse Sacramenti materia, omnino tamen ad ejus valorem requiri. Hinc enim sequitur equidem quod si deint, Sacramentum fructu suo caritum sit; non vero quod Missæ Sacramentum certo exponat nullitatis periculo. Postremum hoc per se illicitum est; primum vero, ut in Baptismo & Extrema Unctione, sic & in Poenitentia, urgente necessitatis casu, tenetari potest.

Resp. 2. neg. min. etsi enim in isto miserrimo casu non occurrat confessio formalis & expressa, occurrit tamen implicita & virtualis; quæficur, juxta adversarios, satis habetur in exteriori & sensibili voluntatis confitendi signo; quod Poenitens absente Confessario dedit; sic & juxta Romanæ Ecclesie sensum, satis habetur in vita, quam duxit moribundus, Christiana: cum qui Christiane vixit, non minus Confessarii operem instantem obitu implorare censetur, quam qui id nato aliquo, sæpe admodum æquivoco, visus est aperire. Adde quod in rebus tanti momenti non immerito præsumi possit, quædam, ut sæpius factum est, a Poenitente dari signa, quæ precipere non possit Confessarius; quædam etiam, quæ licet signa sint ex mente morientis, uti talia non habeantur a Confessario. Hinc

Ad 2. & 3. neg. min. ipsa enim vita Christiane acta non incertum est volitæ absolutionis signum; motus vero, suspiria, oculorum contus, ejusdem signa sunt incerta.

Inst. 1. vita Christiane acta nihil est aliud quam constans Christianæ religionis exercitium per opera bona. Atqui bona opera nullatenus sunt confessio. Vel enim opera hæc de se sunt confessio, vel ex intentione Christiane viventis. Non 1. alioqui fidelis quisque perpetuo confiteretur. Non 2. cum nemo auditionem Missæ, & alia pietatis opera ad hunc postremam absolutionis finem dirigat.

465 Resp. dist. min. opera bona per se sola & in omni statu non sunt confessio. C. opera bona iuncta morbo ad exitum vergenti. Subd. non sunt confessio explicita, C. implicita & tacita, N. Sicut enim vulgè implicite petitur Extrema-Unionis & suffragiorum que pro morientibus offerri solent; ita sunt implicita quadam petitiō absolutionis. Ergo sicut absolutionis petitiō per signa & ritus est materia sufficienter sensibilis ad absolutionem, ita & petitiō per vitam Christiane institutam materia est in extremo casu sufficiens.

466 Ad 2. patet vitam Christianam non esse de se perpetuum confessio- nem, sed tunc cum ardet periculum; idque ex intentione Christiani saltem interpretativa, in quantum Christiane vivens censetur Christiane mori velle, adeoque iuvari Sacramentis, que in Ecclesia morientibus exhiberi solent. Hinc Gabriel a S. Vincentio Carmelita: Cum, inquit, peffis Papæ suborta an 1629. in multis statim phrenesia causaret, vel maxime capitis dolorem, ita quod multi dante nequiter doloris signum manifestum, absoluebantur: quia facile salis dolor præsumebatur. Immo Confessarius rogabatur, ut, si forte morbo illo interficerentur, illos absolvent... Quod & ego meo Confessario dixi, & illum rogavi hoc obnixè, horum tamen ignavis Scabala sententiarum, cum adhuc juvenis essem. Quis porro fidelium, audita præsertim morte alicujus qui sine absolutione decesserit, palam vel privatim non exoptet sibi hoc in casu succurri, prout precabantur Papæ Fideles? De his ad Ethicam amoris num. 242. ubi de hac scribit digna notari. Idem Gabriel a S. Vincentio narrat se in facti contingenti, reprehensum fuisse a moribundo, quem, repentinè morbo correptum, inabsoluum dimiserat, quod in ipso doloris petaque confessionis signa non videret. Qui ad se reversus asserens, se signa posse exhibuisse, quodque præinte debebat ipsum absol- vere, beneque de ipso præsumere. Adde, quod si tunc mortuus fuisset, ob- defectum absolutionis de sui desperabat salute. A quo die præominatus Gabriel præsentiam mutavis sententiam, nostram amplexus, præaturque lectorem ut & ipse nostram in præi sequatur. Id & nos enixe obsecramus. At cumt sem- per qui præconcepis opinionibus mordaciter adherentes, ratrum salu- tem petulant malint, quam vel roguem ab eis recedere, que didice- runt juvenes, & bene vel male docuerunt.

467 Inst. 2. Velle confiteri non est actu confiteri: sicut velle contritionem non est actu contritionem elicere. Atqui in presenti casu moribundus ad summum vult confiteri.

468 Resp. 1. objectionem hanc in præcipitium trahere: probat enim, si quid probat, absolvi non posse eum, qui solum coram testibus Confes- sarium petiit. Et hunc enim morosus quipiam disertator dicit voluisse quidem confiteri; ac de facto non esse confessum: unde nec hunc absol- vet, etsi Concilia & Patres absolvendum esse sanxerint.

469 Resp. 2. neg. maj. Velle enim confiteri, prout hic sumitur, est hic &

nunc velle absolvi a peccatis, que quomodo possunt, declarantur. Atqui volitio hæc quoddam est non explicitè quidem, sed tacitè confessiois genus; quod nisi sufficiat, ne is quidem absolvi poterit, qui sola ex- hibet doloris signa. Unde Ecclesia que neminem umquam absolvit, si hunc explicitè & formaliter contritum supponat, lubens absolvit eum quem implicitè peccata sua confiteri vider, aut pie suspicatur.

Inst. 3. Pia hæc volitè confessiois præsumptio nonnisi in extremo 470 necessitatis casu ad impediendam absolutionem sufficere potest. Atqui moribundus non est in eo casu: vel enim is bene dispositus est, vel non. Si 1. ipsi succurri potest per Extremam Unionem, que ut aia vivorum Sacramenta gratiam primam per accidens producit. Si 2. in- utilis erit absolutio.

Resp. neg. min. nec nocet obiectum dilemma: quia Extrema-Unionis 471 efficacia, mera est Scholæ dilectatio, cui æterna hominis salus nonnisi temere & imprudenter alligari potest. Sicut ergo ad sanitatem corporis geminantur remedia, ut uno deficiente aliud proficit, sic & in casu no- lito faciendum: cum Sacramenta in hominum gratiam instituta sint.

Objic. 2. Ut quis absolvi legitime possit, requiritur in ipso mutatio 472 quædam post peccatum: interior per contritionem, exterior per confessionem, que interioris signum sit. Atqui nulla profus apparet mu- tatio in moriente de quo loquimur.

Resp. dist. maj. requiritur mutatio exterior vel formalis, vel implici- 473 ta & interpretativa, C. formalis, Subd. ut quis absolvatur simpliciter & absolute; etlo, ut absolvatur conditionate, N. ut quis in extremo ago- ne absolvatur, sufficit mutatio dubia, & non irrationabiliter præsum- pta. Porro ex vita Christiane acta legitime præsumitur hominem velle id quod volunt ceteri Fideles, nimirum & a Deo indulgentiam, & a Sacerdote absolutionem consequi.

Inst. vita Christiana non magis est præsumpta confessio pro articulo 474 mortis, quam pro tempore præcedenti. Cum nullum pro mortis articulo det volitè confessiois signum, quod antea non dederit. Atqui vita Christiana non fuit confessio præsumpta pro tempore præcedenti. Alio- qui Christiane vivens semper vellet confiteri.

Resp. neg. maj. Non enim præsumitur quis sanus vel interpretative 475 absolvi, quia dum sanus est, seit & possibilem & necessariam esse ex- plicitam confessionem: at præsumitur quis & sanus & æger velle in ne- cessitatis casu absolvi, quocumque tandem modo absolvi possit. Unde & ipso sanitatis tempore, dum Christiane vivit, censetur absolutionem velle, non hic & nunc: sed ad minus, cum ea indigebit.

Objic. 3. Sacra Facultas Parisiensis die 3. Februarii an. 1605. hanc 476 præscripsit Amadæi Guimenii propositionem: Talis infirmus, qui amittit loquelam vel usum rationis, si bene vivebat ut bonus & fidelis, & frequen- tabat confessionem & communionem, quævis non petierit Sacramenta, quia ex infirmitate talia acciderunt, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia & peccato. Atqui his verbis expressim præscribitur Roma- ni Sacerdotalis opinio, que Morini opinionis simul ac nostræ non leve fundamentum est.

Respondent aliqui hanc Sacra Facultatis censuram eodem anno die Junii 25. Roma improbatam esse: licet ceteroqui Amadii doctrinam non approbaret Sedes Apostolica; quæ plus vel minus Scriptoris hujusmodi Librum damnavit die 5. Aprilis 1666. 22. Septemb. 1675. & die 16. Septemb. 1680.

478 Respondent alii cum Tournelyo Tom. 6. de Poenit. pag. 101. duo in adducta propositione contrariari, nempe 1. moribundum bonum & fidelem, omni delictorum rationis & sensuum vitia, esse absolvendum; 2. hunc absolvendum esse, eo quod *presupponi debeat contritus*; quia agebat ipse sibi interpretes Guinzenius, rarissime evenit, ut tam cito sensus quis dum actu peccat, destruitur; ut vicinis morti non velis sue saluti consulere per aliquam attritionem. Poetæ, inquit, merito statuit Sacra Facultas, doctrinam hujus propositionis universim & absolute sumptam esse periculosam in praxi; (neque enim hanc alia affectit nota) 1. quia Auctor hæc expungens Sacerdotalis verba, si periculum est in mora, præcipianda absolutio locum facere videbatur; 2. quia admissa ab Auctore laxioris laxioris positio contritionis in eo etiam, qui dum actu peccat, sensibus delituitur, eo generatim tendit, ut cuiusque peccatori, etiam in duello, aliove scelere lethaliter vulnerato laxetur absolutio. At nolumus intendit Facultas opinionem nostram sano intellectum sensu reprobare: cum, ut Episcopus, sic & Theologi Parisienses aliud alii de presenti questione opinentur, prout notat Habertus Cap. XI. §. 7. sub finem; solumque in eo consentiant, negandam esse absolutionem & Unionem Extremam homini in ipso actu criminis, duello v. g. vel ebrietate, sensibus delituito.

479 Objic. 4. Concilia & Ritale Pauli V. ad morientis absolutionem requirunt ut signa Poenitentia per se vel per alios exhibuerit. Ergo.

480 Resp. id etiam requiritur a nobis, cum vita Catholice ducta sit hujusmodi signum, quod ut Augustinus ad Baptismum sufficiens erat, sic & nobis ad absolutionem. Quod si requirere dicatur signum a Christiana vita distinctum; reponam vel id ab ipsis requiri ad absolutionem dandam absolute, non conditionaliter; vel Ecclesiam id Ministris suos edocere voluisse quod certum esset: cetera vero quæ dubia forent, reliquisse intacta, non tamen negasse; ut patet ex Tridentino, ubi nihil de quodam amoris initio in attritione, nihil item de circumstantiis aggravantibus: est neutrum negare voluerit sancta Synodus.

CONCLUSIO III. Neque etiam redarguere auiam, si quis moribundum in Catholica Regione inventum conditionate absolvat, etsi nulla per se vel per testes delecte Poenitentia signa, modo nec impenitentem appareat, nec in flagranti delicto fuerit deprehensus. Ita Marchantius, Averla, Bassocus V. absolutio n. 17. & alii quos sequitur Henno pag. 183.

481 Prob. Ut hujusmodi moribundus non imprudenter absolvi possit, duo sufficere, 1. ut nulla fiat Sacramento injuria; 2. ut non omnino constet hominem hunc proflus indignum esse qui absolvatur. Atqui 1. nulla fit Sacramento injuria; cum hæc per appositam conditionem non minus tollatur in Poenitentia, quam quotidie in Baptismo. 2. Nec certo constat moribundum hunc proflus indignum esse qui absolvatur. Cum, etsi ne quidem rationis compos videatur, fieri possit, non tantum ut intus doceat de peccatis, sed, quod vel ipsis Thomistis sufficere debet, ut

ut aliquid doloris sui signum exhibeat, mihi quidem impervium, sed tamen sensibile, puta per gemitus, per suspiria; aliove corporis motus, id enim si non semel contigit iis qui Catholice vixisse nocebantur; potest & ignoto contingere. Ergo qui cum absolvet, & charitatis & officii sui partes implere sibi videbitur. Id autem quis a Deo puniendum credit?

His addunt aliqui, quod subinsinuat Gomarus Huygens Lovaniensis 482 Doctör, ut moribundus ille tuto absolvi queat, satis esse quod e centum hominum millibus, qui in eo miserimo casu versantur, sit vel unus, cui tum data absolutio professe valeat. Hoc autem fieri posse quis nisi divinando negaverit?

483 Dices: in hoc casu necessario danda erit absolutio, non solum sub conditione facti, qualis est gemina hæc, *si vivis, si es baptizatus*; sed sub hac juris conditione, *si sit dispositus*. Atqui absolutio sub conditione juris data, non solum illicita est, sed & invalida, ut docet Academia Lovaniensis. Absolutio enim est essentialiter actus judicialis. Atqui repugnat actui judiciali quod iteratur sub conditione juris. Hæc enim conditio iudicii substantiam evertit: cum iudex sententiam ferre non possit, nisi de ipso iure potest. Unde ut ridiculus fuerit, qui diceret: *Dominus Titium trivinitus, si crimen ejus trivinitus panam meretur; vel Dominus hunc adulterio Joanni, si ejus sit, seu, si ad illum jus habet*; sic & artis suæ nefcius sit Sacerdos, qui dicat: *Absolve te, si dispositus sis*: quia ut secularis Magistratus judicare debet, an facinorosus iste trivinitus plesti mereatur, an domus illa sit Joannis, sic & spiritualis iudex, an is vel ille debeat ad absolutionem dispositionibus instruat, annon.

Respondent aliqui per argumentum hoc subverti praxim Ecclesie: cum 484 juxta eam absolvat Sacerdos in quantum potest, quæ, inquitur, verba conditioni prædictæ æquivalent.

485 Verum nullius plane est momenti responsio isthæc: Licet enim verba hæc, in quantum possam, in omni casu adhibere. Atqui non idem est de illis, *si es dispositus*; tum quia id non fert Ecclesie praxis; tum quia nunquam Poenitens de obtenta peccatorum remissione certus esset; tum quia longe remissus incumberet Sacerdos investigandis Poenitentium dispositionibus: unde frequenter eos etiam qui in habitu & occasione proxima versarentur, absolvet; quia se ab omni per conditionis hujus cantellam, sacrilegii periculo immunem arbitraretur: quæ agendi ratio abulibus innumeris, pessimas vero præsertim communionibus invehere. Ergo non idem sunt verba hæc in quantum possum, ac ista, *si es dispositus*. Itaque

486 Resp. ad 1. neg. min. Sit enim qui Sacerdotem vocet, ut moribundo ad Turcæ iatus posito, & reconciliationem flagitanti, Poenitentiam administret. Currat Sacerdos, & utrumque inveniat extremos agentem spiritus; nec unum ab alio fecerere possit: unum id manet, quantum opinor, ut ne uni desit, circa utrumque hæc proferat verba: *si es dispositus*; vel, quod in idem recidit, *si Ecclesie spem asserueris, ego te absolvo*.

487 Ad 2. dist. maj. Absolutio est actus judicialis, sed qui quandoque circa materiam dubiam versari potest, C. secus, N. Sicut ergo qui dubius num grave commiserit peccatum, quod sibi proflus ex animo effugit, absolvi debet; & saltem sub hac tacita conditione absolvitur, *si capax es*; quidni & sub ista possit quis absolvi, *si sit dispositus*? Certe non ma-

magis intentio non absolventi indispotum tollit veram intentionem, tunc solvendi dispositum; quam intentio neganda incapaci absolutionis, tunc sinceram eisdem, si capax sit, absolventi intentionem. Tunc autem Juxta de jure judicat, quantum & hic & nunc potest.

488 Ad 3. neg. conseq. Ideo enim ridiculus foret Juxta secularis, qui tremibus damnaret sub conditione demeriti, aut domum cuiusdam ad judicaret sub conditione possessionis; quia tribunal ejus spectat homines, quibus & coram quibus jus dicere debet, ut suum cuique aferatur. Nemi autem suum asserit, qui judicium suum conditioni omnibus ignote alligat. Non ita porro est de Sacerdote, qui quemquam sub dispositionis conditione absolvit. Hæc enim Christo principaliter absolventi apprimè nota est; qui proinde, si reipsa dispositus sit Penitens, ratam habet Ministri sui sententiam; tamen ipse, nec Penitens de conditionis exilientia certo judicare auctor.

489 An autem conditio, quando formæ apponi debet, ore exprimi possit aut debeat, dissentiunt Theologi. Alii negant eam sine peccato reticere posse: ita nonnulli apud La Croix Lib. 6. n. 83. Alii contra asserunt falsus esse ut mente habeatur, seu formaliter, seu virtualiter & implicite; prout habet, qui secundum institutionem Christi vel intentionem Ecclesiæ confessiones excipere vult. Alii negant eam sine peccato exprimi posse: ita illust. Auctor Moralium vulgo Gratianopolitanz. Alii demum expressionem illius obesse validitati Sacramenti contendunt; ita vir eximius Carolus Giffenus Duclman in Universitate Lovaniens. T. Doctor Regens, Tom. 8. p. mihi 568. eamque opinionem in illa celebri Scholæ communiter doceri accipio.

490 De his isthæc ego libens sentirem, si quid mihi omnium minimo sentire licet, 1. conditionis hujus expressionem nihil nocere valori absolutionis. Sequitur ex dictis paulo ante.

491 2. Haud necessum esse ut conditio illa verbis exprimat, 1. quia conditionalem id genus formam nec ullibi præcepit, nec usquam discrete approbavit Ecclesiæ, seu in Conciliis, seu Ritualibus, licet minima quæque ad Penitentiam & casum moribundi spectantia sedulo ac scrupulose explanet; 2. quia dum dubie dispositus confertur Baptismus aut infirmorum Unctio, non additur conditio si si dispositus; etsi aliz conditiones certis in casibus admitti jubeantur. Nec refert, ait clariss. Duclman, quod in Penitentia, non autem in Baptismo vel Extrema Unctione agatur de impedienda Sacramenti nullitate. Prima enim cura est ut averatur Sacramenti profanatio: parvi autem interest an Sacramentum per nullitatem, an per indignam susceptionem profanetur. 3. Quia in dubio an qui præto est ad Baptismum liquor, aqua sit, non ideo sub conditione hæc confertur Baptismus: si aqua isthæc sit naturalis. 4. Quod etsi plurimum dispositio dubia sit, cum instante naufragio vel pugna datur absolutio, hæc tamen extra conditionem datur.

492 3. Haud tamen deliquisse credam eum, qui quam mente formaliter aut implicite gerit conditionem, verbis exprimeret: quia hanc si non approbat, saltem permittit Ecclesiæ cum eor. Theologis, qui eam in Italia, Hispaniis & alibi passim commendant, ne unus quidem hinc temeritatis aut periculose novitatis probrum incurrit. Immo ferunt Episcopos quosdam in Decretis suis eam velut utilem proposuisse.

At inquires, Tridentinum Sess. 7. Can. 13. veræ ne recepti Ecclesiæ Catholicæ ritus in sollemnitate Sacramentorum administratione adhiberi consueti in necesse alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse dicantur. Verum nihil inde adversus responsum nostrum. Nam 1. conditio addita formæ nihil in eadem forma immutat; hæc enim est semper, Ego te absolvo: id autem si sit dispositus, non magis formam mutat, quam illud, si vivis; per quemcumque Pastorem seu Parochum induci ritum qui ex communi Theologorum assensu, vidente, nec hæcenus improbande Ecclesiæ, inductus est. Utrique ab eo foret abstinendum in Diocæsis, ubi prohiberetur ab Episcopis. Immo, eum ex omnium pene consensu sufficit conditionem prædictam mentaliter apponi; eisdem vero formam expressio quibusdam offensionem esse incipiat, & tumultum clere; fatius fuerit ab ea omnino tam Lovaniensibus abstinere.

493 Quæres quid sibi velit id S. Thomæ Opus 65. Si infirmus petit Penitentiam, & autquam Sacerdos veniat ad eum, sit mortuus, vel amiserit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confesso, & post mortem absolvat eum. Resp. 1. Opusculum illud falso adscribit D. Thomæ. 2. Citata verba esse intelligenda de absolutione qualis dari potest, nempe a peccatis, si loquens destitutus adhuc vivat; & a cæsuris, si jam egerit spiritum. Ceterum opinantur Medici quidem, manere animam in corpore uno vel altero quadrante post mortem vulgariter existimatam. Opinio hæc, ait La Croix num. 1164. si cui per auctoritatem vel rationem fiat, saltem dubie probabilis, absolvat sub conditione. Oppositum autem ego hæcenus putavi, & adhuc puto esse certum.

DISSERTATIO HISTORICA

De veteri Ecclesiæ disciplina circa negatam vel concessam certis peccatoribus tam sanis quam infirmis absolutionem.

494 QUESITIO est an florentissimæ Ecclesiæ, Romana scilicet, Carthaginensis, & Hispaniæ, pacem, communionem, seu absolutionem Sacramentalem aliquando negaverint iis, qui canonicorum criminum, idololatricæ videlicet, homicidii & mæchiæ, rei essent; seu pacem hanc petissent tantum infirmitatis tempore; seu eam sanis & ante morbum petere inceperint. De hoc autem non una est eruditiorum opinio.

495 Alii nimirum consentent quicumque absolutionis ipse sit fuisse præcisam, qui idololatricæ voluntariæ crimen incurressent: Ita Dugnetus Dissert. 16. Tom. I. p. 201. Alii sit damtaxat negatam fuisse reconciliationem volunt, qui eam tantum ingruente morbo expetissent, non vero illis, qui iam Penitentia defuncti inceperint: Ita Morinus Lib. 10. Cap. 2. & Natalis Alexander Dissert. 7. in facti. III. Alii demum consentent nemini unquam etiam in extremis negatam fuisse absolutionem, modo tunc temporis expetitam: Ita Tournelyns. Sit

CONCLUSIO I. nec Orientis, nec majores Occidentis Ecclesiæ, ut Romana, Carthaginensis, Hispanica lapsis graviusibus qui Penitentia tunc essent,

essent, vel fungi inceperint, absolutionem in exitu denegarunt. Severior tamen quibusdam in locis viguit disciplina. Tres sunt parres.

496 **Prob. I.** pars, de Orientalibus Ecclesiis. His nempe rigor tantus affigi non debet, nisi id exigant vel expressa quidam hujus exempla, vel P. Græcorum textus, qui leniori sensu intelligi non possint. Atqui neutrum ab adversariis præitari potest: quin & utrumque, tum exemplis, tum luculentis testimoniis impugnamus.

1. Enim longe aliud exemplum dedit S. Paulus, cum 1. Cor. 2. incestum Corinthiense post anni unius Poenitentiam absolvit. 2. Aliud Joannes Evangelista, qui teste Hieronymo Lib. de Script. Eccles. totas *Joannis fundavit reuicque Ecclesiar.* is enim adolescentem illum prædonum Ducem, de quo alibi diximus, homicidii licet aliiisque facinoribus squallentem, post brevis Poenitentia stadium communioni restituit, ut Hist. Lib. 3. Cap. 17. ex Clemente Alexand. refert Eusebius. 3. Alia quoque erat Ecclesie Alexandrinae praxis, ut conitatur ex jam citato facto serapionis, ad quem in extremis prorsum missa est Eucharistia, licet idolis immolasset: *Quantam*, ait apud Eusebium Lib. 6. Cap. 36. S. Dionysius Alexand. a me mandatum erat, ut qui jam essent citæ migraturi, sanctorum Mysteriorum (dummodo peterent, & vel maxime si antea, dum integra valecudine erant, supplices petiissent) participes fierent. 4. Denum Basilium, Gregorium Nyssenum, aliosque sancti Orientalis Ecclesie Antistites, qui Canonicas, nec certe laxiores de Poenitentia Canonica Epistolâ scripturarunt, unanimi consensu statuunt, nemini post lapsum Poenitentiam negandam esse reconciliationem.

497 **Confirm. 1.** ex Herma, qui Lib. 2. Pastoris, Mandato 4. eorum verba refert Clemens Alexand. Lib. 2. Stromat. ex Angeli jussu quibuslibet peccatis ac macchie sigillatim veniam concedit. Cum ergo Liber ille græce editus, licet in quibusdam deficient, magno in precio esset apud Ecclesias Orientales, non videtur probabile quod graviter lapsi absolutionem in exitu negaverint.

498 **Confirm. 2.** ex S. Ireneo Lib. 1. adversus hæreses, Cap. 9. ubi refert mulieres à Marco hæresarcha constupratas, exomologesi facta in Ecclesiam receptas fuisse.

499 **Confirm. 3.** ex Nicæno Concilio Can. 13. ubi sic sanctum est. *De his, qui ad vitam exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua servabitur: ita ut si quis egredietur e corpore, ultimo & maxime necessario Viatico minime privetur. Quod si desuperat & consecratur communionem, oblationisque participio factus, iterum convalescit, sit inter eos qui communionem orationis tantummodo consequuntur (id est, quod supererat temporis ad Canonicam Poenitentiam præstituti emittatur.) Generaliter autem omni cuiuslibet in exitu positus, & posenti sibi Eucharistia gratiam tribuat, Episcopus probabiliter, (seu, ut alii legunt, postquam probaverit) ex oblatione dare debeat. Ergo omnibus Poenitentia stadium ingressis, juxta antiquam Ecclesie legem datur in exitu Viaticum. Atqui Viaticum illud vel erat Eucharistia, ut Cabasilus videtur; & tunc dubio procul reconciliationem sacra Synaxi privam supponebat: vel erat ipsamet absolutio, ut contendit, nec male probat Nat. Alexander ex Can. 3. Concilii Acausiani I. ubi hæc leguntur: *Qui recedant de corpore, Poenitentia accepta, placuit sine reconcilia-**

Notic.
P. milti
115.

Historia monis impositione, illa nimirum solemnè & ultima, quæ nonnisi integrè Poenitentia tuncis indulgebatur, eis communicari secundum definitiones Patrum, qui hujusmodi communionem congruenter Viaticum nominarunt: & tunc formaliter habemus intentum. Ergo stat r. insigniores Orientales Ecclesias pacem gravissime lapsis, modo Poenitentibus, non denegasse. Jam

Prob. 2. pars de insignioribus latinæ linguæ Ecclesiis. Hæ nimirum fuerunt Africana, Hispanienses, Romana potissimum. Atqui ex his nulla pacem negabat Poenitentibus quantumlibet rei olim fuissent.

Non Africana, ut patet ex innumeris textibus S. Cypriani, qui totius Africae Occidentalis Primas, disciplinam ejus non ignoravit. Epist. 11. lapsos qui sine Poenitentia pacem accipere volebant, redarguit duritia ex homicidis & adulteris fornicatione. Nam, inquit, cum in minoribus delictis, quæ non in Deum committuntur, Poenitentia agatur jussu tempore... quanto magis in his gravissimis & extremis Sacrificatorum delictis tante omnia & moderate secundum disciplinam Domini observari oportet. Hic sceleribus quibuscumque pax promittitur, modo cuique sua jussu tempore Poenitentia respondet. Idem Epist. 52. ad Antonianum. *Miror*, inquit, quosdam sic obstinatos esse, ut dandam non putent ipsi Poenitentiam, aut Poenitentibus existiment veniam esse denegandam. Et infra: *Aut si se cordis & venis scrutatores constituit & judicem Novatianus, per omnia equaliter iudicet, &... fraudatores & machos a latere atque a comitatu suo separat....* quibus tamen & ipsi Poenitentia conceditur. Hic toto facundia lux impetu insurgit Cyprianus in Novatianos, qui machis, sed non libellaticis, pacem concedebant. At quis putet S. Martyrem tam acri censura, stylo tam vehementi insectaturum fuisse disciplinam, quæ Carthagine, vel in aliis Africae partibus recepta fuisset? Hinc intrepide sic concludit: *Neminem putamus a fructu satisfactionis & spe pacis arcendum.* Et paullo post: *O frustranda fraternitatis irrisio! O miserarum lamentantium caduca deceptio! O hæretica institutionis inefficax & vana traditio! hostiari ad satisfactionis Poenitentiam, & subtrahere de satisfactione medicum, &c.* Ergo erat id apud sanctiores Episcopos instar principii, non esse venia frustrandos, quos ad Poenitentiam hortari debeamus. Cum ergo & Cyprianus, & alii SS. Doctores, omne peccatorum genus ad Poenitentiam stimularent, consequens est ut iis Poenitentibus pacem ac veniam largirentur.

Idem de Hispaniensibus Ecclesiis, quod mox de Africana, dici potest. Et id quidem probatur 1. ex citato Nicæni Concilii Canone: cum enim eidem Concilio præbuit Osius Cordubensis in Hispania Episcopus, & interfuert diverfarum gentium Antistites, quibus dubio procul nec gentis suæ, nec illustriorum Ecclesiarum ignota erat disciplina; mirum, si graviter lapsos secundum legem antiquam reconciliandos esse sanxissent, posito quod vel viguisset pene ubique contraria lex, vel hæc recens ac novella fuisset.

2. Vel ex ipsa Illiberrina Synodo, quæ potissimum in præsentî difficultatem faceffit. Sic illa Can. 22. *Si quis de Catholica Ecclesia ad hæresim transitionem fecerit, rursusque ad Ecclesiam recurrit, placuit huic Poenitentiam non esse denegandam, eo quod cognoverit peccatum suum.... cui etiam post decem annos*

annos preflata communis debet. Cap. 46. Si quis fidelis apostata, per insulsa tempora ad Ecclesiam non accesserit, si tamen aliquando fuerit reuersus, nec fuerit idolatra, post decem annos placuit eum ad communionem accipere. Idem quoque conjugatos qui sepius moechati fuerint, decernitur Cap. 47. Proinde nec moechi, nec apostatae, nec haeretici reconciliatione in Hispaniis privabantur: Sed de Iliberitano Concilio infra.

503 Multo evidentior est Ecclesiae Romanae consuetudo. Hae enim praeterquam ex citato Niceni Concilio Canone astatim deducitur, propriis suis monumentis constat plenissime. 1. enim Clerus Romanus in Epistola ad Cyprianum, inter Cyprianicas num. 31. * finxit, ut in *missivo*, usque ad novi Pontificis institutionem, eorum, lapsorum videlicet, qui moras possunt dilationis sustinere, remissa teneatur; eorum autem, quorum vita sua hinc inde exitus dilationem ferre non potest, acta Penitentia & professio frequentis suorum detestations peccatorum ita deorum caute & solliciti subverti: Deo ipso sciente quid de talibus faciat. Nobis tamen anxie curantibus, ut nec pronam nostram improbi homines laudent facilitatem; nec vero Penitentes accesserit in suam quasi duram crudelitatem. Hic venia expertes non sunt qui in persequendo lapsi crimen suum Penitentia diluere inceperant: ac in eius detrusu lethali morbo fuerant correpti.

504 Innocentius I. Epist. 35. ad Exuperium Tolosanum Praesulem, de his differens, qui post Baptismum omni tempore impudicis voluptatibus devoti Penitentiam ac pacem deprecabantur; De his, inquit, observatio prior, durior, posterior, &c. sup. n. 432.

505 Celestinus Epist. 3. ad Episcopos Provinciae Viennensis ac Narbonensis: Agnovimus, inquit, Penitentiam morientibus denegari, nec illorum desiderii animi, qui obitus sui tempore hoc animi sua cupunt remedio subverti. Horrenus, factor, tanta impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quocumque tempore concurrenti succurrere. Quid hoc rego aliud est, quam moranti mortem addere, quique curam sua crudelitate, ne absolvatur esse posse, occidere? Quocumque ergo tempore non est deneganda Penitentia postulanti. Quae omnia veteris Ecclesiae disciplinam & exhibent, & fidei vindicant.

506 S. Leo Epist. 83. His, ait, qui in tempore infirmitatis, &c. ut supra num. 437.

His accedit Tridentinum Sess. 14. Cap. 7. ubi occasione reservationis calumiae sic loquitur: Pte admodum, ne hac ipsa occasione aliqui peccat, in eadem Ecclesia custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, ut quos omnes Sacerdotes, quolibet Penitentes a quibuslibet peccatis & censuris absolvere possint. Aequi quod semper custoditum est, criminis procius sculis custoditum fuit: quod autem in Ecclesia indefinire custoditum est, id saltem in insignioribus Ecclesiis custodiri debuit. Ergo.

507 Prob. 3. pars, nimirum quod severior quibusdam in locis viguerit disciplina: Prob. inquam, ex Cypriano Epistola. 85. alius 82. iam citatam, ubi sic: Et quidem apud antecessores nostros quidam de Episcopis in Provincia nostra hanc pacem moechis non subvertent, & in totum Penitentiam locum contra adulteria clausurunt: non tamen a Coepiscoporum suorum collegio recesserunt. &c. Sed qui adulteris pacem negabant, cum a fortiori negare deberent majorum criminum reis, qualia sunt in dubie

dubie homicidium, ac praecipue idololatria, quam Tertullianus in suo de ipsa Libro vocat principale crimen generis humani, summum saeculi reatum, totam iudicii causam.

Idem confirmari potest tum ex praxi, quae anno tantum 1396. in Gallia 2. Carolo VI. abrogata est, & iuxta quam in quibusdam hujus Regni Provinciis, non in omnibus tamen, fontibus ad mortem damnatis confessio & absolutio denegabatur. Tum, ait Vvittassius pag. 810. ex Concilio Sydeni, ubi edictum est ne Messaliani, quia Ecclesiam sepius iudicati essent, ab ea deinceps recipiantur. Sed male: cum de Synodo Syde habita pauca haec ex Phorio supersint apud Labbeum Tom. 2. pag. 1015. & Baronium ad annum 383. an. 39. In Concilio Syde habito Adelphius licet Penitentiam polliceretur, non est admittus, quoniam haereticum delictum videretur; quoniam non ex corde Penitentia & remissio facta esset. Eo autem qui rejectus sit vir suspensus admodum Penitentia, quis serio colligat Penitentes haereticos in exitu rejectos fuisse?

Objec. 1. contra 1. & 2. part. Ecclesia Romana & Africana primam sibi sedem vindicant inter nobiliores Ecclesias. Atqui utraque ante Zephyrimi Pontificatum moechis, homicidis & idololatri etiam Penitentiam pacem denegabat. Prob. min. ex Tertulliano, qui Catholicis infortuniorie exprobat novitatem Decreti, quo primum pax moechis promissa est. Sic ille Lib. de pudicitia Cap. 1. Audio Edictum esse propositum, & quidem peremptorium, Episcopus Episcoporum, Zephyrinus, * edicit: Ego & moechis & fornicationis delicta Penitentia sanctis dimitto. Tum Edictum illud velleas & detideas, quia moechis, non autem homicidis ac idololatri pacem daret, sic prosequitur Cap. 5. Quid agis molissima & humanissima disciplina? aut omnibus eis criminibus hoc esse debere. aut si non omnibus, nostra esse. Idololatram quidem & homicidam semel damnas, moechum vero de medio excipis, idololatram successorem in Decalogo, homicidam antecessorem, utriusque callegam: personae acceptatio est. Et Cap. ult. sic rem totam colligit: Quacumque austeritas, quacumque ratio moechi & fornicatoris pacem Ecclesiasticam reddis, eandem debetis & homicidae & idololatrae Penitentibus. Porro, cum Tertullianus, cum Librum de pudicitia scripsit, ad Montani partes iam defecerat, non eo usque erat sensu delitutus, ut palam assereret id ejus falsitas Orbi universo comperta foret. Unde, ait Vvittassius pag. 815. & utcumque Collator Ecclesiasticus Dissert. 16. p. 295. Durum est cum Morino & Nat. Alexandro vociferari, Tertullianum pro more haereticorum, ut errores suos adlitteret, falsa Catholicis dogmata impessisse. Tum quia Tertullianus, & acri semper ingenio praeditus fuit, & nusquam ad calumnias & putida mendacia progrederetur. Tum quia nullum in hoc ejus Opere apparet male fidei velligium; cum & illic sponte agnoscat se adversus ea praesari, quae olim defendisset; & Catholicorum argumenta summa fide referat. Ergo.

Resp. ad 1. neg. min. quia & constantissimae quo promissis monumentis contradicat, & nulla certa nitatur auctoritate. Unde Ad 2. nego cum Tillemontio Tom. 3. pag. 237. ex Tertulliani verbis probari posse tunc temporis in celeberrimis Ecclesiis incipisse moechos exclusus homicidis & apostatis reconciliandi. Ad id enim sufficit ut veri admodum simile sit, Edictum de quo loquitur Tertullianus

nec Zephyrini esse, ut perperam existimavit Baronius, nec proinde Romanae Ecclesiae sententiam exhibere. Atqui id admodum verisimile est. 1. Quia Decretum ab Apostolica Sede in re tanti momenti profectum, si-
pe lapsus in hanc regulam, pluribus saltem in locis citatum fuisse. Contra vero Decretum de quo nunc agimus, nisi notum fuit Tertulliano, aut saltem ab eo uno productum. 2. Quia post mortem Fabiani accepta erat Romana Ecclesia quid sibi faciendum esset cum iis qui in idololatram lapsi essent, nihilque ea de re ante constitutionem novi Episcopi decretorio iudicio sancire voluit; ut liquet ex citata superius eisdem Epistola. Atqui si publico Edicto circa annum circiter 215. sanxit Zephyrinus negandum esse sacrificio pacem, praesto fuisset agendi rationis norma, quae anxietatem illam tolleret. 3. Quia ex adductis supra monumentis constat, aliam re ipsa fuisse Romanae Ecclesiae rationem, quam quae Edicti auctori tribuitur a Tertulliano. 4. Denique quia nihil est in Tertulliani textu, unde Edictum illud Pontifici Romano attribuitur. Quod enim ipsum hoc Edictum attingit Episcopo Episcoporum, nihil omnino probat. Tum quia ne unus quidem haecenus Rom. Pontifex factuorum illud nomen sibi assumpsit, ac aucto minus Zephyrinus, vir eximie humilitatis; tum quia necesse erat ecclesiae Romanae anpulsatis hisce ac juvenaliter tumentibus verbis uti: *Ego & moechi & fornicationis peccata dimitto*. Unde si culpam attribueret Edictum illud, non certe Rom. Pontifici; sed alicui probabiliter Africae Episcopo, ex iis quos Epist. 85. indigitat Cyprianus. Potuit enim esse inter eos quipiam nominis magni, multaque auctoritatis, qui, contra collegarum suorum morem, moechos ab homicidis & idololatriis secernens, quam his negabat pacem, illis concedi voluerit. Inde autem mota est, quae facile movetur, bilis Tertulliani; quapropter eum contemptum in Episcoporum Episcoporum traduxit, quasi ceteris legem indiceret.

Deas.
7. 251.

Extra
no. 14.

511

Resp. 2. cum aliis, Tertullianum, seu marie proprio, seu falso deceptum rumore, quem avidè arripserit, ut solent omnium temporum Novatores; & scitum Edictum cuidam Episcopo affinis, & impetu quodam Africano simul & haeretico, Ecclesiae disciplinam infideliter exhibuisse. Neque enim major debetur fides Tertulliano jam Montaniste, quam Tertulliano Catholico. Atqui Tertullianus, dum e nostris erat, nullo redarguente, delictis omnibus pacem & veniam spondebat ob Ecclesiam. Sic enim alloquebatur Moechos & Idololatrias in Lib. de Poenit. Cap. 8. *Offendisti, sed reconciliari adhuc potes. Habes tui satisfactor & quidem volentem. Id si dubitas, revolve quae Spiritus dicit Ecclesiae: desertam dilectionem Ephesiti impia: suorum & idololatriarum suam Thyatireni reprobat.* &c. & tamen omnes ad Poenitentiam commonet, sub comminationibus quidem 2. non comminaretur autem non Poenitenti, si non irasceret Poenitenti. Hic autem sermo est de reconciliatione a Deo per Ecclesiam obtinenda: quia alioqui non recessisset a priori sua sententia Tertullianus ad Montanistarum partes desiccando: & tamen recessit, ut haeretur Lib. de Pudicitia, Cap. 1. ubi: *Erit igitur & hic adversus Paphlago stultus, adversus moe quoque sententia retro pener illos societatem, quo magis hoc mihi in notam lecitatis obijerit.*

512 Confirm. Quia Auctori secum manifeste pugnanti, quique geminum e di-

e diverso disciplinam in majorum criminum venia, Ecclesiae attribuit, nulla proliis fides haberi debet. Atqui in ipso de Pudicitia Libro Tertullianus. . . . 1. Enim, ut supponit objecto, docet, Ecclesiam homicidis & idololatriis absolutionem denegare, quam nec ita pridem victorie novi Decreti Moechis indulget. 2. Docet ex adverso, eandem Ecclesiam praedictis criminibus absolutionem impertriri. Prob. min. 1. ex Cap. 3. ubi hanc sibi e Catholicis objectionem proponit. *Nihil agendum est frustra. Porro frustra agitur Poenitentia, si caveat venia. Omnis autem, id est, omnis peccati Poenitentia agenda est. Ergo omnis veniam consequatur, ne frustra agatur. Porro frustra agitur, si venia cavebit. Merito itaque ita opponit, quoniam huius quoque Poenitentiae fructum, id est, veniam in sua praesente usurpaverunt. Ergo juxta Tertullianum Ecclesia criminibus universis, idololatriis praesertim ac homicidiis, pacem post Poenitentiam concedebat.*

2. Ex Tertulliano in eodem Opere urgebant Catholici in Montanum, tum Parabolis ovis perditae, & prodigi filii a patre in gratiam misericorditer recepti; tum istos scripturae textus: *Sanguis Christi emundat nos ab omni delicto. Si confitemini delicta vestra, fideliter & iustus est, ut emundet nos ab omni iniquitate.* Atqui hic textus non Moechis tantum, sed & quibuslibet facinorosis, modo Poenitentibus, veniam spondet.

3. Pugnabant contra Montanistas Catholici auctoritate Libri Pastoris, quam sic elevat Tertullianus ibid. Cap. 10. *Conferem tibi, si Scriptura Passoverit, quae sola Moechos amat, . . . non ab omni Genitio Ecclesiarum etiam verberatur, inter apocrypha & falsa iudicatur adultera & ipsa, & inde patrona sociorum.* Atqui Pastoris Liber non adulteris tantum, sed & omnibus quicumque delictis reis indulgentiam promittit. Ergo Tertullianus sibi turpiter contradicit; vel, ut multo certius videtur, non toti adscribit Ecclesiae, quod Moechos exclusis homicidis & apostatis reconciliat; sed illi Episcoporum Episcopo, cuius Decretum, Decretive inconsequen-
tiam totis viribus explodit atque suggillat. Mihi enim novae istae probationes praecedentis responsi veritatem omnino confirmare videntur: sic enim nec fidei turpiter male, nec ex eo libidinis reatum incurrit Tertullianus.

Neque tamen ab impingenda Tertulliano male fidei, vel saltem haeretice credulitatis nota plurimum me deteruerunt Weitassii conjecturae. Haerit enim Tertullianus acris ingenii, non fuerit a natura mendacis amans. At haereticus fuit, in Ecclesiam insigniter blasphemus, putidos Montani et iulque Prophetissarum admirator. Quid porro non expectari possit mali ab homine ejus indolis, perferentem si animi, calidi sit & vehemens. Revolvat animo quisque forte vixerit cum haereticis, flagrantem praeteritum novo disputationum aestu revolvat, inquam, quae vidit, quae audivit, quae legit; mirabor, si quid in infirmioribus calumnias miretur novi. Quamquam fieri potuit ut Tertullianus non tam deceptor, quam deceptor fuerit: uti supra notavimus contigisse D. illo, qui medios inter Catholicos, & ad Lutetiam portans degens, tranquilla manu scripsit, Pontificis juvenio addens per adventum, iis abundantem comam estuillibus diebus permittam esse, &c. quae vis in Iroquoio per annum apud nos commorato tolerari possint.

Ex vero Tertullianus ille tantae apud Vyitassium probitatis, turpem Ecclesiae ac Martyribus ipsis notam iniecit, cum in postremo capite Libri

G g 2 de Pu-

de Pudicitia exhibet Martyres, qui lapsis libellos concedebant, quasi absolutam remittendorum peccatorum potestatem sibi vindicarent, hancque ipsis tribueret Ecclesia. *At 12.* inquit, *jam & in Martyres tuos effundis hanc potestatem . . . Sufficiat Martyri propria delicta purgasse. Ingrati vel parvi est in alios quoque spargere, quod pro magno fueris consecutus. Quis dicam mortem sua soluit, nisi Dei Filius? Nemo unus ex his verbis Ecclesie retitit seculi fidem metiri ausit. Ut quid ergo tanta ceteris fides? Semel malus & mendax semper presumatur esse malus.*

Nobis hæc ad penitentiam difficultatem & Tertulliano peritiam sufficere videntur. Respondent tamen alii quidam apud Vitrullium, hic impugnarum a Tertulliano S. Zephyrinum, quia contra receptum hæcenus Ecclesie morem, Penitentia tempus, quod Mæchis, ut homicidis ac idololatriis, diuturnum erat, atque ab Episcopi voluntate suspensum, Mæchis multo brevius constituit. Ex hac lenitate, ajunt, ansam sumpsit Tertullianus in pium Pontificem declamandi, quasi simpliciter veniam laxasset Mæchis, aliis duobus non item. Facilitatem hanc mirum in modum exaggerat Tertullianus: ac exaggeratio hæc tum ex noto Ecclesie usum ex Tertulliano Scripseris temperanda est. Hæc illi, quæ ne hereticum culpent, pene culpant sanctum fidei Confessorem. Ex his responsionibus prima mihi longe potior fuerit. Ut tamen suos sit honos scemur.

515 Inft. 1. Nisi Tertulliano Ecclesiasticam sui temporis Traditionem referenti fides adhibeatur, nihil jam ex Libris ipsius extundi poterit in gratiam jejuniis Antepaschalis, ceterarumque id genus Traditionum. Atqui id est inconueniens eo grauius quod auertere conamur.

516 R. neg. maj. Poterit enim semper Tertullianus adduci in testem Traditionis, cum nec sibi, nec ceteris Patribus contradicere, cum nullo partium studio adripitur. Atqui & sibi & ceteris contradicere in presenti casu, &c.

517 Inft. 2. Tertullianus eod. Lib. Cap. 12. *Hinc est*, inquit, *quod negat idololatriam, neque sanguinis pax ab Ecclesia reddatur.* Unde sic: Ideo Tertulliano de jejuniis dilatare habetur fides, quia nisi mente letus supponatur, non potuit in universo seculi sui conspectu aliam exhibere disciplinam, quam quæ seculi sui foret. Atqui eadem militat ratio in presenti casu, ubi retet Ecclesiarum disciplinam egra reos sanguinis & idololatriæ. Ergo nec ei in hoc casu fides abnegari debet.

518 R. 1. neg. maj. Non enim ideo præcise quantum ad jejuniis disciplinam creditur Tertulliano, quia mentiri non potuerit, cum cum in factio Martyrum deceptum aut deceptorem fuisse pultulo ante probauerimus: sed quia de jejuniis differens, nec sibi, nec aliis aduersatur. Atqui aliud est in puncto de quo nunc. Ergo.

519 R. 2. neg. min. Neque enim per Ecclesiam intelligit Tertullianus Romanam aut Romanæ adherentes, sed schismaticas factionis hæc. Unde, quod jam pridem obseruauimus, Synagogam Montanistaram audens occupat Ecclesiam Spiritus, Ecclesiam in tribus posuim. Vide Prefationem PP. Benedictinorum ad Cyprianicam Baloii Editionem.

520 Inft. 3. Nemo nisi obtusus & hebes, qualis certe non fuit Tertullianus, ex principio negato argumentatur tamquam ex concessio. Atqui Tertullianus ex obseruata a Catholicis erga homicidas & idololatrias seve-

ritate

ritate argumentatur contra nuperam istorum molliem in causa mæchorum. Ergo certo constare debet Ecclesiam, Tertulliano ævo, pacem idololatriæ ac homicidis negasse, quam tunc primum Mæchis concesserat.

Resp. ut semper, dicit. maj. Nemo bonæ fidei, nemo sibi & aliis contentiens, nemo non cæcus in Ecclesiam & veritatem furor abreptus, C. sicut, N. Solutio patet ex dictis. Interim hinc rursus soluitur prima nostra responsio.

Obijc. 2. Concilium Illiberi, non procul ab urbe Granatensi, habitum circa an. 305. & cui cum Episcopis aliis octodecim interfuit Osius Cordubensis, sic habet Cap. 1. *Placuit inter eos qui post fidem Baptismi salutariis, adulta ætate ad templum idololatriæ accesserint . . . nec in fine eum communionem accipere.* Cap. 2. *Flamines* *, *qui post fidem lapsi & regenerationis sacrificauerunt, &c. placuit eos nec in fine accipere communionem.* Cap. 3. *Item Flamines . . . si post Penitentiam fuerint mæchati, placuit ulterius his non esse dandam communionem, ne luisse de Dominica communionem videntur.* Atqui hæc ab amplissima Hispaniarum Ecclesia denegatur absolutio, tum idololatriæ, tum certo mæchorum generi. Vel enim communionis nomine intelligitur absolutio, quam prioribus seculis communionis vocabulo expressam fuisse fatentur Abaspinens, Sironodus, Petavius in Epiphanium, & tunc nihil remanet difficultatis; vel intelligitur Eucharistiæ participatio; & tunc in idem recidimus; cum ex Ambrosio Lib. 2. de Pœnit. Cap. 3. *Dominicæ Carnis communio absolutio non indiuulsi comitari solet: unde quibus negabatur communio Eucharistica, iis negabatur reconciliatio.*

Respondent eruditi vires, non heretici tantum, Calvinus, Magdeburgenses, & alii, sed & Catholici, ut Carranza, Toletanus Archiepiscopus, Melchior Canus Lib. 5. de locis Theologicis, Cap. 4. Baronius, eisdemque Insituti Bzouius, Bellarminus Lib. 2. de imagib. Cap. 9. &c. Illiberitanam Synodum Provinciale, non modo iniquam ab Ecclesia fuisse generaliter & in omnibus approbatam, sed & nonnulla complecti, quæ Novatianæ ac Vigilantiæ erroribus vicina sint.

At solutionem hæc acriter & nervose impugnat Ferdinandus de Mendoza in Opere cui titulus *de confirmando Concilio Illiberitano*; cuius argumenta paucis a Caballuto contracta, vel confirmata hæc sunt, 1. quod Illiberitani Antistes viri fuerint pietate & scientia conspicui; 2. quod eorum Canones quæ data occasione laudati sint ut minime suspecti a Decretorum Collectoribus, Gratiano, Anselmo, Yvone Carutensium, Burchardo, &c. 3. Quod Arelatense Concilium, Augustino plenarium, multos Illiberitanæ Synodi Canones renovaverit, ut quartum, 6. 7. 9. 11. &c. 4. Quod Synodus Wormatiensis anno 688. Canonem 39. eisdem pene verbis Canonem 39. Illiberitanum repetat: quod & fecit

Tournely Theol. Moral. Tom. VI. Gg 3 Syno-

* Flamines, juxta Mendozam, ii erant, qui adiecto Gentium Sacerdotio, idem cum Hispano susceperant, sed urgente persecutione Misilibribus deserant munera, ut ianuaris libellos ab illi recipientes, nec ad exaranda sacrificia cogentur. Contra vero juxta doctiss. Aluofolium, Flamines erant Christiani, qui Sacerdotio Gentilium fungebantur, seu ambitione acti, seu compulsi necessitate: hæc enim munera erant patrimonialia, & qui non nemo excusabatur. Vide Labbeum Tom. 1. p. 989. & 1075.

** Ab hac opinione recessit Baronius, quod & ex gratularum Mendoza, apud Labb. p. 1075. O. Recessit & Petavius in notis ad Sinesium.

Synodus Moguntina sub Rabano Mauro, Illiberitanos aliquot Canones renovando. 5. Quod Concilium Suelionense gravem, que inter Hincmarum & alios quosdam Episcopos suborta erat, causam definiat ex Canone 75. Illiberitano. 6. Quod, fatente Baronio, Innocentius I. auctoritatem prædictis Canonibus conciliat, in sua ad Exuperium Epistola, ubi Cap. 2. loquitur de veteri observatione duriori, quam tamen ipsam reddebant eorum temporum persecutiones. 7. Quod Adrianus I. in ea, quam ad sui defensionem undecimque concinnavit, Canonum collectione, duos inferat ex Illiberitana Synodo Canones, scilicet 52. & 75. Hac ergo prætermissa solutione, quam improbare debuerat Gabriel Muffon,

Resp. ad 1. neg. min. & dico communionis nomine in prædictis Canonibus intelligi, non absolutionem, sed Eucharistiam, que ut nunc apud nos reus ad mortem damnatis negatur, sic & juxta Illiberitanos Patres, graviorum criminum confectis negari debuerit. Etenim fatemur Concilia & Patres communionis vocabulo sæpius nos fuisse, ut absolutionem designarent, ac nobiscum fatentur omnes, eodem nomine frequenter expressam fuisse, i. Eucharistiæ participationem, ut in hoc Cypriani textu Epist. 54. *Communio a nobis danda est, ut quot excitaras ad prelium, non inermes ac nudos relinquamus, sed protectione Corporis ac Sanguinis Christi muniamus.* 2. Canoniam cum Ecclesia reconciliationem, que fiebat per impositionem manuum; ut in isto Concilii Arausiaci I. Can. 3. *Qui recedunt de corpore, Penitentia accepta, placuit sine reconciliationis manus impositione eis communicari; ubi indirecte ac simul perspicuo astruitur præcipua quædam communicatio, que fiebat per manuum impositionem.* Ergo jam ad minus dubium est, utram deligere intenderrint Illiberitani Præsules. Atqui exigit æquitas, exigit & ratio, ut in hujusmodi dubiis ac præteratur opinio, que Synodo ex sanctis constanti nihil barbari affingit. *Esquit, ait hic Cabassurus numer. 7. non abhorreat & detestetur, Penitenti veniam in ipso vite exitu, (immo diu ante exitum) aique imminenti jam irrevocabili iudicii limine, suppliciter & lacrimis roganti, reconciliationis operam in tanto discrimine subtrahere? Qui non perhorrescat illius crudelitatem, qui prohiberet ne quisquam manum exitum illi porrigeret, qui sua culpa in virginitatem prolapsus, & jam in fluctibus immergendus, suppliciter manus tenderet, ut discrimini eriperetur; præsertim si facillime, & absque liberatoris periculo eripi posset, &c.* Ergo ne deviam immunitatem, quam Ecclesia in hæreticis Novatianis & Montanistis semper execrata est, in illud Concilium redundamus, illa communicatio in ipso exitu statuta præteritio, nullatenus reconciliationis, sed Eucharistiæ Sacramentum admovere censenda est.

Confirm. 1. qua, ut solide Nat. Alexander citat. Dissert. 7. Prop. 3. *Communio Dominica, Communio pacis vel panis, de qua edunt Fideles, vel a qua se abstinere; Communio demum que a Diaconis in necessitatis casu confertur; vel sollemnis est ac ceremonialis cum Ecclesia reconciliatio, vel Eucharistia, non autem absolutio a peccatis, ut ex tota liquet traditione, que ubique Epithetum, Dominica, ad huc, Eucharistiam designat, &c.* Atqui Communio de qua Illiberitani Patres, & ipsam Dominica vocatur, & de ea edere dicuntur Fideles, &c. Sic Can. 3. *Si post Penitentiam fuerint moribati, placuit ulterius eis non esse dandam*

526
com.

communione; ne lapsi de DOMINICA communione videantur. Sic Can. 47. *Si quis Fidelis habens uxorem . . . rursus fuerit moribatus, placuit ulterius non EDERE eum de communione pacis, seu, ut alii legunt, de communione panis.* Sic Canon. 54. decernitur ut parentes qui sponsaliorum fidem frangerint, trienni tempore abstineant se a communione. Ut autem recte dicitur quis ab Eucharistia abstinere, sic pestiæ, & nunquam apud Scriptores Ecclesiasticos, dicitur quis abstinere se ab absolutione. Sic demum Can. 74. sic Diaconis potestas dande in aliquo casu communionis non utique absolvendi sacramentaliter.

Confirm. 2. & simul valide impetitur Bellarminus, qui Synodum hanc 527 nullquam ab Ecclesia probatam fuisse contendit. Nonne vero videt aliam quam Illiberitanam Synodum spectant hæc Innocentius I. verba citi. Epist. 3. *De his observatio prior durior . . . Nam cum illis temporibus crebra persecutiones essent, ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securus non revocaret a lapsu, negata merito communicatio est.* Ubi probabilissimum est Illiberitanam severitatem ab Innocentio approbati. Atqui non is erat Innocentius, qui absolutionis Sacramentalis, sincere & diu expectate, denegationem in ipso mortis articulo approbaret. Ergo Illiberitana Canones de sola Eucharistia communione intellexit.

Confirm. 3. qua varia Concilia penas Illiberi sanctas renovavit, ut 528 Coloniese, sub Carolo Cesaro quod Can. suo 26. Canonem 17. Illiberitanum de neganda in exitu communionis virginibus post suam consecrationem lapsis approbavit; quod & fecit Concilium III. Moguntinum sub Arnulfo; aliud item Moguntinum sub Rabano Mauro. Atqui nemo dixerit postrema hæc Concilia, contra notissimam temporis sui morem, quo iam remitti cœperat Penitentialis discipline severitas; & contra Nicæni Concilii legem, Penitentibus absolutionem denegare. Ergo communionem ab Illiberitana Synodo denegatam, de Eucharistia intellexerunt, & eo sensu susceperunt. Ita post Mendozam Nat. Alexander.

Init. 1. Illiberitani Patres sic sancunt Can. 69. *Si quis forte habens uxorem, semel fuerit lapsus, placuit, eam quinquennium agere de ea re Penitentiam, & sic reconciliari; nisi necessitas infirmitatis cogent ante tempus dare communionem.* Atqui, inquit Bellarminus & Albaspinus * plarium est hic synonyma esse reconciliationis & communionis nomina. Ergo Rec. 1. 1004. Miror, miror objectionem hanc a Nat. Alexandro, & G. Muffon, &c. prætermissam fuisse.

Resp. neg. min. nihil est enim cur reconciliationis & communionis vocabula hic promiscue sumi dicantur. Doctet enim breviter pro more suo Synodus, r. conjugatum, qui semel lapsus sit, post quinquennale Penitentiam reconciliari debere. Sed qua hinc inferri poterat privandum eum esse communionem; quia, ob præcedentium Canonum austeritatem, quod non concedebatur, videbatur negari; docet t. eadem Synodus quod urgente necessitate, ante emensum Penitentia curriculum & reconciliari debeat, & communionem recipi. Nihil sane absurdum habet nostra hæc interpretatio; sed & nihil habet violentum.

Init. 2. Quicumque reconciliabantur, participabant Eucharistia. Atqui 531 aliud dicendum erit, si prædicti Canones sensu nostro intelligantur.

Resp. neg. maj. que licet ut plurimum præcipue factis vera foret, non 532 tamen

tamen semper, & multo minus ubi de publica Poenitentia sermo erat. In tertio enim Poenitentia gradu, inquit ibid. Althafpinus, Poenitentibus & subsistentibus erant reconciliati, nec tamen participabant Eucharistia.

533. Inlt. 3. idem. PE. statuunt Can. 22. quod si quis de Catholica Ecclesia ad haeresim transiit fecerit, rursusque recurrit, ei Poenitentia non denegetur, & post decem annos praelari communicatio d. beat. Hic a communi legis severitate excipiuntur haeretici, quatenus ad Poenitentiam & communionem admittuntur. Atqui exceptio regulam firmat in contrarium, quoad eos qui non excipiuntur. Ergo ceteris praeter haeticos negabatur Poenitentia & Communicatio.

534. Resp. neg. maj. Favor enim haeticis ad Ecclesiam reverfis concessus in eo erat, quod si post decem annorum Poenitentiam plena reconciliatio per Eucharistiam tribueretur, ceteris vero etiam in morte negaretur Eucharistia. Absit vero ut his negata fuerit Poenitentia; cum hanc in Novatianis crudelitate semper detestata fuerit Ecclesia. Immo ne ipsi quidem Novatiani denegabant Poenitentiam, ad quam hortabantur, sed post Poenitentiam, absolutionem. Ergo ne Patres Illib. Novatianis duritiam faciamus, verba eorum benigno sensu nobis interpretanda sunt.

535. Inlt. 4. Tam potuerit Patres Illiberitanis absolutionem quibuldam graviorum scelerum reis denegare, quam id erga capitaliter reos facere potuit Ecclesia Anglicana & Galliana. Atqui, &c.

536. Confirm. Ideo Canones Illiberitanos lenire conatur, ne aliqui sancti Praefules Novatianam immanitatem amoliri videantur. Atqui ab ea semper procul distabant, etiam si certis criminibus absolutionem in exitu negasse supponatur. Non enim inficiabatur cum Novatianis d. tum esse Ecclesiae potestatem delicta condonandi; quod haeticum fuisse; sed tantum ea urendum esse certis in casibus; ne latior delictis janua aperiret, seu, ut in materia prope simili ait Augustinus Epist. 185. n. 45. non desperatione indulgentia, sed rigore disciplina.

537. Resp. 1. non hic inquiri quid ab Illiberitanis Patribus fieri poterit, sed quid respice factum sit. Non probatur autem factum, quod ad summum probatur fieri potuisse.

538. Resp. 2. neg. maj. 1. quia consuetudo reis Poenitentiam denegandi, necum ullo sancta sit Concilio, indirecte a Rom. Pontificibus reprobata est, ut patet tum ex Cap. Agnovimus, XXVI. q. 6. tum ex Cap.

Cap. 11. Si Presbyter, ibid. ubi Julius Papa: Si Presbyter Poenitentiam mortentibus abnegaverit, reus erit animarum. Egregiam porro laudem, si praeluserint Illiberitani Patres opinioni, quae juxta Caeselinum horrenda est, iuxta Iulium, Sacerdotem facit reum animarum. 2. Quia eadem consuetudo ut barbara, Clero & populo flagitante, sublata est. 3. Quia longum erat discrimen inter casum rei qui capitale crimen commiserat, & idololatriae vel mactis de quibus sermo est in Illiberitana Synodo. Prior post erimen, & antequam a Justitiae Ministris apprehenderetur, si-bi per Poenitentiam consulere poterat. Quis & interis Principis vel iudicibus poterat peccata in carcere confiteri; prout apud Gratianum Turonensem Lib. 5. Hiflor. Cap. 25. fecit Daceo quidam, qui a Presbytero, Rege Chilperico nesciente, Poenitentiam petiit, qua accepta interfecit eum. Contra vero admilla, quam affingunt adversarii Synodo Illiberitanae, dici-

disciplina, nemo, nisi Canonum transgressor, miserum qui semel lapsus esset, etiam post decem, viginti & eo plus Poenitentiae annos, absolvere potuisset. Id autem, quod ego, aliud est quam morienti mortem addere; ait Coelestinus cit. Cap. Agnovimus. Immo vivente desperationi quotidiana deovere.

Ad confirm. fuisse utique diversa Montanistarum & Catholicorum fides. Sed quid ad rem, si e disparibus principiis eadem utriusque quoad mortem animarum eruerint confectionaria? Immo quidatenus acerbior fuisse Catholicorum agendi ratio, quam Montanistarum. Hi enim existimabant sibi a Christo vetitum esse ne absolverent; illi norant genes se esse liberam absolventi facultatem.

Conclusio II. Nulla certa ratione probatur negatam olim generaliter fuisse absolutionem Poenitentibus qui eam tantum in extremo morbo sincere petissent. Sicubi vero viguit haec disciplina, nec diu admodum, nec ubique.

Conclusio pro prima parte est contra Arnaldum, Lib. de freq. communiione, Morinum Lib. 10. cap. 4. Nat. Alexandrum, & alios quos sequuntur Vitalius, Muffon, &c. His autem omnibus non una est hujus fux opinionis ratio. Alii nempe, ut Arnaldus, eo tendunt ut probent semper ab Ecclesia priorum scelerum flocci factam fuisse absolutionem sine pravia satisfactione impensam. Alii hac feposita opinione, rigidior sententiam amplectuntur, non quia rigidior sit, sed quia veteribus monumentis magis congruere sibi videatur. Eadem de causa propendimus nos in oppositam; est sponte fatemur hic omnia pene re-ferre esse ambagibus.

Prob. 1. pars, 1. quia non improbabiler solvi possunt contrariae 540
partis argumenta, ut paulo post conpertum erit.

Prob. 2. quia Cyprianus, qui plus facillit mori, non minimum partes 541
nostras juvat. Sic enim loquitur in celebri ad Antonianum Epistol. an. 252. Facit ecce facinus frater, ab adversario in ocie vulneratus. Inde diabo- 542
lus conatur occidere quem vulneravit: hinc Christus lincatur ne in totum pe- 543
reat quem redemit. Cui de duobus assistimus, in casus partibus flammis: Unum 544
ne diabolo servemus ut perimat, & semianimum fratrem facientem, sicut in 545
Evangelio Sacerdotes & Levites, praeterimus? An vero ut Sacerdotes Dei & 546
Christi, qui Christus & docuit & fecit imitantes, vulneratione de adversarii 547
facinus rapimus, ut curatum Deo refereremus.

Et insca: Ador autem quisdam sic obliuitor esse, ut dandam non patent 548
lapsu Poenitentiam, aut Poenitentibus exilliment veniam denegandam, cum scri- 549
ptum sit: Memento unde occideris, & age Poenitentiam, &c. Quod utique ei di- 550
citur, quem constat occidisse, & quem Dominus hortatur per opera rursus emar- 551
gere. Alio item loco Poenitentiae tempus datur, & Poenitentiam non averti Do- 552
minus comminatur: Habeo, inquit, adversus te multa, quod nocere tuam fzeabel... 553
fuis docere & seducere servos meos, fornicari & manducare de sacrificiis... Ecce ego 554
mittam eam in lectum, & qui cum ea fornicati sunt, in maximam tribulationem; 555
nisi Poenitentiam fecerint ab operibus suis: Quis utique ad Poenitentiam Dominus 556
non hortatur, nisi quia Poenitentibus indulgentiam pollicetur, &c. Atqui omnia 557
haec S. Doctoris principia invicte probant, non negandam, proinde nec 558
ab ipso negatam fuisse reconciliationem, his qui tantum in exitu, sine- 559
cere tamen, eam expeterent. Hos enim & redemit Christus: hos ad 560
Po-

Poenitentiam hortatur: hos semianimes praterit Sacerdos, ut viatorum in via Jericho vultoratum, cum iis opem negat. Ergo vel se ipsum proprio mucrone percussit Cyprianus, cum paulo post infirmos a pace excludere videtur; vel ejus verba leniori sensu intelligi debent: de quo infra:

542. Prob. 3. tum ex Julio I. qui anno juxta Pithecos circiter 345. huc scribebat: *Si Presbyter Poenitentiam morientibus abnegaverit, veni erit amicum... qui vera conversio in ultimo tempore esse potest, ut fuit in latrone. Tum ex Celestino citata jam saepius Epist. 2. ubi sic: Agnovimus Poenitentiam morientibus denegari, nec illorum desiderii annui, qui omnibus sui tempore hoc anima sua cupiunt remedia subducere. Horremus, fateor, tanta impietatis aliquem reperi, qui de Dei poenite desperet, &c. Unde sic: Si negata fuisset Poenitentibus in exitu vestram toto corde deprecatis absolutio, id utique non ignorasset Celestinus, multoque minus Julius I. eo natus tempore, quo disciplina hac vigeret. Atque hanc utroque profertis nescit. An enim in impiam, atque animarum saluti sacrilege exitalem tradidit aucti essent disciplinam, quam sanctiores quique & Doctiores Episcopi calculo suo monstraverunt? Nemo facile crederet.*

Confirmant id plures cum Tournelyo ex Can. 13. Concilii Niceni, ubi haec leguntur: *De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regulari/que servabitur; ita ut si qui egrediantur e corpore, ultimo & maxime necessario Pascho minime priventur... Generaliter autem omni cuiuslibet in exitu posito, & poenitenti sibi communionis gratiam tribui, Episcopus probabiliter dare debet.*

Verum mihi probatio hac imminui posse videtur. Prima enim hujus Canonis pars, quatenus legem antiquam renovat, eos respicit, qui dum sani essent, Poenitentiam inchoaverant, nec prae morbo potuerunt perficere. Tum quia de hoc infirmorum genere loquuntur primi eisdem Concilii Canones: Tum quia alioqui pars hujus Canonis secunda nihil aliud aliteret quam prima. Quod vero ad secundam ejus Canonis partem spectat, dicti facile potest in ea sua novum condidit quoad infirmos, qui necdum Poenitentiam incepissent. Non quærimus potero in presenti, quid quarto seculo sanctum sit: vix enim negaverit quippiam, subortam tunc fuisse in Ecclesiastica disciplina mutationem; sed quid potissimum a Decii persecutione ad usque Diocletiani & Maximiani persecutionem circa egrotos necdum ante Poenitentes fuerit observatum. Ab his autem non ita recte extricat se Tournelyus.

544. Prob. 2. pars: sicubi viguit antea haec disciplina, sane in Africa & cum solus pene Cyprianus grayem in praesenti difficultatem moveat. Ad summum vero a Deciano persecutionis exitu, id est ab anno 254. perlevere videtur usque ad Concilium Nicenum, cum nulla ejus ante Decium certa extant vestigia. Sic autem nec obique, nec admodum diu subsistit. Quin & summo peregrinum est an subsisterit aliquando; ut ex objectionum solutione non improbabili innosceret.

545. Objic. II. S. Cyprianus post verba superius relata num. 49. sic concludit: *Idcirco Poenitentiam non agentes, nec dolorem delictorum suorum toto corde & manifesta lamentationis sua professione testantes, prohibendo omnino censuram a spe communicationis sua professione testantes, si in infirmitate atque in periculo ceperint deprecari, quia rogare illi non delicti Poenitentia, sed mortis urgentis adiuvatio.*

natio compellit; nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum. Atqui hic perspicue & evidenter negatur absolutio iis omnibus qui in periculo solum veniam deprecari coeperint. Ergo adducti supra S. Martyris textus ad eos qui sani Poenitentiam inchoaverant, relinqui debent.

Resp. neg. min. 1. quia, ut animadvertit Bagotius Dissert. 2. de Poenitentia, palam est ex toto Epistole hujus contextu Cyprianum de sacrificiis tantum loqui. Quæ autem de uno sceleris genere dicuntur, ad cetera, nisi premente evidentia, trahi non debent. 2. Quia nec perspicuum est S. Martyrem de omnibus sacrificiis loqui, sed de his tantum, qui ne quidem in infirmitate atque in periculo eam exhibent Poenitentiam, cujus ager capax sit; unde nec dolorem delictorum suorum & toto corde manifesta lamentationis sua professione testantur, ita ut in his nulla delicti Poenitentia, sed salus mortis urgentis timor percipiatur. An vero quia quibusdam aperte hypocritis negata fuerit reconciliatio, hinc ideò ceteris omnibus negata fuisset? Quid enim si quis jam correptus morbo, hinc quidem veniam postulasset a Cypriano; inde autem misisset ad tyrannos declaratum, le idololatriam suam simul & idola detestari; paratum esse & fortuna & residuo vite pæcuram pati, ut scelus suum redimat; nihil prohinc optatus sibi contingere posse, quam ut pro nomine Christi vivis flammis tradatur: an hinc pacem negasset Cyprianus? Ergo cum negavit, iis, ut sperico conjicere est, solis negavit, qui forte sibi suisque veriti, postrema expectabant vite momenta, ut denuo fidem citra periculum profiterentur. Inde vero quid iteri contra nos?

Resp. 2. incertum esse an ipsis etiam sacrificiis pacem omnino denegaverit Cyprianus, an solum participationem Eucharistie, aut periclitam illam cum Ecclesia reconciliatorem, vi cujus lapsi in priorem relictu statum cum Fidelibus ceteris in oratione, ac oblationibus participabant. Nempe vero summe ambiguum est apud antiquos nomen *communicatio*, ac pacis, quo utitur S. Martyr. Quandoque enim idem est cum absoluteione Sacramentali, quandoque idem sibi vult ac Eucharistica communicatio, vel reconciliatio cum Ecclesia, ut patet ex Cypriani Epist. 12. ubi Diaconi facultatem concedit danda pacis ac reconciliatio: non tamen, ut suo loco probabimus, sacramentaliter absolventi; Ergo de sensu vocum illarum judicari debet ex subjecta materia & circumstantiis. Atqui hic & illa exigere videtur ut Cypriani textus non de omnimoda reconciliatio denegatione intelligatur. Stat enim haec S. Doctoris sermocinatio: *scriptura scelerissimos quosque invitavit ad Poenitentiam, non hestitavit, nisi veniam sponderet. Faveri paribus dialobis, qui sananimes fratrem non conatur ex inferi faucibus eripere. Ergo etiam, qui sero, sed tandem aliquando vere respiciat, non debet negari absolutio. Non ita autem consecutio directe contraria, ut vel minimum attendenti patet.*

Inf. 1. Praesumit Cyprianus non esse delicti Poenitentiam in iis, qui solum urgente morte reconciliatorem petunt. Atqui cum praesumptione hac stare non potest concessio absolutiois.

Resp. dist. maj. Praesumit de omnibus neg. maj. ob rationes allatas in 346. Praesumit de quibusdam extrema pene momenta expectantibus. Subd.

Subd. Præsumit quantum satis est ut iis singulares Ecclesia gratis, Eu-
charistia nimirum & plena ac perfecta reconciliatio negentur, C. præsumit
ita ut, quod paulo ante impugnavit, contendat diabolo coope-
randum esse, ut in totam pereat quem redemit Christus, N.

550 Inlt. 2. Juxta Cyprianum, generatim non est digna in morte accipere
solatium, qui se non cogitavit esse moriturum. Atqui grande acciperet so-
latium, qui absolutione donaretur.

551 Resp. 1. his Cypriani verbis non percelli eos qui in gravi ac diuturno
morbo serium delicti dolorem manifesta lamentationis suæ professione testati
essent. Et vero juxta Cyprianum ibid. Deus Jezabel etiam in lectum
missam, id est, juxta Interpretes plurimos, gravi afflicta morbo, hor-
tatur ad Poenitentiam; quam & utiliter fecit lavo cruci affixus, qui
nonnisi sub vice suæ cogitavit se esse moriturum. Ergo Cypriani verba
ad certam infirmorum speciem restringi debeat, ut supra: Inde vero
gravior infringitur generalior adversariorum opinio.

552 Resp. 2. dist. maj. Non est digna accipere solatium, prout ceteri Fideles,
qui totos se Poenitentis laboribus dederunt, C. Non est dignus illo
prolatus solatio, N. Et certe observat Innocentius I. negatam non
fuisse hujusmodi infirmis Poenitentiam. Sed quibus concedebatur Poenitentia,
iis nusquam denegata fuit venia peccatorum, Ergo.

553 Inlt. 3. Illam eandem infirmis pacem negat Cyprianus, quam concedit
Poenitentia sanctis, Atqui postrema hæc in absolutione Sacramentali
sita erat.

554 Resp. dist. maj. Eandem quantum ad aliquid, C. eandem adæquate &
quantum ad omnia, N. Pax Poenitentibus concessa & Euchariſtiam, &
Canonicam cum Ecclesia reconciliatorem complectebatur. Hæc autem,
quorum prius bono quocumque præstantis est, infirmis, qui ad morbum
ulque non resipuerant, severe denegabatur.

555 Inlt. 4. Cyprianus, antequam illud de quo loquimur Decretum cum
suis Coepiscopis emisisset, fiduciarium seu provisorio Decreto statuerat,
dandam esse pacem lapsis qui Martyrium libellos obtinuerant. Atqui nulla
istorum præ aliis fuit prærogativa, si lapsi omnes pacem in ipsa
infirmis obtinissent. Minor constat. Prob. maj. ex Epist. 14. apud
Pearsonium 19. ubi statuit Cyprianus, ut qui libellum a Martyribus acce-

perunt... si premi infirmitate aliqua & periculo sperint, exomologesi facta, &
manu eis a Sacerdotibus in Poenitentiam imposita, cum pace a Martyribus sibi
promissa ad Dominum remittantur; ceteri vero qui nullo a Martyribus libello
accepto evictiam faciunt, nimis hos severitatis aculando; quoniam non
paucorum, nec Ecclesie minus, nec unius Provincia, sed totius Ecclesie hæc
causa est, expectent ante de Domini protectione Ecclesie ipsius publicam pacem...
Qui si minime properant, habent in susceptione quod postulant... Actus enim
alibi geritur, & agitur quotidie celebratur; si commisit vere & fortiter poenitet...
Qui differit non potest Martyrium subeundo coronari. Hic infirmis
Martyrum intuitu conceditur, quod negatur ceteris.

556 Ut intelligatur solutio, evolendus est in primis status controversie
Cyprianum inter & lapsos, ipsosque fidei Contestatores subortæ. Is porro
sic se habet. Cum furente Decianæ persecutionis æstu, quæ Fabiani
Rom. Pontificem sustulit an. 250. & Christianis plures lapsi essent,
alii

alii idolis sacrificando, alii thur adolendo, alii persecutionem, acceptis
& Magistralibus libellis, redimendo; hi ne a Fidelium societate diutius se-
jungereotur, Martyrum carceres circumierunt, & importunis precibus com-
mendatitias ab iis literas extorserunt; quarum formulam his refert
verbis Cyprianus Epist. 17. *Universi Confessores Cypriani Papa salutem. Scias nos universos de quibus apud te ratio consistit quod post communium ege-
Tamen, pacem dedisse, & hanc formam per te & alios Episcopos innoscere vo-
luerunt. . . . Lucianus scripsit.*

Adversus præposteram hæc Confessorum indulgentiam, quæ etiam,
quod horrendum, a quibusdam data pecunia comparabatur, totis viribus
insurrexit Cyprianus. Monnitque Epist. 10. Martyres, qui inter
Lucianus quidam, vir invidi roboris, sed nimis facilitatis, quia disci-
pline ignarus; ut in concedendis ejusmodi libellis cautiore ac prudentio-
ri passu gradirentur. Simul vero lapsorum audaciam gravi repressit sty-
lo, toto præsertim Tractatu de lapsis.

Interim vero acceptis a Clero Romano Epistolis, Sede per Fabianum
martyrium & mortem vacante; quibus sancitur erat, ut lapsorum, qui
mias postea dilatare sustinere, in suspensio causa tentatur, donec alium Deus
Ecclesie Rom. Pontificem dederit. Iis autem, quorum vita sua suam
egens exitu dilationem non poterit ferre, alia Poenitentia, cum spes vivendi se-
cundum bonum nulla subsisteret, ita demum curæ & solliciti subveniatur: Cy-
prianus pari, id est, provisorio etiam Decreto sanxit, ut qui libellum a
Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuvari apud Dominum in delictis suis
possunt, si premi infirmitate aliqua & periculo coperint, &c. ut supra. Ubi,
prout notat Tillemontius in Cyprian. art. 13. id quod omnibus infirmis
a Romano Clero indistincte concessam erat, iis solum a Cypriano in-
dulgenter, qui libellum a Martyribus acceperunt.

Demum tota lapsorum causa in Synodo, quam probavit Cornelius
S. Pontifex, discussa, decretorio, quod utinam extaret, judicio constitum-
tum est, ut nec in totum spes communicationis & paræ lapsis denegaretur, ne
dispensatione deficerent, &c. nec tamen rursus censura Evangelica soleretur, ut
ad communicationem temere profuerint, sed reverteretur in Poenitentiam... & exa-
minaretur causa singulorum, &c. Ita Cyprianus cit. toties Epist. Pame-
lio 52. apud Pearson. 55. ubi nulla libellum a Martyribus datorum
ratio haberi videtur, ut animadvertit Tillemontius ibid. art. 23. p. 98.
His præmissis, quæ ut scite intelligantur, omnes pene Cypriani Episto-
las perlegi oportuerit.

557 Resp. 1. nullum forte, nisi nomine tenus, fuisse inter lapsos discrimen
ratione libellorum a Martyribus acceptorum; quia vix unus quispiam erat
lapsus, qui libellos non accepisset, aut accipere posset; cum eos plena
ac longe facilliori manu daret Lucianus. Unde conjici possit, hæc libel-
lorum mentionem injectam fuisse a Cypriano urbanitatis causa, atque
ut erumpens apud Confessores murmur, & sparsam de se asperitatis opi-
nionem cohiberet. Ita pene Tillemontius Art. 13. pag. 75.

558 Resp. 2. neg. min. ut enim magna foret libellorum præ aliis præroga-
tiva, satis est ut illi ad Euchariſtiam admittentur in exitu, hi vero
non item. Atqui sic se res habebant. Pax enim libellatis concessa ea ipsa
erat, juxta Cyprian. Epist. 14. quam ipsis concedi rogaverunt Martyres
& quam

& quam Clerus Romanus jam provisorie decreverat: hæc autem erat Eucharistica communio, ut animadvertit idem qui supra Historice pag. 74. Itaque vi Provisorii Decreti iustus, isque non mediocrius erat honos Martyrum libellis; cum & iis muniti, si sani essent, indulgentiam multo facilius consequerentur, & infirmi sacra præ ceteris reciderentur communione.

559. Obijc. 2. Concilium Arclatense I. an. 314. Canon. 22. hæc statuit. *De his qui apostatant, & nunquam se ad Ecclesiam repræsentant, ne quidem Poenitentiam agere querunt, & postea infirmitate arrepti petunt communionem, placuit eis non dandam communionem, nisi reculerint, & egerint dignos fructus Poenitentie.* Hic communionis nomine intelligitur absolutio, ad quam prærequiruntur digni Poenitentia fructus. Atqui hæc negabatur infirmis, &c.

560. Resp. neg. maj. cum enim ad sacram Synaxim digni etiam requirantur Poenitentia fructus, non minus de Eucharistia quam de absoluteione intelligi potest prædictus Canon: immo magis cum communionis nomen in aliis Canonibus participationem Eucharistia exprimat. Sic Canon. 11. *puella fideles que gentilibus iunguntur, aliquando tempore a communione separantur.* Dicitur autem quis ab Eucharistia, vel Fidelium communione, non autem ab absoluteione separari.

561. Obijc. 3. Innocentius I. Exuperio peccanti quid agendum foret cum Peccatoribus, qui tantum in extremis Poenitentiam & confessionem postulant, sic respondet: *De his ab heresi prior durior, & postea interveniente misericordia inclinator est. Nam consultando prior tenuit ut concederetur Poenitentia, sed communio negaretur. Nam cum illa temporibus crebra persecutione essent, ne communionis concessa facilitat homines de reconciliatione securo non revocaret a lapsu, negata merito communio est, concessa Poenitentia, ne totum penitus negaretur, & duriciem veniensionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus iussit pacem Ecclesie suis reddidit, iam terrore depulso, communionem dari ab omnibus placuit, & propter Domini misericordiam quasi Poenitentiam professis, & ne Novatiani heretici negantis veniam, asperitatem & duritiam sequi viderentur. Tribuitur ergo cum Poenitentia extrema communio; ut homines iniuriarum vel in supremis suis Poenitentes, miserante Salvatore nostro a perpetuo exitu vindicentur.* Atqui, ait Morinus Lib. 10. c. 1. n. 10. luce clarius est, communionem quam olim negatam fuisse dicit Innocentius; ipsam esse a peccatis absoluteionem: communio enim que vocatur simplicitate reconciliatio; que tandem concessa est, ne Ecclesia Novatianorum, veniam seu absoluteionem negantium, asperitatem sequi videretur; que denuum a perpetuo exitu vindicet. Ipsissima est Sacramentalis absolutio. Atqui communio, de qua loquitur Innocentius, &c.

562. Resp. ad 1. neg. min. & dico Innocentium per communionem intellexisse vel Eucharistiam, vel plenam & Canonice cum Ecclesia reconciliationem. Nempe vero juxta Innocentium huiusmodi peccatoribus nunquam denegari est Poenitentia. Atque ex constanti Patrum ad versus Novatianos dimicantium doctrina, frustra est Poenitentia, si non sequatur venia. Ergo ne vel secum, vel cum aliis pugnet Innocentius, verba eius de Sacramentali absoluteione intelligi non debent. Nec nocet ratio triplex in contrarium præposita.

Non

Non 1. quæ ut concluderet invicte, necessarium foret ut Veteres reconciliatio nomine, nihil aliud intellexissent, quam absoluteionem. Atqui contra per hanc vocem non raro intellexerunt Canonice illam cum Ecclesia reconciliationem, que fiebat per impositionem manuum, sic Concilium Arclaticum I. Can. 3. *Qui recedunt de corpore, manum sine reconciliatoria manus impositione eis communicari, quod moriens sufficit consolationi;* ubi præter absoluteionem indicator alia reconciliatio species per manus impositionem. Sic & Concilium Carthagenense IV. Can. 78. *Penitentes qui in infirmitate Præteritum Eucharistia, adeoque & hinc præteritum reconciliatio Sacramentalem acceperint, non se credant absolutos, seu plene reconciliatos sine manus impositione.* Ergo reconciliatio nomen, ut & communionis, adeo æquivocum est, ut hinc certi nihil extrudendi possit.

Non 2. Cum enim Novatiani & absoluteionem omnem, & Eucharistiam graviter reis denegarent, nihil aptius, quo ab illorum asperitate omnino recederetur, statueri potuit Innocentius, quam ut hæc ipsi etiam in exitu Poenitentibus concederentur, At non ideo supponit omnia hæc juxta veterem disciplinam inesse olim denegata. Vix profecto sibi quis in animum induxerit, Patres qui tanto impetu Novatianos oppugnarunt, id fecisse in praxi, quod theoretice execrari videbantur.

Non 3. Tum quia & ea vis Eucharistia a Veteribus, Innocentio præsertim & Augustino, tribuitur, ut a perpetuo exitu vindicet; tum quia alioqui disciplina prior duro ac totali exitu miseros peccatores tradidisset, iis non modo Viaticum salutis Eucharistiam, sed & absoluteionem etiam denegando. Id autem quod nunc veluti barbarum & impium detestatur tota Christi Ecclesia, quis olim pie & sancte factum crediderit?

Inli. 1. Ex Innocentio durior erat verus disciplina. Atqui durior non fuisse, si vel canonicam tantum reconciliatioem, vel Eucharistiam dumtaxat denegasset. Cum hodieque apud nos reis capite plectendis denegatur Eucharistia.

Resp. neg. min. Sicut enim Gallia disciplina, que reis ultimo supplicio afficiendis Eucharistiam negat, vicinarum Regionum disciplina, quantum ad articulum hunc durior est; ita & durior erat disciplina, que tertio sæculo Eucharistiam innumeris pene in persecutione graviter lapsis recufabat.

Inli. 2. Veteris erga morientes disciplina severitas ideo inflexa erat, ne Fideles de reconciliatione sua securi facilius liberentur perfectionum tempore. Atqui si data fuisset tunc temporis absolutio, non desisset illa securitas; cum hæc absoluteionis, non autem Eucharistia, vel tunc reconciliatio factus sit.

Resp. neg. min. Est enim non omnino deat securitas reconciliatioem cum Deo, qualis scilicet per absoluteionem & contritionem haberi potest: at deat securitas publice cum Ecclesia reconciliatioem. Unde cum ii qui hæcenus steterant in fide, viderent lapsos perinde ut excommunicatos haberi, non dubium est, quin a labendi tentatione potenter retraherentur. Equis, ut composita sunt hominum ingenia, non magis ab adulterio abstineat metu excommunicationis denuntianda, quam sibi deneganda a Confessario absoluteionis?

Addo quod longe securius salutem sperare posset, qui ejus in Eucharistia pignus

pignus

pius recipiebat, & sollemniter Ecclesie reconciliatus per impositionem manuum, suffragis ejus adjuvabatur; quam qui, ut gravius lapsi, hinc praesidiis destitutus erat.

170 Obje. 4. S. Leo Epist. 82. alias 91. Si autem, inquit, aliquis Poenitentium, pro quibus Domino supplicamus, quocumque interceptis obseculo, a minister indulgentia praesentis exciderit, & prorsquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finire, quod manens in corpore non recipit, consequi, salutis carne, non poterit. Atqui hic supponitur, gravissimos quosdam peccatores, qui in infirmitate tantum Poenitentiam efflagitabant, sine sacramentali absolutione ex hac vita fuisse dimissos.

171 Resp. neg. min. 1. Quia mirum foret abrogatam Innocentii tempore disciplinam, revixisse tempore Leonis, qui non ita diu post Innocentium sedit Romanus Pontifex. 2. Quia loquitur S. Leo, non de hominibus, quibus negata sit absolutio ex Ecclesie sententia; sed qui eam, subita morte oppressi, recipere non poterunt. His per aliquod, breve tamen, tempus communicare noloit Ecclesia Romana. Verum communicabant alia, et animadvertit & probat Tournelyus ex Canon. 79. Concilii IV. Carthagenensis, ubi haec: *Poenitentes, qui attentae leges Poenitentiae exequuntur, si casu in itinere vel mari mori fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum, & orationibus & oblationibus commendatur.* Quibus consonant Concilia, Arelatense II. Can. 12. Vafense II. Can. 2. Toletanum XI. Can. 12. Ergo obiectus Leonis textus est extra rem. An autem ex eo sequatur praemissam semper fuisse absolutioni satisfactionem, suo loco expendemus.

SECTIO QUARTA.

An Confessio necessario facienda sit tum voce, tum & praesenti.

DUAE sunt hujus quaestionis partes: prima, an confessio quae fit praesenti Sacerdoti, fieri debeat voce, cum potest. Secunda, annon aliquando absenti fieri possit, seu per litteras, seu per internum. De utraque dicendum duplici paragrafo.

S. I. An Confessio voce omnino fieri debeat.

Quae ad hanc materiam pertinent duplici Consensione solvemur.

172 **CONCLUSIO I.** Non est absolute necessarium ut confessio fiat voce. Prob. Tum quia Christus confessionem instituens, tantum intendit ut peccata Sacerdoti velut Judici cum dolore declarentur; quod per Scripturam & natus satis praestari potest. Tum quia ea est Ecclesiae praxis ut moribundos, vocis usi carentes, ac muros qui sufficienter instructi videantur, per natus aliave signa consistentes absolvat.

Nec obest quod Florentinae oris confessionem requirit. Per hanc enim nihil aliud intelligit quam externam peccati manifestationem, quae quia ore fieri consuevit, oris vocatur.

Ceterum non modo licita est confessio natus vel scripto facta, sed necessaria prorsus, cum quis aliter confiteri non potest. Quia ut bene S. Tho.

S. Thomas Suppl. q. 9. art. 3. ad 2. Quando non possumus uno modo, debemus facere quod possumus confiteri. Sane confessionis praecipuum obligat, cum sine gravi incommodo confessioni extrinseco adimpleri potest. Porro modus confitendi in scriptis, de quo uno li esse possit, incommodum moraliter grave non invenit. Cui, uti jam monuimus, revelationis periculo occurrere possit, partim peccata quaedam graviora alienis expruendo vocibus, partim & ratiis charitatis iacerando.

CONCLUSIO II. Gravior peccat, ideoque invalide confitetur, qui extra ealum physice vel moralis impotentiae scripto aut aures, non autem voce confitetur.

Prob. 1. ex Extravag. Inter cunctas, 1. De privilegio, ubi haec Benedic. 174 **Can. XI.** Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti facienda oris confessio exigetur. Nulla porro est necessitas, ubi ne moralis quidem est impotentia. Consonat ut Libri de vera & falsa Poenitentia apud Gratian. dist. 22. de Poenit. Cap. 88. Dominus docuit corporali praesentia confitenda peccata, non per natus, non per scriptum manifestanda.

Prob. 2. Non licet sine gravi causa a generali Ecclesiae uso, coque 174 graviter de causis induco recedere. Atqui nus voce confitendi & in Ecclesia universalis est, ut omnes norint; & gravibus de causis inducitur fuit, nempe 1. ne scilicet peccatum confiteri, qui non erubuit Deum offendere, & pierumque de peccato gloriari; 2. quia multum satisfactionis sibi, obtulit, qui irascentia dominant, nihil eorum qua commisit, natus Dei aperire aeneavit; 3. quia vel ipse vocis bonus dispositionem Poenitentis indicat, quod Scriptura mira praestare non potest. Unde omni sensu verum est quod ait Angellinus, *verba in significando tenent praecipuum.* Ergo qui in scriptis, cum aliter potest, confitetur, graviter in ipso confessionis actu delinquit, nedum veniam obtineat. Atque haec communitio est Theologorum sententia. Vid. Suarez disp. 21. sect. 3. Sylvium q. 9. art. 3. Concl. 2. Vivum in Append. ad proposit. dam. §. ult.

Ab ea tamen praxi excusant impotentia, cum physica, quale occurrit 175 in mutis, sive qui pra morbi gravitate vocis usi destituti sunt; tum & moralis, ut si aeger oppresso pectore non nisi aere loqui possit; si unus qui praesto est Confessarius, quia ipse, vel Poenitens sordidus sit, non possit in xenodochio v.g. confessionem excipere, quin Poenitens ab alio audiat, audire merito formidet. Moven autem tunc curandus, ut significet Poenitens & haec sua esse peccata: & se de illis absolutionem petere. Quamquam circumstantia gravis morbi vel facti Tribunalis, in quibus necesse censetur simplicem vita suam historiam narrare, debium omne sufficienter avertere videantur. Interim longe melius est & tutius, ut postquam confessionem legerit Sacerdos, Poenitens haec saltem verba addat, si potest, *Peto ab his absolutionem.*

176 Non desere qui crediderint posse Confessarium aliqui modo, tamen iusta de causa, qualis, inquirunt, non raro est in puellis verecundia, dispensare Poenitentem ab onere peccata viva voce declarandi. Id tamen, ut ibid. Sylvius, haud facile admittendum: cum non sit cujuslibet Confessarii dispensare in se tam communiter per Ecclesiam recepta; neque verecundia possit excusare ne os loquatur Deo ad veritatem, quod locutum est diabolo ad culpam. Adde quod confessio obsecra multa in

Tannely Theol. Moral. Tom. VI. Hh feri-

scriptis continens, longe at plurimum periculosior Sacerdoti futura est, quam quae verbis rapide transeuntibus exprimitur. Si tamen eo usque fauces obstrueret pudor, nihil ut extendi posset, nisi multo longiori temporis mora, tolerari posset confessio in scriptis. Verum id tam raro contingit, ut e dicentis quae graviter lapsa sint feminis, vix una sit quae hoc pacto consistatur.

An qui verba eadem lingua confiteri nequit, per interpretationem id facere debeat, expendimus supra num. 139.

§. 2. An confessio absenti Sacerdoti fieri possit per litteras aut internumtum.

Tria hic discutienda veniunt, I. an confessio absenti facta, & absolutio ab eodem absente data ex natura rei valida sit. II. An confessio haec aliquando licita fuerit. III. An Clemens VIII. huiusmodi confessionem suo anni 1602. Decreto non tantum illicitam, sed & nullam prorsus declaraverit. De his autem non una est omnium opinatio.

Alii enim confessionem absenti factam nihil habere putant quod naturae & institutioni Sacramenti repugnet, proinde de se validam esse contendunt: ita Morinus cum aliis multis quos appellat Lib. 8. de Poenitent. Cap. 25. Alii contrarium tenent: ita Lugo disp. 17. numer. 64. Sylvius cit. quest. 9. art. 3. Gonet disp. 12. art. 4. & apud eum ceteri Thomistar. Nec minor est discorpatio de sensu Decreti Clementis VIII. Quidam enim senserunt eo prohiberi quidem ut illicitam, non autem ut invalidam confessionem absenti factam. Quidam vero Decretum illud sic interpretati sunt, ut per illud prohiberetur tantum ne simul & absenti fiat confessio, & ab absente detur absolutio: non autem ut absenti fiat confessio, modo ab eodem presente detur absolutio. Ita olim Suarez disp. 21. sect. 4. His praemissis sit

CONCLUSIO I. Spectata rei natura ad minimum dubia est validitas confessionis per litteras factae absenti, & in absentia absolutio.

Prob. 1. auctoritate S. Thomae in 4. dist. 17. q. 2. a. 4. ubi docet in extrema necessitate utilis esse confiteri Laico presenti, quam Sacerdoti absenti. Atqui contra se res haberent, si valeret confessio in casu quem expendimus.

Prob. 2. Vel Sacerdos absens absolutionem profert scripto, vel voce; tempore scilicet ipsam inter & Poenitentem constituto. Atqui in priori casu absolutio plane nulla, in posteriori autem summopere dubia videtur.

1. Quidem nulla est in priori casu; quia absolutionis formam humanam & proprie dicta voce exprimentam esse demonstrat, tum perpetua Ecclesiae praxis voluntatem Christi manifeste indicans; tum & perspicue Florentini Concilii auctoritas, ubi Sacramenti Poenitentiae forma in his verbis quae profert Sacerdos, cum dicit: Ego te absolvo, posita esse declaratur. Illud autem, cum dicit, non ambigue significat, absolutionem verbis ore prolatis necessario perfici.

2. Summopere dubia est & suspecta absolutio in posteriori casu. Ut enim bene ponderat ex Cajetano Gonetus ibid. nu. 50. pronomen Te, vel aliud aequivalens in forma absolutiois, non minus ex Christi institutione ad personam praesentem dirigi videtur, quam vox Haec est, in consecratione ad materiam praesentem dirigatur. Ergo sicut non potest Sacerdos absentem materiam consecrare, sic nec absentem quempiam absolvere potest.

Nec

UNIVERSITATIS ADRIANAE
UNIVERSITATIS ADRIANAE
UNIVERSITATIS ADRIANAE

577

578

Nec nocet quod Confessarius dicere possit, Absolve Petrum, vel Absolve Petrus. Utraque enim haec forma eatenus valida est, quatenus requiritur isti, Absolve te, subindeque quatenus ex circumstantiis intelligitur de Petro personaliter presente. Ergo si absit Petrus, ipsa non absolvetur. Gonet ibid. n. 51.

Prob. 3. Si Minister absentem absolvere posset, innumera huiusmodi absolutiois superecent exempla, quia innumera occurrerunt ejus occasionis, praesertim fervente persecutionum aëre. Atqui nulla certa hujus generis occurrunt exempla, uti deinde probabimus, solvendo contraria Morini argumenta.

Prob. 4. Venit Clemens VIII. ne opinio, quae absolutionem absentis ab absente ratam habet, ullo casu teneatur tamquam probabilis. Atqui, ut bene ponderat Lugo, si absolutio haec ex natura rei valida esset, immo si vere dubia, posset saltem in extreme necessitatis casu teneri; pura quoad inclusos in carcere, mortique destinatos, qui casus in Anglia frequens est. Ergo.

Objic. com. doctif. Tournely: Si absolutio absenti ab absente data ex natura rei invalida sit, vel id habet ex ratione Sacramenti ut sic, vel ex propria hujus Sacramenti conditione. Neutrum dici potest. Non 1. Matrimonium enim & verum est Sacramentum, & inter abstantes valide contrahitur. Non 2. unde enim pra. Matrimonio habetur Poenitentia, quod inter abstantes perfici non possit? An quis per modum iudicii extorquetur? An iudicium, causa cognita, in absente fieri potest, & de facto in incellum Corinthum latum est ad Apostolo. An quis, ut loquitur Trident. Sess. 14. Cap. 2. Polus Christianus Poenitentes ante hoc tribunal tanquam reos sibi, ut ab admitti peccati liberari possent. At quidus sibi se tribunal dicitur, qui conigit ad tribunal quantum potest; sicut ad Decreti Florentini mentem ore confitetur, qui signis, cum aliter nequit, confitetur? An quod aequalem absentis dispositionem non possit Sacerdos satis exploratam habere, cum fieri possit, ut qui confessionem ante hora misit, vel mutavit affectum, vel etiam malo actu incumbat?

At in hac causa sufficit certitudo moralis: potest autem Sacerdos per litteras vel per internumtum de Poenitentis dispositione certus esse. Et vero annon ex aliorum testimonio absolvit moribundum, est is animum mutare poterit? annon abstantes Matrimonium jungit, licet antea a priori proposito recedere poterint?

Nec est quod reponas, moribundum non presumi, stante eodem peccato, voluntatem mutasse, quia nemo est qui non velit mori Christiane. Haec enim ratio pro praesenti casu sapienter intellecto militat. An enim detentus qui in turri Londinensi, & mortem in crastinum vel ipsa die expectans, merito praesumatur nolle mori Christiane? Esto ingitur opinio praesens raro in praxim redigatur: at saltem in extremis huiusmodi casibus redigi poterit. En alterius opinionis fundamentum, quod ne quid dissimuletur, quantum est, proponimus. Esti autem grave, non utriusque solutionis expars. Unde

Resp. ad 1. neg. min. & dico absolutionis hujus nullitatem omni ex natura Poenitentiae, qualis a Christo instituta est, quantum ex Traditione iudicare possumus. Nec enim vel desent certa & plura huiusmodi con-

H. 2. 61.

579

580

581

582

UNIVERSITATIS ADRIANAE
UNIVERSITATIS ADRIANAE
UNIVERSITATIS ADRIANAE

fectionum exempla, si eas Ecclesia, saltem in necessitatis casibus, approbasset; vel eadem post maturum examen prescripserit Apostolica Sedes, si aliquando potuissent inservire. Unde

Ad 2. non probamus nullam esse absolutionem ab absente datam, seu ex verbo *solite*, quo utitur Tridentinum; ex possibili mutatione voluntatis; quia hac parum firma videtur: sed ex eo quod attentis Traditione & Ecclesie usu, iudicium Sacerdotis sacramentaliter non nisi in presentem exerceri possit.

384 Nec ovis quod absens vel cessuris peccati possit, vel in forensi iudicio absolvi. Contra enim, utpote humani juris, ad Ecclesiam nutum tolli potest, etiam ab invito, ut alibi diximus. Forensia vero iudicia, preterquam probatis tantum & allegatis nituntur, que citra rei presentiam cognosci & discutiri possunt; id a legibus habent quod in absentes ferri possint; ut saltem in effigie vel in bonis malis, qui persone sine fugiendo consulerent.

385 Insi. Non magis voces illæ, *Te absolvo*, presentiam absolventi requirunt, quam illæ, *Ego vos coniungo*, maritandis presentiam exigant. Atque hoc non, ut patet in Matrimonio per procuratorem contracto.

386 Resp. neg. maj. Ratio est 1. quia in his que ab institutione Christi pendunt, non valet argumentum a pari. 2. Quia Christus Matrimonium elevando ad rationem Sacramenti non mutavit naturam contractus. Contractus porro inter absentes iniri valet, sed tantum de consensu exterioris de interno alterius consensu iudicare, sed tantum de consensu exterioris expresso, qui quidem ut in aliis contractibus, sic in Matrimonio per internum non exprimitur potest: contra vero Sacerdotis esse ut de interiori Penitentis voluntate iudicet, quod non potest, dum absente absolvit. Verum solutio hæc alterius sententia paronis caduca videtur: quidam enim, ajunt, ut in necessitatis casu iudicat Sacerdos de morientis voluntate, ex alterius testimonio; cum moriens quantum ad id, sit veluti absens: sic & in pari casu iudicet ex literis aut internum Penitentem cum in exterris materia etiam dubia uti licitum sit.

387 Objec. 2. Constat pluribus apud Morinum exemplis absolutionem olim datam fuisse absentibus.

388 1. Enim Serapio ille de quo Eusebius Lib. 6. Cap. 34. per procuratorem & missum Eucharistiam recepit. Atque vir qui idolis sacrificaverat, Eucharistiam recipere non potuisset, nisi ante recepit absolutionem.

2. Robertus Genomanensis Episcopus, gravi decubens morbo, a Concilio Diviacoensi, viginti millibus a Canoniano distanti, suppliciter expoliulavit, quatenus potestate Episcopalis celsus collata, vincula precatorum suorum evolvit, ac, inquit, cum reprobus ducar ad tartara. Hæc porro votis annuens sancta Synodus Epistolam absolutionis remisit ad Robertum, in qua, ajunt Patres, nisi peccata tua consistent, per Ecclesiasticam

* Erat Morinus Absolutionem ad Robertum misere Episcopus qui Carolo Calvo Regem contra Novanos episcopos advenit, uti refert Arnobius Le Corvaise in Historia Francorum Canonizatum, pag. 209. Idem tradit Jacobus Longueval in Historia Ecclesie Galliane, Tom. 6. p. 383. ad an. 874. Etiam Episcopus Donat Paganus in Historia: quæ a Tullio, Terna, fecerunt operata.

lum Apostolica auctoritate potestatem, quem Dominus noster Jesus Christus tradidit Discipulis, dicens: Accipite spiritum sanctum. &c. Dimittat illi, Deus, omnia peccata tua, libera te ab omni malo, &c. Hæc autem verba sacramentali absolutionem perspicere indicant.

3. Aliud subdit Simonius in notis ad Tom. 3. Concil. Gallie, exumplum absolutionis ab Hincwario Remensi Archiepiscopo misit ad Hilseboldum Suesionensem Episcopum.

4. Confessionem in Scriptis, ideoque & absolutionem probat exemplum aliud Potami Bracarenis Episcopi, qui occitum cuius reus erat crimen Patribus Concilii Toletani X. scripto confessus est.

5. Idem liquet ex agendi ratione, cum Greg. VII. tum & Alexandei III. quorum prior absolutionem pluries misit ad absentes, presertim ad Lincolniensem Episcopum, qui nulla erat censura irretitus, ut videlicet in Epistolis ejus Tom. X. Concil. pag. 33. 114. 275. &c. Posterior ad S. Thomam Cantuariensem, qui nimis fore Henrico II. absentationis in Synodo Clarendonensi, veniam per litteras assignaverat: de quo vide Baronium ad an. 1164. n. 6.

6. Confirm. 1. quia teste S. Antonino 3. p. tit. 14. §. 19. & tit. 17. §. 1. interrogati in Basileensi Concilio Theologi quidam de absolutione data a Ministro jurisdictionem non habente, responderunt posse illum, obtemperare postmodum facultate, Penitentem, ubicumque meret, absolvere.

Confr. 2. quia teste Harmenopulo, sub *Lex Parisiensis*, militi eundem qui eadem voluntariam commiserat, Episcopus quidam iura perexigum sensu absolutionem per scripturam concesserat. Nulla porro Auctoritas illa mota est hæc, quod in scriptis absolvisset; sed quod absolutionem non iudicia Canonica Penitentia concessisset. Ergo.

Resp. ad 1. neg. ant. nullum enim est e citatis monumentis, unde Morini sententia satis probetur. Unde

Ad 1. neg. min. est enim hodierni moris non est in homini non absoluto sacramentaliter tribuatur Eucharistia; potuit tamen hæc ad Serapionem inculpate mitti a Presbytero; tum quia crediderit, Penitentem qui tot annos septum suum deliquerat; & qui *seprenus in Ecclesia situs recipi suppliciter postulaverat*; intensa sua contritione iustificatum esse; tum quia non dubitaverit, quin Eucharistia homini vere Penitentem, etiam nondum forte iustificato, gratiam primam largiri posset: ut per accidens fieri posse docent communiter Theologi. Atque id subditur qui historiam illam apud Eusebium refert Dionysius Alexand. cum ait Serapionem *de vigilia in via mansisse, donec esset penitus calce crucis salutis*. Hæc enim subditur, licet illum non ante solutum a peccatis, quam Eucharistiam recepit.

Ad 2. neg. min. ad absolutionem enim vere Sacramentalem requiritur distincta peccatorum confessio. Porro Robertus peccata sua in genere tantum declaraverat. Ergo quæ ad eum missa est absolutio, non Sacramentalis fuit; sed vel canonica, quæ a censuris solvetur; vel ceremonialis, qualis ab Episcopis dari consuevit. Perit V. Majoris hebdomada: qualem & in Ordine Cisterciensi dat Superior Religioso morienti, quæque absolutio Ordinis nuncupatur. Et vero si olim habuit confitendum apud Laicos, a quibus certe non sperabatur absolutio Sacramentalis; *Tbournay Theol. Moral. Tom. VI. Hh 3 quid-*

quidam poterit & fieri apud absentes Episcopos, qui infirmum suis apud Deum precibus adjuvare poterant.

Necque his obest, quod Episcopi absolutionis Epistolam ad Robertum miserint; cum litam absolutionis nomen non semper de Sacramentali intelligatur, ut modo probatum est.

Nec obest etiam quod Episcopi Robertum absolvant potestate sibi a Christo tradita his verbis: *Quorum remiseritis peccata, &c.* Omnis enim qua Ecclesia inest potestas absolvendi, seu sacramentaliter, seu extra Sacramentum, his Christi verbis innitur, ut patet tum in absolutione a censuris, qua sepe Sacramentalis non est; tum in Capitulari Religionum plurim absolvendo.

596 Ad 3. eadem est responsio. Certe si Sacramentalis fuisset absolutio ab Hincmaro ad Hideboldum missa, non indignisset nova & distincta confessio. Atqui tamen indigebat. *Novam tamen devotionem commoveret, aiebat Hincmarus, ut prater ipsam generalem confessionem 2. specialiter ac singulam Deo & sacerdoti salutem confiteri.*

597 Ad 4. fatetur Morinus nihil ex illo Potamii exemplo colligi posse. Hinc enim nec presenti data est absolutio: sed cum presentis ore confessio eilet quod scripto aperuerat, depositus est, & perpetua additus Poenitentia.

598 Ad 5. collate tum a Gregorio VII. tum & ab Alexandro III. absolutiones explicari debent de dimissione canonicarum penarum, quibus post factam Sacerdoti confessionem subjacere debuissent, qui Pontificis illa absolutione donabantur. Uode erat hinc quidam indulgentie species abentibus, propter confessionis eorum humilitatem, concessa. Id autem constanter liquet, 1. quia confessiones per litteras Romanis Pontificibus facte, vel nullum in specie peccatum exprimebant, vel si quod exprimebant distincte, publicum dimittant, omittis ceteris. Hæc autem dimittantur vel generalis confessio omnimode distat a Sacramentali. 2. Quia sic apud Papam per litteras confessis injungebatur, ut delicta sua aperirent Sacerdoti. Et hoc expressim mandati Thomæ Cantuariensis Alexandri III. Quo facte, inquit, id est, facta illa presenti Sacerdoti confessione, miseretur Dominus, qui multo amplius ad eos respicit quam ad alios, tibi consueta pietatis suæ miseratione delicta dimittet. 3. Quia intacti mortis erat, ut absolutio ore proferretur: hæc autem datur in scriptis, 4. quia ad summum data fuisset absolutio in scriptis ob instantem necessitatis casum, & qua defuissent Ministri qui confessionem exciperent: tot porro Thomæ temporibus erant in Anglia Sacerdotes, quot nunc recitat illa Pseudomirra. 5. Quia absolutiones id genus his etiam dabantur, qui confessi non essent. Sic Gregorius VII. non modo Alphonsum Hispanicarum Regem, sed & Proceres ejus simul & semel absolvetat his verbis: *Omnipotens Deus: auctoritate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli nobis licet indigni per vos qualescumque commissa, &c. Insuper Fidelis in Christo ab omnibus peccatis absolvetur, &c.* Quis porro, ut bene Joanninus, dixerit Sacramentalem absolutionem his fuisse concessam, qui nec peccata confessi essent, nec ea forte dolerent, aut saltem dolere illa modo cognoscerentur?

599 Ad 1. confirm. nihil vel ex Antonino colligi potest, quia rem nuda com-

commemoratur: vel ex predictorum Theologorum sententia; quia hæc nec probata est, nec ut patet, probari potuit.

Ad 2. 1. Potuit Episcopus homicidam absolvisse presentem, ejusque absolutionem confirmare in scriptis, ut Poenitens haberetur, qui homicida fuerat. 2. Potuit idem errare absentem absolvendo, prout videtur errasse intra parvum tempus absolvendo, hominem qui diutius probari debuerat.

CONCLUSIO. II. Est susponeatur valuisse aliquando datam in scriptis absolutionem: constat eam jam non valere post Decretum Clementis VIII. ubiqueque illud receptum fuerit.

Prob. ex celebri illo Decreto; quod emissum est occasione gravis de re jurgi, Dominicanos inter & Petros Societatis in Hispania subortiti, instantibus his etiam in praxi, ut *runny erat*, pro hismodi absolutionum valore, aliis ex adverso pugnantibus. Sic autem habet: *Die 20. mensis Junii anno a Nativitate D. N. J. C. 1602. in generali Congregatione S. Romane & Universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico in Monte Quirinali coram SS. D. N. Clemente divina Providentia, Papa XIII. proposita questione utrum liceat per litteras seu intermedium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere? S. A. S. S. S. Dominus noster, auctoritate Patrum Theologorum, & eorum Illustrissimis & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hereticum prædictum generalibus Inquisitoribus, matra ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet, Licet per litteras, seu intermedium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus ut falsam, contrariam & scandalosam condemnari ac prohiberi, præscriptaque non accipi nisi propositis publicis privatisque lictionibus, conclamatis, & congressibus docerentur: nec unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod si qui illam docuerit, defendaverit, imprimaverit, aut etiam de ea disputaverit tractaverit, nisi sursum impugnavero, vel ad praxim, seu directè vel indirectè deduxerit, præter excommunicationem lata sententia, quam ipso facto incurrat, & a qua non possit præterquam in articulo moris, ab alio quocumque etiam dignitate fulgenti, & S. Romane B. S. S. Pontificis Pontificatus, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi, alius etiam penis arbitrio infligendis subiacet. Atque decretum illud non tantum illicitam declarat absolutionem absenti datam, ut aliquando creditur Yambertus, qui remelius expensè absolverit: sed & ipsas invalidam. Numerum vetat, & severissime vetat Clemens VIII. ne opilio hæc alio unquam casu ad praxim deducatur. Id autem pro extreme necessitatis casu vetare non potuisset, nisi illam absolutionis speciem pure divino & naturali invalidam esse existimasset: cum in eo casu que de certo vel dubie valida sunt, fiant licita: quia exigit caritas ut ad juvandum in extremis proximorum remedia quæcumque, modo non intrinsece mala, ulorpentur.*

Objic. 1. Licet hodieque cum Tournelyo tueri validitatem absolutionis absenti collate. Atqui eo solo re largiuntur Decretum Clementis VIII. Tum quia non potuit Pontifex ille pro omni casu reprobare id quod magne utilitatis quibuscumque in casibus esse poterat: tum quia non ipse quidem Papa efficere potuit, ut quod ex institutione Christi ratum est, fiat invalidum.

603 Recip. eorum esse qui absolutionem absentis ex natura rei validam esse contendunt, suam hanc opinionem cum Clementis VIII. Decreto conciliare. Mirum sane accidit mihi, quod Tournelyus precipuam aduersus systema suum difficultatem, supra n. 521. praetermiserit. Ut ut est, responderit forte ad 1. pro omni casu tolli posse id quod iuxta omnes in omni casu periculosum esset; & iuxta multo plures iuuile.

Ad 2. respondet id quod ex institutione Christi ratum est, non posse irritum declarari, per mutationem materis a Christo institutae, & alterius substitutionem: posse vero per oppositionem alienius conditionis, quo vel Ministris ad conferenda, vel Fideles ad suscipienda sacramenta inhabiles efficiat. Sic Sacerdos, etsi vi ordinationis sua absolvere possit; nisi jurisdictionem accipiat, absolvere non potest. Sic invalide matrimonium contrahunt, qui sine Parocho & testibus contrahunt; etsi ad id ex Christi institutione inhabiles non sint.

604 Obijc. 2. eger qui absente Ministro confessionem petit, licite & valide absoluitur. Atqui is tamen absenti confessus est, ejusque confessio nominis per nuntios ad Sacerdotem deferatur. Ergo.

605 Resp. neg. min. cum enim declaraverit Clemens VIII. confessionem absenti factam in nullo casu valere; & aliunde presente moribundum casum ab eodem Decreto viva voce excepit, ut testantur Bellarminus, Franc. Florentinus, Lessius & alii: necessum est ut vel hoc moribundi confessio non confiteretur facta absenti, sed praesenti per testes, qui interpretationem vicem gerant: vel (ante iurari possit Tournelyus) ut Clemens VIII. non expenderit an confessio absenti facta, ex ipsa rei natura invalida foret. De hac gravissima, ut loquitur, difficultate ad Gonetium cit. disp. 23. a n. 74. ad 82.

An autem sicut vi Decreti Clementini nulla est absolutio, si absenti per literas vel intermedium confesso, detur ab absente; sic & nulla sit si per literas confesso detur, cum is se praesenti exhibuerit, aut viciniam, nova est quaestio circa quam sciuntur Doctores.

606 Existimant Sures hic disp. 24. sect. 4. Clementis Decretum conjunctive tantum, non autem disjunctim intelligi, ita ab eo videndum prohiberetur confessio simulque absolutio absenti; non vero vel absolutio absenti qui antea praesens confessus fuisset, vel, quod probabilis videbatur, absolutio praesentis, qui antea absens confessus esset per literas. Verum haec hominis ad prodigium Theologi conjectura, quam Apostolicae Sedis iudicio humilissime susceperat, tum a Clemente VIII. tum & a successore eius Paulo, triplici Inquisitionis Romanae Decreto reprobanda est. 1607. ut apud Gonetium, qui ea haec eger referre, videris disp. 22. n. 58. & 59. Unde jam certo constat, licite non absolvi vel praesentem qui absens confessus sit, vel absentem qui confessus sit, cum esset praesens.

An vero absolutio hae proors nulla sit, ita ut ne in extreme quidem necessitate casu recitari valeat, etiamquam disceptetur in scholis. Alii enim hanc vel certo, vel probabilis invalidam esse censent, siue absoluitur absens qui praesens confessus est: siue absoluitur praesens qui absens confessus fuerit. Alii eam in priori quidem casu invalidam tenentur; at in secundo validam putant.

607 Argunt potentiam hujus opinionis defensores, 1. quia confessio in hoc

hoc casu vera est & proprio dicta suorum peccatorum accusatio; cum ad eam omnino indifferens sit ut reus praesenti vel absenti peccata sua detegat, modo integre detegat. Ergo cum ei deinceps praesenti impendatur absolutio, nihil hic occurret quod redargui possit.

2. Quia ex dictis absolvi potest Poenitens, qui absente Confessario Poenitentis signa praestitit. Atqui, inquit ut supra, tunc facta est confessio absenti. Si enim praesenti facta esset, non esset Sacramentalis, utpote Laico facta; cum Laici soli supponantur praesentes. Nec est quod dicatur Laicum tunc gerere vicem interpretis: Quia non censetur quis per interpretationem confiteri, nisi praesens sit Confessarius: cum confessio debeat esse intentio Poenitentis ad interpretem, & interpretis ad Confessarium. Unde sicut Petrus jam jam vocis usu privandus, cum sua Paulo peccata aperit, ut ea Paulus Sacerdoti venienti repetat, non dicitur per interpretationem confiteri; ita nec in allato casu moribundus; & sicut in eodem casu Petrus confessionem suam per Paulum, quasi per Epistolam dirigit ad Sacerdotem, adeoque ad absentem: ita & loquens per signa, confessionem suam ad Ministrum dirigit per nuntios, ut sit quasi charta vivens, quae confessionem ipsius exprimat. Haec Henao, quae certe gravia sunt.

609 Si obijcias, confessionem per Epistolam fieri absenti; confessionem vero per testes fieri praesenti; quatenus confessio confiteri praesens in testimonio quod de Poenitente in ejus praesentia reddunt. Reponit idem Theologus, 1. fieri posse ut unicus fuerit ignorant Poenitentis testis, qui Parochum quaerat, nec cum eo ad agrum revertatur: tunc autem confessio non fiet praesens per testimonium ejus, neque si aliter se habebit, quam Epistola ad Sacerdotem missa. 2. Signorum testes non confiteri nomine morientis, sed tantum referre factam fuisse: ad confessionem ante adventum, proinde in absentia Parochi: adeoque, inquit, *scilicet manus quod confessio facta sit absenti.*

Ceterum existimat idem nullam esse absolutionem ab absente collatam, 610 At nihil hinc aduersum potentiam hanc suam opinionem erui posse contendit. Ideo enim, ait, non valet absolutio ab absente data, quia in ipsa profertur ad illud, 73, quod Poenitentis praesentiam requirit contra vero nihil est in confessione, quod praesentiam ejus requirat.

Nedum vero puret se hac ratione Decreto Clementis aduersari quin & eo assertionem suam non parum iuvari opinatur. Cum enim Poenitens ille Archiepiscopo Armacano & Bellarmino declaraverit, se praesentem morientis confessionem Decreto suo completi noluisse, & hae absenti fiat, uti modo dicebatur, constat, Poenitentem hanc implicite declarasse, suam confessionem genus a se non reprobari ut invalidam. Vetur autem ne extra casum hunc ad praesens reuertatur, quia cum confessio hae a multis pro invalida habeatur, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis.

612 Ex his sequitur Decretum Clementis non rursus validum; sed solum praedictae confessionis; idque, ait citatus Theologus, confirmat, quia Poenitens in Decreto suo dixit non *hanc*, nequamquam autem non *valeat* praedictam confessionem: atque id significavit Bellarminus in Epist. Rom. ad Lesium data die 19. Aprilis an. 1603. Adverte tamen, inquit citatus Minorita, 1. *confessionem absenti extra casum allatum invalidam confiteri.*

fieri, non quia de se invalida est talis confessio, sed quia illam instituit peccat mortaliter contra Decretum Clementis. 2. Licet validam de manu confessorem factam absentis, invalida est tamen, si facta omnino recipiendi absolutionem ab absente, sive interim confessus sit in articulo mortis, sive non. Hæc ille, que in terminis referenda duximus, ut intelligeretur quo usque Theologi sanctæ Sedi addictiones, sibi post Clementis VIII. Decretum progedi posse videantur.

Verum hæc tametsi non male excogitata, Thomistis ut plurimum displicent, quamquam coram aliquo paulo timidiores absolutionem hanc cæto nullam desinere non audent, sed tantum probabiliter nullam. En præcipua eorum momenta.

I. Vetus Clementis de prædica opinio ullo in casu teneatur, etiam disjunctive, ut patet ex dictis. Atqui si prædica absolutio valeret, jam opinio a Clemente damnata teneri posset disjunctive in casu necessitatis. In eo enim posset absolvi presens, qui absens confessus esset.

II. Cum propositio a Clemente disjunctive proscripta sit, non est cur pars una potius teneatur quam altera. Ergo sicut nunc ex omnium confesso non potest absolvi absens qui presens confessus est, sic nec presens absolvi potest, qui absens confessus sit.

III. Præcipua contrariæ assertionis ratio ex eo desumitur quod Clementis VIII. declaraverit posse non obitante suo Decreto absolvi moribundum, qui per testes confessionem petierit. Atqui hæc ratio non concludit, r. quia in hoc casu presens est Penitens, presentes & physice vel moraliter testes, presens Confessarius, presens & ipsa per adiutorium testimonio confessionis, ea scilicet presentia, que sufficit ut Confessario, quantum fieri potest, constet de statu Penitentis, cuius (cum in extremis a priori consenti propositio non recessisse merito præsumatur) confessio moraliter perseverat, & adiutorium ore exprimitur. 2. Quia dicit potest moribundum non absolvi vi prædicte confessionis coram testibus edita, sed quia cum ex eorum, aut aliorum qui id ab ipsa didicerint, relatione constet, cum confessionem petente, ad minus dubitari potest, annon per genitus, suspiria, intuitum oculi, aliove nutus, & peccata & Penitentiam, sique confessionem, qualiter potest, exprimere conetur.

Hæc illi, quibus fustori calamo expendendis non immorabimur; quia re proius inspecta, quæstio hæc jam prædicte inutilis est. Vel enim qui per Epistolam iusta de causa absens confessus est, cum sinit se Sacerdoti, ratineat confessionem, quam per litteras vel intermedium fecerat; vel non. Si I. *Præcedenti presentis consistat*, non licet ac qui dicit: *Acculo peccatum, quod heri, te presente commisi*. Si II. (Quod certe nisi apud Theologos metaphysica & inania speculantes non occurreret) jam a nemine absolvi poterit, quia circa causam in re sacramentaria partem minus titam, multoque minus probabilem amplectetur.

Quæres quæ Sacerdotis ad Penitentem presentia esse debeat. Resp. requiri & succurrere moralem: hæc autem accurrat, cum Sacerdos & Penitens non longius ab invicem distant, quam ut adhuc possint per se loquendo, se audire, ex loquentes voce, qua homines in communi sermone uti consueverunt, timo & aliquanto alicui. Unde non redargue-

tim si quis carcere inclusos alium e regione adstantem, & elata voce, vel etiam muribus, si loqui non possit, confitentem absolvat, si id gravis quepiam causa exigeret.

Quin & confite Bonacina, Lugo & alii apud La Croixn. 1301. absolvi posse Penitentem jam e confessionali egredium, alitque vicinis immissum, etsi non amplius videatur: quia & satis præter sit, ut absolutionis recipiendæ, si forte non receperit, voluntatem fervet. Sed quis non multo tutius esse videat, ut speciatim vel generatim revoceat qui paulo ante *egressus est*. Utrique serpius sit ut Confessarius, post datam vel dilatatam absolutionem pauca quadam confessioni extranea cum Penitente loquatur, circa Penitentis ipsius aut absolutionem satis esse dixerunt, ut Sacerdos domum Penitentis absolvendî conscribat. Sic sane absolvi possit dilans quis leocis tribus vel quatuor.

ARTICULUS QUINTUS.

De Subiecto Confessionis.

DE hac questione, cujus resolutio jam plene constat ex dictis, sit conclusio. Subiectum confessionis est omnis & solus homo baptizatus, ulium habens discretions, siveque peccati post Baptismum admissi conscientis.

Proh. Subiectum confessionis est ille omnis & solus, qui Sacramentum Penitentis vel suscipere necessario tenetur, vel suscipere utiliter potest. Atqui talis est omnis & solus homo baptizatus, qui & rationis usum habeat, & peccati post Baptismum admissi conscientis sibi sit. Is enim vel sibi conscientis est peccati gravis, quod nondum elavibus rite subiecerit; & tunc necessario tenetur confessionis lege, nisi obliet physica vel moralis impotentia, ut supra dictum est: vel tantum tunc est culpa certo venialis; & tunc Penitentiam utiliter frequentare potest; ut & si qui gravis peccata jam rite confessi denuo confitentur.

Objic. Adulti non baptizati tenentur præcepto communionis. Ergo 619 & præcepto confessionis.

Resp. neg. confesq. Ideo enim non baptizati, pecculgaro apud se Evangelio, tenentur lege communionis, quia etsi necdum communionis capaces sint, tenentur Baptismum suscipere, ut Christi carnem manducare possint. At non tenentur confessionis præcepto; quia nec ante Baptismum capaces sunt confessionis; nec tenentur se illius capaces efficere, nam Baptismum quidem sibi procurare tenentur; at Baptismo suscepto peccare non tenentur: si porro tantum confessionis capaces sunt, qui post Baptismum peccant.

DISSERTATIO HISTORICA

De peccatis olim publicè confessis obnoxii.

PECCATA vel occulta sunt, que antin angulo, aut solo corde confitefa sunt; vel publica, que aut palam perpetrata fuerit, vel in iudicio a

Reis confessantur, aut ibidem ab aliquo testibus probata. Quæritur an utraque publicæ confessionis legi in veteri Ecclesia subiacuerit. Quæres cum tota sit facta, non nisi ex Antiquorum testimonio defini potest. Duo igitur in præsens expendenda. 1. An que quandoque fiebat occultorum delictorum confessio, vi legis Ecclesiasticæ fieret, an ex spontaneo tantum devotionis atque humilitatis motu. 2. An publicæ Poenitentia semper individua comess fuerit confessio publica; seu an ante semper publice confitenda fuerit, quæ publicæ Poenitentia sponte vel coacte expiantur. Affirmativam pro utraque parte tenet Morinus Lib. 2. Cap. 9. seq. negatiuam alii plures, quos sequitur Tourelus, Sic cum illis

621 **CONCLUSIO I.** Poenitentia publicæ subiacuerunt non pauca, quæ usquam in Ecclesiasticæ legis subiacuerunt confessioni publicæ; unde non semper Poenitentia publicæ comess fuit confessio publica.

621 **Prob. 1.** quia iuxta Morinum Lib. 7. cap. 9. & seq. peccata grauiora, etiam occulta subiacuerunt Poenitentia publicæ; quod an verum sit, infra expendemus. Atqui nulla unquam lege sancitum est ut Poenitentiam occulta delicta publicè confiterentur. Alii enim, ait Trident. Sess. 14. cap. 7. *Christus non exiuit, quin aliqui in vinctulam suorum scelerum & sui humilitationem, cum ab aliorum exemplum, tum ab Ecclesiæ essentia adfectionem, delicta sua publicè confiteri solent, non est tamen hoc diuino præcepto mandatum; nec satis consulte humana aliqua lege præcipere, ut delicta, præsertim secreta, publicè essent confessione aperienda.* Absit autem hæc esse ab Ecclesiâ, quod non satis consulte fieret.

622 **Prob. 2.** quia Sancti nonnulli, saltem labentibus sæculis, solo pietatis animo, & sine grauioris peccati conscientia, publicè se Poenitentiam adiungebant. Sic VVamba Gothorum Rex, cuius Historici omnes religionem & vitam sanctitatem laudant & admirantur, Morino teste ibid. cap. 7. n. 7. Poenitentiam suscepit, postquam in graui morbo, sensum impos, infectionem sancti olei, & communione Corporis Christi recepit. Quod autem subinde ait Morinus, postquam Principem obnoxium fuisse mortali cuiusdam delicti, quia dissolutum est quemcumque Christianum ab omnibus peccatis immunitatem esse ad, quæro, quid aliud est quam vacinari in malum?

623 **Prob. 3.** quia adulterii & homicidii crimina Poenitentia publicè subiacebant, quantum fieri poterat. Atqui non subiecerant publicè confessioni, ne quid fontibus ex eorum notitia eueniret mali. Utrumque docet Basilus in Epist. Canonicæ. ubi Can. 24. *Adulterio pollutus mulieris, & hæreo exstanter ob pietatem, vel quemaliquomodo non tamen notorie coacti, publicare quidem peccata nostri prohibuerunt, ne uoluntati mortis causam præberemus; eas autem sine sine communione possunt, donec impleatur tempus Poenitentia.* Unde sua eaque unica humilitati multitudine statio erat, inter confitentes. Qui enim, ait in hunc Canonem Bullarium, eas uideret extra diuinos Ecclesiæ ambitus stantes, vel etiam cum Catholicanis exentes, primo aspectu omnino intelligeret, propter adulterii crimine non illi esse sanum inuinciam, & fieri peccato causa moris.

624 **Eadem dubio proci erat homicidii ratio, cuius apertam declarationem, citra evidens homicidæ periculum, exigere non potuisset Ecclesiâ, nisi forte Rei veniam epus & abolutionem ab Imperatoribus susceperat. Et tamen tantum illud scelus publicæ ac totæ Poenitentia manifestatum, uti**

uti docet S. Basilus, ibid. Can. 36. ubi: *Qui sua sponte intercessit, & Poenitentia ductus est, viginti annis Sacramento non communicabit. Viginti autem anni si dispensabuntur; debet quinque annis desere stans extra fores Oratori, &c.*

625 **Objec.** Exomologesis in Veterum Scripseris toties celebrata, vera erat & oralis confessio. Atqui exomologesis publicæ fiebat, quoties iungi debebat publicæ Poenitentia. *Debet, aiebat sicut Basilus, desere, &c. suam impietatem pronuntiam.* Atque hinc mulier a Marco corrupta, inter ipsos Poenitentia labores per omne uitæ tempus crimina sua confessio est, teste Ireneo Lib. 1. C. 17. alias 9.

626 **Resp.** data maj. quia, ut alibi notauimus, exomologesis sæpe, non confessionem solum, sed totam Poenitentia actionem significabat, Dist. 11. Exomologesis publicæ fiebat, sed non semper in specie, C. secus. N. Erat itaque certa peccati confessio in ordine sententiam, cum procul ad fidelium genua Poenitentes, se se palam reos esse professabantur. At quod eorum quisque sua quaque homicidii & adulterii crimina in specie palam semper aperirent, cum manifestè ipsius capitis discrimine, vix ac ne vix quidem intelligi potest. & multo minus probari. Utique ut sua sit Irenei dicta ueritas, sufficit ut mulier continua ipsa Poenitentia actione crimina sua confiteretur. Quamquam fieri potuisset, ut illud distinctè confessio sit, seu quia certum publicitatis gradum haberet, utpote a corruptore, multitudinis extortum; seu quia existimasset Sacerdos, cui privatim facta erat huius & aliorum confessio, e re Ecclesiæ esse, ut hæretici præligatoris deprauatio palam innotesceret. Verum e particulari casu quæ generatim concludere aude? Hæc ut magis ac magis intelligantur, sit

CONCLUSIO II. Aliquando, non quidem ad unum Poenitentis, sed ex prudentis Ministri consilio peccata inter occultata quædam seligebantur, quæ Poenitens publicè aperiret. Illud tamen confessionis genui nulla Ecclesiæ lege præceptum est.

627 **Prob. 1.** pars ex Origene Hom. 2. in Psalm. 37. ubi: *Circumspice diligentiam cui debeas confiteri peccatum tuum. Peccata prima adhibentur, si inuenerit & præuiderit talem esse languorem tuum, qui in conuictu tuum Ecclesiæ exponi debeat.* multa hinc deliberatione & factu peccati Adulteri illius confessio præuaricatum est. Hic peccata huius vel illius peccati confessionis cura, non Poenitentis, sed multo peccati Sacerdotis deliberatione committitur.

628 **Idem, iuxta Tourelum, subdiacat Augustinus Serm. 75. alias Flor. 11. inter 30. sic ille; Veniat, qui peccatum tuum sincere dicit, ad Antistitem Ecclesiæ. & a Præpositi Sacramento non accipiat satisfactionem sine modo, ut in offerendo sacrificio cordi contribulato, ut quod non solum illi prostrat ad recipiendam salutem, sed etiam ceteris ad exemplum. Ut si peccatum eius non solum in graui ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ uideatur Antistiti, in multis modis, vel etiam totum plerumque agere Poenitentiam non recuset. Verum in eo S. Doctoris textu agitur de peccato quod in magna erat aliorum scandalo; adeoque non occulto profitus, nisi forte quia que erat grauis ejus suspicio, certis deberet probationibus. Ceterum Augustinus per hæc uerba agere Poenitentiam, ipsam etiam publicam confessionem intel-**

legit.

ligit. Sola enim inter Poenitentes commemoratio non abstulisset scandalum; saltem si Augustini tempore, viri pii, ex solo devotionis affectu varias Poenitentium classes decurrerent.

639 Proib. 3. pars. 1. ex citato Tridentini textu, quo declaratur, quod quis, quo medullitus lenit, non satis consulte humana lege preceptum iri, ut delicta, praesertim secreta, publica essent confessione aperienda. Atqui, & bene Tournelyus pag. 451. Ecclesia sancta, cui omnibus diebus adest Spiritus sancti lumen, nihil inconlulte ac imprudenter praecipere potest.

630 Proib. 2. ex S. Basilio, non solum cit. Can. 34. ubi saltem muliere adulterium a publica confessione eximit, sed & in Regulis brevioribus, ubi ad interrogationem 229. an oporteat vestitus alicuius citra verendum omnibus detegere, aut aliquibus demtaxat; Respondet servandam esse rationem tandem in peccatorum confessione, quae in detegendis corporis morbis adhibetur. Quamvis enim dicitur, inquit, corporis morbos non omnibus patefaciant homines, utque quilibet, sed illi qui horum curandorum periti sunt, ita quomodo fieri debet peccatorum confessio, coram illi qui curare haec possint. Ergo non magis secretiores animae, quam corporis, morbos omnibus detegere licitum est.

631 In eundem finem adduci solent nota haec Sazomeni verba Lib. 7. Hist. Cap. 16. Grave ac molestum ab initio fore merito visum est Sacerdotibus tanquam in Theatro, circumstante totius Ecclesiae multitudine, crimina sua evulgare. Itaque, ex Peribypetis alicuius, qui circa interitum spectatissimi esset, & taciturnitas ac prudentia pulchra, hunc officio praesertant. Porro, ait Tournelyus, ad quid illa sacerdotis lupus tam necessaria taciturnitas, si moris huiusmodi etiam peccata declarare?

Verum ex postrema textus huiusmodi patere sequitur tantum non omnia peccata occulta publice confessioni subiactis: pars vero textus prima innuere videtur, quoadque, saltem alicubi, moris fuisse, ut nisi omnia, saltem multa peccata coram propalarentur. Grave, inquit, ac molestum ab initio fore merito visum est. Quid, amabo, grave visum esse aut quod nunquam factum esse non credo. Fieri igitur potuit ut viguerit, seu a lege, seu a recepto more, publica confessio; non utique generatim, ut subindicit generalis locutio Sazomeni; multo minus ab initio, ut expressim ait: sed certis in locis. Et id ex sequenti textu certo certius constare videtur. Itaque

632 Proib. 3. ex S. Leonae Epistol. 125. alias 18. Cap. 2. ubi haec scribit: Illam etiam contra Apostolicam regulam praesumptionem, quam nuper agere in quibusdam alicuius usurpatione commisit, modis omnibus constituo submoveri, ne videlicet de hominum peccatorum genere, libello scripta professio publicetur: cum reatus conscientiarum sufficit solis Sacerdotibus indicium confessione secreta. Quomodo enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quae praeser Dei timorem apud homines erubescere non veretur, tamen quia non cum nimis huiusmodi sunt peccata, ut ea, qui Poenitentiam poscunt, non timeant publicari, remouetur tam improbabili consuetudo, ut multi a Poenitentia ex ordine arceantur, dum aut erubescunt, aut metum inimicis suis sua secula referant, quibus possunt legem constitutione percelli, sufficit enim illa confessio quae primium Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, cui pro delictis Poenitentiam peccator accedit. Tuos enim plures ad Poenitentiam peterunt prope-

633 si, si populi auribus non publicetur conscientia contentis. Atqui nec fieri potuit ut Ecclesia ab usum Evangelicæ regulæ contrarium amplecteretur; nec ut S. Leo tanquam gravem ab usum redargueret, id quod Ecclesia magne diu observavissent. Ergo nulla unquam Ecclesie lege sanctius est, ut occulta peccata palam apererentur: si utque is ad summum ab usum quorundam locorum.

634 Obiic. 1. secreta procul dubio fuerunt crimina, tum mulierum a praestigatore Marco corruptarum; tum & sceleris illius hominis, qui grave Narcisso Ierosolymorum Antissi calumniam impiegit. Atqui tamen haec palam apererunt; Non utique proprio motu, quis enim in materia tam gravi sponte se infamat? Ergo vi legis, cui licet durissime omnino cedendum esset.

Resp. 1. neg. maj. quæ gratis asseritur, 1. enim quoad mulieres a praeligatore Marco corruptas non minus potuit tunc temporis earum crimines ex variis argumentis certissime conjici, quam nunc simile non unius mulieris crimen, etsi nullo oculo confectum, certissime innoscere. Utique flammæ instar erumpit amor impurus, neque diu celari potest. Quod spectat ad Narcissi calumniam, tenebatur is inultam sancto Praesuli labem simplici & aperta retractatione diluere; prout & fecit sceleratus ille S. Sacerdotis Salsii calumniator.

635 Resp. 2. neg. min. Fieri enim potuit, ut scelerata ceteroquæ occulta palam innotescerent, citra ullam Ecclesie legem; sed 1. ex imprudenti zelo, prout contigit marrone illi quæ sub Nectarii Pontificatu suum cum Diacono facinus evulgavit. 2. Ex sincera humilitate, prout hodieque non pauci graviora sua identidem aperiant exemplo Augustini. 3. Quia id exigit gloria Dei & utilitas Ecclesie; prout exigebat, ut Marcus ille qui ementitis moribus fucos fecerat, ut facere solent Novatores, ab omnibus tandem pro scelerato & furcifero haberetur.

636 Obiic. 2. Origenes Hom. 3. in Levit. In omni genere, inquit, promulganda sunt peccata, & in publicum proferranda cuncta quæ egerimus: si quid in occulto gerimus, si quid in sermone solo, VBI ETIAM INTRA COGITATIONEM SECRETA COMMISIMUS, cuncta necesse est publicari, cuncta proferrî. Atqui necesse non esse publicari cogitationum secreta, si nulla id lege preceptum foret.

637 Resp. diff. maj. necesse est publicari, id est exterius proferrî coram Ecclesie Ministro, C. coram omnibus, N. Publicare nimirum idem est apud Origenem ac proferrî exterius, seu, ut ipse sibi interpretet est Homil. 2. in Psalm. 37. non celare intrinsecus. Atqui publicare hoc sensu, non est peccatum quasi e theatro palam recitare. Et vero vult Origenes ut peccator, egri instar, caute & circumspicte e multis vult seligat, cui uti medico referret animæ suæ morbos, ut exploret is, annon expediat eorum quosdam in conventu istius Ecclesie aperiri. Ad quid vero tantum illud examen, si Poenitentes generali lege ad publicam oculorum manifestationem adficiuntur?

638 Ut quid ergo, inquit, tam crebro Cyprianus, Pacianus, Ambrosius & alii Patres spiritualiter ægrotos authorantur, ne praepoltero pudore oculos suorum pertimeant; ne eos imitentur qui sceleratorem morbum gerentes, eundem aperire erubescunt.

Resp. Id dictum a Patribus; tum aduersus illos, qui ex mala Veritate, quod sepe sepius contingit, vel ipsi Sacerdoti peccata sua aperire resagebant; tum & aduersus illos, qui licet satis publice &c. publiceque forsitan, ut moris est, gloriantes de peccatis, ea tamen in Ecclesia confiteri renuebant, ne publice Poenitentiae stadium decerterent. Ut tamen hoc peccatorum genus inuadat S. Patricius in paratenosi his verbis:

Quid facis tu, qui discipuli Sacerdotum qui tui ignorantem fallis, aut non ad penam sententiam deponendi difficultate confundis. Rogo ergo tu, fratres, etiam pro periculo meo, pro illius Dominum, quem occulta non fallunt, desinite uisitationem legere conscientiam. Prudentes ergo medicos non uentum, ne in oculis quidem corporis paribus etiam sesauros, etiam perfluros.

639 **Obijc. 3.** vel Poenitens Confessario precipienti ut quaedam occulta peccata publice aperiret, obsequi tenebatur, vel non: si primum & ergo erat aliqua lex Ecclesiae quae occultorum manifestationem certis in casibus praeciperet. Quis enim Sacerdos, nisi a lege aditus, rem tanti momenti in se lumen aulicis? Si 2. vix ac ne vix quidem concepi potest, fuisse qui grauis sua palam confiterentur, cum circa salus periculum reticere poterant.

640 **Resp.** Non aliam fuisse obligationem parandi Confessario in re praesenti, quam ut amico ad rem Deo gratam & Ecclesiae utilem adhortanti. Fauet id Augustini Sermo. 291. *Nos uero a conuincione quemquam prohibere non possumus, quando haec prohibitio non sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo foro seculari, seu Ecclesiastico iudicio nominatim atque conuictum.* Neque ideo tamen deerant, qui occulta sua libenter provalerent, immo forte qui coercendi forent, ne nimio plura loquerentur. Sicut quidem haec apud homines sibi dimissos impossibilia & sed apud Deum gratia sua ablata corda mouentem nihil est impossibile.

Verum haec quae pro multa parte sunt ad hominem, iusto melius intelliguntur ex his quae dicemus ubi de Poenitentia publica.

CAPUT SEXTUM.

De Satisfactione.

IN hoc Capite expendemus 1. an satisfactio Poenitentibus cum Deo reconcilianda necessaria sit; 2. quae epi esse debeant conditiones; 3. quae ipsius materiae; 4. an & quo implenda sit tempore; 5. an necessitudo debeat esse personalis; 6. qui eiusdem sit effectus; 7. quo ritu in antiqua Ecclesia periretur; & id quidem specialiter est prolixae dissertationis materia.

ARTICULUS PRIMUS.

De necessitate Satisfactionis.

1 **TRIVITIA** in homine graviter peccante reatum admittunt Catholicis iuris, culpa scilicet, poena aeterna, & quae post utriusque horum remil-

missionem luenda remaneat, poena temporalis. Priorae duas a Deo gratis & citra praerium hominis de condigno meritum condonari docent. At tertiam piis seque Poenitentiae laboribus, quos satisfactionis nomine nuncupant, redimere debere contendunt.

Longe aliter sentiunt Pseudoreformati. Docent ii nempe 1. remissio culpae ac poenae aeternae reatu, nullam deinceps remanere temporalem poenam, quae in culpa semel deleta ultionem luenda sit. Unde Purgatorium, indulgentias ac suffragia pro mortuis petulant abijcunt. 2. Et consequenter, peccata post Baptismum commissa, non magis quam ante Baptismum perpetrata, satisfactione indigere; immo satisfactionem a Catholicis admittam satisfactioni Christi officere. 3. Jejunia, elemosinas, aliaque pietatis opera, ad emendationem morum, ad cautelam in futurum, ad exemplum proximi praestanda esse, non autem ad vindictam delicti, epuloque satisfactoriam compensationem. Quin & auditio satisfactionis nomine pene deficient animo. *Febementer odi, ait Lutherus in asser. arc. V. & sublato vellem hoc vocabulum satisfactio. Habes enim periculosum sensum, quasi Deo quisquam pro ullo peccato satisfacere possit, cum gratis ille ignoscat omnia.* Idem est Caluini sensus Lib. Instit. Cap. 4. num. 39.

Antequam statuamus cui adhaerendum sit parti, videndum in primis, quid sit satisfactio humana. De divina enim, quam plenam exhibuit Christus, & unde nostra vim totam suam habet, egimus in Tract. de Incarnat.

Satisfactio, quae in genere est actio omnis, qua quis praestat quantum debet, seu debitum solvendo, seu appositam eorum de quibus interrogatur rationem reddendo, in praesenti definitur. Voluntaria poena mitioris toleratio, tum ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam, tum ad redimendam poenam grauiorem per idem peccatum promeritam.

6 **Dicitur 1. toleratio**, seu perceptio poenae; quia ad satisfactionem requiritur opus de se penale & afflictivum & de se, inquam, facit enim unctio Spiritus sancti, ut quandoque Christianus in iis quae ceteroqui affligere nota sunt, gaudio superabundet.

7 **Dicitur 2. poena mitioris.** Ut enim condignae non sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam; sic nec ad preparatas in altera vita passiones, iis qui ante decedunt, quam novissimum quadrantem reddiderint.

8 **Dicitur 3. voluntaria**, id est vel propria sponte, vel ex alterius mandato libenter suscepta. Quae enim coacta foret, satisfactio potius quam satisfactio nuncupanda foret.

9 **Dicitur 4. ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam.** Is enim est Poenitentis scopus, ut jus Dei lesum resarciat; non ad aequalitatem strictam, quod non potest mortalis homo; sed penes aliquam proportionem.

Dicitur 5. & ad redimendam poenam grauiorem, quae peccatori vel in hac vita imminet, prout expertus est David; vel in altera luenda manet.

Hinc patet 1. satisfactionem discrepare a merito; meritum enim respicit praerium a remuneratore obtinendum, adeoque bonum seu meritis, seu alterius cui meretur. Satisfactio autem, licet studeat auertere malum a satisfaciente, sicque bonum ejus intendat, primario tamen

Resp. Id dictum a Patribus; tum aduersus illos, qui ex mala verecundia, quod sepe sepius contingit, vel ipsi Sacerdoti peccata sua aperire resagebant; tum & aduersus illos, qui licet satis publice &c. publiceque forsitan, ut moris est, gloriantes de peccatis, ea tamen in Ecclesia confiteri renuebant, ne publice Poenitentiae stadium decerterent. Ut tamen hoc peccatorum genus inuadat S. Pacianus in patrensi his verbis:

Ep. PP. Quid facis tu, qui discipuli Sacerdotum qui tui ignorantem fallis, aut non ad plenam scientiam de peccandi difficultate confundis. Rogo ergo tu, fratres, etiam pro periculo meo, pro illius Dominum, quem occulta non fallunt, desinite uisceratam legere conscientiam. Prudentes ergo medicos non uentum, ne in oculis quidem corporis paribus etiam sesauros, etiam perfluros.

639 *Obijc. 3. vel Penitens Confessario precipienti ut quadam occulta peccata publice aperiret, obsequi tenebatur, vel non: si primum & ergo erat aliqua lex Ecclesie quae occultorum manifestationem certis in casibus praeciperet. Quis enim Sacerdos, nisi a lege aditus, rem tanti momenti in se lumere audeat? Si 2. vix ac ne vix quidem concepi potest, fuisse qui grauis sua palam confiterentur, cum circa salus periculum reticere poterant.*

640 *Resp. Non aliam fuisse obligationem parandi Confessario in re praesenti, quam ut amico ad rem Deo gratam & Ecclesie utilem adhortari. Fauet id Augustini Sermo. 291. Non uero a communicatione quemquam prohibere non potuerunt, quandoque haec prohibitio non sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo foro seculari, seu Ecclesiastico iudicio nominatim atque conuictum. Neque ideo tamen deerant, qui occulta sua libenter provalerent, immo forte qui coercendi forent, ne nimio plura loquerentur. Sicut quidem haec apud homines sibi dimissos impossibilia & sed apud Deum gratiae suae ablatu corda mouentem nihil est impossibile.*

Verum haec quae pro multa parte sunt ad hominem, iusto melius intelliguntur ex his quae dicemus ubi de Poenitentia publica.

CAPUT SEXTUM.

De Satisfactione.

IN hoc Capite expendemus 1. an satisfactio Poenitentibus cum Deo reconciliandi necessaria sit; 2. quae epi esse debeant conditiones; 3. quae ipsius materiae; 4. an & quo implenda sit tempore; 5. an necessario debeat esse personalis; 6. qui eiusdem sit effectus; 7. quo ritu in antiqua Ecclesia periretur; & id quidem specialiter erit prolixae dissertationis materia.

ARTICULUS PRIMUS.

De necessitate Satisfactionis.

1 TRIVITEM in homine graviter peccante reatum admittunt Catholici: natus, culpa scilicet, poenae aeternae, & quae post utriusque horum remil-

remissionem luenda remaneat, poenae temporalis. Priorae duas a Deo gratis & citra praerium hominis de condigno meritum condonari docent. At tertiam piis seque Poenitentiae laboribus, quos satisfactionis nomine nuncupant, redimere debere contendunt.

Longe aliter sentiunt Pseudoreformati. Docent ii nempe 1. remissio culpae ac poenae aeternae reatu, nullam deinceps remanere temporalem poenam, quae in culpa semel deleta ultionem luenda sit. Unde Purgatorium, indulgentias ac suffragia pro mortuis petulant abijcunt. 2. Et consequenter, peccata post Baptismum commissa, non magis quam ante Baptismum perpetrata, satisfactione indigere; immo satisfactionem a Catholicis admittam satisfactioni Christi officere. 3. Jejunia, elemosinas, aliaque pietatis opera, ad emendationem morum, ad cautelam in futurum, ad exemplum proximi praestanda esse, non autem ad vindictam delicti, epuloque satisfactoriam compensationem. Quin & auditio satisfactionis nomine pene deficient animo. Vehementer odi, ait Lutherus in asser. arc. V. & sublato vellem hoc vocabulum satisfactio. Habet enim periculosum sensum, quasi Deo quisquam pro illo peccato satisfacere possit, cum gratis ille ignoscat omnia. Idem est Calvini sensus Lib. Instit. Cap. 4. num. 39.

Antequam statuamus cui adherendum sit parti, videndum in primis, quid sit satisfactio humana. De divina enim, quam plenam exhibuit Christus, & unde nostra vim totam suam habet, egimus in Tract. de Incarnat.

Satisfactio, quae in genere est actio omnis, qua quis praestat quantum debet, seu debitum solvendo, seu appositam eorum de quibus interrogatur rationem reddendo, in praesenti definitur. Voluntaria poenae mitioris toleratio, tum ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam, tum ad redimendam poenam gravioerem per idem peccatum promeritam.

6 Dicitur 1. toleratio, seu perceptio poenae; quia ad satisfactionem requiritur opus de se penale & afflictivum & de se, inquam, facit enim unctio Spiritus sancti, ut quandoque Christianus in iis quae ceteroqui affligere nota sunt, gaudio superabundet.

7 Dicitur 2. poenae mitioris. Ut enim condignae non sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam; sic nec ad preparatas in altera vita passiones, iis qui ante decedunt, quam novissimum quadrantem reddiderint.

8 Dicitur 3. voluntaria, id est vel propria sponte, vel ex alterius mandato libenter suscepta. Quae enim coacta foret, satisfactio potius quam satisfactio nuncupanda foret.

9 Dicitur 4. ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam. Is enim est Poenitentis scopus, ut jus Dei lesum resarciat; non ad aequalitatem sitam, quod non potest mortalis homo; sed penes aliquam proportionem.

Dicitur 5. & ad redimendam poenam gravioerem, quae peccatori vel in hac vita imminet, prout expertus est David; vel in altera luenda manet.

Hinc patet 1. satisfactionem discrepare a merito; meritum enim respicit praerium a remuneratore obtinendum, adeoque bonum seu meritis, seu alterius cui meretur. Satisfactio autem, licet studeat avertere malum a satisfaciente, sicque bonum ejus intendat, primario tamen

juris alieni reparationem, atque ideo persona offensa intendit. 2. Satisfactionem esse actum virtutis, & quidem iustitiae. Est actus virtutis: quia servat rationem medii. *Aequalitas enim, ait S. Thomas Suppl. q. 12. art. 1. O. medium est, quod suo nomine satisfactio importat; quatenus qui satis facit, servat proportionem aequalitatis ad aliquid.* Est vero actus iustitiae: tum quia hoc adverbium satis aequalitatem proportionis designat, ut ibid. art. 2. advertit S. Thomas: aequalitatis autem positio ad iustitiam spectat; tum quia satisfactio actus est poenitentiae: haec porro pars est potentialis iustitiae.

Satisfactio dividitur 1. in sacramentalem; quae est passio poenae a Confectione imponitur; & extra sacramentalem; quae est passio poenae seu quam quis sponte eligit, seu quam ab alio extra sacramentum iniunctam volens & libens recipit. 2. In publicam, quae coram omnibus vel multis subitur; & secretam, quae in angulo & sine testibus. 3. In aequivalentem & improporcionatam, seu insufficientem. Utraque talis est vel ratione materiae; ut cum quis vel tantum, vel minus reddit cum debet; vel ratione formae; & tunc ea dicitur aequivalens, perfecta, vel sufficiens, quae non solum debiti valorem offert, sed & cum offert ex propriis, ex aliis indebitis, & adeo plene, ut creditor contentus esse debeat. Contra vero insufficientis est, quae licet totum reddat, non tamen ex propriis bonis, aut alio titulo indebitis: unde huiusmodi satisfactio pendet ex pacto, aut donatione, vel acceptance creditoris, ut notat Bellarminus hic Lib. 4. C. 1. ubi & animadvertit cum S. Thoma in 4. dist. 15. q. 1. a. 3. in satisfactione compensandam esse inequalitatem, non iustitiae tantum, sed & amicitiae contrariam. Sicut enim qui alterum laedit, iustitiam simpli & amicitiam violat; ita qui satisfacit, utramque redintegrare debet. Quod etiam aliquando una actione fieri potest, non tamen fit semper. Sic comprehensus quis a iudice, tantum aliquando sub poenae invitatus, quantum alii injuria intulit, adeoque satisfacit ut potest, nec tamen eos inter reformabitur amicitia. Contra autem si quis alium laeserit tam graviter, ut injuriam hanc non nisi longo tempore reparare possit; poterit is quidem humili prece veniam statim consequi: nec tamen nisi diu post pro irrogata injuria satisfacit.

His praeiudicis quaedam hic constant, aut ex alibi dicendis praesupponuntur. Et quidem 1. constat hominem pro culpa sua mortali de condigno satisfacere non posse; tum quia satisfactio haec ad reformandam hominis cum Deo amicitiam ordinari debet. Atqui opus hominis qui Dei per mortalem culpam inimicus evasit, amicitiam ejus redintegrare non potest. Opus enim satisfactorium, quae tale Dei acceptatione indiget: acceptatio autem amicitiam praesupponit. Tum quia ut satisfactio quadantenus sit ad aequalitatem, necessum est ut sicut offensus quamdam ex parte obiecti infinitatem habuit; sic habeat satisfactio infinitatem aliquam ex parte principii satisfaciens; proinde requiritur, ut opera satisfactoria fiant a Spiritu Dei hominem inhabitante, sive ab homine ut Christi membro, ac filio Dei jam per caritatem effecto. Ergo fieri nequit ut homo pro inflauranda cum Deo amicitia condigne satisfaciat. Unde docent Theologi peccatorem gratis a culpa per Deum justificari. Haec Bellarminus quae fusiori egerent expositione, sed non hujus loci.

Con-

Constat 2. hominem ne pro veniali quidem culpa stricte & admodum satisfacere possit; licet id aliquo modo etiam condigno possit, supposita Dei benignitate.

Quod id stricte & rigorose non possit, patet, quia quaecumque ejus satisfactio, non modo supponit & gratiae auxilium ad eliciendum actus supernaturales, & statum gratiae sanctificantis atque adoptionis gratuito collatae; ex quibus actus satisfactorii suam quancumque condignitatem trahunt: sed & certa divini juris relaxatione indigent; ut ad extinguendam venialis peccati culpam acceptentur; quia a Deo aliis de titulis omnino sufficientibus, exigi possent. Et hoc respectus pro subiecta materia potissimum intuentur Theologi in Tract. de Incarnatione, ubi satisfactio ad strictos juris apices expenditur.

Quod tamen possit aliunde homo tum virtute alicujus satisfactionis, tum etiam virtute caritatis, peccata venialia quantum ad culpam tollere, licet ea non semper tollat quantum ad totum reatum poenae; consent plures cum S. Thoma; & inter alios Suarez disp. 4. de Incarn. sect. 11. Vasquez ibid. disp. 3. Lugo ibid. disp. 5. num. 122. Martinon de Poenit. disp. 45. num. 50. Horum ratio praecipua est, quod veniale peccatum, utpote levis offensa Dei, difficileque ob humanam fragilitatem vitabilis, non tanti sit apud Deum, ut actus hominis iusti, a gratiae & adoptionis statu maxime dignificati, non satis habeant proportionis cum peccati hujus remissione; praesertim cum sat habeant condignitatis cum augmento gratiae & gloriae.

Jam ergo quatuor queruntur 1. an dimissa per gratiam culpa, dimittatur quaecumque temporalis poena, prout in Baptismo & Martyrio contingit. 2. An posito quod homini a peccatis justificato luenda superie temporalis poena, possit haec per bona opera redimi. 3. An haec temporalis poena redemptio congrue satisfactio punitur. 4. An si sic, eadem satisfactio, tum sponte assumenda sit, tum in poenitentia Sacramento per Sacerdotes in iungenda. Quae juxta Bellarmini methodum proposita, cum eodem solvemus, quaedam tamen paucis, & ad exhibendam Catholicis dogmatis seriem, quae jam alibi pertractata. Sic igitur

CONCLUSIO I. Remissa culpa manet per sepe debitum luenda poenae temporalis in vindictam ejusdem culpe.

Prob. 1. ex Scriptura. 2. Reg. 12. David adulterii sui veniam a Deo consequitur his verbis: *Domine transulit peccatum tuum.* Atqui tamen idem Princeps, non solum in admonitionem cavendi in futurum, vel in aliorum terrorem, sed vere & proprie in criminis sui vindictam plectitur. *Vindictam, ait, Deus per Prophetam, QUONIAM blasphemam fecisti inimico Domini propter verbum hoc, id est per scelus tuum, filius qui natus est tibi, morte morietur.* Et v. 10. *Quomobrem non recedes gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod contempseris me.* Ubi causales particulae, quae, eo quod, demonstrant Davidis peccatum, non occasionem modo, ut cavillatur Dallius, sed & vere causam fuisse malorum quae tulit Princeps adulter & homicida; quod & expresso docet S. Gregorius Lib. 9. Moral. Cap. 34. infra num. 45.

Et vero, ait Bellarminus ibid. Cap. 2. nemo melius inflictae sibi poenae notivum intelligere potuit, quam ipsemet David. Atqui David intellexit

mortem filii in peccati sui ultionem, non autem ad cavendam in posterum peccata, sibi a Deo fuisse impositam. Hanc enim lacrymis, jenu, humi cubatione avertere conatus est. Atqui vir sanctus penam sibi ab cavenda futura utilem, et coque tantum sine inflicta, avertere conatus non esset. Ergo sensit hanc sibi decerni in preteriti criminis poenam, quam alio satisfactionis genere redimere voluisset.

25 Regum 24. David peccati, quod numerando populum suum admiserat, sincere Poenitentiam agit, & ideo ejus veniam obtinet. Atque tamen in hujus superbia peccati poenitentia cogitur bellum, faciemque, aut pestem eligere: adeoque postremum hoc flagellum uti culpe sue poenam habet, ut exclamari gemitibus v. 17. *Ego sum qui peccavi: . . . veritatem obsecro manus tua contra me, &c.*

26 Tobias Libri sui Cap. 3. 4. *Quoniam, inquit, non obedivimus preceptis tuis, ideo traditi sumus in ditionem & captivitatem.* Danielis 3. 28. tres pueri in fornacem missi ajunt: *In veritate & in iudicio indoxilli huius omnia propter peccata nostra.* Atque hinc Proverb. 3. 12. illud sapientis oraculum: *Quem diligit Dominus corrigit, & quasi pater in filio complacet sibi;* quod & repetitur Hebr. 12. 6. & Apocal. 3. 19. unde sic: Iusti erant Tobias & infantes in fornacem missi; nec dubium quin & gratiam Dei recuperassent plerique ex Israelitis, quorum nomine ut & suo Tobias & Daniel locuti sunt. Atqui hi tamen ob peccata sibi dimissa, a Deo, tamquam ab amico patre, corripiebantur. Ergo dimisso quoad maculam peccato non semper dimittitur reatus poenitentiae, Noa enim dimissum est, quod in veritate & in iudicio luendum remanet.

27 Prob. 2. ex Patribus, sequenti Conclusionem adducendis; quos explicare dum fudet Dalesius, Magistro suo contradicit, ut sibi mentiar iniquitas. Sic enim Calvinus Lib. 3. Instit. Cap. 4. §. 38. pag. 247. *Parum me movent que in Veterum Scriptis de satisfactione passim occurrunt. Fido quidem omnino nullas, dicam simpliciter, omnes fere quorum Libri extant, aut in hac parte lapsos esse, aut nimis asperos & dure locutos.* At bene consulat Calvinus, si his que exiit, non parum, sed nihil moveatur; eumque non dure modo, sed impie locutum censentur. Sed de his vide jam dicta Cap. 2. n. 117. ubi & precipua, que hic moveri possunt objectiones, pro modulo solvimus.

28 Quod autem querit Lutherus in assertionem Articuli V. ut ei ostendamus in tota Scriptura apicem vel jota unum, ubi majoris Poenitentiae pro majoribus, levioris pro levioribus mentio fiat: immo ut demus unum ex antiquis Patribus, in quo legatur quadragena, septena & similia. Non abs re erit respondere paucis, 1. quod sicut Christus, qui ad jejunium, Eucharistiae receptionem, Baptismi conferendi modum spectat, Ecclesiae determinanda reliquit, sic & statum satisfactionis substantiam, modum ejusdem, tempus & alia similia Ecclesiae suae iudicio permittere potuit. 2. Illam septem annorum mulctam, quam Lutherus sollicitè querit, exhiberi in ipsa Scriptura. Sic Deus condonata Davidi superbia populi sui enumeratione, poenam eidem indixit, vel septem annorum famis, vel brevioris aliam, sed duriorum, trium mensium, &c. Sic & Nabuchodonosor pro superbia peccato septem temporibus, id est, annis septem, poenam, Deo jubente, huius gravissimam. 3. Innata Dei lege

constitutum esse, ut pro mensura delicti sit & plagarum modus, Deuteron. 25. Cui consonat id Apocal. 18. 7. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & lacrum.*

Quod vero precatur Lutherus, ut sibi in antiquorum Scriptis Patrum exhibeatur quadragena, septena & similia: absit ut vocis ejus refragetur. Itaque Concilium Ancyranum an. 314. vetat Can. 7. *ut hi, qui secundo & tertio sacrificaverunt coacti, ante septimum Poenitentiam annum perfecte recipiantur.* Idem Can. 8. decennium Poenitentiam eis constituit, qui non solum ipsi delinquerunt, sed etiam ad simile quid compulerunt fratres. Concilium Nicenum an. 325. eis qui sine necessitate sub Licinio transgressi sunt, duodecim annorum Poenitentiam constituit. At de his quae uni Luthero ignota sunt, adeantur Canonum Collectores, Yvo presertim & Borchardus.

CONCLUSIO II. Poenae temporalis, quae post recuperatam Dei amicitiam luenda superest, reatus bonis operibus redimi aliquando potest.

Prob. 1. variis Scripturae exemplis. Jeremias 18. ait Dominus: *Repen- te loquar adversus gentem & adversus regnum, ut aridum, & destruum, & dispersum illud. Si Poenitentiam egerit gens illa a malo suo, argam & ego Poenitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei.* Idem quoad sensum habetur 2. Paralip. 7. 23. Atqui hic per Poenitentiam non solum deletur culpa, sed & interrata eidem poena redimitur.

29 Danieli 4. 24. ait Propheta ad Nabuchodonosor: *Quamobrem, Rex, constitutum meum placeat tibi, & peccata tua elemosinis redime, & iniquitates tuas misericordiam pauperum.* Atqui eo loci redimere peccata, idem est ac poenam peccatis a Deo comminatum avertere, ut ex capitis contextu liquet. Neque vero loquitur Daniel de redemptione quoad homines, seu de restitutione honorum quae hinc & inde corraferat Nabuchodonosor, ut somniat Calvinus, 1. quia Princeps ille non iniustitiae duxerat, sed & multiplicis alterius peccati reus erat: Haec autem omnia redimi vult Daniel. 2. Quia peccatum precipuum quod Deus plectere voluit in Nabuchodonosor, fuit superbia, ut constat ex vers. 27. ibid. ubi Principis hujus crimen fuit quod arrogantius dixerat: *Nonne haec est Babylon magna, quam ego aedificavi . . . in robore fortitudinis meae, & in gloria decoris mei: cum enim sermo esset in ore Regis, vox de caelo ruit: Tibi dicitur, Nabuchodonosor Rex, Regnum transibit a te.*

Idem constat ex vaticinio Jonae, Ninivitarum scilicet metuentem id quod ipsis comminatus erat Deus, ut eorum civitas post dies quadraginta subverteretur: Nec dubium quin id Deus post eorum etiam Poenitentiam praesare potuisset; quemadmodum utrumque Davidis etiam Poenitentiam delictum puniit. Atqui tamen flagellum hoc jejunium, precibusque & facti humilitate averterunt. Ergo.

28 Demum misericordiae & veritatis redimitur iniquitas, Proverb. 16. 6. quod etiam docet Tobias Cap. 4. v. 11. & Christus Luc. 11. v. 41. his verbis: *Date elemosinam & ecce omnia munda sunt vobis.* Jam vero, ut ibid. Cap. 8. animadvertit Bellarminus, tam ad minus dici potest hominem pro peccatis suis satisfacere, quam ab eo sua redimi peccata. Cum redemptione non minus ad iustitiam spectet, quam satisfactio; immo magis quaedam aequalitatem sonet.

At, inquit, objecti textus loquuntur de redemptione culpe, non 23
Tournely Theol. Moral. Tom. VI. li 3 su.

autem de redemptione poenae. Nec vero dixit Daniel, Poenae tibi debitas redime, sed peccata tua elemosinis redime. Atqui ex supra concessis culpa vere & proprie redimi non potest. Ergo in adductis locis non est sermo de vera & propria satisfactione.

R. cum Bellarmino ibid. Cap. 8. peccati nomine sapissime intelligi poenam peccato debitam. Sic Gen. 42. Nisi reduxero pecuniam, ero peccati reus in te omni tempore. Deuteron. 5. & alibi pluries, Reddens, seu visitans, iniquitatem patrum in filiis, 3. Reg. 1. 21. Erimus ego, ait Bethsabee, & filius meus peccator, id est, poenae devovebimur. Ceterum si potest homo noodum iustificatus per opera ex gratia auxilio elicitia, culpam peccati ex congruo quodam redimere, quanto facilius vir iustus per opera ex inhabitante Spiritu facta poenam temporalem peccatis debitam expungere? Sane mundus a gravi culpa erat Job, & tamen aiebat cap. 32. v. 6. Ago Poenitentiam in favilla & cinere. Sed de his adi Bellar. ibid. Prob. 2. ex Patribus. Tertullian. Lib. de Poenit. Cap. 6. Quam ineptum, inquit, quam inquam Poenitentiam non adimplere, & veniam delictorum sustinere; hoc est, pretium non exhibere, & ad mercedem usummittere. Hoc enim pretio Dominus veniam addere instituit: hac Poenitentia compensatione redimendam proponit Deus impunitatem. Atqui ubi pretio & compensatione constituta redimitur impunitas a Poenitente, ibi quoad rem occurrit satisfactio a Catholicis admittitur. Quin & nomen ipsum, quod expungi volebat Lutherus, habemus ibid. Cap. 8. ubi confessio satisfactio consilium est; & Cap. 9. Delictum nostrum Domino confitemur... quatenus satisfactio confessio disponitur, confessio Poenitentia nascitur, Poenitentia Deus mitigatur. Quis si forte de quadam ex congruo satisfactione pro culpa reatu intelligi possint, multo plus valent pro altrudina quoad poenam reatum satisfactione. Origenes Hom. 3. in Lib. Judicum; Vide, inquit, benignum Dominum misericordiam cum severitate miscntem, & ipse poenae modum iusta & clementer liberatione praesentem. Non in perpetuum tradit delinquentes, sed quanto tempore errare te nosti, quanto tempore deliquisti, tanto nihilominus tempore humilita te ipsum Deo, & satisfactio ei in confessione Poenitentia. Ergo modum poenae, cui a Deo in perpetuum addici potest homo, potest & debet idem homo longa satisfactione eluere.

S. Cyprianus ubique totus est in urgenda digne satisfactionis necessitate, usque comprimendis qui molliori disciplina lapsos, necdum vere Poenitentes reconciliabant. Epist. 55. ad Cornelium; Elabrant, inquit, ne Deo indignanti satisfaciat... Datur opera ne satisfactionibus & lamentationibus iusti delicta redimantur, ne vulnere lacrymarum abluantur. Idem Tract. de Opere & Elemosyna; Nec haberes quid fragilitatis humane infirmitatis atque imbecillitatis faceres, nisi iterum pietas divina subveniens iustitiae & misericordiae operibus essens, viam quamdam salutis aperires, ut fordes postmodum quascumque contrahimus, elemosynis ablueris. Loquitur in Scripturis Spiritus Sanctus, & dicit: Elemosynis & fide peccata purgantur: non utique illa delicta, quae fuerant ante Baptismum contracta; nam illa Christi sanguine & sanctificatione purgantur. Atqui his verbis palam obstruuntur Novatores. Il nemppe peccata ante Baptismum admittit non minus gratuito remitti volunt, quam quae post Baptismum commissa sint. Atque contrarium aperte docet Cyprianus.

S. Am.

S. Ambrosius Lib. 7. in Luc. num. 136. dicit qui poeniam solvunt, delictum reddunt, nec prius evocationem suorum nomen, quam totius foris ad unumquemque quocumque solationis generis quantitas universa solvatur; sic 2. 2. 1. 1. compositione carum actuumque reliquorum, vel satisfactione quocumque peccati poenae dissolvitur. Atqui ubi peccati poena satisfactione dissolvitur, sicur debuitur a coram totius foris solatione, ibi non tantum nomine, sed & re occurrit satisfactio.

Idem ad virginem lapsam cap. 8. Grandi plaga alta & prolixo opus est medicina: grande scelus grandem necessarium habet satisfactionem.

S. Hieron. in Joielem: Qui peccator est, inquit, & quem remoret propria conscientia, cilicio attingatur & plangat sua delicta, vel populi, & ingreditur Ecclesiam, de qua propter peccata fuerat egressus, & cubet vel dormiat in factio, ut praeferat delicta, per quae offenderat Deum, vita austeritate componat. Item Epist. ad Eulochium de obitu S. Pauli; hanc ita loquentem inducit: Tristitia est facies, quam contra Dei praecipium purpurasse & cravassa & stibio saepe depinxit; aspidendum cogitur, quod multis vacavit delictis; longius risu perpetuo compensandus est fletus: mollis lincamini, & serica pretiosissima, asperitate cilicii commutanda. Est graphicam vere satisfactionis notionem, nec certe plus requiritur Catholicis, qui & utramque tantum obtinerent. Atqui nec Paula tot jam ab annis insigniter sancta, nec alii passim Christiani, qui tam longum decurrerant Poenitentiae stadium, satisfaciebant pro impetranda simpliciter peccati venia, quam ut plurimum iam affectu erant. Ergo satisfaciebant pro peccatis reliquis, seu pro expungenda poena, quam his debuit esse cognoverant.

S. Augustinus Serm. 362. alias Homil. 50. inter 50. Non sufficit moveri in melius commutare, & a factis malis recedere, nisi etiam de his quae facta sunt, satisfiat Deo per Poenitentiae dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemosynis. Idem in Psalm. 50. ad hoc verba, Et a peccato meo munda me, sic loquitur: Inspora misericordiam, sed attende iustitiam. Misericordia est ut ignoscatur peccato, iustitia est ut puniat peccatum. Quid ergo? quae in misericordiam: peccatum impunitum remanebit? Respondet David, respondeant lapsi, respondeant cum David, ut misericordiam mereantur sicut David, & dicant; Non Domine, non eris impunitum peccatum meum, non impunitum eris, sed idolo nolo in te poenari, quis ego peccatum meum poeno. Atqui eo loci exigitur satisfactio, non ad exemplum dumtaxat, politicanque disciplinam, ut volunt haereticis, sed ut constituta peccato etiam dimisso poenae voluntariae hominis Poenitentia redimatur.

S. Caelestinus Arelatensis Serm. 1. de Elemosyna; Si, ait, bonis operibus ipsa venialia peccata non redimimus, tantum in illo Purgatorio moras habebimus, quamvis supra dicta minuta peccata, tanquam lignum & fenem & stipula consumantur. Si autem vel minuta peccata in hac vita redimi debent, ne in altera plebantur, debent a fortiori redimi graviora. Sed de his alibi Bellarminus ibid. Cap. 9. & mirare quo pudore a Luthero dicitur sic, istam pollicentem satisfactionem nec in Scripturis, nec in Patribus inveniri; inveniri autem poenam irremissibilem a Deo impostam.

Dixi in Conclusionem, temporalis poenae debitum redimi aliquando posse, minuitur, ut bene Bellarminus eod. Lib. IV. Cap. 3. Deus certas aliquando

li. 4.

poenas

penas ita constituit, ut nullatenus velis eas redimi. Talis est in primis mors, quam nemo iustus avertere potuit. Talis fuit & iudicia Davidi pena his verbis 2. Reg. 12. *Quia blasphemare fecisti inimicos Domini filius qui natus est tibi, morte morietur.* Talis & ea fuit, qua Moyses ob peccatum ad petram Oreb commissum a terra Promissionis irrevocabili iudicio exclusus est. Neuter enim flagellum istud, seu jejuniis, seu precibus avertere potuit, ut liquet ex cit. Cap. 12. Lib. 2. Regum, & Deuteronom. 5. Atque idem expendit S. Gregorius Lib. 9. Moral. Cap. 30. ad hæc verba Job: *Deus cuius ira nemo resistere potest.*

CONCLUSIO III. Opera quibus iusti debitam peccatis penam redimunt, vera & condigna satisfactio dici possunt, non est tamen hæc rigorosa & ad spicem iustitiæ.

Prob. 1. pars. 1. quia ea satisfactio dicitur condigna, que rei debite æqualis est. Atqui satisfactio nostre temporalis que peccatis nostris debita est pene moraliter æqualis esse potest. Pœna enim finita per satisfactionem finitam æquari valet. Atqui pœna peccatis nostris post eorum condonationem debita, tantum finita est, tum in se, tum & quoad durationem. Ergo. Quin censet Cajetanus 3. p. q. 85. art. 3. contritionis nostre actus adeo intensus esse posse, ut temporalis pœne debitum excedat, secundum id Job 6. *Utinam appenderemur peccata mea quibus iram merui. Et calamitas mea quam peccavi, in statera, quasi arena maris hæc gratior appareret.*

Prob. 2. quæ condignam cum aliquo maiori proportionem habent, cum minori habere possunt. Atqui bona hominis iusti opera condignata habent proportionem cum gloria, quam idcirco de condigno merentur; ergo & condignam habere possunt cum remissione pœne temporalis, que utique minoris est momenti quam æterna gloria.

Prob. 3. ex Trident. Sess. 14. Can. 13. ubi qui dixerit, *pro peccatis quoad penam temporalem, minime Deo per Christi meritum satisfieri penis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a sacerdote injunctis, anathematis devoveatur;* hic juxta sacram Synodum homo simpliciter & absolute Deo satisfacere dicitur. Atqui non satisfacit absolute & simpliciter, nisi qui de condigno satisfacit. Sicut non meretur absolute & simpliciter nisi qui meretur de condigno. Ergo.

Prob. 4. ex censura tum 59. Baji propositionis, tum & hujus que erant num. 77. *Satisfactio laboriosa iustissimum non valet expiare de condigno penam temporalem restantem post culpam condonatum.* Ergo minus sane opinantur recentiores nonnulli, qui nos de congruo tantum satisfacere contendunt.

Prob. 2. pars. 2. ut satisfactio esset de rigore iustitiæ, non modo æqualis esse deberet, sed & esse ex propriis, ex alias indebitis, neque tota in beneficii creditoris. Atqui ex conditiones in humanis satisfactionibus reperiri non possunt. Cum ex & ex bonis Dei presententur: & fundentur in gratia creditoris, qui eas alio quam satisfactionis titulo exigere possit. Unde scitum illud D. Bernardi: *Deus nos onerat, cum exonerat: onerat enim beneficiis, cum exonerat peccatis.*

Objic. 1. non solvit condigne, qui solvit pretium ordinis inferioris. Atqui vite hujus pœne, in quibus sita est satisfactio nostra, sunt ordinis plantæ.

plane improporionati pœnis Purgatorii, quæ peccatis condonatis debentur. Ergo.

Resp. distinctio. sunt ordinis inferioris in esse physico, C. in esse moris, N. Esto igitur alterius sæculi pœne ab hujus ævi pœnis physice differentes; at nihilominus hujus sæculi pœne exhibent pretium moraliter æquale redemptioni pœnarum alterius vite. Satisfactoria enim pœna moralem suum valorem desumunt ex Christi meritis. Is autem valor tante est dignitatis ut purgatorios ignes immutare primum, ac deinceps extinguere possit. Et vero gloria æterna physice excedit iustitiam bonorum operum; ut & pœnam temporalem peccato debitam. Atqui tamen bona iustorum opera gloriam merentur de condigno, ut docuimus in Tract. de actib. hum. Ergo a fortiori temporalis pœne remissionem de condigno mereri possunt. Utrique ad meritum de condigno non requiritur æqualitas arithmetica, seu rei ad rem; sed sufficit æqualitas geometrica, seu proportionis, vi cuius qui tale opus elicit, tale primum ex benigna Redemptoris liberalitate confidenter expectet.

Objic. 2. David ut filii ex adulterio nati mortem redimeret, nihil eorum omisit, quæ ad satisfactionem requiruntur. Atqui tamen nihil consequi potuit. Ergo.

Resp. 1. hinc sequi persuasum fuisse Davidi, ut & nobis, temporales pœnas bonis operibus redimi posse. 2. Si David voti sui compos minime fuerit, non quia opera ejus idonea ad redimendam filii mortem proportionem carerent; sed quia defuerit acceptatio divina. Fatemur porro Deum non semper acceptare pia iustorum opera in compensationem peccatorum, quæ includibiliter certis peccatis constituit. At semper acceptat in compensationem peccatorum vite alterius. Nec dubium quin sæpe in hujus etiam vite pœnarum redemptionem acceptet.

Objic. 3. eidem operi non respondet gemina merces. Atqui bona iustorum opera merentur de condigno gratiæ & ideo gloriæ augmentum. Ergo temporalis pœne redemptionem, quæ aliud est mercedis genus, mereri non possunt.

Resp. neg. maj. vis enim mirandi vim satisfaciendi neutiquam imminuit. Unde sicut cum iustus, ex affectu placendi Deo, oras pro fratre, oratio ejus habet simul vim de condigno meritoriam gloriæ, & vim impetratoriam beneficii pro altero, quantum merita activitatem alterius impedit: sic & iustus eodem opere & meretur gloriam, & pro pœna sibi debita satisfacit. Et vero si eodem demissionis actu possit quis & iram Principis sedare, & beneficia ejus promereri: quanto plus id poterit homo apud Deum qui dives est in miserationibus, quique pro talentis decem decem urbes, vel potius Regnum mundo toto præstantius munifice rependit?

CONCLUSIO IV. Valet & prodest satisfactio, seu lubenter acceptetur, seu sponte assumatur, seu imponatur a Sacerdote: utranque tamen certis eget conditionibus, quatuor sunt pates. Tres primas docet Tridentinum Sess. 14. Cap. 9. ubi tanta esse traditur divinæ munificentie largitas, ut non solum pœnis sponte a nobis pro vindicando peccato suscipiis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti imponatur; sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis a Deo inflictis, & a nobis.

nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem, per Christum Jesum satisfacere valeamus. Jam

43. Prob. 1. pars, quam ne heretici quidem negare audent, ut videre est apud Bellarmin. Lib. 4. cap. 4. Nihil est dubii, quin Moyses, Aaron, Hircachite plures ob murmur suum in deserto mortui; David & alii id genus innumeri propter peccata sua a Deo severe castigati, flagella ejus humiliter acceptando, iustitiae ejus satisfecerint: cum is satisfecere dicatur, qui pie luit id quod debet. Ergo.

44. Prob. 2. pars: Ex supra probatis satisfecerunt iusti per opera laboriosa quibus seduli incubere. Atqui ex his multa erant sponte omnino assumpta. Sic Job nemine cogente agebat Penitentiam in sacilla & cinere. Sic David ex pio ac voluntario motu posuit vestimentum suum cilicium, Psalm. 68. *panem sicut cinerem manducavit*, Psalm. 103. *per singular mellei fructum suum lacrymâ rigavit*, Psalm. 6. Sic sponte sua cilicium ad carnem induit Achab *jejunavitque & dormiit in sacco*, ut Deum placaret. Unde Dominus ad Heliam *Quia humilitas est mei causa, non inducam malum in dibus ejus*, 3. Reg. 27. Sic ut sexcentos id genus alios praetermittam, Ninivitarum Rex, nemine cogente, indutus est sacco, sedit in cinere & plebi suae ipsiusque etiam jumentis jejunium indicxit. Ergo.

45. Idem docent 88. PP. ut ex textibus passim citatis liquet: unde pauca haec retulisse sufficiat. Pacianus in paronesi ad Penitentiam: *In quantum poene vestra non preceperitis, in tantum vobis parcat Deus*. Gregorius Magnus Lib. 9. Moral. cap. 27. *Delinquenti Dominus nequam parcat: aut enim ipse homo in se hoc poenitentia parcat, aut hoc Deus cum homine vindicans percussit*. S. Chrysostomus hom. 42. in Matth. *Audi Paulum dicentem, Si nos iudicaremus, non utique iudicarentur. Et quomodo modo, inquit, a me ipso rationem exorandi, & supplicium exorandi? Largo lacrymarum effusione fuerit, laboribus ac vigiliis te ipsum afflige*. Ergo & per opera sponte suscepta satisfacere potest Christianus.

46. Prob. 3. pars ex Matth. 18. *Quicumque alligaveritis, etc.* unde sic arguit Tridentinum Sess. 14. cap. 15. *Siqui dixerit, claves Ecclesiae esse dante tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum; & propterea Sacerdotes dum imponunt poenas consistentibus, agere contra finem clavium, & contra institutionem Christi, ... anathema sit*. Ex quibus sic in forma arguere licet. Data est Apostolis eorumque successoribus potestas non solvendi tantum, sed & ligandi. Atqui potestas ligandi, non tantum importat vincendum peccata impoentibus, sed & congruam Penitentibus satisfactionem indicendam.

1. Quia potestas ligandi ad ea omnia vincula se extendit, quae ad salutem Penitentium insigniter conducere possunt. Neque vero, ut observat Bellarminus ibid. cap. 13. nostrum est generalia Christi verba restringere. Atqui dubio procul satisfactio seu Penitentia ad salutem Penitentium insigniter conducit: cum tantopere hanc in finem ab utroque Testamento commendetur. Ergo ligandi facultas indicendae satisfactionis potestatem complectitur.

2. Potestas ligandi id omne involvit quod in ipsa involvi sensit tota Christi Ecclesia. Atqui in ea potestate potestatem indicendae satisfactionis tota semper agnovit Ecclesia. Minor patet, tum ex innumeris Canonibus.

monibus Conciliorum, Niceni praesertim, Carthagenensis IV. Arauficani I. quae certum poenitentibus ad satisfactionem tempus, utique auctoritate divina praescribunt; tum ex Patribus, qui pro vindicanda satisfactionis necessitate ad Evangelium & Dei legem recurrerunt. Sic Cyprianus, ut probat lapsis ne quidem ad Martyrum preces delicta dimittere debere, nisi prius satisfecerint: *Contra Evangelii vigorem, inquit, contra Domini ac Dei legem... laxatur incantio communicatio. Irrita & falsa praesertim dantibus, & nihil accipientibus profutura. Non quaerunt sanctorum patientiam, nec veram de satisfactione medicinam*. Et intra *Contra Evangelium sacere non possunt, qui de Evangelio Martyres sunt*. Sic S. Leo Epist. 91. ad Theodorum: *Mediator Dei & bonum hanc Praescriptis Ecclesiae tradidit potestatem, ut & consistentibus actionem Penitentiae darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per sanam reconciliationis admitterent*. Sic S. Gregorius lib. 3. in cap. 7. Libri I. Reg. *Afflictio Penitentiae ad delenda peccata idonea est, cum Sacerdotis fuerit iudicio imperata; cum ab eo consistentium actibus discussis, pro modo criminis unum eis decernitur afflictionis*. Cor porro suam hanc delenda peccati proprietatem habet ex Sacerdotis iudicio Penitentia, nisi quia sic a Christo constitutum est.

47. Nec vero desunt rationes ob quas plane congruum fuerit, ut vellet Deus certam in Penitentiae Sacramento multam per Sacerdotes peccatoribus imponi. 1. Enim decebat, ut qui post accepta regenerationis & gratiarum beneficia, denno ad vomitum revertitur, sanguinem Testamenti pollutum ducit, ac Spiritui gratiae contumeliam facit, durus haberetur, quam qui ante Baptismum, sine Deo, sine lege, sine inhabitante Spiritu deliquerat. 2. E re erat ut si Deus peccata per misericordiam gratis condonet, eadem pleat per iustitiam, ut sic iustitia & pax se se amplectantur. 3. Exigebat ipsa hominis utilitas ut non omnis poenae expertis maneret: ne ex ipsa Dei bonitate fieret deterior. Ita S. Gregorius Nazianz. Orat. 14. Sed de his plura dabit Bellarminus Cap. 5.

Quarta conclusionis pars ex art. seq. innotebit.

48. Obijc. contra part. 2. Elecitiae poenae quae corpus affligunt, pugnant contra id Scripturae, *Non occides, Habito honorem corpori*. Ergo.

49. Resp. 1. Si ita est, vituperium, nedum laudem mererent, quicumque ex iustis, ut Job, David, & alii Sancti, corpus suum in servitutum per jejunia, per vigiliis, per flagella in servitutum redegerunt. Mirum si nescierint illi Scripturae sensum, quem adeo scire intelligunt Lutherani.

50. Resp. 2. neg. ant. Jejunia enim, sacci, & ceterae corporis asperitates adeo non occidunt corpus, ut veteres Eremitae, qui ut Paulus & Antonius hinc operibus praeter ceteros incubuere, uterque vixit centenario major: dum Lutherus, qui cum Catharina sua epulis & cerevisia lubens vacabat, nec sexagesimum tertium aetatis annum praetergressus est.

51. Nihil plus urget illud: *Habito honorem corpori*, quod ex Coloss. 3. compingunt Lutherani. Id enim unum probat, vel necessaria corpori providenda esse, quod non negamus; vel corpus non perperam & citra salutis studium affligi debere. At quis, nisi Pseudo interpres Apostoli, hinc colligat, vetitum esse Christiano, ne membra sua mortificet, ne cauti-

castiget corpus suum, ne serpentem concupiscentie flammam suis diu nocturne lacrymis relinquit.

52 **Objc. 2.** contra 3. part. Satisfactio Christiana, si qua sit, necessario acceptari debet: cum id his preceptum sit Christi verbis: *Agite Poenitentiam: Facite fructus dignos Poenitentie*. Atqui reculari potest satisfactio a Sacerdote injuncta. Potest enim Poenitens, quas justitie divine penas debet, in Purgatorio tantum perolvere velle. Ita Melancthon.

53 **Resp. neg. min.** Quidquid enim senserint pauci quidam Theologi, constat apud saniores ceterorum partem, absolvi non posse hominem, qui sub obeundi Purgatorii pretexto indicam sibi satisfactionem recusaret. Atque id docent tum Catechismi omnes, qui satisfactionem Poenitentie partibus accensent; tum Tridentinum, juxta quod concessa a Christo ligandi facultas, satisfactionis injungende potestatem complectitur.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Conditionibus satisfactorum.

54 **C**UM satisfactio sit opus hominis relative ad Deum, constat ad eam quoddam requiri conditiones, quarum alie teneant se ex parte operis, alie ex parte hominis, alie demum ex parte Dei. Ex his porro quaedam nihil dubii habent, quaedam in controversiam veniunt.

55 **Et** quidem fatentur omnes ex parte operis requiri, 1. ut liberum sit, quia alioqui non esset actio humana; 2. ut sit bonum; quia si indifferens esse fingatur, nec laude dignum est, nec vituperio; si autem malum sit, poenam meretur, non vero poenam remissionem; 3. ut sit supernaturalis; quod enim disponit nos ad promptiorem suis supernaturalis consecutionem, naturae ordinem necessario excedit; porro opus satisfactorum, dum tollit poenam que hominem ab ultimi finis consecutione retardat, eundem ad hunc propius attingendum disponit. Verum ambigitur an opus, ut satisfactorum sit, penale esse debeat. Et haec prima est questio in presenti expendenda.

56 **2.** Ex parte satisfaciendi necessum est ut sit in statu viae. Eadem enim est satisfactorum conditio que meriti; praesertim cum actio quaevis satisfactoria, sit etiam meritoria. Ergo sicut post vitam hanc nullus est merito locus, sic nec satisfactorum. Unde Christus generatim Joan. 9. *Veni nos, quando nemo potest operari*. Et vero, si post mortem posset homo satisfacere, purgantes animae que indelenter terrentissimos contritionis ac caritatis actus eliciunt, statim pro gravius quibus poenis satisfacerent; nec prohibe diu in flammis detinerentur; quod cum Ecclesiae sensu pessimo congruit. At disputatur, an ut satisfaciatur homo, necessario in statu gratiae esse debeat. Et haec secunda est difficultas hic discutienda.

57 **3.** Et id quoque receptum est satisfactionem a Deo acceptari debere; quia tamen ea res paullo fusiori indiget expositione; erit haec nobis tertia difficultas ceteris annectenda. Sit itaque

CONCLUSIO I. Ad satisfactionem requiritur opus penale: at nulla hinc suboritur difficultas in praxi, cum omne virtutis opus homini penosum esse reperitur.

Prob.

58 **Prob. 1.** pars 1. ex Scripturis, quae satisfactionem in operibus penalis constituit. Sic Joel 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, in fletu & planctu*. Matth. 11. *In cilicio & cinere Poenitentiam egissent*. Et haec fuisse Protoparentis, Davidis, & Niniuitarum Poenitentiam manifestum est ex sacro textu.

59 **Prob. 2.** ex Trident. sess. 14. cap. 8. & Cap. 13. ubi satisfactorum nomine vocantur satisfactoria poena, vel sponte suscipi, vel a Deo infligi, vel a Sacerdote injuncta.

60 **Prob. 3.** Quia, ut solide S. Thomas hic q. 15. art. 1. satisfactio sit, tum ut plequantur praeterita peccata, tum ut caveantur futura. Atqui ad utramque requiritur opera penalis. Ad 1. quidem, tum quia equum est, ut qui plus iusto sibi indulget peccator, pie crudelis relector que nimium amavit; quod penosum est: tum quia, ut loquitur S. Gregorius Homil. 20. in Evang. *Fatum est ut peccator tanto majora sibi inferat lamenta per Poenitentiam, quanto majora sibi intulit damna per culpam*. Ad 2. vero, quia ex Tridentino cit. cap. 8. *Procul dubio magis opere a peccato recedant, & quasi sereno quodam coercent satisfactoria poena; cautiusque & vigilantiores in futurum Poenitentes efficiant*. Neque enim, ait ibid S. Thomas, facile homo ad peccata redit, ex quo poenam expertus est. Unde juxta Philosophum: *Poenae sunt medicinae*. Ergo.

61 **Prob. 2.** pars. Actus omnis Christianae virtutis mentem erigit ad caelestia, & a terrenis avocet. Atqui neutrum sine aliqua carnis afflictione fieri potest; ut docet frequentior experientia de his positissimum qui iustitiae vias inire incipiunt; cuiusque, quod & iustioribus frequenter evenit, in terra deserta & inagnosa peregrinatione sibi videntur. Ergo nullus est virtutis actus, qui satisfactionis nostrae materia esse non possit.

62 **Objc. contra 1. part.** Majus est vitam aeternam mereri, quam remissionem poenae temporalis. Atqui opus quodcumque supernaturale hominis iusti, etiam non penale, meretur vitam aeternam. Ergo a fortiori remissionem temporalis poenae.

63 **Resp. neg. min.** ut qua falso supponat opus ullum honestum esse, quod homini lapsio penale ac laboriosum non sit. Omne enim bonum opus vel carnis cruciat ut jejunia, vel animae affligit, ut frequenter meretur. Atque corpori aut concupiscentiae utilia quaedam aut puerca subtrahit; vel si naturae placet, non qua tale, sed Dei intuitu, elici debet. Hinc, Trident. cit. Can. 13. docet, *pro peccatis Deo per Christum satisfieri poena sponte suscepta, ut jejunium, orationibus, vel aliis etiam paratis operibus*. Unde ut in omni satisfactorio opere meritum, sic & in merito omni satisfactio reperitur.

64 **Ceterum** fieri posset, ut opus supernaturale, non autem penale, si quod daretur, vitam mereretur aeternam, non tamen temporalis gloria remissionem; quia vis ejus meritoria per meritum gratiae & penae tota exhaeretur; si enim plus est mereri gloriam, quam dimissionem poenae temporalis; plus certe est gloriam simul & poenae temporalis condonationem, quam alterutram tantum promereri.

64 **Objc. 2.** Si opus, ut satisfactorium sit; penale esse debeat, tanto minus satisfactorium erit, quanto ex majori caritate clicietur. Atqui absurdum consequens. Minor patet. Prob. maj. quia opus eo minus est

est poenale, quo magis ex caritate praestatur: cum ex Augustino supra, quod grave est in preceptis, lenes ac leve efficiat caritas.

65 Resp. ad 1. neg. maj. Ad 2. diff. Opus eo minus est poenale obiective, quo ex majori caritate elicitur, N. minus est poenale subjective. Subd. & hunc poenalis defectum compensat ardor caritatis, C. lecus, N. Itaque in laboriosa peregrinatione quam instituunt homines dno, quorum alter multo plus, alter longe minus habet caritatis, eadem est obiectiva difficultas: cum & quandoque major in eo qui plus diligit. Est quidem in isto difficultas longe minor subjective, quia dat amor alas pedibus. Verum ubi ut ea facilitas que meriti vim adauget, vim minuat satisfactoris. Sicut domi hauriens datorem diligit Deum, sic & indubie eum plus diligit, qui amore sui crucem ac poenas celarius, ac libentius amplectitur.

Quod si actio quaequam pia nihil habet poenae, ut abstinentia in Carni-
tharum fene, non desinet hae satisfactoria esse; quia facilitatem ab-
stinentiae huius certo quodam labore comparari oportuit. Verum id tem-
peratos habent huiusmodi actiones, quod ne humano modo fiant, ad Deum sedula attentione referenda sint.

66 Obijc. contra 2. part. eam Leclercus: Qui delicatioribus cibis ac ex-
quisito vino utitur temperate, actum elicit virtutis. Atqui non elicit
actum poenalem. Alioqui huic in Penitentiam injungi posset usus ejus-
modi rerum; quod ridiculum est. Ergo datur virtutis actus, qui nec
poenalis sit, nec satisfactorius.

67 Resp. neg. min. Est enim poenale magis cibis delicatioribus vesci mo-
derate, quam aliis. Unde facilis ex hac parte peccat, qui magnatum
quam qui plebejorum mensis accumbunt. Nec dubium, quin satisfactorius
instar injungi possit, non quidem ut quis laete vivat, sed ut epulas
inter splendiores gulam refronet; & aliquid eorum quae plus sapere
palato, eidem subripiat. Ceterum, ait Gonetus hic disp. 13. n. 17. qui
talem injungeret Penitentiam, peccat, idque mortaliter, si confessio fuisse
de mortalibus, vel venialiter, si de venialibus tantum: nam quando peccata sunt
gravia, satisfactorio debet esse gravius, atque adeo opus satisfactorium simpliciter poe-
nale, quale est opus jejunii, vel orationis, vel elemosynae; non vero poenale tan-
tum secundum quid, quale est confessio, etiam temperata, cibi delicati. Quae sic
intelligo, ut peccet qui delicatioris cibi usum sub ipsa etiam temperan-
tia lege praecipiat; non tamen qui Principi regiam ad mensam quoti-
die vocato, & qui plus identidem gula indulgerit, injungat, ut potu
& cibo temperanter utatur. Esset enim id Penitentiae genus & culpe
proportionatum, & eruditi palati viro non ita facile.

Hic quaedam notanda, & 1. non eos solum actus esse satisfactorios, qui
sponte a nobis eliciuntur, sed & flagella, quibus nos Deus exerceat: quia dum
sponte acceptantur, sunt quodammodo opus patientis. Unde monendi sunt
Fideles ut morbo ceteraque incommoda patienter ferant, si ea ad remissionem
Purgatorii ignis sibi prodesse velint. 2. Possit hominem per actus in-
ternos & externos satisfacere, quia ut temperantiae v. g. sic & contritio-
nis actus suam ex se poenam ac laborem ferunt. Esti vero exterius opus
operi interno bonitatem intrinsecam non addit, ut alibi ostendimus,
quia tamen poenam specialem addit, addit & pondus satisfactorii: unde
plu-

pluribus est, ceteris paribus, executio jejunii, quam simplex voluntas.
3. Etiam si possit Penitens multiplici via Deo satisfacere, id tamen po-
tissimum praestari jejuniis, oratione & elemosyna, quae in Scripturis, ut
Tobiae 12. praesertim commendatur. Ad orationem revocatur, quae Deum
proxime respiciunt, ut sacrificium, laus, gratiarum actio, quae licet ha-
beant suscitatum spiritum, habent tamen afflictionem carnis, ait hic S. Tho-
mas q. 16. art. 3. Ad elemosynam beneficia quorumque proximo exhibita.
Ad jejuniis omnia quibus caro teri & donari solet, ut vigiliae, vigilius
alperitas, lacrymae, solitudo. Vide sylvium ibid.

68 CONCLUSIO. II. Opus in statu mortalis peccati ex actualis gratiae
auxilio factum, satisfactorium est, non quidem de condigno, sed de
congruo saltem latius sumpto; non tamen eadem semper ratione.

Prob. 1. pars, nempe quod huiusmodi opus satisfactorium esse possit.
1. Quia opus non plane mortuum & poenale potest utcumque satisfacere
Deo. Atqui opus de quo agitur & poenale est ex hypothesi; & ut ex
auxilio actualis gratiae elicitum, non omnino mortuum dici potest. Se-
enim ferme habet ut contritio & confessio absolutio praevia. Atqui
haec, licet extra statum gratiae fiant, nedum opera sint mortua, una
cum absolute ad Sacramenti constitutionem concurrunt.

2. Quia si satisfactorio ab homine necdum iustificato procedens omni
69 frustraretur effectu, neque hanc olim ante absolutionem praestari valuis-
set Ecclesia; neque hodieque identidem antea praestari iuberet. Ita Hen-
ricus a S. Ignatio Cap. 213. Martinon, disp. 51. n. 16. &c.

3. Quia licet ad meritum de congruo latius sumptum sufficit actio,
70 quae licet primum stricto jure non exigit, illud tamen ex aliqui decen-
tiae debito praestatur: ita & ad satisfactionem sufficit actio, cujus aliquam
a Deo rationem haberi deceat. Atqui divinam decet benignitatem ut
satisfactionem ab homine necdum licet iustificato factam non nihil esti-
met. Eaque videtur esse practica Conciliariorum opinio. Neque enim
Penitentem qui propter adulterium jejuniis, pinguis elemosynis, piis
laboriosisque peregrinationibus vacaverit, eidem addicere Penitentiam,
ac si nihil horum praestiterit. Atque id docere videtur S. Thomas 14.
a. 3. ad 1. ubi haec habet: Quanto major est contritio, tanto magis diminuit
de pena, & quanto aliquis plura bona facit in peccato existens, magis se ad
gratiam contritionis disponit, & ideo est probabile quod minor poena sit debi-
tor: & propter hoc debent a Sacerdote discreto computari, ut ei remissionem poe-
nam injungat, in quantum invenit eum melius dispositum.

71 Prob. 2. pars, videlicet quod huiusmodi opus non satisfaciat de con-
digno. Satisfactorio, ut & meritum de condigno importat, jus quoddam
iustitiae, meritum quidem ad gloriam, satisfactorio vero ad poenam remissio-
nem. Atqui homo in peccati mortalis statu constitutus jus illud ha-
bere non potest, jus enim illud divina amicitia nititur, ut ex supra
dictis patet. Haec vero non reperitur Deum inter & hominem peccato
mortali irretitum.

72 Ergo superest ut peccator per poenalia, quae ex auxilio gratiae moventis elici-
unt opera, de congruo tantum meretur remissionem poenae: de congruo, in-
quam, quod cum jus amicabile non importet, sed aliquis dumtaxat de-
centiae debitum, a nonnullis latiori tantum sensu congruum nuncupatur.

Prob.

73 Prob. 3. pars, nimirum quod idem opus non semper eadem ratione satisfactorium sit. Nempe vel opus illud a Penitente Ministro ante vel post absolutionem impostum est: vel a Penitente sponte susceptum. Atque utriusque dispar esse conditio videtur. Opus enim sacramentale efficacius ad penae remissionem conducit, quam electivum. Unde sicut attritio & confessio, licet opera hominis simpliciter necdum iustificati, ad Sacramenti effectum iisdem operibus correspondentem, nimirum divinae amicitiae reparationem concurrat; sic & satisfactio sacramentalis ad remissionem penae, qui ejus est finis, concurrere debet. Opus vero electivum, cum nec a statu persona, nec ab efficaci Sacramenti vim ullam trahat, multo minoris coram Deo momenti esse debet. Quamquam & id efficere videtur, ut Deus propter bonam hanc subiecti dispositionem abundantius eadem penae, & minorem penam repetat: quod & a Confessario faciendum esse admonet S. Thomas in textu supra citato.

74 Patendum tamen satisfactionem hominis iusti facilius obtinendae penarum remissioni parem esse, quam inipoli: quia status gratiae & adoptionis, ut meritis sic & satisfactionibus pretium dat morale. Sicut enim satisfactio Christi eo iure dignior quod erat a persona infinite dignitatis, cujus proinde humilioris tanto erat pluris estimanda: sic & ceteris paribus maior est moraliter satisfactio hominis, quo plus ille gratiae habet. Est enim estimabilis personam adeo sanctam humiliare se & affligere voluntarie: Ita Martinou cad. disp. 51. num. 19.

75 Objic. 1. illud Eccl. 34. v. 31. Qui jejunat in peccatis suis; & iterum eandem faciem, quid proficit humiliando se? Sed qui non proficit, satisfacere non potest. Ergo.

76 Resp. dist. maj. Qui jejunat in peccatis suis, id est vel malum in finem, vel eum perleverat in malum affectu, nihil proficit quantum ad satisfactionem, C. qui jejunat, in peccato quidem, sed cum affectu placidum Deum. N. Itaque, ait Sylvius qui difficilem ea de re Angelici doctorum solida evoluit, qui actu vel affectu in peccato mortali persistit, necque jejuniis, neque aliis operibus, potest Deo satisfacere pro ullo peccato; Tum quia satisfactio operis est poenitentia; poenitentia autem vera esse non potest, si mandata vel de nova peccato, vel peccatum placet. Tum quia satisfactio includit studium placendi Deum; huiusmodi vero studium esse non potest, quantum peccatum vel actu committitur, vel affectu placet. Verum nihil obstat, quominus qui adhuc est in actu peccati mortalis, sed affectum ejus per veram ad Deum conversionem deposuit, imperfecta quadam satisfactione, seu de congruo satisfacere dicatur. Ut enim de congruo per actus fidei, spei & inchoatae caritatis mereri potest justificationis gratiam: sic & satisfacere potest. Nec dubium quin ita senserit Ecclesia antiqua, quae satisfactionem absolutionis, adeoque & expresse reconciliationi praemittebat. Ita Sylvius Suppl. q. 14. art. 2.

77 Inl. ex Apostolo 1. Corinth. 3. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Atqui in cunctis Conclusionibus nostrae Poenitentiae non habet caritatem. Ergo quid quilibet bonum agere possit, nihil ei prodest. Si nihil, ergo multo minus ad satisfactionem.

78 Resp. neg. min. est enim, ut bene notat ibidem Sylvius, Poenitens quamvis est sub peccati reatu, sit extra statum caritatis, non est tamen omnino sine

caritate. Unde, sicut necdum sit simpliciter, id est, ad vitam aeternam, gratus Deo, nihil vetat, quin & ipse, & opus ipsius sit Deo acceptum ad effectum remissionis penae; ut nimirum minoris sit poenae temporalis debitor, quando illi remittitur aeterna: quod & docet S. Thomas in textu citato n. 70. Et vero, si, ut subindicat obiectio, non prodesse opera extra statum caritatis elicit, Poenitentium nullius forent momenti, nec gemitis & Poenitentiae ante justificationem nullius forent momenti, nec proinde ad ipsam disponent. Id autem quis catholice sentiat?

79 Objic. 2. ex Trid. Sess. 14. cap. 8. Omnis gloria nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo mereamur, in quo satisfacimus, facientes fructus digni Poenitentiae, qui ex illo vim habent. Atqui hic ad satisfactionem, ut ad meritum, requiritur ut vivamus in Christo; quod sine gratia iustificante fieri non potest. Ergo.

80 Resp. 1. neg. min. Is enim, nec inepte, sensus Concilio tribui potest, nos, si vivimus, vivere in Christo, si mereamur aut satisfacimus, in ipso mereri & satisfacere: non autem necessum esse ut ad merendum, vel satisfaciendum, in eo per gratiam iustificantem vivamus: unde quod gratia status ad meritum requiritur, aliunde quidem probari potest, at non ex obiecto textu.

81 Resp. 2. dist. min. Ad satisfaciendum de condigno requiritur ut in Christo vita gratiae vivamus, C. ad satisfaciendum satisfactione imperfecta, N. Sicut enim homo necdum reconciliatus imperfecte & de congruo mereri potest, ita & satisfacere.

Ceterum non desunt qui velint 1. satisfactionem, nec de condigno, nec de congruo penam remittere; quia, inquit, voces illae competunt merito, non satisfactioni; 2. satisfactionem sacramentalem de condigno remissionem dici posse largiori sensu, non eadem ratione dignitatis personae, cum haec in peccato esse supponatur; sed ratione dignitatis operis virtute clavium ad partem sacramentalem elevati; unde, ajunt, pater, quod licet indignus sit peccator illa gratia ratione suae personae, fiat tamen illa dignus ratione elevationis sui operis. Ita Henno, nec hinc recedit Martinou.

82 Objic. 3. Satisfactio non majoris est efficaciae, quam sacrificium & indulgentia, atqui haec non remittunt peccati penam temporalem. Ergo nec illa.

83 Resp. dist. maj. Satisfactio non est majoris efficaciae, quam sacrificium spectatum secundum totum valorem quem habet, C. non est majoris efficaciae quam sacrificium spectatum quantum ad effectus ad quos institutum non est, N. Itaque praestat inchoate sacrificium: cultus hominis satisfactioni, sicut & Baptismo ceterisque Sacramentis praestat: quemadmodum tamen Baptismus, licet sacrificio inferior, & peccatum & omnem peccati penam dimittit, quod non facit sacrificium: ita satisfactio, licet minoris quam sacrificium efficaciae, penam in peccatore delere potest, licet id non praestet sacrificium. Et vero satisfaciens, ratione Sacramenti suscepti, jus habet ad remissionem penae temporalis: cum Sacerdos ei Purgatorii penam commutaverit in temporalem sub conditione satisfactionis futurae; & sic non ei sit novus favor. Atqui nullum simile jus habet peccator, cui sacrificium applicatur, vel indulgentia. Ergo nec similem ab hac vel illo effectum sperare potest.

Quod diximus de satisfactione in ipso Sacramento imposta, dicendum videtur de ea quae ante absolutionem adimpleta fuerit. Haec enim ut & confessio suum, cum sequatur absolutio, effectum parere debet.

84 Objic. 4. Satisfactio, utpote pendens ab acceptatione Dei, certam ejus promissionem habere debet. Atqui nullibi promissit Deus peccatori satisfaciendi remissionem poenae.

85 Resp. neg. min. Christus enim dum Sacerdotibus facultatem dedit Purgatorii poenae in poenam temporalem committendi, Purgatorii labores voluit temporali hac poena redimi, non prout haec vel tale est opus, vel exercetur in statu gratiae; sed quatenus a Sacramento, vel recepto, vel recipienco habet ut ipsa Christi satisfactio informetur.

86 Ergo, inquit, poterit homo per opera etiam in affectu peccati elicta satisfacere. Probi. conseq. 1. quia opera haec ipsa etiam Christi satisfactio informari possunt; 2. quia existens in affectu peccati mortalis potest facere opus & bonum & poenale; 3. quia aliqui puniretur homo in aeternum pro peccato dimisso; ut si homicida post obtentam sceleris hujus absolutionem, fornicaretur, atque in hujus peccati affectu injunctam sibi Poenitentiam impleret, & moreretur; 4. quia qui in affectu peccati jejunat, implet Ecclesiae praeceptum; Ergo & qui in eodem statu injunctam sibi Poenitentiam, adimplet; utrobique enim est Ecclesiae praeceptum; 5. Quia qui Poenitentiam in peccato implevit, ad eam iterandam urgeri non solet.

87 Resp. neg. sequel. Ad 1. & 2. neg. ant. Ea enim solum opera satisfactio Christi in ordine ad delendam poenam informantur, quae sunt animo placandi Deum. Atqui opus, licet aliquo bonum & poenale supponatur, dum fit in affectu peccati, non fit vere animo placandi Deum. Ergo. Ita fere Sylvius.

88 Ad 3. 1. idem inconueniens militat pro casu in quo quis post obtentam prioris peccati veniam, in aliud grave lapsus sit, antequam injunctam sibi pro priori peccato satisfactionem adimpleverit.

2. Existimat Dom. Soto, nihil esse absurdi quod quis pro peccato dimisso in aeternum plectatur. Etsi enim, inquit, temporalis poena, quae ex peccato quoad culpam dimisso luenda superest, per se nunquam transit in aeternum, per accidens tamen ratione status hominis, qui manet inimicus Dei, perpetuo durat, quia ab eo nunquam perfolvi potest. Fortasse tamen, ait ibid. Sylvius, potest negari sequela: quia etsi talis non possit placare Deum, ut ei superstitem hanc poenam relaxet; nihilominus quando erit passus tantam poenam quanta restabat, non amplius pro illo peccato punietur, sed solum pro aliis. Neque hinc sequitur, quod vel in inferis sit redemptio, vel damnati pro peccatis Deo satisfacere possint; sed tantum quod possint satis pati, seu, ut ajunt, satisfacere in poena, ut fur qui suspenditur; non pro poena, ut idem fur, si per multam pecuniariam a suspendio se redimat.

89 Ad 4. neg. conseq. Ecclesia enim, licet jejunium indicendo, certam finem intendat, non tamen cum praecipit, hoc saltem sensu, quod ad nova jejunia eos obligat, qui fini illi deliquerint. Sacerdos vero ut Dei Vicarius orationem, jejunium & alia id genus sub ratione satisfactorum injungit. Atqui ratio satisfactorum non consistit sine pia Deum placandi

voluntate. Ergo ut praecipium ejus impleatur, pia haec voluntas haberi debet. Non fiat autem haec cum affectu ad peccatum.

90 Ad 5. disputant inter se Theologi de satisfactione in statu peccati adimpleta. 1. Etenim nonnulli eam iterari volunt; tum quia Poenitentia haec nullatenus exolvere potest reatum poenae temporalis; tum quia non valet solutio nunquam adulterino facta: tum quia qui Poenitentiam in peccato mortali exequitur, peccat saltem venialiter: quia Sacramenti partem indignè suscipit; & ponit obicem effectui; nempe remissioni poenae temporalis, quae est effectus secundarius, pendens a primario, nempe gratia sanctificante. Ita Antonius art. 3. q. 9. qui tamen cum communiori sententia negat iterandam esse hujusmodi satisfactorum. Mirum tamen quod qui peccat saltem venialiter, adeoque fortassis mortaliter, satisfactorum nihilominus legitime impleat.

91 2. Alii Theologi distinguunt. Vel enim, inquirunt, satisfactio injuncta est actio transiens, quae nullum exteriorum producit effectum, ut oratio nec longa, nec frequens; vel exteriorum parit effectum, qui transactio etiam opere permanet; ut jejunium & elemosyna, ex quibus debilitatur caro, vel substantia minuitur. In priori casu Poenitentiam iterari volunt: non autem in posteriori. Ita S. Thomas ead. qu. 14. art. 3. ad 3. ubi sic: Dicendum quod aliquae satisfactiones sunt, ex quibus manet aliquis effectus in satisfactionibus, etiam postquam actus satisfactionis transiit, sicut ex jejunio manet corporis debilitatio, & ex elemosynarum largitione substantia diminuitur. Et tales satisfactiones in peccatis facta non oportet ut iterentur: quia quantum ad hoc quod de eis manet, per Poenitentiam Deo accepta sunt. Satisfactiones autem quae non relinquunt aliquem effectum in satisfaciendo, postquam actus transiit, oportet ut iterentur, sicut orationes & alia hujusmodi. Actus autem interior, quia totaliter transiit, nullo modo vivificatur, sed oportet ut iteretur.

92 3. Alii, quibus subscribendum opinamur, circa difficilem hanc & magni momenti materiam haec docent, 1. probabiliter valere Poenitentiam in statu, modo non in affectu peccati expletam, nec prolixe iterandam videri. Sequitur ex supra dictis: eaque videtur esse intentio Confessorum, praesertim cum prolixiores Poenitentias indicunt. 2. Quia tamen opinio haec nonnihil dubii pariat, curandum esse Confessoris, tum ut semper aliquam injungant Poenitentiae partem, quae statim ab absolutione, proinde in gratiae statu adimpleatur; tum iis qui Poenitentiam in peccato adimpleverint, solita majorem indicant, prout illius pars major aut minor in peccato adimpleta fuerit. 3. Eam qui Poenitentiam suam non solum in statu, sed & in affectu peccati impleverit, manere obligatum ad eam denno implendam: idque sub mortali peccati reatu, si notabilis sit Poenitentia. 1. Quia satisfacere extra affectum peccati est praecipium, cujus gravis est materia. 2. Quia Poenitens injunctam sibi Poenitentiam sub gravi & acceptare & implere tenetur. Ergo & eo etiam modo implere quo injuncta est: porro injuncta est ut Deum placaret. 3. Quia sic eam implere tenetur, ut sit pars Sacramenti, & Sacramentum per eam integretur. Atqui si fiat in affectu peccati mortalis, neque est pars Sacramenti, neque Sacramentum per eam integratur: cum non fiat animo Deum placandi, quod ad rationem satisfactorum pertinet. Ita in terminis Sylvius, ead. q. 14. art. 2. in fine.

93 Nec obest quod in veteri Ecclesia satisfactio majori ex parte ante absolutionem impleteretur, proinde a nondum iustificatis; cum rara admodum sit contritio per se iustificans. Namque 1. aliud est satisfactio- nem in peccato adimpleri, aliud in effectu ad peccatum. 2. Probari nequit, imo nec prudenter supponi, Confessarios tunc temporis eodem se gessisse modo cum iis qui in perpetuo peccati habitu canonice Penitentiam decurrerant; ac cum iis qui interiori Penitentiam junxerunt exteriori; nec dubium quin priores novo subirentur examini. Ergo ex veteri disciplina concludi tantum potest computari quidem satisfactionem in statu peccati factam; quod si non habemus ut in dubium, non tamen negamus. At concludi non potest valere satisfactio- nem in affectu peccati praestitam.

94 Neque etiam obest quod peccati affectus characterem sacramentalem non impediat. Neque enim hinc sequitur quod non impediat effectum satisfactionis. Character enim, ut qui malis imprimatur, & in eis per- severat, nihilque ad vitam eternam conducit, & in eis peccata amittantur supponit. Contra vero remissio poenae magnus est Dei favor, qui si forte inimico concedi potest, ac non ei qui in inimicitia lubens & ex affectu perseverat.

95 Quaes an possit quis pro peccato uno satisfacere, & non pro alio. Resp. non posse hominem qui ad unum mortale affectum servat, pro alio satisfacere. Ratio est quia satisfactio importare debet Penitentiam & studium placendi Dei. Qui autem vel uni mortali ex affectu adhaeret, nec offensa sua Penitentiam gerit magis quam qui pro culpa alteri data, se ei prosterneret, & aliam daret; nec Dei placandi studium praefertis cum placare non intendat, qui in inimicitia sponte permanet. Hinc sejuncti etiam populo intubuit ira Dei, quia in die sejuncti inveniebatur voluntas ejus, Isaia 58.

At potest quis satisfacere 1. pro veniali uno, etiam si alterius affectum servet. 2. pro mortali dimisso, etsi pro alio non satisfactus; quia sicut alteri, non sibi satisfactionem suam applicare potest; sic & pro uno, non autem pro alio peccato eandem potest applicare. Vide S. Thomam & Sylvium hic q. 14. art. 1.

CONCLUSIO III. Ad satisfactionem requiritur acceptatio ex parte Dei, seu voluntas & promissio remittendi poenam temporalem intuitu operis pii atque penalis.

96 Prob. 1. ex Tridentino quod Sess. 14. cap. 9. tradit satisfactiones nostras a Christo offerri. Patet. Et per illum acceptari a Patre, & cap. 9. docet tantum esse divinae misericordiae largitatem, ut non solum poenis sponte a nobis susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis; sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis a Deo inflictis, & patienter toleratis, apud Deum Patrem, per Christum Jesum satisfacere valeamus. Ubi valent satisfactioes nostrae, quia ex Dei munificentia, & summo amore acceptantur.

97 Prob. 2. Ad id requiritur benigna Dei acceptatio; quod Deus ex iustitia acceptare non tenetur. Sicut requiritur clemens Principis acceptatio ut homicida crimen suum multa pecuniaria redimat; quia posset princeps crimen illud morte per legem homicidii constituta plerere. Atqui Deus non tenetur acceptare poenam temporalem quam perfolvit peccati.

Penitens. Tum quis hac alterius est rationis, quam Purgatorii poena, & ea longe minor. Tum quia potest Deus uti supremus arbiter, quidquid boni praestamus pluribus aliis titulis exigere.

98 Prob. 3. quia purgantis animae plures contritionis actus efficiunt, quae se non minus ad satisfaciendum idoneae sunt, quam qui a nobis in hac vita eliciuntur. Atqui quod actus illi de facto non satisfaciunt, nulla potest alia ratio assignari, quam quod in hunc finem non acceptantur a Deo, qui satisfaciendi ac merendi tempus hujus vitae limitibus conclusit. Atque hinc etiam fit, ut licet hinc satisfaciens remissionem poenae ordinariae, quae per se peccatis respondet, infallibiliter obtineat; haud tamen consequatur veniam extraordinariae poenae, quam Deus interdum in peccati vindictam decernit. Sic David, qui graviores adulterii sui poenas redemit, mortem filii ex adulterio progeneri, aliaque sibi per Nathan praenuntiata, redimere non potuit; non tam quia desisset operis ad poenam proportio, quam quia desisset divina acceptatio. Quod si quandoque extraordinariae hujus poenae remissio vel commutatio obtineatur, ut ex variis scripturae exemplis interdum obtineri liquet, id non fit per modum satisfactionis, sed per modum imperationis ac meriti de congruo. Ita Gonet disp. 13. n. 26. & seq. & iidem bene verbis Martinus disp. 51. num. 31.

99 Objic. Qui solvit id quod debet, non indiget acceptatione; sed eo ipso liber est a debito. Sed qui satisfacti, solvit id quod debet. Ubi enim ex parte satisfaciens servatur iustitia, & ex parte creditoris non fit condonatio, ibi stricte solvitur quod debitum est. Atqui, &c.

100 Resp. dist. maj. Qui solvit ad aequalitatem id quod debet, quodque ab ipso aliis titulis exigi non potest, non indiget acceptatione, C. qui solvit, & id aliunde debere potest quod solvit, nec insuper solvit quoad aequalitatem, N. Porro nec usquam solvit homo aequale quidquam poenis Purgatorii quas debet; nec usquam eo devenire potest, ut Deus ab eo aliis de titulis repetere non possit, quidquid, juraute gratia, boni praestare potest.

101 Inst. Saltem sacramentalis satisfactio, quae suam ex opere operato efficaciam habet, de se idonea est obtinende poenarum remissioni.

102 Resp. satisfactioem sacramentalem non sufficit ex institutione Christi vim suam habere. Si autem ex institutione libera; ergo & ex acceptatione.

ARTICULUS TERTIUS.

De Satisfactione prout a Sacerdote imponenda.

103 QUAERITUR ad gravem hanc materiam pertinent, septuplici Conclusionem deficiemus.

104 CONCLUSIO I. Sacerdos, per se loquendo, Penitentem quem absolvit, satisfactionem in iungere tenetur. Prob. 1. ex constanti usu Ecclesiae, quae usquam sine satisfactione Penitentem reconciliavit. Atqui id nec a Ministris tam constantem factum esset, nec tam sponte acceptatum a Penitentibus, nisi utrique persuasum fuisset, satisfactionem posse & debere a Sacerdotibus imponi.

104. Prob. 2. ex Patribus, Augustinus Serm. 351. vult ut Penitens a Præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis sue modum. S. Leo Epist. 91. Medius Dei et hominum, inquit, hanc Ecclesie Præpositis tradidit potestatem, ut et constitutibus afflictionem Penitentia darent, et eisdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per sanam reconciliantiam admitterent. S. Gregorius, seu quivis alius Auctor Lib. 3. Exposit. in 1. Reg. cap. 5. Actio, seu, ut alii legunt, officio Penitentia ad delenda peccata tunc demum idonea est, cum Sacerdotis fuerit iudicio imperata, cum ab eo constitutum officium discessit, pro modo criminis quousque decernitur afflictionis. Ex his liquet datam esse Sacerdotibus potestatem satisfactionis Penitentibus injungende. Atqui non fertur et oratio data est ea potestas, sed ut exercenda. Ergo ut Penitens a Sacramento Præpositus accipere debet satisfactionis sue modum, sic & modum hunc Præpositi idem indicere tenentur.

105. Prob. 3. Sacerdos in Tribunali hinc quidem est Dei Minister, inde vero Penitentis Judex & Medicus. Atqui ut Dei Minister debet & ligare per poenas, & consolare Sacramento integritati, quæ satisfactionem requirit. Ut Penitentis Judex debet illatam Supremo Legislatori injuriam iusta pena ulcisci. Denum ut Medicus debet & præteritis vulneribus mederi, & futura præcavere. Quæ omnia per idoneam satisfactionem saluberrime præstantur, ut docet Tridentinum, & cum Tridentino experientia. Ergo.

106. Dixi, per se loquendo; quia si satisfactio profus impossibilis sit, puta homini jam senibus destituto, quiq; geminato passu tendit ad domum aternitatis, non est cur imponatur. Neque hinc Sacramento timendum, quia satisfactio, utpote pars tantum integrans, non est de necessitate Sacramenti. Possent tamen moneri qui ægrem circumstant, ut eum, si forte ad tempus reviviscat, ad actus fidei, spei & caritatis animo satisfactorio eliciendos invitent. Quod si levior infirmo graviorum peccatorum reo Penitentia imponatur; simul imponenda erit gravior alia conditionate, si nimirum convalescat quia id exigit delictorum gravitas; atque ita sancitum est cap. 1. XXVI. g. 7. Addit Lugo disp. 25. n. 47. infirmo injungi debere elemosynam, si per hanc satisfacere possit.

107. Quod censent nonnulli omitti posse impositionem satisfactionis, si prudenter judicetur Penitentem vel proflus per prævia opera satisfactile, vel plenariam indulgentiam lucrando satisfacturum esse; omnino rejiciendum est, vel ex hoc uno, quod nemini citra revelationem constare possit, an vel ipse, vel alius quispiam peccata sua ex æquo redemerit, aut redempturus sit. Quamquam monimus æquam esse ut Confessarius aliquam exhibitæ jam, aut exhibendæ a Penitente satisfactionis rationem habeat.

108. Quin nec a satisfactione eximerem eum qui paullo post martyrium subiturus sit. Tum quia fieri potest ut tyrannus a priori sententia recedat. Tum quia satisfactio pie exercita robur & constantiam in tormentis merebitur. Tum quia constat de regula quæ satisfactionem injungi præcipit, non autem de exceptione pro casu martyrii.

Atque hinc graviter peccabit Sacerdos, qui nullam Penitentis graviter reo satisfactionem impulerit; si id sciens & volens, non autem ex inadvertentia omittat. Ratio est, quia & gravem facit injuriam Sacramento, quod

quod culpabiliter mutilat; & grave infert nocentum Penitenti, qui remediis contra lapsus relapsus privatur, & gravioribus Purgatorii penis obnoxius manet; & nisi bona fides excuset, ad iterandam saltem sui genere coram alio confessionem tenetur, si ad eundem recurrere non possit. Si enim ut quis imposuit sibi Penitentia commutationem obtineat, demo, saltem in genere, peccata coonfiteri tenetur: quidni ad idem tenetur, cum aliter satisfactionis legem imponere non possit?

An autem obligetur Sacerdos sub gravi Penitentiam injungere, seu 109 pro ventralibus, seu pro gravibus quidem, sed jam antea re peccatis, non una est Casuistarum opinio. Negant quidam cum Lugo ibid. n. 49. 1. quia si gravis esset hæc obligatio propter integritatem Sacramenti, teneretur ipse etiam Penitens sub gravi Penitentiam etiam leviori sibi impostam adimplere, ne nullum maneret Sacramentum. Tanta enim est ad Sacramenti integritatem necessitas satisfactionis in facto esse, quanta ejusdem præcipiende necessitas. Atqui tamen fatentur omnes non teneri hominem sub mortali ad executionem satisfactionis levissimæ. 2. Quia si Penitens scrupulosus pluries intra horam redit, ut ab obliis peccatis absolvatur, concedunt multi haud necessum esse ut nova ipsi satisfactio imponatur. Atqui tunc tamen destituitur Sacramentum parte integrante. 3. Quia satisfactio ad integritatem Sacramenti requiritur, eo modo quo vindicta ad complementum iudicii humani. Atqui non peccat graviter politicus Judex, si reum leviori quam si promeruit pena non addicat. Ergo nec in eodem casu peccabit Penitentis Minister.

Existimant tamen alii mortaliter peccare Sacerdotem, qui in illis etiam casibus satisfactionem imponere negligit: quia est Penitentia pro ventralibus sit quid in se leve, non desinit esse grave quidpiam in ordine ad Sacramentum, cui contra Christi legem pars magni momenti admittitur. Atque hinc concludunt Ministrum, si novam pro obliis peccatis abolitionem impendat, novam quoque Penitentiam impendere debere, nisi forte primam ordinaverit ad ea etiam peccata, quæ obliis fuisse quadatenus prævidisset. Et hinc solvitur secunda difficultas.

Ad primam vero responderi possit, necessitatem injungendæ satisfactionis comparandam esse non cum ejusdem executione, sed cum ejusdem exequendæ proposito. Unde sicut graviter peccat qui levis etiam Penitentia implendæ propositum non habet; sic & qui eam culpabiliter non indicit.

Ad tertiam, si graviter non peccat Judex, cum reum a levi pena eximit, utique vel quia id permittit supremus Princeps, vel quia id graviter non exigit. Atqui nec permittit Deus ut nulla peccato decernatur pena; nec probari potest omissionem hanc ab eo ut quid leve liberi. Ergo saltem dubium est, an qui nullam Penitentis satisfactionem indicit, leviter solum peccet. Quis porro peccati lethaliter dubii reatum tranquille incurat?

COSULTATIO II. Sacerdos Penitentiam imponere debet præceptive, non autem ut libere solum & de consilio impendam. Ita Vasquez qu. 94. art. 2. dub. 1. n. 9. Lugo disp. 25. n. 54. & alii passim contra Suarez disp. 38. sect. 4. num. 2.

Prob. 1. ex Tridentin. Sess. 14. Cap. 8. ubi injungenda præcipitur 111

Kk 4. satis-

Satisfactio, eo quod clausi Sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed et ad ligandum concessa, etiam antiqui Patres & verunt & docent. Unde sic Potestas injungende satisfactionis oritur ex potestate clavium ad ligandum. Atqui satisfactio per modum consilii imposita non ligaret Poenitentem. Is enim liber maneret ut antea. Ergo libera id genus satisfactio non oriretur a potestate clavium; nec proinde esset vere judicialis & sacramentalis.

112 Prob. 2. Sacerdos Poenitentiam imponit tanquam Juxta ad Poenitentem plebati. Atqui ut Juxta qui talis vere plebati, ad subeundam penam obligare debet. Neque enim plebati censetur qui dixerit: Servus in injremibus, si loquatur. In vero, manebis domi.

113 Et vero Sacerdos liberam designans Poenitentiam, cui annexat temporalem poenae dimissionem, se habebit ut Pontifex talem concedens indulgentiam his qui Ecclesiam D. Petri inviserint. Atqui in hoc casu Pontifex, nec quempiam ligare, nec veram satisfactionem injungere dicitur: quia non injungitur, quod licet non exequi. Ergo nec in hypotesi Suaevis Sacerdos Poenitentiam vere injungere dicitur potest.

114 Obje. 1. Tam opus a Confessario libere assignatum veram satisfactionis rationem habere poterit, quam opus ad lucranda indulgentiam assignatum a Pontifice virtute clavium habere possit vim remittenda poenae. Atqui, &c.

115 Resp. neg. maj. illud enim duntaxat operis genus vere in Poenitentia satisfactionis rationem habere potest, quod juxta Christi institutionem a Ministro tanquam a Judice ligante imponitur. Quod autem ut modum consilii opus assignatur, non imponitur tanquam a Judice. Aliud est de Indulgentiis, quae ex sola solvendi potestate conceduntur.

116 Obje. 2. Sacerdos per haec verba: *Quicquid boni fecerit & mali sustulerit, sit tibi in remissionem peccatorum*, omnia Poenitentis opera ad conditionem Poenitentiae sacramentalis elevat. Atqui tamen non omnia Poenitentis opera bona sunt praecipit sed pleraque liberrima. Ergo opus etiam liberum potest esse Poenitentiae sacramentalis materia.

117 Resp. plures neg. maj. tum quia alioqui ad eundem etiam effectum elevarentur merita seu B. Virginis, seu aliorum Sanctorum de quibus hic fit a Sacerdote mentio; tum quia verba haec, sicut & praecedentia, *Indulgetur tui*, meram Sacerdotis deprecationem continent; tum quia vix concipi possit, omnia hominis semel confessi opera manere sacramentalia, utpote perpetuo partes Sacramenti. Ut ut est, nec liberum est homini Christiano ab omni opere bono abstinere: unde qui in genere futura bona opera injungit, saltem necessaria multa injungit, tantumque hinc argui potest, quod alias debita injungat: nec aris sine peritus Director omittit unquam specialia quaedam opera Poenitenti praecipere. Confar. n. 144. in fine, & n. 189. infra.

Atque hinc colliges graviter & sede hallucinari Confessarios, qui leves pro gravissimis facinoribus Poenitentias inducunt, eo quia in fine haec addant verba: *Quicquid boni fecerit, &c.* Haud certe ignorabat Tridentina Synodus verba haec Confessarii pronuntiarum contulisse: & tamen sanxit ut pro qualitate criminum idoneae satisfactiones injungerentur. Quod ut magis innoscat, sit:

CONCLUSIO III. Sacerdos, per se loquendo, potest etiam crimini Poenitentiam injungere debet, idque sub gravi & prudenter tamen & omnibus mature perpensis.

Prob. 1. pars, t. quia, ut animadvertit Bellarminus Conc. 9. in Do- 118 minic. 4. Adventus, *Scriptura sacra*, cura de Poenitentia loquuntur, ubi- que cinerem & cilicium commemorant, & non planctum amarum, nunc lucrum Unigeniti adhibendum esse docent; nunc ut observat Gregorius Magnus Homil. 20. in Evang. non solum fructus Poenitentia, sed dignos fructus Poenitentiae admonent esse faciendum. Atqui per hoc quod dicitur, *Facite fructus dignos Poenitentiae*, uniuscujusque conscientia convenitur, ut tanto majora acquirat honorem operum licita per Poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam; aut idem S. Pontifex.

119 Prob. 2. ex constanti Traditione Patrum, e quibus pauca haec suffi- ciant. Cyprianus Lib. de Lapsis: *Quam magna deliquimus, tam granditer desolamur*. . . . Poenitentis crimine minor non sit. Ibid. de Ministro imparcm Poenitentiam injungente: *Peccandi, inquit, somnum subministrat, nec comprimit delicta illa, sed nutrit*. . . . Imperitum est Medicum, qui tumens vulnerum sinus manu parcente contrectat. . . . operium est vulnus & se- cundum, & putraminibus amputatis medela fortiore curandum. Vociferetur & clamet licet aeger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum, cum senserit sanitatem.

Clerus Romanus Epistol. ad Cyprianum: *Ne sint minora remedia quam vulnera.*

Ambrosius ad virginem lapsam: *Grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem*. . . . *Necessaria Poenitentia, qua aut avertit crimina, aut excusat.*

Hieronymus in Cap. 2. Jeremiae, *Peccata gravia*. . . . non nitro, nec herba Borith d'hu possumt, sed gravioribus tormentis indigent. Ceteros omittit qui in idem unanimi conspirant.

Idipsum alrunt omnis saeculi Concilia. Sic Turonense III. anni 813. 120 statuit ut juxta modum peccati Poenitentia imponatur. Romanum sub Gregorio VII. Cap. 7. *Falsa Poenitentia dicitur, qua non secundum auctoritatem SS. Patrum pro qualitate criminum imponitur*. At his omnibus majus est quod docet Tridentinum Sess. 4. Cap. 8. his verbis: *De- bent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudentia suggererit, pro qualitate criminum & Poenitentium facultate, salutare & convenienter satisfactiones injungere, ne si forte peccatis committent, & indulgentiam cum Poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injun- gendo, alienorum peccatorum participes efficiantur*. Habent ergo pra. ocu- lis, ut satisfactio quam injungunt, sit non tantum ad nova vitia castidiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam & castigationem.

Hinc patet quam merito dixerim, Confessarium ad id teneri sub gra. 121 vi, quae enim gravior obligatio, quam cui desse non possit Sacerdos, nisi alienorum se peccatorum participes efficiendo? Quam inde rimendum ne plures probata ceteroqui & austeri viri Sacerdotes, dum sub omni cubito pulvisos confuunt, non ob propria, quae vel sedulo effugerunt, vel pari diluerunt Poenitentia, sed ob aliena, quae molliori manu tractant, peccata, in abyssum precipites tradantur.

122 Divi insuper *per se loquendo*, quia ut aliquando nulla injungitur satisfactio, puta morientibus jam sensu defunctis, sic & quandoque minor imponitur iis qui majori defungi non possunt, puta moribundis aut etiam graviter agrotantibus, quibus proinde declarata quam promeruerunt, quamque, si convalescant, perficere tenebuntur Penitentia, sitis est ut inungantur amoris & patientia actus, plenaque demisso voluntatis quae morbi dolores, ac mortem ipsam, si sic Deo videbitur, libenter accipiet. Quamquam, si pluribus egeant monitis, melius est ut Sacerdos eos ad se reverti jubcat, cum convalescerint, quo & monita & parum peccatis gravibus Penitentiam recipiant.

123 Dixi 3. *et procedunt*. Sacerdos quippe ex Tridentino, non solum gravitatis, qualitates ac numeri peccatorum, sed & Penitentium facultatis rationem habere debet, & sic convenientes satisfactions injungere.

124 Hinc 1. cavendum, ne iis etiam qui corpore sani, labore continuo sibi sufficere ad victum necessaria comparare debent, imponantur prolixae feratibus diebus orationes, jejunia saltem crebra, vel elemosynae quas erogare non possint. His ergo indicendum in primis ut a malo malis occasionalibus proximis abstinant; ut Dominicis ac festis diebus Officia sancta religiose frequentent; ut ante vel post Officiorum tempus in Templo humilis ac demissi permanant; ut ardentiori studio Deum in familia sua colerent; & de eo frequenter loquantur: ut post Officia piis lectionibus vacent, aut si legere nesciant, piam peregrinationem ad vicinam locum, vel soli, vel cum pie affectis suscipiant; ut consuetis Fidelium precibus mane ac vespere ferventius fungantur; ut laborem suum, fortune vel potius providentiae casus, tributorum onera, & quidquid convenit incommodi, Deo in peccatorum remissionem frequentius offerant; & aliquando in laboris decursu id Publicani contrito corde proferant; *Dei propitius esto mihi peccatori.*

125 Hinc 2. comparandum etiam spiritaliter infirmis, ita ut mitigetur satisfactio, cum Penitentia ad graviores Penitentiam quasi taceat, & eam utrumque detrahat, non ex pertinacia cordis, ignavia, vel languore voluntario; sed quia propter sibi fragilitatis conscius vereatur, ne sibi in ea perfolvenda deficiat animus, adeoque ne eam paulatim omittat, vel etiam desperet. Tunc itaque erigenda est mens Penitentis, ut hic potius quam in Purgatorio igne satisfaciatur. Exhibenda ipsi scelerum ipsius gravitas; qualem ex ipsa poenitentia promeruerit; quam graviter in altero saeculo torqueatur, qui sibi in presenti pepercit. Verum si his praemissis eo usque tentatione perturbatus appareat, ut Penitentiam omisso, & quae eam non raro sequuntur, relapsus ac desperatio timenda sint; micus agendum erit, ne sub obtentu boni majoris malum gravius immincat; & sicut novissima hominis hujus pejora peccatoribus. Tunc enim valet tritum id, satius esse hominem cum minori Penitentia in Purgatorium mittere, quam in inferos cum majori. Atque ita docet non Henno tantum, sed & perpetuus luxuriae impugnator Henricus a S. Ignatio, qui & his nititur Chrysolomus, vel potius Joannis Hierosolymitani Patriarchae 41. XLIV. verbis, Homil. 42. Operis imperfecti in Matth. *Si fasces super humeros adolescentis, quem non potest haurire, posueris, necesse habet ut aut fasces ejiciat, aut sub pondere confringatur.*
sic

se & homini, cui grave pondus Penitentia ponis, necesse est ut aut Penitentiam tuam respiciat, aut suscipiens, dum sustinet non potest, scandalizatus amplius peccet. Tunc itaque si erramus, modicum Penitentiam imponendo, nome melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? Ubi Pater largus est, Dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, cur Sacerdos austerus? *Uti apparet sanctum? circa vitam tuam esto austerus, circa aliorum benignus.*

Idem tradit S. Antoninus part. 3. tit. 17. Cap. 20. ubi haec: Si Sacerdos non possit gaudere de omnimoda purgatione Penitentis, saltem gaudeat quod liberatum a gehenna transmittat ad Purgatorium. Et rursus: Confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere a se: sed potius imponat ei unam Paenitentiam, vel aliam levem.

Concinnat Franciscus Salesius, & Carolus Borromeus, quorum prior haec scribit: Confessarius nulli & consulatorii verbis imponere debet Penitentiam. Et petere semper debet ab eo an Penitentiam injunctam libenter faciat: quia si videret eum angustiari, restitui faceret, aliam ei leviorum imponendo. Posterior vero part. 4. Instruct. Penit. Si Sacerdos ita expedire viderit, Penitentem interroget, an possit, anve dubitet Penitentiam sibi injunctam proferre; alioquin non mutabit, aut minuit.

Quae quidem omnia, ne in precipitium trahant, alia ex aliis temperanda sunt; ita ut & Sacerdos nitatur semper convenientes pro qualitate criminum Penitentias indicere; & ab ea agendi ratione, prout spiritus & prudentia suggererit, aliquando desistat, non quidem propter duritiam aut inconsideratam Penitentis, sed propter quamdam ejus pusillanimitatem; & ne fractus timore itineris nimium ardui, jam ab initio cadat amicus, Unde forsitan satius fuerit quadam quidem precipere, sed & duriora quadam proponere per modum consilii, ut per aliquot hebdomadas expectetur quid possit, quidve non valeat. Sic enim eo forte adductetur, ut quae primum ex consilio praestitit, subinde ex precepto adimpleat.

Hinc 3. nobis graviter a vero aberrare videntur, qui pro uno mortali ordinario aequam satis Penitentiam esse putant Coronam quinque decadum. Hinc vero in hac qua vivimus saeculorum saepe ordinaria sunt peccata fornicatio, mollities, quae & pluribus in locis adulteria, blasphemias, item perjurium, ebrietas, detrectatio crudelis ac pene continua, &c. An vero scelera haec divisim congrue diluet Coronae unius recitatio! Non credent qui leviori oculo Penitentiam naturam & scopum perspexerint. Nimium in ea esse debet ratio Penitentiae ut contraria curet contrariis, puta elemosynis avaritiam, luxuriam incontinentiae carnis, &c. prout dicimus num. seq. An vero lascivientem carnis superbia egregie domabit precum aliquot recitatio? Penitentia eo sine instituta est, ut a peccato revocet, & quasi frano quodam coercat. Ergo per eam sentiri debet gravitas peccati. An potius incontinentiae vel fornicationis pondus & gravitatem perleniet quis ex Coronae unius recitatio? Annon potius scelera haec ex Penitentiae levitate metiendo, habitur pro peccatis? 3. Et is etiam est Penitentiae scopus, ut vitiosos habitus, male vivendo comparatos, contrarius virtutum actionibus tollat. An, amabo, fornicationis, mollitiae, blasphemias habitum tollat Coronae unius perfolutio? 4. Et is quoque ejusdem Penitentiae finis est, ut &

ut & amoveat imminente a Deo penam; & nos, dum satisfaciendo patimur pro peccatis nostris, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, & confitemur officia. Atqui neutrum praestat ea, de qua loquimur, Poenitentia larva. Non r. an enim quis decades quinque recitando dicere aulicis cum Tertulliano, Lib. de Poenit. Cap. 11. Deliqui in Deum, & periclitari in aeternam perire. Itaque nunc pendes & matorer, ut Deum reconciliares mihi, quem delinquendo laesi. Non 2. sane enim unanimi sibilo exploderetur, qui e suggestu predicaret, adulterum, fornicatorem, mollem, &c. per registrationem Corona utitur, Christo ad mortem usque pro nobis amara quaque perpesso, conformem efficit.

127 Hinc 4. Poenitentia ut efficax sit & genuina, peccatis ex adverso respondere debet. Ita inter alios docent SS. Chrysostr. & Carolus Bor. Prior Homil. 19. in Matthi. Poenitentiam dico, non solum a prioribus malis recedere; verum & quod malum est, bona praestare. Facite, inquit fratres, fructus dignos Poenitentiae. Et quomodo id faciemus? si peccatis adversa faciamus? R. g. aliena rapuisti: incipe donare jam propria. Longo tempore fornicatus es? praescripto tempore ab uxore abstine, meditare continentiam. Proximum vel Verbo, vel factis violasti? refer beneficentiam verba conviciis, & percontantes te, nunc officii, nunc etiam beneficentiae placere contende. Neque enim vulnerata possit ad salutem tantummodo spicula de corpore ecollere, sed etiam remedia adhibere vulneribus. Delictis autem & tenuissima dissuasores: jejuniis & aquae potu utrumque compensa. . . . Peccatis impudicis alienum decorem oculis; feminam jam omnino non videas, majore tactu cautione post omnia, &c.

Posterior in instructione Confessariorum: Faciat Minister, ut imposita Poenitentia peccatis respondeat. Ita pro peccatis luxuriae imponantur jejunia, vigiliae, peregrinationes, cilicii usus, aliaeque hujusmodi macerando corpori propria. Pro avaritia peccato, praeter debitas restitutiones, elemosinae pro cuiusque facultatibus injungantur. Sananda superbia, alisque peccatis spiritualibus oratio adhibeatur, qua coram Deo vires & vigor acquiruntur, quibus his peccatis obstat. Pro negligentia rerum Christianarum quar ignorat, sermones audiant, & per aliquod tempus doctrinae Christianae Scholae, aut Ecclesiae Catecheses frequentent. Indevotis & tepidis jurabitur imponere, ut Ecclesiae, divinaeque Officia orationi sapienter addeant, multasque assueper orationes. At vero Blasphemis, & sacrilega lingua in Deum & Sanctorum penultram maledictis, Poenitentiae graves & difficiles injungunt, quae culpae gravitatis respondeant.

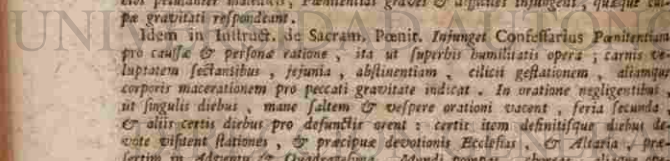
Idem in Introitu, de Sacram. Poenit. Injungeat Confessarius Poenitentiam pro causa & persona ratione, ita ut superbis humilitatis opera; carnis ceptulataem festantibus, jejunia, abstinentiam, cilicii gestationem, atiamque corporis macerationem pro peccatis gravitate indicat. In oratione negligentibus, in singulis diebus, mane saltem & vespere orationi vacent, feria secundo, & aliis certis diebus pro defunctis orent: certis item definitisque diebus devote visitent stationes, & praecipue devotionis Ecclesias, & Altaria, praesertim in Advenciu & Quadragesima. Mandi pompas, eboreas, aliaque opera satanae conscientibus, eam Poenitentiam imponit, ut in hebdomada, mane, certis diebus, sancta meditatione sibi proposita, sollempnem illam sponsonem, quam per Compares in Baptismo sancte fecerunt, redintegrent, uti.

intime Deum precando. In qua precatione, firmo sabbique animi proposito, stantem Christo Domino adhaerere, remanereque iterum atque iterum saeculi pompis, speribus tentabarum, & diaboli in primis, cui se adversario esse professi sunt.

Subdit Sanctus Pontifex, haec, juxta Ecclesiae disciplinam, imponi posse pro ratione peccatorum. 1. ut Poenitentia vestium sericarum usu, aut vi ornamento, convivorum apparatus, venationis aliquo tempore abstineat. 2. Ut egenis hominibus cibum suppeditet, ac ministrat, pedes item laetor. 3. Ut peregrinus, pro facultatum ratione, hospitio recipiat. 4. Ut in publica domo, hospitali, locoque pio per aliquos dies operam navet. 5. Ut visitet qui in carcere sunt, eosdem consuletur, & cum pro facultatibus possit, visitet qui in carcere sunt, eosdem consuletur. 6. Ut se per aliquos dies in Monasterium aliat certo praestituto tempore. 7. Ut si per aliquos dies in Monasterium aliat, alimvero serotum locum abiat, ubi Poenitentia datur, praesertim Feria IV. VI. & Sabbato jejuset. 8. Ut etiam vescatur solum pane, & aqua potu utatur. 9. Ut certo aliquo tempore non equitet. 10. Ut si facultates suppeditet, certam pecuniam, aut frumenti, aut vini quantitates in elemosinam pauperibus Christi conficiat. 11. Ut genibus flexis, aut etiam brachiis extensis in medium Crucis, certo tempore, & hora praescripta, ante Crucem aliamque Sacram Insignem in Ecclesia orat. 12. Ut humi squamulis jacet, cubove. 13. Ut flagella certis praescriptis diebus sibi adhibeat. 14. Ut cilicium aliquo diebus induat. 15. Ut religiosam aliquam peregrinationem suscipiat, sanctoque conficiat. 16. Ut statim Psalmos Poenitentiales, aliaque Poenitentiales preces pie recitet aliquo iterum spatio. 17. Ut certas Ecclesias, puta stationales, vel praecipue devotionis visitet. Haec dignus Ambrosii, totaque aliorum Sanctorum successor.

Esti vero gravia multa sunt praeter impudicentiam peccata, fatendum tamen eam, utpote adhaerentium malum, difficultius quam cetera, si forte intemperantiam excipias, curari. Unde neutris habicum coercere Director, nisi Poenitentia nonnulli severiori; & ex qua intelligat Poenitens se, tam difficile ab eo profundi limo surrectorum, quam in illud facile proterit. Nec solum gravitati criminis, sed & peccatoris dignitati regardandus est Poenitentiae labor, secundum id Chrysostr. de sacerdotio: *Quidam vultus Deus, hominum peccata longe majori supplicio expiri, dum a Sacerdotibus, quam dum a privatis sunt, mandat Levit. 4. ut tantumdem a Sacerdotibus, quantum pro universo populo sacrificium offeratur. Quod quid aliud significat, quam Sacerdotis vulnere manum medicamento atque unguento indigere; atque adeo tanto, quanto conjuncta sunt universi populi vulnere indigent.* Hinc Presbytero, qui in fornicationem lapsus esset, antiqui Canonis Poenitentiam decem annorum; Episcopo autem annorum quindecim, utique quia major ex majore dignitate crimen admittit, imposuerunt.

Hinc 5. Sacerdoti cavendum, ne ei qui in aliena potestate est, ut servo, filio familias, uxori, & similibus, eam Poenitentiam injungat, haec vel praevicium offeratur illius juri qui Poenitentiam in potestate habet. nec enim qua vel occaso detur spiritualis ruina; vel Poenitentia, alteriusve peccatorum delicti, vel aliquid scandalum suboriri, vel ipsi Poenitenti nimium detereeri, remissive & tepidus reddi possit. Quamobrem talem imponit, qualem ab eo praestari posse judicat. Proinde aliquando, si ita expedire viderit, illum interroget

da posse, acie dubitet Poenitentiam sibi injunctam peragere; alioquin eam morabitur aut minuet, uti jam supra dictum est. Ita idem S. Carolus ibid. §. de modo imponende Poenitentia.

131 Hinc 6. habendum præ oculis maxime ut Poenitentia non tantum pœnalis sit, quod facile sit, sed & præcipue medicinalis. Est enim Sacerdos, uti pluries diximus, & Medicus, qui congruentem morbis medicinam ex officio adhibeat; & Judex, qui peccatum & peccati poenam aquâ veluti lance metiri teneatur; sic tamen ut infirmis peccati poenam ferat, quia Poenitentia tribunal non est forum iuræ, sed misericordie. Unde S. Bernardus Serm. 2. de Resurrect. *Quærat ante omnia Poenitentiae Minister compassionem affectum, debine rectitudinis zelum, & inter hæc discretionis spiritum non amittat. Sed quid agimus, quod nonnulli dura cervicis & atrivita sunt fronte, ut quo eis magis compatimur, tanto magis nostra compassione & patientia abutantur. Peruntamen oportet ut erga istos etiam priora sibi vindictæ compassionis affectus: alioquin conterimus quassatum calamus, & lignum fumigantem extinguimus.*

Verum sicut non ille optimus est Medicus, qui de omni morborum genere facit differre, immo qui omne adversus morbos omnes penes se habet remedium genus; sed qui remedia unicuique morbo idonea attemperat, & ægrum ut iisdem utatur prudenter disponit: uno verbo, qui plures sanat ægros, quamvis forte nec doctior sit, nec tanta quam alter remedium copia refertus: Sic nec ille bonus Director nuncupari possit, qui lepram inter & lepram accuratius dijudicare novit; qui Poenitentis conscientiam penitus extirpat; qui in expediendis conscientie casibus non hæret, ubi ludant alii: sed ille demum bonus Confessorii titulo insigniri debet, qui cunctos reconciliationis obices salutaribus præscriptis removet, qui teneros infirmi Penitentis gressus sic in via bonæ firmat, ut assuetam longo usâ semitam peccandi deducat, & virtutis iter sequatur demum & amet.

At quædammodum Medicus morbos nescit, nisi profunda humani corporis anazome didicerit, quo partium dissensu invertatur admirabilis hujus machinæ sanitas sic neque spiritalis Medicus morbos animi vere cognoscat, nisi profunde cognoverit secretos humani cordis recessus; & varia motuum quibus hoc & illuc trahatur principia. Varia dico, quæ ex diversis plerumque affectibus eodem extra producentur fœderem facies, inimicitia nuntium, injustitiæ, damnosæ officii erga Deum vel proximum neglectio, in his quandoque oriuntur ex dominante superbia, in illis ex livore, in aliis ex avaritia, in pluribus ex insito rerum spirituum fastidio, quod æcedim vocant Theologi. Hæc qui minime novit, dum infirmum Poenitentem tractare vult, id faciet unum, quod Empirici illi, qui morbum tegunt, sed nunquam sanant, quia mali radices ut discernere nesciunt, sic nec refocare valent.

Sed undè hanc alicui cordis scientiam depromet Confessorius? ex proprii cordis inspectu. Hujus si accuratam dissectionem instruat, sicut cadaveris, Medicus: detegat que sint hujus vel illius vitii semina, que radices: an inordinatus sui amor, an augenda fortune sitis, an natus erga Deum & divina tepor, &c. Sicque dum se ipsum emendare discit, discet & emendare ceteros, secundum id Pro-

verb.

verb. 18. 17. Justus, prior est accusator sui: venit amicus ejus & investigabit eum.

132 Jam ergo ut salubriter medicinalem Poenitentiam indicat Confessorius, eam nempe, quæ quasi fræno quodam coercet, & vitiosos habitus male vivendi comparat contrariis virtutum affectibus tollat; interrogabit 1. cur Poenitens illud furti, detractionis, odii, &c. peccatum commiserit. Dicit forte alter id a se factum, quia delictus fuit, & læsa ejus fama; & is superius est: Alter, quia sibi illatum erat damnum; & is avaritiæ fuligem præfert: Alter, quia oburbata est quies ejus atque voluptas; & is servit male liquidis. Tamen ergo quod in iis omnibus foras eruperint peccata, non eadem tamen sunt radices malorum; neque hæc adeo iisdem sunt curanda remediis. Unde præcipit sapiens Confessorius humilitatis exercitium contra inanem gloriam, pietatis contra æcedim, liberalitatis contra avaritiam; & quia, juxta Chrysolomum Lib. 1. de orando Deo, nihil est quod non obtineat oratio, etiamsi mille peccatis cinxerit sui, sed vehementer, sed assidua; præscribet orationes, in quibus Poenitens superbiam suam, terrenis adhesionem, duritiem cordis, constituitur Domino, eaque ejuret, & supplex precetur gratiam qua profunde sanetur. Securius autem & citius succedet morbi curatio, si & pie lectiones præscribantur, & severum in fine diei examen, quod subsequatur castigatio peccati quod forte exciderit.

133 Nec est quod objiciatur, hujus quidem generis Poenitentia esse salubres; at plerorumque Poenitentium facultati minime accommodatas; cuius tamen rationem haberi vult Tridentinum. Et vero quis hæc ab iis qui tritas sæculi vias ambulant, exigere auit?

Nemo enim est, seu rudis, seu spiritalis, seu in sæculo, seu in claustris degens, qui, nisi tantum sit nomine Christianus, verum hoc in practico capere non debeat: post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua avertit. Hoc item: Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis suis. Id demum, Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Atqui eo unice tendunt medicinales Poenitentia de quibus loquimur in præsens. Neque ex vel ipsis rudibus adeo graves sunt, ut fingit objectio. An chimæ ita arduum est mentem ad Deum identidem erigere; eo suum raptim aperire & attrahere spiritum gratiæ, conscientiam suo noxiem indagare; quod peccatum fuerit lugere; protensis brachiis, vel terram deosculando, aut per aliquid gravius, si licebit, diluere. Sane hæc negum hominem jam absolutiois gratia reconciliatum exercuit, ei, ut post jam amanti, sunt jugum suave. Hinc si quis animo desiciens, & a tentatione graviter illectus, orationi tantillum vel pie lectionis vacet, pene statim se se erigi sentiet, nescio quid sancti vigoris contrahere, a malo retrahi & confirmari in bono. Non ergo minui debet aut potest satisfactio medicinalis; cum necessaria sit ea etiam, quæ nulla major est, necessitate medii; quatenus necessum est ut peccator vitiosos habitus coercet, & Christo, capiti nostro se conformet. Unde Tridentinum in objecto loco permittit quidem ut pro facultate Poenitentium minuantur Poenitentia vindicative, de quibus paullo post, at non Poenitentia medicinales.

134 His addiderim ad novæ vitæ custodiam multum prodesse tum frequentem confessionis usum, tum & memoriam votorum, que in Baptismo emitt-

emittimus. Et vero quid æquum magis, quam ut qui susceptam in Baptismo innocentiam recuperare conatur, doleat perfidiam, qua fœdit cum Deo solemniter initum rescidit, illud denno totius renovet, pœneatque de deinceps majori fide servaturam?

Quod ad pœnalem Poenitentiam attinet, constat ex dictis pro fluctatibus ac ipsa fragilitate Poenitentiam esse minuendam; (cum e contra medicinalis pro majori illorum fragilitate major indici debeat.) Quapropter mitius quoad jejunia, peregrinationes, &c. agendum cum his qui vel gravi labore incumbunt, ut Agricola; vel, licet possint vitibus, levis sunt & imbecille voluntatis.

Sed quid tandem juris erga eos, qui hinc quidem vivunt renouet, dieque ac nocte ad alendam familiam defudant? Quæ, amabo, his pœnalis satisfactio injungi queat?

De istis sic Parisiensis Magister, quem hic totum sequimur. Vel id genus homines acri peccati dolore percussuntur, vel tenui ac modico, ut sæpe contingit. Si 1. id præcipue servabit Confessorius, quod dictum est n. 134. Presectum vero monebit, ut in ipso laboris æstu interdum, stantes vel genu flexo exclamant: *Ere me, hic feci, modo in æternum pareas.* Si 2. præter mox dicta imperabit Confessorius, ut, quod ditibus Agricolis facile est, aliquando subtrahant gula; ut festis diutius commorentur in Templo gemebundi; ut aliquando in animæ gratiam faciant, quod sæpe in temporalium gratiam faciunt, id est, ut de nocte confurgant ad orandum aliquantulo tempore, nunc prostrati, nunc brachiis in crucis modum extensis; solent enim tenebræ & noctis silentium addere calorem precibus, & horrentum criminis injicere. Hæc tui dicitur videbuntur, dicitur exhibebunt infernus: exhibebuntur & aliorum exempla, quos idem sponte fecisse dicimus. Erunt tamen in his molliter & gradatim procedendum.

Quod ad eos spectat, qui corpore valent, nec laboriosis operibus incumbunt, erit his quædam neganda absolutio, donec sincerum, ut debent, divinæ justitiæ satisfaciendi propositum gerant. Ubi autem ad omnia parati deprehendantur, videndum erit quæ sit eorum animi constantia, quæ fragilitas. Si pœnam multitudinis scelerum parùm ferre possint, injungatur. Si vereri sit, ne ea terribi deficient animo, scilicet fiat, ne mandatum quod erat ad vitam, fiat ad mortem; imponetur debita minor, ne forte abundantiori tristitia absorbeat, qui ejusmodi est. Unde Chrysol. Hom. 4. in 2. Corinth. Non quid dignus sit, neque quod sufficientem exhibuerit Poenitentiam, sed quod infirmus sit, ideo dicitur illum venia. Et S. Thomas in 4. dist. 20. q. 1. a. 2. Quandoque ex industria minorem Poenitentiam imponere debet prodest Poenitenti... qui forte magnitudine pœnæ posset a Poenitentia peragenda impediri, propter debilitatem virtutis in eo de novo recuperata: & ideo negligens minus damnus, ut major evitet. Et iterum paulatim confortatus in eo divinus amor ad plura Poenitentia opera peragenda ipsum incitabit propria sponte, quam Sacerdos eidem secundum quantitatem peccatorum injungere potuisset.

Hinc divinam legem legitur, non autem violat, qui minorem iusta de causa Poenitentiam indicit; sicut qui votum, licet divino jure obligans, æqua de causa relaxat.

Ex his sequitur, Confessorium in ista satisfactiois materia duos inter scopulos, cum magno sui & Poenitentium periculo versari; quos ut devinet, cavet.

cavendum ipsi, ut nec inconsiderato zelo austeriorem, nec crudeli misericordia molliorem Poenitentiam imperet. Sit ergo Samaritanus, ait S. Bernardus etc. Sermon. *observans quando elem. misericordiam, quando vinum severius exhibeat.* Sed qui putat esse fidelis esse dispensator: Is, ut opinor unus, qui assiduerim divinæ sedis sapientiam sedulo & humiliter invocaverit.

Objic. contra Conclusionem 1. Prudens est Poenitentia, quæ & ipsius Christi exemplo regitur, & Poenitentium viribus accommodatur. Atqui hujusmodi sunt leviores Poenitentia. 1. Nituntur ipsius Christi exempli, qui ut factis probaret onus suum esse leve, nec Zachæo, nec Peccatrici, assidue id genus graves Poenitentias imposuit. 2. Accommodantur hodierno Poenitentium captui, quos si paulo gravius oneres, profus a sacro tribunalis removeas; quique omnes ferme in eo sunt statu, qui, jactata nos ipsos, satisfactions immittit exigit.

Resp. neg. min. & dico 1. Christum, cum Precursoris sui ore, non fructus tantum, sed & dignos fructus Poenitentia postulavit, non qualemcumque, sed gravem Poenitentiam exegisse. Quod si nullam Peccatrici vel Zachæo Poenitentiam injunxerit; tantam inspiravit utrique, ut hic quadruplum restituerit, illa largos ætuum imbres effuderit, rotamque in atra, quam invisimus, solitudinis vitam transegit existuerit.

Dico 2. non tam Fidelium desidia, quam plerumque Confessoriorum molliiter tribandum esse, quod eo usque frigidat Poenitentia. Est enim vix hodie quisquam difficilem canonicæ Poenitentia metas decerneret; non desunt tamen numero plures, qui pares delictis suis pœnæ aliquando tandem essent subituri, si hinc quidem serio admonerentur, quam graviter deliquerint, quibus se bonis orbaverint, quam immania, nisi serio respiciant, iaturi sint supplicia; quanta tulerit Christus pro peccatis nostris; quot lacrymis Petrus, quot laboribus Apostolus gentium redemerint, ille metu extortam Domini negationem; ille quæ ignorans in incredulitate blasphemaverat, &c. Inde vero in omnibus Confessorius eodem sensu eademque prædicæ principia inveniunt. Verum quam aliter se res habent! A Confessorio uno ad alium transmigraat Poenitens, ut emptor a mercatore ad mercatorem, donec aliquando demum quempiam natûs sit, qui sibi placentia loquatur, & errores videat. Desinat a nobis hæc prima mali labe; nec dubium quin utcumque resisteret Poenitentia. Grave profecto est, seu veterano militi abstinere a vino, seu rustico media nocte surgere ad confitentium Domino. Atqui utrumque scimus sponte ac libenter præstari.

Objic. 2. Satisfactio minus spectanda est qua parte solutionem debiti importat, quam prout est vitandi peccati remedium: cum sub priori respectu in futura vita persolvi possit. Atqui satisfactio ut remedium accommodari debet Poenitentium captui & viribus.

Resp. 1. neg. maj. Est enim utilior sit Poenitenti ad coerendum peccatum satisfactio, prout medicinalis, quam ut mere punitiva: constat tamen in ea non parum spectandam esse pœnitentiæ rationem; cum passim a Tertulliano, Cypriano aliisque Patribus ut dolente vindicta; ut compensatio qua redimitur impunitas, ut redemptrix peccatorum exhibeat. Et certe Tridentina Synodus quæ satisfactiois naturam probe noverat,

Townley Theol. Schol. Tom. VI. L1 utram-

atramque poenae ac medicinae rationem in ipsa ex aequo intuetur. *Habeant pra oculis Sacerdotes*, ait Cap. 8. ut satisfactio quam imponitur, non sit tantum ad novam vitam custodiam & infrmitatis medicamentum, sed ad praeteritorum peccatorum vindictam & castigationem.

140 Resp. 2. neg. min. in sensu objectionis, quae falso supponit Poenitentiam delictis longe minorem, esse votum & efficaciam contra futuros relapsus medicamentum. Contrarium enim quotidiana experientia compertum est.

Etsi vero peccati poena in Purgatorio exolvitur potest; at non nisi contra Dei legem eo remitti potest: cum votum ejus quatenus in hac vita, prout per tempus licebit persolvenda, sit de necessitate salutis. Unde Augustinus, vel potius Celsarius Serm. 104. in Append. alias 41. de Sanctis haec habet num. 5. *Illi autem qui capitalia crimina committunt, si quamdiu vivunt, ea relinquere Poenitentiae medicamentis voluerint, ad illum ignem, de quo dicit Apostolus 1. Corinth. 13. 15. Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem, venire non poterunt; sed magis illum duram & irrevocabilem sententiam audituri sunt: Dilcedite a me maledicti in ignem aeternum.*

141 Obic. 3. Pars sine qua Sacramentum totam suam essentiam, proinde & effectum habere potest, si non omitti prorsus, & certe mittor imponi valet. Atqui sine satisfactione, ut quae pars tantum sit integrans, Sacramentum totam habet essentiam, &c.

142 Resp. 1. neg. maj. Minister enim non solum curare debet ut Sacramentum suam habeat essentiam, sed ut ipse quoque sui sunt muneris adimpleat. Atqui praecipuum Ministri officium est ut parem moraliter Poenitentiam delictis injungat: Cum alioquin ex Tridentino alienorum peccatorum particeps efficiatur.

143 Resp. 2. dist. min. Sacramentum suam habet essentiam sine satisfactione in actu exercito, C. sine satisfactione in voto, N. Sicut ergo absque alioquo satisfactionis voto, sic & absque voto satisfactionis proportionate, vel nullum, vel summopere dubium est Sacramentum.

CONCLUSIO IV. Potest Minister opera aliunde praecipita in satisfactionem injungere; ut & orationem pro aliis seu vivis, seu defunctis. Generatim tamen opera alias indebita Poenitentibus imponi debent. Atque id a Confessario factum esse praesumi debet, nisi aliud vel ex verbis ejus, vel ex circumstantiis intelligatur. Quatuor sunt partes.

144 Prob. 1. pars: Ut opus alias debitum ex voto vel praeepto in satisfactionem imponi possit, satis est ut & bonum sit, & poenale, & non obstante debiti lege satisfactorium esse valeat. Atqui opus aliunde debitum & bonum est & poenale, ut patet in jejunio & oratione. Sed &, quod summa est difficultatis, idem opus satisfactorium esse potest. 1. enim Martyrium, eo etiam casu quo sub praeeptum cadit, est maxime satisfactorium. 2. Actio aliunde debita potest meritoria esse: ergo & satisfactoria. 3. Vita hujus flagella, seu a Deo specialiter in peccati vindictam immitantur, seu ex alia quacumque causa proveniant, satisfactoria sunt, dum sponte acceptantur, ut docet S. Thomas hic q. 15. art. 2. atqui tamen necessaria sunt. 4. Per actum ex caritate debitum potest debito iustitiae satisfieri; ut dum quis opifici in extrema necessitate constituto pacem mercedem solvit. Ergo & per unum eundemque actum impleri potest & Ecclesiae & Confessarii praeeptum. 5. In

satisfac-

satisfactione nostra non spectatur iustitiae rigor, sed mixta iustitiae benevolentia: cum satisfactio Poenitentis & gratuito semper admittatur; & plus placeat ex bona intentione & Dei offensi dilectione, quam penes aequam proportionem. Atqui opus aliunde debitum hanc Dei offensi dilectionem importare potest. Addit Sylvius ead. quest. 15. art. 1. post S. Thomam quodlib. art. 28. *Ea quae praeter injunctionem expressam facti Poenitentis, accipere majorem vim expiationis culpe praeritae, ex illa generali Sacerdotis injunctione; Quidquid boni feceris, &c. quam si sine tali injunctioe adsumeretur; quia, inquit, sunt quodammodo satisfactio sacramentalis, ubi vis accuratus non ait opera haec satisfactionem importare simpliciter, sed quodammodo sacramentalem.*

145 Prob. 2. pars: Ut imponi possit in Poenitentiam oratio pro mortuis, sufficit ut ea poenale quidpiam habeat, quod & impetratorium esse possit pro mortuis, & satisfactorium pro Poenitente. Atqui res ita est. Ut enim caritas erga defunctos non minuit meritum elemosynae vel orationis, sic nec minuit vim utriusque satisfactoriam. Et vero, ut docet S. Thomas Quodlib. 3. q. 13. art. 1. *Opus quod quis facit ex intentione Sacerdotis, dupliciter valet Poenitenti: uno modo ex natura operis, id est ex opere operantis; alio modo ex vi clavium, id est ex opere operato.* Porro in praedicto casu Poenitens sic valorem actionis suae ex opere operantis defunctis applicat, ut sibi maneat valor ejusdem ex opere operato, ut pote quem pro arbitrio suo alienare non possit. Ita Henricus a S. Ignat. num. 2610.

146 Prob. 3. pars: Nempe quod generatim praecipienda sint Poenitentibus opera alias indebita. 1. Quia par est ut peccatori novum aliquid & difficile injungatur, tum ut peccati sui pondus ex poena sentiat; tum quia durior esse debet ejus conditio, quam innocentis. 2. Quia generatim ea est intentio Ecclesiae, ut quisque pro delictis suis speciali quodam opere satisficiat. Atque id subindicat S. Thomas hic q. 13. art. 1. ad 3. ubi vult hominem aliquid super mandata erogare ut satisficiat.

147 Licet tamen, ait Sylvius ead. q. 15. art. 1. aliquid iustis ex causis imponere opus aliunde praeeptum, ut Officii recitationem, jejunium Ecclesiae, restitutionem & similia; nimirum si advertat Sacerdos, Poenitentem non habere opportunitatem aliter faciendi; aut si ex hac indulgentia futurum sit ut ad amplius quid deinde praestandum stimuletur.

148 Prob. 4. pars, quia praesumendum est Confessarium a trita via non recedere. Porro haec trita est Confessariorum praxis, ut dum jejunium vel Missae auditionem praecipitur, ea praecipere celesantur ad quae Poenitens non renebatur aliunde. Unde si jejunium voveras hac die qua absentiam praecipit Confessarius, debes id eum monere, ut vel Poenitentiam aliam indicat tibi, vel eandem in diem alium transferat.

149 Quandoque tamen contingit ut vel ex communi intellectu, vel ex satisfactionis implende tempore, vel aliis ex circumstantiis iudicetur rem alioqui praeeptam injungi a Confessario. Quapropter, ait Parisiensis Professor, si duz Missae imponantur die festo, communiter intelligitur una 8. 1110. tantum imponi praeter eam quae praeepta erat. Si inchoante Quadragesima injungatur jejunium, intelligitur jejunium quadragesimale; quia alioqui nimium differretur satisfactio. Si demum imponatur elemosyna;

Ll 2 la.

fatisfit dando extreme indigenti, quamvis aliunde ad id caritas obliget. neque enim presumitur Confessorius extraordinariam hanc extreme indigentis circumstantiam exclusisse: ne aliqui nimium gravaretur Poenitentis.

150 **Objic. 2.** contra 1. part. Nemo potest per idem pretium duplici debito satisfacere. Atqui Poenitens, cui injungeretur opus aliunde preceptum, duplici debito satisficeret per idem pretium.

151 **Resp. dist. maj.** Nemo potest duplici debito justitiae proprie dictae per idem pretium satisfacere; C. duplici debito ex diversis virtutum titulis, praesertim quando non resitit benignus creditor. N. Itaque in justitia proprie sumpta, quae dati & accepti aequalitatem spectat, non potest per rem unam expungi debitum duplex: unde qui decem ex mutuo, decem & ex locato debet, non nisi per viginti aequalitatem constituere potest. Alii mitius se res habent in his quae Deo vel etiam proximo ex diversis virtutum titulis debentur. Sic duplex caritatis & justitiae debitum expungit, qui centum debens, centum reddit vicino in extrema necessitate posito. Sic infirmus eum ad interitum vergenti injungis ut fidei, spei & caritatis actus eliciat, ut sanctum Jesu nomen inclamet, &c. & Poenitentiam implet, & rem aliunde preceptam exequitur. Ratio ulterior est quod Deus, qui Poenitentiam attentionem praecipue ponderat, indulgeat misericorditer ut quae sub uno titulo sibi debentur, sub alio identidem offerri possint, cum id vel ad misericordiae ejus commendationem, vel ad bonum Poenitentis expedit. Quod tamen raro fieri debere supra animadvertimus.

152 **Inst.** Si res ita sit, facile continget ut ad nihil amplius teneatur peccator, quam justus: puta ad jejunium quadragesimale. Atqui id absurdum est.

153 **Resp.** Hinc duplex fore discrimen inter utrumque: 1. enim peccator non solum ad jejunium substantiam tenebitur, sed & ad modum; quatenus ad jejunium prout satisfactorium exequi debet. 2. Peccator multo majorem sibi, quam justus, vim in observando jejunio inferet: cum is solum jejunia aliunde precepta injungantur, qui haec eadem vel ex toto, vel ex majori parte omiserunt. Porro non vetat Deus ne difficultas in re non dum experta computetur a Poenitentis Ministris.

154 **Objic. 2.** Opus satisfactorium, ut penale sit, aliquid delectationis vel utilitatis subtrahere debet. Atqui opus aliunde preceptum nihil subtrahit hujusmodi: cum jam utilitas vel delectatio per antecedens preceptum subtrahata fuerit.

Resp. dist. maj. debet subtrahere aliquid utilitatis absolute, C. debet subtrahere novam & distinctam inducendo penalitatem. N. Eo enim ipso quo opus illud penale est, est ab anteriori precepto hanc penam rationem habeat, potest Deo offerri in satisfactionem; sicut & eadem offeruntur quibus nos aliquando percellit flagella. Quin & oblatio haec quandam penalitatis rationem habet: quae tamen ipsa levior, vix unquam sola injungi debet a Confessorio, nisi aliud exigant persona & temporis circumstantiae; quod raro admodum occurrit.

155 **Ceterum,** & id, ne quid utilium excidat, monendum credimus, non desunt, qui absolute negent posse unquam in satisfactionem injungi rem aliunde preceptam. Quinimmo, ait Simonnet pagina 297: videtur Confessorius graviter peccare, si pro gravibus peccatis imperet tantam operam aliunde

aliunde precepta, quantumvis ex se laboriosa sint & satisfactoria: quia non est vera & specialis vindicta peccati, id quod exequi debeas, etsi non peccasses. Mihi censura haec rigidior esse videtur. Certo vir non mollior Pontafius hic cal. 12. approbat & commendat Poenitentiam in eo firam tantum, ut quis graves quibus quatitur afflictiones Deo offerat. Nittur ille his S. Thomae verbis in 4. dist. 51. qu. 1. art. 1. *Quantum illa flagella non sint omnino in potestate nostra; tamen quantum ad aliquid sunt, cum scilicet eis patienter utimur: & se homo facit de necessitate vivitatem. Unde & meritoria & satisfactoria esse possunt.*

CONCLUSIO V. Necessè non est ex natura rei & Christi institutione, ut Sacerdos Poenitentiam ante absolutionem adimpleri curet. Fortè tamen saltem ex parte id exigere plurimis in casibus.

Prima pars quae est contra Petrum de Olma, Spaldensem Lib. 5. de Rep. Christ. Cap. 7. num. 57. Theophilum Brachet in Lib. cui titulus, *Ferax pacificus*, Quenellum propos. 87. ubi *Modus plenus sapientiae, lumine, caritate, est dare animabus tempus.... incipiendi ad minus satisfacere justitiae Dei, antequam reconciliantur.* Praiverat Ant. Arnaldus in Lib. de freq. communiōne part. 2. Cap. 8.

156 **Prob. 1.** Si satisfactio ex rei natura & institutione Christi semper & quocumque in casu absolutioni esset praemittenda, graviter ac facile peccarent quicumque methodum aliam sequuntur, aut lapsis retro temporibus secuti sunt, utpote qui ipsam Christi constitutionem temerando, impie & invalide abolverent. Atqui falsum & horrendum consequens. 1. Quia adversatur ipsi Christi exemplo, qui redempti Prodigio solum primam praesertim justitiae sub nomine Patris familias; neque illum remisit, ut paciendo porcos diutius portaret statum peccati. Sensit id Montensis Interpres, unde voculam cito, licet hanc geminato articulo fecit textus graecus, temere expunxit. In idem facit agendi ratio Christi erga bonum latronem, qui statim ut agnovit culpam suam his verbis, *Et nos quidem juste, &c. Domine, memento mei*, id audire meruit: *Hodie mecum eris in Paradiso.* His equidem exemplis abunde potest mollior disciplina, sed quidni seposito abusu utiliter adhiberetur?

2. Quia ex S. Thoma 2. 2. qu. 10. art. 12. *Consuetudo Ecclesiae semper est in omnibus emulanda.* Quin & teste Augustino Epistol. 54. alias 118. *Et quid vota per orbem frequentat Ecclesia.... quin ita factivum sit, ut putare, insensibilissima insania est: idque semper verum erit; quia Ecclesia tam hodie quam heri est columna & firmamentum veritatis.* Atqui constat esse Ecclesiae tam Latinae quam Graecae morem, ut non semper, ac multo minus quasi ex institutione Christi satisfactionem praemittat absolutioni. Sane contrariam praxim a saeculis pene tredecim apud Graecos vigere adversarii ipsi consentunt, & probat Morinus Lib. 6. Cap. 24. ex Graecorum Ritualibus atque Scripturis. Idem vero in Ecclesia Latina a saeculis sex factitati res est quae in dubium revocari non possit. Ergo, ne quod insensibilissima insania est totam damnemus Ecclesiam, necellum est ut eos damnemus, qui satisfactionem ex ipsa Sacramenti constitutione, absolutioni necessario praemittendam docent.

3. Quia assertioem nostrae contrariae, quoties prodiit, constanter prostravit Apostolica Sedes, & cum ipsa Doctores Catholici. Sic 1. Sixtus IV. *Journel Theol. Moral.* Tom. VI. L1 3 post

post Alphonsum Carillo Toletanum Archipresbiterum hanc Petri de Osma thesauri perstrinxit anno 1478. *Poenitentes non sunt absolventi, nisi peracta prius Poenitentia eis iniuncta.* Sic & propositiones illas anno 1690. reproboavit Alexander VIII. 16. Ordinem praevidendi satisfactionem absolutio- ni induxit non polita aut institutio Ecclesiae, sed ipsa Christi lex & prescriptio, natura rei ipsam quodammodo dicente. 17. Per illam praxim mox absolven- di, ordo Poenitentiae est inversus. 18. Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Poenitentiae, etiam si eam plurimorum hominum sustentet au- thoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu. Sic demum Parisiensis facultas propositio- nes, quibus docuerat Theophilus Brachet, hodiernae absolutio- nis sine praevia satisfactione praxim, abusivam esse, scandalosam, ac institutione Christi & natura Sacramenti contrariam, eo iudicio confixit: Propositiones illae, quae afferunt executionem Poenitentiae seu satisfactionis impositam, necessariae & ex institutione Christi ac invariabili natura, ita praevigari absolutio- ni, ut aliqui absolutio non sit valida, nisi eiusmodi satisfactio prius completa fuerit, temerariae sunt & haereticae, a Sixto IV. contra Petrum de Osma illiusque se- quentes praedamnatae Bulla data an. 1478. Aequae ad hunc errorem astruuntur ab Unitate Auctore Concilio Tridentino.

159 Prob. 2. Ideo hodieque injungenda est & exequenda ante absolutio- nem satisfactio, quia praxim hanc servasset vetus Ecclesia. Atqui nec servavit unquam quoad capitalia omnia; nec totam semper servavit etiam quoad graviora; nec demum si quoad utraque servasset, idcirco est natura rei hodie necessario observanda foret.

160 1. Quidem nunquam servavit quoad capitalia omnia. Si enim servaverit, vel ante severam Canonice Poenitentiae institutionem, quae proprie saeculo tertio incipit, quarto autem & quinto invaluit; vel post institutionem ejus. Non ante Canonice Poenitentiae institutionem. Nul- lum enim, si Corinthii incesti factum exceperis, reperire est, seu in Scriptura, seu in Patribus, vestigium dilate necessario post satisfactio- nem a Sacerdote impositam & executam reconciliationis. Ut enim omit- tam agendi rationem Apostolorum Principis, qui semel tria, semel ve- ro quinque hominum milia statim baptizavit, quorum utique plures non unius sceleris Deicidii potissimum concilii erant; Paulus qui sane gra- via multa Corinthiis exprobrat, id unum ab ipsis exigit, ut ante se- probent, quam de pane Eucharistico edant: quae probatio iuxta Trid. Sess. 13. Cap. 7. sic semper intellecta est, ut nullus sibi confessus mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa confessione sacra- mentali ad sacram Eucharistiam accedere debeat: Non nego horum multis contrahi debuisse absolutionem; nego dilatam fuisse aut differendam, donec omnes satisfecissent: nec enim qui minora curat Apostolus, rem tanti momenti missam fecisset. Neque hanc fuisse praxim Patrum primi ac secundi saeculi nillo monumento evinci potest, eam & contra ex Irenaeo Lib. 3. Cap. 4. n. 3. deduci possit & Cerdonem plures post factam exomologesim sine mora reconciliatum fuisse, & ex Eusebio Lib. 5. in fine constat Natalem, qui ab haereticis in Episcopum electus fuerat, a Zephyrino Communioni restitutum fuisse, statim ut Poenitentiae argu- menta exhibuit.

Sed

161 Sed neque post institutas Canonice Poenitentiae leges, morem hunc ser- vavit Ecclesia, ut neminem gravis etiam peccati reum nisi praemissa sa- tisfactione reconciliaret. Patet id vel in his Patribus, qui sanctam hujus tem- poris erga Poenitentes severitatem strenue magis vindicaverunt. Sic S. Pa- cianus multum varia inter peccata discrimen constituit. Primum, inquit in praesenti ad Poenit. de modo peccantium retractemus, sedulo requirentes, quae sint peccata, quae crimina: ne quis existimet propter innumera delicta, quorundam fraudibus nullus immunitus est, ne omnia hominum generi indiscrimi- nate Poenitendi lege contrahere. Ubi peccata minora criminibus, gravia tamen ut plurimum, sicut ex contextu liquet, communi; ut nunc, Poeniten- tia diluuntur.

Sic S. Gregorius Nysenus Episcopus ad Lerojum: Qui, inquit, latenti ab latrone sibi alienum usurpant, deinde per confessionem peccatum suum Sacerdoti declarant, omni studio in contrariam mutato egrotudinem curabit. Ergo tunc sufficere poterat, ut etiamnum, cum restitutione confessio fuerit.

Sic S. Chrysostomus orat. in S. Philogoniu, quam quinque diebus habuit ante Natalem Domini: Neque, inquit, quosquam mihi dixerit: ve- reor habere conscientiam peccati oppletam, &c. Sufficit enim horum quinque dierum tempus, si sobrius fueris, si vigilaveris, &c. Provoctasti Deum pecu- niarum rapina, per eandem illam reconcilia. Provoctasti linguam & malecien- tia, & multis contumelia affectus, vicissim lingua placato. Hec non egent multis diebus, amicos, sed solo animi proposito, & uno die perficiuntur. Quae porro solo egent proposito, & non die perficiuntur, pra- viam, quae pro rapina, maledictio, & multis conviciis gravior esse so- let, satisfactionem non requirunt. Mitto alios quorum plurimi in se- culari differunt. Hic solum cum Morino, solerti hujusmodi antiquita- tis scrutatore, dicere liceat: Secundum hoc peccati genus, id est, peccata mortalia minus gravis, eodem plane modo curabat Ecclesia, quo nunc universa fore mortalia curata solet. Et infra. Ut compendiose dicam, peccatorum hoc genus, quantum diligenter legendo & inquirendo consequi potui, eodem plane modo ab Ecclesia curatum & poenitum est, quo ab annis quadringentis ad hunc usque diem unius fore mortalia peccata legitimus ex Doctorum Scholasticorum praecipuis, & Ecclesiae approbatae praxi curata fuisse.

2. Nunquam iudicavit Ecclesia pro ipsis etiam criminibus ex ipsa rei 162 natura totam satisfactionem reconciliationi praemittendam esse. In eo enim quod ex rei natura & institutione Christi necessarium est, nec dis- pensari potest Ecclesia, nec dispensare potest Ecclesia, Atqui tamen multis in casibus dispensavit Ecclesia, ut reconciliarentur, qui necdum totam satisfactio- nem impendissent. 1. Nempe cum Poenitens in vita discrimen veniebat ante expletum Poenitentiae tempus: Ita constat ex Concilio Niceno I. Can. 13. Carthaginiensi IV. Can. 76. & aliis de quibus supra. 2. Cum vereri erat, ne propter dilatam absolutionem Poenitentes, cum uxore, cum liberis, in heresim vel schisma, diabolo invitante repererent: Ita Cyprianus Episcopus 52. 3. Num inflabat Tyrannorum periclitio: Ne, ait idem S. Mareyr Episcopus, 54. quos excitamus & horumque ad praesulium, inermes & nudos relinquamus, sed protectione corporis & sanguinis Christi maniamus. 4. Cum spes augebat futurum ut haec quae praepropera re- conciliatione plures ab haereti vel schismate respicerent. Ita Corne-

Ll 4 lius

Rus summus Pontifex Maximum Presbyterum, & Trophimum ab heresi cum aliis pluribus reduces, sine mora suscepit & absolvit. 5. Aliquamdiu saltem ob datos a Martyribus libellos. 6. Cum Poenitentes ex interitu ac vehementi dolore merebant ut in sui gratiam temperaretur

T. 1. Poenitentia rigor. Statuimus, ajunt Patres Ancyrani Can. 5. ut Episcopi modo conversionis examinato, potestatem habeant vel mendi clementie, vel plus temporis abiciendi. Ante omnia autem & procedens vita, & quae consecuta est, examinatur, & sic eis indulgentia impertitur. Eilo præter eorum hanc Ecclesie totius absolutionem alia opus est sacramentali: ac hæc poterat concedi, statim ac prior concessa erat: nec dubium quin, ut inflante persecutione lapsi Corpore ac Sanguine Christi manebantur, sic Maximus & Trophimus, statim & a Cornelio recepti sunt, potuerint sicut antea post quodlibet aliud peccatum, sacris operari.

3. Demum neque si ulquam servasset Ecclesie praxim præmittenda satisfactionis absolutioni, hæc ideo etiamnum necessario est observanda. Ut enim disciplina veteris perpetuum necessarium esset observanda, sufficit ut Ecclesia disciplinam suam immutare possit, & in gravibus multis immutaverit. Constat si quidem ex dictis præsens caput non esse fidei punctum, sed disciplinæ. Atqui non modo disciplinam suam mutare potest, in ipsa etiam sacramentorum administratione, sed tamen illorum substantia; sed & hanc de facto in gravibus multis immutavit. Sic olim & iustus de causis conferebatur Baptismus trina immersione. Sic passim dabatur sacra Communio sub specie duplici. Sic panes consecrati varias in partes in usum tam Sacerdoti quam populo confringebantur. Atqui tamen nemo unus est qui hæc sub quocumque prætextu infaurare audeat. Ergo idem dicendum in præsentis negotio. Vide Gallicum nostrum de SS. Mysteriis Tractatum, Cap. 15. num. 5.

164. Prob. 2. Potest Sacramentum subsistere sine parte tantum integrali. Atqui licet satisfactionis votum essentiale sit Poenitentia, ipsa tamen satisfactio actu exercita, pars est solum ejus integrans. Atque hinc Tridentinum Sess. C. 14. enumerans varias Poenitentia partes absolutionem a peccatis præmittit satisfactioni. Adde quod ad Poenitentiam necessario prærequiruntur multa, quæ inchoate satisfactionis locum habeant, puta penale conscientie examen, invocata pluries ad seriam contritionem S. Spiritus gratia, aperta & gemebunda confessio, &c.

165. Ex his colliges non posse Poenitentem rite dispositum cogi ad præmittendam absolutioni satisfactionem: 1. Quia aliqui a communi Ecclesie usu recedunt, quod, nisi remere a privato quopiam in re gravi tentari nequit. 2. Quia Poenitentem rite dispositum jus habet ad absolutionem statim recipiendam; ejusque plurimi interest, ne diutius in peccati statu remaneat, sed quamprimum in amicitiam Dei redintegretur. 3. Quia satisfactio post absolutionem, proinde in gratia statu peracta, & meritoria est, & acceptior Deo, & longe efficacior, tum ad abluendas præteriti delicti poenas, tum ad mpendium adversus futura peccata Poenitentem, quam quæ præstatur ab homine nondum justificato.

Secunda pars quam Lugo disp. 14. num. 170. merito vocat communem Theologorum doctrinam, Prob. Ut Confessarius a Poenitente exigente, aliquando possit & debeat, ut Poenitentiam adimpleat ante absolutionem.

siem, sufficit ut & Sacramenti valori providere debeat, & id sepe non possit nisi probatis prævia satisfactione dispositionibus Poenitentis. Atqui rem ita esse constat tum experientia: Ego, inquit Rod. Arriaga hic Disp. 38. num. 39. dicere possum me multos esse cum aliquibus juvenibus hoc veritatis usum, & feliciter illud mihi successisse; tum Poenitentium indigentia, qui nunquam peccati sui gravitatem sentient, nisi salubri resolutionis dilatare, & laboriosa satisfactionis operibus ad se ipsos redire compellantur.

Porro tunc præmittenda est reconciliationis satisfactio, 1. cum quis nulla, vel legitime suspecta exhibet doloris indicia. 2. Cum lethale odium servat corde; & inimico suo reconciliari abanit. 3. Cum illatam gravem proximo injuriam reparare detrectat. 4. Cum vel proximam occasionem, vel habitum peccandi deserere negligit. 5. Cum quia facile & cito relapsus sit; merito vereri est, ne pari incuria revertatur ad vomitum. 6. Cum injunctam sibi satisfactionem neglexit ex inertia, quam abjicere non videtur. In his enim & aliis ejusmodi casibus merito dici possit cum S. Gregorio: Confessionis verba quid sunt aliud nisi folia? Verè porro Poenitentia non ex foliis, sed ex fructibus nasci debet. Sed de his plenius ubi de absolutione.

Objic. 1. cum Hexaplista: Hæc dicit Dominus Deus, Ezech. 13. v. 18. & 19. *Va qui consumunt pulvillo sub omni cubito manus... ad capiendas animas: & cum eperent animas populi mei, quæstionabant animas eorum; id est, quos occiderant, asserabant plenos esse succi & vite.* Atqui sceleris hujus reos se faciunt, qui absolvent præpropere, quos nondum digna satisfactione probaverunt.

Resp. neg. min. quatenus falso, (& contra praxim quam Quenelliani Sacerdotes, alii erga alios frequentant) asserit præpropere absolvi eos omnes qui nequid satisfactionem ex toto vel parte adimpleverunt: cum ex his sint multi, qui, statim ut quidpiam paulo gravius sibi exciderit, illud Petri exemplo tam serio desistant & exerceant, ut majora ante satisfactionis sacramentalis initium exhibeant veræ contritionis specimen, quam alii plures peracta etiam satisfactione. Longe alter erat situs Pseudoprophetarum, quos per Ezechielem redarguit Deus: hi enim mendacibus vaticiniis & jultis agebant in præcipitum, & iniquos retrahabant a Poenitentia: dicentes utrique, *Pax, pax*, cum non esset pax.

Inst. Ergo juxta nos ipsos requiritur ut ante absolutionem desinat quis peccatum suum, illudque humiliter confiteatur. Atqui & dolor ille, & ipsa confessio quoddam sunt initium satisfactionis. Id autem & nihil aliud exegit Quenellus in propof. 87. Ita idem Hexaplista.

Resp. Nemini unquam sanæ mentis venisse in animum ut absolvi posset, qui nec doluisset peccatum, nec humiliter deposuisset. Verum id adeo notum est omnibus, ut ridiculus sit qui emphaticè hoc docere voluerit. Aliam esse Novangulianerum erga Laicos & probatioris vite Moniales sententiam & praxim, nemo nisi rudis ignorat. Sed de his quæ refricere durum est, vide Tract. Theolog. pag. 51. & seq.

Objic. 2. SS. PP. multa docent quæ cum opinione nostra compari nequeant. Nimirum docent 1. absolutionem esse mercedem, satisfactionem vero pretium quo redimuntur peccata, & debitum expungitur. Sic

Tertullianus Lib. de Penit. Cap. 6. *Quam iniquam Penitentiam non adimpleat, & unquam delictorum sustinere, seu expectare; hoc est pretium non exhibere, & ad mercedem manum emittere.* Idem tradunt Cyprianus & Ambrosius supra adducti nu. 26. & 27. Atqui pretium ex natura rei mercedem, & solutio remissionem debiti præcedere debent.

172 Docent 2. concessionem veniæ ante Poenitentiam divinæ legi, & Poenitentis institutioni præorari adversari. Sic Cyprianus Tract. de lapsis: *Contra Domini ac Dei legem temeritate quorundam laxatur incautus, seu, ut Epist. 19. loquitur, ante actam Poenitentiam, communicatio. Irrita & falsa Pax, periculosa dantibus, & nihil accipientibus profutura.*

173 Docent 3. eos tantum a Sacramentis rite absolvi, quos a Deo veniæ obtinuisse præsumi potest. *Tunc enim ait Gregorius Mag. Homil. 26. in Evang. vera est absolutio presidentis, cuius aeterni arbitrium sequitur Judicis.* Atqui docent simul eos tantum a Deo jam absolutos præsumi posse, qui alium suum de peccatis dolore per dignos Poenitentis fructus comprobaverint. Sic Augustinus Enchir. Cap. 65. *Cum plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba vel quæcumque alia signa procedit, recte constituitur, tempora Poenitentis; ut fiat etiam satis Ecclesie in qua remittuntur peccata.* Sic idem S. Gregorius Lib. 6. in 1. Reg. Cap. 2. n. 33. *Tunc bene conceptam peccatorum certamina, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo constituitur.*

174 Docent 4. incertam admodum esse absolutionem quæ infirmo datur ob impendens mortis periculum. Unde Augustinus Serm. 393. alias Homil. 41. inter 50. *Agens Poenitentiam ad ultimum, & reconciliatus, si secutus bene exit, ego non sum securus.* Atque hinc qui ex imminente tantum morte absoluti fuerant, ad eum, si convalescerent, Poenitentis remittebant gradum, in quo erant ante morbum; ubi liquet ex Concilio Niceno 1. Can. 13. Carthaginensi IV. Can. 78. Araucano Can. 3. &c. Atque horum nulla est ratio, nisi quod summopere dubia vel nulla haberetur absolutio omnis ante plebam satisfactionem concessa. Ergo.

175 Resp. ad 1. dist. Docent Patres satisfactionem aliquam præire debere absolutioni a culpa peccati, C. satisfactionem a Sacerdote impostam, Subd. præire debere absolutioni a pena temporalis, C. absolutioni a peccatis, iterum dist. præire debere cum ita jubet Ecclesie lex atque disciplina, C. necessario & ex ipsa Christi constitutione, N. Ut appareat an sensus noster a Patrum sensu discrepat, videndum quid illi, quid nos doceamus. Docent itaque 1. neminem a peccatorum culpis absolvi posse, nisi iram Dei prævia satisfactione lenire incipiat: Id & nos docemus, qui fatemur neminem nisi iusto peccati dolore commotum, & rite confessum absolvi posse. Utrumque autem quædam est nec minima satisfactio. Docent 2. neminem a temporali pena absolvi nisi ex prævia satisfactione, quæ ad Sacramentum referatur. Id & nos concessimus, quibus persuasionem est in purgatoris ignibus dilui, quicquid in terris expurgatum non fuerit. Docent 3. in satisfactionis explenda modo sequenda esse Ecclesie leges; ita ut absolutioni præire debeat satisfactio, quoties id legitima constitutum fuerit auctoritate; prout forte sanctum est occasione Decianæ persecutionis: Et id quoque ultra fatebimur. Verum nihil inde contra nos, nisi ex Patribus probetur eorum qui semel graviter lapsi

lapsi fuerint, neminem, nisi contra Christi legem, posse reconciliari, aut unquam fuisse reconciliatum, sine prævia satisfactione; proinde SS. Ecclesie Doctores, Confessores, Virgines, quibus lethale dubium admisisse contigerit, nunquam vel celebrasse, vel ad sacram synaxim accessisse, nisi post impletum ante absolutionem pensum satisfactionis. Id autem cum Morino rejicimus, immo ridiculum arbitramur.

Ad 2. dist. pene ut statim; docent veniæ concessionem ante Poenitentiam quæcumque adversari legi divinæ, C. ante Poenitentiam sacramentalem, vel potius canonicam de qua loquuntur, Subd. adversari legi divinæ quantum ad graviora crimina, & quidem latius sumpto divinæ legis vocabulo, C. tecus, N. Itaque Cyprianus & alii ut plurimum Patres tantummodo insequuntur lapsos, qui ob Libellos Martyrum, licet vix ac ne vix quidem Poenitentes, in omnia Confessorum jura restitui mollebantur. Ergo nihil inde quoad eos, qui graviter quidem, sed minus graviter lapsi erant. Quod autem dicit S. Martyr, reconciliationem hanc divinæ legi adversam esse, sub aliquo respectu strictè verum est, sub aliquo autem emolliiri debet. Verum quidem est, si de præcepti & inconsiderata reconciliatione sermo sit: hanc enim reprobat lex divina. At emolliiri debet, si eo sensu intelligatur quod vetet lex Christi, ne quis ante canonicam Poenitentiam reconcilietur; quia aliqui Cyprianus ipse divinam legem in casibus supra num. 164. recentis violasset. Quapropter, ait Tournelyus, benigne exponi debet Cyprianus, pro more SS. Patribus familiari, qui quam vindicant xvi sui disciplinam, divinæ institutioni congruam esse demonstrare conantur. Unde de solenni Poenitentia loquuntur, ut de aqua vino Eucharistico admittenda, de communionem sub duplici specie, de trina immersione baptismali, de quadragesimali jejunio, quæ divina lege eo tantum sensu præcepta dici possunt, quod præcepta sint auctoritate Ecclesiastica, cui Christus, ut sibi metipsum obtemperandum esse mandavit.

Ad 3. dist. Docent eos tantum præsumi jam a Deo absolutos, qui dolorem suum per dignos Poenitentis fructus manifestaverint, ita ut fructus illi in vero ac sincero de peccatis dolore repositi possint, C. ita ut in Poenitentia tantum publica reponatur, Subd. si quidem sermo sit de gravioribus peccatis, quibus Poenitentia hæc rectè ab Ecclesia constituta erat, C. si de omnibus omnino mortalibus peccatis agatur, N. Solutio patet ex supra dictis, & plenius ex dicendis.

Ad 4. dist. Dubia erat, (non tamen nulla reputabatur, aliqui sine sacrilegio dari non potuissent) absolutio ante satisfactionem, quia dubia erant, ut & nunc sunt, dispositiones hominis, qui in extremo tantum agone ad Sacramenta recurrit, C. Dubia erat, præcisè quia non processisset satisfactio, N. Semper in Ecclesia vereri fuit, ne ut loquitur Carolus, vel alius quisvis, Serm. post Augustinianos 255. alias 57. de tempore, *Poenitentia, quæ à moriente tantum petitur, ipsa mortis: quia hunc sepe sæpius non delicti Poenitentia, sed mortis venturæ admonitio Sacramenta rogare compellit.* At tamen est tamen qui eum per verba vel nuntus ad Ecclesie claves recurrentem, hic una de causis rejicere auit, quod necdum satisfacere Deo inceperit. *Disperat enim de cla-*

men-

T. 2. *mentia Dei, ait Celestinus I. qui cum ad subveniendum morienti sufficere, Crec. 2. vel in momento, posse non credit.*

179 *Objic. 3. Theodoretus Lib. 4. hæretic. Fabul. cap. 10. Audianos hinc redarguit, quod peccatores, statim post confessionem, absolverent. At qui idiplum nos fieri posse tradimus.*

Resp. neg. maj. Non Audianos eo præcise culpar Theodoretus, quod statim a confessione absolverent peccatores, sed quod omnes indistincte, & nulla, contra Dei legem, injuncta satisfactione absolverent. En Theodoretus verba: Dicit in partes Libros sacros cum adulterinis didentes... & ordine hinc inde collocatis, inter hos habent transire unamquemque Poenitentem, & peccata sua confiteri: deinde confessi dant veniam, non tempus ad Poenitentiam deficientes, sicut Ecclesia leges præcipiunt. Quis porro Catholicus non debeat tempus ad Poenitentiam?

CONCLUSIO V. Potest Confessarius interna & externa opera injungere Poenitenti. At manifestam pro occultis peccatis Poenitentiam indicare non potest: potest tamen pro publicis: servatis tamen consilii ac prudentiæ legibus, quinquæ sunt partes.

180 *Prob. 1. pars. Ideo opus internum non potest in Poenitentiam injungi, quia non esset sensibile, & materia Sacramenti debet esse sensibilis. At qui opus internum sufficienter est sensibilis per acceptationem Poenitentis, licet acceptatio hæc non sit pars Sacramenti; sicut contritio sufficienter fit sensibilis per planctus & suspiria, quamvis non sint Poenitentis partes. Immo, ait Parisiensis Magister, commodius intelligitur, quia ratio-
Grand. p. 110. nis contritio sit pars Sacramenti a confessione distincta, si per gemitus, quam si per solam confessionem sensibilis fieri dicatur.*

Hinc considerato Poenitentis statu potest injungi pia meditatio de morte, de judicio, præcipue autem de præsentia Dei. Sane hæc orationis species esset admodum medicinalis, & peccata in futurum potentius coerceret.

181 *Prob. 2. pars. Jejunia enim, elemosynæ, precum aliquor recitatio, opera sunt exteriora. Hæc autem imponi possunt, neque hinc Poenitentis imminet periculum suspensionis ac veluti infamix. Cum justiores quique & ex superfluis elemosynam debeant, & frequentius jejunent quam peccatores: & quandoque aliqui pro alio Poenitentiam faciat, sicut legitur in vitis Patrum, &c. S. Thom. ubi infra.*

182 *Quin &, ut observat Suarez disp. 33. sect. 7. quandoque in medicinalem Poenitentiam imponi potest exterior actio unde sequatur suspitio vel notitia peccati; cum vitari aliter non potest relapsus. Sic aditus potest qui in hac domo, vel in hoc officio peccat, ut ab eis recedat: quod si renuet, citra absolutionem dimittendus erit. Neque hic occurrit vel fractio sigilli quia quidquid fit, totum fit ex consensu & voluntate Poenitentis: vel onus contra idem sigillum, quasi consensus Poenitentis per negandæ absolutionis comminationem extorqueatur: Quia, quod notandum, hæc comminatio non tam a Confessario oritur, quam ex ipsa rei natura, que hominem ab his removeri jubet, in quibus proximum ruinæ periculum incurrit. Unde deicit uterque, Poenitens scilicet & Confessarius, naturali officio, hic si non præcipiat, ille si non exequatur, quod per se solum debuerat exequi. Atque hinc non revelat sacerdos, sed prodicit se Poenitens ut sui obligationi satisfaciatur.*

Prob.

Prob. 3. pars, tum ex Rituali Romano, ubi hæc: Pro peccatis occultis 183 quantumvis gravibus manifestam Poenitentiam non imponant: tum quia hujusmodi satisfactio & Poenitentem rationabiliter invitum denotaret probo; & criminis foret improporcionata.

Prob. 4. pars, tum ex longa Traditione quam dabit Morinus Lib. 7. 184 cap. 4. & seq. vel Vitalissus pag. 762. &c. qui tamen statuit ut necessarium, quod deinceps se tantum optare proficitur; tum ex his Tri- dentini verbis Sess. 24. cap. 8. Apostolus movet publice peccantes palam esse corrigendos. Quando igitur ab aliquo publice & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alius scandalo offensus commotusque fuit non sit dubitandum; hinc congruam pro modo culpa Poenitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, sua emendationis testimonio ad rectam revocet vitam; Episcopus tamen publice hoc Poenitentia genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedit. Istud autem Decretum eo majoris in Gallia momenti esse debet, quod a Legatis Caroli IX. Francorum Regis, ejusdem Principis jussu, postulatam fuerit.

Et vero exigit jus naturale, ut quisque quod delicit scandalum 185 resarciat. Ergo qui contra fidem vel bonos mores palam blasphemavit, oppositum loquendi genus inire debet. Qui exercebat vitium, ab his desistere & restituere ablata. Qui amantiam invilebat, fugere ab eis ut a facie colubri. Qui labem alterius nominis calumniose impeggerat, dicta retractare. Qui veritatis cibis usus est per Quadragesimam, post Quadragesimam, si potest, abstinere a carnibus, &c. Ut qui scandalum passi fuerant, videntes novissima Poenitentis contraria prioribus, glorificent Patrem qui in celis est. Neque tunc Sacerdos revelat confessionem, talem Poenitentiam injungendo, sed ipse Poenitens assumendo Poenitentiam, non peccatum, quod publicum erat, sed confessionem a se factam manifestat; ait Sanctus Thomas quest. 28. artic. 1. ad 1.

An vero Poenitentia publica ex vi juris Tribunalis imponi dicenda sit, an ex vi talis peccati, questio est a qua cogimur abstinere.

186 *Prob. 5. pars ex S. Thoma ead. quest. art. 3. ad 3. ubi sic sanctus est: prudentes Doctores: Adagna peccata indigent magna cautela ad sui evanitionem; & ideo injunctio Poenitentia sollempnis, que nominis pro gravissimis peccatis fit, solum Episcopo reservatur: idem tradit Concilium Rothomag. ann. 1074. cap. 8. Hinc potestatis suæ fines transgrediretur Parochus, qui sine consilio & auctoritate Episcopi Poenitentiam præcipere: cum aliqua sollempnitate agendam, pura stando ad Ecclesiæ foras cum cetero accensis, sequendo Processionem nudis pedibus, &c. quapropter servandum a Pastoribus id Conventus apud Melodunum habiti ann. 1579. Tirol. 35. Parochi, si quos blasphemos repererint, adulteros, concubinatores, aut a communio distinctos, feneratores, aut alios nefarios sceleris inquinatos, totum nomina, ad Synodum Poenitentis, ad Episcopum, (vel ut ait Concilium Narbonense an. 1666. cap. 32. ad Promotorem) deferant; us que vix eorum mendandum sit moribus, in Synodo mature provideatur. Quod si præcipiat Confessarius ut Poenitens Sacramentum vel ad infirmos delatum sequatur, vel in Ecclesia visitet; vel infirmis ministrat in Hospitalibus, aut*

aut iidem elemofynas erogat, &c. nihil profecto merebitur vituperii. Hæc nampe frequentius faciunt pii, quam peccatores.

CONCISTO VL Satius est ut Confessarius Poenitentiam determinet, tum quoad materiam, tum quoad tempus.

187 Prob. 1. pars, tum quia determinata satisfactio libentius & attentius impletur, quam quæ generaliter præscripta fuerit. Tum quia si Confessarius omnes v. g. orationes, jejunia, aut elemofynas hujus anni vel mensis in satisfactionem injungat, vel intelligat opera aliunde præcepta; & id supra diximus non debere passim fieri; vel opera libera, & id multiplices obnoxium esse incommodo; quia vel nulla occurrerit ad multum tempus occasio jejuniis, aut elemofynarum; & sic diu protrahatur satisfactio, & forte ad tempus peccati: vel occurrerit utriusque occasio frequentior, quam ut omnia ex quodam rigore impleantur, quo adimpleri debent & solent Poenitentiae sacramentales.

188 Lando tamen, ait Henno pag. 214. *piam Confessariorum praxim, qui impositi certis operibus particularibus, elegerunt ad satisfactionem sacramentalem omnia opera bona certo tempore peragenda.* Neque nos praxim hanc a pio viro propositam improbamus. Sed quia duobus est ex dictis n. 117. & 144. an vim illam habeant verba hæc: *Quidquid boni feceris*, erit id in ipsa satisfactionis impositione efficiendum.

189 Prob. 2. pars, quia ut monet Habertus, cum Poenitentia ad certum tempus determinata non est, postmodum harent plerumque & anxii sunt Poenitentes, an hæc ad totum vitæ suæ tempus injuncta sit. Neque cum res a Sacerdotis intentione tota pendeat, ab alio Confessario quidpiam ea de re edoceri possunt. Ceterum, ait idem Doctior pag. 375. *vix aut nunquam injungit Confessarius Poenitentiam ad totum tempus vitæ propter voluntatis humane instabilitatem.*

CONCLUSIO VII. Potest satisfactio imponi ante vel statim post absolutionem.

190 Prob. quia utrolibet modo censetur moraliter aliis Sacramenti partibus conjungi, & cum eis ad perfectionem illius concurrere. Satius tamen ante absolutionem injungitur, tum quia sic materia expressius supponitur formæ; tum & magis quia Sacerdos absolvere non debet, nisi quem novit dispositum ad dignos Poenitentiae fructus. Atqui piam hanc Poenitentis dispositionem non melius deprehendit, quam cum Poenitens congruam satisfactionem acceptat.

CANONES POENITENTIALES.

Extant Canones hi plerique ad calcem Decreti Gratiani: eosque sed mutato ordine refert S. Carolus Borromeo in fine instructionis de Poenitentia. Non omnes referentur, sed illos tantum quorum frequentior occurrit materia; neque ut hi legem faciant sequendam adamussim; sed ut peccati gravitatem ad pondus sanctuarum æstiment Sacerdotes; & Poenitentium oculis subjiciant, quibus, dimissa etiam culpa, obnoxii sint penis, quas dubio procul non effugient, nisi æqua satisfactione iudicium Dei præveniant. Sunt enim certa hæc duo; nec Ecclesiam graviores olim imposuisse penas, quam peccata mererentur; nec Deum apud quem

non

non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, minores nunc hodie penas exigere, quam olim repetierit; adeoque compellari debere id quod prudens Confessarius injungere non audeat, ne territus Poenitens animam despondeat. En ergo quaedam veluti horum Canonum appendicem, qualis jam circumferri solet.

CIRCA I. DECALOGI PRÆCEPTUM.

I. Qui a fide desciverit, si intimo summoque prævaricationis suæ dolore af- 191 fectus ad Ecclesiam redeat, Poenitentiam eget annis decem.

II. Qui auguriis & divinationibus servierit, quæ incantationes diabolicas fecerit, poenitens erit annos septem.

III. Qui Magos consuluerit, quos domum suam induxerit, aliquid arte magica inquirendi causa, consuluerit, poeniteat annos quinque.

IV. Qui ligaturas aut fascinoes fecerit, poenitens erit annos duos.

V. Respiciens furtim in astrolabio, poeniteat annis duobus.

VI. Si quis Clericus aut Monachus, postquam Deo voverit, ad seculum rede- 192 rit, Poenitentiam eget annos decem, quorum tres in pane & aqua.

CIRCA II. PRÆCEPTUM.

VII. Quicumque sciens pejeraverit, quadraginta dies in pane & aqua, & 193 septem sequentes annos poeniteat, & nunquam sit sine Poenitentia; & nunquam in testimonium recipiatur; & post hæc Communionem percipiat.

VIII. Qui perjurium in Ecclesia fecerit, Poenitentiam eget annos decem.

IX. Si quis per capillum Dei aut per ejus caput juraverit, si semel nesciens fecerit, poenitens aqua & pane septem dies vivit: si secundo ac tertio monitus idem fecerit, dies quindem.

X. Si quis se jurando obstrinxerit ut cum aliquo litiget, nec pacem cum eo reconcilet, in Poenitentia erit diebus quadraginta cum pane & aqua, per annum a sacra Communione segregatus; ad caritatem vero relinquit redeat.

XI. Si quis Deum vel B. Mariam Virginem, vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesie diebus Dominicis septem in manifesto, dum Missarum sollempnia aguntur, stet; ultimusque ex illis die, sine pallio & calcamentis, ligatus corrigia circa collum, septemque præcedentibus Ferris festis, in pane & aqua jejonet, Ecclesiam nullo modo tunc ingressurus. Singulis autem septem illis diebus Dominici tres, aut duos, aut unum pauperem pascat, si potest; alioquin alia Poenitentia officatur: Recusans, Ecclesia ingressa interdicitur; in obitu, Ecclesiastica careat sepultura. Divici a Magistratu mulctetur pena solidorum quadraginta, alioquin triginta, seu viginti.

CIRCA III. PRÆCEPTUM.

XII. Qui opus aliquod servile die Dominico festivo fecerit; Poenitentiam 193 eget tres dies in pane & aqua.

XIII. Qui die Dominico viderit, dies septem Poenitentiam eget.

XIV. Si quis ante Ecclesiam, vel die festo, saltationes, quas ballationes vocant, fecerit, emendationem pollicitus, Poenitentiam eget tribus annis.

XV.

XXV. Si quis prorsus Missa interfuerit, poenitens erit dies tres in pane & aqua.
 XVI. Si quis in Ecclesia confabuletur, cum divina fuerit, poenitens erit dies decem in pane & aqua.

XVII. Si quis jejuniu a sancta Ecclesia iudicata violaverit, Poenitentiam agat dies viginti in pane & aqua.

XVIII. Qui in Quadragesima jejuniu violaverit pro uno die, Poenitentiam agat dies septem.

XIX. In Quadragesima carne vescens sine inevitabili necessitate, in Pascha non communicet.

XX. Si quis jejuniu quatuor Temporibus non custodierit, poenitens erit dies quadraginta in pane & aqua.

XXI. Qui neglexerit in quatuor his sollempnitatibus, die Cæne Domini, in Pascha, Pentecoste, & in Natali Domini, sacram communionem sumere, agat Poenitentiam in pane & aqua dies viginti.

CIRCA IV. PRÆCEPTUM.

154 XXII. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies poenitens sit in pane & aqua.

XXIII. Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

XXIV. Qui percusserit, annos septem.

XXV. Si quis contra Episcopum, Pastorem & patrem suum insurrexerit, suo in loco, Monasterio Poenitentiam agat omnibus diebus vite sue. Eadem Poenitentia afficiatur, qui contra Presbyterum.

XXVI. Si quis in eo conspiraverit, ut Episcopi sui, aut Ministrorum ejus vel Parochi sui doctrinam vel præcepta irritent, vel subfannet, agat in pane & aqua Poenitentiam dies quadraginta.

CIRCA V. PRÆCEPTUM.

155 XXVII. Qui Presbyterum occiderit, quinque annis ab ingressu Ecclesie arcebitur, decem annis non communicabit, & nunquam erit sine Poenitentia.

XXVIII. Qui patrem aut matrem, fratrem aut sororem occiderit, toto vitæ suo tempore non suscipiat Corpus Domini, nisi in obitu: abstineat carne & vino dum viveret, jejuset secunda & quarta & sexta Feria.

XXIX. Qui sceleris occultandi causa filium necarit, Poenitentiam agat decem annos.

XXX. Si qua mulier sponte abortum fecerit, Poenitentiam agat annos tres: si nolens, Quadragesima tres. Et in alio Canone: Mulier partum suum perdens voluntarie ante quadraginta dies, poenitens erit annum: si vero post quadraginta dies, annos tres: si postquam editus est in lucem, tanquam homicida.

XXXI. Qui nolens filium oppresserit, Poenitentiam agat dies quadraginta in pane & aqua, oleum & leguminibus: abstinebit ab uxore dies totidem. Deinde poenitens erit tres annos per legitimas Ferias: tres præterea Quadragesimas in anno observabit.

XXXII. Si filius sine Confirmationis Sacramento moritur, parentes quorum negligentia id factum est, Poenitentiam agent annos tres.

XXXIII. Si mulier maritum suum causa fornicationis occiderit, sæculum delinquat, & in Monasterio poeniteat.

XXXIV.

XXXIV. Si quis sponte hominem occiderit, ad janam Ecclesia semper erit, & in obitu communionem recipiet: Si casu necaverit, Poenitentiam agat annos septem: vel juxta Canonem alium, poenitens erit quadraginta dies in pane & aqua: Quinquennio communionem privabitur: a cibis abstinebit arbitrio Sacerdotis.

XXXV. Qui per iram subitam aut per iram hominem necaverit, Poenitentiam agat annos tres.

XXXVI. Qui homicidii auctor fuerit ob consilium quod dedit, erit in Poenitentia quadraginta dies in pane & aqua, cum septem sequentibus annis.

XXXVII. Si quis aliquem vulneraverit, vel aliquem membrum ei præcidit, Poenitentiam agat anno uno per legitimas Ferias.

XXXVIII. Si quis istum proximo dederit, nec nocuerit, tridua Poenitentiam agat in pane & aqua.

XXXIX. Si quis fratri suo quem oderit, reconciliari non vult, tandem in pane & aqua Poenitentiam agat, quoad reconcilietur.

CIRCA VI. PRÆCEPTUM.

XI. Si Laicus solutus cum femina soluta concubuerit, poenitens erit annos tres: 196 & quanto sæpius, tanto majori Poenitentia afficiatur.

XII. Vir solutus, si cum alterius uxore adulterium commiserit, Poenitentiam agat annos septem, & mulier quinque.

XIII. Adulter soluta cum alterius marito adulterium patrans, Poenitentia afficiatur decenniali: ille quinquenniali.

XIII. Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, poenitens erit quadraginta dies.

XIV. Qui cum diabulis sororibus fornicatus fuerit, aut filiam spirituales concubuerit, perpetuam Poenitentiam agat.

XV. Qui incestum alium non ita enormem fecerit, septem, vel juxta Canones alios, decem, aut etiam quindecim pœnitet.

XVI. Qui Monalem violaverit, poenitens erit annis decem.

XVII. Presbyter, si fornicationem admisit, sponte confessus Poenitentiam agat annos decem hoc modo: Tribus mensibus a ceteris remotus pane & aqua jejuniabit, diebus autem festis modico vino, pisciculis & legumine utatur: sacco indutus humi cubabit, dum nocturne misericordiam Dei implorans. Deinde unum annum & sex menses in Poenitentia, jejuniisque panis & aque explebit, præter

festos dies, in quibus vino & sanguine, casto, visque canonice uti poterit.

Finis primo anno & dimidio sacra communionis participet, si, Psalms in Obvolutis ultimis canet, Officia minoræ geret.

XVIII. Si qua mulier cernis aliove pigmento se oblitit, ut alius viris placeat, Poenitentia afficiatur annorum trium. Idem, si mulier habitum viri, aut vir habitum mulieris, faciem suam transformaverit.

XIX. Qui turpiloquio, aspectuque pollutus negligens, Poenitentiam agat dies viginti.

L. Qui complexu femina vel osculo polluitur, Poenitentiam agat dies triginta: Qui contactu invidenda, tres menses.

LI. Quicumque lenocinium exercuerit, Poenitentiam agat annos duos per legitimas Ferias: & sacram communionem non accipiet nisi in fine.

- 197 LII. Qui furatus est aliquid de Ecclesia supplicibili vel thesauro, quod furatus est reddet, & tres carinas cum septem sequentibus annis penitebit.
- LIII. Qui sacras Reliquias furatus est, illis restituis septem carinas sejunabit.
- LIV. Pecuniam Ecclesiasticam oblationumve qua Ecclesia facta sunt furatus, penitens erit annos septem.
- LV. Qui decimam sibi retinuerit aut dare neglexerit, quadruplum restituet, & Penitentiam aget dies viginti in pane & aqua.
- LVI. Qui hospitalis domus administrator aliquid de administratione subtraxerit, restituit quod abstulit, penitentiaque erit annos tres.
- LVII. Qui pauperem opprimerit, poenitens erit dies triginta in pane & aqua.
- LVIII. Clericus furtum capitale faciens, septennii Penitentiam explabit; Laicus quinquennii.
- LIX. Si quis furtum de re minori fecerit, Penitentiam aget annum unum.
- LX. Qui rem inventam non reddat, Penitentiam aget tamquam de furto.
- LXI. Si quis usuram accipit, rapinam facit, Penitentiam aget annis tribus, ubi in pane & aqua.

CIRCA VIII. PRÆCEPTUM.

- 198 LXII. Qui affirmavit verum esse quod falsum est, Penitentiam aget ut adulter, ut homicida, qui sponte id factum admisit.
- LXIII. Qui falso testimonio consenserit, penitens erit annos quinque.
- LXIV. Qui de proximo detraxerit, falsumque in hoc dixerit, penitens erit dies septem in pane & aqua.
- LXV. Qui convictum manifestum fratris intulerit, diuturna expiabitur Penitentia pro modo peccati.
- LXVI. Qui falsitatem fraudemve in ponderibus & mensuris admisit, penitens erit in pane & aqua dies viginti.
- LXVII. Falsarius in pane & aqua Penitentiam aget quamdiu vivet.

CIRCA IX. PRÆCEPTUM.

- 199 LXVIII. Rem alienam nefarie concupiscens, avorsaque, penitens erit annis tribus.
- LXIX. Qui aliena furari concupiscit, furtum est; qui item aliena rapere cupit, rapina est; qui res Ecclesie furari appetit, sacrilegum est; ideo cum nefarie concupiscendo graviter peccat, ut peccat mortali. Penitentiam aget Sacerdoti arbitrata.
- LXX. Qui rem aliquam proximi pretiosam invenire cupit, ut illam sibi retineat, mortale peccatum concepit, cuius Penitentiam aget, ut dictum est de furto.

CIRCA X. PRÆCEPTUM.

- 200 LXXI. Si quis concupiscit fornicari, si Episcopus, penitens erit annos septem si Presbyter, quinque; si Diaconus vel Monachus, tres, & quibus simul in pane & aqua; si Clericus aut Laicus, annos duos.
- LXXII. Si quis in fornicis ex immundo desiderio polluitur, surgat & cantet septem Psalmos Penitentia, & dies triginta peniteat.

A R.

De Satisfactione ex parte Penitentis.

UT potissimum que ad hanc materiam spectant difficultates solvantur, videndum 1. an Penitens satisfactionem sibi adjunctam acceptare, 2. an, & sub qua culpa, & quando adimplere teneatur; 3. an non ejus commutationem vel facere per se ipsum, vel ab eodem, aut alio Sacerdote obtinere possit, &c.

CONCLUSIO I. Penitens satisfactionem tum mere poenalem, tum & medicinalem acceptare teneatur, modo æquitati & rationi congruam. Prob. 1. pars, quæ jam, ut a Medina & paucis aliis factum est, citra temeritatem, ut vult Suarez, vel periculum fidei, ut aliis placet, negari non potest. Prob. inquam ex Tridentino Sess. 14. Cap. 8. ubi docent Patres, concessas esse Penitentia Ministris claves, non tantum ad nota vite custodiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam atque castigationem. Atqui inanis foret tanta hæc clavium potestas, si Penitens satisfactionem sibi per eas adjunctam pro nutu abnuere possent.

Confirm. tum quia Sacerdos Penitentiam indicere debet, ut integrum faciat Sacramentum. Ergo & Penitens eadem de causa acceptare. Tum quia teneatur reus judicij æquam sententiam ferenti obtemperare. Sacerdos porro Penitentiam indicit ut judex. Tum demum, quia is est & Fidelium omnium & Confessoriorum sensus.

Prob. 2. pars, tum ex eodem textu; tum quia major est Penitentia medicinalis necessitas, quam ut simpliciter afflictiva, ut ex dictis liquet; tum quia is tantum ad peccati veniam sincere dispositus est, cui mores in melius commutare sincere propositum est. Atqui propositum hoc non habet, qui ex periti meriti præscripto necessaria ad hunc finem modica recusat. Ergo.

Dixi, modo hæc æquitati & rationi congruat, seu, ut ajunt, imponatur clave non errante. Si enim vel nutrici aut infirmo jejunia, pauperi elemosynæ largæ, uxori peregrinationes longe indicantur, ut hæc non tenerentur implere, quia non possent; sic nec acceptare teneatur. Tunc tamen impotentia hæc Confessario aperienda erit, ut vel idoneam magis injungat, vel hæc ab alio una cum absolutione requiratur. Verum extra quorundam Doctorum classem rare sunt Penitentia jussu graviores; forteque magis vel æque timendum à levioribus. Unde generatim moraliter statuendum teneri sub gravi Penitentem impostam sibi satisfactionem acceptare; & dicendum cum Maldonato contrariam opinionem esse falsissimam, & perniciosam Ecclesie, & contra totam antiquitatem. Hinc S. Thomas in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 2. Penitens, cui major condigno Penitentia injuncta est, teneatur eam explere ex Sacerdotis injunctioe, qui non solum debitum poenæ considerat, sed peccata remedium adhibet. Vide Pontas V. Penit. conjuncte, Cap. 14.

Objic. 1. Non magis teneatur Penitens acceptare Penitentiam, quam Sacerdos imponere. Atqui is non teneatur; cum ex Florentino Penitentia secundum arbitrium Sacerdotis imponatur. Debet ergo hæc & secundum arbitrium Penitentis acceptari.

M m 2 Resp.

Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. quæ mera est Florentini Decreti perversio, dico posse equidem Ministrum hanc vel illam e multis feligere Penitentiam, quam ei prudentia suggererit; ac non ideo hanc plane liberam esse vel circa substantiam, vel penitus circa modum. Hinc S. Leo Epist. 129. alias 79. *Tempera penitentiam, bibita moderatime, constituta sunt suo iudicio, non absolute quidem, sed prout conversorum animos prope- rante esse devotos; pariter etiam habens atatis sentis intuitum, & periculis hinc inde, aut aegritudinis respiciens necessitates.*

206 Inst. Cui liberum est ut in hoc vel in altero satisfaciat, potest non accipere Penitentiam, vi cuius jam nunc satisfacere cogitur. Atqui liberum est Penitentem. Nimirum facultas in hac vita satisfaciendi est privilegium, sed cuilibet liberum est privilegio renuntiare.

207 Resp. neg. min. Quæ si forte in venialibus locum habet, ac non in capitalibus delictis: hæc enim & Tribunali Penitentia subijci debent, & consequenter sententiam ejus subire. Unde privilegium hic vel illic satisfaciendi, non omnino perni est, qualia sunt quæ intuitu meriti conceduntur; sed mixtam justitiæ & præcepto jam nunc satisfaciendi. Et vero an sincere contritus fuerit, qui nullum voluntarie satisfaciendi propositum habuerit? An pie & Christiane se dilexerit, qui gravissimas alterius vitæ penas multo levioribus presentis redimere nolit?

208 Objic. 2. Non aliter ligare potest Sacerdos, quam solvere. Atqui non nisi volentem solvere potest.

209 Resp. neg. maj. Etsi enim invitum solvere non potest Sacerdos, quia invitum ad Tribunal suum trahere nequit: potest tamen invitum, & quoad culpam & quoad penam ligare; quia statim ut obtulit se Tribunali ejus, ejus sententiam subire tenetur.

210 Saltem, inquit, excusabitur Penitens, qui Confessorem alium adire volet.

211 Resp. licitum quidem esse Penitentem ante confessionem adire quem voluerit. At postquam huic jam se subjecit, non potest sine justa causa ab eo recedere: quia nec imperfectum Sacramentum relinquere, nec justam illius, cui jam se subjeceris, sententiam detrectare licitum est: ita Antonius. Mihi, ut alius Sacerdos adiri possit, idoneæ eæ rationes videntur, si prior vix aut nihil interroget, cum opus est; si morosus sit & impatiens, si unctione qua moveat, desistatur; si quæ doctiores alii gravia judicant, pro minutis habeat. Idem erit a fortiori si prohibitos liberos fuerit, si avertat a fide, &c. Non video tamen moris esse ut à novo Confessario multum fatigentur, qui priorem suum deserunt; seu quia id confessionis libertati, quæ summa esse debet, adversatur; seu quia inutilis esse soleat ministerium Confessarii, cui libentiori animo se submittere Penitens. Unde etiam qui nullos laboris sui successus videt, non equidem cogere, sed precari potest Penitentem, ut alium sibi profertur magis inspirat. In his tamen caute procedendum tum ex parte Confessarii, tum ex parte Penitentis. Prudens Lugo hæc tantum dicit auct. disp. 27. n. 77. *Probabilia mihi est, posse Penitentem absque culpa mortali relinquere confessionem ante absolutionem habitam, quia nolit subire talem Penitentiam; quod indicat Suarez, & amplius Coninch, &c.*

CONCLUSIO II. Tenetur Penitens sub mortali gravem pro gravibus impo-

impositam Penitentiam adimplere. Immo male sibi consultit, qui levem etiam, seu pro venialibus, seu pro mortalibus olim dimissis, non exequitur.

Prob. 1. pars, 1. ex Concilio Lateran. libi. *Omnia peccata sua confiteatur fideliter, & injunctam sibi Penitentiam fideles pro viribus adimplere.* Sed qui aliquid præstare tenetur, per se ad id obligatur sub mortali, si res gravis sit.

2. ex Concilio Trid. Sess. 14. ubi satisfactio dicitur esse *pars Sacramenti*, nimirum integrans, & ad perfectam delictorum remissionem necessaria. Atqui Penitens, utpote qui ad Sacramentum concurrens, & effectum ejus pro viribus procurare tenetur, tenetur & integritatem Sacramenti servare, &c. Jam vero materia hæc de se gravis est, ut quæ ad Religionem & justitiam pertineat.

3. Tenetur subditus quilibet Superiori rem gravem graviter præcipienti obtemperare. Sed Penitens se per confessionem Rei mittit subjecit Sacerdoti. Sacerdos vero graviter imponere censetur rem gravem, tum ex parte materie seu rei ipsius, tum ex impositionis radicibus, quæ sunt gravia peccata. Ergo.

Prob. 2. pars. Quia non conveniunt Theologi an omisso Penitentia levis a mortali vacet. Afferunt plures, quia omisso hæc, licet Sacramentum integritate sua privet; quia tamen in materia levi, gravem ei injuriam non irrogat. Immo, ajunt, Suarez disp. 38. sect. 7. n. 5. & alii non pauci, si gravis pro levis indicata fuerit satisfactio, non ideo tamen omisso ejus grave peccatum inducet; quia sicut legislator in materia gravi leviter tantum obligare potest; sic & Confessarius in materia libera, quam nec clavibus subicere, nec graviter dolere tenetur Penitens, censetur gravem obligationem imponere nolle. Quia nec hæc a Christo potestatem accepisse videtur; nec in animæ ruinam cedit, quod in pleniorum ejus vitam concessum fuerit.

Contrarium tamen opinantur alii, & docent 1. cum Lugo disp. 25. n. 74. omisionem Penitentia gravis, quale est jejunium, pro levis etiam peccatis injunctæ, non esse immunitæ a legalibus; tum quia obligatio eam adimplendi oritur a potestate judicis, & est in materia gravi, & præceptis capaci; tum quia si quis ad satisfaciendum pro venialibus suis yoverit jejunium, ad illud graviter obligabitur; tum quia potest Penitens ex re etiam libera graviter obligari; alioqui ut nec sub venialibus quidem ad venialium confessionem tenetur, sic nec sub venialibus ad implendam Penitentiam teneretur; quod nemo dicere audeat.

Docent 2. contra eundem Lugo graviter peccari etiam si Penitentia tantum levis & pro levis imposta omittatur, etiam sine scandalo & contemptu; quia, inquit, cum Simoneto pag. 299. gravem iniuriæ Sacramento injuriam, qui ipsum complemento suo substantiali voluntarie privat. Penitentem tamen idem leviter peccari, si levis tantum Penitentia pars omissa fuerit.

Jam vero in hac tanta Theologorum disensione, ubi forte soli Deo notum est, quæ pars prævaleat, pessime sibi consultit, qui in re aliquam levi certa incertis non præponit. Ergo.

Cavendum tamen ne statim mortalis redarguatur, qui vel levem tantum, vel levem tantum gravis Penitentia partem, non ex contemptu,

fed ex negligentia primum, tum, deinceps, ut fieri solet, ex oblivione pratermittitur. Is enim, est forte graviter ratione materia deliquit, a gravi tamen excusabitur propter bonam fidem, quæ in rebus admodum dubiis turbari non debet, nisi, quod ratum est, in his peccetur ex habitu.

CONCLUSIO II. Tenetur Poenitens Poenitentiam exequi tempore per Confessarium præstituto, si quod determinatum fuerit: sin autem qua primum moraliter. Brevis tamen ad dies aliquot dilatio grave peccatum committere non inducit.

219. Prob. 1. pars, quia temporis circumstantia includitur in præcepto. Unde cui iustum est ut vel Feria V. jejundet in honorem Passionis, vel Sabbato Coronam B. Virginis recitet; vel singulis mensibus semel confiteatur, debet hæc prout injuncta sunt exequi; prohiñe nec anticipare, nec differre, nisi gravis & improvisa necessitas contrarium exigat; tunc enim ex præsumpto Directoris consensu, aliter dicendum.

220. Prob. 2. pars, tum quia ea est legum sicut & votorum conditio, ut cum iis nullum est præsumptum, quamprimum moraliter impleri debeant; tum quia Sacramenti integritas, ratio debite satisfactionis ac medicinæ, demum iusta Confessarii intentio præsertim executionem postulant.

221. Prob. 3. pars, tum ex communiori Theologorum sensu; tum quia aliquot dierum mora, nec Deo gravem injuriam, nec Poenitenti damnum grave infert.

222. Sicut tamen qui Religionis ingressum vovit, quo plus differt, eo minus reddit Deo; cuius obsequio totum vitæ tempus spondendi; sic & aliquando cum proportione dicendum de Poenitentia. Ratio est quia in utroque casu dilatio materiam debiti imminuit.

223. Pari de causa si vel ad horam unam differens, gravi se tentationis, aut alterius peccati periculo exponat; graviter reum se faciet ex levi etiam dilacione. Prohiñe quantis se anxietatibus subducant, qui ut filii doctiles adamumissimi spiritali Patri obsequuntur.

CONCLUSIO IV. Non potest Poenitens satisfactionem sibi injunctam, nutu proprio in aliquid etiam melius commutare. Potest tamen idem vel alter Confessarius Poenitentiam in aliquid etiam minus aliquando mutare, sed non extra Tribunal Poenitentis.

224. Prob. 1. pars contra Laurentium Portel & alios paucos; 1. quia Sacramentalis Poenitentia, utpote judicialis actus, actus est jurisdictionis. Atqui jurisdictionis actus, qua talis, est a Superiore: Poenitens autem sui Superior esse non potest.

225. 2. Ideo tenet Villalobos satisfactionem a Poenitente in aliquid melius mutari posse, quia Sacerdos in id consentire præsumitur ob majus quod unice intendit Poenitens bonum. Atqui ratio hæc & periculosa est, & nulla. Periculosa quidem, quia quotidie sub majoris prætextu commutarentur satisfactiones, nec dubium quin sæpe in minus utilia; cum sagax Director melius novit quæ bona sint Poenitenti, quam Poenitens ipse. Nulla vero: si enim mutare possit Poenitens satisfactionem in melius bonum, poterit etiam Fidelis res sibi ab Ecclesia præceptas in aliquid evidenter melius commutare. Neque enim minor est Sacerdotis in indicenda satisfactione potestas, quam Ecclesie in imponendis præceptis. Atqui fallum consequens. Ut enim bene Lugo ibid. num. 97. præcipit Eccle-

Ecclesia jejunium ad macerationem carnis, & auditionem Missæ ad cultum Dei. Atqui nemo dicit posse quempiam ex præsumpto Ecclesie consensu, jejunio substituere acerrimi cilicij ulum; vel sacro receptionem Eucharistis. Licet, ut cilicij gravior affligitur corpus, sic & Eucharistia uti Deus longe magis colatur. Ergo.

3. Cum Jubilæi gratiam indulget Pontifex iis qui certa opera præstitierint, nemo hæc in alia etiam meliora commutare potest; quia illis non alia operibus indulgentiam suam alligavit Pontifex. Ergo a pari cum certa opera ad satisfactionis rationem elevavit Confessarius; nemo privata sua auctoritate ipsam alia subrogare potest.

Prob. 2. pars ex sensu Confessoriorum, qui sæpe alias a prioribus satisfactionibus injungunt, cum ex vel a Poenitentis memoria excidere, vel ab eo non nisi admodum difficile, aut inutiliter, aut etiam periculose adimplentur: uti liquet in usu discipline vel cilicij, que quibusdam plus nocere, quam prodesse referuntur.

Prob. 3. pars contra Domin. Soto. Victorem & alios quos refert & loquitur Valquez q. 49. a. 2. dub. 3. n. 5. & 8. Prob. inquam, 1. quia Christus Sacramentum hoc instituit ad animarum utilitatem. Atqui quandoque exigit utilitas animæ, ut imposita ab uno Poenitentia ab alio commutetur. Ergo legitime præsumitur commutationis hujus potestatem a Christo Ministris suis concessam esse.

2. Judex id totum in eodem Tribunali potest, quod poterat alter cuius vires gerit. Atqui poterat is qui Poenitentiam indixit, eandem iustis de causis commutare. Ergo id & alter potest: non enim priori succedit ut inferior superiori, sed ut judex eadem quantum ad hoc potestatem præditus. Unde sicut secundus Episcopus impositam a decessore suo penam commutare vel moderari potest; sic & in presenti.

Prob. 4. pars contra Valentium & Navarrum. Mutatio Poenitentis est actus judicialis. Atqui actus ille non nisi audita causa fieri potest: hæc autem solum juridice auditur in Tribunali. Minor patet: Major prob. quia ad mutationem Poenitentis, necessarium est ut pna prior (atque ideo ex parte prior sententia) revocetur, & indicatur nova. Atqui novam indicare penam est actus judicialis, promde clavium, Ergo.

Objic. contra 1. part. Qui votum emittit, potest illud pro arbitrio mutare in aliquid evidenter melius. Ergo cui jejunium impositum est, illud in aliquid certo melius mutare potest.

Respon. neg. conseq. Disparitas est, 1. quod in Poenitentia reus mutaret sententiam judicis, & inferior præceptum superioris, quod nunquam licet; At in mutatione voti nihil tale contingit. 2. Satisfactor debet esse sacramentalis, & operari ex opere operato; cuiusmodi non esset quam sibi quisque ad arbitrium præferberet: in voto autem nihil est hujusmodi. 3. In casu voti idem est votens & commutans: non autem ita foret in casu satisfactionis. 4. Cum voti obligatio oriatur ex promissione rei Deo grate, & gratior ei sit res subrogata, qui unam pro alia solvit, non peccat adversus Religionem. At in re præcepta condignitas rei oritur ex voluntate Superioris, qui hanc rem exigit non aliam. Ergo hæc rei huic alia quæpiam substitui potest: quia hic, si uspiam; melior est obedientia quam victimæ.

- 233 Ergo, inquit, qui iustus est numquam hunc, quem unum habet, dare huic pauperi, non poterit eum alii in extrema etiam necessitate posito largiri.
- 234 Resp. poterit, & quantum opinor, tenebitur; quia ea Confessarii intentio esse non potuit, ut violarentur caritatis virtutum reginae iura. Tunc autem poterit satisfactio vel ad aliquod tempus differri, vel alia peti a Confessario, qui elemosynae hujus rationem habebit. Generatim satisfaciunt, qui iungunt elemosynam datam extreme indigenti, sicut, ajunt Lugo, & La Croix n. 1081. si det parenti, vel alteri propinquo, cui tenetur ex iustitia succurrere? quia tunc non censetur elemosyna.
- 235 Obije. contra 1. & 2. part. Numquam licet Sacramentum facere mutilum. Atqui ubi mutatur satisfactio, mutilum fit prius Sacramentum: quia privatur parte integrante. Secunda enim satisfactio pars erit Sacramenti secundi, & praecipue cum ab alio sacerdote iungatur: cum non possit ejusdem Sacramenti pars alia ab uno Ministro esse, alia ab altero.
- 236 Resp. 1. neg. maj. dum enim absolvitur quis satisfactionem incapax, tunc efficitur Sacramentum. Si dicas non deberi satisfactionem ab incapace, dicam non deberi priorem ab eo cui posterior iusta de causa iungitur. Unde.
- 237 Resp. 2. neg. min. ut enim Poenitentiae Sacramentum vero mutilum diceretur, deberet debita sibi ad iudicii perfectionem integritate privari. Porro non privatur in presenti; quia satisfactio secunda pro primo & secundo Sacramento valet & dirigitur. Unde sicut Sacerdos non mutilaret Sacramentum, si nullam iungeret satisfactionem ei quem ex revelatione cognosceret plenam Jubilaei indulgentiam lucraturum; sic neque in presenti Sacramentum mutilare dicendus est. Ita Lugo ibid. n. 102.
- 238 Subdit Henno pag. 205. quod licet in rigore duplex intercedat Sacramentum; utrumque tamen per modum unius habeatur, saltem in ratione Poenitentiae vindictivae; quia posterius quaedam est prioris correctio; quam quidem cum a priore Ministro fieri nequit, a posteriori Deus fieri permittit. Ab his de difficultatibus expedit Confessarius, immo & Confessarii prioris iudicio consulat, si eorum qua is praescripserat, ipse partem aliquam praescribat.
- 239 Obije. contra 3. part. par in parem non habet jurisdictionem. Atqui haberet in hypothese nostra. Qui enim iudicis alterius sententiam infringit vel minuit, in eum jurisdictionem exercet. Atqui in presenti, &c.
- 240 Resp. ad 1. neg. min. posterior enim non in priorem Confessarium jurisdictionem exercet, sed in Poenitentem solum, cui a Christo concessum est, ut deo eadem peccata alteri subjicere possit.
- 241 Ad 2. neg. maj. generaliter sumptam. Est enim suprema Curia, dum inferioris Tribunalis sententiam retractat, in ipsos hujus Iudices jurisdictionem suam exercet; quia & ex pleniori sibi per Principem concessa potestate agit; & in ipsos Iudices animadvertere valet: fieri tamen potest, ut qui sententiam, non tam iniuste quam mutat, nihil in eum qui ipsam tulit, habeat jurisdictionem. Id autem necessario evenit, seu cum rota sua Iudici utriusque auctoritas sub motu independentiae pacto commissa est; seu cum uterque iis tantum jus dicere possit, qui libenter eorum se Tribunali subjicere volent. Sic porro se res habent in Tribunali.

Obije.

- 242 Obije. contra 4. part. potest Confessarius alter extra Tribunal declarare, hanc numero Poenitentiam, vel impossibilem esse, vel a ratione alienam. Quis enim non videat, trinam scripturam torius unoquoque anno; trinam totius Plasterii unaquaque hebdomada recitationem, qua Monialis Choro septem per horas diebus singulis addita, cum aliis oneribus iuncta fuerat, a Confessore ceteroquin non approbato, nec virgini factis congruere, nec vicibus eius accommodatam?
- 243 Resp. Ad huiusmodi iudicium, nec jurisdictionem, neque ipsius etiam ordinis potestatem requiri: cum id doceri nullo posse potest, uti notat Lugo ibid. n. 100. Verum haec non sufficiunt ad iudicariam commutationem, quae in presenti requiritur. Utique, ait La-Croix n. 1202. Sacerdos extra confessionem, & respectu confessionis quam non audivit, non plus habet potestatis quam laicus.
- 244 Sed nonne poterit aliquando idem Confessarius, Poenitentiam extra Tribunal mutare? Poterit, ajunt communiter, si Sacramentum adhuc perseveret moraliter: quia tunc commutatio intra eisdem iudicii actum fieri censetur. Verum vis ullus quipiam resolutionis huiusmodi usus fieri potest: quia alii Sacramentum per octo, alii per tres dies, alii per unum duraxat, alii per unam horam, alii media tantum hora perdurare opinantur. In praxi sequenda ut tutior, & ab omni anxietate libera, eorum opinio, qui non nisi in Tribunali, aut pene in ipso, puta dum sine egressu Sacerdos, vel paulo ante egressus, & Poenitentiae oblitus, aut aliquis cum ipsa incompatibilis recordatus Poenitens; statim redit, commutationem fieri volunt: qui non satis constat an extra Tribunal, & ubi Confessarii partes agere desist, habeat Sacerdos clavium potestatem.
- 245 Hic quaedam animadvertenda, 1. non posse mutari Poenitentiam sine iusta causa, qualis est necessitas, utilitas notabilis, gravis in executione prioris Poenitentiae difficultas, periculum transgressionis vel ex conditioe Poenitentis, vel ex ipsa eius infirmitate ortum, excessus evidens Poenitentiae prioris: ubi tamen cavendum a perniciosa molle. Qui enim malis omnibus, ut commone emphastrum, Rosarii minus recitationem applicat, facile pro graviore Poenitentiam leviorem habebunt.
2. Pote aliquando mutari Poenitentiam, licet id non possit Poenitens: cum alia multo plus profutura iudicatur.
3. Non mutari priorem Poenitentiam per hoc solum quod idem vel alius Sacerdos audita eorumdem peccatorum confessione, novam imponat: sed requiri ut Confessarius illam revocare intendat: quia sententia sive valida, immo & dubia, manet, aut manere praesumi debet, donec a legitima auctoritate revocetur. Vide Lugo cit. disp. 25. n. 102. Unde sequitur.
- 248 4. Ad minus dubium esse, quod cum pluribus aliis docet Henno pag. 205. Poenitentem facta commutatione, adhuc posse, si velit, prioris stare Poenitentiae. Sententia enim legitime revocata nullius iam roboris esse videtur. Ajunt quidem commutationem sub hac tacita conditione fieri: Nisi Poenitens malit ad priorem reverti; subdantque novam Poenitentiam in unam Poenitentis favorem imponi; non nisi porro incumbere necessitatem utendi favore. Verum sublesta sunt haec, & parum movent. Si enim Poenitentia prior non nisi iusta de causis commutari potest: eaque causa ut plurimum sic notabilis Poenitentium utilitas: cur cessabitur Sacer-

Sacerdos intendere, ut si pro nutu ad id quod sibi multo minus utile fuerit, redire possint. Cur favoris instar habeatur electio que vix extra preiudicium anime fieri queat? His quidem rationes non ita valent, cum poenitentia prior ob solum excessum commutatur: At vel in hoc casu satis fuerit, ut cuiuslibet dubio precludatur aditus, plenam facere poenitentem libertatem quod maluerit amplectendi. Quin & ut sua certa cuiuslibet Sacramento servetur integritas, semper curandum ut aliquid utriusque Poenitentiae adimpleatur.

249. 5. Non posse priorem Poenitentiam, vel ab eodem Confessario mutari, nisi confusam mentem gerat, aut ex parte Poenitentis suscipiat notitiam peccatorum, propter quae hanc imposuerat, vel ab alio, nisi aditus peccatis propter quae eadem fuerat imposita. Ita Valquez qu. 94. ubi oppositam Navari ac Toleti opinionem nihil ab intrinseco probabilitatis habere docet; ita & Suarez, Logo, &c. Ratio est, tum quia secunda Poenitentia debet esse sacramentalis; ad quod requiritur ut sit pro peccatis in hoc Sacramento confessis: tum quia Sacerdos jurisdictionem in Poenitentes; nisi in hoc iudicio exercere nequit. Ad hoc porro iudicium necesse est ut iidem Poenitentes delicta sua confiteantur.

250. 6. Tamen ex communi Doctorum sententia non requiritur accuratam peccatorum repetitionem, sed eam tantam speciem confessionis, unde Sacerdos statim Poenitentis intelligere valeat; puta tot annos in adultério, mollitie, obrietatis habitum vixisse, &c. Sed illius & alia quadam ad hanc materiam spectantia jam premissi Tom. 5. ubi de obligat. Confessor. Ut solvantur reliqua.

251. Quæres 1. an Poenitens iniquitatem sibi Poenitentiam per alium implere possit. Resp. 1. posse, cum opus ab alio factum censetur, ab ipso Poenitente fieri, uti elemosyna. Perinde enim est an manu aliena donem pauperi, an propria; cum tantum intendat Confessor ut alterius indulgentiam e fundo meo sublevent; nisi aliud, v.g. ad humiliationem Poenitentis intendisse concipiat.

252. Resp. 2. id etiam posse, de Sacerdotis consensu, qui, ut ait Sylvius hic qu. 3. art. 2. in rationabili tamen causa substitutionem hanc permittere potest; & immo ipse Poenitens non torquet, sed pro modulo suo conatur saltem ex parte satisficere. Quae quidem de satisfactione penali tantum, non autem de medicinali intelligenda sunt; cum hæc proprie esse debeat opus Poenitentis, qui nunquam pravos habitus per alias alterius actiones emendabit.

253. An autem si alius pro te jejuner, prosit tibi ex opere operato jejunium illius, ut tibi prodesset tuum; hærent Theologi. Afferunt Suarez, quia dum opus sit ex Poenitentis petitione, & Confessarii assensu, censetur moraliter opus esse Poenitentis, aliter sentiunt Valquez, Logo & alii, qui solum jejunium hujus procuracionem, non vero jejunium ipsum pro sacramentali satisfactione habent; tum quia opus alienum non est Poenitentis actus, ut esse debet satisfactio sacramentalis ex Concilio Florent. & Trident. tum quia non imponitur a Confessario, sed a Poenitente. Ut ne est, neque enim diutius immorandum rei, quæ a sola, nec abunde satis manifesta Del voluntate pendet; curandum quoad fieri potest, ut quique iniquitatem suam portet: Quamquam & id fatigandum Poenitentibus, ut aliorum precibus ac suffragiis adjuventur; his præcipio quæ piis quibusdam Sodalitatibus annexa sunt.

Resp.

254. Resp. 3. Poenitens propria auctoritate substituire alium non potest, qui loco ipsius Poenitentiam impleret: Ita Alexander VII. in censura propol. 15. 1. Quia ex citatis Concilio materia Sacramenti sunt tres Poenitentis actus, contritus videlicet, &c. Ergo sicut contritus pro alium poni nequit; sic nec alii demandari satisfactio. 2. Quia actio personalis non potest ab alio suppleri. Satisfactio autem penalis, non sicut ac Officii recitatio, auditio Missæ, jejunii opus, est quid maxime personale, quia imponitur ab culpam personalem. Utrique, aut ad prædium propol. Viva n. 5. si Deus abena contentus esset satisfactione, abunde pro quovis culpam cumulo satisficere per inimitas Christi satisfaciones. Unde in hujusmodi casibus valere non potest id Reg. 72. juris in 6. Qui per alium facti, est perinde ac si fueret per se ipsum.

Quæres 2. an Poenitentia sacramentalis ex aliqua ipsam adimplendi intentione perfici debeat. Injuncta est v.g. parvi Officii recitatio; hæc qua hora ex devotione solitus eras, implisti, immemor Poenitentis. An ut rationem habeat Poenitentis, denno recitare teneberis?

255. Negat Lugo ibid. n. 37. Nec hinc multum recedit Suarez, cum docet, sufficere, ut postea intra tempus, quo tale opus fieri debebat, velis per illud Poenitentiam tuam adimplevisse. Contrarium tenent alii plures cum La-Croix Lib. 6. part. 2. n. 1286. 1. Quia satisfactio ut aliquid ex opere operato efficiat, debet aliquid esse pertinens ad Sacramentum. Atqui ad minus incertum est an ad Sacramentum pertineat, quod independent ab ipso tractatur, & sine ulla intentione saltem virtuali ad ipsum, vel ad Confessarii impositionem reflectente. 2. Quia Confessarii, cum dicunt: Hoc vel illud facias pro Poenitentia, plus dicere videntur quam ecclesia, cum dicit: Hæc vel illa die jejunabis.

256. Nec obstat, quod præcepto audiendi Missæ satisfacias, si eam festiva die, necius licet aut immemor Festi, audieris. Siquidem ad hujusmodi præcepta satis est, ut opus quacumque ex intentione ponatur. Aliud est in actione sacramentali, quæ & his quæ peculiarem intentionem ex natura rei exigunt. Unde si festiva die Missam audias, ad quam tum ex Ecclesie præcepto, tum ex privata voti lege, tum & ex Confessarii iussu tenebaris; teneberis pene omnes te voti, Poenitentis & Festi perinde immemorem, Ecclesie legi, non autem voto aut Poenitentis scilicet factis; nec certe est cur voto magis quam Poenitentis satisfactis dicaris. Hæc opinio non ut ratio tantum, sed & ut verior tenenda est in praxi, Facile tamen erodam hæc sufficere intentionem semel habitam, & virtualiter permanentem. Unde cui indiduum est ut toto mense singulis pauperibus limpem erogat, si id intendit ab initio, satisficere deinceps, cessat nihil cogit de Confessarii præcepto.

257. Quæres 3. an Poenitentia impleri possit per executionem alterius præcepti, aut saltem per tempus quo præceptum aliud impleretur.

Resp. ad 1. Poenitentiam brevem non impleri, dum impleretur aliud præceptum. Unde cui præceptum est ut jejunet feria VI. non satisficere, si hæc feria occurrat jejunium Ecclesie, quia aliquot nullam ex indebitis satisfacionem indiceret Confessarius; quod regulariter præsumi non debet. Aliud est si jejunii opus ad totum annum, vel multam anni partem iudicium fuerit: quia tunc Poenitentia obiectum grave satis habere non definit.

R. ad 2.

R. ad 2. Censent plerique satisfieri posse Poenitentiam, quo tempore alii precepto sit satis, modo opus unum non excludat aliud. Unde, inquit, cui ad Poenitentiam iniuncta est Rosarii recitatio, hanc adimplet per tempus Missae ad quam ex Felto, vel ex voto tenetur; quia recitatio hanc debitam Missae attentionem non impedit. Sed iuvat: Ita cum aliis multis Silvius hic q. 15. art. 1. Nobis tamen, sicut & Pontasio V. Poenitens inquit Cal. 13. multo decetius, multo & tutius videtur; si suum, cum potest, unicoque precepto assignetur tempus. Quando, precor, in Deum divites erimus, nisi cum universum debitum nobis dimitteret?

Quæres 4. an qui invalide confessus est, impositam sibi satisfactionem implere teneatur.

359 R. neg. quia nullum est Sacramentum quod debeat compleri. Satis ergo est ut nova fiat confessio, eique respondens Poenitentia impleatur.

Quæres 5. an cui indicata est in Poenitentiam Officii Canonici recitatio, eam cum alio, non lectus ac Breviarii alterius implere possit.

260 Afferit Navarrus in Manuali Cap. 10. n. 19. Sed melius & tutius negant alii cum Pontas hic Cal. 5. Tum quia poenae partem admittit sibi qui cum alio recitat: Tum quia Poenitens gerit personam rei pro se solo deprecantis, cum e contra qui Breviarium recitat, & pro tota Ecclesia, & totius Ecclesiae nomine recitat. Unde ex sensu & consensu Ecclesiae tam apte a pleribus alterne recitatur Breviarium, quam ab uno: hæc autem concessio ad Poenitentiam nulla de causa extendi potest. Opinioni huic ut tutiori adhaerendum credimus.

Quæres 6. an cui minor imposita est satisfactio, graviolem sibi magis imponere & implere teneatur.

261 Negat Ysambertus disp. 28. art. 12. ubi post Tanerum, & Dom. Soro docet, præcise & per se loquendo, sufficere Poenitenti de suis peccatis etiam mortalibus contrito, ut sit vere in conscientia paratus satisfactionem exercere, ubi & quando ab aliquo suo Superiore injungatur ei, vel post mortem in Purgatorio. Rationem dat quod Deus erga nos vere poenitentes habet se, ut pater offensas ad filium culpæ suæ vere poenitentem, secundum id Pl. ter. Quomodo miseretur pater filiorum, miseratus est Dominus timentibus se. Atqui pater lege proprie dicta non præcipit ut filius semetipsum castiget, sed tantum in flagella, si obveiant, paratus sit.

262 Hæc tamen opinio, licet in casu bonæ fidei prodesse queat, nec satis congruit Scripturæ, quæ dignos Poenitentiae fructus in hac etiam vita requirit; nec consonat eximpro toties supra Patrum agmini, quod unanimitè conuenit Poenitentiam jam nunc requiritur etiam non impare. Non sufficit, aiebat August. Sermon. 351. n. 12. mores in melius commutare, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfaciatur Deo per Poenitentiam dolorem. Nec tibi blandari, ait S. Petrus Damianus, si graviter peccanti levior Poenitentia vel a nesciente, vel a dissimulante dicatur, quia dignos Poenitentiae fructus requirit Augustinus. Rursum August. Sermon. 19. n. 2. Peccatum impositum esse non potest: puniatur ergo, aut ab homine, aut a Deo iudicante. Quis porro tui Christiane amans posterius eligere auit?

Nec obest adductum ab Ysamberto exemplum patris: Is enim, præterquam si vere sapit, austeros vultus exhibet filio, donec contraria agendi ratione

ratione se probet emendatum: pauciora homo ab homine exigere potest, quam Deus a creatura sua. Ita idem Pontas 1900. Cal. 2.

Quæres 7. an cupiam insigniter flagitioso, Sacerdoti præcipue, injungi possit ingressus in Religionem.

263 Resp. suaderi quidem posse Ministro sacro sacrilege viventi, ut ad ubi des religiosi convolet, prout loquitur S. Bernardus: at id vix ac ne vix quidem invito atque reluctanti esse sacramentaliter imponendum. Introitus in Religionem, ait S. Thomas in 4. dist. 16. cum sit voluntarius, & a divina vocatione pendat, non potest alicui injungi: Et si aliqui Canones iungere inveniuntur, magis est consilium, quam præceptum. Cuiuslibet enim Poenitentia taxata, levissima Religio est major satisfactio, in quantum homo abdicat propriam voluntatem, quæ nihil est homini carius. Ita idem Cal. 9.

Quid de sacramentali satisfactione in statu peccati adimpleta sentiendum sit, sufficienter expendimus supra n. 90.

Quæres 8. quid de iis sentiendum qui molliores Confessarios de industria querunt & inquirunt.

264 Resp. cum Henno pag. 218. suspensam admodum, ne falsam dixerit, videri eorum Poenitentiam. Is enim eorum scopus est, ut & citius absolutione n suffrentur, & leviores pro gravioribus delictis Poenitentias recipiant. Utramque autem ut in Confessario, sic & in Poenitente ruinolum est, si enim pares & æquas indicare debet Sacerdos; cur eas declinare possit Poenitens? Mirum sane, aiebat Ill. Guido de Seve, Atrebat. Episcopus, quod dum Iusti per unam Crucis viam ad salutem devenire possunt, Relectiores quique lenem ac facilem viam sollicitè querant. Rotunde & non obsecro S. Bernardus docentis: Qui vadunt ad sales, qui dant minores Poenitentias, causa evitandi boni Confessoris, & non habendi Poenitentias congruas & magnas, non plus habent contritionis quam diaboli.

ARTICULUS QUINTUS.

De effectibus Satisfactionis.

265 **P**LURIMUS satisfactionis effectus recenset Tridentinum Sess. 14. Cap. 8. nimirum efficit, ne peccata leviora puniantur, in graviora labamur: cum hæc nonnisi gravioribus poenitenti expungi possint. 2. magnopere a peccato revocat, cautioresque & vigilantes in futurum Poenitentes reddit. 3. vitiosos habitus contrariis virtutum actibus tollit. 4. via est alia omni securior ad amovendam imminentem a Domino poenam, si cum vero animi dolore frequentetur. 5. Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfacit, conformes nos facit. 6. certissimam salutis artham præbet; quia si ceptumur & congruificabimur. 7. cedit in edificationem aliorum, qui Deum ex plena peccatoris conversione glorificant.

Verum solida hæc Theologos partum movent, quia faciora: sedulo igitur expendunt, 1. an satisfactio ex opere operato pariat temporalis poenæ remissionem, & quo usque; 2. an eodem modo actuales gratias & gratie habitualis augmentum producat. Ideo autem non loquimur de opere operantis, quia certum est utrumque effectum hoc modo

modo produci posse, dummodo actio satisfactoria, & honesta sit, & supernaturalis, & in habitu gratie elicita. Sit jam

CONCLUSIO I. Satisfactio sacramentalis penam temporalem ex opere operato remittit, majorem aut minorem, tum pro gradu operis, tum & pro satisfaciendis dispositione.

266 Prob. 1. pars, ex Trident. Sess. 14. Cap. 3. ubi dicitur tres Poenitentis actus esse hujus Sacramenti partes, quatenus in Poenitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur. Unde sic, Ex citato textu satisfactio, non tenens ad alii duo Poenitentis actus ad peccatorum remissionem ordinatur, adeoque ut in opere operato. Atqui satisfactio nec ordinatur ad remissionem culpa, cum hanc tollat absolutio; nec ad remissionem penaeterna, quia & haec simul cum culpa sublata est. Ergo superest ut ad temporalem penae remissionem ordinetur. Atque id subdicitur D. Thomas Quodl. 3. art. 28. ibi: *Cum satisfactio a sacerdote absolute injungatur sit pari Poenitentia, manifestum est quod in ea operatur vis clavium, ita quod amplius valet ad expiandum peccatum, quam si proprio arbitrio homo faceret idem opus.*

Et vero pars Sacramenti eo modo quo pars est, effectum sibi respondentem ex opere operato operari debet. Sed satisfactio sacramentalis, est pars integrans Poenitentiae, cui respondet remissio penae temporalis. Ergo.

267 Non nego aliquid penae temporalis per alios a satisfactioe actus remitti. Ager enim, cui non imponitur satisfactio, censetur eo minori in Purgatorio penae obnoxius, quo cum majori etiam attritione absolutioem recepit. Sed si effectum hunc ipsa etiam attritio & confessio vi Sacramenti pariunt; parit a fortiori, quae ad eum directe ordinatur satisfactio.

268 Prob. 2. pars, 1. quia si minor satisfactio aliquid penae temporalis tollat, quia ad id virtute clavium elevata est. Ergo major pari de causa majorem auferre debet.

269 2. quia si major pena per majorem satisfactionem non tollatur, minor per minorem, vel quia nulla tollitur, vel quia omnis per modicam etiam satisfactionem tollitur. Atqui neutrum dici potest. Non 1. ut constat ex totius Ecclesiae sensu, & prima hujus Conclusionis parte. Non 2. tum quia nullo probari potest argumento communes Poenitentiae respondere penis quae lucendae superant; tum quia major interdum, interdum & minor eidem peccato satisfactio decernitur. Id autem non fieret, si cuiuspiam constaret hujus vel illius satisfactionis valorem hunc vel illi penae respondere.

270 Prob. 3. pars: satisfactio, utpote pars Sacramenti, eodem debet operari modo, quo Sacramenta. Atqui haec plus vel minus operantur, pro majori vel minori recipientis dispositione. Ergo.

271 Ex his colliges 1. penae remissionem non consistere in indivisibili, quamvis in indivisibili consistat remissio maculae lethalis. Macula enim tota tolli debet, quia tolli debet id omne cum quo impossibile est esse gratia. Tota vero pena non tollitur, quia constat ex partibus multis, quarum singulae per satisfactionem sibi parem expungi debent: quae successivae penae remissio, ut per satisfactionem ex opere operantis,

fic

fic & per sacramentalem fieri potest. Unde si satisfactio plures habeat partes, minuitur debitum penae, prout crelescit satisfactoris partes.

Colliges 2. plus ex communi Doctorem sensu operari modicam satisfactionem sacramentalem, quam multo majorem sponte assumptam; quia priori annexa est virtus clavium, non item posteriori. Unde

Colliges 3. quod jam diximus, consultum esse ut Confessor postquam 273 determinatam Poenitentiae speciem injunxit, sacramentaliter etiam injungat quicquid a Poenitente praestabitur boni, saltem ad certum tempus, ad ostendendum puta, ad mentem, ad annum, &c. id autem vel expressim faciendum, vel per haec verba, *Quidquid boni feceris, &c.* (quae multi, utpote de se meram Sacerdotis deprecationem, per se sola ad hunc effectum sufficere negant) formaliter intendendum.)

CONCLUSIO II. Probabile est satisfactionem in actu exercito non conferre novam gratiam ex opere operato. Suae tamen est opinionis contrariae, quae S. Thom. esse videtur, probabilitas.

Prob. 1. pars contra Suar. disp. 38. sect. 2. 1. quia effectus ille satisfactionis citra grave fundamentum tribui non potest, ut bene advertit Martinon disp. 51. n. 63. Atqui nullum id genus occurrit in praesenti.

2. Quia si satisfactio ex opere operato gratiam pariatur, vel reconciliativam simpliciter, vel ejus augmentum. Non primam, cum haec jam per absolutionem collata fuerit. Non 2. tum quia non est cur magis satisfactioni praecise sumptae, quam attritioni, vel confessioni solitarie sumptis, tribuatur specialis gratia proditioni ex opere operato; tum quia non est singulari divisiim partibus tribuendum, id quod eadem collectim pariunt; neque enim singulae Sacramenti partes Sacramentum esse debent. Atqui Poenitentiae partes collectim in productionem gratiae, velut in totalem effectum influunt. Ergo perperam gratiae productio uni inter eas soli tribuitur.

Et certe satisfactio peculiarem suam effectum, qui est penae remissio, citra novam gratiae infusionem habere potest. Cum per Missae sacrificium remittatur visus & defunctis pena ex opere operato; neque tamen his ex opere operato infundatur gratia vi sacrificii.

Secunda pars suadet 1. ex auctoritate S. Thom. qui 3. par. qu. 90. art. 2. ad 2. sic habet: *Satisfactio confert gratiam prout est in proposito, & auget eam prout est in executione, sicut etiam Baptismus in adultis, per contritionem & caritatem jam justificatis.*

Haec quidem videntur aperta, & male solvuntur a Martinon ibid. n. 68. Verum extra probationem illam asseruntur a S. Doctore.

2. Eadem pars 2. a Gouero disp. 13. n. 35. fundatur, quia satisfactio 277 ut pars Sacramenti debet totius naturam participare. Atqui natura totius Sacramenti est ut gratiam ex opere operato conferat. Ergo & eam producere debet satisfactio. Jam vero haec gratiam primam producere non potest, cum eam ab absolutione producam supponat. Ergo ejus saltem augmentum patere debet.

Sed neque haec ratio multum urget: Satisfactio enim id per se solum efficere non debet, quod proprius esse debet omnium Sacramenti partium effectus. Talis porro est gratia, cujus productio est effectus totius indivisibiliter Sacramenti. Et vero Trid. sess. 6. c. 14. duos Sacramen-

to

to Poenitentiae adscribit effectus, quorum prior est aeternae poenae remissio cum culpa, & hunc tribuit absolutionis & confessioni; posterior est remissio aut potius solutio temporalis poenae post aeternae poenae culpa remissionem superstitis; & hunc tribuit satisfactioni; neque tota Session. 14. alium assignat effectum satisfactioni, quam quod hanc poenam temporalem expungat.

278 Suae dicitur 3. quia in Poenitentis quo tempore absolvitur, exhiberet omnia satisfactionis opera, majorem gratiae effectum reciperet ex opere operato, quia Sacramenta melius operantur in melius dispositis. Ergo etsi post absolutionem eadem opera praestet, majorem gratiam recipere debet: quia haec ejus satisfactio cum aliis Sacramenti partibus moraliter conjungitur.

279 At & isthaec quoque ratio parum efficax videtur. Ideo enim qui sub ipsum absolutionis tempus omnia exhiberet satisfactionis opera, uberiori gratia donaretur, quia & magis dispositus accederet ad Sacramentum, & Sacramenta plus operantur in melius dispositis. Sed tunc totus est gratiae effectus eo daretur tempore, quo Sacramentum perficeretur; idque majoris satisfactionis intuitu, tanquam melioris dispositionis. At cum post Sacramentum essentialiter peractum adimpletur satisfactio, iam ea dispositionis locum habere non potest.

Suae dicitur 4. quia satisfactio non solum est in vindictam peccati, & poenae remissionem, sed praecipue in medicinam a futuris morbis preservantem. Atqui ad hunc effectum gratia maxime necessaria est.

At regeri posse aeternales gratias quibus in relapsu coercemur haberi ab ipso Sacramento, quod simul cum gratia justificante jus dedit ad humilissimi auxilia. Quod autem toti competit Sacramento, non propterea solum satisfactioni competere debet. Quamquam, ait Martinon ibid. n. 71. non est improbabile satisfactionem partialiter & integraliter concurrere ad obtinenda illa auxilia, quae post ejus executionem conferuntur.

Mihi utraque opinio aequae probabilis, vel aequae incerta videtur. Prima, praeterquam D. Thom. contradicit, nulla valida ratione nititur. Etsi enim omnes simul Poenitentiae partes in primarium ejus effectum influere debent; quidni harum una, satisfactio videlicet, uti pars Sacramenti, & ab eo nobilitata, priorem hunc ex opere operato adaugeat. Verum in his quae a libera Dei voluntate pendunt, nec ex Scriptura vel traditione innotescent, quid certi statuendum?

DISSERTATIO HISTORICA

De disciplina veteris Ecclesiae circa Poenitentiam.

1 POENITENTIA in genere duplex, privata, quae secreto peragitur; & publica, quae vel sollemnitas est, vel minime sollemnis. Sollemnis est vel fuit, quae publice agebatur cum certis sollemnitatibus per Canonice praescriptis. Non sollemnis, quae publice quidem, at sine his sollemnitatibus exolvebatur. Ita post S. Thomam Silvium Suppl. q. 23. ar. 1. de sollemni nunc dicimus: quae & jam, & olim vel publica, vel simpliciter Poenitentia nuncupata est, & suum Poenitentibus nomen dedit, secundum id Concilii Toletani I. Canon. 2. *Cum Poenitentem dicimus, qui post*

Ed.

Baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimi peccatis, publicam Poenitentiam gerens sub ecclesiae, divina fuerit reconciliatus Altario, quibus concinit id Augustini Lib. de Fide & Operib. Cap. 26. *Quaedam sunt ea humilitate Poenitentiae sananda, qualis in Ecclesia datur eis, qui proprie Poenitentes vocantur.*

Ue quae ad gravem hanc materiam spegant methodice pertractemus, videndum 1. qui ab initio fuerit Ecclesiae in indicanda publicis delictis Poenitentia usus, ad usque Montani schisma, & haeresim Novatianis; quae rursus ejusdem Ecclesiae praxis ab haeresi Novatiana ad quartum usque saeculum & posteriora. 2. quo ritu peracta fuerit Poenitentia sollemnis ex ipsius Poenitentis parte. 3. quo ritu ex parte Ministri, & quis ille fuerit. 4. quae peccata sollemniter subjacerint Poenitentiae, an aliquae tantum, an omnia. 5. annos Laici tantum, sed & conjugalium ordinis Clerici, ejusdem Poenitentiae stadium metiri tenerentur. 6. an aliquando ab iis qui relapsi erant, iteraretur Poenitentia publica: a non a secreta etiam iteretur.

ARTICULUS PRIMUS.

De institutione, progressu, & cessatione Poenitentiae sollemnis.

NON quaeritur an publicum quoddamque vel occultum scelus sollemniter Poenitentiae subjacerit: id enim tam certum est, quam certum sit, nullam sine satisfactione esse Poenitentiam. Tota igitur quaestio circa primarium Poenitentiae rigorem ac veluti gradum versatur. Quoad haec statuumus cum Morino Lib. 4. cap. 9.

CONCLUSIO I. Poenitentia ab initio Ecclesiae usque ad Montani haeresim, id est ad an. circiter 175. brevior fuit & clementius inflata.

Prob. 1. exemplo Corinthii de quo Paulus 1. Cor. 5. ab eo enim talis 2 *fernicatio commissa erat, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui haberet.* Atqui huic satis fuit unius ad summum anni Poenitentia. Cura priorem inter & posteriorem ad Corinthios Epistolam, in qua iustus est ejus reconciliatio, annus ad summum unus intercedat. Ergo annum unum non excoisit Apostoli censura, nisi usque duratura, si coebemus Corinthiis 3 *illius poenitudo citius Apostolo innotuisset.*

2. Idem evincit historia juvenis illius qui, cum plures annos latronum agmini praesidisset, post contactam paucis septimanis, aut uno & altero mense 4 *Poenitentiam gravem, a Joanne Apostolo reconciliatus est Ecclesiae.*

3. Id ipsum confirmant exempla seu mulierum quas corruerat haeresiar- 4 *cha Marcus, apud Irenaeum Lib. 1. adv. haeres. Cap. 9. seu Natalii ab hereticis seducti & in Episcopum consecrati. Nam & ex mulieres ad Ecclesiam post sceleris sui confessionem receptorum sunt, & Natalius aegre quidem, sed tamen sine ulteriori Poenitentia, precibus & lacrymis obtinuit ut in communicationem Ecclesiae reciperetur. Euseb. Lib. 6. Cap. ult.*

4. Idem liquet ex Libro S. Tertulliani de Poenit. ubi licet satisfactio- 5 *nis necessitatem totus & ubique commendat, nullum ei tempus praescribit; immo veniam, modo sincere petitam, facile a Poenitentibus obtineri subindicat. Sic Cap. 10. Cum te ad fratrum genus protendis, Teuvely Theol. Moral. Tom. VI. Na Cbr-*

Christum contempsit... Christus Patrem deprecatur: Facile impetratur semper quod filius postulat. Atqui, ut bene Morinus, non facile impetratur quod sepiem; quod decem annis, &c. tantis cum iulatiis a Deo tandem conceditur. Idem probant congeste a Tertulliano comparationes drachmæ perditæ & inventæ, ovisculæ errantis, & a pastore statim ut inventa est, ad ovile reportatæ, filii prodigi lubenter suscepti a patre.

6 Ego ante Novatum non viguit Penitentia sollempnis. Huius enim & certum erat longinquæ tempus, & per certos gradus peragebatur: quod utroque priori sæculo ignotum fuisse constat ex mox dictis.

7 Obijci possent duo 1. Canon 24. inter Apostolicos, ubi triennis Penitentia temporis iis præscribitur lætis, qui se ipsos mutilant: 2. hæc, quam refert Clemens Alex. Lib. 6. Stromat. S. Petri, ex verbis Domini, sententia; Siquis velit ex Israel duci Penitentia, & propter nomen meum credere in Deum, remittentur ei peccata post duodecim annos: quod si necessum fuit in Baptismo, quanto magis in Penitentia post Baptismum?

8 Verum utrumque nullus est ponderis. Non 1. tum quia prædicti Canones non sunt Apostolorum facti: tum quia vox tribus annis, que in hoc solo Canone, non autem in aliis qui peccata mutilatione graviter multo attingunt, vel in textum irrepit vel eidem ex aliquo Orientali Concilio allata est.

9 Non 2. Hæc enim ex Apocryphis Libris decerpit Clemens, ut alia plerique eodem loco, que univèrsæ Ecclesie praxi repugnant. Aliud sane indicant actus Apostolorum, in quibus ne ad horas quidem duodecim protrahitur credentium Judæorum Baptisma.

CONCLUSIO II. A Montani ævo ad Novatum usque, id est ad an. circiter 150. levis ac brevis fuit Penitentia, si cum subsequente ævi severitate comparatur. Tunc tamen nonnihil crevit, quoad modum & tempus, etsi istud necdum in specie determinatum fuerit ab Ecclesia. Ita Morinus lib. 4. cap. 10.

10 *Morin. p. 181.* Prob. 1. pars I. tum ex tumultu lapsorum, qui sibi, quoniam a Martyribus libellos pacis acceperant, pacem illico sine Penitentia restitit clamose flagrabant: tum ex facto Martyrum, qui impostam sceleratioribus viris Penitentiam non minnebant modo, sed & auterebant. Atqui probabile non est vel lapsos, vel Martyres, tam cito pacem petiisse aut concessisse, si jam fixa Ecclesie lege constituta esset idololatriæ reis duodecim aut quindecim annorum Penitentia, uti postmodo factum est. Ergo.

11 2. Idem colligere est ex remissioni quorundam Sacerdotum erga lapsos agendi ratione. Hi enim sacrificator nulla vel breviori indicata Penitentia reconciliabant, quod graviter conqueritur Cyprianus Epist. 57. Atqui si tunc Ecclesiastici moris fuisset, ut gravissimo huic facinori multorum annorum Penitentia decerneretur, ne quidem Presbyteris venisset in mentem ab eo palam recedere: aut si saltem ut publici Canonum subversores gravi confestim censura subiacerent.

Prob. 2. pars, nempe quod tunc temporis severior vigere reperit Penitentia; Prob. inquam, ex duplici, cujus alibi meminimus, Decreto, quorum prius mere provisorium a Clero Romano post Fabiani S. P. mortem latum est an. Christi 252. Posterior in Carthagenensi Concilio, reddita post Decii mortem Ecclesiis pace, sanctum.

Prio-

Prioris hæc erant verba: Lapsorum curam mediocriter temperandam esse credimus, ut interim dum Episcopi dari à Deo nobis sustinatur, in suspenso, eorum qui moras possunt dilationis sustinere, causa teneatur. Eorum autem, quorum vita sua facit urgent exitus dilationem non potest ferre, acta Penitentia, & professæ frequenter suorum desolatione factorum, dolenti ac vere penitentis animi signa prædiderint, cum spei vivendi secundum hominem nulla subsisteret; ita demum caute & sollicitè subveniri, &c.

13 Posteriori autem eoque peremptorio Decreto constitutum est, ut à lapsis TRAHERETUR DIU POENITENTIA, & rogaretur dolenter paterna clementia, & examinarentur cause, & voluntates & necessitates singulorum: Et huic sanctioni robur accessit a Cornelio Papa, ut Epist. 52. testatur Cyprianus. Atqui ex utroque hoc Decreto constat rigidiorē in sollemnem Penitentiam, 1. quoad modum, cum ad eam præscribantur & palam frequenter professæ factorum desolatio, & prodita lacrymis & gemitis animi vere penitentis signa; & prævium ad Episcopos examen cause & necessitatis singulorum. 2. quoad tempus, cum Penitentia diu trahenda declaratur. Adeo ut Cyprianus eos qui sub Decio lapsi erant, post septem Penitentia mensis ideo tantum reconciliaverit, quia nova a Gallo & Volusiano persecutio imminabat. Ergo.

14 Prob. 3. pars, quia in neutro quod modo adduximus Decreto ulla fit mentio temporis ad Penitentiam determinati. Immo certam temporis mensuram excludunt Patres, dum singulorum causas, voluntates & necessitates examini suo reservant. Sic enim necessario prolixiorem alii, alii multo breviorē Penitentiam excurrere debuerunt. Atque hinc Maximus, Urbanus, Sidonius & Macarius, qui post confessum Christi nomen coram tyrannis, defecerunt ad schismaticas Novatiani partes, a Cornelio Papa non ita difficile recepti sunt; quod & erga Trophimum prius absentem præstitit idem summus Pontifex. Ideo sane quia & Ecclesie interit, ut hæreticorum numerus minuat, & si de quibus agit, præclara animi vere penitentis exhiberet indicia: quod & de Maximo ac Soclis ejus constat ex Cornelii Epistola ad Cyprianum; & de Trophimo certum est ex Cypriani Epistola ad Antonianum.

CONCLUSIO III. Post Novatianum schisma gravior ac diuturnior fuit Penitentia, quam prius, eique certa temporis spatia præfixa sunt, variis in classibus evolvenda: quod quidem in Orientali Ecclesia ante viguit, quam in Occidentali.

15 Prob. 1. pars, quia post Novatianum schisma vigere ceperunt famose quatuor Penitentiaë stationes, quarum primam omnium meminere Gregorius Neocesariensis, cognomine Taumatburgus, qui obit circa annum 265. Ancyranæ Patres qui Concilium suum habuere sub anno 314. Basilii Magnus Cæsares in Cappadocia Episcopus, qui diem clausit anno 378. Atqui nemo futuram tredit ut ceteri retro Patres conticissent varios illos Penitentiaë gradus, si omnes jam fuissent in usu. Præsertim cum hi fieri meminissent, qui ab Ecclesia inextinguibilis existerit: licet necdum venisset in partem Penitentiaë ab Ecclesia imperate, ut observat Morinus lib. 6. cap. 2. num. 3.

16 Prob. 2. pars, quia apud Græcos Patres prius quam apud Latinos mentio fit eorundem graduum. Hos enim, nec ut rem novam, meminere

Pa. Nu 2 Pa.

Patres Ancyran; quin & Gregorius Taumaturgus, non tantum Can. II. quem pro supposito perperam habet Morinus, sed & Can. 7. & 8. ubi sermo est de *auditione*, Can. 9. ubi de *substitutione & confessione*, &c. Atqui Latini apud nemo varios hos gradus expressim recensuit ante Felicem III. * qui Episk. 7. ad uniuersos Episcopos, quod de lapsis statueret Nicæna Synodus in Rebaptizatis impleri vult, ut nimirum tribus annis inter *audientes* sint, septem annis *subiaceant* inter *Penitentes* manibus Sacerdotum; duobus autem annis *oblationibus* modis omnibus non sinitur offerre, sed tantummodo *secularibus* in oratione *faciantur*. Porro vixit Felix ducentis & aliquot post heresim Novatianam annis, ait ibid. Morinus Cap. 4. n. 9.

Vix tamen negari potest publicam ante Felicis tempora viguisse apud Occidentales Penitentiam; sed dispari forte ritu. Quin S. Ambrosius nulla nominata ratione ad omnes alludere videtur Lib. 2. de Pen. Cap. 7.

CONCLUSIO III. In Ecclesia Orientali post quartum seculum, in Occidentali vero post septimum, molitopere refriguit sollempni Penitentia disciplina; fereque in defuetudinem abiit predictæ Penitentiam stationes.

Prob. 1. pars de Orientali Ecclesia. 1. Quia etsi quoddam publicæ Penitentia genus apud Græcos, post sublatam a Nectario penitentiarum, subsisteret, ut alibi docuimus, nullo tamen in Canone, qui a quarto seculo editus sit, mentio fit artificialium penitentia classium. Nullibi reperitur est hanc similemque loquendi formulam, quæ tamen ubique antea obtinebat apud Orientales: *Qui hic vel illud crimen commiserit, tot annis in auditione, in substitutione, in confessione subsistet, deinde quod perfectum est consequetur*. Sed una quæ deinceps decernitur poena, isthæc est: *Non communicet; segregetur: ut in Ephesino Concilio Can. 6. in Chalcedonensi Can. 4. & plerique Trullanæ Synodi Decretis videre est*. Privari autem quis poterit Eucharistia vel Ecclesiastica communione, quod hodieque fit apud nos; absque eo quod penitentia sollempnis stadium decurrat?

2. Quia in omnibus seu Liturgiis, seu libris penitentialibus, quibus Græci a duodecimo circiter seculo utuntur, nullum occurrit vestigium vel orationis quæ ante Nectarium super penitentes recitari consueverat; vel impositionis manuum, quæ fiebat super eorum capita; vel sollempnis illius dimissionis, quæ in exitu *Misse Cathæcumenorum* de more fiebat.

Nec dicas in penitentiali Joannis Jejunatoris CP. Patriarchæ indici seculibus post annum ætatis trigessimum perpetratis penitentiam trium & quatuor; gravioribus vero, qualis est cædes una vel multiplex, aut incestus cum sorore, penitentiam annorum duodecim.

Hæc enim probant, non quidem sollempnem illam Veterum penitentiam subsistisse apud Græcos; cum nec hanc palam impleri præcipiat Joannes, nec verbum de ritibus stationibus ullum habeat; sed apud eos, secreto licet, servari antiquos Canones quoad modum & tempus penitentia. Atque id indubie constat ex eruditi Goarii notis ad Eucharologium Græcorum, ubi pag. 678. hæc loquitur: *Sacerdotes sedentes, Penitentes pariter*

* Felicem hunc, qui an. 481. sexta, vel, iuxta Binium, octava Martii die creatus est Rom. Pontifex, quidam Secundum vocant: forte quia Felicem illum qui in locum Liberii successit est, pro legitimo Pontifice non habent.

riter sedentes (pro antiquo Latinorum more) pro exomologesi audiunt: Si leues & venia dignas Penitentia culpas deprehenderint, nullam adhiberi absolutionem, sed de pio devotoque quadam opere excedendo moventur amice remittunt. Si levis detegunt, illa in Nonocanone iuxta a se postea examinata, censuramque distributioni, prout legunt, cuncta substituit, & tandem Penitentia bene precantur... Publica vero Penitentia nulli licet amplius imponatur (relaxato nimirum apud eos antiquo Canonum rigore, a Nectario, & deinde Joannis Jejunatoris... tempore, & levioribus poenis compensato) aliquot tamen confessione expiator, a sacra Communione, per annum vel plures quandoque arcent. Ubi publica quidem Penitentia levioribus poenis compensatur; sed antiquorum Decretorum rigor in Nonocanone expressus servatur. Unde iuxta Gabrielem Philadelphie Metropolitanam Lib. de Sacramentis Cap. 8. *Satisfactio est efficax adimpletio & perfectio Canonis, non nuper adinventæ, sed seculum sanctæ Ecclesiæ traditionem & spirituales sacrorum Canonum poenam, &c.* Atque hinc etiamnum Græci alteram hunc Joannis Jejunatoris Canonem sequuntur in praxi: Presbyteros, & Episcopos, & Diaconos admittere non oportet ad confessionem, donec securitatem secundum Deum dederint Confessoribus, si alicujus criminis conscius fuerint quod eos a sacro ministerio abdicet, non amplius eorum sacrificare... Nihil autem aliud prohibet Sacerdotem a sacro ministerio, quam in alienam mulierem, præter legitimam, revera incidere. In unicam, si solum incidat, non datur illi restitutionis locus, hoc est nunquam illi fiet sacrificandi potestas, etiam si irritum deceret, factusque miracula magna, adeo ut mortuus suscitetur. De his vide & Arcadium Lib. 4. Cap. 1. & 2. ubi eandem apud Græcos vigore disciplinam alleverat. Adi & Morinum Lib. 6. Cap. 23.

De hac severitate nihil est quod statum a Unum constat ex canoniarum poenarum metu fieri, ut petrata sit apud Græcos confessio. Hujus porro neglectum quid non sequitur malum?

Prob. 2. pars de Ecclesia Occidentali, quia, ut fuisse demonstrat Morinus lib. 6. cap. 27. nullus est a seculo VII. Penitentialis Liber, qui mentionem faciat vel publicæ pro occultis delictis Penitentia, vel sollempniæ ejus stationum, vel manuum impositionis, hujusve ritus quo dimittentur Penitentes. Hæc vero, si tunc etiam perseverarent, ut a majoribus accepta erant, sic & subsequentibus Penitentia Ministeriis tradenda fuissent.

Censet porro Morinus hanc disciplinam mutationem apud Latinos inventam esse a Theodoro, qui e Græco Monacho in Cantuariensem Archiepiscopatum a Vitaliano S. P. an. 668. consecratus est. Is enim in Penitentiali quod edidit, gentis suæ disciplinam imitatus, publica peccata distinxit ab occultis; & illa, non hæc, publicæ Penitentia subiecit: ita ut tamen canonicæ poenæ a Penitentibus extollerentur, sed occulte pro occultis, publicæ vero pro publicis. Unde cum multo rariora sint notoria crimina quam occulta, sensum fieri potuit, ut publica Penitentia in defuetudinem abiit.

Eandem disciplinam tradit Leptinceno Concilium an. 742. cui consonant hæc Capitularium verba lib. 4. cap. 52. *Si occulte & sponte confessus fuerit, occulte fiat; & si publice ac manifeste convictus fuerit, publice & totum Ecclesiæ, juxta canonicos poeniteat gradus.*

Exinde, ut in declivi facile ad immunitur, sensum, ne rapide dicam, decrevit pristina Penitentia usus. Facta est sub undecimo seculo cultibus Townley Theol. Moral. Tom. VI. Na 3 pote-

potestas canonicam Penitentiam redimendi flagellis, elemosinis, & devota Jerusalem peregrinatione, de quo videris Can. 2. Claromontani Concilii sub Urbano II. ubi: *Quicumque pro sola devotione, non pro honoris vel pecunie ademptione, Ecclesiam Dei Jerusalem profectus fuerit, iter illud pro omni Penitentia ei reputabitur.*

Neque hæc tamen prima amota Penitentia origo fuit: cum nec apud Aegyptios, nec apud Anagaticum, aliove octavi, noni, vel decimi Scriptores, qui de Ecclesie ritibus atque officiis scripserunt, ulla occurrat mentio seu sollempnis Penitentiarum dimissionis, seu impositionis manuum super eorum capita fieri consuevit, seu deprecationis a Clero & populo pro illidem Penitentibus factæ.

Sed facta hæc tamen de illo disciplina lapsu, a quo qui ex malis bona eruit Deus, ut forte deducit boni, quod necdum plane obsoleverit confessio, quæ, tamen hodie lenissima, tot modicæ fidei Christianostentat, ut vix ad eam plures intra annos semel accedant. Utrum autem, quod supra dicitur Morinus, peccata etiam occulta, saltem graviora Penitentia publicè subjacerint, expendam Art. 4.

ARTICULUS SECUNDUS.

De ritu Penitentia sollempnis ex parte Penitentium.

QUÆRITUR in presens quo habitu, qua graduum successione sollempnem Penitentiam experient, qui ei subjacere meruerant. Quæri posset & quo eam tempore ordirentur, quo item absolventur; sed de his in articulo sequenti. Sic

CONSERVATO I. Penitentes induti sacco, & cinere conspersi capita, in Templum vel ad Templi fores prodibant. Id etiam ab iis, non ubique tamen servatum, ut nec barbam, nec crines nutrent.

2. Prob. 1. pars 1. ex Terulliano, qui receptam tempore suo exomologesis disciplinam sic exhibet Lib. de Penit. Cap. 9. *De ipso quoque Penitentia habitu atque victu mandat lex Penitentia, sacco & cinere incubare, corpus sordibus obscurare: seu, ut loquitur Lib. de Pudic. Cap. 5. in sacco & cinere inhorrescere.* Ex quibus liquet ingubrem fuisse Penitentium habitum ante rigidioris Penitentia institutionem.

3. Ex Eusebio qui de Natalio hæc scribit Lib. 5. Hist. Cap. ult. *Mansuereat cinere & sacco indutus, cineribus aspersus, cum magno dolore & lacrymis ad pedes Zephrini Pontificis se supplicem abiecit.*

4. Ex Hieronymo qui de nobili Fabiola, ideo Penitente, quod ab adultero conjugè digressa nupsisset alteri, sciens quidem id Imperatoris legibus permittum, at ignorans prohibitum divina lege, hæc inscribit Epistol. 30. ad Oceanum: *Quis hæc crederet, ut post mortem secundi viri in semetipsam reversa sacrum indueret, Episcopo, Presbyteris & omni populo collacrymantibus? ipsam crinem, ora livida, squallida manus, sordida colla submitteret.*

5. Prob. 2. pars ex Can. 15. Concilii Agathensis, ubi *Penitentes si comas non deposuerint, aut vestimenta non mutaverint, abjici jubentur.* Confirmat id Concilii Tolet. 3. Canon. 13. *Quicumque ab Episcopo sanus vel infirmus*

firmus Penitentiam postulat, id ante omnia Episcopus servec & Presbyter, ut si vir est, prius eum tonsdet, & in cinere & cinis habitum mutare faciat: si vero mulier fuerit, non accipiat Penitentiam, nisi prius velata fuerit; aut mutaverit habitum.

CONCLUSIO II. Quatuor erant sollempnis Penitentia gradus, scilicet *fletus, auditio, substratio & consistentia.*

1. Prob. ex S. Gregorio Thaumaturgo, qui omnium primus stationes illas recenset Can. XI. Epistolæ sue canonice, ubi sic: *FLETUS, seu luctus est vtra portam Oratorii, ubi peccatorem sanctum oportet Fideles ingredientiæ orare ad pro se peccator. AUDITIO est intra portam in Nartheci, ubi oportet eum qui peccatus, stare post Cathedram, & illuc egredi. AUDIENS enim (inquit) Scripturas & doctrinam edificatur, & precatione indignus censetur. SUBSTRATIO autem seu STRATIUM est ut intra Templi portam stans cum Cathedram egredatur; hic una deest consistentia, quæ quoad substantiam Can. 9. exprimitur, ubi qui se ad Episcopum, sponte crimen confessi, detulerant, etiam precibus digni habentur; quod fiebat in consistentia.*

2. Negat quidem Morinus Lib. 6. Cap. 1. num. 9. Canonem XI. genuinum esse, 1. quia nullus est sensus vocis, inquit, quam unciò concludimus. Hæc certe non quadrat in scriptorem de se loquentem. 2. quia Narthecis nomen eo sensu ante sæculum quintum non viguit. 3. quia deest Canon ille in Segueriano codice octingentis annis vetustiori. 4. quia perdidit gradus posteriores sunt Gregorio Neocesariensi, qui jam ab an. 266. diem clausit.

3. Verum hæc decretoria non sunt. Non 1. vox enim, inquit, vel loco alterius, quæ male lecta est, posita fuit, proæ milibus evenit; vel Auctoris alicujus nominis adjecta erat, quod quia non bene captam est ab Amanuenti, prætermittum fuit; vel male irrepit in textum.

4. Non 2. Neque enim quia frequentior vocis alicujus occurrit mentio seculis posterioribus, ideo hæc antea non fuit in usu? Quot vocabula semel tantum in Auctoribus reperiantur, & Salmasius torquent; quæ tamen tempore suo crita erant & familiaria?

5. Non 3. Mutis enim fuit Seguerianus Codex, ut alii prope innumeri. Certo vetusto admodum Codice utebatur Balsamo, cum Canonem hunc notis illustravit.

6. Non 4. Cum enim Penitentia gradus instituti sint, tum ne gravioribus delictis negaretur venia, quod faciebant Novatiani; tum ut precluderentur clamores eorumdem hæreticorum, qui nimiam hæc in peccatoribus quibuscumque reconciliandis Ecclesie facilitatem, velut incertitum peccandi, amarulente redarguebant, vix fieri potuit ut diu retardaretur severioris hujus discipline institutio. Unde illius non ut recessus nate, sed ut jam usum confirmatæ, tam incunte, quam medio sæculo IV. meminerant Ancyranæ & Nicenæ Patres, Basilii ac Gregorius Nisenus, &c.

His ergo quæ nemini dubia sunt præsuppositis; decurrenda nobis sunt variae illæ Penitentiarum stationes, quod dum fiet, utinam saltem sincere doleamus summum illud nostræ a veteri Penitentia discrimen. At ut penitus intelligantur quæ dicenda sunt, quædam præmitti oportet de antiquorum templorum structura.

Primo quidem ingressoris in Basilicam occurrebat atrium tribus aut

quatuor cinctum porticibus. Hujus in medio erat area sub dio, fontem habens ori, manibus ac pedibus eorum qui Ecclesiam introibant, ablendis destinatum. Aream hanc medix & infimæ latinitatis Scriptores paradisum ac deinde parædisum nuncuparunt.

35. 2. Post atrium illud occurbat adiacens templo vestibulum, totamque eius frontem adæquans, & ingentibus solum columnis. Major hujus erat latitudo, quam longitudo; unde arthem dixere Græci, quia veteris fœculæ formam imitatur.

36. 3. Occurrebat, ut apud nos, Ecclesiæ navis, quam duas in partes dividebat, latum & sublime pulpitum, cui inditum a Grecis ambonis nomen, quia eo per gradus hinc & inde ascenderetur. Hic legebatur a Diaconis Evangelium, a Subdiaconis Epistola, quæ ex eodem suggestu, sed non ipso lectionis loco, ab Episcopo vel Sacerdote explicabantur. Erat igitur Ecclesiæ navis veluti bipartita, quod notandum.

37. 4. Navim sequebatur Sanctuarium, seu Chorus ab ipsa cancellis separatus. Hujus in medio situm Altare, pone quod erat Antites & cum eo Clericorum omnium confessus: quod ex Altaribus Romanis, ut loquimur, more constructis satis intelligitur. Quin si ambonem demas, cui jam non est media in navi locus, plura extant hujus forme Tempia in Galliis, ita ut aream primo, non tamen circumdatam porticibus, deinde vestibulum, postea navim, cancellos subinde, Aram in medio, & pone Chorum invenias. Jam de singulis gradibus pauca quædam dicenda.

§. 1. De Platu.

38. Quæres 1. ubi sua foret stentium statio. Resp. fuisse hanc in atrio ante vestibulum Ecclesiæ, secundum id Basilii in Epist. ad Amphiloich. Can. 56. Debet voluntarius homicida quatuor annis dissiare, stans extra fores oratori, & fideles ingredientiæ orant ut pro eo precetur, suam iniquitatem pronuntians. Neque hic, ut primo suspicabar, sub dio erat, sed in domuncula, ac pene sub tectis, per modum hodierni Claustris, quæ prævisis Templo porticibus adharebant. Ita Nat. Alexander dist. 8. in scul. III. Juenin art. 3. & quotquot sumus Morini de prædicatoribus, quem ad lib. 6. cap. 3. & seq.

At, inquit, Ancyra Synodus Can. 17. iussit eos qui rationis expertia animantia inveniunt: & qui leprosi sunt vel fuerunt, inter hyemantes orare. At quæ hyemantium nomine, ut vox ipsa præfert, intelliguntur, qui sub dio orabant, acris tempestatibus expoliti.

Id equidem concedit Morinus cit. cap. 2. n. 7. Sed quid igitur erit domuncula hæc, quæ stentium sedes erat? nisi quia hæc apertissima esse debuit, ut patebit ex resp. ad quæst. seq. Ideo qui eam statim tempore conveniebant, quasi sub dio fuisse intelligantur.

39. Ceterum probabilissimum est quod docet Ill. Albaspinxis in notis ad prædicatum Canonem, præter locum sinegribus in atrio, seu tectio adiacente Ecclesiæ destinatum, quosdam nefarii ordinis peccatores, quales citato Canone norantur, fuisse extra tectum omne, omnibus proline tempestatum injuriis obnoxios. Atque id innuere videtur Tertullianus lib. de Pudicitia cap. 14. ubi: Reliquas libidinum furias impiat, & in corpore

pora & in sexus ultra jura natura, non modo limine, verum etiam omni Ecclesiæ tectio subnoventur, quia non sunt delicta, sed monstra.

Alii tamen per hyemantes intelligunt demoniacos, seu, ut habet versio Dionysii, eos qui spiritu pavilitantur immundo. Id tamen difficile faceret, si, ut ait Caballinius in hunc Can. p. mih. 96. energumens locum erat in Ecclesiæ.

Quæres 2. quæ esset stentium occupatio.

39. Resp. Penitentes hujus stationis lugubri, quem paulo ante descripsimus, habitu indutos, in id præsertim intentos fuisse, ut præteritum Fidelium vota, preces, & intercessionem, tum apud Deum, tum & apud Ecclesiam demererentur. Pingit id Graphice Hieronym. cit. Epist. 30. ubi Fabiolam eo in ordine positam sic exhibet: Quis hoc crederet, ut post mortem secundi viri, in semetipsam reversa, quo tempore silenti vixit negligenter, jure servituti excusso, agere se liberius, adire balnea, volitare per plateas, vultus circumferre meretricis, sacrum indueret ut errorem publicum fateretur; & tota urbe spectante Romanis, ante diem Pasche in Basilica quondam Laterani, qui Casariano truncatus est gladio, staret in ordine Penitentium, Episcopo, Presbyteris & omni populo collarumyranibus: sparsum crimen, ora larida, squallidas manus, fœdida colla submitteret? Quæ peccata statim iste non purget?

Quæres 3. quæ fuerint stationis hujus exordia?

40. Resp. cum Morino eod. cap. 2. n. 3. stentium ante Novatianis tempora non fuisse penitentialem stationem: cum nullibi legatur Penitentes ante Novatianum extra Ecclesiam propulso fuisse, ut hendo partem Penitentia suæ exsolverent. Eo tamen sentis ante Novatianum stetus erat in usu, quod graviorum criminum Rei jus agendæ Penitentia non obtinebant, nisi illud ante Ecclesiæ fores prostrati, non ab Episcopo tantum sed etiam ab universo Ecclesiæ cœtu efflagitassent. Probat id luculenter factum Natalii, qui cum ab hæresi ad Ecclesiam, ab Angelis dure admonitus, reverti voluisset, Mane, ait Eusebius Lib. 5. Hist. Cap. 28. surrexit ciliicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum magno more & lacrymis ad pedes Zephirini Pontificis se supplicem objecit, & non modo ad Cleri, sed ad Laicorum etiam genua adcolutus est. Verum, quæ injulmodi stentium merces erat, admissio ad Penitentiam, cessatio erat ab illa stentium actione quæ contra post Novatianum & ab Episcopis imposta est, & primam Penitentia actionem constituit.

Quæres 4. quamdiu perduraret stentium statio.

41. Resp. stationis hujus ut & aliarum diuturnitatem pendens, tum a studio & diligentia penitendi, tum a gravitate criminum. Basilus voluntarium homicidam annorum viginti Penitentia plecit, quam ita dispensat, ut annos quatuor stentium attribuat. Idem adulterum quatuor annis ex quoddecim flere præcipit. Tanta quandoque erat fœcleris atrocitas, ut qui illud perpetrasset tota vita ad stentium damnaretur: ita sancit idem Basilus Cap. 75. de eo qui Christum negavit, & salutis mysterium transgressus est.

§. 2. De auditione.

Quæres 1. quis esset auditionis locus.

42. Resp. eum fuisse in vestibulo, seu porticu majoribus Ecclesiæ portis connexa: quod

quod, ut observat Morinus Lib. 6. Cap. 3. num. 2. non ita mathematicè intelligendum est, ut paullo amplius progredi ad facilius audiendum; placere solet: Neque enim, qui tamen erat stationis hujusce scopus, in longioribus Ecclesiis et vestibulo, aut etiam in limine audiri potuisset Scripturæ lectio, & sacra Concio Pontificis, a quorum tamen auditu nomen suum sortiti sunt *Audientes*. Quapropter stationis hujusce sedem etiam Ecclesiæ partem, sed pone *Substratorum*, ipsosque Cathecumenos, complectebatur. Argue hinc insinam illam Templi partem, & Nartexis nomine postmodum donaverunt Græci, quod prius ad solum porticum pertinebat; uti solide conjecit Morinus.

Quæres 2. quæ foret audiendum functio.

43 Resp. Ex dictis patet hanc in eò totam fuisse, ut Scripturam & sacras conclusiones audirent. *Audito*, inquit Gregorius Thaumaturgus Can. 11. est intra portam in portum... ubi oportet eum qui peccavit, stare usque ad Cathecumenos, & illic egredi. Audiant enim Scripturam & doctrinam ejus, & prædicationem indigni censentur. Porro stare usque ad Cathecumenos, seu usque ad Missam vel dimissionem Cathecumenorum, est eji ante oblationem una cum infidelibus, hereticis & Cathecumenis ordinis infirmi, qui nempe necdum nomen suum Cathecumenorum albo inscribendum dederant. Aliis enim superioris gradus Cathecumenis, qui & competentes dicebantur, post priorem ejectionem, manus imponebantur.

Quæres 3. quot hominum genera contineret locus in quo erat *Audiendum* statio.

44 Resp. in hujus stationis loco sex fuisse genera hominum; Ethnicos nempe, Judæos, Hæreticos, Fideles ab Ecclesiâ excommunicatos, primi ordinis Cathecumenos, & eos de quibus loquimur *Audientes*. His enim omnibus insinam hanc templi partem ingredi licebat, quod & sanxerunt Concilium Carthagenense IV. Can. 84. ubi: *Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, sive Gentilem, sive Hæreticum, sive Judæum usque ad Missam Cathecumenorum.*

Quæres 4. in quo a *Statibus* & *Substratis* differrent *Audientes*.

45 Resp. in hoc differre a prioribus, quod nec lugubrem cum illis habitum gerere, nec prætereuntium genibus advolvi tenerentur. In hoc autem differre a *Substratis*, quod hi jam Penitentiam studium ingressi conferentur: contra vero, *Audientes*, non tam Penitentes, quam Penitentiam candidari, vel ad Penitentiam aspirantes, reputantur.

Quæres 5. an *Audiendum* statio in utraque Ecclesiâ observata fuerit, & quo induta tempore.

Ad 1. respondet Juenin pag. mihi 666.

46 Stationem hanc sumptam pro loco ubi ad Ecclesiæ præceptum certa satisfactionis pars impleteretur, nunquam apud Occidentales fuisse insinuatum. Cum, inquit, nullus exeret Canon qui delicti confectis injungat, ut tot annis morentur in *auditione*, quo Scripturarum lectioni & sacris concionibus intersint. Sed quid ergo sibi volunt hæc Felices Pape verba, quæ non sequenti, sed eadem pagina adducit Juenin: *Tribus annis inter Audientes sunt rebaptizati septem annis subjacent inter Penitentes*, &c. Dicendum igitur fuerat cum Morino lib. 6. cap. 4. n. 9. vix quidem apud Latinos reperiri tam *auditionis* nomen, quam rem nomine expressam, & non

non desse omnino. Ceterum *auditionis* quidem meminere pluries Tertullianus & Augustinus: verum uterque agendo de Cathecumenis; neuter agendo de Penitentibus.

47 Resp. ad 2. stationem hanc pro determinato Penitentia gradu sumptam, post Novati Schisma institutam esse. Prius eam postremo celebris sue Epistolæ Canone commemorat Gregorius Neocæsar. Hanc meminuit Basilus Epist. ad Amphilochem Can. 22. ubi: *Oportet eos, mulierum raptores, anno primo a precibus expelli, & ipsos desere ad fides Ecclesiæ: secundo autem ad Auditionem admitti: tertio admitti ad Penitentiam, quæ proprie incipiat in classe substratorum: quarto ad Congregationem cum populo abstineret ab oblatione: deinde eis permitti boni communicationem.*

Ceterum nullo sollemni ritu a *statu ad auditionem* fiebat transitus: nisi quod Episcopi, si fixum Canonibus *auditionis* studium contrahere volebant, eos dubio procal e Presbyteris suis consulerent, qui Penitentibus invigilabant.

§. 2. De *Substrationse*.

Quæres 1. quam multiplex foret *substratorum* appellatio.

48 Resp. eos dictos fuisse 1. *subiectos*, quia duris Penitentia laboribus subiciebantur; 2. & eadem de causa proprie *penitentes*, secundum id Felicitis III. cit. Ep. 7. *septem annis subjacent inter Penitentes* manibus Sacerdotum; 3. denum *substrati*, quia qui statim illed decurrebant, genibusque erant, & quasi pavimento adherentes. Jam monimus stationis hujus locum fuisse ad Ambrosium ad eum locum qui Cathecumenis, *Audientibus*, *Judæis*, &c. permittis erat.

Quæres 2. an antiqua sit ratio *substrationis*.

49 Resp. esse, cum ejus mentionem habeant Gregorius Neocæsar. Epist. Con. Ancyran PP. Can. 16. & alii subinde. Sed & *substrationem* quædam ante Novatum in usu fuisse probant hæc Tertulliani verba lib. de Penit. cap. 9. *Exomologesis prosternebat & humiliandi hominis disciplina est, conversationem injungent misericordie illicitam. De ipso quoque habitus, & vinctum mandat, sacco & cineri mœulare.*

Quæres 3. quis præcisè *substrationis* scopus foret.

50 Resp. hanc unum, ut criminum maculas eluerent; quod fiebat partim orationibus Ecclesiæ, partim propriis Penitentium operibus. Unde postquam expulsi fuerant *Audientes*, Episcopus *substratis* ac genibus manus imponebat & precabatur, compræcante toto Fidelium cœtu; quibus petitiis excitebantur ab Ecclesiâ. Tum vero iterum oculis foribus Fidelium preces inchoabantur. Morin. ibid. cap. 6. n. 4. & cap. 11.

Quæres 4. quæ præcipua foret *substratorum* Penitentia.

51 Resp. totum id quo caro affligi possit. *Substratis* enim potissime capiebat id quod de *stentibus* dicitur videtur a Paciano in Paren. ad Penit. *Jejunare, orare: si quis ad balneum dicit, recitare delicias: si quis ad convivium roget, dicit: Ista scilicet, ego deliqui in Dominum, & periclitor in æternam perire: quo mihi spualis, qui Dominum laesi tenere præterea pauperum manus, &c. Neque hæc sat erant: *substratis* enim singulis jejuniis diebus ventrem erat ad Ecclesiâ, & submittendum caput Sacerdotali manuum in-*

§. 4. De consuetudine.

Quæres 1. an multiplex foret hujus stationis nomen.
52 Resp. fuisse. 1. Enim dicebatur congregatio & consuetudo, quia stabant
hujus classis Penitentes cum ceteris Fidelibus, neque cum Cathecumenis
egrediebantur, ut docet citatus toties Gregorius Can. 11. 2. Oratoribus com-
municatio, quia iidem, non Eucharistia quidem, sed universis precibus ac
tremendo Missæ sacrificio communicabant.

Quæres 2. quæ igitur specialis foret stationis hujusce pena.
Resp. fuisse hanc privationem Eucharistia: atque ideo forte consuetudo
identidem dicta est segregatio, separatio, quin & excommunicatio.

53 Quæres 3. quis ejusdem esset locus.
Resp. ab Ambone ad Sanctuarii cancellos. An autem a ceteris Fide-
libus separati essent, certo deserviri non potest, ait Tourneleys. Vix cre-
derim ego, quia aliqui in suspitionem venire possent adulteræ mul-
lieres, de quibus statim.

In eodem autem loco præter alios Fideles stabant 1. ii qui etsi levius
deliquerant, aliqua tamen correptione indigebant; 2. aliquando milites
hostili etiam sanguine creantati, ut horrore esset iusta etiam effusio san-
guinis; 3. lethaliū etiam peccatorum Rei, qui spontanea horum con-
fessione aliquid indulgentiæ meruerant; 4. pollute fecerato adulterio mul-
lieres, quæ licet penis dignæ austerioribus, cum aliis consuebant, ne
maritis in temerata fidei suspitionem venirent.

54 Quæres 4. an antiqua sit consuetudo origo.
Resp. esse hoc sensu, quod qui certa perpetrarant crimina, licet Fi-
delium precibus communicare non desinerent, a Dominici Corporis par-
ticipazione arceantur.

Quæres 5. an ab una statione ad superiorem omiffa media nonnum-
quam fieret transitus.

55 Resp. affirm. sic enim statuit Basilius Can. 7. Epist. Canon. Quotquot
metu & lacrymis atque patientia, vel bonis operibus, rebus ipsis conversionem
suam, non simulatione, demonstrat, hi definitum tempus Additionis implentis,
tum demum Fidelibus in oratione communicant; postmodum vero licet Episco-
po de his aliquid humanius cogitare.

ARTICULUS TERTIUS.

De ritu sollemnis Penitentia ex parte Ministrorum.

56 MATERIAM hanc, quæ parum habet difficultatis, triplici Conclu-
sione expediemus.

CONCLUSIO I. Penitentia sollemnis a solo Episcopo imponebatur.
De Penitentibus secundum peccatorum differentiam, Episcopi arbitrio, Peniten-
tia tempora decernantur. Concinit id Sozomeni lib. 7. Hist. Eccl. Quis-
quis-

quisque... tempus quantumcumque ipsi ad Episcopo constitutum est, expectat.
.... Hac Episcopi ubi Roma jam inde ab ultima vetustate ad nostram us-
que ætatem custodiunt.

CONCLUSIO II. Penitentia sollemnis indici consueverat in capite
jejunii. Qui vero stationes digne excurrerant, in Ecclesia Romana re-
conciliabantur Feria V. Majoris Hebdomadæ; nisi reconciliationem an-
ticipari gravis exigeret necessitas. Ceterum reconciliati non erant ab
omni pena immunes.

57 Prob. 1. pars ex Concilio Agathensi an. 505. apud Gratian. dist. 50.
Cap. 64. ubi hæc: In capite Quadragesimæ omnes Penitentes, qui publicam susci-
piunt, aut susceperunt Penitentiam, ante fores Ecclesie se representent Episcopo
civitatis, sacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, reos se esse ipso
habitu & vultu protestantes... posthæc... Episcopus... manus eis imponat, aquam
benedictam super eos spargat, cinerem prius mittat, deinde sicuto capita eorum
operiat; & cum gemitu & crebris suspiriis denuntiet eis, quod scilicet Adam pro-
fectus est de Paradiso, ita ipsi pro peccatis ab Ecclesia abijciuntur.

58 Prob. 2. pars ex Innocentio Papa Epist. 1. ad Decentium Cap. 7. ibi:
De Penitentibus, qui sic ex gravibus commissis, sive ex levioribus Peniten-
tiam gerunt, si nulla interveniat ægrotudo, quinta Feria ante Pascha eis remittun-
dum Romana Ecclesia consuetudo demonstrat. Idem reconciliatio huic tem-
pus in Galliis præfixum erat, ut constat ex Synodo Cabillonensi H. Can.
47. Quo tempore fieret in aliis Ecclesiis reconciliatio longum & inutile
fuerit diutius perferat.

59 Ceterum, ait ibid. Innocentius, de pondere æstimando peccatorum, Sacerdotis
est iudicare, ut attendat ad confessionem Penitentis, & ad stetit atque lacrymas
corrigentis, ac tunc jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. Unde
vix dubium est quin aliquando pluribus satis fuerit unius Quadragesimæ
Penitentia; seu quia minus gravia forent eorum delicta; seu quia delicta
aliqua gravitatem compensaret ardor Penitentis; seu quia nonnulli indul-
gentiæ mereretur conditio personæ. Sic unius Quadragesimæ spatium ab-
solutum fuisse Fabiolam subindicat Hieronymus. Sic Theodosius licet im-
maniter homicidæ, dura quidem mundi Domino, sed tamen consuetæ
lenior indicta est ab Ambrosio Penitentia.

60 Prob. 3. pars: quia irrepente gravi morbo ante profus evolutum
Penitentia stadium reconciliabantur peccatores; uti pluries diximus: ea
tamen lege ut si convalescerent, superstitis peni partem aliquam exe-
querentur. Quod si desperatus aliquis, ait Canon 13. Concilii Nicæni I.
recepta Communionis superaverit, si inter eos qui in sola oratione communi-
cant; id est, ait Morinus Lib. 10. Cap. 3. in consuetudine stationem ha-
beat. Illi enim ob Communionis reverentiam Penitentia omni laboriosa quæ su-
pererat, remittitur.

61 Prob. 4. pars, quia qui singulas Penitentia stationes decurrerant, 1. a
fœculari militia prohibebantur, secundum id Leonis Magni Epist. 92. ad
Rutilium Cap. 10. Contrarium est omnino Ecclesiasticis regulis, post Peniten-
tia aliorum redire ad militiam sæcularem.

62 2. Irregulares erant, & nunquam ad Clerum promovendi. Post peni-
tentiam ac reconciliationem, ait Siricius Epist. 1. Cap. 14. nulli unquam
Laico liceat bonorem Clericatus adipisci. Consonat Concilium Carth.
IV.

IV. Can. 68. ubi sic: *Ex Poenitentibus, quomvis sit bonus, Clericus non ordinatur. Si per ignorantiam Episcopi factam fuerit, deponatur a clero, quia secundum rationis tempore non prodidit fuisse Poenitentem. Si autem sciens Episcopo ordinaverit talem, etiam ab Episcopatus sui ordinandi dimittat potestate privatur. Atque hinc Innocentius I. Epist. 6. quendam nomine Modestum removeri jubet a Clericatu, quem post actum Poenitentiae publice studium susceperat. Quamquam ubi aliud exigebat necessitas aut usus, poterat quis Otilarius fieri vel Lector, si tamen ut Evangelia & Apostolorum actus non legeret: ita Concilium Toletan. I. Can. 2. in quo de his non qui actu Poenitentiae studium decurrerent, sed qui jam decurrissent, sermonem fieri liquet ex Can. 3. Ceterum qui pro delictis occultis, quae non vulgaverant, publicam ex sola devotione Poenitentiam egerant, quia nihil inde infamiae contraxissent, a Clero non arcebantur, ut constat ex S. Leone Epist. 80. ad Episcopos Campaniae, & Concilio Toletano IV. Can. 54.*

63 3. Denique nec ante, nec post peractam Poenitentiam, matrimonium contrahere poterant. Liquet id ex Can. 21. Concilii Arelatensis II. an. 475. ubi haec: *Poenitens quaecumque defuncto viro alii nubere presumpserit... eam eodem ab Ecclesiae liminibus arceatur: hoc etiam de viro in Poenitentia postea placuit observari. Hi porro Poenitentes passim dicebantur, qui post Poenitentiam reconciliati fuerant, ut colligere est ex Can. 2. Concilii Toletani I. Atque his de causis nec juvenibus Poenitentia facile committitur, propter aetatis fragilitatem, ex Can. 15. Concilii Agathensis; nec perhibetur conjugatis nisi ex comparis consensu, juxta Can. 23. Concilii Arelatensis II.*

64 Mitius tamen, aliquando saltem, actum est cum juvenibus, qui post Poenitentiam contrahabant nuptias. In adolescentia constituitur, ait S. Leo Epist. 92. Cap. 12. *si urgente aut metu mortis, aut captivitate periculo, Poenitentiam gessit, & postea timens lapsus incontinentiae juvenilis, copulam uxoris elegerit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur scisse venialem, si praeter conjugem, nullam omnino cognoverit in quo tamen non regulam constitimus, sed quod sit tolerabilis astringimus: nam secundum eorum cognitionem, nihil magis ei congruit qui Poenitentiam gessit, quam castitas perseverans & mentis & corporis. Verum de his, eorumque quoad loca & tempora exceptionibus, adi Morinum Lib. 5. Cap. 18. & 19.*

CONCLUSIO III. Praecipuus ex parte Ministrorum ritus Poenitentiae erat manuum impositio, eaque triplex, & orationi multiplici conjuncta.

65 1. Probat, enim lugubre studium ingressurus imponebantur manus, ut ad sollemnem Poenitentiam admitterentur. Poenitentes, ait Concilium Agathense Can. 15. *tempore quo Poenitentiam petunt, impositionem manuum, & clericum super caput, a Sacerdote, sicut usque constitutum est, consequantur.*

66 2. Super Poenitentes in tertia oratione manus, non semel, sed pluries imponebantur. *Omni tempore jejuniis, ait Concil. Carthag. IV. an. 398. manus Poenitentibus a Sacerdotibus imponatur.*

67 3. Denique in ipso Poenitentiae exitu imponebantur manus Poenitentia feliciter defunctis. Haec autem reconciliatoria impositio Episcopis reservata erat de lege communi, secundum id Concilii Carthag. II. an. 397. Can. 3. *Reconciliare quumquam in publica Missa Presbytero non licet: (Nisi absente Episcopo & necessitate cogente, ait Concil. Carthag. III. Can. 32.)* Quod

68 Quod autem impositioni manuum, ei praecipue quae fiebat in subfuratione, accederet oratio multiplex, docent haec Laodicensi Concilii verba Canon. 19. *Oportet, postquam exierint Calceamentis, eorum qui Poenitentiam agunt, fieri orationem, & cum ei sub manum accesserint, &c. Idem habent Caroli Magni Capitularia Lib. 5. Cap. 62. ubi sic legere est: Criminelis peccata multis jejuniis & crebris manus Sacerdotum impositionibus, juxta Canonum Statuta, placuit purgari, ita ut nemo sine manus impositione Episcopi, aut ejus jussu, alius Presbyteri se credat esse a suis facinoribus absolutum. Quae porro tunc temporis recitarentur preces, edocebunt Capita 7. & 8. Lib. 8. Constitutionum quae sub Clementis nomine prodierunt. De his Morinus Lib. 6. Cap. 8. & 9.*

ARTICULUS QUARTUS.

De peccatis sollemni Poenitentiae obnoxii.

69 UT praefens questio intelligatur, duplex peccatorum genus secerni debet. Alia nimirum erant gravissima, idololatria scilicet, homicidium & adulterium, eorumque finitima species, quae quia a Canonibus severiori studio plebentur, Canonica inculpata fuerit; alia gravia minus, quae vulgaria dici possunt. Utraque vero vel occulta erant, quae nemine confesso perpetrabantur, vel notoria seu facti, quae pluribus indubie, sed extrajudicialiter cognita erant, seu juris, quae vel a Reo coram iudice Ecclesiastico aut seculari confessa erant, vel a testibus iudice probata.

70 Constat apud omnes canonica peccata eorumque species, quoties publice innotuerunt, publice Poenitentiae legibus obnoxia fuisse, id ad minus indicant nota haec S. Paciani verba: *Haec tria crimina, ut basiliis auctus afflatur, ut veneni calix, ut lebalis arundine metuenda sunt. Quid facies contemptor Dei, qui ad idola reverus est? Quid agit sanguinarius? Quid remedium capies fornicator, &c.*

Ceterum sub his primoribus peccatis veluti species sub genere continebantur peccata multa, quae ab iisdem reipsum non parum discrepabant. Sic furtum in intentione violentum, cum semper paratus erat latro cum quem spoliabat interficere, si resisteret, revocabatur ad homicidium. Sic effusio sepulchrorum, ut inde mortui ossa tollerentur, pro quadam fornicationis specie habebatur; ut scite probat Morinus Lib. 5. Cap. 2. num. 13.

Jam ergo duo inquiruntur, 1. an mortalia quaecumque peccata, etiam canonice leviora, sive occulta, sive publica Poenitentiae publice subjacerent. 2. Annon saltem ei subjacerent canonica etiam occulta. De his autem diversis diversimodum opinantur. Nat. Alexander Disser. 6. in Hist. Eccles. saeculi III. negat quidem mortalia omnia Poenitentiae publice subjacuisse, ac graviora, seu canonica, etiam occulta eadem punia fuisse contendit. Eadem est Vvittasi opinio quaest. 5. pag. 708. & apud ipsum Bellarmini Lib. 3. Cap. 14. Valentis disp. 7. q. 2. punct. 2. Petavi ad huc. 49. Epiphani, Perronii, & Albaspinzi. In id autem eo libentius propenderunt multi, quod inde validum in secreta confessionis gra-

gratiam argumentum haurirent. Si enim occultis criminibus constituta sit Poenitentia publica, non utique ratione scandali, quod arcanum crimen parere nequit; sed ratione mandati, ab eo cui occultum crimen occulte detectum erat, impositi. De his statimius sequentia.

CONCLUSIO I. Non omnia lethalia etiam publica Poenitentiae publicae vel sollemnium antiquitus subjacebant.

71 Prob. 1. Si Canonica tantum crimina, idoloratria scilicet, homicidium & moechia, & alia quaedam quae saeculi leges necesse plecebant, sollemni Poenitentiae subjaceant, non omnia proflus etiam obnoxia fuerunt. Atqui canonica tantum peccata, &c.

Prob. min. 1. ex Tertulliano, qui in Libro de pudicit. tria duntaxat recenset crimina, quae Catholici publica Poenitentia detergerent; Montanistae vero haberent pro irremissibilibus. Sic ille Cap. 5. *Adfuit idololatriae, adfuit homicida, in medio eorum adfuit & moechus, pariter de Poenitentia officio sedent in sacro, & cinere inborrescent...* Quid agis mollissima & humanissima Catholicorum disciplina? Sic. Idem Cap. 7. etiam intra domum Dei Ecclesiam admittit aliqua delicta medicinalia, quae statim ibidem cum gaudio emendationis transigantur, & ideo extra difficile ac diuturnum Poenitentiae stadium. Atqui haec inter mediocria erant nonnulla respice mortalia. Sic enim ea recenset Cap. 19. *qui non accidit aut irasci inique, aut manum immolere, aut facile maledicere, aut temere jurare, aut pacti fidem destruere, &c.* Quae omnia difficile fuerit a gravi excusare.

72 2. Ex Gregorio Neocesariensi, qui quoties de Poenitentia sollemni loquitur, nonnulli famosa tria crimina & eorum species eidem addicit; ea nempe quae antea publica Poenitentia plecebantur, Tertulliani & Cypriani tempore.

73 3. Ex Concilio Illyberitano, quod in octoginta & uno Canonibus suis ne unum quidem habet, quo alia quam praedicta tria, vel his affinia peccata, sollemniter expiari jubeantur. Patendum quidem Canonibus 73, 74, & 75, Poenitentiam publicam delatoribus & factis testibus imperari; atque his etiam qui Ministros sacros accusant. Quin & Can. 73. delatores in causis etiam levibus quinquenniali Poenitentia castigari. At id factum, quia haec peccata ad homicidium quadantenus revocarentur. Laici enim accusatio vel ad mortem, vel ad proscriptionem, quae quoddam est mortis genus, tendebat: accusatio Ministri facti inferebat mortem canonicam, depositionem nimirum, quae Patrum judicio quaedam erat necis species, secundum ad Opatii Majoritani Lib. 2. contra Parmenian. ubi de Donatistis, qui Presbyteros ad suam sectam deficientes deponabant, sic conqueritur: *vos virum facitis homicidium. Quid prodest quia virum homines, & occisi sunt honores a vobis? Denum ipsa etiam in levioribus causis delatio, ad homicidium reducebatur, quatenus ex fratrum odio prodibat, & omnis, qui odit fratrem, homicida est, 1. Joan. 3. Ita Nat. Alexander.*

74 4. Ex Concilio Neocesariensi, ubi Can. 4. *Si quis mulierem concupiscens proposuerit cum ea decumbere, & cogitatio ejus non pervenit ad effectum, apparet quod gratia Dei liberatus est. Atqui nec a culpa mortali: Qui enim vidit mulierem ad concupiscendum eam, jam moechatus est eam in corde suo; neque etiam ab omni Poenitentia; cum peccatum omne sincera*
Pec.

74
Moth.
5. 28.

Poenitentia sibi debeat. Ergo a gravi illa Poenitentia, cui adulterium per Canones subjacebat.

5. Ex Conciliis Laodiceo Can. 7. & Niceno Can. 8. in quibus ab haereticis, gravi proflus delicto, redeuntes, & manus impositione reconciliati, suo quique in gradu conservantur.

6. Ex Basilio, & Gregorio Nysseno, quorum prior, Epist. ad Amphilochoium Can. 14. Posterior Epist. ad Latroium Can. 6. nullas avaritiae, licet ad idololatriam reducibiles, penas praeter effusam in egenos liberalitatem, indicunt. Miratur quidem Gregorius, quomodo ea labe absque illa poena medela a Patribus pratermissa sit: at sic probat eam immumem fuisse, non ab omni quidem, quod fieri non potuit, sed a sollemni Poenitentia.

77 Prob. 2. ex S. Augustino: sic ille, (ut alia praeter eam multa, quae solide evolvit Nat. Alexander) Lib. 83. qq. quaest. 26. *Alia sunt peccata 7. 6. infirmitatis, alia imperitiae, alia malitiae. Infirmitas contraria est virtuti; imperitiae, alia imperitiae, alia malitiae. Infirmitas contraria est bonitati. Quisquis igitur peritiam contraria est sapientiae, malitia contraria est bonitati. Quisquis igitur novit, quid sit virtus & sapientia Dei, potest excusillare quae sunt peccata venialia; & quisquis novit quid sit bonitas Dei, potest excusillare quibus peccata certa poena debeat & hic & in futuro scilicet. Quibus bene tractatis, probabiliter judicare potest, qui non sunt cogendi ad Poenitentiam luctuosam & lamentabilem, quatenus peccata fateantur; & quibus nulla omnino speranda sit salus, nisi sacrificium Deo obtulerint spiritum contribulatum per Poenitentiam. Unde sic: Eo loci Augustinus, non modo ignorantiae & infirmitatis delicta, quae saepe lethalia sunt, sed & quaedam etiam malitiae peccata subtrahit luctuose seu sollemni Poenitentiae: quandoquidem vult ut eos inter, qui peccata haec commiserunt, sapienter judicetur, quinam Poenitentia illa multandi sint, quinam ab ea eximendi. Atqui peccata haec juxta Augustinum gravia erant, ut esse solent. 1. Quia ridiculum est inquirere an nulla omnino speranda esset salus venialium peccatorum reis, nisi haec per sollemnem Poenitentiam redimerent. 2. Quia S. Doctor illa malitiae peccata, divinae contrariae bonitati opponit magis venialibus, quae, utpote infirmitatis tantum aut imperitiae, adversantur duntaxat virtuti aut sapientiae Dei. Ergo juxta Augustinum non quaecumque gravia peccata subjacebant sollemni ac luctuose Poenitentiae.*

78 Idem liquet ex cap. 26. Libri de fide & operibus, ubi haec habet S. Doctor: *Nisi essent quaedam ita gravia, ut etiam excommunicatione plebenda sunt, non diceret Apostolus: Congregatis vobis & meo spiritu judicavi evadere ejusmodi hominem sanctus in interitum carnis, &c. Item nisi essent quaedam non ea humilitate Poenitentiae sananda, qualis in Ecclesia datur eis qui proprie Poenitentes vocantur, sed quibusdam correptionum medicamentis, non diceret ipse Dominus: Corripue eum inter te & ipsum solum, & si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Postremo, nisi essent quaedam, sine quibus haec vita non agitur, non quotidianam medelam poneret in Oratione quam docuit, ut dicamus: Dimitte nobis peccata nostra. Hic primae quidem classis peccata excommunicationi subjacent, quae vero secundae sunt ordinis, absque Poenitentiae sollemnis humilitate sanantur. Atqui isthaec etiam peccata respice lethalia sunt. Opponentur enim tertiae peccatorum classis, quae dubio procul venialia omnia complectitur. Ergo.*

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Qo

Prob.

79 Prob. Ex S. Leone Epist. 2. alias 22. ad Rusticum Narbon. ubi sic ad quaest. 29. de nonnullis qui a gentilibus capti idolothya manducaverant : Si convivio solo gentilium & scit immolatis usi sunt, possunt jejuniis & manus impositione purgari : ut deinceps ab idolothytis abstinent Sa-
 cramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut idoladoraverunt, aut homicidia vel fornicationibus contaminati sunt, ad Communionem eos nisi per Poenitentiam publicam non oportet admitti. Hic Iustus Pontifex recenset peccata quae publice Poenitentiae subijci oportet. At qui tria tantum commemorat. Et licet idolothytorum comestione, tamquam idololatria finitima annuere potuisset, prout alibi fecit; ejus tamen reos, quia quadam ex necessitate peccassent, jejuniis tantum & manus impositione purgari vult: quae Poenitentia, etsi gravis ac grave peccatum indicans, a sollempni longe lateque discrepat.

80 Prob. 4. Ex S. Joanne Climaco, qui gradu 15. Scale suae hae scribit: *Fit quidam scientissimus problema terribile quaesivit ex nobis: Quod, inquit, peccatum omnibus gravius est, homicidio Christoque abnegatione exceptis? Cum- que illi respondissem, in haesim libri: Et quam, inquit, modo Catholica Ecclesia haereticos quidem, cum haesim priorem toto animo repudiaverint atque anathematice averint, suscipit ad sanctorum Mysteriorum Communionem, & ut idoneos admittit: eum vero qui in fornicationem lapsus fuerit, consentient, atque peccatum ipsum omnino deserentem introitus suscipiens, per annos aliquos eum a venerandis immaculatisque Mysteriis, ex Traditione Apostolica, separare permittit. Ecce hic grave & gravissimum est crimen in haesim libri. Atqui scelus illud non subijciebatur sollempni Poenitentiae, quod & con-
 sista ex servata ab Africanis Episcopis erga Donatistas agendi ratione. Esto enim alicubi vel aliquando severior vigerit disciplina: at saltem constat eam nec ubique nec semper observatam esse. Ergo.*

81 Prob. 5. ratione duplici. Et quidem 1. Si quicumque lethaliter pecca-
 verant, sollempni, quae annos multos perdurabat, Poenitentiae subjacis-
 sent; ingens fuisset in Ecclesia solitudo, tanquam extra ipsam multi-
 tudo Poenitentium, ut ei, annorum aliquot lapsu, ne majores quid-
 em areas fuissent satis. Constat enim e Fidelibus innumeros fuisse qui
 graviter peccaverant: cum asseveret Chrysothomus in Antiochena urbe
 numerosissima, vix centum fore e tot incolarum millibus, qui salutis
 portum appellunt: quae licet ad terrorem exaggerate dicta videri pos-
 sint, ostendunt tamen jam tunc fuisse plurimos qui viam latam decer-
 erent.

2. Constat, ut deinceps videbimus, Poenitentiam publicam semel tan-
 tum impostam fuisse. Ergo qui semel propter occultum superbiae v. g.
 vel impurae cogitationis peccatum Poenitentiam publicam subisset, si sub-
 inde in graviora & canonica peccata proruisset, ceterum vitae tempus
 sine spe veniae, nisi in extremo vitae halitu, ducere debuisset. Atqui ne-
 mo prudens suspicabitur vixisse aliquando in Ecclesia disciplinam, quae
 hinc quidem duritiam Novatianam penae attingat; inde vero foecunda
 malorum radix esse debuisset. Si enim quotidie qui durioyem a Confes-
 sario repulsam passi sunt, quasi desperantes omni se flagitiorum caeno
 immergant; quid non futurum, si homini vix forte annos triginta na-
 to penitus oclusa fuisset usque ad mortem reconciliationis janua?

5. Et

3. Ex supra probatis, qui Poenitentiam sollempnem egerant, nec ad
 Clerum promoveri, utpote irregulares; nec militiam saecularem ample-
 cti, nec si celibes, matrimonium contrahere, vel si jam conjugati, eod-
 em uti poterant. At quis credat mortalibus omnibus sola etiam cog-
 nitione admissis indicam esse Poenitentiam, tot, tanquam gravium
 peccatorum fontem. Quante hinc in Ecclesia & Imperio perturbatio-
 nes? quor, sub majoris boni praetextu, incontinentiae in juvenibus?
 quale confessionis odium? Quanta asperitas jurgi, quod lenae a Christo
 constitutum est?

84 Objic. 3. Id Tertulliani Lib. de Poenitent. cap. 4. Omnibus ergo deli-
 ctis, seu carne, seu spiritu, seu factis, seu voluntate commissis, qui poenam per
 judicium destinavit; idem & veniam per Poenitentiam spondit. Unde sic
 Delicta, spiritu & voluntate commissa, dubio procul occulta sunt. At
 qui delicta haec Poenitentiae publice subjacebant. De hac enim ipsissima
 loquitur Tertullianus toto Libro. De ea nimirum, quae de ipso quoque
 habitu atque vultu mandat, sacco & cineri incubare... Presbyteri aboluti,
 omnibus fratribus legationes deprecationis suae injungunt; quam plerique ut pu-
 blicationem sui suffragium; & quae tamen secunda est & una; ut constat ex
 Capitibus 8. 9. & 10. Ergo.

85 Resp. ad 1. neg. mihi & dico Tertullianum a Capite 1. ad 7. agere
 de Poenitentia quatenus virtute, aut genericè sumpta, & a cap. 7. ad
 finem usque de Poenitentia publica, licet aliquando solam in ea ratio-
 nem Poenitentiae consideret. Nimirum vero primis septem Capitibus
 agit Tertullianus, 1. de Poenitentia quam praecipit Deus: *Etiam est,*
inquit, poenitere, amon? Quid revolvis? Deus praecipit. Atqui Deus
 licetiam ac publicam Poenitentiam non praecipit: cum haec nec olim
 semper, neque nunc in Ecclesia Christi vigeat. 2. De Poenitentia a Ca-
 thecumenis Baptismum ambientibus adimplenda. *Quidquid ergo, ait Cap.*
6. mediocritas nostra ad Poenitentiam semel capiendam & perpetuo continen-
dam suggerere conata est, omnes quidem deoito Domino spectat... Sed praeci-
pe Novitiosi istis, seu Cathecumenis, imminet, qui cum maxime intipiunt
dicuntis formosis aures rigare... Poenitentiam assumunt, sed includere eam
negligunt. Porro Cathecumeni sollempnem, qua solis baptizatis compete-
 re poterat, Poenitentiam non assumebant. 3. De Poenitentia, quam sibi-
 met necessariam fatetur Tertullianus. *Ergo, inquit cit. cap. 7. post ob-*
jecta verba, Poenitentia vita est cum proponitur morti. Nam tu peccator mei
finitus, immo me minor (Ego enim praesentiam in delictis meam agnosco) ita
invalde, ita amplectare, ut naufragi alicuius tabula fidem. Atqui insequam
 credidit Tertullianus se ad publicam Poenitentiam adstringi. 4. Tertul-
 lianus cap. 7. sic orditur: *Itaque usque, Christe Domine, de Poenitentia di-*
sciplina servis tuis discere vel audire contingat, quosque etiam delinquere non
oportet audientibus; vel nihil jam de Poenitentia novimus, nihil ejus requirant.
Piget secunda, immo jam ultima spes subterere mentionem; ne tractante de
rebus anxio sententiandi, spiritum alicuius delinquentis demonstrare videamur.
 Ergo haecenus non differuerat Tertullianus de Poenitentia, quae Baptis-
 mum sequitur, sed tantum de antebaptismali: haec autem, publicam illa
 quam in praesenti expendimus, esse non potuit.

86 Inst. 1. Loquitur cap. 7. Tertullianus de Poenitentia, semel tantum

Oo 2

para-

peragenda. Atqui sola erat Poenitentia publica, quae semel tantum peragi possit. Minor constat. Prob. maj. ex his eisdem verbis: Collocavit in vestibulo Poenitentiam secundam, quae pulsantibus patefaciat, sed jam semel, quia jam secundo, scilicet propter remissionem peccatorum jam in Baptismo concessum; sed amplius nunquam, quia proxime frustra: non enim hoc semel satis est. Et cap. 8. Hujus igitur Poenitentiae secunda & usitata, quanto in archa negotium est, tanto operosior probatio est.

87 Resp. dist. maj. Loquitur Tertullianus de Poenitentia semel tantum peragenda, sed aliam non excludit, C. & excludit aliam quaevisque, N. itaque ut a peccato tum Cathecumenos, tum & baptizatos deterreat Tertullianus, unam utriusque Poenitentiam exhibet. Cathecumenis quidem per hanc Capitis 6. verba: Nemo sibi aduletur, quia inter Auditorum tyrocinia deputatur, quasi eo etiam nunc sibi delinquere liceat... Non ideo abluimur, ut delinquere desinamus, sed quia desuimus. Baptizatis autem in objecto textu. Veram ut citata mox Capitis 6. verba non excludunt Poenitentiam secundam, pro baptizatis: sic nec aliam privatam pro iisdem baptizatis excludunt, quae de publica Poenitentia unitate scribit Tertullianus: unde sicut Cathecumeni ante Baptismum ad priora, quae jam desierant peccata, reversi, iis per novam Poenitentiam immedebant, licet id expresse non dicat Tertullianus: sic & qui post Baptismum pluries deliquerant, pluries iuxta Institutionem Christi, Poenitentia renovari poterant, licet id discretim non exprimat Tertullianus. Stante igitur Tertulliani textu haud necessarium est ut una tantum admittatur species Poenitentiae, cui peccata quaevisque etiam occulta subjacerint.

88 Car autem, cum duplex esset post Baptismum species Poenitentiae, publicam solum aut pene solum attigerit Tertullianus; ratio haec reddi potest, quod ei potissimum Poenitentia immorari voluerit, quae specialem cum Baptismo similitudinem habet. Talis porro est publica Poenitentia. Namque 1. sicut unus est Baptismus, qui semel tantum datur: sic & una erat, quae semel tantum concedebatur, Poenitentia publica. 2. Sicut Baptismus remedium erat, per quod Deo reconciliabantur Cathecumeni, qui olim infideles iis ut plurimum se vitis inquinaverant, quae recenser Paulus Rom. 1. v. 23. & seq. sic & Poenitentia publica remedium erat, quo Deo reconciliabantur baptizati in gravia ac scandalosa prolapsi. 3. Quia sicut per Baptismum Cathecumenis egregie disposita peccata omnino quoad culpam & quoad poenam dimittebantur: sic & pari modo iis qui universos Poenitentiae labores actiter decurrissent, remitti non immerito praesomebantur. Ita Simonnet pag. 382.

89 Inst. 2. Tertullianus cit. cap. 7. haec loquitur: *Piget secunda, immo jam ultima spei subtrahere mentionem... Sed enim pericacissimus hostis ille... tunc maxime saevit, cum hominem plene sensit liberatum... Itaque observat, si quis postea aut oculos carnali concupiscentia ferire, aut animam illecebris saecularibus irretire, tunc fidem terrenae potestatis firmidius evertit... Haec igitur venena ejus providens Deus... collocavit in vestibulo Poenitentiam secundam, &c.* Unde sic: Secunda, de qua eo loci Tertullianus, Poenitentia, est indubie publica. Atqui haec unicum est remedium peccatis omnibus quae diabolo insurgente committantur; proinde etiam occultis.

90 Resp. neg. min. Neque enim loquitur Tertullianus de peccatis quibuslibet.

sed de iis tantum quae ex oculorum concupiscentia, aut tyrannica potentatis formidine originem ducunt, id est, de fornicatione; adulterio & idololatria. Hinc non indefinite dicit: *Omnia igitur venena ejus providens Deus; sed restricte: Haec igitur venena ejus*. Iis porro verbis certum duntaxat exprimitur peccati genus, quod Poenitentia publica delictum esse non inficiatur. Ita Parisiensis Professor.

91 Inst. 3. Remedium Dei tam late patere debet, quam venenum diaboli. Atqui, juxta Tertullianum, Poenitentia publica est remedium Dei, omnia vero peccata sunt venena diaboli. Ergo peccata omnia per Poenitentiam publicam sanari debuerunt.

92 Resp. dist. min. Poenitentia publica est remedium Dei, sed non solum, C. solum proflus, N. Se enim habet Poenitentia publica in ratione remedii, ut peccata in ratione veneni. Atqui peccata quae ex carnis illecebris, oculorum concupiscentia, & terrena formidine oriuntur, non sunt sola diaboli venena. Ergo nec Poenitentia publica formaliter ut talis, est unum peccati cujuslibet remedium: sed prout Poenitentia, omnibus delictis medetur: prout autem publica gravius quibusdam.

93 Inst. 4. Ex concessis, secunda Poenitentia, juxta Tertullianum, est Poenitentia publica. Atqui Poenitentia haec unicum erat ex Tertulliani mente remedium cujuslibet peccati, non tantum idololatriae, adulterii, &c. Prob. min. ex his eisdem verbis cap. 7. & 8. *Verum non statim succidendum aut subruendum est animus desperatione, si secunda quis Poenitentia delicti fuerit... Offendisti, sed reconciliari adhuc potes... Id si dubitas, evolvet quae Spiritus Ecclesiae dicit: Desertum dilectionem Ephesus impunit. Stuprum & idololatriam ejus Thyatirenus approbat: Sacerdos non plenum operum incusat... Laodicenos sidentes divitiis oburgat: & tamen omnes ad Poenitentiam commovet, &c.* Hic porro & deserta dilectio, & opera non plena, & divitiarum amor eadem pleuantur Poenitentia, qua stuprum, & idololatriam comestio.

94 Resp. 1. ex his Tertulliani verbis pari facilitate deducitur iri levia etiam delicta Poenitentiae publicae subjacuisse. Veniale enim erat peccatum Angeli Ephesii, quem Apocal. 2. 4. redarguit Deus: *deserta suae primae dilectionis*: cum ceteroqui opera ipsius, laborem, patientiam & zelum contra malos impense commendat ibid. v. 2. Id autem vel a Tertulliani mente alienum est, vel nullius in praesens momenti est auctoritas Tertulliani.

95 Resp. 2. dist. Poenitentia secunda est Poenitentia publica, sed quandoque a Tertulliano sub sola Poenitentia ratione considerata, C. spectata semper ut est publica, N. itaque agit potissimum Tertullianus a capite 7. ad finem usque Libri de Poenitentia publica; sed ei non pauca admiscet quae Poenitentiam in genere spectant: id autem maxime facit in objecto textu, ubi quo certum ac felicem Poenitentiae successum exhibeat, varia Apocalypicos exempla percurrit, in quibus variorum, etiam levium delictorum reos ad Poenitentiam convocat Deus sub comminationibus: qui profecto non comminaretur non Poenitentii, si non ignosceret Poenitenti. Quod autem peccata quaedam a Poenitentia publica subtraxerit Tertullianus, liquet ex citato cap. 19. Libri de Pudicitia.

96 Inst. 5. Tertullianus Cap. 10. citati Libri de Poenitent. sic loquitur:

Journy T bool. Moral. Tom. VI.

O o 3 Plerofz

Plerisque tamen hoc Poenitentiae publicae opus ut publicationem sui aut suffragere, aut de die in diem differre praesumo, pudoris magis memores quam salutis. Quasi vero, si quid humana notitia subduxerimus, proinde & Deum celebimus? ... An melius est damnatum latere, quam palam absolvi? Atqui hic publica Poenitentiae occulta etiam peccata subijcit Tertullianus: Ea nimium, quae celata nihil afferbant pudoris, quod in publica non quaderat; cum isthac solo facto infamiam aspergant.

97 Resp. neg. min. vel enim de secreta confessione loquitur Tertullianus, a qua conlatur abstinere plurimos ex malo pudore: vel si de Poenitentia publica, vere ait verecundiam in causa esse, cur plures etiam publice rei ab ea detreantur. Male siquidem in objectione supponitur, nullam fuisse erubescendi causam in criminibus coram iis quibus aliunde nota erant, confitendis, cum ea praesertim humiliatione quae Poenitentiae publicae annexa erat. Ideo autem dicit Tertullianus: An melius est damnatum latere; quia moraliter loquendo in numerosa praesertim civitate, nullquam adeo publica sunt crimina, ut non pluribus vel ignota sint, vel dubia. Quin & iam cognitis accedebat publicitas longe maior ex publica eorum coram omnibus declaratione: sicque, ut saepe in iudiciis post reorum confessionem, notoria fiebant, quae antea latere dicebantur.

98 Obijc. 2. Origenes hom. 2. in Psal. 37. hac habet: Si sit aliquis ita fidelis, ut si quid confectus sit sibi, procedat in medium, & ipse sui accusator existat: hi autem qui futurum Dei iudicium non metuant, hac audientes... de testari incipiunt eum, quem antea admirabantur, & ab amicis recedant eius qui delictum suum noluit occultare, &c. Atqui hic publica habetur delicti maxime occulti confessio; cum ante confessionem admirationi foret is qui confessus amicorum vituperia incurrit.

99 Resp. dist. maj. Publica habetur confessio, sed ex devotionis sensu, non ex necessitatis lege, C. Publica habetur confessio & prorsus necessaria, N. Non enim dicit Origenes necessum esse, ut qui sibi conscius sit peccati, in medium procedat se accusaturus; sed eum laudat, qui ita fidelis est, seu fide & humilitate plenus, ut se ipsum palam accuset. Neque id Fidelium arbitrio permittit Origenes, sed fieri vult ex iudicio prudentis Medici, qui, inquit, si praeviderit talem esse languorem tuum, ut in conventu totius Ecclesiae exponi debeat & curari, &c. id & quidem ex multa deliberatione permittat.

100 Obijc. 3. Cyprianus Epist. 9. sic loquitur: Cum in minoribus peccatis s. gant peccatores Poenitentiam isto tempore, & secundum disciplinam ordinem ad Exomologesim veniant, & per manus impositionem Episcopi & Cleri sui communicatione accipiant, nunc crudo tempore, seu statim ad communionem admittantur. Atqui hic minora peccata, proinde nec idololatriae vel homicidii, Poenitentiae publicae subjacent.

101 Resp. dist. min. Minora peccata comparate ad idololatriam, C. Minora, id est, gravia quaecumque etiam non canonica, N. Per minora delicta intelligit Cyprianus fornicationem, homicidium & utriusque manifestas species; quae cum fixa iam lege Poenitentiae publicae subijcerentur, miratur S. Martyr, quod qui furenter Deciano altu in idololatriam, summum omnium crimen, misere proruisent, publicam Poenitentiam, ob Confessorum libellos, effugere niterentur. Id ipsum, sed apertius, repetit Epist.

Epist. 11. Cum, ait, in minoribus delictis, quae non in Dominum immedie committuntur, ut idololatria, Poenitentia agatur iustotempore: quanto magis in his GRAVISSIMIS ET EXTREMIS DELICTIS caute omnia & moderate secundum disciplinam Domini observari oportet. Ita Nat. Alexander & sanctius, &c.

102 Infl. 1. Cyprianus Lib. de lapsis peractam de ipsis etiam cogitationibus Poenitentiam aperte indicat iis vocibus: Quanto & fide majores, & timore meliores sunt, qui quavis nullo sacrificio aut libelli facione confituntur, quantum tamen de hoc vel cognoverunt... Exomologesim conscientiam suae faciunt, salutarem modum parati licet & modici vulneribus exquirunt. Hic S. Doctor non secretam, quae mirandi nihil habuisset, sed publicam Exomologesim laudat. Atqui erat haec de occultissimo cogitationis peccato.

103 Resp. dist. min. Erat haec de occultissimo peccato, sed ex pietate palam fiebat, non ex necessitate, C. ex necessitate, N. Vide qui ad similem objectionem dixi num. 99.

104 Infl. 2. Cyprianus eos, qui modici solius cogitationis vulneribus salutarem in Exomologesim modum exquirunt, id facere ait, quia sciunt scriptum esse, Deus non iridetur. Sed quod fit ne Deus iridetur, ex necessitate fit.

105 Resp. dist. maj. Ait id eos facere quantum ad aliquid, quia Deus non iridetur, C. quantum ad omnia, N. In eiusmodi Poenitentiam actione duo erant, confessio videlicet apud Sacerdotem de mala quam habuerant cogitatione; & hujus postmodum cogitationis confessio publica, ejusque comes publica Poenitentia. Primum fiebat ob sanctam a Deo qui non iridetur, confessionis legem. Secundum erat opus supererogationis, quod eo plus commendat Cyprianus, quo minus ulla lege praecceptum erat.

106 Obijc. 4. Ancyranii PP. Can. 26. Poenitentiae publicae subijcitur mulieres quae fornicantur, & partus suos necant, vel utero conceptos excutunt: Eos item qui cum brutis coierint. Atqui crimina haec occultissima erant: alioqui severe Imperatorum gladio plebentia.

107 Resp. crimina de quibus hic sermo est, cognata fuisse, ut familia quotidie innotescunt, licet ad Magistratus, ne quid inde fontibus eveniat mali, ex caritate non desistantur. Et vero quis credat ob occultissimum crimen in sola confessione declaratum, hominem excommunicatum fuisse.

108 Obijc. 5. Augustinus lib. 1. de Symbolo ad Cathecumenos cap. 7. sic scribit: Propter omnia peccata Baptismus invenitur est: propter levia sine quibus esse non possumus, oratio inventa. Quid haec oratio? Dimittentibus debita vestra, &c. Semel abluimus Baptismate, quotidie abluimus oratione. Sed nolite illa committere, pro quibus necesse est ut a Christi corpore separemini... Illi enim quos videtis egere Poenitentiam, scelera commiserunt... Nam si levia peccata ipsorum essent, ad haec quotidiana oratio delenda sufficeret. Ergo vitibus modis dimittuntur peccata in Ecclesia, in Baptismate, in oratione, in humilitate majoris Poenitentiae.

Sermon. 352. alias Hom. 27. inter 50. num. 7. Triplicem Poenitentiae considerationem in sancta Scriptura esse proposui: illa prima competentium est & ad Baptismum venire stitutum... Est alia quotidiana, quam ostendimus in oratione ne quotidiana. Restat Poenitentia tertium genus... Est Poenitentia gravior atque

Id. luctuosior, in qua proprio vocantur in Ecclesia Penitentes, remoti etiam a Sacramento Altaris, &c.

Ex his sic: Penitentia luctuosa & gravis, cui subjacent qui proprie in Ecclesia Penitentes vocantur, est indubie publica. Atqui huic, Augustino teste, olim mortalia quæcumque, in Africanis saltem Ecclesiis, subijcebantur. Scilicet enim, juxta S. Doctorem, peccata tribus dumtaxat modis in Ecclesia dimittebantur, Baptismo nimirum, oratione, & majori Penitentia. Atqui mortalia baptizatorum peccata, nec Baptismo sanari poterant, quia non iteratur, nec oratione, quæ pro levibus solum instituta est. Restat ergo ut sola luctuosa Penitentia diluerentur.

169 Resp. aliqui dist. min. Mortalia quæcumque Penitentia huic publice subijcebantur, quatenus erat separatio a Sacramento Altaris. C. Quatenus omnes sollempnis Penitentia gradus complectebatur, N. Solutio hæc mihi primum venerat in mentem Augustinum legenti, eaque ex postremis ejus verbis non ægre deducitur. At dubium videri possit, 1. An sola Eucharistice communionis privatio, quæ nec infrequens erat, nec diu durare poterat quantum ad eos, qui ex sola, statimque deplorata fragilitate peccassent; sufficiat ad gravem illam, luctuosam & majorem Penitentiam, de qua loquitur Augustinus. 2. An ipsa quodcumque mortale indicta per Sacerdotem Eucharistia privatione plecteretur. Id enim, tamen frequenter evenire potuit, difficile est, ut semper fuerit observatum. 3. Quia generatim statuant Patres Penitentiam majorem & luctuosam semel tantum impositam fuisse: id autem simpliciter falsum erit, si privatio Eucharistice communionis ad Penitentia luctuosæ constitutionem sufficiat. Quoties enim contingit lethaliter pluries in vita delinquere? Verum de his, quæ nec mihi invicta videntur, penes alios esse iudicium. Interim

170 Resp. cum Nar. Alexandro ad 1. neg. min. Ad 2. neg. maj. Dum enim tria dolendi peccati remedia enumerat Augustinus, quartum, in secreta Penitentia positum, non excludit. Immo istud exhibet in Libro de fide & operibus cap. 16. ubi peccata bini generis distinguit; alia, quæ, quia graviora, excommunicatione plectenda sunt, alia non ea humilitate Penitentia sananda, qualis in Ecclesia datur eis qui proprie Penitentes vocantur; sed quibusdam correptionum medicamentis; non utique correptionum, quæ fraternæ dicuntur; cum ad istas etiam teneantur, qui peccata remittere non valent; sed correptionum quæ a Sacerdote sunt per claves; quæque his solum concessa sunt, ad quos post hæc verba: Corripite illum inter se & ipsum solum, dixit Christus: Amen dico vobis Quæcumque alligaveritis super terram, &c.

Confitem. tum ex sermone Augustini, qui notus in eo est, ut quos alloquitur Catechumenos a peccatis deterreat; ad quod utique conducebat luctuosæ Penitentia, non alterius multo facilioris, commemoratio; tum quia S. Doctor vel in eo qui obijcitur loco luctuosam hanc Penitentiam gravioribus tantum peccatis indictam esse subinsinuat his verbis: Illi quor videtis agere Penitentiam, scelera commiserunt, aut adulteris, aut immania facta; inde agunt Penitentiam. Porro si peccata minus graviora, etiam occulta, Penitentia majori subjacuerint, id sane ad majorem Neophytorum terrorem non omisisset Augustinus.

Idem

Idem patet ex Serm. 352. ubi post objecta verba sic prosequitur S. Presbiterus: Illa vero Penitentia luctuosa est, grave vulnus est: adulterium forte commissum est, forte homicidium, forte sacrilegium, gravis res, grave vulnus, &c. Ut quid porro ad homicidium, & sacrilegia, rara fane peccata, confugit Augustinus, si detractio, ebrietas, usura, alique id genus fraudes majori Penitentia malabantur? Plus terret qui a constrictis & familiaribus, quam qui ab extraordinariis argumentatur.

Inst. 1. Augustinus citat, Cap. 7. Lib. de Symbolo, sic habet: Nam si 111 levia peccata ipsorum essent, ad hæc quotidiana oratio delenda sufficeret. Unde sic: Iis, de quibus Penitentia agebatur, peccatis levia tantum opponit Augustinus. Atqui lethalia omnia levibus solum opponuntur. Ergo de lethaliibus omnibus agebatur Penitentia.

Resp. dist. maj. Levia tantum opponit explicite & formaliter, C. implicite, N. Equidem duas tantum peccata post Baptismum commissa dimittendi rationes primo intuitu admittere videtur Augustinus, aliam in oratione Domini, aliam in majori Penitentia. Neque id mirum, cum loqueretur & coram Catechumenis, quos proposita severioris Penitentia forma a peccato avocari oportebat; & coram infidelibus, qui secretiora Religionis nostræ arcana celandi erant. Verum si verba ejus penitentius inspiciantur, haud difficile apparebit eum quædam admisisse peccata, quæ nec venialia forent, nec Penitentia sollempnis obnoxia. Qui enim inter postrema hæc solum ea recenset quæ immania sunt, qui alibi gravia admittit peccata quæ excommunicatione plectenda non sunt, ille, plus vel minus implicite, peccata quædam ceteroqui graviora Penitentia publice subtrahit. Atqui Augustinus, &c.

Inst. 2. Augustinus citato lapsus Serm. 351. Tres, inquit, sunt actiones 112 Penitentia. . . Una est quæ novum hominem parit, donec per Baptismum omnium prætoriorum fiat ablutio peccatorum. . . Altera vero est, cuius actio per totam illam vitam, quæ in carne mortali degimus, perpetua supplicationis humilitate subeunda est. . . Tertia actio est Penitentia, quæ pro illis peccatis subeunda est, quæ Legi Decalogi continet, & de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non possidebunt. Unde sic: Tertia illa Penitentia, de qua loquitur Augustinus, est Penitentia publica. Atqui tertie huic Penitentia subjacebant non immania tantum, sed & mortalia omnia. Ea nimirum omnia quæ continet Decalogus. Ergo.

Resp. neg. maj. Eo enim loci agit Augustinus de Penitentia clavium, seu hęc publica sic, seu privata. Nimirum quosdam impetit, qui ad claves confugere detrahebant; quia se, ut nostri nunc Calvinistæ, per solam fidem salvos fore confidebant. En ipsius verba: Implacatus ergo quis tam mortiferis vinculis peccatorum, detrahet; aut differt; aut dubitat confugere ad ipsas claves Ecclesiæ, quibus solvatur in terra, ut sit solutus in celo; & audeat post hæc vitam, quæ tantum Christianitas dicitur, salutem aliquam sibi polliceri. Et generatim necessitatem clavium & Penitentia. Hęc porro Penitentia alia erat sollempnis, alii non item, teste ipso ibidem Augustino; Sic enim infra prosequitur: Jadicet ergo se ipsum homo. . . & cum ipse in se protulerit severissima medicina sententiam, veniat ad Antistitem, & ab illis accipiat satisfactionis suæ modum. . . Ut si peccatum ejus non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est

alio

aliorum: atque expresse utilitati Ecclesie videbitur Antifiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis, agere Poenitentiam non recuset. Ubi non geminam tantum cum Nat. Alexandro, sed triplicem per claves Poenitentiam mihi deprehendere videor, sollemnem & gradualem, quæ in conspectu totius plebis; non sollemnem, sed tamen quadantenus publicam, quæ in notitia multorum; secretam demum quæ privatim agebatur, cum peccatum in solo Poenitentis malo erat. Ergo in Africa duplex erat peccatorum genus, quæ Poenitentia sollemniter non subjacebat.

115. Ioh. 3. ex Augustino ibid. necessum est ut peccator quilibet se indignum iudicis participatione Corporis & Sanguinis Domini; ut qui separari a regno caelorum timet per ultimam sententiam summi iudicis, per Ecclesiasticam disciplinam a Sacramento caelestis panis interius separatur. Unde hic: Publica est Poenitentia, in qua Poenitens per Ecclesiasticam disciplinam a sacra Mensa separatur. Atqui ex Augustino separatio hæc mortalibus omnibus debita erat. Ergo & omnibus debita erat Poenitentia publica.

116. Resp. neg. maj. Non enim ad publicam Poenitentiam factus est, ut quis ab Eucharistia juxta sanctas Ecclesie leges separaretur; alioqui vigeret etiamnum Poenitentia publica; cum peccatores multi quotidie ad tempus a sacra synaxi separarentur; sed necessum est ut ab ea per publicam iudicis in exteriori foro pronuntiantis sententiam removeretur. Atqui non erat hæc conditio illorum de quibus in objecta textu loquitur Augustinus. Hi enim tantum ex secretis Confessarii mentis ablucebant ab Eucharistia; immo se ipsos ab ea jam coram Deo excluderant. Unde ibid. Augustinus: In hac ergo Poenitentia majorem quisque in se severitatem debet exercere: ut a se ipso iudicetur non iudicetur a Domino.... Ascendat itaque homo adversum se tribunal mentis suæ.

Confitem. Quilibet a Mensa Domini iudice separatus erat, ab ipsa per Ecclesie Ministros prohibitus fuisset, si sacrilege ad eam accedere tentasset. Atqui is de quo loquimur peccator, si ipse conscientie voce ad Eucharistiam accessisset, a nemine potuisset repelli; secundum id Augustini Scrip. 351. Nos vero a communione quemquam prohibere non possumus nisi aut sponte confessum, aut in aliquo... iudicio convictum.

117. Infr. 4. Consistentes vere erant e numero Poenitentium. Sed qui quomodocumque a Mensa sacra accedebant, erant inter Consistentes.

118. Resp. cum doctis. Tournely dist. erant e numero Poenitentium, cum alios Poenitentia gradus, subtrationis potissimum, ementi erant, C'erant ratione Consistentie solius, N. Consistentia enim non tam Poenitentia erat, quam solis Poenitentia. Et vero Poenitentia nonnihil importabat infamiam; unde & ei annexa erat irregularitas: nihil vero habebat infamie Consistentia: cum ei addicerentur adulteræ mulieres, ne infamiam subirent: immo nec dubium quin lapsi graviter Sacerdotes a sacris Mysteriis omnino saltim ad tempus ablinerent. Atqui tamen Sacerdotes publice Poenitentia obnoxii non erant. Ergo.

119. Objic. 5. Gennadius Massiliensis qui an. 499. florebat, in Lib. de Dogmat. Ecclesiast. Cap. 23. postquam adhortatus est ad suscipiendam singularis Dominici Eucharistiam, hæc subdit: Sed hoc de illo dico, quem capitalia & mortalia non gravant. Nam, quem mortalia crimina post Baptismum commissa premunt, horum prius Poenitentia publica satisfacere.... Sed & scilicet.

secræ satisfactione solvi mortalia crimina non negamus; sed mutato prius habitu & confesso Religionis studio. Ergo, juxta Gennadium, duplex tantum erat expandendorum criminum via; alia quidem in Poenitentia sollemniter, alia in Religiosi habitus susceptione.

120. Resp. neg. confes. Consultit enim Gennadius Poenitentiam publicam pro mortalibus peccatis; ut quid conveniens; at non imponit ut quid necessarium. Horor, inquit, non precipio. Posteriora autem ejus verba, non de exteriori habitus mutatione, vel professione religiosa intelliguntur, uti subindicat Witastius; sed de conversione morum: Mutatio, inquit, prius morum habitus, & confesso religionis, sed pietatis studio pro vita correctionem, & fugi, immo perpetuo iustis, uti duntaxat in contraria pro his quorum poenitet, agat, & Eucharistiam omnibus Dominicis diebus supplicet ac submissis, ad mortem usque precipiat.

121. Objic. 7. S. Casarius Arelatensis, qui circa an. 499. diem clausit, Homil. 1. mortalia quæcumque baptizatorum peccata publice Poenitentia immisericorditer addicit. Hæc ille: Si levia sunt fortasse delicta, & g. si homo in sermone, vel in aliquo reprehensibili voluntate, si oculo peccavit aut corde; verborum & cogitationum macula quotidiana oratione curande. & privata compunctione terende sunt.... Si vero quisque conscientiam suam interrogans, facinus aliquod capitale commisit; ut si fidem suam falso testimonio expugnavit ac prodidit, aut sacrum veritatis nomen perjurii temeritate violavit; si veram Baptismi tunicam & speciosam virginitatis holosericam cano commaculati pudoris insecti; si in semetipso notum hominem necesse homini occidit; si per aures & divinos, atque incantatores, captivum se diabolo tradidit; hæc & ejusmodi commissa expiari penitus communi & medicis, licet secreta, satisfactione non possunt; sed graviori causa gradioris & ardentioris causæ requirunt, ut qui cum plurimorum afflictione se perdidit, simili modo cum plurimorum afflictione se redimat. Atqui hic peccata quæcumque, præter levia, publice Poenitentia subjiciuntur.

122. Resp. neg. min. 1. quia levia inter peccata Casarius non pauca recenset, quæ licet comparate ad capitalia facinora dici levia possint, absolute tamen sunt gravia. In exemplum enim delictorum levium offert peccata omnia, quæ sermone, quæ oculo, quæ corde committuntur: Affert autem quot sunt vere mortalia! Neque id solius Casarii proprium est; cum, ut solide probat Bagotius Dissert. 1. de Penit. Cap. 7. Sect. 3. pag. mihi 109. & seq. Tertullianus, Cyprianus, Pacianus, Augustinus, &c. Venialia plerumque non gravibus, sed gravioribus opposuerunt. 2. Quia non quidem capitalia facinora, in se tantum ipsædacta, publice Poenitentia subjicit Casarius, sed tunc duntaxat, quando cum plurimorum afflictione commissa sunt; & ideo cum plurimorum afflictione redimi debent. Porro non negamus graviora peccata publice commissa publice cuipiam Poenitentia subjacuisse. Quin & fieri potuit ut Casarii tempore plura eisdem Poenitentia, forte quia jam longe remissiori, subjicerentur delicta, quam ævo Gregorii & Basilii.

123. Auct. 1. Idem Casarius postquam peccata distinxit in capitalia & venialia, seu venialia; & illorum remedia proposuit, sic loquitur de capitalium expiatione: Pro capitalibus vero criminibus non hoc solum sufficit, sed addenda sunt lacryme, & rugitus & gemitus, continuata & longo tempo-

tempore procrastinata jejunia, largiores elemosina... utro nos ipsos a commu-
nione Ecclesie remouentes, in luctu & tristitia multo tempore permanentes,
& Penitentiam etiam publice agentes; quia iustum est, ut qui cum multorum
destructione se perdidit, cum multorum edificatione se redimat. Atqui in eo
textu & publica exhibetur Penitentia, & hæc mortalibus quibuslibet indi-
citur.

124 Resp. neg. min. Vel enim loquitur S. Doctor de Penitentia publica
sponte suscepta, quod innunt verba hæc: *Utro nos ipsos a communione
Ecclesie remouentes; Vel publicam pro peccatis in genere mortalium gra-
uioribus & publicis Penitentiam imponit; quia iustum est ut qui cum mul-
torum destructione se perdidit, cum multorum edificatione se redimat.*

125 Inst. 2. Casarius ibidem inter peccata publice Penitentia obnoxia re-
censet superbiam, inuidiam, auaritiam, iracundiam, si longo tempore tenetur,
ebrietatem, si assidua sit, & detractionem. Atqui peccata hæc, grauiora quid-
em sunt, sed non grauiora. Ergo.

126 Resp. neg. maj. Neque enim expendit eo in loco Casarius quæ pec-
cata publice Penitentia subiaceant: sed agit aduersus aliquos, qui talia
sibi persuadebant mortalia crimina Purgatoris ignibus dilui posse citra
Penitentiam præuam. *Atulti sunt, ait, qui lectionem istam 1. Corint.
13. Si quis superadulcat, &c. ipse saluus erit, sic tamen quasi per
ignem, male intelligentes, sub ea securitate decipiunt, dum credunt, quod
capitalia ipsorum peccata per ignem transitorium possunt purgari, & ipsi pas-
sæ ad uitam æternam peruenire. Intellectus iste, Fratres carissimi, corrigenda
est... Illa enim transitorio igne... non capitalia, sed minuta peccata
purgantur... Breuiter dicemus quæ illa sint capitalia: Sacrilegium, homici-
dium, adulterium, falsum testimonium, furtum, rapina, superbia, inuidia, aua-
ritia, & si longo tempore tenetur, iracundia, ebrietas, si assidua sit, & de-
tractio, in eorum numero computantur. Quicumque enim aliqua de illis pecca-
tis in se dominari cogerit, nisi digne, si habuerit spatium, longo tempore
Penitentiam egarit, & largas elemosinas erogauerit, illo transitorio igne, de
quo dixit Apostolus, purgari non poterit, sed æterna illa flamma sine ulla reme-
dio cruciabitur. Ergo docet quidem Casarius grauiora peccata graui egere
Penitentia, sed num hæc publica esse debeat, eo saltem in loco non
expendit.*

Neque vero si differere de publica Penitentia fingatur Casarius, ideo
peccata quæcumque lethalia eidem subiecisse censendus sit. Est enim
mortale peccatum ebrietas, licet non assidua; est & ut plurimum iracun-
dia, etsi non longo tempore tenetur. Neutram tamen Penitentia sua sub-
iicit S. Doctor: Non quia utraque pro minuto peccato haberet, sed
quia crediderit breuem & transiuentem facilius expiari. Ita scire, cui in
hæc disputatione multum debemus, Nat. Alexander. His adde quod iam
aduertimus, sanctum Præfulem de iis loqui delictis quæ graui fuissent
scandalo & aliorum destructioni.

127 Objic. 8. Eligius Noviomensis, quem alii cum Sigeberto anno 665,
alii iam ab anno 659. mortuum volunt; Homil. 8. & 13. peccata, & Casari
morte, duas in classes distribuit, quarum alia minutis, & quotidianis
conset; alia grauioribus facinoribus, quarum alia minutis, & quotidia-
nis redimi docet; secundam publicam Penitentia. Atqui posterior hæc classis
morta-

mortalia omnia complectitur; quandoquidem hæc S. Præful opponat prio-
ri, quæ ex omnibus & solis venialibus constat.

Resp. neg. min. Eligius enim grauium faciporum nomine ea solum 128
crimina designauit, quorum ob scditatem pia mater Ecclesia peccatores,
donec Penitentiam purgarentur, quasi non suos recognoscens a se reipulit. At
cum alia admisisset peccata, quæ neque cum minutis oratione delerentur,
nec cum facinoribus Penitentia publica expungi necessario deberent, constat
ex ipsa Homil. 13. ubi postquam Penitentes allocutus fuit, cetero-
rum hortatur, ut si inuenerint in corde suo spinas & tribulos delictorum,
studeant quantocius euellere, ut puriter confessi, & ad deuote conuersi... Sa-
cramenta Corporis & Sanguinis Domini digne, & ad salutem, non ad damna-
tionem recipere queant. Atqui hic perspicue indicuntur peccata, quæ nec
oratione, ut venialia; nec Penitentia sollempni, ut grauiora; sed con-
fessione ac contritione delerunt.

Obj. 9. Fulbertus Carnotensis Episcopus, qui floruit ineunte sæculo XI. 129
Serm. 2. ad populum: *Credimus, inquit, per nostram culpam, non solum in obis
peccata, sed etiam in criminibus, propter quæ peccatores ab Ecclesia separantur
quæ sunt homicidia, adulteria, fornicationes, sacrilegia, rapina, falsa testi-
monia, superbia, inuidia, & auaritia, diuina iracundia, ebrietas assidua.*
Atqui crimina propter quæ peccatores ab Ecclesia separantur, publica
Penitentia obnoxia sunt.

R. neg. min. Lethalia enim peccata, dum caritatem perimunt, ab Ec- 130
clesia, non externa quidem, sed interna & spiritali separatione, quadam-
tenus diuellunt; uti docet Augustinus Lib. 4. de Baptismo Cap. 41. Ergo
certa quedam ab Ecclesia separatio publicam Penitentiam non importat;
præsertim in mente Fulberti, qui in duplici quod edidit Penitentiarum
Breuiulo, ubi peccata Penitentia publice obnoxia sigillatim recenset,
nihil de inuidia, auaritia, superbia, & ebrietate loquitur.

Objic. 10. Duo Patres legenti certa sunt, 1. eos constanter hortari 131
ad Penitentiam publicam; 2. iuxta ipsos mortalia omnia mereri pen-
nam excommunicationis, seu privationis Eucharistia. Atqui utrumque
Penitentia publice pro mortalibus uniuersis obnoxia necessitatem probat.
Primum quidem: cur enim ad privatam Penitentiam hortati non essent,
si quæ huiusmodi uigilasset? Secundum uero, quia Eucharistia privato pars erat præcipua Penitentia publice, eique semper
annexa.

Resp. 1. Patres sepe etiam hortari ad Penitentiam in genere, immo
nec semper hortari potuisse ad Penitentiam publicam, cum ei nec maioris
gradus Clericos, nec adulteras mulieres addicerent.

Resp. 2. neg. min. quoad utramque partem. 1. Enim sepius ad Peni- 133
tentiam publicam hortari potuerunt Patres; tum quia hæc longe maiori-
us erat meriti, tum quia hæc adeo uerebantur & refugio ab infidelibus,
ut hæc bene multi in extremis tantum expeterent: contra uero non il-
lubenter ad privatam, quæ nihil importabat probri, & indubie ab ipsis
Sanctis frequentabatur, recurrerant; unde minori quantum ad istam ex-
hortatione indigebant.

2. Mortalia quidem omnia iure diuino merentur excommunicationem
sumptam pro separatione ab Eucharistia, donec eorum remissio a Deo
obten-

obtentā fuerit. At non quæcumque mortalia, sed graviora tantum & publica canonicam, secundum Patres, excommunicationem merentur; huic autem dumtaxat; non illi conjuncta erat Penitentia publica obligatio; quæ proinde nec indicabatur, nec ex necessitate, pro mortalibus universis, sed pro gravioribus solum persolvebatur.

Quæres an & quamdiu qui lethaliter deliquerant, a sacra Communione abstinerent.

134 Resp. ad 1. ex variis Patrum textibus non inapte colligi eos qui graviter deliquerunt, ab Eucharistia ad tempus semotos fuisse. Sic enim ex Cypriano discitur Augustinus Lib. de Persev. Cap. 4. *Verba sancti hominis Dei, perseverantiam proferre a Domino Sancto indicant posse, quando hac intentione dicunt; panem nostrum quotidianum da nobis hodie, ne a Christi Corpore separentur, sed in ea sanctitate permaneant, qua nullum, quo inde separari merentur, crimen admittant.* Hic Augustino idem est amittere perseverantiam & sanctitatem, & crimen admittere, quod inducat separationem a Corpore Christi. Atqui perseverantia & sanctitas per unumquodque lethale crimen amittitur. Ergo quodcumque id genus peccatum inducit separationem a Corpore Christi.

Idem expressius docet Theodoretus Lib. 5. heret. fabul. Cap. 18. ubi hæc: *Medicabilia sunt etiam que post Baptismum sunt vulnera; medicabilia autem, non, ut olim, per solam fidem data remissione; sed per multas lacrymas, & stetit, & iactus, & jejunia, & laborem commisit peccati magnitudinem respondentem. Nam elicti sumus de illi qui sic affecti sunt nos desperare non debere; nec illis facile sacra impertiri. Nolite, inquit, sanctum dare canibus. Hæc de Penitentia leges habet Ecclesia.*

Eadem est mens Cæleri Arelatenis Homil. 57. nunc 229. in Appendice Augustini. *Unusquisque, inquit, consideret conscientiam suam; & quando se aliquo crimine vulneratum esse cognoverit, prius orationibus, jejuniis vel elemosinis studeat mundare conscientiam suam; & sic Eucharistiam presumat accipere. Si enim agnoscentem reatum suum ipse se a divino Altari subtraxerit, cito ad indulgentiam divinae misericordie perveniet. . . . Qui enim agnoscentem reatum suum ipse se humiliter ab Altari Ecclesie pro emendatione vitæ removere voluerit, ab aeterno illo & celesti convivio excommunicari penitus non timebit. Rogo vos, Fratres, diligenter attendite: si ad Mensam cuiusque potentis hominis nemo presumat cum vestibus conscis & inquinatis accedere; quanto magis a convivio æterni Regis, id est, ab Altari Dei debet se nunquamque indigna vel dæi vitæ percussus, iracundia furor repletus, cum reverentia & humilitate subtrahere, propter illud quod scriptum est: Amico, quomodo hic intrasti, non habens vestem nuptialem?*

135 Resp. ad 2. rem illam, utpote que a Sacrosanctam prædientia plurimum penderet, certo definiti non posse. Vix tamen dubitari potest quin per delictis satisfactio expetita fuerit, secundum id Cypriani de Lapsis: *Penitentia crimine minor non sit; cui non æquale est illud Ambrosii Serm. 33. post Dominicam primam Quadragesimæ; Penitentem hominem dico, qui diebus & noctibus ingemiscit, & cum Propheta dicit: Lavabo per singulas noctes lectum meum, &c. Et in Psalmum 118. In ipsa Ecclesia, inquit, ubi maxime misereri decet, teneri quam maxime debet forma justitie: ne quis a communionis consortio absteat, brevi lacrymula ad tempus*

parata, vel etiam uberioribus stetit, Communionem, quam pluribus debet postulare temporibus, facilitate Sacerdotis exorquetur.

Ceterum dubio procul lepram inter & lepram secernebant SS. PP. Hinc Augustinus supra dum malitiae peccata quasi exaggerat, ignorantia & infirmitatis delicta pene venialia facit. Sic Casarius iracundia nisi diu daret, & ebrietati nisi assidua sit, indulgere utrumque videtur.

CONCLUSIO II. Peccata graviora seu canonice, omnino secreta, moraliter loquendo, non videntur toti Penitentia publice subjacuisse, nisi Canonum. Publica vero, idest, aut aperte commissa, aut coram Iudicibus probata, eidem subjacebant. Idem, cum aliquo tamen discrimine, dicendum de semipublicis, idest, quæ cum gravi non ita paucorum scandalo commissa essent.

Expono Conclusionis sensum, antequam ad probationes deveniam.

Dico itaque 1. omnino secreta, seu quæ sunt vel sine testibus, ut adulte- 136 rium mentale; vel sine ullo præter complicem teste, ut formale adulterium;

Dico 2. moraliter loquendo, quia fieri potest ut ea de re non una profus, vel in diversis Ecclesiis, vel in eadem sub diversis Pontificibus vi- 137 geret disciplina: quod ex objectionibus nonnulli intellescent.

Dixi 3. toti Penitentia publice, potissimum vero subtractioni, quæ ex di- 138 ctis proprie Penitentes constituebat. Constat enim ex S. Basilio Can. 34. Epist. ad Amphilochem, adulterio pollutæ mulieris, licet a ceteris gradibus immunis, in Confessione scilicet sine Communione, donec impletur tempus Penitentia.

Dixi 4. *Præ Canonum*; Neque enim diffitemur occultos peccatores ali- 139 quando ex spontaneo vividi fervoris motu, vel ex prudenti Confessarii monito, non autem iussu, sese publicis Penitentibus socios fecisse. Colligitur id tum ex citata supra num. 95. Origenis Homil. in Psalm. 37. tum ab exemplis vambæ Gothorum Regis, de quo in Concilio Tolet. XII. Gaudenii Valerentis Episcopi, de quo in Concilio Tolet. XIII. &c. Addunt plures exemplum illustris illius Fabiolæ, de qua Hieronymus Epist. 30. An satis ad rem, viderint alii. Fabiola nempe dimisso adulteri mariti thalamo palam nupter alteri: an porro citra grave piaculum ignorare potuit Christiana femina ad Evangelicæ regulæ adversari?

Dixi 4. publica & semipublica, cum aliquo tamen discrimine. Priorum 140 enim conferti ad publicam Penitentiam insidua sibi excommunicatione adigebantur. Alii vero ex solo Sacerdotis mandato, ac sacramentali abolutionis denegatione; ut ex sequentibus intellescent. His præmissis probatur Conclusio præcipuis Journelys momenti; si tamen ut alterius partis responsa non diffimulentur, quo possit quisque in re admodum intricata id eligere, quod vero magis congruere judicaverit. Itaque

Prob. 1. pars, 1. ex cit. Can. 34. S. Basilii, ubi hæc: *Adulterio pollutæ 141 mulieris, & constantes ob pietatem, & quomodocumque convicte, publice quidem Patres nostri prohibuerunt, ne palam convicte mortis causam præberent. Hæc autem stare sine Communione iusserunt, donec impletur tempus Penitentia.* Unde sic: Grave & canonicum erat adulteri crimen. Atqui iniqui conscie mulieres a tota ferme Penitentia, aut saltem ab ejusdem partibus, quæ Penitentiam proprie constituebat, excluden- 142 tur.

tur. Ergo minus recte Canonem hunc in sui gratiam adducit post Martinum Nar. Alexandr.

- 142 Favet Concilium Vafense, vel potius Vafionense, ann. 442. ubi sic can. 28. *Si Episcopus se tantum alieni sceleris confictum novit, quamvis probare non potest, nihil proferat: sed cum ipso ad compunctionem ejus secretis correptionibus elaborat.... illo, quamvis probari nihil potest, in communionem omnium.... permanente, Atqui hic generatim cujuscumque sceleris confictus, Penitentia publicae, quamvis delictum ejus secretum maneat, subditi videtur. Idem est canonis 4. Concilii Neocæsariensis sententia, ubi sic: *Si quis de se non fuerit ipse confessus, & argui, seu convinci manifeste nequeverit, potestatis suae arbitrio relinquatur.**

Sed & eadem est ad utrumque responso, nempe hujusmodi peccatores suo arbitrio relinqui, non quia sine Penitentia publica legem Ecclesiae adimplerent; sed quia ad Penitentiam ex testium defectu cogi per censuras non possunt; prout Sermi. 351. dicit Augustinus.

- 143 Prob. 2. quia veteres passim ajunt se publicam peccatoribus injungere Penitentiam, quia hi publice & cum aliorum scandalo deliquerunt. Sic Concilium Carthagin. III. ann. 397. can. 32. *Cujuscumque Penitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod universa Ecclesia noverit, ante Absidem, seu in patenti loco prope Altare, manus ei imponatur.*

- 144 Verum reponi facile potest cum Natal. Alexandro sollemniorum vulgatissimis hujusmodi peccatoribus Penitentiam indictam fuisse, quam aliis. Hi enim conglobati in infima Ecclesiae parte impositionem manuum suscipiebant ab Episcopo: illis autem speciatim ante Absidem, coram tota Clori & Fidelium multitudine, majori proinde cum ignominia. Et vero ex eodem Canone in sensu Tournely accepto sequetur publicam Penitentiam iis tantum injunctam fuisse, quorum crimen non modo publicum esset, sed universae Ecclesiae notissimum: quod nec ipse admittit.

- 145 Prob. 3. ex S. Augustino serm. 351. ubi hæc loquitur: *Si peccatum ejus, non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiae videbitur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis, agere Penitentiam non recusat.*

T. an. 5.
1. 444.

Et serm. 82. alias 16. de Verb. Dom. cap. 7. Ergo, inquit, *corripienda sunt coram omnibus, quae peccantur coram omnibus; ipsa vero corripienda sunt secretius, quae peccantur secretius.* Et cap. 8. *Novit nescio quem homicidium Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego volo publice corripere, ut tu quavis inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo & corripio in secreto; sed ante oculos Dei judicium; terro eruentiam conscientiam; persuadeo Penitentiam. Hac caritate praditi esse debemus.... Sunt bumeri adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem quaerentibus; nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum. Unde sic: Agit eo loci S. Doctor de canonico crimine, adulterio nimirum, & homicidio. Atqui utrumque, non publicum quidem, sed nec prorsus ignotum, per secretam Penitentiam purgari posse docet. Cum generatim doceat factus esse ut moriatur malum, ubi contigit; immo nec indistincte velit ut malum etiam cum gravi aliorum scandalo admittam,*

missam, in notitia, non dico plebis totius, sed multorum, Penitentia exspectetur; nisi hoc expedire utilitati Ecclesiae judicet Antistes.

Respondet VViratius pagin. 723. Arguendum in priori textu unam 146 assignare Penitentiae publicae causam, non omnem. In posteriori vero agere de correptione fraterna, non de legitima Penitentia; quam & quidem publicam non excludit magis quam confessionem; licet de illa non loquatur.

Verum neutra solutio scrupulum omnem abigit. Non prima: Neque enim hinc arguimus præcise quod S. Doctor loquatur de peccato cum aliorum offensione perpetrato; sed quod peccatum illud, seu magis, seu minus publicum supponatur, tunc dumtaxat publice Penitentiae subijci velit; cum hoc utilitati Ecclesiae expedire judicaverit Antistes. Si enim fixallege sancitum esset ut canonica quaecumque peccata publice Penitentiae subjacerent, ut & private, nulla circa id permessa fuisset deliberatio; & multo magis quoad peccata in tanto aliorum scandalo commissa.

Non secunda: Agit enim Augustinus non de correptione sola, sed de correptione quae persuadeat Penitentiam, proinde quidquid ad eam rite obeundam necessarium est; de correptione non a privato facta, sed ab Episcopo, cui crimen delatum est; demum de correptione criminis quod absolute probari possit; cum a muliere pia & mariti salutem quaerente deferatur; & rarum sit ut sola conjux, cujus suffragium oculi fugiunt, mariti crimen resciat. Atqui in his casibus nec homicidium, nec adulterium prodit Augustinus; sed vult in secreto corripi & mori quod secreta admittum est. Ergo licet confessionem non excludat, cum ea sit pars Penitentiae quam persuadeat, videtur tamen excludere Penitentiam publicam.

Prob. 4. ex S. Chryostomo Hom. 20. Cap. 5. Genesis, ubi: *Scortator & 147 adulter... si voluerit, ut decet... ad confessionem facinororum seferre, & modico ostendere ulcus, qui curat & non exprimat, facile peccata sua emendat.* Atqui hic non tantum publica excluditur confessio, ut regerit VViratius, sed & publica Penitentia. Cum & exhibeatur emendatio facilis, qualis profecto non erat Penitentia publica; & exprobatio omnis separatur, quae tamen multa imminere penitentibus publicis, ut patet ex his supra Augustini verbis: *Illi quos videtur agere Penitentia, scelera commiserunt, aut adulteria, aut inmania facta, &c. quae certe pudoris non parum penitentibus incedere debuerunt.*

Prob. 5. ex S. Innocentio I. Epist. ad Exuperium Cap. 24. ubi regule 148 instat proponit, non habere latentia peccata vindictam, absentiosis communiōne scilicet, prout ipse sibi paulo post interpretis exitit. Atqui habuisset adulterium, etiam latens, de quo loquitur sanctus Pontifex, grave absentiosis vindictam, si publica Penitentia obnoxium fuisset.

Reponit ibid. VViratius Innocentium loqui de adulterio, quod nec ab uxore denunciatur, nec spontanea fontis confessione innotescit; quod proinde haud immerum est non plesti. Verum secunda hujus resolutionis pars gratis ficta est. Annon enim, ut nunc, sic & olim magis, adulteri plures ad Deum reversi facinus suum plene confitebantur. Ut quid igitur generatim statuit Innocentius peccatum illud, quamvis laet, non habere vindictam; cum quotidie gravi vindictae subijceretur?

150 Prob. 6. Si Poenitentia publica Reis occultorum criminum imposita fuerit, nec Poenitentium honori, nec confessionis sigillo satis esset consistitum. Jam enim primo constitisset hunc vel illum gravissimi sceleris reum esse; cum Poenitentia hæc gravissimis ut plurimum facinorosis constitueretur. 2. Vel ipse criminis gradus ex Poenitentia diuturnitate facile innovasset. Cum ergo reus sit fracti sigilli, qui verbis vel factis crimen poenitentis detegit, graviter in hac parte peccassent Majores nostri, quod ab ipsorum pia sagacitate profus alienum est.

Præterea male & imprudenter aliqua lege constitutum esset id, quo peccatores, quanto plus Poenitentia indigebant, a Poenitentia magis revocati fuissent. Atqui, &c.

151 Reponunt Nat. Alexander & Vitrassius nullum vel poenitentium honori, vel confessionis sigillo ex Poenitentia publica imminuisse periculum, tum quia eam sponte obirent viri pietate insignes, ut VVamba & Gaudentius, tum quia Poenitentia tempore pro arbitrio moderabatur Episcopi: unde hæc minus diuturnam indicare poterant, quam crimen mereretur.

Verum prima hujus responsionis pars, quæ objectionem sola vero imminuere possit, meo quidem sensu, non parum habet difficultatis. Non enim quia viro egregie pio uni aut alteri, ut VVamba & Gaudentio, aliquot Poenitentia publicæ labores sæculis VII. & VIII. decurrere contigit, idcirco credendum est id passim primis instituta hujus Poenitentia temporibus contigisse. Et vero cur tantus Poenitentium rubor, si his indefinenter admitti essent sancti? Num caute satis dixissent illud Augustini: Illi quos videtis Poenitentiam agere, scelera commiserunt, &c. Præterea quis VVambam unum indubie sanitaris Principem perspicuissimos inter poenitentes, non statim judicasset solo eum pietatis sensu moveri? Quis contra finitimum de homine ad minus jam suspecto judicium non tulisset? modici ergo ponderis videtur allata solutio.

Nec pluri est quod addit idem Doctissimus Scriptor, id genus delicta non fuisse revelata in vestris peccatoribus. Quæ enim major coactio, quam venia privare eum qui aliquid facere renuat, unde gravem gravissimi criminis suspensionem incurrat; criminis, inquam, quod alia via, juxta Christi institutionem, emendari poterat.

152 Prob. 7. pars Conclusiois, nempe quod publicæ Poenitentia subjacerint peccata gravia publica: Prob. inquam, quia si unquam viguit illud Poenitentia genus, utique pro scandalosis notorissimisque peccatis: ut qui cum plurimum officione, vel cum multorum destructione se perdiderant, cum multorum edificatione se redimerent, ut supra agebat Cæcilius. In idem facit id Augustini Serm. 351. Nos a Communione prohibere quomquam nos possumus, . . . nisi aut sponte confessum, aut in aliquo . . . judicio nominatum atque convictum. Quæ verba ratione materice legitime probant a contrario, eos qui certa crimina sponte vel coacti confessi erunt, ab Ecclesia fuisse præcisos, nec in eam, nisi per sancta tunc Poenitentia opera regredi potuissent.

Et vero Tridentinum Sess. 24. Cap. 8. ex Apostolo monet publice peccantes saltem esse corripandos, proinde iis qui publice & in multorum conspectu crimen commiserint, condignum pro modo culpa Poenitentiam publice injungi oportere. Quis porro dubitet id a Patribus disciplina studiosissimi-

mis

mis factum esse, quod juxta Apostolum, & receptas suo tempore leges fieri oportebat?

Prob. 3. pars de peccatis semipublicis: hæc enim pro publicitatis suæ 153 gradu quandoque Poenitentia publica lecti, quandoque non, aut fateri esse solius Sacerdotis admonitione, indicant varii Patrum textus. Sic 1. Cæcilius vult ut qui cum multorum, quales esse possunt in minoribus locis sex aut quinque, scandalo deliquit, cum multorum edificatione se redimat. Sic 2. Augustinus eodem Serm. 351. peccata cognita quidem, sed quæ probari non possunt, puta quia testes recusari possent, iusta in exteriori foro remanere inuitt his verbis: Plurisque boni Christiani propterea tacent & sufferunt aliorum peccata quæ noverunt, quia documentis sepe deseruntur; & ea quæ ipsi sciunt, iudicibus Ecclesiasticis probare non possunt. Quamvis enim vera sint quedam, non tamen iudici facile credenda sunt. Nos vero a Communione prohibere quemquam non possumus, &c. Sic 3. idem S. Doctor ibidem vult ut iudicet Antistes num Ecclesia utilitati expediat, an crimen non sine gravium scandalorum admittum, in notitia vel totius plebis, vel saltem multorum expietur. Nec dubium quin inblati a Nestario peccata, quæ uti nec occulta profus, nec profus publica, Poenitentia publicæ iustis & securis subijcerent. Hinc illud Cæcilius Homil. 1. e. quatuordecim, quas publicis juris fecit Stephanus Balusius: Ille qui Poenitentiam publice accepit, poterat eam secretis agere; sed considerans multitudinem peccatorum suorum, videt se contra tam gravia peccata solum non posse sufficere, ideo adiutorium tollit publici cupit expetere.

154 Longe alia erat delictorum omnino notiorum conditio. Horum vi delicti Rei ad publicam Poenitentiam censuris, quandoque etiam seculari potestate adigebantur. Primum patet ex Capitularibus jubente Carolo Magno collectis, ubi Lib. 7. Cap. 187. Incestum nullus unquam sibi societ conjugium. Quod si contigerit, ab Episcopo loci illius separantur, & publicum seipsum amorem iuxta canonico gradus agant Poenitentiam. Qui autem hoc agere noluerint, anathema ab omnibus habeantur. Secundum non minus constat ex Lib. 5. Cap. 159. ubi hæc legere est: Quicumque propterea uxore derelicta . . . aliam duxerit, amnis depositum publicam habeat Poenitentiam: Et si contumax fuerit, comprehendatur a Comite, & seculo vinciatur, & in custodiam mittatur, &c. De his adi Morinum Lib. 7. Cap. 4. & 5.

155 Objic. 1. cum Nat. Alexandro q. 2. Canonis antiqui, cum Poenitentiam gravioribus peccatis decerneret, nullam distinguunt occulta inter & publica. Atqui distinguerent inter utraque, si occulta non subjacuerent Poenitentia publicæ legibus.

156 Resp. 1. neg. maj. Quid enim est illud Basilii? Adulterio pollutas mulieres Patres nostri publicare noluerunt. Quid istud Cæcilius? Poterat secretis Poenitentiam agere. Quid istud generale Innocentii? Non habent latentia peccata vendicam. Quid illud Eligii Homil. 16. Vos, quos publica alicuius criminalis publicam cogit agere Poenitentiam. Quid Can. 4. Concilii Neocesariensis, salvari a Poenitentia qui solum proposuerit concupiscere mulierem ad dormiendum cum ea.

157 Resp. neg. min. Haud enim necesse erat fieri distinctionem, quæ satis intel-

pp 2

intelligebatur. Et vero neque etiam distinguunt Canones inter peccata publico & occulto criminibus debitam. Et tamen vel ipsa ratio dicitur, scilicet, talia peccata graviores longe quam occulta peccata meruisse.

158 Obijcit 2. VVitassius citatum id Origenis Hom. 2. in Pl. 37. Si peccaverit spiritualis Medicus, talem esse largiorem tunc, qui in contentu tantum Ecclesie exponi debeat. hoc procurandum est. Hic de occultis peccatis loquitur Origenes. Atqui ea tamen elui Penitentia publica precipit, si id e re Penitentis & Ecclesie esse iudicat Sacerdos.

159 Resp. neg. min. Neque enim ea loci publicam pro occultis Penitentiam stricte precipit Origenes, sed indicat ut aliquid boni, quando & hinc ceteri adificari possunt, & ipse Penitens facile sanari. Patet id tunc ex communi Theologorum intellectu; Tum quia alioqui gravia cupidissimaque generis etiam non canonici peccata publice penitentiae obnoxia sunt. sicut: cum probari non possit Originem de solis gravioribus loqui: Tam quia loquitur Origenes de languore, qui non tam publice Penitentia quam publica confessioni subijci debeat. Atqui fatentur vulgo adversarii, precipue vero Nat. Alexander, canonice occulta palam confessio non fuisse ab eis quos propter ipsa Penitentia publice subiectos fuisse docent. Ergo vox debeat, qua utitur Origenes, mitiori, vel potius communi in hac materia utilitatis & decencie sensu intelligi debet.

160 Obijcit 3. idem Tertullianus, qui Lib. de penit. Cap. 9. peccatores hortatur ad publicam Penitentiam, cujus pars est exomologesis, quae profertur & humiliandi hominis disciplina est, &c.

161 Resp. r. aliud est hortari, aliud precipere. 2. Unde iterum habet VVitassius loqui hic Tertullianum de Canonice peccatis: si enim de ceteris intelligi potest, pugnat contra VVitassium: potest autem, cum & generaliter loquatur, & dicat plerisque hoc opus ut sui publicitatem suffragetur. An enim plerique peccatores homicidae erant, vel adulteri? Constat ergo Tertullianum de confessione loqui, quam sequi debeat par criminibus Penitentia; lenior & secreta pro secretis, durior & publica pro publicis.

162 Obijcit 4. Cyprianum, iuxta quem in Lib. de lapsis, si qui clam idololatriae scelus admiserant, Deum derident, si se a Penitentia immunes credant, quia non palam crimen admiserunt. Atqui loquitur eo in Libro S. Martyr de Penitentia publica.

163 Resp. dist. min. Loquitur de Penitentia publica, sic ut de Penitentia in genere pluribus in locis dixerat, C. loquitur solum de Penitentia publica, N. Facit Cyprianus id quod passim Patres. hortatur i. ad Penitentiam. 2. publice Penitentia necessitatem lapsis demonstrat. At non ideo eidem Penitentia secreta idololatriae magis quam alterius speciei peccata necessario subijcit.

164 Obijcit 4. id Ambrosii Lib. 1. de penit. Cap. 16. Si quis igitur OCCULTA CRIMINA habens, propter Christum tamen studiose Penitentiam egerit, quomodo illa recipit, si commissio ei non resudat? *Falso Reus veniam speret, peccata eam lacrymis, peccata gemitibus, peccata populi totum se habet, ut ignoscatur, obsecret, & cum secundo aut tertio fuerit dilata eius communitio, credat remissius se supplicasse, status augeat, &c.* Hic sine de peccatis occultis agitur. Atqui ea Penitentia publice evidenter subijcit Ambrosius, non consulendo tantum, sed precipiendo: *Falso Reus veniam patet lacrymis, &c.*

Resp.

Resp. r. textum hunc, ut alios quos obijciunt Nat. Alexander & ejus 165 sequaces, in ipsos retorqueri posse. Nempè generatim loquitur Ambrosius de occultis criminibus, neque inter gravia & gravissima distinguit. Atqui tamen fatentur si non gravia, sed graviora dumtaxat sollemnem Penitentiam obnoxia fuisse. Ergo & ipsi Ambrosii verba temperate debent.

166 Resp. 2. neg. min. Ex his enim Ambrosii verbis ad summam sequitur morem ejus fuisse ut occultorum criminum confosio ad Penitentiam publicam impelleret, quo eam majoris pietatis sensu, seu, ut ipse loquitur, studiose propter Christum perficerent: Verum hinc colligi neque occultos peccatores, quicumque si forent, ad id vi Canonum & severa lege adstrictos fuisse. Unde illud: *Falso Reus, &c.* ad id refertur quod data opera eo in Libro demonstrandum susceperat, veniam nimirum Penitentia fuisse negandam non esse more Novatiano: cetera vero vel non tangit, vel eodem modo non tangit Ambrosius. Et vero e textu sic lecto, *Falso Reus veniam speret: peccata enim quidem lacrymis, peccata gemitibus, & cum secundo, &c.* nihil ex eo erget incommodi, gravemne porro temeritatis notam incurret qui sic legerit?

167 Obijcit 5. Epistolam 2. Innocentii I. ad Victricium Rothomagensem Episcopum, ubi summus ille Pontifex Cap. 12. de virginibus quae Christo nupservant, & velari a Sacerdote meruerunt: si postea vel publice nupservint, vel clanculo se corrupserint, statim non eas admittendas esse ad agendam Penitentiam, nisi eis cui se junxerant, de seculo recesserit. Hic de virginibus clanculo corruptis sermo est, prohiue de crimine occulto. Atqui ea tamen publice subijciuntur Penitentia. His enim eadem indicitur poena, quae aliis publice nubentibus: Atqui ille dubio procul penitentia publica multabatur.

168 Resp. neg. maj. & min. primam quidem, qua est virgines illae clanculo nupservant, quia non in facie Ecclesiae, earum tamen scelus postmodum, non Victicio soli, sed aliis pluribus innotuerat, forteque coram Iudicibus probatum erat. Et vero, nam si hodie poella Deo sacra a pud virum maneat, cum eo familiariter agat, deinceps uterum gerat; haud statim in gravem criminis, sacrilegiae matrimonii suspitionem veniet? Quidni ita antiquitus?

169 Deinde neg. min. Neque enim de secreta vel publica Penitentia interrogatus erat a Victicio Innocentius; sed tantum an expectanda esset mariti mors, ut Monialis clanculo nupta Penitentia addiceretur; prout solebat expectari, dum publica nuptiarum figura intervenerat: & in utroque casu complicitas mortem expectari vult Innocentius; nihil ultra statuens. Ergo decretorium illud VVitassii argumentum nihil probat. Prime tamen adhaerendum responsioni, ut quae solide nequeat elidit.

170 Obijcit 6. Augustinum, qui Serm. 351. huc ait: Nemo arbitretur, Fratres, propterea se consilium salutifera hujus debere Penitentia continere, quia multos forte advenit & novit ad sacra Altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat. Multi enim corriguntur ut Petrus, multo tolerantur ut Judas, multi rescivunt. Nam plerique propterea molant alios excusare, dum se percipios cupiunt excusare: plerique autem boni Christiani propterea tacent & suscipiunt aliorum peccata quae noverrunt, quia documentis sepe deseruntur. Nos vero a communionem prohibere quoniam non possumus, &c. ut supra pluries.

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Pp 3 Ex

Ex his sic: Prohibere a communione, juxta phrasim Augustini, est Poenitentiam publicam injungere. Atqui a communione prohibebantur, non publicorum modo, sed & occultorum peccatorum Rei. Si nempe quia confessi erant peccata, que vel desebantur, vel a bonis Christianis delata non erant, quia probari non possent.

171 Resp. 1. Si quid probet locus iste, id in primis, occulta peccata, quocumque ea forent, Poenitentiam sollempni subjecta fuisse; quod ex quo negant Nat. Alexander & Vitrassius. Præterquam enim generatim & indistincte loquitur Augustinus, loquitur de criminibus quæ a plurimis commitebantur. An vero Hippone, sub Augustino, frequens a Deo vigisset homicidium, vel adulterium? Tunc enim deceret Libellatici & Sacrificari.

172 Resp. 2. neg. min. & dico eos solum Poenitentiam sollempni addictos esse qui vel palam delicta sua jam diu suspecta confessi esset; vel si occulte, ea, juxta prudens Directoris consilium, publica Poenitentia, bonorum omnium teraci dilucere statuerant; & de quibus a Cæsario dictum esset: *Potentia is vel ille secretum Penitentium agere, sed, &c. sup. n. 153.*

173 Inst. cum aliis: Idem S. Presb. Ser. 392. hæc loquitur: *Qui post uxores vestras non illicito conductu maculasti . . . agite Penitentiam, qualis agitur in Ecclesia, ut pro vobis oriet Ecclesia. Nemo sibi dicat. Occulte ago, apud Deum ago . . . Frustratur Evangelium Dei.* Atqui hæc dilucere probant non sufficere Poenitentiam occultam pro secreto adulterio.

174 Resp. neg. min. Neque enim eo loci spectat Augustinus Poenitentiam, prout secreta est vel publica, sed generatim prout in Ecclesia peragitur virtute clavium. Nimirum quosdam impugnat, qui Poenitentiam ab Ecclesie ministerio independentem, atque in conclavi factam, sibi ad salutem sufficere delirabant, ut & nunc Plensdorfemati. Ergo, inquit, sine causa dicitur, *Quæ subvertit, &c. Ergo sine causa sunt data clavus Ecclesie Dei? Frustratur Evangelium, &c. Et vero si frustrabat Evangelium quisquis publicam Poenitentiam non decurabat; expertes erant saluti adulteræ, quia a tribus potissimis Poenitentia gradibus immanes.* Atqui, &c.

175 Inst. Sic prosequitur Augustinus: *Deus voluit Theodosius Imperator agere Poenitentiam publicam in conspectu populi, MAXIME quia peccatum ejus celari non potuit; & erubescit Senator quod non erubuit Imperator?* Unde sic I. loquitur Augustinus de Poenitentia qualem fecerat Theodosius. Atqui hæc publica erat. 2. At S. Doctor Theodosii Poenitentiam fuisse publicam, maxime quia peccatum ejus erat publicum. Ergo apposuit quandoque de peccatis etiam occultis factam esse publice Poenitentiam; et etiam si lapsus ob publica peccata ageretur, ita idem pag. 715.

176 Resp. ad 1. neg. maj. Nam hortatur quidem in genere Augustinus ad Poenitentiam; eamque fieri debere hinc probat quod ne publicam quidem detrectaverit Imperator: At non magis publica hujus Poenitentia necessitate adstruere valet, quam velint verbi divini præcones, qui ex eodem Theodosii exemplo in Poenitentia gratiam quotidie decerant. Quin et si publice eandem non tamen canonice & graduati Poenitentia subiacet Theodosius.

177 Ad 2. E particula maxime ad summum sequitur pro peccatis occultis factam aliquando esse Poenitentiam publicam; quod & fatetur. Sed questio est an vi Canonum peragetur: id autem ex Augustino probari posse

posse negamus. Ceterum si pro peccatis occultis peracta fuisset Poenitentia, pro his maxime, seu frequentissime, non autem maxime pro publicis peracta esset. Quis enim occulta adulteria & homicidia publicis longe frequentiora esse negaverit?

Obijcitur 7. argenti rationem S. Leonis, qui vetuit quidem ne Poenitentia ad publicam secretorum peccatorum confessionem adigeretur; at simul non impedit ne publica iisdem decerneretur Poenitentia, sed e contrario. Sic enim loquitur S. Pontifex Epist. alias 80. nunc 136. ad Episcopos Campanie. *Removetur tam improbabili consuetudo, ne multi a Poenitentia remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metuant inimici suis sua facta referari, quibus possent legum constitutiones percelli. Sufficit enim illa confessio qua primum Deo offertur, tam etiam sacerdoti . . . Tunc enim deum plures ad Poenitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia consentis.* Hic dubio procul de peccatis secretis agitur. Atqui S. Leo ita publicam horum confessionem tolli jubet, ut Poenitentiam pro his publicam non perstringat. Immo publicam horum confessionem abrogat, ut publica eorundem Poenitentia magis frequentetur.

Resp. dist. min. Non perstringit publicam pro his Poenitentiam, sed nec adstruit, saltem ut necessariam vi Canonum, C. & adstruit, N. De una confessione consultus erat sanctus Pontifex; & de una illa respondet. Immo oratio qua motus priorem abrogat, contra posteriorem plurimum valet: cum Poenitentia palam subeunda necessitas multos a Poenitentia remediis averteret, veritos nimirum ne inimicis suis indirecte facta quorum jam suspecti erant, referando, legum constitutiones percellerentur. Non inficior optasse S. Leonem ut publica pro delictis etiam occultis Poenitentia ageretur; cum inde nihil imminerebat Poenitentia mali. Verum aliud est quidpiam uti perfectius optare: aliud eisdem faciendi legem præscribere. Sane incauta ea lex plus nocuisset quam profuisset.

Obijcitur 8. Eligium Homil. 16. qui insigniores duos Penitentes sic compellat: *Duos præterea, Fratres mei, alloquimur, quos publica actio criminalis publicam cogit agere Penitentiam.* Unde sic; Non mediocriter tunc erat palam Poenitentium turba, ut indicat Eligius Hom. 4. 7. 8. 11. & 6. Atqui ex his duo tantum agebant Poenitentiam ob crimina publica. Ergo ceteri ob secreta.

Resp. argumentum istud omnimodis peccare, 1. quia multi Poenitentiam publicam, jam multo leniorem, sponte, non ex vi austeræ legis peragere poterant; idque facile sub Eligio, viro verbis & operibus potente. 2. Quia vix concipi possit tot Penitentes adulterii vel homicidii reos fuisse; unde Poenitentiam pro delictis etiam minime canonicis agere deberent, que tamen adversarii poenitentia publice haud fuisse subiecta consentunt. 3. Quia Penitentes duo quos increpat Eligius, & gravius, & notorium magis crimen perpetrare poterant, quam ceteri: unde gravius perstringi debuerent. Hæc igitur & alia id genus argumenta meræ sunt divinationes, que non magis cum adversariorum opinione coherent, quam cum nostra. Unde in forma; vel transiet totum, quia nihil inde, vel neg. min. que ut gratis asserta, gratis negari possent.

Obijcitur 9. Eadem in Laicis peccata publice addebantur Poenitentia, 180 que in majoribus Clericis depositione plebentantur; secundum id Concilii

Rothomag. Unde Laici excommunicantur, inde Presbyteri ab officio Altaris submoventur; quod & docet conventus Pilsentis sub Carolo Calvo Can. 20. Atque crimina etiam occulta in majoribus Clericis excommunicatione pledebantur. Minor patet 1. ex Concilio Neocæsariensi, ubi Canon, si Presbyter, qui corpore prius peccaverat, promotus fuerit, & se ante Ordinationem peccasse confessus fuerit; ne offerat... Quod si ipse confiteatur, aperte autem convinci non poterit, illius quoque ei fiat potestas; id est, offerre possit. 2. ex Juliano Pomerio, qui Lib. 2. de vita contemplat. Cap. 7. gemini sceleris reos facit Clericos, qui commisso magno, sed occulto crimine, officium suum implere pergunt; quatenus & hominis innocentiam fingunt, quam amittere, & contempto Dei iudicio abstinere se ab Altari propter hominerubescunt. 3. E. daboas precipue exemplis, quorum posterius est Peccatum Bracarenfis Episcopi, qui cum data Epistola ad Patres in Concilio Toletano congregatos anno 656. occultissima fornicationis reum se confessus fuisset, propter quam novem jam mensibus in quodam se recluserat ergastulo, e Sede sua dejectus est; servato tamen ipsi honoris nomine. Prius vero est Genebaldi Laudunensis Episcopi, qui cum post Episcopatum, ex uxore sua, S. Remigii nepte, a qua frequentius invadebatur, duos liberos susceperat, a S. Remigio cui suum illud peccatum confessus est, Poenitentiam suscepit pene publicam: quandoquidem teste Hincmaro in vita S. Remigii, facta mansuetula cum lecto in modum sepulchri, & parvissimis fenestellis, ut Oratorio, Genebaldum in ex reclusi sanctus Pontifex; donec post annos septem Genebaldum in oratione pernoctanti apparuit Angelus, eumque ad pristina munia redire iussit, subdens: *Ut non dubites me a Domino missum: sicut patet tibi calum, sic & osium istud* (cujus clavium abstulerat Remigius) tibi patebit. Jam vero ex his omnibus liquet occultis etiam majorum Clericorum peccata Poenitentiae publice fuisse obnoxia. Ergo.

182 Resp. neg. min. Crimina enim clam admitta nulloquam in Clericis pledebantur depositione, nisi cum publica evaserant aut Rei confessione aut alio quocumque modo: quod & ex objecto Neocæsariensis Concilii Canone manifestum est. Nec aliud probant exempla Potamii & Genebaldi, quorum prior toti Concilio flagitium suum per litteras apparuerat; posterior vero, nec depositus est, nec publicam gessit Poenitentiam; uti fateor Nat. Alexander. Certe qui a Sacro per aliquot annos abstinere bodie, & per id tempus in Monasterio vel alibi delitesceret, non ideo publicam Poenitentiam peragere diceretur. Id autem aliquando faciendum esse, prout dicit Jul. Pomerius, non insciamur; & factum scimus. Ergo magna hac obiectio pro nobis probat a contrario. Nusquam certe probabitur Laicos ob occulta scelera excommunicatos fuisse: quin e contra Innocentius 1. latentia peccata vindictam habere generaliter negat.

183 Infi. Canones cum crimen plebant, non modo ad publicitatem ejus, sed & ad ejus gravitatem attendunt. Sic Canon 19. Eliberitani Concilii: Episcopi, inquit, Presbyteri, & Diaconi, si in ministerio positi detecti fuerint, quod sint moribati, placuit & propter scandalum, & propter nefandum crimen nec in fine Communionem accipere. Ergo sola criminis gravitas publicam penam inducebat.

184 Resp. neg. conseq. Neque enim citatus Canon ad solam gravitatem, sed & ad

& ad scandalum attendit. Ubi autem duplex pena causa conjungitur, cur unam tantum assignant Adversarii.

Obijciuntur 10. Canones multi, qui criminibus necessario secretis Poenitentiam sollempnem constituunt. Sic Ancyranus Canon 20. Poenitentiae huic addidit mulieres, quae agunt secum ut foetus utero conceptos excutiant, Can. 21. eos qui voluntarie homicidium fecerint. Canones 16. & 17. eos graviter percussant, qui cum pecudibus aut masculis coierint. Sic Basilus Can. 61. emi qui furatus est, si sponte Poenitentia motus se ipsum accusaverit, per annum a sola Sacramentorum susceptione arceri vult: Sin autem convictus fuerit, per annos duos, idem Can. 22. Qui molerent, inquit, vel vi, vel clam a se vitiatam habet, necesse est fornicationis poenam imponere: Est autem in quatuor annis praescriptum fornicatorum suspitium, &c. In his porro de criminibus occultis agi multa evincunt, ut sodomia, bestialitas. 2. Quia si alia cognita fuissent, ut homicidium, poenam indubie tulissent a Magistratibus. 3. Quia ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Atque e Canonibus qui publicam homicidio, adulterio, &c. Poenitentiam decernunt, ne unus quidem occulta fecerint a publicis. Quid porro absurdum magis, quam omnes, qui de Poenitentia publica locuti sunt, publica tantum intendisse crimina, & neminem unquam aperuisse quid in mente haberet? Certe in gravibus quas cum Montanistis habuit Ecclesia concertationibus, nihil excidit, nihil omissum est, sed omnia adamussim pertractata sunt. Atqui in his tamen nulla apparuit occulta inter & publica scelera distinctionis species. Ergo haec recipit a se nunquam distincta fuisse. 4. Murata est saeculo VII. vetus disciplina: tumque valere incipit axiomata istud: De peccatis publicis publice, de occultis occulte penitendum; ut late probat Morinus Lib. 7. Cap. 1. Atque id disertim exprimitur Scriptores hujus temporis. Pari igitur modo locuti essent Antiqui, si pari modo sensissent. Unde sicut Episcopi nostri, cum peccata quorundam tantum sibi reservant quando notoria, id perspicue exprimitur: ita & a Majoribus nostris observatum esset, si publica inter & occulta scelera distinguisset.

Resp. ad 1. neg. min. Nec adeo urgent quae contra obijciuntur, ut 186 consentiam necessario eliciant.

Non 1. Sodomia enim ab uno vel multiplici complice sincere converso ad Episcopum deferri poterat, & secundum prudentiam legis plebdi. Bestialitas vero & decegi poterat, prout a Josepho in fratibus suis (juxta S. Thomam) detecta est. Quod si secreto prorsus commissum erat, vix dubium est, quin Confessores in ejus punitione, le se quantum per circumstantias licebat, Canonibus accomodarent, non ex stricta lege sed quia gravi peccato non modica pena respondere debet. At poenam hanc publice latam esse vix quisquam sibi persuadeat. Certe ut a Poenitentia publica eximebantur adulteri de maritis seropulum injicerent: eximi debuerit adolescententes, qui paterna in domo servati, vix pene aliud quam nefarii coitus crimen admisisse ex diuturna Poenitentia judicati essent. Recurret hic quidem VVambæ Regis exemplum: At fateor isto me parum moveri, tum quia peccato, saltem prioribus

seculis, ubi & suam publicam Penitentiam duritiam tollendo, multum ex utilitate ejus imminuisset; tum quia a sacro viri sancti ad factum hominis, nullius vel modica pietatis, nulla sit in humanis iudicii illatio.

188 Non 2. Poterat enim, ut quandoque nunc, homicidium patens redimi, seu numerata fisco vel parti laici pecunia, seu Episcoporum apud Principem intercessione, ut observat Augustinus Epist. ad Macedonem 153. alius 54. seu sed Ecclesie asylum coniungendo; uti videre est in Concilio Remensi an. 630. Cap. 7. Ergo hæc, quæ tantopere Nat. Alexandrum torquet, futura homicidii puniitio, nullius est gravis momenti. Multo plus vereri debuerat, ne homicida, jam suspectus, licet minime convictus, Penitentiam publicam subeundo, conceptam de se suspicionem adangeret.

189 Non 3. Quod interpidius proferatur quam vetus: hic animadvertisse sufficiat, 1. Patres non raro publici scandali causam allegasse, ut supra vidimus. 2. In Canonibus, qui breves erant regulæ, proinde paucis contentate, suppleta fuisse ex communi intellectu, quæ deesse poterant. Equis occultum crimen parem cum publice scandaloso mensuram posse habuisse existimet? Quis non videat Canones plurimos generatim loqui, quasi gravia quæcumque peccata publicæ Penitentia subirentur; cum tamen ex adversariis plerique canonica poenæ recenserentur, Ceterum in concertationibus cum Montanistis explanari debuit catholici cum dogma, quod abunde factum est, ut vidimus toto Cap. 2. Verum quia gradualis Penitentia merum erat discipline a Catholicis observanda caput, haud necesse fuit eam distinctius explicari; tum quia periculum fuisset, ne si pro publicis tantum delictis poenæ recenserentur, interiora, saltem ab infidelibus pro nihilo haberi crederentur; tum quia, quæ tanti erant, Sacramentorum forma, vix obscure indicabantur.

190 Non 4. quod nobis in probationem cedit; si enim nova quoad presentem materiam seculo VII. induta sit disciplina, vix fieri potuit ut seculis hujus Antiquitates non palam expresserint se a trito Majorum usui recedere; & si quidem, seu Fidelium teporem redarguendo, ut semper moris fuit, seu quædam lux hujus mutationis rationes reddendo. Atqui nihil est in hujus seculi Scripturis quod innuat novam ab his induci disciplinam; sed agunt, quasi eodem gradiantur pede quo decessores sui. Ergo res ipsa nulla tunc, quantum ad præsens caput, in vestigia est mutatio.

191 Est ad nauseam usque quæ validiora detegere potui utriusque partis momenta. Id apud omnes constat. 1. occultis etiam sceleribus constitutum esse illum Penitentia gradum, qui *consuetudo* nuncupabatur. 2. Patres ad publicam pro occultis etiam sceleribus Penitentiam hortari potuisse, uti ad medium efficacis quidem; sed non vi legis absolutæ necessarium. 3. vix dubium quin solemnitate dempta id occultis peccatoribus confisterent Consensarii, quod publicis palam exolvendum præcipiebatur ab Episcopo: poterat enim & privatim tot annos penitentes lugere; & eidem secreto manus imponi, &c.

ARTICULUS QUINTUS.

De personis Penitentia publica obnoxii.

192 **D**uo apud eruditos præsentis materiae investigatores certa sunt, 1. Laicos, quæcumque fulgerent dignitate etiam Imperiali, Penitentia publica quoad certum gradum, cum id criminis ratio exigeret, multatos fuisse. Patet id exemplis tum Theodosii, cujus Penitentiam nemo unquam ignorat; tum & Imperatoris Philippi, cui non prius aditum Ecclesie permisit Episcopus, quam confessionem scelerum fecisset, usque qui humanitas lapsi fuerant, & in Penitentiam ordinabantur, se abstulissent. Quippe ob multa quæ commiserat crimina, nunquam omnino ab Episcopo fuisset admittus, nisi id prius fecisset. Ita Eusebius Lib. 6. Hist. Eccl. Cap. 34.

2. Inferiores Clericos, id est Diaconos minores, eandem, non secus ac Monachos & Sanctimonialia sortem subisse. Totum id docet Felix III. qui annis 22. post Leonem sedit. Is enim postquam severiorem de Episcopis, Presbyteris & Diaconis sententiam tulit, sic prosequitur: *De Clericis autem & Monachis aut pueris Dei, aut secularibus servari precipimus hunc tenorem, quem Nicæna Synodus circa eos qui lapsi sunt, servandum esse constituit, ut scilicet qui nulla necessitate, nullius rei timore aut periculo, se, ut rebaptizentur, hæreticis impie dediderunt, si tamen eos ex corde poenitent, tribus annis inter audientes sint: septem autem annis subsistant inter Penitentium manus Sacerdotum: duobus autem annis oblationes molis omnibus non sistantur offerre, sed tantummodo secularibus in oratione sciantur.*

Tota igitur questio est 1. de majoribus Clericis; 2. de hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus. Circa utrumque non una est opinio. Alii enim Clericos majores a solemnibus Penitentia semper immunes fuisse volunt cum Albasino observ. 6. & 7. in Oratorum & Tourneley: alii eisdem Penitentia huic vi Ecclesiastica legis ad quarti usque seculi exordium addictos fuisse existimant cum Morino Lib. 5. Cap. 12. VVittasio p. 700. de quibus sic

CONCLUSIO I. Clericis majoribus publice Reipublica incubuit Penitentia sollempnis, saltem tota, nunquam; nisi forte alleubi Diaconis.

194 Prob. 1. pars. Constat Clericos majores, qui publice deliquerant, a gradu suo deturbatos fuisse; in Monasteria vel solitudinem detrusos, ut peccata sua dignis Penitentia fletibus diluerent, communionem tantum Laici donatos, &c. Atqui hæc duram & gravem, neminique ignorant Penitentiam importabant. Atque hinc S. Cyprianus acerbe conqueritur Epist. 59. quod Therapius Episcopis Victori Presbytero, antiquam Penitentiam plenam egisset, & Domino Deo in quem deliquerat, satisfecisset, *tenere... & præpropera festinatime pacem dedit.*

Item S. Doctor Ep. 52. vindicat Cornelium Rom. Pontificem, quem Antonianus quasi Ecclesiastica disciplina subversorem exhibebat, quia Trophimum sine ulla Penitentia recepisset; sic autem vindicat, ut ipsos etiam Sacerdotes gravi Penitentia subsacuisse demonstret: in ipsius verba: *Quoniam cum Trophimo pars maxima plenis obsecerat, redeunte nunc ad Ecclesiam Trophimo, & satisfacente, & Penitentia deprecationis errorem profissum confitente, & fraternitatem quam nuper abstraxerat, cum plena humilitate*

tate & satisfactione revocante, audita sunt ejus prece... Sic tamen admissas est Trophimus, ut Laicus communicet, non, secundam quod ad te malignorum littera petierunt, quasi locum Sacerdotis usurperet. En in Trophimo Penitentia triplex; prima deprecationis publicæ; secunda laica communicationis; tertia, quæ insuper præstanta fuisse, nisi ejus vices supplevit fratrum reditus, & vestitura multorum salus, prout ibidem ait S. Martyr.

Denique Ep. 68, quæ est ad Clerum & plebem Hispaniæ, in qua de Basilide & Martiali Episcopis, qui se infami idololatricæ libello ac blasphemia polluerant, sermo est, sic loquitur Cyprianus: Cornelius Collega noster, Sacerdos pacificus & justus, & martyrio quoque honoratus, decrevit hujusmodi homini ad Penitentiam quidem agenda admitti posse, ab ordinatione autem Cleri, atque Sacerdotali honore prohiberi. Porro in Cornelii Decreto non alia intelligitur Penitentia, quam quæ lapsos omnes spectabat. Ergo ut hæc Laicis publica erat, sic & Sacerdotibus: nisi aliunde constet istos ab aliqua ejus parte immunes extitisse. Quod ut innotescat

195 Prob. 2. pars: Penitentia sollempnis tota illam complectebatur manuum impositionem, ad quam Penitentes tam crebro recurrere tenebantur, ut diximus n. 66. Atqui constare videtur ab ea immunes fuisse majores Clericos. Prob. min. r. ex Concilio Carthag. V. an. 398. Can. 11. ubi: *Confirmatus est, ut si quando Presbyteri vel Diaconi in aliqua graviore culpa convicti fuerint, quæ eis a ministerio necesse fuerit removeri, non eis manus tantquam Penitentibus, vel tantquam fidelibus Laicis imponatur. Ubi non inducitur disciplina nova, sed vetus confirmatur.*

2. Ex S. Leone, qui Ep. 92. Ad Rullicam Narbon. an. 443. scripta. *Alienam est, inquit, a consuetudine Ecclesiastica, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint consecrati, si pro crimine aliquo suo, per manus impositionem, remedium accipiant penitendi: quod sine dubio ex Apostolica Traditione descendit... Unde hujusmodi lapsus privata est expedita secessio, ubi illi satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. Atqui eruditus æque ac pius Pontifex non habuisset ut alienum a consuetudine Ecclesiastica id quod in vixolata lege per plura secula observatum esset in Ecclesia Romana, cujus traditionem apprime noverat.*

196 Ad hunc locum faretur Nat. Alexander, majores Clericos a manus impositione fuisse immunes: & id pene solum contendimus, ut publicam eorum Penitentiam a laicali non parum discrepasse probemus. Ad subdit, S. Leonem nomine Apostolicæ Traditionis consuetudinem a centum annis in Ecclesia Romana vigentem donasse; quo sensu Hieronymus Ep. 28. ad Licinium scripserat: *Unaquæque Provincia abundat in sensu suo, & præcepta Majorum leges Apostolicas arbitretur. Verum mirari est, qui hæc potuerit ut S. Leo consuetudinem toti antiquitati ignotam ex Apostolica Traditione sine dubio natam crediderit. Longe alia est in objecto textu Hieronymi sententia: Cum is ironice tantum, vel pacis causa permittat, ut provinciæ diversæ eodem puncto sentientes, suos quoque usus ad Apostolicam legem pertinere arbitrentur.*

197 Præverat circa an. 370. Optatus Milevitanus, qui Lib. 2. contra Donatistas, eosdem graviter redarguit, quod inaudito hæcenus ritu Presbyteros probrosæ manuum impositioni subjecissent. Sic ille n. 26. *Arrebiti occisi sunt in honoribus Dei Sacerdotes. Multi notum est & probatum,*

persecutionis tempore, Episcopos aliquos, inertia a confessione nominis Dei lapsos ibi sacrificasse, & tamen nullas eorum qui convalescerint, aut manum lapsis imponat, aut ut remia sengerent, imperavit. Et factus vos hodie post unitatem, quod a Nullo factum est post ibi sacrificium. Atqui in egresso, ut vocat Hieronymus, opere, non palam dixisset Optatus, a nullo factum, id quod prius pene ejus annis in Ecclesia adhuc perseverasset.

198 Respondet Nat. Alexander Dissert. XI. prop. 2. Optatum id in Donatistis redarguisse, vel ut factam contra disciplinam seculi IV. quo vivebat Optatus; vel ut factam erga Episcopos nihil tale merentes. Verum utraque solutio his unus Optati verbis convellitur: *Facilius colobis post unitatem, quod a Nullo factum est post ibi sacrificium. Et si enim Episcopi ac Sacerdotes, quibus quia ad unitatem reverfis manus in Penitentiam imposuerant Donatistæ, nihil tale mererentur; graviora profecto quoque meriti erant Episcopi, qui idolis, persecutionis tempore, ibi sacrificaverant. Atqui tamen his nullum unquam manus imposuerat, teste Optato. Ergo vel lapsa facti notissimi ignorantia laboravit Optatus; vel adversariorum opinionem penitus convellit.*

In idem adducit Tournely & Augustinus, qui Lib. 1. de Bapt. te- 199 statur Clericis a schismate ad Ecclesiam redeuntibus, manus inter Laicos non imponi; & Hieronymus, qui Ep. 93. alias 84. Sabino Diacono virgini- non imponi; & Hieronymus, qui Ep. 93. alias 84. Sabino Diacono virgini- B. C. num corruptori consulit ut Penitentiam agat, non quidem una cum Laicis in Ecclesiæ rotis conspectu, sed in Monasterio, ut ibi Dei misericordiam jugibus lacrymis impleret. Verum hæc extra rem esse videntur: cum ex Morini & ejus sequacium consensu, quibus circa Clericorum Penitentiam disciplina quarto seculo immutata sit, Aliunde vero censeri possint Augustinus & Hieronymus juxta receptam a vo suo disciplinam loqui. Aliud est de Leone & Optato qui veterem usum uti indubium referunt & commendant.

200 Prob. 3. pars, quæ dubitari potest annon in Hispaniis, & alibi forsitan, sollempni Laicorum Penitentia aliquando subsisterint Diaconi. Sic enim habet Illyberritanum Concilium Can. 76. *Si quis se Diaconum penitens fecit ordinari, & postea detestatus fuerit in crimine mortis, quod aliquando ante vel post ordinationem commiserit; si sponte fuerit confessus, placeat eum, acta legitima Penitentia, post triennium accipere Communionem: Quod si alius eum detulerit, post quinquennium, acta Penitentia, accipere Communionem laicam debere. Porro, ajunt plures, nisi eo in loco exprimat sollempnis Penitentia, nullibi exprimetur; cum eodem legitima Penitentia vocabulo utatur Concilium; puta Can. 72. & alibi passim, ut sollempnem Penitentiam indicet. Reponi quidem possit, legitimam hæc a Patribus Penitentiam dici, quæ cujusque statui accommodata sit: omnimodam præinde, cum de Laicis; partialem vero & sine impositione manus, cum de Diaconis agitur. Quoniam vero nec in Ancyrana, nec in Neocæsariensi Synodo, alibi antiquioribus simile quædam erga Presbyteros, & multo minus adversus Episcopos constitutum legitur; uti observat Albalpinus n. 6. in Lib. 2. Optati pag. 154. edit. Dupiniane; non diffidite crediderim durius aliquando quibusdam in locis esse cum Diaconis, quam cum Episcopis aut Sacerdotibus. Objectionem e. Can. 1. Concilii Neocæsariensis.*

Neceſar. expandam infra n. 208. Interim noſtra hæc opinio concilian-
dis Theologorum memorijs ſatis idonea nobis videtur: Utinam & alijs.
201 Objic. 1. cum VVitaffio exemplum Natalii Confefſoris, qui, ut re-
fert Eufebius Lib. 5. Hiſtor. Cap. ult. cum ab hæreticis in Epifcopum
creatus eſſet, ubi reſpuit, non ſolum Cleri, ſed etiam Laicorum veſtigijs
adeptus eſſet. . . oſtenſus etiam vitijs placarum, quai pro Chriſti Confefſione
perſtulerat, vix tandem ad Communionem admiſſus eſt. Atqui tanta non fuiſ-
ſet difficultas, ſi in inore poſitum fuiſſet, Epifcopos ſine ulla Peni-
tentia ad Communionem recipi. Ergo.

202 Reſp. conc. totum. Nemo enim negat quin Epifcopi ipſi qui publice
deliquerant, Penitentiam obirent publicam; quæſtio eſt tantum an & ſol-
lemnem obirent. Atqui ſollemnis non erat Natalii Penitentia. Hæc eni-
m & ab Epifcopo indicebantur: ſua vero ſibi met ipſi impoſuit Na-
talius; & per certos gradus, potiſſimum autem in ſubſtitutione ageba-
tur: nihil porro tale fecit idem Perſul. Ergo nihil inde contra nos.

203 Eodem modo ſolvitur, quod idem obijcit ex agendi ratione a Corne-
lio R. P. ſervata erga unum e duobus Epifcopis, qui Novatiano manus
impoſuerant. Ex eo enim quod Epifcopus ille, cum ad Eccleſiam reverti-
retur, peccatum ſibi ſolus lamentans & aperte confeſſus, populo univerſo pro rogan-
te, ut Laicos in confeſſione receptus eſt, apud Eufeb. Lib. 6. Cap. 43. le-
quitur equidem non impunita fuiſſe publica majorum Clericorum facinora;
ſed nuſquam ſequitur ea ſollemni Penitentia fuiſſe obnoxia. Certe fa-
tente VVitaffio Clerici majoris Penitentia publicæ onere levati ſunt ſæ-
culo IV. Atqui ſæcænta poſt quartum ſæculum extant exempla Peniten-
tiæ paræ, vel majoris, quam in Natalio, & Epifcopo Novatiani confe-
ſſoræ miratur VVitaffius. Quoti enim non ſponte, ſed palam & igno-
minioſe in Concilijs e gradu ſuo ejeti ſunt, in Monafterijs recluſi, &c.

204 Nec aliam difficultatem inovet factum Trophimi, qui teſte Cypriano
Ep. 52. nonniſi ſumma benignitate obtinuit, quod illico communicaret ut
Laicus, licet locum Sacerdotis non conſervaret. Et hinc enim conſequitur,
Trophimum diuturniori caſtigandum fuiſſe pena, niſi cum eo indulgenti-
us actum eſſet: ſed an ideo vir doctus, cum ſummo Fidelium & Inſi-
delium ſcandalo, inter Audientes cum Ethnicis & Cathæcumenis repositus
fuiſſet, ut denno addideret elementa fidei? (is enim erat ſtatim Audien-
tium ſcopus: quia qui graviter lapsi erant, religionis principia obli-
ti ſupponebantur.) An ideo proſtratus idem coram Epifcopis & Sa-
cerdotibus impoſitioni manuum ſubjacuiſſet? aſſerunt quidem adverſari-
i: ſed non aſſerit Cyprianus, nec facile quicquam concipiet. Videre ſponte
ſequens quo tota hæc difficultas cecidit.

205 Inſt. 1. Non publica tantum, ſed & ſollemnis eſt Penitentia, de qua
loquitur Cyprianus Ep. 68. occaſione Baſilidis & Martialis. * Ergo nec
ipſi Epifcopi a ſollemni Penitentia immunes erant. Prob. aut. Penitentia
de qua loquitur Cyprianus Ep. 68. ea ipſa eſt, quam a lapsis peragen-
dam decreverat Cornelius Papa. Atqui Penitentia hæc ipſa erat ſollem-
nis. Ea enim ipſa eſt quam Cyprianus Ep. 52. his verbis commemorat:
Perfectione ſopita, cum data eſſet facultas in unum conveniendi, copioſus
Epifcoporum numerus convenimus, ſtatimque ut traberetur diu Penitentia,
& rogaretur paterna clementia; & . . . etiam Romam ſuper hæc re ſcripſimus
ad

ad Cornelium . . . qui & ipſe cum pluribus Coepiſcopis habito conſilio, in eam-
dem noſtram ſententiam conſenſit. Jam vero vel ſollemnis eſt quæ hie de-
ſcribitur Penitentia; vel ne Laicis quidem ſollemnis indiſta eſt. Hic
enim una eademque omnibus regula conſtituitur.

206 Reſp. ad 1. neg. aut. Per ſollemnem enim Penitentiam ea intelligitur
a nobis, quæ non publice tantum, ſed & juxta ſollemnes quatuor ſta-
tionum, præcipue vero proſtrationis, gradus agebatur. Atqui talis non
eſt ea de qua loquitur Cyprianus; cum necdum inſtituta eſſet ſollemnis
Penitentia; quam omnium primus meminit Gregorius Neocæſarienſis, ut
diximus n. 106. Ergo. Atque hæc obſervatione ſimul & ſemel concurrunt
probationes omnes quas & Cypriano, ſacilive Cypriano antiquioribus
vel coram deſumunt adverſarii.

207 Neque tamen, ſi tam certum eſſet ſollemnem ævo Cypriani vixiſſe
Penitentiam, quam id falſum ſit, idcirco nobis animo & cauſa deſicien-
dum eſſet. Siquidem Cornelius Papa, vir, teſte Cypriano, juſtus æque ac
paſſivus, non ſolum ſtatuerat ut traberetur diu Penitentia; ſed & ſin-
gularum cauſa & neceſſitate ab Epifcopis examinarentur. Atqui nulla erat
neceſſitas Epifcopos, quaſi elementorum fidei oblitos, inter Audientes re-
legendi: erat vero ratio multiplex hæc populorum Patribus involuntariis
admodum. Fuerit ergo ſævica, at nuſquam imprudens fuit veteris Ec-
cleſiæ diſciplina; nuſquam ſic conſtituta ut coram populis vileſceret
Sacerdotalis character. Num ei porro ſplendide conſulturn eſſet, ſi E-
piſcopus cum plebe, Sacerdotali manuum impoſitioni caput ſubmiſiſſet?
Vide Alabaſtrum cit. Obſerv. 6.

208 Inſt. 2. Vigeat indubie ſollemnis Penitentia tempore Conciliorum Neo-
cæſarienſis an. 314. & Illiberitani an. 305. Atqui utrumque majores Cleri-
cos ſollemni Penitentia cum Laicis æque addicit. Prius quidem Can. 1.
ubi hæc: Presbyter, ſi uxorem duxerit, ab ordine ſuo deponi debet: Quod ſi
fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit, extra Eccleſiam abſiciatur, ut Pe-
nitentiam. INTER LAICOS redactus, ægat. Poſterior vero Can. 19. ſic de-
cerent; Epifcopi, Presbyteri, & Diaconi, ſi in miniſterio poſiti, detelli fue-
rint quod ſint marcati, placuit & propter ſcandalum, & propter probandum
crimen, nec in ſine eo Communionem accipere debere. Idem quoad Diaconos
ruſſus colligitur ex Can. 76. ſup. n. 200.

209 Reſp. ad 1. neg. min. quæ ex neutro Canone rite deducitur. Non ex
Neocæſarienſi, 1. quia aliud eſt hominem redactum inter Laicos, Peni-
tentiam agere: aliud hominem, inter Laicos, ſeu Laicos permixtum
agere Penitentiam. Sane depoſiti quique Sacerdotes, & ad Communionem
laicam redacti, gravem agebant Penitentiam: ſed non ideo omnes eo-
dem ac Laici gradu ſollemnis Penitentia ſtadium decurrabant: cum mul-
ti deponerentur ob peccata quæ ſollemni Penitentia obnoxia non erant.
2. Quia Gentianus Hervetus, & Dionyſius exiguus Canonem hunc aliter
& melius reddidit, quam Iſidorus Pſeudo-Mercator, cujus verſio-
nem ſecutus eſt VVitaffius. Sic prior: Presbyter, ſi uxorem duxerit, ab or-
dine ſuo moveatur. Si autem fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit, peni-
tentia extirpatur, & ad Penitentiam deducatur. Poſterior vero: Presbyter,
ſi uxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, vel adul-
terium perpetraverit, amplius peli debet, & ad Penitentiam redigatur. Atqui
in ultra-

in utraque hac versione, quarum posteriorem sequitur Codex *Canonum veteris Ecclesie Romane*, pag. mihi 37. quoque textui graeco consonat, injungitur quidem fornicatio vel adulterio Sacerdoti Pœnitentia; quæ dubio procul tantis criminibus constituta erat; ac de ea cum Laicis agenda, ne verbum quidem unum occurrat. Ergo quod amplius est in Isidori Pseudo-Decretalium parentis versione, tamen nihil vel parum probat, a malo est.

210 Non ex Concilio Illiberitano, quod mœchis quidem Episcopis, & Communionem etiam in vite exitu negat, ac nulli eos sollemni Pœnitentia addicit. Quin ad minus dubium est an sollemnis ac lictuosa Orientalium Pœnitentia in Occidente sub Illiberitano Concilii tempore vigeret: tum quia Felix III. omnium primus illius meminit in Ecclesia Latina, ut alibi notavimus; tum quia e tot Illib. Concilii Canonibus, qui legitimam, atrocem quinque, decem, &c. diversis sceleribus Pœnitentiam constituunt; ne unus quidem est, qui annos illos inter *stentes, audientes, prostratos* partiatur. Unde gravi, non tamen sollemni quam expendimus Pœnitentia, gratia tunc temporis peccata plebi poterunt. Nec dubium, quin ut certam regie majestatis rationem habuit Ambrosius, sic & certam Episcopalis & Sacerdotalis gradus rationem habuerint Illiberitani Patres.

211 Objic. 2. id Purpurii Donatistae Episcopi, qui in Cæcilianum furore ardens, exclamavit apud Optatum Lib. I. n. 19. *Exeat hic quasi impositus illi manus in Episcopatu, & quaesatur illi caput de Pœnitentia.* Atqui verba hæc supponunt majoribus etiam Clericis incubuisse tunc temporis Pœnitentiam, per manuum impositionem, Ita Nat. Alexander, VVitassius, &c.

212 Resp. neg. min. 1. quia Donatistæ Cæcilianum non habebant pro Episcopo, ut qui ordinatus esset, juxta ipsos a Felice Aptungitano, Librorum sacrorum traditore, proinde qui ab Episcopali gradu, prout sentiebant, excidisset; uti ex æquo agnoscunt Nat. Alexander, & VVitassius. At qui ex eo quod homo, qui pro Episcopo non habetur, sollemni dantur Pœnitentia, colligi non potest, indiciam esse Episcopi Pœnitentiam sollemnem. 2. Quia Purpurii verba supponunt quidem apud Donatistas moris fuisse, ut ipsis etiam Episcopis manum imponerent ad Pœnitentiam; ac nihil quantum ad Catholicos probant; sed e contra; cum morem hunc ut in Ecclesia a seculo inauditum improbat Optatus, ut vidimus n. 197.

213 CONCLUSIO II. Clerici minores a Pœnitentia sollemni immunes non erant; eaque consuetudo usque ad septimum sæculum perdurasse videtur.

214 Prod. 1. pars ex citata Felicii III. Episcopi, ubi, *Pœnitentia*, inquit, *fit Clericis, sive Laicis, aut etiam puellis scienter rebaptizatis, quibus ignorantia suffragator etatis, aliquandiu sub manus impositione deservit, reddenda Communitio est.* Atqui manus impositio pertinebat ad substitutionem, quo Pœnitentiam proprie constituebat.

Idem liquet ex S. Isidoro Hispalensis Lib. 3. de Offic. Eccles. Cap. 16. ubi sic Pœnitentiam constituit, ut a *Sacerdotibus & Levitis* Profectionem esse fiat, a ceteris vero astante coram Deo sollemniter Sacerdotis.

215 Quamquam veri admodum simile est, quod jam annotavimus, variasse ea de re in diversis, vel etiam isdem Ecclesiis disciplinam. Sic enim scribit ad Himerium Siricii Episcopi. 1. Cap. 14. *Illud quoque nos per just*

providere, ut siens Pœnitentiam agere cogitur non concedatur Clericorum; ita & post Pœnitentiam nulli unquam Laico licet honorum Clericatus adipisci; ubi sicut Laici omnes ad Clericatum irregulares sunt propter Pœnitentiam; sic & Clerici omnes eandem Pœnitentiam, Laici rito, exolvere prohibentur. Quæ si ita sunt, aliam, una post hæc, *Regum Ecclesie* praxim fuisse indicat adducta mox Felicii III. Episcopi. *Subit enim Petri Sedem Siricii an. 384. Felix autem an. 483.*

Prod. 2. pars ex Concilio Toletano IV. a. IIII. an. 617, Cap. 29. ubi hæc: *Si Episcopus est Presbyter, sive Diaconus, aut similis, & ordinatus Clericorum, magis... consilium suum deponens, ab honore dignitatis sui depositus, Admalerii penam recipiat, usque perpetua Pœnitentia delictus, sicut admissum sacrilegi fuit.* Porro longe a sollemni distat Pœnitentia, quæ in Monasterii recessu peragitur.

Expendit eo loci VVitassius an hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus imponeretur Pœnitentia publica, sive hi in errore nati essent; sive ab Ecclesia ad hæresim detestissent. Ea autem de re statuit 1. utriusque generis hæreticos ad Pœnitentiam & Exomologesim publicam; utriusque in Ecclesie gremium restituerentur ad actos fuisse. 2. Eandem disciplinam quarto sæculo & sequentibus vulgo perleverasse adversus eos, qui in Ecclesia baptizati, citra Pœnitentiam hanc admissos fuisse, utique, quarto sæculo & sequentibus; ne assercio tertia repugnet primæ. 3. Denique subdit, hanc discipline varietatem ex varia horum criminum gravitate esse profectam, secundum id Augustini Lib. 2. contra Episcopatum Cap. 16. *Facillime enim quod nonnulli habuerunt, accipiunt, Ecclesie communionem videlicet, quam si habuissent & deseruissent. Et hoc decernitur apud nos, ut aliter recipiantur, qui Catholicam reliquerunt, aliter qui ad illam primitus venerunt. Illos enim amplius gravat crimen desertionis; Illos autem non a se diruptum, sed cogitatum & tentatum vinculum relevat unitatis.*

Hæc insus non prosequor, tum quia qui variæ ea de re auctoritates expendit, sentit se vix quidquam rari & fixi ampliari posse; tum quia verendum est, ne dum geminatis dissertationibus prodesse nitimur, nimia prolixitate fastidium pariamus.

ARTICULUS SEXTUS.

De unitate Pœnitentia publicæ.

TRIA hic inquirentur, 1. an qui post exantiatos Pœnitentia publice labores, in nova, mortali quidem, sed canonis leviora peccata relabebantur, eadem per secretam Pœnitentiam absolvere possent. 2. An si in eadem, quæ publica Pœnitentia exspiraverant, peccata, vel in graviora reciderent, ad sollemnem novam Pœnitentiam admitterentur. 3. An postea quod non, possent saltem hæc secreta, ut nunc fit, Pœnitentia delere.

Questionis primæ solutio non parum pendet ab ea quam supra expendimus, an nimirum gravia quæcumque peccata publice Pœnitentia

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Q4

obno-

* Textus VVitassii habet *extra*, quod mihi mendam Typographi videtur: alioqui ad Clerico citra seculum adversaretur.

obnoxia forent. Si enim non merent, ut opinatur, debuerunt per se cretam Penitentiam abire. Si hac porro ante Penitentiam publicam; ergo & post ipsam, nisi aliqua lex obstitit. An autem quidam obstitit de facto, colligatur ex dicendis Concl. 2. sic itaque.

CONCLUSIO I. Penitentia publica nunquam iterabatur; nisi forte quoad crimen hereseos.

138 Prob. 1. ex Tertulliano Lib. de Penit. Cap. 7. ibi: *Collaerit Deus in desubito Penitentiam secundam. . . SED JAM SEMEL, quia jam secundo: SED AMPLEUS NOMINEM, quia primum frustra.* Et Cap. 9. *Etiam agitur Penitentia secunda: ET UNICE, quanta in archa negatum est, tanto operis probatio est.*

219 Hujus porro severitatis has exhibet rationes Tertullianus, I. quia jam quidem multos innoxios tantum hujusmodi repletis patrescuntur. II. Quia Dei timorem in se extinxisse merito praesumuntur: Si idcirco, inquit, te deliquisse pensaverat, quia Dominum capere timeris, cur quod metus gratia & fusti, rescindere maluisti? III. Quia maiestatem divinam aspernantur, & ludam ingratum animi labem incurruunt, qui denio relabuntur. Sane, inquit, despice Dominum, qui honorum ac malorum intellectum ab illo consecutus, quod intelligit fugiendum, quodque jam fugit, relumit: respicit datorem, cum datum deserat: negat beneficium, cum beneficium non honorat. IV. Quia relapsus peccator, quod dicere quoque periculosum est, sed ad adificationem profecerendum est, diabolum Domino proponit. Comparationem enim videtur esse, qui utrumque cognoverit, & iudicatio pronuntiavit eum esse meliorem, cuius se rursus esse malaverit. Atque haec utinam & ad alios & a me omnium primo, debite ponderetur!

220 Prob. 2. ex Origene Hom. 15. in Cap. 25. Levit. ubi haec scribit: *In gravioribus criminibus semel tantum (vel raro) Penitentia locus conceditur.* Qui textus thesaurum luculenter docet, si vocula, *vel raro*, ex eo desenda sit. Deleri porro debet, 1. quia eam non legebat Magister Sententiae, qui in 4. dist. 14. textum hunc ea dempra refert. 2. quia deest vetulo Origene exemplari, in Bibliotheca Sorbonica aservato. 3. quia scopus Origene est ut probet graviora peccata, non magis pluries redimi posse, quam urbanas Judeorum domos: cum e contra domus rusticae, quas ibi comparat Origene mortalibus, sed non tamen gravioribus peccatis, saepius redimi possint. Is porro scopus exigit ut graviora peccata semel tantum redimi possint.

221 Prob. 3. ex S. Ambrosio Lib. 2. de Penit. Cap. 10. ubi: *Merito, inquit, reprehendantur, qui saepius agendam Penitentiam putant. . . quia sicut unum Baptisma, ita una Penitentia, quae tamen publice agitur: Nam quotidianam non debet penitere peccati.*

222 Prob. 4. ex Augustino Epist. 153. alias 74. ad Macedonium. Sic ille: *In tantam hominum aliquando iniquitas progreditur, ut etiam post actam Penitentiam, post Altaris reconciliationem, vel similia, vel gratiora committant. . . Et quarevis eis in Ecclesia locus humilissima Penitentiae non concedatur, Deus tamen super eos suo patientis non obdormiscit. Et infra: Quarevis caute salubritateque provisum sit, ut locus illius humilissima Penitentiae semel in Ecclesia concedatur, ne medicina vili minus utilis esset, quoti. . . qui tamen audeat dicere Deo: Quare huic homini, qui post primam Penitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstrinxit, adhuc iterum parces? hic dubio procul humilissima*

lima Penitentia ex ipsa est quam publicam dicimus. Atqui haec ex Augustino semel tantum in Ecclesia concedebatur; ne ex frequentia videretur.

Objic. 1. de heretico Cerdone haec scribit Tertullius Lib. 3. Cap. 4. *Saepe in Ecclesiam veniens & exomologesim faciens sic consummavit, modo quidem laenter docens, modo vero exomologesim faciens, &c.* Tertullianus autem Lib. de praescript. Cap. 30. de Marcione & Valentino, *Constat, inquit, illos in Catholicam primo doctrinam crederisse. . . donec semel & iterum egerit. . . postmodum Marcion Penitentiam confessor. . . ita patem recepiturus, si ceteros quoque quos praeditioni erudisset, Ecclesiae restitueret, morte praeventus est.* Atqui ex utroque hoc textu liquido patet, Cerdonem, & Marcionem pluries ob grave suum hereseos crimen Penitentiam egisse: Cum prior exomologesim iteraverit; posterior ab Ecclesia ejectus sit semel & iterum; nec in eam tamen nisi per Penitentiam semel & iterum recipi potuerit.

Resp. ex hoc textu itaque sequi mihiis actum cum hereticis: his praefertur qui cum locutarum duces essent, ad Ecclesiam plures e gregalibus suis secum reducebant, aut reduci praesumebantur. Atque ideo in Conclusionem diximus: *Nisi forte quoad crimen hereseos.* Quin & censent aliqui, vel nullam, vel mihiorem reductibus hereticis impositam fuisse Penitentiam: quod essi generatim admitti vix queat, potuit tamen Cerdonis & Marcionis tempore in Ecclesia Romana observari.

Objic. 2. Chrysostronus apud Magisterum Sen. Lib. 4. dist. 14. in fine sic loquitur Hom. 20. in Epist. ad Hebr. ad illud: *Voluntarie peccantibus nobis non relinquitur pro peccatis hostia, &c.* Sciendum est, inquit, quod hic quidam exiguus, horum verborum occasione Penitentiam auferentes, quasi per Penitentiam non valeat peccator post lapsum resurgere secundo, & tertio, & demum. Verum in hoc Penitentiam non excludit Apostolus, nec prohibita, nem qui saepe fit per Penitentiam, sed secundum Baptisma. Ergo Chrysostroni tempore secunda relapsus Penitentia non negabatur.

Resp. cum Nat. Alexandro prolata a Magistro verba, nec in Greco Chrysostroni textu, nec in versione eius Latina occurrere, sed haec duntaxat: *Non illis Penitentiam Paulus, nec eam que per Penitentiam fit placationem: neque expellit & despicit per desperationem eum qui est lapsus. . . sed secundum lavacrum tantum auferit.* Non autem dixit: *Non est amplius Penitentia, neque est amplius remissio;* sed, *Non est amplius hostia: hic est, non est amplius crux secunda: hoc enim erat hostiam.* Atqui postrema haec lectio indicat quidem Penitentiam post lapsum, sed nec secundam, nec tertiam, ut procedens.

Hic adde severiorem unius Penitentiae disciplinam, post factum celebrari Necessarii, cui proximae successit Chrysostroni, si non omnino, at multum concidisse, plures forsan Constantinopoli, quam in aliis Orientalium Ecclesiis: cum Chrysostroni hostes ei in Concilio ad Quercum an. 403. habito, id ei vitio verterint, quod relapsus peccatoribus aditum aperiret per haec verba, quae ex Pharia Bibliotheca, ut sextum accipit accusationis adversus S. Doctorem nota refert Baronius: *Si iterum peccet, iterum Penitentiam facito, & qualiter peccaverit, accede ad me, ego te curabo.* Quibus consonant haec, nonnulli tamen suspensa, So-

eratis verba Lib. 6. Cap. 19. Cum a Synodo Episcoporum semel damnati in qui post Baptismum peccassent, concessa fuisset Poenitentia, ipse, Chylothontin, pronuntiare non dubitavit, Licet milles Poenitentiam egerit, accede. Ob quam doctrinam, tum a familiaribus suis reprehensus est, tum etiam a sistimo Novatianorum Episcopo. Porro ex Patre, qui a ceteris dissentire non immerito praesumitur, nihil contra nos elici potest. Nec enim singularem Ecclesie unius, sed communiam pervulgatam Poenitentiam expendimus.

228 **Objc. 3.** S. Thomas 2. p. q. 84. art. 10. O. Quidam, inquit, erraverunt dicentes non posse hominem per Poenitentiam secundo consensum veniam peccatorum... Alii vero fuerunt haereticus... qui post Baptismum dicebant quidem esse utilem Poenitentiam, non tamen pluris, sed semel tantum. Ergo affectio nostra haereticis accenditur a S. Doctore.

229 **Resp. neg. conficq.** nec enim vel cum primis dicimus hominem non posse per Poenitentiam secundo veniam consequi, vel cum secundis Poenitentiam, si pluries fiat, utilem non esse: id haecenus unum tenemus, Poenitentiam publicam, ne ex iteratione vilesceret, pluries iteratam non fuisse: & id post Augustinum docet ipse S. Thomas in q. dist. 14. quest. 1. art. 1. quest. 2.

An vero sublata peccatori repla publicae Poenitentiae medicina, nihil iam ille in clavibus haberet remedia, nova est difficultas in praesentia expendenda. Affirmat Albaspinus Lib. 2. objec. 5. Morinus Lib. 5. Cap. 27. Petavius in Epiphani ad Iarcel. 59. quae est Novatianorum pag. 236. quam tamen alii alio sensu explicant. Contra vero Nat. Alexander dissentit. 10. in Hist. saeculi III. postquam idem Propositione 1. cum Auctoribus modo adductis sancire vultus est, docet tamen Propos. 2. quod peccatorum, qui peccata publice Poenitentia, eadem vel aequae gravia crimina perpetraverant, privata Poenitentia & absolutio in morte non denegabatur. Eadem est Tourneley opinio Tom. 2. p. 127. sic

CONCLUSIO II. Sententia haec posterior omnino tenenda est.

Prob. a contrario: Opinio quae Novatianam barbariem pene in Ecclesiam invehit, quae Scripturae genio adversatur, quae plus impendio videretur, quam profutura: haec, inquam, opinio purioribus saeculis in Ecclesia viguisse credi non potest, nisi id parva geometricis argumenta exigant: immo tunc suspicari esset aliqua ex parte nutare probationem quae geometrica videretur. Atqui talis est opinio nostrae contraria.

230 **21.** quidem Novatianam pene barbariem in Ecclesiam invehit: cum eo tantum juxta opinionem hanc a Novatianis differrent Catholici, quod semel fornicationem v. g. post deam Poenitentiam dimitterent: Novatiani vero ne semel quidem. Unde sicut hodie parum differrent Directores duo, quorum alter Poenitentem bis tantum absolveret, alter semel dimitteret, sic parum a Novatianis discrepantur Catholici: quodque hi contra Novatores indelingerent urgebant, frustra esse Poenitentiam, quae caret omni: hoc illi nec intellexerunt reticentem, contra tot mirabiles Poenitentiam, qui variis in perleucationibus lapsi, & reparati, rursus in aliquod crimen, etiam occultum juxta advertarios, promissent. Id autem quis facile capiat, nisi qui ut ad duritiam sibi viam parat, nihil non capit.

231 **2.** eadem disciplina genio & indoli Scripturae adversatur. Ut enim soli.

solide ait S. Thomas cit. q. 84. n. 10. Homo induitur ad misericordiam exemplo divinae misericordiae, secundum illud Luc. 6. Elibet misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Sed Dominus hanc misericordiam Discipulis suis imponit, ut saepius veniant fratris contra se peccantibus: uti docetur Matth. 18. Ergo Deus saepius per Poenitentiam, id est per Penitentiae Sacramentum, ut ex titulo Articali liquet, veniam peccantibus praebet. Id autem nonnisi sentire primarij Patres, qui tam sedulo ad Penitentiam hortabatur?

3. Longe plus nocitura fuisset quam profutura illa haec quae veteri Ecclesiae affingitur severitas. Non enim ignorabant Patres, quod sane ex ipsis didicit Romanus Catechismus, tamen admodum esse perfectam illam contritionem, quae extra Sacramentum justificat. Atqui & id sciebant, quod docuerit, paucos esse, qui pluribus annis ab omni mortali saltem dubio abstineant. Cui enim, ait Tertullianus Lib. de pudicitia Cap. 19. non accidet aut irasci inique, & ultra solis occasum, aut & manum immittere, aut facile maledicere, aut tenere jurare... In negotiis, in officiis, in quatuor, in victu, in vestu, in auditu quanta tenentur; ut si nulla sit venia istorum (quod tunc incursum), & quibus omnia sumus obnoxii) nemini salus competat. Ergo debuerunt praevidere ex illa sua severitate futurum, ut ex iis qui Poenitentiam semel exolvissent, pauci admodum ad iustitiam regrederentur.

Confirm. Graviter peccabant, juxta Patres, lapsi qui Poenitentiae statim ingredi diserebant. Atqui non adeo Rei viderentur, qui hic & nunc non arripere medium, quo semel consumpto, aliud nullum sibi ad vitam certum suppeteret. Ergo.

Quod autem opinio unius omnino Penitentiae nulla invicta ratione sitatur, ex objectionum solutione patet.

232 **Prob. 1.** Non omnis spes vitae sublata erat, qui id saltem consequi poterant, ut reconciliarentur in morte, & Corpore Christi, nisi aliquid exigeret commissi criminis gravitas, reciderentur. Atqui in eadem vel etiam graviora crimina relapsi... probatur min. ex Siricio Papa qui Epist. 1. ad Himerium Cap. 5. de iis consulebat, qui alia Poenitentia, tanquam canes ac fures ad vomitus pristinos & ad volubra redierunt, & militia singulorum & iudiciorum voluptates & nocua conjugia & inbibitio denuo appetiverant concubitus, quorum professa incontinentiam generati post absolutioem sibi prodiderant, sic respondet: De quibus jam suffragium non habent poenitentia, id duximus decernendum, ut sola intra Ecclesiam Fideiibus oratione iungantur; sacra Absolutionem celebrant, quamvis non mereantur, intersint; a Dominica autem Mensa convivio segregentur, ut hac saltem disciplina correpti, & ipsi in se sua errata corrigant, & alii exemplum tribuant, quatenus ab obscenis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quia carnali fragilitate cediderunt, Piatice munere, cum ad Dominum cupis proficisci, per communioem gratiam volumus subveniri. Quam formam & circa mulieres, quae se post Poenitentiam talibus pollutionibus deciderunt, servandam esse censemus. Atqui nihil est dubium quin Romana Ecclesiae disciplina ut minimum pluribus in Ecclesiis viguerit.

Idem paulo post ex Augustino deducemus in resp. ad 6. objec.

233 **Objc. 1.** cum Vitrasso id Hermo Lib. 2. Pastor. Mandato 4. servis 235

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Q9 3

Di

DEI POENITENTIA UNA EST... Et ideo dico tibi, quod post invocationem illam magnam & sanctam, nempe Baptismum, si quis tentatus fuerit a diabolo & peccaverit; UNAM POENITENTIAM HABET: si autem subinde peccet, & Poenitentiam agit, non proderit homini talia agent, difficile enim videtur Deo. Ergo.

236 Resp. locum hunc pessime objici, utpote qui in obvio sensu omnino favet errori Novatorum, prout animadvertit Bellarminus Lib. de Script. Eccles. Et vero falsum est generatim privatam esse lapsis Poenitentiam; magisque falsum Poenitentiam homini subinde lapsis non prodesse. Utrumque porro generatim asserit Hermas, citra ullam publicæ vel private distinctionem. Quamquam dici possit unicam ab Horma admitti Poenitentiam, quæ veluti certo profutura sit. Hinc postquam dure & durius dixit, secundam Poenitentiam nihil homini prodesse, subdit, secundam suam tantisper emolliens, *difficile enim videtur Deo*: qui enim a secunda Poenitentia habet, etiam difficile, quod vivat Deo, huic secunda Poenitentia, difficile quidem, sed vere tamen prodesse potest. Ergo textus iste, vel nihil probat, vel contra Vitalium probat. Unde Hermas unam quidem quasi faciliorem & securam magis Poenitentiam admittit, sed non omnino excludit alteram.

237 Objic. 2. cum eodem: Rationes supra a Tertulliano num. 219. congerit secundam publicam Poenitentiam excludunt, prout ipsi fatemur. At qui eo ipso & magis excludunt privatam. Quæ enim graviores excludunt, a fortiori leviores.

238 Resp. dist. maj. Excludunt secundam Poenitentiam publicam vi disciplinæ tunc temporis inflante, C. Excludunt per se & ex natura rei, N. Fatorum unius Poenitentia publicæ disciplinam nisi rationibus a Tertulliano allegatis: sed nego, & necum Catholicis quisque negabit, easdem rationes necessario & ex natura rei exigere, ut una tantum sit Poenitentia, sive publica, sive privata: idque vel ab ipso Tertulliano admittendum erat. Enim vero ad publicam Poenitentiam admittentem Tertullianus eos qui post antebaptismalem Poenitentiam denuo peccaverunt, utpote vulgo adulti, & ut tales suppositi a Tertulliano, qui innocentem ætatem ad Baptismum festinare volebant; il, inquam, erant in casu, ob quem, juxta Vitalium, secundam Poenitentiam denegat Tertullianus. Cum enim diu ante Baptismum probati & eruditi fuissent, nulla eis suffragari poterat ignorantia, timorem Domini primo conceptum ab ipse merito præsumebant, diabolum Deo præponebant, &c. ut supra eod. num. 219.

Confirm. ex Vitalio secunda Poenitentia his tantum privatio negabatur, qui ob graviora crimina publicam subissent. Atqui si ad apicem urgeat Tertullianus, Poenitentia hæc his omnibus denegari debuerat, qui, post acceptam semel vi clavium veniam, mortifere deliquerunt. Cum nec ex ignorantia possent excusari, & timorem Dei abjecissent: &c. Ergo ne ab adversariis quidem erude intelligenda sunt Tertulliani verba. Ergo iterum, quemadmodum non obstantibus Tertulliani verbis, fateri debet non occlusam fuisse Poenitentiam omnem his qui mortaliter quocumque modo deliquerunt; sic & nos docere possumus, Poenitentiam aliquam his apertam fuisse qui publicam subire meruissent.

Objic.

Objic. 3. cum eodem Doctore: Clemens Alexand. Lib. 2. Stromat. 239 p. 282. hæc loquitur: *Dedit ergo Deus qui multa est misericordia, his etiam qui fidei, seu jam Fideles in aliquod peccatum incidunt, secundam Poenitentiam, quam si quis tentatus succubuerit, unam adhuc accipere potest. Voluntarie enim peccantibus nobis non amplius relinquatur pro peccatis hostia.* Continne autem & se se invicem excipientes propter peccata Poenitentia nihil differunt ab his qui non crediderunt. . . . Apparentia igitur est Poenitentia, non Poenitentia, veniam sepius potere coram qua sæpe peccavimus. Quæro autem, ait Vitalius, an quæ ista de relapsis existimaret Ecclesia, his & Poenitentia Sacramentum & veniam concesserit.

Aliud sane multo molestius ab his qui talia objiciunt, queri posset. 240 Verum his prudenter omisso, R. ex objecto textu tantum sequi suspicam fuisse Clementi continuam peccatorum & Poenitentiarum vicissitudinem, non tamen absolute rejectam ab eo Poenitentiam secundam, t. quia hæc de facto supponit: ut quid enim Poenitentias sibi invicem succedentes redarguit, si has proflus ignoraret Ecclesia? 2. quia alioqui mortaliter quocumque in genere lapsus nullquam per Poenitentiam denuo resurgere potuisset, quod negat & merito negat adversarius. 3. quia passim ut alii Patres horratur Clemens lapsos ad Poenitentiam. Frustra autem, juxta eisdem Patres, esset Poenitentia, nisi speraretur venia.

Objic. 4. Origenem, qui Homil. 14. in Levit. graviora peccata in eo levioribus opponit, quod illi semel tantum remitti possint.

Verum hæc de remissione secunda per Poenitentiam publicam intelligitur. Qui autem hujus iterationem, non alterius cupiditate, excludit. Hic referri possunt solutiones ad Hermam & Clementem datæ; cum eadem sit, fatente Vitalio, difficultas.

Objic. 5. Synodum Illiberitanam, quæ Can. 3. & 7. eos qui *acta Poenitentia denuo fuerint fornicati, Communionem nec in fine habere decernit.*

241 Verum nihil inde contra nos: aliud est enim negare communionem in extremis, aliud reconciliationem. Profecto severissima Synodus id concessit, quod non negavit. Et vero Neocæsariense Concilium ann. 314. id est sub ipsa Illiberitane Synodi tempora habitum, Can. 2. statuit, ut *mulier, si duobus fratribus nuptiis, abiciatur usque ad mortem: verum tamen in exitu. . . si promiserit, quod facta inculpatis, habus conjugum suis evincula dissolvat, fructum Poenitentia consequatur.* Fructus autem Poenitentia ut minimum est absolutio a peccatis.

Objic. 6. Palmarem Augustini textum ex Epist. 153. alias 54. nempe Mæcedonius alicubi magistratum gerens in Africa, ab Augustino questus cur Episcopi pro iisdem etiam reis foras & iterum apud Judices intercederent; cum Ecclesia hujusmodi hominibus unam tantum Poenitentiam concederet. Nam, inquit Epist. 172. apud Augustinum, *si a Domina peccata adeo prohibentur, ut ne possint quidem copia post primam Poenitentiam tribuatur; quemadmodum non possunt ex religione contendere, ut nobis quæcumque illud crimen fuerit, amittatur.* Sic vero respondet Augustinus cit. Epist. 153. num. 7. *In tantum hominum aliquid iniquitatis proceditur, ut etiam post actam Poenitentiam. . . vel similia, vel graviora committant: & tamen Deus facit etiam super tales vera scilicet suam, nec minus tribuit, quam ante tribuit, largissima munera vitæ & salutis.* Et quævis eis

in Ecclesia LOCUS HUMILLIME POENITENTIE NON CONCEDATUR, Deus tamen super eos sae patientia non oblitiscitur. Ex quorum numero si quis nobis dicat: Aut dato mihi eundem iterum poenitendi locum, aut desperatum me permittite, ut quicquid libuerit, faciam; ... aut dicite nobis utrum aliquid pro sit ad vitam futuram ... si me poenitendo debentibus quam prius exortaturo ... Quis nostrum ita desipit, ut huic homini dicat: Nihil tibi ista proderunt in postquam ... Quamvis ergo caute & salubriter provisum sit, UT LOCUS ILLIUS HUMILLIME POENITENTIAE SEMEL IN ECCLESIA CONCEDATUR, quis tamen audeat dicere Deo: Quare huic homini qui post primam Poenitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parca? ... Cum igitur super peccatores tanta sit potentia, tanta misericordia divina, ut in hac temporali vita moribus emendatis, non dimittuntur in eternam; quales non esse oportet homines erga homines. Atqui haec tum Macedonii interrogatio, tum responsio Augustini manifeste indicant nullum tunc temporis in Ecclesia locum, siue alteri Poenitentiae siue veniae, post actam semel Poenitentiam superfuisse. 1. Quia alioqui non fuisset unde miraretur & objiceret Macedonius, cur Episcopi secundam a Iudicibus pro Reis gratiam exorarent; cum ipsi semel tantum veniam istdem largirentur. 2. Augustinus obviam ad manum habuisset responsum, Ecclesiam nimirum secundam quidem relapsis Poenitentiam publicam negare, at non privatam, quam sequerentur. Atqui nihil huiusmodi reponit Augustinus: immo omnem Poenitentiae novae aditum praecidi affirmat, ne medicina vitis minus utilis esset agris. Unde ut Episcoporum pro Reis sollicitationes vindicet, ad Dei crebro misericordiae, non autem ad repetitam Ecclesiae indulgentiam recurrit: Et ex his relapsis unum, qui exclamat, Aut dato mihi eundem iterum poenitendi locum, aut desperatum me permittite, ad unam Dei benignitatem remittit. Ergo.

146 Resp. 1. ad summum hinc sequi duriores Augustini tempore fuisse in Africa disciplinam, quam in Romana, totaque, ut videtur, Orientali Ecclesia: cum non modo ex istis nihil solidi adversum nos erui possit, sed & dictis constare videatur, eas lapsis quibuscumque reconciliationem in exitu vitae concessisse.

Resp. 2. ad 1. neg. min. neque ineluctabiliter urgent quae in contrarium obijciuntur.

147 Non 1. tum quia potuit Macedonius, vic Laicus, jurisque scientior quam Ecclesiasticarum rerum, non cognovisse totam Ecclesiae agendi rationem; quod sepe saepius in multis huiusmodi secularibus viris, ingenii ceterum acuti, perpeximus. Tum quia potuit nullam veniam in extremis tantum coaccedi solita habere rationem; quam & frustra allegasset Augustinus ut Episcoporum sollicitationes tueretur; quia hi non pro iam mortuis, sed pro valentibus intercedebant. Tum quia ex nude scripto Macedonii textu nemo est qui statim non inferat, mortaliam quocumque peccata semel tantum in Ecclesia veniam habuisse; quod nemo dicere audeat.

148 Non 2. Ut enim ex ambigua Augustini locutione nihil certi adversum nos deduci possit, sufficiant duo, 1. ut aliam a publica Poenitentiam indirecte adstruat. 2. ut graves haberit causas eam disertius non ex-

primendi. Atqui 1. aliam a publica Poenitentiam Poenitentiam indirecte adstruit. Docet enim huiusmodi lapsos utiliter poenitere posse; unde eis negat esse desperandum. Atqui generale est Augustini principium, neminem utiliter poenitere, nisi qui sub clavium ministerio Poenitentiam agat: Nemo, inquit Serm. 392. cap. 3. sibi dicat: Occulit ego, apud Deum ego: novit Deus qui mihi ignoscat, quia in corde meo ego. Ergo sine causa sunt clavi date Ecclesiae Dei? Præstratum Evangelium Dei, Sec. Ergo cum humillimam Poenitentiam iterari negat S. Doctor, novam quidem publicam excludit, sed non privatam quancumque, saltem post tota vita. 2. suas habuit rationes Augustinus subobscure loquendi. Scilicet, ut non semel in Operis huiusmodi decursu animadvertimus, SS. Doctores publicam adeo Poenitentiam commendabant, ut aegre alterius meminissent. Quin &, ut a peccato retraherent, vix novam post Baptisimum Poenitentiam indicabant: quod egregie vivit id Tertulliani Lib. de Poenit. cap. 7. PIGET secunda, immo jam ultima spei subtexere mentioem; ne retractatis de residuo auxilio poenitendi, spatium adhuc delinquendi demonstrare videamur. Quid mirum ergo, si ultimum Poenitentiam per se reticebant, quos vel secundam post Baptisimum recensere pigebat?

Hinc liquet Augustinum cum relapsos ad benignitatem Dei remittere, eosdem simul remittere ad Ecclesiae claves: quia iuxta ipsum nemini prodest Dei benignitas, nisi ex clavium subsidio.

Confirmo quia, ut ponderavimus cap. 5. n. 450. vult Augustinus ut qui in adulterio vivit, & calvi oppressus, nulla doloris indicia exhibet, sine artha pacis ex hac vita non exeat. Atqui loquitur S. Doctor de homine quem Poenitentem, seu in stadio Poenitentiae supponit, uti antea loquitur de Cathedumeno, quem ex ipso suo statu ad Baptisimum tendere conjicit, licet alioqui in crimine vivat. Ergo non credidit Augustinus a venia excludendum eum omnem, qui Poenitentiam decurrisset, aut saltem decurrere incepisset. Quod si tam benigne hominem dubie admodum contritionis habuit, an eum qui humana fragilitate denuo in adulterium lapsus, illud dignis per annos plures sctibus abluere conatus esset, sine pacis artha hinc migrare voluisset?

Objic. 7. Concilium Toleranum III. an. 589. ubi haec habentur Canon. 149. XL. Quoniam compertimus per quosdam Hispaniarum Ecclesiae, non secundum Canonem, sed fadissime pro suis peccatis homines agere Poenitentiam, ut quocumque peccato libuerit, rite a Presbytero se reconciliari exposcunt: Et ideo pro atrocitate tam execrabili praesumptione, id a sancto Concilio iubetur, ut secundum formam Canonum antiquorum dentur Poenitentiae, hoc est ut prius eum, quem sui poenitet facti, a communione suspensum, faciat inter reliquos poenitentes ad manus impositionem crebro recurrere ... Hic vero qui ad priora vitia, vel infra Poenitentiae tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundum priorum Canonum severitatem damnentur. Ergo.

Resp. neg. conseq. Dno enim praecipit sancta Synodus, ut Poenitentia juxta Canonum leges, non pro Sacerdotum imperitorum arbitrio decernatur: & inde ne mali quidem umbra contra nos. 2. ut quos, per, vel post Poenitentiae tempus relabi contigerit, secundum priorum Canonum severitatem damnentur. At inde sequitur quidem id genus relapsos ablo.

absolutionis & Eucharistia usque ad mortem fuisse expertes; non vero ipsi etiam in extremis negaram fuisse immisericorditer reconciliationem.

251 Objic. 4. Varia rationis momenta, I. quod medicina vitium non est agrotis. Longe enim vilior facta esset, si privata Poenitentia publicam supplevisset.

252 II. quia ut Petavius ubi supra: si relapsi ad communionem pacemque reverti alterius Poenitentia private subsidio potuissent, melior fuisset illorum quam ceterorum conditio, quibus sine publica poenitentia ad Ecclesiam reditus non patebat. Atqui nemo tam vecors erit, qui humanius cum illis actum putet, qui in eadem lapsus & quidem horrenda flagitia incurrisset, quam cum iis qui semel ea commisisserunt.

253 Resp. ad 1. i. vixisse igitur Poenitentiam pro secretis facinoribus, saltem non sanctorum; cum haec in veteri Ecclesia, fatente Morino, eadem ratione, id est reperita, ut nunc moris est, Poenitentia curarentur. 2. in nostro systemate haud vixisse Poenitentiam sollemnem, seu ratione sui, quia non iterabatur: seu ratione alterius Poenitentia; cum Poenitentes & toto vitae suae curricula a sacra Mensa excluderentur, & in fine tantum veniam & absolutionem obtinerent. Unde

254 Resp. ad 2. neg. maj. Ut enim bene Tournelyus pag. 129. melior quidem fuisset relapsorum conditio, si post Poenitentiam certo temporis spatio definitam reconciliati fuissent. Verum quia & Poenitentiam toto vitae decursu agere tenebantur; & quod Christiano cordi gravissimum esse debet, a sacra Mensa removeri, tantumque in extremis Deo & Ecclesiae sanctae reconciliari, haud certe felix esse porgit & ambienda eorum conditio. Nec dubium quin plures novum Poenitentia publicae studium ingrediti maluissent, quam formidandum hoc continui anathematis statum subire. Et hanc non aliam Petavii mentem fuisse opinatur idem Theologus, quod Petavium ipsum videmus ad haer. 59. Epiphani, pag. 238.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De tempore absolutionis publicae vel sollemniter Poenitentibus concessae.

255 **S**ENSUS quaestiones est an publicae vel sollemniter Poenitentes non prius quam totam impostae sibi Poenitentiae mensuram impleverint, sacramentaliter absolventur. Sacramentaliter dico: quia constat Poenitentes post satisfactionem reconciliatos fuisse cum Ecclesia, quoad communionem precum & sacrificii, qui ex tunc in constanti gradu cum ceteris Fidelibus interesse poterant. Earum prima reconciliatio minor dicebatur: cum e contra major nuncuparetur reconciliatio quae post confessionem fiebat, & vicibus eidem Poenitentes reconciliabantur Ecclesiae quoad Communionem Corporis Christi, ad quod ut & alii Fideles accederes poterant.

256 Haec autem reconciliatio ubique eodem tempore fiebat, licet non ubique eodem die. Nimirum ut advertit Morinus lib. 9. cap. 29. n. 12. & 3. in Ecclesia Romana & perique Occidentis Ecclesiarum publica Poenitentium reconciliatio fieri solebat Feria V. in Cena Domini. in Ecclesia Mediolanensi & Hispanica, in Parasceve Sabbati sancti, seu Feria VI. majoris Hebdomadae. in Ecclesia Orientali, vel sancto illo & magno die Veneris, vel sequente Sabbato sancto, &c.

Jam

Jam ergo quaeritur an secunda haec reconciliatio foret sacramentalis: ita ut ii quorum Poenitentia quindecim ante viginti annos perdurabat, in eo tantum Poenitentia sua exitu a peccatis suis absolventur: an non vero reconciliatio haec esset canonica quaedam absolutio, vi cuius Poenitentes, licet jam Deo per claves reconciliati, specialiter Ecclesiae reconciliabantur, ita ut recipere possent Eucharistiam, per quam multi unum cum Christo corpus efficiuntur.

257 Duplex porro ea de re est opinio Theologorum. Alii multo plures exultant Poenitentes non ante quam Poenitentiam totam expleverint, sacramentaliter reconciliatos fuisse. Ita Bellarminus lib. 4. cap. 5. Eitius in 4. dist. 15. §. 15. Maldonatus lib. 2. de Sacram. cap. 2. quo teste, qui ignorat ad finem Poenitentiae datam esse absolutionem sacramentalem, ignorat totam antiquitatem; ita & Albaspinus, Morinus, & alii quos adducit & sequitur Vitassius pag. 850. & quorum sententiam ut probabiliorem amplectitur Tournelyus pag. 42.

258 Alii ex adverso pugnant, & docent reconciliationem in exitu Poenitentiae concessam, vel sacramentalem non fuisse; vel, quod cogitari possit, non fuisse primam sacramentalem: sed canonicam tantum cum Ecclesia reconciliatiorem qua jus ad Christi Corpus tribueretur, ita & fuisse Bagotius Dissert. 2. de Poenit. cap. 7. & seq. ubi & cap. 13. sect. 1. exillatim nec in primo, nec in secundo gradu datam fuisse absolutionem sacramentalem, sed in tertio gradu aditu, &c.

Ut in hac tanta rerum caligine id attingamus quod verum aut vero propius fuerit, parvis utriusque momenta proponemus, & aequa lance metiemur pro viribus.

259 Pugnant primae opinionis defensores, 1. ex praxi Ecclesiae Romanae. Hanc autem adstrunt 1. ex his Tertulliani verbis lib. de Public. cap. 1. Pontifex maximus, quod est, Episcopus Episcoporum, id est, Zephyrinus Papa, qui oblit an. 219. edixit: Ego & Aetia & fornicationis delicta Poenitentia sanctis dimitto. Si Poenitentia sanctis: ergo non ante Poenitentiam.

260 Siricius Ep. 1. Cap. 3. Tom. 2. Conc. pag. 1078. de Christianis in idololatriam prolapsis, his, inquit, quandovis vicium, agenda Poenitentia est, & in ultimo sine suo reconciliatioms gratia tribuenda: quia, docente Domino, volumus mortem peccatoris, &c. Agit Siricius de reconciliatione in ultimo tantum sine tribuenda. Atqui haec sacramentalis erat. Erat enim necessaria ne moreretur peccator, sed viveret.

261 Innocentius I. Epist. ad Decentium cap. 7. statuit: tunc debere Poenitentiam admitti, cum in eo viderit sacerdos congruam satisfactionem. Ergo tunc sequebatur satisfactionem absolutio.

262 S. Leo citata toties Epist. 82. Mediator... hinc Praepositi Ecclesiae tradidit potestatem, ut... Poenitentes salubri satisfactione purgati ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent. Atqui hic reconciliationis nomine intelligitur sacramentalis absolutio, non autem canonica tantum reconciliatio cum Ecclesia. 1. Quia haec obvia est & frequens vocabuli reconciliationis significatio, ut patet ex Canon 76 Concilii Carthag. IV. ubi statunt Patres, ut qui continuo creditur mortuus, reconciliatur per manus impositionem, & ori ejus infundatur Eucharistia. Neque enim reconciliatio quam sequitur Eucharistica communio, mere

certo

ceremonialis est, sed vere sacramentalis. 2. Quia ibid. præcipit S. Pontifex, ut poenitens, qui necdum reconciliatus vitam finierit, quod moriens in corpore non recepit, id est, Ecclesiasticam communionem, eique annexa iustitia, consequi carne exiit non possit. Nec necesse est, inquit, fuz hujus severitatis rationem reddens, nos eorum qui sic obierint, merita actusque discutere, cum Dominus Deus noster, cujus iudicia nequaquam comprehendit, quod sacerdotale ministerium implere non potuit, suæ iustitiæ referretur: ita postulationi suam timere volens, ut . . . quod quibusdam tepidi & negligentibus accidit, nemo non metuat. Multum enim utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali supplicatione solvantur. Atqui in his verbis constat agi de sacramentali absolutione, qua nondum præstita poenitentes illi morte, præoccupati erant. Et vero si in hoc textu, alitque id genus ceremonialis tantum & Ecclesiasticæ reconciliatio indicari dicatur: vix aliquid suppetet antiquitatis monumentum, quo invicem adversus Novatores aditri possit sacramentalis absolutionis necessitas. Hæc itaque distinctio hæreticos juvat, & doctrinæ Catholicæ nocet; ut bene Vitalissus pag. 852. cui hæc in parte consentit Tournelys pag. 43. Subdit is tamen morem hunc brevi immuratum; atque cum ejusmodi Poenitentibus ante reconciliacionem mortuis communicasse Ecclesiam, aut patet ex Conciliis Carthag. IV. Canon. 79. Arelatensi II. Can. 12. Valensi II. Can. 7. &c.

263 Idem docet Gregorius M. hom. 26. in Evang. ubi: Videndum est, inquit, quæ culpa processit, aut qua sit Poenitentia secuta post culpam, ut quos ematipolens Deus per compunctionis gratiam vivificat, illos Pastoris sententia absolvat. Ergo non ante dabatur absolutio, quam Poenitentia culpam secuta esset.

264 Pugnans 2. pro Ecclesia Africana ex Cypriano, hujus, inquit, discipline telle locupletissimo. Sic ille Epist. 19. Cum in minoribus peccatis agant peccatores Poenitentiam justo tempore, & secundum disciplina ordinem ad Excommunicationem veniant, & per manus impositionem Episcopi & Cleri sui communicationis accipiant, tunc . . . NONDUM POENITENTIA ACTA . . . nondum manu eorum ab Episcopo & Clero imposita, Eucharistia illis datur.

265 Idem Epist. 11. docens quibus concedendi essent a Martyribus libelli communicationis: Pete, inquit, ut eos . . . quorum Poenitentia SATISFACTIO PROXIMAM conspicit, designetis nominatim libello. Porro si vel ipsi Martyrum libelli pene totam in lapsis satisfactionem præquirebant, ut his & absolutio & Eucharistia concederentur: qui fieri possit ut ab eadem utrique præmitenda satisfactione immunes forent ceteri?

266 Denum Epist. 59. ad Fidum vehementer conqueritur Cyprianus, quod Fidei Presbytero, ANTE QUAM POENITENTIAM PLENAM EGISSET, Therapsias . . . præproperea festinationem pacem dederit. Jam vero pax illa non erat mera & ceremonialis cum Ecclesia reconciliatio, aut simplex debite poenæ relaxatio. Nimirum pax de qua Cyprianus ea erat, per quam lapsis vita concedebatur, & jus ad dignam Eucharistia participationem, uno verbo pax que tribudatur potestate a Christo his accepta verbis: Quorum remiseritis peccata, &c. Hæc autem vel ipsa est a peccatis absolutio, vel hanc nullibi umquam expressit Cyprianus, quod vix credi possit. Ita Tournelys pag. 46.

267 Pugnans 3. quantum ad Mediolanensem Ecclesiam ex S. Ambrosio Lib. 2.

Lib. 2. de poenit. cap. 9. num. 87. Nonnulli, inquit, adeo possunt Poenitentiam, ut statim sibi reddi Communionem velint. Id non tam se salutare cupiunt quam Sacerdotem ligare. Et supra cap. 1. Quotiescumque peccata donantur, Corporis ejus Sacramentum sumimus. Ergo non confederetur absolutio, nisi ut susciperetur Eucharistia. Jam vero non suscipiebatur Eucharistia, nisi præcisa plene Poenitentia.

Et lib. 1. cap. 16. Novatianos impetens, Frustra, inquit, dicite vos prædicare Poenitentiam, qui tollitis fructum Poenitentia, id est, peccatorum absolutionem. Ergo erat absolutio hæc fructum Poenitentia, seu satisfactio.

Pugnans 4. pro Hispaniensibus Ecclesiis ex citato Can. 11. Concilii Tolletani III. an. 389. ubi sanciunt Patres ut secundum formam antiquorum Canonum dentur Poenitentia, hoc est, ut Sacerdos prius eum quem sui poeniter fecerit, a Communione suspensum, faciat inter reliquos Poenitentes ad manus impositionem crebro recurrere: expiato autem satisfactiois tempore, sicut Sacerdotibus contemplatis probaverit, eum communioni reintroducat Poenitentes.

Pugnans 5. pro Gallicanæ Ecclesiæ ex S. Eligio hom. 2. in Casæ Dei mini, Ton. 12. Biblioth. PP. pag. 309. ubi: Nunc ad vos sermo noster dirigatur, quos mater Ecclesia . . . ob sollicitudinem vestram dolum a secessit: modo vero, quia Domino per dignam Poenitentiam fructus placuissent, monstantes vos . . . per crebra jejunia & afflictiones corporum, quasi jam sibi ad se revocati. Et licet credatis vos posse absolvi a peccatorum vestrorum vinculis, quia statim restitutum fuerit Altaribus, nullus inde tamen debet vitium suam negligere. Atqui hic discrimen habetur absolutio sacramentalis concessa tantum post dignam Poenitentiam factam, post crebra jejunia, &c.

Idem luculente docet Gemadius Lib. de dogmat. Eccles. Capit. 22. alias 53. Quem, inquit, mortalia crimina post Baptismum commisit præmittit, hordior prius publica Poenitentia satisfactore, & ita Sacerdoti iudicio reconciliatum Communioni sociari, si vult non ad iudicium & condemnationem sui Eucharistiam recipere.

Eandem fuisse Ecclesiæ Orientalis praxim, quamvis in ea viguit sollemnior Poenitentia, facile intelligitur ex Canonibus Episcopis Gregorii utriusque, Thaumaturgi & Nysseni: & vel hinc suaderet, quod tunc severior fuerit disciplina, quam Cypriani tempore.

Nec est, inquit, quod adversus dicta opponatur, duplicem tunc temporis fuisse absolutionem, ceremoniale unam, per quam in fine studii Poenitentia Ecclesiæ quoad oblationes & Eucharistia participacionem publice reconciliarentur: aliam sacramentalem, qua secreto reconciliarentur Deo: quod diu ante Poenitentiam finem fieri poterat.

Reponunt enim distinctionem hanc, meram esse satisfactionem: quia Patres de ea differunt absolutionem, quam tollebant Montanisti & Novatiani. Hi porro absolutionem sacramentalem tollebant, 2. quia de ea loquuntur absolutionem, qua denegata, perpetua agitur Poenitentia, 3. quia eidem absolutionem tribuunt: quod cum Deo reconciliet, & peccata dimittat, 4. quia incredibile sit Majores nostros tantum ad ceremoniale absolutionem impendisse sollemnitate & apparatus, 5. quia nec concipi possit, viros jam Deo reconciliatos, cum Judæis & Ethniciis ab Ecclesia ignominiose expulso fuisse: 6. quia plurimus in locis

locis ne quidem cum iis communicabantur, qui ante mortui essent, quam participes fuissent huius absolutiois; quia, ait cir. 3. Epist. S. Leo. *Nisi quibus creditibus non communicabimus, mortui communicare non possumus.* Nonnon vero communicatum esset cum hominibus Deo reconciliatis? 7. quia haec sine agendi rationis causam reddunt Patres, quod nec Deus tam cito gratiam suam lapsis relicitur; nec uno temporis puncto solida ad Deum conversio periclitatur. *Postquam ita*, ait Cyprianus Lib. de lapsis, *Dominae vixit placuit. . . Orari oportet impiosus, & rogare, dum in hunc transierit, vigiliis nocte de seipso ducere, &c.*

174. Hanc porro disciplinam octavo saeculo nonnulli remissam esse docent citati supra scriptores, atque id colligunt tunc ex Erberto Eboracensi Can. 39. ubi est *Penitentiam secundum Coenae non debet communicare ante consummationem Penitentiae.* Non autem pro misericordia inferentis Dei post annum *est data, vel iter, scilicet ad amorem* tunc ex Nicolao Papa, qui Epist. 24. permittit homicida ad duodecim menses Penitentiam damnato, ut post annos quinque priores Eucharistiam ipsam percipiat.

Est etiam videntur momenta quae pro priori opinione congruunt; non amnestiam eis cedunt, quin & ea contrariis elidere voluntur.

175. Arguitur 1. ex Sozomeno qui Lib. 7. cap. 16. de Presbytero Penitentiarum loquitur, sic habet: *Ad quem accedentes si qui deliquerunt, alius forei confitebantur; Ille vero pro cuiusque delicto, quid aut facere singulis, aut hanc episcopus, prout loco indicens, absoluebat consentiens, a se ipsi penitentiam exequantur.* Atqui hic aperte datur absolutio antequam impleta sit satisfactio iniuncta. Hanc porro absolutioem sequebatur alia finalis, quae peracta Penitentia conferebatur, quaeque necra erat cum Ecclesia reconciliatio. Sic enim post descriptos sollemnis Penitentiae ritus prosequitur scriptor: *Qui vero praestituta dies advenit, tanquam debito quodam persoluto, a poena commissi sceleris liberatur, & reliqua Ecclesiae populo sociantur.*

176. Repetit quidem Journelys pag. 60. errasse hoc in puncto Sozomenum, episcopus auctoritatem citatis supra testimoniis praeponderare non posse. Et vero, ait idem Doctor, manifeste hallucinetur Sozomenus, cum scribit Penitentiarum officium in Romana Ecclesia jam ante ad ultimum usque ad hunc usque aetate viguisse. Cum, uti observat Valesius in hunc locum, nulla prioris huiusmodi Penitentiarum mentio extet in veteribus Ecclesiae Romanae monumentis.

177. Verum solutio haec non apte assignatur. Etsi enim Sozomenus genere Graeco circa Romanae Ecclesiae consuetudinem graviter, an ideo praesumatur errasse circa ritum Ecclesiae CP. quum ab oculatis testibus esse potuerat, quumque, si contra rem fidem retulisset, mendacis libens, non modo apud Sacerdotes omnes, sed & apud ipsum vulgus incurtillet. Floreat enim an. 439. Sozomenus, id est annis 41. post Nedarum mortem. Responso haec solida satis videtur.

178. At maxime distinkandum, graviter imperi ductum a Sozomeno momentum, eo nempe quod infra in adducta versio, cui illud Graeco textu consona subtiliter debeatur. *Aboluebat eos postquam poena scelerum a se ipsi exisset;* prout verit fecerunt ad hunc. 59. Epist. Phisani. Reclamant quidem nonnulli: Sed quid deum certi ex incerto textu deduci possit?

At-

Argunt 2. & firmius: Ut ex textibus pro prima opinione adductis colligi non possit, absolutioem sacramentali completa tantum Penitentia fuisse collatam, sufficit ut absolutio, quae quasi Penitentiae publicae clausula erat, respice Ecclesiastica solum foret, non autem sacramentalis. Atqui absolutio illa revera non erat sacramentalis. Haec enim absolutio nihil aliud erat quam reconciliatoria illa manus impositio, coetus in Canonibus frequentata. Atque reconciliatoria haec manus impositio procul distabat a sacramentali absoluteione.

179. Prob. min. 1. quia Viaticum Eucharistia non dabatur lapsis, nisi antea sacramentaliter absoluti fuissent. Atqui dabatur lapsis sine illa potestatem manus impositione, seu, ut brevitas causa dicemus, sine hac finali absoluteione. Constat id indubie, ex Concilio Carthag. IV. Can. 78. ubi haec: *Penitentes, qui in infirmitate Viaticum Eucharistia acceperunt, non se credant absolutos sine manus impositione, si supervixerint.* Ne quis vero cavilleat darum tunc a Diacono Eucharistiam, proinde sine ulla sacramentali absoluteione, quae a Diacono dari non poterat; perpendendum id Canonis 76. quo statuitur, ut qui in infirmitate Penitentiam petiit, accipiat. . . & si continuo creditur moriturus, reconciliatur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia, & si supervixerit, subdatur sanctis Penitentiae legibus, quoadm Sacrosancti qui Penitentiam deliti, probaverit. Hinc enim constat & Penitentem illum ante Viatici receptionem a praesente Sacerdote absolutum fuisse; nec tamen finali donatum fuisse reconciliatioem, donec injunctam sibi ab eodem Sacerdote satisfactioem adimplevisset. Atque id confirmatur ex Can. 3. Concilii Araulicani I. cuius haec sunt verba: *Qui recedunt de corpore Penitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicari. . . per Viaticum. Quod, si supervixerint, sicut in ordine Penitentium, ut ostensu necessarius Penitentia fructibus legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione percipiant.* Ergo finalis illa, seu, ut loquuntur Canonice, reconciliatoria manus impositio, non erat per se sacramentalis, aut saltem praeviam sacramentali supponere poterat. Et sic concidunt omnia penae primae opinionis momenta.

180. 2. Qui finalis illam & complete reconciliatoriam manus impositionem semel acceperant, eadem denno donari non poterant, ob aliam supra publicae Penitentiae unitatem. Sed qui in necessitate casu in ordine ad Viaticum sacramentaliter absoluti fuerant, non poterant modo, sed & si convalescerent, tenebantur finalis manus impositionem recipere, citra quam nemo perinde & adequate reconciliatus esse censetur. Patet minor ex citatis modo Canonibus, quibus & hunc 28. Concilii Braecarenis 1. adungere libet: *si qui. . . in desperatione vitae positus post perceptam communionem iterum sanus fuerit factus, tantum Viaticum percipere licet, & non accipiat Sacramentum (pro suo vulcheret arbitrio, sicut illi non publice Penitentes) donec consummationem Penitentiae tempus impleat.* Illud porro Penitentiae tempus saepe sequebatur finalis reconciliatio.

181. 3. Ea absolutio non erat sacramentalis, quae & ab alio quam a Sacerdote dari poterat, & a Sacerdote dari non poterat sine contentu Episcopi prius admoniti. Ratio est quia ex dicendis solus Sacerdos absolutio-

288 Ad 2. (n. 260.) neg. min. Duo docet Siricius, 1. reconciliandos esse qui in idololatriam lapsi sint; quia Deus non vult mortem peccatoris; 2. eos in ultimo fine esse reconciliandos. Quæ autem sit postrema hujus reconciliationis natura nec docet, nec expendit. Certe ipsa finalis reconciliatio eo fine dari poterat, ne moreretur peccator; quia sola tribuebat jus ad Eucharistiam, de qua dictum illud: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis...* non habebitis vitam, &c. tam rigide interpretabantur Patres illius sæculi, ut hanc vel ipsis infantibus necessariam censere viderentur; uti Tract. præced. vidimus.

289 Ad 3. (n. 261.) sensus Innocentii est Poenitentem non debere absolvi, nisi legitima doloris ac Poenitentis signa exhibeat. Alioqui de occultis quidem peccator, qui diu aliquod fragilitatis peccatum desseverisset, ante posuisset absolvi, quam adimpletset injunctam sibi a Sacerdote satisfactionem; quod non omnes adversarii concedent.

290 Ad 4. (n. 262.) quo maxime nituntur alterius sententis patroni, fatemur agere hic S. Leonem de sacramentali absolutione. Fatemur & eum ad ipsam prærequirere satisfactionem. At negamus ab eo canonice illam requiri, quæ quandoque tor annos perdurabat. 1. Quia satisfactionem illam de confessione (adeoque de præviis confessioni actibus, qui quidam sunt præviæ satisfactiones, & sine quibus nemo graviter reus hodieque absolvitur) intellexerunt antiqui. Sic Hincmarus Epist. 29. ad Carolum Calvum, *Christus, inquit, ut Catholica docet & tenet Ecclesia, hanc Præpositis ejusdem Ecclesie tradidit potestatem, ut & constitutis actionem Poenitentis darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos (quæ satisfactio Poenitentis in ipsa jam cognoscitur confessione peccati) per reconciliationis gratiam restituerent.* 2. Quia non agit eo loci S. Leo de sollemni Poenitentia, sed de necessitate tum Poenitentia ut sic, tum & absolutionis sacramentalis, sine qua moriuntur tepidi & negligentes, quia illam suo tempore omiserunt. 3. Quia ibid. S. Doctor asserit, iis qui in morte Poenitentiam & reconciliationem petunt, nec satisfactionem interdicendam esse, nec reconciliationem denegandam. Atqui hæc morientium satisfactio non consistit in duris publicæ Poenitentis operibus, quæ moribundi vires superant; sed in sincero cordis dolore, ejusque exterioribus signis. Ergo nihil mirum si in objecti textus parte eodem sensu intelligatur. Atque hinc corripit tota objectio. Male enim aliqui in his S. Pontificis vocibus: *Si aliqui eorum pro quibus Domino supplicamus, &c. sollemni Poenitentis iudicia apprehendere sibi videntur.* Neque enim pro publicis tantum Poenitentibus, sed momente Apostolo 1. Timoth. 4. pro hominibus universis orare debet Pontifex.

291 Ad 5. (n. 263.) sane ut absolvatur Poenitens, videndum an sincera sit ejus compunctio, quod ex Poenitentis ejus post culpam agendi ratione dignoscitur. Verum sicut ad id necesse non est hodie, ut idem Poenitens injunctam sibi a Presbytero satisfactionem impleverit; sic nec probari potest id olim a S. Gregorio protius necessarium existimatum fuisse.

292 Ad 6. (n. 264.) merito queritur Cyprianus quod contra Ecclesie Decreta, pax plena & jus ad Eucharistiam lapsis præpropere & ante constituta satisfactionis executionem tribueretur. At non inde sequitur negaminem e lapsis interim absolvi potuisse. Sane ex dictis nu. 279. & seq.

certum videtur absolutionem quam Cyprianus usque ad Poenitentiam sineum differri volebat, non fuisse sacramentalem.

Ad 7. (n. 267.) equidem in Poenitentia sollemni, secluso ingruentis necessitatis casu, non suscipiebatur Eucharistia nisi post impletam satisfactionem. At extra sollemnem Poenitentiam frequenter, ut etiamnum, recipiebatur Corpus Christi post confessionem. Porro non loquitur Ambrosius de sollemni Poenitentia, sed de peccatoribus generatim quos ad Poenitentiam hortatur, tum spe veniæ, qualis prodigio filio concessa est, tum & sacre Communionis pollicitatione. Unde subjungit: *Ergo evidentiissima Domini prædicatione mandatum est, etiam gravissimi criminis reus, si ex toto corde, & manifesta, non interiori tantum, confessione peccati Poenitentiam gerent, sacramenti celestis refundendam gratiam; ubi S. Doctor ad Eucharistiam illum eos admittit, qui rite contriti peccata sua deposuerint.*

Ceterum prævia illa cordis contritio & confessio oris non inepte ut anticipata satisfactio habebantur, prout ex Hincmaro vidimus nu. 290. Unde merito Ambrosius alique Patres redargunt Novatianos, qui ad Poenitentiam hortando, omnem seu privatæ seu sollemnis Poenitentis fructum denegabant, quia nec Deo, nec Ecclesie ullum saltem gravissime lapsum reconciliarent.

Ad 8. (sup. n. 269.) fatemur Poenitentes expleta satisfactioe communioni tum Ecclesiastice, tum & Eucharistice fuisse restitutos. Negamus eorum cum Deo reconciliationem usque ad tempus illud semper fuisse dilatam. Dico semper, vix enim dubitem, quin in Ecclesiis pluribus, ubi brevius sollemni Poenitentis tempus constitutum erat, puta a capite Junii ad Feriam V. majoris Hebdomadæ, (quod hodieque observatur Canoniani), & Eligii tempore, identidem ad minus, observari poterat) satisfactio absolutionem sacramentalem præcesserit. Atque hinc vix credo ab unius Ecclesie praxi quidpiam colligi posse pro praxi alterius; præsertim cum de saculis a se non parum distris agitur. Et sic solvitur objectio n. 270. proposita.

Ad 9. (sup. n. 271.) 1. hortatur Gennadius, non cogit: immo nec cogere poterat, cum generatim de peccatis omnibus post Baptismum admittis loquatur. 2. Sciendum est quæ forer Gennadii tempore forma Poenitentis publicæ; an hæc ad annos decem, aut viginti protraheretur. 3. Id, & Sacerdotis iudicio reconciliatum, de privata absolutione intelligi potest, quam sequenter restituitur communionis, non a Sacerdote, sed ab Episcopo sola regulariter dari consuevit.

Ad 10. Græci Patres de reconciliatione Ecclesiastica intelligendi sunt, non sicut de illi quidam supra objecti. Neque hæc geminæ reconciliationis distinctio merum est commentum, ut censet Etlus n. 273. Haud proleto omni sunt objectiones majora quæ ad id probandum adductæ videntur.

Non 1. statim namque ut Novatiani quodcumque reconciliationis genus collebant; immo statim ut finalis reconciliatio supponebat sacramentalem; qui non tam efficaciter asserbant Patres, alteram efficaciter quoque asserbant.

Non 2. denegari sollemni absolutione perperam agitur Poenitentia, quia qui hæc tollunt Novatiani, tollunt absolutionem sacramentalem, quæ est

est conditio ad illam prerequisite. Deinde eadem est ratio absolutionis quæ Poenitentia. An ergo nulla citra Poenitentiam publicam obtinebatur absolutio?

Non 3. 1. quia absolutio finalis, utpote quædam sacramentalis absolutionis jam receptæ confirmatio, non inepte peccata remittere dicitur. Sane in generali absolutione quæ in Cæna Domini pluribus in locis datur, sacerdos auctoritate sibi a Christo his verbis concessa: *Quicumque ligaveritis*, &c. peccata suo modo dimittit. 2. quia e contra non paucis argumentis suaderi potest, finalem hanc absolutionem non reversisse proprie peccata, sed eadem jam dimissa supposuisse; prout solventes Lazarum Discipuli, non revocantur a morte, sed vivum invenerunt. Sed de his quæ æquum volumus postulent, ad Bagotium disert. 2. pag. 297.

300 Non 4. Si enim Ecclesia tota quadragesimali jejunio alijs pietatis operibus ad Paschalem Cænam se se preparat; quidni Poenitentes gravissime rei ad eam se se summo cum apparatu disposerint?

301 Non 5. qui enim in gravi morbo post aliquot Poenitentia annos absolutori fuerant, sepe etiam sacro Viatico refecti, dubio procul habebantur pro justis. Atqui hi tamen ad eum redibant Poenitentia gradum, in quo eos morbus deprehendisset; adeoque cum audientibus vel substratis ejiciebantur.

302 Non 6. tum quia non dicimus Poenitentes in primo, vel secundo gradu fuisse absolutos sacramentaliter: unde fieri poterat, ut horum multi quadam excommunicationis specie ligati morerentur, quibus proinde nec post mortem communicaretur. Tum quia probari nequit Ecclesiam cum iis, qui vere & sincere Poenitentes obissent, communicare noluisse.

303 Non 7. quæ enim hujus ratiocinationis forma: Deus nec tam facile graviter Reis placatur; neque hi uno temporis puncto solide conversi judicari possunt. Ergo non ante possunt reconciliari, quam duram per annos decem, vel quindecim Poenitentiam exolverint. Sane si ita est, nemo hodie ab ipsis adversariis legitime absolvitur. Quamquam & eorum nonnulli id hodie curare dicuntur, ut in morte tantum absolutionem impendant.

De his jam dijudicet Lector.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

FINIS

FONDO DE LA BIBLIOTECA
DEL SALVADOR DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

A
DE